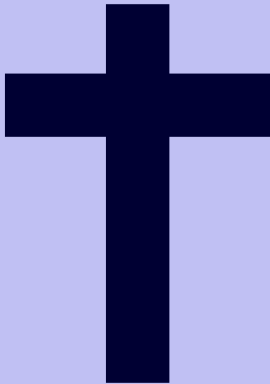

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma piapoco

New Testament in Piapoco

El Nuevo Testamento de nuestro Señor Jesucristo en el idioma piapoco

New Testament in Piapoco

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Piapoco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Piapoco

pio

Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Piapoco

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

15b1335d-e064-57a2-9f7f-a5383125b741

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	110
SAN LUCAS	175
SAN JUAN	285
LOS HECHOS	362
ROMANOS	456
1 CORINTIOS	505
2 CORINTIOS	554
GÁLATAS	586
EFESIOS	605
FILIPENSES	622
COLOSENSES	633
1 TESALONICENSES	644
2 TESALONICENSES	653
1 TIMOTEO	659
2 TIMOTEO	673
TITO	683
FILEMÓN	690
HEBREOS	693
SANTIAGO	734
1 SAN PEDRO	746
2 SAN PEDRO	760
1 SAN JUAN	769
2 SAN JUAN	779
3 SAN JUAN	781
SAN JUDAS	783
EL APOCALIPSIS	787

SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo

¹ Yái cuyàluta icàlidaca Jesucristo yàawirináimi ípidená. Yái Jesucristoca yácata nataquérinámi, yái rey David, Abraham nacái.

² Abraham ìiri ípidenáté Isaac. Isaac ìiri ípidenáté Jacob. Jacob ìiri ípidenáté Judá. Judá, nía nacái yéénánái once namanùbaca, níacata israelitanái yàawirináimi. ³ Judá yéenibe aslanái náipidenáté Fares, Zara nacái. Náatúa uípidenáté Tamar. Fares ìiri ípidenáté Esrom. Esrom ìiri ípidenáté Aram. ⁴ Aram ìiri ípidenáté Aminadab. Aminadab ìiri ípidenáté Naasón. Naasón ìiri ípidenáté Salmón. ⁵ Salmón ìiri ípidenáté Booz. Booz yáatúa uípidenáté Rahab. Booz ìiri ípidenáté Obed. Obed yáatúa uípidenáté Rut. Obed ìiri ípidenáté Isaí. ⁶ Isaí ìiri ípidenáté rey David. Rey David ìiri ípidenáté Salomón. Salomón yáatúa, úacata Uriás yàacawéetúami quéechatécáwa.

⁷ Salomón ìiri ípidenáté Roboam. Roboam ìiri ípidenáté Abías. Abías ìiri ípidenáté Asa. ⁸ Asa ìiri ípidenáté Josafat. Josafat ìiri ípidenáté Joram. Joram ìiri ípidenáté Uzías. ⁹ Uzías ìiri ípidenáté Jotam. Jotam ìiri ípidenáté Acáz. Acáz ìiri ípidenáté Ezequías. ¹⁰ Ezequías ìiri ípidenáté Manasés. Manasés ìiri ípidenáté Amón. Amón ìiri ípidenáté Josías. ¹¹ Abéeri néená Josías yéenibeca aslanái ípidenáté Jeconías, yáté camuí Babilonia yàasu cáli néeséeyéi náibàacaalíté israelitanái natécaténá nía presoíri iyú Babilonia néré.

¹² Néeseté idècunitàacá israelitanái ìyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli ínata, Jeconías idè̀nìacaté ìiriwa ípidenéeri Salatiel. Salatiel ìiri ípidenáté Zorobabel. ¹³ Zorobabel ìiri ípidenáté Abiud. Abiud ìiri ípidenáté Eliaquim. Eliaquim ìiri ípidenáté Azor. ¹⁴ Azor ìiri ípidenáté Sadoc. Sadoc ìiri ípidenáté Aquim. Aquim ìiri ípidenáté Eliud. ¹⁵ Eliud ìiri ípidenáté Eleazar. Eleazar ìiri ípidenáté Matán. Matán ìiri ípidenáté Jacob. ¹⁶ Jacob ìiri ípidenáté José. Yái José yeedácaté iríwa María, úái Jesús yáatúaca. Wáimaca Jesús ìwali Mesíascani, ìimáanáca wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí, wía israelitaca, icùacaténá wía.

¹⁷ Iná waputàaca catorce namanùbaca Abraham itaquénáinámi ìyéeyéicaté Abraham yàasu èeri idénáami, idè̀nièyèicaté nacái yéenibewa àta rey David imusúacatalétaté iicá èeri. Néese rey David idénáami, nàyacaté catorce namanùbaca David itaquénáinámi ìyéeyéicaté David yàasu èeri idénáami, idè̀nièyèicaté nacái yéenibewa àta Babilonia yàasu

cáli néeséeyéi natécatalétaté israelitanái presoíri iyú Babilonia néré. Néeseté idécanáamité israelitanái nàyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli ínata, néese Mesías yàawirináimi catorce namanùbaca nàyacaté, nadèniàcaté nacái néenibewa àta Mesías imusúacatalétaté iicá èeri, yái wacuèrinásàiri ípidenérica Jesucristo.

Nacimiento de Jesucristo

¹⁸ Siùcade nucàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali yái imusúanacaté iicá èeri: Yáatúa María idècunitàacá ucùaca ucásàanápínatéwa José yáapicha, càmlíchúaca iimá yáapicha. Quéwa, udéericuca sùmài, Espíritu Santo íiwitáise iyú. ¹⁹ Néese José, cayábéerica íiwitáise, càmitaté iwàwa ibáiniadaca úa áibanái yàacuésemi. Iná ínáidacawa imàacáanápíná íchawa úa ibàacanéri iyú càmicáiná ìiri yái udéericúrica. Càmitaté José iwàwa icháawàaca uináwaná ìwali ùyacàle mìnánái irí ipíchanaté nanúaca úa. ²⁰ Yá José ínáidacatéwa imàacáanápíná íchawa úa, quéwa abéeri ángel Dios néeséeri yàanàaca José yàatalé. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irícuíse. Yá ángel íimaca José irí: “José, rey David itaquérinámi, picá cáalu peedáca María piàcawéetúapínáca úara, udéericucáiná sùmài Espíritu Santo íiwitáise iyú. ²¹ Sùmàiquéera yái imusuéripínácawa María ícha. Pimàni ípidená Jesús. Ípidenápiná càì yácáiná iwènúadapíná yàasu wenàiwicanái íiwitáisewa nabáyawaná íchawa, ipíchaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalisewa”, íimaca yái ángelca.

²² Càité ángel icàlidaca José iríni macáita ichàbáanápínatéwa càide iyúwaté profeta icàlidáanáté Dios itàacái wenàiwicanái irí. ²³ Bàaluitécáiná Dios yàasu profeta íimacaté nalí Dios inùmalicúise:

“Abéechúa mànacàu càmlíchúacáwaca iimá asiali yáapicha, udéericupínácawa. Imusúapínácawa uícha abéeri sùmài, namàníripíná ípidená Emanuel”,

íimacaté yái profetaca. (Yái ípidená Emanuel ímáanáca: “Dioscata wáapicha”).

²⁴ Néeseté José icawàacawa, yá imànicaté càide iyúwa Dios yàasu ángel ichùullanáni. Yáté èerica yeedácaté úái Maríaca yàcawéetúapínácawa. ²⁵ Càmlíritàacá quéwa José iimá úapicha àta uìri imusúacatalétaté iicá èeri yái idàbáanéerica uìrica. Yá José imànicaté ípidená Jesús.

2

La visita de los sabios de Oriente

¹ Jesús imusúacaté iicá èeri Belén iyacàlená irícu, Judea yàasu cáli ínata, rey Herodes icùacaalíté yái cálica. Néenialíté abénaméeyéi asianái cáalíacáiyéi nàanàaca Jerusalén iyacàlená

irìculé. Déecúiséeyéi nàanàaca, Oriente yàasu cáli néeséeyéi, yéewáidéeyéicawa nacái dùlupùta ìwali. ² Nasutáca néemìawa Jerusalén ìyacàlená mìnánái:

—¿Alénásica judío icuèrinápiná siùquéerica tàacáwa imusúaca iicá èeri? Wáaliacáwa idéca asáicani waicácáináté áiba dùlupùtaca ímáanáca idéca imusúaca iicá èeri, yái picuèrinápinácuéca, píacué judíoca. Iná wadéca wàanàaca wàacaténá icàaluíniná —námaca.

³ Yá rey Herodes yéemìaca cáaliacáiyéi iináwaná, iná máini cáaluca ínáidacawa, càmícaíná iwàwa áiba yeedáca ícha yái cálica. Jerusalén ìyacàlená mìnánái nacái cáaluca nía canánama, càmícaíná nawàwa Herodes yàasu úwinái namànica úwi náipunita ìwalíse yái nacuèrinápináca wàlisàica. ⁴ Néese rey Herodes ìwacáidaca sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Herodes imáidaca nía isutácaténá yéemìawa nía alénápinácaalíté Mesías imusúaca iicá èeri, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí. ⁵ Yá námaca Herodes irí:

—Belén ìyacàlená néenipináca imusúaca iicá èeri, Judea yàasu cáli íinata, yácáináté Dios yàasu profeta itànàaca càiri tàacáisi Dios inùmalícuíse bàaluité. Dios ímacaté:

⁶ ‘Pía, Belén ìyacàlenáca, Judea yàasu cáli íinatéeri iyaca, caináwanáca pía áiba yàcalé ícha canánama iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, yácáiná Nacuèriná imusúapinácawa Belén ìyacàlená irìcu icuèripiná nùasu wenàiwica, níái Israel itaquénáinámica’,

càité itànàaca tàacáisi yái profetaca Dios inùmalícuíse — námaca.

⁷ Néese Herodes imáidaca cáaliacáiyéi ibàacanéeri iyú áibanái ícha. Imáida isutáca yéemìawa nía yáaliacaténáwa cayába càinácaalíté èeri idàbacaté naicáca úái dùlupùtaca uchanàacawa.

⁸ Néese Herodes idécanáami yéemìacani, yá ímaca nalí:

—Píacuéwa picutáca cayábani, yáara sùmàica; néese pidécanáamicué pianàacani, yá picálidacué nulí iináwaná, yéewanápiná nùacawa néré nubàlùacawa nùlulù ipùata iyúwa irí nùacaténá nacái icàaluíniná —meedáta càì ímaca nalí, ichiwáidacáita nía meedá Herodesca. Yá ibànùaca nía Belén ìyacàlená nérépiná.

⁹ Idécanáami néemìaca Herodes itàacái, yá nàacawa ícha níái cáaliacáiyéica. Yá néese, dùlupùta yàacawa napíchalépináta, úái dùlupùta naiquéechúacaté nàyacaalíté nàasu cáli néesewa. Yá uchanàacawa yàcalé iwicáu yái sùmài ìyacatáica. ¹⁰ Néese naicácáiná dùlupùta, yá casímáica nía manuísíwata. ¹¹ Yá nawàlùacatéwa capí irìculé. Naicáca sùmài néré yáatúa María yáapichawa. Yá nabàlùacawa irí nàululù ipùata iyúwa nàacaténá sùmài icàaluíniná. Néese nàacùaca nàasuwa nàacaténá irí

oro, incienso nacái, mirra nacái, níái cawèniyéi pumènica isàni. ¹² Néese Dios yàalàaca nía náamacani irìcuísewa ipíchaná nèepùacawa Herodes yàatanabàa. Ináté nèepùacawa áiba àyapu irìcubàata Herodes ícha nàasu cáli nérépináwa.

La huida a Egipto

¹³ Néese idécanáamité nàacawa níái cáaliacáiyéica, yá Dios ibànùaca ángel yàanápínátéwa José yàatalé. Yái ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irìcuíse. Yá ángel íimaca irí: “Pimichàawa, pichùnà pìasuwa pìanáwa, pitéca yái sùmàica yáatúa yáapichawa, pìacàatétawa Egipto yàasu cáli nérépiná. Pìya néréwa àta numáidacataléta píawa, Herodescáiná icutápiná inúawa yái sùmàica”, íimaca yái ángelca.

¹⁴ Néese, José imichàacawa táiyápi, itécani yái sùmàica, yáatúa yáapichawa. Yá yàcàatécatawa náapicha Egipto yàasu cáli nérépiná. ¹⁵ Nàyacaté néré àta Herodes yéetácatalétatéwa. Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmalìcuíse: “Numáidaca Nuìriwa yàacatenáwa Egipto yàasu cáli ícha”, íimacaté yái Diosca.

Herodes manda matar a los niños

¹⁶ Néeseté Herodes yáaliacawa naináwaná ìwali níái cáaliacáiyéica càmítaté neebáida itàacái, yá calúaca báawanamani yái Herodesca. Iná Herodes ibànùaca yàasu úwináwiwa nanúacatená macái sùmanái asianái Belén iyacàlená irìcuíyéica, áiba yàcalé nacái iyéyéica mawiénibàa Belén irí. Nanúacaté macái sùmanái asianái idènièyéica àta pucháiba camuí, níacáinaté cáaliacáiyéica nacàlidacaté Herodes iríni nadàbacaté naicáca dùlupùta pucháiba camuí ipíchawáiseté nàanàaca Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁷ Càité ichàbacawa càide iyúwaté profeta Jeremías itànàanáté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Jeremías íimacaté:

¹⁸ “Náicháanípiná cachàini manuísíwata níái Ramá iyacàlená mìnanáica, Raquel itaquénáinámica. Náicháanípináca, máini achúmaca nawàwa néenibe íinináwa. Canácata yáaliméeripiná isíimáidaca níawa, néenibemi yéetácáináwa náicha”,

íimacaté yái profetaca Jeremías.

¹⁹ Néese idécanáamité Herodes yéetácawa, Dios ibànùaca ángel yàacatenáwa José yàatalé Egipto yàasu cáli néré. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicácani yáamacani irìcuíse. Yá ángel íimaca José irí: ²⁰ “Pimichàawa, pité yái sùmàica yáatúa yáapichawa, pèepùawa Israel itaquénáinámi yàasu cáli nérépiná. Nadéca néetácawa níara iwàwéeyéicaté inúacani”, íimaca yái ángelca.

²¹ Yá néesecca José imichàacatéwa, itécani yái sùmàica yáatúa yáapichawa Israel yàasu cáli nérépiná. ²² Quéwa, José yéemiaca

Arquelao iináwaná ìwali icùaca judiónái yàasu cáli yáanirimi Herodes yáamirìcubàamiwa, íná cáaluca José yàacawa néré. Yá nàacawa Galilea yàasu cáli néré ángel icàlidacáiná José iríni yáamacani irìcuise nàanápínáwa Galilea yàasu cáli néré. ²³ Nàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá nàacawa nàyacaténá Nazaret iyacàlená irìcu. Nàyacaté néré càide iyúwaté profetanái ímáanáté Jesús ìwali. Profeta ímacaté náimáanápínáté Jesús ìwali Nazaret iyacàlená néeséericani.

3

Juan el Bautista en el desierto

¹ Néeseté madécaná camuí idénáami, néenialíté Juan el Bautista idàbaca icàlidaca Dios itàacái alé manacúali yùucubàa càinàwàiri iyéerica Judea yàasu cáli ínata. ² Manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé, néemiàcaténá itàacái. Yá ímaca nalí: “¡Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapíná macáita!” ímaca yái Juanca.

³ Yái Juan el Bautista, yácata yái asìalica profeta Isaías itànèericaté tàacáisi iináwaná ìwali Dios inùmaliçuise. Isaías itànàacaté yái tàacásica:

“Abéeri asìali icàlidapíná nalíwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná ímaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca piyaca machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipíná ímaca”,

càité itànàaca tàacáisi yái profeta Isaíasca.

⁴ Yái Juan idèniàcaté ibàlewa wáluma cáucuíri camello ichùna iwálumalená. Idacùacaté nacái ìwallabàawa pìrái ímamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wirìichu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinàwàiri. ⁵ Néese manùbéeyéi Jerusalén iyacàlená mìnánái, madécaná nacái Judea yàasu cáli néeséeyéi, Jordán inanába yàasu cáli néeséeyéi nacái nàacatéwa Juan el Bautista yàatalé néemiàcaténá itàacái. ⁶ Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namàníirica, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁷ Quéwa Juan iicáca manùbéeyéi fariseo, saduceo nacái manùba nàanàaca yàatalé ibautizáténá nía, yá Juan yáalíacawa càmitaté nawènúada náiwitáisewa báawéeri ícha báisíiri iyú, íná Juan yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Iima nalí: “¡Píacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàapíná mesúnamáita, yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúunáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa ícha, yái

yùuwichàacáisica, pibautizácaalícáitawa, éwitacué càmícaáníta piwènúada píiwitáisewa báisíiri iyú pibáyawaná íchacuéwa. ¡Càmítacué nucàlida píri càiri chùwái! ⁸ Iwàwacutácué pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca píiwitáisewa báisíiri iyú Dios iripiná. ⁹ Picácué píima píriwa: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénáinámicáiná wía!’ picácué càì píima. Péemíacué cayábani, éwita Dios imáalàida macáitacué pía pibáyawaná ìwalisewatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca níai íbaca Abraham itaquénáinámipiná iyútá Dios yàasu wenàiwicapiná nía píamirìcubàamicuéwa. ¹⁰ Máini mawiénica yái yùuwichàacáisi Dios imàaquéripináca yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemíacué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéi irí ìyacaná cayába weemácaténá nía quichái irìcu, càita nacái Dios yùuwichàidapiná wenàiwica quichái irìcu cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Báisíta nubautizácué pía úni yáaculé, píasáidacaténácué pidéca piwènúadaca píiwitáisewa Dios iripiná, quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca núamirìcubàawa. Yátacué ibànùapiná Espíritu Santo abenaméeyéicué péená irí ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèripináca. Aibanáicué péená quéwa càmíiyéica yeebáida itàacái, ibautizápináca níawa quichái iyúwa, nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máini cachàiniíiri íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèripináca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmíiri cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹² Péemíacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica natécaalí nàasu palawa nacáapi irìcuwa masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwìralèmi, càita nacái yái yàanèripináca núamirìcubàa yàanàaca iwàlisàidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmíiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuírì capíi iriculé ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèripináca ìwacáidapiná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituínási iwìralèmi manuírì quichái irìcu, càita nacái yái yàanèripináca yùuwichàidapiná macáita càmíiyéica yàasu wenàiwica quichái irìcu, càmíirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca”, íimaca yái Juanca.

Jesús es bautizado

¹³ Néeseté Jesús yàacatéwa Galilea yàasu cáli ícha yàanàacaténá Juan yàatalé Jordán inanába néré, yéewacaténá

Juan ibautizácani, yái Jesúsca. ¹⁴ Néese quéechatécáwa càmita Juan iwàwa ibautizáca Jesús, báicáiná iicáca yáawawa Jesús iwéré. Yá Juan íimaca Jesús irí:

—Nuwàwacutáca pibànùaca nulí Espíritu Santo ibautizácaténá nuíwitáise. Càmita cayába nubautizá pía úni yáaculé meedá, máinicáiná cachàinica nuícha pía —íimaca yái Juanca, yáalíacáinatéwa canáca Jesús ibáyawaná. ¹⁵ Quéwa Jesús íimaca irí:

—Siùcade iwàwacutáca pibautizáca núa, cayábacáiná wamànica macáita càide iyúwa Dios ichùulianá, yéewanápiná macáita náalíacawa nuebáidaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

Ináté Juan ibautizácani. ¹⁶ Néeseté idécanáami Jesús ibautizácawa, yá imichàacawa úni yáacuise. Yáta capíraléeri cáli yàacùacawa, yá Jesús iicáca Espíritu Santo iricùacawa ìwali Dios yàatanáise càide iyúwa unùcu iricùanáwa. ¹⁷ Néese néemíaca Dios itàacái chènuníise. Dios íimaca: “Yácatá Nuíri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, íimaca yái Diosca.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Néeseté Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinàwàiri yéewacaténá Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa, quéwa Jesús càmita yeebá Satanás irí. ² Jesús iyacaté néré cuarenta èeri, catá nacái. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa. Yá máapicani. ³ Néese Satanás yàacawa Jesús yàatalé yáalimáidacaténá Jesús imànínápiná ibáyawanáwa. Yá íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pía, yá pichùulla níái íbaca nawènúanápínáwa pan iyú piyáacaténáni —íimaca yái Satanásca. ⁴ Quéwa Jesús íimaca irí:

—Càmíirita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi ìwali Dios íicha. Néese iwàwacutácué weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica —íimaca yái Jesúsca, càmicáinaté iwàwa imànica wawàsi meedá irípináwa Dios íiwitáise iyú.

⁵ Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Yá Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata íinatalé chènuníiri náicha canánama. ⁶ Néese Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa. Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pía, pipisíawa templo íicha cáli íinatalépiná, yácáiná Dios yáasu profeta itànàacaté Dios itàacái piináwaná ìwali. Profeta íimacaté:

‘Dios ichùuliapináca yàasu ángelnáíwa nacùanápiná pía. Namichàidapiná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúa píawawa íba iwéré’,
càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali —íimaca yái Satanásca.

⁷ Néese Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmíiri! Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca nacái walí: ‘Píca píalimáida piicáwa Picuèriná Dioswa asáisi icùacaalí pía’,
càité profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese àniwa Satanás itéca Jesús chènuníiri dúli íinatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá macái cáli èeri irìcuíyéi, nachàini yáapicha nacái, nàasu cawèníiri nacái. ⁹ Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapináca piríwa macáitani pibàlùacaalíwa nulí piùlù ipùata iyúwa piacaténá nucàaluíniná —íimaca yái Satanásca.
¹⁰ Jesús íimaca irí:

—¡Càmíiri! Píawa nuícha, Satanás. Càmita nù picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Iwàwacutá píaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái píaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúsca. ¹¹ Inaté Satanás yàacawa Jesús íicha, yá abénaméeyéi ángelnáí yàanàaca néré nayúúdàacaténá Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹² Jesús yéemíacaté áibanái náucacaté Juan el Bautista pre-soiyéi ibànaliculé, íná Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli nérépiná. ¹³ Quéwa càmita iyamáawa Nazaret iyacàlená irìcu, néese yàacatéwa iyacaténá Capernaum iyacàlená irìcu, iyéerica Galilea icalìsaniná idùlepiré, Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénáinámi yàasu cáli nacái. ¹⁴ Jesús imànicaté càì yéewacaténá macáita ichàbacawa càide iyúwa profeta Isaías itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali. Isaías íimacaté Dios inùmalicúise:

¹⁵ “Píacué israelita iyéeyéica Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli íinata, Neftalí itaquénáinámi yáapicha, yái cáli iyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha, Galilea icalìsaniná idùlepiré, alé càmiíyéi israelita iyacataléca, Galilea yàasu cáli.

¹⁶ Píacué catéeyéica íiwitáise, càmiíyéica yáalía Dios ìwali, áiba yàanàapinácué píatalé amalácaténácué imànica píiwitáise. Yéewáidapinácué pía, píyacaténácué Dios ícamaláná irìcu, píacué canéeyéica ícauca càmiíri imáalàawa, iyéeyéica siùcade iyúwa yéetáními”,

íimacaté yái Isaíasca. ¹⁷ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía. Íimaca nalí: “Píwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapiná macáita”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁸ Néeseté Jesús yèepunícawa Galilea icalìsaniná icàinalená ínatabàa. Yá iicáca pucháiba asianái. Ibèeri ípidená Simón, áibaalí ípidená Pedro nacái. Iméeréeri ípidená Andrés. Cubái inuérinánáica nía needácaténá naliwa nàasu platawa. Náucaca nàacawa nàasu tarayawa nèepunícawa calisáacubàa. ¹⁹ Jesús íimaca nalí:

—Aquialécué síisaara, pìacuéwa núapicha iyúwa nuéwáidacalénái. Pidécuéca píibaidaca píibàacaténácué cubái, quéwa siúcáise nùacuéca pírí wàlisài píibaidacalépiná píwacáidáanápínácué nulí wenàiwica yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa Jesús yáapicha.

²¹ Néese nàacawa àniwa calisa idùlepiré, yá Jesús iicáca áibanái asianái pucháiba: Ibèeri ípidená Santiago, iméeréeri ípidená Juan. Zebedeo yéenibeca nía. Nachùniaca nàyaca nàasu chinchorrowa barca irìcu nàaniri yáapichawa. Yá Jesús imáidaca nía, nàanápínáwa yáapicha, iyúwa yéewáidacalénái. ²² Yá caquialéta namàacaca barca, nàaniri nacáiwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

Jesús enseña a mucha gente

²³ Jesús ipáchiaca yèepunícawa macái Galilea yàasu cáli ínatabàa. Macái yàcalé irìcu nacái yéewáida yèepunícawa judiónái yéewáidacàalu irìcu. Yá icàlidaca nalí yái tàacáisi cayábéerica nàaliacaténáwa cànácaalí iyú Dios icùca yàasu wenàiwicawa. Yúucaca náicha nacái macái uláicái íiwitáaná. ²⁴ Macái Siria yàasu cáli néeséeyéi néemíaca Jesús iináwaná, yá natéca néenánáwa Jesús yàatalé, macái yùuwichèeyéicawa uláicái iyú, cáiwíiri iyú nacái. Natéca nacái wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise, naté nacái áibanái idènièyéica tètewacáimi nacái, máapinéeyéi nacái. Yá Jesús ichùniaca nía macáita.

²⁵ Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáapicha: Galilea yàasu cáli néeséeyéi, áibanái nacái yàanèeyéica diez namanùbaca yàcalé néese Decápolis yàasu cáli ínateyéica iyaca, áibanái nacái Jerusalén iyacàlená mìnánái, Judea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áibanái nacái iyéeyéica abéemàalé Jordán inanába íicha.

5

El sermón del monte

¹ Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica iwacáidáyaquéeyéiwa yàatalé néemíacaténá itàacái, yá yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa néré. Yéewáidacalénái nàacawa yàatalé. ² Yá idàbaca yéewáidaca nía. Iimaca nalí:

La verdadera dicha del hombre

3 “Cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica cachàini iicáca yáawawa, yáaliyéi nacáwa nawàwacutáaná Dios iyúudàaca nía, casímáica nía Dios icùacáiná nía.

4 “Cawinácaalí wenàiwica achúméeyéica iwàwa ibáyawaná ìwaliwa siùcade, èeri mìnánái ibáyawaná ìwali nacái, casímáipináca nía yácáiná Dios isímáidapiná nía.

5 “Cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica cáimacái iicáca yáawawa, itàaníiyéi nacái casualíníiri tàacáisi iyú éeréeri iyú nacái, casímáipináca nía, yácáiná Dios imàacapiná nacùaca yáapicha èeri irìcuíri macáita.

6 “Cawinácaalí wenàiwica máiníiyéica iwàwa imànica abéerita cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, casímáica nía, yácáiná Dios imànipiná nali macáita yái cayábéerica nawàwéerica imànica nali.

7 “Cawinácaalí wenàiwica iiquéeyéica áibanái ipualé, casímáica nía, yácáiná Dios iicápiná napualé nacái.

8 “Cawinácaalí wenàiwica masaquèeyéica íiwitáise, casímáica nía, níacáiná iicápiná Dios natuí iyúwa.

9 “Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéeyéica áibanái íiwitáise nalíwáaca nàyacaténá matuíbanáiri iyú náapichawáaca, casímáica nía, Dios yéenibecáiná nía.

10 “Cawinácaalí wenàiwica yùuwichèeyéicawa Dios irípiná neebáidacáiná itàacái, casímáica nía yácáiná Dios imàacapiná nacùaca yáapicha macáita.

11 “Píacué nuéwáidacalénáica, áibanái icuísacaalícué pía peebáidacáinácué nutàacái, yá namànicaalícué píri báawéeri nùwalíse, yá nacháawàacaalícué piínáwaná ìwali macái íiwitáaná nachíwa báawéeri iyúwa, peebáidacáinácué nutàacái, néese casímáipinácuéca píawa. 12 Casímáicué píwàwa, piyanídacué nacáwa manuísíwata, yácáiná Dios imàacapinácué píri cawèníiri manuísíwata pìanàpinácaalícué chènuniré. Casímáicué píwàwa, nàawirináimicáiná namànicaté báawéeri Dios yàasu wenàiwica profetanái irí, níai pípíchaléeyéimicuéca íibaidéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué píyáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Sal y luz del mundo

13 Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa iwídùma cháí èeri irícu. Yái iwídùma pùiwaca imànica yàacàsi, yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama pùíwa iwídùmaca, yá càmita idé pùiwaca àniwani, yái iwídùmaca. Yá canápinéerica meedáni. Wáucacani bàacháwalé, néese wenàiwica nàipìnánáica ínatabàami. Càitacué nacái iwàwacutá piyaca machacàníiri iyú, pímanícué cayábéeri

nacái, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisíri tàacáisica.

¹⁴ “Péemiacué áiba comparación: Càicuéca píade iyúwa camalási cháí èeri irícu. Càide iyúwa camalási icànacaalí catéeri irículé, càita nacáicué iwàwacutá picàlidaca yái báisíri tàacáisica èeri mìnanaí irí amalácaténá náiwitáise, níai catéeyéica íiwitáise, camíiyéica yáalía Dios iwali. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa manuíri yàcalé iyéerica dúli ipùatalícu. Càide iyúwa macáita náalimácaalí naicáca manuíri yàcalé, càita nacái iwàwacutácué pimàacaca áibanái iicáca pìyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. ¹⁵ Péemiacué áiba comparación: Watùcuniacaalí lámpara, càmita wabàani yàalusi irículé. Néese wamàacaca icànaca chènunibàa, yá icànaca nàwali macáita iyéeyéica capíi irícu. ¹⁶ Càita nacái iwàwacutácué pimàacaca picamalá icànaca áibanái íiwitalícu: pìyacué machacàníri iyú macái wenàiwica iicápiná, náalíacaténáwa iwali yái cayábéerica pimànírícuéca, yéewanápiná nacái nàaca icàaluíná, Píaniri Diosca chènuníiséerica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la ley

¹⁷ Jesús íimaca: “Picácué pínáidawa nùanàaca numáalàidacaténá tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliúise, nía nacái profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliúise. Picácué càì pínáidacawa nùwali. Càmita nùanàa numáalàidacaténá yái tàacáisica. Néese nudéca nùanàaca numànicaténá càide iyúwa íimáanáca yái tàacáisica icàlidéerica nuináwaná iwali. ¹⁸ Péemiacué cayábani: Máiní cachàinírícani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmaliúise. Macáita ichàbapínacawa càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná. Aiba èeriwa Dios imáalàidapíná capíraléeri cáli, yá nacái èeriquéi. Quéwa canácatáita yúucawa yái itàacái bàaluisàimica, ibatàa abéeri letra achúméerína piná, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapínáwa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná. ¹⁹ Máinícáiná cachàiníríca macái tàacáisi natànèericaté Dios inùmaliúise, íná iwàwacutá wenàiwica neebáidaca macáitani. Canácata canéeri iwèni tàacáisi. Aibacaalí camíiri yeebáida abéeri tàacáisi natànèericaté, càmicaalí nacái yéewáida áibanái neebáidáanápíná yái tàacáisica, yá canáca yéewanáwa iwàlùacawa Dios iyacàle irículé icùacatalé macáita chènuniré. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica yái tàacáisi Moisés, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmaliúise, yá yéewáidacaalí wenàiwica neebáidáanápínáni, yásí máinírípíná cáimíétacanéeri yái wenàiwicaca Dios iyacàle irícu icùacataléca macáita chènuniré. ²⁰ Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca nacàlidaca naináwaná iwaliwa

namànínása macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichùulianá namànica. Báisíta namànica madécaná. Quéwa núumacué pirí: Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná máini cachàiniwanái náicha níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, náicha nacái fariseonáica. Càmicaalícué pimàni máini cachàiniwanái náicha, yá càmítacué yéewa Dios yéenibeca pía, Dios icùacaténácué pía”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el enojo

²¹ Jesús ímaca: “Pidécuéca péemiaca néewáidaca pía càide iyúwaté profeta Moisés ímáanáté Dios inùmalícuíse. Ímacaté píawirináimi irí: ‘Picá pinúa wenàiwica. Pinúacaalí wenàiwica, yá iwàwacutá péetácawa pibáyawaná ìwalísewa’, ímacaté yái Moisésca. ²² Siúcade núumacué pirí àniwa áibacaalí calúa iicáca áiba wenàiwica, yásí yéetápinácawa íbáyawaná ìwalísewa. Aibacaalí itàani báawéeri iyú áiba wenàiwica irí, yásí Dios yùuwichàida báawanamani, càide iyúwa Junta Suprema israelita íiwacanánái nàuwichàidáaná cabáyawanéeri wenàiwica. Aibacaalí icuísa íichawa áiba wenàiwica báawéeri iyú, yásí Dios yùuwichàidacani infierno irícu, yái quichái càmíríca íchacàwa càiripinéerita ìyaca.

²³⁻²⁴ “Píwàwacaalí píté ofrenda altar néré píacaténá Dios icàaluíniná, yá cayábéeriquéi pimànínáca càì. Quéwa ipíchawáise píaca Dios icàaluíniná, píináidawa cayába asásí cawàwanáta pimànicaalíté báawéeri áiba wenàiwica irí. Pimànicaalíté báawéeri áiba irí, yá píacàatétawa yàatalé ipíchawáise píaca Dios icàaluíniná. Yá písutá wenàiwica íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa íicha yái báawéerica pimàníricaté irí. Néese píalimá píaca Dios icàaluíniná matuíbanáiri iyú. Càmicaalí càì pimàni, yá caná iwèni Dios iicáca yái píanáca icàaluíniná.

²⁵ “Písutá píawawa Dios íicha caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios ìyaca pirí càide iyúwa píùwide. Péemia comparación: Píùwide itécaalí pía ícháawàcaténá píináwaná ìwali nacuerínánái irí, yá iwàwacutá pitàanica yáapícha éeréta àyapulicubàa. Písutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí písutá íicha càì, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapíná píawa presoíyéi ibànalículé, nacapèedáidacaténá píawa. ²⁶ Péemia cayábani: Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íichawa presoíyéi ibàna irícuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawèniacálewa macáita, àta abéeri centavo piná yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmíta píalimá pímusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càiripináta”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el adulterio

²⁷ Jesús ímaca: “Pidécuéca péemíaca tàacáisi nacàlidéericaté: ‘Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha cà míchúaca pínusiwa, cà mírica nacái pinírísíwa’, càité náimaca. ²⁸ Siúcade quéwa núumacué pirí áibacaalí iicáida inanái irí, yá capicúlecaalíni iwàwacáiná iimáca úapicha, yá idéca imànica íbáyawanáwa úapicha iwàwalicúsewa, íná cabáyawanáca Dios iicácani.

²⁹ “Íná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí yéewápuwáiséchúa iyúwa, piicánápiná wawàsi cà mírica Dios iwàwa piicáca, néese piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica ímusúadacaalí íchawa ituíwa, ipíchaná imànica íbáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa cà míri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírí quicháica. ³⁰ Càita nacái piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi yéewápuwáiséchúa iyúwa, néese piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwíchúacaalí íchawa ícáapiwa ipíchaná imànica íbáyawanáwa ícáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa cà míri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírí quicháica cà mírica íchacàwa càiripinéerita iyaca”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

³¹ Jesús ímaca: “Pidécuéca péemíaca tàacáisi nacàlidéericaté íméerica: ‘Aibacaalí iwàwa imàacaca íchawa ínuwa, iwàwacutá yàaca ulí cuyàluta icàlidéerica áibanái irí imàacacaté uèpunícawa ícha’, càité náimaca. ³² Quéwa siúcade núumacué pirí cà micaalí uimá áiba asíali yáapicha cà mírica unírísíwa, càmita yéewa unìri imàacaca íchawa úa. Quéwa yúucacaalí meedá úa, yá imàacaca umànica ubáyawanáwa idàbánéeri unìri iríwa, uedácaalí ulíwa áiba asíali unìripinácawa àniwa. Aiba asíali yeedácaalí ínupináwa abéechúa náuquéchúami, yá imànica íbáyawaná nacáíwa, iimácáiná áiba asíali ínu yáapicha”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre los juramentos

³³ Jesús ímaca: “Pidécuéca nacái péemíaca tàacáisi nacàlidéericaté piawirináimi irí íméerica: ‘Pimàni macáita machacàníri iyú càide iyúwa picàlidáaná báisi báisísíwata Dios yáliéricawa pimàníinápinása’, càité náimaca. ³⁴ Quéwa núumacué pirí, picácué píima: ‘Báisi báisísíwata Dios yáliéricawa’. Picácué nacái cà píimaca capíraléeri càli ípidená íwali, Dios iyacáiná chènuniré. ³⁵ Picácué nacái cà píimaca

cáli ípidená ìwali, Dios ìyacáiná cháí èeri irìcu nacái. Picácué nacái càì píimaca Jerusalén ìyacàlená ípidená ìwali, yácáiná Wacuèriná Dios cachàinìri yàasu yàcalécani. ³⁶ Picácué nacái càì píimaca píiwita ìwaliwa yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca píiwita ibáiná iwènúacawa cúulìri iyú, cabalèeri iyú áiba. ³⁷ Píimacaalícué ‘báisíta’, néese iwàwacutácué báisíca pitàacáica. Píimacaalícué ‘càmita’, néese iwàwacutácué báisíca pitàacáica. Báawéeriquéi píimáanácuéca ‘Báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa’ ”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la venganza

³⁸ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemíaca tàacáisi nacàlidéericaté pìawirináimi irí, íiméerica: ‘Cawinácaalí imusúadéerica áiba wenàiwica ituí, iwàwacutácué pimusúadaca ituí, yái imànírica báawéeri áiba irí, càita nacái cawinácaalí imalèeri áiba iyéi, iwàwacutácué pimalàaca iyéi nacái, yái imànírica báawéeri áiba irí’, càité náimaca. ³⁹ Quéwa siúcade núumacué pirí: Picácué pipélicá ípunita cawinácaalícué imànírica pirí báawéeri. Aiba inúacaalí pinàni ìwali, yá pimàaca inúaca pinàni ìwali abémàawáise àniwa. ⁴⁰ Aibacaalí iwàwa icháawàaca pináwaná ìwali pimawèniacáinása íicha camisa, yá pimàaca iríni, yái camisaca. Yá pimàaca irí nacái pìasu ruanawa. ⁴¹ Uwinái nachùulíacaalí pitéca nàasu abéeri kilómetro idècuni, yá pité nàasu pucháiba kilómetro idècuni, nawàwacaalí càì pimànica. ⁴² Cawinácaalí isutéerica píicha wawàsi, pimàaca iríni. Picá piwènúawa íicha cawinácaalí isutéerica pìanápíná ichàba wawàsi. Pìà ichàbani”, íimaca yái Jesúsca.

El amor a los enemigos

⁴³ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemíaca tàacáisi áibanái icàlidéericaté pìawirináimi irí, íiméerica: ‘Cáininá piicáca pìacawéeyéináwa. Báawa nacái piicáca piùwidenáíwa’, càité náimaca. ⁴⁴ Quéwa núumacué pirí: Cáininácué nacái piicáca piùwidenáíwa. Pisutácué nalí Dios imàníinápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyéica piwali chàwicùli. Pimànicué cayábéeri nalí cawinácaalícué báawéeyéica iicáca pía. Pisutácué nalí Dios mamáalàacata cawinácaalícué icháawèeyéica piináwaná ìwali báawanama nachíwa iyúwa, cawinácaalícué nacái imàníyéica pirí báawéeri nùwalíise, peebáidacáinácué nutàacái. ⁴⁵ Càipíná pimàacacué náalíacawa Wáaniri Dios chènuníiséeri yéenibecuéca pía. Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios imàníiná: Dios imàacaca èeri icànaca báawéeyéi ìwali, cayábéeyéi ìwali nacái. Imàaca nacái unía yúuwàacawa nabànacale ìwali, níái imàníyéica cayábéeri, níá nacái imàníyéica ibáyawanáwa. ⁴⁶ Cáininácaalícué piicáca níawamita wenàiwica cáininéeyéicuéca iicáca pía, néese Dios

càmita imàacacué pirí cawèníri chènuniré, níacáiná macái èeri mìnánái namànica càì. Nía nacái báawéeyéica íiwitáise yeedéeyéica plata yéénánái íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno iripiná, cáinináca naicáca cawinácaalí wenàiwica cáininéeyéica iicáca nía. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ⁴⁷ Pitàidacaalícué nacái cayábéeri iyú níawamita péenánáiwa, néese càmítacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha, níacáiná macái èeri mìnánái namàni càì. Nía nacái càmíiyéica judío, càmíiyéica yáalía Dios ìwali, nía nacái namànica càì. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ⁴⁸ Báisícaalícué Dios yéenibeca pía, néese iwàwacutácué cayábéeyéi píiwitáise náicha canánama èeri mìnánái. Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa Wáaniri Dios chènuníseeri iyáaná, imànírica cayábéeri nali canánama, níái cáininéeyéica iicáca Dios, nía nacái càmíiyéica cáininá iicáca Dios”, íimaca yái Jesúsca.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

¹ Néeseté Jesús íimaca nali àniwa, níái yéewáidacaléca: “Picácué píibaida Dios iripiná wenàiwica iicápiná meedá naináidacaténácué píwali cayábanaméeyéicuéca píiwitáise. Pimànicaalícué càì, néese Wáaniri Dios chènuníseeri càmita yàapiná pirícué piasu cawèníri chènuniré, canásiwa.

² “Iná piyúudàacué catúulécanéeyéi, quéwa picácué picàlida áibanái irí ìwali yái pimàníináca. Aibanái pucháibéeyéi íiwitáise nacàlidaca naináwanáwa manùbéeyéi wenàiwica yàacuésemi, náimaca nadéca náyúudàaca catúulécanéeyéi. Aibanái nacái nabàlùacawa bàacháwalé, yá nàaca plata catúulécanéeyéi irí macái wenàiwica iicápiná, yéewacaténá wenàiwicanái icàlidaca naináwaná cayábéeri iyú. Péemlacué cayábani, cawinácaalí imàníiyéica càì, èeri mìnánái nacàlidapiná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú, quéwa Dios càmita imàacapiná nali báisiiri cawènírica iyéerica chènuniré. ³ Néese piácué nuéwáidacaléca, piyúudàacué catúulécanéeyéi, quéwa picácué picàlida áibanái iríni, ibatàa iripiná yái piacawéerináca cayábéeri náicha canánama, picácué picàlida iríni. ⁴ Piyúudàacué catúulécanéeyéi ibàacanéeri iyú. Yásí Wáaniri Dios, yái iiquéerica càinácaalícué pimàníináca ibàacanéeri iyú, imàacapinácué pirí piasu cawèníri pìanàacaalípiná chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña a orar

⁵ Jesús íimaca: “Pisutácué piawawa Dios ícha, quéwa picácué pimàni càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise imàníiná. Nawàwa wenàiwicanái iicáca nía meedá idècunitàacá nasutáca Dios ícha. Iná máini nawàwa nabàlùacawa manùbéeyéi yàacuésemi

judiónái yéewáidacàalu irìcu, bàacháwalé nacái wenàiwicanái yàacuésemi nasutácáténáwa Dios ícha wenàiwicanái iicápiná meedá. Péemíacué cayába, cawinácaalí imàníiyéica càì, èeri mìnánái nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisíiri cawènírica iyéerica chènuniré. ⁶ Néese pisutá píawawa Dios ícha, quéwa piwàlùawa picapèe imàdàaná iriculéwa, yá pibàlía inùma, néese pisutá píawawa Wáaniri Dios ícha iyéerica píapicha néré. Néese Wáaniri Dios yái iiquéerica macáita pimànírica ibàacanéri iyú, yàapíná pírí plasu cawèníri chènuniré.

⁷ “Pisutá Dios ícha, quéwa picá píima canéeri iwèni tàacáisi madécaná yàawíría càide iyúwa càníiyéi judío imàníiná càníiyéica yáalía Dios ìwali, nía nacái iyúnáidéyéica Dios yéemiaca nalí nasutácáiná ícha déecuiri iyú. ⁸ Picácué píináidawa càì, Dios yáaliacáináwa píwalicué càinácaalí pimáapuèrica ipíchawáise pisutácuéca íchani. ⁹ Iwàwacutácué pisutáca Dios càì:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníiséeri, pimàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíná.

¹⁰ Pimàaca péenáiwana yàanàaca caquialéta yái èerica pidàbacatáipínáta picùaca macáita. Pimàaca èeri mìnánái namànica càide iyúwa piwàwáaná cháì èeri irìcu càide iyúwa neebáidáaná pitàacái, níara iyéeyéica chènuniré.

¹¹ Pía wayáapíná wamáapuèrica siúcade.

¹² Pimàaca piwàwawa wabáyawaná ícha, yái báawéerica wamàníirica càide iyúwa wamàacáaná wawàwawa nabáyawaná ícha cawinácaalí imàníiyéica walí báawéeri.

¹³ Picá pimàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasàa wía báawéeri Satanás ícha. Píacáiná icuèripínáca macáita, pía cachàinírira íiwitáise náicha canánama, icànéerica mèlumèlúri iyú càiripínáta. Báisíta, amén’,

càì pisutácué píawawa Dios ícha.

¹⁴ “Pimàacacaalícué piwàwawa nabáyawaná ícha cawinácaalícué imàníiyéica pírí báawéeri, néese Wáaniri Dios chènuníiséeri imàacapínácué iwàwawa pibáyawaná íchawa.

¹⁵ Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa áibanái ibáyawaná ícha, néese càmitacué nacái Wáaniri Dios imàacapíná iwàwawa pibáyawaná ícha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el ayuno

¹⁶ Jesús íimaca: “Pimàacacaalícué píichawa piyáacaléwa pistátacáténácué píawawa Dios ícha manuíswata, picácué cáimiétaquéri iyú pimànica píawawa wenàiwica iicápiná meedá càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise imàníiná. Nawàwa áibanái wenàiwica naicáca nía cáimiétaquéri iyú, íná

cáimiétaquéri iyú namànica níawawa wenàiwica iicápiná meedá yéewacaténá macáita náalíacawa namàacaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios ícha. Péemíacué cayábani, cawinácaalí imàníiyéica càì, èeri mìnanaí nacàlidapiná naináwaná ìwali cayábèeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapiná nalí báisíiri cawènírica ìyéerica chènuniré. ¹⁷ Quéwa pía pimàacacaalí píchawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios ícha manuísíwata, yá pipia cayába píiwita íbáináwa aceite iyú, píiba nacái pinàniwa. ¹⁸ Càita pimàni, ipíchaná áibanáí náalíacawa pimàacaca píchawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios ícha. Abéerita Wáaniri Dios, yáí ìyéerica píapicha, yáalíacawa pimàacaca píchawa piyáacaléwa, íná Dios yàapiná píri pìasu cawèníri chènuniré”, ímaca yáí Jesúsca.

Riquezas en el cielo

¹⁹ Jesús ímaca: “Píacué píwacáida píriwa manùba cawèníri wawàsi cháí èeri írìcu. Cuwée iyáaca meedá cawèníri bàlesi. Aiba wawàsi nacái namáalàacáitacué píchawa. Cayéedéeyéi nacái nawàlùacawa needácaténácué píchani. ²⁰ Cayába cachàini píricuéni pimàníinácuéca càide iyúwa Dios iwàwáaná pídeníacaténácué pìasu báisíiri cawèníriwa ìyéerica chènuniré, aláera càmicatalé cuwée iyáacué píchani, càmicatalé nacái cawèníri imáalàawa, càmita nacái cayéedéeri iwàlùawa néré. ²¹ Pimàacacaalícué píwàwawa pìasu ìwaliwa cháí èeri írìcuírìca, yásí píináidapínácuécawa ìwali mamáalàacata. Quéwa píicácaalícué iyúwa cawèníri yáí cayábèeri wawàsica Dios yéeripínácuéca píriwa chènuniré áiba èeriwa, yásí píináidapínácuécawa ìwali mamáalàacata. Iná pimànicué càide iyúwa Dios iwàwáaná peedácaténácué píriwani yáí cawènírica ìyéerica chènuniré. Càita píináidapínácuécawa ìwali mamáalàacata”, ímaca yáí Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

²² Jesús ímaca: “Pítuí iyaca píri càide iyúwa lámpara pítuícáiná imàacaca píicáca. Cayábacaalí pítuí, yásí amalánamaca píicáca. ²³ Quéwa báawacaalí pítuí, yásí catáca píicáidaca. Néese yáí píináidéericawa píwàwalícuísewa iyaca càide iyúwa catuíri íiwitáise. Iná pícuà cayába píwàwawa masaquèeri iyú, píca cáininá píicáca áiba wawàsi Dios ícha, ipíchaná catáca píiwitáise. Néese báawacaalí píiwitáise, yáí píináidéericawa píwàwalícuísewa, yásí ímáiní catáca píiwitáise báawanama! Càmita píalíapiná cayábèeri ìwali báawéeri íchaná”, ímaca yáí Jesúsca.

Dios y el dinero

²⁴ Jesús ímaca: “Péemíacué comparación: Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníri iyú càide iyúwa íiwacanánáí pucháiba ichùullaná imànica, báawacáiná íicáca

abéeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapiná íiwacali áiba icàaluínáwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

25 Jesús íimaca: “Péemiacué cayábani: Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca pibàlepináwa, píwalicaténácué pibàlewa. Máiníri cawènica wacáuca yàacàsi íicha. Wainá nacái máiníri cawènica bàlesi íicha. Dios idéca yàaca wacáuca, wainá nacái cawèníri, íná wáaliacawa yàanápiná walí yái cànírica máini cawènica cháí èeri irícu, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. 26 Piicáidacué nacái nalí, níai màsibèe yáaléeyécawa chènunibàa. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadèniacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Wáaniri Dios chènuníiséeri yàaca nayáacalépiná. Néeni, ímáinicuéca cawèniyéica pía náicha níai màsibèeca! Iná iwàwacutácué píaliacawa Dios icùanácué pía nacái. 27 Néese, éwitacué píináidáanícaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmitacué píalimá cáala pímanícuéca picáucawa pidènièrica piyacaténácué mamáalàacata cháí èeri irícu, íbatàa abéeri horápiná càmitacué píalimá càì. Càmicáinácué píalimá pímaníca càiri achúmèeri wawàsi, ínácué canéeri iwèni meedá píináidáaníníacawa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bàlesi nacái.

28 “¿Cánácué píináidawa piwàwawa mamáalàacata ìwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca pibàlepináwa? Piicáidacué càinácaalí iyú íiwinási nadàwinàcawa manacúalibàa: càmita náibaida, càmita nacái needá sáawáli namàníripiná nabàlewa. 29 Quéwa núumacué pirí nadèniaca náiwínáwa cayábèeri iicácanáwa rey Salomón ibàle íicha, éwitaté máinicáaníta càasuca Salomón. 30 Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábèeri iicácanáwa, éwita masicái nàyacáaníta malééná èeri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábèeri irí yái masicái waiquérica iyúwa canéeri iwèni, íná iwàwacutácué píaliacawa Dios icùanácué píawa nacái. ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa Dios ìwali icùanápinácué pía? 31 Iná picácué píináidawa piwàwawa mamáalàacata. Picácué càì písutá péemíawa píawáaca: ‘¿Cawiná wayáa? ¿Cawiná wabàle wàwalíripiná?’ picácué píima. 32 Macái èeri mìnánái càníyéica yáalía Dios ìwali, achúmaca náináidáanícawa

nawàwawa nàwali macáita yái wawàsica. Quéwa pidèniacué Wáaniri Dios chènuníiséeri yáaliéricawa càirinácaalícué wawàsi pimáapuèrica. ³³ Iná píalimáidacué pimànica càide iyúwacué Dios ichùulianá pimànica macái pichàini iyúwa, yásí Dios imàacacué pirí macáita yái pimáapuèrica. ³⁴ Siùca èeri, picácué achúma píináidáaniwa piwàwawa mamáalàacata pipíchaléwa, táwichacáiná pidèniacué áiba èeri píináidáanápínáwa táwichéeri wawàsi ìwali. Macái èeri idèniaca yàasu wawàsi càulenéeriwa”, ìmaca yái Jesúsca.

7

No juzgar a otros

¹ Néeseté Jesús ìmaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué máini picháawàa áibanái ìináwaná ìwali mamáalàacata ipíchanácué Dios yúuwichàidaca pía. ² Piwàwacaalícué piúwichàidaca áibanái caquialéta manuísíwata, yásí Dios yúuwichàidacué píawa manuísíwata. Néese piicácaalícué áibanái ipualé, yásí Dios iicácué pipualé nacái. ³ Pía idènièrica ibáyawaná manuíríwa, picá píináidawa máini cayábaca pía áiba wenàiwica ìicha idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiàcué comparación: Pibáyawaná manuírí, càicanide iyúwa manuírí àicu idéca nacáicaalí yúuwàacawa pituí irìculé. Néese áiba achúméeríwanái ibáyawaná, càicanide iyúwa imuluísi achúméeri yúuwàacaalíwa ituí irìculé. ⁴ Càmicáiná píalíawa cabáyawanáca pía manuísíwata, iná canáca yéewaná báawaca piicáca píichawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemiàcué comparación: Manuírí àicu yúuwàacaalíwa pituí irìculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimúsúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí irìcuísetá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá píima áiba wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nucàlidaca pirí pibáyawaná ìwali, nuyúudàacaténá pimàacaca píichawani’, picá càì píimaca irí. ⁵ Píacáiná pucháibaca píiwitáise pìyaca. ¡Pidéca piimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píichawa quéechacáwa yái pibáyawanáwa manuíríca. Yásí pidéca píalàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná ìichawa ibáyawaná achúméeriwa”, ìmaca yái Jesúsca.

⁶ “Picácué picàlida mamáalàacata Dios itàacái mabáyawanéeri áibanái irí áuli nacáiyéi ìiwitáise máiniyéica báawaca iicáca Dios. Péemiàcué comparación: Wàacaalí cayábéeri wawàsi áulinái irí, yásí nawènúa naamíaca wía, namàdáida nacái wainá. Wáucacaalí nacái perla cawèníiri íba marranonái irí, yásí nabawàida meedáni nàabàli yáapiréwa. Càita nacái, picácué picàlida mamáalàacata mabáyawanéeri Dios itàacái áuli nacáiyéi ìiwitáise irí, marrano nacáiyéi ìiwitáise nacái, níara wenàiwica

máiníyéica báawaca iicáca Dios, casaquèeyéica íiwitáise nacái, ipíchanácué máini calúaca nía píapicha, néese namànicuéca piri báawéeri”, íimaca yái Jesúsca.

Pedir, buscar y llamar a la puerta

⁷ Jesús íimaca: “Pisutácué píawawa mamáalàacata Dios íicha, yási imànicuéca piriwani. Péemiácué comparación: Picutácué mamáalàacatani, yási pianàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capli inùma néeni, yási yàacùacuéca piriwani. ⁸ Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàpinácani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capli inùma néeni, nàacùaca irí capli inùma. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica isutéerica mamáalàacata Dios íicha, Dios imànipiná iríwa càide iyúwa isutáaná.

⁹ “Péemiácué comparación: Pidèniacaalícué pìiriwa, càmitacué pìira irí íba isutácaalí pícha pan iyáapináwa. ¹⁰ Càmitacué pìira iyáapiná àapi isutácaalí pícha cubái. ¹¹ Ewítacué báawéeyéicáaníta íiwitáiseca pía, càicáaníta cáininácuéca píicáca péenibewa, píalimácué nacái píaca nalí cayábéeri wawàsi. Néeni, ¿càmitasicué píalíawa cayábéeri íiwitáise yái Wáaniri Dios chènuníseerica? ¡Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios imàninápinácué piri cayábéeri, pisutácaalícué íicha mamáalàacata!

¹² “Iná pimànicué áibanái irí cayábéeri càide iyúwa piwàwáaná namànica pírícué cayábéeri. Pimànicaalícué càì, yási pimànipinácué machacàniri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná plawirináimi Dios inùmalícuíse, càide iyúwaté nacái profetanái natànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse”, íimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

¹³ Néeseté Jesús íimaca nalí: “Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nulí yéewacaténá nùasu wenàiwicacuéca pía. Càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé, càide iyúwa càulenácaalí nawàlùacawa máucuíri capli inùma irìcubàa. Yácáiná èeri mìnaná íiwitáise báawéeri iyaca càide iyúwa cáucuíri capli inùma, cáucuíri àyapu nacái, màulenácatalé manùbéeyéi wenàiwica nàacawa irìcubàa. Quéwa èeri mìnaná íiwitáise báawéeri itéca wenàiwica yéetácáisi irìculé, aláera infierno irìculé. Màulenáca nàyaca càide iyúwa èeri mìnaná íiwitáise iyáaná cháì èeri irìcu, íná yéewa manùbéeyéi nàyaca èeri mìnaná íiwitáise ìwali càide iyúwa manùbéeyéi nawàlùacaalíwa cáucuíri capli inùma irìcubàa, cáucuíri àyapu nacái. ¹⁴ Quéwa càica núade iyúwa capli inùma máucuíri. Nutàacái nacái càicanide iyúwa máucuíri àyapu, máinicáiná càulenáca neebáidaca nulí, càulenáca nacái nàyaca

càide iyúwa númáaná nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé. Iná càmìta máinì madécaná yàawa néré”, ímaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

¹⁵ Néseté Jesús ímaca nalí àniwa: “Picácué píchawa áibanái cachìwéeyéica. Náimaca nàwaliwa nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmalicuíse. Càica níade iyúwa caluéyéi cuwèesi lobo ìwaliyéica oveja ímamimi nachìwáidacaténá ovejanái nanúacaténá níai ovejaca. Níai cachìwéeyéica natàaníca càide iyúwacué pitàaníná nawàlùacaténácuéwa pèewiré, nawàwacáiná naméeràidacuéca pía Dios ícha, namáalàidacaténácué pía. ¹⁶ Píalimápinácué píalíacawa cachìwéeyéica nía piicácaalícué càinácaalí namànica. Péemìacué comparación: Wáalíacawa macái àicu ìwali waicácaalí iyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, néese báawéericani. Càmita weedá cayábéeri uva iyacaná áwa yúuba ícha. Càmita nacái weedá cayábéeri higuera iyacaná tuíri ícha. ¹⁷ Macái cayábéeri àicu idènìaca iyacanáwa cayábéeriwa, yá nacái macái báawéeri àicu idènìaca iyacanáwa báawéerita nacái. ¹⁸ Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idènìaca iyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idènìaca iyacanáwa cayábéeri. Càita nacái píalimácué píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachìwéeyéica, piicácaínácué càinácaalí namànica. ¹⁹ Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéica irí iyacaná cayába, weemácaténá nía quichái irícu, càita nacái Dios yúuwicháidapíná nía quichái irícu cawinácaalí wenàiwica càmíiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Càitacué píalimápiná píalíacawa báawaca náiwitáise, níara cachìwéeyéica, piicácaínácué càinácaalí namànica”, ímaca yái Jesúsca.

No todos entrarán en el reino de Dios

²¹ Jesús ímaca: “Madécaná wenàiwica náimaca nulí: ‘Wáiwacali’, quéwa càmìta macáita nawàlùapínáwa Dios iyacàle irìculé Dios icùacatalé macáita chènuniré. Cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica càide iyúwa Núaniri Dios chènuníiséeri iwàwáaná níawamita yáalimápiná iwàlùacawa néré. ²² Imáalàacaalípináwa yái èeriquéi, yá madécaná náimapíná nulí: ‘Wáiwacali, wacàlidacaté nalí pitàacái. Wáucacaté demonio wenàiwica ícha píipidená ìwali. Wamànicaté nacái píipidená ìwali madécaná wawàsi càníiri wenàiwica idé imànica’, càipíná náimaca nulí. ²³ Quéwa núumapíná nalí: ‘Càmìta núalíacué nuicáca pía. Píacuéwa nuícha, píacué imàníiyéica ibáyawanáwa’, càipíná núumaca nalí”, ímaca yái Jesúsca.

Las dos bases

24 Jesús íimaca: “Péemiàcué comparación: Cawinácaalí wenàiwica yéemièrica nutàacái, imànicaalí nacái càide iyúwa númáaná, yái wenàiwica ìyaca càide iyúwa cáaliacáiri asìali imànírìca icapèewa. Quéechacáwa íicaca depuìwalé. Yá asìali yàanàaca manuírì íba ìyéerìca depuìwalé cáli irìcu ibàlùadacaténá icapèewa íinata. Yá imànica icapèewa íba íinata.

25 Néese unía yúuwàacawa àta inanába yéesacatalétawa. Yá yéesacái yàacawa cachàinírì iyú capìi ìwali, yá cachàinírì cáuli ipùaca ìwali yái capìica. Càmiri quéwa yúuwàawa yái capìica ibàlùacáináwa íba íinata. Càide iyúwa capìi ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadèniapíná nacáuacawa càmiri imáalàawa.

26 Néese cawinácaalí yéemièrica nutàacái, quéwa càmita imàni càide iyúwa númáaná, yá càicanide iyúwa máiwitáiséeri wenàiwica imànírìca icapèewa càina íinata meedá.

27 Yá unía yúuwàacawa. Néese inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàinírì iyú capìi ìwali, yá cachàinírì cáuli ipùaca ìwali yái capìica. Néese yúuwàacawa yái capìica, yá imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capìi imáalàacaalíwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmiyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

28 Idécanáamité Jesús imáalàidaca icàlidaca nalíni, yá macáita wenàiwica ìyéeyéica néeni náináidacawa néemìaca itàacái manuísíwata yéewáidacáiná nía cáaliacáiri iyú.

29 Jesús yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íiwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalicuíse. Càmita yéewáida nía càide iyúwa néewáidáaná, níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu Dios itàacái ìwali, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté.

8

Jesús sana a un leproso

1 Jesús iricùacatéwa dúli íinatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa yáapicha. 2 Néese abéeri asìali cacháunéeri íimami lepra iyú yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús íicàcani. Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, núaliacawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca. 3 Néese Jesús imàacaca icáapiwa cacháunéeri ìwali. Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa íicha. 4 Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába. Picá picàlida áibanái iríni, nuchùnìaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá íicá píimamiwa, yáaliacaténáwa cayábaca pía picháuná

íichawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí nachùnìacaalíwa lepra íicha, yéewacaténa macái wenàiwica yáaliacawa cayábaca pía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana al criado de un capitán romano

⁵ Néeseté Jesús iwàlùacawa Capernaum iyacàlená irìculé, yá abéeri romanonái yàasu úwi íiwacaliná yàacawa Jesús yàatalé isutácaténá Jesús íicha wawàsi imàníinápíná irí cayábéeri. ⁶ Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nùasu wenàiwica irìlawa nuicapèe irìcu. Càmfíri yéewa imichàanicawa. Yùuwichàacawa manuísíwata cáiwíri iyú —íimaca. ⁷ Jesús íimaca irí:

—Uwé, wàawa. Nuchùnìacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ⁸ Quéwa úwi íiwacaliná íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canáca yéewanáwa nuedáca nùataléwa pía, máinicáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. Pichùulliacáita ichùnìanápínáwa pitàacái iyúwa, yáara nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnìacawa. ⁹ Núaliacawa píalimá pichùnìacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanánái nachùullia nacái núa. Núa nacái nuchùullia nùasu úwináíwa. Nuchùulliaaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàca. Nuchùulliaaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imàníinápíná áiba wawàsi, yáta imànicani. Iná yéewa núaliacawa píalimá pichùnìaca nùasu wenàiwica nacái pitàacái iyúwa —íimaca.

¹⁰ Idécánáami Jesús yéemìacani, yá cayábaca ínáidacawa yéemìaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níái wenàiwicaca yèeyécawa yáamiwáise:

—Péemìacué cayábani, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénáinámi yéenápínáta, càmitàacá nùanàa càiri. ¹¹ Núumacué nacái pirí, manùbaca áibanái wenàiwica íiwitáaná nàanàapíná áiba cáli néese. Nàwacáidáyacacawa nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé icùacataléca macáita chènuniré. Néré nàypínáca píawirináimicué yáapichawa, níái Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ¹² Píatacué quéwa, Dios imáidéeyéicaté quéchatécáwa, càmitacué piyapíná Dios yáapicha chènuniré, éwitacué Abraham itaquénáinámicáanítacué pía, càmicáinácué peebáida nulí. Dios yúucacué íichawa píawa catáatalé. Néré pícháanípínácuéca, píamíapínácuéca piyéiwa piùwichàacái iyúwa —íimaca yái Jesúsca. ¹³ Néese Jesús íimaca úwi íiwacaliná irí:

—Pèepùà picapèe néréwa, yácáiná idéca ichùnìacawa píasu wenàiwicaca iyúwa peebáidáaná nulí —íimaca yái Jesúsca. Yáta idéca cayábacani, yái úwi íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.

Jesús sana a la suegra de Pedro

¹⁴ Néseté Jesús yàacawa Pedro icapèe irìculé. Iicáca néré Pedro iyéeru iculuéchúawa mecuní iyú, irièchúawa yàalubái íinatawa. ¹⁵ Iná Jesús imàacaca icáapiwa ucáapi iwali, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Yá umichàacawa, udàbaca ùaca nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

¹⁶ Néseté catácaalí yàacawa, yáta yàcalé mìnanáí natéca néenánáíwa Jesús yàatalé, manùbéeyéi wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise. Jesús ichùullacáita demonionáí abéeri palabra iyú nàanápínáwa wenàiwica íicha. Càita Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha. Ichùnìaca nacái macáita níai cáuláiquéeyéica. ¹⁷ Iná Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlídáanáté tàacáisi Dios inùmalicúise. Isaías íimacaté Dios yàasu wenàiwica iwali: “Ichùnìaca wía, wia machawàaquéeyéica, yeedáca wáicha uláicái”, íimacaté yái profeta Isaíasca.

Los que querían seguir a Jesús

¹⁸ Néseté Jesús íicáca manùbéeyéi wenàiwica iwacáidáyaquéeyéicawa itéese, iná ichùullaca yéewáidacalénáíwa itéenápínáni Galilea icalisaniná abéemàalé barca irìcu. ¹⁹ Ipíchawáiseté nawàlùacawa barca irìculé, abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí píawa yéewacaténá péewáidacaléca núa —íimaca yái wenàiwicaca. ²⁰ Néese Jesús íimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemìa comparación: Yàlidunáí idènìaca ibànawa, cùipìranáí nacái nadènìaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái aslali Dios néeséerica, càmita nudènìaca nuimácatáipínáwa — íimaca yái Jesúsca. ²¹ Néese áiba néená, níai Jesús yéewáidacaléca, íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, píjàaca nùyaca nuénánáí yáapichawa àta núaniri yéetácatalépinátawa, néese idécanáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí. ²² Néese Jesús íimaca irí:

—Píawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé. Píjàaca nabàliaca níawáacata, cawínácaalí íyeyéica matuìbanáita Dios íicha càide iyúwa yéetáními —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²³ Néseté Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénáí yáapichawa. Yá nadàbaca nàacawa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha. ²⁴ Jesús íimáca íichawa barca irìcu. Yáta manuíri cáuli idàbaca ipùaca calisa iwali. Máiníri cachàinica yái cáulica.

Màladàca nacái yúuwàacawa barca irìculé, yá úni ipuniádaca yàacawa barca. Quéwa Jesús iimáca mamáalàacata. ²⁵ Iná yéewáidacalénái nacawàidacani, yái Jesúsca, yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, piyúudàa wía! ¡Wasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. ²⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué máini cáaluca píá? ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca nalí. Idécanáami icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa, ichùulíaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁷ Néese níái yéewáidacaléca nánáidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá nasutáca néemíawá níawáaca. Náimaca:

—¿Cawínásica yái asialica ichùulíèrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulianá nía? —náimaca nalíwáaca.

Los endemoniados de Gadara

²⁸ Néeseté Jesús yàanàaca abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, Gadara yàasu cáli néré, yéewáidacalénái yáapichawa. Idécanáami yàanàaca néré, yá pucháiba asianái demonio idacuèyéi íiwitáise nàacawa yéetáními icàliculèená néese. Máiniyeyéi calúaca nía iyúwa caluéyéi cuwèsi, càmita nabatàa áiba wenáiwica ichàbacawa néenibàa àyapulicubàa. Yá nàacawa Jesús yàatalé. ²⁹ Yá demonionái nadàbaca néemíanícawa asianái isàna iyú:

—¡Picá pisàiwica walí wawàsi, Jesús, yái Dios íirica! ¿Píanàasica piùwichàidacaténá wía ipíchawáise wéenáiwaná yàanàaca? —náimaca.

³⁰ Mawiénita nalí manùbéeyéi marranonái yèepuniwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa néenibàa. ³¹ Néese demonionái nasutáca Jesús íicha wawàsi. Náimaca:

—Piúcacaalí wía asianái íicha, yá pimàaca wàacawa marranonái idèèrìculé —náimaca. ³² Jesús íimaca nalí:

—Píacuéwa —íimaca yái Jesúsca. Yá demonionái yàacawa asianái íicha, yá nawàlùacawa marranonái idèèrìculé. Yáta macáita marranonái nadàbaca napiacawa iyúwa máiwitáiséeyéi demonio íiwitáise iyú. Napiacawa nacaláacawa quíratàli íinatáise. Yá nacaláacawa calísa yáaculé, nàisicùmáacawa macáita, níái píráica càmiyeyéica Dios imàaca wadèniaca, wía judíoca, casacàacáiná walí marrano íiná.

³³ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi napiacawa yàcalé nérépiná. Nàanàacaté néré, yá nadàbaca nacàlidaca yàcalé mìnánái íríni, macáita yái nàyáanáca, níái asianái demonio idacuèyéicaté íiwitáise. ³⁴ Iná macáita yàcalé mìnánái namusúacawa yàcalé íicha, yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicácani, yá nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yèepùanápináwa nàasu cáli íicha.

9

Jesús sana a un paralítico

¹ Néeseté, Jesús iwàlùacawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá nachàbacawa abéemàalé Galilea icalìsaniná ícha. Yá nàanàaca Capernaum ìyacàlená néré, yái Jesús ìyacàleca. ² Yá abénaméeyéi wenàiwica natéca cáuláiquéeri asìali Jesús yàatalé, abéeri máapinéeri iiná macáita, cà mírica yáalimá imichàanicawa, irièricawa yàalubái ínatawa, iiméerica ínata. Néese Jesús yáallacáiná náiwitáise manuíca náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápínáni, íná Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, picá achúma piwàwa. Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca.

³ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàyaca néré. Néemìaca Jesús itàaníca cáuláiquéeri irí, íná nadàbaca náináidacawa Jesús ìwali cà: “Yái asìali Jesús itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalìcuísewa. ⁴ Quéwa Jesús yáallacawa náináidáanácawa. Iná isutáca yéemìawa nía:

—¿Cánacué yéewa píináidacawa càí máiní báawéeri iyú? ⁵ Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asásí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, pìipina’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asásí wadécaalí wachùnìacani wataàcái iyúwa, yái máapinéerica. ⁶ Iná núa, asìali Dios néeséerica, nuchùnìapíná yái máapinéerica píallacaténácuéwa Dios idéca ichùullaca núa numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cháí èeri irìcu cayábacaténá náapicha Dios —íimaca yái Jesúsca. Néeseca Jesús íimaca máapinéeri irí:

—Pimichàawa, peedá pìalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Néese yái máapinéeri imichàacawa, yá yàacawa icapèe néréwa. ⁸ Níái wenàiwica ìyéeyéica néré, naicáca iyúwa ìyáaná, yá cáaluca nía. Nàaca Dios icàaluíná imàacacáiná ichàniwa abéeri wenàiwica irí ichùnìacaténá cáuláiquéeyéi.

Jesús llama a Mateo

⁹ Jesús yàacatéwa capíi ícha, yá iicáca núa, núa Mateoca, yáawinéericawa aléera nuedácatelécate plata nuénánái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. Néese Jesús íimaca nulí:

—Aquialé, píawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca nulí yái Jesúsca. Yá numichàa nùacawa Jesús yáapicha.

¹⁰ Néese Jesús idècunitàacá iyáaca iyáacaléwa nucapèe irìcu, yá madécaná wenàiwica nàanàaca néré, áibanái yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná, áibanái cabáyawanéyeyí nacái. Yá náawinacawa Jesús yáapicha, wáapicha nacái, wía Jesús yéewáidacaléca, nayáacaténá nayáacaléwa wáapicha. ¹¹ Néese fariseonái naicáca nía, íná náimaca walí, wía Jesús yéewáidacaléca:

—Yái yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níai yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái cabáyawanéyeyéica wenàiwicaca? —náimaca.

¹² Quéwa Jesús yéemiàcani, yá íimaca fariseonái irí:

—Péemiàcué comparación: Máláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutácani, yái ichùnièripiná nía. Càita nacái wenàiwica ínáidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íchawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri ícha. ¹³ Càmitacué péewáidawa cayába Dios itàacái ìwali. Pìacué péewáidacawa càinácaalí ímáaná yái tàacáisi profeta itànèricaté Dios inùmalcuíse. Dios íimacaté: 'Ewítacué pinúacáaníta madécaná pìpìrawa iyúwa sacrificio pìacaténácué nucàaluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca culto pimàníricuécá càmicaalícáwa piicáca áibanái wenàiwica ipualé, piyúudàacaténácué nía', íimaca yái Diosca. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níai cabáyawanéyeyéica, nuicácaténá napualé. Càmicáiná nùanàa numáidacaténá wenàiwica ínáidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íchawa —ímaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁴ Néeseté Juan el Bautista yéewáidacalénái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemiawa Jesús. Náimaca irí:

—Wamàacaca wáichawa wayáacaléwa manùba yàawiría, fariseonái nacái, wasutácaténá wíawawa Dios ícha manuísíwata. ¿Cáná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, níai péewáidacaléca, nasutácaténá níawawa Dios ícha? —náimaca.

¹⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Péemiàcué comparación: Asìali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa aslanái naicácaténá icásàacawa casímáiri iyú. Idècunitàacá ìyaca náapicha, càmita yéewa achúmaca nawàwa. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. Quéwa áiba èeriwa, áibanái itéca náichawani. Néese namàacapiná náichawa nayáacaléwa, níai yàacawéeyéinámica achúmacáiná nawàwa

néenialípiná. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

16 “Péemlàcué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wamànicaalí càì, yásì wàlisài wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanàidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuíca icháuná. 17 Càita nacái càmita wadé wàucùaca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi iriculé. Wamànicaalí càì, yásì uva ituní idàbaca isàacawa dàchidàchiwaca inànìacubàa, néese éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. Iná wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi iriculé. Yásì wacùaca nía cayába, yái uva ituníca, íimamisi nacái. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya càide iyúwa fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

18 Idècunitàacá Jesús itàaníca nalí, yá abéeri judío íiwacaliná yàanàacaté Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná. Néese judío íimaca Jesús irí:

—Nuídu idéca yéetácawa siùcasíwatacáwa. Quéwa pìacaalíwa ùatalé pimàacacaténá picáapiwa ùwali, yásì cáuca úa àniwa — íimaca.

19 Jesús yàacawa yáapicha, wía nacái yéewáidacalénái wàacatéwa Jesús yáapicha. 20 Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cáláicacaté úa doce camuí, uíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uái inanáica ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí, manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. 21 Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle ìwalicáaníta meedáni, yásì báisíta cayábaca núatá”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicúsewa. 22 Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca ulí, yá íimaca ulí:

—Picá achúma piwàwa. Pidéca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úa uláicái lícha.

23 Néeseté Jesús yàanàaca judío íiwacaliná icapèe néré, yá iicáca áibanái ipùlièyéi íwa. Nàwacáidáyacacatéwa nabàllacaténá yéetéechúamiwa. Aibanái nacái náicháaníca uíwítáiseimi, néemíaníca nacáíwa cachàiníri iyú càide iyúwa judío íiwítáise iyáaná. 24 Jesús yáalíacawa icáucàidáanápínaté úái yéetéechúamicawa, íná íimaca nalí:

—Pimusúacuéwa macáita, úacáiná sùmàuca càmicáíhúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —íimaca yái Jesúsca, yáalíacáináwa

icáucàidáanápínaté úa. Néese níái wenàiwicaca naicáanica Jesús iquíniná, náallacáináwa báisíiri iyúcani uétácátéwa.
²⁵ Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capíi íicha. Néese iwàlùacawa sùmàumi irìacatalécawa. Yá íibàaca ucáapi ìwali úái yéetéechúamicawa, yá umichàacawa, cáuca úa àniwa.
²⁶ Néesetécáwa macáita wenàiwica iyéeyéica mawiénita irí yái yàcaléca néemiàcaté uináwaná ìwali Jesús imichàidáanaté úa yéetácáisi íicha.

Jesús sana a dos ciegos

²⁷ Jesús imusúacatéwa nacapèe íicha, yá pucháiba matuíyéi nàacawa yáamíise. Yá náimaca irí cachàiníiri iyú:

—¡Pía rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, wía judíoca, piicá wapualé! —náimaca irí.

²⁸ Jesús iwàlùacawa capíi irìculé, néese níái matuíyéica nàacawa yàatalé. Yá Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Peebáidasicué núalimá catuíca numànicuéca pía? —ímaca yái Jesúsca. Náimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacali, weebáida càì —náimaca. ²⁹ Néese Jesús imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yá íimaca nalí:

—Pichùnìacuéwa càide iyúwa peebáidáanácué —ímaca yái Jesúsca. ³⁰ Yásí cayábaca natuí. Yá Jesús yàlàaca nía cachàiníiri iyú. Íimaca nalí:

—Picácué pimàaca áibanái náaliacawa cawinácaalícué ichùnìaca pituí —ímaca yái Jesúsca.

³¹ Quéwa namusúacanacáitawa capíi íicha, yáta nacàlidaca Jesús iináwaná ichùnìaca nía nalí níái nayaquewéyécawa.

Jesús sana a un mudo

³² Néeseté idècunitàacá matuíyéimi namusúaca nàacawa capíi íicha, yá áibanái natéca matàacáiri asíali Jesús yàatalé. Demonio idacùaca matàacáiri íiwitáise, ínà càmita yáalimá itàanica.

³³ Yá Jesús yúucaca demonio asíali iwàwalícuíse. Néese matàacáiri idàbaca itàanica. Yá áibanái wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácaté waiquéricáwa càiri wawàsi cháí wàasu cáli Israel néenibàa! —náimaca. ³⁴ Quéwa abénaméyeyéi fariseo náimaca Jesús ìwali:

—Demonio íiwacalináquéi idacùaca íiwitáise yái asíalica Jesús. Iná yéewa yúucaca demonio wenàiwica íicha demonio íiwacaliná íiwitáise iyú —náimaca Jesús ìwali.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵ Jesús yàacaté ipáchiaca macái manuíri yàcalé irìculé, púubéeri yàcalé irìculé nacái. Yá yéewáidaca wenàiwicanái macái judíonái imanùbaca yéewáidacaalu irìcu. Yá icàlidaca nalí

càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Ichùnà nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica, cáiwíri ícha nacái, macái íiwitáaná. ³⁶ Catúulécanáca Jesús iicáca nía máinicáiná achúmaca nawàwa nàuwichàcáináatéwa madécaná yàawiría. Càica níade iyúwa ovejanái canéeyéica icuèriná, iméerèeyéicawa meedá, canácáináaté abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali, níái wenàiwicaca. ³⁷ Iná Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Báisíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemiacué comparación: Càica níade iyúwa bànacalé ituíná quíiréri yéenáíwaná yàanàacaalí wenàiwica needácatáipiná nabànacalewa. Quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipiná nalí nutàacái. ³⁸ Iná pisutácué Dios ícha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùnápíná yàasu wenàiwicawa íibaidéeyéipiná irí, nacàlidacaténá wenàiwicanái irí nuináwaná ìwali, yéewacaténá neebáidaca nulí. Yásí wàwacáidaca nía Dios yàasu wenàiwicanáipiná càide iyúwa wenàiwica needácaalí nabànacale iyacanáwa —íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹ Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía, wía docéeyéica imanùbaca yéewáidacaléca. Yá imàacaca walí íiwitáisewa wáucacaténá demonio wenàiwicanái ícha, wáucacaténá náicha nacái macái uláicái íiwitáaná, cáiwíri nacái.

² Wía docéeyéica imanùbaca apóstolca íipidenéeyéica càì: quéecha Simón, íipidenéeri nacái Pedro; yá nacái iméeréri íipidenéeri Andrés; nía nacái Zebedeo yéenibeca, ibèeri íipidenéeri Santiago, yá nacái iméeréri íipidenéeri Juan; ³ yá nacái Felipe; Bartolomé nacái; Tomás nacái; núa nacái Mateo, núa yái yeedéericaté plata nuénánái judío íichawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná; yá nacái Santiago, yái Alfeo ìirica; Tadeo nacái; ⁴ yá nacái Simón, íipidenéeri nacái celote; yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, nanúawani.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

⁵ Jesús ibànùcaté wía doce wamanùbaca wacàlidacaténá itàacái. Càì yàalàaca wía: “Picácué píawa càimíyéi judío yàasu cáli íinatalé, picácué nacái píwàlùawa yàcalé iriculé ìyéeyéica Samaria yàasu cáli íinata. ⁶ Pìacué nàatalé níawamita Israel itaquénáinámica ìyéeyéica càide iyúwa ovejanái iméerèeyéiwa, canéeyéica icuèriná, nawènúadacáiná náiwitáisewa Nacuèriná Dios íichawa, canáca nacái abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali. ⁷ Pìacué picàlidaca nalíni Dios icùnápíná macáita mesúnamáita. ⁸ Pichùnìacué cáuláiquéeyéi wenàiwica, pimichàidacué nacái yéetéeyéimiwa yéetácáisi ícha, pichùnìacué nacái cacháunéeyéi

íimami lepra iyú, piúcacué demonio wenàiwica íicha. Nudéca numàacacuéca pirí nuíwitáisewa mawèníri iyú, ínà picácué picobra nía cawinácaalí wenàiwica pichùniyéica.

⁹ “Picácué pité iwèni pìasu bolsa irìcuwa, orocáaníta, plata nacái, cobre nacái. ¹⁰ Picácué pité sacco, pucháiba bàlesi nacái; picácué peedá piríwa wàlisài costiza nacáiri, àicu nacái. Cawinácaalí wenàiwica piyúudéeyéipinácuéca iwàwacutá nàaca piyáapinácuéwa.

¹¹ “Pìacuéwa yàcalé irìculé, picutácué abéeri cáimiétacanéri iwàwéerica yéemíaca picàlidáanácué nalí nutàacái. Yá piyamáacuéwa icapèe irìcu àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irìcuíse. ¹² Pìwàlùacuéwa icapèe irìculé, yá pitàidacué wenàiwicanái iyéeyéica néré, pisutácué nalí Dios imànínapíná nalí cayábéeri. ¹³ Cayábacaalí náiwitáise níái capíi irìcuíyéica, yásí Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwacué pìsutáaná íicha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànipíná nalí cayábéeri. ¹⁴ Quéwa, càmicaalícué nawàwa needáca nàataléwa pía, càmita nacái nawàwa néemíaca picàlidáanácué nalí nutàacái, néese pìmusúacuéwa capíi irìcuíse, yàcalé irìcuíse nacái, yá pichùpìacué cáli ichùmálé pìabàli íichawa naicápiná, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápiná nía. ¹⁵ Péemíacué cayábani, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí yùuwichàidapíná níawa càmíiyéicué yeedáca yàataléwa pía máini yáwanái Sodoma iyacàlená mìnánáimi íicha, Gomorra iyacàlená mìnánáimi nacái”, íimaca walí yái Jesúsca.

Persecuciones

¹⁶ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “¡Péemíacué cayába! Nubànùacué pía nèewiré níara èeri mìnánáica cuwèesi lobo nacáiyéi íiwitáise, báawéeyéica iicáca Dios, báawéeyéi nacái iicáca Dios yàasu wenàiwica. Pìyapínácuéca nèewibàa càide iyúwa oveja càmíiyéi yáalimá ipéliaca caluéyéi cuwèesi lobo íipunita iwàwéeyéica iyáaca oveja. Iná iwàwacutácué cáalíacáica píiwitáise, piicácué píichawa piùwidenáicawa, càide iyúwa cáalíacáiri àapi iicáaná íichawa yùuwidenáíwa ipíchaná áibanái ichiwáidacuéca pía. Quéwa iwàwacutácué mabáyawanáca pía, càmitacué nacái pìmàni áibanái irí báawéeri. Pìyacué càide iyúwa unùcu càmíichúa imàni áibanái irí báawéeri. ¹⁷ Picácué píichawa áibanáicáiná náibàapínácuéca píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali yàcalé íiwacanánái irí, nacapèedáidacaténácué nacái píawa judíonái yéewáidacàalu irìcu. ¹⁸ Yá natépinácuéca píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, náiwacanánái irí nacáíwa, níái icuèyéica cáli, peebáidacáinácué nutàacái. Càita píalimápinácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, níái èeri mìnánái icuèrinánáica, nía nacái càmíiyéica judío.

19 Náibàapinácué natéwa pía nacháawàacaténcué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, quéwa picácué achúma piináidacawa piwàwawa ìwali yái tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí, càinácaalí iyú nacái yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa. Néesequé péenáiwaná yàanàacaalíwa picàlidáanápiná piináwaná ìwaliwa, yásí Dios imàacacué píaliacawa càinácaalí iyú iwàwacutáaná picàlidaca nalíni. 20 Càmicáinácué pía yái càicàlidéeripinácani, néese Espíritu Santo Wáaniri Dios ibànuèrica imàacapinácué pitàaníca Dios inùmaliçué.

21 “Néenialípiná wenàiwicanái nacháawàapiná néenánáisiwawa áibanái irí néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nasèenái nacái nacháawàapiná néenibewa néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapiná náiwitáisewa nasèenái íchawa, yá nanúaca nasèenáiwawa. 22 Macái èeri mìnánái báawapinácué naicáca píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéca nutàacái mamáalàacata àta néetáacatalétawa, Dios iwasàapiná níawa yàasu yùuwichàacáisi íchawa. 23 Namànicaalícué pirí báawéeri abéeri yàcalé irícu, néese pipiácuéwa áiba yàcalé irículé. Péemíacué cayába, núa asíali Dios néeséerica nùanàapiná ipíchawáise pimáalàidacué picàlidaca nuináwaná ìwali macái yàcalé irícu iyéeyéca Israel yàasu cáli ínata.

24 Péemíacué comparación: Abéeri yéewáidacalé càmita yéewa cachàinica ícha yái yéewáidéericani, càmita yéewa nacái áiba íbaidéeri cachàinica íiwacali íchawa. Càitacué nacái càmita yéewa cachàinica pía nuícha. Wenàiwica náináidacawa piwalícué càide iyúwa náináidáanáwa nùwali. 25 Píacué nuéwáidacaléca, iwàwacutácué piwàwaca piyaca càide iyúwa nùyáaná, yái yéewáidéericuéca pía, càide iyúwa yàasu wenàiwica iwàwáaná iyaca càide iyúwa íiwacali iyáaná. Aibanái càimíyeyí yeebáida nutàacái náimaca nùwali Beelzebúcasa núa, yái demonio íiwacalináca. Iná nùalàacuéca pía náicha, náimáanápinácué piwali càiri báawéeri tàacáisi nacái, piyacáinácué càide iyúwa nucapèe irícuíyéca, nuénánáisiwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

26 Jesús íimacaté walí: “Iná picácué cáalu pía èeri mìnánái ícha, càmicáiná náalimá nabàaca nabáyawanáwa càiripináta. Aiba èeriwa macáita náalíacawa ìwali. 27 Càita nacái, picácué pibàaca náicha nutàacái. Yái nucàlidéericuéca pirí íbàacanéeri iyú, iwàwacutácué picàlidaca nalíni amalánama. Yái nucàlidéericuéca pirí ìwali méetàuculé áibanái ícha, piácué picàlidaca cachàiníiri iyúni àta macái néemíacatalétani. 28 Picácué cáalu pía èeri mìnánái ícha yáaliméeyéca inúacuéca pía quéwa càmitacué náalimá nanúacuéca piwàwa cáuri. Néese,

iwàwacutácué cáaluca pía Dios ícha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténácué pía nacái infierno irìculé, yái quichái càmirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca.

²⁹ Péemiacué comparación: Aibanái nawéndaca pucháiba màsibèe púubéeyéi abéeri moneda ìwaliná càmicáiná cawèni màsibèe púubéeyéica. Quéwa éwita càmiyéicáaníta cawèni nía, càicáaníta Wáaniri Dios yáaliacawa nàwali, icùa nacái nía. Càmita yéewa abéeri màsibèe achúméeri yéetácawa càmicaalícáwa Dios imàacaca yéetácawa. ³⁰ Càita nacái Dios icùacuéca pía. Yáaliacuéca macáita pìwali, àta càsimalénácaalícué píiwita ibáiná, yáalía nacáiwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abéerinamata; càita Dios yáaliacawa pìwalícué. ³¹ Iná picácué cáalu pía wenàiwicanái ícha, cawènicáiná Dios iicácuéca pía náicha níai màsibèe púubéeyéica manùbéeyéica”, ímaca walí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

³² Jesús ímacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái nucàlidapiná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséeri iríwa. ³³ Quéwa cawinácaalí càmirita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái nucàlidapiná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséeri iríwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

Jesús, causa de división

³⁴ Jesús ímacaté walí nacái: “Picácué pínáidawa wenàiwicanái nàypiná matuíbanáita náapichawáaca nudécáaníta nùanàaca. ¡Càmírita! Néese, càmitapiná abédanama náiwitáise nùwali. ³⁵ Nudéca nùanàaca, íná aslanái nàuwideca namànipiná náaniriwa, inanái nacái nàuwideca namànipiná náatúawa, nayéeru nacáiwa. ³⁶ Càita macáita nàuwideca namànipiná néenánáisiwawa, níacáiná abénaméeyéi neebáidapiná nulí, quéwa áibanái càmita neebáida nulí.

³⁷ Cawinácaalí cáininéerica iicáca nuícha yáaniri, yáatúa nacáiwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. Aibacaalí nacái cáininéerica iicáca nuícha ìiriwa, íidu nacáiwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁸ Iwàwacutá nùasu wenàiwica matuíbanáiri iyú imàaca áibanái nàuwichàidacani nùwalíise, naicáaní nacái iquíniná, éwita nanúacaalíni cruz ìwali yeebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái imànica macáita càide iyúwa nuchùulianá. Cawinácaalí càmirica imàni càì, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁹ Aibacaalí càmirica iwàwa yeebáida nutàacái ipíchaná yùuwichàacawa nulípiná, canáca irí icáuca càmiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica

mamáalàacata nutàacái, éwita nanúacaalíni, yácata idènièripiná icáucawa càmíri imáalàawa”, íimaca walí yái Jesúsca.

Premios

⁴⁰ Néeseté Jesús íimaca walí àniwa: “Cawinácaalí yeebáidéericuéca pitàacái, yeebáidapiná nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáidapiná nacái itàacái, yái Dios ibànuèrica núa aléi. ⁴¹ Aibacaalí wenàiwicanái yeebáida Dios yàasu profeta itàacái, namànicaalí nacái profeta irí cayábéeri profeta icàlidacáiná nalí Dios itàacái, yásí Dios yàapiná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri yàasu profeta iríwa. Aibanái wenàiwica neebáidacaalí itàacái cayábéeri íiwitáise, namànicaalí nacái irí cayábéeri cayábacáiná íiwitáise, yásí Dios yàapiná nalí cawèníri càiride iyúwa Dios yàaná cawèníri cayábéeri íiwitáise irí. ⁴² Cawinácaalí imànírira cayábéeri nuéwáidacalénái càmíiyéi cachàini irí, nùasunáicáiná nía, Dios yàapiná irí cawèníri iyúudàacáiná nía yeebáidéeyéica nutàacái. Éwita yáalimácánita yàaca nàiraca meedá casualíiri úni, càicáaníta Dios yàapiná irí cawèníri iyúudàacáiná nùasunái”, íimaca walí yái Jesúsca.

11

Los enviados de Juan el Bautista

¹ Néeseté Jesús idécanáamité yàalàaca wía docéeyéi yéewáidacaléca, yá yàacawa yéewáidacaténá wenàiwicanái áibanái iyacàle irícu, yáara cálica, icàlidaca nacái nalí yái cayábéeri tàacáisica.

² Néenialité Juan el Bautista, iyéerica presoíyéi ibànalícu, yémíaca ìwali yái Cristo imànírira. Néese Juan ibànùaca yéewáidacalénáíwa abénaméeyéi nàacaténáwa Jesús yàatalé.

³ Juan iwàwacaté nasutáca néemíawa Jesús asáisi báisícaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànuèripinácaté judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yáníi, yá iwàwacutá nacùaca áibata yàanàaca.

⁴ Néese Jesús íimaca nalí: “Pèepùacuéwa Juan yàatalé. Picàlidacué Juan iríni pidéénacuéca piicáca numànica, pidéénacuéca nacái péemíaca nucàlidaca wenàiwicanái irí.

⁵ Picàlidacué Juan iríni matuíyéimi idéca iicáidaca, éruíyéimi yàabàli nacái nadéca nàipnánáica, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwíiyéimi nacái nadéca néemíaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemíaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáalíacaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ⁶ ¡Casíimáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata!” íimaca yái Jesúsca.

⁷ Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèpùacawa Jesús ícha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ìwali. Jesús ímaca wenàiwicanái irí: “Bàaluité pìacatécué piicáca wenàiwica yèpuníricawa chuiri cáli ínata, yáara Juanca. Càmirítaté machawàaca íiwitáise yái asiali piiquéericatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ⁸ ¿Càinásicué piicáté néré? Càmirítaté asiali cawèníri ibàle yái piiquéericatécué. Píalíacuécawa cawinácaalí cawèniyéica ibàle iyéeyéica nacái càasuíri iyú, nàyaca cayábéeri capíi irícu càide iyúwa reynái iyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ⁹ Néese pìacuécawa bàaluité manacúali yùuculé càinàwàiri piicáténáté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Báisíta profetacani, yái Juanca, quéwa máiníri cachàinica áibanái profeta ícha canánama. ¹⁰ Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericaté ìwali tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios íméericaté Iiri iríwa. Dios ímacaté:

‘Nuchùllapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápíná náiwitáisewa yéewanápíná natàidaca pía cayába pìanàacaalíwa nàatalé’,

ímacaté yái Diosca. ¹¹ Péemiacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan ícha nèewíse macái èeri mìnánái. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái siùcáisede, yéewanápíná Dios icùaca nía, máiní cachàinipínáca nía Juan ícha, éwita càmicáaníta máiní cachàinica nía Dios iyacàle irícu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

¹² “Bàaluité Juan el Bautista idàbacaalíté icàlidaca Dios itàacái àta siùca nacáide, èeri mìnánái namànica báawéeri Dios yàasu wenàiwicanái irí, yá náalimáidaca namáalàidaca cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái, iwàwéeyéica Dios icùaca nía. ¹³ Macái tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmaliçuise, áiba tàacáisi nacái Dios ichùulièricaté profeta Moisés itànàanápíná, macáita yái tàacáisica icàlidacaté walíni càinácaalí iyú Dios icùanápínáté yàasu wenàiwicawa. Càité nacàlidaca Dios itàacái àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. ¹⁴ Cawàwanátacué píalimá peebáidaca yái tàacáisica: Juan el Bautista, yácata profeta Elías nacáiri, yái iwàwacutéericaté yàanàaca ipíchawáise ísraelita icuèrinápíná yàanàaca. ¹⁵ Càuwíiyéicaalícué pía, péemiacué nutàacái.

¹⁶ “Nucàlidacué pirí càiná píiwitáise, píacué wenàiwicaca iyéeyéica siùca. Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéeyéicawa àyapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi iríwa: ¹⁷ ‘Wadéca wapùliacuéca pirí íwa, quéwa càmitacué pilabàa; néese wadéca wacántàacuéca

pirí canción càide iyúwa nacántàaná yéetéeyéimiwa ìwali, quéwa càmitacué pícháaní', càì nàimaca. ¹⁸ Càita nacái pidécuéca pimànica. Juan el Bautista yàanàcaté, yá imàcaca ìchawa iyáacaléwa isutácaténá yáawawa Dios ícha manuísíwata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéwa píimacatécué Juan ìwali demoniosa iyaca iwàwalicu. ¹⁹ Siùcade nudéca nùanàaca, núa asiali Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuira nacái uva ituní. Néese píimacuéca nùwali camùnírìcasa núa, cáanáirisa iyáaca iyáacaléwa núa, casímáicasa nacái nucàmaca, nùacawéeridàanása nacái cabáyawanéyéi wenàiwica, nía nacái yeedéeyéica plata néenánái judío ìchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita píimacuéca nùwali càmicáinacué piwàwa peebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí yeebáidéyéica Juan yàasu tàacáisi, nutàacái nacái, náasáidaca Dios idéca imàcaca cáalíacáica nía báisíiri iyú", ìimaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

²⁰ Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú níai yàcalé mìnanáica aléera Jesús imànicatalécaté batéwa macáita yái càmírìca wenàiwica idé imànica. Yàalàaca nía cachàiníiri iyú càmicáináté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Yá Jesús ìimaca nàwali: ²¹ "¡Máinicué piùwichàapínacawa, píacué israelitaca iyéeyéica Corazín iyacàlená irìcu, Betsaida iyacàlená irìcu nacái! Ewitacué piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmírìca wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná ìchawa. Piyúunáidacuéca máiniyéica cayábaca pía náicha níara càmiyéica israelitami iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irìcu, Sidón iyacàlená irìcu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli ícha. Quéwa càmitaté máini báawaca nía píchacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníiná pèewibàa. Quéwa naicácalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmicáináté máini báawéeyéica nía iyúwacué pía, yá nacái nàwalicaté nabàlesíamiwa báawéeri iicácanáwatá, napusúa nacái nàwalísewa catáli náasáidacatenáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ²² Quéwa núumacué pirí, áiba èeriwa Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuécawa máini cachàiníwanái náicha, níara càmiyéica israelita iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irìcu, Sidón iyacàlená irìcu nacái, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía. ²³ Píacué nacái Capernaum iyacàlená mìnanáica, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. ¡Càmírìta! ¡Néese Dios yúucapínacué píawa irìculé yáara utàwi máiníiri depuúwaca, máinícatalé depuúwaca náicha canánama! Ewitacué piicácaníta numànica

pèewibàa madécaná yái cà mírica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná íchacuéwa. Piyúunáidacuéca máiníyéica cayábaca pía náicha níara cà míyéica israelita ìyéeyéicaté Sodoma ìyacàlená irìcu. Quéwa càmitaté máiní báawa nía píichacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàniná pèewibàacué. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmitaté nacái Dios imáalàidaca níatá, yá nacái nàyacàlemi Sodoma ìyacaté mamáalàacatatá àta siùca nacáide, càmicáináté máiní báawéeyéi nía iyúwacué pía. ²⁴ Iná núumacué pirí, áiba èeriwa Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuécawa máiní cachàiníwanái náicha níara cà míyéica israelita ìyéeyéicaté Sodoma ìyacàlená yàasu cáli ínata, máinicáinácué báawéeyéica náicha pía”, ímaca yái Jesúsca.

Vengan a mí y descansen

²⁵ Néenialíté Jesús ímaca Yáaniri Dios iríwa: “Pía, Núaniri Dios, nùaca pirí cayábéeri, pía Nacuèrinásàirica macáita níái ìyéeyéica chènuniré, cháí èeri irìcuíyéica nacái. Nùaca pirí cayábéeri pimàacacáiná nalí píiwitáisewa, níái yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa sùmanái púubéeyéi neebáidáaná, yéewanápiná áiba èeri mìnánái iyúunáidéeyéi cáaliacáica càmita náalimá náaliacawa píiwitáise ìwali. ²⁶ Báisíta, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, ímaca yái Jesúsca.

²⁷ Néese Jesús ímaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca núaliacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíiri iyú nùwali, yái lírica. Abéerita núa, yái lírica, yáaliéri báisíiri iyú Núaniri ìwali, abéerita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái lírica. ²⁸ Aquialécué nùatalé, peebáidacué nutàacái, piacué macáita chamàléeyéica. Pidécuéca píibaidaca cachàiníiri iyú pimànicaténácué macáita càide iyúwa áibanái ichùulianácué pimànica càulenéri wawàsi Dios irípiná. Piacué nacái achúméeyéica ínáidacawa iwàwawa ibáyawaná ìwaliwa, aquialécué nùatalé, yá numàacacué piyamáidaca piawawa càulenéri wawàsi ícha, numàacacué nacái nuwàwawa pibáyawaná ícha. ²⁹ Peebáidacué nutàacái, pimànicué nacái càide iyúwa nuchùulianácué pía. Pimàacacué nuéwáidaca pía, piyacaténácué càide iyúwa nùyáaná, núa cà mírica caluéri íiwitáise, núa cà mírica cáimacái íicá yáawawa. Nùacawéeridapínacué pía, wáibaida nacái wáapichawáaca. Càitacué píalimápiná piyamáidacawa pibáyawaná íchawa, ícha nacái yái càulenéri wawàsi áibanái ichùulièricuécá pimànica Dios irípiná. ³⁰ Càmita máiní càulenácué píicha peebáidáanápinácué nutàacái, pimàninápinácué nacái

càide iyúwa nuchùulianácué pía, nùacawéeridacáinácué pía, numàacapinácué nacái casímáica pía”, íimaca yái Jesúsca.

12

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néenialíté áiba sábadó judíonái iyamáidacatáicawa Jesús yèpunícawa àyapulicubàa bànacalé yèewibàa, wáapicha wía yéewáidacaléca. Yá máapica wía, íná weedáca achúmáanata trigo ituíná bànacalé íicha wayáapináwa, judío íiwitáise imàacacáiná wenàiwica needáca nayáapináwani achúmáanata iyacaná áibanái ibànacale yéená, máapicaalí nía. ² Fariseonái naicácaté weedáca bànacalé iyacaná, yá naicáca yái wamànírica iyúwa íbaidacalési ínáté náimaca Jesús irí:

—Piicáca yái namàníináca. Péewáidacalénái náibaidaca siùca sábadó wayamáidacatáicawa. Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca irí. ³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái iricúse wàawirimi rey David íwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi asíanáica. ⁴ David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuíri capíima íimamisíri iriculé, yái israelitanái isutácatáipiná Dios íicha. Yá iyáaca pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapiná. Ewita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca, càicáaníta càmitaté yùuwichàida David, nía nacái asíanái yèepuníiyéicatéwa yáapicha, máapicáináité nía, ínáté catúulécánáca Dios íicáca nía. ⁵ Pidécuéca piimáichaca nacái áiba tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçúse. Moisés íimacaté sacerdotenái càmita namàni nabáyawanáwa éwita náibaidacáaníta templo iricu sábadó wayamáidacatáicawa. Máini iwàwacutáca náibaidaca Dios irípiná templo iricu namànicaténá macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cachàinica templo sábadó íicha iwàwacutáciná wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná èeri imanùbaca, sábadó nacái. ⁶ Quéwa núumacué pírí, núa iyéerica cháí pèewi, cachàiníríca núa templo íicha. ⁷ Càmitacué péemia càinácaalí íimáaná áiba tàacáisi profeta Oseas itànèericaté Dios inùmaliçúse. Dios íimacaté: ‘Ewitacué pinúacáaníta madécáná pipìrawa iyúwa sacrificio píacaténácué nucàaluíniná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca yái culto pimàníricucéca nuli càmicaalícáwa piicáca áibanái ipualé, piyúudàcaténá nía’, íimaca yái Diosca. Báisícaalícué péemiacaté càinácaalí íimáaná yái tàacáisicatá, yá càmitacué picháawàa naináwaná íwali báawéeri iyútá, níái nuéwáidacaléca càmiyéica imàni ibáyawanáwa. ⁸ Iná Dios idéca ichùuliaca núa, asiali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica

càide iyúwa nuwàwáaná, èeri imanùbaca, yái sábadò nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —ímaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁹ Néeseté Jesús yàacawa, yá iwàlùacawa judiónái yéewáidacàalu irìculé, ìyéerica néré. ¹⁰ Iyacaté néeni abéeri asiali icáapi ituwièricawa ícha. Abénaméeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisí imànicaalípináté áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíse, fariseonái náimacáináté íbaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanái. Iná nasutáca néemìawani, náalimáidacaténá naicáwani. Yá náimaca Jesús irí:

—Wawàwa wáalíacawa càinácaalí píináidacawa. ¿Dios imàacasicà wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica sábadò irìcu wayamáidacatáicawa? —náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús.

¹¹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Péemìacué comparación: Pidènlacaalícué pipìrawa oveja, néese yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa irìculé namusúadacatáise úni, ¿càmítasicué pimúsúadacani caquialéta, éwita sábadò irìcucáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? ¹² Néeni, máiníri cawènica wenàiwica oveja ícha. Iná ¿cánácué càmíta píalíawa Dios imàacaca wamànica cayábéeri áibanái irí siùca sábadò irìcu? —ímaca yái Jesúsca. ¹³ Néese Jesús ímaca irí yái asiali icáapi ituwièricawa ícha:

—Piducúa picáapiwa —ímaca yái Jesúsca. Yá asiali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi càide iyúwa abéemàa icáapi. ¹⁴ Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judiónái yéewáidacàalu ícha, yá nadàbacaté náináidacawa càinápinácaalíté iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵ Néeseté Jesús yáalíacawa náiwitáise nawàwáanáté nanúacani, yá Jesús yàacawa náicha, manùba quéwa wenàiwica yàacawa yáamiwáise. Jesús ichùnìaca macáita cáuláiquéeyéi wenàiwica yàanèeyéicaté yàatalé. ¹⁶ Yá yàalàaca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacálidaca iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí ichùnìanáté nía. ¹⁷ Càité Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali Dios inùmalícuíse. Dios ímacaté:

¹⁸ “Yácata nùasu wenàiwica íbaidéerica nulípiná, nuedéerica íbaidáanápíná nulí. Yácata cáininéerica nuicáca, yácata casímáirica nuicáca. Yá numàacapíná irí Espíritu Santo icùacaténá íiwitáise. Yá icàlidapíná nutàacái càmíyéi israelita irí, náalíacaténáwa nuwàwaca nàyaca machacàníri iyú.

¹⁹ Càmita itàanípíná ùuléeri tàacáisi iyú, càmita nacái yéemíanicawa. Canáca nacái yéemièri itàacái

imáidáidáaná cachàiníiri iyú calle irìcubàa bamuchúami yàcalé.

20 Imànipiná cayábéeri machawàaquéeyéi irí, iicápiná nacái napualé, cawinácaalí iwàwéeyéica yéetácawa, àta imawèniadacataléta macáita báawéeri.

21 Càmiíyéi israelita yeebáidapiná itàacái, yàasu wenàiwica nacái nía”,
íimaca yái Diosca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

22 Néeseté natéca matúiri asìali Jesús yàatalé, abéeri matúiri, matàacáiri, demonio idacùacáiná íiwitáise. Yá Jesús yúucaca demonio asìali íicha, íná catuíca àniwani, itàaní nacái àniwa. 23 Néese macáita wenàiwica nàináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá nasutáca néemíawa níawáaca: “¿Yátasica rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica wacuèrinápiná, wía judíoca?” náimaca nalíwáaca.

24 Néese fariseonái néemíacáináni, yá náimaca nalí: “Yái asìali Jesúsca idèniaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalináca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús ìwali.

25 Jesús yáalíacawa nàináidáanáwa. Iná íimaca fariseonái irí: “Péemíacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí íipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. Càita nacái yàcalé mìnaná, áibanái néenánái nacái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá nàyaca náapichawáaca. 26 Càita nacái, canácatáita Satanás yúuca yàasu demonionáíwa wenàiwica íicha. Satanás yúucacaalí demonio wenàiwica íichatá, yá ipéliaca meedá yáawatá. Yásí imáalàacawa nacái yái ichàinicatá, yái Satanásca. Iná ¿cánacué càmita píalíawa càmita núuca demonio wenàiwica íicha Satanás íiwitáise iyú? 27 Pidécuéca píimaca núucacasa demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú. Picháawàacaalícué nuináwaná ìwali càì mamáalàacata, yásí iwàwacutácué picàlidaca nulíni cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué náucaca demonio wenàiwicanái íicha. Píalíacuéwa càmita náuca demonio Beelzebú íiwitáise iyú. Iná níata péewáidacalécuéca násáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisíiri iyú. 28 Núucaca demonio wenàiwica íicha Espíritu Santo íiwitáise iyú, íná nudéca núsáidacuéca píri Dios icùaca abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.

29 “Núucaca demonio wenàiwica íicha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás íicha. Péemíacué áiba comparación: Càide iyúwa cayéedéeri iyáaná, càmita cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa irìculé áiba cachàiníiri asìali icapèeca iyéedùacaténá íicha yàasu, càmicaalícáwa cayéedéeri idacúa íichawa yái cachàiníiri asíalica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri imànica

cài, yéewacaténá iyéedùaca cachàinìiri asìali yàasu. Càita nacái nùalimá nudacùaca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá ícha wenàiwica. Pidécuéca pitàaníca báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

³⁰ “Píacué càmíiyéica abédanamata íiwitáise nùapicha, piùwidecuéca pimànica núa; càmítacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irípiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeràidacaténá wenàiwica Dios ícha meedá.

³¹ “Iná péemíacué cayába. Dios imàacapíná iwàwawa íchéi macái íiwitáaná báawéerica wenàiwica imàníríca, itàaníríca nacái Dios ìwali báawéeri iyú, nawènúadacaalí náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa íbáyawaná ícha. ³² Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asìali Dios néeseéerica, néese iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, yásí Dios imàacaca iwàwawa íbáyawaná ícha. Quéwa itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmítac quirínama Dios imàaca iwàwawa íbáyawaná ícha cháí èeri irìcu, càmítac nacái wàlisàipíná èeri irìcu”, ímaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

³³ Jesús ímacaté fariseonái irí: “Péemíacué comparación: Cayábéeri àicu yàaca walí cayábéeri yàacàsi. Báawéeri àicu idènàca ìyacanáwa báawéeri. Càita wàalíacawa macái àicu ìwali. Càita nacái píalimácué píalíacawa nùwali piicácáiná cànácaalí numànica. ³⁴ ¡Píacué càyéide iyúwa àapi iculále! Càide iyúwa àapi imusúadáná iculálewa inùma irícuísewa, càita nacái càmítacué píalimá pitàaníca cayábéeri wawàsi ìwali báawacáinácué píiwitáise. Iná yái báawéeri tàacáisi pitàanírícuéca, pidécuéca pimusúadacani piwàwallícuísewa, yácáinácué piwàwa idéca ipuníacawa báawéeri tàacáisi iyú.

³⁵ Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca nacái cayábéeri wawàsi ìwali, yácáiná íiwitáise cayábéeri ìyaca iwàwallícu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca báawéeri wawàsi ìwali, yácáiná íiwitáise báawéeri ìyaca iwàwallícu.

³⁶ Núumacué pírí, Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa, yá yùuwichàidapíná nía ìwalíse macái tàacáisi canéerica iwèni náiméericaté. ³⁷ Càide iyúwa pitàaníná, yásí Dios iicánáca píá, yácáiná pitàacái yásáidaca cànácaalí píiwitáise. Pitàanícaalí cayábéeri wawàsi ìwali, yásí cayábaca Dios iicáca píá iyúwa mabáyawanéeri, cayábacáiná píiwitáise, yá càmítac Dios yùuwichàidapíná píá. Quéwa pitàanícaalí báawéeri wawàsi ìwali, yá báawaca Dios iicáca píá, cabáyawanéeri, báawacáiná píiwitáise, yá Dios yùuwichàidapíná píá”, ímaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

³⁸ Néeseté abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu náimaca Jesús irí:

—Píá, yéewáidéerica wenàiwica, wawàwa waicáca pimànica wawàsi cà mírica wenàiwica idé imànica —náimaca. ³⁹ Jesús íimaca nalí:

—Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, pídecuéca písutáca nuícha numànínápiná piicá yái cà mírica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué píri càiri wawàsi. Numàacacáita piicáca numànínápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté. ⁴⁰ Càide iyúwaté Jonás iyamáanátéwa manuíri cubái idèerícu máisiba èeri, càita nacái núa asàli Dios néeséerica nùyapiná cáli irícu máisiba èeri. ⁴¹ Níara cà míryéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená irícu namichàapínacawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica. Nabàlùapínáwa Dios íipunita yéewacáténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníricaté. Píacué israelita iyéeyéica siùcade pimichàapínacué nacáíwa. Yásí Nínive iyacàlená mìnánámi nacháawàacuéca piináwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive mìnánái nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemiácáinaté profeta Jonás icàlidaca nalí tàacáisi Dios inùmálicuise. Néese, éwita nùyacáaníta pèewibàa siùcade, núa cachàiníríca íiwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmitacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca píá. ⁴² Ua nacái Sur yàasu cáli íiwacalumi cà mírchúa israelita umichàapínacawa yéetácáisi íicha ucháawàacáténácué piináwaná ìwali, píacué israelitaca èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéimi. Bàaluitécáiná ùanàaca máini déecuise cháí wàasu cáli íinatalépiná uemiácáténáté rey Salomón itàacái máini cáaliacáica, úaliacáinatéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáaliacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáanítacué pèewibàa, núa cachàiníríca íiwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmitacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca píá —íimaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

⁴³ Jesús íimaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica íicha, yásí demonio iméeràacawa chuiri cáli ínata, yá icutáca iyamáacatáipínáwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipínáwa, yásí íimaca ínáidacawa iríwa: ⁴⁴ ‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yáara wenàiwica nudécatáiseca nùacawa íicha’, íimaca iríwa. Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiseeri càide iyúwa cayábèeri capíi máiseeri natunuérica, nachùnièrica nacái cayába. ⁴⁵ Néese demonio yàaca iwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiniyéi báawaca

íicha. Yá macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwaliculé, nadacùacaténá íiwitáise. Yásí namànica irí báawéeri máiní íicha yái báawéerica idàbàanéeri demonio imàníricaté irí quéechacáwa. Càita nacái píacué wenàiwicaca báawéeyéica piùwichàapínacuécawa máiní cachàiníiri íicha yái quéechéericaté piùwichàanacuécawa”, íimaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

⁴⁶ Idècunitàacá Jesús icàlidaca wenàiwicanái iríni, néese yáatúa yàanàaca néré, Jesús yéénánái yáapicha nacái, nawàwacáinaté natàaníca Jesús yáapicha. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capli íicha. ⁴⁷ Iná áiba íimaca Jesús irí:

—Píatúa, péenánái nacái nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwa natàaníca píapicha —íimaca. ⁴⁸ Quéwa Jesús íimaca irí yái asiali icàlidéerica irí naináwaná:

—Péemà yái núumáanáca núatúa iwaliwa, nuénánái iwali nacáwa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese Jesús iicáidaca walí wía yéewáidacaléca iyéeyéica yáapicha, yá imichàidaca icáapiwa wupalé. Yá íimaca:

—Níái wenàiwicaca nuicáca nía iyúwa núatúanáiwa, nuénánái nacáwa. ⁵⁰ Yácáiná cawinácaalí wenàiwica imàníríca càide iyúwa Núaniri Dios chènuniiséeri iwàwáaná, yácata nuíquéerica càide iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáwa, núatúa nacáwa —íimaca yái Jesúsca.

13

La parábola del sembrador

¹ Néeseté yáta èericaté Jesús imusúacawa capli íicha yàacaténáwa Galilea icalisaniná néré. Yá yáawinacawa càina íinata. ² Yá máiní manùbaca wenàiwicanái nàwacáidáyacacawa yàatalé, iná Jesús iwàlùacawa barca iriculé, yá yáawinacawa barca irícu. Níái manùbéeyéi wenàiwicaca nayamáacawa càina íinatata.

³ Néese Jesús yéewáidaca nía manùba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asiali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabàanáaná ituínási, yá yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. ⁴ Yàaca icasáaca yàacawa, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, yá màsibèe yàanàaca néré, yá nayáaca íimi. ⁵ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli ibaníiri. Yá bànacalé íimi ibacácawa ráunamáita, càmicáiná ibaní néeni cáli. ⁶ Néese èeri imusúacawa, yá icànaca cachàini, yeemáca yái bànacalé, yá chuìcani canácáiná ipìchu cayába cáaléeri, iná yéetácawa. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha, quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmita ibatàa

bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸ Quéwa áiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Idàwinàacanáamiwa, yá idènìaca ìyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná nadènìaca natuínáwa cien namanùbaca, áibanái yéetaná nadènìaca natuínáwa sesenta namanùbaca, áibanái nacái nadènìaca treinta namanùbaca ituíná. ⁹ Càuwíiyéicaalícué pía, péemiàcué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

¹⁰ Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa Jesús yàatalé, yá wasutáca wéemìawani cáná yéewa icàlidaca wenàiwicanái írini comparación iyú. ¹¹ Jesús íimaca walí: “Dios imàacacué píaliacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáaliacawa, níai manùbéeyéi càmiyéica yeebáida itàacái. ¹² Wenàiwica íináidacaalíwa cayába nutàacái ìwali, yá nacái yéemiacaalí càinácaalí íimáaná, yásí Dios imàacaca yáaliacawa mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita íináidawa cayába nutàacái ìwali, yásí íimáicha nacái yái achúmérica yáaliéricatéwa ìwali. ¹³ Iná nuéwáidacáita nía comparación iyú, níacáiná éwita naicácaníta numànica yái càmiírìca wenàiwica idé imànica, càicáaníta càmita nawàwa náaliacawa nùwali, cawinácaalí núa. Ewita néemiacaaníta nutàacái nàuwì iyúwa, càicáaníta càmita nawàwa néemiaca càinácaalí íimáaná yái nutàacáica. ¹⁴ Iná nàyaca càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté israelitanái írì:

‘Ewitacué péemiacaaníta mamáalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píaliapínacuéwa càinácaalí íimáaná. Ewitacué piicácaníta madécaná wawàsi pituí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píaliapínáwa càinácaalí íimáaná yái piiquéericuéca’,

íimaca yái Diosca. ¹⁵ Néeseté Dios íimaca israelitanái ìwali:

‘Níai wenàiwicaca, Israel itaquénáinámi, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Màuwica nía, càmiyéi iwàwa yéemiaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmiyéi iwàwa yáaliacawa càinácaalí íimáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha nuwasàacaténá nía nùasu yùuwichàacáisi íichawa’,

íimaca yái Diosca.

¹⁶ “Quéwa píacué nuéwáidacaléca, Dios imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata píaliacáinácué piicáca yái piiquéericuéca pituí iyúwa, pidécué nacái péemiaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi péemièricuéca piùwi iyúwa. ¹⁷ Péemiàcué cayába, madécaná profetanái, áibanái nacái cayábéeyéi íiwitáise nawàwacaté naicáca núa, yái piiquéericuéca, quéwa càmitaté

naicá núa. Nawàwacaté nacái néemiaca yái nutàacái péemièricuéca, quéwa càmitaté néemiàni”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹⁸ Jesús íimaca walí: “Péemiacué yái íimáanáca, yái comparación ibànéri ìwali. ¹⁹ Cawinácaalí wenàiwica yémièyéica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, quéwa càmita neebáidani, càica níade iyúwa bànacalé yúuwèericawa àyapulicubàa. Yá Satanás yàanáca, yá imàacaca naimáichaca Dios itàacái. ²⁰ Yái ituínási yúuwèericawa cáli íinata íba yèewiré íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani casímáiri iyú. ²¹ Néeseta quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái báisíiri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipìchu cayába, íná neebáida itàacái maléená èeri, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Íná nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namàníinápiná nabáyawanáwa, yásí nayamáidaca neebáidaca Dios itàacái. ²² Yái bànacaléca yúuwèericawa tuíri yèewiré íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái ìwali, quéwa báawaca náináidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu ìwaliwa, cháí èeri irìcuírca. Cáininá nacái naicáca nàasu cawèníriwa, nawàwacáiná càasuca nía. Macáita yái cháí èeri irìcuírca ichìwáidaca nía, càmita ibatàa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita cayàcanáni, càita nacái níái wenàiwicaca. Neebáca Dios itàacái báawatata, càimírca quéwa nawàwalicúsewa, íná càmita máini namàni cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²³ Quéwa yái bànacaléca yúuwèericawa cayábacatái cáli íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani tàí íiméeri iyú. Yá namànica cayábèeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí mamáalàacata ìyacanáwa cayábèeri. Abénaméeyéi namànica cayábèeri manuíswata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí cien namanùbaca ìyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábèeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí sesenta namanùbaca ìyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábèeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí treinta namanùbaca ìyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

²⁴ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemiacué càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Iyaca càide iyúwa asìali ibànacaalí yèepunicawa ibànacalewa. Ibànaca cayábanaméerita trigo ituíná. ²⁵ Néese táiyápi, yái bànacalé íiwacali yúuwide yàanáca trigo ibànacalená

yùuculé, yá ibànaca manùba báawéeri masicái íimi trigo nacáiri iicacánáwa, cayábéeri trigosíwa ínatabàa. Yá yèepùacawa íicha, yái yùuwidaca. ²⁶ Iná yéewa macáita nadàwinàacawa, néese nadèniacaalí nàycanáwa, átata báawanaméeri masicái yáasáidaca iyacanáwa báawéeri meedá. ²⁷ Néese bànacalé íiwacali yàasu wenàiwica naicáca báawéeri masicái, yá nàacawa náiwacali yàataléwa nacàlidacaténá iríni yàasu bànacalé iináwaná ìwali. Náimaca irí: ‘Wáiwacali, pibànacaté cayábanaméerita ituínási. ¿Sísáaná yàanàa yái báawéeri bànacaléca imusuéricawa yèewibàa?’ náimaca. ²⁸ Yá náiwacali íimaca nalí: ‘Nùuwidequéera càì ibànaca néenibàa báawanaméeri ituínási trigosíwa yèewibàa’, íimaca nalí. Néese yàasu wenàiwicanái íimaca irí: ‘¿Piwàwasica wàaca wacacàaca íicha yái báawéerica?’ náimaca irí. ²⁹⁻³⁰ Quéwa náiwacali íimaca nalí: ‘Càmíirita. Picácué picacàa yái báawanaméerica, ipíchanácué picacàaca yáapichata yái cayábéeri trigoca. Tàacá idàwinàacawa abédanamata trigo yáapicha àta weedácatalépináta yái bànacaléca trigoca. Néese yàasu èeri tàacáwa, nuchùullapiná nùasu wenàiwicawa yeedéeyéi bànacalé iyacaná needáanápíná yái báawéerica bànacaléca quéechacáwa, nadacùadáanápíná ibàpi iyúnama nía, yéewanápíná weemáca nía. Néese nuchùullapínáca needáanápíná yái cayábéeri trigoca nùasu manuírì capìi irìculé, trigo ituíná yàalu’, íimaca yái bànacalé íiwacalica”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³¹ Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwicanái áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Péemíacué càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa, càicanide iyúwa mostaza íimi, asíali ibanéerica ibànacale yèewiwa. ³² Ewita achúméeríinacáaníta yái mostaza íimica, càicáaníta idécanáami idàwinàacawa, yá manuícani macái bànacalé íicha, yá idàwinàacawa manuícani iyúwa àicusíwa. Iná yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

³³ Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicanáíwa càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inanáí yèewíadaca levadura máisibàawírícatái harina yèewi, àta macáita íbesi inísàacawa”, íimaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³⁴ Jesús yéewáidaca wenàiwicanái macái wawàsi ìwali comparación iyú. Yéewáidaca níái manùbéeyéi wenàiwicaca comparación yáawami iyúta. ³⁵ Jesús yéewáidaca nía càì imànicaténá

càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanaté tàacáisi Jesús inùmalìcuíse. Yáté Jesús íimaca:

“Nucàlidapiná naliwani comparación iyúwa; nucàlidapiná nali manùba wawàsi ìwali, càmiyécáwa wenàiwica yéemla iináwaná ìwali, Dios idàbacatáiseté èeriquéi àta siùca nacáide”,

íimaca.

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

³⁶ Néeseté Jesús isutáca náicha wawàsi nèepùanápináwa nacapèe néréwa, níai manùbéeyéi wenàiwicaca. Yá Jesús iwàlùacawa capii irìculé wáapicha, wía yéewáidacaléca. Néese wàacawa Jesús yàatalé. Wasutáca wéemlawani càinácaalí íimáaná yái tàacáisi icàlidéerica walí báawéeri masicái ìwali. ³⁷ Yá Jesús íimaca walí: “Núa, asiali Dios néeséerica, núacata yái ibànéerica cayábéeri ituínási. ³⁸ Yái bànacalé yàalupináca íimáanáca càicanide iyúwa cháí èeriquéi. Yái cayábéeri ituínásica íimáanáca càicanide iyúwa Dios yàasu wenàiwica, yeebáidéeyéica itàacái. Yái báawéeri masicáica íimáanáca càicanide iyúwa báawéeri Satanás yàasu wenàiwica. ³⁹ Yái nùuwide ibànéerica báawéeri masicái, yácata Satanás. Yáta nacái èerica needácatáipináca bànacalé iyacaná, yácata èeripiná imáalàacatáipináca wái èeriquéi. Níai yeedéeyéica bànacalé iyacaná, níacata Dios yàasu ángelnái. ⁴⁰ Càide iyúwa needácaalí báawéeri masicái, neemáanápiná nía quichái irìcu, càipiná nacái iyaca imáalàacaalípináwa yái èeriquéi. ⁴¹ Núa, asiali Dios néeséerica, nuchùulipiná nùasu ángelnáiwa nàwacáidáanápiná nùasu wenàiwicanái nèewíse macáita ichiwáidéeyéica wenàiwica namàníinápiná nabáyawanáwa, nía nacái imàníyéica ibáyawanáwa mamáalàacata. ⁴² Néese nùasu ángelnáiwa yúucapiná báawéeyéi wenàiwica manuiri quichái irìculéwa. Néré wenàiwica náicháanápiná, yá naamíapiná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa. ⁴³ Cawinácaalí imàníyéica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùulianá, nacànapináwa mèlumèluíri iyú càide iyúwa èeri icamaláná Wáaniri Dios iyacàle irìcuwa. Càuwíyéicaalícué pía, péemlàcué cayába nutàacái”, íimaca walí yái Jesúsca.

La parábola del tesoro escondido

⁴⁴ Jesús yéewáidacaté wía àniwa comparación iyú. Yá íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cawèníri wawàsi, áibanái wenàiwica ibèericaté cáli irìculé. Néese asiali yàanácani, yá ibàlìaca àniwani. Néese, casíimáiri iyú, yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, yá iwènìlaca iríwa yái cáli bànacalé yàalupináca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la perla de mucho valor

⁴⁵ Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Yá íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa cacharrerósàiri, icutérica yàacawa perla púubéeyéi íba cayábanaméeyéi cawèníyeyi. ⁴⁶ Néese asíali yàanàca perla máini yáwanáichúa cawènica, yá yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, néese iwèniaca iríwa úai perla cawèníchúa yáwanáica”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la red

⁴⁷ Néeseté Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Íimaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa ìyaca càide iyúwa chinchorro náibèeri iyú cubái. Yá asíanái yúucaca chinchorro manuiri úni yáaculé. Yá náibàaca macái cubái íiwitáaná. ⁴⁸ Idécanáami ipuniacawa yái chinchorroca, yá asíanái iwatàidacani úni yáacuise càina íinatalépiná. Yá náawinacawa nacutáca nèewíse níai cayábanaméeyéi cubáica. Needáca cayábanaméeyéi cubái nàalu iriculéwa. Quéwa náucaca náichawa méetàuculé níai báawanaméeyéica cubáica. ⁴⁹ Càita nacái èeri imáalàacaalípináwa, yásí ángelnái namusúacawa chènuníse naseríacaténá báawanaméeyéi wenàiwica cayábéeyéi wenàiwica íicha. ⁵⁰ Yá náucapíná báawéeyéi wenàiwica manuiri quichái iriculé. Néré wenàiwica náicháanípináca, naamíapíná nacái nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúsca.

Tesoros nuevos y viejos

⁵¹ Néeseté Jesús isutáca yéemlawa wía:
 —¿Péemiasicué càinácaalí íimáaná yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí? —íimaca walí yái Jesúsca. Néese wáimaca irí:
 —Báisíta, Wáiwacali, wáalíacawa càinácaalí íimáaná —wáimaca irí. ⁵² Néese Jesús íimaca walí:
 —Péemiacué comparación: Abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu, idécanáami yéewáidacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, càide iyúwa nucàlidáaná, yásí yáalimá yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái bàaluisàimi iyú, wàlisài iyú nacái, càide iyúwa capli íiwacali imusúadacaalí yàasu cawèníriwa icuèrica icapèe irícuwa, yái cawèníri bàaluisàimica, yá nacái cawèníri wàlisàica —íimaca yái Jesúsca.

Jesús en Nazaret

⁵³ Néeseté Jesús idécanáamité icàlidaca níai comparaciónca, yá yàacawa. ⁵⁴ Yá yàanàca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Néese idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái judiónái yéewáidacàalu irícu, iyéerica Nazaret iyacàlená irícu. Níai wenàiwicaca náináidaçawa manuísíwata néemlaca icàlidáaná nalíni. Yá náimaca nalíwáaca:
 —Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Càmita báisí imàni yái càmirica wenàiwica idé imànica. ⁵⁵ Yácata ìirimi meedá yámide

yàalubáisi imànririnámica. María ìirica meedáni. Nabèrica meedáni, níái Santiago, José nacái, Simón nacái, Judas nacái.⁵⁶ Yéénánái inanái nàyaca wèewibàa meedá. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáalíawa cayába —námica.⁵⁷ Ináté càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. Quéwa Jesús ìimaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuise. Níawamita yàasu cáli néeséeyéi, yéénánái nacái, icapèe irìcuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cáli néeséeyéi, nuénánái nacái, nucapèe irìcuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —ìimaca yái Jesúsca.⁵⁸ Càmitaté Jesús imàni néré madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica, càmicáinaté neebáida itàacái.

14

La muerte de Juan el Bautista

¹ Néenialité rey Herodes, yái romanosàiri icuèricaté Galilea yàasu cáli, yéemìaca wenàiwicanái icàlidaca Jesús iináwaná ìwali.

² Yá Herodes ìimaca yáapichéeyéi iríwa: “Yácata Juan el Bautistami, Juancáiná idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Iná yéewa yáalimá imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica”, ìimaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamiani, yái Jesúsca.

³ Càica Herodes ìimaca ichùulàcáinaté yàasu úwináwiwa náibàanápínaté Juan nadacùacaténáni cadena iyú, yá natéca náucacani presoíyéi ibànaliculé. Herodes imànicaté càì isíimáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, caluéchúa iicáca Juan. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéénásàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéénásàiri íichawa. ⁴ Ináté Juan yàalàaca rey Herodes. Juan ìimacaté: “Báawériquéi peedáanáca péenásàiri yàacawéetúawa”, ìimaca yái Juanca.

⁵ Yá rey Herodes iwàwacaté inúaca Juan isíimáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, quéwa cáaluca Herodes iicáca wenàiwicanái iiquéeyéicaté Juan iyúwa profeta itàanírira Dios inùmalicuise. ⁶ Quéwa áiba èerité rey Herodes imànica manuírì fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá Herodías ìidu iwàlùacawa asianái iyáacàlu irìculé. Yá ulabàaca báawéri iyú abéechúata asianái yàacuésemi naicácaténá úa, níái asianái rey Herodes imáidéeyéica fiesta néré. Herodes iicáciná ulabàaca, yá usíimáidaca Herodes iwàwa manuísíwata. ⁷ Iná Herodes ìimaca ulí báisí báisííwatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápínaté ulí càinácaalí wawàsi usutéerica íicha. ⁸ Néese

ùacawa utàanica úatúa Herodías yáapichawa quéechacáwa. Néese úái mànacàuca uèpùacawa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Pia nulí Juan el Bautista íiwita quirápieli irícu —úumaca, úacáiná úatúa Herodías uwàwacaté uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úalífacaténáwa báisíiri iyúcani idéca yéetácawa, yái Juanca.

⁹ Yá achúmaca rey Herodes iwàwa, quéwa iwàwacutácaté imànica càide iyúwa íimáanaté mànacàu irí, níacáiná yáapichéeyéi néemíacaté íimáaná ulí báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa. Yá Herodes ichùullíaca úwinái nanúanápínaté Juan nàacaténaté ulí íiwitami. ¹⁰ Herodes ichùullíacaté abéeri úwi yàaca iwichùaca Juan íicha íiwita presoíyéi ibànàlicu. Càité Juan yéetácawa. ¹¹ Yá natéca Juan íiwitami quirápieli irícu. Yá nàaca ulíni úái mànacàuca. Néese utécani úatúa yàataléwa.

¹² Néese Juan yéewáidacalénáimi yàanàaca presoíyéi ibàna néré natécaténá Juan ichéecami. Yá nabàliacani. Néeseté nàaca nacàlidaca Jesús iríni.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹³ Idécanáamité Jesús yémíaca Herodes iyúunáidaca Juan el Bautistamicani, yái Jesúsca, yá Jesús yàacawa barca irícu abémàalé Galilea icalisaniná íicha. Wía yéewáidacaléca wàacawa nacái yáapicha áibalé canácatalé wenàiwica. Quéwa madécaná wenàiwica yáaliíacawa Jesús iináwaná ìwali yàanáwa néré, íná nàacawa cáli íinatabàa nérépiná manùba yàcalé íicha. ¹⁴ Néese Jesús imichàacawa barca íicha, yá iicáca madécaná wenàiwica néré. Catúlécanáca iicáca nía, yá ichùníaca cáuláiquéeyéi wenàiwica natéeyéica yàatalé. ¹⁵ Catáca yàacawa wàwali íná wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácatáica yàcalé. Iná pichùullia nèepùanápínáwa nawèniacaténá nayáapínáwa yàcalé irícu —wáimaca irí. ¹⁶ Jesús íimaca walí:

—Càmita iwàwacutá nèepùacawa. Píatacué yàa nayáapíná —íimaca walí. ¹⁷ Néese wáimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadèniaca cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imìdecaná meedá —wáimaca irí. ¹⁸ Jesús íimaca walí:

—Pitécué nulí nía —íimaca walí.

¹⁹ Yá néese Jesús ichùullíaca náawinacawa masicái íinata macáita níái wenàiwicaca manùbéeyéi. Néese yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi irículéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Néese iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái yàacàsica. Néese isubèriadacani, yàaca walíni wía yéewáidacaléca, yái yàacàsica. Néese wawacùaca nalíni, níái wenàiwicaca. ²⁰ Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá weedáca doce mapíiri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéricawa. ²¹ Níái iyéeyéicaté yái yàacàsica, cinco mil

namanùbaca asìanái. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéyéicaté iyáacaléwa náapicha.

Jesús camina sobre el agua

²² Néeseté Jesús ichùuliaca wawàlùanápínáwa barca iriculé wía yéewáidacaléca, wachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalisaniná íicha. Iwàwacaté wàacawa ipíchalépiná idècunitàacá imàacaca wenàiwicanái yèepùanápínáwa íicha. ²³ Néese idécanáamité ibànùaca íichawa nía, yá yàacawa dúli íinatalé abéerita isutácaténá yáawawa Dios íicha. Catácanáami ìwali, yá iyamáacawa abéerita néré. ²⁴ Quéwa wía yéewáidacaléca wàyaca barca irìcu déeculé cáli íicha. Màladàca yàacawa wàasu barca iwéré cachàini, cáulicáiná ipùa wáipunita. ²⁵ Néese táiyápiwanái, amalácaalí yàacawa wawicáu, Jesús yàacawa mawiénita walí, yèepuníiriwa úni inàniacubàa. ²⁶ Néese wía yéewáidacaléca waicáca yàacawa úni inàniacubàa, yá cáaluca wía báawanama, càmicáinaté wáalía waicácani, yá wéemíanícawa wacalùniwa:

—¡Iwàwanásimica! —wáimaca. ²⁷ Yáta Jesús itàaníca walí. Íimaca walí:

—¡Cayábacani, núaquéi, picácué cáalu pía! —ímaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca irí:

—Nuíwacali, báisícaalí piacani, yá pimáida núa nùacaténáwa píatalé úni inàniacubàa —ímaca yái Pedroca. ²⁹ Néese Jesús íimaca irí:

—Aquialé —ímaca yái Jesúsca. Néese Pedro imusúacawa barca irícuíse, yá idàbaca yàacawa yèepunícawa úni inàniacubàa Jesús yàatalépiná. ³⁰ Quéwa ipíchawáiseté Pedro yàanàaca Jesús yàatalé, yá iicáca cachàiniíri cáuli ipùaca ìwali, íná cáaluca Pedro íináidacawa iwàwawa. Cáalucanacáitani, yá idàbaca isawíacawa. Íná yéemíanícawa icalùniwa Jesús irí:

—¡Nuíwacali, piyúudàa núa! —ímaca yái Pedroca. ³¹ Yáta Jesús iducúa icáapiwa Pedro irí, yá íibàaca Pedro icáapi ìwali, imichàidacani úníacuíse. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Cáná càmita píibàa piwàwawa nuwéré tàì íiméeri iyú? Pidàbacanacáitaté píináidacawa piwàwawa càminápináté nuyúudàa pía, yáta pidàbacaté pisawíacawa —ímaca yái Jesúsca.

³² Nawàlùacanacáitawa barca iriculé, yáta wiúca cáuli canánama, Jesúscáiná iwàlùacatéwa wàatalé barca iriculé.

³³ Néese wía iyéyéica barca irìcu, wabàlùacawa wàululí ipùata iyúwa Jesús irí, wàacaténá icàaluíniná. Wáimaca irí:

—¡Báisíta Dios íirica pía! —wáimaca irí.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

³⁴ Wachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, yá wàanàaca Genesaret yàasu cáli néré. ³⁵ Genesaret yàasu cáli néeseyéi náalía naicáca Jesús, íná nàaca nacàlidaca íináwaná

ìwali macái néenánái iríwa ìyéeyéica macái yàcalé irìcu Gene-saret yàasu cáli. Yá natéca macái cáuláiquéeyéi wenàiwica Jesús yàatalé. ³⁶ Yá nasutáca ícha wawàsi imàacáanápíná nadunùacáita ibàle ipùata ìwali nachùnìacaténáwa. Yá macáita idunuéyéica ibàle ìwali, yá cayábaca nía uláicái ícha.

15

Lo que hace impuro al hombre

¹ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa fariseonái yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemlawni. Náimaca Jesús irí:

² —¿Cáná péewáidacalénái càmita namàni càide iyúwa wàawirináimi judío yéewáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise ímáaná ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa íná casacàaca Dios iicáca níái péewáidacaléca —náimaca. ³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Báisíta càmita namàni yáara canéeri iwèni wawàsi càide iyúwaté plawirináimicué yéewáidáaná, càmirica Dios ichùullaca wamànica. Quéwa pimànicuéca áiba wawàsi báawéeri cachàiniwanái: Pidécuéca pimàacaca píchawa Dios itàacái pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise ímáaná.

⁴ Bàalutécáiná Dios ímaca: ‘Pia píaniri ímiétacanáwa, píatúa nacáywa’, càì ímaca yái Diosca. Yá nacái ímacaté: ‘Aibacaalí itàaníca báawéeri iyú yáaniri ìwaliwa, càmicaalí nacái, yáatúa ìwaliwata, yásí iwàwacutácué pinúacani’, càì ímaca yái Diosca. ⁵ Quéwa piacué fariseoca péewáidacuéca wenàiwica cayábacasa càì náimaca nániri iríwa, náatúa irí nacáywa: ‘Càmita núalimá nuyúudàaca pía; nudéca nucùaca Dios irípináni, yái nuèripinámica pirí, íná canáca nulí cayába nuyúudèripiná iyú pía’, càì náimaca nasèenái iríwa. ⁶ Càita péewáidacuéca wenàiwica càmitasa iwàwacutá nayúudàaca nániriwa, náatúa nacáywa idécanáami càì náimaca nasèenái iríwa. Iná piacué fariseoca píasáidacuéca piúcaca píchawa Dios itàacái pimànicaténácué iyúwa píiwitáise ímáaná meedá.

⁷ ¡Piacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Profeta Isaías icàlidacatécué píwali machacàníri iyú Dios inùmalìcuíse. Dios ímacaté:

⁸ ‘Níái israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluíniná, quéwa càmita cáiníná naicáca núa nawàwalìcuísewa.

⁹ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namànírìçasa nulí. Càmita néewáida wenàiwicanái nutàacái iyú, néese néewáidacáita nía náiwitáise iyúwa’,

càì ímaca yái Diosca —ímaca yái Jesúsca.

10 Néese Jesús imáidaca yàataléwa áibanái wenàiwicanái ìyèyéica néeni. Yá íimaca nalí:

—Péemìacué nutàacái, píacué macáita. Píalimáidacué píalíacawa péemìaca càinácaalí íimáaná yái núméesripinácuéca píri: 11 Càinácaalí yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùmaliculé, càmita yéewa casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa nanùmalicuise, yácata casaquèeri imànica náiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca. 12 Néese wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca írí.

—¿Càmitasica píalíawa máini báawaca fariseonái néemìlaca yái píimáanáca? —wáimaca. 13 Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemìacué comparación: Càide iyúwa bànacalé íiwacali iwatàacaalí báawéeri yéetaná imusuéricawa ibànacale yèewi, càita nacái Núaniri Dios chènuníiséeri yúucapiná íichawa cawinácaalí càmiyéica itàaní Dios inùmalicuise báisíiri iyú, càmicáiná Dios ibànù nía. Dios imáalàidapiná nacái nàasu tàacáisi cachìwéeri. 14 Picácué píináidawa píwàwawa fariseonái itàacái ìwali. Níacata matuíyéi íiwitáise meedá, càmiyéi yáalíawa báisíiri tàacáisi, íná càmita náalimá néewáidaca wenàiwica machacàníiri iyú Dios ìwali. Néewáidacáita áibanái càmiyéi yáalíawa, íná càica níade iyúwa matuíri itéerica áiba matuíri. Néese pucháibanama náuwàacawa utàwi iriculé. Càita nacái níara fariseoca naméeràidaca áibanái càmiyéi yáalíawa —íimaca walí yái Jesúsca. 15 Néese Pedro íimaca Jesús írí:

—Picàlida walí càinácaalí íimáaná yái tàacáisica picàlidéerica yàacàsi ìwali —íimaca yái Pedroca. 16 Yá Jesús íimaca walí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái píalía péemìlaca càinácaalí íimáaná?

17 ¿Càmitasicué píalíawa macáita yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùma iriculé yàanàaca idèerìculé, néese imusúacawa íicha?

18 Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa wenàiwica inùma irìcuise, imusúacawa iwàwa irìcuise. Yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. 19 Yácáiná macáita báawéeri íiwitáisesi imusúacawa wenàiwica iwàwa irìcuise. Càita báawéeri íiwitáisesi: Nanúaca wenàiwica; naimáca áiba yáapicha càmicáicáca náinusíwa, càmírìca nanírìsíwa nacái; naimáca áibanái yáapicha ipíchawáise needáca nalíwa nía; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càmlíná Dios ibatàa wenàiwica imànica; nayéedùaca áibanái yàasu; nachìwáidaca wenàiwica, nacàlida nacái nachìwawa; nataánica báawéeri iyú áibanái ìwali. 20 Yái báawéeri wawàsica wenàiwicanái imànírìca, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha; néese, càmicaalí wamàni culto nacáiri wáibáaná wacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise íimáaná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, càmita casacàa imànica wáiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²¹ Yá Jesús yàacatéwa náicha yàacaténáwa Tiro iyacàlená yàasu cáli néré, Sidón iyacàlená nacái. ²² Néese inanái yàanàaca néré, cananeasàatúa, càmiíchúa israelita, iyéechúa néré. Uacawa Jesús yàatalé. Yá umáidaca, úumaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica israelita icuèrinápiná, piicá nupualé! ¡Uacáiná nuíduca ùuwichàacawa demonio iyacáiná uwàwalicu! —úumaca. ²³ Jesús quéwa masànata uíchani. Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí:

—Pichùulìa úa wáicha meedá, uémianícáiná ùacawa wáamiwáise —wáimaca. ²⁴ Jesús íimaca:

—Dios idéca ibànùaca núa nuyúudàacaténá níawamita Israel itaquénáinámi iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha càide iyúwa ovejanái naméeràacaalíwa náucacawa canácaalí nacuèriná. Nudéca nùanàaca numáidacaténá nía, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná —íimaca yái Jesúsca. ²⁵ Quéwa úái inanáica ùacawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùulù ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíná, yá úumaca irí:

—¡Nuíwacali, piyúudàa núa! —úumaca. ²⁶ Jesús íimaca ulí:

—Péemìa comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapiná; càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmiyéica israelita —íimaca ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asásí uebáidacaalí Dios imàníinápiná ulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita úa. ²⁷ Néese úumaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái iyáacaalí yàacási yéenáimi yúuwèericawa náiwacali yàasu mesa yáapiré, càita nacái nuwàwa Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca. ²⁸ Néese Jesús íimaca ulí:

—¡Pía inanái, pidéca peebáidaca nulí manuísíwata! Yá nudéca numànica càide iyúwa pisutáaná nuícha —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úái inanái íiduca, demoniocáiná yàacatéwa uícha.

Jesús sana a muchos enfermos

²⁹ Néeseté Jesús yàacawa náicha, yá yàanàaca Galilea icalisaniná icàinalená néré. Néesecáwa yàacawa dúli íinatalé, yá yáawinacawa néré. ³⁰ Manùba wenàiwica yàanàaca yàatalé, natéca náapichawa wenàiwica éeruýyéi yàabàli, matuýyéi nacái, cacháunéeyéi nacái, mataacáiyéi nacái, áibanái cáuláiquéeyéi nacái manùbéeyéi. Yá natéca nía, namàacaca nía cáli íinata Jesús íipunita. Yá Jesús ichùnìaca nía macáita. ³¹ Iná níái manùbéeyéi wenàiwicaca náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí, imànicáinaté cayábéeri wawàsi íiwitáise iyúwa. Néemìaca mataacáiyéimi itàanica cayába. Naicáca nacái cacháunéeyéimi

iiná cayábaca nía; níái éeruyéimi yàabàli nacái nàipìnánica cayába; nía nacái matuíyéimica naicáidaca cayába. Yá nadàbaca nàaca Dios irí cayábéeri, yái Dios Israel itaquénáinami yèerica icàaluíná.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

³² Néseté Jesús imáidaca yàataléwa wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—Catúulécanáca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapicha máisiba èeri, idéca nacái imáalàacawa náicha nayáacalé. Càmita nuwàwa nubànùaca nía máapíiyéica nacapèe néréwa, ipíchaná nawàwachàbacawa àyapulicubàa namáapicawa —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese wáimaca irí:

—Quéwa, càmita wáalimá weedáca yàcàsi cayába nayáapináwa, níái manùbéeyéica cháí, canácatáica yàcalé —wáimaca. ³⁴ Néese Jesús isutáca yéemíawa wía:

—¿Càisimalénacué pan iya pirí? —íimaca walí. Néese wáimaca irí:

—Siete namanùbaca pan, máisibáanata cubái imìdecaná púubéeyéi nacái —wáimaca.

³⁵ Néese Jesús ichùuliaca náawinacawa cáli íinata níái wenàiwicaca. ³⁶ Néese yeedáca siete namanùbaca pan icáapi iriculéwa, cubái nacái. Yàaca Dios irí cayábéeri yàcàsi ìwali. Néese isubèriadacani, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca. Néese wawaçùaca wenàiwicanái iríni. ³⁷ Néese macáita nayáaca cadénamani, yá weedáca siete mapíiri imanùbaca yàcàsi yéenáimi imàaquéericawa. ³⁸ Níái iyéeyéicaté yái yàcàsica, cuatro mil namanùbaca aslanáica. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa aslanái yáapicha. ³⁹ Néseté Jesús imàacaca wenàiwicanái nèepùacawa íicha. Yá iwàlùacawa wáapicha barca iriculé. Néese wàacawa Magadán yàasu cálré, iyéerica abéemàalé Galilea icalisaniná íicha.

16

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

¹ Néseté abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé saduceonái yáapicha. Yá nadàbaca natàanica Jesús yáapicha, càmiyéi yeebáida Dios néeséericani yái Jesúsca. Yá nawàwacaté náalimáidaca naicáwani imànicaténá áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíise. Yá nasutáca íicha imànínapíná naicá áiba wawàsi ichàini iyúwa, áiba wawàsi càmirica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíiri iyúcani Dios néeséericatani.

² Quéwa Jesús íimaca nalí: “Péemíacué comparación: Táicacaalícué píwali cháí Israel yàasu cáli íinata, yá píimacuéca: ‘Táwicha cayába èeri waicácáiná quíiréeri acalèe siùca èeri’, càicué píimaca. ³ Néese áibaalícué amalácaalí piwicáu, yá

pímacuéca: ‘Siúcata báawéeri èeri waicácáiná quíiréeri acalèe cháí Israel yàasu cáli íinata’, càicué píimaca. ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yái capíraléeri cáli iicacánáwa. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáíwa càinácaalí íimáaná yái numàníináca siúcade pèewibàa, quéwa picàlidacáitacué pichìwawa càmitasa píalíacuéwa cawínácaalí núa. ⁴ Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacáí iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, pídecuéca pisutáca nuícha numàníinápiná piicá yái càmírica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué píri càiri wawàsi. Numàcapinácué piicá abéerita numàníiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté”, íimaca yái Jesúsca. Néese Jesús yèepùacawa náicha.

La levadura de los fariseos

⁵ Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca, watéca wàacawa Jesús Galilea icalisaniná abéemáalé, quéwa waimáichacaté watéca pan wayáapínáwa. ⁶ Yá Jesús íimaca walí:

—Péemíacué cayába comparación: Piicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacáí —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Néese wía yéewáidacaléca càmita wéemí càinácaalí íimáaná yái comparación Jesús icàlidéerica walí íná wáimaca walíwáaca:

—¡Idéca càí íimaca walí càmicáiná waté pan wayáapínáwa! — wáimaca. ⁸ Jesús yáalíacawa wáináidáanáwa, íná íimaca walí:

—¿Cánácué píima canácasa píri pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¡Cánácué càmita píibàa píwàwawa nuwéré! ⁹ ¿Cánácué càmita peebáida nulí núalimáca nùacuéca piyáapíná càinácaalícué pímaapuèrica? Iwàwacutácué píwàwalica càinácaalíté iyáaná nuwacùacaalíté wenàiwicanái irí pan nayáapíná. Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapíná níái cinco mil namanùbaca aslanáica, yácué píwacáidacaté madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ¹⁰ Néese àniwa idécanáamité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapíná níái báinúaca mil namanùbaca aslanáica, yá píwacáidacatécué madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. Iná ¿cánácué càmitàacáwa píalíawa núalimáca nùaca piyáapíná? ¹¹ ¿Cánácué càmita píalíawa càmita nutàaní pan ìwali? Péemíacué comparación: Piicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacáí, ipíchanácué báawaca namànica píiwitáise nacáí —íimaca yái Jesúsca.

¹² Ináté átata wáalíacawa Jesús càmita yàalàa wía pan yàasu levadura íichaná. Néese yàalàaca wía íichaná yái fariseonái yàasu tàacáisi cachìwéerica, saduceonái yéewáidáaná nacáí. Yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica, càicanide iyúwa levadura. Càide iyúwa levadura imàníiná ibàacanéeri iyú, imàacaca macáita íbesi ínísàacawa, càita nacáí fariseonái, saduceonái

nacái néewáidaca wenàiwica nachìwa iyúwa, quéwa ibàacanéri iyúta. Wenàiwicanái càmita náalíawa cachìwéerica nàasu tàacáisi. Càita fariseonái iméeràidaca madécaná wenàiwica Dios ícha namànicaténá nabáyawanáwa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹³ Jesús idécanáamité yàanàaca Cesarea de Filipo iyacàlená itéese, yá isutáca yéemíawa wía, wía yéewáidacaléca. Yá ímaca walí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawiná núa, núa asíali Dios néeséerica? —Ímaca yái Jesúsca. ¹⁴ Yá wáimaca irí:

—Abénaméeyéi ímaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juan idécase ícáucàacawa. Aibanái ímaca profeta Elíascasa pía, yèpuèericasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íméericaté ìwali ibànùnápínaté àniwani. Aibanái ímaca profeta Jeremíascasa pía, imichèericasawa yéetácáisi ícha, càmicaalí nacái, náimaca áiba profetaca pía nacái, itàanírícaté Dios inùmalìcuíse bàaluité —wáimaca. ¹⁵ Néese Jesús ímaca walí:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —Ímaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Simón Pedro ímaca irí:

—Mesíasca pía, yái cáuri Dios Íirica, yái icuèripínaca wía, Dios ibànùerica walí, wía israelítaca —ímaca yái Pedroca. ¹⁷ Néese Jesús ímaca Pedro irí:

—Dios idéca imànica pírí cayábéeri, Simón, Jonás íirica. Canácata wenàiwica yáaliméeri imàacaca pialíacawa nùwali cawinácaalí núa. Abéerita Núaniri Dios chènuníseeri idé imàacaca pialíacawa nùwali. ¹⁸ Siùcade núumaca pírí Pedrocata píipidenáca ímáanáca “achúméeri íba”. Quéwa péemí comparación: Yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa píimaca nùwali iyaca càide iyúwa cachàiníri íba manuírí nabàlùadéeripíná íinata manuírí capíi. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nàypíná càide iyúwa manuírí capíi ibàlùacaalíwa, abédanamapínáta náiwitáise neebáidaca iyúwa píimáaná nùwali Mesíasca núa, yái Dios Íirica. Péemí comparación: Càide iyúwa canáaná yáaliméeri imáalàidaca manuírí capíi ibàlùericawa cachàiníri íba íinata, càita nacái canácata yáaliméeri imawèniadaca càiripínáta nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, éwita yéetácáisi piná, canácata yáaliméeri imáalàidaca núa, canásíwata. ¹⁹ Numàacapíná picàlidaca nutàacái wenàiwicanái irí, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná, yéewanápiná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita chènuniré. Píalàapíná nùasu wenàiwicanái namànínapíná cháí èeri írìcu càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái íyèerica chènuniré —ímaca yái Jesúsca.

²⁰ Néese Jesús yàalàaca wía, wía yéewáidacaléca ipíchaná wacàlidaca áibanái irí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca.

Jesús anuncia su muerte

²¹ Néenialité Jesús idàbaca icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, iwàwacutáanaté yàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Jesús íimaca israelita icuèrinánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nàuwichàidáanápínaté manuísíwatani, yá nanúanápínaténi yái Jesúsca. Quéwa Jesús íimaca imichàanápínatéwa yéetácáisi íicha máisiba èeri irícu. ²² Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta wáicha, yá idàbaca yàalàaca Jesús cachàiníiri iyú ipíchaná icàlidaca càiri. Yá Pedro íimaca irí:

—¡Nuíwacali, Dios càmita iwàwa picàlidaca càiri wawàsi! ¡Canácatáita yéewa piùwichàacawa càì! —íimaca yái Pedroca. ²³ Quéwa Jesús iwènúacawa Pedro íicha. Yá íimaca Pedro irí:

—¡Pìawa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri íiwitáise, píalimáidacáiná núa, numàníinápíná nubáyawanáwa! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise iyáaná —íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Néesecáwa Jesús íimaca walí macáita, wía yéewáidacaléca:

—Abéericaalí péenácué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, néese càmita yéewa pimànica yái piwàwéerica pimànica. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía. Iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. ²⁵ Níacáiná cawinácaalí càmiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, éwita áibanái inúacaalí nía, nadèniápiná nacáucawa càmiri imáalàawa. ²⁶ Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íichawa icáucawa càmiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yái cawènírica yeedéerimica iríwa. Canácainá áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedácaténá iríwa icáucawa càmiri imáalàawa, idécanáami yúucaca íichawani. ²⁷ Núacáiná, asìali Dios néeséerica, nùanàpiná àniwa Núaniri Dios íiwitáise yáapichawa mèlumèluíri iyú, Dios yàasu ángelnái yáapicha nacáíwa. Yá nùapíná macái èeri mìnánái iwèni ìwalise yái namànírica. ²⁸ Péemíacué cayábani, abénaméeyéicué péená iyéeyéica cháí siùcade, càmita néetápináwa ipíchawáise numàacaca núawawa naicáca núa càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri, núa asìali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

17

La transfiguración de Jesús

¹ Néseté seis èeri natàanicadénáami càì, yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái yái Santiago iméerérica. Yá Jesús yàacawa wáicha dúli chènuníiri ínatalépiná, itéca másiba wéená. ² Néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Yá mèlumèluwaca inàni icànaca càide iyúwa èeri icànáná, ibàle nacái iwènúacawa cabalèewaca càide iyúwa camalási. ³ Yáta níái másiba wéenáca iyéeyéica néré naicáca profeta Moisés, profeta Elías nacái natànica Jesús yáapicha. ⁴ Néese Pedro ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡cayábéeriquéi wàyánáca cháì! Piwàwacaalí, yásì numànica másiba capìi yána wawàwalínápinácué pía, abéeri pirípiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná — ímaca yái Pedroca.

⁵ Néese idècunitàacá Pedro itànica, yá mèlumèluíri acalèe ibàllaca nía catámèeri iyú. Yá néemìaca Dios itàacái acalèe yèewíse. Càì ímaca: “Yácata Nuiri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemìacué itàacái”, ímaca yái Diosca. ⁶ Néemìacanacáitani níái yéewáidacaléca másiba, yá náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús ípunita nàacaténá icàaluíniná. Yá cáaluca nía báawanama. ⁷ Néese Jesús yàacawa nàatalé. Yá imàacaca icáapiwa nàwali. Ímaca nalí:

—Pimichàacuéwa; picácué cáalu pía — ímaca nalí. ⁸ Naicáidaca néré, yá canácata naiquéeri áibanáica, abéerita Jesús naicá. ⁹ Néese idècunitàacá nalicúacawa dúli ínatáise, Jesús yàalàaca nía. Ímaca nalí:

—Picácué picàlida áibanái iríni yái péemièricuéca, piiquéericuéca nacái, yái yéenáiwánási nacáirica àta numichàacatalépinátawa yéetácáisi ícha, núa asìali Dios néeséerica — ímaca yái Jesúsca. ¹⁰ Néese Jesús yéewáidacalénái másiba nasutáca néemìawani. Náimaca irí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu náimaca iwàwacutánása profeta Elías yèepùa yàanàaca quéechacáwa aléi èeri irículé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripináca walí. ¿Cáná yéewa càì náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu? — náimaca. ¹¹ Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali:

—Báisíta, iwàwacutácaté profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechatécáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemìaca itàacái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. ¹² Quéwa núumacué pirí abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica, quéwa càmitaté náalía ìwali Elías nacáiricaténi.

Yáté namànica irí báawéeri càide iyúwaté nawàwáaná. Càita nacái núa, asìali Dios néeséerica, nùuwichàapinácawa namànicaalípiná nulí báawéeri —ímaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yéewáidacalénái náalíacatéwa Jesús icàlidaca iyaca nalí Juan el Bautistami iináwaná ìwali.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

¹⁴ Nàanàacaté wenàiwicanái yàatalé, yá abéeri asìali yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá ímaca Jesús irí:

¹⁵ —Nuíwacali, piicácáwa nuìri ipualé, demoniocáiná idacùaca íiwitáise cachàiníri iyú, yá yùuwichàacawa báawanama, yái nuìrica. Madécaná yàawiría yúuwàacawa quichái irìculé, úni yáaculé nacái. ¹⁶ Nudéca nutécani péewáidacalénái yàatalé nachùnìacaténáni, quéwa càmita nadé náucaca ícha demonio —ímaca. ¹⁷ Néese Jesús ímaca nalí:

—¡Píacué càmiyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca pírí quiríta? Pìanàidacué cháni, yái ùuculìrica —ímaca yái Jesúsca. ¹⁸ Néese Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Yá yúucaca demonio ùuculìri ícha. Yáta cayábaca yái ùuculìrica.

¹⁹ Néesetécáwa wía Jesús yéewáidacaléca watàanica Jesús yáapicha méetàucuta wenàiwicanái ícha. Yá wasutáca wéemlāwani:

—¿Cánácáwa càmita wadé wáucaca demonio? —wáimaca.

²⁰ Néese Jesús ímaca walí:

—Càmícáinácué peebáida Dios macái pichàini iyúwa. Péemiacué cayába, peebáidacaalícué Dios, éwita achúmacáaníta càide iyúwa achúméerìina mostaza ími, yásí píalimácué pichùuliaca dúli isirùacawa méetàuculéta càì: ‘Pimichàawa, pìà pibàlùacawa áibacatalé’, yásí dúli yàacawa. Báisícaalícué peebáidaca Dios, yásí píalimácué pimànica macáita. ²¹ Quéwa máinícué càulenáca piúcaca yái demonio íiwitáanáca. Iwàwacutácué pisutá Dios quéechacáwa, pimàacacué píchawa nacái piyáacaléwa, pidéénápinácué piúcacani wenàiwica ícha —ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

²² Néeseté idècunitàacá Jesús yèepunícawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Galilea yàasu cáli ínatabàa, yá icàlidaca walí yái tàacáisica. Ímaca walí:

—Aiba wenàiwica presopináca namànica núa namàacacaténá áibanái aslanái inúaca núa, núa asìali Dios néeséerica. ²³ Yá nanúapináca núa. Quéwa máisiba èeri irìcu yásí nucáucàacawa àniwa —ímaca yái Jesúsca. Néese wéemlācanáami yái tàacáisica, yá achúmaca wawàwa manuísíwata.

El pago del impuesto para el templo

²⁴ Néeseté Jesús, wía nacái yéewáidacaléca wàanàaca Capernaum iyacàlená néré. Nàyaca néré abenaméeyéi iwacáidéeyéica plata camuí imanùbaca nachùnìacaténá judiónái yàasu templo. Yá nàacawa natàaníca Pedro yáapicha. Yá nasutáca néemìawani:

—Yáara yéewáidéerica pía, ¿càmitasica ipáyaida íchawa camuí imanùbaca nachùnìacaténá templo? —náimaca.

²⁵ —Báisíta, ipáyaidéeri —ímaca yái Pedroca. Néese Pedro iwàlùacanacáitawa capli irìculé, yáta Jesús càì ímaca irí quéechacáwa:

—Simón, ¿càinásica píináidacawa? ¿Cawiná ícha needá plata níara icuèyéica cáli cháí èeri irìcu? ¿Needásica plata néenibe íchawa, áibanái íchatasica? —ímaca yái Jesúsca. ²⁶ Pedro ímaca irí:

—Aibanái ícha —ímaca. Néese Jesús ímaca irí:

—Iná néenibe càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawa. Càita nacái càmita iwàwacutá nupáyaidaca nachùnìacaténá Núaniri Dios icapèewa, yái templocá, Iiricáiná núa. ²⁷ Quéwa càmita wawàwa báawaca wamànica nawàwa. Píawa Galilea icalisaniná néré. Píuca néré puíwi. Peedá yái idábáanéerica píbaláca cubáica. Yásí pianàaca moneda cubái inùmalìcu, abéechúa moneda cawènichúa pipáyaidacaténá nalí nulípináni, píripiná nacáíwa. Pidécanaami pianàaca yái plataca, yá pitéca nàataléni pipáyaidacaténá nía —ímaca yái Jesúsca.

18

¿Quién es el más importante?

¹ Néenialíté, wía Jesús yéewáidacaléca, wàacawa Jesús yàatalé. Yá wasutáca wéemìawani:

—¿Cawináca wéená máiní cachàinipiná náicha canánama icùacaténá macáita èeri minaná píapicha? —wáimaca. ² Néese Jesús imáidaca yàataléwa abéeri sùmài ibàlùacaténáwa wèewi.

³ Yá Jesús ímaca walí:

—Càmitacué píináidawa machacànìiri iyú. Péemìacué cayába, càmicalícué píwènúada píiwitáisewa àniwa píináidacaténáwa càide iyúwa sùmài ínàidáanáwa, càmíiri cáimacái iicáca yáawawa, néese canácatáita yéewa Dios yéenibecuéca pía, Dios icùacaténácué pía. ⁴ Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa ínàidacaténáwa càide iyúwa yái sùmài yána ínàidáanáwa, càmíiri cáimacái iicáca yáawawa, yácata máiníripiná cachàini náicha canánama áiba èeriwa Dios iyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ⁵ Pimànicaalícué cayábéeri nuípidená iwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimàníríca sùmài irí càide iyúwa pídeca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri —ímaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁶ Jesús ímaca: “Aibacaalí iméeràidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái púubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yùuwichàidapiná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Aibanái idacùacaalí manuíri íba icanápi ìwalíise, náucacaténáni manuíri úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí ìsicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri irìcu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiniwanái yùuwichàapinácawa áibanái ícha infierno irìcu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púubéeyéi. ⁷ ¡Máini nàuwichàapinácawa níái èeri mìnanáica, nàyacáiná madécaná wawàsi cháí èeri irìcu imàaquéerica wenàiwica ínáidacawa namànínapiná nabáyawanáwa! Macái èeri imanùbaca iyaca càiri wawàsi, quéwa ¡máini Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí wenàiwica yáalimáidéerica áibanái namànínapiná nabáyawanáwa!

⁸ “Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, piabàli iyú nacáwa pianápináwa aléera càmicatalé Dios iwàwa piacawa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa, yàabàli nacáwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa, yàabàli iyú nacáwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuíri quicháica, càmirica ichacàwa, càiripinéerita iyaca. ⁹ Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmirica Dios iwàwa piicáca, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuíri quicháica”, ímaca walí yái Jesúsca.

La parábola de la oveja perdida

¹⁰ Jesús ímaca walí: “Picácué piicá níái sùmanáica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni meedá, picácué nacái pimàni nalí báawéeri. Núumacué piri Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí càì imànírira, níacáiná Dios yàasu ángelnái icuèyéica níái sùmanáica náalimá nàacawa Núaniri Dios chènuníiséeri yàatalé chácatáinápinácaalí nawàwa naicàceni, natàanicaténá Dios yáapicha. ¹¹ Iwàwacutácué cawènica piicáca sùmanái, núacáiná, asiali Dios néeséerica, nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, níái iméeréeyéicawa Dios ícha.

12 “¿Càinácué píináidacawa ìwali yái comparaciónca? Asìali idènàacaalí cien namanùbaca ipìra ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa íiwacali íichawa, yásí náiwacali imàacaca ipìranáíwa noventa y nueve namanùbaca dúli inàliméeri yèewiré, yásí yàaca icutáca yái yúuquéricawa íicha. 13 Yàanàacaalíni, yásí iyanídacawa ipìra ìwaliwa manuísíwata íicha yái iyanídáanácawa noventa y nueve namanùbaca ìwali, níái càmiyéica iméeràawa íicha. 14 Càitacué nacái Píaniri Dios chènuníiséeri cáinináca iicáca níái púubéeyéica. Càmita iwàwa áiba yúucacawa íicha, ibatàa abéeripináta”, íimaca yái Jesúsca.

Cómo se debe perdonar al hermano

15 Jesús íimaca walí àniwa: “Aibacaalí imàni pirí báawéeri, pía pitàaníca yáapicha abéerita. Picàlida iríni machacàniriri iyú, yái imàníríca pirí báawéeri. Yeebácaalí pitàacái, yásí abédanamata íiwitáise píapicha àniwa. 16 Quéwa yái imàníríca pirí báawéeri, càmicaalí yeebá pirí, yá pimáida áiba wenàiwica, cawàwanáta pucháiba wenàiwica nacái, nàacaténáwa píapicha yàatalé náalíacaténáwa ibáyawaná ìwali. 17 Néese càmicaalí nacái yeebá nalí, yái imàníríca pirí báawéeri, néese picàlida iináwaná nalí níái iwacáidáyaquéeyéicawa yéemiéyéica Dios itàacái. Néese càmicaalí yeebá mamáalàacata, yá iwàwacutá piicácani càiride iyúwa wenàiwica càmiri yeebáida Dios itàacái, càita nacái càiride iyúwa wenàiwica yeedéeri plata yéenanái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno iripiná. Iná iwàwacutá càmita píwacáidáyacacawa yáapicha.

18 “Péemíacué cayábani, càinácaalí wawàsi càmirícuéca pimàaca namànica cháí èeri irícu, yáta nacái Dios chènuníiséeri càmiri imàaca namànica. Càinácaalí wawàsi nacái pimàaquéricuéca namànica cháí èeri irícu, yáta nacái Dios chènuníiséeri imàaquéricuéca namànica.

19 “Núumacué pirí pucháibacaalícué pía cháí èeri irícu abédanamacaalícué píiwitáise píapichawáaca pisutáanápínacué Dios íicha iyúudáanápíná píalàaca péenásàiriwa, yásí Núaniri Dios chènuníiséeri imànicué pirí càide iyúwa pisutáanacué Dios íicha. 20 Ata alénácaalí nàyaca pucháiba yeebáidéeyéica nutàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa nuípidená ìwali, áibaalí nacái máisiba nàwacáidáyacacawa nuípidená ìwali, yásí nùyaca néré náapicha, iná Núaniri Dios yéemíacué pisutáaná íicha”, íimaca yái Jesúsca. 21 Néese Pedro isutáca yéemíawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿càisimaléná yàawiría iwàwacutá numàacaca nuwàwawa ibáyawaná íicha càinácaalí báawéeri áiba wenàiwica imàníríca nulí? ¿Numàacasica nuwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiríasica? —Íimaca yái Pedroca. 22 Jesús íimaca irí:

—Càmita núuma pirí pimàacáanápíná piwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiría. Néese núuma pirí, pimàaca piwàwawa

ibáyawaná ícha siete yàawiría setenta imanùbaca ímáanáca cuatrocientos noventa imanùbaca yàawiría iwàwacutá pimàacaca piwàwawa ícha càinácaalí báawéerica imànírica piri —ímaca yái Jesúsca.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

²³ Jesús ímaca walí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa abéeri nacuèrinásàiri imàíná. Yái nacuèriná iwàwacaté yàasu wenàiwicanái ipáyaidaca íchawa imawèniacálecawa. ²⁴ Néese idàbáanéeri asiali needéerica nacuèriná yàataléwa, imawèniaca icuèriná íchawa manùba millones. ²⁵ Néese càmicáiná yáalimá ipáyaidaca íchawani, íná nacuèriná ichùllaca nawéndaca asiali áibanái irí, yàacawéetúa yáapichawa nacái, yéenibe yáapichawa nacái, macáita yàasumi nacái yéewanápiná nacuèriná yeedáca iríwa àniwa achúmáanata yéená yái platami yàasu wenàiwica imawènièrica ícha. ²⁶ Néese yái íbaidéerica yéemlàcaalíni, yá ibàlùacawa yùlulù iyúwa yàacaténá icuèriná icàaluínináwa, yéewanápiná icuèriná ícáca ipualé. Yá isutáca icuèriná íchawa manuísíwata cà: ‘Nuíwacali, picùacáwa quiríta matuíbanáitacáwa, nupáyaidapiná tàacáwa nuíchawa macáita’, ímaca. ²⁷ Néese catúulécanáca icuèriná ícácani. Yá iwasàacani, imàaca nacái iwàwawa asiali imawèniacále ícha, yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá ipáyaidaca íchawani. Néese icuèriná imàacaca asiali yàacawa matuíbanáita.

²⁸ “Yái íbaidéerica idécanáami yàacawa icuèriná íchawa, yá yàanáca inacáiriwa íbaidéeri imawènièrica ícha achúmáanata plata. Néese idàbáanéeri asiali íbàaca inacáiriwa icanápi ìwalíse cachàiníiri iyú, batéwa inúacani. Yá ímaca inacáiri iríwa: ‘Pia nulí nùasu plata yái pimawènièrica nuícha’, ímaca irí. ²⁹ Néese yái inacáiri ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa yàacaténá icàaluíniná, yái idàbáanéeri asialica, isutácaténá ícáanápiná ipualé. Yá ímaca: ‘Picùacáwa quiríta matuíbanáitacáwa, nupáyaidapiná tàacáwa nuíchawa macáita’, ímaca irí. ³⁰ Quéwa yái idàbáanéeri íbaidéerica càmiríta iwàwa cà, yá yúucaca inacáiriwa presoíyéi ibànaliculé àta ipáyaidacataléta íchawa yái imawèniacálecawa. ³¹ Aibanái íbaidéeyéi naicácaté càinácaalí iyáaná, yá máini achúmaca nawàwa ìwalíse. Yá nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali nacuèriná iríwa. ³² Iná nacuèriná imáidacani yàataléwani yái idàbáanéerica yàasu wenàiwicaca. Yá nacuèriná ímaca irí: ‘Pia nùasu wenàiwica báawéeri ìwitáise meedá. Numàacacaté nuwàwawa ícha macáita yái pimawèniacálemica, pisutácáinaté nuícha manuísíwata. ³³ Nuicácaté pipualé, íná iwàwacutáca piicáca áibanái ipualé nacái, càide iyúwa nùyáaná’, ímaca yái nacuèrináca. ³⁴ Yá máini calúaca yái nacuèrináca, yá yúucaca asiali presoíyéi ibànaliculé nàuwichàidacaténáni mamáalàacata ipáyaidacaténá

íichawa càiripiná yái imawènicálemicawa”, íimaca yái Jesúsca.
 35 Néese Jesús íimaca:

—Càita nacái Núaniri Dios chènuníséeri yùuwichàidapínacué pía canánama càmicaalícué pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha báisíiri iyú, càinácaalí báawéerica áibanái imànírícuéca pírí — íimaca walí yái Jesúsca.

19

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Idécanámité Jesús icàlidaca nalíni, yá yàacawa Galilea yàasu cáli íicha wáapicha, wía yéewáidacaléca. Yá wàanàaca Judea yàasu cáli ínatalé, yái cáli iyéerica oriente iwéré éeri imusúacatáisewa, abéemàalé Jordán inanába íicha. ² Yá madécaná wenàiwica yàacawa yáamíse, nàwacáidáyacacawa yàatalé. Yá ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica néré.

³ Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé nàalimáidacaténá naicáwani itàanínápiná báawéeri iyú yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíse. Yá nasutáca néemìawani:

—¿Pimàacasica asìali imàacaca íichawa íinuwa àta càinácaalí wawàsi ìwalíse iwàwéerica imàacaca úa meedá? —námaca nàalimáidaca naicáwa Jesús. ⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piléeca Dios itàacái profeta itànèericaté, quéwa càmitacué piwàwa peebáidacani. Profeta itànàacaté tàacáisi íiméerica Dios idàbacaté wenàiwicanái quéechatécáwa. Dios ‘idàbacaté idàbáanéeri asìali, idàbáanéechúa inanái nacái’, càì itànàaca yái profetaca. ⁵ Dios íimaca nacái: ‘Iná asìali yàacawa yáaniri íichawa, yátatúa íicha nacáíwa iyacaténá abédanamata íinu yáapichawa, yásí nuicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica’, íimacaté yái Diosca. ⁶ Iná idécanáami asìali íimáca úapicha, yá càmita quirínama Dios íicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios íicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica. Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níái Dios imàaqueeyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Néese nasutáca néemìawa Jesús àniwa:

—Quéwa, Dios imàacaca asìali yúucaca íichawa íinuwa, yácáiná profeta Moisés ichùuliacaté asìali yàanápiná cuyàluta íinu íríwa, abéeri cuyàluta icàlidéerica áibanái írì idéca yúucaca úa, nàalíacaténáwa manìrica úa. Yá idécanáami yàaca ulíni, yá yáalimá ibànùaca íichawa úa —námaca. ⁸ Jesús íimaca nalí:

—Yái profeta Moisés càmitaté ichùulia náucáanápiná náichawa náinuwa, néese bàaluité imàacacué pibànùaca píchawa píinuwa máinícaalí báawaca piicáca úa, ipíchanacué pimànica ulí báawéeri cachàiníwanái mamáalàacaṭa máinícáinacué báawaca píiwitáise píacué israelitaca. Quéwa quéechatécáwa Dios idàbacaalíté wenàiwica, càmitaté ibatàa namàacaca náichawa

náinuwa, íná báawacuéca Dios iicáca yái piúcáanácúéca píinuwa siùcade. ⁹ Siùcade núumacué pirí, asìali imàacacaalí íchawa ínuwa cà míchúacáwa iimá áiba asìali yáapicha cà mírica unìrisíwa, yá yeedácaalí áiba ínupináwa, imànica íbáyawanáwa idàbáanéechúa ínu iríwa. Aiba nacái yeedácaalí ínupináwa abéechúa náuquéechúami, imànica íbáyawaná nacáiwa, iimácáiná úapicha, úái áiba asìali ínuca —ímaca yái Jesúsca. ¹⁰ Néese wía Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa asìali yúucaca íchawa ínuwa, yá máini càulenáca náichani. Cayába cachàini nalítani cà micaalí needá náinupináwa —wáimaca. ¹¹ Jesús ímaca walí:

—Báisíta, quéwa càmita macái wenàiwica náalimá nàyaca abéerita, níawamita Dios imàaquéeyéica ìyaca càì casímáiri iyú. ¹² Abénaméeyéi càmita náalimá naduìca, namusúacáináwa càì, íná càmita needá nalíwa. Aibanái nacái càmita náalimá naduìca, áibanáicáiná náiríadacaté nía báawéeri iyú. Aibanái nacái nadéca náináidacawa nàyanápiná càiripináta càide iyúwa wenàiwica cà míyeyí yáalimá iduìca yéewacaténá nàyaca matúbanáiri iyú èeri ícha, náibaidáanápiná abéerita Dios irípiná. Cawinácaalí yáaliméeyéica ìyaca càì abéerita casímáiri iyú íbaidacaténá càiripináta Dios irípiná, yá cayábéeriquéi iyáanáca càì —ímaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³ Néeseté áibanái natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios imánínápiná nalí cayábéeri. Quéwa wía Jesús yéewáidacaléca, wadàbaca wacúisaca níái itéeyéica yéenibewa, wáimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁴ Néese Jesús ímaca walí:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanla nàanàca, Dios icùacáiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàcái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàcáiwa —ímaca yái Jesúsca.

¹⁵ Yá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios. Néesecáwa yàacawa áibalé wáapicha wía yéewáidacaléca.

Un joven rico habla con Jesús

¹⁶ Néeseté abéeri ùuculíri yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemiawa Jesús:

—Pía, cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càirínásica cayábéeri iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —ímaca. ¹⁷ Jesús ímaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinácaalí ímáaná yái tàacáisi íméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri

—Íimaca irí yái Jesúsca, iwàwacáináté asìali yeebáidaca ìwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Pìwàwacaalí pìyaca càiripináta Dios yáapicha, yá iwàwacutá pìyaca càide iyúwa profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi bàaluité Dios inùmalicúise —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Néese yái ùuculliri íimaca Jesús irí:

—Moisés ichùulliaté namànica madécaná wawàsi. ¿Càiríná wawàsi pitàaní ìwali? —íimaca yái ùucullirica. Néese Jesús íimaca irí:

—Dios itàacái íimaca: ‘Picá pinúa wenàiwica, picá piimá áiba inanái yáapicha càmhíchúaca pínusiwa, áiba asìali yáapicha nacái càmirica pinrísíwa, picá piyéedua, picá picàlida pichìwawa, picá nacái pichìwáida áibanái. ¹⁹ Néese pìà píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáíwa, cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa, pimànicaténá nalí cayábéeri’, càí íimaca Dios —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese ùuculliri íimaca:

—Nudéca numànica macáita càiri wawàsi càide iyúwa Dios ichùullianá wía. ¿Càinásica áiba iwàwacutá numànica quiríta? —íimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca irí:

—Pìwàwacaalí pìyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, pìà piwénda macáita pìasuwa, pìacaténá iwènináami catúulécaneyéi irí. Càita pidèniapíná pìasu cawèñiriwa chènuniré. Néese pèepùawa pìacaténáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

²² Yái ùuculliri idécanáami yéemìacani, yá achúmaca iwàwa, càasucáináni, yá yàacawa Jesús íicha, càmicáináté iwàwa yàaca macáita yàasuwa áibanái irí. ²³ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Péemìacué cayábani, máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni. ²⁴ Núumacué pírí àniwa, càide iyúwa camello càmíná yáalimá iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapu íricubàa, càita nacái máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni, máinicáiná cáinináca càasuíri iicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Wía yéewáidacaléca idécanáami wéemìacani, yá wáináidacawa manuísíwata wéemìacani, càmicáiná wáalíawa càinácaalí íimáaná. Yá wasutáca wéemìawani:

—Néeni, ¿cawinápinásica yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —wáimaca. ²⁶ Néese Jesús iicáidaca walí, yá íimaca walí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía. Néeni, ¿càinásica wadèniapíná chènuniré? —íimaca. ²⁸ Néese Jesús íimaca walí:

—Péemìacué cayábani, áiba èeriwa Dios iwàlisàidapiná macáita. Néese núa, asìali Dios néeseérica, núawinapináwa nùasu yàalubáisi mèlumèlúiri íinatawa, nucùacaténá macáita. Píacué nacái nuéwáidacaléca, píawinapínacuécawa doce namanùbaca yàalubáisi íinata picùacaténacué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiría. ²⁹ Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íichawa nacàlidacaténá áibanái irí nutàacái. Aibanái péenacué nacái nàapínáwa néenánái íichawa, càmicaalí nacái néenánái inanái íichawa, càmicaalí nacái nàaniri íichawa, càmicaalí nacái náatúa íichawa, càmicaalí nacái néenibe béeyéi íichawa, càmicaalí nacái nabànacale yàaluná íichawa nacàlidacaténá nutàacái. Quéwa Dios yàapínacué pirí cien imanùbaca yàawiríapiná cayábéeri wawàsi. Pidèniapínacué nacái picáucawa cà míiri imáalàawa. ³⁰ Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiniyéica cachàinica siùcade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi nacái wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa càmiyéica máini cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máini cachàiníwanái cachàinica níawa áibanái íicha —íimaca yái Jesúsca.

20

La parábola de los trabajadores

¹ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Dios imànipiná nalí cayábéeri, cawinácaalí íibaidéeyéica irípiná. Péemìacué yái tàacáisi comparaciónca: Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa bànacalé íiwacali imàníná. Yái íiwacalica yàacawa mapisáisiwata icutácaténá wenàiwica íibaidéeyéipiná yàasu uva ibànacalená yèewiré. ² Néese idécanámi itàanica abénaméeyéi wenàiwica yáapicha ipáyaidacaténá nía abé èeri iwènicatái, yá ibànùaca nía náibaidáanápíná yàasu uva ibànacalená yèewiré. ³ Néese a las nueveta mapisáita, yàacawa àniwa, yá iicáca áibanái ibàluéyécawa bàacháwáise nacùaca nàyaca néré íibaidacalési. ⁴ Yá íimaca nalí: ‘Píacué píibaidaca nacái nùasu uva ibànacalená yèewiré, yásí nupáyaidacué pía cayába càide iyúwa píibaidáaná’, íimaca nalí. Iná nàacawa náibaidaca irí. ⁵ Néese machacànicaalí èeri, yá bànacalé íiwacali yàacawa àniwa. Yá itàanica áibanái yáapicha íibaidéeyéipiná irí. Yá nàacawa náibaidaca irí bànacalé yèewiré. Yá néese a las tresta táicalé, yá itàanica áibanái yáapicha àniwa náibaidacaténá irí bànacalé yèewiré nacái. Yá nàacawa néré. ⁶ Néese a las cincota táicalé àniwa, yá yèepua iicáca áibanái icutéeyéica íibaidacalési. Yá íimaca nalí: ‘¿Cánacué pibàlùawa èeríapinama cháí canéeyéi meedá íibaidéeri?’ íimaca nalí. ⁷ Náimaca irí: ‘Wàya cháí canácáiná imáidéeri wía wáibaidacaténá’, náimaca irí. Néese íimaca nalí: ‘Píacué nacáiwa

píibaidaca nulí nubànacale yèewiré', íimaca nalí. Yá nàaca náibaidaca.

⁸ “Catácaalí nàwali, yái bànacalé íiwacali íimaca yàasu wenàiwica iríwa ipáyaidéerica wenàiwica: ‘Pimáida níara íibaidéeyéica, pipáyaidáaná níawa. Pipáyaida quéecha níái yàanèeyéica náamiwáise macáita, néese pipáyaida níái yàanèeyéicaté napíchalécáwa, àta níara idàbáanéeyéicaté yàanàaca’, íimaca yái íiwacalica. ⁹ Néese nàanàaca néré níái idàbéeyéicaté íibaidaca a las cincota táicalé, yá ipáyaidaca nía abé èeri iwènicatái. ¹⁰ Néese napáyaida nàacawa macáita àta nàanàacataléta néré níái idàbéeyéicaté íibaidaca mapisáisiwata, yá nayúunáidaca ipáyaidapináca nía manuí yáwanáita. Càita quéwa ipáyaidaca nía macáita abé èeri iwènicatáita. ¹¹ Needácanáami yái plataca, yá nadàba natàaníca báawéeri iyú bànacalé íiwacali íwali. ¹² Náimaca irí: ‘Níacata yàanèeyéicaté a las cinco táicalé, nadéca náibaidaca abéeri hora meedá. Yá pipáyaidaca nía abédanamata wáapicha, wía yùuwichèeyéicawa íibaidaca ùlúleri yáapiré èeríapinama’, náimaca irí. ¹³ Yá bànacalé íiwacali itàaníca àniwa yáapicha abéeri néená íibaidéeyéicaté èeríapinama. Yá íimaca irí: ‘Pía, nùacawéerináca, càmita numàni piri báawéeri. Mapisáita bàwina nutàanícaté píapicha, yá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca nupáyaidacaténá pía abé èeri iwènicatái. ¹⁴ Peedá piasu platawa píacaténáwa matuíbanáita. Nuwàwa nùaca irí yái yàanèericaté a las cincota táicalé càitade iyúwa nupáyaidáaná pía. ¹⁵ Núalimá numànica nùasu yáapichawa càide iyúwa nuwàwáaná. Picá báawa piicáca núa ìwalíse yái numànínáca cayábéeri áibanái irí mawèníiri iyú’, íimaca yái bànacalé íiwacalica.

¹⁶ “Càita nacái, píacué idàbéeyéicaté íibaidaca nulí quéechatécáwa, áibanái nacái íibaidéeyéipiná nulí píamiwáise, numànipiná canánama irí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná numànica nalí cayábéeri”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

¹⁷ Jesús idéca idàbaca yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Iná itéca wía yéewáidacalécawa doce wamanùbaca méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca walí:

¹⁸ —Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén iyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica núawa, núa asìali Dios néeséerica, natécaténá núa sacerdote íiwacanáni yàatalé, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Yá nachùullaca áibanái nanúanápiná núa. ¹⁹ Yá natépiná núa presoíri iyú càmiyéi judío yàatalé naicáanícaténá nuquíniná, yá nacapèedáidapiná núa, yá natàtàapiná núa cruz ìwali nuétácaténáwa. Quéwa máisiba èeri irícu, yá numichàapínacawa yéetácáisi íicha —íimaca walí yái Jesúsca.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

²⁰ Néseté Zebedeo yéenibe yáatúa ùacawa Jesús yàatalé uénibe yáapichawa níai Santiago, Juan nacái. Yá ubàlùacawa ùulù ipùata iyúwa Jesús irí usutácáténá íicha wawàsi imàníinápíná ulí cayábéeri. ²¹ Yá Jesús íimaca ulí:

—¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Néese úumaca irí:

—Pimàaca nuénibe pucháiba náawinacawa píapicha nacùacáténá píapicha macái wenàiwica áiba èeriwa picùacaalípiná macáita píiwitáise cachàiníiri iyúwa. Pimàaca náawinacawa píapicha, abéeri yáawinacáténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáullicúise pirí nacùacáténá píapicha macái èeri minaná —úumaca. ²² Quéwa Jesús íimaca nalí níai Santiago, Juan nacái:

—Càmítacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná pimànica Dios imàacacáténácué pirí yái pisutéericuéca nuícha, picùanápínácué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa yéewacáténácué cachàiníiyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Báisíta, Wáiwacali, wáaliméeri wamànica —náimaca. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisítacué piùwichàapínacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, quéwa Dios càmita ibatàa numàacapínácué píawinacawa núapicha abéericué péená yáawinacáténáwa nuéwápuwáise, áibacué péená nacái yáawinacawa apáullicúise nulí, picùacáténácué núapicha macái wenàiwicata, yácáináta Núaniri Dios imàacapíná nalíni, cawinácaalí wenàiwicanái Dios íináidéeyéicatéwa náawináanápínáwa núapicha wacùacáténá macái wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Wía, Jesús yéewáidacaléca diez wamanùbaca, wéemìacaté yái nasutáanáca Jesús íicha wawàsi, yá calúaca wía náapicha, níai pucháiba Zebedeo yéenibeca. ²⁵ Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa wía. Yá íimaca walí:

—Píalíacuécawa càinácaalí iyú càmíiyéi judío imànica icuèyéica yàasu cáli néeséeyéiwa; casímáica nacùaca wenàiwica cachàiníiri iyú. Píalíacuéwa nacái casímáica náiwacanánái nachùullaca macái wenàiwica. ²⁶ Quéwa iwàwacutácué càmita píya càide iyúwa nàyaná. Néese cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinírira íiwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéca pía macáita. ²⁷ Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinírira áibanái íicha, iwàwacutá íibaidacuéca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali íríwa. ²⁸ Iwàwacutácué càì pimànica, núacáiná, núa asiali Dios néeséerica, éwitacué

Píiwacalícáaníta núa, càicáaníta càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuíbaidacaténá áibanái wenàiwica iripiná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái yàanèripináca nàwali nabáyawaná ìwalísewa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a dos ciegos

²⁹ Néeseté wamusúacawa Jericó iyacàlená íicha, yá manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamíse. ³⁰ Yá pucháiba matuíyéi nàyaca néeni, yáawinéeyéicawa àyapu idùlepi isutéeyéica plata náicha níai wenàiwicaca ichàbéeyéicawa néenibàa. Matuíyéi isutáca náicha plata yéewanápiná nawènàca nayáapináwa. Náalíacáináwa Jesús iináwaná ichàbáanáwa chábài, yá namáidaca Jesús irí:

—¡Wáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànùericaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca.

³¹ Manùbéeyéi wenàiwica nacuísaca níai matuíyéica masàanápiná nía, quéwa namáida quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú. Náimaca:

—¡Wáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànùericaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca. ³² Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá imáidaca níai matuíyéica. Néese isutáca yéemíawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. ³³ Náimaca irí:

—Wáiwacali, wawàwa pimàaca catuíca wía —náimaca. ³⁴ Catúlécanáca Jesús iicáca nía, yá imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yáta matuíyéimi iicáidaca àniwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

21

Jesús entra en Jerusalén

¹ Wàanàacaté mawiénita Jerusalén iyacàlená irí; quééchatécáwa wàanàaca Betfagé iyacàlená néré, iyéerica dúli ìwali ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchalépináwa pucháiba wéená wía yéewáidacaléca. ² Ipíchawáise Jesús ibànùaca nía, yá íimaca nalí:

—Píacuéwa irìculé yái yàcaléca iyéerica wapíchalé. Nérécué pìanàapináca burro nadacuèchúa néré, ibàluèchúawa uìri yáapichawa. Piwasàacué úa, pitécué nulí níawa. ³ Aibacaalícué isutá yéemíawa píawa càinácaalícué pimàni, picàlidacué iríwani nuwàwacutáca níai burroca, núa Píiwacalícuéca, nubànùanápiná nacái wenàiwica natécaténá irí nía àniwa caquialéta —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Càité Jesús imànica

càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàanaté tàacáisi Dios inùmalicúise. Dios ímacaté:

⁵ “Picàlidacué nalíni níái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu, áibaalí ípidenácatalé Sión: ‘Piicácué, Picuèriná yàanàaca pìatalécué, càmiiri cáimacái iicáca yáawawa, cáimiétacanéeri, matuíbanáiri iyú nacái, yáawinéeriwa burro wàlisài íinata, uìrica abéechúa pìrái itéechúa yàasusi’, càicué píimaca nalíwa”,

ímacaté yái Diosca. ⁶ Níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa, yá namànicaté càide iyúwa Jesús ímáanaté nalí. ⁷ Natéca úái burroca, uìri nacái. Yá waliadaca wàasu ruana nacáiriwa nawaalrìcubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani. Yá Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ⁸ Manùbéeyéi wenàiwica iyaca néré wáapicha. Abénaméeyéi natéca nàasu ruana nacáiriwa náuquéeri nàwalisewa, yá naliadaca nía àyapulcubàa Jesús ipíchalé, burro ípìnacaténá ínatabàa càide iyúwaté judío íiwitáise nàaná nacuèriná icàaluínináwa. Aibanái nacái nawichùaca wisìri nacáiri íbáiná, yá naliadaca nía àyapulcubàa Jesús ipíchalé, náasáidacaténá casímáica naicácani. ⁹ Níái yèyécawa Jesús ipíchalé, níái nacái yèyécawa yáamiwáise namáidáidaca casímáicáiná nía. Náimaca:

—¡Wàacué irí cayábéeri, yái rey David itaquérinámica, Dios ibànùerica walí wacuèrinápiná! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànùerica walí, icùacaténá wía! ¡Wàaca pìrí cayábéeri, pía Dios chènuníiséerica! —náimaca.

¹⁰ Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé, yá macáita wenàiwica namusúacawa nacapèe íchawa naicácaténáni. Manùbéeyéi nasutáca néemíawa wenàiwica yèyécawa Jesús yáapicha. Yá náimaca:

—¿Cawínásica yái wenàiwicaca? —náimaca. ¹¹ Néese níái wenàiwicaca yèyécawa Jesús yáapicha náimaca nalí:

—Yácata profeta Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeséerica, yànèerica Galilea yàasu cáli néese, itànáirica Dios inùmalicúise —náimaca.

Jesús purifica el templo

¹² Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé. Yá imusúadaca wenàiwicanái templo ibàacháwalená irìcuíse, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená irìcu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica ícha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica níái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica. ¹³ Yá Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca péemíaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalicúise. Dios ímacaté yàasu templo iwaliwa: ‘Yái nupapèeca nasutácaalupináca nuícha’, ímacaté yái Diosca.

Quéwa, pidécuéca piwènúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, piyéedüacáinácué plata wenàiwica ícha pichíwa iyúwa —ímaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese abénaméeyéi matuíyéi, áibanái nacái éeruíyéi yàabàli nàacawa Jesús yàatalé templo írìcu. Yá ichùnlaca nía. ¹⁵ Quéwa sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu báawaca naicáca Jesús imàníináca yái càmirica wenàiwica idé imànica, cayábacáiná wenàiwicanái iicáca náicha Jesús. Néemìaca nacái sùmanái isàna imáidéeyéica casímáiri iyú templo írìcu; sùmanái ímaca Jesús ìwali: “¡Wàacué írì cayábéeri, yái rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí Wacuèrinápiná!” náimaca níái sùmanáica. Iná calúaca sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, yácáiná yái tàacáisi sùmanái icàlidéerica ímáanáca Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí. ¹⁶ Néese sacerdotenái ímaca Jesús írì:

—Píca pimàaca nacàlidaca pìwali yái tàacáisica. Pichùulia masàanáanápiná nía, ipíchaná áibanái nayúunáidaca Mesíasca píca —náimaca. Yá Jesús ímaca nalí:

—Casímáica nuémìaca yái náimáanáca. Pidécuéca piléeca tàacáisi Dios yàasu profeta itànèericaté nuináwaná ìwali, ímèerica sùmanái nacàlidáanápinaté nuináwaná cayábéeri iyú. Profeta ímacaté:

‘Pía Wacuèriná Dios, pídeca pimàacaca púubanaméeyéi sùmanái, quìrasíinái nacái nàaca pírì cayábéeri’,
cài ímacaté nùwali yái profetaca. ¿Cánacué càmita péemìca cànácaalí ímáaná yái Dios itàacái piléericuéca? —ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néeseté Jesús yàacawa náicha. Yá imusúacawa wáapicha Jerusalén iyacàlená ícha, wía yéewáidacaléca. Néese macáita wàacawa Betania iyacàlená néré, yá waimáca néré.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹⁸ Néeseté mapisáináami àniwa Jesús, wía nacái yéewáidacaléca, idécunitàacá wàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná àniwa, yá máapicani, yái Jesúsca. ¹⁹ Néese iicáca higuera yéetaná ibàluèricawa àyapu idùlepi. Yá Jesús yàacawa higuera yéetaná yàatalé icutácaténá iyacaná. Quéwa canáca iyacaná, iicá ibáiná meedá. Néese Jesús ímaca àicu írì:

—¡Càmita quirínama càyacanáca píawa! —ímaca yái Jesúsca, yáasáidacaténá walí Dios yùuwichàidáanápinaté israelitanái. Yáta ichùdacawa macáita yái higuera yéetanámica, yá yéetácawa. ²⁰ Néese wía, Jesús yéewáidacalénái waicácáináni, yá wáináidacawa manuísíwata waicáidaca higuera yéetanámi írì. Yá wasutáca wéemíawa Jesús:

—¿Càiná yéewaná ichuìdacawa abéerìcuìseta, chuìcani yái higuera yéetanámica? —wáimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca walí:

—Iwàwacutácué peebáidaca tàì íiméeri iyú Dios imàníinápinácué pirí càinácaalícué cayábéeri pisutéerica íicha imàníinápinácué pirí. Péemìacué cayába, píibàacaalícué piwàwawa Dios iwéré tàì íiméeri iyú, yásí pialimácué pimànica càide iyúwa númáaná higuera yéetanámi irí. Píalimápinácué nacái pimànica cachàiníwanái. Píimacaalícué yái dúli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuíri úni yáaculé’, càicaalícué píima, yásí yàacawa càide iyúwacué píimáaná irí, báisícaalícué peebáidaca Dios imàníinápinácué piríni. ²² Númacué pirí nacái, macáita càinácaalí cayábéeri pisutéericuéca Dios íicha imàníinápinácué pirí, yá peebáidacaalícué tàì íiméeri iyú Dios imàníinápinácué piríni, yásí Dios imànicuéca piríwani —íimaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²³ Néeseté Jesús iwàlùacawa templo irìculé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemlawni:

—¿Cawiná ibànua pía pimúsúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuise níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulla pía pimúsúadánápiná níái? —náimaca Jesús irí. ²⁴⁻²⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémíawa pía: ¿Cawiná ichùuliaté Juan ibautizáanápiná wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínacaalí náicha ichùulièricaté Juan ibautizáanápiná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí nucàlidacué nacái piríwani cawinácaalí ichùullaca núa numúsúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuise níái iwéndéeyéica yàasusi — íimaca yái Jesúsca. Néese nadàbaca natàanica nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulièriqueera Juan, yásí isutáca yéemíawa wíatá: ‘Néeni, ¿cánácué càmítaté peebáidani?’ càipiná íimaca walí. ²⁶ Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulièriqueera Juan, cáalucáiná wía wenàiwicanái íicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanícaté Dios inùmalícuise”, càì náimaca nalíwáaca. ²⁷ Iná náimaca Jesús irí:

—Càmita wáalíawa —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmítacué nucàlida piríni cawinácaalí ichùullaca núa numúsúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuise, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los dos hijos

²⁸ Jesús isutáca yéemíawa judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái:

—¿Càinacué pìináidacawa ìwali yái comparaciónca? Péemiacuéni. Abéeri asiali idèniacaté yéenibewa pucháiba asianái. Yá íimaca abéeri néená írí, yái idàbánéerica: ‘Nuìri, siùcade pìa píibaidaca nùasu uva ibànacalená yèewiré’, íimaca yái nánirica. ²⁹ Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Càmita nuwàwa nuíibaidaca’, íimaca. Néeseta quéwa iwènúadaca íiwitáisewa, yá yàaca íibaidaca néré. ³⁰ Néese nániri yàacawa imáidacaténá ìiri áibawa. Yá ichùullaca íibaidaca uva ibànacalená yèewiré. Néese ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Yá, pápa. Yáca nùacawéera’, íimaca. Quéwa càmita yàawa néré —íimaca yái Jesúsca. ³¹ Néese Jesús isutáca yéemíawa judío íiwacanánái, nía nacái sacerdote íiwacanánáica. Yá íimaca nalí:

—¿Càiríná náicha níái asiali yéenibe pucháiba imànica càide iyúwa yáaniri iwàwáaná? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Yái idàbánéerica —náimaca. Néese, Jesús yèpùà íimaca nalí:

—Péemiacué cayába yái nutàacáica. Báisíta áibanái yeedéeyéicaté plata yéénánái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái iiméeyéicaté asianái yáapicha plata ìwalinápiná, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, yá idéca Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios icùacaténá nía. Quéwa, píatacué càmita Dios yàasunáica. ³² Yácáiná Juan el Bautistami yàanàcaté yéewáidacaténacué pía pìyáanápinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càmitacué quéwa peebáida iríni. Néese áibanái yeedéeyéicaté plata yéénánái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, nía nacái inanái iiméeyéicaté asianái yáapicha plata ìwalinápiná, níata yeebáidacaté Juan el Bautista itàacáimi. Yáté nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Quéwa píacué, éwita piicáacánítacué neebáidaca, néese càmitacué quéwa piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténá càide iyúwaté Juan el Bautistami icàlidáaná Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

³³ Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Abéeri asiali idèniacaté ibànacale yàalunáwa uva yàalupiná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Ichùnìaca nacái utàwi nacáichúa uva iyacaná yàalupiná, napisùacatalépiná uva ituní. Néese imànica chènuníiri capìi naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu. Yá imàacaca áibanái icuèyéipiná irí yái yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutácaté nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéénápiná, yàasu èrita needácatáipináté iyacaná. Idécanáamité imànica náapicha càiri wawàsi, yá néese yàacawa náicha áibalépiná. ³⁴ Uva yàasu èeri yàanàcaté needácaténá iyacaná, yá bñacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa néré nacutácaténá icuèyéi íicha bñacalé

íiwacali yàasu uva ìyacaná yéénápiná. ³⁵ Quéwa níái icuèyéica bànacalé náibàaca níá; nacapèédáidaca abénaméeyéi, nanúaca áibanái, néese nanúaca abénaméeyéi wenàiwica íba iyú. ³⁶ Yá bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicanáíwa áibanái, manùba yáwanái idàbáanéeri yàawiría ícha. Quéwa càita nacái níái icuèyéica bànacalé namànica nalí báawéeri mamáalàacata.

³⁷ “Néese bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé ìiriwa, ìináidacáináwa íríwa yái bànacalé íiwacalica: ‘Báisíta nàaca nuìri ìimiétacanáwa’, ìimaca ìináidacawa íríwa. ³⁸ Quéwa níái icuèyéica bànacalé naicáca ìiri yàacawa napualé, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéétácaalípináwa, yá yàaca bànacalé ìiri íríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanánái’, náimaca. ³⁹ Càita náibàacani, yá nawatàidacani bànacalé yèewíise, yá nanúacani.

⁴⁰ “Siùcade píimacué nulí: Yái uva ibànacalená íiwacalica, yànàacaalípiná nàatalé, ¿càináica imànipiná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé?” ìimaca yái Jesúsca. ⁴¹ Néese níái wenàiwica ìyéyéica templo írìcu náimaca Jesús írì:

—Inúapiná níái báawéyéica, càmita nacái catúulécaná ìicáca níá. Néese imàacapiná áibanái cayábéeyéi ìiwitáise icuèyéipiná írì yái uva ibànacalenáca, ibànùeyéipiná írì yàasu uva ìyacaná yéénápiná needácaalí bànacalé ìyacaná —náimaca. ⁴² Néese Jesús ìimaca nalí:

—Báisíta. Pidécuéca piléeca nacái comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmalícuise. ¿Cánacué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté tàacáisi ìiméerica Dios ibànùanápinaté nacuèrinápiná, níái israelitaca, quéwa báawáanápinaté naicácani. Càité profeta ìimaca:

‘Níái imàniyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníiri iwàwacutácawa capíi írìpináni yái íba náuquéricaté. Càita Dios idéca imànica, íná wàaca Dios írì cayábéeri’,

càité profeta ìimaca nùwali, núa càiride iyúwa íba, núa israelita icuèrinápináca. ⁴³ Iná núumacué pírì, càicuéca píade iyúwa báawéeyéi icuèyéica bànacalé. Càmitacué picùca cayába israelitanái càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmitacué nacái péewáida níá, íná càmita namàni cayábéeri. Siùcáisede Dios càmita quirínama ibatàacué picùaca yàasu wenàiwica, níái israelitaca. Yá Dios imàacapiná áibanái íbaidaca írìpiná, yéewáidéeyéipiná níá cayába, namànicaténá cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁴⁴ Iyaca nacái áiba comparación íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwèyéicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái ìinatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú —ìimaca yái Jesúsca,

náaliacaténáwa Dios yùuwichàidáanápíná manuísíwata caw-
inácaalí càmíiyéica yeebáida Jesús itàacái.

⁴⁵ Níai sacerdote íiwacanánáica, fariseonái nacái, idécánáami
néemíaca comparación Jesús icàlidéerica, yá náaliacawa
icàlidacaténi nàwali yái tàacáisica. ⁴⁶ Inaté nawàwaca
náibàacani náucacaténáni presoíyéi ibànaliculé. Quéwa cáaluca
nía manùbéeyéi wenàiwicanái íicha, níacáiná manùbéeyéi
wenàiwica neebáidaca Jesús itàanáica Dios inùmaliçuise. Iná
càmita nadé náibàaca Jesús.

22

La parábola de la fiesta de bodas

¹ Néese Jesús idàbaca yéewáidaca nía àniwa comparación
iyú. Yá íimaca nalí: ² “Péemíacué comparación: Yái Dios
icùanáca wenàiwica càicanide iyúwa abéeri nacuèriná imàníná
iwàwéerica imànica manuírí fiesta ìiri irípináwa, yàasu
casamientopináwa, ìiri yeedácáiná iríwa yàacawéetúapínáwa.
³ Yá nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa nàaca
namáidacaténá wenàiwica nacuèriná icàlidéeyéicaté iríni
quéecha. Quéwa càmita nawàwa nàwacáidáyacacawa néré.
⁴ Néese nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa áibanái.
Ipíchawáise nàacawa, yá íimaca nalí: ‘Píacué picàlidaca nalíni,
níara numáidéeyéica, nudéca nuchùnìlaca yái nayáapínáca.
Nùasu wenàiwica nadéca nanúaca nupíra pacá walíibèeyéi,
áiba nacái nupíra walíibèeyéi. Macáicata idécawa canánama yái
nayáapínáca. Pisutácué nàanápínáwa aléi fiesta casamiento
nérépiná’, íimaca yái nacuèrináca. ⁵ Néese nacuèriná
yàasu wenàiwica namáidaca nía àniwa quéwa caná iwèni
wenàiwicanái iicáca nacuèriná itàacáiwa. Abéeri néená yàaca
iicáca ibànacalewa. Aiba yàacawa yàcalé néré iwéndacaténá
yàasuwa. ⁶ Yá áibanái náibàaca nacuèriná yàasu wenàiwicawa.
Yá nacuísaca nía, namànica nalí báawéeri, àta nanúacataléta nía
nacái. ⁷ Yá néese máini calúacani yái nacuèrináca. Yá ibànùaca
néré yàasu úwináíwa, yá úwinái nanúaca níái inuényéicaté
meedá nacuèriná yàasu wenàiwicawa, yá úwinái yeemáca
nàyacàlemi. ⁸ Néese àniwa nacuèriná íimaca yàasu wenàiwicanái
iríwa: ‘Macáicata idéca ichùnìlacaanáca canánama fiesta
casamientopiná quéwa níara numáidéeyéicaté quéchatécáwa,
canáca yéewaná nàanàaca, càmíicáinaté neebá numáidáaná
nía. ⁹ Iná píacué picutáca mamáalàacata wenàiwicanái
bamuchúamibàa yàcalé, àyapulìcubàa nacái pimáidacaténácué
nía macáita pianèyéica’, íimaca yái nacuèrináca. ¹⁰ Néese
níái yàasu wenàiwicanái nàacawa bamuchúamibàa yàcalé
àyapulìcubàa, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica nàanèyéica
néenibàa, cayábanaméeyéi, báawanaméeyéita nacái. Iná yéewa

idéca capii ipuniácawa madécaná wenàiwica iyú, yái manuíri capii imádáaná casamiento yàaluca.

11 “Néseta quéwa yái nacuèriná iwàlùacawa néré itàidacaténá wenàiwicanái yàanèyéica néré nayáacaténá nayáacaléwa, yá iicáca abéeri asiali nèewi ibàlesiámi yáapichawa meedá. Càmitaté ìwali ibàlewa wàlisàwa, yái bàlesi cayábéerica nacuèriná iwacuèricaté macái wenàiwica irí, fiesta casamiento ibàlenápiná. 12 Yá nacuèriná íimaca irí: ‘¿Néeni? ¿Cánásica yéewaná piwàlùacawa aléi, éwita càmicáaníta pìwali pibàlewa fiesta casamiento ibàlenápiná, yái bàlesica nuèrica nalí?’ íimaca yái nacuèrináca. Yá masànacani icalùniwa nacuèriná íicha, yái asialica. 13 Néese nacuèriná íimaca yàasu wenàiwicanái iríwa, níái iwacuèyéica yàacàsi wenàiwicanái irí: ‘Caquialéta, pidacùacué yái asialica icáapi nacái, yàabàli nacái. Yá piúcacué wáichani aléera catéeri iriculé. Wenàiwicanái náicháanípiná manuísíwata néré, yá naamíapiná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’, íimaca yái nacuèrináca. 14 Dios imáidacáiná manùbéyéi wenàiwica, quéwa càmita yeedá macáita yàasu wenàiwicapináwa nía”, íimaca yái Jesúsca.

El asunto de los impuestos

15 Nésetécáwa, abénaméeyéi fariseo nàwacáidáyacacawa natàanica náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa náalimáidáanápiná naicáwa Jesús icàlidacaténá áiba wawàsi báawéeri yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobiernonái irí. 16 Iná nabànùaca abénaméeyéi néenáwa Jesús yàatalé náapicha nacái áibanái cayábéeyéi iicáca rey Herodes íiwitáise. Yá náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàanica báisíri iyú, péewáidaca nacái wenàiwica báisíri iyú nàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichùulianá nàyaca. Wáalíacawa nacái piicáca macái wenàiwica abédanamata, íná càmita pibatàa áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènùadaca píiwitáise cayábéeri íicha. 17 Iná picàlida walíni càinácaalí píináidacawa: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyéica wàasu cáli? —náimaca. 18 Quéwa Jesús yáalíaca náiwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca iináwaná ìwali itàcái ìwalísewa. Yá íimaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, ¿cánácué píalimáida píicáwa núa picháawàacaténá nuináwaná ìwali nutàacái ìwalíse? 19 Néeni, píásáidacué nuicá moneda càichúaca nachùulíacuéca pípayaidaca iyú nía —íimaca yái Jesúsca. Yá natéca irí denario, yái cawéníri monedaca abé èeri iwènicatáica. 20 Néese Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Cawiná yéenáiwaná ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái ìpidená ichanàawa ìwali? —Ímaca yái Jesúsca. ²¹ Yá náimaca írí:

—Emperador ìpidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáiwaná nacái ichanàawa ìwali, yáara romano ìiwacalíná, icuèrica macái èeri mìnaná —náimaca. Iná Jesús ímaca nalí:

—Pipáyaidacué píchawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùllanácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica —ímaca yái Jesúsca. ²² Yá nánáidacawa manuísiwata néemìaca Jesús ímáaná, càmicáiná náalimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese namàacacani, yá nàacawa ícha.

La pregunta sobre la resurrección

²³ Néese yáté èerica àniwa abénaméeyéi saduceo nàacawa Jesús yàatalé. Níái saduceo náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái iicáanica Jesús iquíniná, íná nasutáca néemìawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca írí tàacáisi. Náimaca írí:

²⁴ —Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íméerica Dios ichùllanácué wía judíoca wamànínapíná cà: Asìali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasàiri yeedáca íríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idèniaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipiná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yàasu cáli.

²⁵ Uwé, áibaalíté nàyaca wèewi siete namanùbaca yéenanái. Nabèeri yeedáca abéechúa ínupínáwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. Méenibecáináni, íná iméeréeri yeedáca úái ibèeri ínumicawa. ²⁶ Càita nacái iméeréerimi yéetácawa uícha méenibeta. Néese iméeréeri yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta. ²⁷ Néese úanama yéetácawa náami nacái. ²⁸ Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa idé icáucàacawa áibaalípinátá, càide iyúwa áibanái ínáidáanáwa, néese ¿càinápinásica uníri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáanica Jesús iquíniná. ²⁹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piméeràacawa báisíiri tàacáisi ícha càmicáinácué píalíawa càinácaalí ímáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuíse. Càmitacué nacái píalíawa Dios íiwitáise cachàiníiri ìwali imichàidáanápiná wenàiwica yéetácáisi ícha. ³⁰ Aiba èeriwa yéetéeyéimiwa nacáucàapínáacawa, quéwa càmita nacàsàapínáwa, níái aslanáica, inanái nacái, nàyapínacáiná càide iyúwa chènuníiséeyéi ángel iyáaná càmiyéica icásàawa. ³¹ Aiba wawàsi nacái, piyúunáidacuéca

càmita Dios icáucàidapiná wenàiwica áiba èeriwa, quéwa pidécuéca piléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise, íná ¿cánacué càmita péemì càinácaalí ímáaná? ³² Dios ímacaté: ‘Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité ímaca yái Diosca. ¡Dios càmita icùa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué pialíacawa cáuca nía Dios yáapicha siúcade, níai Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácáanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —ímaca yái Jesúsca. ³³ Néese wenàiwicanái nadécanáami néemíacani, yá náináidacawa manuísíwata néemíaca Jesús yéewáidáaná nía.

El mandamiento más importante

³⁴ Néeseté fariseonái idécanáami néemíaca Jesús iináwaná imawèniadacaté saduceonái yàasu tàacáisi, yá fariseonái nàwacáidáyacacawa. ³⁵ Néese abéeri fariseo yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu, íináidacawa yáalimáidáanápíná iicáwa Jesús icàlidáanápíná áiba wawàsi báawéeri nacháawàcaténá iináwaná ìwali ìwalíise. Yá ímaca Jesús irí:

³⁶ —Pía yéewáidéerica wenàiwica, nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulièrica wamàníinápináca. ¿Càiríná wawàsi máiníiri cachàinica náicha canánama wamàníinápiná? —ímaca. ³⁷⁻³⁸ Néese Jesús ímaca irí:

—Yái Dios ichùulianáca máiníríca cachàinica náicha canánama wamàníinápiná càí ímaca: ‘Cáiníná piicáca Picuèriná Dios macái piwàwalíçuisewa, macái picáuca iyú nacáiwa, macái píiwitáise iyú nacáiwa’, càí ímaca. ³⁹ Iyaca walí áiba inacáiri nacái, yái pucháibáanáca. Yá ímaca: ‘Cáiníná piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinínáaná piicáca píawawa’, càí ímaca yái Diosca. ⁴⁰ Canáca áiba tàacáisi cachàiníiri náicha níai pucháiba ichùulíacanáica. Macáita tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise, profetanái nacái icàlidéericaté Dios inùmaliçuise, macáita yái tàacáisica yéewáidaca wía cáinínáanápiná waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái —ímaca yái Jesúsca.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹ Néese idécunitàacá fariseonái iyaca Jesús ípunita, yá Jesús isutáca yéemíawa nía. ⁴² Ímaca nalí:

—¿Càinácué pínáidacawa Mesías ìwali, yái picuèrinápínácuéca Dios ibànueripínácuéca píri, píacué israelitaca? ¿Cawiná itaquérínámini? —ímaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Rey David itaquérínámícani, yái Mesíasca —náimaca. ⁴³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Báisíta rey David itaquérinámicani yái Mesíasca. Quéwa rey Davidcaté ímaca áiba wawàsi nacái Mesías ìwali, yái israelita icuèrinápináca. David icàlidacaté Espíritu Santo inùmaliçuéni, yá David ímacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’. Càité David ímaca:

⁴⁴ ‘Nucuèriná Dios ímacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita, idècunitàacá numawèniadaca pícha macái piùwidenáíwa, ímaca yái Diosca’,

càité ímaca yái Davidca. ⁴⁵ Yái rey Davidca ímacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquérinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David Iiwacali nacáicani —ímaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

⁴⁶ Canácata néená yáaliéri áiba tàacáisi náaliméerica namawèniadaca iyú Jesús, ibatàa abéeri tàacáisi piná, càmita náalíawa, canásíwata. Iná cáaluca nasutáca néemiawa Jesús àniwa, ipíchaná báica nía nacái wenàiwicanái yàacuésemi.

23

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

¹ Néeseté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, áibanái nacái wenàiwicanái iyéeyéica néeni. ² Yá ímaca walí: “Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca nacàlidacuéca pírí tàacáisi profeta Moisés itànèricaté bàaluité Dios inùmaliçué. Néewáidacuéca pía píalíacaténácuéwa càinácaalí ímáaná yái Dios itàacáica. ³ Iná néewáidacaalícué pía Dios itàacái iyú, néese peebáidacué yái nacàlidáanáca, pimànicué nacái macáita càide iyúwa nacàlidáaná Dios itàacái irícué. Quéwacué picá pimàni càide iyúwa namàníiná, nacàlidacáinácué pírí cayábéeri wawàsi, quéwa namànica áiba wawàsi méetàuculéeri, báawéeri meedá. ⁴ Nadèniaca nàasu tàacáisi nacáíwa, méetàuculéeri Dios itàacái ícha. Iná nachùullaca wenàiwicanái namànica wawàsi máiníiri càulenáca náicha, náimacáiná Dios iwàwacasa wenàiwicanái imànicani. Quéwa càmita wenàiwica yáalimá iideniàcani, néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica càmita nawàwa nayúudàaca nía, càmita nacái namàni càide iyúwa nachùullaná áibanái imànica. ⁵ Macáita yái namànírica, yá namànicani wenàiwicanái iicápiná meedá, yéewacaténá wenàiwica nàaca náimiétacaná meedá. Nawàwacué piyúunáidaca cáinináca naicáca Dios itàacái níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Iná nadacùaca nàwaliwa Dios itàacái yéená napùdàlicuwa, nàanàa ìwali nacáíwa, càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, wía israelitaca, quéwa nadacùacani cáucuíri iwaalíbapi iyú yéewacaténácué piicácani ráunamáita, íná piyúunáidacuéca cáinináca naicáca Dios itàacái, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Cáalaca

namànica nàasu chílanásiwa nasucuéri nabàle ipùata iwaliwa yéewacaténcué piyúunáidaca nàaca Dios icàaluíná macái nawàwalicúsewa. ⁶ Nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi íinata cáimiétacanéyéi yáawinacatáicawa macái wenàiwicanái yàacuésemi nayáacaalí nayáacaléwa náapicha, namànicaalí culto nacái judíonái yéewáidacàalu irícu, yéewacaténcá áibanái naicáca nía iyúwa máiniyéica cachàinica. ⁷ Nawàwa macái wenàiwica natáidaca nía cáimiétaquéri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi naicácaténcá nía. Máini fariseonái iwàwacué pitáidaca nía cà: Píamisícawa yéewáidéerica wía”, íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Quéwa píacué nuéwáidacaléca, picácué piwàwa áibanái íimáaná pirí ‘pía, yéewáidéerica wía’, nuwàwacáinacué macáita piicáyacacawa càide iyúwa abémisana. Núacata yái abéericata yéewáidéericuécá pía. ⁹ Picácué píima áiba irí ‘Pía, Wáaniri, icuèrica wía’ cháí èeri irícu pidèniacáinacué abéerita Píaniriwa Dios iyéerica chènuniré. ¹⁰ Picácué piwàwa áibanái íimaca pirí ‘pía, Wáiwacali, yéewáidéerica wía’, abéericáináta núa Cristo Píiwacalicué. ¹¹ Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicácani iyúwa cachàiníríca áibanái íicha, iwàwacutácué íibaidaca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali iríwa. ¹² Níacáiná macáita cachàiniyéica iicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipiná báica nía, càmiyéica nacái cachàini. Néese cawinácaalí càmiyéica cachàini iicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipiná cachàinica nía”, íimaca walí yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yàalàaca fariseonái cachàiníiri iyú, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Íimaca nalí: “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Péemiacué comparación: Càicuécá píade iyúwa wenàiwica ibàlièyéica capli inùma, néese càmita nawàlùawa capli irículé, càmita nacái namàaca áibanái iwàlùacawa. Càitacué pía, éwitacué píalíacáanítawa càinácaalí Dios itàacái íimáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidáanápínani, càmita nacái pimàaca áibanái yeebáidacani, ipíchaná Dios yàasu wenàiwicaca nía. ¹⁴ ¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, piyéedùacáinacué náicha nacapèemi, nàasumi nacái, níái catúulécanéeyéi inanáica inírími yéetéeyéimicawa íicha. Néese, pisutácuécá Dios déecuéri iyú, yéewacaténcá áibanái iyúunáidacuécá cayábaca píiwitáise. Dios yùuwichàidapínacué píawa cachàiníiri iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica.

¹⁵ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica

wenàiwica templo irìcu, Dios yùuwichàidapinácué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise!, píacáinácuéwa áiba cáli néré manuíri úni abéemàalé piwènúadacáténácué abéeri wenàiwica íiwitáise yeebáidacáténá càide iyúwa péewáidáaná nía. Néese pidécánáamicué piwènúadaca íiwitáise píasu tàacáisi iyúwa, yásí péewáidacuéca imànica ibáyawanáwa pucháiba yàawiriéricatái yáwanái íicha yái báawéerica pimàníricuéca, píacué yèeyéipináwa infierno irìculé, yái quichái càmirica ichacàwa càiripinéerita ìyaca.

16 “¡Dios yùuwichàidapinácué píawa! Càicuéca píade iyúwa matuíyéi itéeyéica áiba wenàiwica, píimacáinácué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmitacué báisi píalíacawa Dios ìwali. ¡Cáanáica péewáidacuéca wenàiwica chiwái iyú nachìwáidacáténá áibanái! Píacué fariseoca, pidécuéca càì píimaca nalí: ‘Píimacaalí báisi báisisíwatasa templo íipidená ìwali pimànínápíná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pimànicani machacàníiri iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá pimànicani, càmicáiná máini cachàinírira yái templo íipidenáca; quéwa picàlidacaalíni templo yàasu oro íipidená ìwali, yásí iwàwacutá pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinicáiná cachàinírira oro templo íicha’, càì péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápiná áibanái. 17 ¡Píacué fariseoca, càmiyéica yáalíawa, matuíyéi nacái íiwitáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàinica templo oro íicha? Bàaluitécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namànínápínaté irípiná yái templocá, íná yéewa cachàinica templo imànica oro. Iná iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía. 18 Càita nacái, píacué fariseoca, pidécuéca càì píimaca altar ìwali: ‘Píimacaalí báisi báisisíwatasa altar íipidená ìwali pimànínápíná áiba wawàsi, néese càmicaalí piwàwa pimànicani machacàníiri iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá càì pimànicani, càmicáiná máini cachàinírira altar íipidená; quéwa picàlidacaalíni ofrenda íipidená ìwali, yái pírái nanuérimica iyúwa sacrificio nàacáténá Dios icàaluíniná, yásí iwàwacutá pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinicáiná cachàinica ofrenda altar íicha’, càì péewáidacuéca wenàiwica pichìwa iyúwa nachìwáidáanápiná áibanái, píacué fariseoca. 19 ¡Píacué fariseo matuíyéica íiwitáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàinica altar ofrenda íicha? Bàaluitécáiná Dios ichùullaca wàawirináimi namànínápínaté irípiná yái altarcá, íná yéewa cachàinica altar imànica ofrenda. Iná iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwaté píimáaná, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía. 20 Píacué fariseoca.

Càmítacué péewáida wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Núumacué piri cawinácaalí ímérica ‘báisi báisísíwata altar ípidená ìwali’, yá idéca nacái càì ímaca náipidená ìwali cawinácaalí ofrenda ìyérica altar ínata. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa ímáanáté áibanái irí. ²¹ Yá nacái cawinácaalí ímérica ‘báisi báisísíwata templo ípidená ìwali’, yá idéca nacái càì ímaca Dios ípidená ìwali, Dios imàacacáiná íiwitáise iyamáanápínáwa templo irícu. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa ímáanáté áibanái irí. ²² Yá nacái cawinácaalí ímérica ‘báisi báisísíwata capìraléeri cáli ípidená ìwali’, yá idéca nacái càì ímaca Dios yàalubái ípidená ìwali ìyérica chènuniré, idéca nacái càì ímaca Dios ípidená ìwali, Dios ìyacáiná chènuniré. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa ímáanáté áibanái irí. Canáta yéewaná ichìwáidaca áibanái càide iyúwacué péewáidáaná nía pichíwa iyúwa, píacué fariseoca.

²³ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí, abéerinama néená níái díeyéica imanùbaca pibànacaleca púbéeyéica, níái menta, anís nacái, comino nacái, càide iyúwaté Dios ichùulianácué pimàacaca irí bànacalé ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. Quéwa, càmítacué picúa wenàiwicanái machacàníiri iyú, càmítacué nacái piicá áibanái ipualé, càmítacué nacái píaca Dios icàaluíná. Iwàwacutácué càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca píasu cawèníriwa ofrenda iyú Dios irípiná. ²⁴ ¡Càicuéca píade iyúwa matuíyeyí itéeyéica áiba wenàiwica, píacué fariseoca, píimacáinácué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa càmítacué báisi píalíacawa Dios ìwali! Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ichàbáidéerica ìrapínáwa úni wáluma yèewibàa imàacacaténáwa néeni awàsa, ipíchaná ìiraca iríwa casaquèeri única, néese ráunamáita meedá iwetúaca manuíri camello casaquèeri. Càitacué pía, pimànicáinácué cáalíacáiri iyú púbéeri wawàsica iyúwa píawirináimi íiwitáise ímáaná, quéwa matuíbanáiri iyú meedá píimáichacuéca Dios itàacái máinírira iwàwacutáca weebáidaca.

²⁵ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pimànicuéca madécaná wawàsi cáalíacáiri iyú càide iyúwaté píawirináimi yéewáidáaná, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwitáise. Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quírápieli nacái wáibéeyéica ínatabàawa. Quéwa máinícué báawaca píiwitáise píwàwalícu càide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri

iyú, peedácáinácué piriwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pimàníricuéca. ²⁶ ¡Píacué fariseo matuíyéica íiwitáise! Iwàwacutácué masacàaca pimànica píiwitáisewa piwàwallícuésewa quéechacáwa. Masacàacaalícué pimànica píiwitáisewa, yásí masacàaca Dios iicápiná macáita yái pimàníricuéca.

²⁷ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càlicullimi nabàdéerica ínatabàa cayábawa cabalèeri iyú. Cayábéeyéi iicácanáwa ínatabàawa càlicullimica, quéwa ipuníacawa yétáními yáapi iyú, macái íiwitáaná casaquèeri iyú nacái. ²⁸ Càitacué pía nacái píacué fariseoca: Macái wenàiwica nayúunáida cayábacuéca píiwitáise, quéwa máinícué píiwitáise pucháibéeri idéca ipuníadacuéca piwàwa báawéeri iyú.

²⁹ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Pidécuéca pimànica cayábanaméeyéi capíi profetanáimi yàasu càlicullimi iwicáulé piwàwalicáináscué níai Dios yàasu profetamica, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalícué. Pidécuéca pichùnìaca cayábéeri iyú nacái nàasu càlicullimica áibanái cayábéeyémica íiwitáise. ³⁰ Néese pidécuéca càì píimaca: ‘Wàyacaalíté bàaluité wàawirináimi yàasu èerimité, yá càmítaté wayúudàa nanúaca Dios yàasu profetanáimicatá’, càicué pidéca píimaca. ³¹ Iná pidécuéca picàlidaca piináwanáwa píalíacawa piawirináimicuéca nía, níara inuéyéicaté Dios yàasu profetanáimica. ³² ¡Siùca nacáide mesúnamáita pimáalàidapínacué pimànica yái báawéerica piawirináimi idàbéericaté imànica!

³³ “¡Píacué àapi nacáiyéica íiwitáise! ¡Píacué caculáléeyéica íiwitáise! ¡Càmítacué píalimá pichúuliacawa íicha yái yùuwichàacáisi iyéerica infierno irícu! ³⁴ Iná nubànùapínacué píataléwa nùasu wenàiwicawa icàlidéeyéipíná tàacáisi nunùmalícué, nùasunái profetanái, nùasunái cáalíacáiyéi nacái, nùasunái yéewáidéeyéi wenàiwica nacái. Quéwa, núalíacawa pinúapínacuéca abénaméeyéi néená, pitàtàapínacué abénaméeyéi néená cruz ìwali, picapèedáidapínacué abénaméeyéi nacái judiónái yéewáidacàalu irícu, pipiàdádapínacué nía yàcalé íicha áiba yàcalé nérépiná. ³⁵ Iná Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca, nàwalíse macáita cayábéeyémica íiwitáise piawirináimicué inuéyéicaté, nanúacatáiseté Abel, yái cayábéerimica íiwitáise, àta nanúacatalétaté nacái Dios yàasu profeta Zacarías, yái Berequías ìrimicaté, piawirináimicué inuéricaté templo ibàacháwalená irícubàa, bamuchúamibàa náicha altar, templo

nacái. ³⁶ Péemìacué cayábani, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùcade ìwalìse macáita yái báawéerica pimàníricuéca nalí, níai nùasu wenàiwicaca”, ìimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³⁷ Néese Jesús ìimaca: “¡Píacué Jerusalén iyacàlená mìnanáica, píacué inuéyéica Dios yàasu profetanái, pinúacuéca áibanái nacái íba iyú, níai wenàiwica Dios ibànüeyéica icàlidaca pirícué tàacáisi inùmalícuíse! ¡Manùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí ucùaca uénibewa ubáiná yáapiréwa! Quéwa càmítacué piwàwa nucùaca pía. ³⁸ Iná péemìacué cayába, máiséeyéipiná picapèemicuéca, idécanáami piùwidenái imànicuéca ùwicái píipunita. ³⁹ Yá núumacué nacái pirí, siùcáisede càmítacué piicá núa quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: ‘¡Cayábéericani yái yàanèrica Wacuèriná Dios ípidená ìwali, Dios ibànüerica walí! càipínacué píimaca nùwali”, ìimaca yái Jesúsca.

24

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Néeseté Jesús yàacawa templo ícha. Idècunitàacá yàacawa, wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha mawiénita irí. Yá wadàbaca watàaníca irí templo ìwali, nàwali nacái cayábanaméeyéi capìca iyéeyéica templo itéese. ² Quéwa Jesús ìimaca walí:

—Péemìacué cayába yái núuméeyéicuéca pirí ìwali, níai capìca. Báisíta áiba èeriwa canácata capìi yàasu íba yáawinéeripínacawa áiba íba ínata. Macáita níai temploca itéeséeyéica namáalàapínáta nacáiwa —ìimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³ Néese Jesús yàacawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús yáawinacawa néré. Néese wía yéewáidacaléca wàacawa yàatalé watàanícatená yáapicha méetàucuta áibanái ícha. Yá wáimaca irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí chácátáinácaalí ichàbapínáwa yái picàlidéerica walí templo ìwali. ¿Càinásica iyú wadépiná wáalíacawa mawiénica péenáiwaná pìanàanápíná àniwa, èeri nacái imáalàanápínacawa? —wáimaca. ⁴ Néese Jesús ìimaca walí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàapínacawa. ⁵ Manùbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéipiná ichìwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachìwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca ípidenéerica Jesucristo, israelita icuèrinápínáca’, càipíná náimaca namànica nachìwawa. Yá nachìwáidapíná

manùba wenàiwica. ⁶ Nacàlidapinácué piri madécaná ùwicái iináwaná ìwali, áibanái imànlínása úwi mawiénita, déecubàata nacái. Quéwacué, picácué cáalu píawa iwàwacutácáiná càì namànica, quéwa càmitàacá imáalàpináwa yái èeriquéi. ⁷ Manùbacáiná áiba cáli néeséeyéi ipéliapiná áiba cáli néeséeyéi ípunitawa, áibanái gobierno namànipináca ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. Yá manùbéeyéi wenàiwica néetápinácawa máapicái iyú, cáli nacái icusúapinácawa madécaná cáliwa. ⁸ Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbáanéerica yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacaalí ùuwichàacawa ùasu èeri umusúadacaténá iicá èeri.

⁹ “Néese náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali náiwacanánái íríwa peebáidacáinácué nutàacái. Yá namànipinácué piri báawéeri, yá nanúapinácué píawa. Macái èeri mìnánái báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáinácué nutàacái. ¹⁰ Néenialípiná manùbéeyéi wenàiwica nawènúadapiná nuícha náiwitáisewa namànicaténá nabáyawanáwa. Yá báawapiná naicáyacacawa, nacháawàayacacawa. ¹¹ Madécaná iwicùlidéeyéi cachìwéeyéi yàanàapináca icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná natàanínása nacái Dios inùmalcuíse, yásí nachìwáidapiná madécaná wenàiwica. ¹² Néenialípiná iyaca madécaná báawéeriwa, íná batéwa macáita càmitapiná cáininá naicáyacacawa. ¹³ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetacatalétawa, nuwasàapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁴ Yá nàapinácawa macái cáli ínatalé nacàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica íméerica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa yéewacaténá macái èeri mìnánái néemìacani; néese èeri imáalàapinácawa macáita.

¹⁵ “Bàaluité profeta Daniel itànàacaté tàacáisi Dios inùmalcuíse icàlidéerica walí áiba báawéeri casaquèeri wawàsi iináwaná ìwali abéeri wenàiwica imàníripináca templo írìcu, aléde càmicataléca Dios ibatàa wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios íicha. Piicácaalípinácué yái báawéerica iyéeripináca templo írìcu —píacué iléeyéica yái tàacáisica, péemìacué cayábani —íná piicácaalípinácué yái wenàiwica iyaca néré, yásí iwàwacutácué piplacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁶ Yásí cawinácaalí iyéeyéica cháí Judea yàasu cáli ínata, iwàwacutá napiacawa dúli inàliméeri nérépiná. ¹⁷ Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri ínatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèe írìculéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená íicha. ¹⁸ Cawinácaalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, ibatàa needáanápiná nabàlewata,

iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise napìacawa Jerusalén ìyacàlená ícha. ¹⁹ ¡Nàuwichàapínáwa manuísíwata cawinácaalí inanái idéerícuíyéica, nía nacái inanáica yèyéica quìrasì ìira ìinisi, càmícáiná náalimá napìacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa! ²⁰ Pisutácué Dios ícha ipíchanácué iwàwacutá pípiacawa unìabépi, máinicáinácué càulenáca piacawa, càmita nacái sábadò irìcu judiónái iyamáidacatáicawa, ipíchaná nabàlìacuéca píicha yàcalé iwáiná inùma pimusúacatáisepináwa yàcalé ícha. ²¹ Néenialípiná wenàiwica yùuwichàapínácawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái ícha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siùca nacáide. Càmiripináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeri ícha càiripinátawa cháí èeri irìcu. ²² Càmicaalí Dios imàaca maléenéeripináni yái yùuwichàacáisicatá, yásí macái èeri mìnánái yéetápinácawatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripinácani cáininácaíná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa.

²³ “Néese néenialípiná áibanái íimapiná piríwa: ‘Aquialécué piicáca, chácata ìyaca yái Mesíasca’, càipiná náimaca; áibanái nacái náimapínácué piríwa: ‘Piicácué Mesías ìyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipiná náimaca. Quéwa, picácué peebáida naliwani. ²⁴ Manùbacáiná cachìwéeyéi yàanàapíná, icàlidéeyéipíná ichìwawa Mesíascasa nía, judío icuèrinápinása; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàaca icàlidéeyéipíná ichìwawa. Náimapiná natàanínása Dios inùmalícuise. Yá namànipiná yái càmirica wenàiwica idé imànica. Càita náasáidapíná nachàiniwa nachìwáidacaténá èeri mìnánái. Náalimáidapíná nachìwáidaca nacái Dios yàasu wenàiwica, níái Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá íchawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái. ²⁵ Nudéca nùalàacuéca pía náicha, ipíchawáise ichàbapínácawa. ²⁶ Iná náimacaalícué pirí: ‘Aquialécué piicáca Cristo ìyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri’, picácué piawa néré. Náimacaalícué nacái pirí: ‘Piicácué chácataníira Cristo ìyaca capìi imàdáná irìcu, ibàacawa’, picácué peebáidani. ²⁷ Núcáiná nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicáca nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icànaná macáita capìraléeri cáli ìwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càicata nacái nùapínácawa néese àniwa nuénáiwana yàanàacatáíwa, núa asìali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa. ²⁸ Màulenéeri iyú piicápinácué chábàanácaalí nùacawa càide iyúwacué píalíánáwa alénácaalí yéetéerimiwa iriawa piicácaínácué manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa”, ímaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁹ Jesús ímaca walí: “Néenialípiná ichàbacanacáitawa yái yùuwichàcáisica, yá catápináca èeri icamaláná, yá nacái quèeri càmítapíná amalá icànaca. Dùlupùta nacái nacaláapínáwa chènuníise. Yásí cachàiníiyéi wawàsi iyéeyéica chènuniré nacusúacawa macáíwa. ³⁰ Néese macáí èeri mìnánái iicápiná abéeri wawàsi chènuníise imàaquéeripínáca náalíacawa nùanàanápíná, núa asíali Dios néeséerica. Yá náicháanípíná nacalùniwa níái macáita èeri mìnánáica. Néese naicápiná núa, núa asíali Dios néeséerica, nùanàapíná acalèe yèewíise cachàiníiri núíwítáise iyúwa, mèlumèluíri iyú nucuacaténá macáita. ³¹ Yá nubànùapíná nùasu ángelnáíwa napùlìacaténá trompeta cachàiníiri iyú nàwacáidacaténá macáita wenàiwica nuedéeyéica nùasunáipínáwa. Càipíná nùwacáidaca nulíwa nía àta alénácaalí nàyaca macáí cáli imanuíca cháí èeri irìcu, èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacatalécawa.

³² “Péemiàcué cayába comparación higuera yéetaná ìwali: Càisinàcaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí íbáináwa, yá píalíacuécawa mawíénica camuí. ³³ Càita nacái piicácaalípinácué ichàbacawa macáita yái nucàlidéericuéca píri ìwali, yásí píalíacuécawa mawíénica núa, nùanápínáwa néese àniwa, núa asíali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica íbàlùacaalíwa capíi inùma irìcu, iwàlùanápínáwa capíi irìculé. ³⁴ Péemiàcué cayábani, macáita yái siùquérica tàacáwa nucàlidacuéca píri ìwali, macáita ichàbáanápínáca ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipínáca néenialíwa. ³⁵ Yái capíraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapínácaawa áibaalípiná, néese nutàacái càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínácaawa càiwade iyúwa nucàlidáaná píríni.

³⁶ “Quéwa canácata yáaliériwa chácátáinápínácaalí yái èerica, chènuníiséeyéi ángel nacái càmita náalíawa, núa nacái Dios lírica, càmita núalíawa chácátáinápínácaalí èeri, hora nacái. Abéericata Núaniri Dios yáaliériwa.

³⁷ “Mawíénicaalípiná nuénáíwaná nùanàacatáipínáta àniwa, núa asíali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanái nàyapínáca càide iyúwaté èeri mìnánái iyáanáté Noé yàasu èerité. ³⁸ Bàaluité èeri ipíchawáiseté úni yéesacawa macáita cáliquéi, macáí èeri mìnánái nàyacaté matuíbanáita Dios íicha; nayáacaté nayáacaléwa, nàiracaté nacái nàiracaléwa. Needácaté nacái náinupínáwa. Càité namànica àta Noénái iwàlùacatalétatéwa arca irìculé. ³⁹ Càmitaté èeri mìnánái yeebáida mawíénicani yái yùuwichàcáisica. Néeseté yáta manuírí yéesacái yàanàaca, yá macáita néetácawa càmíiyéicaté iwàlùawa arca irìculé Noénái yáapicha. Càita nacái yùuwichàcáisi yàanàapínáwa ráunamáita èeri mìnánái ìwali áiba èeriwa nùanàacatáipínáta

àniwa, núa asìali Dios néeséerica. ⁴⁰ Néenialípiná pucháiba asìanái yèepuniyéipinácawa manacúalibàa. Angelnáí itépiná abéeri asìali, abéeripiná nacái imàacawa néenita. ⁴¹ Yá pucháiba inanái namulúapináca nàyaca ituínási. Angelnáí itépiná abéechúa, abéechúapiná nacái imàacawa néenita.

⁴² “Picùacáitacué nùanàaca, càmicáinacué pialíawa nuenáiwaná nùanàcatáipiná, núa Píiwacallicuéca, chácátáinápinácaalí nùanàaca àniwa. ⁴³ Péemiacué cayába comparación: Capíi íiwacali yáalíacaalíwa càinácaalípiná hora irìcu cayéedéeri yàanàa táiyápitá, yá càmita capíi íiwacali iimácatá, càmita nacái ibatàa nawàlùacawa icapèe irìculé nayéedùacaténá yàasutá. Càmita quéwa capíi íiwacali yáalíawa càinácaalípiná hora irìcu cayéedéeri yàanàa. ⁴⁴ Càicata nacáicué pía. Pichùnìacué píiwitáisewa picùacaténacué nùacawa néese, núa asìali Dios néeséerica, nùacáináwa néese àniwa càmicatáipinátacué picùa nùanàa”, íimaca walí yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴⁵ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Péemiacué comparación: Iwàwacutáicué pìyaca càide iyúwa capíi íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwicaca, yeebáidéerica nacái íiwacali itàacáíwa machacànìiri iyú. Iná yái capíi íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe íichawa, yá ichùulíaca yàasu wenàiwicawa icùanápiná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapiná èeri imanùbaca. ⁴⁶ Néesecáwa capíi íiwacali yèepùacaalípináwa néese àniwa, yá casímáica yàasu wenàiwica imànicaalícáwa càide iyúwa íiwacali íimáanáté irí. ⁴⁷ Péemiacué cayábani, capíi íiwacali imàacapiná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íibaidacaté cayába íiwacali irípináwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica. ⁴⁸⁻⁵⁰ Quéwa capíi íiwacali yàasu wenàiwica báawacaalí íiwitáise, yá iyúunáidacaalí íiwacali idècunìlacawa càiripináta, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa íibaidéeyéi, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, ìiraca nacái, icàmáanápiná nacái icàméeyéi yáapicha, yáta íiwacali yèepùapináca yàanàaca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, abéeri hora nacái càníiri yáalíawa ìwali íiwacali yàanàanápiná. ⁵¹ Yásí capíi íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica. Yá yùuwichàacawa càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise nàuwichàanáwa infierno irìcu. Yásí náicháanípiná báawanama, naamíapináca nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúsca.

1 Néeseté Jesús yéewáidaca wía comparación iyú, yá íimaca walí: “Néenialpíná, ipíchawáise Dios icùaca macáita wenàiwicanái, yá abénaméeyéi nacùapíná nùacawa néese, quéwa áibanái càmita nacùà nùacawa néese. Càica níade iyúwa diez namanùbaca màncanái. Péemiàcué comparación: Màncanái needáca nàasu lámparawa nàacaténáwa fiesta casamiento néré. Yá nabàlùacawa bàachawáise capii íicha, nacùaca abéeri asiali yàanàaca idécanáami yeedáca iríwa yàacawéetúawa, yéewanápiná nawàlùacawa náapicha fiesta iriculé. 2 Cinco namanùbaca màncanái máiwitáiséeyéi. Aibanái cinco namanùbaca cáalíacáiyéi nacái. 3 Níái máiwitáiséeyéica meedá natéca nàasu lámparawa, quéwa càmita naté lámpara ituní napuniáadanápiná àniwa nàasu lámparawa. 4 Níái cáalíacáiyéica natéca ituní yàalupíná nàasu lámpara yáapichawa. 5 Néese idècuniàcatéwa yái asiali yeedéericaté yàacawéetúawa, íná iwàwacutá màncanái icùaca nía máadáini. Yá cadapùleca macáita màncanáica. Néese naimáca náichawa. 6 Néeseta quéwa catá bamuchúami yáta màncanái yéemiaca áibanái ímáidaca nalí cachàiníri iyú. Yá náimaca màncanái irí: ‘Aca níara, piacué píipunitáidaca nía’, náimaca. 7 Yá nacawàacawa macáita níái màncanáica. Yá nachùnìaca nàasu lámparawa. 8 Níái máiwitáiséeyéica meedá náimaca cáalíacáiyéi irí: ‘Piùcùacué walí achúmàana ituní, wàasu lámparacáiná ichacàca yàacawa’, náimaca. 9 Quéwa cáalíacáiyéi íima nalí: ‘Càmírita, canácáiná walí cayába wàasupíná, pirípinácué nacái. Piacué picutáca piríwa aléera nawéndacataléca’, náimaca nalí. 10 Néese idècunitàacá máiwitáiséeyéi nàacawa nawèniàcaténá nalíwa lámpara ituní, yá asiali yàanàaca yái yeedéericaté yàacawéetúawa. Néese níái cáalíacáiyéica màncanáica ichùnìeyéicaté yàasuwa, nawàlùacawa náapicha fiesta casamiento néré. Yá nabàlìaca capii inùma. 11 Néese níái máiwitáiséeyéica nàanàaca néré. Yá namáidaca capii inùma néeni. Náimaca: ‘Wáiwacali, piacùà walíni yái capii inùmaca’, náimaca irí. 12 Néese quéwa íimaca nalí: ‘Péemiàcué cayábani, càmítacué nùalía nuicáca píá’, íimaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

13 Néese Jesús íimaca walí iyéeyéica yáapicha: “Càita nacái iwàwacutácué picùaca nùanàaca néese àniwa. Picùacué cayába nùanàaca néese àniwa, núa, asiali Dios néeséerica, càmíicáinácué píalíawa chátatáinápinácaalí èeri nùawa, cànácaalípiná hora írìcu nacái, càmítacué píalíawa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

14 Néeseté Jesús yéewáidaca wía áiba comparación iyú. Yá íimaca walí: “Néenialpíná ipíchawáise Dios icùaca macáita, càicanide iyúwa càasuíri asiali idènièrica yàasu wenàiwicanáiwa. Péemiàcué comparación: Ipíchawáise càasuíri asiali yàacawa

áiba cáli nérépiná, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá yàaca nachàba yàasu platawa nacúanápiná iríni. ¹⁵ Yá náiwacali yàaca abéeri ichàba cinco mil namanùbaca moneda máiníiyéi cawènica. Yàaca nacái áiba ichàba pucháiba mil namanùbaca. Yàaca nacái áiba ichàba abéeri mil namanùbaca. Yái náiwacali yàaca nachàba càide iyúwa náalimáaná náibaidaca, namànicaténá nàasu wawàsiwa náiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yàacawa náicha áiba cáli néré. ¹⁶ Yái asìali idènièrica cinco mil namanùbaca, yàacawa caquialéta imànicaténá yàasu wawàsiwa íiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yeedáca áiba cinco mil namanùbaca moneda íiwacali irípináwa ipualé yái plata íiwacali yèericaté ichàba. ¹⁷ Càita nacái imànica yái áiba asìalica idènièrica pucháiba mil namanùbaca imàníiripiná iyú yàasu wawàsiwa. Yá yeedáca áiba pucháiba mil àniwa íiwacali irípináwa. ¹⁸ Quéwa yái asìali idènièrica abéeri mil meedá yàacawa, yá ícaca cáli yèewiré, yá ibàlìaca plata cáli irìculé. Càita ibàacaca íiwacali yàasu platawa.

¹⁹ “Madécaná èeri idénáami, yá yèepùacawa néese àniwa yái náiwacalica. Néese imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níái yeedéeyéicaté íicha plata, yáalíacaténáwa náicha càisimalénácaalí needá náiwacali irípináwa. ²⁰ Quéechacáwa yái asìali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái idènièricaté cinco mil namanùbaca moneda, yá yàaca diez mil namanùbaca moneda íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, piacaté nuchàba cinco mil namanùbaca. Siùcade pidèniaca áiba cinco mil namanùbaca àniwa nuedéerica pirípiná’, íimaca irí. ²¹ Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníiri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníiri iyú achúméeríina iyú, íná numàaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nàasu casíimáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí. ²² Néese àniwa, yái asìali yàanàaca nacái íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba pucháiba mil namanùbaca moneda, yá yèepùadaca báinúaca mil namanùbaca íiwacali iríwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, piacaté nuchàba pucháiba mil namanùbaca. Nudéca nuedáca pirípiná pucháiba mil namanùbaca àniwa’, íimaca irí. ²³ Néese íiwacali íimaca irí: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacàníiri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacàníiri iyú achúméeríina iyú, íná numàacaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nàasu casíimáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca irí.

²⁴⁻²⁵ “Néese nacái yái asìali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba abéeri mil namanùbaca moneda. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, núalíacawa píwali caluérica píiwitáise, peedácaíná piríwa yàacàsi càmicataléca píbàna, píwacáida nacái piríwa càmicataléca píibaida. Iná cáaluca núa,

yá nùaca nubàliaca pìasu plata cáli irìculé. Siùcade nuèpùada pìri àniwa pìasu plataca', íimaca. ²⁶⁻²⁷ Néese íiwacali íimaca irí: 'Báawéeri píiwitáise, càmita píibaida nulí cayába, ínuca pía nacái. Píináidacaalíwa nùwali nuedáaná yàacàsi càmicataléca nubàna, nùwacáidáaná nacái nulíwa càmicataléca nuíbaida, néese ¿cánaté càmita pimàaca nùasu plata caja néré, yéewanápiná inísàacawa nulípiná achúmáana quirítatá àniwa?' íiwacali íimaca irí. ²⁸ Néese náiwacali íimaca yàasu wenàiwicanái iríwa: 'Peedácué íicha níái abéeri mil namanùbaca monedaca. Píacué iríni yái idènièrica diez mil namanùbaca', íimaca yái náiwacalica. ²⁹ 'Níacáiná macáita íibaidéeyéica cayába nulípiná, yá numàacáanápíná nacùaca madécaná mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmiyéica íibaida cayába, càmita numàaca náibaidaca nulípiná quirínama. ³⁰ Píacué piúcaca yái wenàiwica canéerica iwèni méetàuculé máiníri catácatalé. Wenàiwicanái náicháanípiná manuísíwata, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa' ", íimaca yái Jesúsca.

El juicio de las naciones

³¹ Néeseté Jesús íimaca walí àniwa: "Núa asiali Dios néeséerica, nùanàapíná cachàiníri iyú, nucamalá irìcuwa, cáimiétaquéri iyú nacái, cachàiníri núiwitáise nacái nucùacaténá macáita èeri mìnaná. Yá nùanàapíná macái ángelnái yáapichawa. Yá núawinacawa nùasu yàalubáisi mèlumèluíri íinatawa nucùacaténá macáita. ³² Nàwacáidapíná nùatalé macái èeri mìnaná. Yá nùwacáidapíná náichawáaca nía pucháiba yàalusipíná càide iyúwa pìrái icuèriná iwacáidacaalí ipìra ovejanáwa cabranái íicha. ³³ Yá nùwacáidapíná nulípináwa nùasunái ovejaca nuéwápuwáise mawiénita nulí, quéwa nùwacáidaca cabranái nuíchawa apáuwáisepiná meedá. ³⁴ Néese núa, yái icuèrica macáita, núumapíná nalí iyéeyéica núapicha nuéwápuwáise. Yá núumapíná nalí: 'Aquialécué núapicha, píacué Núaniri Dios yàasunáica, Dios imàaqueeyéica casímáica. Peedácué pìrìwa yái cayábéeri yàcaléca wamáníricatécué pìrìpiná wadàbacaalíté èeriquéi, yái yàcalé picùacatalépinácuéca macáita wenàiwica. ³⁵ Bàaluitécáiná, máapicalíté núa, piacatécué nuyáapíná. Macàlacaalíté nuwàwa, piacatécué nuìrapíná úni. Nùacaalítéwa déecuise nùasu cáli íichawa, peedácatécué pìataléwa núa. ³⁶ Canácaalíté nubàle, piatécué nubàlepiná. Cálalícaalíté núa, picùacatécué núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànalículé, pìanàacatécué písímáidaca núa', càipíná núumaca nalí. ³⁷ Néese níái cayábanaméeyéica íiwitáise náimapíná nulí: 'Wáiwacali, ¿càicaalínaté waicá máapica pía, yaté wàaca piyáapíná? ¿Càicaalínaté waicá macàlaca piwàwa, yaté wàaca píiraca úni? ³⁸ ¿Càicaalínaté waicá piacawa déecuise pìasu cáli íichawa, yaté weedáca wàataléwa pía? ¿Càicaalínaté waicá canáca

pibàle, yáté wàaca pibàlepiná? ³⁹ ¿Càicaalínáté nacái waicá cáuláicaca pía, yáté wacùaca pía? ¿Càicaalínáté nacái pìyaca presoíyéi ibànalicu, yáté wàaca wasímáidaca pía?’ càipiná náimaca nulí. ⁴⁰ Néese núa, yái icuèrica macáita, núumapiná nalí: ‘Péemlàcué cayába. Pimànicáinátécué cayábéeri nuénánái irí, éwita nalípiná níái cà míiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái pimàníricuéca nalí càide iyúwacué pidéca nacáicaalí pimànica nulíni’, càipiná núumaca nalí.

⁴¹ “Néese núumapiná nalí níái iyéyéica apáuwáise nuícha: ‘Piacuéwa nuícha, piacué báawéeyéica Dios iicáca íiwitáise. Piacuéwa quichái iriculé cà míirica íchacàwa càiripinéerita iyaca Dios imànírica nalípiná, yái Satanásca, nía nacái Satanás yàasu ángelnáica. ⁴² Bàaluitécainá máapicalíté núa, càmitatécué pía nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, càmitatécué pía nuíra úni. ⁴³ Nùacaalíté déecuise nùasu cáli íchawa, càmitatécué peedá pìataléwa núa. Canácaalíté nubàle, càmitatécué pía nubàlepiná. Cáuláicacaalíté núa, càmitatécué picúa núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànaliculé, càmitatécué pía písímáidaca núa’, càipiná núumaca nalí. ⁴⁴ Néese náimapiná nulí: ‘Wáiwacali, ¿càicaalínáté waicá máapicaté pía, macàlacaalíté piwàwa nacái, cáuláicacaalíté pía nacái? ¿Càicaalínáté waicá piacawa déecuise pìasu cáli íchawa? ¿Càicaalínáté waicá pìyaca presoíyéi ibànalicu nacái? ¿Càicaalínáté waicá canáca pibàle? ¿Càicaalínáté càmita wayúudàa pía?’ càipiná náimaca nulí. ⁴⁵ Néese núumapiná nalí: ‘Péemlàcué cayába, càmicáináté pimàni cayábéeri nuénánái irí, éwita nalípiná níái cà míiyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái cà míinacuéca pimànica nalí cayábéeri càide iyúwacué càmicaalí nacái pimàni nulítáni’, càipiná núumaca nalí. ⁴⁶ Néese níái báawéeyéica íiwitáise nàapinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iriculé, yái yùuwichàacáisi cà míirica imáalàawa. Níata quéwa cayábanaméeyéica íiwitáise nawàlùapinácawa yàcalé iriculé nadèniacataléca nacáucawa cà míiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

26

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Idécanáamité Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá íimaca walí:

² —Píalíacuécawa iyaca wapíchalé pucháiba èeri ipíchawáise namànica Pascua yàasuná culto. Yánica abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacatená áibanái natàtàaca núa cruz ìwali, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

³ Néenialíté sacerdote íiwacanánái nàwacáidáyacacawa judío íiwacanánái yáapicha Caifás icapèe manuiri iriculé, yái sacerdote íiwacaliná ípidenéericaté Caifás. ⁴ Yá

náináidacawa, natàanica nacái, namànica wawàsi náapichawáaca náibàanápínaté Jesús ibàacanéri iyú nanúacaténani. ⁵ Quéwa macáita náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níai manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé irìcu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

⁶ Néeseté Jesús iyaca Betania iyacàlená irìcu, Simón icapèe irìcu, yái Simón ichùnièricatéwa cháunási lepra ícha. ⁷ Néese abéechúa inanái ùacawa Jesús yàatalé. Udèniaca achúméechúa catùa cawèníiri íba alabastro icatùalená, ipuniéchúawa séenási pumèníiri iyú, máiníiri cawènica. Idècunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa, yá ùcùaca yái séenási pumèníirica Jesús íiwita ìwali. ⁸ Néese wía, Jesús yéewáidacaléca, waicácáiná yái umàníirica, yá calúaca wía. Yá wadàbaça wáimaca:

—Máiní báawéeriquéi ùcàanáca meedá canéri iwèni iyú yái pumèníirica isàni cawèníirimica. ⁹ ¿Cánaté càmita uwéndani, manùba platapínacáinatani, uyúudàanápíná catúulécanéeyéi wenàiwicatá? —wáimaca. ¹⁰ Jesús yéemìaca yái wáimáanáca, yá íimaca walí:

—Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Yái umàníirica nulí máiníiri cayábacani. ¹¹ Catúulécanéeyéi wenàiwica nàypínacué píapicha mamáalàacata càiripínáta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmíirita iyapíná píapichacué càiripínáta cháí èeri irìcu. ¹² Udéca ùcùaca perfume nùwali, nusànipíná nabàliacaténá nuinámi, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ¹³ Péemiacué cayábani, àta alénacaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái cháí èeri irìcu ímèerica nuwàwaca nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, yá nacàlidapíná uináwaná ìwali úái inanáica, umànicáiná nulí cayábéeri, yá nawàwalipíná úa —íimaca yái Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁴ Néeseté abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca docenacaté wamanùbaca, ípidenéerica Judas Iscariote, yàaca itàanica sacerdote íiwacanánái yáapicha. ¹⁵ Judas íimaca nalí:

—¿Càinácué imanùbaca pía nulí nutécaalícué pía Jesús yàatalé píibàacaténácuéni? —íimaca yái Judas Iscarioteca. Néese nacàlidaca iríni nàanápínaté irí treinta namanùbaca moneda, níai plata cawèníiyéica, báinúaca quéeri iwènicatái. ¹⁶ Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi càinácatáinápiná yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténani.

La Cena del Señor

¹⁷ Idábáanéeri èeri yàanàacaté judiónái yàasu culto Pascua yaalí, nayáacatáica pan càmíiri idènia levadura. Yáté èerica, wía Jesús yéewáidacaléca wasutáca wéemíawa Jesús. Yá wáimaca irí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapiná nacáíwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténá wáapichani? —wáimaca. ¹⁸ Yá íimaca walí:

—Piacuéwa Jerusalén iyacàlená irìculé, abéeri asìali icapèè néré, càide iyúwacué núumáanaté pirí. Píimacué irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía íima pirí: Mawiénica nùasu èeri nuétáanápínáwa. Yá nùacawa picapèè néré nuyáacaténá yàacàsi Pascua pinéerica nuéwáidacalénái yáapichawa, càì íimaca pirí’, càicué píimaca iríwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese abéenaméeyéi wéená wía yéewáidacaléca nàacawa néré, yá namànica càide iyúwa Jesús ichùullianaté nía. Yá nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica.

²⁰ Néese catáca wàwali, yá Jesús iyaca mesa iwéré wáapicha wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca. ²¹ Idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, yá íimaca walí:

—Péemìacué cayábani, abéeri péenacué itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca. ²² Yá idàbaca achúmaca wawàwa manuísíwata, yá wadàbaca wasutáca wéemìawani abéerinamata:

—Nuíwacali, ¿núasica? —wáimaca. ²³ Jesús íimaca walí:

—Yái yáapúadéerica núapicha pan quirápieli irìculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²⁴ Iwàwacutá nuétácawa càide iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicúise, núa asìali Dios néeséerica; quéwa, ¡máiníripiná yùuwichàacawa yái asìalica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayábatésica irítáni càmicaalíté imusúa íicá èerítá —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Néese Judas yái íináidéericatéwa itéenápíná Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿núasica? —íimaca yái Judasca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, píacatani —íimaca yái Jesúsca.

²⁶ Néese idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca walíni. Íimaca walí:

—Peedacué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca walí.

²⁷ Néese yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idènièchúa irìcuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáidaca walíni, yá íimaca walí:

—Macáitacué píiracuéni. ²⁸ Yácáiná yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéerica nacáí báisíricani yái wàlisài wawàsi Dios imànírica wenàiwicanái yáapicha iwasàanápíná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nuétácawa yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. ²⁹ Quéwa núumacué pirí càmita nuèpùà nuìrapináca quirínamani yái uva ituníca àta

áiba èeripiná nuìracataléta wàlisài uva ituní píapichacué yàcalé irìcu Núaniri Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁰ Néese idécanámité wacántàaca máisibáwanáita salmos, yá wàacawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca.

³¹ Jesús íimaca walí:

—Macáitacué piwènúadapiná nuícha píiwitáisewa yáta catáquéi, néese pimàacapínacué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios íiméericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapiná yái icuèrica nupìra ovejanáiwá, néese nupìra ovejanái napìapínacawa nacàlàllacawa’, íimacaté yái Diosca. ³² Quéwa nudécanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yá nùapínacuécawa pipíchalé Galilea yàasu cáli néré, yásí nuípunitáidacuéca pía néréwa —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí píicha íiwitáisewa, càicáanáta càmita càì numànica —íimaca yái Pedroca. ³⁴ Jesús íimaca irí:

—Péemia cayába, yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría càmináca píalíawa nùwali, ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca.

³⁵ Quéwa Pedro íimaca:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapichawa, càicáanáta càmitanica nucàlida nuchìwawa càmináca núalíawa píwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita wía Jesús yéewáidacaléca càì wáimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³⁶ Néese Jesús yàanàaca wáapicha wía yéewáidacaléca bànacalé inàlimaná néré ípidenácatalé Getsemaní. Yá íimaca walí:

—Píawinacuéwa cháì idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

³⁷ Yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, nía nacái Zebedeo yéenibeca pucháiba ípidenéeyéica Santiago, Juan nacái. Yá Jesús yùuwichàacawa manuísíwata achúmacáiná iwàwa, cáalucáiná ínáidacawa, yái Jesúsca. ³⁸ Néese íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalicúisewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué píimá píyaca. Nuwàwacué píacawéeridaca núa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús yàacawa napíchalé achúmáanata. Yá Jesús yúuwàa irìacawa inùmáawawa cáli iwéré. Yá íimaca Dios irí: “Núaniri, cayábacaalí piwasàanáca núa íicha yái manuírí nuuwichàanápínacawa, yá piwasàaca núa. Quéwa càmicaalí cayába piwasàaná núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná,

néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca isutáca yáawawa Dios ícha yái Jesúsca.

⁴⁰ Néese cáwa Jesús yèepùacawa àniwa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía íiméeyéicáita. Yá Jesús íimaca Pedro írí:

—¿Cánacué càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri ho-rapíná piacawéeridacaténacué núa? ⁴¹ Picacué piimá piyaca. Pisutacué piawawa Dios ícha ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pía pimàniínápinacué pibáyawanáwa. Piwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicatacué piiná meedá —íimaca yái Jesúsca.

⁴² Néese àniwa Jesús yàacawa náicha pucháibáaná yàawiríapíná. Yá isutáca yáawawa Dios ícha. Íimaca: “Núaniri, càmicaalí cayába piwasàaná núa ícha yái yùuwichàacáisica, yásí pimàni nulí càide iyúwa piwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

⁴³ Néese Jesús yèepù yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yá íicáca nía íiméeyéica àniwa máinicáiná cadapùleca nía báawanama. ⁴⁴ Yásí Jesús imàacaca nía càita, yá yàacawa náicha àniwa isutácaténá yáawawa Dios ícha máisiba yàawiríapíná àniwa càide iyúwa idéenáté isutácáwaca. ⁴⁵ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa. Yá Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Cánacué piimá piyaca mamáalàacata? ¿Cánacué piyamáidacáitacuéwa? Idéca nùasu èeri yàanàaca, núa asiali Dios néeseérica, presocatáipíná namànica núa namàacacaténá cabáyawanéyéi inúaca núa. ⁴⁶ Pimichàacuéwa wàanacuéwa. Aca néese yái asialica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Idècunitàacá Jesús itàanica, yá Judas yàanàaca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica wía. Yàanàaca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Naté espada machete nacáiri, àicu nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íibèeyéipínáca Jesús. ⁴⁸ Judas, yái itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáténi, icàlidacaté nalí quéecha càinápinácaalí iyú yáasáida Jesús. Càité Judas íimaca nalí quéechatécáwa: “Yái asiali nutàidéeripínáca nusùsuèripínáca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Yá píibàacuéni”, càité íimaca nalí yái Judasca. ⁴⁹ Iná Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá Judas íimaca Jesús írí:

—¡Catámiquéera, Nuíwacali! —íimaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa wáiwitáise iyáaná wataidáaná wenàiwica cáininéerica waicáca, wía judíoca. ⁵⁰ Jesús íimaca írí:

—Píá nùacawéerináca, pimàni caquialéta yái piwàwéerica pìanàaca pimànica —íimaca yái Jesúsca. Néese níái yéeyéicawa Judas yáapicha nàacawa Jesús yàatalé, yá náibàacani. Yá nacùacani presoíri iyú.

⁵¹ Néese abéeri wéená wía Jesús yáapichéeyéica iwatàaca yàasu espadawa machete nacáiri. Yá yáalimáidaca ipéliacatató, yá inúacatatóni espada iyú abéeri sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita yùuwi abémèa. ⁵² Néese Jesús íimaca yéewáidacalé iríwa:

—Píiyàa piasu espadawa yàalu irìculéwa. Càmita cayába càì pimànináca, níacáiná macáita wenàiwica ipéliyéyica espada machete nacáiri iyú néetápiná nacáiwa espada iyúwa. ⁵³ ¿Càmita píalíawa nuwàwacaalí nusutáca Núaniri Dios íichawa iyúudàanápiná nùatá, yásí ibànùaca nulí sesenta mil ichàbaníiseta ángelnáicatá iyúudèeyéipiná nùatá? ⁵⁴ Quéwa nupéliacaalí, nusutácaalí nacái Dios íicha yàasu ángelnái, yá càmita nùalimá nùuwichàacawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios inùmalicúise —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁵ Néese Jesús isutáca yéemlawa níái wenàiwicaca:

—¿Cánacué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca espada, àicu nacái píibàacaténá núa presoíri iyúpiná càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinácué nupéliapiná píipunita. Macái èeri imanùbaca nudéca nùyaca templo irìcu, nuéwáidacaalíté wenàiwica, yáté càmitacué píibàa núa néeni. ⁵⁶ Quéwa píalimácué píibàaca núa siùcade yéewanápiná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité Dios inùmalicúise —íimaca yái Jesúsca. Néese macáita wía Jesús yéewáidacaléca wamàacaca Jesús abéerita. Yá wapiàcawa náicha.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵⁷ Níái íibèeyéicaté Jesús natécani Caifás icapèe néré, yái sacerdote íiwacalináca. Nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íiwacanánái nacái nàwacáidáyacacatéwa Caifás icapèe irìculé. ⁵⁸ Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa irìculé yái sacerdote íiwacaliná icapèe ibàacháwalenáca. Yá yáawinacawa úwinái yèewi, níái icuèyéica templo. Pedro iyamáacawa néré iicácaténá càinácaalí ichàbacawa yái Jesús.

⁵⁹ Sacerdote íiwacanánái, nía nacái Junta Supremanái israelita íiwacanánáica nacutáca cachìwéeri wawàsi Jesús ìwali, namàacáanápiná úwinái nanúaca Jesús. ⁶⁰ Quéwa canáta nàanèeri ìwali wawàsi nanúanápiná Jesús éwita madécaná nacàlidacáaníta nachìwawa nacháawàacaténá Jesús iináwaná

ìwali. Atata nàanàaca pucháiba wenàiwica icàlidéeyéipináté ichìwawa. ⁶¹ Náimaca:

—Yái asìali ímacaté: ‘Núlimá numáalàidaca Dios yàasu templo, yásí nubàlùadapináni àniwa máisiba èeri írìcu’, càì ímaca — náimaca. ⁶² Néese yái sacerdote íiwacaliná imichàa ibàlùacawa. Yá ímaca Jesús írì:

—¿Cáná càmita pitàaní? ¿Càiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica pìwali nacháawàanáca piináwaná ìwali? —ímaca. ⁶³ Quéwa, éwita càmicáaníta cabáyawanáca yái Jesúsca, càicáaníta masànata náichani mamáalàacata, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacaliná ímaca írì àniwa:

—Nuchùulà pía cáuri Dios ípidená ìwali picàlidáanápíná walí báisíiri iyúni. Picàlida walíni, ¿píatasica yái Mesíasca, judío icuèrinápínáca, yái Dios Íirica? —ímaca. ⁶⁴ Jesús ímaca írì:

—Yáca núa yái càide iyúwa píimáaná. Núumacué nacái pirí áibaalípíná piicápinácuéca núa, núa asìali Dios néeséerica. Piicápinácuéca núa yáawinéericawa Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàiniírìca náicha canánama nucùacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinácuéca nacái nùanàaca àniwa acalèe yèewáise chènuníise —ímaca yái Jesúsca.

⁶⁵ Néese yái sacerdote íiwacaliná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná yáasáidacaténá báawaca yémìaca yái Jesús íimáanáca Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacaliná ímaca nalí:

—¡Yái asìali itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali! ¡Càmita iwàwacutá wéemìaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali! Pidécuéca péemìaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Íiricasani. ⁶⁶ ¿Càinásicué wamànica írì? —ímaca. Néese náimaca:

—Cabáyawanácani. Iwàwacutá yéetácawa —náimaca. ⁶⁷ Néese abénaméeyéi nàpìsáidaca Jesús inàni. Nacapèedáidacani nacái. Áibanái nanúadáidaca nacái inàni ìwali. ⁶⁸ Nabàlìia nacái ituí, yá náimaca írì:

—Píasa Mesíasca, yái wacuèrinása Dios ibànuèrisa walí, ¡pìwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí níái inúadáidéeyéica pía! — náimaca naicáaníca íquíniná.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁹ Pedro yáawinacawa iyaca bàacháwáise, yá inanái íbaidéechúa néré ùacawa Pedro yàatalé. Yá úumaca írì:

—Pía nacái yèepuníiritéwa Jesús yáapicha, yái Galilea néeséerica —úumaca. ⁷⁰ Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa nèewi macáita níái wenàiwicaca. Yá ímaca:

—Càmita núalíawa ìwali yái pitàanírìca nulí ìwali —ímaca yái Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná nanúacani Jesús yáapicha.

⁷¹ Néeseçáwa Pedro yàacawa náicha iwáiná inúma néré, yá iwáiná bàacháwa itéeséerica. Yá áiba uicáca néréni, yá úumaca áibanái irí níái iyéeyéica néré:

—Yái asialiquéi yèepunitéwa Jesús yáapicha, yái Nazaret néeseéerica —úumaca nalí. ⁷² Yá Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa báisi báisícata càminása yáalíá iicáca Jesús. Íimaca:

—¡Càmita núalía nuicácani yái asialica! —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁷³ Achúmáana tàacáwa àniwa, áibanái iyéeyéica néré nàacawa Pedro yàatalé. Yá náimaca irí:

—Báisíta píaca néená níái Jesús yéewáidacaléca pitàanicáiná càide iyúwa Galilea yàasu cáli néeseéeyéi —náimaca irí. ⁷⁴ Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichìwawa báawéeri tàacáisi iyú báawanama báisi báisísíwata Dios yáaliériwa. Pedro íimaca:

—¡Càmita núalía nuicácani yái asialica! —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni. Yáta cawámai itàaca. ⁷⁵ Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íiméericaté irí: ‘Ipichawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría càmináca píalíawa nùwali’, càité íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro yàacawa náicha. Yá íicháanica cachàiníri iyú.

27

Jesús es entregado a Pilato

¹ Amalácaalíte nawicáu, yá macáita sacerdote íiwacanánái abédanamata náiwitáise náapicha níái judío íiwacanánái béeyéica nanúanápiná Jesús. ² Yá nadacùaca náichawa Jesús. Néese natécani Pilato yàatalé, yái gobernador romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli.

La muerte de Judas

³ Néeseté Judas, yái itéericaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Judas iicáca natéca Jesús nadacuèrimi, gobernador romanosàiri yàatalé nasutácaténá gobernador ichùulianápiná úwinái inúaca Jesús. Iná Judas, iicácáiná nanúanápinaté Jesús, yá achúmaca Judas íináidacawa iwàwawa, báawaca iicáca yái imàníinacaté. Yá Judas iwàlùacawa nàatalé níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Yá Judas iwàwacaté yèepùadaca nalí yái plataca nèericaté irí itéenacaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, níái treinta namanùbaca moneda plata cawèníyéi báinúaca quéeri iwènicatáica. ⁴ Judas íimaca nalí:

—Nuèpùadacué pirí yái plataca ipíchaná cabáyawanáca núa ìwalíise. Nudéca numànica nubáyawanáwa nutéénacué píá yàatalé píibàacaténáni pinúanápinácuéni, yáara asiali mabayawanéerica —íimaca yái Judasca. Quéwa náimaca Judas irí:

—¿Canápináta walíni cabáyawanáanáca pía! ¡Pìasu wawàsicatéera! —náimaca.

⁵ Iná Judas yúucaca íchawa níái monedaca templo iriculé. Néese yàacawa. Yá idacùaca icanápi ìwalisewa yéénúlusi iyú idacuèricaté chènuníise. Yá ipisiacawa chènuníise, yéewacaténa yéénúlusi isidùa icanápi, yá yéetácawa.

⁶ Néese sacerdote íiwacanánái ìwacáidaca níái monedaca Judasmi yúuquéricaté íchawa templo iriculé. Yá náimaca:

—Idéca yeedáca iríwa yái plata imàacacaténa nanúaca asìali, ínà casacàaca Dios iicáca yái plataca. Canátacué yéewaná wamàacaca Dios iríni ofrenda iyú —náimaca.

⁷ Iná náináidacawa nawèniánápiná cáli Judasmi yàasu plata iyú, abéeri cáli ípidenéri Campo del Alfarero (íimáanáca “yàasu cáli, asìali imànírica mapuwáa”). Néese nadécanámi nawèniacani, yá namàacaca yái cáli nabàliacatalépiná yéetéeyéimiwa càmiyéica judío. ⁸ Iná Jerusalén iyacàlená mìnánái néemlacáinaté càinácaalíté namànica Judas yàasu platami iyú, yá nàaca ípidená yái cálica Campo de Sangre (íimáanáca “Íraí yàalu”) Judasmi yeedácáinaté iríwa yái plataca imàacacaténaté nanúaca asìali. Mamáalàacata càì náimaca ìwali yái cálica, àta siùca nacáide. ⁹ Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanaté tàacáisi Dios inùmalicúise, abéeri néená níái profeta iyéeyéicaté profeta Jeremías yéetácadénáamitéwa. Yái profeta íimacaté: “Needáca treinta namanùbaca moneda plata cawèniyéi, yái asìali iwènináami càide iyúwa israelita íiwacanánái ipáyaidáaná nawènicaténá asìali nàasu wenàiwicapináca. ¹⁰ Yá nawèniaca cáli platami iyú, yàasu cáli yái asìali imànírica mapuwáa, càide iyúwa Wacuèriná Dios ichùulianá núa”, càì íimacaté yái profetaca Dios inùmalicúise.

Jesús ante Pilato

¹¹ Néeseté natéca Jesús gobernador romanosàiri yàatalé, yá gobernador isutáca yéemíawa Jesús. Gobernador íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —ímaca. Néese Jesús íimaca:

—Báisíta, núacani, pidéca càì píimaca —ímaca yái Jesúsca.

¹² Néese sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica idécunitàacá nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata, yá masànacata náicha Jesús, éwita càmicáanítaté imàni ibáyawanáwa iyúwa nacháawàaná iináwaná ìwali. ¹³ Iná yái Pilato gobernadorca isutáca yéemíawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa? Péemía nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwalíise —ímaca yái Pilatoca.

14 Masànata quéwa yái Jesúsca, càmita icàlida iináwanáwa gobernador irí, ibatàa abéeri tàacáisi pináta. Iná yái Pilato gobernadorca íináidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí.

Jesús es sentenciado a muerte

15 Camuí imanùbaca judiónái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yáté gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judiónái irípiná càirínácaalí presoíri nawàwéeri. 16 Néenialíté ìyaca caináwanéeri presoíri ípidenéericaté Jesús Barrabás. 17 Néese idécanáami judiónái nàwacáidáyacacawa Pilato yàatalé, yá Pilato isutáca yéemíawa nía:

—¿Càirínácaalícué náicha piwàwa nuwasàaca pirí, Barrabástasica, càmicaalí nacái, Jesús áibatasica, yái náiméerica ìwali Mesíascani, yái nacuèrinásàirica Dios ibànùerica nalí? —cài íimaca yái Pilatoca.

18 Pilato icàlidaca nalíni, yáalíacáinátéwa báawaca judío íiwacanánái iicáca Jesús, máinicáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca Jesús, iná judío íiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacatená iináwaná ìwali gobernador irí.

19 Néese idècunitàacá Pilato yáawinacawa ìyaca néré yàasu manuíri yàalubáisi íinatawa, yá Pilato yàacawéetúa ibànùaca irí tàacáisi. Yá úumaca irí: “Píwasàa caquialéta yáara asiali mabáyawanéerica, núamacanicáiná táiyápi bàwina. Yá núamacani irícuíse máini cáaluca núa manuísíwata Jesús ìwalíse, ipíchaná pimànica irí báawéeri”, càì ubànùaca tàacáisi ùacawéeri Pilato iríwa.

20 Quéwa sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío íiwacanánáica nawènúadaca manùbéeyéi wenàiwicanái íiwitáise nasutáanápíná Pilato íicha iwasàacatená nalípiná Barrabás, ichùulíaca nacái yàasu úwináíwa nanúanápíná Jesús. 21 Néese gobernador Pilato isutáca yéemíawa nía àniwa:

—¿Càiríná asiali pucháibéeyéica íicha piwàwacué numàaca yèepunícawa pirícué? —íimaca. Néese náimaca:

—¡Píwasàa walí Barrabás! —náimaca. 22 Pilato isutáca yéemíawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pirí Barrabás, ¿càinásícué piwàwa numànica Jesús irí, yái píiméericuécaca ìwali, Mesíascani, yái picuèrinápínaca? —íimaca. Néese macáita náimaca:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. 23 Néese Pilato isutáca yéemíawa nía:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri idé imànica? —íimaca yái Pilatoca. Quéwa nèepùà néemíanícawa:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

24 Atata Pilato yáalíacawa càmita yáalimá iwènúadaca náiwitáise, iicáca nacái máini calúaca nía cachàiníwanái mamáalàacata nawàwáanápínaté namànica ùwicái gobierno

íipunita yàcalé irìcu. Iná Pilato ichùuliaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná irí úni. Yá Pilato íibaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica naicápiná yáasáidacaténá nali yáawawa càide iyúwa canáca nacáiri íbáyawaná Jesús ìwalíse, quéwa cabáyawanéeri mamáalàacatani yái Pilatoca. Yá Pilato íimaca nali:

—Canáca nubáyawaná pinúanácué yái asialica. Pìasu wawàsítacué pinúani —íimaca yái Pilatoca. ²⁵ Macáita wenàiwicanáí náimaca irí:

—¡Wía cabáyawanéeyéica ìwalíse, wéenibe nacái! —náimaca. ²⁶ Iná Pilato iwasàaca nali Barrabás. Néese ichùuliaca yàasu úwináíwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníiri cabèesi iyú. Nadécanáami nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha, yá Pilato yèpùadacani úwináí irí natàtànápináni cruz ìwali.

²⁷ Néese gobernador yàasu úwináí natéca Jesús Pilato icapèe manuíri néré, bàacháwa irìculé. Yá namáidaca macáita néenánáíwa úwináíca nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese.

²⁸ Needáca Jesús ibàle. Yá náucaca ìwalíse cáaléeri ruana nacáiri quíiréeri càiride iyúwa romano icuèriná íbàle, nacuèriná naicácaténásatáni, quéwa naicáanicáita meedá Jesús iquíniná.

²⁹ Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali. Namàacaca sitùa Jesús icáapi yéewápuwáíséeri irìculé càide iyúwaté romano icuèriná idènlaná yàasu àicu oroíriwa. Néese nabàlùacawa nàului ipùata iyúwa Jesús irí càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná quéwa naicáanicáita meedá iquíniná. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca irí:

—¡Casímái piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná.

³⁰ Nàapìsáidacani, yá needáca sitùa icáapi íicha, yá nanúadáidaca íiwita ìwali sitùa iyú. ³¹ Idécanáami càì naicáanica Jesús iquíniná, yá needáca íicha yái ruana nacáiri quíiréerica. Néese náiyàaca ìwali íbàle, yá natéca natàtàacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

³² Nàacanáamiwa capìi íicha, càmita yéewa Jesús iwáacutaca yàasu cruz, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná icapèedáidacani báawanama. Iná úwináí íibàaca asiali íipidenéerica Simón, Cirene ìyacàlená néeséeri. Yá nachùuliaca Simón iwáacutaca cruz Jesús irípiná.

³³ Natéca Jesús méetàuculé Jerusalén ìyacàlená íicha. Nàanàcaté Gólgota néré (íimáanáca “Íiwitasi yáapimi ìyacatalé”). ³⁴ Yá nawàwacaté nàaca Jesús ìira uva ituní ipuíri, nèewìadéerica dabé yèewi íipidenéeri hiel wéebacaténá Jesús iiná

ipíchaná máiní yùuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa, idécanáami yáalimáidaca achúmáanata, yá camíirita ìira náichani.

³⁵ Idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá náibàaca ibàlemi, náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁶ Néese úwinái iyamáa yáawinacawa néré nacúacaténáni ipíchaná áibanái yàanàaca yàatalé. ³⁷ Nachanàidaca tàacáisi cruz ìwali Jesús íiwita iwicáubàa. Yái tàacáisi icàlidacaté cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Yácata Jesús, yái judío icuèrináca”, íimacaté yái tàacáisica.

³⁸ Natàtàaca nacái pucháiba cayéedéeyéi cruz ìwali mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái ibàlùacawa apáuwáise Jesús irí. ³⁹ Níái ichàbéeyéicawa néenibàa àyapulicubàa natàaníca Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanicaténá iquíniná. ⁴⁰ Yá náimaca irí:

—¡Píata imáalàidéeripinása templo, imichàidéeripinása nacái àniwani máisiba èeri irícu, pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa! ¡Báisícaalí Dios íirica pía, yá piricùawa cruz íicha! —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná.

⁴¹ Càita nacái naicáaníca Jesús iquíniná níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Náimaca nalíwáaca:

⁴² —Ichùnìacaté áibanái ipíchanaté néetácawa, quéwa càmita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi íicha. Báisícaalí Israel itaquénáinámi icuèrinácatáni, ¡yásí yáalimá iricùacawa cruz íichatá, weebáidacaténá itàacái! ⁴³ Íimacaté manuícasa íináidacawa iwàwawa Dios ìwali, íibàacaténása nacái iwàwawa Dios iwéré Dios icùanápináténi báawéeri íicha. Quéwa báisícaalí cáinináca Dios íicácatáni, ¡yá Dios ichàiniadacatáni yéetácáisi íicha ipíchaná yéetácawa! ¡Iná càmita yéewa Dios íiricaní càide iyúwaté icàlidáaná ichìwawa! —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná.

⁴⁴ Níái nacái cayéedéeyéica natàtèeyéica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàaníca nacái ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

⁴⁵ Néeseté machacànicaalíté èeri, yá catáca macáita cháí èeri irícu máisiba horapiná catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁶ Yásí horaquéi a las tres Jesús imáidaca cachàiníiri iyú itàacái iyúwa. Yá íimaca Dios irí: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?”, íimaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” càì íimáanáca.)

⁴⁷ Abénaméeyéi néená níái ibàluèyéicawa néré néemìacáináni, yá náimaca nalíwáaca:

—Yái asíali imáidaca ìyaca profeta Elías —náimaca.

48 Yá abéeri náicha yàaca yeedáca esponja wáluma nacáiri íisapiadacaténáni uva ituní iyú càaméeri ìiracaná. Yá idacùaca esponja isàbéerica sitùà ipùatalicu. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma írì, yéewacaténá Jesús ibèrùacani. 49 Aibanáita quéwa yáapichéeyéi náimaca írì:

—Tàacáwa, wacùacuécani waicáwa Elías yàanàacaalí yeedácani cruz íicha —náimaca naicáaníca Jesús iquíníná.

50 Néese àniwa Jesús imáidaca cachàiníiri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa. 51 Jesús yéetácanacáitawa, yáta manuíri yáawàanáca templo írìcúíríca icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yéewi, yái yáawàanáca ibàlìerica mabáyawanéeri Dios iyacatáica wenàiwicanái ituí íicha. Yá icacanácawa chènuníise cáli iwérénama, yái yáawàanáca. Cáli icusúaca nacáíwa. Yá íba manuínaméeyéi nacái nasubèriacawa cáli icusúacái iyú. 52 Yáta madécaná càliculli inùma nàacùacatéwa, yá nacáucàacawa madécaná yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, níái yéetéeyéimicatéwa. 53 Néesetécáwa namusúacawa càliculli írìcúise idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha. Yá nawàlùacatéwa Dios yàasu yàcalé írìculé, yái Jerusalén iyacàlenáca, yáté madécaná wenàiwica naicáca nía néré.

54 Néese úwi íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica icuèyéicaté Jesús, naicácáiná cáli icusúacawa, yái áiba wawàsi ichàbáaná nacáíwa, yá cáaluca nía báawanama. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Báisícata yái aslìlica Dios írìrica! —náimaca.

55 Nàyaca nacái néré manùba inanái iicáidéeyéica iyaca Jesús írì déecuíseta quéwa. Níái inanáica nayúudàacaté Jesús yèepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli íicha Jerusalén iyacàlená nérépiná. 56 Uyaca nèewi María Magdalenaca. Aiba María nacái ìya néré úái náatúaca, níái Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ìya néré úái Zebedeo yéenibe yátúaca.

Jesús es sepultado

57 Néeseté catáca yàacawa, yá abéeri càasuíri yàanàaca íipidenéerica José, Arimatea iyacàlená mìnali. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái. 58 Yá José yàaca iicáca Pilato gobernador yàatalé. Yá isutáca Jesús iinámi Pilato íicha. Néese Pilato ichùullíaca namàacaca José itéca Jesús iinámi. 59 Ináté José yàacawa cruz néré, yeedáca Jesús iinámi, yá yéepùacani masaquèeri wáluma linoíri iyú, càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, wía judíoca. 60 Yái José idènlaca yàasu càliculli wàlisáíwa. Yá írìadaca Jesús iinámi càliculli írìculé. Yái càlicullica áibanái íiquéericaté dúli ibàlàì írìcu, yéewacaténá càlicullicani, càide iyúwa capíi imàdàaná. José, áibanái nacái idécanáami nabàlìaca càliculli inùma manuíri íba iyú, yá nàacawa íicha. 61 Quéwa

María Magdalena, áiba María nacái nayamáacawa néré, náawinacáwacawa abéemàwáise càliculli ícha.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

⁶² Néeseté mapisáita àniwa, yái sábadò judiónái iyamáidacatáicawa, sacerdote íwacanánái, fariseonái nacái nàacawa Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté nàasu cáli. ⁶³ Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, pía icuèrica wía, wadéca wawàwalica yái íimáanacaté yáara cachìwéerica idècunitàacá cáucani. Iimacaté imichàanápínacatéwa yéetácáisi ícha máisiba èeri irícu.

⁶⁴ Iná pichùulla úwinái nacùaca cayábani yái càlicullica àta imáalàacatáitawéi máisiba èeri ipíchaná yéewáidacalénái yàanàaca táiyápi yá nayéedùaca iinámi càliculli irícuíse, ipíchaná nacái nacàlidaca nachìwawa wenàiwicanái irí idéenaca imichàacawa yéetácáisi ícha. Níacáiná yéewáidacalénái nacàlidacaalí iináwaná idéCasa imichàacawa yéetácáisi ícha, yásí máini yáawanáica báawaca íchani yái quéechéeri chìwáica yái nacàlidáanacaté nachìwawa iwali Mesíascasani, yái judío icuèrinápináca —náimaca. ⁶⁵ Néese Pilato ímaca nalí:

—Pidèniacuéca úwinái pichùulièyéipiná icùaca càliculli. Pìacué pibàliacani picùacué pìalimáanáta cayábani, yái càlicullica, ipíchaná áibanái yàanàaca néré —ímaca yái Pilatoca.

⁶⁶ Néese nàacawa càliculli néré. Yá nachanàidaca sello íyanási nacáiri íba iwali, yái manuíri íba nabàlièrica iyú càliculli inùma. Canáca yéewaná wenàiwica iwàlùacawa càliculli irículé càmicaalícáwa imàdáida sello quéechacáwa, yái sello íyanási nacáiri nachanàidéerica càliculli inùma iwali. Yá namàacaca néré nacái úwinái icuèyéipináca càliculli ipíchaná áiba wenàiwica iwàlùacawa néré.

28

La resurrección de Jesús

¹ Néese sábadò ichàbacatéwa judiónái iyamáidacatáicawa. Yaté amaláca yàacawa domingo, yá María Magdalena, áiba María úapicha nacái nàaca naicáca càliculli nérépiná. ² Yáta cáli icusúacawa cachàiniíri iyú, ángel Wáiwacali néeséeri yàanàacáiná chènuniíse. Yàanàaca càliculli néré, yá yeedáca manuíri íba càliculli inùma ícha, yá yáawinacawa íba ínata. ³ Yái ángel icànaca càide iyúwa énu icamaláná icànaaná. Idèniaca nacái ibàlewa cabalèeri, mèlumèluíri càide iyúwa nieve. ⁴ Uwinái naicácani, yá natatáca nàcalùniwa, yá náuwaà naliacawa cáli ínatalé càide iyúwa yéetéyèimiwa. ⁵ Néese ángel ímaca inanái irí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núalíacawa picutácuéca piacawa Jesús iinámi, yái natàtèericaté cruz iwali. ⁶ Canáca chání, idéca

imichàacawa yéetácáisi íicha càide iyúwaté íimáaná. Aquialécué piacuéwa piicáca aléi càliculì iriculé naliadacatáimicani. ⁷ Néese piacàatétacuéwa picàlidaca yéewáidacalénái iríni. Càicué píimaca nalí: “Wáiwacali idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Siùcade yàacawa pipíchalécué Galilea yàasu cáli néré. Nérépinácué piicáni”, càicué píimaca yéewáidacalénái iríwa. Yàcata tàacáisi iwàwacutéericuéca nucàlidaca pírí —ímaca yái ángelca.

⁸ Néese níái inanáica napíacawa càliculì íicha, yá cáaluca nía quéwa casíimáica nawàwa manuísíwata. Yá napíacawa nàacaténá nacàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. ⁹ Yáta Jesús imàacaca yáawawa naicácani, yá itàidaca nía. Yá nàacawa Jesús yàatalé, náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús íipunita, náibàaca yàabàli ìwali nàacaténá icàaluíniná, càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, wía judíoca. ¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía. Píacué picàlidaca nuénánái iríni nàacaténáwa Galilea yàasu cáli néré, yásí néréca naicápiná núawa —ímaca yái Jesúsca.

Lo que contaron los soldados

¹¹ Néeseté níái inanáica idècunitàacá nèepùaca nàacawa càliculì íicha, yá abénaméeyéi néená níái úwináica icuèyèicaté càliculì nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená iriculé. Yá nacàlidaca sacerdote íiwacanánái iríni macáita yái ichàbáanacatéwa. ¹² Néese sacerdote íiwacanánái nàaca natàanica judío íiwacanánái béeyéi yáapicha. Yáté abédanamacata náiwitáise. Néese nàaca madécaná plata úwinái irí masànacaténá níái úwináica. ¹³ Yáté náimaca úwinái irí:

—Picàlidacué áibanái iríni, táiyápi bàwina idècunitàacá píimácuéca piyaca, yásasí níái Jesús yéewáidacalénáimica nàanàacaté needáca ichéecami, càicué píimaca wenàiwicanái iríwa. ¹⁴ Néese gobernador yéemiacaalícué piináwaná ìwali càminácué picùca cayába yái càliculimica, yásí watàanícuéca yáapicha piwicáu ipíchanácué inúaca pía —náimaca nachùulíaca úwinái nacàlidáanápíná nachìwawa.

¹⁵ Néeseté úwinái needáca nalíwa yái plataca, yá nàacawa nacàlidaca nachìwawa càide iyúwa sacerdotenái ichùulíanáté nía. Càita nacái madécaná judíonái nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi Jesús ìwali àta siùca nacáide.

El encargo de Jesús a los discípulos

¹⁶ Ináté wía Jesús yéewáidacaléca once wamanùbaca, wàacatéwa Galilea yàasu cáli néré, áiba dúli néré Jesús icàlidéericaté walí ìwali, wàwacáidáyacacatáipínacawa. ¹⁷ Waicácaté Jesús, yá wàaca icàaluíniná, quéwa abénaméeyéi wéená càmitatécáwa neebáida básíca Jesús yái naiquérica. ¹⁸ Néese Jesús yàacawa wàatalé. Yá íimaca walí:

—Dios idéca imàacaca nulí íiwitáisewa nucùanápiná macáita ìyéerica chènuniré, cháí èeri irìcu nacái. ¹⁹ Pìacuéwa macái cáli íinatalé, péewáidacué macái wenàiwicanái neebáidáanápíná nutàacái. Pibautizácué nacái cawinácaalí yeebáidéeyéica Wáaniri Dios, núa nacái yái Dios Iirica, Espíritu Santo nacái. ²⁰ Péewáidacué wenàiwica namànicaténá macáita càide iyúwa nuchùulánácué píá. Núatacué nacái píapícha, nùacawéeridapínácué píawa càiripínáta àta yái èeriquéi imáalàacatalépinátawa, nùanàapínácaalí àniwa —ímaca yái Jesúsca.

SAN MARCOS

Juan el Bautista en el desierto

¹ Yácata cayábéeri tàacáisi icàlidéerica walí Jesucristo iwali, yái Dios Iirica. Yái tàacáisi ca idàba cà: ² Profeta Isaías itànàcaté tàacáisi Dios íiméericaté Iiri iriwa. Dios íimacaté:

“Péemia cayába, nubànùpiná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáwa. Yá yàapínacawa pipíchaléwa yàalàcaténá wenàiwica nachùnìanápíná náiwitásewa yéewanápíná natàidaca pía cayábéeri iyú pìanàacaalípiná nàataléwa.

³ Icàlidapíná nalíwani cachàiníri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitásewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitásewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca pìyaca machacàiníri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipíná íimaca yái nùasu wenàiwicaca”,

íimacaté yái Diosca.

⁴ Inaté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Juan el Bautista yàanàcaté manacúali yùuculé càinàwàiri, yá ibautizáca yàacawa wenàiwicanái néenibàa. Yàalàaca nía nawènúadàanápíná náiwitásewa Dios irípiná, nabautizàanápíná nacáwa, náasáidacaténá namàacacaté náichawa yái báawéerica namàinírica, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná lícha. ⁵ Néese manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé néemiacaténá itàacái, madécaná Judea yàasu cáli néeséeyéi, Jerusalén iyacàlená mìnánái nacái. Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namàinírica, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁶ Yái Juan idèniaca ibàlewa cáucuiri wáluma camello ichùna iwálumalená. Idèniaca nacái iwàllabàawa píraí íimamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wiríichu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèerica manacúali yùucubàa càinàwàiri.

⁷ Càité Juan icàlidaca yèepunícawa nalíni: “Mesúnamáita áiba yàanàaca núamirìcubàa, máiníri cachàinica íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripínáca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càimíri cachàini náicha canánama máinícáiná cayábéerica nuíchani. ⁸ Nudéca nubautizácuéca pía úni yáaculé, yáta quéwa ibànùèripínácué píri Espíritu Santo ibautizácaténácué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú”, íimaca nalí yái Juanca.

Jesús es bautizado

⁹ Néenialité Jesús yàanàaca Nazaret iyacàlená néese, iyéerica Galilea yàasu cáli ínata. Jesús yàanàaca Juan yàatalé. Néese Juan ibautizáca Jesús Jordán inanába yáaculé. ¹⁰ Idécanáami Jesús imichàacawa úni yáacuise, yáta iicáca capìraléeri cáli yàacùacawa. Yá iicáca Espíritu Santo iricùacawa ìwali càiride iyúwa unùcu iricùanáwa. ¹¹ Yá néemlaca Dios itàacái chènuníse. Dios íimaca Jesús irí: “Píacata Nuñri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía”, íimaca yái Diosca.

Jesús es puesto a prueba

¹² Yáta Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinawàiri. ¹³ Jesús iyaca néré cuarenta èeri manacúali yùucubàa. Néréca Satanás yáalimáida Jesús imàníinápiná ibáyawanáwa, quéwa càmita Jesús yeebá. Yá Jesús iyaca cuwèsiná yèewibàa. Angelnái nacái yàacawéeridaca néréni, nayúudàacani.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴ Néeseté áibanái wenàiwica náucaca Juan el Bautista preoíyéi ibànaliculé. Néese Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli néré. Yá icàlidaca yèepunicawa yái tàacáisi cayábéerica Dios inùmalicúise. ¹⁵ Jesús íimaca: “Idéca yàanàaca yéenáiwana Dios icùacaténá canánama mesúnamáita. Iná piwènúadacué píiwitáisewa píbáyawaná íchawa, peebáidacué nacái yái tàacáisi cayábéerica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁶ Néese Jesús yèepunicawa Galilea icalisaniná icàinalená ínatabàa. Yá iicáca pucháiba aslanái. Ibèeri íipidená Simón, iméeréeri íipidená Andrés. Yúuquéeyéi yàasu tarayawa yèepunicawa calisáacubàa, náibàacáiná cubái needácaténá nalíwa nàasu platawa. ¹⁷ Yá Jesús íimaca nalí:

—Aqúialéué síisara, pìacuéwa núapicha yéewacaténá nuéwáidacalénáicuéca pía. Pidécuéca píibàaca cubái pìwacáidacaténáicué nía, quéwa siúcáisede nuéwáidapínacué píawa pìwacáidáanápíná nulí wenàiwica yéewanápiná nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa yáapicha.

¹⁹ Néese nèepunicawa nàacawa àniwa calisa idùlepiré, yá Jesús iicá nacái Zebedeo yéenibe pucháiba aslanái, íipidenéeyéi Santiago, Juan nacái, ichùnièyéi yàasu chinchorowa, nàasu barca irícuwa. ²⁰ Jesús iicácanacáita nía, yá imáidaca nía. Yá caquialéta namàacaca nániriwa barca irícu, yàasu wenàiwicanái yáapichawa íbaidéeyéica Zebedeo irí. Yá Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yáapicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

²¹ Yá nàanàaca Capernaum ìyacàlená néré. Néese áiba sábadò judiónái iyamáidacatáicawa, yá Jesús iwàlùacawa judiónái yéewáidacàalu irìculé, yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica. ²² Yá nàináidacawa néemiaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íiwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmaliçuse. Càmita yéewáida nía càide iyúwa judiónái yéewáidáaná wenàiwica, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèricaté. ²³ Néese ìyaca nàasu néewáidacàalu irìcu abéeri asìali idènièrica demonio iwàwalìcuwa, abéeri demonio casaquèeri íiwitáise. Yái demonio idacuàaca asìali íiwitáise. ²⁴ Yáta demonio idàbaca yémíanicawa asìali isàna iyú. Yá demonio íimaca Jesús irí:

—¿Cáná pisàiwica walí wawàsi, pía Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerica? ¿Planàasica pimáalàidacaténá wía? Núaliacawa nuicáca pía, núaliacawa pìwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —íimaca. ²⁵ Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Yá íimaca demonio irí:

—¡Masànata pía! ¡Pimustúawa íicha yái asìalica! —íimaca yái Jesúsca.

²⁶ Néese demonio casaquèeri íiwitáise itatáidaca asìali cachàiníiri iyú, yá demonio yàacawa asìali íicha, yá demonio íicháanica yàacawa cachàiníiri iyú. ²⁷ Néese macáita iyéeyéica néré nacalùadacawa manuísíwata, íná nasutáca néemiawa níawáaca, náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yái wàlisài yéewáidáanáca? Yéewáidaca wenàiwica, ichùuliaca demonio nacái íiwitáise cachàiníiri iyúwa. Ichùuliaca demonio casaquèeyéica íiwitáise, yá namànica càide iyúwa ichùulianá nía —náimaca nalíwáaca.

²⁸ Néese ráunamáita macái Galilea yàasu cáli néeséeyéi náaliacawa Jesús íináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

²⁹ Idécanáamité namusúacawa judiónái yéewáidacàalu irìcuise, Jesús yàacawa Santiago yáapicha, Juan nacái. Yá nawàlùacawa Simón icapèe irìculé, Andrés ìyacatalé ibèeri Simón yáapichawa. ³⁰ Néenialité Simón iyéeru uculúacawa mecuní iyú. Jesús iwàlùacadénáamiwa nacapèe irìculé, yáta nacàlidaca irí uculúanáwa. ³¹ Néese Jesús yàacawa ùatalé, íibàaca ucáapi, imichàidaca úa, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Néese ùaca nayáapiná.

Jesús sana a muchos enfermos

³² Néeseté catáca yàacawa, èeri idénáami iwàlùacawa, yáté yàcalé mìnánái natéca macái néenánaiwa cáuláiqueeyéi Jesús yàatalé, áibanái wenàiwica nacái demonio idacuèyéi íiwitáise.

33 Yá macáita nàwacáidáyacacawa capli inùma néeni Jesús ìyacatái. 34 Jesús ichùnìacaté madécaná cáuláiquéeyéi macái uláicái ìiwitáaná íicha. Jesús yúucaca madécaná demonio wenàiwicanái íicha, càmita quéwa ìbatàa demonionái icàlidaca ìináwaná ìwali, náaliácáiná naicácani, yái Jesúsca.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

35 Néese táiyápicáwa, cáala èeri ipíchawáise èeri imusúacawa, yá Jesús imichàacawa, yàacawa imusúacawa yàcalé iricuíse yàacaténáwa canácatalé wenàiwica. Yá néré isutáca yáawawa Dios íicha. 36 Néese Simón yàacawa yàacawéeyéiná yáapichawa nacutáca Jesús. 37 Néese nàanàacani, yá náimaca Jesús irí:

—Macáita nacutáca nàyaca pía —náimaca. 38 Yá Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa áibanái ìyacàle néré ìyéeyéica mawiénibàa nucàlidacaténá nalíni yái tàacáisi cayábéerica. Nudéca nùanàaca nucàlidacaténá nalíni —íimaca yái Jesúsca.

39 Iná Jesús yàacawa macái yàcalé ìyéeyéica Galilea yàasu cáli ìinata. Icàlidaca nalíni nàasu néewáidacàalu imanùbaca iricu. Yá yúucaca demonio wenàiwicanái íicha.

Jesús sana a un leproso

40 Néeseté áiba asìali, cacháunéeri íimami lepra iyú, yàacawa Jesús yàatalé. Yá ìbàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús ìicácani. Yá íimaca Jesús irí:

—Núaliácawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca. 41 Yá catúulécanáca Jesús ìicáca cáuláiquéeri, yá imàacaca icáapiwa ìwali, yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca.

42 Yáta icháuná lepra ichàbacawa asìali íicha. Yáta cayábaquéi asìalica. 43 Quéwa Jesús ichùullaca asìali yèepùanápináwa íicha caquialéta. Yá nacái yàalàaca asìali cachàiníri iyú. 44 Jesús íimaca asìali irí:

—Péemìa cayába. Picá picàlida áibanái iríni nuchùnìaná pía. Néese, píawa caquialéta píasáida sacerdote ìicá píimamiwa, yáaliácacaténáwa cayábaca pía picháuná íichawa. Pimàaca nacái ofrenda Dios irí càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná, cayábacáiná pía, yéewanápiná macái wenàiwica yáaliácawa pidéca pichùnìacawa —íimaca Jesús.

45 Quéwa yái asìalica idàbaca icàlidaca macái wenàiwica irí Jesús ìináwaná ichùnìanáni. Iná càmita quirínama Jesús yéewa iwàlùacawa asáiwaca áiba yàcalé iriculé madécanácáiná wenàiwica nawàwa naicácani. Iná yèepunícawa náicha manacúali yùucubàa càinàwàiri canácatalé wenàiwicanái. Quéwa macái yàcalé mìnaná nàacawa yàatalé naicácaténáni.

2

Jesús sana a un paralítico

¹ Néeseté cawàwanáta máisiba èeri idénáami, yá Jesús yèepùa iwàlùacawa Capernaum ìyacàlená iriculé. Quéwa manùbéeyéi yáalíaca iináwaná ìyaca capìirìcu. ² Yá madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa yàatalé iná napuniádaca capìi, inùma nérénamata. Yá Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. ³ Néese báinúaca asianái yàanàaca itéeyéica asìali máapinéeri iiná macáita, cà mìirica yáalimá imichàanicawa, irièricawa yàalubái ìinatawa, iiméeri irìcu. ⁴ Càmita náalimá nawàlùacawa Jesús nérépiná dàalacáiná máini wenàiwicanái néré, iná náiriacawa escalera ìwalibàa capìi ìnatale, sàabadéeri, canéerica ipùata chènuniré. Néréca nawatàaca capìi ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicùadaca néenibàani, yéenùlusi ìwali, yái máapinéerica iiná yàalubái ìinatawa. ⁵ Néese Jesús yáalíacawa náiwitáise manuica náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápínani, yá Jesús ìimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ìicha cayábacaténá píapicha Dios —ìimaca yái Jesúsca.

⁶⁻⁷ Yá abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nàyaca néré, yáawinéeyéicawa. Yá náináidacawa: “¿Cáná itàani càì yái asìali Jesúsca? Itàanica ìyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácáiná asìali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ìicha cayábacaténá náapicha Dios. Abéericata Dios yáaliméeri imànica càiri wawàsi”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalicúsewa. ⁸ Yáta Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá ìimaca nalí:

—¿Cánacué yéewa píináidacawa càì? ⁹ Máini màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ìicha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáisi báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máini càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, pìipina’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asáisi wadécaalí wachùnìacani wataacái iyúwa, yái máapinéerica. ¹⁰ Iná núa, asìali Dios néeséerica, nuchùnìapiná yái máapinéerica, píalíacaténacuéwa Dios idéca ichùulíaca numàcáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ìicha cháì èeri irìcu, cayábacaténá náapicha Dios —ìimaca yái Jesúsca. Néese ìimaca máapinéeri irí:

¹¹ —Pía asìalica, pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —ìimaca yái Jesúsca.

¹² Néese yái cáuláiquéerica imichàacawa. Yá itéca yàalubáíwa. Imusúacawa náicha idécunitàacá naicáidaca irí. Iná macáita

náináidacawa naicáidaca manuísíwata Jesús irí. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácataté waiquéri càiri wawàsica! —náimaca nalíwáaca.

Jesús llama a Leví

¹³ Néseté Jesús yàacawa àniwa Galilea icalisaniná idùlepiré. Yá wenàiwicanái nàacawa yàatalé. Néese yéewáidaca nía. ¹⁴ Nésecáwa idècunitàacá yèepunícawa àniwa, yá iicáca Leví, yái Alfeo ìirica. Yái Leví yáawinéericawa aléera yeedácatalécaté plata yéénánái judío íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná. Yá Jesús íimaca irí:

—Aquialé. Píawa núapicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía — íimaca yái Jesúsca. Yá Leví imichàa yàacawa Jesús yáapicha.

¹⁵ Néese Jesús iyáaca iyáacaléwa Leví icapèe irícu. Nàyaca néré nacái mesa iwéré manùbéeyéi wenàiwica yeedéeyéica plata néénánái judío íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, manùbéeyéi nacái cabáyawanéeyéica wenàiwica. Macáita nayáaca nayáacaléwa Jesús yáapicha, yéewáidacalénái yáapicha nacái, madécanácáiná wenàiwica nèepunícawa Jesús yáapicha. ¹⁶ Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, naicáca Jesús iyáaca iyáacaléwa náapicha níai macáita cabáyawanéeyéica wenàiwicaca. Néese náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—Yái yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níai cabáyawanéeyéica wenàiwicaca, náapicha nacái níai yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná? —náimaca. ¹⁷ Quéwa Jesús yéemlacani, yá íimaca fariseonái irí:

—Péemlacué comparación: Máláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái cáuláiqueeyéi nawàwacutácani, yái ichùnièripináca nía. Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliyéicawa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliyéicawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níai cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁸ Aiba èeri càide iyúwaté náiwitáise iyáaná, Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái fariseoca namàacacaté náichawa

nayáacaléwa nasutácáténá níawawa Dios ícha manuísíwata. Néese wenàiwicanái nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan yéewáidacalénái namàacaca náichawa nayáacaléwa càide iyúwa náiwitáise iyáaná nasutácáténá níawawa Dios ícha manuísíwata, càita nacái fariseonái namànica càita. Néeni, ¿cáná càmita péewáidacalénái namàaca náichawa nayáacaléwa nasutácáténá níawawa Dios ícha? —náimaca. ¹⁹ Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué comparación: Asìali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácáténá icásàacawa casímáiri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, yá casímáica nía, ínà càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. ²⁰ Quéwa áibaalípiná, áibanái itéca náichawani. Idécanáami natéca náichawani, yásí namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmáciná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

²¹ “Péemìacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wachanàidacaalí càì, yásí wàlisài wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanáidaca éwisàimi bàlesi, yá quèwanáta manuíca icháuná.

²² Péemìacué áiba comparación: Càmita wadé wàucùaca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irìculé. Wamànicaalí càì, néese uva ituní isàacawa dàchidàchiwaca inànìacubàa, yásí éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Yásí yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. Iná iwàwacutá wàucùaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi irìculé. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi ìwali —íimaca yái Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

²³ Aiba sábadu judiónái iyamáidacatáicawa Jesús yèepunícawa àyapulìcubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yèewibàa. Néese yéewáidacalénái nadàbaca needáca achúmáanata trigo ituíná nayáapináwa, yácáiná judío íiwitáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmáanata iyacaná áibanái ibànacale yééná, máapicaalí nía. ²⁴ Néese abénaméeyéi fariseo naicàcani iyúwa íbaidacalési, yái Jesús yéewáidacalénái imànírìca, ínà fariseonái íimaca Jesús irí:

—Péemì, ¿cáná péewáidacalénái íibaida siùca sábadu wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca. ²⁵ Yá Jesús íimaca fariseonái irí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irìcuése wàawirimi rey David ìwali. Bàaluté David iwàwacutáca yàacási, máapicáináni, áibanái nacái asianái iyéeyéica yáapicha.

²⁶ Abiatar yàasu èerité, yái sacerdote íiwacalínáca, néese

David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuíri capìima ímamisíri mabáyawanéeri iriculé, israelitanái isutácatáipiná Dios ícha. Yá David iyáaca pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapiná. Dios itàacái imàacacaté níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Davidta quéwa iyáacani. Yàaca nacái yáapichéeyéi iríwa nayáacaténá nacái. Dios càmita yùuwichàida nía, máapicáiná nía, íná catúulécanáca Dios iicáca nía —ímaca yái Jesúsca. ²⁷ Jesús ímaca fariseonái irí nacái:

—Dios idéca imàacaca walí yái èeri sábadò wayamáidacatáicawa iyúudàacaténá wenàiwicanái, catúulécanácáiná Dios iicáca wenàiwica. Dios càmíiritaté idàba wenàiwica sábadò irípiná. ²⁸ Iná Dios idéca ichùulíaca núa, asiali Dios néeseérica, numàacáanápíná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri ímanùbaca, yái èeri sábadò nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —ímaca yái Jesúsca.

3

El hombre de la mano tullida

¹ Néese àniwa Jesús iwàlùacawa judíonái yàasu yéewáidacàalu iriculé. Iyaca néeni abéeri asiali icáapi ituwièricawa ícha.

² Abénaméeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asáisi Jesús ichùnìacaalípináté asiali sábadò irícu nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàaca Jesús iináwaná iwali, iwalíse yái imàníináca sábadò irícu Dios ichùulíacáináaté judíonái iyamáidacawa macái sábadò imanùbaca. Néese fariseonái náimacaté íbaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanái.

³ Néese Jesús ímaca irí yái asialica icáapi ituwièricawa ícha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —ímaca yái Jesúsca.

⁴ Idécanáami asiali ibàlùacawa, yá Jesús isutáca yéemíawa fariseonái:

—Siúcata nusutácué nuémíawa pía: ¿Càínásica Dios imàaca wamànica siúca èeri sábadò wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasica wamànica cayábéeri, càmicaalí nacái báawéerisica? ¿Imàacasica wacáucáidaca wenàiwica, wamàacasica néetácawa? —ímaca yái Jesúsca. Quéwa masànata nía Jesús ícha. ⁵ Iná Jesús iicáidaca nalí, níái iyéeyéica itéesebàa. Máini maséeca ínáidacawa iwàwawa, yái Jesúsca, báawacáiná iicáca náiwitáise. Achúmaca iwàwa nacái càmíicáiná fariseonái iwàwa yeebáidaca itàacái. Yá Jesús ímaca asiali irí:

—Piducúa picáapiwa —ímaca yái Jesúsca. Yá asiali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi. ⁶ Quéwa fariseonái namusúacanáitawa judíonái yéewáidacàalu ícha, yá nàacawa caquialéta nàwacáidáyacacawa áibanái judío yáapicha, cayábéeyéi iicáca rey Herodes, yái romanosàiri icuèrica Galilea yàasu cáli. Yá natàanica náapicha càinápinácaalí iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Mucha gente a la orilla del lago

⁷ Néeseté Jesús yàacawa náicha yéewáidacalénái yáapichawa Galilea icalisaniná idùlepiré. Yá manùba wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéi nàacawa Jesús yáamiwáise. ⁸ Aibanái néemìacáiná iináwaná imàníiná madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica, yá nàacawa Jesús yàatalé nacái naicácaténáni. Manùbéeyéi Judea yàasu cáli néeséeyéi yàacawa, Jerusalén iyacàlená néeséeyéi nacái, Idumea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áiba cáli néeséeyéi nacái iyéerica abémàise Jordán inanába ícha, Tiro iyacàlená néeséeyéi nacái, Sidón iyacàlená néeséeyéi nacái, nía nacái yàcalé iyéeyéica natéesebàa. ⁹ Manùbacáiná wenàiwica néré, íná Jesús ichùuliaca yéewáidacalénáiwa icùanápiná barca yàacaténáwa úni yáacubàa wenàiwicanái ícha déecuìsetatá calisa icàinalená ícha, ipíchaná wenàiwicanái iwesíaca iwéré. ¹⁰ Iwàwacutá càì imànica ichùnìacáináaté manùba wenàiwica, íná madécaná cáuláiquéeyéi nawesíaca Jesús iwéré, namàacacaténá nacáapiwa ìwali, yéewacaténá nachùnìacawa.

¹¹ Demonionái naicácaté Jesús, yá namàacaca wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise nabàlùacawa nàulù ipùata iyúwa Jesús irí nàacaténá icàaluíniná. Yá demonionái nàimaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

—¡Píacata yái Dios Iirica! —nàimaca irí. ¹² Quéwa Jesús yàalàaca demonionái cachàiníiri iyú, ipíchaná nacàlidaca caw-ínácaalíni.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹³ Néeseté Jesús yàacawa dúli íinatalé, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa cayábéeyéi Jesús iicáca íiwitáise. Néese nàanàaca yàatalé. ¹⁴ Néese Jesús yeedáca néená doce namanùbaca nàacaténáwa yáapicha, yéewacaténá nacái ibànùaca nía nacàlidáanápiná Dios itàacái. Yàaca náipidenápiná apóstolnái. ¹⁵ Imàaca nacái nalí íiwitáise náuacaténá demonio wenàiwicanái ícha. ¹⁶ Níái docéeyéica imanùbaca íipidenéeyéica càì: Simón, yái asiali Jesús yàaca íipidenápiná wàlisài, Pedro. ¹⁷ Nía nacái Zebedeo yéenibe pucháiba, ibèeri íipidená Santiago, iméeréeri nacái íipidená Juan. Jesús yàaca wàlisài náipidenápiná Boanerges (íimáanáca “Caluéyéi íiwitáise càide iyúwa énu isàna”, càì íimáanáca). ¹⁸⁻¹⁹ Andrés nacái, Felipe nacái, Bartolomé nacái, yá nacái Mateo, Tomás nacái, Santiago nacái, yái Alfeo ìirica, Tadeo nacái, yá nacái Simón, áibaalí íipidenéeri nacái celote, yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, nanúawani.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

20 Néese Jesús iwàlùacawa capìi irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese àniwa madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá dàalaca wenàiwica capìi irìcu, iná càmita náalimá nayáaca nayáacaléwa, yái Jesús, nía nacái yéewáidacaléca. 21 Néese Jesús yéenánái yéemìaca iináwaná iwali, yá nàacawa Jesús yàatalé needácaténá náichani, náimacáiná iwali máiwitáiseceasani, yái Jesúsca.

22 Nàyaca néré nacái abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, yàanèyéicaté Jerusalén iyacàlená néese. Yá náimaca Jesús iwali: “Beelzebúca, yái demonio íiwacalináca, yáquéi idacùaca íiwitáise yái asìalica Jesús. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica íicha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús iwali.

23 Iná Jesús imáidaca yàataléwa nía. Yá icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Íimaca nalí: “Satanás canácatáita iwàwa yúucaca yàasu demonionáywa wenàiwica íicha. 24 Càide iyúwa wenàiwicanái iyáaná, napéliacaalí náipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. 25 Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá nàyaca abéeri capìi irìcu. 26 Càita nacái, Satanás yàasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini quirínamatáni, yái Satanásca. Yá imáalàacawa ichàinicatá. Iná iwàwacutácué píalíacawa càmita núuca demonio wenàiwica íicha Satanás íiwitáise iyú.

27 “Nudé quéwa núucaca demonio wenàiwica íicha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núu Satanás íicha. Péemìacué comparación: Càide iyúwa cayéedéeri imàníiná, càmita cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa irìculé áiba cachàiníiri asìali icapèeca iyéedùacaténá íicha yàasu, càmicaalícáwa cayéedéeri idacùaca íichawa yái cachàiníiri asìalica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri càì imànica, yéewacaténá iyéedùaca cachàiníiri asìali yàasu. Càita nacái núalimá nudacùaca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá wenàiwica Satanás íicha. Pidécúeca pitàaníca báawéeri iyú Espíritu Santo iwali.

28 “Péemìacué cayába, Dios imàacapíná iwàwawa íichéi macái íiwítáaná báawéerica wenàiwica imàníríca, itàaníríca nacái Dios iwali, nawènúadacaalí náiwítáisewa nabáyawaná íichawa. 29 Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo iwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa íbáyawaná íicha, néese cabáyawanáca càiripínátani èeri càmíiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

30 Càita Jesús íimaca nalí níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, náimacáinaté Jesús iwali demoniosa idacùaca íiwítáise.

³¹ Néseté Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, yéénánái nacái. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capìi íicha. Yá nachùulìaca áiba imáidacaténá Jesús. ³² Néese áibanái yáawinéeyéiwa mawiénita Jesús irí náimaca irí:

—Píatúa, péénánái nacái, péénánái inanái nacái nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwacutáca pía —náimaca. ³³ Néese Jesús íimaca nalí iyéeyéica itéesebàa:

—Péemìacué yái núumáanaca núatúa ìwaliwa, nuénánái ìwali nacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁴ Néese Jesús iicáidaca nalí níái yéewáidacaléca yáawinéeyéicawa itéese. Yá íimaca:

—Piicácué, níái wenàiwicaca nuicáca nía càiyéide iyúwa núatúanáiwa, nuénánái nacáiwa. ³⁵ Cawinácaalí wenàiwica imàníirica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácata nuíquéri càiride iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáiwa, núatúa nacáiwa — íimaca yái Jesúsca.

4

La parábola del sembrador

¹ Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica àniwa Galilea icalìsaniná idùlepiré. Idècunitàacá yéewáidaca nía, yá manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús itéese. Iná Jesús iwàlùacawa barca iriculé iyéechúa calisa yáacu. Yá yáawinacawa yéewáidacaténá wenàiwica iyaméeyéicawa calisa icàinalená íinata. ² Néese idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi ìwali. Icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Íimaca nalí:

³ “Péemìacué comparación: Abéeri asìali ibànacaté yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáanà ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. ⁴ Iná yàaca icasáaca yàacawani, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapullcubàa, yá màsibèenái yàanàaca néré, yá nayáaca bànacalé íimi. ⁵ Aiba ituínási yééná yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli ibaníiri. Yá bànacalé íimi ibacácawa ráunamáita, càmícaíná ibaní néeni cáli. ⁶ Néese quéwa èeri yàacáináwa chènuniré mamáalàacata, yá yeemáca púbéeyéi bànacalé, néese chuìca nía, canácaíná napìchu cayába cáaléri, iná néetácawa. ⁷ Aiba ituínási yééná yúuwàacawa tuíri yèewiré. Néese tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, iná yái bànacaléca càmita idàwinàawa cayába, canáca nacái bànacalé iyacaná. ⁸ Aiba ituínási yééná yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Yá idàwinàacawa cayába, idèniaca nacái iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca iyacanáwa treinta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca iyacanáwa sesenta namanùbaca.

Abénaméeyéi yéetaná idèniaca cien namanùbaca iyacaná”, íimaca yái Jesúsca.

⁹ Jesús íimaca nacái: “Càuwíyéicaalícué pía, péemíacué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

El porqué de la parábolas

¹⁰ Néesetécáwa Jesús iyaca abéerita, yá níai yáapichéeyéica, nía nacái doce namanùbaca yéewáidacaléca nasutáca néemíawani càinácaalí íimáaná yái comparaciónca. ¹¹ Yá Jesús íimaca nalí: “Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa. Néese áibanái càmiyéica yeebáida Dios itàacái, nucàlidaca nalíni yáawami comparación iyú, ipíchaná náalía néemíaca càinácaalí íimáaná. ¹² Iná éwita naicácáaníta yái numànírica, càicáaníta càmita náalíawa ìwali càinácaalí íimáaná. Ewita néemíacáaníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemíaca càinácaalí íimáaná. Iná càmita nawènúada náiwitáisewa Dios iripiná yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹³ Jesús íimacaté nalí: “¿Cánásícué càmita píalía péemíaca càinácaalí íimáaná yái comparaciónca? Càmicaalícué píalíawa péemíacani, yásí càulenápinácuéca píichawa macáita comparación nucàlidéeripínacué píriwa. ¹⁴ Yá íimáanáquéera yái comparaciónca: Yái yèrica icasáaca yàacawa ituínási íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica icàlidacaalí Dios itàacái áibanái irí. ¹⁵ Abénaméeyéi wenàiwica càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa àyapulicubàa: Néemíaca Dios itàacái, quéwa idécanáami néemíacani, yá Satanás yàanàcàatécata imàacaca naimáichaca Dios itàacái ibànacanérimica nawàwaliculé. ¹⁶ Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási yúuwèericawa íba yèewiré: Néemíaca Dios itàacái, yá neebáidaca casímáiri iyúni. ¹⁷ Néese quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái tàì íiméeri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipìchu cayába, íná neebáidaca Dios itàacái maléená èeri meedá, càide iyúwa bànacalé yéetácaalíwa ráunamáita. Iná idàbacaalí áibanái yúuwichàidaca nía Dios ìwalíise, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalímáidacaalí nía namànínápíná nabáyawanáwa, yásí naméyáacawa neebáidaca Dios itàacái. ¹⁸ Aibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási ibànacanérimica tuíri yèewiré; néemíaca Dios itàacái. ¹⁹ Quéwa báawaca nánáidacawa nawàwawa báawanama abéerita nàasu cawèníri ìwaliwa, yái èeri irícuírca wawàsi meedá. Cáinináca naicáca cawèníri, yái ichìwáidéerica wenàiwica. Nawàwa nacái needáca nalíwa macái cawèníri nàasupínáwa. Iná nánáidacáináwa ìwali macáita yái cawènírica, yá naimáichaca Dios itàacái. Càide iyúwa tuíri càmicaalí íbatàa bànacalé

idèniaca iyacanáwa, càita nacái níái wenàiwicaca. Náináidacawa nawàwawa báawanama nàasu cawèniiri ìwaliwa, íná càmita namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Quéwa áibanái wenàiwica, càica níade iyúwa ituínási ibànacanéerimica cayábéeri cáli iriculé. Néemiaca Dios itàacái, yá neebáidacani, yá namànica cayábéeri manuísiwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa treinta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri manuísiwata náicha càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa sesenta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái nacái namànica cayábéeri náicha mamáalàacata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa cien namanùbaca macái yéetaná imanùbaca”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

²¹ Jesús ímacaté nalí nacái: “Péemiacué comparación: Càmita watùcunà lámpara watécáténáni capìi iriculé wabàacáténáni yàalusi iriculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa yái waiméerica ínata. Càmita càì wamàni. Néese watéca lámpara capìi iriculé, yá wamàacaca chènunibàani, icànacáténá capìi iricuíyéi ìwali. ²² Yái lámparaca ímáanáca càicanide iyúwacué pìyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibàacanéeri píaliéricuécawa ìwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica ìwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwa náalíacawa ìwali macáita yái tàacáisi càmiríicáwa náalíawa ìwali. ²³ Càuwíyéicaalícué pía, yá péemiacué nutàacái”, ímaca yái Jesúsca.

²⁴ Jesús ímaca nalí nacái: “Píináidacuéwa cayába ìwali yái nucàlidéericuéca pirí. Cayábacaalícué píináidawa nutàacái ìwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa cayába ìwali, yái núméericuéca pirí. Yá imàacapínacué píalíacawa áiba wawàsi ìwali mamáalàacata. ²⁵ Wenàiwicacáiná ínáidacaalíwa cayába nutàacái ìwali, yá nacái yáalíacaalí yéemiaca càinácaalí ímáaná, yásí Dios imàacaca yáalíacawa áiba wawàsi ìwali mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita ínáidawa cayába nutàacái ìwali, yá iimáichapíná nacái càinácaalí achúméeri wawàsi yáaliéricatéwa ìwali”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla que crece

²⁶ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa. Ímaca nalí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa asìali ibànacaalí ituínási cáli yèewiré. ²⁷ Idécanáami ibànaca ibànacalewa, yá yàacawa icapèe néréwa iimácaténá. Eeri imanùbaca icawàacawa. Catá imanùbaca iimáca. Canácata imànìiri ituínási irí, quéwa yái ituínási ibacácawa,

néese bànacalé idàwinàacawa cayába, éwita asiali càmicáaníta yáaliáwa càinácaalí iyú ibànacale idàwinàanáwa. ²⁸ Càita cáli imànica yàasu wawàsitawa meedá: Quéechacáwa cáli imàacaca ituínási ibacácawa, néese cabáinácani yái bànacaléca, néese capùtunácani, néese càyacanácani. ²⁹ Néese quéwa míisicaalíni, yá asiali yeedáca iyacaná, yácáiná ibànacale iyacaná yàasu èeri idéca yàanàaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³⁰ Jesús íimacaté nalí nacái: “Siúcade nucàlidacué piri càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ³¹ Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa mostaza íimi wenàiwica ibànéerica cáli yèewiré. Yái mostaza íimica máini achúméeríinacani. ³² Ewita achúméeríinacáanítani yái mostaza íimica, càicáaníta idécanáami nabànacani, yásí idàwinàacawa manuúripiná náicha canánama bànacaléca. Idèniaca yàanawa manuúnaméeyéi, yásí màsibèe náalimá namànica namùlubèwa catámàacatalé”, íimaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³³ Càité Jesús yéewáidaca wenàiwica Dios ìwali manùba comparación iyú càide iyúwa yái tàacáisica. Yéewáidaca wenàiwica càide iyúwa náalimáaná néemiaca. ³⁴ Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación yáawami iyúta. Néeseta idècunitàcá iyaca abéerita yéewáidacalénái yáapichawa, yá icàlidaca nalí macáita càinácaalí náimáaná níái comparaciónca canánama.

Jesús calma el viento y las olas

³⁵ Yáté èerica catácáiná yàacawa, íná Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha —íimaca nalí.

³⁶ Néese yéewáidacalénái nàacawa manùbéeyéi wenàiwica íicha. Nawàlùacawa barca iriculé, natéca Jesús yáawinacawa náapicha barca irícu. Aibanái wenàiwica nàacawa náamiwáise barca irícu, másibáwanáita quéwa barcaca. Néesecáwa Jesús iimáca íichawa. ³⁷ Néese manuúri cáuli ipùaca nàwali. Máiniíri cachàinica yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca iriculé, yá úni ipuniádacaca yàacawa barca. ³⁸ Jesús iimácáita quéwanáta. Abéeri íimamisi iríacawa barca yàapùa néese, Jesús irièri yàacawa íinata. Néese nacawàidacani, náimaca irí:

—¡Wáiwacali! ¿Cáná pimàaca wasawíacawa? —náimaca Jesús irí.

³⁹ Yá Jesús imichàacawa, yàalàaca cáuli cachàiniíri iyú, yá íimaca nacái màladàca irí:

—¡Wiú pía! —íimaca yái Jesúsca. Yáta wiúca yái cáulica, màladàca nacái. ⁴⁰ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¿Cánácué máini cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manuí piínáidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca yái Jesúsca. ⁴¹ Máini cáaluca nía. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Cawinásica yái asialica ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulianá nía? —náimaca nalíwáaca.

5

El endemoniado de Gerasa

¹ Néeseté nàanàaca abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, Gerasa yàasu cáli néré. ² Néese idècunitàacá Jesús imichàacawa barca irícuíse cáli íinatalépiná, yáta asiali yàanàaca Jesús yàatalé, abéeri asiali demonio idacuèri íiwitáise. Yái asiali yàacawa yéetánimi icàliculèená néese. ³ Yái asiali iyacaté yéetánimi icàliculèená yèewi. Canácata yáaliméeri idacùacani, ibatàa cadena iyú piná, càmita náalimá. ⁴ Ewitaté yàcalé minaná nadacùacáanítani madécaná yàawiría, yàabàli, icáapi nacái cadena iyú, càicáaníta macái èerita imàdáidacaté íichawa cadena, yá nacái iwaaléminamata imànica cadena. Iná canácata yáaliméeri idacùacani, canásíwata. ⁵ Yái asiali yèepunícawa yéemíanícawa táiyápinama, èeríapinama nacái yéetánimi icàliculèená yèewiré, dúli yèewiré nacái. Yá inúadáidaca yáawawa íba iyú. ⁶ Quéwa iicácáiná Jesús déecuíse, yá ipiàcawa Jesús yàatalé. Ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. ⁷ Yá demonio yéemíanícawa asiali isàna iyú. Iimaca Jesús irí:

—¡Picá pisàiwica nulí wawàsi, Jesús Dios Iirica yái Dios chènuníiséeri náicha canánama. Nusutáca píicha wawàsi Dios ípidená iwali picá piùwichàida núa! —íimaca yái demonioca.

⁸ Càì demonio íimaca, Jesús íimacáinaté irí:

—Pía, demonio casaquèeri íiwitáiseca, pìawa asiali íicha — íimaca yái Jesúsca. ⁹ Néese Jesús íimaca demonio irí:

—¿Cawiná píipidená? —íimaca yái Jesúsca. Yá demonio íimaca Jesús irí:

—Nuípidená Legión, íimáanáca “Cawàwanáta cinco mil namanùbaca”, máinicáiná madécanáca wía —íimaca yái demonioca.

¹⁰ Néese demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata ipíchaná ibànùaca nía méetàuculé íicha yái cálica. ¹¹ Mawiénita nalí dúli iwali madécaná marranonái yèepuniwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa. ¹² Iná demonionái nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata:

—Pichùulicaténá wàanápináwa marranonái yàatalé, yá pimàaca wawàlùacawa marranonái idèericulé —náimaca.

13 Càita Jesús imàacaca nàacawa. Yá demonionái yàacawa asìali íicha. Yá nawàlùacawa marranonái idèèriculé. Níái marranonái dos mil namanùbaca cawàwanáta. Napiacawa máiwitáisewaca demonio íiwitáise iyú, àta nacaláacatalétawa quìratàli íinatáise calisa yáaculé, yá nàisicùmamacawa macáita, níái píráica càmiyéica Dios imàaca judiónái idèniaca, casacàacáiná nali marrano iiná.

14 Néese níái icuèyéicaté marranonáimi napiacawa, yá nàaca nacàlidaca marrano iináwanámi manuíri yàcalé irìcu, yàcalé púbéeyéi irìcu nacái iyéyéica mawiénibàa. Iná madécaná wenàiwica nàacawa néré naicácaténá càinácaalí iyáaná. 15 Néese nàanàaca Jesús yàatalé. Yá naicáca yái asìali madécanéeyéi demonio idacuèricaté íiwitáise. Yáawinéericawa iyaca, ibàle yáapichawa mawiénita Jesús irí, cáiwitáise nacáicani. Yá cáaluca níái wenàiwicaca. 16 Néese níái icuèyéicaté marranonáimi, iiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnánái iríni, càinácaalíté iyú Jesús ichùniacani, yái asìalica demonio idacuèricaté íiwitáise. Nacàlidaca nali nacái marranonáimi iináwaná iwali. 17 Iná nadàbaca nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yèpùanápináwa nàasu cáli íicha.

18 Yá Jesús yèpùacawa barca yàatalé, néese yái asìali demonionái idacuèricaté íiwitáise isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata imàacáanápíná yàacawa yáapicha. 19 Quéwa Jesús càmita imàaca asìali yàacawa yáapicha. Néese Jesús íimaca asìali irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa, péenánái yàataléwa. Picàlida nalíni macáita yái cayábéerica Wacuèriná Dios imànírica píri, iicá nacái pipualé manuísíwata —íimaca yái Jesúsca.

20 Néese yái asìali yàaca icàlidacani diez namanùbaca yàcalé irìcu iyéyéica Decápolis yàasu cáli íinata. Icàlidaca Jesús imànicaté irí cayábéeri, yá macáita néemiacaalíténi, yá náináidacawa manuísíwata néemiacani.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

21 Néeseté idécanámi Jesús ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaníná íicha barca irìcu yéewáidacalénái yáapichawa, yá manùba wenàiwica iwacáidáyacacawa yàatalé. Yá Jesús iyamáacawa calisa icàinalená íinata. 22 Néese áiba asìali yàanàaca, abéeri néená níái judiónái yéewáidacàalu íiwacanáni, íipidenéerica Jairo. Yá Jairo iicáca Jesús. Yá yúuwàa irìacawa inùmáawawa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíná, yéewanápíná Jesús iicáca ipualé. 23 Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata. Jairo íimaca Jesús irí:

—Nuídu iculúacawa, uwàwa uétácawa nuícha. Iná nuwàwacutáca pía nucapèe néréwa, pímaca picáapiwa ùwali, ípíchaná uétácawa —íimaca.

24 Néese Jesús yàacawa Jairo yáapicha yéewáidacalénái yáapichawa. Madécaná wenàiwicanái nacái nàacawa yáamiwáise. Máinicáiná manùbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. 25 Abéechúa inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cáuilaicaté úa doce camuí, uíraná imusúacawa uícha mamáalàacata. 26 Uuwichàacatéwa báawanama idècunitàacá manùba cadèpiacáiyéi idèpiaca úa. Ewitaté úucacáaníta ùasu platawa macáita upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi, càicáaníta càmita cayába úa, mamáalàacata quéwanáta cáuláicaca yáwanái úa. 27 Uémiacaté Jesús iináwaná ichùnìaná wenàiwica, íná ùaca nacáíwa manùbéeyéi wenàiwica yáapicha. Yá ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí manùbéeyéi wenàiwica yèewi, yá udunùaca Jesús ibàle ìwali. 28 Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle ìwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábapináca núawa”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicúsewa. 29 Udécanacáita udunùaca ibàle ìwali, yáta uíraná iyamáacawa uícha, yá úalíacawa uwàwalicúsewa udéca uchùnìacawa uláicái íicha. 30 Yáta Jesús yáalíacawa iwàwalicúsewa ichùnìacaté áiba wenàiwica íiwitáise iyúwa. Iná iwènúacawa iicáidacaténá manùbéeyéi wenàiwica irí. Néese Jesús isutáca yéemíawa nía. Íimaca nalí:

—¿Cawiná idunùa nubàle ìwali? —Íimaca yái Jesúsca. 31 Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—¿Càmita piicá níái madécanéeyéi wenàiwicaca nacàbadàayacacawa nàacawa piwéré? ¿Cánásica yéewa pisutá péemíawa cawinácaalí idunùa pìwali? —náimaca Jesús irí.

32 Quéwa Jesús iicáida iteesewa mamáalàacata iicácaténá yái wenàiwica idunuèricaté ìwali. 33 Iná úái inanáica umusúacawa wenàiwicanái yèewíse. Yá ùanàaca itatéechúawa icalùniwa, úalíacawa uchùnìacatéwa. Yá ubàlùacawa ùlulú ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíná. Yá ucàlidaca irí macáita uínáwanáwa báisíiri iyú. 34 Néese Jesús íimaca ulí:

—Pía, inanáica, pimàacacáiná piwàwawa nùwali, íná yéewa pidéca pichùnìacawa. Pìawa matuíbanáita. Pidéca pimusúacawa càiripináta íicha yái uláicáica —Íimaca yái Jesúsca. 35 Idècunitàacá Jesús icàlidaca ulíni, yá áibanái nàanàaca judíonái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néese. Yá náimaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama irí wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. 36 Jesús yéemíaca nataáníná, quéwa càmita itàaní náapicha. Jesús itàanicáita abéerita Jairo yáapicha, yái judíonái yéewáidacàalu íiwacalica. Jesús íimaca irí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata —Íimaca yái Jesúsca. 37 Néese càmita Jesús imàaca áibanái nàacawa náapicha Jairo icapèe nérépiná. Imàaca nàacawa náapicha níawamicata Pedro, Santiago nacái, Santiago iméeréeri nacái,

íipidenéeri Juan. ³⁸ Yá néese nàanàaca judiónái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néré, yá Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníyéi isàna, íicháaníyéica báawanama, nacántaa canción cachàiníri iyú yéetáními ìwali, càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná. ³⁹ Jesús yáaliacawa icáucàidáanápíná úa yéetéechúamicawa. Yá iwàlùacawa nacapèe iriculé, íimaca nalí:

—¿Cánacué pimàni pisànawa báawanama, píicháanícué nacái máiní? Uara sùmàuca càmicáata yéetáwa, uimácáicata ùyaca —íimaca yái Jesúsca, yáaliacáináwa icáucàidáanápínaté úa.

⁴⁰ Néese naicáaníca Jesús iquíniná, náaliacáináwa báisíri iyúcani uetácatéwa. Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capli íicha. Néese itéca yáapichawa yéetéechúami yáaniri, úatúami nacái, nía nacái yéewáidacaléca ìyeyéica yáapicha. Yá nawàlùacawa sùmàumi irìacatalécawa. ⁴¹ Néese íibàaca ucáapi ìwali, úái yéetéechúamicawa, yá íimaca ulí:

—Talita, cum (íimáanaca judiónái itàacái iyú: “Pía, mànacàuca, núuma pirí, pimichàawa”, càì íimáanaca) —íimaca yái Jesúsca.

⁴² Yáta úái sùmàuca, idènièchúaca doce camuí, umichàacawa, yá uìpina nacái. Yá nánáidacawa manuísíwata naicáidaca ulí, níái wenàiwicaca ìyeyéica néré. ⁴³ Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacàlidaca áibanái iríni, icáucàidáanaté úa. Néese ichùulíaca nacái nàaca uyáapíná, úái sùmàuca.

6

Jesús en Nazaret

¹ Néeseté Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená yàasu cáli íicha, yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Yéewáidacalénái nàaca nacáiwa yáapicha. ² Yá sábado irìcu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica judiónái yéewáidacàalu irìcu. Manùbéeyéi wenàiwica yéemiacáináni, yá báawaca nánáidacawa nawàwalícuísewa. Náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáaliawa cayába. Càmita báisí imàni yái càmíríca wenàiwica idé imànica. ³ Yácata ìirimi meedá yámide yàalubáisi imànírínámica. María ìirica meedáni. Nabèerica meedáni, níái Santiago, José nacái, Judas nacái, Simón nacái. Yéenanái inanái nacái nàyaca wèewibàa meedá —námaca nalíwáaca. Iná càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. ⁴ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Quéwa yàasu cáli néeséeyéi, yéenanái nacái, icapèe irícuíyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cáli

néeséeyéi, nuénánái nacái, nucapèe irìcuíyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁵ Càmita Jesús imàni néré yái càmirica wenàiwica idé imànica, càmicáiná neebáida itàacái. Quéwa imàacaca icáapiwa abénaméeyéi cáuláiquéeyéi ìwali, cawàwanáta máisiba, yá ichùniaca nía. ⁶ Yá achúmaca íináidacawa iwàwawa manuísíwata càmicáiná neebáida itàacái.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

Néseté Jesús yèepúnica yéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé irìcubàa iyéeyéica mawiénita Nazaret iyacàlená irí. ⁷ Jesús imáida yàataléwa níai doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Néese idàbaca ibànùaca nía pucháibanamata nàacaténáwa yàcalé imanùbaca. Ichàiniadaca nía náucáanápíná demonio wenàiwicanái íicha. ⁸ Càmita imàaca natéca wawàsi nàasu àyapu imàluwenáwa. Imàacaca natéca abéerita nàasu àicuwa natéeripíná àyapulìcubàa. Càmita imàaca natéca saco, yàacàsi nacái, plata nacái. ⁹ Imàacaca nàwalica nàasu costiza nacáiriwa nàabàli ìwaliwa, quéwa càmita imàaca nadèniaca pucháiba nabàlepináwa, abéerita meedá. ¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

—Piwàlùacuéwa abéeri capìi irìculé, yá piimácué néréta àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irìcuíse. ¹¹ Aibalé càmicaalícué namàaca piwàlùacawa, càmicaalí nacái nawàwa néemiaca picàlidacuéca nalí nutàacái, yá iwàwacutácué piacawa náicha. Pichùpiacué cáli ichùmalé piabàli íichawa naicápiná càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía israelitaca, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápíná níawa —íimaca yéewáidacalénái iríwa, yái Jesúsca.

¹² Iná yéewáidacalénái nàacawa nàalàacaténá wenàiwica nawènúadáanápíná náiwitáisewa Dios irípiná. ¹³ Yá náucaca nacái madécaná demonio wenàiwicanái íicha. Nàucàaca olivo isééná manùbéeyéi cáuláiquéeyéica ìwali, yá nachùniaca nía.

La muerte de Juan el Bautista

¹⁴ Néseté rey Herodes yéemiaca wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, manùbacáiná wenàiwica nacàlidaca nàyaca ìwali, yái Jesús imànínáca, càinácaalí iyú yéewáidaca wenàiwica nacái. Yá Herodes íimaca Jesús ìwali:

—Juan el Bautistami idéca icáucàacawa, íná yéewa yáalimá imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica —íimaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamiani yái Jesúsca. ¹⁵ Aibanái íimaca Jesús ìwali:

—Yácata profeta Elías yàanèerica àniwa —náimaca. Aibanái íima:

—Yácata áiba profeta càiride iyúwaté profetanáimi wapíchaléeyéimi —náimaca. ¹⁶ Quéwa rey Herodes yéemiacaalíté nacàlidaca Jesús iináwaná, yá Herodes íimaca:

—Yácata Juanmi, yái nuchùulièricaté nawichùaca ícha íiwita. Idéca icáucàacawa —íimaca yái rey Herodesca.

17 Càica Herodes íimaca ichùullacáináté yàasu úwináíwa náibàanápínáté Juan calúacáiná Herodes yàacawéetúa íicáca Juan, úái Herodes yàacawéetúa íipidenéechúaca Herodías. Yá úwináí nadacùacaté Juan cadena iyú presoíyéi ibànalicu. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéénàsàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéénàsàiri íichawa. 18 Iná Juan íimacaté rey Herodes irí: “Báawéeriquéi peedáanáca péénàsàiri yàacawéetúawa”, íimacaté yái Juanmica.

19-20 Iná báawacaté Herodías uicáca Juan, yá uwàwacaté unúacani, quéwa càmita úalimá unúacani, cáalucáiná rey Herodes íicáca Juan, yáalíacáináwa cayábéericani, yái Juanca, mabáyawanéeri nacái. Iná Herodes icùaca Juan ipíchaná Herodes yàacawéetúa Herodías inúacani. Ewita rey Herodes càmícaáníta yáalíawa càinácaalí iwàwacutáaná imànica macái èerita idécanáamité yéemíaca Juan icàlidaca irí Dios itàacái, càicáanáta casíimáica rey Herodes yéemíaca Juan itàacái. 21 Quéwa áiba èerité Herodías úalimáca umànica Juan irí càide iyúwaté uwàwáaná. Rey Herodes imànica manuírí fiesta iwàwalicáténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá imáidaca yáapichéeyéiwa iyúudèeyéica Herodes icùaca Galilea yàasu cáli, nía nacái yàasu úwi íiwacanánaica, nía nacái yàacawéeyéináca aslanáica caináwanéeyéica Galilea yàasu cáli néeséeyéica, nayáacaténá nayáacaléwa yáapicha, namànicaténá yáapicha nacái manuírí fiesta. 22 Yá Herodías uídu iwàlùacawa aslanái iyáacàalu iriculé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata aslanái yàacuésemi naicácaténá úa. Naicácainá ulabàaca, íná usíimáidaca nawàwa macáita rey Herodes, nía nacái yáapichéeyéica iyéeyéica iyáacaléwa yáapicha. Iná rey Herodes íimaca mànacàu irí:

—Pisutá nuícha càinácaalí piwàwéerica. Yásí nùaca piríwani — íimaca ulí.

23 Yá Herodes íimaca ulí àniwa pucháiba yàawíríata báisí báisísíwatasa Dios yáalíericawa Herodes yàanápináté ulí càinácaalí wawàsi uwàwéerica ícha, éwitasa uwàwacaalíté ícha cáli yéema, yái Galilea yàasu cálica Herodes icuèrica, yásí yàanápinása ulítáni báisíta, íimaca. 24 Yá ùacawa náicha, úumaca úatúa iríwa:

—¿Càirínásica wawàsi nusutá ícha? —úumaca úatúa iríwa. Yá Herodías úumaca ulí:

—Pisutá ícha Juan el Bautista íiwita —úumaca ulí úái Herodíasca, uwàwacáináté uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úalíacaténáwa báisíiri iyúcani Juan yéetácawa. 25 Néese úái mànacàuca uèpua uwàlùacàatétawa àniwa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Siùcata nuwàwa piàca nulí Juan el Bautista íiwita quirápieli irìcu —úmaca irí.

²⁶ Néese, éwita achúmacáaníta manuísíwata rey Herodes iwàwa, yéemiacáiná usutáaná íicha, càicáaníta càmita Herodes idé imáisaníaca uíchani, íimacáináaté ulí nàacuésemi níái wenàiwicaca yàanápínása ulí càinácaalí wawàsi usutéerica íicha.

²⁷ Yá rey Herodes ichùuliaca úwisàiri iwichùanápíná Juan íicha íiwita, itécáténáni rey Herodes irí. ²⁸ Néese úwisàiri yàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá iwichùaca Juan íicha íiwita. Càité Juan yéetácawa. Yá úwisàiri itéca íiwitami quirápieli irìcu. Yá yàaca íiwitami ulí úái mànacàuca. Néese úái mànacàuca utécani úatúa iríwa, uicácaténá báisíiri iyúcani Juan yéetácátéwa.

²⁹ Néese Juan yéewáidacalénáimi yéemíaca iináwanámi, yá nàacawa presoíyéi ibàna néré needácaténá Juan ichéecami. Yá natéca nabàllawani.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

³⁰ Néeseté apóstolnái yèepùa iwacáidáyacacawa Jesús yàatalé, idécanáami nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí. Néese nacàlidaca Jesús irí macáita namàniiricaté, néewáidéerica iyú wenàiwicanái nacái. ³¹ Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa wàanacuéwa walínáamitawa áibalé canácatalé wenàiwica, yéewanápíná wayamáidacawa achúmáanacáwa —íimaca nalí, madécanácáiná wenàiwica yàanàaca yàacawa nàatalé, áibanái nacái yèepùacawa yàacawa náicha, íná càmita yéewa nayamáidacawa, ibatàa nayáanápíná nayáacaléwa, càmita náalimá. ³² Iná Jesús yàacawa barca irìcu yàasu apóstolnái yáapichawa abéemàalé Galilea icalisaníná íicha, canácataléca wenàiwica. ³³ Quéwa madécaná wenàiwica iicáca nàanáwa, náalía nacái naicáca nía. Iná wenàiwicanái imusúacawa macái yàcalé íicha, yá napiacawa néré. Yá manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca napíchalé néré. ³⁴ Néese Jesús imichàacawa barca irìcuise néré, yá iicáca madécaná wenàiwica. Canáca nalí abéeri yéewáidéeripíná nía Dios ìwali, íná catúulécanáca Jesús iicáca nía, càide iyúwa waicácaalí canéeyéi icuèriná ovejaca. Yá idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi ìwali. ³⁵ Néese catáca yàacawa nàwali, yá yéewáidacalénái yàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácatáica yàcalé. ³⁶ Pichùulia nèepùanápínáwa nàacawa bànacalé yèewiré, yàcalé irìculé nacái iyéeyéica mawiénita nawèncaténá nayáapínáwa —náimaca.

³⁷ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píatacué yàa nayáapíná —íimaca nalí. Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—¿Càmita píalíawa canáca walí doscientos namanùbaca denario ocho quéeri iwènicatái? Ewita wadèniacaalí yàara platatá, càicáaníta càmita wáalimá wawèniaca cayába pan

wèeripináca nayáapinátá, níái manùbéeyéi wenàiwicaca — náimaca. ³⁸ Jesús íimaca nalí:

—¿Càisimalénacué pan pidènià? Picutácuécáwani —íimaca nalí. Néese idécanáami náalíacawa, yá náimaca irí:

—Cinco namanùbaca pan, pucháiba cubái imìdecaná nacái — náimaca.

³⁹ Néese ichùuliaca nía manùbéeyéi wenàiwicaca náawinánápináwa nàwacacawa ipuléeri masicái íinata. ⁴⁰ Néese náawinacawa nàwacacawa manùbéeyéi yàalusipiná, cien namanùbaca abénaméeyéi, cincuenta namanùbaca áibanái nacái. ⁴¹ Néese Jesús yeedáca cinco imanùbaca pan icáapi irìculéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Yá iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái yàacàsica. Néese isubèriadacani, iwacùaca pan yéewáidacalénái iríwa nawacùacaténá wenàiwicanái iríni. Néese iwacùaca cubái imìdecaná nacái yéewáidacalénái iríwa macáita. ⁴² Yá macáita wenàiwicanái iyáaca cadénamani. ⁴³ Néese yéewáidacalénái needáca doce mapíiri imanùbaca pan yéenáimi, cubái nacái imàaquéricawa. ⁴⁴ Níái wenàiwica iyéeyéica pan, cinco mil namanùbaca aslanái. Càmita naputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái.

Jesús camina sobre el agua

⁴⁵ Yáta Jesús ichùuliaca yéewáidacalénáiwa nawàlùanápináwa caquialéta barca irìculé nachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha nàanàacaténá Betsaida ìyacàlená néré. Iwàwa nàacawa ipíchalé idècunitàacá imàacaca wenàiwicanái yèepùacawa íicha. ⁴⁶ Néeseté idécanáami ibànùaca wenàiwicanái yèepùanápináwa íicha canánama, yá Jesús yàacawa dúli íinatalé isutácaténá yáawawa Dios íicha. ⁴⁷ Néese idécanáami catáca nawicáu, Jesús yéewáidacalénái nàyaca barca irícu bamuchúami calisa. Yá Jesús ìyaca abéerita cáli íinatáisecáwa. ⁴⁸ Néese iicáca máadáini natenáca cachàiníiri iyú cáulicáiná ipùaca náipunita, íná càmita náalimá nachàbacawa abéemàalé. Amalácaalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí yèepuníiriwa úni inàniacubàa. Iwàwaca ichàbacawa náicha machacàiníiri iyú. ⁴⁹ Quéwa naicáca ìpináníca úni inàniacubàa, yá nayúunáidaca wenàiwica iwàwanámicani. ⁵⁰ Yá néemíaníca macáicáiná naicácani. Cáaluca nía báawanama, càmicáiná náalía naicácani. Yáta quéwa Jesús íimaca nalí:

—¡Matuíbanáicué pía, núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca yái Jesúsca.

⁵¹ Néese Jesús iwàlùacawa nàatalé barca irìculé. Yáta wiúca cáuli, Jesús iwàlùacáináwa nàatalé barca irìculé. Yá náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí. ⁵² Càmitàacáwa nadé náalíacawa cayába Jesús íiwitáise ìwali, éwitaté naicácaánita imàníiná pan iyú yái càmirica wenàiwica idé imànica,

càulenácáiná náicha náalíanápináwa néemìaca càinácaalí íimáaná.

Jesús sana a los enfermos de Genesaret

⁵³ Nachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, yá nàanàaca Genesaret yàasu cáli néré. Yá nadacùaca barca calisa idùlepiré. ⁵⁴ Namichàacanacáitawa barca irìcuíse, yá wenàiwicanái náalía naicáca Jesús. ⁵⁵ Yá wenàiwicanái napiacawa macái yàcalé irìculé iyéeyéica néré nacàlidacaténá nalí Jesús yàanàaca. Néese manùbéeyéi wenàiwica nadàbaca natéca cáuláiquéeyéi wenàiwica yàalubái íinatawa náaliacataléca Jesús iyaca. ⁵⁶ Néese àta alénácaalí Jesús yàawa achúméeri yàcalé irìculé, manuíri yàcalé irìculé nacái, manacúaliré nacái, yá natéca naliadaca cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulicubàa Jesús ichàbacatabàapináwa. Yá cáuláiquéeyéi nasutáca Jesús íicha imàacáanápíná nadunùaca ìwali, càmicaalí nacái, ibàle ipùata ìwalita. Yá macáita idunuèyéica Jesús ìwali, yá cayábaca nía uláicái íicha.

7

Lo que hace impuro al hombre

¹ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa abénaméeyéi fariseo yáapicha. Néese macáita nàacawa Jesús yàatalé. ² Naicácaté abénaméeyéi Jesús yéewáidacaléca nayáaca nayáacaléwa càmiyécáwa líba icáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise íimáaná. Càmita Jesús yéewáidacalénái imàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa càide iyúwa fariseonái imàníná. Iná fariseonái itàaníca Jesús yéewáidacalénái ìwali, náimaca casacàacasa Dios iicáca Jesús yéewáidacalénái. ³ (Níai fariseoca, áibanái judío nacái macáita namànica càide iyúwaté nàawirináimi imàníná. Càmicaalícáwa náiba nacáapiwa éeréeri iyú nayáacalé ipíchawáise, càmitàacá nayáa nayáacaléwa, canásiwata. Càmita nayáa nayáacaléwa càmicaalícáwa namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo íiwitáise íimáaná. ⁴ Idécanáami nacái nawènìaca yàacàsi yàcalérìcu, yá nèepùacawa nacapèe néréwa namànicaténá culto nacáiri nàapìdàanápíná náichawa ipíchawáise nayáa nayáacaléwa. Neebáidaca nacái madécaná càide iyúwaté nàawirináimi yéewáidáaná, iná namànica culto nacáiri náibacaténá éeréeri iyú macái íiwitáaná bacàa, catùà nacái, mapuwáa nacái, nàasu cama nacái, naiméerica íinata.) ⁵ Iná fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu náimaca Jesús irí:

—Níái péewáidacaléca, ¿cáná càmita namàni càide iyúwaté wàawirináimi yéewáidáaná? Càmita namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi ichùullianaté wía wamàninápiná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, íná casacàaca Dios iicáca níái péewáidacaléca —náimaca. ⁶ Jesús íimaca nalí:

—Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi machacàníri iyú pìwalicué, píacué pucháibéyéica íiwitáise. Isaías itànàacaté tàacáisi piináwaná ìwalicué Dios inùmalicuise. Dios íimacaté:

‘Níái israelitaca náimacáita meedá nàacasa nucàaluíniná, quéwa càmita cáininá naicáca núa báisíri iyú nawàwalicuisewa.

⁷ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namàníricasa nulí. Càmita néewáida wenàiwica nutàacái iyú, néese néewáidacáita wenàiwica náiwitáise iyúwa’,

càica íimaca yái Diosca. ⁸ Pidécuéca meedá pimàacaca píchawa Dios itàacái, peebáidacaténácué wenàiwicanái yàasu tàacáisi meedá —íimaca yái Jesúsca. ⁹ Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Pidécuéca pimànica máini báawéeri wawàsi, pimàacacáinácué píchawa Dios itàacái, pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise íimáaná. ¹⁰ Profeta Moisés íimacaté Dios inùmalicuise: ‘Pia píaniri íimíetacanáwa, píatúa nacáíwa’, íimaca yái Diosca. Yaté íimaca nalí àniwa: ‘Aíbacaalí itàníca báawéeri iyú yáaniri ìwaliwa, càita nacái itànícaalí báawéeri iyú yáatúa ìwaliwa, yá iwàwacutácué pinúacani’, íimacaté yái Diosca. ¹¹ Quéwa píacué fariseoca, pidécuéca péewáidaca wenàiwicanái cayábacasa càì náimaca nániri iríwa, náatúa irí nacáíwa: ‘Càmita núalimá nuyúudàaca pía. Nudéca nucùaca Dios irípiná yái plataca, yái nuèripinámica pirí, íná canáca nulí cayába nuyúudèeripiná iyú pía’, càì náimaca nasèenái iríwa. ¹² Càita pidécuéca péewáidaca wenàiwica càmitsa iwàwacutá nayúudàaca nániriwa, náatúa nacáíwa, náimacaalí càì nasèenái iríwa. ¹³ Iná pidécuéca píasáidaca piúcaca píchawa Dios itàacái, peebáidacáinácué píawirináimi íiwitáisewa, yái péewáidéericuéca iyú wenàiwicanái Dios itàacái íicha. Pimànicuéca mamáalàacata madécaná càyéi wawàsi —íimaca yái Jesúsca.

¹⁴ Néese Jesús imáidaca yàataléwa níái wenàiwicaca ibàluèyéicawa mawiénita irí. Yá íimaca nalí:

—Péemíacué nutàacái píacué macáita. Píalimáidacué píalíaca péemíaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi nucàlidèeripinácuéca piríwa. ¹⁵⁻¹⁶ Macái yàacási iwàluèriwa wenàiwica idèèriculé, canáca yéewaná casacàaca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Abéerita wenàiwica ibáyawaná, yá nacái itàacái báawéerica imusuéricawa iwàwalicuise, yácata casaquèerica imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Jesús yàacawa wenàiwicanái ícha, yá iwàlùacawa capìi irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese yéewáidacalénái nasutáca néemiawani càinácaalí ímáaná yái tàacáisca Jesús icàlidéerica yàacàsi ìwali. ¹⁸ Yá Jesús ímaca nalí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái píalía péemiacani yái nucàlidéerica? ¿Càmitacué píalíawa canácata yàacàsi yáaliméeri casacàaca imànica wenàiwica íwitáise Dios ícha? ¹⁹ Yái yàacàsi càmita iwàlùawa wenàiwica iwàwa irìculé. Iwàlùacáitawa idèericulé. Néese yàacawa ícha meedá —ímaca nalí yái Jesúsca. Càita Jesús yéewáidaca nía yàacàsi ìwali, Dios imàacaca wenàiwica iyáaca macái íwitáaná yàacásica, masacàacáiná macáita nía. ²⁰ Néese Jesús ímaca nalí àniwa:

—Yái nabáyawaná namànírica, yá nacái tàacáisi báawéerica imusuéricawa wenàiwica iwàwa irìcuíse, yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íwitáise Dios ícha. ²¹ Macáita íwitáisesi báawéeri imusúacawa wenàiwica iwàwa irìcuíse. Càita báawéeri íwitáisesi: Namànica náalaniwa; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càminá Dios imàaca wenàiwica imànica; nayéedùaca áibanái yàasu; nanúaca wenàiwica; ²² naimáca áiba wenàiwica yáapicha càmlíchúaca náinusíwa, càmíirica nacái nanìrisíwa; máini nawàwa needáca nalíwa manùba wawàsi; namànica áibanái irí báawéeri; nachìwáidaca áibanái wenàiwica; mabáiníiri iyú namànica báawéeri nainá iyúwa máaléquèeri iyú áibanái wenàiwica yàacuésemi; báawaca naicáca áibanái wenàiwica ìwalíse yái cawènírica áibanái idènièrica; natàanica báawéeri iyú áibanái ìwali; máini cachàinica naicáca níawawa; càmita náalía cayábèeri ìwali báawéeri íchaná. ²³ Macáita yái íwitáaná báawéerica imusúacawa wenàiwica iwàwa irìcuíse. Yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái íwitáise Dios ícha —ímaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²⁴ Néeseté Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli ícha yàanàcaténá Tiro iyacàlená yàasu cáli néré. Yá iwàlùacawa capìi irìculé. Idècunitàcá iyaca néré, càmita iwàwa yàcalé mìnanaí náalíacawa alénácaalí iyaca. Càmita quéwa yáalimá ibàaca iináwanáwa.

²⁵ Ráunamáita abéechúa inanái uémíaca iináwaná ìwali iyaca capìi irìcu. Udènia uíduwa demonio idacuèchúa íwitáise. Uái inanáica ùacàatécatawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùlulù ipùata iyúwa Jesús ípunita, usutácaténá iicáanápiná upualé.

²⁶ Càmlíchúata israelita úái inanáica. Néese Sirofenicia yàasu cáli néeséechúaca úa. Yá ùanàaca usutácaténá Jesús ícha wawàsi yúucáanápiná demonio uídu ícha. ²⁷ Quéwa Jesús ímaca ulí:

—Péemia comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapiná, càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmlíyèica israelita —íma

ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asáisí uebáidacaalí Dios imànínapíná ulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita úa. ²⁸ Yá úumaca írí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái yáawinacaalíwa mesa yáapíise, sùmanái yúucacaténá nayáapíná yàacàsi yéénáimi, càita nacái nuwàwaca Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca. ²⁹ Néese Jesús ímaca ulí:

—Pidéca píasáidaca nulíni pitàacái iyúwa peebáidaca nulí, íná càmita iwàwacutá pisutáca nuícha quirínama nuyúudàanápíná píawa. Yá numàaca pèepùacawa picapèe néréwa, demoniocáiná idéca yàacawa píidu ícha —ímaca ulí yái Jesúsca. ³⁰ Néese uèpùacawa ucapèe néréwa, yá ùanàaca uíduwa irièchúawa matúbanáita uimácataléca. Quéwa demonio yàacatéwa uícha.

Jesús sana a un sordomudo

³¹ Néeseté Jesús yèepùà yàacawa Tiro iyacàlená yàasu cáli ícha. Yá ichàbacawa Sidón iyacàlená yèewibàa. Yá ichàbaca nacái diez namanùbaca yàcalé Decápolis yàasu cáli ínatéeyéica iyaca. Yá yàanàaca Galilea icalisaniná néré. ³² Néese áibanái natéca asiali Jesús yàatalé, abéeri asiali màuwíiri, càmlíri yáalimá itàaníca machacàníiri iyú. Yá nasutáca Jesús ícha wawàsi imàacáanápíná icáapiwa màuwíiri ìwali ichùnìacaténáni. ³³ Jesús itéca màuwíiri méetàucuta wenàiwicanái ícha, yá Jesús iwàlùadaca báipunitácanama icáapi ipùatawa asiali yùuwíapuná irìculé pucháibanama. Néese Jesús yàapísaca icáapi ipùata ìwaliwa, yá idunùaca asiali inène ìwali icáapi ipùata iyúwa. ³⁴ Néese Jesús iicáidaca chènuniré, yá yeedáca icalésawa. Yá ímaca asiali írí: “¡Efata!” (ímáanáca hebreo itàacái iyú: “¡Yàacùacawéi piùwica!” ímáanáca.)

³⁵ Yá yáalimá yéemìaca cayába yái asialica, yá cayábaca nacái inène, yáalimá itàaníca machacàníiri iyú. ³⁶ Néese Jesús yàalàaca níai wenàiwicaca ipíchaná nacàlidaca áibanái írí iináwaná ichùnìanáni, quéwa éwita ichùuliacáaníta nía manùba yàawiría, càicáaníta nacàlidaca iináwaná mamáalàacata. ³⁷ Macái wenàiwica yéemièyéica Jesús iináwaná ìwali nàináidacawa manuísíwata néemiacani. Yá náimaca nalíwáaca: “Imànica macáita cayábéeri iyú. ¡Imàacaca màuwíiyéi yéemìaca! ¡Imàacaca nacái matàacáiyéi itàaníca!” náimaca Jesús ìwali.

8

Jesús da de comer a cuatro mil personas

¹ Aiba èerité madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé. Néese canáca nayéeripíná néeni. Yá Jesús ímáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa. Yá ímaca nalí:

² —Catúulécanáca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca náyaca núapicha máisiba èeri. Siùcade canáca nalí nayáapíná. ³ Nubànùacaalí nía máapíiyéica nacapèe nérépináwa, cawàwanáta nawàwachàbacawa àyapulicubàa namáapicawa, abénaméeyéi nàanàacáiná déecuise —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Néese yéewáidacalénái náimaca irí:

—Canácata yáaliméeri yàaca nayáapíná cháí, canácatáica wenàiwicanái ibànacale —náimaca. ⁵ Jesús isutáca yéemíawa yéewáidacalénáiwa:

—¿Càisimalénácué pan ìya pírí? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca irí:

—Iyaca walí siete namanùbaca pan —náimaca.

⁶ Néese Jesús ichùullaca wenàiwicanái yáawinacawa cáli íinata. Yá yeedáca níái siete namanùbaca panca icáapi irìculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yái yàacàsica. Yá isubèriadacani, yàaca yéewáidacalénái iríwani. Néese, yéewáidacalénái iwacùaca pan wenàiwicanái irí. ⁷ Iyaca nacái nalí cawàwanáta máisiba cubái imìdecaná púbéeyéi. Jesús yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yái cubáica. Yá ichùullaca nacái yéewáidacalénáiwa iwacùanápínáni wenàiwicanái irí. Yá nawacùaca nalíni. ⁸ Yá macáita nayáaca cadénamani, yái yàacàsica. Néese Jesús yéewáidacalénái needáca siete mapíiri namanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ⁹ Batéwa báinúaca mil namanùbaca asíanái iyáacaté yái yàacàsica. Càmita naputàa inanáiná, sùmanái nacái. Néese Jesús imàacaca nèepùacawa íicha, níái manùbéeyéi wenàiwicaca. ¹⁰ Yá Jesús iwàlùacàtétawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese nàacawa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha, yá nàanàaca Dalmanuta yàasu cáli néré.

Los fariseos piden una señal milagrosa

¹¹ Néeseté abénaméeyéi fariseo nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nadábaca natàaníca cachàiníri iyú Jesús yáapicha. Nawàwa náalimáidacani imàníinápiná áiba wawàsi báawéeri. Yá nasutáca íicha imàníinápiná naicáca wawàsi íiwitáise iyúwa cànírica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíta Dios néeséericatani. ¹² Yá Jesús yeedáca icalésawa cachàiníri iyú máinícáiná báawaca íináidacawa iwàwawa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánácué pisutá numàníinápiná càì? Pidécuéca piicáca numànica manùba, quéwa càmitacué peebáida nutàacái. Péemíacué cayába, càmitacué núasáida piicáca càiri wawàsi —íimaca yái Jesúsca.

¹³ Néese Jesús yèepùacawa náicha, yá iwàlùacawa àniwa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaniná íicha.

La levadura de los fariseos

¹⁴ Jesús yéewáidacalénái naimáichacaté natéca náapichawa nayáapináwa. Nadèniacáita abéeri pan meedá náapichawa barca irìcu. ¹⁵ Néese Jesús yàalàaca nía ipíchaná nàyaca càide iyúwa báawéeyéi íiwitáise fariseo iyáaná, rey Herodes nacái. Íimaca nalí:

—Péemiacué cayába comparación: Piicácué píchawa fariseonái yàasu levadura, yá nacái rey Herodes yàasu levadura —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶ Yá yéewáidacalénái càmita náalíawa Jesús yàalàaná nía fariseonái yàasu tàacáisi íicha, rey Herodes íiwitáise íicha nacái. Iná yéewáidacalénái náimaca nalíwáaca:

—Idéca càì íimaca walí canácáiná walí pan —náimaca. ¹⁷ Jesús yáalíacawa nánáidáanáwa, íná íimaca nalí:

—¿Cánácué píima canácasa pirí pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¿Cánácué càmita peebáida nulí núalimáca nùacuéca piyáapiná càinácaalícué pimáapuèrica? ¿Néenicué, máinisica càulenáca píichani? ¹⁸ Pidèniatacué pituíwatatá. ¿Cánácué càmita píalía péemíaca ìwali yái piiquéerica? Pidèniatacué nacái piùwíwatatá. ¿Cánácué càmita píalía péemíaca càinácaalí íimáaná yái númèericuéca pirí? Báisíta iwàwacutácué piwàwalica càinácaalíté iyáaná nuwacùacaalíté pan wenàiwicanái irí nayáapiná. ¹⁹ Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapiná, níái cinco mil namanùbaca aslanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáatéwa yéenáimi pìwacáidéericatécué? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Doceca mapíiri imanùbaca iyamáacatéwa —náimaca. ²⁰ Néese íimaca nalí:

—Néeni, idécanáamité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapiná, níái cuatro mil namanùbaca aslanáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáawa yéenáimi pìwacáidéericatécué? — íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca irí:

—Sietecaté mapíiri imanùbaca yái imàaquéericawa —náimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Néeni, cánácué càmitàacáwa píalíawa núalimá nùaca piyáapiná? —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un ciego en Betsaida

²² Néeseté nàanàaca Betsaida iyacàlená néré. Yá Betsaida mìnanáí natéca matuíri asíali Jesús yàatalé. Yá nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata ichùnànapínáni. ²³ Néese Jesús itéca matuíri icáapi ìwali, yá imusúadacani yàcalé irìcuíse. Jesús yàapísáidaca icáapi irìculéwa, néese ipusúa yáawiruníwa matuíri ituí íimami ìwali. Yá Jesús imàacaca icáapiwa matuíri ìwali. Yá isutáca yéemíawa matuíri asáisi yáalimácaalí iicáidaca. ²⁴ Néese yái matúrica idàbaca iicáidaca, yá íimaca Jesús irí:

—Nuiquéeyéitatá wenàiwica càide iyúwa waicácaalí àicu, ìpìnáaniyí quéwa —íimaca. ²⁵ Néese Jesús imàacaca icáapiwa àniwa matuíri ituí ìwali. Asáita iicáca cayába yái asialica, idéca ichùnìacawa, íná idé iicáca macáita cayába ituí iyúwa. ²⁶ Néese Jesús ichùuliaca asiali yèèpùanápínáwa icapèe néréwa. Yá íimaca asiali irí:

—Picá piwàlùawa yàcalé irìculé —íimaca yái Jesúsca.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

²⁷ Néeseté Jesús yàacawa Betsaida ìyacàlená ícha yéewáidacalénái yáapichawa nachàbacaténá naicáca yàcalé ìyéeyéica mawiénita Cesarea de Filipino ìyacàlená irí. Ipíchawáise nàanàaca néré, idècunitàacá nèepunicawa àyapulicubàa, yá Jesús isutáca yéemìawa yéewáidacalénáiwa. Íimaca nalí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara wenàiwicaca? ¿Cawinása núa? —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Yá náimaca irí:

—Abenaméyeyí íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèpuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùnánpinaté àniwani. Aibanái àniwa náimaca pìwali áiba profetanái yéénacasa pía, níái icàlidéeyéicaté tàacáisi bàaluité Dios inùmaliçuise —náimaca. ²⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Néenicué pía, ¿cawinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro íimaca irí:

—Mesíasca pía, yái Dios icàlidéericaté ìwali wàawirináimi israelitanái irí, Dios ibànùnánpinaté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ³⁰ Quéwa Jesús yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca ìináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

³¹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca yéewáidacalénáiwa náalíacaténátéwa iwàwacutáanaté yùuwichàacawa manuísiwata, yái Jesúsca, yái asiali Dios néeséerica. Iwàwacutácaté nacái yùuwidenái iicácani iyúwa canéeri iwèni, càmita nacái neebáida itàacái, níái israelita icuèrinánáica, nía nacái sacerdote ìiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Jesús icàlidaca yéewáidacalénái iríwani náalíacaténátéwa iwàwacutáanápínaté yùuwidenái inúacani, quéwa máisiba èeri irìcu, yá icáucàanápínátéwa. ³² Càita Jesús icàlidaca nalí amaléeri iyúni. Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta náicha. Yá Pedro yàalàaca Jesús cachàiníri iyú, ipíchaná icàlidaca càiri wawàsi. ³³ Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca yéewáidacalénái áibanái iríwa. Yá Jesús yàalàaca Pedro cachàiníri iyú. Jesús íimaca Pedro irí:

—¡Piawa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri íiwitáise! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise iyáaná —íimaca yái Jesúsca.

³⁴ Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa, áibanái nacái wenàiwica yèepuniyéicawa náapicha. Yá íimaca nalí:

—Abéericaalí péenáciué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, yá càmita yéewa pimànica yái piwàwéerica pimànica. Iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía.

³⁵ Níacáiná cawinácaalí càmíiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéyeyéica nutàacái mamáalàacata, nacàlida nacái nutàacái áibanái irí, éwita áibanái inúacaalí nía, nadènpíná nacáucawa càmíiri imáalàawa.

³⁶ Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa icáucawa càmíiri imáalàawa càmícáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yái cawènírica yeedéerimica iríwa. ³⁷ Canácáiná áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedácáténá iríwa icáucawa càmíiri imáalàawa, idécanáami yúucaca íchawani. ³⁸ Cawinácaalí wenàiwica báiyéica icàlidaca cayábéeri nùwali, nutàacái ìwali nacái èeri mìnánái irí, níái èeri mìnánái iwènúadéyeyéica íiwitáisewa Dios ícha, cabáyawanéyeyéi nacái, néese càmita núumapíná nàwaliwa nùasunáica nía, núa asìali Dios néeséerica, nùanàapínacaalí Núaniri Dios íiwitáise iyúwa icamaláná mèlumèluíri irícu, mabáyawanéyeyéi ángel yáapicha nacáíwa, nucùacáténá macáita —íimaca yái Jesúsca.

9

¹ Jesús íimacaté nalí nacái:

—Péemláciué cayába, abénaméeyéicúé péená iyéeyéica cháí siùca, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca cainácaalípiná iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa íiwitáise iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁻³ Néesetécáwa seis èeri Jesús icàlidacadénáami nalíni, yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá yàacawa náapicha dúli chènuníiri íinatalé. Yá néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Máiníiri mèlumèluwaca ibàleca cabalèeri máini íicha cháí èeriquéi caná idéeri íibaca càì.

⁴ Naicáca nacái pucháiba profetanái iyéeyéicaté bàaluité, yái Elías, Moisés nacái, itàaníiyéica ìyaca Jesús yáapicha. ⁵ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡máini cayábéeriquéi wàyáanáca cháí! Siùcade wamànica máisiba capli yána wawàwalínápináciué pía, abéeri

pìasupiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná — íimaca yái Pedroca.

⁶ Càica Pedro íimaca máinicáiná cáaluca níái yéewáidacaléca máisiba, íná Pedro càmita yáaliawa càinácaalí iwàwacutáaná íimaca Jesús irí. ⁷ Yáta acalèe iricùacawa, yá ibàliaca nía catámèeri iyú. Néese néemiaca Dios itàacái acalèe yèewíse. Íimaca nalí: “Yácata Nuìri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca: Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca. ⁸ Yáta naicáidaca natéesewa, níái yéewáidacaléca. Yá canácata naiquéeri áibanáica. Naicá abéerita Jesús ibàluèricawa néeni.

⁹ Néesetécawa idècunitàacá nalicùacawa dúli íinatáise, Jesús yàlàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái iríni, yái naiquéericaté dúli íinatalé, àta Jesús imichàacatalétawa yéetácáisi íicha, yái asiali Dios néeséerica. ¹⁰ Iná càmita nacàlida áibanái iríni, quéwa nasutáca néemiawa níawáaca ìwali càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica icáucàanápínásawa. ¹¹ Néese nasutáca néemiawa Jesús:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepùa yàanàaca quéechacáwa aléi èeri irículé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripináca walí. ¿Cáná yéewa càì náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu? — náimaca. ¹² Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami ìwali:

—Báisíta, iwàwacutáca profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechacáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemiaca itàacái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. Aiba wawàsi nacái israelita icuèrinápiná ìwali, iwàwacutácué pínáidacawa ìwali yái tàacáisi profetanái itànèericaté nuináwaná ìwali, núa asiali Dios néeséerica. Natànàacaté tàacáisi nuináwaná ìwali píalíacaténácuéwa iwàwacutáanápiná nùuwichàacawa manuísíwata, israelitanái nacái caná nuwèni naicáanápiná núa, báawapiná nacái naicáca núa. ¹³ Quéwa núumacué pirí, abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica. Yá namànicaté irí báawéeri iyúwaté nawàwáaná, càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi íináwaná ìwali càinácaalíté iyáanápiná — íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

¹⁴ Néeseté Jesús, nía nacái yáapichéeyéica, nèepùacawa Jesús yéewáidacalénái áibanái yàatalé. Yá naicáca manùba wenàiwica Jesús yéewáidacalénái itéese. Nàyaca nacái néré abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Níái yéewáidéeyéica wenàiwica, nía nacái Jesús yéewáidacaléca natàaníca nàyaca nalíwáaca ùuléri wawàsi iyú. ¹⁵ Néese wenàiwicanái íicáca Jesús, yá macáita napiacawa íipunita natàidacaténáni, máiníiyéi

íináidacawa iicáidaca Jesús irí. ¹⁶ Néese Jesús isutáca yéemíawa yéewáidacalénáíwa:

—¿Càinácué ìwali pitàani piríwáaca chàinisíri iyú, píacué nacái nía nacáide? —íimaca nalí.

¹⁷ Yá abéeri néená níái wenàiwica iyéeyéica néré íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nudéca nutéca pìatalé nuìriwa demonio idacuèri íiwitáise. Yái demonioca masànaca imànica nuìri. ¹⁸ Ata alénácaalí nuìri iyaca, yá demonio yàaca irí tèwacáimi, yá yúucaca nuìri cachàiníri iyú cáli íinatalé, yá cacàlica inùmalìcuíse yái nuìrica, yá nacái yaamíadaca iyéiwa, yá pumùluca iiná macáita. Nudéca nusutáca péewáidacalénái íicha wawàsi náucáanápíná demonio nuìri íicha, quéwa càmita náalimá náucaca íichani —íimaca yái yáanirica. ¹⁹ Néese Jesús íimaca:

—¡Píacué càmíyéica yeebáida Dios! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapícha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca pirí quiríta? Pianàidacué nùataléni yái ùucullirica —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Yá natéca ùuculliri Jesús yàatalé. Quéwa demonio iicacánáami Jesús, yá demonio yàaca tèwacáimi ùuculliri irí. Yá ùuculliri yúuwàacawa cáli íinatalé. Yá italíánicawa, cacàlica inùmalìcuíse. ²¹ Néese Jesús isutáca yéemíawa ùuculliri yáaniri:

—¿Càisimaléná èeri idé idèniacani íisacadénáamini? —íimaca yái Jesúsca. Néese yáaniri íimaca Jesús irí:

—Sùmàicaalítàacáwani idàbaca íisacani bàaluité. ²² Manùba yàawiría nacái demonio yúucacani quichái iriculé, úni yáaculé nacái inúacaténáni. Quéwa, pídécaalísica pichùnìacani, néese píicá watúulécana, yá piyúudàaca wía —íimaca yái yáanirica.

²³ Jesús íimaca irí:

—¡Picá càí píimaca ‘pidécaalísica’! Iwàwacutá manuíca píináidacawa píwàwawa nùwali. Aibacaalí yeebáida nulí, Dios imànìpíná irí macái íiwitáaná cayábéerica —íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Yá ùuculliri yáaniri íimaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—Nuebáidaca pirí. ¡Piyúudàa nuebáidacaténá pirí cachàiníri iyú mamáalàacata! —íimaca yái yáanirica.

²⁵ Néese Jesús iicácáiná madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa yàatalé caquialéta, íná yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Jesús íimaca demonio irí:

—Pía demonio, matàacáirica màuwíríca nacái imànica wenàiwica, píawa íicha yái ùucullirica. Picá pèepùa píwàlùacawa àniwa iwàwalìculé —íimaca yái Jesúsca. ²⁶ Yá demonio yéemíánicawa, yàaca tèwacáimi ùuculliri irí àniwa, yá imàacaca ùuculliri itatáca cachàiníri iyú àniwa. Néese yàacawa ùuculliri íicha, yá ùuculliri iriacáitawa cáli íinatalé càide iyúwa yéetéerimiwa. Iná madécaná náimaca ùuculliri yéetácasawa.

27 Quéwa Jesús íbàaca icáapi ìwali imichàidacaténáni. Yá ibàlùacawa yái ùucullirica.

28 Néesetécáwa Jesús iwàlùacawa capìi irìculé yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta áibanái ícha. Yá nasutáca néemìawa Jesús:

—¿Cánácáwa càmita wadé wáucaca demonio? —náimaca. 29 Yá Jesús íimaca nalí:

—Máinicué càulenáca piúcaca yái demonio íiwitáanáca. Iwàwacutácué pisutáca píawawa Dios ícha quéechacáwa, pimàacacué píchawa nacái piyáacaléwa, pidéénápinácué piúcacani wenàiwica ícha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

30 Néese Jesús yàacatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nèepunicawa Galilea yàasu cáli ínatabàa. Jesús càmita iwàwa áibanái yáalíacawa alénácaalíni. 31 Jesús yéewáidacáiná yàacawa yéewáidacaléwa. Yá icàlidaca nalíni:

—Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái asíanái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica. Yá nanúapiná núawa. Quéwa másiba èeri irìcu, yásí nucáucàacawa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

32 Quéwa níai yéewáidacaléca càmita náalía néemíaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí. Yá cáaluca nasutáca néemíawani ìwali.

¿Quién es el más importante?

33 Néeseté nàanàaca Capernaum iyacàlená néré. Yá nawàlùacanáamiwa capìi irìculé, yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

—¿Càiná wawàsi ìwalicué pitàaní siùcatàacáwa idècunitàacá pèepunicawa àyapulicubàa? —íimaca nalí.

34 Masànata quéwa nía Jesús ícha báicáiná nía náiwitáise báawéeri ìwalísewa, natàanicáinaté chánácaalí néená máiníri cachàinica áibanái ícha canánama. 35 Néese Jesús yáawinacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa. Yá íimaca nalí:

—Aibacaalí iwàwa Dios iicácani iyúwa cachàiníríca áibanái ícha canánama, iwàwacutá yái wenàiwica iicáca yáawawa iyúwa càníri cachàini náicha canánama. Iwàwacutá nacái iyúudàaca nía áibanái canánama —íimaca yái Jesúsca.

36 Néese Jesús yeedáca sùmài ibàlùadacaténáni nèewi. Yá Jesús yeedáca sùmài yàanalículéwa. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

37 —Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, imànicaalí cayábéeri sùmài irí nuípídená ìwali, càiride iyúwa yái sùmàica, yásí nuicáca yái cayábéerica imàníríca sùmài irí càide iyúwa idéca nacáicaalí imànica nulí cayábéeri. Càmita imàni abéerita nulí cayábéeri, néese imànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànuèerica núa —íimaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

³⁸ Néeseté Juan ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba yúuquéri demonio wenàiwica ícha pípidená ìwali ímacáiná pimàacasaca càì imànica, quéwa càmita yèepuníwa wáapicha, íná wadéca wàalàacani cachàiníri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica ícha —ímaca yái Juanca. ³⁹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Picácué pìalàa wenàiwica càmlínápiná namàni cayábéeri, canácáiná yáaliméeri itàanica báawéeri iyú nùwali idécanáami imànica nuípidená ìwali yái càmlírca wenàiwica idé imànica, icàlidacaalí nacái iináwanáwa imànínása càì nuíwitáise iyú. ⁴⁰ Macácáiná càmliyéita yúuwideca imànica wía, nayúudàaca wía. ⁴¹ Péemàcué cayába, áibacaalícué iyúudàaca pía peebáidacáiná nutàacái, núa Cristoca, éwita yáalimácaalí yàaca píiraca úni yáawami, càicáaníta Dios imànipiná irí cayábéeriwa —ímaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁴² Jesús ímacaté: “Aibacaalí iméeràidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níai púubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yúuwichàidapináca manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Aibanái idacùacaalí manuírí íba icanápi ìwalíse náucacaténáni manuírí úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí ìsicùmacaawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháì èeri irícu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiníwanái yúuwichàapinácawa áibanái ícha infierno irícu, yái manuírí quicháica. Íná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púubéeyéi. ⁴³ Íná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmlíri imáalàawa, ipíchaná nacái piacawa infierno iriculé, yái manuírí quicháica càmlírca ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁴ Infierno irícu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níai cáwi iyéeyéica nainá yáséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta. ⁴⁵ Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa piabàli iyúwa, pìanápináwa áibalé càmicataléca Dios iwàwa piacawa, yá piúca píchawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí yàabàliwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa yàabàli iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmlíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírí quicháica càmlírca

ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁶ Infierno irìcu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta. ⁴⁷ Pìwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí iyúwa, piicáanápíná wawàsi càmlírìca Dios iwàwa piicáca, yá piúca píichawa píiwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píichawa píiwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmlíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno irìculé, yái manuírì quicháica càmlírìca ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁸ Infierno irìcu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta.

⁴⁹ “Dios icasáapíná quichái nàwali macáita. ⁵⁰ Péemìacué comparación: Cayábéeri iwidúma piyáacalé yáapichacué, quéwa càmicaalí quirínama puíwa yái iwidúmaca, yá càmitacué píalimá cayábéerica pimànica àniwani. Càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa, càide iyúwa cayábéeri iwidúma puíwacaalí imànica walí wayáacalé. Cáininácué piicáyacawa yéewanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú píapichawáaca”, íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Néeseté Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená íicha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa Judea yàasu cáli néré, áiba cáli néré nacái iyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abémàalé Jordán inanába íicha. Néré manùbéeyéi wenàiwica iwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé, yá idàbaca yéewáidaca nía àniwa càide iyúwaté íiwitáise iyáaná. ² Néese abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicáwani, icàlidáanápíná áiba wawàsi báawéeri, yéewacaténá nacháawàaca iináwaná iwali itàacái iwalísewa. Yá nasutáca néemìawani asáisi cayábacaalí asìali imàaca íichawa íinuwa. ³ Jesús íimaca nalí:

—Picàlidacué nulí càinácaalíté profeta Moisés ichùullaca pìawirináimi imànínápíná bàaluité —íimaca yái Jesúsca. ⁴ Néese náimaca irí:

—Profeta Moisés imàacacaté asìali yúucaca íichawa íinuwa. Càité iwàwacutá namànica. Quéechacáwa asìali itànàaca cuyàluta irìcu cáná yéewaná iwàwa yúucaca íichawa úa. Néese yàaca ulí yái cuyàlutaca, yéewacaténá úasáidaca áibanái iríni, náalíacaténáwa manìrica úa. Yá ichùullaca ùanápináwa íicha —náimaca irí. ⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—Bàaluité profeta Moisés imàacacué pimànica càí máinicáinácué báawaca píiwitáise, píacué israelitaca, càmlíyéica

iwàwa imànica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùllianácué pía. Imàacacatécué pibànùaca píchawa pínuwa báawacaalícué piicáca úa, ipíchanácué piùwichàidaca úa cachàiníwanái mamáalàcata. ⁶ Quéwa bàaluté Dios càmítaté ibatàa wenàiwicanái imànica cà. Iná báawaca Dios iicáca yái piúcáanácuéca pínuwa siùcade. Profeta Moisés itànàacaté cainácaalíté iyáaná bàaluté Dios idàbacaalíté wenàiwica. Moisés itànàacaté: ‘Dios idàbacaté idàbáanéeri asiali, idàbáanéechúa inanái nacái. ⁷ Iná siùcade, asiali iwàwacaalí icásàacawa, yásí yàacawa yáaniri íchawa, yátúa ícha nacáíwa, iyacaténa abédanamata ínu yáapichawa. ⁸ Iná idécanáami asiali iimáca úapicha, càmíta quirínama Dios iicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios iicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica’, càité itànàaca yái profeta Moisésca. Iná càmíta quirínama pucháibaca nía, néese abéericata nía. ⁹ Iná càmíta cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níái Dios imàaquéeyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —íimaca nalí yái Jesúsca.

¹⁰ Néese tàyaca capìi irícu, yá Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemiawani ìwali àniwa yái tàacáisica. ¹¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Asiali imàacacaalí íchawa ínuwa, yá yeedácaalí nacái iríwa íinupináwa áibata, yásí imànica ibáyawanáwa ulí, úái idàbáanéechúaca ínucawa, iimácáiná áiba inanái yáapicha càmíichúaca ínusíwa. ¹² Càíta nacái inanái umàacacaalí uíchawa uníriwa, yá uedácaalí uníripináwa áibata, yásí umànica nacái ubáyawanáwa irí yái idàbáanéeri uníricawa, uimácáiná áiba asiali yáapicha càmíríca unírísíwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³ Néese wenàiwica natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios ícha imàníinápíná nalí cayábéeri. Quéwa Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nacúsaca wenàiwica itéeyéica sùmanái, yéewáidacalénái íimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁴ Jesús iicáca yái yéewáidacalénái imàníináca, íná báawaca iicáca náiwitáise. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanà nàanàaca, Dios icùacáiná wenàiwica neebáidacaalí itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa. ¹⁵ Péemlacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa. Càmicaalí cà wenàiwica neebáida, yá canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Jesús yeedáca níái sùmanáica yàanalículéwa. Imàacaca icáapiwa nàwali, yá isutáca nalí Dios ícha imàníinápíná nalí cayábéeri.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁷ Jesús idàbacaté yèepunicawa àniwa, yá abéeri asiali yàanàaca ipiàcawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùlulu ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná. Yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁸ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca irí yái Jesúsca, iwàwacáiná asiali yeebáidaca ìwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

¹⁹ —Píaliacawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmallcuíse. Càité ichùullaca nía: ‘Picá pinúa wenàiwica, picá píimá áiba inanái yáapicha càmicíhúaca píinusíwa, áiba asiali yáapicha nacái càmírira pinìrisíwa, picá piyéedua, picá picàlida pichìwawa, picá nacái pichìwáida áibanái, néese pía píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáíwa’, càì itànàacaté yái Moisésca —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese asiali íimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wía, nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica sùmàicatáiseté núa àta siùca nacáide —íimaca. ²¹ Yá Jesús iicáidaca irí, cáinináca nacái Jesús iicácani, yá Jesús íimaca irí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéericáwaca píimànica: Pía piwéndaca macáita pìasuwa. Néese pía iwènináami catúulécanéeyéi irí. Càita pidèniàpiná pìasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa piàcaténáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

²² Yái asialica, idécanáami yéemìacani, yá máiní achúmaca iwàwa, íná yàacawa Jesús íicha, máinícáiná càasucani, càmicáináaté nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yàasuwa. ²³ Néese Jesús iicáidaca wenàiwica irí ibàlùèyécawa itéese, néese íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¡Máiní càulenáca càasuíyéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! —íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Yá yéewáidacalénái máiní nánáidacawa néemìaca Jesús itàacái, càmicáinátecáwa néemìca càiri tàacáisi, quéwa Jesús íimaca nalí àniwa:

—Píacué nuénánáica, ¡máiní càulenáca neebáidaca Dios itàacái Dios yéenibecaténá nía, cawinácaalí imàaquéeyéica iwàwawa yàasu cawèníri ìwaliwa! ²⁵ Càide iyúwa camello càmíiná yáalimá iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí irìcubàa, càita nacái máiní càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios isùmàirecaténáni, máinícáiná cáinináca càasuíri iicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

26 Idécanáami yéewáidacalénái yéemiacani, yá máini cachàiniwanái náináidacawa Jesús itaacái iwali, yá nasutáca néemíawa níawáaca. Yá náimaca nalíwáaca:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha? —náimaca nalíwáaca. 27 Néese Jesús íicáidaca nalí, yá íimaca nalí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimácáiná imànica macáita —íimaca yái Jesúsca. 28 Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha iyúwa péewáidacalénái —íimaca yái Pedroca. 29-30 Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápináwa nacapèe íchawa nacàlidacaténá yái cayábéeri tàacáisca èeri minanáí irí. Aibanái péenácué nacái nàapínacawa néenánái íchawa, càmicaalí nacái náatúa íchawa, càmicaalí nacái néenibenái béeyéi íchawa, càmicaalí nacái nàaniri íchawa, càmicaalí nacái nabànacale yàaluná íchawa, neebáidacáiná nutàacái, nacàlidacaténá nacái yái tàacáisi cayábéerica. Quéwa Dios yàapínacué pirí cháí èeri írìcu cien imanùbaca yàawiríapiná àniwa picapèepínacué, manùbéeyéi nacái wenàiwica iyéeyéipínacué pirí càide iyúwa péenánái, píatúanái nacái, péenibe nacái, pidènapínacué nacái pibànacale yàaluná nacái. Ewita áibanái yùuwichàidacaalícué píawa cháí èeri írìcu, peebáidacáinácué nutàacái, càicáaníta áiba èeriwa pìyapínacué càiripináta èeri imáalàacanámiwa. 31 Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiniyéica cachàinica siùcade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi wenàiwica nacái áibanái iiquéeyéica iyúwa càmiyéica máini cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máini cachàiniwanái cachàinica níawa áibanái ícha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

32 Néeseté nadàbaca nàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná, yá Jesús yàacawa yéewáidacalénái ipíchaléwa. Jesús yéewáidacalénái icalùadacawa manuísíwata, yá nacái áibanái wenàiwica yèeyéicawa náamiwáise, cáaluca nánáidacawa iwali yái yùuwichàacáisca yàanèeripínacatéwa nàwali Jerusalén ìyacàlená írìcu. Néese Jesús iwènúacawa, imáidaca yàataléwa níái yéewáidacalécawa doce namanùbaca méetàucuta áibanái wenàiwica ícha. Yá idàbaca icàlidaca nalíni càinácaalíté yùuwidenái imánínápinaté irí Jerusalén ìyacàlená írìcu. Yá íimaca nalí: 33 “Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica

núawa natécaténá núa sacerdote íiwacanánái yàatalé, nàatalé nacái níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, núa asìali Dios néeséerica. Yá nachùulipiná càmiyèi judío nanúanápíná núa. ³⁴ Néese naicánípiná nuquínináwa, yá nacái nàapìsáidapíná núa, nacapèèdáidapíná núa, yá nanúapínáca núa. Quéwa másiba èeri irìcu, yá numichàapínácawa yéetácáisi íicha”, íimaca yái Jesúsca.

Santiago y Juan piden un favor

³⁵ Néeseté Zebedeo yéenibe íipidenéyèi Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, wawàwaca pimànica walí cayábèeri càide iyúwa wasutáanápíná píchawa wawàsi siùcade —náimaca. ³⁶ Néese Jesús isutáca yéemlawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànicuéca pirí? —íimaca. ³⁷ Náimaca irí:

—Wawàwaca pimàacaca wáawinacawa píapicha wacùacaténá macái wenàiwica píapicha áiba èeriwa picùacaalípiná macáita píiwitáise cachàiníiri iyúwa. Wawàwaca wáawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáullicúise pirí wacùacaténá píapicha macái èeri mīnanái —náimaca. ³⁸ Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná pimànica Dios imàacacaténácué pirí yái pisutéericuéca nuícha, picùanápínácué núapicha macái wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, iyúwa nacái nuétáanápínáwa yéewacaténácué cachàiníiyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —íimaca yái Jesúsca. ³⁹ Yá náimaca:

—Wáiwacali, wáaliméerica wamànica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisitacué piùwichàapínácawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, péetápinácuéwa càide iyúwa nuétáanápínáwa. ⁴⁰ Quéwa Dios càmita ibatàa numàacapínácué píawinacawa núapicha abéericué péená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, áibacué péená nacái yáawinacawa apáullicúise nulí, picùacaténápinácué núapicha macái wenàiwicata, yácáináta Dios imàacapíná nalíni, cawinácaalí wenàiwicanái Dios ínáidéeyéicatéwa náawinàanápínáwa núapicha wacùacaténá macái wenàiwica —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese yéewáidacalénái áibanái diez namanùbaca, néemlacaalíté càinácaalí nasutáaná Jesús íicha wawàsi, yá calúaca nía pucháiba asianái yáapicha, níai Santiago, Juan nacái. ⁴² Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa nía macáita. Yá íimaca nalí:

—Píalíacuécawa naináwaná ìwali, níai càmiyéica judío icuèyéica yàasu cáli néeséeyéiwa, casíimái nacùaca wenàiwica

cachàinìiri iyú. Píalíacué nacáíwa casímáica náiwacanánái nachùullaca áibanái wenàiwica. ⁴³ Quéwa iwàwacutácué càmita pìya càide iyúwa nàyaaná. Néese cawinácaalí péenácué iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinìirica íiwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéca pía macáita. ⁴⁴ Cawinácaalí péenácué iwàwéerica Dios iicácani càiride iyúwa cachàinìirica áibanái íicha, iwàwacutá íibaidacuéca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali iríwa. ⁴⁵ Iwàwacutácué càì pimànica, núacáiná, núa asiali Dios néeséerica, éwitacué Píiwacalicáaníta núa, càicáaníta càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuibaidacaténá áibanái wenàiwica irípiná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha yàanèeripinácawa nàwali nabáyawaná ìwalísewa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

⁴⁶ Nàanàacaté Jericó iyacàlená néré. Néesetécáwa Jesús yàacawa yàcalé irícuíse, yá yéewáidacalénái yàacawa yáamiwáise, manùbéeyéi wenàiwica nacái nàacawa náapicha. Matuíri asiali iyaca néeni, íipidenéeri Bartimeo, íimáanáca Timeo ìiri, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái íicha ichàbéeyéicawa néenibàa, yéewanápiná iwèniaca iyáapináwa. ⁴⁷ Bartimeo yéemiaca náimaca Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica yái càì ichàbacawa chábàì, yá matuíri idàbaca ímáidaca Jesús irí:

—¡Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca. ⁴⁸ Madécaná wenàiwica icuísacani yái matuírica masàanáanápináni, quéwa ímáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàinìiri iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca. ⁴⁹ Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá íimaca wenàiwicanái irí:

—Pimáidacué nùataléni —íimaca yái Jesúsca. Iná namáidaca matuíri, yá náimaca irí:

—Picá achúma piwàwa, pimichàawa, pìanáwa yàatalé; ímáidaca iyaca pía —náimaca. ⁵⁰ Yáta matuíri yúucaca íichawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalísewa, yéewacaténá ipiacawa, yá ipisiaca ibàlùacawa, yàacawa Jesús yàatalé. ⁵¹ Jesús isutáca yéemiawani:

—¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Yá matuíri íimaca:

—Nuíwacali, nuwàwaca pimàacaca catuíca núa —íimaca. ⁵² Jesús íimaca irí:

—Pìawa matuìbanáita, Dios idéca ichùnìaca pía peebáidacáiná nuchùnìanápíná pía —ímaca yái Jesúsca. Yáta matuírimi iicáidaca àniwa, yá yàacawa Jesús yáapicha àyapulìcubàa.

11

Jesús entra en Jerusalén

¹ Jesús yàanàacaté néré yéewáidacalénái yáapichawa mawiénita Jerusalén ìyacàlená irí. Nàyacaté bamuchúamibàa náicha pucháiba yàcalé ìpidenéeyéica Betfagé, Betania nacái, ìyéeyéica mawiénita dúli irí ìpidenéchúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa, idécanáami càì ímaca nalí:

² —Piacuéwa iriculé yái yàcaléca ìyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pìanàapínacué burro nadacuèrica néré, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani. ³ Aibacaalícué isutá yéemíawa píawa cánacué yéewa piwasàacani, picàlidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalícuéca, nubànùnánápíná nacái wenàiwica natécaténá burro nàatalé àniwa caquialéta —ímaca yái Jesúsca.

⁴ Néese níái yéewáidacaléca pucháiba nàacawa yàcalé iriculé, yá nàanàaca burro nadacuèrica ibàlùacawa bàacháwalé calle irìcubàa, mawiénita capíi inúma irí. Yá nawasàacani.

⁵ Abénaméeyéi wenàiwica ìyéeyéica néeni nasutáca néemíawa nía:

—¿Càinácué pimàni cháí? ¿Cánacué piwasàa burro? — náimaca.

⁶ Yá yéewáidacalénái icàlidaca nalíni càide iyúwa Jesús ímáanáté nalí, íná wenàiwica imàacaca natéca burro. ⁷ Naliada nàasu ruana nacáiriwa burro iwaalíricubàa, yéewanápíná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ⁸ Idècunitàacá Jesús yàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépíná, yá manùbéeyéi wenàiwica naliada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulìcubàa nàacaténá Jesús icàaluíniná. Aibanái nacái iriada wísiri nacáiri ibáiná àyapulìcubàa, yái báinási nawichuèrica manacúalibàa, burrocaténá ìpina íinatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápíná nacuèriná icàaluínináwa. ⁹ Yá macáita wenàiwica yèeyéicawa Jesús ipíchalé, áibanái nacái yèeyéicawa yáamiwáise namáidaca casímáiri iyú:

—¡Wàacué Dios irí cayábéeri! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios ibànùerica walí, icùacaténá wía! ¹⁰ ¡Dios imànica irí cayábéeri yái yàanèerica icùacaténá wía càide iyúwaté wàawirimi rey David icùanáté wàasu cáli! ¡Wàacué irí cayábéeri, yái Dios chènuníisèerica! —náimaca namáidaca nàacawa casímáica nía.

¹¹ Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé, yá yàacawa templo néré. Iicáca macáita yái namànináca templo irìcu. Néese yàacawa Betania iyacàlená néré yéewáidacalénái yáapichawa doce namanùbaca, táicacáinaté yàacawa.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹² Néese mapisáita àniwa, Jesús yàacawa Betania iyacàlená ícha yéewáidacalénái yáapichawa, yá máapicani yái Jesúsca. ¹³ Yá iicáca déecuise higuera yéetaná idènièrica ibáináwa. Yá Jesús yàacawa néré icutácaténá iyacaalí higuera iyacaná nacái. Quéwa canáca iyacaná, idèniacáita ibáiná meedáwa, càmicáiná higuera yàasu èeri càyacanánápinátáni. ¹⁴ Néese Jesús íimaca àicu irí:

—¡Càmita quirínama càyacanáca píawa! —íimaca yái Jesúsca, yáasáidacaténá yéewáidacalénái iríwa Dios yúuwicháidáanápínaté israelitanái. Yá yéewáidacalénái yéemíaca tàacáisi Jesús icàlidéerica àicu irí.

Jesús purifica el templo

¹⁵ Nàanàcaté Jerusalén iyacàlená irìculé, yá Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé. Yá idàbaca imusúadaca wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuise, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená irìcu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica ícha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica áibanái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica. ¹⁶ Càmita nacái ibatàa wenàiwica yèepunídaca iwéndawa yàasusi templo ibàacháwalená irìcubàa. ¹⁷ Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. íimaca nalí:

—Píalíacuécawa tàacáisi ìwali profeta itànèericaté Dios inùmalícuise. Dios íimacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutácaalupináca nuícha, macái èeri mìnánáica’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadaca cayéedéeyéi icapèe iyúni, yái temploca, piyéedùacáinácué plata wenàiwica ícha pichíwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁸ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu néemíacáiná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nàwali, yá nawàwa nanúacani. Yáté nadàbaca náináidacawa cainápinácaalí iyú náalimáaná nanúaca Jesús, cáalucáiná naicácani, máinicáiná cayába macái wenàiwica yéemíaca Jesús yéewáidáanáca nía íiwitáise cachàiníri iyúwa. ¹⁹ Quéwa catácáinaté yàacawa, íná Jesús imusúacawa yàcalé irìcuise yéewáidacalénái yáapichawa.

La higuera sin fruto se seca

²⁰ Néeseté amaláca nawicáu mapisáináami àniwa, yá nàaca nachàbacawa mawiénita higuera yéetanámi irí. Yá naicáca

àicumica chuìcani báawanama macáita, ipìchumi nacái. ²¹ Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté higuera yéetaná irí, yá Pedro ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, piicá higuera yéetanámi piùwichàidéerimica. Idéca chuìcani —ímaca yái Pedroca. ²² Néese Jesús ímaca nalí:

—Iwàwacutácué peebáidaca Dios irí imànínapínácué piri càinácaalícué cayábéeri pisutéericuéca ícha. ²³ Péemiácué cayába, cawinácaalí càì ímaca yái dúli irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuíri úni yáaculé’, ímacaalí, yeebáidacaalí nacái manuísíwata macáita ichàbáanápínáwa càide iyúwa isutáaná Dios ícha wawàsi, yásí Dios imànica iríwani. ²⁴ Iná núumacué piri càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuéca Dios ícha imànínapínácué piri, yá peebáidacaalícué manuísíwata càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imànicuéca piríni, yásí Dios imànicuéca piríwani. ²⁵ Pisutácaalícué piacawa Dios ícha, yá áiba wenàiwica imànicaalíté piri báawéeri, pimàacacué piwàwawa ícha yái báawéerica imàníricaté piri, yéewanápínácué Píaniri Dios chènuníséeri imàacaca iwàwawa pibáyawaná íchacuéwa. ²⁶ Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa ícha yái báawéerica áibanái imàníricuéca piri, càmitacué nacái Wáaniri Dios chènuníséeri imàaca iwàwawa pibáyawaná íchawa —ímaca yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²⁷ Néeseté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré. Yá idècunitàcá Jesús ìpináanica templo irìcu, yá sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca néemiawa Jesús. ²⁸ Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànua pía pimusúadáanápíná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuise, níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulia pía pimusúadáanápíná nía? —náimaca. ²⁹⁻³⁰ Néese Jesús ímaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca nuémiawa pía: ¿Cawiná ichùuliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínácaalí náicha ichùuliaté Juan ibautizáanápíná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacaalícué nulíni, yásí nucàlidacué nacái piríwani cawinácaalí ichùulica núa numusúadáanápíná wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuise, níái iwéndéeyéica yàasusi — ímaca yái Jesúsca.

³¹ Néese nadábaca natáanica nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulìeriquéera Juan, yásí isutáca yéemiawa wíatá: ‘Néeni, ¿cánácué càmita peebáidani?’ càipíná ímaca walí.

³² Càmita nacái wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulìeriquéera Juan”, càì náimaca nalíwáaca, cáalucáiná nía

wenàiwicanáí íicha, macáita wenàiwica neebáidacáiná Juan itàanicaté báisíri iyú Dios inùmaliçuise. ³³ Iná nacàlidaca Jesús iríni:

—Càmita wáalíawa —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmítacué nucàlida piríni cawinácaalí ichùulíaca núa numusúadáanápíná wenàiwica templo ibàacháwalená iríçuise níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

12

La parábola de los labradores malvados

¹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asíali idèniacaté ibànacale yàalunáwa uva ibànacalená yàalupíná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Yá íicaca íba irículé imànicaténá utàwi nacáichúa uva iyacaná yàalupíná, napisùacatalépiná uva ituní. Néese imànicaté chènuníiri capíi naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu, ipíchaná cayéedéeri iwàlùacawa néré. Yá imàacaca áibanái icuèyéipíná irí yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéénápíná yàasu èerita, needácatáipínaté iyacaná. Idécánáami imànica náapicha càiri wawàsi, néese yàacawa náicha áibalépiná. ² Néeseté uva yàasu èeri yàanàaca needácaténá uva iyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré. Ibànùaca néréni icutácaténá icuèyéi íicha bànacalé íiwacali yàasu uva iyacaná yéénápíná. ³ Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná náibàacani, nacapèedáidacani, yá nachùulíaca yàacawa náicha, càmita nabànùa yáapicha uva iyacanáca. ⁴ Yá bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicawa áibata. Yá náibàacani. Yá namànica icháuná íiwita ìwali. Yá namànica irí báawéeri manuísíwata. ⁵ Yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibata àniwa. Yá nanúacani. Néesecáwa íiwacali ibànùaca mamáalàacata yàasu wenàiwicawa áibanái àniwa manùbéeyéi. Yá níái icuèyéica uva ibànacalená nacapèedáidaca abénaméeyéi, nanúacaté nacái áibanái.

⁶ “Néeseté yái bànacalé íiwacalica idèniacaté ìiriwa abéerita, yáta máiní cáininéerica yáaniri íicáca. Atata bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé ìiriwa, íimacáiná íináidacawa iríwa yái bànacalé íiwacalica: ‘Báisíta nàapínáca nuìri íimiétacanáwa’, íimaca íináidacawa iríwa. ⁷ Quéwa níái icuèyéica uva ibànacalená náimacaté nalíwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéetápinácaalíwa, yásí yàaca uva ibànacalená ìiri iríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanánái’, náimaca nalíwáaca. ⁸ Càita náibàacani, yá nanúacani. Yá náucacaté ichéecami uva ibànacalená yèewíise.

⁹ “Siùca nucàlidacué pirí cainácaalí bànacalé íiwacali imànínápíná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé. Yàanàapíná

nàataléwa, yá inúapíná níawa. Néese imàacapíná áibanái icùaca irí uva ibànacalená.

¹⁰ “Pidécuéca piléeca áiba comparación Dios yàasu profeta itànèricaté Dios inùmalicúise. ¿Cánacué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté Dios ibànùanápínaté israelita icuèrinápíná, quéwa ímaca báawáanápínaté naicácani. Càité profeta itànàaca: ‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníri iwàwacutácawa capli irípiná yái íba náuquéricaté.

¹¹ Dios imànicáiná càì, íná wàaca Dios irí cayábéeri’, càité profeta ímaca nùwali”, ímaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái càiride iyúwa íba, israelita icuèrinápínáca.

¹² Néeseté abénaméeyéi néená níái judío íiwacanánáica nawàwa náibàaca Jesús náucacaténáni presoíyéi ibànaliculé, náalíacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca. Cà míirita quéwa nadé náibàacani, cáalucáiná naicáca níái manùbéeyéi wenàiwicaca cayábéeyéica iicáca Jesús. Iná nàacawa Jesús ícha.

El asunto de los impuestos

¹³ Néeseté judío íiwacanánái ibànùaca abénaméeyéi fariseo nàacaténáwa Jesús yàatalé, áibanái nacái cayábéeyéi iicáca rey Herodes íiwitáise. Nawàwacaté nasutáca néemíawa Jesús càulenéri wawàsi ìwali, náalimáidacaténá naicáwani icàlidáanápíná báawéeri iyúni yéewanápíná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobierno íiwacanánái irí.

¹⁴ Yá nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí cáimiétaquéri iyúta:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíri iyú, càmita nacái cáalu pía wenàiwica ícha càmicáiná pimàaca áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúadaca píiwitáise cayábéeri ícha, néese péewáidaca wenàiwica báisíri iyú nàyacaténá càide iyúwa Dios ichùulianá nàyaca. Iná picàlida walíni báisíri iyú ìwali yái wasutéeripínáca wéemíawa píawa: ¿Cayábasica wapáyaida wáichawa nía plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobierno íiwacanánái icuèyéica wàasu cáli, càmicaalí nacái báawasicani? ¿Iwàwacutásica wapáyaidaca wáichawa níara romanoca, càmitasica iwàwacutá wapáyaidaca wáichawa nía? —náimaca.

¹⁵ Quéwa Jesús yáalíacawa càmita báisí nawàwa náalíacawa, nawàwacáita nacháawàaca iináwaná ìwali meedá itàacái ìwalíise. Iná ímaca nalí:

—¿Cánacué píalimáida piicáwa núa picháawàcaténá nuináwaná ìwali ìwalíise yái núumérica? Néeni, pitécué nulí moneda nuicácaténáni —ímaca yái Jesúsca. ¹⁶ Yá natéca iríni. Néese Jesús ímaca nalí:

—¿Cawiná yéenáíwaná ichanàawa, cawiná nacái íipidená ichanàawa moneda ìwali? —ímaca yái Jesúsca. Náimaca irí:

—Emperador ípidenáquéi ichanàawa, yéenáiwana nacái ichanàawa ìwali, yái romano íiwacalináca, icuèrica macái èeri mìnanaí —náimaca. ¹⁷ Iná Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulianácué pipáyaidaca. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica —ímaca yái Jesúsca. Yá máiná naináidacawa néemíaca manuíswata Jesús íimáaná, càmicáiná náalimá nacháawàaca íináwaná ìwali itàcái ìwalíse.

La pregunta sobre la resurrección

¹⁸ Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwacaté wenàiwicanái íicánica Jesús íquíniná, íná nasutáca néemíawa Jesús, náalimáidacaténaí naicáwani. Yá nacàlidaca írí tàacáisi. Náimaca írí:

¹⁹ —Pía yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse ímérica wíacué judíoca iwàwacutáca càì wamànica: Asíali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasàiri yeedáca íríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapináwa yéewacaténaí idèniaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipiná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁰ Uwé, áibaalíté nàyaca siete namanùbaca yéenanái. Yá nabèeri yeedáca ínupináwa. Yá yéetácaawa uícha méenibeta. ²¹ Yá íméeréerimi yeedáca úa ínupináwa. Yá yéetácaawa uícha méenibeta. Càita nacái íméeréerimi àniwa yeedáca íríwa úa, yá yéetácaawa uícha méenibeta. ²² Càité níái sietéeyéica ímanùbaca needáca úa quéwaté méenibecata néetácaawa uícha macáita. Néese uétácaawa átata náami. ²³ Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, néese ¿càinápinásica uníri náicha níái sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawa macáicáináta nainucaté úa —náimaca naicáanica Jesús íquíniná. ²⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca piméeràacawa báisíri tàacáisi íicha càmicáinácué píalíawa càinácaalí ímáaná Dios itàcái profetanái itànèericaté Dios inùmalícuíse. Càmitacué nacái píalíawa Dios ííwítáise ìwali, yái yáalímérica imichàidaca wenàiwica yéetácaisi íicha. ²⁵ Aibaalípiná yéetéeyéimiwa nacáucàapinácaawa, quéwa càmita nacásàapináwa, níái aslanáica, inanái nacái, nàyapinácáiná càiwade iyúwa chènuníiséeyéi ángel iyáaná càmíiyéica icásàawa. ²⁶ Aiba wawàsi nacái, piyúunáidacuéca càmita Dios icáucàidapiná wenàiwica áibaalípiná, quéwa pidécuéca píléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, íná ¿cánácué càmita píalía péemíaca càinácaalí ímáaná? Moisés íbalùacatéwa Dios ípunita mawíénita maléenéeri àicu írí yeeméricawa quichái iyú, yá Dios íimacaté Moisés írí: ‘Núacata

yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái', càite íimaca yái Diosca. ²⁷ ¡Dios càmita icùa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué pialácawa cáuca nía Dios yáapicha, níai Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácánitatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáaliácawa Dios icáucáidáanápíná yéetéeyéimiwa áibaalípiná. Pidécuéca piméeràacawa máini déeculé báisíiri tàacáisi íicha —íimaca yái Jesúsca.

El mandamiento más importante

²⁸ Abéeri néená níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu yémìacaté saduceonái isutáaná yémìawa Jesús, yá nacái yáaliácawa Jesús icàlidacaté nalíni cayábéeri iyú. Néese yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yémìawa Jesús:

—Nàyaca madécaná wawàsi Dios ichùulièrica wamàníinápínáca. ¿Càiríná náicha máiníiri cachàinica náicha canánama wamàníinápíná? —íimaca. ²⁹ Néese Jesús íimaca irí:

—Yái Dios ichùulianáca máinírica cachàinica náicha canánama wamàníinápíná càì íimaca: 'Péemìacué, piacué israelitaca. Iyaca abéerita Wacuèrinásàiri, yái Wacuèriná Dios.

³⁰ Cáininá piicáca Picuèrináwa Dios macái piwàwalícuísewa, macái picáuca iyú nacáiwa, macái píiwitáise iyú nacáiwa, macái pichàini iyú nacáiwa', càì íimaca yái Dios ichùulianáca máinírica cachàinica náicha canánama wamàníinápínáca. ³¹ Yá pucháibáaná tàacáisi Dios ichùulianáca máiníiri cachàinica náicha canánama wamàníinápíná càì íima: 'Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca piáwawa', càì íimaca yái Diosca. Canáca áiba tàacáisi cachàiníiri náicha níai pucháiba tàacáisica —íimaca yái Jesúsca. ³² Néese yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu íimaca Jesús irí àniwa:

—Cayábéeri yái picàlidéerica walí, pía yéewáidéerica wía. Pidéca picàlidaca walí báisíiri iyúni. Iyaca abéerita Dios. Canácata íicha áiba. ³³ Yá nacái cáininácaalí waicáca Dios macái wawàwalícuísewa, macái wáiwitáise iyú nacáiwa, macái wachàini iyú nacáiwa, yá nacái cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná waicáca wíawawa, yásí máini cawènica Dios iicácani náicha macái pírái íiwitáaná wanuéyéica Dios irí iyúwa sacrificio, macái ofrenda íiwitáaná nacái wamàaquéerica Dios irí neemácaténá sacrificio altar íinata —íimaca yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu.

³⁴ Cayábaca Jesús yémìaca icàlidáanácani, yái yéewáidéerica wenàiwica icàlidacáináténi cáaliácáiri iyú, íná Jesús íimaca irí:

—Yá batéwata pimàaca Dios icùaca pía —íimaca yái Jesúsca. Néese cáaluca macáita níai Jesús yúuwideca. Càmita nawàwa nasutáca néemìawa quirínamani, yái Jesúsca, náalimáidacaténá naicáwani, yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali itàcái

ìwallisewa. Cáaluca nasutáca néemlawani, ipíchaná báica nía nacái wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién descende el Mesías?

³⁵ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irìcu, yá íimaca nalí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu càmita néewáida nía macái tàacáisi iyú Dios itàacái icàlidéerica Mesías ìwali, yái Picuèrinápinácuéca Dios ibànuèripinácuéca pirí, píacué judíoca. Náimacáita rey David itaquérinámicani. Quéwa rey David íimacaté áiba wawàsi nacái Mesías ìwali. ³⁶ Espíritu Santo imàacacaté David itànàaca yái tàacáisica:

‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picùacaténá núapicha macáita, idècunitàacá numawèniadaca píicha macái piùwidenáíwa, íimaca yái Diosca’,

càité íimaca yái Davidca.

³⁷ Yái rey David íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquérinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David Iiwacali nacáicani —íimaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

³⁸ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca nía, yá íimacaté nalí: “Píicácué píichawa níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Picácué pìyaca càide iyúwa nàyáaná. Casímáica nèepunícawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná casímáica Dios iicáca nía. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. ³⁹ Máini nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi íinata cáimiétacanéeyéi wenàiwica yáawinacatáicawa macái wenàiwica yàacuésemi judíonái yéewáidacàalu irìcu. Nacutá nacái cayábanaméeyéi yàalubáisi cáimiétacanéri yáawinacatáicawa macái wenàiwica yàacuésemi nayáacaténá nayáacaléwa náapicha, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiniyéica cachàinica. ⁴⁰ Níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nayéedùaca nacái nacapèemi, nàasumi nacái, náicha níai catúulécanéeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha. Néese nasutáca Dios íicha déecuíri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yùuwichàidéeyéipiná cachàinìiri iyú náicha áibanái cabáyawanéyéica”, íimaca yái Jesúsca.

La ofrenda de la viuda pobre

⁴¹ Aiba èerité Jesús yáawinacawa templo irìcu, abéemàalé ofrenda yàalu íicha wenàiwica iwàlùadacataléca plata

namàaquérica Dios irí. Yá iicáca wenàiwicanái irìadaca yàasu platawa ofrenda yàalu irìculé namàacacaténáni Dios irí. Yá iicáca madécaná càasuíyéi naliadaca néré manùba plata. ⁴² Néese inanái yàanàaca néré, catúulécanéechúa, inìrimi yéetéechúamicawa íicha. Yá uliadaca moneda ofrenda yàalu irìculé, pucháiba moneda cobréeyéi púubéeyéi, càmiíyéica máini cawènica. ⁴³ Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénaiwa. Yá íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, úai maniríchúami catúulécanéechúaca udéca umàacaca ùasu ofrendawa Dios iiquéeri iyúwa manuiri iwèni náicha canánama yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irìculé. ⁴⁴ Macáita níai áibanái nàacaté ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèníiri íichawa, quéwa úai catúulécanéechúaca, udéca umàacaca ofrenda Dios irí macáita yái udènièrimica uwèniánápináca uyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

13

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Jesús imusúacatéwa templo íicha, yá abéeri yéewáidacalé íimaca irí:

—Wáiwacali, ipiicácáwa níai templo yàasu íba cayábanaméeyéica, nía nacái capíi manuínaméeyéica, cayábanaméeyéi iicácanáwa templo itéeséeyéica! —íimaca.

² Quéwa Jesús íimaca irí:

—Péemia cayába yái núuméeyéica pirí iwali, níai capíi manuínaméeyéica. Aibaalípiná canácata capíi yàasu íba yáawinéeripinácawa áiba íba íinata. Macáita níai capíi templo itéeséeyéica namáalàpináta nacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³ Néeseté Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, ímáanáca olivo inàlimaná. Uái dúli iyéechúaca abéemàise templo íicha. Yá Jesús yáawinacawa. Néese Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, Andrés nacái nàacawa yàatalé méetàucuta áibanái íicha. ⁴ Nasutáca néemiawa Jesús càicaalínápinácaalí ichàbawa yái wawàsi Jesús icàlidéericaté nalí templo iwali, càinácaalí iyú nacái nadépináté náalíacawa templo imáalàanápínacatéwa mesúnamáita.

⁵ Néese Jesús íimaca nalí: “Piicácué píichawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàapínácawa. ⁶ Manùbacáiná wenàiwica nàanàpiná icàlidéeyéipiná ichìwawa. Náimapiná núacasa níata. Yá nacálidapíná nachìwawa. Càipiná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéerica Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipiná náimaca namànica nachìwawa. Yá nachìwáidapíná manùba wenàiwica.

⁷ “Picácué cáalu piwàwa péemìapinácaalícué áibanái itàaníca ùwicái iináwaná ìwali, namàniínása ùwicái mawiénita, déecubàata nacái. Càita iwàwacutá namànica, quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èeriquéi. ⁸ Manùbacáiná áiba cáli néeséeyéi ipéliapiná áiba cáli néeséeyéi ípunitawa, áibanái gobierno namànipiná ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. Yá canánama cáli icusúapinácawa. Yá nacái manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú. Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbáanéeri yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacaalí ùuwichàacawa ùasu èeri umusúadacaténá iicá èeri.

⁹ “Piicácué píichawa áibanáicáiná judíonái náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nàyacàle icuèrinánái iríwa. Aibanái icapèedáidapinácué píawa judíonái yéewáidacáalu irícu. Yá áibanái náibàapinácué píawa nacháawàacaténá piináwaná ìwali càmiyéi judío icuèrinánái irí, reynái irí nacáywa peebáidacáinácué nutàacái. Càipiná Dios imàacacué namànica pirí, yéewanápiná picàlidaca nalí nutàacái. ¹⁰ Ipíchawáise imáalàapinácawa yái èeriquéi, yá iwàwacutápiná macái èeri mìnánái yéemìaca nutàacái cayábéeri. ¹¹ Néenialípiná náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué píá náiwacanánái iríwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa ìwali càinácaalí iyú píalimá picàlidaca nalí nutàacái. Pibàlùapinácué náipunita, yá picàlidacué nalí càinácaalí tàacáisi Dios ichùulìeripinácuéca picàlidaca nalí, càmicáinácué picàlidapiná nalí piasu tàacáisiwa meedá, néese picàlidapinácué nalí nutàacái Espíritu Santo imàaqueeripinácuéca píalíacawa. ¹² Néenialípiná wenàiwicanái nacháawàapiná néenánáisiwawa áibanái irí, néenánái néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nacái nasèenái nacháawàapiná néenibewa néetáanápináwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapiná náiwitáisewa nasèenái íchawa, yá nanúaca nasèenáiwawa. ¹³ Macái èeri mìnánái báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetáatalétawa, níacata nuwasèeyéipiná Dios yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

¹⁴ “Aibaalípiná piicápinácué wenàiwica imànica áiba báawéeri casaquèeri wawàsi templo irícu, aléde càmicataléca Dios imàaca wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios ícha –píacué iléeyéica yái tàacáisica, péemiacué cayábani –íná piicápinácaalícué yái wenàiwica iyaca néré, yásí macáita wenàiwica iyéeyéica cháí Judea yàasu cáli iwàwacutá napiacawa dúli inàliméeri nérépiná. ¹⁵ Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri ínatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèe iriculéwa needácaténá nàasuwa

ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁶ Cawinácaalí iyéyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, ibatàa needáanápíná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁷ ¡Nàuwichàapínácawa manuísíwata cawinácaalí inanái idéerìcuíyéica, nía nacái inanáica yèyèyéica quirasì ìira ìinisi!, càmícáiná náalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. ¹⁸ Pisutácué Dios ícha ipíchánacué iwàwacutá piplacawa uníabépi, máinicáinácué càulenáca placawa. ¹⁹ Néenialípiná wenàiwicanái yùuwichàapínácawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái ícha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siùca nacáide. Càmiripináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái ícha càiripináta cháí èeri írìcu. ²⁰ Càmicaalí Wacuèriná Dios imàaca maléenéeripínátáni yái yùuwichàacáisica, yásí macái èeri mìnánái yéetápinácawatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripínacani cáininácáiná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwica Dios yeedéyeyéica yàasunáipínáwa.

²¹ “Néese néenialípiná áibanái ímapínacué piríwa: ‘Aquialécué, piicáca chácata iyaca yái Mesíasca’, càipiná náimaca; áibanái nacái náimapínacué piríwa: ‘Piicácué Mesías iyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipiná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani. ²² Manùbacáiná cachìwéyeyí yàanàapínáca, icàlidéeyéipíná ichìwawa, náimapiná Mesíasca nía, judío icuèrinápiná; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàapíná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná natàanínása Dios inùmaliçuise. Namànipiná yái càmiríca wenàiwica idé imànica. Càipiná náasáidaca nachàiniwa nachìwáidacatená èeri mìnánái. Náalimáidapíná nachìwáidaca Dios yàasu wenàiwica, Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá íchwaca cayábani, yásí cachìwéyeyí náalimá nachìwáidaca nía nacái. ²³ Iná ¡piicácué píchwaca cayábani! Nudéca nucàlidacuéca piríni, macáita yái iwàwacutéericuéca píalíacawa ipíchánacué nachìwáidaca pía. Nudéca nùalàacuéca pía náicha, ipíchawáise ichàbapínácawa”, ímaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁴ Jesús íimacaté nalí àniwa: “Néenialípiná idécanáami ichàbacawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca èeri, quéri nacáiwaca càmita amalá icànaca. ²⁵ Dùlupùta nacái nacaláapínáwa chènuníise. Yásí cachàiníyeyí wawàsi iyéyeyéica chènuniré nacusúacawa macáiwaca. ²⁶ Néese macái èeri mìnánái iicápiná núa, núa asíali Dios néeséerica, nùanàapíná acalèe yèewíise cachàiníiri nuíwitáise iyúwa, nucamalaná mèlumèluíri írìcuwa nucùacatená macáita. ²⁷ Nubànàapíná nùasu ángelnáiwaca, yá

nàwacáidapiná nulí nùasunái nuedéeyéica èeri mìnaná yèewíse àta alénácaalí nàyaca macái cáli imanùbaca cháí èeri irìcu.

²⁸ “Péemiacué cayába comparación higuera yéetaná iwali: Càisinàcaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá pialíacuécawa mawiénica camuí. ²⁹ Càita nacái piicápinácaalícué ichàbacawa macáita yái nucàlidéericuécá pirí iwali, yásí pialíacuécawa mawiénica núa, nùanápináwa néese àniwa, núa asiali Dios néeseérica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capli inùma irìcu, iwàlùanápináwa capli irìculé. ³⁰ Péemiacué cayábani, macáita yái siùquérica tàacáwa nucàlidacuécá pirí iwali, macáita ichàbáanápinácawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipináca néenialíwa. ³¹ Yái capiraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapinácawa áiba èeriwa, néese nutàacái càmita imáalàapináwa. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwa nucàlidáanacué piríni.

³² “Quéwa canácata yáaliériwa chácataínápinácaalí yái èerica, chènuníiséeyéi ángelnái nacái càmita náalíawa, núa nacái Dios lírica, càmita núalíawa chácataínápinácaalí yái èerica, hora nacái. Abéericata Núaniri Dios yáaliériwa.

³³ “Iná picùacué pìyacani, yái èeripináca, pisutácué nacái Dios ícha, càmicáinacué pialíawa chácataínápinácaalí nuénáiwaná yàanàaca. ³⁴ Péemiacué comparación: Nuénáiwanápiná iyaca càide iyúwa asiali yàacaalíwa ipáchiatená déeculé. Ipíchawáise imusúacawa icapèe íchawa, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá ichùuliaca nacùanápiná icapèe, yàasu nacái. Macái icàlida nalí náibaidéeripináca. Yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa icuèripiná capli inùma ipíchaná iimáca, ituíyàanápiná mamáalàacata àta náiwacali yàanàacataléta àniwa. ³⁵ Iná núumacué pirí, picùacué cayába nùanàaca àniwa, càmicáinacué pialíawa nuénáiwaná, núa iyéerica càide iyúwa capli íiwacali, chácataínápinácaalí nùanàaca àniwa, nùanápinácaalí táicalé, càmicaalí nacái catá bamuchúami, càmicaalí nacái cawámai itàacaalí, càmicaalí nacái mapisáita. ³⁶ Picùacué cayába nùanàaca ipíchanácué nuèpùapinácaalí nùanàaca àniwa, yáta nùanàacuécá píá meedá càmiyéica ílibaida nulí cayába, càide iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá. ³⁷ Yái núméericuécá pirí, núuma nacái macáita nùasu wenàiwica iríwa: Picùacué cayába nùanàaca àniwa”, iimaca yái Jesúsca.

14

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Iwàwacutácaté pucháiba èeri ipíchawáise judiónái yàasu culto ípidenéeri Pascua, nayáacaalíté pan càmiiri idèna levadura. Sacerdote íiwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu nacutáca càinápinácaalí

iyú yéewanápiná náibàaca Jesús ibàacanéri iyú nanúanápináni.
² Abénaméeyéi náimaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níái manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé irícu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

³ Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yá iwàlùacawa Simón icapée irìculé, yái Simón ichùnièricatéwa cháunási lepra ícha. Néese idècunitàacá Jesús iyaca mesa idaní iyáacaténa iyáacaléwa, yá abéechúa inanái yàanàaca itéechúaca catùu ucáapi irícuwa, abéechúa catùu cawèníiri íba alabastro icatùalená, ipuniéchúawa séenási pumèníiri isàni iyú, ípidenéri nardo, máiníiri cawènica. Yá ubacáca catùu inùma, yá ùcùaca séenási Jesús íwita ìwali, yái séenási pumèníirica isàni. ⁴ Néese abénaméeyéi néená níái iyéeyéica néeni, yá calúaca nía ìwalise yái umàníináca. Náimaca nalíwáaca:

—Máiní báawéeriquéi úucáanáca meedá yái pumèníirica isàni cawèníirimica. ⁵ Yái pumèníirica isàni iwèníiri trescientos ichàbaníseta denario, cawèníiyéi plata abéeri camuí iwènicatái. Iná ¿cánácáwa càmita uwéndani ùacaténa iwènináami catúulécanéeyéi irí? —náimaca nalíwáaca. Yá nacúisaca náichawa úái inanáica. ⁶ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Pimàacacué umànica càide iyúwa uwàwáaná. Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Udéca umànica nulí cayábéeri. ⁷ Catúulécanéeyéi wenàiwica nàyacuéca pèewi càiripináta, iná yéewa píalimá piyúudàaca nía càinácaalí èeri piwàwacatáicacacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmirita iyapiná píapichacué càiripináta cháí èeri irícu. ⁸ Uara inanáica udéca umànica nulí yái cayábéerica úaliméerica umànica. Udéca ùcùaca nùwali perfume nusànipiná ipíchawáise nuétácawa, yéewanápiná nabàliaca núa, càide iyúwa judiónái imàníiná yéetéeyéimiwa irí. ⁹ Péemiacué cayába, àta alénacaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái cháí èeri irícu, yái tàacáisi ímérica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yásí nacái nacàlidaca uináwaná ìwali càinácaalí iyú úái inanáica umàníináte nulí cayábéeri. Càipiná nawàwalica úawa —íimaca yái Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁰ Néeseté Judas Iscariote, abéeri néená níái docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacaléca, yàaca itàanica sacerdote íiwacanánái yáapicha, itéenápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténnani. ¹¹ Níái sacerdote íiwacanánáica néemiacaalíni, yá máiní casíimáica nawàwa. Yá nacàlidaca Judas irí nàanápináté irí plata itéenápináca nía Jesús yàatalé náibàacaténnani. Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi

càicaalínacatáipináta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé nàibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹² Idàbáanéeri èeri yàanàacaté judiónái yàasu culto yaali ìpidenéerica Pascua nayáacaalíte pan càmiiri idènià levadura. Yáté èerica nanúacaté oveja wàlisài iyúwa sacrificio càide iyúwaté náiwitáise iyáaná nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaali. Yáté èerica Jesús yéewáidacalénái isutáca yéemiawani. Náimaca irí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapiná nacáíwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacaténáni wáapicha? —náimaca irí. ¹³ Iná Jesús imáidaca yàataléwa pucháiba yéewáidacaléwa ibànùacaténá nía. Yá ímaca nalí:

—Piacuéwa Jerusalén iyacàlená irìculé. Abéeri asiali ìpunitáidapínacué píawa, itéerica úni catùalìcu. Piacuéwa yáamiwáise, ¹⁴ àta iwàlùacatalétawa capìirìculé, néese píimacué capìi íiwacali irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemíawa pía alénácaalí capìi imàdáná iya iyáacatáipiná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, píimacué irí. ¹⁵ Néese yáasáidapínacué piríwani, capìi imàdáná manuírì iyéerica chènunibàa cáli inàni ícha, nachùnìerica cayába. Pichùnìacué walíni néré wayáapiná Pascua piná — ímaca yái Jesúsca.

¹⁶ Néese nàacawa Jesús ícha níái yéewáidacaléca, yá nawàlùacawa Jerusalén iyacàlená irìculé. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús ímáanáté nalí. Néese nachùnìaca yàacàsi Pascua pinéerica. ¹⁷ Néeseté catáca yàacawa, yá Jesús yàanàaca néré doce namanùbaca yéewáidacalé yáapichawa. ¹⁸ Néese idècunitàcá nayáaca nayáacaléwa mesa iwéré, Jesús ímaca nalí:

—Péemìacué cayába, abéeri péenacué, iyéerica iyáacaléwa núapicha siùcade, itépiná nùuwidenái nàibàacaténá núa — ímaca nalí.

¹⁹ Yá idàbaca achúmaca nawàwa, íná nadàbaca nasutáca néemiawani abéerinamata. Náimaca Jesús irí:

—¿Núasica? —náimaca. ²⁰ Jesús ímaca nalí:

—Abéeri péenacué docenacué pimanùbaca pía, yái yáapúadéerica pan núapicha quírapieli irìculé, yácata itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²¹ Báisíta núa, asiali Dios néeséerica, nuétápinácawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nùwali Dios inùmaliçuise; quéwa ímáiníripiná yùuwichàacawa yái asialica itéeripináca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayába cachàinitésica irítáni càmiccaalíte imusúa íicáca èerítá — ímaca yái Jesúsca.

²² Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca nalíni. Íimaca nalí:

—Peedácué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca nalí.

²³ Néese yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa iricuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáida nalíni, yá macáita nàiracani.

²⁴ Jesús íimaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquéeri nacái báisíiricani yái wàlisài wawàsi Dios imàníríca wenàiwicanái yáapicha iwasàacaténá níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

²⁵ Péemiácué cayába, càmita nuèpùà nuìrapináca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripiná nuìracataléta wàlisài uva ituní yàcalé iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

²⁶ Néeseté idécanáami nacántàaca salmos, yá nàacatéwa dúli nérépiná ípidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlimaná.

²⁷ Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué piwènúadapiná nuícha píiwitáisewa, yá pimàacapinácué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios icàlidéericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapiná yái icuèrica nupíra ovejanáíwa, néese nupíra ovejanáí napiapiná nacàlálíacawa’, íimacaté yái Diosca.

²⁸ Quéwa idécanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yásí nùacuéwa pipíchalé Galilea yàasu cáli néré, yá nuípunitáidapinácué pía néréwa —íimaca yái Jesúsca.

²⁹ Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí píicha íiwitáisewa, càicáanáta càmita numànipiná càì —íimaca yái Pedroca.

³⁰ Jesús íimaca irí:

—Péemla cayába, yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapiná, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali, ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca.

³¹ Quéwa Pedro íimaca irí cachàiníri iyú mamáalàacata:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapichawa, càicáanáta càmita nucàlida nuchìwawa càmínása nùalía píwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita níái áibanái càì náimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³² Néeseté nàanàaca bànacalé inàlima néré ípidenácataléca Getsemaní. Yá Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Píawinacuéwa cháí idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios ícha —íimaca yái Jesúsca.

³³ Yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá Jesús idábaca icalùadacawa báawanama, máiní achúmaca iwàwa íináidacawa icalùniwa. ³⁴ Yá íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalicúsewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué piimá pìyaca —íimaca nalí.

³⁵ Néese Jesús isirùacawa napíchalé achúmáanata. Jesús yúuwàa iriàcawa inùmáawawa cáli iwéré. Yá isutáca Dios ícha wawàsi asásí cayábacaalí iwasàanápíná Jesús yùuwichàacáisi ícha, yái yùuwichàacáisica yàanèripinácátéwa iwali mesúnamáitaté. ³⁶ Càité Jesús isutáca yáawawa Dios ícha: “Núaniri, píacata yáaliméerica imànica macái wawàsi. Iná piwasàaca núa ícha yái nùuwichàanápínácawa yàanèripinácawa nùwali siùcade; quéwa, càmicaalí cayábani yái piwasàanáca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáaná”, íimaca isutáca Dios ícha yái Jesúsca.

³⁷ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàca nía iiméeyéicáita. Néese íimaca Pedro iri:

—Simón, ¿cáná piimá? ¿Cáná càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapíná? ³⁸ Picácué piimá pìyaca, pisutácué nacái píawawa Dios ícha yéewacaténácué pimawèniadaca píchawa báawéeri, Satanáscáiná yáalimáidapínácué pí pimàniínápíná pibáyawanáwa. Piwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicatacué piiná meedá —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús yèepùa yàacawa náicha àniwa. Yá yèepùa isutáca Dios ícha càide iyúwa idéénaté isutácáwaca. ⁴⁰ Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yásí yàanàca nía iiméeyéicáita àniwa, máinícáiná cadapùleca nía báawanama. Idécanáami icawàidaca nía, yá báica naicáca níawawa iwéré. ⁴¹ Yá Jesús yèepùa iwènúacawa náicha àniwa, yá isutáca yáawawa Dios ícha àniwa. Néese yèepùa yàacawa nàatalé àniwa máisiba yàawiríanápíná. Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué piimá pìyaca? ¿Cánácué piyamáidacáitacuéwa meedá nacái? Pidécuéca piimáca, íná pimichàacuéwa, nuénáiwánacáiná idéca yàanàca presocatáipínáca namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica inúaca núa, núa asíali Dios néeséerica. ⁴² Pimichàacuéwa, wàanácuéwa; áca néese yái asíalica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴³ Idècunitàacá Jesús itàaníca, yáté Judas yàanàca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Yàanàca madécaná

wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Natéca espada machete nacáiri, wacàba nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íibèeyéipináca Jesús.⁴⁴ Judasca, yái itéeripinacaté Jesús yùuwidenái náibàcaténáténi, icàlidacaté nalíni quéechacáwa càinàpinácaalí iyú yáasáida Jesús. Càité Judas íimaca nalí quéechatécáwa: “Yái asiali nutàidéeripináca, nusùsuèeripináca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Iná píibàacuéni, pitécué piacawa cachàiníri iyúni”, càité íimaca nalí yái Judasca.⁴⁵ Inaté Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali! —íimaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná natàidáaná wenàiwica cáininéerica naicáca.⁴⁶ Néese níái manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jesús, nacùacani presoíri iyú.

⁴⁷ Quéwa abéerita néená níái yéewáidacaléca iyéeyéica néré Jesús yáapicha iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipéliacatatá, yá inúacatatá abéeri asiali ìwali espada iyú, quéwa isasàacáita meedá yùuwi abéemàa, yái sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.⁴⁸ Néese Jesús isutáca yémìawa níái wenàiwicaca:

—¿Cánacué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca espada machete nacáiri, wacàba nacái píibàacaténácué núa presoíri iyúpiná càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica, càmicáinacué nupéliapiná píipunita.⁴⁹ Macái èeri imanùbaca, nùyacatécué pèewi idècunitàacá nuéwáidaca wenàiwica templo irìcu, yá càmitatécué píibàa núa néenibàa. Quéwa píalimácué píibàaca núa siùcade yéewanápiná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicuíse —íimaca yái Jesúsca.

⁵⁰ Néese macáita Jesús yéewáidacalénái namàacaca Jesús abéerita néré. Yá nupìacawa.⁵¹ Núa Marcos quéwa, ùuculliricaté núa, nùacatéwa Jesús yáamiwáise. Nudèniacaté nùwaliwa manuíri wáluma meedá, núuquéricaté nùwalísewa. Néese níái wenàiwica náibàaca núa.⁵² Quéwa numusúacàatécatawa nùasu wálumami íichawa, yá nupìacawa náicha mabàleta meedá.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵³ Néeseté natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Néese nàwacáidáyacacawa macáita sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu.⁵⁴ Yá Pedro yàacawa Jesús yáamiwáise déecuíseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa irìculé, yái sacerdote íiwacaliná icapèe íbàacháwalenáca. Yá Pedro yáawinacawa úwinái yèewi, níái icuèyéica templo. Pedro yáawinacawa mawiénita quichái irí yàanabàcaténá néeni.

55 Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái macáita Junta Supremanái israelita íiwacanánái nacutáca wawàsi Jesús ìwali namàacáanápíná úwinái inúacani. Quéwa càmitaté nàalimá nàanàaca báisíri wawàsi ìwali. 56 Yácáiná éwita manùbéeyéi wenàiwica nacàlidacáaníta nachìwawa Jesús ìwali, càicáaníta càmita abédanama natàaníca. 57 Aibanái nabàlùacawa nacàlidacaténá nachìwawa. Yá náimaca:

58 —Wadéca wéemìaca càì íimaca: ‘Numáalàidapíná yái templo asíanái imànírica, néese máisiba èeri írìcu, yá numichàidapíná áiba templo càmlírìta asíanái imàní’, càì íimaca — náimaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali.

59 Quéwa éwita nacàlidacáaníta càiri chìwái, càicáaníta càmita abédanama natàaníca àniwa. 60 Néese sacerdote íiwacalíná imichàacawa ibàlùacawa nàacuése. Yá isutáca yéemìawa Jesús:

—¿Cáná càmita picàlida piináwanáwa? ¿Càiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica pìwali nacháawàanáca piináwaná ìwali? —íimaca Jesús írì.

61 Quéwa, éwita càmicáaníta cabáyawanáca yái Jesúsca, càicáaníta masànata náicha mamáalàacatani, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacalíná isutáca yéemìawa àniwani. Yá íimaca Jesús írì:

—¿Píatasica yái Mesíasca, yái judío icuèrinápináca, yái cayábéeri Dios Íirica? —íimaca. 62 Jesús íimaca írì:

—Báisíta, yáca núa yái. Yá áibaalípiná piicápinácué núawa, asìali Dios néeséerica. Piicápinácué núawinacawa nùyaca Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàinírìca náicha canánama nucùacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinácué nacái nùanàaca àniwa acalèe yèewíise chènuníise —íimaca yái Jesúsca.

63 Néese sacerdote íiwacalíná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemìaca yái tàacáisi Jesús íiméerica Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacalíná íimaca nalí:

—¿Càmìta iwàwacutá wéemìaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali! 64 Pidécuéca péemìaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Íiricasani. ¿Càinásicué wamànica írì? —íimaca. Yá abédanamata náiwitáise macáita cabáyawanáca naicácani, iwàwacutáanása nacái yéetácawa, náimaca.

65 Néese abénaméeyéi néená nadàbaca nàapìsáidaca Jesús inàni, nabàlìla nacái ituí, yá nacapèedáidacani, náimaca írì:

—¿Pìwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí yái inúadáida píal! —náimaca írì, naicáaníca iquíniná. Yá nacái úwinái icuèyèica templo nanúadáidaca Jesús inàni ìwali.

Pedro niega conocer a Jesús

66 Pedro iyacaté capìi yàapumàalìcubàa, bàacháwáise. Néese inanái yàanàaca néré, sacerdote íiwacalíná yáasu wenàiwicaca.

67 Uicáca Pedro yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca irí:

—Pía nacái yèepuníiritéwa Jesús yáapicha, yái Nazaret ìyacàlená néeséerica —úumaca. 68 Pedro quéwa imànica ichìwawa, ìimaca càmítasa yáalía Jesús ìwali. Yá ìimaca ulí:

—Càmírita núalía ìwali. Càmita nacái núalía càinácaalí ìwali pitàanica pìyaca —ìimaca icàlidaca ichìwawa yái Pedroca, cáalucáináni. Yá Pedro yàacawa náicha iwáiná inúma néré, yái iwáiná bàacháwa itéeséerica. Néese cawámai itàaca. 69 Néese úái ìibaidéechúaca uicáca Pedro àniwa. Yá udàbaca ucàlidaca Pedro ìináwaná ìwali wenàiwicanái irí ìyeyéica néeni. Yá úumaca nalí:

—Yá asìaliquéi abéeri néená níai Jesús yáapichéeyéica —úumaca. 70 Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa càmínása yáalía Jesús ìwali ipíchaná náibàacani nacái, yái Pedroca. Néese achúma yáwanáitàacáwa àniwa áibanái ìyeyéica néeni náimaca Pedro irí àniwa:

—Báisíta píaca abéeri néená níai Jesús yáapichéeyéica, Galilea yàasu cáli néeséericáiná nacái pía —náimaca. 71 Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichìwawa cachàiníri tàacáisi iyú, báawéeri nacái báawanama báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa. Yá ìimaca nalí:

—¡Càmita núalía ìwalíira asìali pitàanírícuéca ìwali! — ìimaca icàlidaca ichìwawa yái Pedroca, ipíchaná náibàacani, cáalucáináni, yái Pedroca.

72 Yáta cawámai itàaca àniwa pucháibáaná yàawiríapiná. Néese Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús ìiméericaté irí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapiná, yá pímànipiná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapiná càmítasa píalía nùwali’, càité idéca ìimaca yái Jesúsca. Yá Pedro ícháanáca cachàiníri iyú.

15

Jesús ante Pilato

1 Néeseté amalácaalí nawicáu, yá nàwacáidáyacacawa, níai sacerdote íiwacanánáica, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía macáita Junta Supremanái, israelita íiwacanánáica, náináidacaténáwa càinácaalí namànínápinaté Jesús irí. Yá nadacùaca náichawa Jesús. Yá natécani presoíri iyú Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli, yéewacaténá Pilato yémìaca Jesús ìináwaná ìwali, ichùlianápiná úwinái inúaca Jesús. 2 Néese Pilato isutáca yémìawa Jesús:

—¿Báisísica judío icuèrinásàirica pía? —ìimaca. Néese Jesús ìimaca irí:

—Báisíta, núacani. Pidéca càì píimaca —ìimaca yái Jesúsca.

³ Néese sacerdote íiwacanánái nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali. Náimaca Jesús imànicasa madécaná wawàsi báawéeri.

⁴ Iná Pilato isutáca yéemìawa Jesús àniwa. Yá íimaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa càinácaalí pidéená pimànica? Péemìà nacháawàaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwali —íimaca yái Pilatoca.

⁵ Canácata quéwa Jesús íimáaná irí, iná Pilato íináidacawa manuísíwata íicáidaca Jesús irí, càmita Pilato yáaliíawa íináidéripináwa Jesús ìwali.

Jesús es sentenciado a muerte

⁶ Camuí imanùbaca judíonái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yá Pilato gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judíonái írípíná, càirínácaalí presoíri nawàwéerica.

⁷ Néenialíté ìyaca asìali íipidenéerica Barrabás presoíyéi ibànalicu, náapicha áibanái wenàiwica inuáyéicaté wenàiwica ùwicái irìcuná, namànicaalíté ùwicái romanonái yàasu gobierno íipunita. ⁸ Iná áibanái wenàiwica yàanàaca, yá nadàbaca nasutáca Pilato íicha wawàsi iwasàanápíná nalí abéeri presoíri càide iyúwaté íiwitáise ìyáaná. ⁹ Yá Pilato íimaca nalí:

—¿Pìwàwasicué nuwasàaca pirí Jesús, yái judío icuèrináca? —íimaca yái Pilatoca Jesús ìwali. ¹⁰ Càica Pilato isutáca yéemìawa nía, Pilato yáaliácáinátéwa báawaca sacerdote íiwacanánái íicáca Jesús, máinícáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca náicha Jesús, iná sacerdote íiwacanánái náibàacaté Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali Pilato irí. ¹¹ Quéwa sacerdote íiwacanánái nawènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Jesús íicha nasutácaténá Pilato íicha wawàsi iwasàanápíná nalí Barrabás. ¹² Pilato isutáca yéemìawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pirí Barrabás, ¿càinásicué piwàwa numànica Jesús irí, yái píiméericuéca ìwali judío icuèrinásàirica? —íimaca yái Pilatoca. ¹³ Yá náimaca Pilato irí néemíanicawa:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca madécaná yàawiría.

¹⁴ Pilato íimaca nalí:

—¿Cáná? ¿Càinástica báawéeri imàni? —íimaca yái Pilatoca. Quéwanáta néemíanicawa àniwa:

—¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. ¹⁵ Iná Pilato iwàwacáiná cayábaca nía yáapicha, níai judíoca, iná iwasàaca nalí Barrabás. Yá ichùulíaca yàasu úwináíwa icapèedáidáanápíná Jesús mabàleta cachàiníiri cabèesi iyú. Idécanáami nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha, yá Pilato yèpùadacani úwináí irí natàtàacaténáni cruz ìwali.

¹⁶ Néese úwináí natéca Jesús bàacháwáise capíi íicha, yái Pilato icapèe manuírca. Yá namáidaca macáita néenánáíwa úwináí nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese. ¹⁷ Néese náucaca

ruana Jesús ìwalíse, abéeri ruana nacáiri cáaléeri, quíiréeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle. Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, quéwa naicáanicáita meedá Jesús iquíniná.

¹⁸ Yá nadàbaca néemíanicawa írí. Náimaca:

—¡Casímái piwàwa, piyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná.

¹⁹ Néese nanúadáidaca Jesús íiwita ìwali àicu iyú. Yá nàpìsáidacani. Néese nabàlùacawa nàulù iyúwa Jesús írí càide iyúwa nàacaalí icàaluíninátá, quéwa naicáanicáita Jesús iquíniná meedá. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. ²⁰ Idécanáami càì naicáanica Jesús iquíniná, yá nawatàaca íicha ruana nacáiri cáaléeri quíiréerica. Néese nàwalica Jesús ìwali ibàle àniwa. Yá natécani yàcalé íicha, natàtàcaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

²¹ Néeseté abéeri asìali Cirene iyacàlená néeséeri yàanàaca manacúali néese, ípidenéerica Simón, yái nàanirica níái Alejandro, Rufo nacái. Yàacawa àyapulicubàa yái Simónca, néese úwinái íbàacani, nachùullaca iwáacutaca cruz Jesús irípiná, càmicáináté Jesús yáalimá iwáacutacani, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná nacapèedáidacaté báawanamani.

²² Natéca Jesús Gólgota néré méetàuculé Jerusalén iyacàlená íicha. (Yái ípidená Gólgota íimáanáca: “Íiwitasi yáapimi iyacatalé”.) ²³ Yá nawàwa nàaca Jesús ìira uva ituní ipuíri, nèewìadéerica dabé yèewi ípidenéeri mirra wéebacaténá Jesús iiná ipíchaná máini yùuwichàacawa cruz ìwali. Quéwa càmlírita ìira náichani. ²⁴ Néese natàtàaca Jesús cruz ìwali. Yá úwinái ibàlùadaca cruz utàwi irìculé. Yá úwinái náucaca náichawa suerte náalícaténá chánácaalí néená yeedápiná iríwa Jesús ibàle yéénamica, càiyéinácaalí néená úwinái namanùbaca nawàwacani, yái ibàlemica.

²⁵ Mapisái yáwanái tàacáwa a las nueveta mapisáita, yaté natàtàaca Jesús cruz ìwali. ²⁶ Nachanàidacaté tàacáisi Jesús yàasu cruz ìwali icàlidéerica cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Judío icuèriná”, íimaca yái tàacáisica. ²⁷ Natàtàaca nacái pucháiba cayéedéeyéi mawiénita Jesús írí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái ibàlùacawa apáulicuise Jesús írí. ²⁸ Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicuise Jesús yéetáanápinátéwa. Càité profeta itànàacaté: “Yá nàuwichàidapínacani báawéeyéi yáapicha”, íimacaté yái profetaca.

29-30 Aibanái wenàiwica ichàbéeyéicawa néenibàa àyapullicubàa natàaníca Jesús ìwali báawéeri iyú, nacusúadaca náiwitawa irí naicáanícaténá iquíniná. Yá náimaca irí:

—¿Néeni?, píata imáalàidéeripínása templo, pimichàidéeripínása nacái àniwani máisiba èeri irìcu, ¿cáná càmita pichàiniada píawawa yéetácáisi ícha ipíchaná péetácawa, yá piricùawa cruz ícha? —náimaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

³¹ Càita nacái naicáaníca iquíniná níái sacerdote ìiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu. Náimaca nalíwáaca:

—Ichùnìacaté áibanái ipíchanaté néetácawa, quéwa cà mírita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi ícha ipíchaná yéetácawa —náimaca naicáaníca Jesús iquíniná. ³² Náimaca nacái Jesús irí:

—¡Piricùawa cruz ícha, píasa Mesíasca, yái Israel itaquénáinámi icuèrináca, yéewacaténá waicáca, yási weebáidaca pitàacái! —náimaca naicáaníca iquíniná. Nía nacái pucháiba aslanái natàtèeyéica cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàaníca ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

³³ Machacànicaalíté èeri, yáté catáca macáita cháí èeri irìcu máisiba hora, catáca èeri àta las tresta táicalé. ³⁴ Yá horaquéi a las tresta, táicaca yàacawa, yá Jesús imáidaca cachàiníri iyú itàacái iyúwa. Yá ímaca Dios irí: “Eloi, Eloi, ¿lema sabactani?” ímaca yái Jesúsca. (Yái tàacáisi ímáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ¿cánásica pimàaca núa abéerita?” càì ímáanáca.)

³⁵ Abénaméeyéi ibàluèyèiwa néré néemìlaca isàna. Yá náimaca nalíwáaca, naicáaníca Jesús iquíniná:

—Péemìacué, imáidaca ìyaca profeta Elías —náimaca naicáaníca iquíniná.

³⁶ Iná abéerita néená ipiaca ìisapiadaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú càaméeri ìiracaná. Yá idacùaca esponja sitùa ipùatalicu, yái wáluma nacáiri isàbéerica. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús ibèrùacani. Néese yái asìalica ímaca yáapichéeyéi iríwa:

—Wacùacué waicáwa Elíasmi yàanàacaalí yeedácaténáni cruz ícha —ímaca, iicáaníca Jesús iquíniná.

³⁷ Quéwa Jesús imáidaca cachàiníri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íchawa. Càité yéetácawa. ³⁸ Yáta manuíri yáawàanáca templo irìcuírca icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièrica mabáyawanéeri Dios ìyacatáica wenàiwicanái ituí ícha. Yáta ica-canácawa chènuníse cáli iwérénama, yái yáawàanámicca. ³⁹ Néese úwi ìiwacaliná romanosàiri ibàluèricawa Jesús yàasu cruz ìipunita iicácáinaté càinácaalí iyú Jesús yéetáanátéwa, ínáté ímaca:

—Báisiiricata Dios Iiricaténi yái asàlica —íimaca yái úwi íiwacalináca.

⁴⁰ Nàya nacái néré abénaméeyéi inanái, iicáidéeyéica iyaca Jesús irí déecuíseta quéwa. Nàyaca nèewi níai íipidenéeyéica María Magdalena, áiba María nacái, úai náatúaca ùuculiiri Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ubàlùacawa néeni, íipidenéechúaca Salomé. ⁴¹ Níai inanáica, Jesús yéewáidacaléca nacái nía, nayúdàacaté Jesús yèepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli ínata. Nàyaca náapicha néré nacái manùba inanái yàanèyéicaté Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré.

Jesús es sepultado

⁴² Catáca yàacawa yáté èerica iwàwacutácaalíté namáalàidaca náibaidaca ipíchawáise judiónái yàasu sábadò idàbaca, nayamáidacatáicawa. Yáté iwàwacutá nabàliaca yéetéyéimiwa sábadò ipíchawáise. ⁴³ Aiba asáli yàanàca íipidenéerica José, Arimatea iyacàlená mìnali. Yái Joséca, abéeri néená nacáicani, níai Junta Supremaca, israelita íiwacanánáica. Máini cáimiétaquéri iyú wenàiwica iicáca yái Joséca, iwàwéerica nacái Dios icùaca macáita. Yá José yàacawa macàaluínináta Pilato yàatalé. Yá isutáca Pilato íicha Jesús iinámi. ⁴⁴ Yá Pilato yéemlàcáiná Jesús yéetácatéwa, íná Pilato imáidaca úwi íiwacaliná isutácaténá yéemlàwani, asáisi báisícaalíté Jesús yéetáwa. ⁴⁵ Yá úwi íiwacaliná icàlidaca iríni báisícani Jesús yéetácatéwa, ínaté Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. ⁴⁶ Néese José iwèniaca manuiri wáluma lino yáawamíríca. Yá yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. Yá yéepùacani wáluma linoíri iyú, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. Néese iriàdaca Jesús iinámi càliculli iriculé. Yái càlicullica áibanái íicacaténi dúli íbéeri ibàlài irícu, yéewacaténá càlicullicani càide iyúwa capíi imàdàaná. Yá José ibàliaca càliculli inùma manuiri íba iyú. ⁴⁷ María Magdalena, áiba María nacái, úai José yáatúaca, naicácaté alénácaalí nallada Jesús iinámi.

16

La resurrección de Jesús

¹ Néeseté sábadò idénáami, judiónái iyamáidacatáicawa, catáca yàacawa yáté sábadoca, yá María Magdalena, áiba María nacái, úai Santiago yáatúaca, áiba inanái nacái íipidenéechúaca Salomé, nawèniaca pumèniiri isàni nacàlàliacaténáni Jesús iinámi ìwalíise, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ² Yá domingo mapisáisiwa tàacáwa, níai inanáica nàacawa càliculli nérépiná mapisáisiwata idécanámíté èeri imusúacawa. ³ Yá náimaca nalíwáaca idécunitàacá nàacawa àyapulcubàa:

—¿Cawínásica iyúudàapiná wía weedácaténá manuiri íba càliculli inùma íicha? —náimaca nalíwáaca.

⁴ Quéwa nàanàaca néré, yá naicáca manuíri íba càmíri ibàlùawa inùma irìcu. Nàináidacawa manuísíwata naicáidaca íba irí máinicáiná manuírìcani yái íbaca. ⁵ Yá nawàlùacawa naicáwa càlicullì irìculé. Naicáca néré ùucullìri yáawinéericawa néewápuwáise cabalèeri ináawani cáalèeri. Yá cáaluca naicácani, níái inanáica. ⁶ Quéwa ímaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núalíacawa picutácuéca pìacawa Jesús, Nazaret ìyacàlená néeséericaté, yái natàtèericaté cruz ìwali. Yáta idéca icáucàacawa. Canáca cháníi. Piicácuéca cháì naliadacatáimicani. ⁷ Pìacué picàlidaca yéewáidacalénái iríni, Pedro irí nacái. Càicué píimaca nalí: ‘Jesús yàapínacuéwa pipíchalé Galilea yàasu cáli néré. Yá piicápinacué néréni càide iyúwaté icàlidáanacué piríni’, càicué píimaca nalí —ímaca yái ángelca.

⁸ Néese níái inanáica namusúacawa napiacawa càlicullì ícha, cáalucáiná nía. Yá quéechacáwa càmita nacàlida áibanái iríni, cáalucáinaté nía.

Jesús se aparece a María Magdalena

⁹ Jesús imichàacatéwa yéetácáisi ícha domingo irìcu amalácaalíté yàacawa. Yáté èrica, quéechacáwa imàacaca yáawawa María Magdalena iicácani, úái inanái Jesús yúuquéechúacaté ícha siete namanùbaca demonio idacuèyéicaté úíwitáise. ¹⁰ Néese uicácanáamité Jesús, yá ùacawa ucàlidaca nalíni níái yèepuníyéicatéwa Jesús yáapicha, achúméeyéica iwàwa, ícháaníyéica iyaca nacái. ¹¹ Néemiaca ucàlidáaná cáuca Jesús, uicácani nacái quéwa càmita neebáida utàacái.

Jesús se aparece a dos de sus discípulos

¹² Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa áiba iicácanásita pucháiba yéewáidacalénái iicácani, pucháiba wenáiwica yèepuníyéicatéwa iyaca àyapulicubàa Jerusalén ìyacàlená ícha, manacúlibàa. ¹³ Nadécadénáami naicácani, yá nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená irìculé, nacàlidaca Jesús yéewáidacalénái iríni. Càmita quéwa Jesús yéewáidacalénái yeebáida nàasu tàacáisi.

El encargo de Jesús a los apóstoles

¹⁴ Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa naicácani, níái once namanùbaca yéewáidacaléca idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa. Yàalàaca nía cachàiníri iyú càmícáinaté neebáidacáwa icáucàacatéwa, càmícáinaté nacái nawàwa néewáidacawa, càmícáinaté nacái neebáida néenánái itàacáíwa, níái iiquéeyéicaté Jesús idécanaámité icáucàacawa. ¹⁵ Néese Jesús ímaca nalí: ‘Pìacuéwa macái cáli ínatalé. Picàlidacué tàacáisi macái wenáiwica irí, yái tàacáisi ímérica nuwasàaca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ¹⁶ Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, íbautizéeyéica nacáíwa, níacata nuwasèeyéipináca

Dios yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Aibanái càmíiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái, Dios yùuwichàidapíná níawa nabáyawaná ìwalísewa. ¹⁷ Níái yeebáidéeyéica nutàacái namànipíná yái càmíríca wenàiwica idé imànica, náasáidacaténá báisírícani, yái tàacáisica nacàlidéerica nalí nùwali. Càipíná namànica nuíwitáise iyúwa nasutácáiná níawawa nuícha: Náucapíná demonio wenàiwica íchawa nuípídená ìwali; nataanípíná áiba tàacáisi iyú, càmíiyécáwa náalíawa ìwali. ¹⁸ Yá namàacacaalí nacáapiwa àapi ìwali, nàuwidenái nàacaalí nàiraca iculále, càmíta néetáwa iyú. Namàacapíná nacái nacáapiwa cáuláiquéeyéi ìwali nasutácáténá nalí Dios ícha, yá nachùnìapíná cáuláiquéeyéi, nuípídená ìwali”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

¹⁹ Néeseté Wáiwacali Jesús idécanáamité icàlidaca nalí yái tàacáisica, yá Dios itécani náicha chènuniré. Yá Jesús yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá yáapicha macáita. ²⁰ Néesetécáwa Jesús yéewáidacalénái nàacatéwa Jerusalén iyacàlená ícha, nacàlidacaténaté Jesús itàacái macái cáli ínata. Yá Wáiwacali iyúudàaca nía, imàacaca namànica yái càmíríca wenàiwica idé imànica, náasáidacaténaté áibanái irí báisírícani yái Dios itàacáica.

SAN LUCAS

Prólogo

¹ Manùbéeyéi wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi nacàlidacaténá cànácaalíté Jesucristo iyáaná wèewi yèpunícaalítéwa cháí èri irìcu. ² Jesús yáapichéeyéi naicácaté natuí iyúwani macáita yái Jesucristo imànírica. Néese Dios ichùuliacaté nía nacàlidáanápíná áibanái iríni yái báisíri tàacáisica Jesucristo ìwali iyúwaté naicáaná macáita. Néeseté néewáidaca wía. Iná madécaná wenàiwica nadéca natànàaca tàacáisi càide iyúwaté Jesús yáapichéeyéi yéewáidáanáté nía. ³ Núa, Lucas, nubànù pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máini cáimiétacanéeri. Nudéca nuéwáidacawa Jesucristo iináwaná ìwali macáita cayábéeri iyú. Yá nuínáidacawa cawàwanáta cayábaca nutànàacaalí pirí tàacáisi Jesucristo iináwaná ìwali machàcaníri iyú. ⁴ Iná nutànàaca pirí yái cuyàlutaca yéewanápiná píaliacawa cayába yái báisíri tàacáisica Jesucristo ìwali càide iyúwaté áibanái yéewáidáaná pía.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵ Bàaluté rey Herodes icùacaalíté Judea yàasu cáli, néenialí iyacaté sacerdote ípidenéeri Zacarías, abéeri Abías itaquénáinámi yéená, Aarón itaquérinámi nacái. Sacerdotenáica níái Abías itaquénáinámica íbaidéeyéicaté Dios irípiná templo irìcu. Zacarías yàacawéetúa uípidená Elisabet, abéechúa Aarón itaquétúanámica nacái úa. ⁶ Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, namàni nacái macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá israelitanái imànica, iná canácata yáaliméeri icháawàaca naináwaná ìwali. ⁷ Quéwa méenibeca nía càmíciná yéewa quéenibeca Elisabet. Máini nacái béeyéica nía.

⁸ Yái sacerdote Zacaríasca íbaidacaté Dios irípiná imanùbaca yáapichawa templo irìcu. Aiba èrité iwàwacutá namànica culto Dios irípiná templo irìcu nàacaténá Dios icàaluíná. ⁹ Càide iyúwaté sacerdote íwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte náaliacaténátéwa chánácaalí néená iwàlùèripináwa templo iriculé. Yá needáca Zacarías iwàlùanápínáwa yeemácaténá pumèníri isàni Dios yàasu templo irìcu. ¹⁰ Iná Zacarías iwàlùacawa templo iriculé. Idècunitàacá yeemáca pumèníri isàni, manùba wenàiwica nasutáca Dios ícha templo ibàacháwalená irìcu. ¹¹ Néese abéeri ángel Dios ibànùèri chènuníise imàacaca yáawawa Zacarías iicàcani. Yái ángel ibàlùacawa altar yéewápuwáise, yái altar neemácatáica ínata pumèníri isàni. ¹² Iicáciná ángel, yá Zacarías ínáidacawa

iicáidaca irí manuísíwata, máiní cáalu nacáicani, yái Zacaríasca.
 13 Quéwa ángel íimaca irí:

—Píca cáalu pía nuícha, Zacarías, Dioscáiná idéca yéemiaca pisutáaná íicha. Píacawéetúa Elisabet quéenibéechúapíná píriwa abéeri sùmàíwa; pímaní ípídená Juan. 14-15 Imusúacaalípíná iicá èeriwa, yá máiní casímáica píwàwa, cayábasíwata piicácani. Casímáipíná nacái nawàwa áibanáica madécaná, máinícáiná cachàiníríca píiri íiwítáise Dios ìwali. Cà míripínáta ìira ipuíri, uva ituní nacái, canásíwata. Espíritu Santo icùapíná íiwítáise càiripínáta, icùapíná íiwítáise nacái ipíchawáise imusúaca iicá èeri. 16 Néese iwènúadapíná náiwítáise àniwa Nacuèriná Dios irípináwa, níái manùbéeyéi Israel itaquénáinámica, neebáidacaténá àniwa Nacuèriná Dios itàacáíwa. 17 Yái pírica Juanca icàlidapíná nalíwa Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise Wáiwacali yàanàaca. Máiní cachàinírí íiwítáise yái pírica, càide iyúwaté profeta Elías bàaluité. Iwènúadapíná nasèenái íiwítáise cáininácaténá naicáca néenibewa. Iwènúadapíná nacái náiwítáise, níái cà míiyéica yeebáida Dios itàacái, náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita píiri iwènúadapíná wenàiwicanái íiwítáise yéewacaténá neebáidaca Wáiwacali itàacái yàanàacaalípíná nàatalé —íimaca yái ángelca. 18 Néese Zacarías isutáca yéemiawa ángel:

—¿Càináica yéewaná núalíacawa asáisi báisícaalí yái tàacáisi picàlidéerica nulí? Máinícata béerica núa, càita nacái nùacawéetúa béeruta nacái úa —íimaca yái Zacaríasca. 19 Yá ángel íimaca irí:

—Núacata Gabriel, nuíbaida nacái Dios irípiná. Dios idéca ibànùaca núa nutàanicaténá píapícha nucàlidacaténá píri yái tàacáisi cayábéerica. 20 Quéwa siúcade càmita yéewa pítaaníca àta píiri imusúacatalétawa, yásí yéewa pítaaníca àniwa, càmicáiná peebáida yái núumáanáca píri. Néese, yái núumáanáca píiri ìwali píiquéeripínáca yéenáíwaná yàanàacaalíwa —íimaca yái ángelca. Néese ángel yàacawa Zacarías íicha.

21 Idècunitàacá Zacarías itàanáica ángel yáapícha, áibanái wenàiwica bàacháwáiséeyéica nacùaca Zacarías imusúacawa. Náináidacawa manuísíwata cáná yéewa càmita imusúacàtétawa templo írícúise. 22 Atata Zacarías imusúacawa, yáté càmita yéewa itàanáica náapícha, íná náalíacawa iicácaté yéenáíwanási nacáiri Dios néeséeri templo írícu, itàanáicáiná náapícha icáapi iyúwa, càmicáiná yéewa itàanáica. Yá matàacáica mamáalàacatani.

23 Idècanáamité imáalàidaca imànica íibaidacaléwa Dios irípiná templo írícu, yá Zacarías yéepùacawa icapée néréwa. 24 Néeseçáwa yàacawéetúa Elisabet udéerícua sùmài. Yá

cinco quéri cà míchúata imusúawa icapèe irìcuísewa. Uumaca únáidacawa ulíwa: ²⁵ “Dios idéca iicáca nupualé yéewanápiná càmita quirínama wenàiwicanái iicáanica nuquíniná méenibéenáca núa”, úumaca.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

²⁶ Elisabet udèniacaté seis quéri udéerícúuná, yáté Dios ibànùaca ángel ípidenéri Gabriel yàanápináwa Nazaret ìyacàlená néré, ìyéerica Galilea yàasu cáli íinata. ²⁷ Dios ibànùacaté Gabriel icàlidacaténá tàacáisi abéechúa mànacàu irí, ípidenéchúa María, cà míchúacáwa iimá asíali yáapicha, quéwa imàníchúacaté matrimonio ùyacàle mìnanaí yàacuésemi. Uacawéeripiná ípidená José, abéeri rey David itaquérinámi. ²⁸ Yái ángel yàanàaca María yàatalé, yá íimaca ulí:

—Péemia cayába, Dios imànipiná pirí cayábéeri manuí. Dios ìyaca píapicha. Dios iyúudàapiná píawa manuísíwata áibanái inanái íicha canánama —íimaca yái ángelca.

²⁹ María iicácaalí ángel, yá ucalùadacawa manuísíwata uémíaca íimáaná ulí. Yá únáidacawa càinácaalísica íimáaná yái tàacáisi ángel itàidéerica iyú úa. ³⁰ Néese ángel íimaca ulí àniwa:

—María, picá cáalu pía nuícha, cayábacáiná Dios iicáca píiwitáise. ³¹ Iná péemia cayábani, mesúnamáita pidéericuca. Pidèniapiná píiriwa. Pimàni ípidená Jesús. ³² Nacuèrinápinácani, cachàiníiri íiwitáise, icùapiná níawa. Náimapiná ìwali Dios chènuníiséeri íiricani. Wacuèriná Dios imàacapiná píiri icùaca Israel itaquénáinámi càide iyúwaté yàawirimi rey David icùanáté nía. ³³ Icùapiná nía càiripináta, níái Israel itaquénáinámica. Cà míripináta iyamáida icùaca nía —íimaca yái ángelca. ³⁴ María íimaca ángel irí:

—¿Càinástica yéewaná quéenibeca núa cà míchúacáwa ìya asíali yáapicha? —úumaca úái María. ³⁵ Yái ángel íimaca ulí:

—Espíritu Santo yàanàapiná píataléwa. Dios chènuníiséeri íiwitáise iyamáapinácawa píwicáulé iyúwa acalèe. Iná yéewa yái sùmài pímusúadéeripináca iicá èeri ípidená Mabáyawanéeri. Ípidená nacái Dios Iiri. ³⁶ Ua nacái péenasàatúaná ípidenéchúaca Elisabet udèniapiná uiriwa, éwita máinicáaníta béeruca úa. Uái nacàlidéchúacaté ìwali cà míchúasa yáalimá quéenibeca, úata udéca udéericuca sùmài seis quéri siúcade udécadénáami udéericuca. ³⁷ Dios yáalimácáiná imànica macáita, íná canácata máiníiri càulenáca Dios íicha —íimaca yái ángelca. ³⁸ Iná María íimaca:

—Núacata yái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwicaca. Yá numàacaca Dios imànica nulí càide iyúwa píimáaná nulí —úumaca úái María. Néese, ángel yèèpùacawa uícha.

María visita a Isabel

39 Néenialíté María ùcàatécatawa áiba yàcalé néré iyéerica Judea yàasu cáli dúlinaméeri íinata. Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté néré. 40 Yá María uwàlùacawa nacapèe irìculé, níai Zacaríasnáica. Yá utàidaca Elisabet. 41 Elisabet uémìacana cáita María itàidaca úa, yá mùlimùlicani yái sùmàì achúmèerínaca Elisabet idéerìcuírìca. Yá Espíritu Santo icùaca Elisabet íiwitáise. 42 Néese Elisabet úumaca cachàiníri iyú María irí Espíritu Santo inùmàllicúise;

—¡Dios idéca imànica pirí cayábéeri áibanái inanái íicha canánama! ¡Idéca nacái imànica cayábéeri pìiri irí! 43 Càmita nùaliáwa cáná yéewa Dios imànica nulí yái cayábéerica imàacáaná Nuíwacali yáatúa ùanàaca nùatalé upáchiaca núa. 44 Nuémìacana cáita pitàidaca núa, yáta nuírì imùlimùliacawa nudèerìcu casímáicáináni. 45 ¡Dios imàacaca casímáica piwàwa peebáidacáinaté imànínápiná pirí cayábéeri càide iyúwa íimáaná pirí! —úumaca úái Elisabetca. 46 Néese María íimaca: “Nucàlidaca manuísíwata Wacuèriná Dios iináwaná ìwali, máiní cayábéericani;

47 Casímáica nuwàwa Dios yáapicha, yái iwasèerica núa yàasu yùuwichàacáisi íichawa.

48 Casímáica nuwàwa Dios yáapicha, Dioscáiná idéca iicáca nupualé, núa yàasu wenàiwica cà míchúa máiní cachàini. Yá siúcáise de macái wenàiwica nacàlidapiná nuináwaná ìwali Dios idéca imàacaca casímáica núa.

49 Casímáica núa, yácáiná yái Dios Cachàinírìca náicha canánama idéca iyúudàaca núa manuísíwata. ¡Yácata yái Mabáyawanéerica, yái Diosca!

50 Dios iicáca napualé càiripináta cawinácaalí wenàiwica yèeyéica icàaluíniná.

51 Dios imànìpiná madécaná ichàini manuírì iyúwa. Imawènìadapiná wenàiwica cachàiníyéica iicáca yáawawa.

52 Níai icuèyéica èeri m̀nanái, Dios yúucapiná níawa nàalubái íinatáise, yá càmita ibatàa nacùaca wenàiwicanái quirínama. Yá Dios imichàidapiná áibanái cà míyeyéi máiní cachàini icuèyéipináca wenàiwica náamirìcubàami.

53 Dios yàapiná madécaná cayábanaméeri wawàsi máapíyeyéi wenàiwica irí. Ichùullapiná càasuíyeyéi wenàiwica nèepùanápínáwa íicha. Yásí nèepùacawa íicha canéyeyéi irí wawàsi icáapi irìcuwa.

54 Dios iyúudàapináca wíawa, wía yàasu wenàiwicaca, Israel itaquénánámica. Cà míripináta iimáicha iicáca wapualé icùacaalípiná wía.

55 Dios icàlidacaté càiri tàacáisi wàawirináimi irí, yá imànìpiná càiripináta càide iyúwaté íimáaná nalí, yái Abrahamca, wía nacái itaquénánámica”,

úumaca úái Maríaca.

⁵⁶ Maríá iyamáacawa Elisabet yáapicha máisiba quéri, néese máisiba quéri idénáami, yá Maríá uèpùacawa ucapèe néréwa.

Nacimiento de Juan el Bautista

⁵⁷ Néeseté yàanàaca Elisabet yéenáiwana umusúadaanápiná iicá èeri, yá umusúadaca uùriwa. ⁵⁸ Néese uyaquewéeyéi, uénánái nacái néemíaca uináwaná ìwali Dios iicacaté upualé manuísíwata. Iná nàaca napáchiaca úa, nàacawéeridacaténá úa casímáiri iyú. ⁵⁹ Néeseté yái sùmàica idèniàcanáamité ocho èeri, yá natécani namànicaténaté irí circuncisión. Yá néese nawàwa namànica ípidená Zacarías càide iyúwa yáaniri ípidená. ⁶⁰ Quéwa yáatúa ímaca nalí:

—Càmírita, néese ípidenápiná Juan —úumaca nalí. ⁶¹ Yá náimaca ulí:

—¿Cáná? Canámíta péenánái càiri ípidená —námaca.

⁶² Néese natàanica nacáapi iyúwa sùmài yáaniri irí nasutácaténá néemíawani càinácaalí iwàwáaná yàaca ípidená. ⁶³ Yá yáaniri isutáca náicha achúméri tablero itànàcatáipiná sùmài ípidená. Yá itànàacani: “Ípidenápiná Juan”, ímaca itànàaca. Yá macáita nánáidacawa naicáidaca manuísíwata Zacarías irí. ⁶⁴ Yáta yéewa itàanica yái Zacaríasca. Yá idàbaca yàaca Dios irí cayábéeri. ⁶⁵ Néese cáaluca nánáidacawa macáita níai nayaquewéeyéica. Yá macái wenàiwica iyéeyéicaté Judea yàasu cáli dúlinaméri ínata nacàlidaca nalíwáaca càinácaalíté Zacaríasnáí ichàbáanáwa. ⁶⁶ Yá macáita yéemièyéica naináwaná ìwali nánáidacawa nawàwalicuísewa manuísíwata, námaca nalíwa: “¿Càináica imànipiná béericaalíni, yái sùmàica?” càí nánáidacawa. Báisicáináta mamáalàacata Dios iyúudàacani manuísíwata íiwitáise cachàiníri iyúwa.

El canto de Zacarías

⁶⁷ Néeseté Espíritu Santo icùaca Zacarías íiwitáise, yái sùmài yáanirica. Yá Zacarías icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise. Yá ímaca:

⁶⁸ “Íwàacué irí cayábéeri, yái Wacuèriná Dios, yái icuèrica wía, wía Israel itaquénáinámica, yàanàapínacáiná wàatalé iwasàcaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, wía yàasu wenàiwicaca!

⁶⁹ Dios ibànùapiná walí abéeri cachàiníri íiwitáise iwasèripiná wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yái yàanèripínaca wàatalé, yácata rey David itaquérinámica, yái David Dios yàasu wenàiwicaca bàaluité.

⁷⁰ Dios idéca imànica walí càide iyúwaté yàasu profetanái icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalicuise.

⁷¹ Nacàlidacaté Dios iwasàanápinaté wía wàuwidenái íchawa, náicha nacái macáita wenàiwica báawéeyéica iicáca wía.

- 72 Profetanái icàlidacaté nacái Dios iicáanápínaté wàawirináimi itúulécaná, yá nacái càmita iimáicha wawàsi mabáyawanéerica imàníricaté wàawirináimi yáapicha.
- 73 Yácata tàacáisi Dios icàlidéericaté máini cáimiétacanéeri iyú wàawirimi Abraham irí:
- 74 Iwasàapíná wíawa wàuwidenái íchawa wáibaidacaténá irípiná macàaluínáta,
- 75 wàyacaténá nacái Dios iicápiná machacàníri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái macái èeri idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu.
- 76 Néese pía, nuírca, béericaalípiná pía, yásí Dios chènuníseeri, cachàiniíri náicha canánama, ímapíná píwali yàasu profetaca pía, picàlidacáiná wenàiwicanái irí Wáiwacali iináwaná íwali ipíchawáise yàanàaca, pimichàidacaténá irípiná wenàiwicanái íiwitáise, nacùanápíná Wáiwacali yàanàaca nàatalé, neebáidáanápíná Wáiwacali itàacái.
- 77 Péewáidapíná Wáiwacali yàasu wenàiwica náalíacaténáwa Dios imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná ícha, iwasàanápíná nía nacái yàasu yùuwichàacáisi íchawa.
- 78 Yácáiná Wacuèriná Dios iicáca wapualé manuísíwata, yá nacái ibànùapíná walíni chènuníise yái ichàiniadéeripínáca wawàwa càide iyúwa èeri icamaláná isíimáidacaalí wawàwa èeri imusúacanáamiwa amalácaténá wawícáu àniwa.
- 79 Yácata yàanèeripíná amalácaténá imànica wáiwitáise wía catéeyéica íiwitáise, cáaluýéica iicáca yéetácáisi. Yàanàaca yéewáidacaténá wía wàyacaténá machacàníri iyú yéewanápíná matuúbanáica wía”,
- íimaca yái Zacaríasca. ⁸⁰ Néese yái sùmàica idàwinàacawa, cachàinica nacái íiwitáise Dios íwali. Néese béericanáami yái Juanca, yáté iyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri canácatalé wenàiwica, àta Dios ichùullacataléta icàlidaca tàacáisi Dios inùmalícuíse israelitanái irí.

2

Nacimiento de Jesús

1-2 Néenialíté, Cirenio icùacaalíté Siria yàasu cáli, néese emperador Augusto idàbacaté ichùullíaca natànàaca náipidenáwa, macái èeri mìnánái imanùbaca, yéewacaténá romanonái iputàaca nía. ³ Iwàwacutá macáita nèepùacawa nàawirináimi iyacàle néréwa àniwa natànàacaténá náipidenáwa néenibàata.

⁴ Ináté José yàaca nacáwa Nazaret iyacàlená ícha, Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Judea yàasu cáli néré, Belén iyacàlená irículé, rey David imusúacatáicaté iicá èeri. Rey David itaquérinámica yái Joséca, ináté yèepùacawa néré àniwa. ⁵ Yá yàacawa Belén iyacàlená néré yái Joséca itànàacaténá ílipidenáwa

María yáapicha úái yàacawétúapínáca. Idéerìcuíhúacáwa úái Mariáca. ⁶ Néese idècunitàacá nàyaca Belén ìyacàlená néré, yáté yàanàaca María yéenáiwana umusúadánápiná iicá èeri. ⁷ Canáca nali naimácatáipíná, manùbacáiná wenàiwica yàanàacaté Belén ìyacàlená irìculé. Atata nàanàaca pìrái yàalu, naimácatáipíná. Yá umusúadaca iicá èeri yái idàbáanéerica uírìca. Yá uépùacani wáluma iyú. Néese ulladaca uírìwa pìrái iyáacàalu irìculé, canácáiná áiba naimácatáipíná.

Los ángeles y los pastores

⁸ Mawiénita Belén ìyacàlená irí nàyacaté abénaméeyéi aslanái icuèyèicaté ipìranáíwa oveja. Nàyaca manacúalibàa táiyápinama, nacúacaténá napìranáí ovejawa. ⁹ Yáta Dios yàasu ángel imàacaca yáawawa naicácani. Yá Dios icamaláná icànaca natéese, yá máiní cáaluca nía. ¹⁰ Quéwa ángel ímaca nali:

—Picácué cáalu pía nuícha, nutécáinácué pìrí cayábéeri tàacáisi, isíimáidéeripíná manuísíwata macái wenàiwica: ¹¹ Siùca èeri idéca imusúaca iicá èeri, yái iwasèeripínácuéca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Belén ìyacàlená irìcu rey David imusúacatáicaté iicá èeri, idéca asáica yái Wáiwacalica, yái Mesíasca, judío icuèrinápináca. ¹² Pianèeripínácué néepuèri wáluma iyú, irìacawa pìrái iyáacàalu irìcu, píalíacaténácuéwa càirínácaalíni yáara quírasíca —ímaca nali yái ángelca.

¹³ Yáta madécaná ángelnái namàacaca níawawa chènuníise aslanái iicácaténá nía ángel yáapicha, yèyèica Dios irí cayábéeri. Námaca:

¹⁴ “¡Píacué Dios chènuníiséeri irí cayábéeri! ¡Máiní matuíbanáiri iyú nàyaca cawínácaalí èeri mìnánái casíimáiyéica Dios iicáca líwitáise!”
námaca ángelnáica.

¹⁵ Idécanáamité ángelnái nèepùacawa náicha chènuniré, néese níai icuèyèica ovejanái námaca nalíwáaca:

—Wàacuéwa Belén ìyacàlená néré waicácaténá càinácaalí iyáaná, Wacuèriná Dios icàlidéerica walí iináwaná ìwali — námaca nalíwáaca níai icuèyèica ovejanái.

¹⁶ Yáté nàacàatécatawa néré. Yá nàanàaca María, José nacái, quírasíi nacái irièriwa pìrái iyáacàalu irìcu. ¹⁷ Néese naicácáináni, íná nacàlidaca áibanái iríni yái tàacáisi ángel icàlidéericaté nali quírasíi ìwali. ¹⁸ Yá macáita wenàiwica yéemièyèica quírasíi iináwaná, náináidacawa manuísíwata càinácaalí ímáaná yái tàacáisi nacàlidéerica quírasíi ìwali, níai icuèyèica ovejanái. ¹⁹ Maríata quéwa, canácatáita uimáicha quírínama càinácaalíté námáaná uírì ìwali, uínáidacawa mamáalàacata nàasu tàacáisi ìwali. ²⁰ Néese níai icuèyèica ovejanái nèepùacawa náicha napìranáí yàatalépináwa. Casíimáiri iyú nacàlidaca Dios iináwaná ìwali cayábéericani,

nàaca nacái Dios irí cayábéeri ìwali macáita yái naituérica, néemàaca nacái, macáicáináta ichàbocatéwa càide iyúwaté ángel ìmàaná nali.

El niño Jesús es presentado en el templo

²¹ Ocho èeri imusúacadénáamiwa yái sùmàica, yáté namànica irí circuncisión. Yá nàaca ìpidená Jesús, càide iyúwaté ángel icàlidáanáté María irí ìpidenápiná, ipíchawáiseté udéericuca sùmài.

²² Néese cuarenta èeri imusúacadénáamiwa, yáté iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianaté israelitanái imànica Dios inùmallicuise, masacàcaténá Dios iicáca nía àniwa, nasutáanápíná Dios íicha àniwa templo irìcu. Iná natéca sùmài Jerusalén ìyacàlená néré, yáasáidacaténáni Dios irí. ²³ Càité namànica yácáiná profeta Moisés itànàacaté càiri taaçáisi Dios inùmallicuise: “Asialicaalí idàbáanéerica uírca, yásí Dios yàasu wenàiwicapínácani yái sùmàica”, càì itànàacaté profeta Moisés. ²⁴ Ináté nàacawa namànicaténá sacrificio Dios irípiná, nanúanápíná pucháiba unùcu, càide iyúwaté Dios ichùullianá judíonái imànica catúulécanácaalí nía. Iwàwacutá nàaca pucháiba unùcu púubéeyéi, càmicaalí nacái, nàaca pucháiba unùcu manuínaméeyéi yéenibe. Ináté José, María nacái namàacaca pucháiba unùcu Dios irípiná ofrenda iyú catúulécanácáiná nía.

²⁵ Néenialíté ìyaca asiali Jerusalén ìyacàlená mìnali ìpidenéeri Simeón. Yái asiali máiníiri cayábaca íiwitáise, ìyéerica machacàníiri iyú, yèeri nacái Dios icàaluíniná, icùa nacái Dios iwasàaca Israel itaquénáinámi nàuwichàacái íichawa. Espíritu Santo nacái yàacawéeridaca Simeón. ²⁶ Espíritu Santo imàacacaté Simeón yáalíacawa càminápínaté yéetáwa àta idécataléta iicáca Mesías, yái asiali Dios ibànuèripinacaté israelita icuèrinápínáca. ²⁷ Néese Espíritu Santo ichùullíaca Simeón yàanápínáwa templo néré. Yáté Simeón ìyaca templo irìcu nàanàacaalíté néré níai sùmài isèenáica, yái sùmàica ìpidenéerica Jesús. Natécaté Jesús templo néré namànicaténá càide iyúwaté profeta Moisés itànàaná Dios itàacái israelitanái imàníinápíná néenibe asianái iríwa. ²⁸ Simeón yeedáca Jesús yàanaliculéwa, yá Simeón yàaca Dios irí cayábéeri. Néese Simeón ìmaca:

²⁹ “Pía, Nucuèriná Dios, siùca pidéca pimànica càide iyúwa pìimàanáté nulí; yásí cayábaca pimàacaca nuétácawa matuíbanáiri iyú, núa plasu wenàiwicaca.

³⁰ Nudéca nuicácani nutuí iyúwa, yái iwasèeripínáca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha,

³¹ càide iyúwa pichùullianá imànica macái èeri mìnaná ìyacuéseemi.

³² Amaláca imànipiná náiwitáise, níara càmlíyéica israelitaca, náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa piwàwáaná. Cáimiétacanápiná nacái imànica wíawa, wía pìasu wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica”,

íimaca yái Simeónca.

³³ Néese José, úa nacái Jesús yáatúaca náináidacawa néemíaca manuísíwata yái tàacáisca Simeón icàlidéerica sùmài iwali.

³⁴⁻³⁵ Néese Simeón isutáca nalí Dios ícha imàníinápiná nalí cayábéeri. Yá íimaca María irí àniwa úái Jesús yáatúaca:

—Péemíaca cayábani Dios idéca ibànùaca yái sùmàica yéewanápiná Israel itaquénáinami néemíacani. Quéwa néemíacaalípináni, yá manùbéeyéi nacaláapínacawa Dios ícha càmicáiná neebáida itàacái, yái sùmàica. Quéwa áibanái manùbéeyéi nawènúadapiná náiwitáisewa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, yái piirica. Dios idéca ibànùacani yáasáidacaténá nalí càinácaalí Dios iwàwáaná nàyaca íná manùbéeyéi wenàiwica nàuwídeca namànipínacani. Càita yáasáidapiná càinácaalí iwali manùbéeyéi wenàiwica náináidacawa nawàwalícuísewa. Quéwa pía, piicápiná iyúwa macáita ichàbáanáwa, yásí achúmaca piwàwa manuísíwata càide iyúwa espada machete nacáiri idéca nacáicaalí isutàaca pía —íimaca yái Simeónca.

³⁶ Uyaca nacái inanái templo irícu icàlidéechúa tàacáisi Dios inùmalícuíse ípidenéechúa Ana. Uanirimi ípidenáté Fanuel, abéeri Aser itaquérinami. Máini béeruca úái Anaca. Ucáasàacatéwa mànacàucaalíté úa. Yáté ùyaca siete camuí ùacawéerimi yáapichawa. ³⁷ Néeseté yéetácawa uícha ùacawéerimica, yáté ùyaca templo irícu ochenta y cuatro camuí idécanáamité ùacawéerimi yéetácawa uícha. Càmita umusúawa templo ícha, uíbaida quéwanáta èeríapinama, táiyápinama nacái Dios irípiná. Umàacaca uíchawa uyáacaléwa, usutá nacái úawawa Dios ícha, ùacaténá icàaluíniná. ³⁸ Yáté Ana yàanáca néré. Uicácanacáita yái sùmài Jesúsca, yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri iwali. Yá ucàlidaca áibanái irí Jesús iináwaná iwali, cawínacaalí wenàiwica icuèyéicaté Dios iwasàanápiná Jerusalén iyacàlená mìnánái nàuwichàacái íchawa.

El regreso a Nazaret

³⁹ Néese isèenái namáalàidacaté namànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullianá israelitanái imànica, yá nèepùacawa Galilea yàasu cáli néré, nàyacàle nérépináwa, ípidenácatalé Nazaret. ⁴⁰ Néese yái sùmài idàwinàacawa cachàiníripiná, cáalíacáiri yáwanái nacái. Dios nacái imànica irí cayábéeri.

El niño Jesús en el templo

41 Càide iyúwaté Jesús isèenái íiwitáise iyáaná, nàacawa napáchiaca camuí imanùbaca Jerusalén iyacàlená néré naicácaténá néré náapicha judíonái yàasu culto ípidenéeri Pascua. 42 Jesús idènàcáinaté doce camuí, yá nàacawa macáita Jerusalén iyacàlená néré càide iyúwaté náiwitáise iyáaná Pascua yàasuná culto ìwali. 43 Néese Pascua yàasuná culto idénáami nèepùacawa nàyacàle nérépináwa. Yái sùmài Jesús iyamáacawa Jerusalén iyacàlená iricuta. Isèenái quéwa càmita náalíawa iyamáanátéwa náicha. 44 Nayúunáidaca Jesús yàacawa imanùbaca yáapichawa, íná nàacawa èeríapinama. Néese nacutáca Jesús namanùbacanái yèewibàawa, néenánái yèewibàa nacáwa. 45 Néese, càmicáinaté nàanàa Jesús, yá nèepùaca nàacaténá nacutácani Jerusalén iyacàlená néré.

46 Néese máisiba èeri irícu, yá nàanàaca Jesús átata templo irícu. Yái Jesús yáawinéeriwa nèewi níai yéewáidéeyéicaté wenàiwica Dios itàacái iyú templo irícu. Yéemiaca iyaca néewáidáaná wenàiwica. Isutáca yéemiawa nía nacái. 47 Néese macáita yéemièyéica Jesús íimáaná, yá náináidacawa néemiàcani manuísíwata, máinicáiná cáalíacáicani, yáalíacáiná nacái icàlidaca nalíni cáalíacáiri iyú, nasutácaalí néemiàwani Dios itàacái ìwali. 48 Néese, isèenái nàanàacani, yá náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá María íimaca Jesús irí:

—Nuìri, ¿cáná pidé càì pimànica walí? Píaniri, núa nacái wadéca wacutáca pía máadáini, máini nacái achúmaca wawàwawa wáináidacawa pìwali —úumaca. 49 Jesús íimaca nalí:

—¿Cánásicué picutá núa áibalé? ¿Càmitasicué píalíawa iwàwacutáaná nuíbaidaca Núaniri irípináwa icapèe irícu? — íimaca yái Jesúsca. 50 Càmita quéwa náalía néemiàca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí.

51 Néese, Jesús yèepùacawa náapicha Nazaret iyacàlená néré. Yá imànica macáita càide iyúwa nachùullianáni. Quéwa yáatúa íináidacawa mamáalàacata uwàwalicúsewa ìwali, yái wawàsica. 52 Jesús idàwinàacawa yàacawa, cáalíacáica yáwanái nacáicani. Casíimái nacái Dios iicáca íiwitáise. Yá macáita wenàiwica cayábaca naicáca Jesús.

3

Juan el Bautista en el desierto

1 Idécanáamité emperador Tiberio icùaca macái cáli catorce camuí, néese yàasu quincéená camuí irícu, yá gobernador Poncio Pilato icùaca iyaca Judea yàasu cáli. Herodes icùaca iyaca Galilea yàasu cáli. Herodes yéenasàiri ípidenéeri Felipe icùaca iyaca Iturea yàasu cáli, Traconite yàasu cáli nacái. Gobernador Lisantias icùaca iyaca Abilinia yàasu cáli. 2 Sacerdote Anás, sacerdote Caifás nacái, níacata sacerdote

íiwacanánáica. Néenialíté Dios ichùuliaca Juan el Bautista icàlidáanápíná itàacái wenàiwicanái irí. Iyacaté manacúali yùucubàa càinàwàiri yái Juanca, Zacarías ìirimica. ³ Ináté Juan yèepunícawa yàacawa mawiénibàa Jordán inanába irí. Yá icàlidaca wenàiwicanái irí iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namànírica, nabautizáca nacáywa neebáidacaténá Dios itàacái, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, yái báawéerica namàníricaté. ⁴ Bàaluté profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise Juan el Bautista ìwali. Càité Isaías itànàaca:

“Abéeri asìali icàlidapíná nalíwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càita nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá yéewáidacuéca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Pichùnìacué píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná càide iyúwa wenàiwica nachùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa yéewacaténá yàanàaca nàatalé. Napuníadaca macái manuínaméyeyí utàwi cáli iyú. Náicaca macái dúli, sàabadacaténá nía. Machacànica namànica macái éeruíri àyapu. Cayábaca namànica báawéeri àyapu.

⁶ Yá macái èeri mìnáná naicápiná yái wenàiwica Dios ibànùerica aléi èeri irìculé iwasàacaténá èeri mìnáná Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha’, càipíná íimaca”,

íimacaté yái profeta Isaíasca.

⁷ Manùbéeyéi wenàiwica namusúacawa nàyacàle imanùbaca néeseewa, yá nasutáca Juan íicha ibautizáanápíná nía. Quéwa Juan yáaliacawa abenaméyeyí càmita nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íichawa báisiiri iyú, ínáté Juan yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Imaca nalí: “¡Píacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàaca mesúnamáita yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúnáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa íicha, yái yùuwichàacáisica, pibautizácaalícáitawa, éwitacué càmicáaníta píwènúada píiwitáisewa báisiiri iyú pibáyawaná íichacuéwa. ¡Càmita nucàlidacué pirí càiri chìwái!

⁸ Iwàwacutácué pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápíná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú píwènúadacuéca píiwitáisewa báisiiri iyú Dios irípiná. Picácué càì píima piríwáaca: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, ¡Abraham itaquénáinámicáiná wía!’ picácué píima. Péemiacué cayába, éwita Dios imáaláida macáitacué pía pibáyawaná ìwalísewatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca níái íbaca Abraham itaquénáinámpíná iyútá, Dios yàasu wenàiwicapíná

nía píamirìcubàacué. ⁹ Máini mawiénica yái yùuwichàacáisica Dios imàaquéeripiná yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemlàcué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeri iyacaná cayába weemácaténá nía quichái irìcu, càita nacái Dios yùuwichàidapiná wenàiwica quichái irìcu, cawinácaalí wenàiwica càmiyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Juanca.

¹⁰ Inaté manùbéeyéi wenàiwica yàanèyèicaté Juan el Bautista yàatalé, nasutáca néemìawa Juan. Náimaca irí:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca irí. ¹¹ Juan íimaca nalí:

—Pidèniacaalícué pucháiba bàlesi, piàcué abéeri bàlesi áiba wenàiwica irí canéerica ibàle. Pidèniacaalícué yàacàsi, piàcué nayáapiná, canéeyéica irí yàacàsi —íimaca yái Juanca.

¹² Nàyaca néeni abénaméeyéi yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Nàacatéwa néré nabautizácaténáwa. Nasutáca néemìawa Juan:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. ¹³ Juan íimaca nalí:

—Picácué picobra nía ichàbanamawa. Peedácué náicha càitade iyúwa romanonái ichùullaná peedáca —íimaca yái Juanca.

¹⁴ Abénaméeyéi úwinái nacái nasutáca néemìawa Juan:

—Wía nacái, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. Juan íimaca nalí:

—Picácué pibáulia pinúaca wenàiwica piyéedùcaténá nàasu. Picácué picháawàa naináwaná ìwali pichìwa iyúwa, peedácaténá piríwa nàasu. Casímáicué nacái piicáca piwèniwa romanonái yàasu gobierno yèericuéca pirí —íimaca yái Juanca.

¹⁵ Níái wenàiwicaca naináidacawa cawàwanáta Dios imàníinápináté naicá áiba wawási máiniiri cachànica. Naináida nacáiwa nawàwalicúsewa Juan ìwali cawàwanáta Mesíascani, yái judío icuèrinápináca, Dios ibànuèrica nalí. ¹⁶ Quéwa Juan íimaca macái wenàiwicanái irí: “Báisíta nubautizácuéca pía úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca. Yáta ibànùapiná Espíritu Santo abénaméeyéi péenácué irí ibautizácaténá náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèripináca. Quéwa áibanái péenácué càmiyéica yeebáida itàacái, ibautizápiná níawa quichái iyú nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máini cachàinírira íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càmirica cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹⁷ Càide iyúwa wenàiwicanái itécaalí yàasu palawa nacáapi irìcuwa, masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá

nacái trigo iwìralèmi, càita nacái yái yàanèeripináca núamirìcubàa yàanàaca iwàlisàidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmiyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuírì capìi irìculé, ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèeripináca ìwacáidapiná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituíná iwìralèmi manuírì quichái irìcu, càita nacái yái yàanèeripináca yùuwicháidapiná nía quichái irìcu, càmiyéica yàasu wenàiwica; yùuwicháidapiná nía quichái irìcu càmiírìca ichacàwa càiripinéerita ìyaca”, íimaca yái Juanca.

¹⁸ Càité Juan icàlidaca nalíni. Yàalàaca nía décuírì iyú icàlidacaténá wenàiwicanái irí cayábéeri tàacáisi Dios ichùulièrica icàlidaca nalí. ¹⁹ Juan yàalàaca gobernador rey Herodes nacái cachàinírì iyú, Herodes imelùdacáináté yéenasàiri Felipe ínuwa, ípidenéchúa Herodías, Herodes imànicáináté nacái manùba báawéeri. ²⁰ Herodes quéwa imànica áiba wawàsi máinírì báawaca náicha canánama: Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànaliculé.

Jesús es bautizado

²¹ Quéwa ipíchawáiseté Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànaliculé, Juan ibautizacaté manùbéeyéi wenàiwica. Juan ibautizá nacái Jesús. Yái Jesúsca, idècunitàacá isutáca yáawawa Dios íicha, yáta capìraléeri cáli yàacùacawa. ²² Yá Espírìtu Santo iricùacawa Jesús ìwali càiride iyúwa waicáaná unùcu iricùanáwa. Néese néemìaca Dios itàacái chènuníise. Dios íimaca Jesús irí:

—Píacata Nuírì nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía —íimaca yái Diosca.

Los antepasados de Jesucristo

²³ Jesús idèniacaté cawàwanáta treinta camuí idàbacaalíte yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi wenàiwica nayúunáidaca José ìrimicaténi, yái Jesúsca. José yàacawéetúa yáaniri ípidenáté Elí. ²⁴ Elí yáaniri ípidenáté Matat. Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Jana. Jana yáaniri ípidenáté José. ²⁵ José yáaniri ípidenáté Matatías. Matatías yáaniri ípidenáté Amós. Amós yáaniri ípidenáté Nahúm. Nahúm yáaniri ípidenáté Esli. Esli yáaniri ípidenáté Nagai. ²⁶ Nagai yáaniri ípidenáté Maat. Maat yáaniri ípidenáté Matatías. Matatías yáaniri ípidenáté Semei. Semei yáaniri ípidenáté Josec. Josec yáaniri ípidenáté Judá. ²⁷ Judá yáaniri ípidenáté Joanán. Joanán yáaniri ípidenáté Resa. Resa yáaniri ípidenáté Zorobabel. Zorobabel yáaniri ípidenáté Salatiel. Salatiel yáaniri ípidenáté Neri. ²⁸ Neri yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Adi. Adi

yáaniri ípidenáté Cosam. Cosam yáaniri ípidenáté Elmadam. Elmadam yáaniri ípidenáté Er. ²⁹ Er yáaniri ípidenáté Josué. Josué yáaniri ípidenáté Eliezer. Eliezer yáaniri ípidenáté Jorim. Jorim yáaniri ípidenáté Matat. ³⁰ Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Simeón. Simeón yáaniri ípidenáté Judá. Judá yáaniri ípidenáté José. José yáaniri ípidenáté Jonam. Jonam yáaniri ípidenáté Eliaquim. ³¹ Eliaquim yáaniri ípidenáté Melea. Melea yáaniri ípidenáté Mena. Mena yáaniri ípidenáté Matata. Matata yáaniri ípidenáté Natán. ³² Natán yáaniri ípidenáté rey David. Rey David yáaniri ípidenáté Isaí. Isaí yáaniri ípidenáté Obed. Obed yáaniri ípidenáté Booz. Booz yáaniri ípidenáté Sala. Sala yáaniri ípidenáté Naasón. ³³ Naasón yáaniri ípidenáté Aminadab. Aminadab yáaniri ípidenáté Admin. Admin yáaniri ípidenáté Arni. Arni yáaniri ípidenáté Esrom. Esrom yáaniri ípidenáté Fares. Fares yáaniri ípidenáté Judá. ³⁴ Judá yáaniri ípidenáté Jacob. Jacob yáaniri ípidenáté Isaac. Isaac yáaniri ípidenáté Abraham. Abraham yáaniri ípidenáté Taré. Taré yáaniri ípidenáté Nacor. ³⁵ Nacor yáaniri ípidenáté Serug. Serug yáaniri ípidenáté Ragau. Ragau yáaniri ípidenáté Peleg. Peleg yáaniri ípidenáté Heber. Heber yáaniri ípidenáté Sala. ³⁶ Sala yáaniri ípidenáté Cainán. Cainán yáaniri ípidenáté Arfaxad. Arfaxad yáaniri ípidenáté Sem. Sem yáaniri ípidenáté Noé. Noé yáaniri ípidenáté Lamec. ³⁷ Lamec yáaniri ípidenáté Matusalén. Matusalén yáaniri ípidenáté Enoc. Enoc yáaniri ípidenáté Jared. Jared yáaniri ípidenáté Mahalaleel. Mahalaleel yáaniri ípidenáté Cainán. ³⁸ Cainán yáaniri ípidenáté Enós. Enós yáaniri ípidenáté Set. Set yáaniri ípidenáté Adán, yái asiali Dios idàbéericaté.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Néeseté Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Jesús yèepùacawa Jordán inanába ícha, yá Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinawàiri. ² Jesús iyacaté néré cuarenta èeri. Satanás yáalimáidaca Jesús imàníinápíná íbáyawanáwa quéwa càmita Jesús imàni càì. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa cuarenta èeri, yáté máapicani. ³ Néese, Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná píá, piwènúada yái íbaca pan iyú piyáacaténáni —íimaca yái Satanásca. ⁴ Jesús íimaca irí:

—Càmírita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi ìwali Dios ícha. Néese iwàwacutá weebáidaca macáita iyúwa Dios ímáaná yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica —íimaca yái Jesúsca, càmicáiná iwàwa imànica wawàsi meedá irípináwa Dios íiwitáise iyú.

⁵ Néese, Satanás itéca Jesús chènuníri dúli íinatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá aquialénamata macái cáli èeri irícuíríca. ⁶ Yá Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapíná piríwa macáita iyéerica cháí èeri irícu cawènírica, yá picùapíná macái cáliwa; núacata yèeri canánama nuwàwéeyéi iríwa núacáináta icuèrica macáitani. ⁷ Iná pibàlùacaalíwa nulí piùlùlù ipùata iyúwa pìacaténá nucàaluíniná, yásí pìasupíná macáitani —íimaca yái Satanásca. ⁸ Jesús íimaca irí:

—Núa, càmiírira yàa picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca: ‘Iwàwacutá pìaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái pìaca abéerita Dios iyéininá’, càité itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré. Yá Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata íinatalé chènuníri náicha canánama. Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pía, pipisíawa templo íicha cáli íinatalépiná. ¹⁰ Yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté càì íimaca pìwali: ‘Dios ichùullapíná yàasu ángelnáíwa nacùanápiná pía.

¹¹ Namichàidapíná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúaca píawawa íba iwéré’,

càité profeta itànàaca Dios itàacái piínáwaná ìwali —íimaca yái Satanásca. ¹² Quéwa Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmíiri! Dios itàacái profeta itànèericaté càì íimaca walí: ‘Píca píalimáida piicáwa Picuèriná Dios asáísí icùacaalípiná pía’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —íimaca yái Jesúsca.

¹³ Inaté idécanáami Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná macái íiwitáaná báawéeri, yaté Satanás yàacawa Jesús íicha àta áiba èeripináta àniwa.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴ Néeseté Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré. Espíritu Santo icùaca Jesús íiwitáise. Néese macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi néemiaca Jesús iínáwaná ìwali. ¹⁵ Jesús yèepunicatéwa yéewáidaca wenàiwica judiónái yéewáidacàalu irícubàa yàcalé imanùbaca. Macáita wenàiwica nacàlidaca Jesús iínáwaná ìwali cayábéerica íiwitáise.

Jesús en Nazaret

¹⁶ Jesús yàacatéwa Nazaret iyacàlená néré, yái yàcalé isèenáí idàwinàacatáicaténi. Yá sábadu irícu judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacawa judiónái yéewáidacàalu irículé càide iyúwaté íiwitáise iyáaná. Néese ibàlùacawa wenàiwicanái yàacuésemi iléecatená nalí Dios itàacái. ¹⁷ Nàaca irí cuyàluta yéewacatená iléeca nalíni, yái cuyàluta idènièricaté itànàawa profeta Isaías yàasu tàacáisi itànèericaté Dios inùmalicúise. Jesús yàacùaca cuyàluta iwawanèericawa, yá yàanàaca tàacáisi Jesús

íimáanápínacaté ìwaliwa, yáí Dios yàasu wenàiwicaca. Càita íimaca ìwaliwa:

18 “Espíritu Santo, Dios ibànuèrica nulí, yàacawéeridaca núa siùca, ichùullacáiná nucàlidáanápíná cayábéeri tàacáisi catúulécaneeyéi irí. Idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni Dios iwàwaca iwasàaca nía nabáyawaná íichawa. Ibànùaca núa catuícáténá numànica matuíyéi, nuwasàacaténá wenàiwica nàuwichàcái íichawa nacái,

19 nucàlidacaténá nacái nalíni Dios iwàwaca iyúudàaca nía siùcade”,

càité profeta Isaías itànàaca tàacáisi Jesús ìwali.

20 Néese idécanáamité Jesús iléeca nalíni, yá iwawanàacani yáí cuyàlutaca, yá yèepùadaca cuyàluta asìali irí icuèrica cuyàluta. Néese Jesús yáawinacawa nèewi yéewáidacaténá nía. Macáita iyéyéica néré naicáidaca irí mamáalàacata. 21 Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca idéca yàanàaca pèewiré yáí wenàiwicaca Dios itàacái icàlidéericaté iináwaná ìwali profeta Isaías yàasu cuyàluta irìcu —íimaca yáí Jesúsca, icàlidaca iináwaná ìwaliwa. 22 Macáita níai wenàiwicaca natàaníca cayábéeri iyú ìwali. Náináidacawa manuísíwata néemíaca icàlidaca nalíni máiní cáaliacáiri iyú. Náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewaná càì icàlidacani? José ìrimi meedá yáí —námíaca. 23 Inaté Jesús íimaca nalí:

—Báisíta piwàwacué picàlidaca nulí yáí tàacáisica: ‘Báisícaalí píalimá pichùnìaca cáuláiquéeyéi, néese pichùnìaca píawawa waicápiná, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, piwàwacáinácué piicáca numànica yáí cà míirica wenàiwica idé imànica. Piwàwacué nacái píimaca nulí: ‘Báisícaalí pimànicaté yáí cà míirica wenàiwica idé imànica Capernaum ìyacàlená néenibàa càide iyúwa wéemianá nacàlidaca piináwaná ìwali, néese pimàni nacái càiri wawàsi cháì, piàsu cáli íinatawa, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái báisíiri iyú —íimaca nalí yáí Jesúsca. 24 Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Báisíta, núalíacawa cà míinápínacué peebáida nutàacái, càmicáiná wenàiwica nawàwa néemíaca profeta itàacái nàasu cáli néeséericaalíni. 25-26 Quéwa, péemíacué cayába, Dios imànìpiná cayábéeri áibanái wenàiwica irí báawéyéicuéca piicáca, níara cà míiyéica judío, neebáidapínacáiná nutàacái, càide iyúwaté Dios imàníná nalí cayábéeri bàaluité profeta Elías yàasu èerité. Càmitaté unía yúuwàawa máisiba camuí y mediopináté, ìyacaté nacái manuírì máapicái cháì Israel yàasu cáli imanúica. Ewitaté nàyacáaníta manúbéeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha cháì Israel yàasu cáli íinata, càicáaníta

Dios càmitaté ibànùà profeta Elías iyúudàacaténá nía. Néese, Dios ibànùacaté Elías iyúudàacaténá abéechúa inanái inìrimi yéetéchúamiwa ícha, càmişúá israelita, Sarepta iyacàlená m̀nalú, iyéechúacaté mawíénita Sidón iyacàlená irí, méetàuculé Israel yàasu cáli ícha. ²⁷ Càita nacái profeta Eliseo yàasu èerité nàyacaté nacái manùbéeyéi cacháunéeyéi ímami lepra iyú cháí Israel yàasu cáli ínata, quéwa Dios càmitaté ichùnìa nía, ibatàa abéeri pináta, càmitaté ichùnìa nía. Néese ichùnìacaté áiba càmiiri israelita, ípidenéeri Naamán, Siria yàasu cáli néeséeri. Càita nacái Dios imànipiná cayábéeri nalíwa áibanái wenàiwica báawéeyéicuéca piicáca, càmiyéica judío, neebáidapinácáiná nutàacái —ímaca yái Jesúsca.

²⁸ Níái israelitaca, néemiaca Jesús ímáaná càmiyéi israelita ìwali, yá calúaca nía báawanama canánama, níái iyéeyéica judiónái yéewáidacàalu irícu, báawacáinaté naicáca càmiyéi israelita. ²⁹ Yá namichàacawa náibàaca Jesús, natécani cachàinìiri iyú yàcalé ícha. Nawatàidaca Jesús quìratàli ipùata nérépiná, yái quìratàli nàyacàle iyéerica ínata, nawàwacáiná náucaca Jesús chènunìiri quìratàli ínataise, yéetácaténáwa. ³⁰ Quéwa Jesús iwatàa yáawawa náicha, yá ichàbacawa nèewibàa, yá yàacawa náicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

³¹ Néeseté, Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená néré iyéerica Galilea yàasu cáli ínata. Aiba sábadò judiónái iyamáidacatáicawa, yá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái judiónái yéewáidacàalu irícu. ³² Yá náináidacawa manuísíwata néemiaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía iyúwa abéeri cachàinìiri íiwitáise, Dios ibànùerica yéewáidacaténá wenàiwicanái.

³³ Iyacaté áiba asìali néewáidacàalu irícu. Yái asìali demonio idacuèrica íiwitáise. Yá demonio yéemíanicawa asìali isàna iyú. Yá ímaca cachàinìiri iyú Jesús irí:

³⁴ —¡Pèepùà píchawa! ¡Picá pisàiwica walí wawàsi, pía Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséeri! ¿Pianàsica pimáalàidacaténá wía? Núalía nuicáca pía, núalíacawa píwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —ímaca. ³⁵ Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàinìiri iyú. Yá Jesús ímaca demonio irí:

—¡Masànata pía! ¡Pimusúawa ícha yái asìalica! —ímaca yái Jesúsca. Yá demonio yúucaca asìali cáli ínatalé macái wenàiwicanái yàacuésemi, néese yàacawa asìali ícha. Canáta demonio imàníná asìali irí. ³⁶ Macáita wenàiwica iyéeyéica néeni, náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yái yéewáidáanáca? ¡Yái asìali Jesús yàalàaca demonionái cachàinìiri iyú íiwitáise cachàinìiri iyúwa, yá

ichùuliacaalí nía nàanápínáwa wenàiwica íicha, yáta nàacawa! — náimaca nalíwáaca. ³⁷ Yá macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

³⁸ Néeseté Jesús imusúacawa néewáidacàalu irìcuíse, yá yàaca iwàlùacawa Simón icapèe irìculé. Yá Simón iyéeru iculuéchúawa cáiwíiri mecuní iyú. Yá nasutáca ulí Jesús íicha ichùnìanápíná úa. ³⁹ Néese Jesús yàacawa ùatalé, yá yáawiaca iicáidaca ulí. Jesús yàalàaca mecuní cachàiníiri iyú. Yá mecuní ichàbacawa uícha. Yáta umichàacawa, yá udàbaca umànica nayáapíná.

Jesús sana a muchos enfermos

⁴⁰ Néese idècunitàacá èeri iwàlùacawa, yá macáita idènièyéica cáuláiquéeyéi néenánáwa natéca nía Jesús yàatalé. Natéca néenánáwa idènièyéica macái uláicái íiwitáaná. Jesús imàacaca icáapiwa nàwali macáita, yá ichùnìaca nía. ⁴¹ Demonionái nàacawa nacái manùbéeyéi cáuláiquéeyéi íicha. Yá demonionái náimaca néemíanícawa cachàini:

—¡Píacata yái Dios íirica! —náimaca. Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú, níái demonioca, càmita ibatàa natàanica, nàaliácáináwa ìwali Mesíascani, yái judío icuèrinápíná Dios ibànùèrica nalí.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

⁴² Amalácaalíté nawicáu àniwa, Jesús imusúacatéwa yàcalé irìcuíse, yá yàacawa canácatalé wenàiwica. Néese madécaná wenàiwica icutácani. Yá nàanàaca yàatalé. Càmita nawàwa namàacaca yàacawa náicha. ⁴³ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nucàlidaca nalí cayábéeri tàacáisi áibanái iyacàle néenibàa nacái, yái tàacáisi íiméerica cainácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáwa, Dioscáiná ibànùaca núa numànicaténá càì —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁴ Càité Jesús yàaca icàlidaca yái tàacáisica judíonái yéewáidacàalu irìcubàa, iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata.

5

La pesca milagrosa

¹ Aiba èerité Jesús ibàlùacawa Genesaret icalìsaniná yàasu càina íinatalé, áibaalí íipidenéeri Galilea icalìsaniná. Madécaná wenàiwica nàyaca néré nawàwacáiná néemìaca Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. Máini manùbaca wenàiwica, yá nacàbadàayacacawa Jesús iwéré. ² Néese Jesús iicáca pucháiba barca mawiénita iríwa càina íinatalé. Canáca wenàiwica barca irìcu namusúacáinátéwa barca irìcuíse níái asianái íibèeyéica cubái, náibacaténá nàasu chinchorowa. ³ Jesús iwàlùacawa barca irìculé, Simón yàasu barcaca. Néese isutáca Simón

ícha wawàsi iwesíanápiná barca àanama ícha. Néese Jesús yáawinacawa barca irìcu, yá yéewáidaca wenàiwica barca irìcuise. ⁴ Néese idécanáamité yéewáidaca nía, yá Jesús ímaca Simón irí:

—Piwesía barca depuìwacatalé calisa. Piúcacué pìasu chinchorrowa piibàcaténá cubái —ímaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Simón ímaca Jesús irí:

—Nuìwacali, wadéca wacamáaca táiyápinama, canácata weedéeri, quéwa pialàacáiná núa, íná nuchùullaca náucaca chinchorro àniwa —ímaca yái Simónca.

⁶ Néese idécanáami namànica càide iyúwa Jesús ímáaná nali, yá náibàaca madécaná cubái. Nàasu chinchorro icacanácawa yàacawa. ⁷ Iná náucaca nacáapiwa namáidacaténá nàacawéeyéináwa iyéeyéica áiba barca irìcu nàacaténá nayúudáaca nía. Néese nàanàaca Simónnái yàatalé, yá napuniádaca pucháibanama nàasu barcawa cubái iyú àta nawàwacataléta napulùnacawa cubái iyú, níái barcaca. ⁸ Quéwa Simón Pedro iicácáiná madécaná cubái, yá cáaluca ínáidacawa ibáyawaná ìwalísewa, yá ibàlùacawa yùulù iyúwa yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá ímaca Jesús irí:

—¡Iwàwacutá piacawa nuícha, Nuìwacali, cabáyawanácáiná núa! —ímaca yái Simón Pedroca.

⁹ Càica Simón ímaca Jesús irí cáalucáiná Simón ibáyawaná ìwalísewa, yáaliacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise. Cáaluca nacái níái Simón Pedro yáapichéeyéica, naicácáiná madécaná cubái needéeyéica. ¹⁰ Cáaluca nacái Simón imanùbaca náica nabáyawaná ìwalísewa níái ípidenéeyéica Santiago, Juan nacái, níái Zebedeo yéenibeca, nàaliacáináwa Jesús idèniaca Dios íiwitáise. Quéwa Jesús ímaca Simón irí:

—Picá cáalu pía nuícha. Pidéca peedáca cubái. Siùcáisede quéwa pìwacáidapíná nulíwa wenàiwicanái yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —ímaca yái Jesúsca.

¹¹ Iná natéca nàasu barcawa cáli iwéré. Yá namàacaca macáita nàasuwa, yá nàacawa Jesús yáapicha, yéewacaténá yéewáidacaléca nía.

Jesús sana a un leproso

¹² Aiba èerité, Jesús iyacaté áiba yàcalé irìcu, néese asiali yàanàaca néré cacháunéeri íimami lepra iyú. Iicáca Jesús, yá yúuwàa iriácawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús iicácani. Yá isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata:

—Nuìwacali, núaliacawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaali quéwa pichùnìaca núa —ímaca yái asialica. ¹³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali. Yá Jesús ímaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —Íimaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra yáawacawa ícha. ¹⁴ Néese Jesús ichùuliacani. Iimaca irí:

—Píca picàlida áibanái iríni nuchùnìaná pía. Néese píawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacaténá iicá píimamiwa, yáaliacaténáwa cayábaca pía picháuná íchawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulièricaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí ofrenda iyú nachùnìacaalíwa lepra ícha, yéewacaténá macái wenàiwica yáaliacawa cayábaca pía —Íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Quéwa éwita Jesús ichùuliacáanítani còi, càicáaníta manùbéeyéi wenàiwica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata macái wenàiwica irí. Yá madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néemiacaténá Jesús itàacái, ichùnìacaténá nía nacái. ¹⁶ Quéwa áibaalíté Jesús yàacawa méetauculé wenàiwicanái ícha isutácaténá yáawawa Dios ícha.

Jesús sana a un paralítico

¹⁷ Aiba èerité Jesús yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nàanàacaté néré, madécaná yàcalé mìnaná nacái iyéeyéicaté Galilea yàasu cáli íinata, Judea yàasu cáli íinata nacái. Aibanái nàanàaca Jerusalén iyacàlená néese nacái. Náawinacatéwa néré Jesús yéewáidacatalé wenàiwicanái. Yá Jesús ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica Dios íiwitáise cachàiníri iyú. ¹⁸ Néese áibanái asianái nàanàaca néré itéyeyéica máapinéeri asiali irièricawa yàalubái íinatawa iiméerica íinata. Nawàwa natéca asiali capíi iriculé, naliadacaténáni Jesús íipunita, Jesús ichùnìacaténáni. ¹⁹ Càmita quéwa náalimá nawàlucacawa Jesús yàatalépiná dàalacáiná máiní wenàiwicanái néré. Iná náiríacawa escalera ìwalibàa capíi íinalaté, sàabadéeri, canéeri ipùata chènuniré. Néese nawatàaca capíi ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicùadaca cáuláiquéeri asiali yàalubái íinatawa yéenúlusi ìwali Jesús yàatalé, nàacuésemi macáita wenàiwica iyéeyéica néeni. ²⁰ Jesús yáaliacawa náiwitáise manuícá nàináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápináni, yá Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa píbayawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios —Íimaca yái Jesúsca.

²¹ Néese níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseonái nadàbaca nàináidacawa. Náimaça nàináidacawa naliwa nawàwalicúsewa: “¿Cáná yéewa itàaní còi yái asiali Jesúsca? Itàníca iyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácáináta asiali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbayawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios. Abéerita Dios yáaliméeri

imànica càì”, càì nàimaca nàinàidacawa nalíwa. ²² Quéwa Jesús yáaliacawa nàinàidáanácawa. Yá isutáca yéemíawa nía:

—¿Cánácué píinàidawa càì? ²³ Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asásí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, pìpìna’, áibanái wenàiwica náalimácáiná naicáca asásí wadécaalí wachùnìacani wataácáí iyúwa, yái máapinéerica. ²⁴ Iná núa, asiali Dios néeseerica, nuchùnìapiná yái máapinéerica píalíacaténácuéwa Dios idéca ichùullaca núa numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha cháí èeri irícu cayábacaténá náapicha Dios —ímaca nalí yái Jesúsca. Néeseca Jesús ímaca máapinéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, núuma pirí, pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —ímaca yái Jesúsca.

²⁵ Yáta yái asílica imichàacawa nàacuésemi, yá yeedáca yàalubáíwa irìericatéwa ínata, néese yàacawa icapèe nérépináwa, casímáiri iyú, yàaca Dios irí cayábéeri idècunitàacá yèepunícawa. ²⁶ Macáita iyéeyéica néré nàinàidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Cálalua nacái nàinàidacawa, yá nàimaca:

—Siùca èeri wadéca waicáca cayábéeri wawàsi Dios imànírìca cà míricáwaca waicá quéechacáwa —nàimaca.

Jesús llama a Leví

²⁷ Néesetécáwa Jesús imusúacawa capì irìcuíse. Yá iicáca asíali ípidenéeri Leví, yeedéericaté plata yéenanái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. Yái Leví yáawinéericawa aléera yeedácatalécaté plata wenàiwica ícha. Néese Jesús ímaca irí:

—Aquialé, píawa núapicha yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —ímaca yái Jesúsca. ²⁸ Yái Leví imàacaca yàasuwa macáita, yá imichàacawa, yàacawa Jesús yáapicha.

²⁹ Néese Leví ichùullaca yàasu wenàiwicanáíwa nachanàacaténá manùba yàacási icapèe irícu. Imáidaca yàataléwa Jesús iyáacaténá iyáacaléwa Leví yáapicha, Leví iwàwacáiná yàaca Jesús ímíétacaná. Leví imáida nacái manùbéeyéi yeedéeyéi plata yéenanái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná. Aibanái nacái nayáaca nayáacaléwa náapicha néré. ³⁰ Néese abenaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu natàaníca báawéeri iyú Jesús yéewáidacalénái ìwali. Yá nàimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánácué piyáa piyáacaléwa náapicha, níái cabáyawanéeyéica, náapicha nacái níái yeedéeyéica wáicha

plata romanonái yàasu gobierno irípiná? —náimaca. ³¹ Quéwa Jesús íimaca fariseonái irí:

—Péemìacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutáca abéeri ichùnièripiná nía. ³² Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íchawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacatená wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacatená wenàiwica yáaliéyéicawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. Iná yéewa cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéyéica nuwènúadacatená náiwitáise nabáyawaná íchawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

³³ Néese fariseonái nasutáca néemìawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái wéewáidacaléca, wía fariseoca, namàacaca náichawa nayáacaléwa manùba yàawiría nasutácaténá Dios íicha manuísíwata. ¿Cáná càmita péewáidacalénái namàni càì? Nayáaca nayáacaléwa mamáalàacata —náimaca. ³⁴ Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué comparación: Asìali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asìanái naicácaténá icásàacawa casímáiri iyú. Càmita nawàwa namàacaca náichawa nayáacaléwa idècunitàacá iyaca náapicha, yái nàacawéeriná imàníríca matrimonio, casímáicáiná nawàwa. ³⁵ Quéwa áiba èeriwa, áibanái itépiná náichawani. Néenialípiná namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmacáiná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénái, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁶ Jesús icàlidaca nalí nacái áiba comparación yéewáidacatená nía:

—Càmita wadalúa wáluma yéemami wàlisài bàlesi íicha wachanàidacatená iyú éwisàimi bàlesita. Wamànicaalí càì, yásí báawaca wamànica wàlisài bàlesimi. Yá nacái wàlisài yéemami càmita abédanama éwisàimi bàlesi yáapichani. ³⁷ Péemìacué áiba comparación: Càmita wàucùca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irìculé yácáiná wàlisài uva ituní idàbaca isáacawa dàchidàchiwaca inànìacubàa, yásí éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmíicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Wamànicaalí càì, yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. ³⁸ Iná iwàwacutá wàucùca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi irìculé. Càita nacái níái nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàcái

wàlisài, càmita nàya piasu bàaluisàimi tàacáisi ìwali, píacué fariseoca. ³⁹ Aiba wawàsi nacái, péemíacué comparación: Idécanáami wenàiwica ìraca éwisàimi uva ituní ipuíri, yá càmita iwàwa ìraca wàlisài uva ituní càmirica ipuí ímacáiná: ‘Cayábéeri yáwanái yái ipuírica’, càì ímaca. Càita nacái píacué: Piyacáinácué éwisàimi tàacáisi ìwali, íná piyúunáidacuéca cayábéericani wàlisài tàacáisi ícha. Íná càmitacué piwàwa peebáidaca yái nutàacái wàlisàica —ímaca yái Jesúsca.

6

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Néeseté áiba sábado judiónái nayamáidacatáicawa, Jesús yèepunícawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yèewibàa. Yá yéewáidacalénái needáca achúmanamata trigo ituíná nayéeripiná. Yá naquiría trigo ituíná nacáapi irìcuwa needácaténá ícha ími nayáacaténáni, yácáiná judío íwitáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmanamata iyacaná áibanái íbanacale yéená máapicaalí nía. ² Abénaméeyéi fariseo iicáca Jesús yéewáidacalénái imáníná, yá fariseonái iicácani iyúwa íbaidacalési. Íná fariseonái ímaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué píibaida siùca sábado wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca. ³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacái irìcuíse wàawirimi rey David ìwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi asíanáica. ⁴ David iwàlùacatéwa Dios yàasu ímamisíri capíima mabáyawanéeri irìculé, yái israelitanái isutácatáipiná Dios ícha. Yá David yeedácaté pan namàníricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapináwa. David iyáaca pan, néese yàaca yáapichéeyéi iyáapináwa nacái, éwita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Dios càmitaté yúuwichàida Davidnái, máapicáiná nía, ínaté catúulécánáca Dios iicáca nía —ímaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Jesús ímaca fariseonái irí àniwa:

—Dios idéca ichùlùlaca núa, núa asìali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanùbaca, siùca èeri sábado nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —ímaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁶ Aiba sábado judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacatéwa néewáidacàlu irìculé, yá idàbaca yéewáidaca nía néré. Iyaca néeni abéeri asìali icáapi yéewápuwáiséeri ituwièricawa ícha. ⁷ Nàyaca nacái néeni abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, áibanái nacái fariseonái. Naicáidaca Jesús irí

mamáalàacata naicácaténá asáisí ichùnìacaalípiná asìali, sábadò irìcu, nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali, fariseonáicáiná náimacaté íbaidacalésicani yáí Jesús ichùnìanáca wenàiwicanáí. ⁸ Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá Jesús ímaca asìali irí icáapi ituwièricawa ícha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —ímaca yáí Jesúsca. Yá asìali imichàa ibàlùacawa. ⁹ Néese Jesús ímaca fariseonáí irí:

—Siúcata nusutácué nuémìawa pía: ¿Càinásica Dios ibatàa wamànica siúca èeri sábadò wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasicawamànica cayábéeri, càmicaalí nacáí, báawéerisica? ¿Imàacasicawacáucàidaca wenàiwica, càmicaalí wétáidasica wenàiwica? — ímaca yáí Jesúsca.

¹⁰ Néese iicáidaca nalí macáita ìyéyéica itéese. Yá néese ca iwènúacawa asìali irí àniwa, yáí báawéerica icáapi. Yá Jesús ímaca irí:

—Piducúa picáapiwa —ímaca yáí Jesúsca. Yá asìali imànica iyúwa Jesús ímáaná irí. Yáta cayábaca icáapi. ¹¹ Quéwa fariseonáí máiní calúaca nía. Nadàbaca nasutáca néemìawa níawáaca càinácaalí náalimáanápináté namànica Jesús irí.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹² Néenialíté Jesús yàacawa dúli ínatalé. Iyamáacawa néenibàa isutácaténá Dios ícha táiyápinama abéeri catá. ¹³ Amalácanáami yàacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa canánama. Yeedáca nèewíise doce namanùbaca Jesús yèyéica ípidenápiná apóstolnái. ¹⁴ Níái docéeyéica náipidená càì: Simón, yáí asìali Jesús yèerica ípidenápiná nacáí Pedro; yá nacáí Andrés, yáí Simón iméeréerica; Santiago nacáí; Juan nacáí; Felipe nacáí; Bartolomé nacáí. ¹⁵ Yá nacáí Mateo; Tomás nacáí; Santiago nacáí, yáí Alfeo ìrimica; yá nacáí Simón, áibaalí ípidenéeri celote; ¹⁶ Yá nacáí Judas, yáí Santiago yéenasàirica; yá nacáí Judas Iscariote, yáí itéeripinácaté Jesús yùuwidenáí náibàacaténáténi, nanúawani.

Jesús enseña a mucha gente

¹⁷ Néeseté Jesús iricùacawa dúli ínatáise yéewáidacalénáí yáapichawa. Yá iyamáaca ibàlùacawa néeni manacúalibàa. Idéca nàwacáidáyacacawa néré madécaná Jesús yéewáidacaléca áibanáí, madécaná nacáí wenàiwica yàanèeyéica macáí Judea yàasu cáli néese, Jerusalén ìyacàlená néeséeyéi nacáí, Tiro ìyacàlená néeséeyéi nacáí, Sidón ìyacàlená néeséeyéi nacáí, níái yàcalé ìyéeyéica manuúri úni idùlepi. Níái manùbéeyéi wenàiwicaca nàanàacaté néré néemiacaténá Jesús itàacáí, yúucacaténá náicha nacáí uláicáí. Yáté ichùnìaca nía. ¹⁸ Aibanáí nacáí yùuwichèeyéicawa demonio idacùacáiná náiwitáise, Jesús ichùnìaca nía nacáí. ¹⁹ Iná macáita wenàiwica nawàwaca

namàacaca nacáapiwa Jesús ìwali ichùnìacáiná nía canánama ìwitàise iyúwa, níái cáuláiquéyéica.

La felicidad y la infelicidad

²⁰ Néese Jesús iicáidaca yéewáidacalénái iríwa. Yá íimaca nalí:

“Casímáipinácuéca piwàwa, piácué catúlécanéyéica, pimàacacáinácué Dios icùaca pía siùcáisede.

²¹ “Casímáipinácuéca nacái píawa, piácué máapíiyéica siùca, Dioscáiná yàapinácué piyáapiná cadénama.

“Casímáipinácuéca nacái píawa, piácué achúméyéica iwàwa siùca, Dioscáiná imàacapinácué casímáica píawa.

²² “Casímáipinácuéca nacái píawa, báawacaalícué wenàiwica iicáca pía, náucacaalícué nacái pía náichawa, nacúisacaalícué pía nacái, natàanícaalícué báawéeri iyú pìwali, peebáidacáinácué nutàacái, núa asìali Dios néeséerica. ²³ Casímáicué piwàwa manuísíwata, piyanídacuéwa casímáiri iyú namànicaalícué pirí càì, yácáiná Dios imàacapinácué pirí manuísíwéeri cawèníri pìanàacaalípinácué chènuniré, bàaluitécáiná níái wenàiwica yàawirinámica namànicaté báawéeri nacái profetanái irí, níái Dios yàasu wenàiwica profetanái íbaidéyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué pìyáaná”, íimaca yái Jesúsca yéewáidacalénái iríwa.

²⁴ Néese Jesús íimaca áibanái wenàiwica irí: “Quéwa, ìmáinicué piùwichàapinácawa, piácué càasuíyéica! Yácáiná Dios yùuwichàidapinácué píawa, néese càmítacué quirínama casímái piwàwa pìasu cawènírimi ìwaliwa, yái pidènièricuéca siùca.

²⁵ “ìMáinicué piùwichàapinácawa, piácué ìyéeyéica iyáacaléwa cadénama, mesúnamáicáináta piùwichàapinácué máapicái!

“ìMáinicué piùwichàapinácawa piácué iicáaníiyéica siùca. Aiba èeriwa pícháanípinácuéca achúmacáiná piwàwa!

²⁶ “ìMáinicué piùwichàapinácawa pitàanícáinácué méetàuculéeri tàacáisi ìwali, càmíiri Dios itàacái, íná yéewa macái èeri mìnaná càmíiyéica iwàwa Dios natàanicuéca pìwali cayábéeri iyú. Càité nacái pìawirináimicué itàanícaté cayábéeri iyú áibanái cachìwéeyéi iwicùlidéeyéi ìwali itàaníyéicasa Dios inùmalícuíse, quéwa nachìwáidacaté wenàiwica meedá!”, íimaca yái Jesúsca.

El amor a los enemigos

²⁷ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Quéwa núumacué nacái pirí piácué yéemiéyéica nulí: Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáíwa. Pimàni nacái nalí cayábéeri cawínácaalícué báawéyéica iicáca pía. ²⁸ Pisutácué nalí Dios íicha imànínápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuéyéica pìwali chàwicùli. Pisutácué nalí Dios íicha cawinácaalícué icúiséyéica pía. ²⁹ Aiba inúacaalí pinàni ìwali, pimàaca inúaca

pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. Aiba yeedácaalí pícha pìasu ruana nacáiri, pimàaca yeedáca picamisani nacái. ³⁰ Aiba isutácaalí pícha wawàsi, pimàaca írini; imelùdacaalí pícha pìasu, picá pisutá yèpùadánápiná piríni. ³¹ Pimànicué áibanái írì cayábéeri, càide iyúwacué piwàwáaná namànica pirí cayábéeri.

³² “Cáininácaalícué piicáca níawamita cáininéeyéicuéca iicáca pía, càmítacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha, macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namànica càì. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³³ Càita nacái pimànicaalícué cayábéeri nalí níawamita imàníiyéicuéca pirí cayábéeri, càmítacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha, macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namàni càì. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³⁴ Pìacaalícué nacái áibanái ichàba pìasuwa níawamita píináidéeyéicuéca nèepùadánápiná pirí cawèníri àniwa, càmítacué pimàni pìyaca cayábéeri wawàsica áibanái ícha macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise nàaca áibanái báawéeyéi ichàba wawàsi needácaténá náicha cawèníri àniwa. Iná càmítacué máini cayábéeyéi náicha pía. ³⁵ Iwàwacutácué cáinínaca piicáca piùwidenáíwa, pimànicué nacái nalí cayábéeri, pìacué nacái nachàba pìasuwa, éwita càmicaalí nèepùada píricuéni. Yásí Dios imàacapínacué pirí cawèníri manuísíwata chènuniré, yá nacái Wáaniri Dios yéenibepínacuéca píawa, yái Wáaniri Dios chènuníséerica, imànírica cayábéeri èeri mìnánái írì, éwita càmícáaníta nàaca írì cayábéeri, níái báawéeyéica íiwitáise. ³⁶ Iwàwacutácué catúulécánáca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwacué Wáaniri Dios catúulécánáaná iicáca pía”, íimaca yái Jesúsca.

No juzgar a otros

³⁷ Jesús íimaca yéewáidacalénái írìwa: “Picácué máini picháawàaca áibanái iináwaná ìwali mamáalàacata, néese Dios càmítacué yùuwichàida píawa. Picácué píináidawa piùwichàidánápiná áibanái imàníiyéica pirí báawéeri, néese Dios càmítacué yùuwichàida píawa. Pimàacacué piwàwawa nabáyawaná ícha, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná ícha. ³⁸ Pìacué áibanái írì càinácaalí wawàsi namáapuèrica pícha, yásí Dios yàacuéca píriwa càinácaalí wawàsi pimáapuèrica. Péemlacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica cayábéeri íiwitáise ipuniádacaalícué cayába pìasu saco ituínási iyú, icusúa nacáicani, icàbadàa nacái néréni yéewanápiná ipuniádaca saco àta ituínási itúadacatalétawa saco inùma iricuise, càita nacái Dios imànicuéca píriwa cayábéeri manuísíwata. Pimànicaalícué áibanái írì cayábéeri manuísíwata,

yási Dios imànicuéca piriwa cayábéeri àniwa manuísiwata. Quéwa pimànicaalícué áibanái irí cayábéeri achúméeri meedá, néese Dios imànicuéca nacái piri cayábéeri achúmáana meedá”, íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Jesús yéewáidaca nía áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Matuíri wenàiwica càmita idé itéca áiba matuíri àyapulicubàa, ipíchaná pucháibanama náuwàacawa utàwi irìculé. Càita nacái càmitacué yéewa matuíyéica píiwitáise, iwàwacutácáiná péewáidaca wenàiwica matuíyéi íiwitáise náalíacaténá càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníri iyú. ⁴⁰ Cawinácaalícué wenàiwica péewáidéeyéica, càmitacué yéewa cáalíacáica píicha nía, néese idécánáamicué péewáidaca nía, yási náalíacawa abéerita yái píalíericuécawa. Iná iwàwacutácué máini cáalíacáica pía yéewacaténá piyúudàaca nía cayába.

⁴¹ “Pía, idènièrica ibáyawaná manuíríwa, picá píináidawa máini cayábaca pía áiba wenàiwica íicha idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemíacué comparación: Pibáyawaná manuírí càicanide iyúwa manuírí àicu idéca nacáicaalí yúuwàacawa pituí irìculé. Néese áiba achúméeríwanái ibáyawaná càicanide iyúwa achúméeri imuluísi yúuwàacaalíwa ituí irìculé.

⁴² Máinicáiná cabáyawanáca pía manuísiwata, íná canáca yéewaná báawaca píicáca píichawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúméeri meedá. Péemíacué comparación: Manuíri àicu yúuwàacaalíwa pituí irìculétá, yá càmita pidé píicáca cayába pimúsúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí irículésetá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá càì píima áiba wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nucàlidaca piri pibáyawaná ìwali, nuyúudàacaténá pimàacaca píichawani’, picá càì píimaca irí; pucháibaca píiwitáise pìyaca. ¡Pidéca píimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píichawa quéechacáwa yái báawéeri manuíríca pimánírica. Yási pidéca píalàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná íichawa achúméeri báawéeri imánírica”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

⁴³ Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Íimaca nalí: “Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idèniaca ìyacanáwa cayábéeri. ⁴⁴ Càita wáalíacawa macái àicu ìwali, waicácaalí ìyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, yá báawéericani. Càmita weedá cayábéeri higuera ìyacaná tuírí íicha. Càmita nacái weedá cayábéeri uva ìyacaná áwa yúuba íicha. ⁴⁵ Càita nacái wáalimá wáalíacawa wenàiwicanái íiwitáise ìwali nacái: Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yási itàaníca cayábéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise cayábéeri ìyaca iwàwalícu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yási itàaníca báawéeri tàacáisi

iyú, yácáiná íiwitáise báawéeri iyaca iwàwalìcu. Wáalimá wáaliacawa wenàiwicanáí íiwitáise ìwali wéemìacaalí cànínacaalí wawàsi natàaníca ìwali yácáiná nawàwa idéca ipuníacawa iyú, yái cayábéerica, càmicaalí nacáí, yá báawéerica meedáni. Iná iwàwacutácué cayábéeri píiwitáise piwàwalìcuísewa, yéewanápinácué péewáidaca wenàiwicanáí báisíiri tàacáisi iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Las dos bases

⁴⁶ Jesús íimaca: “Canéeri iwèni meedá píimáanácuéca nùwali ‘Wáiwacalí’, càmicacalíca wáimanicuécè cède iyúwa númáaná píri. ⁴⁷ Siúcade nucàlidacuécè píri comparacìón píalíacaténáwa cànínacaalí wenàiwica iyaca yeebáidéerica nulí, yéemièrica nacáí nutàacáí, imànírica nacáí cède iyúwa nuchùulianáni. ⁴⁸ Yái wenàiwicaca càicanide iyúwa asiali imànírica capíi. Quéechacáwa ícaca depuìwalé. Yá asiali yàanàaca manuírí íba iyéerica depuìwalé cáli írìcu, ibàlùadacaténá icapèewa íinata. Idécanáami imànica icapèewa íba íinata, yá inanába yéesacawa. Yái yéesacáí yàacawa cachàiníiri iyú asiali icapèe ìwali. Càmita idé quéwa yéesacáí icusúadaca capíi, asiali imànicáinaté dàalawaca icapèewa. Cède iyúwa capíi ibàlùacaalíwa mamáalàacata, cèita nacáí cawínacaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacáí nadèniapíná nacáucawa càníiri imáalàawa. ⁴⁹ Aiba wenàiwica quéwa yéemìacaalí nutàacáí, néese càmita imàni cède iyúwa númáaná írí. Yái wenàiwicaca càicanide iyúwa wenàiwica imànírica icapèewa cáli íinata, canéeri írí íba ibàluèripínáwa íinata, yái capíica. Inanába yéesacawa, yá yéesacáí yàacawa cachàiníiri iyú capíi ìwali. Yá caquialéta capíi yúuwàacawa, imáalàacawa macáita. Cède iyúwa capíi imáalàanáwa, cèita nacáí cawínacaalí wenàiwica càmiyéica yeebáida nutàacáí, canáca nacáuca càníiri imáalàawa”, íimaca yái Jesúsca.

7

Jesús sana al criado de un oficial romano

¹ Idécanáamité Jesús icàlidaca wenàiwicanáí írìni, yáté yàacawa Capernaum iyacàlená néré. ² Iyaca néré abéeri romanonáí yàasu úwi íiwacalíná, idènièrica yàasu wenàiwicawa cáininéerica iicáca. Cúláicaca úwi íiwacalíná yàasu wenàiwica, iwàwéeri yéetácawa íiwacalí íichawa. ³ Néese úwi íiwacalíná yéemìaca Jesús iináwaná ìwali ichùnìaná wenàiwica, yá ibànùaca abénaméeyéi judío íiwacanánáí nasutácaténá Jesús íicha wawàsi manuísíwata yàanàanápíná ichùnìaca yàasu wenàiwica. ⁴⁻⁵ Néese judío íiwacanánáí nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca íicha wawàsi manuísíwata, náimaca Jesús írì:

—Cayábaca piyúudàacani, yáara úwi íiwacalináca, cáininácaíná iicáca wía judíoca. Ipáyaidacáinaténi namànicaténá walí wàasu wéewáidacàalu —náimaca.

⁶ Néese Jesús yàacawa náapicha, quéwa mawiénicaalíté Jesús ìyaca úwi íiwacaliná icapèe irí, yá úwi íiwacaliná ibànùaca yàacawéeyéináwa náimacaténá Jesús irí: “Nuíwacali, càmita nuwàwa nusàiwicaca pirí wawàsi, canácáiná yéewaná nuedáca pía nùataléwa máinicáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. ⁷ Báica nuicáca núawawa piwéré, íná càmitaté nùa nucutáca pía, máinicáiná cayábéerica nuícha pía. Pichùuliacáita ichùnlianápináwa yái nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnliacawa. ⁸ Núalíacawa pialimá pichùnliacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanánái nachùulla nacái núa. Núa nacái nuchùulla nùasu úwináíwa. Nuchùuliacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàaca. Nuchùuliacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imàninápiná áiba wawàsi, yáta imànicani. Íná yéewa núalíacawa pialimá pichùnliacani nacái pitàacái iyúwa yái nùasu wenàiwicaca”, íimaca yái úwi íiwacalináca.

⁹ Yá cayábaca Jesús íináidacawa yémìaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá íimaca nalí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca yèyèicawa yáamíse.

—Péemìacué cayába, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénáinámi yéenápináta, càmitàacá nùanàa càiri —íimaca yái Jesúsca. ¹⁰ Néese níái wenàiwicaca úwi íiwacaliná ibànuyéicaté nèepùacawa úwi íiwacaliná icapèe néré, yá nàanàaca yàasu wenàiwica idééná cayábacani.

Jesús resucita al hijo de una viuda

¹¹ Néeseté àniwa, Jesús yàacawa Naín ìyacàlená nérépiná. Yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa, madécaná nacái áibanái wenàiwica yáapicha. ¹² Jesús ìyacaalíté mawiénita yàcalé irí, yá iicáca manùba wenàiwica namusúacawa ìpunita yàcalé irìcuíse. Nawáacutáida nàacawa yéetéerimiwa. Nàacawa nabàllacaténáni. Yácata abéerita uùrica úái yáatúaca inèrimi yéetéechúamicawa íicha. Madécaná wenàiwica namusúacawa yàcalé irìcuíse nacái nàacawéeridacaténá úa. ¹³ Yá Wáiwacali iicáca uícháaníca, yá catúulécanáca iicáca úa. Yá íimaca ulí:

—Picá pícháaní —íimaca ulí yái Jesúsca.

¹⁴ Néese Jesús yàacawa nàatalé, níái itéeyéica yéetéerimiwa. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yàalubái ìwali, chéecáisi irièriwa íinata. Yá wenàiwicanái nayamáa nabàlùacawa. Yá néese Jesús íimaca yéetéerimi iríwa:

—Pía ùuculírica, núuma pirí: ¡Pimichàawa! —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Néese yáí ùucullirica imichàa yáawinacawa, cáuca àniwani. Yá idàbaca itàaníca àniwa. Néese Jesús itéca ùuculliri yáatúa yàataléwa yèepùadacaténá ulí àniwani. ¹⁶ Macáita naicáca cáucani, yá cáaluca nía, náalíacáináwa Jesús idènìaca Dios íiwitáise cachàiníiri. Yá nàaca Dios irí cayábéeri. Náimaca nalíwáaca:

—Idéca yàanàaca wàatalé cachàiníiri profeta icàlidéerica Dios itàacái —náimaca Jesús iwali. Yá náimaca nacái:

—Dios idéca yàanàaca yàacawéeridacaténá wía —náimaca.

¹⁷ Néese macáita iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, nía nacái iyéeyéica áiba yàcalé irícu mawiéniyéica néemìaca Jesús íináwaná iwali, icáucàidacaté yéetéerimiwa.

Los enviados de Juan el Bautista

¹⁸ Juan el Bautista iyacaté mamáalàacata presoíyéi ibànalícu. Néese yéewáidacalénái nacàlidaca irí macáita yáí Jesús imàníirica. Yáté Juan imáidaca pucháiba yéewáidacaléwa. ¹⁹ Juan ibànùaca nía Jesús yàatalépiná nasutácaténá néemìawa Jesús asáisi báisícaalí Dios néeséericani, yáí wenàiwica Dios ibànùèripinacaté judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yání, yá iwàwacutá nacùaca áiba yàanàaca. ²⁰ Níái Juan ibànùeyéica nàacatéwa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista ibànùaca wía wasutácaténá wéemìawa pía, asáisi Dios néeséericaalí pía, yáí iwàwacutéericaté yàanàapínaca, quéwa càmicaalí píani, ¿iwàwacutásica wacùaca áiba yàanàaca? —náimaca.

²¹ Idécanáamité Jesús yéemìaca natàacái, yáta èerica Jesús ichùnìaca madécaná cáuláiquéeyéi nàuwichàacái íichawa, idècunitàacá Juan yéewáidacalénái iyaca néré. Jesús yúucaca demonio abénaméeyéi wenàiwica íicha. Imàaca nacái manùbéeyéi matuíyéi íicáidaca nacái. ²² Néese Jesús íimaca nalí níái Juan ibànùeyéica:

—Pèepùacué picàlidaca Juan iríni pidéénacuéca piicáca, péemìaca nacái. Picàlidacué iríni matuíyéimi idéca íicáidaca, éeruíyéimi yàabàli nacái nadéca nàipínáaníca, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwíiyéimi nacái nadéca néemìaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécanéeyéi nacái nadéca néemìaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáalíacaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ²³ ¡Casímáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nulí mamáalàacata! —íimaca yáí Jesúsca.

²⁴ Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista íináwaná iwali. Jesús íimaca: “Bàaluité píacatécué piicáca wenàiwica iyéericaté

manacúali yùucubàa càinàwàiri, yáara Juanca. Cà míiritatè machawàaca íiwitáise yái asiali piíquéricatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ²⁵ ¿Càinásicué piicá néré bàaluité? Cà míiritatè asiali cawèníri ibàle yái piíquéricatécué. Píalíacuéwa cawinácaalí cawèniyéica ibàle, iyéeyéica nacái càasuíri iyú, nàyaca cayábéeri capíi írìcu càide iyúwa reynái iyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ²⁶ Bàaluité piacuécawa manacúali yùuculé càinàwàiri piicáténáté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Báisíta profetacani, yái Juanca, quéwa máiníri cachàinica áibanái profeta íicha canánama. ²⁷ Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericatè ìwali tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Profeta itànàcaté tàacáisi Dios íiméericatè Iiri írìwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùllapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáywa. Yá yàapínacawa pipíchalé yàalàcaténá wenàiwica nachùnànapíná náiwitáisewa yéewanápiná natàidaca pía cayába pìanàacaalíwa nàatalé’,
íimacaté yái Diosca. ²⁸ Péemiacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan íicha nèewíise macái wenàiwica imusuéyéicawa inanái íicha. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái siúcáise, yéewanápiná Dios icùaca nía, máiní cachàinipínaca nía Juan íicha, éwita càmicáaníta máiní cachàinica nía Dios iyacàle írìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²⁹ “Manùbéeyéi wenàiwica yéemièyéicatè Juan itàacái, abénaméeyéi nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno írìpiná, nawènúadacaté náiwitáisewa nabáyawaná íichawa, yá namàacaca Juan ibautizáca nía. Càitè náasáidaca nàalíacawa Dios icùaca wenàiwica machacàníri iyú. ³⁰ Quéwa fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, càmitatè namàaca Juan ibautizáca nía, càmicáinatè nawènúada náiwitáisewa Dios írìpiná. Càitè caná iwèni meedá naicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericatè imànica nalí.

³¹ “Nucàlidacué píri càiná píiwitáise, píacué wenàiwicaca iyéeyéica siuca. ³² Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéeyéicawa àyapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi írìwa, ‘Wadéca wapùliacuéca píri íwa, quéwa càmitacué pilabàa; néese wadéca wacántàaca píricué canción càide iyúwa nacántàaná yéetéyéimiwa ìwali, quéwa càmitacué pícháani’, càì nàimaca. ³³ Càita nacái pímanícuéca. Juan el Bautista yàanàcaté, yá imàacacaté íichawa iyáacaléwa isutáténá Dios íicha manuísíwata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéwa píimacuéca Juan ìwali demoniosa iyaca iwàwalícu. ³⁴ Siuca nudéca nùanàaca, núa asiali Dios néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa,

nuira nacái uva ituní. Néese píimacuéca nùwali camùnírìcasa núa, cáanáirisa iyáaca iyáacaléwa núa, casímáicasa nacái nucàmaca, nùacawéeridáanása nacái cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía nacái yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita píimacuéca nùwali càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. ³⁵ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi nutàacái nacái, náasáidaca Dios imàacaca cáalíacáica nía báisíiri iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Simón el fariseo

³⁶ Abéeri fariseo ípidenéeri Simón imáidaca yàataléwa Jesús iyáanápiná iyáacaléwa yáapicha, íná Jesús yàacawa fariseo icapèe iriculé, yá yáawinacawa iyáacaténá iyáacaléwa. ³⁷ Néese inanái ùanàaca néré, iyéechúa yàcalé irícu, iiméechúacaté nacái asianái yáapicha plata ìwalinápiná. Uémíacaté Jesús iináwaná ìwali ìwàlùanáwa fariseo icapèe iriculé iyáacaténá iyáacaléwa. Iná ùanàaca néré utéca catùa ucáapi irícuwa, abéechúa catùa cawèníchúa alabastro icatùalená, ipuniéchúawa perfume pumèníiri isàni iyú. ³⁸ Uícháanica ùacawa ubáyawaná ìwaliwa, yá ùacawa Jesús yàatalé. Uawinacawa mawíénita yàabàli irí. Néese udábaca uíbaca Jesús yàabàli utuíyáa iyúwa. Néese uchuidaca yàabàli uíwita íbáiná iyúwa, usúsùaca nacái Jesús yàabàli càide iyúwaté judío íiwitáise nàanáté náiwacali icàaluínináwa. Néese ùucùaca perfume pumènírica isàni yàabàli ìwali. ³⁹ Néese yái fariseo imáidéerica yàataléwa Jesús, íicácáiná inanái imànírìca Jesús irí, íná fariseo íimaca íináidacawa iríwa ìwàwalícuísewa: “Báisícaalí profetasíwa yái aslaltá, yá yáalíacawa càinácaalí uíwítáisetá úái imàaqueéchúaca ícáapiwa ìwali, úái imàníchúaca íbáyawanáwa”, íimaca íináidacawa iríwa yái fariseo Simónca. Quéwa Jesús yáalíacawa Simón íináidáanáwa ìwàwalícuísewa. ⁴⁰ Iná Jesús íimaca fariseo irí:

—Simón, nuwàwaca nucàlidaca pírì wawàsi —íimaca yái Jesúsca. Néese fariseo íimaca:

—Picàlida nulíni, pía yéewáidéerica wenàiwica —íimaca yái fariseoca.

⁴¹⁻⁴² Néese Jesús íimaca fariseo irí:

—Péemì comparación. Iyacaté aslali yèerica plata áibanái íchàba maléená èeripiná. Néesetécáwa ìwàwacutá nèepùadaca irí àniwani. Nàyacaté pucháiba asianái imawèniéyéica ícha plata. Abéeri imawèniaca ícha quinientos namanùbaca denario. Aiba imawèniaca ícha cincuenta namanùbaca denario. Càmicáiná náalimá napáyaidaca náichawa yái namawèniacálecawa, íná catùulécanáca íicáca nía, yá imàacaca ìwàwawa namawèniacále ícha, yéewacaténá càmita ìwàwacutá napáyaidaca náichawani. Picàlida nulíni, Simón, ¿cawiná náicha

cáininéripiná yáwanái iicáca asìali yèerica wenàiwica ichàba plata? —íimaca yái Jesúsca. ⁴³ Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Cawàwanáta yáara asìali imawènièricaté íicha manùba plata íicha áiba asìali imawènièricaté. Yácata cáininéerica yáwanái iicácani, cawàwanáta —íimaca yái Simónca. Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁴ Néese Jesús iwènúacawa, iicáca upualé, úái inanáica, yá íimaca Simón irí:

—¿Piicásica úái inanáica? Nudéca nùanàaca pìatalé picapèe iriculé, quéwa càmita pité nulí úni nuíbacaténá nùabàliwa, néese úái inanáica udéca uíbaca nùabàli utuíyáa iyúwa, yá uchuìdacani uíwita ibáiná iyúwa. ⁴⁵ Càmita písùsua nunàni ìwali pitàidacaténá cayába núa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca; quéwa úái inanáica, nudécanáami nuwàlùacawa capìi iriculé, càmita uyamáida usùsùaca nùabàli ùacaténá nucàaluíniná, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ⁴⁶ Càmita piùcua mawèníri olivo iséená nuíwita ìwali píasáidacaténá casíimáica piicáca núa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná; quéwa úái inanáica udéca ùucùaca cawèníri perfume pumèníri isàni nùabàli ìwali. ⁴⁷ Iná núuma piri nudéca numàacaca nuwàwawa ubáyawaná íicha, yái ubáyawanáca manuírca, máinícáiná cáinináca uicáca núa; quéwa pía iyúunáidéerica càmita máiní cabáyawanáca càmita máiní cáinináca piicáca núa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁸ Néese Jesús íimaca ulí úái inanáica:

—Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese áibanái wenàiwica fariseo imáidéeyéica néré, nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—Cámírita Dios yái, íná canéerica iwèni meedá imàacáanácasa iwàwawa ubáyawaná íicha —náimaca náináidacawa nalíwa. ⁵⁰ Quéwa Jesús íimaca ulí, úái inanáica:

—Nudéca nuwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, peebáidacáiná nulí. Píawa matuíbanáita —íimaca yái Jesúsca.

8

Mujeres que ayudaban a Jesús

¹ Néeseté Jesús yàaca ipáchiaca yèepunícawa yàcalé manùbéeri iriculé, manuírca yàcalé, púubéeri nacái. Yá icàlidaca nalí Dios itàacái cayábéeri náalíacaténátéwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Níái doce namanùbaca apóstolca nàacawa Jesús yáapicha. ² Abénaméeyéi inanái nàacawa náapicha nacái, Jesús yúuquéeyéica íicha demonio, uláicái nacái. Abéechúa néená ípidenéechúa María Magdalena, úái Jesús yúuquéechúacaté íicha siete namanùbaca demonio. ³ Uacawa

náapicha nacái Cuza yàacawéetúa ípidenéechúa Juana. Uacawéeri Cuza ichùuliaca rey Herodes yàasu wenàiwica íbaidéeyéica Herodes icapèerìcu; áiba inanái ípidenéechúa Susana ùacawéeridaca nía nacái; áibanái nacái manùbéeyéi inanái nàacawa náapicha nayúudàacaténá nía nàasu iyúwa.

La parábola del sembrador

⁴ Néeseté manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa naicácaténá Jesús. Namusúacawa mamáalàacata manùba yàcalé néese, yá nàanàaca Jesús yàatalé. Yá Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nalí: ⁵ “Péemiacué comparación: Abéeri asiali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáná ituínási, yàaca ícasáaca yàacawa bànacalé. Abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, néese áibanái wenàiwica nabawàidaca ituínási. Néese màsibèenái yàanàaca néré, yá nayáaca íimi. ⁶ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli ínata íba yèewiré. Néese ituínási íbacácaalíwa, yá yéetácawa chuicáiná cáli. ⁷ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha. Quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmita íbatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸ Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli ínata. Idàwinàacanáamiwa, yá idèniaca iyacanáwa manùba. Madécaná yéetaná nadèniaca natuínáwa cien namanùbaca”, càité Jesús yéewáidaca nía. Néese Jesús íimaca nalí cachàiníri iyú: “¡Càuwíiyéicaalícué pía, péemiacué nutàacái!” íimaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

⁹ Néese Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemìawani càinácaalí ímáaná yái comparaciónca. ¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí: “Dios imàacacué píaliacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáaliacawa. Nucàlida quéwa áibanái írini comparación iyú, yéewanápiná càmita náalimá náalía néemiacani càinácaalí ímáaná. Ewita naicácaánita yái numànírica, càicáaníta càmita náalía ìwali càinácaalí ímáaná. Ewita néemiacáaníta nutàacái, càicáaníta càmita náalíawa néemíaca càinácaalí ímáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹¹⁻¹² Jesús íimaca nalí: “Yácata ímáanáca yái comparaciónca. Yái ituínásica ímáanáca càicanide iyúwa Dios itàacái. Yá ituínásica yúuwèericawa àyapulicubàa ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yéemíacaalí Dios itàacái, quéwa Satanás yàanàaca imàacaca naimáichaca Dios itàacái ipíchaná neebáidacani, ipíchaná nacái namusúacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ¹³ Yái ituínásica yúuwèericawa íba yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemíacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca

casímáiri iyúni, quéwa neebáidaca maléená èeri meedáni. Càide iyúwa ituínási ibacácaalíwa, yá idàwinàacawa maléená èeri, néese yéetácawa canácáiná ipìchu cayába cáaléeri, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái. Neebáidaca Dios itàacái maléená èeri. Néese nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, càmicaalí nacái, Satanás yáalimáidacaalí nía namàninápiná nabáyawanáwa, yásí nacaláacawa Dios itàacái ícha, yá nawènúadaca náiwitáisewa Dios ícha. ¹⁴ Yái ituínásica yúuwèericawa tuíri yèewiré, yácata ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemlacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái ìwali, quéwa càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa càmicaalí bànacalé idàwinàacawa cayába dàalacáiná tuíri ìyaca itéesebàa, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Náináidacawa nawàwawa nàasu ìwaliwa, yái èeri irìcúrica. Náináidacawa nacái plata ìwali meedá càasucaténá nía. Náináidacawa nacái nàwali macái wawàsi isíimáidéeripináca níawa cháí èeri irìcu. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita càyacanáni, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmíirita quéwa nawàwalicúsewa, íná càmita máiní namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁵ Néese yái ituínásica yúuwèericawa cayábéeri cáli ínata ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica cayábéeri íiwitáise néemlacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca Dios itàacái tàì íméeri iyú náiwitáise cayábéeri yáapichawa machiwéeri nacái. Néese namànica cayábéeri manuísiwata càide iyúwa bànacalé idènlacaalí mamáalàacata cayábéeri ìyacanáwa manùba”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

¹⁶ Néese Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú: “Càmita watúcunà lámpara wabàacaténáni yàalusí irìculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa, yái waiméerica ínata. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa yéewacaténá icànaca wenàiwica ìwali iwàluèyéicawa capii irìculé. ¹⁷ Yái lámpara ímáanáca càicanide iyúwacué pìyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibàacanéri píaliéricuécawa ìwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica ìwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwaca náalíacawa ìwali macáita yái tàacáisi càmiricáwaca náalíawa ìwali.

¹⁸ “Íná péemlacué cayába nutàacái. Píináidacuéwa cayába ìwali yái péemièricuéca nucàlidaca píri. Píináidacaalícuéwa cayábéeri iyú nutàacái ìwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa mamáalàacata. Quéwa càmicaalícué píináidawa cayába nutàacái ìwali, yásí píimáichacuéca nacái àta càinácaalí wawàsi píyúnáidéericuéca píalíacawa ìwali”, ímaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

¹⁹ Néeseté Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, Jesús yéénánái yáapicha. Càmita quéwa náalimá nawàlùacawa capii irìculé manùbacáiná wenàiwica néré. ²⁰ Aiba wenàiwica icàlidaca Jesús iríni. Yá íimaca Jesús irí:

—Píatúaca úara ibàlùawa bàacháwáise péénánái yáapicha. Nawàwa naicáca pía —íimaca. ²¹ Quéwa Jesús íimaca:

—Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái, imàníiyéica nacái càide iyúwa Dios íimáaná, nuicáca nía càide iyúwa núatúanáíwa, nuénánái nacáiwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²² Aiba èerité Jesús iwàlùacawa barca irìculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá íimaca nalí:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha —íimaca. Iná nàacawa. ²³ Idècunitàacá nachàbacawa calisa iwaliabàa, yá Jesús iimáca íichawa. Yáta manuíri cáuli idàbaca ipùaca nàwali. Yá màladàca idàbaca ipuniadaca barca úni iyú, yá nasawíaca nàacawa. ²⁴ Iná nacawàidaca Jesús, yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali! ¡Wasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. Néese Jesús imichàaca ibàlùacawa, yá ichùullaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁵ Néesecáwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¿Cánacué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca. Quéwa cáaluca nía, náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí nacái. Yá nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Cawínásica yái asialica, ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùullianá nía? —náimaca nalíwáaca.

El endemoniado de Gerasa

²⁶ Atata nàanàacaté abéemàalé Galilea icalìsaniná íicha, aléera Gerasa yàasu cáli néré, iyéerica abéemáise Galilea yàasu cáli íicha. ²⁷ Jesús iricùacawa barca irìcùise cáli ínatalé, yá asiali imusúacawa yàcalé íicha, demonio idacuèrica íiwitáise, yá yàacawa Jesús yàatalé. Madécaná camuí yèepunícawa mabàleta yái asialica. Càmita ìya capìiricu. Néese ìyaca yéetánimi icàliculèená yèewibàa. ²⁸ Néese asiali iicáca Jesús, yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí, yá demonio yéemíanícawa asiali isàna iyú:

—¡Picá pisàiwica nulí wawàsi, pía Jesús, yái Dios chènuníiséeri lírica! Nusutáca píicha wawàsi, picá piùwichàida núa —íimaca.

²⁹ Isutáca Jesús íicha càì, yácáiná Jesús ichùullaca ìyaca demonio yàanápináwa asiali íicha. Demonio idacùacaté asiali íiwitáise manùba yàawiría. Yá éwita áibanái idacùacáaníta asiali cadena iyú, icáapi, yàabàli nacái ipíchaná imusúacawa, càicáaníta imàdáidacaté íichawani yái cadenaca. Yá demonio ipiáidacaca

asìali manacúali yùuculépiná càinàwàiri canácatalé wenàiwica.
³⁰ Néese, Jesús isutáca yéemìawa demonio:

—¿Càiná píipidená? —Íimaca yái Jesúsca. Néese demonio íimaca:

—Nuípidená Legión, íimáanáca “cawàwanáta cinco mil namanùbaca” —Íimaca yái demonioca. Càité íimaca madécanácáiná demonio nawàlùacatéwa iwàwaliculé, yái asialica. ³¹ Néese, demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata ipíchaná ichùulìaca nàacawa depuìwéeri utàwi iriculé nàuwichàacatalépinácawa. ³² Mawiénita nalí manùbéeyéi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunicawa nayáacaléwa dúli ìwali. Iná demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi imàacáanápiná nawàlùacawa marranonái idèèriculé. Yá Jesús imàacaca nàacawa. ³³ Iná demonionái yàacawa asìali íicha. Yá nawàlùacawa marranonái idèèriculé. Néese macáita marranonái napiacawa iyúwa máiwitáiséeyéi demonio íiwitáise iyú, nacaláacawa quìratàli íinatáise calisa yáaculé. Yá macáita nàisicùmacawa, níái pìráica cà míiyéica Dios imàaca judíonái idèèlaca, casacàacáiná nalí marrano iiná.

³⁴ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi naicácaalitè marranonái yéetáanáwa, yá napiacawa, nacàlidaca nalíni yàcalé irìcu, nalí nacái áibanái wenàiwica iyéeyéica yàcalé itéese. ³⁵ Néese wenàiwicanái namusúacawa yàcalé íicha naicácaténá nàyáaná. Yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicáca asìali demonio yèericatéwa íicha. Yáawinéeriwa Jesús yàabàli néenibàa, cabàleta, cáiwitáisewaca. Yá cáaluca níái yàcalé mìnanáica.

³⁶ Néese níái icuèyéicaté marranonáimi iiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnanáí irí Jesús ichùnìacaté asìali demonionái iyéericaté iwàwalicu. ³⁷ Néese macáita Gerasa yàasu cáli néeséeyéi nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yèepùanápináwa náicha, máinícáiná cáaluca naicácani. Iná Jesús iwàlùacawa barca iriculé, yèepùacatéwáwa náicha, yéewáidacalénái yáapichawa. ³⁸ Yái asìali demonio yèericatéwa íicha isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata imàacáanápiná yàacawa yáapicha. Quéwa Jesús ichùulìacani iyamáanápináwa. Yá Jesús íimaca irí:

³⁹ —Pèepùawa picapèe néréwa, picàlida péenánái iríwa ìwali yái cayábéerica Dios imànírira pìrì —Íimaca yái Jesúsca. Néese, yái asìali yàaca icàlidaca macáita iyacàle mìnanáí iríwani, Jesús imànínáté irí cayábéeri manuísíwata.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

⁴⁰ Néese Jesús idécanáamité ichàbacawa àniwa abéemàalè Galilea icalisaniná íicha barca irìcu, yá madécaná wenàiwica itàidacani casímáiri iyú, nacùacáinaté Jesús yàanàaca néré.

⁴¹ Néese áiba asìali yàanàaca Jesús yàatalé, íipidenéeri Jairo.

Judíonái yéewáidacàalu íiwacalicaní, yái Jairoca. Yá yúuwàa iriàcawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná, yéewanápiná Jesús iicáca ipualé. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata yàanápináwawa icapèe néré. ⁴² Jairo idèniàcáiná abéechúata íduwa, idènièchúá doce camuí, iculéchúawa, iwàwéechúá yéetácawa Jairo íicha. Yá Jesús yàacawa Jaironái yáapicha madécaná wenàiwica yèewi. Máinícáiná manùbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. ⁴³ Abéechúá inanái ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cáluláicaca úa doce camuí, uíraná yàacawa uícha mamáalàacata. Uucacaté macáita ùasu platawa upáyaidacaténá cadèpiàcáiyéi quéwa canácata yáaliméerité ichùnìaca úa. ⁴⁴ Uái inanáica ùacawa Jesús yámíse mawiénita irí. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. Yáta uíraná iyamáacawa uícha. ⁴⁵ Néese Jesús isutáca yéemìawa níái wenàiwicaca:

—¿Cawiná idunùa nùwali? —Íimaca nalí. Yá macáita náimaca càmitasa nadunùa ìwali. Iná Pedronái íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, dàalaca wenàiwica yèeyéicawa wáapicha, nawesíaca nàacawa pía macái píwalíseta. ¿Cáná pisutáca péemìawa càì? —Íimaca yái Pedroca. ⁴⁶ Quéwanáta Jesús íimaca mamáalàacata:

—Aibanáica níara idunùa nùwali. Núalíacawa nuchùnìaná wenàiwica nuíwítáise iyúwa cawinácaalí idunuèrica nùwali — íimaca yái Jesúsca.

⁴⁷ Néese úái inanáica uémìacani, yá úalíacawa càmita udé ubàacawa uináwanáwawa Jesús íicha. Néese ùanàaca itatéechúawa icalùniwa, yá ubàlùacawa ùuluì ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíná. Yá ucàlidacani nàacuésemi macái níái iyéeyéica néeni cáná yéewa udunùaca Jesús ìwali. Yá ucàlidaca nacái uchùnìanáwawa udécanacáita udunùaca ibàle ìwali. ⁴⁸ Néese Jesús íimaca ulí:

—Píá inanáica, pidéca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali. Píawa matuíbanáita —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁹ Idècunitàacáwawa Jesús icàlidaca inanái iríni, yá áiba wenàiwica yàanàaca nàatalé, itéerica tàacáisi Jairo irí, yái judíonái yéewáidacàalu íiwacalica. Yá asìali íimaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama irí wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —íimaca. ⁵⁰ Quéwa, Jesús yéemìacani, yá íimaca Jairo irí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata, yásí cayábaca píidu àniwa —íimaca yái Jesúsca.

⁵¹ Néese nàanàacaté Jairo icapèe néré, yá canácata Jesús imàaquéeri iwàlùacawa yáapicha. Níawamicata iwàlùacawa Jesús yáapicha, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, úanirimí nacái, úatúami nacái, úái sùmàu yéetéechúamicawa. ⁵² Nàyaca capìi irícu madécaná wenàiwica íicháaníiyéica báawanama

yéetéchúamiwa íiwitáise, càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná. Quéwa Jesús yáaliacawa icáucàidáanápínaté úa, íná Jesús íimaca nalí:

—Càmita iwàwacutácué pícháána. Uái mànacàuca, càmicáíta yéetáwa. Uimácáita ùyaca —íimaca yái Jesúsca. ⁵³ Néese naicáána Jesús iquíniná, náaliacáináwa báisícata uétácatéwa. ⁵⁴ Néese Jesús íbàaca ucáapi ìwali úái yéetéchúamicawa. Yá íimaca ulí:

—¡Pía, mànacàuca, pimichàawa! —íimaca ulí. ⁵⁵ Yáta uwàwa cáuri yèepùacawa uiná iriculé àniwa. Yáta upisìaca ubàlùacawa. Néese Jesús ichùullaca nàaca uyaápiná. ⁵⁶ Néese usèenáí náináidacawa naicáidaca ulí manuísíwata naicácáiná cáuca úa, quéwa casímáica nawàwa manuísíwata. Jesúsca quéwa yàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái irí icáucàidacaté úa.

9

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

¹ Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa níai doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Yá imàaca nalí ichàiniwa náucacaténá macái demonio íiwitáaná wenàiwicanái íicha, náucacaténá nacái náicha macái uláicái. ² Jesús íbànùaca nía nacàlidacaténá wenàiwicanái irí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, nachùnìacaténá nacái cáuláiquéeyéi. ³ Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Picácué peedá píriwa wàlisài àicu, saco nacái, yàacàsi nacái, iwèni nacái. Picácué pité pucháiba bàlesi. ⁴ Píacuéwa yàcalé iriculé, néese càirínácaalícué capíi píwàlùawa iriculé, píimácué néenibàata, àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé irícuise. ⁵ Aibalé càmicaalícué nabatàa píwàlùacawa yàcalé iriculé, néese píacuéwa íicha. Pichùpiacué cáli ichùmalé píabàli íichawa naicápiná càide iyúwa judío íiwitáise ìyáaná, píasáidacaténácué nalí Dios yùuwichàidáanápíná nía —íimaca yái Jesúsca.

⁶ Néese nàacawa Jesús íicha. Yá nàacawa macái yàcalé. Nacàlidaca nàacawa yái tàacáisica íiméerica Jesús iwàwaca iwàsàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nachùnìaca nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica nacái.

Incertidumbre de Herodes

⁷ Néeseté rey Herodes yéemíaca abénaméeyéi wenàiwica icàlidaca Jesús íináwaná ìwali, macáita nacái Jesús imànírica. Íná càmita Herodes yáalíawa íináidéeripínáwa, máini càulenáca íichani; abénaméeyéi wenàiwica náimacáiná Jesús ìwali Juan el Bautistamicani, náináidacawa Juanmi icáucàacatéwa. ⁸ Aibanái nacái náimaca Jesús ìwali profeta Elíascani, yèepuèricasa yàanàaca àniwa; áibanái nacái náimaca Jesús ìwali bàaluisàimi

profetanáimi yéénacani, imichèericasawa yéetácáisi íicha.
 9 Quéwa Herodes íimaca:

—Nuchùllacaté nùasu úwináíwa nawichùanápíná Juan íicha íiwita yéetácáténátéwa. ¿Cawinásica yáara asialica nuémièrica nacàlidaca ìwali madécaná? —Íimaca yái Herodesca. Inaté Herodes iwàwa iicáca Jesús.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

10 Néese té apóstolnái nèepùacawa Jesús yàatalé àniwa, yá nacàlidaca Jesús irí ìwali yái namàníricaté. Néese Jesús itéca nía méetàuculé áibanái wenàiwica íicha, Betsaida iyacaléná néré.
 11 Quéwa madécaná wenàiwica yáallíacawa Jesús yàanànaná néré, yá nàacawa yàatalé. Jesús itàidaca nía cayába. Icàlidaca nalí cainácalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Ichùnìa nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica.

12 Néese táicaca yàacawa, íná yéewáidacalénái doce namanùbaca nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Pichùulia wenàiwicanái nèepùanápínáwa nacutácáténá naimácatáipíná, nayáacatáipíná nacái yàcalé iriculé, bànacalé iyacatalé nacái iyéeyéica mawiénita. Wàyacáiná cháí canácatái wenàiwicanái iyáapíná —náimaca. 13 Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píatacué yàa nayáapíná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadènia cinco namanùbaca pan meedá, pucháiba cubái imìdecaná nacái. ¡Càmita wáalimá wàaca wawèniaca nayáapíná, níai madécanéeyéi wenàiwicaca! —náimaca. 14 Nàyacáiná néeni cawàwanáta cinco mil namanùbaca asianái. Càmita naputàa inanái, sùmanái nacái. Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pichùullacué náawinacawa cincuantanama nàwacaca náawinacawa —íimaca yái Jesúsca.

15 Néese nachùllíaca càì nía, yá macáita náawinacawa.
 16 Néese Jesús yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubái imìdecaná nacái. Yá iicáidaca chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese isubèriadaca nía, yàaca yéewáidacalénái iríwani, yéewacáténá nawacùaca yàacàsi wenàiwicanái irí. 17 Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá needáca doce namanùbaca mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéricawa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

18 Aiba èerité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha méetàuculé wenàiwicanái íicha. Yéewáidacalénái nàyaca yáapicha. Yá isutáca yéemíawa nía:

—¿Càiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinásica núa? —Íimaca yái Jesúsca. 19 Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca pìwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idéCasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèpuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùnápínaté àniwani. Aibanái íimaca nacái pìwali bàaluisàimi profetanái yéénàCasa pía, imichèericasawa yéetácáisi íicha, níái profetami itàaniyéicaté Dios inùmalicúise —náimaca. ²⁰ Néese Jesús isutáca yéemiawa nía:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? —íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro íimaca irí:

—Píacata yái Mesíasca, yái wacuèrinápiná Dios icàlidéericaté iináwaná ìwali wàawirináimi israelitanái irí, ibànùnápínaté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ²¹ Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

²² Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata, núa asiali Dios néeséerica. Yá wenàiwica íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, náucapíná náichawa núa iyúwa canéeri iwèni. Yá nanúapíná núawa, quéwa máisiba èeri irícu nucáucàapínáwa —íimaca yái Jesúsca. ²³ Néese Jesús íimaca nalí macáita wenàiwica ìyéeyéica néré:

—Abéericaalí péenácué iwàwa yàacawa núapícha iyúwa nuéwáidacalé, càmita yéewa pimànica abéerita yái piwàwéerica pimànica. Macái èeri imanùbaca iwàwacutá matuíbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanicaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía. ²⁴ Níacáiná cawinácaalí càmiyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmiri imáalàawa. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalí nía, nadèniapíná nacáucawa càmiri imáalàawa. ²⁵ Ewita wenàiwica yeedácaalí iríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íichawa icáucawa càmiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá iríni macáita yái cawènírica yeedéerimica iríwa. ²⁶ Aibacaalí wenàiwica báica icàlidaca cayábéeri nùwali áibanái irí, nutàacái ìwali nacái, càmita núumapíná ìwali nùasu wenàiwicacani, núa asiali Dios néeséerica, nùanàacaalípiná áiba èeriwa cachàiníri iyú nacamalá irícu, yái Núaniri Dios, nía nacái mabáyawanéeyéi ángel, nucúacaténá macáita èeri mìnánái. ²⁷ Péemiacué cayába, abénaméeyéi péenácué ìyéeyéica cháí siùca èeri, càmita

néetápináwa ipíchawáise naicáca càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁸ Néeseté abéeri semana natàanícadénáami càì, yáté Jesús yàacawa dúli ínatalé isutácaténá yáawawa Dios ícha. Másiba asianái nàacawéeridaca Jesús, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. ²⁹ Idècunitàacá Jesús isutáca Dios ícha, yá mèlumèluwaca inàni icànaca áibata iicácanáwa. Ibàle nacái cabalèeri icànaca, icànéeri mèlumèluwaca. ³⁰ Yá pucháiba asianái namàacaca níawawa apóstolnái iicácaténá nía. Pucháiba nabàlùu natàanica Jesús yáapicha, níacata profeta Moisés, profeta Elías nacái. ³¹ Níái pucháiba asianáica cacamalánaca nía chènuníséeri camalási iyú. Natàanica nalíwáaca Jesús yáapicha càinácaalí iyú Jesús yùuwichàanápínátéwa, yéetáanápínaté nacáíwa Jerusalén iyacàlená néeni. ³² Ewita cadapùlecáaníta Pedro, nía nacái yàacawéeyínaca, càmitàacá máini naimásíwaca, yá naicáca Jesús icamaláná chènuníséerica. Naicá nacái níái pucháiba asianáica ibàluèyécawa yáapicha. ³³ Néese idécanáamité nàacawa Jesús ícha níái pucháiba asianáica, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¡cayábéeriquéi wàyáanáca cháì! Siùcata wamànica másiba capìi yána wawàwalínápínacué pía, abéeri piasupiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —íimaca yái Pedroca. Quéwa Pedro càmita ínáidawa cayába ipíchawáise itàanica.

³⁴ Yá idècunitàacá Pedro itàanica, yáta acalèe yàanàca nàatalé. Yá acalèe ibàliaca nía. Cáaluca nía manuísíwata acalèe yèewi, níái Pedronáica. ³⁵ Néese néemiaca Dios itàacái acalèe yèewíse, yá íimaca nalí: “Yácata Nuìri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca.

³⁶ Idécanáami néemiaca yái tàacáisica, yá naicáca Jesús ibàluèericawa néenibàa abéerita. Néese masànacata níái Pedronáica. Néenialité càmíyèi icàlida áibanái írini, yái nàiquéricaté.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

³⁷ Néeseté mapisáináami àniwa idécanáami nalicùacawa dúli ínatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa náipunitáidacaténá Jesús. ³⁸ Yá áiba aslali iyaca manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Íimaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pimàni nulí cayábéeri, pía píicá nuìri, yácáináta abéerita nuìricani. ³⁹ Demonio idacùaca nuìri íiwitáise, yàaca irí tèwacáimi, yá imàaca yéemíanicawa, yá itatáidacani àta cacàlicataléta inùmaliçúse. Imàaca nacái nuìri inúadáidaca yáawawa cachàiníri iyú, càmíiri iwàwa iwasáaca nuìri. ⁴⁰ Nudéca nusutáca pèewáidacalénái ícha wawàsi

náucáanápíná demonio nuìri íicha, quéwa càmita náalimá nachùniacani —íimaca. ⁴¹ Yá Jesús íimaca:

—¡Píacué càmiyéica yeebáida Dios ìwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinacué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapicha quiríta? ¿Càinacué èeri iwàwacutá numànicuéca pírí quiríta? — íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús íimaca asìali irí:

—Pianàida cháni, yái pìirica —íimaca yái Jesúsca. ⁴² Yái ùuculliri yàacawa Jesús yàatalé, yá demonio yúucaca ùuculliri cáli íinatalé itatáidacani. Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú, ichùuliaca demonio yàacawa ùuculliri íicha. Càita Jesús ichùnìaca yái ùucullirica, yèepùadacani yáaniri iríwa nacái. ⁴³ Yá macáita iyéyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí idèniacáiná Dios íiwitáise manuírí.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

Macáita iyéyéica néré náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí mamáalàacata, natàanica nàyaca náapichawáaca ìwali yái Jesús imàníríca, quéwa Jesús itàanicaté yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta wenàiwicanái íicha. Iimaca nalí:

⁴⁴ —Péemiacué cayábani, picácué piimáichani: Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacatená áibanái aslanái inúaca núa, núa asìali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁵ Càmita quéwa náalía néemìaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisica Jesús icàlidéerica nalí càmicáiná Dios imàaca náalíaca néemìaca càinácaalí íimáaná. Yá cáaluca nasutáca Jesús íicha wawàsi icàlidáanápíná nalíni càinácaalí íimáaná.

¿Quién es el más importante?

⁴⁶ Néenialité Jesús yéewáidacalénái nadàbaca natàanica náapichawáaca ùuléeri wawàsi iyú, chánacaalí néená máiníri cachàini áibanái íicha canánama. ⁴⁷ Quéwa Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá yeedáca sùmài, yá ibàlùadaca sùmài mawiénita iríwa. ⁴⁸ Yá Jesús íimaca nalí:

—Pimànicaalí cayábéeri nuípídená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peeabáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimàníríca sùmài irí càide iyúwa pídeca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri. Càmita pimàni abéerita nulí cayábéeri, néese pimànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànuèrica núa. Yái péená piiquéericuéca càiride iyúwa càmiiri cachàini náicha canánama càide iyúwa yái sùmàica, yácata Dios iiquéerica càiride iyúwa máiníri cachàinica náicha canánama níái péenáca. Iná yéewa yái cayábéerica pimànírícuéca sùmài irí càmiiri cachàini náicha canánama, yá nuicápiná càinide iyúwa pídeca nacáicaalí pimànica nulíni, yái cayábéerica —íimaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

49 Néese Juan íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba asìali yúuquéeri demonio wenàiwica ícha píipidená ìwali íimacáiná pimàacasa càì imànica, quéwa càmita yèepuníwa wáapicha, íná wadéca wàalàacani cachàiníri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica ícha — íimaca yái Juanca. 50 Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué pichùullia cà míinápiná imàni cayábéeri, macáicáiná cà míiyéica yúuwide imànica wía, nayúudàaca wía — íimaca yái Jesúsca.

Jesús reprende a Santiago y a Juan

51 Mawiénicaté Jesús yéenáiwaná yàanàaca imichàacatáipinátéwa chènuniré, ínaté Jesús íináidacawa iwàwalicúsewa yàanápináwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. 52 Yá ibànùaca ipíchaléwa tàacáisi asianái yáapicha. Yá nawàlùacawa yàcalé irìculé Samaria yàasu cáli íinata nacutácaténá irí naimácatáipiná. 53 Quéwa, báawaca samaritanonái iicáca judíonái íná níai samaritanoca càmita nabatàa Jesús iwàlùacawa nàyacàle irìculé náalíacáináwa Jesús yàanápinátéwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. 54 Néese Jesús yéewáidacalénái Santiago, Juan nacái néemiàcani, yá naimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwàwasica wachùullaca quichái yúuwàanápináwa chènuníise nàwali imáalàidacaténá nía càide iyúwaté profeta Elías imáidáanaté quichái yúuwàanápináwa chènuníise imáalàidacaténáté báawéeyéi wenàiwica? —naimaca. 55 Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca nalí, yá yàalàaca nía cachàiníri iyú. Yá íimaca nalí:

—Càmitacué píináidawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. 56 Càmita nuwàwa nùuwichàidaca nía, núa asìali Dios néeséerica, càmicáiná nùanàa numáalàidacaténá wenàiwicanái, néese nùanàaca nuwasàacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha — íimaca yái Jesúsca. Néese nàacawa áiba yàcalé irìculé.

Los que querían seguir a Jesús

57 Idècunitàcá nèepunícawa àyapulicubàa, áiba asìali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha àta alénácaalí piawa yéewacaténá péewáidacaléca núa — íimaca. 58 Jesús íimaca irí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemia comparación: Yálidunái idèniaca ibànawa, cuipìranái nacái nadèniaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái asìali Dios néeséerica, càmita nudèniaca nuimácatáipináwa — íimaca yái Jesúsca. 59 Néese Jesús íimaca áiba irí:

—Piawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé — íimaca yái Jesúsca. Quéwa yái asìali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núaniri yéetacatalépinátawa, néese idécanáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca irí. ⁶⁰ Néese Jesús íimaca irí:

—Pimàaca nabàliaca níawácata, cawinácaalí iyéeyéica matuíbanáita Dios íicha. Píata quéwa, píà picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí náaliacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca. ⁶¹ Néese áiba íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé. Quéwa pimàni nulí cayábéeri, pimàacaca nuèpùacawa quéechacáwa nucapèe néréwa, nucàlidacaténá nùanáwa nuénánái iríwa. Yásí nùacawa néese nùacaténáwa píapicha —íimaca irí. ⁶² Néese Jesús íimaca irí:

—Péemìa comparaciòn: Aibacaalí idàbaca íbaidaca ibànacale yàalunápináwa, néese ínàidacaalíwa imànínápíná áiba wawàsi, yá iwènúacawa íbaidacalé íichawa, yásí canéerica iwèni meedáni yái wenàiwicaca, càmita íbaida machacàníiri iyú. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwènuéyécawa nuícha idécanáami nadàbaca náibaidaca nulípiná, canáca yéewanáwa Dios yéenibeca nía, Dios icùacaténá nía —íimaca yái Jesúsca.

10

Jesús envía a los setenta y dos

¹ Néeseté Wáiwacali yeedáca yéewáidacalénáíwa áibanái setenta y dos namanùbaca. Yá ibànùaca nía ipíchaléwa pucháibanamata. Yá ibànùaca nía nàacaténáwa macái yàcalé irìculé, wenàiwicanái iyacatái nacái, níái yàcaléca iwàwacutácataléca Jesús ipáchiaca.

² Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Báisíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemíacué comparaciòn. Càica níade iyúwa bànacalé ituíná yàasu èeri yàanàacaalí wenàiwica needácatáipíná nabànacale iyacanáwa, quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipíná nalí nutàacái. Iná pisutácué Dios íicha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùanápiná yàasu wenàiwicawa íbaidéeyéipíná irí, nacàlidacaténá nalí nuínáwaná iwali, yéewacaténá neebáidaca nutàacái, yásí wàwacáidaca nía Dios yàasunáipíná, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná quíiracaalíni.

³ Píacuéwa. Péemíacué cayába áiba comparaciòn: Nubànùacué pía èeri mìnánái yèewiré cuwèesi lobo nacáiyéi íiwitáise, báawéeyéica iicáca Dios. Càicuéca píade nèewi iyúwa ovejanái yéenibe, càimíyéica yáalimá ipéliaca caluéyéi cuwèesi lobo íipunita iwàwéeyéica iyáaca oveja yéenibe. ⁴ Picácué pité saco, moneda yàalu nacái, áiba píasu costizapíná nacáíwa. Píacàatétacuéwa, picácué piyamáa píbalùacawa déecuíri iyú àyapulicubàa pitàanícacaténá áibanái yáapicha. ⁵ Píwàlùacuéwa

nacapèe iriculé, yá pitàidacué nía quéechacáwa. Càicué píimaca nalíwa: ‘¡Nusutáca Dios ícha imàninápinácué piri cayábèeri, piácué iyéeyéica capii irícu!’ càicué pitàidaca níawa. ⁶ Cayábacaalí náiwitáise níai capii irícuíyéica, yásí Dios imànica nalíwa cayábèeri càide iyúwacué pisutáaná ícha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànipiná nalí cayábèeri. ⁷ Piimácué nacapèe irícu. Piyáacué nacái piyáacaléwa náapicha àta càirínácaalí yàacàsi nadènièrica nawacùacaténácué piasu, yácáiná cawinácaalí wenàiwica íbaidéerica, iwàwacutá namàacaca yeedáca iríwa íbaidacalé iwèniwa. Picácué pichàbawa áibanái icapèe iriculé, picutácaténácué cayábèeri yáwanái yàacàsi, piyacatáipiná nacái. ⁸ Piacúewa áiba yàcalé iriculé, needácatalécué nàataléwa pía, yá piyáacué piyáacaléwa náapicha àta càirínácaalícué yàacàsi nèerica piyáapiná. ⁹ Pichùnìacué nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica iyéeyéica néenibàa. Càicué píimaca nalíwa: ‘Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica mawiénita pírícué’, càicué píimaca nalíwa. ¹⁰ Quéwa, piànàacaalícué áiba yàcalé iriculé, néese càmita nawàwa néemiaca pitàacái, pimusúacuéwa capii irícuise calle iriculé. ¹¹ Yá píimacué nalí: ‘¡Càmita wawàwa wàyaca piápichacué, ipíchaná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàca wàwali nacái! ¡Iná wàacuécawa píicha, wachùpiaca cáli ichùmalé wàabàli íchawa, yái piyacàle yàasu calle ichùmaléca, càide iyúwacué wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, wáasáidacaténácué piri Dios yùuwichàidáanápinácué píawa! Quéwa péemiacué cayába quiríta, Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica mawiénita pírícué’, càicué píimaca nalíwa. ¹² Núumacué piri, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí yùuwichàidapiná níawa càmiíyéicué yeedáca yàataléwa pía máini yáwanái Sodoma iyacàlená mìnánáimi ícha”, íimaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

¹³ Jesús íimaca: “¡Máinicué piùwichàapináca, piácué israelitaca iyéeyéica Corazín iyacàlená irícu, Betsaida iyacàlená irícu nacái! Ewitacué piicácaánita numànica pèewibàa madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada piíwítáisewa pibáyawaná íchacuéwa. Piyúunáidacuéca máiniíyéica cayábaca pía náicha níara càmiíyéica israelitami iyéeyéicaté Tiro iyacàlená irícu, Sidón iyacàlená irícu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli ícha. Quéwa càmitaté máini báawaca nía píichacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàniiná pèewibàa. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios irípinátá, càmicáináté máini báawéeyéica nía iyúwacué pía, càita nacái nàwalica

nabàlesíamiwa báawéeri iicácanáwatá, náawinaca nacáíwa catáli yèewirétá náasáidacaténáté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ¹⁴ Quéwa áiba èeriwa Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapinácuéwa máiní cachàiníwanái náicha níara càmiyéica israelita ìyéeyéicaté Tiro ìyacàlená irìcu, Sidón ìyacàlená irìcu nacáí, máinicáinácué báawéeyéica náicha pía. ¹⁵ Píacué nacáí Capernaum ìyacàlená mìnánica, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios ìyáaná chènuniré. ¡Càmírita! ¡Néese Dios yúucapinácué píawa iriculé yáara utàwi máiníri depuúwaca, máinícatalé depuúwaca náicha canánama!” càì yàlàaca nía cachàiníri iyú yái Jesúsca, càmicáináté neebáida itàacái.

¹⁶ Néese Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Cawinácaalí yeebéeyéicuéca pitàacái, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí neebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí iiquéeyéicuéca pía iyúwa canéeri iwèni, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni nacáí. Cawinácaalí iiquéeyéica núa càiride iyúwa canéeri iwèni, Dios iicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí caná iwèni naicáca Dios, yái Dios ibànuèrica núa”, ímaca yái Jesúsca. Néese níái setenta y dos namanùbaca nàaca nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

Regreso de los setenta y dos

¹⁷ Néeseté idécanáami nacàlidaca wenàiwicanái iríni, yáté Jesús yéewáidacalénái setenta y dos namanùbaca nèepùacawa Jesús yàatalé, casímáica nawàwa manuísíwata. Yá náimaca irí:

—¡Wáiwacali, Dios idéca iyúudàaca wía manuísíwata, imàacacaté nacáí demonio yàacawa wenàiwicanái ícha, wachùuliacáináté demonio píipidená ìwali nàanápináwa wenàiwica ícha! —náimaca. ¹⁸ Jesús ímaca nalí:

—Núaliacatéwa pimawèniadáanápínácué Satanás, piúcaténácué yàasu demonionái wenàiwica ícha, bàaluitécáiná nuicáca Satanás icaláacawa chènuníise càide iyúwa énu icamaláná icaláanáwa Dios yúucacáináté Satanás chènuníise. ¹⁹ Nudéca nuchàiniadacuéca pía, píalimáanápínácué píipínaca àapi ínatabàa, chália ínatabàa nacáí, canátacué picháuná. Nudéca nuchàiniadacuéca pía pimawèniadáanápíná macáita wàuwidesàiri Satanás ichàini macháunéeri iyú.

²⁰ Quéwa, picácué piyanídawa ìwali yái píalimáanáca piúcaca demonio wenàiwica ícha. Néese, piyaníadacuéwa Dios itànàacáináté píipidená yàasu cuyàluta irìcuwa yái cuyàluta ìyéerica chènuniré —ímaca yái Jesúsca.

Jesús se alegra

²¹ Yáté Espiritu Santo imàacaca casímáica Jesús iwàwa manuísíwata. Jesús ímaca Dios irí: “Pía, Núaniri Dios, nùaca piri

cayábéeri, pía Nacuèrinásàirica macáita iyéeyéica chènuniré, cháí èeri irícuíyéica nacái. Nùaca pírí cayábéeri pimàacacáiná nali píiwitáisewa, níai yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa púbéeyéi sùmanái neebáidáaná, yéewanápiná áibanái èeri mìnánái iyúunáidéeyéi cáaliácáica, càmita náalimá náaliácawa píiwitáise ìwali. Báisíta, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, ímaca yái Jesúsca.

²² Néese Jesús ímaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca núaliácawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíiri iyú nùwali, yái Iirica. Abéerita núa, yái Iirica, yáaliéri báisíiri iyú Núaniri ìwali, níawamita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáaliáca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái Iirica”, ímaca yái Jesúsca.

²³ Néesezáwa Jesús iwènúacawa, icàlidaca yéewáidacalénái iríwani, méetàucuta áibanái ícha. Jesús ímaca nali: “Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri manuísíwata, imàacacáinácué piicáca yái numàníirica. ²⁴ Péemiácué cayába, bàaluité madécaná profetanái, madécaná nacái nacuèrinánái nawàwacaté naicáca yái piiquéericuéca, quéwa càmítaté naicáni. Nawàwacaté néemíaca yái péemièricuéca, quéwa càmítaté néemíani”, ímaca yái Jesúsca.

Parábola del buen samaritano

²⁵ Néese iyacaté abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu. Yá yàacawa Jesús yàatalé itàanícáténá yáapicha, yáalimáidacáténá iicáwa Jesús. Yá ímaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —ímaca. ²⁶ Néese Jesús ímaca irí:

—Pidéca piléca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse. Picàlidaca nulí càinácaalí ímaca yáara —ímaca yái Jesúsca. ²⁷ Yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu ímaca:

—Yái tàacáisi Moisés itànèericaté, càì ímaca: “Iwàwacutá cáinináca piicáca Picuèriná Dios macái piwàwalícuísewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái pichàini iyú nacáíwa, macáita píiwitáise iyú nacáíwa. Iwàwacutá nacái cáinináca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, ímaca yái tàacáisi Moisés itànèericaté —ímaca yái yéewáidéerica wenàiwica. ²⁸ Néese Jesús ímaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani. Pimànicaalí mamáalàacata càide iyúwa yái tàacáisica ímáaná, yá pidèniápiná picáucawa càimíri imáalàawa —ímaca yái Jesúsca.

²⁹ Néese quéwa yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu iwàwacaté cayábaca áibanái iicácani, níai áibanái wenàiwicaca iyéeyéica néeni. Iná isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Néeni, cawinástica níara áibanái wenàiwicaca iwàwacutéeyéicaca cáinináca nuicáca? —ímaca.

³⁰ Iná Jesús icàlidaca iríni comparación iyú. Jesús íimaca irí: “Abéeri asìali judío yàacatéwa àyapulcubàa Jerusalén òyacàlená ícha yàanàcaténá Jericó òyacàlená néréwa. Néese quéwa abénaméeyéi cayédeéyéi náibàacani. Yá namelùdaca ícha yàasu macáita, ibàle nacái macáita. Yá nacapèèdáidacani báawanama. Yá nàacawa ícha, namàacaca batéwéeri yéetácawa, yái judíoca. ³¹ Néeseacáwa àniwa áiba judíosàiri sacerdote yàanàaca irícu yái àyapuca àniwa. Quéwa idécanacáita iicáca inacáiriwa judíoca, yái asìalica máinírica, yá sacerdote ichàbaca yàacawa ícha déecubàata abéemàabàa àyapu ícha. ³² Càita nacái áiba judíosàiri levita íbaidéerica templo irícu yàanàaca néré, yá iicàceni, yái inacáiricawa judíoca máinírica, néese levita ichàbaca yàacawa abéemàabàa àyapu ícha. ³³ Néese áiba asìali Samaria yàasu cáli néeséeri, abéeri néená níái wenàiwicaca judíonái iiquéeyéi iyúwa báawéeyéi, yácata càníiri judío yàacawa nacái irícubàa yái àyapuca. Yái asìalica samaritanosàiri iicáca judío máinírica, yá catúulécanáca iicàceni. ³⁴ Yá yàacawa máiníiri yàatalé. Yá idèplaca ícha icháuná olivo iséená iyú, uva ituní iyú nacái, dabé nacáirica. Yá ibàliaca icháuná wáluma iyú. Néese samaritanosàiri imichàidacani ipíra ínataléwa. Yá itèceni áiba capíi néré, naimácatáipiná. Yá icùacani táiyápinama. ³⁵ Néese mapisáináami àniwa, yái Samaria yàasu cáli néeséerica ipáyaidaca capíi íiwacali pucháiba moneda dracma iyú, cawèníyéi yáawami plata quírameníiri, pucháiba èeri iwènicatáica. Yá samaritanosàiri íimaca capíi íiwacali irí: ‘Picùca cayába yái máinírica. Piúcacaalí plata mamáalàacata ícha yái nuèrica píri picùanápínátani, yásí nupáyaidaca pía àniwa yái piúquéerica nùanàcatáipináta àniwa’, íimaca yái Samaria yàasu cáli néeséerica”, íimaca yái Jesúsca. ³⁶ Néese Jesús íimaca irí yái yéewáidéerica wenàiwica:

—Máisiba asianái iicáca yái máinírica asìalica àyapulcubàa. ¿Chánacaalí néená cáinináca iicáca áiba wenàiwica, yái asìali cayédeéyéi imànírica irí báawéeri? —Íimaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese yái yéewáidéerica wenàiwica íimaca Jesús irí:

—Yáara asìalica iiquéericaté ipualé —Íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Píawa, pímaní mamáalàacata càita, áibanái irí nacái càmiyéica péenánái —Íimaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Marta y María

³⁸ Néeseté Jesús yèepùca yèepunícawa àniwa yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàanàaca áiba yàcalé irículé. Inanáí òyacaté néré ípidenéechúa Marta. Uedáca nía ucapèe irículéwa, ùcaténá nayáapiná uénánái yáapichawa. ³⁹ Marta idèniaca yùuchawa ípidenéechúa María. Uái Maríaca úawinacawa mawiénita Jesús yàabàli irí uémícaténá yéewáidáaná yéewáidacalénáiwa.

⁴⁰ Martata quéwa máini càulenáca úa, uíbaidacáiná nayáacalé. Máadáini uíbaidaca nayáapiná. Néese ùacawa Jesús yàatalé. Yá úumaca irí:

—Nuíwacali, ¿cáná pibatàa nùucha umàaca nuíbaidaca nulínáamitawa macáita wayáapiná? Pichùulia uyúudàanápiná núa —úumaca úái Martaca. ⁴¹ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Marta, péemì cayába, ¿cáná máini maséeca píináidacawa piwàwawa, achúma nacái piwàwa manùba wawàsi ìwalíse?

⁴² Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeriwa wenàiwicanái irí, yái nutàacáica. Piùcha María udéca uínáidacawa uémianápiná yái nutàacáica, cayábéeri áiba wawàsi íicha canánama. Canácata yáaliméeri yeedáca uíchani —íimaca yái Jesúsca.

11

Jesús y la oración

¹ Aiba èerité Jesús iyaca áibalé, yá isutáca yáawawa Dios íicha. Idécanáami isutáca Dios íicha, néese abéeri yéewáidacalé íimaca irí:

—Wáiwacali, péewáida wía wasutáanápiná Dios íicha càide iyúwaté Juan el Bautista yéewáidáanáté yéewáidacalénáiwa nasutáanápínáté Dios. ² Jesús íimaca nalí:

—Pisutácué Dios íicha, yá càicué píimaca pisutácawa:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníiséeri, pimàaca macái wenàiwica yàaca picàaluíniná. Pimàaca péenáiwaná yàanàaca caquialéta yái èerica pidàbacatáipináta picùaca macáita. Pimàaca èeri mìnánái namànica càide iyúwa piwàwáaná cháí èeri írìcu càide iyúwa neebáidáaná pitàacái, níara iyéeyéica chènuniré.

³ Pía wayáapiná wamáapuérica èeri imanùbaca.

⁴ Pimàaca piwàwawa wabáyawaná íicha, wíacáiná nacái wamàacaca wawàwawa nabáyawaná íicha cawínacaalí imàníiyéica walí báawéeri. Picá pimàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasàa wía báawéeri Satanás íicha’,

càicué píimaca Dios iríwa”, íimaca yái Jesúsca. ⁵⁻⁶ Jesús íima nacái yéewáidacalénái iríwa:

—Péemìacué comparación: Aiba asiali idènàaca yàacawéerináwa, yá yàanàaca icapèe néré catá bamuchúami. Yá isutáca íicha mamáalàacata: ‘Pía nùacawéeriná, pía nuchàba máisiba pan yácáiná áiba nùacawéeriná idéca yàanàaca nucapèe néré, idéca yàacawa déecuise. Canáca nulí nuèripiná iyáapiná’, íimaca irí. ⁷ Néese yái iyéerica capíi írìcu càmita íima irí: ‘Picá pisáiwica nulí wawàsi. Nudéca nubàliaca capíi inùma. Nuénibe nadéca nacùacawa, waimácaténá íiná càmita núalimá numichàacawa nùacaténá pirí quirínamatani’, càmita càì íima irí.

⁸ Néese núumacué piri, éwita càmicáaníta imichàawa yàacaténa iríni yàacawéerinácáanítani, càicáaníta yàaca irí macáita yái imáapuèrica, isutácáiná ícha mamáalàacata cachàiníri iyú.

⁹ Càita nacái núumacué piri: Pisutacué mamáalàacata Dios ícha, yásí imànicuéca piriwani. Càide iyúwa comparación ímáaná, picutacué mamáalàacatani, yásí planàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capíi inúma néeni, yásí yàacùacuéca piriwani.

¹⁰ Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàpinácani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capíi inúma néeni, nàacùaca iríni. Càita nacái cawinácaalí isutéerica mamáalàacata Dios ícha, Dios imànica iríwa càide iyúwa isutáaná.

¹¹ “Péemiacué comparación: Pidènlacaalícué piriwa, càmitacué pía irí íba isutácaalí pícha pan iyáapínáwa. Càmitacué pía iyáapíná àapi isutácaalí pícha cubái. ¹² Càmitacué pía iyáapíná chália isutácaalí pícha cawámai yéewé. ¹³ Ewítacué báawéyécáaníta íiwitáiseca pía, càicáaníta cáininácuéca piicáca péenibewa, píalimacué nacái píaca nalí cayábéeri wawàsi. Néeni, ¿càmitasicué píalíawa cayábáaná íiwitáise yái Wáaniri Dios chènuníseerica? ¡Iná iwàwacutacué píaliacawa Dios ibànùanápíná nalí Espíritu Santo, cawinácaalí isutéeyéica Dios íchani! —ímaca yái Jesúsca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

¹⁴ Aiba èerité Jesús yúucaca demonio asiali ícha. Yái demonio matàacáica imànicaté asiali. Néese demonio yàacadénáamiwa asiali ícha, yáta asiali yáalimá itàaníca àniwa. Níái wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí íwalíse yái imànínáca. ¹⁵ Quéwa abénaméeyéi náimaca: “Yái asiali Jesúsca idènlaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalínáca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús íwali.

¹⁶ Aibanái nawàwa náalimáidaca naicáwa Jesús asáisi idènlacaalí Dios íiwitáise, íná nasutáca ícha imànínápíná yái càmirica wenàiwica idé imànica. ¹⁷ Yá Jesús yáaliacawa náináidáanáwa nawàwáaná náalimáidaca naicáwani. Yá ímaca nalí:

“Péemiacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí ípunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, càmita náalimá nàyaca abéeri capíi írìcu. ¹⁸ Càita nacái Satanás yàasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini Satanás quirínamatá. Càicuéca núumaca piri píimacáinácué nùwali núucáanása demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú, yái demonio íiwacalínáca. ¹⁹ Quéwa picháawàacaalícué nuináwaná íwali mamáalàacata núucáanása demonio wenàiwica ícha Beelzebú íiwitáise iyú, néese iwàwacutacué

picàlidaca nulí cawinácaalí ichàini iyú péewáidacalénáicué yúucaca demonio wenàiwica ícha. Píalíacawa càmita náuca demonio Beelzebú íiwitáise iyú. Iná péewáidacalénái nadéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisíri iyú.
 20 Nudéca núucaca demonio wenàiwica ícha Dios íiwitáise iyú. Iná nudéca núasáidacuéca pírí Dios icùaná abéechúanaméeyéi wenàiwica péewibàa.

21-22 “Núucaca demonio wenàiwica ícha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás ícha. Péemíacué comparación: Cachàinicaalí asìali, idèniacaalí cayába icáapisàíwa, yásí icùaca icapèewa cachàiníri iyú, yàasu nacáíwa iyéerica icapèe írìcu, ipíchaná cayédeéri yàanàaca imelùdacaténá íchani. Quéwa cawàwanáta áiba asìali yàanàaca cachàiníríca capíi íiwacalí ícha, néese imawèniadaca íchawa capíi íiwacalí, yásí imelùdaca ícha icáapisàimi, yàasumi nacáí yàacaténá yáapichéeyéi írìwani. Càita nacáí Satanás idacùaca wenàiwica íiwitáise, cachàiníri iyú ipíchaná namusúacawa ícha. Quéwa núata iwasàaca wenàiwica Satanás ícha cachàinicáiná núa Satanás ícha.

23 “Píacué càmiyéica abédanama íiwitáise núapícha, piùwidecuéca pimànica núa; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios írìpiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeràidacaténá wenàiwica Dios ícha meedá”, íimaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

24 Jesús íimaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica ícha, yásí demonio iméeràacawa chuirí cáli ínata, yá icutáca iyamáacatáipináwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipináwa, néese íimaca ínáidacawa írìwa: ‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yáara wenàiwicaca nùacatáise catéwa ícha’, íimaca írìwa yái demonioca. 25 Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiseéri càide iyúwa cayábéeri capíi natunuérica, nachùnièrica nacáí cayába. 26 Néese demonio yàaca ìwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiníyeyéi báawaca ícha. Néese macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwalìculé nadacùacaténá íiwitáise. Yásí namànica wenàiwica írì báawéeri máiní ícha yái idàbàanéerica demonio imànírìcaté írì quéechacáwa”, íimaca yái Jesúsca.

La felicidad verdadera

27 Idècunitàacá Jesús icàlidaca nalíni, yá abéechúa inanái úumaca cachàiníri iyú:

—¡Casímáica pìwali úara inanáica imàaquéechúacaté pimúsúaca piicá èeri, úara idàwinèechúacaté pía! —úumaca.
 28 Quéwa Jesús íimaca ulí:

—¡Báisíta, quéwa cachàini yáwanái casímáica uícha nía, caw-ínácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái, namànica nacái càide iyúwa ímáaná! —íimaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

²⁹ Néeseté manùba wenàiwica nàwacáidáyacacawa mamáalàacata Jesús itéese. Yá Jesús idàbaca icàlidaca nalíni: “Báawaca náiwitáise níai wenàiwicaca iyéeyéica siúcade; nasutáca nuícha numànínapíná naicá yái càmíirica wenàiwica idé imànica. Càmita quéwa numànipíná nalí càiri wawàsi. Numàacacáita naicáca numànínapíná càide iyúwaté profeta Jonás iyáaná. ³⁰ Càide iyúwaté Nínive iyacàlená mìnánáimi nàalíanáwa Dios ibànùacaté nàatalé profeta Jonás, càita nacái numàacapíná wenàiwica nàalíacawa nùwali, núa asìali Dios néeséerica, numànipinácáiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáaná. ³¹ Aiba èeriwa, Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí níai wenàiwicaca iyéeyéica siúcade nabàlùapínáwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníiricaté. Néese Sur yàasu cáli icuèchúami càmíichúa israelita umichàapínácawa ucháawàcaténá naináwaná ìwali níai israelitaca iyéeyéica siùca. Bàaluitécáiná ùanàca máini déecuise wàasu cáli ínatalépiná uémíacaténaté rey Salomón itàacái máini cáalíacáica, úalíacáinatéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáalíacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáaníta nèewibàa, níai israelitaca, núa cachàiníirica íiwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná cabáyawanáca Dios iicáca nía. ³² Nía nacái càmíiyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená irìcu namichàapínácawa èeri imáalàacaalíwa Dios yùuwichàidapínácaalí báawéeyéi wenàiwica. Néese níai israelitaca iyéeyéica siùca nabàlùapínáwa Dios ípunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníiricaté. Yásí Nínive iyacàlená mìnánáimi nacháawàapíná israelitanái iináwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive iyacàlená mìnánáimi nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemiácáinaté profeta Jonás icàlidaca nalíni Dios inùmalícuise. Néese, éwita nùyacáaníta nèewibàa siúcade, níai israelitaca, núa cachàiníirica íiwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná máini cabáyawanáca Dios iicáca nía”, íimaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

³³ Jesús íimaca nalí: “Péemíacué comparación: Watùcuníacaalí lámpara, càmita wabàani catácatalé, càmita nacái yàalusí irículé. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa amalácaténá wenàiwicanái irí iwàluyéicawa néré. ³⁴ Pituí nacái iyaca pirí càide iyúwa lámpara pituícáiná imàacaca piicáca. Cayábacaalí

pituí, yásí amalánamaca piicáca. Quéwa, báawacaalí pituí, néese catáca piicáidaca. ³⁵ Néese, yái píináidéericawa piwàwalicuísewa ìyaca càide iyúwa catúiri íiwitáise. Iná picùa cayába piwàwawa, masaquèeri iyú, picá cáininá piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchaná catáca píiwitáise. ³⁶ Amalácaalí píiwitáise, canásiwacaalí catá píiwitáise, yásí píalíaca piicáca cayábèeri báawèeri íichaná, càide iyúwa lámpara icànacaalí pìwali”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

³⁷ Idécanaámíté Jesús icàlidacani wenàiwicanái irí, yá abèeri fariseo imáidaca Jesús iyáacaténá iyáacaléwa. Inaté Jesús iwàlùacawa fariseo icapèe iriculé, yá yáawinacawa mesa iwéré. ³⁸ Yái fariseo ínáidacawa manuísiwata iicáidaca Jesús irí iicácáiná Jesús càmita imàni culto nacáiri íibacaténá icáapiwa éerèeri iyú, iyúwa fariseonái íiwitáise iyáaná ipíchawáise iyáaca iyáacaléwa. ³⁹ Quéwa Wáiwacali íimaca irí:

—Píacué fariseoca, pimànicuéca madécaná wawàsi éerèeri iyú càide iyúwaté pìawirináimi yéewáidáanacué pía, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwitáise. Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quírápieli nacái wáibéeyéica ínatabàa. Quéwa máiní báawaca píiwitáise piwàwalicuísewa càide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri iyú, peedácáinácué piríwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pimàníricuéca. ⁴⁰ ¡Píacué càmiyéica yáalíawa! ¿Càmitacué píalíawa Dios yáalimá iicáca piwàwaliculéwa càide iyúwa iicáaná nacái macái wawàsi wenàiwica yáaliméerica iicáca ituí iyúwa? ⁴¹ Quéwa, iwàwacutácué masacàaca pimànica píiwitáisewa piwàwalicuísewa quéechacáwa yéewanápinácué pìaca catúulécanéyèi irí cayábèeri ofrenda Dios irípiná. Masacàacaalícué pimànica píiwitáisewa, yásí masacàaca Dios iicácué macáita yái pimàníricuéca.

⁴² “¡Dios yúuwichàidapínácué píawa, píacué fariseoca! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí abéerinama néená níái diéyéica imanùbaca pibànacaleca púubéeyéica, níái menta ibáiná, ruda ibáiná nacái, macái bànacalé íiwitáaná nacái, càide iyúwaté Dios ichùullanácué pimàacaca irí nía ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. Quéwa, càmitacué picùa wenàiwicanái machacàníiri iyú, càmitacué nacái cáininá piicáca Dios. Máinícué iwàwacutá càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca pìasu cawèníriwa Dios irípiná ofrenda iyú.

⁴³ “¡Dios yúuwichàidapínácué píawa, píacué fariseoca!, iwàwéeyéica máiní yáawinacawa macái wenàiwica yàacuésemi chènunibèeri yàalubáisi ínata néewáidacàalu írìcu pimànicaténácué culto, yéewacaténácué naicáca pía

iyúwa máiniyéica cachàinica. Casímáicuéca piwàwa nacái natàidacáinacué pía máini cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé áibanái wenàiwica naicácaténacué natàidaca pía.

44 “¡Dios yúuwichàidapínacué píawa! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculli càmiyéi wenàiwica yáaliáwa alénacaalí càliculli iyaca, néese wenàiwica nàipìnaca càliculli ínatabàa, quéwa càmita náaliáwa nàipìnaca casaquéeri ínatabàa. Càita nacái áibanái néemìlaca péewáidáanacué nía quéwa càmita náaliáwa casacàacuéca píiwitáise”, íimaca yái Jesúsca.

45 Iná abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irìcu íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, picàlidacáiná càiri tàacáisi fariseonái irí, iná pitàanica piyaca wàwali nacái báawéeri iyú, wía yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu —íimaca. 46 Quéwa Jesús íimaca:

—¡Dios yúuwichàidapínacué pía nacái, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa náiwacanánái ichùuliyéica wenàiwica iwáacutáidaca máini imiéri wawàsi, néese càmita nayúudàa iwáacutáidacani, ibatàa nacáapi ipùata achúméerína iyúpináta, càmita nayúudàa iwáacutáidacani. Càita nacái pichùullacuéca wenàiwica namàniínápiná madécaná càulenéri wawàsi píimacáinacué Dios iwàwacasa càì namànica, néese càmitacué pimàni càide iyúwa pichùullianá áibanái imànica.

47 “¡Dios yúuwichàidapínacué píawa!, píacué imàniyéica cayábanaméeyéi iicacánáwa capli profetanáimi yàasu càlicullimi iwicáubàa, piwàwacáinásacué piwàwalica nía, Dios yàasu wenàiwica profetanáimica piawirináimi inuéyéicaté. 48 Iná píasáidacuéca abédanama píiwitáise piawirináimi yáapichawa, cayábaca piicácuéca yái namàniiricaté; nanúacáinaté profetanái, néese cayábacuéca pimànica profetanáimi yàasu càlicullimi.

49 “Iná Dios íimaca cáaliacáiri iyú: ‘Nubànùapíná profetanái, apóstolnái nacái nacàlidacaténá nutàacái israelitanái irí. Néese israelitanái namànipíná báawéeri abénaméeyéi irí, nanúapíná nacái áibanái néená’, càité íimaca yái Diosca. 50 Yácáiná Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siùca ìwalíse yái piawirináimicué inúanacaté Dios yàasu wenàiwica profetanái, Dios idàbacatáiseocaté èeriquéi àta siùca nacáide. 51 Yáara idàbáanéerica nanúacaté íipidenéericaté Abel. Néese nanúacaté áibanái manùbéeyéi. Yáara nanuéricaté namáalàidáaná canánama íipidenaté Zacarías, yái profeta nanuéricaté templo ibàacháwalená irìcu, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. Iná núumacué pirí, Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica

siùca ìwalíse yái pìawirináimicué inúanácaté profetanái, icàlidéyecaté tàacáisi Dios inùmalícuíse.

⁵² “¡Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica iyéeduèyéica capli yàasu llave, néese càmita nawàlùawa capli irículé, càmita nacái nabatàa áibanái iwàlùacawa. Càita nacái píacué: Ewítacué píalíacáanítawa càinácaalí Dios itàacái ímáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidacaténáni, càmita nacái pibatàa áibanái yeebáidacani”, ímaca yái Jesúsca.

⁵³ Idécanáami càì Jesús ímaca nalí, yá calúaca nía báawanama, níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca. Néese nadábaca nasutáca néemiawa Jesús manùba wawàsi ìwali nasàiwicacaténá irí wawàsi. ⁵⁴ Náalimáidaca naicáwani ímáanápiná áiba wawàsi báawéeri yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa.

12

Jesús enseña contra la hipocresía

¹ Néenialíté madécaná mil namanùbaca wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús yàatalé naicácaténáni. Máinicáiná dàalaca néré wenàiwica, íná nabawàidáyacacawa. Yá Jesús idábaca icàlidaca quéechacáwa yéewáidacalénái iríwani. Yá ímaca nalí: “Píacué píchawa fariseonái yàasu levadura. Yái levadura ímáanáca càicanide iyúwa náiwitáise pucháibéeri, ipíchanácué nacái pucháibacuéca píiwitáise. ² Càmitacué píalimá pibàaca pibáyawanáwa càiripináta. Aibaalípiná macáita náalíacawa ìwali. ³ Iná macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali catéeri irícu, áibaalípiná macáita néemiapínáca amalánama ìwali. Macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali ibàacanéeri iyú áibanái ícha, picapèe imàdáaná irícuwa, yásí áiba èeriwa náiríacawa capli ipùatalículé, yá nacàlidapínácani cachàinírí iyú macái yàcalé mìnanáí irí”, ímaca yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

⁴ Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Píacué nùacawéeyéiná, númacuécá pirí, càmita iwàwacutá cáalucuécá pía náicha èeri mìnanáí yáaliméeyéica inúacuécá pía, quéwa idécanáamicué nanúaca pía, néese càmita quirínama náalimá namànica pirí báawéeri. ⁵ Quéwa nucàlidacuécá pirí ìwali cawínácaalí iwàwacutá cáalucuécá pía ícha: Iwàwacutácué cáaluca pía Dios ícha, yái yáaliméerica yeedácuécá picáuca, yúucacaténácué pía infierno irículé. Báisíta, iwàwacutácué cáaluca pía ícha manuísíwata, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa, piacaténácué nacái icàaluíniná.

6 “Péemìacué comparación: Nawénda cinco namanùbaca púbéeyéi màsibèe pucháiba moneda ìwalinápiná càmicáiná máini cawènica màsibèe. Quéwa Dios càmita iimáicha nía ibatàa abéeripiná, càmita Dios iimáichani, yái màsibèeca. 7 Càita nacái Dios icùacuéca pía. Dios yáaliacuécawa macáita piwali, àta càisimalénacaalícué píiwita ibáiná, yáalia nacáíwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abénamata. Iná picácué cáalu píináidacawa piwàwawa, Dioscáiná iicácuéca pía iyúwa cawèníri yáwanái náicha macái púbéeyéi màsibèe manùbéeyéi”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

8 Jesús íimaca nalí: “Núumacué piri, cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái, asìali Dios néeséerica, nucàlidapiná iináwaná ìwali nùasu wenàiwicacani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi. 9 Aibacaalí quéwa càmita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, néese nucàlidapiná iináwaná ìwali, càmita nùasu wenàiwicani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi.

10 “Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asìali Dios néeséerica, néese iwènúadacaalí iiwitáisewa báawéeri íicha, yásí Dios imàacapiná iwàwawa ibáyawaná íicha. Quéwa áibacaalí itàaní báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha.

11 “Náibàapinácué píawa nacháawàcaténacué piináwaná ìwali judiónái yéewáidacàalu irìcu, jueznái yàatalé nacái, yàcalé íiwacanáiná yàatalé nacái, quéwa picácué achúma píináidawa piwàwawa ìwali càinácaalí iyú yéewanápiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa, ìwali nacái yái tàacáisi iwàwacutéericuécaca picàlidaca nalí. 12 Iwàwacutácaalípiná picàlidaca piináwanáwa, yásí Espíritu Santo yéewáidacué píawa, càinácaalícué iwàwacutáanápíná picàlidaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

El peligro de las riquezas

13 Néeseté áiba asìali ibàluèericawa wenàiwicanái yèewi íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pichùulla nuénásàiri yàaca nulí nùasupiná wáaniri yàasumi yéená —íimaca. 14 Jesús íimaca irí:

—Pía, nùacawéerináca, càmita nùanàa càide iyúwa juez imàníiná nuemìacaténá wenàiwicanái nacháawàaca áibanái iináwaná ìwali, càmita nacái nùanàa nuserìacaténá nàaniri yàasumi yèewi —íimaca yái Jesúsca. 15 Néese Jesús íimaca nacái:

—Piicácué píchawa cayába. Picácué piwàwa peedáca piríwa mamáalàacata cawèníri wawàsi. Wáalímaca wàyaca casíimáiri iyú éwita canácaalí walí manùba cawèníri. Ewita wenàiwica idèniacaalí yàasuwa madécaná cawèníri, càicáaníta càmita

yáalimá yáaliacawa asáisí iyacaalípiná madécaná camuí —ímaca yái Jesúsca.

¹⁶ Néese Jesús yéewáidaca nía. Yá ímaca nalí: “Péemiacué comparación: Iyacaté càasuíri asìali, idènièricaté madécaná ibànacalewa. Néese áiba camuíté càasuíri yeedáca manùba iyacanási ibànacale íchawa. ¹⁷ Néese càasuíri íináidacawa, yá ímaca iríwa: ‘¿Càinásica iwàwacutá numànica? Canáca nulí cayába capíi imanùbaca nùwacáidacatalépiná yàacàsi yái nuedéerica nubànacale íchawa’, ímaca iríwa. ¹⁸⁻¹⁹ Néese ímaca iríwa àniwa: ‘Siùca nùaliacawa càinacaalí numànínápiná. Nucàlìlìapíná nucapèewa nuchùnìacaténá àniwa manuínaméeyéi iyú nabàlùacawa yéewanápiná nucùaca nalìcu macáita yái nubànacaleca nuedéerica, macáita nùasu nacáiwá. Néeseçáwa, yásí nùumaca nulíwa: Pía, nùacawéerináca, siùcade pidèniaca manùba cawèníri picuèrica pirípináwa pìyacaténá iyú madécaná camuípiná. Iná piyamáida píawawa, piyáa piyáacaléwa, pìira nacái, casímái nacái piwàwa’, ímaca iríwa yái càasuírìca. ²⁰ Quéwa Dios ímaca irí: ‘Pía asìali máiwitáiséerica. Yáta catáquéi pèetáwa. Néese macáita yái pìwacáidéerica pirípináwa, áibanái needápiná nalíwani macáita, áibanái wenàiwica càmiyéica píalíia ìwali’, ímaca yái Diosca. ²¹ Càita iyaca cawinácaalí wenàiwica iwacáidéericáita iríwa meedá cawèníri yàasupínáwa, càmiíri quéwa imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná”, ímaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

²² Néeseté Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Péemiacué cayába: Picacué achúma píináidáanicawa piwàwawa ìwali càinacaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, pìyacaténácué, càinacaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca pibàlepináwa, pìwalicaténácué pibàlewa. ²³ Máiníri cawènica wacáuca yàacàsi ícha. Wainá nacái máiníri cawènica bàlesi ícha. Dios idéca yàaca wacáuca cháí èri irìcu, wainá nacái cawèníri íná yéewa wáaliacawa yàanápiná walí wawàsi càmiírìca máiní cawènica, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. ²⁴ Pìicáidacué nalí níai cuìpiraca. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèè nadèniacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Diosta yàaca nayáapíná. Néeni, ¡máinícuéca cáinináca Dios iicáca pía náicha níai màsibèeca! Iná iwàwacutácué píaliacawa Dios icùanácué pía nacái. ²⁵ Néese, éwitacué píináidáanicaaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmitacué píalimá cáala pimànicuéca picáucawa, ibatàa abéeri hora piná, càmitacué píalimá càì. ²⁶ Càmicáinácué píalimá pimànica càiri achúmèeri wawàsi, íná canéeri iwèni meedá píináidacaalícuéwa piwàwawa báawanama yàacàsi ìwali, bàlesi nacái.

27 “Piicáidacué càinácaalí íiwinási nadàwinàacawa: Càmita náibaida. Càmita nacái needá sáawáli namàníripiná nabàlewa. Quéwa núumacué pírí nadèniaca náiwínáwa cayábéeri iicacánáwa rey Salomón ibàle íicha, éwitaté máinicáaníta càasuca Salomónca. 28 Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábéeri iicacánáwa, éwita masicái nàyacáaníta maléená èeri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábéeri masicái irí waiquéerica càiride iyúwa canéeri iwèni, íná iwàwacutácué píalíacawa Dios yàanápínacué píbàlepiná nacái. ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa Dios ìwali icùanápínacué píá? 29 Picácué píináidáaníwa mamáalàacata càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa. Picácué máini achúmaca píináidacawa piwàwawa ìwali mamáalàacata. 30 Níacáiná macái èeri mìnanáí càmiyéica Dios yéenibeca náináidáanícawa nawàwawa ìwali, yái wawàsica. Quéwa iyacué pírí Wáaniri Dios yáaliéricawa càirínácaalí wawàsi pimáapuèricuéca. 31 Píalimáidacué pimànica càide iyúwacué Dios ichùulianá pimànica, macái pichàini iyúwa, yásí Dios yàacué pírí nacái macáita càinácaalícué pimáapuèrica”, ímaca yái Jesúsca.

Riqueza en el cielo

32 Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué cáalu píá, píacué nùasu ovejanáica; máisibáwanáitacué píá, quéwa Wáaniri Dios idéca yeedácuéca píá imàacáanápínacué yàasunáica píá, icùacaténácué píá. 33 Píwéndacué píasuwa. Píacué iwènináami catúulécanéeyéi irí. Yásí pidèniapínacué cawènisíwéeri càmirica imáalàawa Dios yèeripínacué pírí chènuniré, aléera càmicataléca éwisàimipínacué píchani, càmicatalé cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa, càmita nacái cuwée imáalàidacuéca píchani. 34 Yásí píasucué cawènírisíwa iyapíná chènuniré, íná piwàwapínacué píyaca chènuniré”, ímaca yái Jesúsca.

Hay que estar preparados

35 Néeseté Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Pichùnacué píiwitáisewa picùacaténácué nùacawa néese. Péemiacué comparación: Píyacué càide iyúwa wenàiwica idécanáami ìwalica ibàlewa, ipucúadaca nacái yàasu lámparawa. 36 Picùacué nùacawa néese càide iyúwa áibanái íibaidéeyéica nacùacaalí náiwacaliwa yèepùacawa casamiento néese, áibanái imànicatalé fiesta nacásàacadénáamiwa. Nacùaca náiwacaliwa yàacawa néese àta yàanàacataléta casamiento néese, yéewanápiná nàacùaca irí capíi inùma ráunamáita yàanàacaalípiná imáidaca. 37 Yái náiwacali yàanàacaalípiná, yá yàanàacaalí nía càmiyéica iimá, yásí casímáica yàasu wenàiwicanái. Péemiacué cayába, yái náiwacali ichùnìapínáca yàasuwa iwacùacaténá nalí nayáapíná.

38 Casímáica níawa, náiwacali yàanàacaalí nía càmíiyéi iimá, éwita yàanàacaalí néré catá bamuchúami, càmicaalí nacái, cacámalaléwa nacái. 39 Péemìacué comparación: Capìi íiwacali yáaliacaalítéwa càinácaalípiná hora irìcu cayéedéeri yàanàacatá, néese càmita ibatàa nàacùaca capìinùma nayéedùanápíná ícha yàasutá. Càmita quéwa capìi íiwacali yáaliawa càinácaalípiná hora irìcu cayéedéeri yàanàa. 40 Càita nacáicué pía. Pichùnìacué píiwitáisewa picùacaténacué nùacawa néese, núa asiali Dios néeséerica, nùacáináwa néese càmicatáipínátacué picùa nùanàa”, íimaca yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

41 Néeseté Pedro isutáca yéemìawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿picàlidasica yái comparaciónca péewáidacaténá wíawamita wía péewáidacaléca, càmicaalí nacái, péewáidasica canánama wenàiwica? —Íimaca yái Pedroca.

42 Néese Wáiwacali íimaca: “Péemìacué comparación: Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa capìi íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwicaca, yeebáidéeri nacái íiwacali itàacáíwa machacànìiri iyú. Iná yái capìi íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe íchawa, yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa icùanápíná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapíná èeri imanùbaca. 43 Néesecáwa íiwacali yàanàacaalípiná àniwa, yá casímáica yàasu wenàiwica imànicaalícáwa iyaca càide iyúwa íiwacali íimáanáté irí. 44 Péemìacué cayába, yái íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íibaidaca cayába íiwacali íriwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica. 45-46 Quéwa yái íiwacali yàasu wenàiwicaca iyúunáidacaalí íiwacali idècunìacawa mamáalàacata, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa íibaidéeyéica, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, ìiraca nacái, icàmáanápíná nacái, yáta íiwacali yàanàapínáca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, áiba hora nacái càmíiri yáaliawa ìwali íiwacali yàanàanápíná. Yásí íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica, càide iyúwa yúuwichàidáaná wenàiwica càmíiyéica yeebáida itàacái.

47 “Cawinácaalí yàasu wenàiwicanái yáaliyéicawa càinácaalí náiwacali iwàwáaná namànica, quéwa càmíiyéica icùa íiwacali yàanàaca, càmíiyéica yeebáida nacái íiwacali itàacáíwa, yá náiwacali icapèedáidapíná níawa manùba yàawiría cachàinìiri cabèesi iyú. 48 Néeseta quéwa cawinácaalí yàasu wenàiwica càmíirica yáaliawa cayába càinácaalí íiwacali iwàwáaná yàasu wenàiwica imànica, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí íiwacali icapèedáidaca báawatatàani. Cawinácaalí yáaliyéicawa cayába, iwàwacutá namànica máiní machacànìiri iyú. Cawinácaalí

yàasu wenàiwica íiwacali imàaquéeyéica icùaca manùba, iwàwacutá nacùaca nía máini cayábéeri iyú náicha áibanái camíiyéica icùa manùba”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús es causa de división

⁴⁹ Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé, íná càulenéeri wawàsi yàanàapínaca macái èeri mìnánái ìwali càide iyúwa quichái yeemácaalí wenàiwica; yá ímáini nuwàwa quichái idàbaca ipucúacawa ráunamáita! ⁵⁰ ¡Iwàwacutápiná nùuwichàacawa cáiwíiri yùuwichàacáisi iyú, yá máini báawaca nuínáidacawa nuwàwawa siùcade àta numáalàidacatalépináta nùuwichàacawa! ⁵¹ Picácué píináidawa wenàiwicanái nàypíná matuíbanáita náapichawáaca nùanàacáaníta aléi èeri iriculé. ¡Càmíirita! Néese, càmita abédanama náiwitáise nùwali. ⁵² Siúcáisede nàyacaalí cinco namanùbaca néenánái, yásí máisiba càmita abédanama náiwitáise pucháiba yáapicha, càita nacái, càmita abédanama pucháiba íiwitáise máisiba yáapicha. ⁵³ Asíali yùuwideca imànipínaca líriwa. Iri nacái yùuwideca imànipíná yáaniriwa. Inanái ùuwideca umànipínaca uíduwa. Uídu nacái ùuwideca umànipíná úatúawa. Ua nacái ucuíruca ùuwideca umànipíná uiníruwa. Uiníru nacái ùuwideca umànipíná ucuíruwa, níacáiná abénaméeyéi néená neebáidapíná nutàacái, quéwa áibanái càmita neebáidapíná nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

Las señales de los tiempos

⁵⁴ Yá Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Péemíacué comparación: Chái Israel yàasu cáli íinata, piicácaalícué manùba acalèe namichàacawa èeri iwàlùacatáisewa, yásí píimacuéca piríwáaca: ‘Aca uníara wàatalé’. Yásí yúuwàacawa. ⁵⁵ Néese cáuli ipùacaalí sur néese, yásí píimacuéca ùuleca cáminá walíwa. Yásí ùulecani. ⁵⁶ ¡Píacué pucháibéeyéica íiwitáise! Píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yái acalèe iicácanáwa, cháli cáli nacái. Iná píalíacuéca nacáiwa càinácaalí íimáaná yái Dios imànírica siùca, quéwa picàlidacáitacué pichíwawa càmitasacué píalíawa cawinácaalí núa”, íimaca yái Jesúsca.

Procura ponerte en paz con tu enemigo

⁵⁷ Jesús íimaca nalí: “¿Cánácué càmita píináidawa machacàníiri iyú pimàníinápinácué cayábéeri? ⁵⁸ Pisutá Dios íicha caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios ìyaca pirí càiride iyúwa piùwide. Péemía comparación: Piùwide itécaalí pía icháawàcaténá piináwaná ìwali nacuèrinánái irí, yá iwàwacutá pitàaníca yáapicha éeréta àyapulìcubàa. Pisutá íicha wawàsi caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná íicha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá íicha càì, yásí

juez imàacaca úwinái náibàaca píá, yá úwinái náucapíná píawa presoíyéi ibànaliculé, nacapèèdaídaténá píawa. ⁵⁹ Péemìà cayába. Canácatáita namusúawa nàuwichàacái íchawa presoíyéi ibàna irícuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawèniacálewa macáita, àta abéeri centavo piná, yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita píalimá pimúsúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càiripiná”, ímaca yái Jesúsca.

13

Importancia de la conversión

¹ Néenialité abénaméeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yàatalé, yá nacàlidaca Jesús iríni, Pilato gobernador imàacacaté yàasu úwináiwa inúaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéi. Yáté Galilea néeséeyéi íiranámi yèewiàcawa napìra íiranámi yèewiwa, níai píráimica nanuéyéicaté sacrificio piná nàacaténá Dios icàaluíná. Uwinái inúacáiná nía mawiénita irí yáni nanúacatái napìrawa, íná yéewa náiranámi yèewiàcawa napìra íiranámi yèewiwa.

² Néese Jesús ímaca nalí: “Níara Galilea yàasu cáli néeséeyéica nétácatéwa máini báawéeri iyú. Iná cawàwanátacué piyúunáidaca cabáyawanácaté nía náicha canánama iyéeyéica nàasu cáli íinata. ³ Núumacué píri, càmitaté cabáyawaná nía áibanái ícha. Néese càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná, yásí péetápinácué nacáíwa méetàuculé Dios ícha. ⁴ Péemìacatécué nacái naináwaná ìwali áibanái dieciocho namanùbaca yéetéeyéicatéwa Siloé néré chènuníiri capíi yúuwàacáinatéwa náinatabàa. Picácué píináidawa cabáyawanéeyéica nía náicha macáita Jerusalén iyacàlená mìnanáica. ⁵ Núumacué píri, càmitaté cabáyawaná nía áibanái ícha. Néese càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná, yásí macáita péetápinácué nacáíwa méetàuculé Dios ícha”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la higuera sin fruto

⁶ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa, náalíacaténáwa mesúnamáita Dios yùuwichàidáanápinaté israelitanái. Yá ímaca nalí: “Aiba asiali idèniacaté higuera yéetaná yàasu uva ibànacalená yèewiréwa. Yàaca iicácaténá idènièricaalí iyacanáwa yái àicuca, quéwa canáca yàanèeri iyacanáca. ⁷ Iná bànacalé íiwacali ímaca yàasu wenàiwica iríwa icuèrica uva ibànacalená: ‘Piicá yái àicuca. Nudéca nucutáca iyacaná máisiba camuí imanùbaca. Yá canáca iyacaná. Iná piùcani. Canápináta meedá wamàaca ibàlùacawa cháí màyacanéeri’, ímaca. ⁸ Quéwa yái icuèrica bànacalé ímaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, pimàaca ibàlùacawa cháí quirítàacáwa abéeri camuípiná. Yá nubàsabàsáidaca itéesebàa

cáli, nùwacáidapiná nacái pìrái ìyami cayábacaténá irí cáli.
 9 Yá cawàwanáta càyacanácani. Néese quéwa màyacanácaalí
 mamáalàacatani, yásí piùcacani', íimaca íiwacali iríwa", íimaca yái
 Jesúsca.

Jesús sana en el día de reposo a una mujer jorobada

10 Aiba sábado judiónái iyamáidacatáicawa, Jesús yéewáidacaté
 nía néewáidacàalu irìcu. 11 Uyaca néeni cáuláiquéechúa inanái.
 Demonio yùuwichàidacaté úa dieciocho camuí. Càmita demo-
 nio ibatàa ubàlùacawa machacànita, canásíwa, cawaalíca úa
 mamáalàacata. 12 Néese Jesús iicáca úa, yá imáidaca yàataléwa
 úa. Íimaca ulí:

—Pía inanái, nuwasàaca pía uláicái íicha —íimaca yái Jesúsca.

13 Néese Jesús imàacaca icáapiwa ùwali úái inanáica. Yáta
 cayábaca úa. Yá úalimáca ubàlùacawa machacànita. Yá
 udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri. 14 Quéwa yái néewáidacàalu
 íiwacali iicáca Jesús ichùnìaná úa càide iyúwa íibaidacalési,
 íná calúacani Jesús yáapicha Jesús ichùnìacáiná úa sábado
 irìcu nayamáidacatáicawa. Yá néewáidacàalu íiwacali íimaca
 wenàiwicanái irí:

—Iyaca walí seis èerita wáibaidacatáipiná. Iwàwacutácué
 pìanàaca quéechacáwatá ichùnìacaténácué píatá, càmita siùca
 èeri sábado wayamáidacatáicawa —íimaca. 15 Néese Jesús íimaca
 nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, péemlacué comparación:
 Macáitacué piwasàaca pipìranáíwa pacá itéeyéica yàasusi, burro
 nacái pitécaténácué nairaca úni siùca èeri wayamáidacatáicawa.
 16 Néeni, ¿cánácué càmita pibatàa uèpunícawa cayába siùca èeri
 wayamáidacatáicawa úái Abraham itaquétúanámica, úái inanái
 Satanás idacuèchúa uláicái iyú dieciocho camuí? —íimaca yái
 Jesúsca.

17 Idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá báica yùuwidenái
 wenàiwicanái yàacuésemi. Quéwa macáita wenàiwica casíimáica
 nawàwa naicácáinaté yái Jesús imànìirica íiwitáise cachàinìiri
 iyúwa, yái càníirica áibanái wenàiwica idé imànica.

La parábola de la semilla de mostaza

18 Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nucàlidacué pirí càinácaalí
 iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía compara-
 ción iyú. 19 Yái Dios icùaná yàasu wenàiwicawa iyaca càide
 iyúwa achúméeríina mostaza íimi, asìali ibànéerica ibànacale
 yèewiwa. Máiní achúméerínaca yái íimica, quéwa idàwinàacawa
 manuìripiná mamáalàacata càiride iyúwa àicusíwa. Máinìiri
 manuícani, íná yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa
 mostaza yéetaná yàana íinata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

²⁰ Jesús íimaca nalí nacái: “Siùcade nuéwáidacué pía comparación iyú píalíacaténácuéwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. ²¹ Càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inaná yèewìadaca levadura máisibàawiríacatái harina yèewi, yéewanápiná macáita íbesi inísiàacawa”, íimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

²² Néeseté idècunitàacáwa Jesús yèepunícawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá ichàbacawa áibanái iyacàle irìcubàa imanùbaca, manuínaméeri, púbéeri nacái yàcaléca. Yá yéewáidaca wenàiwicanái néenibàa nacái. ²³ Aiba wenàiwica isutáca yémìawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿máisibáwanáitasica wenàiwica níara Dios iwàsèeyéipináca yàasu yùuwichàacáisi íichawa? —Íimaca. ²⁴ Jesús íimaca irí:

—Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nutàacái. Máini càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle irìculé, càide iyúwacué càulenáaná wawàlùacawa máucúri capíi inùma irìcubàa. Núumacué pirí madécaná wenàiwica nawàwapiná nawàlùacawa Dios iyacàle irìculé iyéerica chènuniré Dios icùacataléca macáita, quéwa càmita náalimápiná, càmicáináté neebáida nutàacái báisiiri iyú. ²⁵ Numànipiná càide iyúwa capíi íiwacali imàníiná. Nudécanáami nubàllaca capíi inùma chènuniré, yásí píacué iyéeyéica méetàuculé capíi íicha, pìanàapinácuéca inùma néré, yá pimáidapinácuéca nulíwa: ‘Wáiwacali, píacùa walíni’, càipinácué píimaca nulí. Quéwa núumacuéca píriwa: ‘Càmitacué núalía nuicáca pía sísiáanéeyéicalícué pía’, càí núumacuéca píri. ²⁶ Néese píimapinácuéca nulí: ‘Wayáacaté wayáacaléwa píapicha. Péewáidacaté wía wàyacàle yàasu calle irìcubàawa’, càipinácué píimaca nulí. ²⁷ Quéwa núumapinácué píri àniwa: ‘Nudéca núumacuéca píri, càmitacué núalía nuicáca pía sísiáanéeyéicalícué pía. Píacuéwa nuícha macáita píacué imàníiyéica íbáyawanáwa’, càipinácué núumaca píri. ²⁸ Yá píicháanípinácuéca néenibàawa, píamíadapinácuéca píyéiwa píuwichàacái iyúwa, píicácáinácué píawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái, macái profetanái nacái nàyaca Dios iyacàle irìcu, icùacataléca macáita chènuniré, píacué quéwa píucapinácuéca méetàuculé. ²⁹ Madécanácáiná wenàiwica nàanàapiná néréwa, macái cáli néeséeyéica, norte néeséeyéi, sur néeséeyéi nacái, este néeséeyéi nacái, oeste néeséeyéi nacái, nayáacaténá nayáacaléwa Dios iyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ³⁰ Néese abénaméeyéi càmiyéica máini cachàini siùcade cháí èeri irìcu áiba èeriwa máini cachàinica níata áibanái íicha. Aibanái nacái cachàiniyéica siùcade, áiba

èeriwa càmita máiníyèi cachàinica níata èeri imáalàacaalípináwa —íimaca yáí Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³¹ Yátè èerica abénaméyèi fariseonái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá náimaca Jesús irí:

—Ara, piàcàatétawa, rey Herodes iwàwacáiná inúaca pía — náimaca. ³² Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píacuéwa rey Herodes yàatalé, yáara cachìwéerica. Píimacué irí càì: ‘Péemìa cayába, maléena èeri quirítàacáwa núuca demonio wenàiwicanái íicha, nuchùnià nacái cáuláiquéeyéi. Néese mesúnamáita numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa’, càì píimacué iríwa. ³³ Quéwa iwàwacutá nuèpunícawa maléena èeri quirítàacáwa àta nùanàacataléta Jerusalén iyacàlená iriculé, níacáiná israelitanái nanúacaté batéwa macáita Dios yàasu profetanái Jerusalén iyacàlená irìcu. Iná iwàwacutá núa nacái nuétácawa néenibàa.

³⁴ “¡Píacué Jerusalén iyacàlená mìnanaíca, píacué inuényéica Dios yàasu profetanái, inuényéica nacái wenàiwica íba iyú, níai wenàiwica Dios ibànuèyéica icàlidacaténácué píri tàacáisi inùmalicúise! ¡Manùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí uénibewa ubáiná yáapísewa! Quéwa càmitacué piwàwa nucùaca pía. ³⁵ Iná péemiacué cayába, máiséeyéipiná picapèemicuéca idécanáami piùwidenái imànicuéca píipunita ùwicái; nùumacué nacái píri, càmitacué piicá núa quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: ‘¡Cayábéericani yáí yàanèerica Wacuèriná Dios ípidená ìwali, Dios ibànuèrica walí!’ càipínacué píimaca nùwali —íimaca yáí Jesúsca.

14

Jesús sana a un enfermo de hidropesía

¹ Aiba sábadò judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús yàacawa iyáacaténá iyáacaléwa abéeri fariseo íiwacalíná icapèe irìcu. Nàyaca néenibàa áibanái fariseo nacái iicáidéeyéica iyaca Jesús irí, naicácaténá asásí imànicaalí áiba wawàsi nacháawèeripiná iináwaná ìwali ìwalíise. ² Iyaca abéeri cáuláiquéeri nacái Jesús ípunita. Yáí cáuláiquéerica yéenéeriwa macáita ìwalísewa. ³ Néese Jesús isutáca yéemíawa níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu, nía nacái fariseonái. Yá íimaca nalí:

—¿Càinácué píináidacawa? ¿Dios imàacasica wachùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica siùca èeri sábadò wayamáidacatáicawa? —íimaca yáí Jesúsca.

⁴ Quéwa masànata íicha nía meedá. Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali yáí cáuláiquéerica, yá ichùnìacani. Yá Jesús

imàacaca asìali yèepùacawa náicha matuíbanáiri iyú. ⁵ Néese Jesús íimaca fariseonái irí:

—Nucàlidacué pírí comparación: Abéericaalícué pìiri, càmicaalí nacái, pipìra pacá, yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa iriculé namusúadacatáise úni, ¿càmítasicué pimusúada caquialétani, éwita sábadocáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? Iná ¿cánácué càmita píalíawa Dios imàacaca wachùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica macái èeri imanùbaca, sábadò nacái? —Íimaca yái Jesúsca.

⁶ Néese báica nía, càmita náalimá nacàlidaca iríni, Jesús imawèniadacáináté nía.

Los invitados a la fiesta de bodas

⁷ Níai asianái fariseo imáidéeyéicaté néré nacutáca náawinacatáipináwa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi ínata, cáimacáicáiná naicáca níawawa, nawàwacáiná nacái áibanái naicáca nía cáimiétaquéeri iyú. Jesús iicácáiná namàníná, iná yàalàaca nía comparación iyú. Íimaca nalí:

⁸ —Aiba imáidacaalí pía fiesta casamiento nérépiná, picá píawinawa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi ínata yácáiná cawàwanáta áiba wenàiwica yàanàaca, capìi íiwacali imáidéerica néré, cachàiniírìca píicha. ⁹ Néese capìi íiwacali, yái imáidéericuéca pía pucháiba, yàanàapíná pìatalé, yá íimapínáca pírìwa: ‘Pimàaca áiba yáawinacawa pìatalé’, càipíná íimaca pírì. Néese báica pía meedá naicácáiná piwàwacutáaná píaca píawinacawa yàalubáisi ínata namáalàidáaná canánama, càmiyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, déeculé capìi íiwacali íicha. ¹⁰ Iwàwacutá càì pimànica: Namáidacaalí pía, yá píawinawa yàalubáisi ínata namáalàidáaná canánama, càmiyéi cáimiétacaná yáawinacatáíwa, yéewanápiná capìi íiwacali yàanàaca néré, yásí íimaca pírì: ‘Nùacawéeriná, pichàbawa áibacatalé cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa’, càipíná íimaca pírì. Càita áibanái yáawinéeyéicawa píapícha mesa iwéré naicápiná capìi íiwacali iicáca pía cáimiétaquéeri iyú. ¹¹ Cawinácaalí wenàiwica cáimacáiyéica iicáca yáawawa, Dios imàacapíná báica nía, càmiyéi nacái cachàini. Néese cawinácaalí wenàiwica càmiyéica cáimacái iicáca yáawawa, Dios imàacapíná cáimiétacanáca nía, cachàini nacái —íimaca yái Jesúsca.

¹² Néese Jesús íimaca capìi íiwacali irí imáidéericaté Jesús néré:

—Pimáidacaalí áibanái nayáacaténá nayáacaléwa píapícha, picá pimáida píacawéeyéináwa, nía nacái péenánáíwa, nía nacái píawiría yéénáca, nía nacái càsuíyéica iyéeyéica mawiénita pírì; níacáiná áibaalípiná náalíacawa iwàwacutáaná namáidaca nàataléwa pía nacái piyáacaténá piyáacaléwa náapícha. Càita napáyaidaca pía yàacási íwalíná pièricaté nalí. Quéwa càmita

cayába còi pimànica. ¹³ Néese pichùnìacaalí manùba yàacàsi áibanái iyáapiná, yá pimáida catúulécanéeyéi wenàiwica, báawéeyéi iiná nacái, éeruýyéi yàabàli nacái, matuíyéi nacái. ¹⁴ Yásí casímáipináca piwàwa càmicáiná nàalimá napáyaidaca pía àniwa. Yásí Dios imàaca piriwa cayábasíwéeri cawèníri chènuníiserica áiba èeriwa namichàacaalípináwa yéetácáisi ícha macáita wenàiwicanáimi cayábéeyéica íiwitáise —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la gran cena

¹⁵ Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá áiba yáawinéericawa néenibàa iyáacaténá iyáacaléwa náapicha íimaca Jesús irí:

—¡Casímáipinácani cawinácaalí wenàiwica iyéeripináca iyáacaléwa manùbéeyéi yáapicha Dios iyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré! —íimaca. ¹⁶ Néese Jesús íimaca irí:

—Péemìa comparación: Càasuíri asìali ichùnìacaté madécaná yàacàsi icapèe irìcuwa iwacùacaténá manùbéeyéi wenàiwica yèewi nayáapináni. Yá imáidaca néré manùba wenàiwica.

¹⁷ Néese yéenáiwaná yàanàaca nayáanápiná nayáacaléwa, yá ibànùaca yàasu wenàiwicawa icàlidacaténá nalíni níai wenàiwicaca càasuíri asìali imáidéeyéicaté. Yá íimaca nalí: ‘Aqualécué macái, nudéca nuchùnìaca macáita’, íimaca nalí.

¹⁸ Néeseta quéwa macáita nacàlidaca càmitasa nàalimá nàacawa néré. Yái idàbàanéerica íimaca: ‘Nudéca nuwènìaca cáli bànacalé yàalupiná. Iwàwacutá nùacawa néré nuicácaténá néréni. Pimàni nulí cayábéeri picàlidaca píiwacali iríwani càmita núalimá nùacawa icapèe néré’, íimaca irí. ¹⁹ Aiba íimaca irí nacái: ‘Nudéca nuwènìaca diez namanùbaca pacá íibaidéeyéipiná. Iwàwacutá nùacawa néré núalimáidacaténá nía asáisi náibaidacaalí cayába. Pimàni nulí cayábéeri, picàlidaca píiwacali iríwani càmita núalimá nùacawa icapèe néré’, íimaca irí. ²⁰ Aiba íimaca irí àniwa: ‘Nudéca nuedáca nùacawétúapináwa, íná càmita núalimá nùacawa néré’, íimaca irí. ²¹ Néese yái yàasu wenàiwicaca yèepùacawa íiwacali yàataléwa. Yá icàlidaca irí naináwaná. Néese calúaca yái íiwacalica. Yá íimaca yàasu wenàiwica iríwa: ‘Piacàatétawa yàcalé néré. Picutáca wenàiwica carretera manuínaméeyéi irìcubàa, àyapu púubanaméeyéi irìcubàa nacái. Pimáida catúulécanéeyéi yàanàacaténá nuapèe néré, nía nacái éeruýyéi yàabàli, nía nacái yàana ituwièyéicawa ícha, nía nacái macàwéeyéica’, íimaca yái íiwacalica. ²² Néese yàasu wenàiwica imáidaca nía. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica càide iyúwa píimáaná nulí, quéwa càmitàacá ipuníawa yái picapèeca’, íimaca irí. ²³ Néese íiwacali íimaca irí: ‘Piawa macái àyapu imanùbaca chuítaliré yàcalé ícha, ànalimalé

nacái àta alénácaalí nàyaca wenàiwica. Pité néese wenàiwica nawàlùanàpináwa, yéewanápiná ipuníacawa yái nucapèca', ímaca yái íiwacalica. ²⁴ Níacáiná idàbáanéeyéica wenàiwicaca numáidéeyéicaté quéecha, núumacuéca pírí, canácata néená iyáapiná iyáacaléwa nuchùnièrica nucapèe írìcuwa", ímaca yái Jesúsca.

Lo que cuesta seguir a Cristo

²⁵ Madécaná wenàiwica yèepunícatéwa Jesús yáapicha, yéewáidacalécáténá nía. Yá Jesús iwènúa iicáidaca nalí. Ímaca nalí: ²⁶ "Píwàwacaalícué nuéwáidacaléca pía, néese iwàwacutácué cáinináca piicáca núa íicha yái cáinináanáca piicáca píaniricuéwa, píatúa nacáíwa, píacawéetúa nacáíwa, péenibe nacáíwa, péenánái nacáíwa, íichacué nacái yái cáinináanáca piicáca picáucawa. Càmicaalícué cáininá piicáca núa íicha yái cáinináanáca piicáca nía, néese càmitacué yéewa nuéwáidacalécuéca pía. ²⁷ Píwàwacaalícué píacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, iwàwacutácué matuíbanáiri iyú píwàacaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanícaalícué píquíniná, éwita nanúacaalícué píawa peebáidacáiná nutàacái, càide iyúwa iwàwacutácaalí nawáacutáidaca nàasu cruzwa cawínácaalí yéetéeyéipinácawa cruz ìwali. Iwàwacutácué nacái píwànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùullianácué pía. Càmicaalícué càì píwànica, néese càmitacué píalimá nuéwáidacalécuéca pía. Iná iwàwacutácué píináidacawa cayába quéechacáwa asásí píalimácaalícué nuéwáidacaléca pía. ²⁸ Péemíacué comparación: Abéericaalí péenácué iwàwa imànica chènuníiri capíi, quéechacáwa yáawinacawa iputàaca cayába capíi iwènipiná yáalíacáténáwa asásí idèniacaalí iwènipiná imáalàidacáténá imànica capíi. ²⁹ Néese, càmicaalí càì imàni, néese idécanáami dàalaca imànica cáli ibàlùadacáténá capíi íba ínata, càmita yáalimá imáalàidaca imànica capíi. Yásí macáita wenàiwica iiquéeyéica capíi yéenámi, nadàbapiná naicáaníca asìali iquíniná. ³⁰ Yá náimapináca ìwali: 'Yái asìali idàbacaté imànica chènuníiri capíi, néese càmita yáalimá imáalàidaca imànicani', càipiná náimaca, naicáaníca iquíniná. ³¹ Péemíacué áiba comparación: Aiba nacuèrinásàiri iwàwacutácaalí imànica ùwicái áiba cáli íipunita, quéechacáwa yáawinacawa ínáidacáténáwa cayába asásí yàasu úwinái diez mil namanùbaca náalimácaalí namawèniadaca náichawa áiba cáli icuèriná yàasu úwinái veinte mil namanùbaca. ³² Néese càmicaalí yáalimá imawèniadaca íichawa nía, yásí ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa áiba cáli icuèriná yàatalé, ipíchawáise yàanàaca mawiénita, nasutácaténá néemíawani càisimalénácaalí iyú iwàwacutá ipáyaidaca íichawani, yéewanápiná imàacaca nàyaca matuíbanáita. ³³ Càita nacái iwàwacutácué píináidacawa

cáaliacáiri iyú asáisí píalimácaalícué pimànica càide iyúwa nuchùullaná pía, yácáiná, càmicaalícué pimàaca piwàwawa ícha macáita píasumica, néese cué canáca yéewanáwa nuéwáidacaléca pía”, ímaca nalí yái Jesúsca.

Cuando la sal deja de estar salada

³⁴ Jesús ímaca nalí: “Péemíacué comparación: Nuéwáidacalénái nàyaca machacàníiri iyú, namàni nacái cayábéeri. Càica níade iyúwa cayábéeri iwídùma, puìwéerica imànica yàacàsi yéewanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puìwa iwídùmaca, yá càmita yáalimá puìwaca àniwani. ³⁵ Canéeri iwèni meedáni yái iwídùmaca. Càmita cayába cáli iríni. Càmita cayába irí nacái yáníi nàwacáidacataléca pírái ìyami. Wáuca meedáni, yái iwídùmamica. Càita nacái iwàwacutácué píyaca machacàníiri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, píacué nuéwáidacaléca, yéewanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisíiri tàacáisica. Càuwíiyéicaalícué pía, péemíacué nutàacái”, ímaca yái Jesúsca.

15

La parábola del pastor que encuentra su oveja

¹ Néenialité madécaná yeedéeyéicaté plata néenánái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno írípíná, áibanái nacái báawéeyéi íiwitáise, nàacawa Jesús yàatalé, néemíacaténá itàacái.

² Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, natàanica báawéeri iyú Jesús ìwali. Náimaca Jesús ìwali:

—Yái asialica itàidaca cayába báawéeyéi íiwitáise, yá iyáaca iyáacaléwa náapicha —náimaca.

³ Iná Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá ímaca nalí: ⁴ “Péemíacué comparación: Abéeri péenácué idènlacaalí cien namanùbaca ipíra ovejanáywa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa, yásí náiwacali imàacaca ipíranáywa noventa y nueve namanùbaca manacúalibàa yàacaténá icutáca oveja yúuquéricawa ícha àta yàanàacatalétani. ⁵ Néese yàanàacaalíni, yásí casímáiri iyú imichàidaca oveja iwáacutaléwa. ⁶ Néese yàanàaca icapèe néréwa, yá ìwacáidaca yàacawéeyéináwa, áibanái nacái iyaquewéeyéicawa. Yá ímaca nalí: ‘Casímáicué piwàwa núapicha, nudéca nùanàaca yái nupíra ovejawa yúuquéricatéwa núícha’, càipíná ímaca yái oveja íiwacalínaca”, ímaca yái Jesúsca.

⁷ Néese Jesús ímaca nalí: “Péemíacué cayába. Càita nacái abéeri wenàiwica iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri ícha, yásí ángelnái iyéeyéica chènuniré nayanídacawa abéeri wenàiwica ìwali manuísíwata ícha yái nayanídaanácawa noventa y nueve namanùbaca ìwali ínáidéeyéicawa mabayawanáca, ínáidéeyéica

nacáíwa càmita iwàwacutá nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri ícha càide iyúwacué píináidáanáwa píwaliwa. Iná yéewa cayábacata nàwacáidáyacacawa nùatalé níai yáaliyéicawa cabáyawanáca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íchawa”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la mujer que encuentra su moneda

⁸ Néseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Inanáí idèniacaalí diez namanùbaca moneda máiniyéi cawènica yáawamíyéi plata quirameníri, néese abéechúa monedacaalí yúucawa uícha, yásí upucúadaca lámpara ucutácaténá moneda yúuquéechúacawa uícha. Yá utunúaca ucapèe irìcubàawa éeréeri iyú àta ùanàacataléta moneda cawènichúaca. ⁹ Néese ùanàacanáami úa, yá ùwacáidaca uyaquewéeyéiwa inanái, áibanái nacái ùacawéeyéinaca inanáica. Yá úumaca nalí: ‘Casímáicué piwàwa núapicha, nudéca nùanàaca cawènichúaca moneda yúuquéechúacatéwa nuícha’, úumaca nalí. ¹⁰ Núumacué pirí, càita nacái casímáica Dios yàasu ángelnái abéeri wenàiwica ìwali, cawinácaalí báawéericaté íwítáise iwènúadéerica íwítáisewa báawéeri ícha Dios irípiná”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola del padre que perdona a su hijo

¹¹ Néseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Càasuíri asìali idènicaté yéenibewa pucháiba aslanái. ¹² Néese iméeréeri ímaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, pìà nùasu yéená yái pìasucawa pièripináca nulí péetácaalípináwa’, ímaca yáaniri iríwa. Yá néese nàaniri iwacùaca macáita yàasu yèewiwa nalí. ¹³ Nésecáwa cawàwanáta máisiba èeri idénáami, iméeréeri iwéndaca íchawa yáaniri yàasuwa, yá itéca iwènináami, néese yàacawa déeculé áiba cáli néré. Yá yúucaca macáita yàasu platawa iyacaténá máini máiwitáiséeri iyú. ¹⁴ Néese idécanáami yúucaca macáita, yá idàbaca canáca nayáacalé cachàiníri iyú néenibàa. Yá iméeréeri idàbaca máapicani. ¹⁵ Yá icutáca íbaidacalépináwa áiba asìali yáapicha yái cáli néeséeri. Yái asìali ichùuliaca iméeréeri yàacawa yàasu manacúaliré yàacaténá ipira marranonái iyáapiná. ¹⁶ Máini iméeréeri iwàwaca iyáaca marranonái iyáacalé yéenáca anáica, quéwa càmita wenàiwica ibatàa iyáaca nía, ibatàa abéeri pináta, càmita nàa iyáapiná. ¹⁷ Atata ùuculíri idàbaca íináidacawa cáalíacáiri iyú àniwa. Yá ímaca iríwa: ‘Núaniri idèniaca yàasu wenàiwicawa manùbéeyéi. Nadèni nayáacaléwa cayábata, imàacaca nacáíwa nalí manuí. Quéwa, núa cháí nuétácawa máapicái iyú. ¹⁸⁻¹⁹ Siùcade nuèpùacawa núaniri icapèe néréwa àniwa. Yá núumapiná iríwa: Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, pirí nacái. Siùcade càmita quirínama cayábaca nuíwítáise, iná canáca yéewaná quirínama núumánápiná pirí núanirica píata. Pimàaca nùyaca

càide iyúwa pìasu wenàiwica, yásí nuíbaidaca pirí, càipiná núumaca núaniri iríwa', ímaca ínáidacawa iríwa yái iméeréerica.
²⁰ Iná yàacawa, yèepùacawa yáaniri icapèe néréwa.

“Quéwa déecuífecaalí tàacáwani, yá yáaniri iicácani. Yá catúulécanáca iicáca ìiriwa. Yá yáaniri ipìacawa ípunitáidaca ìiriwa. Yá yàanalicuca ìiriwa itàidaca cayábani. Isùsùaca ìiri inàni ìwaliwa càide iyúwa náiwitáise natàidáaná wenàiwica cáininéerica naicáca. ²¹ Néese yái ìiri iméeréeri ímaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, pirí nacái. Siùcade càmita quirínama cayába nuíwítáise, íná canáca yéewaná quirínama núumáanápíná pirí núanirica píata’, ímaca. ²² Yáanirita quéwa ímaca yàasu wenàiwicanái iríwa: ‘Caquialétacué, peedácué ibàlepiná cayábanaméeri áiba bàlesi ícha. Pìwalicué ìwalini. Pìwalicué anillo icáapi íiduná ìwali. Pìwalicué nacái izapatonipíná yàabàli ìwali. ²³ Peedácué nacái pacá íidu walíibèechúaca. Pinúacué wayáapínáni. Siùcade wamànicué fiesta. ²⁴ Yácáiná nuírca, nuyúunáidéericaté yéetácatéwa nuícha, siùca quéwade idéca yèepùacawa nùatalé àniwa. Yúucacatéwa nuícha, quéwa siùca nudéca nùanàca àniwani’, ímaca nalí yái yáanirica. Néese nadàbaca namànica fiesta.

²⁵ “Idècunitàacá namànica fiesta, yá ìiri béeri íbaidaca yèepunicawa yáaniri yàasu manacúali néenibàawa. Yá yèepùaca yàacawa capíi nérépiná, yásí yéemìlaca namànica música, abénaméeyéi nacái nalabàaca casímáiri iyú. ²⁶ Yái ìiri béerica imáidaca yàataléwa abéeri íbaidéeri. Yá isutáca yéemìlawa càinácaalí namàníiná capíi irícu. ²⁷ Yá íbaidéeri ímaca irí: ‘Idéca yèepùacawa néese àniwa piméeréerica, íná píaniri idéca ichùuliaca nanúanápíná wayáapíná pacá íidu walíibèechúaca yáwanái, yácáiná piméeréeri idéca yàanàaca cayábata’, ímaca irí. ²⁸ Néese calúacani, yái ìiri béerica. Càmita iwàwa iwàlùacawa capíi irículé, íná iwàwacutá yáaniri imusúacawa isutácaténá ícha iwàlùanápínáwa néré náapicha. ²⁹ Quéwa ìiri béeri càmita yeebá, yá ímaca yáaniri iríwa: ‘Nudéca nuíbaidaca pirí madécaná camuí. Nudéca numànica mamáalàacata càide iyúwa pichùulianá numànica. Canácatáita pìà nulí ibatàa abéeri cabra achúméeríinapínáta, numànicaténá fiesta nùacawéeyéiná yáapichawa. ³⁰ Siùca idéca yàanàaca yái píirica, yúuquéericaté macáita pìasu platami máaléquéeri iyú nalípiná inanáica iiméeyéica asianái yáapicha plata ìwalínápíná, yá pidéca pinúaca irí iyáapíná pacá íidu walíibèechúaca’, ímaca yái ìiri béerica.

³¹ “Néese yáaniri ímaca irí: ‘Nuírca. Pidéca piyamáacawa núapicha càiripínáta. Pìasucata macáita yái nudènièerica. ³² Siùcade quéwa máiní cayábaca wamàníináca fiesta, casímáica nacái wía. Piméeréericáiná idéca yàanàaca, yái iyéericaté càide

iyúwa yéetérimiwa, quéwa idéca yèepùacawa wàatalé càide iyúwa idéca nacáicaalí yèepùacawa cáuca àniwani; yúucacatéwa nuícha, yá wadéca wàanàaca àniwani', íimaca yái yáanirica. Càita nacái Dios itàidaca cayába cawinácaalí wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa íbáyawaná íchawa", íimaca yái Jesúsca.

16

La parábola del mayordomo que abusó de la confianza

¹ Néese té Jesús yéewáidaca yéewáidacalénáíwa comparación iyú. Íimaca nalí: "Iyacaté abéeri náiwacali càasuíri. Idèniaca yàasu wenàiwicawa icuèrica càasuíri yàasu cawèníri. Yá áibanái nàanàaca nacháawàaca yàasu wenàiwica íináwaná ìwali yái wenàiwicaca icuèrica íiwacali yàasuwa. Náimaca yúucáanása meedá íiwacali yàasu platawa máiwitáiséeri iyú.
² Néese íiwacali imáidaca yàataléwani. Yá íiwacali íimaca írí: 'Nudéca nuémíaca piináwaná piúcaca nùasu plata. Siúcade pichùnìa nùasuwa picàlidacaténá nulí macáita píibaidacalé ìwaliwa càmicáiná nubatàa picùaca nùasu quirínama', íimaca yái íiwacalica. ³ Néese yái asíali yàacawa íiwacali íchawa. Yá íimaca íríwa: '¿Càinásica numàni siúcade nuíwacali iwàwacáiná yúucaca núa? Canáca nuchàini nubànacaténá nubànacalewa. Báica nacái nusutáca plata áibanái íicha nuwènièripiná iyú nuyáapináwa. ⁴Uwé, siúca núalíacawa càinácaalí numànínápiná àniwa yéewanápiná áibanái yeedáca yàataléwa núa, idécanáami nuíwacali yúucaca núa', íimaca íríwa. ⁵ Néese yái asíali imáidaca wenàiwica imawènièyéica íiwacali íicha plata nàanàanápiná abéerinamata namanùbaca iyúwa. Yá íimaca idàbáanéeri írí: '¿Càisimaléná pimawènìa nuíwacali íicha?' íimaca. ⁶ Néese idàbáanéeri wenàiwica íimaca: 'Numawènìa píiwacali íicha cien namanùbaca yàalu olivo iséená', íimaca. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca írí: 'Cháta ìyaca pimawèniacáleca cuyàluta íbáiná írìcu. Piúca meedáni. Ara, píawinacàatétawa pitànàa àniwa áiba cuyàluta íbáiná írìcu cincuenta namanùbaca pimawèniánápiná nuíwacali íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca írí cincuenta namanùbaca meedá', íimaca írí. ⁷ Néese yái íiwacali yàasu wenàiwicaca íimaca áiba írí: '¿Néeni píá? ¿Càisimaléná pimawènìa?' íimaca írí. Yái áiba asíali íimaca írí: 'Cien namanùbaca yàalu trigo ituíná', íimaca írí. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca írí: 'Cháta ìyaca pimawèniacáleca cuyàluta íbáiná írìcu. Piúca meedáni. Pitànàa áiba cuyàluta íbáiná írìcu àniwa ochenta namanùbaca pimawèniánápiná íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca írí ochenta namanùbaca meedá', íimaca írí. Càita imànica náapicha macáita wenàiwica imawènièyéica íiwacali íicha yàasusi. ⁸ Néese yái íiwacali yáalíacawa bàsabàsaca yàasu

wenàiwica íiwita, yái báawéerica íiwitáise icuèricaté íiwacali yàasuwa, iwènúadacáiná namawèniacále. Nudéca nucàlidacuéca piri yái comparaciónca píaliacaténáwa máiniyéi cáaliacáica èeri mìnánáica càmíyéica yeebáida Dios itàacái namànicaalí wawàsi nanacáiyéi yáapichawa, cáaliacáica nía píchacué, píacué yeebáidéyéica Dios itàacái.

9 “Iná nùlàacuéca pía pimàníinápínacué cayábéeri áibanái irí piasu plata iyúwa, yéewanápinacué cáinináca naicáca píawa. Néesezáwa, plata imáalàacaalípináwa píchacué, yásí needácué nàataléwa pía aléera chènuniré nàyacatalé càmíríca imáalàawa.

10 “Aiba wenàiwica icùacaalí achúméeri wawàsi machacàníiri iyú, yá icùapínáca cayába nacái manùba wawàsi. Quéwa imànicaalí ibáyawanáwa idèniacaalí achúmanamata, yá imànipínáca ibáyawanáwa nacái idèniacaalí manùba. 11 Iná càmicaalícué pimàni cayábéeri piasu plata iyúwa cháí báawéeri èeri irícu, néese càmítacué namàacapíná picùaca báisíiri cawèníirica iyéerica chènuniré. 12 Néese àniwa càmicaalícué picùaca áibanái yàasu machacàníiri iyú, néese càmíta nàacué piri piasusíwapínáwa.

13 “Péemiacué comparación: Canácata yàasu wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníiri iyú càide iyúwa íiwacanánái pucháiba ichùullianá imànica, báawacáiná iicáca abéeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapíná íiwacali áiba icàaluínináwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmítacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios irípináwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

14 Néese abénaméeyéi fariseo cáininéeyéica iicáca plata, néemiacáiná macáita Jesús íimáaná plata ìwali, íná naicáánica Jesús iquíniná. 15 Quéwa Jesús íimaca nalí: “Pidécuéca picàlidaca piináwaná ìwaliwa wenàiwicanái irí cayábáanása píiwitáise. Neebáidacué nacái pichíwa. Quéwa Dios yáaliacuécawa píiwitáise ìwali, càinácaalí iyáaná. Casímáica èeri mìnánái iicácuéca píiwitáise báawéeri, quéwa Dios iicácuéca píiwitáise iyúwa yáaséerimi isàni meedá”, íimaca yái Jesúsca.

La ley y el reino de Dios

16 Jesús íimaca: “Bàaluité iwàwacutá wenàiwica neebáidaca iyúwa profeta Moisés itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse, iyúwa nacái profetanái itànàanáté Dios itàacái. Càité iyaca àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. Néese Juan, núa nacái wadéca wacàlidaca wenàiwicanái iríni yái cayábéeri tàacáisica náaliacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Siùca madécaná wenàiwica nawàwa nàuwichàidaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéyéica yái tàacáisica.

17 “Quéwa máiníri cayábacani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmalicúise. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái ímáaná. Aibaalípiná Dios imáalàidapiná capìraléeri cáli, yá nacái èeriquéi. Néese càmiripiná itàacái bàaluisàimi imáalàapináwa, ibatàa abéeri letra achúméerína pináta, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái ímáaná”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

18 Jesús ímaca: “Asiali imàacacaalí íchawa ínuwa, néese yeedácaalí iríwa áiba, imànica ibáyawanáwa, iimácáiná áiba inanái yáapicha càmlíchúaca ínusíwa. Aiba asiali yeedácaalí ínupináwa abéechúa namàaquéechúami, imànica ibáyawaná nacáywa, iimácáiná úapicha, úara áiba asiali ínuca”, ímaca yái Jesúsca.

El rico y Lázaro

19 Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa. Yá ímaca nalí: “Iyacaté càasuíri asiali. Cayábanaméeri ibàle iicácanáwa cawèníri nacái. Maçái èeri imanùbaca imànica fiesta máiníri cawènica. 20 Iyacaté nacái catúulécanéeri asiali cacháunéeri ìwalíse ípidenéeri Lázaro. Yái Lázaro yáawinacawa càasuíri icapèe inùmalicu. 21 Yái catúulécanéerica iwàwacaté iyáaca àta cainácaalí yàacási ituériwa càasuíri yàasu mesa ínatáise. Aulinái nacái nàanàaca Lázaro yàatalé nabèrùacaténá icháuná ituí yái catúulécanéerica. 22 Aiba èerité, catúulécanéeri yéetácawa. Yá ángelnái itécani iyacaténá paraíso irìcu, aléera Abraham yàatalé Dios yáapicha. Yá nacái càasuíri yéetácawa. Yá nabàliacani, yái càasuírimica.

23 “Yái càasuírimica yùuwichàacawa mamáalàacata néenibàa báawéeyéimi nàacatalépinácawa néetácaalíwa, ípidenácatalé in-fierno. Càasuírими iicáidaca déeculé, yá iicáca Abraham, Lázaro nacái, iyéeyéica Dios yáapicha paraíso irìcu. 24 Iná yái càasuírimica imáidaca cacháiníri iyú Abraham irí. Yá ímaca Abraham irí: ‘¡Nùawiri, Abraham, piicá nupualé! Pibànùa síisa Lázaro nùatalé idupíadacaténá úni nunène ìwali icáapi iyúwa, nùuwichàacáináwa báawanama cháí quichái irìcu’, ímaca. 25 Quéwa Abraham ímaca irí: ‘Pía nutaquéerinámica, iwàwacutá piwàwalica pìyáanaté máiní cayábéeri iyú idècunitàacá cáuca pía, quéwa yái Lázaro yacaté máiní catúulécanéeri iyú, idècunitàacá cáucani. Siùca Lázaro iyaca cayába cháí, píata quéwa yùuwichèeriwa iyaca néenibàa. 26 Càmita núalimá nubànùaca píatalé Lázaro, iyacáiná manuírì yàawa nacáiri depuúwéeri béecaná cháí bamuchúamicué wáicha, pía, wía nacái. Iná canáta yéewaná náalimá nachàbacawa aléera. Píacué nacái

sísaara, càmitacué píalimá píacawa sísa nacáira', ímaca yái Abrahamca.

²⁷⁻²⁸ “Néese càasuírimi ímaca àniwa: ‘Uwé, néese pimàni nulí cayábéeri, pía nùawiri Abraham, pimàaca Lázaro imichàacawa yéetácáisi ícha, yá pibànua Lázaro núaniri icapèe nérépiná. Nàyaca néeni cinco namanùbaca nuénánái. Pichùulia Lázaro yàalàanápina nuénánái ipíchaná nàacawa aléi yùuwichàacáisi irìculé’, ímaca yái càasuírìmica. ²⁹ Quéwa Abraham ímaca irí: ‘Péenanái nadèniaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté bàaluité, profetanái itànèericaté nacái Dios inùmalicuise. Iwàwacutá péenanái yeebáidaca nataacái’, ímaca yái Abrahamca. ³⁰ Néese yái càasuírìmica ímaca: ‘Báisíta, quéwa iwàwacutácawa nalí áiba wawàsi quiríta. Lázaro imichàacaalíwa yéetácáisi ícha imàacacatená yáawawa naicácani, yásí nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri ícha’, ímaca yái càasuírìmica. ³¹ Quéwa Abraham ímaca irí: ‘Càmicaalí neebáida Dios itàacái càide iyúwa Moisés, profetanái nacái natànàanáté, néese càmita nacái neebáidapiná Dios itàacái, éwita yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi ícha yàalàacatená nía’, ímaca yái Abrahamca”, ímaca yái Jesúsca.

17

El peligro de caer en pecado

¹ Néeseté Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Macái èeri imanùbaca iyaca madécaná wawàsi imàaquéerica wenàiwica nawàwaca namànica nabáyawanáwa. Quéwa, jmáini Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí wenàiwica yéewáidéerica áibanái namànicaténá nabáyawanáwa! ² Aibacaalí wenàiwica iméeràidaca áibanái namànicaténá nabáyawanáwa, yásí Dios yùuwichàidapiná manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca wenàiwica. Aibanái idacùacaalí manuíri íba icanápi ìwalíise, náucacatenáni manuíri úni yáaculé isawíacatenáwa, yásí ìisicùmawawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri irícu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiniwanái yùuwichàapínacawa áibanái ícha infierno irícu. Iná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púbéeyéi. ³ ¡Piicacué píichawa cayába piméeràidacáichacué púbéeyéi Dios ícha namànicaténá nabáyawanáwa!

“Aibacaalí imàni pirí báawéeri, pitàani yáapicha ìwali. Néese iwènúadacaalí ìiwitáisewa báawéeri ícha, pimàaca piwàwawa ícha yái báawéerica imànírìca pirí. ⁴ Ewita imànicaalí pirí báawéeri siete imanùbaca yàawiría abé èeri irícu, yá yàanàacaalí píatalé siete imanùbaca yàawiría nacái, yá ímacaalí pirí: ‘Càmita quirínama numàni pirí báawéeri àniwa’, càicaalí íma pirí,

iwàwacutá pimàacaca piwàwawa ícha yái báawéerica imànírica piri”, ímaca yái Jesúsca.

El poder de la fe

⁵ Néese apóstolnái nasutáca Wáiwacali ícha wawàsi. Náimaca irí:

—Piyúudàa wía manuícáténá wáináidacawa wawàwawa pìwali cachàiníri iyú mamáalàacata —náimaca. ⁶ Néese Wáiwacali ímaca nalí:

—Càmitàacáwacué manuí pínáidacawa piwàwawa nùwali, ibatàa achúméeríina iyúpináta. Manuícacálicué pínáidacawa nùwali achúméeríina iyútá, càide iyúwa mostaza ímínaca achúméeríina iyáaná, yásí yéewanápinácué càì píimaca irí yái manuíri morera yéetanácatá: ‘Píwatàa píawawa cáli ícha, néese píbàna píawawa manuíri úni yáaculé’, yásí àicu imànica càide iyúwacué píimáaná irítá —ímaca yái Jesúsca.

El deber del que sirve

⁷ Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú, yá ímaca nalí: “Abéeri náiwacali idèniacaalí yàasu wenàiwicawa ichùnièrica bànacalé yáapíise, cawàwanáta nacái icùaca íiwacali ipírawa, néese idécanáami íibaidaca, yá yèepùacawa bànacalé néese, yá iwàlùacawa íiwacali icapèe irìculéwa. Néese, íiwacali càmita íima yàasu wenàiwica iríwa: ‘Caquialéta, píawinawa, piyáa piyáacaléwa’, càmita càì íima. ⁸ Néese íiwacali íimapiná irí meedá: ‘Pichùnìa nuyáapiná. Pìwali cayába píbàlewa pitécaténá nulí nuyáapiná, idècunitàacá nuyáaca nuyáacaléwa. Néesecáwa idécanáami nuyáaca nuyáacaléwa, yásí numàaca piyáaca piyáacaléwa’, càipiná ímaca yái íiwacalica yàasu wenàiwica iríwa. ⁹ Càmita nacái íiwacali yàaca cayábéeri tàacáisi yàasu wenàiwica iríwa idécanáami imànica càide iyúwa íiwacali ichùulianáni, yàasu wenàiwicacáiná meedáni, ínà iwàwacutá íibaidaca íiwacali iríwa càide iyúwa ichùulianá imànica. ¹⁰ Càita nacái idécanáamicué pímanica macáita càide iyúwa Dios ichùulianácué pía, picácué cáimacái píicáca píawawa ìwalíise, néese píimacué Dios irí: ‘Wíacata píasu wenàiwicanái canéeyéica iwèni meedá. Wadéca wamànica càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica, càide iyúwa pichùulianá wamànica’, càicué píima Dios iríwa”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús sana a diez leprosos

¹¹ Néeseté Jesús idècunitàacá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá yèepunícawa bamuchúamibàa náicha Samaria yàasu cáli, Galilea yàasu cáli nacái. ¹² Jesús yàanàcaté mawiénita áiba yàcalé irí, yá diez namanùbaca asíanái cacháunéeyéi íimami lepra iyú nàanàaca Jesús íipunita. Déecuíseta quéwa nabàlùacawa Jesús ícha, càmicáiná judiónái

ibatàa nàanàaca mawiénita áibanái irí. ¹³ Yá namáidaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—¡Pía Jesús, Wáiwacali, catúulécaná piicáca wía! —náimaca Jesús irí. ¹⁴ Jesús iicáca nía, yá íimaca nalí:

—Piacué pimàacaca sacerdotenái iicáca píimami náaliacaténáwa pidécuéca pichùnìacawa —íimaca nalí. Yá idècunitàacá nàacawa, yá ichàbacawa náicha yái uláicáica. ¹⁵ Yá abéeri néená níai cacháunéeyéimica iicácáiná masacàaca íimami lepra íicha, íná yèepùacawa Jesús yàatalé. Idècunitàacá yèepùacawa, yàaca cayábéeri Dios irí cachàiníri iyú. ¹⁶ Yàanàaca Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús irí. Yáawiada inàniwa cáliaculé yàacaténá Jesús icàaluíniná, yàacaténá nacái irí cayábéeri. Yái asiali Samaria yàasu cáli néeséerica, càmirica judío. ¹⁷ Yá néeseaca Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Nudéca nuchùnìacáwa diez namanùbaca cacháunéeyéi. Níara nueve namanùbacaca càmita nèepùawa, éwita israelitacáaníta nía, nàacaténá cayábéeri Dios irí. ¹⁸ Abéerita yái càmirica judío yèepùacawa nùatalé yàacaténá cayábéeri Dios irí —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹ Néese Jesús íimaca Samaria yàasu cáli néeséeri irí:

—Pimichàawa. Pìawa. Uláicái idéca ichàbacawa píicha, peebáidacáiná nulí —íimaca yái Jesúsca.

Cómo llegará el reino de Dios

²⁰ Fariseonái nasutáca néemìawa Jesús càicaalínápinácaalí Dios icùa macáita wenàiwicanái. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmítacué píalimá piicáca càinácaalí iyú Dios icùaca wenàiwicanái. ²¹ Càmita náimapiná: ‘Piicácué, Dios icùaca wenàiwica cháí cáli’; càmita nacái náimapiná: ‘Aiba cáli íinata nacái Dios icùaca wenàiwica’, càmita náimapiná càmicáiná náalimá naicáca natuí iyúwani càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa, icùacáiná náiwitáise, icùa nacái abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa —íimaca yái Jesúsca. ²² Néese Jesús icàlidacaté yéewáidacalénái iríwani:

—Máadáinícuéca piwàwa piicáca núa áiba èeriwa, éwitasica píalimácaalí piicáca núa abé èeri piná meedátá, piwàwapinácuéca piicáca núa, núa asiali Dios néeséerica. Máinícué piwàwapiná piicáca nùanàaca nucùacaténá macáita, quéwacué càmitàacá piicápiná núa. ²³ Aibanái nacàlidapiná nachìwawa, náimapiná nudéCasa nùanàaca. Náimapináca: ‘Mesías idéca yàanàaca cháí’; áibanái náimapinácué píri: ‘Mesías idéca yàanàaca néré’. Quéwa picácué pìawa néré, picácué nacái pìawa náapicha. ²⁴ Péemíacué, nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicápiná nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icànáaná macáita capìraléeri cáli

ìwali chènuniré èeri imusúacatáisewa àta èeri iwàlùacataléwa. Càipiná nacái nùacawa néese àniwa nuénáiwana yàanàacatáíwa, núa asìali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa.
²⁵ Quéwa iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata quéechacáwa, yá iwàwacutá èeri mìnanaí iyéeyéica siùca báawaca naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni meedá. ²⁶ Mawiénicaalípiná nuénáiwana nùanàacatáipiná àniwa, núa asìali Dios néeséerica, yásí wenàiwicanaí nàypiná càide iyúwaté èeri mìnanaí iyáaná Noé yàasu èerité. ²⁷ Matuíbanáicaté nàyaca Dios ícha bàaluité. Nayáacaté nayáacaléwa, néese nàiraca nacái, needácaté nàinupináwa, àta Noénáí iwàlùacatalétawa arca iriculé. Yaté manuírí yéesacái yàanàaca, yá néetácatéwa macáita wenàiwica càmiíyéicaté iwàlùawa Noénáí yáapicha arca iriculé. ²⁸ Càité nacái Lot yáapichéeyéimi Sodoma iyacàlená mìnanaí nàyacaté matuíbanáita Dios ícha. Nayáacaté nayáacaléwa, nàiraca nacái nàiracaléwa. Nawèni nacái nàasupináwa. Nabànacaté nabànacalewa, nawénda nacái nàasuwa. Namànicaté nacái nacapèewa. ²⁹ Quéwa idécanáamité Lotnáí namusúacawa Sodoma iyacàlená ícha, yaté quicháí yèwèricawa azufre yèwi yúuwàacatéwa chènuniise Sodoma mìnanaí ìwali. Yaté néetácawa macáita. ³⁰ Càita nacái yúuwichàacáisi yàanàapináwa ráunamáita èeri mìnanaí ìwali áibaalípiná numàacacaalípiná núawawa naicáca núa, núa asìali Dios néeséerica.

³¹ “Néeniaalípiná áibacaalí iyamáidapináwa iyaca icapèè ipùata sàabadéeri ínatàbàawa, idèniacaalí nacái yàasuwa capíi irìcu, iwàwacutá càmita yèepùa iwàlùacawa icapèè iriculéwa yeedácaténá yàasuwa ipíchawáise ipìacawa Jerusalén iyacàlená ícha. Aibacaalí nacái yèepunípináwa manacúalibàa, iwàwacutá càmita yèepùawa icapèè néréwa ipíchawáise ipìacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ³² Piwàwalicué càinácaalíté Lot ínumi yéetácawa, cáininéechúacaté ícáca yàasumiwa èeri irìcuírìca, úái yéetéechúamicatéwa càmicáinaté uplacawa yàcalé ícha càide iyúwaté Dios yàalàaná úa. ³³ Cawinácaalí càmiírìca yeebáida nutàacái iwàwacáiná icùaca icáucawa cháí èeri irìcu, yúucapiná icáucawa càmiírì imáalàawa, quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata éwita áibanáí inúacaalíni, idèniapiná icáucawa càmiírì imáalàawa.

³⁴ “Néese núumacué pírì nùanàacaalí táiyápi, yá pucháiba wenàiwica naimápiná nàyaca cama irìcu. Angelnáí itépiná abéeri wenàiwica, áibapiná nacái imàacawa néenita. ³⁵ Yá pucháiba inanáí namulúapináca nàyaca ituínási. Angelnáí itépiná abéechúa inanáí, abéechúapiná nacái imàacawa néenita. ³⁶ Pucháiba asianáí yèepuníyéipinácawa manacúalibàa. Angelnáí itépiná abéeri asìali, abéeripiná nacái imàacawa néenita — ímaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese yéewáidacalénáí nasutáca néemiawa Jesús:

—Wáiwacali, ¿chábàanásica nàanà needácaténá nía? — náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Màulenéri iyú piicápinácué chábàanácaalí nàacawa càide iyúwacué pialánáwa chábàanácaalí yéetéerimiwa iriawa piicácaalí manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa —íimaca yái Jesúsca.

18

La parábola de la viuda y el juez

¹ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú náaliácaténáwa iwàwacutáaná nasutáca Dios íicha mamáalàacata, yàalàacaténá nía nacái ipíchaná naméyáacawa nasutáca Dios íicha. ² Yá Jesús íimaca nalí: “Iyacaté juez áiba yàcalé irícu. Càmita yàa Dios icàaluíniná. Càmita nacái yàa wenàiwica íimiétacaná. ³ Uyacaté nacái yàcalé irícu abéechúa inanái inìrimi yéetéechúamicatéwa íicha. Aiba wenàiwica iwàwacaté yeedáca uícha ùacawéeri yàasumi. Iná usutáca juez íicha wawàsi manùba yàawiría iyúudàanápíná úa. Yá úumaca juez irí: ‘Piyúudàa núa. Pichùulá nàuwichàidàanápíná nuícha nùuwideca yeedéerica nuícha nùacawéeri yàasumi’, úumaca juez irí. ⁴⁻⁵ Manùba èeri càmita juez yeebá usutáaná íicha. Néese maséeca iwàwa idècuni yéemiaca usàna. Yá íimaca iriwa: ‘Ewita càmicáaníta nua Dios icàaluíniná, éwita nacái càmicáaníta nua wenàiwicanái íimiétacaná, càicáaníta siucade nuyúudàaca úara inanáica, nùuwichàidaca uícha ùuwide, máinicáiná usàiwicaca nulí wawàsi, ipíchaná ùanàaca mamáalàacata, yá usàiwica nulí wawàsita àta nuétácatalétawa’, càica íimaca iriwa yái juez báawéerica íiwitáise”, íimaca nalí yái Jesúsca.

⁶ Yá Wáiwacali íimaca nalí àniwa: “Pidécuéca péemiaca itàacái yái juez báawéerica íiwitáiseca. Ewita báawéericáaníta íiwitáiseni, càicáaníta átata iyúudàaca manìríchúami. ⁷ Néeni, ¿càmitasicué pialíawa cayábéeri Dios íiwitáise? Iná iwàwacutácué pialíacawa Dios iyúudàapíná cawinácaalí wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa, cawinácaalí isutéeyéica yáawawa íicha manúsíwata mamáalàacata èeríapinama, táiyápinama nacái. Yá Dios imawèniadapíná náicha nacái nàuwidenái. Càmita Dios idècuniapínáwa déecuíri iyú iyúudàanápíná nía. ⁸ Núumacué pirí, Dios iyúudàapíná níawa caquialéta, imawèniadapíná náicha nàuwidenái. Núa asiali Dios néeséerica, nùanàapíná àniwa aléi èeri irículé, quéwa càmita nùanàapíná manùbéeyéi yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del fariseo y el cobrador de impuestos

⁹ Néeseté Jesús yéewáidaca abénaméeyéi wenàiwica comparación iyú, níara cachàiníyéica iicáca yáawawa nayúunáidacáiná

mabáyawanéeyéica nía, íná báawaca naicáca náichawa áibanái wenàiwica. Jesús íimaca nalí: ¹⁰ “Pucháiba asíanái nàacatéwa templo irìculé nasutácáténá níawawa Dios íicha. Abéeri fariseo, áiba asiali nacái yeedéeri plata yéénánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. ¹¹⁻¹² Yái fariseo ibàlùacawa abéerita méetàucuta áibanái íicha, isutáca yáawawa Dios íicha. Càì íimaca: ‘Pía Dios, nùaca pirí cayábéeri núacáiná càmíirica iyúwa áibanái wenàiwica canánama. Núa nacái càmita nuyéedù. Càmita báawa nuíwitáise nacái. Càmita nuimá áiba inaná yáapicha càmíichúaca nuínusíwa. Càmita numàni nubáyawanáwa càide iyúwa imàníná yái asiali yeedéerica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná. Núa nacái numàaca nuíchawa nuyáacaléwa pucháiba èeri semana ìwali nusutácáténá Dios íicha. Macái néená níái diéyéica wawàsi nuedéerica nulíwa, numàaca abéeri néená Dios irípiná ofrenda iyú’, càì íimaca ìwaliwa yái fariseoca. ¹³ Néeseta quéwa yái asialica yeedéerica plata yéénánái judío íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, yáta ibàlùacawa déecuíseta fariseo íicha. Máinicáiná báica iicáca yáawawa Dios iwéré ibáyawaná ìwalísewa, íná càmita iicáida chènuniré. Néese, ibàbàida yùucutawa mamáalàacata icáapi iyúwa máinicáiná achúmaca iwàwa ibáyawaná ìwaliwa. Yá íimaca mamáalàacata Dios irí: ‘Pía Dios, piicá nupualé, cabáyawanéerica núaquéi’, càì íimaca isutáca Dios íicha”, íimaca yái Jesúsca. ¹⁴ Néese Jesús íimaca nalí àniwa: “Núumacué pirí, Dios imàacacaté iwàwawa ibáyawaná íicha, yái asiali yeedéerica plata yéénánái íichawa romanonái yàasu gobierno irípiná, néese asiali yèepùacawa matuíbanáita icapèe néréwa. Quéwa yái fariseoca, càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná íicha, níacáiná cawinácaalí wenàiwica icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa máinínása cayábaca nía áibanái íicha, Dios imàacapiná báica nía. Cawinácaalí quéwa icàlidéeyéica íichawa ibáyawanáwa, Dios imànìpiná irí cayábéeriwa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹⁵ Néeseté àniwa áibanái natéca néenibewa púubéeyéi Jesús yàatalé yéewacáténá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutácáténá nalí Dios íicha imànínápiná nalí cayábéeri. Quéwa, Jesús yéewáidacalénái naicáca nía, yá nadàbaca nacuísaca náichawa wenàiwica itéeyéica yéenibewa Jesús yàatalé, yéewáidacalénái náimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁶ Quéwa Jesús imáidaca sùmanái nàanápináwa yàatalé. Yá íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé, picácué pimáisanà nàanàaca, Dioscáiná icùaca wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nániri itàacáwa. ¹⁷ Péemiacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios

itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái yeebáidáaná nániri itàacáíwa. Càmiccaalí wenàiwica neebáida càì, néese canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yái Jesúsca.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁸ Néeseté abéeri judío íiwacaliná isutáca yéemiawa Jesús. Yá íimaca Jesús irí:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁹ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yái píimáanáca, càinácaalí íimáaná yái tàacáisica íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca yái Jesúsca, iwàwacáiná asìali yeebáidaca Dioscani yái Jesúsca. ²⁰ Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Píalíacawa Dios itàacái ichùulianá wía: ‘Picá piimá áiba inanái yáapicha càmlíchúaca píinusiwa, áiba asìali yáapicha nacái càmlírira píinirisiwa; picá pinúa wenàiwica; picá piyéedua; picá nacái pichìwáida áibanái; pìà náimiétacaná píaniri, píatúa nacái’ —íimaca yái Jesúsca. ²¹ Néese asìali íimaca irí:

—Nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios íimáaná sùmàicatáiseté núa àta siuca nacáide —íimaca. ²² Jesús yéemiacani, yá íimaca irí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéeri pimànica quiríta: Pìà piwéndaca macáita pìasuwa, pìà nacái iwènináami catúulécaneeyéi irí. Càipiná pidèniaca pìasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa pìacaténáwa núapicha nuéwáidacalécatená pìà —íimaca yái Jesúsca.

²³ Yái asìali quéwa, yéemiacanáami, yá máini achúmaca iwàwa máinicáiná càasucani, càmicáiná nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yàasuwa. ²⁴ Jesús yáalíacáináwa achúmaca iwàwa yái asàlica, íná Jesús íimaca yáapichéeyéi iríwa:

—¡Máini càulenápináca càasuíyéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! ²⁵ Càide iyúwa camello càmlíiná yéewa iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí irìcubàa, càita nacái càulenáca càasuíri wenàiwica yeebáidaca Dios itàacái Dios icùacaténáni — íimaca yái Jesúsca. ²⁶ Níái yéemièyéica Jesús íimáaná, námaca Jesús irí:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —námaca. ²⁷ Jesús íimaca nalí:

—Canáca yéewaná wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimáciná imànica macáita — íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca wamàacaca wàasuwa macáita wàacaténáwa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía —íimaca.
 29 Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe íchawa namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aibanái péenacué nacái nàapínáwa maléená èeri nàacawéeri íchawa, càmicaalí nacái néenánái ícha nacáíwa, càmicaalí nacái nasèenái ícha nacáíwa, càmicaalí nacái néenibenái béeyéi ícha nacáíwa, namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. 30 Yásí Dios yàapínacué pirí madécaná wenàiwica piiquéeyéipíná càiyéide iyúwa péenánáiwa cháí èeri írìcu. Néese, èeri imáalàacaalípináwa, yásí Dios yàacué picáuca càmiri imáalàawa chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

31 Yáté Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa doce namànùbaca méetàucuta áibanái ícha. Yá íimaca nalí:

—Siùcade wàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Namànipíná nulí macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali, núa asìali Dios néeséerica. 32 Yá presopináca namànica núawa namàacacaténá càmiyéi judío inúaca núa, yá naicáanípíná nuquíiná, yá natàanípíná báawéeri iyú nùwali, yá nàapìsáidaca núawa. 33 Nanúadáidapíná nacái núawa, yásí nanúaca núa. Quéwa máisiba èeri írìcu nucáucàapínáwa —íimaca yái Jesúsca.

34 Quéwa, Jesús yéewáidacalénái càmita náalía néemìaca càinàcaalí íimáaná yái tàacáisica, càmita nacái náalimá náalíacawa ìwali.

Jesús sana a un ciego de Jericó

35 Néeseté, Jesús ìyaca mawiénita Jericó ìyacàlená írì, yá matúiri asìali ìyaca néeni, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái ícha ichàbéeyéicawa néenibàa. Isutáca náicha plata yéewanápíná iwènlaca iyáapínáwa. 36 Yái matúirica yéemìaca manùbéeyéi isàna nachàbáanáwa, yá isutáca yéemìawa nía, cawínàcaalí yàawa náapicha néeni. 37 Nacàlidaca írìni Jesús Nazaret ìyacàlená néeséericani yái càì ichàbacawa chábàì. 38 Iná yái matúirica imáidaca:

—¡Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápíná, piicá nupualé! —íimaca.

39 Néese áibanái yèeyéicawa Jesús ipíchalé nacuíscaca náichawani, yái matúirica, masànanápínáni. Imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Wacuèrinápíná, piicá nupualé! —íimaca. 40 Néese Jesús iyamáaca ibàlùacawa. Yá

Jesús ichùulìaca natéénápiná matuíri Jesús yàatalé. Néese matuíri yàacawa néré, yá Jesús íimaca irí:

41 —¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Néese matuíri íimaca:

—Nuíwacali, pimàaca catuíca núa —íimaca. 42 Jesús íimaca irí:

—Catuíca píawa, peebáidacáiná nuchùnìanápíná pía. Iná yéewa cayábaca píawa —íimaca yái Jesúsca.

43 Yáta matuírimi iicáidaca àniwa. Yá yàacawa Jesús yáapicha. Yàaca nacái Dios irí cayábéeri. Néese áibanái iiquéeyéicani, nàaca nacái Dios irí cayábéeri.

19

Jesús y Zaqueo

1 Néeseté, Jesús iwàlùacawa Jericó iyacàlená iriculé. Ichàbacáitawa néenibàa. 2 Abéeri asìali càasuíri iyaca néeni, abéeri Jericó mìnali, íipidenéeri Zaqueo. Yái Zaqueo, náiwacalìcani, níai yeedéyéica plata yéénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno irípiná. 3 Yái Zaqueo iwàwa iicáca Jesústàatá, yáaliacaténá iicáca Jesús. Quéwa, càmita yáalimá iicácani, manùbacáiná wenàiwica Jesús itéesebàa. Maléenéeri nacái yái Zaqueoca, ínà càmita yáalimá iicáca Jesús. 4 Iná yái Zaqueo ipìacawa Jesús ipíchalépiná. Yá íriacawa sicómoro yéetaná yàana ìwalibàa yéewanápiná idéca iicáca Jesús. Yái àicu ibàluèricawa àyapu idùlepita, Jesús ichàbacatabàapínacawa. 5 Quéwa, Jesús ichàbaca yàacawa sicómoro yéetaná yáwibabàa, yá iicáidaca chènuniré. Iicáca Zaqueo yáawinéeriwa àicu yàanalìcu. Néese Jesús íimaca Zaqueo irí:

—Zaqueo, piricùawa caquialéta, siùcacáináta iwàwacutá nuyamáacawa picapèe néré —íimaca yái Jesúsca.

6 Yá Zaqueo iricùacàatétawa néese. Yá casímáiri iyú yeedáca Jesús yàataléwa. 7 Néese áibanái, naicácáiná Jesús iwàlùacawa néré, yá natàanica báawéeri iyú Jesús ìwali. Yá náimaca nalíwáaca Jesús iwàlùacasawa icapèerìculé asìaliquéi báawéerica, cáanáiricasa ibáyawaná, yái Zaqueoca. 8 Néese cáwa Zaqueo imichàa ibàlùacawa nàacuésemi. Yá Zaqueo íimaca Jesús irí:

—Péemlàcáwa, Nuíwacali, macáita yái nudènièrica, nùapínaca yéema catúulécanéyeyí iríwa. Níara wenàiwica nucobréeyéica ichàbanamawa nuchiwa iyúwa, nuèpùadapíná nalíwani báinúaca yàawiriéricatái yáwanái íicha yái platami nuedéericaté náicha ichàbanamawa —íimaca. 9 Yá Jesús íimaca irí:

—Siùca èeri Dios idéca iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa —íimaca yái Jesúsca. Néese, Jesús iwènúacawa íimaca áibanái irí:

—Yácáiná asìalica, Abraham itaquérinámiquéi nacái, éwitaté iméeràacáanítawa Dios ícha. ¹⁰ Núacáiná, núa asìali Dios néeséerica, nudéca nùanàca nucutácáténá níai cabáyawanéeyéica, nuwasàcaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

¹¹ Néeseté idécanáami wenàiwicanái yéemìaca Jesús íimáaná, yá Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Icàlidaca nalíni yái comparaciónca Jesús ìyacáinaté mawiénita Jerusalén ìyacàlená irí ínaté nayúunáidaca Jesús icuèyèipinaté israelitanái caquialétatá.

¹² Yá íimaca nali: “Péemìacué comparación: Iyacaté abéeri náiwacali, yèeripinácátéwa áiba cáli néré déeculé, yéewanápiná icuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeséeyéiwa, yásí yèepùanápínátéwa néese icùacáténá nía. ¹³ Ipíchawáise náiwacali yàacawa, yá imáidaca yàataléwa diez namanùbaca yàasu wenàiwicawa. Yá yàaca nachàba manùba plata náalimáwanama. Yá íimaca nali: ‘Piacué pimànicaténá pìasu wawàsiwa iyú yái plataca àta nùanàcataléta àniwa’, íimaca nali. Néese yàacawa náicha. ¹⁴ Aibanáita quéwa náiwacali yàasu cáli néeséeyéi máini báawaca naicácani. Yá nabànùaca áibanái wenàiwica náiwacali yáamiwa néré nacàlidacáténá nacuèriná iríwani. Náimaca: ‘Càmita wawàwa wacuèrinápiná yái asìalica’, náimaca.

¹⁵ “Quéwa, idéca nacuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeséeyéiwa, yá náiwacali yàanàaca néese àniwa. Yá imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níai yeedéeyéicaté ícha plata, yáaliacáténáwa náicha càisimalénácaalí needá náiwacali irípináwa. ¹⁶ Yái yàasu wenàiwicaca idàbáanéerica yàanàaca íiwacali yàataléwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yái pìasu plataca. Nuedácaté pirípiná diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca. ¹⁷ Néese náiwacali íimaca irí: ‘Cayábacáni. Cayábéeri nùasu wenàiwicaca pía. Pimànicáiná machacàníri iyú achúméeríina iyú càide iyúwa nuwàwáaná, íná yéewa siùcade numàaca picùaca diez namanùbaca yàcalé mìnánái’, íimaca yái náiwacalica. ¹⁸ Néese yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yái pìasu plataca. Nuedácaté pirípiná cinco namanùbaca yàawiría ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca. ¹⁹ Néese náiwacali íimaca irí nacái: ‘Numàaca picùaca cinco namanùbaca yàcalé mìnánái’, íimaca yái náiwacalica.

²⁰⁻²¹ “Néeseta quéwa náiwacali yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, yáca pìasu platéi. Nuépùacáténi wáluma iyú nucáapica cayábani, cáalucáiná nuicáca pía, máinicáiná caluéri píiwitáise, pedáca yái

càmíricaté píibaida piríwa. Peedáca piríwa nacái áibanái ibànacale, càmiricaté píbàna piríwa', íimaca. ²²⁻²³ Iná náiwacali íimaca irí: 'Pía, nùasu wenàiwica báawéerica íiwitáise, pitàacái iyúwa nucháawàaca piináwaná iwali nùuwichàidacaténá píawa. Píalíacaalítéwa caluérisa nuíwitáise, píalíacaalíté nacáiwa nuedáaná nulíwa yái càmiricaté nuíbaida nulíwa, nuedáaná nacái áibanái íicha nabànacale càmiricaté nubànacaleta, néese, ¿cáná càmita píàaca nùasu plata caja néré inísàacaténátéwa nulípiná quirítatá àta nùanàacatalétaté àniwa?' íimaca yái náiwacalica. ²⁴ Néese náiwacali íimaca áibanái irí iyéeyéica néeni: 'Peedácué íicha yái plataca. Píacué iríni yái asíalica idènièrica diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca', íimaca nalí yái náiwacalica. ²⁵ Yá náimaca náiwacali iríwa: 'Wáiwacali, ¿cánásica càì pímanì? Yái asìali idéca idèniàca diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca', náimaca. ²⁶⁻²⁷ Néese náiwacali íimaca nalí: 'Péemíacué cayába. Cawinácaalí íibaidéeyéica nulí cayába, numàacáanápíná náibaidaca nulí mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmiyyéica íibaida cayába, nuedápiná náicha náibaidacalémica. Níata quéwa, nùuwidenáica càmiyyéicaté iwàwa núa nacuerínápináwa, píacué píibàaca nía. Peedácué nía nùatalé cháta, yá pinúacué nía', íimaca nalí yái nacuerínáca", íimaca yái Jesúsca.

Jesús entra en Jerusalén

²⁸ Idécanáamité càì Jesús íimaca nalí, yá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yéewáidacalénái yáapichawa. ²⁹ Yá batéwata nàanàaca iyacatái pucháiba yàcaléca. Abéeri yàcalé íipidenéri Betfagé, áiba nacái íipidená Betania. Iyaca nacái néeni abéechúa dúli íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa idécanáami càì íimaca nalí:

³⁰ —Píacuéwa irículé yái yàcaléca iyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá píanàapínacué burro nadacuèrica néeni, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani. ³¹ Aibacaalícué isutá yéemíawa píawa cánácué yéewa píwasàacani, néese picàlidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalícuéca —íimaca nalí yái Jesúsca.

³² Néese níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa íicha. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. ³³ Idàbaca nawasàaca burro, yá burro íiwacanánái isutáca yéemíawa nía:

—¿Cánácué píwasàa wapíra? —náimaca. ³⁴ Náimaca nalí:

—Wáiwacalica iwàwacutáni —náimaca.

³⁵ Néese yéewáidacalénái iríadaca yàasu ruana nacáiriwa burro iwaalírìcubàa, yéewanápíná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ³⁶ Idécunitàacá Jesús yàacawa burro íinata Jerusalén

iyacàlená nérépiná, manùbéeyéi naliada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulicubàa burrocaténá ìpìna ìnatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápíná nacuèrinásàiri icàaluínináwa. ³⁷ Yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná Olivos yàasu dúli yàasu yàawa irìculé, yá canánama nía Jesús yéewáidacaléca, níái nacái yèepuníyécawa yáapicha, macáita nadàbaca namáidaca casímáiri iyú. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri naicácáináté Jesús imànica madécaná ìiwitáise iyúwa yái càmirica wenàiwica idé imànica. ³⁸ Nacàlidaca nèepunícawa:

—¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànùérica walí icùacaténacué wía! ¡Píacué canánama iyéeyéica chènuniré, casímáicué piwàwa! ¡Wàaca pirí cayábéeri, pía Dios chènuníiséerica! —náimaca. ³⁹ Néese abénaméeyéi fariseo yèepuníyécawa náapicha wenàiwicanái yèewi náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, pìlàa nía cachàiníiri iyú níái péewáidacalécawa, masànánápíná nía, nacàlidacáiná piináwaná ìwali Dios inacáirica pía —náimaca. ⁴⁰ Yá Jesús ìimaca nalí:

—Péemlacué cayába, masànacaalí níái nuéwáidacalécata, yáta níái íbaca nacàlidaca nuináwaná ìwali Diosca núatá —ìimaca nalí yái Jesúsca.

⁴¹ Néese Jesús iyamáa ibàlùacawa mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, yá iicáca Jerusalén, néese ícháanica manuísíwata ìwali yái yàcaléca, catúulécanácáiná iicáca yàcalé mìnanaí, yácáiná Jesús yáalíacatéwa manuíri yùuwichàacáisi yàanàanápínáté nàwali. ⁴² Yá ìimaca: “¡Máiní nuwàwa píalíacuécawa siùca èeri càinácaalícué iwàwacutáaná pimànica cayábacaténacué píapicha Dios! Cayábacaalícué píapicha Diostá, néese càmitacué yàanàa pìwali yàasu yùuwichàacáisitá. Quéwa càmitacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáaná pimànica.

⁴³ Yàanàapínacué pirí báawéeri èeri. Pìùwidenáicué namànipínacué iwáiná pìyacàle iteesebàa macáita, ipíchanacué pimusúacawa yàcalé ícha. Macáitacué náawapínacuéca píawa. Yá namànipíná ùwicái píipunitacué piteesebàa macáita. ⁴⁴ Yásí namáalàidacué pìyacàle macái, nanúapíná macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé iricu. Nacàlìlìapínacué picapèe. Càmita namàacapíná capii yàasu íba yáawinacawa áiba íba ìnata, yá nacàlìlìacuéca macáita yái pìyacàlecuécawa. Pìicácáinácué càiride iyúwa canéeri iwèni pirí yái nuénáiwánaca siùca èeri Dios ibànùacatáita núa pìatalécué, nuwasàacaténacué pía yàasu yùuwichàacáisi ícha”, ìimaca yái Jesúsca.

Jesús purifica el templo

⁴⁵ Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé. Yá idàbaca imusúadaca macáita wenàiwica iwéndéeyéicaté yàasusi templo ibàacháwalená irìcu. ⁴⁶ Yá ìimaca nalí:

—Pidécuéca péemíaca tàacáisi profeta itànèricaté Dios inùmalicúise; Dios ímacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutàcàalupináca nuícha’, ímacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, piyéedùacáinacué plata wenàiwica ícha pichíwa iyúwa —ímaca yái Jesúsca.

⁴⁷ Néese èeri imanùbaca Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irícu. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, judío íiwacanánái nacái, náináidacawa nàyaca càinápínacaalí iyú náalimá nanúaca Jesús. ⁴⁸ Càmitàacá quéwa náalimá náibàacani, níacáiná canánama wenàiwica cayábaca néemíaca Jesús itàacái.

20

La autoridad de Jesús

¹ Aiba èerité Jesús iyaca templo irícu. Yá yéewáidaca iyaca wenàiwicanái, icàlidaca nalí nacái Dios itàacái cayábéerica, yái tàacáisi íiméerica Jesús iwàwa iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yá sacerdote íiwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. ² Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànùa pía pimusúadánápiná nía templo ibàacháwalená irícuise, níái iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulia pía pimusúadánápiná nía? —náimaca. ³ Néese Jesús ímaca nalí:

—Nuwàwa nusutácuéca nuémíawa pía nacái. Picàlidacué nulíni: ⁴ ¿Cawiná ichùuliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica; Diossica, wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínácaalí náicha ichùulíaca Juan ibautizáanápínaté wenàiwica —ímaca yái Jesúsca.

⁵ Nadàbaca natàaníca nalíwáaca. Yá náimaca nalíwáaca: “¿Càinásica wáimaca? Wáimacaalí irí, ‘Dioscaté ichùuliacani’, yásí isutáca yémíawa wía, ‘¿Cánacué càmita peebáidani?’ càipíná ímaca walí. ⁶ Néese wáimacaalí irí, ‘Wenàiwicacaté ichùulíaca meedáni’, yásí wenàiwica macáita nanúaca wía íba iyú, níacáiná macáita neebáidaca tàì íiméeri iyú Juan itàanícaté Dios inùmalicúise”, càì natàaníca nalíwáaca. ⁷ Néese nacàlidaca Jesús írini càmitasa náalíawa cawinácaalí ichùuliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica. ⁸ Néese Jesús ímaca nalí:

—Càita nacái càmita nucàlidacué piríwani cawinácaalí ichùulíaca núa numusúadánápiná nía templo ibàacháwalená irícuise, níái iwéndéeyéica yàasusi —ímaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

⁹ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Abéeri asiali ibànacaté

uva ibànacalená. Yá imàacaca áibanái icuèyéipiná irí yàasu uva ibànacalená, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéénápiná, yàasu èeripiná needácatáita iyacaná. Idécanáamité imànica náapicha càiri wawàsi, yá yàacawa náicha áibalé madécaná èeri. ¹⁰ Uva yàasu èeri yàanàcaté needácaténá iyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré icutácaténá náiwacali yàasu uva iyacaná yéénápináwa icuèyéi íicha. Quéwa níái icuèyéica bànacalé nacapèédáidacani, yái náiwacali yàasu wenàiwicaca. Yá nachùulíaca yàacawa náicha, càmita nabànùa yáapicha uva iyacanáca. ¹¹ Néese bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé yàasu wenàiwicawa áibata. Quéwa àniwa nataánica irí báawéeri iyú, nacapèédáidacani. Yá nachùulíaca yàacawa náicha, càmita nabànùa yáapicha uva iyacanáca. ¹² Néese bànacalé íiwacali yèepùa ibànùaca áibata àniwa. Yá àniwa níái icuèyéica uva ibànacalená cacháunáca namànicani. Yá náucacani méetàuculé bànacalé yàaluná íicha.

¹³ “Néese yái uva ibànacalená íiwacali íimaca íináidacawa iríwa: ‘¿Càinásica numàni? Siùcade nubànùa nuíriwa, yái cáininéerica nuicáca. Cawàwanáta nàaca íimiétacaná’, íimaca íináidacawa iríwa. ¹⁴ Quéwa níái icuèyéica uva ibànacalená naicácani, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yácata yái yeedéeripiná iríwa uva ibànacalená yáaniri yéetácaalípináwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni weedácaténá walíwa yàasu bànacalé’, náimaca nalíwáaca. ¹⁵ Iná náibàacani, yá nawatàida náucacani méetàucuta bànacalé yàaluná íicha. Yá nanúacani”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Néese Jesús íimaca nalí níái wenàiwicaca: “¿Càinásicué píináidacawa? ¿Càinásica uva ibànacalená íiwacali imànipiná nalí níái icuèyéicaté irípiná bànacalé? ¹⁶ Siùcade nucàlidacué piríni: Yàanàpiná nàatalé, yá inúapiná níawa. Yásí imàaca áibanái icúaca irípiná yàasu uva ibànacalená —íimaca yái Jesúsca. Néese wenàiwicanái idécanáami néemiacani, yá náimaca Jesús irí:

—¿Càmíirita, canácatáita Dios imànipiná walí càì! —náimaca. ¹⁷ Quéwa Jesús iicáidaca nalí, yá íimaca:

—Néeni, càmicaalícué piwàwa Dios yùuwichàidacuéca pía, néese iwàwacutácué píináidacawa cayába càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalícuése. Icàlidacaté Dios ibànùanápináté israelitanái irí nacuèrinápiná, quéwa báawáanápináté naicácani. Càité íimaca:

‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa siùcade máiníiri iwàwacutácué capíi irípiná yái íba náuquéricaté’,

càì itànàacaté profetaca”, íimaca nalí yái Jesúsca, yéewacaténá náalíacawa yái íba íimáanáca càicanide iyúwa Jesús, yái

nacuèrinápiná Dios ibànuèrica judíonái irí. ¹⁸ Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Péemìacué áiba comparación íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwèyèicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái íinatàbà, yásí náalacawa ichùmalési iyú —íimaca yái Jesúsca, náalíacaténáwa Dios yúuwichàidáanápinaté manuísíwata cawinácaalí càmiyèica yebáida Jesús itàacái.

¹⁹ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyèica wenàiwica templo irícu, nawàwaca náibàaca Jesús yátè èerica náucacaténáni presoíyéi ibànaliculé, náalíacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca. Càmiiri nadé náibàaca quéwani cáalucáiná naicáca wenàiwicanái, manùbacáiná níái yéemièyèica Jesús itàacái casímáiri iyú.

El asunto de los impuestos

²⁰ Néeseté sacerdote íiwacanánái nachùullaca áibanái asianái nàacawa Jesús yàatalé, natàanicaténá cáimiétaquéri iyú Jesús yáapicha, iyúwa cayábéeyéi íiwitáise iwàwéeyèica yéemìadaca Dios itàacái. Quéwa cachìwéeyèica nía meedá, nàacawa néré náalimáidacaténá Jesús itàaníinápiná báawéeri iyú romanonái yàasu gobierno ìwali yéewanápináta meedá náibàacani nacháawàacaténá iináwaná ìwali gobernador romanosàiri irí. ²¹ Iná nasutáca néemíawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàaníca báisíiri iyú, péewáidaca wenàiwica nacái báisíiri tàacáisi iyú càiripináta. Wáalíaca nacáiwa piicáca macái wenàiwica abédanamata, péewáida nacái wenàiwica nàyacaténá càide iyúwa Dios ichùullianá nàyaca. ²² Siùcade picàlida walíni: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyèica wàasu cáli? — náimaca.

²³ Quéwa Jesús yáalíaca náiwitáise báawéeri nawàwáaná nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíise. Yá íimaca nalí:

²⁴ —Píasáidacué nuicá abéechúa moneda. ¿Cawiná yéenáiwaná ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái íipidená ichanàawa ìwali? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Emperador íipidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáiwaná nacái ichanàawa ìwali, yáara romano íiwacalíná, icuèrica macái èeri mìnánái —náimaca. ²⁵ Yá Jesús íimaca nalí:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùullianácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica —íimaca yái Jesúsca. ²⁶ Iná canácata báawéeri tàacáisi Jesús íiméerica wenàiwicanái yàacuésemi yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali. Néese nàináidacawa

néemìaca manuísíwata Jesús íimáaná, yá masànacáicata nía íicha.

La pregunta sobre la resurrección

27 Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca càmìtasa yéetéeyéimiwa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái iicáanica Jesús iquíniná, íná nasutáca néemìawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

28 —Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íiméerica Dios ichùllanácué wía judíoca wamànínapíná cà: Asiali yéetácaaliwa méenibeta, néese iwàwacutá yéenasàiri yeedáca iríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idèniaca úapicha yéenibewa naiquéeyéipíná càiyéide iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipíná yéetéerimiwa yàasu cáli. 29 Uwé, áibaalíté nàyaca siete namanùbaca yéenanái. Nabèeri yeedáca abéechúa íinupínáwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. 30 Inaté iméeréerimi yeedáca ibèeri ínumericawa. Néese yéetácawa uícha méenibeta. 31 Néese iméeréerimi àniwa yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta. 32 Néese úanama yéetáwa náami nacái. 33 Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa icáucàacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, ¿càinápinásica unìri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá, macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáanica Jesús iquíniná. 34 Néese Jesús íimaca nalí:

—Chái èeri irícu, asíanái, inanái nacái nacásàacawa. 35 Quéwa cawinácaalí wenàiwicanái Dios imàaquéeyéipínáca icáucàacawa áiba èeriwa nàacaténáwa chènuniré, asíanái, inanái nacái, càmita nacásàapínáwa. 36 Càmita nacásàapínáwa càmicáiná náalimá néetácawa quirínama, nàyapínacáiná càide iyúwa ángelnái iyáaná. Níacáiná Dios yéenibepínáca nía, Dios imichàidacáiná nía yéetácáisi íicha. 37 Profeta Moisés nacái yáasáidacaté walí yéetéeyéimiwa nacáucàanápínácaawa áiba èeriwa. Moisés itànàacaté tàacáisi wáalíacaténáwa maléenéeri àicu íwali yeeméericatéwa iyaca quichái iyú, Dios iyacáináté néré, yaté Moisés yéemìaca tàacáisi íiméerica: Yái Wacuèriná Dios, yácata Nacuèrináca, níái wàawirináimica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. 38 ¡Dios càmita icùa yéetéeyéimi ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapicha siùca, níara Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácaánítatéwa madécaná camuí ípíchawáiseté Moisés iyaca, cáucáiná macáita wenàiwica Dios icuèyéica. Iná

yéewa wáallacawa Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese áibanái yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu náimaca Jesús irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani, pía yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. ⁴⁰ Yá cáaluca níai Jesús yùuwidenáica. Càmita nawàwa nasutáca néemlawani quirínama, ipíchaná báica nía wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹ Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué píalíawa cayába Mesías ìwali, yái picuèrinápinácuéca Dios ibànuèripinácuéca pirí, píacué judíoca. Píimacáitacué rey David itaquérinámica meedáni. Quéwa rey David íimacaté nacái áiba wawàsi Mesías ìwali. ⁴² David itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise, yái tàacáisi waléerica cuyàluta Salmos iríçuise. Càité David íimaca:

‘Nucuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picùacatená núapicha macáita,

⁴³ idècunitàacá numawèniadaca píicha macái piùwidenáiwa, íimaca yái Diosca’,

càité íimaca yái Davidca. ⁴⁴ Yái rey Davidca íimacaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquérinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David liwacali nacáicani —íimaca nalí yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

⁴⁵ Macái wenàiwicanái ìyéeyéica néeni néemíaca nàyaca Jesús itàacái, yá Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: ⁴⁶ “Píicácué píichawa níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Picácué píyaca càide iyúwa nàyáaná. Casímáica nèepunícawa nanáawani cáaléeri yáapichawa, náasáidacatená nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná nasíimáidaca Dios. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi wenàiwica naicácatená nía. Máini nawàwa náawinacawa yàalubáisi íinata náawinacatáicawa níara cáimiétacanéeyéica wenàiwicaca judiónái yéewáidacàalu irícu. Nacutá nacái yàalubáisi cayábanaméeyéi macái wenàiwica yàacuésemi nayáacatená nayáacaléwa náapicha, yéewacatená áibanái naicáca nía càiyéide iyúwa máiniyéica cachàinica. ⁴⁷ Nayédùu nacái náicha nacapèemi, nàasumi nacái níai catúulécaneéeyéi inanáica manìriyéimica. Néese nasutáca Dios déecuíri iyú, yéewacatená áibanái iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yùuwichàidéeyéipíná cachàiníri iyú

yáwanái náicha áibanái cabáyawanéeyéica”, íimaca nalí yái Jesúsca.

21

La ofrenda de la viuda pobre

¹ Jesús iyacaté templo irícu, yá iicáidaca wenàiwica irí iriadéeyéica yàasu platawa ofrenda yàalu irículé namàacacatená Dios iríni. Yá iicáca càasuyéi naliadaca plata. ² Néese Jesús iicáca inanái yàanàaca néré, máini catúulécanéechúa, inìrimi yéteéchúamicatéwa íicha. Yá ulladaca àasu ofrendawa ofrenda yàalu irículé, pucháiba moneda cobréeyéi púbéeyéi, càmiyéica máini cawènica. ³ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pèemiacué cayába, úai catúulécanéechúa manìríchúamica udéca umàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú Dios iiquéeri càiride iyúwa manuúri iwèni náicha canánama, níai yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu irículé. ⁴ Macáita níai áibanái nàaca ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèníiri íichawa; úata quéwa éwita catúulécanácáníta úa, càicáníta ùaca macáita yái udènièrimica uwèniánápináca uyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

⁵ Aibanái natàanica nàacawa templo ìwali cayábéeri iicácanáwani, yàasu cawèniyéi íba ìwali nacái, áiba cawèníiri wawàsi nacái wenàiwica imàaquéerica Dios irípiná ofrenda iyú. Néese Jesús íimaca nalí:

⁶ —Aibaalípiná imáalàacawa macáitacué piquéerica yái temploca. Yásí canácata capìi yàasu íba yáawinèeripinácawa áiba íba íinata. Namáalàidapiná macáita —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin del mundo

⁷ Néese nasutáca néemiawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, ¿chácaalínásica ichàbapináwa yái picàlidéerica walí templo ìwali? ¿Càinásica iyú wadépiná wáaliacawa mawiénica yéenáiwana, yái templo imáalàacatáipinácawa? — náimaca.

⁸ Néese Jesús íimaca nalí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàacawa. Manùbacáiná wenàiwica nàanàapiná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná núacasa níata. Yá nacàlidapiná nachìwawa. Càipiná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéeri Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipiná náimaca namànica nachìwawa. Aibanái nacái náimapiná: ‘Idéca Jesucristo yàanàaca icuacatená macáita’, càipiná náimaca. Quéwa picácué peebáida naliwani.

⁹ Nacàlidapinácué pìri ùwicái iináwaná ìwali, náimapiná nacái

namànlínása ùwicái nacuèrinánái ípunitawa, quéwa picácué cáalu píawa. Càita iwàwacutápiná namànica quéechacáwa, quéwa càmitàacá imáalàapínáwa yái èeriquéi”, ímaca yái Jesúsca.

10 Néese Jesús ímaca nalí àniwa: “Aiba cáli néeseéyèi napéliapíná áiba cáli néeseéyèi ípunitawa. Aibanái gobierno namànipíná ùwicái áibanái gobierno ípunitawa. 11 Yá cáli icusúapínáwa cachàinlíri iyú madécaná yàcalé. Manùbéyèi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú, uláicái iyú nacái, madécaná cáli néeseéyèi. Capìraléeri cáli irìcuwa naicáwa wawàsi icalùadéeripíná naicáca, áiba wawàsi nacái manuínaméyèi yáasáidéyèipínáca èeri mìnánái irí mawiénica yái èeriquéi imáalàanápínácawa.

12 “Quéwa ipíchawáise naicáca càiri wawàsi, yá áibanái náibàapínácué píawa, namànipínácué pírí báawéeri peebáidacáinácué nutàacái. Nawatàidapínácué píawa judiónái yéewáidacàalu néréwa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali. Yá náucapínácué píawa presoíyèi ibànaliculé. Natépinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, náiwacanánái irí nacáywa peebáidacáinácué nulí. 13 Càita Dios imàacapínácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, peebáidacuéca nutàacái. 14 Ipíchawáise náibàacuéca pía, picácué péewáidawa càinácaalípinácué picàlidáaná nalí piináwanáwa. 15 Néenialícáiná numàacapínácué pitànica máiní cáalíacáiri iyú, yéewanápiná càmitacué piùwidenái nadé namawèniadacuéca piasu tàacáisi. 16 Quéwa, pisèenáicué, péenánáisiwacué nacái, pìawírí yéenánái nacái, pìacawéeyéiná nacái, nacháawàapínácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa. Nanúapínácué abénaméyèi péenáwa. 17 Yásí macái èeri mìnánái báawacuéca naicáca píawa peebáidacáinácué nutàacái. 18 Quéwa càmitacué yúucapínáwa nuícha abéeri péená, ibatàa achúméeríina pináta, càmita yúucapínáwa nuícha. 19 ¡Peebáidacué mamáalàacata tàì líméeri iyú, piidenlàcué piùwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú, yéewacaténácué peedáca píríwa picáucawa càmlíri imáalàawa!

20 “Piicácaalípinácué úwinái ibàlùacawa Jerusalén iyacàlená itéese, yásí píalíacuécawa mesúnamáita namáalàidáanápíná yái Jerusalénca. 21 Iná iwàwacutápiná cawinácaalí wenàiwica iyéyèica cháí Judea yàasu cáli ínata napíacawa dúli inàliméeri nérépiná. Cawinácaalí iyéyèica Jerusalén iyacàlená irìcu iwàwacutápiná napíacawa yàcalé irìcuíse. Cawinácaalí nacái iyéyèica manacúalibàa, iwàwacutápiná càmita nèepùawa Jerusalén iyacàlená irìculé. 22 Néenialícáiná Dios yàasu manuírí yùuwichàacáisi yàanàpiná israelitanái ìwali. Macáita ichàbapínácawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmalícuíse. 23 ¡Néenialípiná inanái nàuwichàapínáwa

manuísíwata, cawinácaalí idéerìcuíyéica, nía nacái inanáica yèeyéica quìrasì ìiraca ìinisi!, càmicáiná náalimá napìacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. Yá nàuwichàapínacawa báawanama níái Israel yàasu cáli néeséeyéica, yácáiná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàapíná nàwali. ²⁴ Abénaméeyéi néetápináwa espada machete nacáiri iyú. Uwinái ìibàapíná áibanái, yá natépiná níawa macái cáli imanùbaca ìinatalépiná. Néese càmiíyéi judío namáalàidapíná Jerusalén ìyacàlená, yá nacùapínacani àta imáalàacatalépinátawa nàasu èeri Dios imàaquéeripíná nalí nacùanápínáni, ipíchawáise yèepùadacani judiónái irí àniwa, yái Jerusalénca”, íimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁵ Jesús íimaca nalí: “Néese wenàiwica naicápiná wawàsi capìraléeri cáli irìcuwa, manuínaméeyéi wawàsi nacalùadéeripíná naicáca, èeri ituìricu, quéeri nacáiwá, dùlupùta nacáiwá náalíacaténáwa mawiénica yái èeriquéi imáalàanápínacawa. Chái èeri irìcu nacái, èeri mìnánái máiní cáaluca náináidapínáwa, càmita náalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná namànica, manuíri únícáiná imànipíná isànawa cachàini, manuínaméeyéi màladàca nacái ipìapínacawa cachàiníri iyú. ²⁶ Néenialípiná achúma wenàiwica néetápináwa nacalùniwa, cáalucáiná náináidapínacawa idècunitàacá nacùaca yàanàaca yái manuíri yùuwichàacáisi yàanèeripínacawa èeri mìnánái ìwali. Níacáiná cachàiníyéi wawàsi ìyèeyéica chènuniré, nacusúacawa macáiwá. ²⁷ Néese macái èeri mìnánái iicápiná núa, núa asìali Dios néeséerica, nùanàapíná acalèe yèewáise cachàiníri nuíwitáise iyúwa, nucamaláná mèlumèluíri irìcuwa nucùacaténá macáita. ²⁸ Idàbacaalípiná ichàbacawa macáita yái wawàsica, yásí pichàiniadacué piwàwawa, pimichàidacué píiwitáisewa nuípunita, piicáidacué chènuniré, caquialécáináta nùanàapínáca nuwasàacuéca píá”, íimaca yái Jesúsca.

²⁹ Néese Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nalí: “Piicácué higuera yéetaná, áibanái àicu íiwitáaná nacái ìyèeyéica chái Israel yàasu cáli ìinata. ³⁰ Piicácaalícué àicu imusúadaca ibáináwa, yásí píalíacuécawa mawiénica camuí. ³¹ Càita nacáicué piicácaalípiná ichàbacawa yái nucàlidéericuécá pirí ìwali, yásí píalíacuécawa mawiénica Dios yàasu èeri icùacaténá macáita.

³² “Péemíacué cayába, macáita yái siùquéerica tàacáwa nucàlidacuécá pirí ìwali, macáita ichàbáanápínáwa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica ìyèeyéica néenialíwa. ³³ Yái capìraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapínáwa áibaalípiná,

néese nutàacái càmita imáalàapínáwa. Macáita ichàbapínácawa càide iyúwa nucàlidáanacué piríni.

³⁴ “Piicácué píichawa cayába ipíchaná piwènúadacuéca nuícha píiwitáisewa pimánínápinácué pibáyawanáwa, picámáanápiná nacái, píináidáanápiná nacáiwa mamáalàacata èeri irícuíri wawási ìwali. Picácué càì pimànica, néese picùacué nùanàaca àniwa. ³⁵ Yácáiná yùuwichàacáisi yàanàapíná ráunamáita macái èeri mìnánái ìwali càide iyúwa trampa íbàaná cuwèesi isicúasíwata. ³⁶ Pichùnìacué cayába píiwitáisewa. Pisutácué Dios íicha mamáalàacata cachàinacaténácué píiwitáise píidenánápinácué macáita yái ichàbáanápinácawa, yéewacaténácué píanàaca pibàlùacawa nuípunita, núa asìali Dios néeséerica”, íimaca yái Jesúsca.

³⁷ Néenialité Jesús yéewáidaca wenàiwica èeríapinama templo irícu. Néese catá imanùbaca yàaca iyamáacawa dúli néré ípidenacatalé Olivos, yái olivo inàlìmanáca. ³⁸ Yá èeri imanùbaca macáita wenàiwica nàanàaca templo irículé mapisáísíwata néemìacaténá Jesús itàacái.

22

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Mawiénicaté judiónái yàasu culto ípidenéeri Pascua nayáacaalíte pan cà míiri idènià levadura. ² Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nacutáca càinápinácaalí iyú yéewanápiná nanúaca Jesús, íbàacanéeri iyúta quéwa cáalucáiná nía wenàiwicanái íicha.

³ Néese Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalìculé, ichùulìaca Judas imànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná, yái ípidenéerica Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacaléca docenacaté nía. ⁴ Néese Judas yàacawa itàaníca sacerdote íiwacanánái yáapicha, náapicha nacái úwi íiwacanánái templo néeníiyéica. Yá Judas itàaníca náapicha Jesús ìwali yéewanápiná itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁵ Yá casímáica nawàwa, náimaca irí nàanápináté irí plata itéénápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁶ Cayábaca Judas yéemìaca náimáaná irí. Yá Judas idàbaca icutáca wawási càinácaalícatáipínáta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, càmicataléta máini manùba wenàiwica ìyaca Jesús yáapicha.

La Cena del Señor

⁷ Néeseté yéeníwaná yàanàaca judiónái imànicatáica yàasu cultowa ípidenéeri Pascua, nayáacatáita pan cà míiri idènià levadura. Yáté èerica iwàwacutá nanúaca oveja wàlisài nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaalí. Càita judiónái iwàwalica càinácaalíte iyú Dios iwàsàaca nàawirináimi

Egipto yàasu cáli íicha. ⁸ Néese, Jesús ichùuliaca Pedro, Juan nacái, yá íimaca nalí:

—Piacué pichùna walípiná yàacàsi Pascua pinéerica wayáacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ⁹ Yá nasutáca néeml>wani:

—¿Alénásica piwàwa wachùniacani? —náimaca. ¹⁰ Jesús íimaca nalí:

—Piwàlùacuéwa Jerusalén iyacàlená irìculé, yá pianàapinácuéca asiali iwàacutéeri úni catùalìcu. Piacuéwa asiali yáamíse aléera iwàlùacatalécawa. ¹¹ Píimacué capìi íiwacali irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemiawa pía, alénacaalí capìi imàdáana íya iyáacatáipiná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, píimacué irí. ¹² Néese yáasáidapinácué piríwani, manuírì capìi imàdáana iyéerica chènunibàa cáli inàni íicha, nachùnièrica cayába. Pichùniacué walí wayáapiná néeni Pascua piná —íimaca yái Jesúsca.

¹³ Iná nàacawa, yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanaté nalí. Néese nachùniaca yàacàsi Pascua pinéerica.

¹⁴ Néese cáwa catácanáami nàwali, iwàwacutácaalíté nayáaca, yá Jesús yàanàaca yáawinacawa mesa iwéré apóstolnái yáapicha.

¹⁵ Néese, Jesús íimaca nalí:

—¡Máadáini nuwàwacatécué nuyáaca píapicha yái yàacàsi Pascua pinéerica ipíchawáise nuétáca! ¹⁶ Càmicáiná nuyáapiná quirínamani àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Pascua íimáaná, yásí nuyáapiná àniwani píapichacué, Dios iyacàle irìcu Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Jesús yeedáca abéechúa copa icáapi irìculéwa, idèniéchúa irìcuwa uva ituní. Idécanáami yàaca Dios irí cayábèeri, yá íimaca nalí:

—Peedácuéni, píiracuéni, piwacùacué píwaliwáacawani; ¹⁸ càmicáiná nuìrapiná quirínamani yái uva ituníca àta Dios idàbacatalépináta icùaca macáita —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa. Idécanáami yàaca Dios irí cayábèeri, yá isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni. Néese íimaca nalí:

—Yácata nuiná yái, yéetéeripinácuéca píichawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía píbáyawaná ìwalìsewa. Piyáacué yái panca piwàwalicaténácué nuétáanácuéwa píichawalíná —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Néese cáwa idécanáami nayáaca yái yàacàsi Pascuaca, Jesús yeedáca copa icáapi irìculéwa, abéechúa copa idèniéchúa irìcuwa uva ituní. Yá íimaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz ìwali pirípinácuéwa, ipíchanácué Dios yùuwichàidacuéca pía píbáyawaná ìwalìsewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca pirí báisíiricani yái wálisài wawási Dios imànírìca wenàiwicanái yáapicha nuwasàanápiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha,

nuíranácáiná imusúapínácawa nuíchawa nalípináwa. ²¹ Quéwa, siúcata yái asialica itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa, yácata yái yáawinéericáwacawa iyáaca iyáacaléwa núapicha. ²² Núacáiná, núa asiali Dios néeséerica, nuétápinácawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuínáwaná iwali. ¡Quéwa máiní yùuwichàapínácawa yái asialica itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa! —Ímaca yái Jesúsca.

²³ Néese Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nasutáca néemiawa níawáaca chánácaalísica néená yái càì itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, càmicáinatécáwa náalíawa càinácaalí Judas imànínapínaté.

Quién es el más importante

²⁴ Néese níai yéewáidacaléca natàaníca naliwáaca ùuléri wawàsi iyú chánácaalí néená wenàiwicanái iiquéeripínaté càiride iyúwa máiníri cachàini áibanái ícha canánama. ²⁵ Quéwa Jesús ímaca nalí: “Chái èeri irìcu, càmiyéi judío icuèrinánái nacùaca nàasu cáli néeséeyéiwa cachàiníri iyú, nachùulia nacái nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná nàwali: ‘Cayábéeriquéi wacuèrinásàirica, imàníirica walí cayábéeri’, càì nachùuliaca nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná. ²⁶ Quéwa, iwàwacutácué càmita pìya càide iyúwa nàyáaná. Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicàcani càiride iyúwa cachàinírica náicha canánama, néese iwàwacutá iicáca yáawawa càiride iyúwa máiníri càmita cachàini náicha canánama, iyúwa piméeréericué, íbaidáanápíná áibanái irí canánama. Cawinácaalícué péená nacái iwàwéerica Dios imàacaca ichùullíca áibanái wenàiwica, iwàwacutá íbaidacuéca pírí canánama càide iyúwacué pìasu wenàiwica imàníiná. ²⁷ Chái èeri irìcu níara máiníyéica cachàini áibanái ícha náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, néese áibanái càmiyéi cachàini náibaidaca nalí, natéca nalí nayáapínáwa. Quéwa càmitacué nuwàwa pimànica càide iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái imàníiná. Nudéca nùasáidacuéca pírí càinácaalí iwàwacutáanácué pìyaca. Núa, Píiwacalícuéca, nudéca nùyaca pèewibàa càide iyúwa càmiíri cachàini, iyúwa wenàiwica íbaidéerica áibanái irí canánama.

²⁸ “Pidécuéca pìyaca núapicha mamáalàacata, pìideníacuéca nacái núapicha nùuwichàacái. ²⁹ Iná numàacapínácué picùaca núapicha wenàiwicanái càide iyúwa Núaniri Dios imàacáanaté nucùanápíná wenàiwicanái. ³⁰ Yá piyáapínácuéca piyáacaléwa núapicha Dios iyacàle irìcu nucùacatalépináca macáita. Néenialípiná píawinacuécawa pìasu yàalubáisi ínatawa picùacaténácué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiríaca”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³¹ Néese àniwa Jesús ímaca Pedro irí:

—Simón, péemìa cayábani. Satanás idéca isutáca Dios ícha wawàsi imàacáanápíná Satanás yáalimáidacuéca iicáwa pía cachàiníri iyú. ³² Quéwa, nudéca nusutáca pírí Dios ícha, imàacáanápíná peebáidaca nulí mamáalàacata. Néese idécanáami piwènúadaca píiwitáisewa nulípiná àniwa, yá pichàiniada nawàwa, níai péenánáicawa neebáidacaténá nulí tàì íméeri iyú —íimaca yái Jesúsca. ³³ Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, abédanama nuíwitáise píapicha nùanápíná pre-soiyéi ibànaliculé píapicha, éwita iwàwacutácaalí nuétácawa nacái píapichawa —íimaca yái Simón Pedroca. ³⁴ Jesús íimaca Pedro irí:

—Pedro, péemìa cayába, ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipíná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapíná càmitasa píalía nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca.

Se acerca la hora de la prueba

³⁵ Néese Jesús isutáca yéemìa nía:

—Bàaluté nubànùacué pía picàlidacaténá nalí nutàacái, yátè càmitacué nubatàa pitéca saco, plata yàalu nacái, áiba costiza nacáiripíná nacái. Néeni, ¿iwàwacutéerisícuéwa pírí quirítani néenialité? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Càmíiri —náimaca irí. ³⁶ Néese Jesús íimaca nalí àniwa:

—Quéwa, siuca péemiacué comparación: Siúcade cawinácaalí idèniérica saco, iwàwacutá itéca yáapichawani, itéca nacái plata yàalu. Cawinácaalí canéerica irí espada machete nacáiri, iwàwacutá iwéndaca yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalísewa, iwèniacaténá iríwa espada. ³⁷ Nudéca nucàlidacuéca pírí yái comparaciónca píalíacaténácuéwa càulenápináca pícha yái ichàbáanápínácawa mesúnamáita iwàwacutácáiná namànica nulí macáita iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Abéeri profeta íimacaté nùwali: ‘Yá nàuwichàidapínácani báawéeyéi yáapicha’, càitè itànàaca tàacáisi nuináwaná ìwali. Macáita tàacáisi natànèericaté nùwali Dios inùmalícuíse, iwàwacutá ichàbacawa càitade iyúwaté natànàanà —íimaca yái Jesúsca. ³⁸ Néese náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, iyaca walí pucháiba espada machete nacáiri —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Yácata, wadéca watàaníca —íimaca yái Jesúsca, càmicáinaté nàalía néemíaca càinácaalíté íimáaná yái comparación Jesús icàlidéerica nalí.

Jesús ora en Getsemaní

³⁹ Néesetécáwa Jesús imusúacawa Jerusalén iyacàlená irícuíse. Càide iyúwaté íiwitáise iyáaná néenialité, yàacawa táiyápi dúli néré, íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca.

Yéewáidacalénái nàacawa yáamiwáise. ⁴⁰ Jesús yàanàaca néré, yá íimaca nalí:

—Pisutácué píawawa Dios íicha, càminápiná imàaca Satanás yáalimáidacuéca pía ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa — íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese Jesús yàacawa náicha càita meedá idècuni iyúwa asiali yúucacatalé íba. Yá ibàlùacawa yùuluì ipùata iyúwa néeni isutácatená Dios íicha. ⁴² Yá Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, piwàwacaalí, yá piwasàaca núa íicha yái nùuwichàanápínacawa. Quéwa, càmicaalí piwàwa piwasàaca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca yái Jesúsca.

⁴³ Yáta abéeri ángel chènuníiséeri imàacaca yáawawa Jesús iicácani. Yá ángel ichàiniadaca Jesús iwàwa. ⁴⁴ Máini Jesús yùuwichàacawa manuísiwata idècunitàacá isutáca Dios íicha manuísiwata. Yá isiabèdeca imusúacawa íicha iyúwa iráí idupíacaalíwa cáli iwéré.

⁴⁵ Idécánáami Jesús isutáca Dios íicha, yá imichàa ibàlùacawa, yàacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyécáita máinicáiná achúmaca nawàwa, ínáté naimáca nàyaca. ⁴⁶ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué piimá pìyaca? Pimichàacuéwa pidapùle íichawa. Pisutácué píawawa Dios íicha, càminápiná imàaca Satanás yáalimáidaca pía ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa — íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Idècunitàacá Jesús itàanica nalí, yá madécaná wenàiwica yàanàaca nàatalé. Judas yàacawa náiwitápu, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Néese Judas yàacawa Jesús yàatalé isusùacaténá Jesús inàni ìwali càide iyúwaté náiwitáise iyáaná natàidáanáté wenàiwica cáininéerica naicáca. Càica Judas imànica yáasáidacaténá nalí cawinácaalíni, yái Jesúsca. ⁴⁸ Néese Jesús íimaca irí:

—Judas, ¿cáná picháawàa núa nùuwidenái iríwa iyú yái pisùsùanàca nunàni ìwali, càide iyúwa cáinináca nacáicaalí piicá núa, núa asiali Dios néeséerica? — íimaca yái Jesúsca.

⁴⁹ Níái yéewáidacaléca iyéeyéica Jesús yáapicha naicácainá cáinácaalí Judas imànínápináté, ínáté naimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿piwàwasica wanúaca nía espada iyú? —naimaca.

⁵⁰ Néese abéeri néená níái yéewáidacaléca iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipéliacatátá, yá inúacatàatáni espada iyú sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita asiali yùuwi yéewápuwáiséechúa. ⁵¹ Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacuéni, picácué pipélicia —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yùuwi ìwali yái asìalica, yá ichùnìlacani.⁵² Néese Jesús isutáca yéemìawa sacerdote íiwacanánái, nía nacái úwinái icuèyéica templo, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica yàanèyéicaté náibàacaténáni. Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué pìanàa nùatalé cacáapisàiwaca, espada, wacàba nacái, càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinácué nupéliapiná píipunita.⁵³ Macái èeri imanùbaca nùyacatécué píapicha templo irìcu, quéwa càmitatécué píibàa núa, ibatàa pidunùanápínacué nùwalita, càmitacué píibàa núa. Quéwa, siùcade Dios imàacacué píibàaca núa, yácata nacái Satanás yàasu èeri ichùullacatáicuéca píiwitáise catéeri —íimaca yái Jesúsca.

Pedro niega conocer a Jesús

⁵⁴ Néese náibàaca Jesús. Yá natéca Jesús sacerdote íiwacaliná icapèe néré. Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta.⁵⁵ Ipíchawáiseté nàanàaca néré áibanái napucúadacaté quichái bamuchúami bàacháwalìcu. Níái úwinái náawinaca nàanabàca quichái. Néese Pedro yàanàaca néré yáawinaca nacáiwa yàanabàca náapicha.⁵⁶ Néese inanái íibaidéechúa néeni uicáca Pedro yáawinacawa iyaca yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úmaca nalí:

—Yá asìaliquéi Jesús yáapichéeri —úmaca nalí.⁵⁷ Quéwa, Pedro icàlidaca ichìwawa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali. Yá Pedro íimaca ulí:

—Pía, inanái, càmita núalía ìwali —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni.⁵⁸ Néese áiba iicácani, yá íimaca Pedro irí:

—Pía nacái néená, níara yáapichéeyéica —íimaca. Quéwa Pedro íimaca irí:

—Càmíirita, asìali, càμίirica néená núaquéi —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani.⁵⁹ Néese batéwa abéeri hora idénáami àniwa áiba íimaca nalí àniwa cachàiníiri iyú:

—Báisíta, yáapichéerimicani yái asìalica, yácáiná Galilea yàasu cáli néeséeri nacáicani —íimaca nalí Pedro ìwali.⁶⁰ Quéwa Pedro íimaca irí:

—Pía, asìali, càmita núalíawa càinácaalí íimáanáca yái píiméerica —íimaca yái Pedroca. Idècunitàacá Pedro itànica nalí, yáta cawámai itàaca.⁶¹ Néese Jesús iwènúa iicáidaca Pedro irí, yáta Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté irí: “Ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipiná pichìwawa máisibàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali”, càité Jesús íimaca Pedro irí.⁶² Yá Pedro imusúacawa náicha, yá íicháanáca cachàiníiri iyú.

Se burlan de Jesús

⁶³ Néese níai úwica icuèyéica Jesús, naicáanica iquíniná, nanúadáidaca nacái Jesús. ⁶⁴ Nabàllaca Jesús ituí, yá nanúadáidaca inàni ìwali. Néese náimaca Jesús irí:

—Pìwicùlida, picàlida walíni, ¿cawináica níara inúadáidéyéica pía? —náimaca, naicáanica iquíniná. ⁶⁵ Yá natàanica ìwali madécaná báawéeri iyú, mamáalàacata naicáanica Jesús iquíniná, nabáiniadacaténáni.

Jesús ante la Junta Suprema

⁶⁶ Néeseté amaláca yàacawa nawicáu, yá úwinái natéca Jesús Junta Suprema yàatalé ìwacáidáyaquéyéicawa, judío ìiwacanánái, sacerdote ìiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéyéica wenàiwica templo irícu. Yá nasutáca néemiawa Jesús:

⁶⁷ —Picàlida walíni, ¿píatasica yái Mesíasca, judío icuèrináca Dios ibànuèripináté walí? —náimaca. Néese Jesús íimaca:

—Nucàlidacaalícué pirí núacatáni, néese càmitacué peebáida nulítáni. ⁶⁸ Nusutácaalícué nuémìawa píatá, càmitacué picàlida nulítáni. ⁶⁹ Mesúnamáita quéwa núa, asiali Dios néeséerica, núawinapináwa yéewápuwáise yái Dios cachàiníríca náicha canánama, nucúacaténá macáita Dios yáapicha chènuniré — íimaca yái Jesúsca. ⁷⁰ Yá macáita nasutáca néemiawani:

—Néeni, ¿Dios lirisica pía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Yáca núa yái càide iyúwacué píimáaná —íimaca yái Jesúsca.

⁷¹ Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Canácata ìwàwacutáaná wéemìaca áiba icháawèeri iináwaná ìwali quirínama! ¡Wadéca wéemìaca itàacái báawéeri, icàlidaca ìwaliwa Dios lircasani! —náimaca nalíwáaca.

23

Jesús ante Pilato

¹ Néese macáita namichàacawa natéca Jesús Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli.

² Néese nadàbaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali Pilato irí, yá náimaca Pilato irí:

—Wadéca wàanàaca yái asialica báawéerica imànica wàasu cáli néeséeyéi íiwitáise namànínapiná ùwicái gobierno íipunita. Íimaca càmitasa cayába wapáyaidaca wáichawa emperador plata iyú, yái romano icuèrinásàirica. Íimérica ìwaliwa nacái Mesíascani, yái judío icuèrinácasa —náimaca. ³ Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinásàirica? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, núacani, càide iyúwa píimáaná —íimaca yái Jesúsca.

⁴ Néese Pilato íimaca sacerdote ìiwacanánái irí, áibanái nacái iyéeyéica néeni:

—Càmita nuicá ìwali ibáyawaná, yái asìalica —íimaca yái Pila-toca. ⁵ Náimaca quéwa cachàiníri iyú mamáalàacata:

—Báawaca imànica macái wenàiwica íiwitáise náináidáanápíná namànica ùwicái gobierno íipunita. Idéca yéewáidaca macáita Judea yàasu cáli néeséeyéi. Idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néré. Siücade iwàwa yéewáidaca wenàiwica cháí Jerusalén ìyacàlená irìcu —náimaca.

Jesús ante Herodes

⁶ Néese Pilato yéemíaca nalíni, íná isutáca yéemíawa nía asáisi Galilea yàasu cáli néeséericaalíni, yái Jesúsca. ⁷ Néese idécanáami Pilato yáaliacawa Galilea néeséericani, yá Pilato ichùullaca natéca Jesús rey Herodes yàatalépiná, Herodes icùacáináté Galilea yàasu cáli. Néenialíté Herodes ìyaca Jerusalén ìyacàlená irìcu iicácaténá náapicha Pascua yàasuná culto. Iná natéca Jesús Herodes yàatalé. ⁸ Néese Herodes iicácaíná Jesús, yá casímáica Herodes iwàwa, madécaná èericáináté Herodes iwàwaca iicáca Jesús. Herodes yéemíacáináté Jesús iináwaná ìwali, ínaté iwàwa iicáca Jesús imànica áiba wawàsi íiwitáise iyúwa, cà mírica wenàiwica idé imànica. ⁹ Néese Herodes isutáca yéemíawa Jesús madécaná yàawiría. Quéwa Jesús cà mírita itàani. ¹⁰ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irìcu ìyéeyéica néeni, nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata cachàiníri iyú. ¹¹ Néese Herodes, nía nacái yàasu úwinái yáapichéeyéica namànica Jesús irí báawéeri nabáiniadacaténáni, natàanica nacái ìwali báawéeri iyú. Néese náucaca cayábéeri bàlesi Jesús ìwallise, cawèníri nacái càide iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, yái Jesúsca. Càité úwinái imànica naicáanícaténá Jesús iquíniná. Néese Herodes ichùullaca natéca Jesús àniwa Pilato yàatalépiná. ¹² Quéechatécáwa Pilato, Herodes nacái nàuwideca namàniyéicacawa. Yáté èerica Pilato, Herodes imànica yàacawéeriná iyúwani.

Jesús es sentenciado a muerte

¹³ Néeseté Pilato ìwacáidaca sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, madécanáca áibanái wenàiwica náapicha néeni. ¹⁴ Yá Pilato íimaca nalí:

—Pidécuéca pitéca nùatalé yái asìalica. Pidécuéca picàlidaca nulí iináwaná. Pidécuéca picháawàaca iináwaná ìwali píimacáinacué yéewáidacasa wenàiwica namàninápíná ùwicái gobierno íipunita. Quéwa, nudécata nusutáca nuémíawani píacuéseemicué, yá canácata nuiquéeri ìwali ibáyawanáca càide iyúwacué picháawàaná iináwaná ìwali. ¹⁵ Herodes nacái canácata iiquéeri ìwali ibáyawaná, íná Herodes idéca ibànùacani néese àniwa wàataléta. Pidécuéca piicáca canácata

ìwali ibáyawaná wanúanápínátáni. ¹⁶ Iná siúcata nuchùuliaca nacapèedáidáanápínáni. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàaca yèepunícawa —ímaca yái Pilatoca. ¹⁷ Càide iyúwaté náiwitáise Pascua yàasuná culto imanùbacata, iwàwacutá Pilato iwàsàaca nalí abéeri presoíri yèepunícáténáwa casíimáicaténá judiónái. Inaté Pilato iwàwaca imàacaca Jesús yàacawa.

¹⁸ Quéwa, macáita néemíanícawa macáita namanùbaca iyúwa:

—¡Pinúacuéni! Pimàacacué Barrabás yèepunícawa —náimaca.

¹⁹ Iyacáinaté presoíri ípidenéerité Barrabás imànírícaté ùwicái yàcalé írìcu gobierno ípunita, íná náibàacaténi, inúacáinaté nacái wenàiwica. ²⁰ Néese Pilato itàaníca judiónái yáapicha àniwa iwàwacáiná imàacaca Jesús yèepunícawa.

²¹ Néemíanícawa quéwanáta máini cachàiníri nasàna iyúwa. Càica náimaca:

—¡Pinúacuéni! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

²² Néese Pilato itàaníca náapicha máisiba yàawiríanápiná itàaníca náapicha. Íimaca nalí:

—Néeni, ¿càinásica ibáyawanácué pirí? Canácata nuiquéeri ibáyawanáca numàacáanápíná nanúacatáni. Siúcata nuchùulia nacapèedáidacani. Idécanáami nacapèedáidacani, yásí numàaca yèepunícawa —ímaca yái Pilatoca.

²³ Néemíanícawa àniwa lúasi iyú, nasutáca Pilato ícha ichùullanápiná úwinái inúanápiná Jesús. Máinícáiná néemíanícawa mamáalàacata, íná Pilato imàacaca nalíni átata, càide iyúwa nasutáaná íchani. ²⁴ Càité Pilato iwènúadaca íiwitáisewa imàacáanápíná nanúaca Jesús càide iyúwa nasutáaná íchani.

²⁵ Iná Pilato imàacaca Barrabás yèepunícawa, yái presoíri nasutéerica Pilato ícha, iyéericaté presoíyéi ibànalícu imànicáinaté ùwicái yàcalé írìcu, inúacáinaté nacái wenàiwica. Quéwa, Pilato yèepùadaca nalí Jesús namànicaténá írí càide iyúwa nawàwáaná.

Jesús es crucificado

²⁶ Néese, idècunitàacá úwinái itéca Jesús nanúacaténáni, yá náibàaca aslali Cirene iyacàlená néeséerica, ípidenéerica Simón, yèeriwa manacúali néese. Nachùuliaca Simón iwáacutaca Jesús yàasu cruz yàacaténáwa Jesús yáamiwáise, canácáiná quirínama Jesús ichàini, úwinái icapèedáidacáinaté báawanamani.

²⁷ Madécaná wenàiwica, inanái nacái manùbéeyéi, nàacawa Jesús yáamiwáise. Níái inanái náicháaníca manuísíwata Jesús ìwali, máinícáiná achúmaca nawàwa. ²⁸ Néese, Jesús iwènúa iicáidaca nalí, níái inanáica. Yá íimaca nalí:

—Píacué inanái Jerusalén iyacàlená mìnánái. Píacué píicháaní nùwali. Néese píicháanicué píwaliwata, péenibe ìwali nacáiwa. ²⁹ Aibaalípiná piùwichàacuéwa báawanama. Yá píimapínacué piríwáaca: ‘Casíimáica cawinácaalí inanái

càmíiyéica yáalimá quéenibeca. Casímáica nacái cawinácaalí càmíiyéicaté idéericuca. Casímáica nacái cawinácaalí càmíiyéicaté yàaca quìrasì ìira ìinisi', càipiná pímacuéca piríwáaca, níacáiná ìnanái quéenibéeyéica náicháanípínaca néenibemi ìwaliwa. ³⁰ Néese áibanái péenacué náimapiná manuínaméeyéi dúli irí: '¡Picaláawa wáinatabàa, yéewacaténá wéetácawa ráunamáita!', càipiná náimaca. Néese àniwa náimaca áiba dúli irí: '¡Pibàliacué wía!' càipiná náimaca. ³¹ Nanúaca núa mabáyawanéerica siùca èeri càmíicatái namàni úwi. ¡Cáanáica nàuwichàidapínacué píawa namànicaalípiná ùwicái píipunitacué! —Íimaca yái Jesúsca.

³² Níai úwinái natéca pucháiba cabáyawanéeyéi nanúacaténá nía Jesús yáapicha. ³³ Néese nàanàaca aléera ìpidenácataléca La Calavera, ímáanáca "íiwitasi yáapimi ìyacatalé". Yá natàtàaca Jesús cruz ìwali. Natàtàaca nacái pucháiba báawéeyéi íiwitáise. Néese úwinái nabàlùadaca máisiba cruz nàasu utàwi iriculéwa. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise. Aiba cruz nacái ibàlùacawa apáulicuise Jesús irí. ³⁴ Idècunitàaca úwinái natàtàaca Jesús, yá Jesús íimaca Dios irí:

—Núaniri, pimàaca piwàwawa nabáyawaná ìicha càmíicáiná náalíawa cawinácaalí núa yái nanuérica —íimaca yái Jesúsca.

Néese úwinái náucaca náichawa suerte naseríacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁵ Madécaná wenàiwica nabàlùa naicáidaca Jesús irí. Níata nacái judío íiwacanánái iicáanica Jesús iquíniná. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ichàiniadacaté áibanái yéetácáisi ìicha ipíchanaté néetácawa. Báisícaalí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuérica walí, néese ¿cáná càmíita ichàiniada yáawawa ipíchaná yéetácawa? — náimaca nalíwáaca, naicáanica Jesús iquíniná.

³⁶ Nía nacái úwináica naicáaní nacái iquíniná, nabáiniadacaténáni. Nàa nabàlùacawa mawiénita irí, namichàidaca mawèniiri uva ituní càméeri ìiraçaná mawiénita ìnùma irí náimacáiná nàacasa icàaluíniná iyúwa nacuèriná nacáiricasani. Càita namànica naicáanícaténá Jesús iquíniná meedá, bàaluitécáiná romanonái yàaca icuèrináwa ìrapiná uva ituní. ³⁷ Náimaca Jesús irí:

—¡Báisícaalí judío icuèrináca pía, yá pichàiniada píawawa yéetácáisi ìicha ipíchaná péetácawa! —náimaca Jesús irí, naicáanica iquíniná.

³⁸ Nachanàidaca tàacáisi Jesús íiwita iwicáubàa. Máisiba tàacáisi íiwitáaná ichanàawa néeni, griego itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, hebreo itàacái iyú nacái. Yái tàacáisi íimáanáca: "Yái ibàluèricawa cháí, yácata judío icuèrináca", íimáanáca yái tàacásica.

³⁹ Néese abéeri báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàasu cruz ìwaliwa, mawiénita Jesús yàasu cruz irí, itàaníca báawéeri iyú Jesús irí. Iimaca Jesús irí:

—Báisicaalí Mesíasca pía, yái judío icuèrinápináca, néese pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha. Pichàiniada nacái wía yéetácáisi íicha ipíchaná wéetácawa —íimaca. ⁴⁰ Néese áiba báawéeri íiwitáise natàtèerica nacái yàalàaca yáapichéeriwa cachàiníri iyú. Iimaca:

—¿Cáná càmita cáalu piicá Dios?, pía nàuwichàidéerica càide iyúwa nàuwichàidáaná yái asialica. ⁴¹ Wàuwichàacawa wàyaca wabáyawaná ichùullacawa wamànicáinaté wabáyawanáwa. Quéwa, yái asialiquéi, mabáyawanéerita —íimaca. ⁴² Néese isutáca Jesús íicha wawàsi:

—Jesús, piwàwali núa nùyacaténá píapicha pidàbacaalípiná picùaca canánama wenàiwica —íimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába, siùca èeri piyapináca núapicha paraíso irícuwa —íimaca yái Jesúsca.

Muerte de Jesús

⁴⁴ Néese machacànicaalíté èerica, yá catáca báawanama èeri icamaláná macái cháí èeri irícu. Másiba horaca catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁵ Yái èeri icamalánáca càmita icàna. Yá nacái manuíri yáawàanáca templo irícuírca icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérenama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièerica mabáyawanéeri Dios ìyacatáica wenàiwica ituí íicha. Yá icacanácawa chènuníise cáli iwérenama yái manuíri yáawàanáca. ⁴⁶ Néese Jesús íimaca cachàiníri iyú Dios irí:

—¡Núaniri, nubànua nucáucawa pirí aláera picáapi irículé! — íimaca yái Jesúsca. Idécanáami càì íimaca, yá imàacaca icáucawa yàacawa, yá yéetácawa. ⁴⁷ Yái úwi íiwacalináca romanosàiri iicácáinaté càinácaalí ichàbáanáwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese íimaca:

—Báisícata mabáyawanéerica yái asialimica —íimaca.

⁴⁸ Macáita wenàiwica ìyéeyéica néeni idécanáami naicáca yéetácawa, yá nèepùacawa néese, máini achúmaca nawàwa, cáaluca nía nacái. ⁴⁹ Macáita quéwa níai yáliéyéica Jesús ìwali, nía nacái inanáica yéeyéicatéwa yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nabàlùaca naicáidaca irí déecuìseta naicácaténá càinácaalí ichàbáanápinátéwa.

Jesús es sepultado

⁵⁰⁻⁵¹ Iyacaté áiba asiali cayábéeri íiwitáise, yeebáidéerica Dios itàacái, íipidenéeri José, Arimatea ìyacàlená mìnali, yái yàcalé ìyéerica Judea yàasu cáli ínata. Yái José abéeri néenáca, níai judío íiwacanánáica, Junta Supremanáica. José iwàwacaté Dios icùaca macáita. Ináté càmita yéewa abédanama José íiwitáise judío íiwacanánái yáapicha iwàwéeyéicaté inúaca Jesús. ⁵² Iná

José yàacawa Pilato gobernador yàatalé. Isutáca Pilato ícha wawàsi yàanápíná irí Jesús iinámi. Yá Pilato imàacaca José iríni. ⁵³ Néese José yàacawa cruz yàatalé. Yá iricùadaca Jesús iinámi cruz ìwalíse, yá yéepùacani linoíri wáluma iyú, càide iyúwa judío íwitáise iyáaná. Néese iwàlùadaca Jesús iinámi càliculli iriculé. Yái càliculli áibanái naicacaténi dúli ibàlàiricu yéewanápíná càlicullicani, iyúwa capli imàdàaná. Yái càliculli wàlisàicatàacáwa, canácatái nabàlièricáwa. ⁵⁴ Yaté èrica viernesca nachùnìacatáipíná yàacàsi sábadò piná, ipíchawáise sábadò judiónái iyamáidacatáicawa. Catácallicubàa yàacawa, yá idàba sábadò nayamáidacatáipínáwa. Inaté iwàwacutá nawàlùadaca Jesús iinámi caqualéta càliculli iriculé.

⁵⁵ Abénaméeyéi inanái yéeyéicatéwa Jesús yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nàaca naicáca càliculli, yá naicáca càinácaalí iyú nawàlùadaca Jesús iinámi càliculli iriculé. ⁵⁶ Néese nèepùacawa nacapèe néréwa, yá nachùnìaca pumèníri isàni, pomada nacáiri nacái napusúadacaténáni Jesús iinámi ìwali, càide iyúwa judiónái imàníná yéetèrimiwa irí. Néese nayamáidacawa sábadò iricu càide iyúwaté Dios ichùullaná judiónái.

24

La resurrección de Jesús

¹ Néeseté, domingo iricu, níai inanáica nàacatéwa càliculli nérépiná mapisáisiwata. Natéca pumèníri isàni nachùnìericaté. Aibanái inanái nacái nàacawa náapicha. ² Nàanàaca càliculli néré, yá naicáca íba ibàluèricawa méetàucuta càliculli inùma ícha, nabàlianáca càliculli inùma. ³ Yá nawàlùacawa néré, yá canáta naiquéri néeni Wáiwacali Jesús iinámica. ⁴ Cáaluca nía, càmita náalíawa càinácaalí íimáaná. Yáta naicáca pucháiba aslanái mèlumèluíyéi ibàle ibàluèyèicawa mawiénita nalí. ⁵ Máini cáaluca níai inanáica, yá naicáidaca cáliaculé. Quéwa níai aslanáica náimaca nalí:

—¿Cánacué picutá yáara cáuri wenàiwicaca cháí yéetánimi yèewiré? ⁶ Canáca cháníi. Idéca icáucàacawa. Piwàwalicué yái tàacáisi icàlidéericatécué pirí idècunitàcá iyaca Galilea yàasu cáli néese. ⁷ Iimacatécué pirí iwàwacutáanápínaté presoca namànicani namàacacaténaté cabáyawanéeyéi wenàiwica natàtàacani cruz ìwali yéetátaténatéwa, yái asiali Dios néeséerica. Iimacatécué pirí nacái icáucàanápínatéwa máisiba èeri iricu —náimaca.

⁸ Yá inanái nawàwalica yái tàacáisica Jesús icàlidéericaté nalí. ⁹ Néese nèepùacawa càliculli ícha. Nacàlidaca nalíni níai oncéeyéica imanùbaca apóstolca, áibanái irí nacái náapichéeyéica. ¹⁰ Níai inanái icàlidéeyéica tàacáisi Jesús yéewáidacalénái irí náipidená María Magdalena, Juana nacái, Santiago yátúa nacái, ípidenéehúa María, áibanái inanái

náapichéeyéi nacái. ¹¹ Quéwa, apóstolnái càmita neebáida nalíni, nayúunáidacáita canéeri iwèni tàacáisica meedáni.

¹² Quéwa Pedro ipìacawa càliculli néré. Néese yáawiaca iicáidaca càliculli imàdàaná iriculé, yá iicáca níawamita ibàlemi nèepùanáté Jesús iinámi. Néese Pedro yèepùacawa icapèe néréwa. Iináidacawa iwàwalicuísewa càinácaalísica ichàbàanátéwa.

En el camino a Emaús

¹³ Yáté èericaté pucháiba Jesús yéewáidacalénái nèepùacawa nàyacàle nérépináwa, ípidenácatalé Emaús. Once namanùbaca kilómetro idècuni iyaca Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁴ Natàani nàacawa nalíwáaca ìwali yái Jesús yéetáanácawa. ¹⁵ Idècunitàacá natàaníca nàacawa nalíwáaca Jesús iináwaná ìwali, yá Jesús yàacawa mawiénita nalí àyapulicubàa. Yá yàacawa náapicha. ¹⁶ Ewita naicácaánítani, càicáaníta càmita náalía Jesúsca. ¹⁷ Néese Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Càiná ìwalicué pitàani piacawa àyapulicubàa? —Íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Yá nayamáa nabàlùacawa, achúmaca nawàwa. Abéeri néená ípidenéeri Cleofas íimaca Jesús irí:

—Macáita Jerusalén iyacàlená mìnanaí náalíacawa ìwali yái namàníricaté Jerusalén iyacàlená irícu áténama, siùca nacáide. ¿Abéeritasica pía càmíirita yáalíawa nèewíse macáita iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néeni? —Íimaca. ¹⁹ Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Càinaté iyaca néeni? —Íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Wadéca watàaníca walíwáaca Jesús iináwaná ìwali yái Nazaret iyacàlená néeséerica, abéeri profeta icàlidéerica Dios itàacái cáimiétacawaca macái wenàiwica irí, imànírica nacái nalí yái càmíirica wenàiwica idé imànica. ²⁰ Watàaníca nacái sacerdote íiwacanánái ìwali, judío íiwacanánái ìwali nacái, yái presonáca namànicani namàacacaténá romanonái inúacani, yéewanápiná nanúacani cruz ìwali. ²¹ Quéwa, wíacaté nacái watuíyàacaté Jesús iwasàanápináté wía, wía Israel itaquénáinámica, wàuwidenái íchawa. Siùca èeri idéca idèniaca máisiba èeri nanúacadénáamini. ²² Quéwa abénaméeyéi inanái iyéeyéica wèewi siùca èeri nacalùadaca wía bàwinacáiná mapisáisíwata nàaca naicácaténá càliculli néré. ²³ Canáta quéwa nàanèeri Jesús iináamica néeni. Yá nèepùacawa nacapèe néréwa. Néese nacàlidacaté walíni naicácasa ángelnái yéenáiwanaí nacáiri irícuíse. Ángelnái náimaca inanái irí cáucasa Jesús. ²⁴ Néese áibanái aslanái wáapichéeyéi nàacawa càliculli néré, yá nàanàaca néeni càide iyúwa inanái icàlidáanáté walíni, càmíiritàacá quéwa naicá Jesús —náimaca Jesús irí.

²⁵ Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Càmíiyéicué yáalíawa pía, máinicué càulenáca píichani, peebáidáanápínacué macáita tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmaliçuise! ²⁶ Nacàlidacatécué piríni machacàniri iyú iwàwacutáanápínaté Mesías yúuwichàacawa ipíchawáiseté wenàiwica nàaca icàaluíniná, yái judío icuèrinápináca —íimaca yái Jesúsca.

²⁷ Néese Jesús idàbaca icàlidaca nalíni macáita iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Dios inùmaliçuise. Quéechacáwa icàlidaca nalí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Jesús ìwali, áibanái profeta nacái icàlidéeyéicaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmaliçuise. Yéewáidaca nía náalíacaténá néemiaca càinácaalí íimáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Mesías ìwali, yái judío icuèrinápináca.

²⁸ Néeseté nàanàaca nàyacàle néréwa. Quéwa Jesús iwàwacaté yàacawa áibaléta. ²⁹ Yá nasutáca íicha wawàsi iyamáanápínáwa náapicha nacapèe irìculé. Yá náimaca irí:

—Piyamáawa wáapicha máinicáiná catáca yàacawa —náimaca. Yá Jesús iwàlùacawa nacapèe irìculé náapicha iyamáacaténáwa.

³⁰ Néese náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca pan icáapi irìculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri, néese isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni, yái panca.

³¹ Yáta náalíaca naicácani, yá náalíacawa Jesúsca. Yáta ichalíacawa natuí íicha. ³² Yá náimaça nalíwáaca:

—Báisícata Jesúsca. Yácata Jesús yái càì icàlidéerica walíni càinácaalí íimáaná Dios itàacái àyapulicubàa, íná yéewa wawàwa yáalanícatéwa ìyaca —náimaca nalíwáaca.

³³ Yá càmita nayamáawa nacapèe irìcuwa, néese nèepùacàatécatawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa. Nàacawa once namanùbaca apóstolnái yàatalé iwacáidáyaquéeyéicawa, áibanái yáapicha. ³⁴ Néese apóstolnái náimaca nalí, níái pucháiba yàanèyéica nàatalé:

—Báisíta, Wáiwacali idéca icáucàacawa. Simón Pedro idéca iicácani —náimaça nalí.

³⁵ Néese níái pucháiba Emaús iyacàlená néeséeyéica nacàlidaca nalí càinácaalíté ichàbáanáwa àyapulicubàa. Nacàlidaca nacái nalíni náalíacatéwa Jesúsca isubèriadacaalíté pan.

Jesús se aparece a los discípulos

³⁶ Idècunitàcá natàaníca, yáta Jesús yàanàaca ìyaca nèewi. Yá íimaca nalí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

³⁷ Cálaluca nía manuíswata nayúunáidacáiná iwàwanásicani yái càì naicáca. ³⁸ Yá Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué cáalu pía? ¿Cánacué càmita peebáida núacani?

³⁹ Piicacué yái nucáapica, nùabàli nacái, útuwi yáami, núacata yái. Pimàacacué picáapiwa nùwali piicáwa. Canáca wenàiwica

icáucami iiná, yáapi nacái, quéwa núa, cáapica núa, caináca nacái núa, ínacué yéewa píalimá píalíacawa cáuca núa —ímaca yái Jesúsca.

⁴⁰ Idécanaámi icàlidaca nalíni, yá yáasáidaca naicá icáapiwa, yàabàli nacáiwa, útuwi yáami. ⁴¹ Càmitàacá neebáida Jesúsca ní mánicáiná nayanídacawa casímáicáiná nía. Néese Jesús ímaca nalí:

—¿Pidèñasicué yàacàsi? —ímaca yái Jesúsca.

⁴² Yá nàaca irí cubái imìdecaná yéená, mába ituní nacái nàaca irí. ⁴³ Yá yeedáca yàacàsica, yá naicáca iyáacani. ⁴⁴ Néese Jesús ímaca nalí:

—Idècunitàacá nùyaca píapichacué, nucàlidacatécué píri macáitani càinácaalíté nuchàbáanápínátéwa. Iwàwacutáté numànica càitade iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali. Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nùwali càide iyúwa Dios ichùulianáté itànàaca. Profetanái nacái, áibanái nacái itànèyèicaté Salmos nacàlidacaté tàacáisi nuináwaná ìwali. Yá macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté natànàaná —ímaca yái Jesúsca.

⁴⁵ Néese Jesús imàacaca náalíacawa cayába càinácaalí ímáaná yái Dios itàacáica. ⁴⁶ Yá ímaca nalí àniwa:

—Natànàacaté tàacáisi ímèerica iwàwacutáanápínaté nuétácawa, núa Mesíasca, judío icuèrinápínaca. Quéwa, náimacaté numichàanápínátéwa yéetácáisi ícha máisiba èeri irícu. Bàaluité profetanái itànàacaté nacái tàacáisi ímèerica iwàwacutáanápínacué picàlidaca nuináwaná ìwali canánama èeri mìnánái irí. ⁴⁷ Quéchacáwa iwàwacutácué picàlidaca nalíni cháí Jerusalén ìyacàlená irícu. Picàlidacué nacái macáita wenàiwicanái írini neebáidacaténá nutàacái, namàacacaténá náichawa nacái yái báawéerica namàníríca yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha. ⁴⁸ Píacué nuéwáidacaléca, pidécuéca piicáca macáita yái numàníríca. ⁴⁹ Aibaalípiná nubànùacuéca Espíritu Santo piwàwa irículé càide iyúwa Núaniri Dios ímáanáatécué píri, pímanícaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piyamáacuéwa cháta Jerusalén ìyacàlená irícu. Píacué pímusúawa ícha àta Espíritu Santo yànàacatalépináta iwàlùacawa piwàwalìculécué, yèeripínacué píchàini chènuníiséerica —ímaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

⁵⁰ Néesetécáwa Jesús itéca nía méetàuculé Jerusalén ìyacàlená ícha. Yá nàanàca Betania ìyacàlená néré. Yá imichàidaca icáapiwa napualé. Yá isutáca nalí Dios ícha imànínápíná nalí cayábéeri. ⁵¹ Idècunitàacá isutáca nalí Dios ícha, yá yàacawa náicha, imichàacawa náicha chènuniré. ⁵² Nàaca icàaluíná, néese nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená irículé casímáiri iyú.

⁵³ Yá nàyaca èeri imanùbaca templo irìcu, yèeyéica Dios irí cayábéeri.

SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

¹ Jesucristo ìyacaté bàaluité ipíchawáise idàbacawa yáì èeriquéi. Yáì Jesucristoca, yácata Tàacáisi imàaquéerica wáalíacawa Dios ìwali. Iyacaté abédanaméeri íiwitáise Dios yáapicha, yáì Dios yáapichéerica Jesucristo. Yácata Wacuèriná Dioscani, yáì Jesucristoca, bàaluité èeri, siùca nacáide. ² Yáì Jesucristoca, yáté ìyaca Dios yáapicha èeri ipíchawáise. ³ Dios imàacacaté Jesucristo idàbaca macáì wawàsi. Canácata wawàsi ìyéerica càmíirité Jesucristo idàba, canásíwa. Yácata imàníricaté macáita. ⁴ Yáì Jesucristoca, yácata yèerica nacáuca, macáita yáì ìyéerica. Yáì Jesucristo yèerica macáì wawàsi icáuca, yácata nacáì imàaquéerica wenàiwica náalíacawa càníncaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú báisíri tàacáisi ìwali càide iyúwa camaláisi imàacacaalí waicáca amaláwaca. ⁵ Yáì Jesucristoca imàacaca wáalíacawa ìyaca càide iyúwa camaláisi icànéeri catéeri irìculé. Yàanàacaté aléi èeri irìculé amalácaténá imànica wenàiwicanáì íiwitáise yéewanápiná càmita quirínama namàni càide iyúwa catéeri íiwitáise Satanás ichùulianá nía. Satanás càmítaté idé imawèniadaca íichawa Jesucristo.

⁶ Néeseté idècunitàcá Jesucristo ìyaca cháì èeri irìcu, néenialíté ìyaca aslali Dios ibànùericaté ípidenéri Juan el Bautista. ⁷ Dios ibànùacaté Juan icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalícuíse, icàlidacaténá nacáì wenàiwicanáì irí Jesucristo yàanàacaté, yáì amaléerica imànica wenàiwicanáì íiwitáise náalíacaténáwa càníncaalí iyú náalimá nàyaca machacàníri iyú. Dios ibànùacaté Juan, yéewacaténá wenàiwicanáì neebáidaca Jesucristo itàacáì idécanáamité néemíaca Juan icàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. ⁸ Yáì Juanca càmítaté amalá imànica wenàiwica íiwitáise. Quéwa Dios ibànùacaté Juan icàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali, yáì imàaquéerica wenàiwica náalíacawa càníncaalí iyú náalimá nàyaca machacàníri iyú. ⁹ Yáì Jesucristoca, yácata abéerita amaléerica imànica macáì wenàiwica íiwitáise yeebáidéeyéica itàacáì náalíacaténáwa càníncaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú; yácata yàanèericaté aléi èeri irìculé.

¹⁰ Yáì báisíri Tàacásica ípidenéerica Jesucristo yèepunicatéwa cháì èeri irìcu. Ewita Dios imàacacáanítaté Jesucristo idàbaca canánama cháì èeri irìcuírca, càicáaníta èeri mìnánáì càmítaté náalíawa cawíncaalíni, càmita nacáì cayába naicácani. ¹¹ Jesucristo yàanàacaté aléi èeri irìculé idábéericaté irípináwa,

néese níái wenàiwica Jesucristo imàníyéicaté càmitaté natàida cayábani.

¹² Quéwa cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica Jesucristo, yeebáidéeyéi nacái itàacái, yá Jesucristo imàacaca Dios yéenibeca nía. ¹³ Dios yéenibeca nía, quéwa càmita càide iyúwa wenàiwica imàníná yéenibewa, càmita nacái iyúwa wenàiwica iwàwáaná imànica iiná iyúwa. Dios càmiri imàni càide iyúwa wenàiwica imàníná. Dios yeedácáita nía yéenibepináwa iyúwata iwàwáaná imànica.

¹⁴ Yái báisíiri Tàacáisica ípidenéerica Jesucristo, yàanàcaté aléi èeri iriculé, yá yèepunicatéwa iyúwa asìali. Yá yèepunicatéwa wáapicha achúma èeríinata, idènièri abéerita cayábéeri íiwitáisewa, icàlidéeri nacái abéerita yái báisíiri tàacáisica. Wadéca waicáca máiníiri cachànica íiwitáise, icànéeri icamaláná chènuníiséeri iyúwa, yácáináta abéerita Dios lírica, yái Jesucristoca. ¹⁵ Juan el Bautista icàlidacaté cachàiniiri iyúni Jesucristo iináwaná ìwali. Juan ímaca: “Yácata nucàlidéericatécué pírí ìwali núumacaalíté áiba máiníiri cachànica nuícha yàanànapínaté núamirìcubàa. Cachàinírìca nuíchani, iyacáinaté bàaluitésíwa nupíchawáise, ipíchawáiseté numusúaca nuicá èeri”, ímaca yái Juanca.

¹⁶ Máini cayábéeri íiwitáise, yái Jesucristoca, yá imànica walí madécaná cayábéeri quéwanáta mamáalàacata, macáita wía yeebáidéeyéica itàacái. ¹⁷ Dios imàacacaté profeta Moisés yéewáidaca wàawirináimi israelitanái namànicaténaté càide iyúwa Dios ichùllianá nía quéwa Jesucristo idéca yáasáidaca walí cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Jesucristo yéewáida wía nacái macái Dios itàacái báisíiri iyú. ¹⁸ Canácatàacá áiba Jesucristo íicha iiquéeri Dios, quéwa Jesucristo, yái Dios líri abéerita, yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, cáininéerica Dios iicáca; yái Jesucristo yácata abéerita imàaquéerica wáalíaca Wáaniri Dios ìwaliwa, càinácaalí Dios íiwitáise iyaca.

Juan el Bautista da testimonio de Jesucristo

¹⁹ Bàaluité Juan el Bautista icàlidacaté Dios itàacái wenàiwicanái irí. Néese judío íiwacanánái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu nabànùaca wenàiwica Juan yàatalé, abénaméeyéi sacerdote, levita nacái íibaidéeyéica templo irícu. Nabànùaca nía nasutácaténá néemíawa Juan cawinácaalíni. ²⁰ Yá Juan icàlidaca nalí iináwanáwa machacànita báisíiri iyú. Ímaca nalí:

—Càmita Mesías núaquéi, yái wacuèrinápináca Dios ibànùèripiná walí, wía israelitaca —ímaca yái Juanca. ²¹ Néese nasutáca néemíawa àniwani:

—Néeni, ¿cawiná pía? ¿Profeta Elíassica pía yàanèrica àniwa càide iyúwaté áiba profeta íimáaná? —náimaca. Néese Juan íimaca nalí:

—Càmita núa yái —íimaca yái Juanca. Néese náima irí mamáalàacata:

—Néese, ¿píasica profeta Dios ibànuèripináca walí càide iyúwaté profetanái íimáaná wàawirináimi irí? —náimaca. Néese Juan íimaca:

—Càmíiri —íimaca yái Juanca. ²² Néese náimaca irí:

—Néeni, ¿cawiná pía? Iwàwacutá wáaliacawa machacàníiri iyú wacàlidacaténá nalíni, níai ibànuèyéica wía. ¿Càiná píimaca pìwaliwa? —náimaca irí. ²³ Néese Juan íimaca nalí:

—Núaca yái asiali icàlidéerica nalí cachàiníiri iyúni, manacúali yùucubàa càinawàiri, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná tàacáisi Dios inùmallicúise. Yá núumaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí machacàníiri àyapu Náiwacali irípináwa, caitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni’, càì núumaca nalí —íimaca yái Juanca. ²⁴ Níai wenàiwica yèyéicatéwa Juan yàatalé, fariseonái ibànùacaté nía. ²⁵ Yá nasutáca néemlawa Juan:

—Néeni, càmicaalí Mesías pía, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèripináca walí, wía israelitaca, càmicaalí nacái profeta Elías pía, yàanèrica àniwa, càmicaalí nacái profeta pía Dios ibànuèripinácaté walí càide iyúwaté profeta Moisés íimáaná wàawirináimi irí, néese, ¿cáná pibautizá wenàiwica? —náimaca. ²⁶ Juan íimaca nalí:

—Nubautizá wenàiwica úni yáaculé, quéwa iyaca pèewi áiba càimíricuéca píalía ìwali. ²⁷ Yàanàaca núamirìcubàawa. Máini cachàiníiri íiwitáise nuícha. Nuíwacalicanì, yái yàanèripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càimíri cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani —íimaca yái Juanca.

²⁸ Càité Juan icàlidaca nalíni aléera íipidenácateléca Betania, iyéerica abéemàalé Jordán inanába íicha, Juan ibautizácatalé wenàiwica.

Jesús, el Cordero de Dios

²⁹ Néeseté mapisáináami àniwa Juan iicáca Jesús yàacawa ipualé. Juan íimaca Jesús ìwali: “¡Píicácué Dios yàasu Cordero, yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa. Yácata yùuwichèeripináca Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnánái ibáyawaná ìwalíse! ³⁰ Nudéca nucàlidacuéca píri iináwaná ìwali núumacaalítécué píri: ‘Aiba yàanàapinácawa núamirìcubàawa, yácata cachàiníiri nuícha, iyacáinaté bàaluité nupíchawáise ipíchawáiseté

numusúaca nuicá èeri', càité núumacué pirí. ³¹ Núa nacái càmitaté nualía càirínacaalíni, yái Dios ibànuèripinacaté walí, quéwa nudéca nùanàaca nubautizacaténa wenàiwica úni yáaculé yéewanápiná Israel itaquénáinami náalía naicácani", íimaca yái Juanca.

³² Néese Juan el Bautista íimaca àniwa: "Nudéca nuicáca Espíritu Santo iricùacawa chènuníse càiride iyúwa unùcu iicácanáwa, yá Espíritu Santo iyamáacawa ìwali. ³³ Néese càmitaacáwa nualíawa mamáalàacata cawinácaalíni, quéwa Dios, yái ibànuèrica núa nubautizáanápiná wenàiwica úni yáaculé íimaca nulí: 'Piicápiná Espíritu Santo iricùacawa iyamáacawa abéeri asíali ìwali, yásí píalíacawa yácata yái ibànuèripináca Espíritu Santo wenàiwicanái irí, yái Espíritu yàcawéeridéripináca níawa, ibautizacaténa náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú', càì íimaca nulí yái Diosca. ³⁴ Nudéca nuicáca càide iyúwa Dios íimáanaté nulí ìwali, íná nucàlidacué piríni, Dios ìiricani", íimaca yái Juanca.

Los primeros discípulos de Jesús

³⁵ Néeseté mapisáináami àniwa, Juan el Bautista ìyaca néeni àniwa pucháiba yéewáidacalé yáapichawa. ³⁶ Juan iicáca Jesús yèepunicawa néenibàa, yá Juan íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¿Piicácué Dios yàasu Cordero yéetéeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wàlisài iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa! —íimaca yái Juanca.

³⁷ Néese níái pucháiba Juan yéewáidacaléca idécanáami néemíaca Juan íimáaná nalí, yá nàacawa Jesús yáamísewa. ³⁸ Néese Jesús iwènúa iicáidaca nalí, nàacawa yáamísewa, yá íimaca nalí:

—¿Càinásicué piwàwa? —íimaca nalí. Néese náimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿alénásica picapèe? —náimaca irí.

³⁹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Wàacué waicáca —íimaca nalí. Íná nàacawa yáapicha, yá naicáca alénacaalí ìya. Yá nayamáacawa yáapicha yáté èerica déecucáiná èeri a las cuatrota táica nàanàacaalíté néré.

⁴⁰ Abéeri néená íipidená Andrés, níái pucháiba yéemièyéica Juan el Bautista íimáaná néese nàacawa Jesús yáamísewa. Yái Andrésca, yácata Simón Pedro iméeréerica. ⁴¹ Néese Andrés yàacawa caquialéta icutáca ibèeriwa Simón. Yá Andrés íimaca Simón irí:

—Wadéca wàanàaca yái Mesíasca (íimáanáca "Cristo" griego itàacái iyú), yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca —íimaca yái Andrésca. ⁴² Néese Andrés itéca Simón Jesús yàatalé. Yá Jesús iicáidaca Simón irí, yá íimaca irí:

—Píacata Simón, Juan ìiri. Quéwa siùcade numàaca píipidená Cefas (íimáanáca Pedro griego itàacái iyú) —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a Felipe y a Natanael

⁴³ Néeseté mapisáináami àniwa Jesús iwàwa yàacawa Galilea yàasu cáli néré, yá Jesús yàanàaca Felipe. Yá íimaca Felipe irí:

—Aqualé, pìawa nùapicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía — íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴ Yái Felipe Betsaida iyacàlená néeséeri alé nacáide Andrés, Pedronái iyacataléca. ⁴⁵ Néese Felipe yàaca icutáca Natanael, yá Felipe íimaca Natanael irí:

—Wadéca wàanàaca yái asiali profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali. Yácata Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeséerica náiméerica ìwali José ìirimica —íimaca. ⁴⁶ Néese Natanael íimaca:

—Canáca cayábéeri wenàiwica Nazaret iyacàlená irìcu — íimaca yái Natanaelca. Quéwa Felipe íimaca irí:

—Aqualé, pìaca piicácani —íimaca. ⁴⁷ Néese Jesús iicáca Natanael yàacawa ipualé, yá Jesús íimaca Natanael ìwali:

—Aca néese israelitasiwa, iyéerica machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, canácatáita ichìwáida áibanái —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁸ Néese Natanael íimaca Jesús irí:

—¿Càinásica pidéená pialía nùwali? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Nuicácaté pía ipíchawáise Felipe imáidaca pía pìyacaalíté higuera yéetaná yámibàa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹ Néese Natanael íimaca irí:

—Nuíwacali, ¡Dios ìirica pía! ¡Píacata yái icuèripináca wía, wía Israel itaquénáinámica! —íimaca. ⁵⁰ Jesús íimaca irí:

—¿Peebáidasica nutàacái nùumacáinácáita pirí nuicácaté pía higuera yéetaná yámibàa? Mesúnamáita piicápiná áiba wawàsi cachàiníwanái —íimaca yái Jesúsca. ⁵¹ Jesús íimaca nacái:

—Péemàcué cayába, áibaalípiná piicápiná capìraléeri cáli yàacàacawa, yásí Dios yàasu àngelnái namichàacawa nuícha, nalicùacawa àniwa nùwali, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

2

Una boda en Caná de Galilea

¹ Néesetécáwa máisibáaná èeri irìcu, abéeri asiali icásàacawa áiba yàcalé irìcu ípidenácatalé Caná, Galilea yàasu cáli íinata. Yá namànica irí fiesta. Jesús yáatúa iyaca fiesta néré. ² Néese Jesús iyaca nacái néeni wáapicha, wía yéewáidacaléca, namáidacáiná wía wàacaténá waicáca náapicha fiesta. ³ Néese uva ituní imáalàacawa náicha, yá Jesús yáatúa úumaca irí:

—Idéca imáalàacawa náicha uva ituníca —úumaca. ⁴ Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Núatúa, ¿cánásica càì píimaca nulí? Càmitàacá nuénáiwaná yàanàa —íimaca yái Jesúsca. ⁵ Quéwa Jesús yáatúa íimaca nalí níái iwacuèyéica nalí yàacàsi:

—Pimànicué macáita iyúwata ichùulianácué pía —úumaca.
 6 Nàyacaté néré seis namanùbaca catùa manuínaméeyéi íba icatùalená, nàucùacaténá nalìculé úni, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, iwàwacutácáiná judiónái imànica culto nacáiri náibacaténá nàasuwa, nacáapi nacáíwa ipíchawáise nayáaca nayáacaléwa masacàacaténá Dios iicáca nía. Abénaméeyéi catùa manuínaméeyéi náalimá napuniácawa cincuenta litro imanùbaca úni iyú, áibanái setenta litro imanùbaca iyú náalimá nacái napuniácawa. 7 Néese Jesús íimaca nalí níái íbaidéeyéica néré:

—Pipuniádacué níái catùa úni iyú —íimaca yái Jesúsca. Yá napuniádaca nía macáita, àta catùa inùma nérénama. 8 Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca peedácué achúmanamata catùa irìcuise, yá pitécuéni fiesta íiwacali irí, yáalimáidacaténáni —íimaca yái Jesúsca. Yá namànica iyúwata Jesús íimáaná.

9 Yá fiesta íiwacali yáalimáidaca úni iwènuéricatéwa uva ituní iyú, quéwa càmita yáaliáwa síisáanácaalíté needá yái uva ituníca. Níawamita íbaidéeyéica néré náaliácawa ìwali napuniádacáinaté catùa yáawami úni iyú. Néese fiesta íiwacali imáidaca yàataléwa yái asáli wàlisàiri cáinuca imàníiricaté matrimonio. 10 Yá fiesta íiwacali íimaca irí:

—Aibanái namànicaalí fiesta, yá nàaca nàirapiná quéechacáwa cayábéeri yáwanái uva ituní, néese idécanáami nàiraca madécaná, yá yàaca nàirapiná áiba báawatéerita. Quéwa pidéca pidèniaca yái cayábéeri yáwanái àta siùca nacáide —íimaca.

11 Yái cayábéeri wawàsi Jesús imàníirica nalí Caná iyacàlená néré Galilea yàasu cáli íinata, yácata idàbáanéeri cayábéeri imàníirica càmirica wenàiwica idé imànica. Càita yáasáidaca nalí íiwitáise chènuníiséeriwa. Inaté wía yéewáidacaléca weebáidaca itàacái cachàiniwanái.

12 Néesezáwa Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená néré. Jesús yáatúa ùacawa yáapicha, yéenanái nacái, wía nacái yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. Yá wàyaca néeni máisiba éeritasica.

Jesús purifica el templo

13 Néenialíté mawiénica judiónái yàasu culto íipidenéeri Pascua wawàwalicaténá càinácaalíté iyú Dios iwasàaca wàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. Wàacawa Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré. 14 Néese Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená irìculé, yá iicáca wenàiwicanái iwéndéeyéica pacá, oveja nacái, unùcu nacái. Nawéndaca pìrái wenàiwica irí iwàwéeyéica imànica sacrificio Dios irí nabáyawaná ìwalísewa, ofrenda piná nacái. Nàyaca nacái áibanái icambiéeyéica plata wenàiwica íicha. Yáawinéeyéicawa yàasu mesa iwéréwa

nacambiatená náicha plata. ¹⁵ Néese Jesús iwacáidaca íyanási, yá imànica cabèesi nacáiri, yá icalùadaca namusúawa macáita wenàiwica templo ibàacháwalená irìcuíse, nàasu pìràí yáapichawa, ovejanái, pacá nacái. Néese níái icambiéyéica plata wenàiwica ícha needácaténá nalíwa plata, yá Jesús yúucaca nàasu moneda canánama cáli ínatalé, yá nacái itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama. ¹⁶ Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú níái iwéndéeyéica unùcu:

—¡Pitécué yái yàasusi templo ícha! ¡Picácué pimàni Núaniri Dios icapèe iyúwa nawéndacàalu! —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté tàacáisi rey David itànèricaté Dios Iiri inùmalìcuíse cuyàluta Salmos irìcu. Íimacaté: “Máini báawa nuicáca yái namàníináca báawéeri wawàsi pìasu templo irìcu, pía Nucuèriná Dios; namànipiná nulí báawéeri máinicáiná cáinináca nuicáca picapèe”, íimacaté yái Dios Iirica. ¹⁸ Néese abénaméeyéi judío íiwacanánái ibàluèyéicawa néeni náimaca Jesús irí:

—¡Canáca yéewaná pimusúadaca nía templo ibàacháwalená ícha! Báisícaalí Mesíasca pía, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca, néese pimàni waicá áiba wawàsi càmirica wenàiwica idé imànica píasáidacaténá pidèniaca Dios íiwitáise —náimaca. ¹⁹ Jesús íimaca nalí:

—Ewitanica pimáalàidacáanítacué yái temploca, càicáaníta numichàidapiná ibàlùawa àniwani máisiba èeri irìcuwa —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese níái judío íiwacanánái náimaca irí:

—Nadéca náibaidaca cuarenta y seis camuí namànicaténá yái temploca. Càmita pidé pimichàidaca ibàlùawa àniwani máisiba èeri irìcu —náimaca irí.

²¹ Quéwa Jesús itàanítaté ìyaca ìwaliwata iyúwa templo. ²² Iná idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi ícha, néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté yái tàacáisi Jesús icàlidéericaté nalí, ináté weebáidaca manuíswata Dios itàacái profetanái itànèricaté Jesús ìwali. Weebáidacaté nacái Jesús itàacái.

Jesús conoce a todos

²³ Idècunitàacá Jesús ìyaca Jerusalén ìyacàlená néeni iicácaténá náapicha judiónái yàasu culto Pascua, yaté madécaná neebáidaca Mesíascani, yái Jesúsca, israelita icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí, naicácáinaté Jesús imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica. ²⁴ Quéwa Jesús yáalíacawa càmita neebáida itàacái báisíiri iyú yáalíacáiná macáita náiwitáise. ²⁵ Càmitaté iwàwacutá áibanái icàlidaca Jesús irí nàwali níái wenàiwicaca, yácáiná Jesús yáalíacawa macáita wenàiwica íiwitáise.

3

Jesús y Nicodemo

¹ Iyacaté fariseo ípidenéeri Nicodemo, abéeri judío íiwacanáiná yéená máiníri cáimiétacanáca. ² Yái Nicodemo yàacawa ipáchiaca Jesús yàatalé táiyápi itàanicaténá yáapicha. Nicodemo yàacawa néré táiyápicáwa ipíchaná yàacawéeyéiná fariseo náaliácawa ìwali ipáchianá Jesús. Yá Nicodemo ímaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wía, wáaliácawa pìwali Dios idéca ibànùaca pía péewáidáanápíná wía. Càì wáaliácawa càmicáiná yáalimá áiba imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica, càide iyúwa pimàníná, càmicaalí Dios yàacawéerida nía —ímaca yái Nicodemoca. ³ Néese Jesús ímaca irí:

—Péemla cayábani, càmicaalí Dios imàaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú, néese càmita yéewa yáaliácawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —ímaca yái Jesúsca. ⁴ Néese Nicodemo isutáca yéemlawa Jesús:

—¿Càinásica béeri asìali yáalimá imusúacawa wàlisài iyú àniwa? ¿Yáalimásica iwàlùacawa yáatúa idèericuléwa imusúacaténá iicá èeri wàlisài iyú àniwa? —ímaca yái Nicodemoca. ⁵ Jesús ímaca irí:

—Péemla cayábani, macái wenàiwica namusúaca naicá èeri idàbáanéeri yàawiría úni nacáiri yéewi. Néeseta quéwa iwàwacutá Espíritu Santo imàacaca wàlisài náiwitáise, nadèniacaténá nacáucawa chènuníiséeri Espíritu Santo yèerica nalí. Càita yéewa Dios yàasunáica nía, Dios icùanápiná nía.

⁶ Cawinácaalí wenàiwica imusuéricawa inanái íicha, idèniaca iináwa cháì èeri irìcúrica, quéwa cawinácaalí wenàiwica Espíritu Santo imàaquéerica wàlisài íiwitáise, idèniaca Espíritu Santo. ⁷ Píalimáida péemlaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi númérica pirí: ‘Iwàwacutá Dios imàacaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú’, càì númaca pirí.

⁸ Péemla comparación: Cáuli ipùaca àta alénácaalí Dios imàacaca cáuli yàacawa. Yá péemlaca cáuli isàna quéwa càmita píalíawa síisáanácaalí yàawa yái cáulica. Càmita nacái píalía ìwali alénácaalí yàawa. Càita nacái càmita píalimá píaliácawa càinácaalí iyú Espíritu Santo wàlisài imànica wenàiwica íiwitáise, nadèniacaténá nacáucawa chènuníiséeri Espíritu Santo yèerica nalí —ímaca yái Jesúsca. ⁹ Néese Nicodemo isutáca yéemlawa Jesús àniwa:

—Néeni, ¿càinásica yéewaná càicani? —ímaca. ¹⁰ Jesús ímaca irí:

—Píacata caináwanéeri yéewáidéerica Israel itaquénáinámi, ¿cáná càmita píalíawa ìwali yái númáanáca? ¹¹ Péemla cayábani, watàanica ìwali yái wáliérica ìwali, wacàlidacué nacái

piríni, yái waiquérica, quéwa càmitacué peebáida wataacái.
 12 Càmicaalícué peebáida nucàlidacaalícué pirí ìwali yái Dios imàníríca chái èeri irícu, néese, ¿càinásícué píalímá peebáidaca nucàlidacaalícué pirí ìwali yái Dios imàníríca chènuniré?

13 “Canáca áiba nuícha chái èeri irícu iyéericaté chènuniré icàlidacaténa càinácaalí iyáana néré, abéerita núa yái iricuèricatéwa chènuníse, núa asíali Dios néeséerica, núa chènuníséerica. 14 Péemiácáwa comparación: Bàaluité madécaná wàawirináimi iwàwacaté yéetácawa àapi iyú àpináí yaamiácáinaté nía manacúali yùucubàa càináwàiri. Néese profeta Moisés imànicaté àapi yéenáiwana bronze imànicaná. Néeseté Moisés imichàidaca àapi yéenáiwana àicu cáaléeri ìwali yéewanápinaté macáita wenàiwica naicáidaca irí, níai àapi yaamiyéicaté. Naicáidacaalíté yéenáiwana írí, yáté cáuca nía iculále ícha. Càita nacái iwàwacutá wenàiwicanáí imichàidaca núa chènuniré cruz ìwali, núa asíali Dios néeséerica, yéewanápiná macái wenàiwica naicáidaca nulí. 15 Càita Dios imàacapiná namànica nulí yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái càmita náucawa Dios ícha càiripináta, néese nadèniaca nacáucawa cà míiri imáalàawa Dios yáapícha —ímaca yái Jesúsca.

El amor de Dios para el mundo

16 “Máini cáinináca Dios iicáca macái èeri mìnanaí ína cà imànica nali: ibànùaca nali líriwa abéerita yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios líri itàacái càmita náucawa Dios ícha càiripináta, néese nadèniaca nacáucawa cà míiri imáalàawa Dios yáapícha. 17 Càmicáinaté Dios ibànùaca líriwa aléi èeri irículé yùuwichàidacaténa èeri mìnanaí nabáyawaná ìwalíse. Néese Dios ibànùacaté líriwa iwasaacaténa nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

18 “Càmita Dios yùuwichàidapiná càiripináta cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios líri itàacái. Quéwa Dios idéca íináidacawa yùuwichàidáanápiná càiripináta cawinácaalí cà míiyéica yeebáida Dios líri itàacái, yái Dios lírica abéerita, càmicáiná neebáidani. 19 Dios idéca íináidacawa yùuwichàidáanápiná nía, cawinácaalí cà míiyéica yeebáida Dios líri itàacái. Péemià comparación: Yái Dios líri iyaca càide iyúwa camalási chái èeri irícu, imàaquéri waicáca cayába yácáiná Dios líri yáasáidaca wenàiwicanáí irí cabáyawanáca nía. Quéwa níai èeri mìnanaíca cà míiyéica yeebáida Dios líri itàacái casímáica namànica nabáyawanáwa catácáiná náiwitáise, ína càmita cayába naicá Dios líri yáasáidéerica cabáyawanáca nía. 20 Péemià comparación: Cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa càmita nàawa camalási yàatalé ipíchaná áibanáí naicáca yái báawéerica namàníríca, càita nacái cawinácaalí

càmíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái báawaca naicáca Dios Iiri manuísíwata, náuca nacái náichawani, ipíchaná yáasáidaca áibanái iicá nabáyawaná. ²¹ Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica báisíiri tàacáisi càmita càì namàni. Néese, namàacaca áibanái iicáca macáita namàníirica yéewacaténá áibanái nàalíacawa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

²² Néeseté Jesús yàacawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Judea yàasu cáli ínatalé. Yá wàyaca néeni máisibáwanái èeri. Yá Jesús imàacaca wabautizáca wenàiwicanái, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. ²³ Juan el Bautista ibautizácaté yàacawa wenàiwica nacái Enón iyacàlená néré mawiénita Salim iyacàlená irí iyacáiná néeni manùba úni. Inaté wenàiwica yàanàaca néré. Yá Juan ibautizáca nía. ²⁴ Càité imànica ipíchawáiseté romanonái icuèyécate wàasu cáli náucaca Juan el Bautista presoíyéi ibànalículé.

²⁵ Néese abénaméeyéi néená Juan yéewáidacalénái, abéeri judío nacái nadàbaca natàanica naliwáaca ùuléeri wawàsi iyú, iwali càirínácaalí ibautizá cayábáwanái, Juan el Bautista-sica, càmicaalí nacái Jesús yéewáidacalénáisica. ²⁶ Iná Juan yéewáidacalénái yàacawa Juan yàatalé. Yá naimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, yáara asìali iyéericaté píapicha abémàalé Jordán inanàba íicha, yái picàlidéericaté walí iwali, siùca macáita nàacawa yàatalé nabautizácaténáwa, yá nàacawa yáapicha, yéewáidacalécaténá nía —naimaca. ²⁷ Néese Juan íimaca nalí:

—Dios imàacaca walí íibaidacalési iyúwata iwàwáaná imàacaca wáibaidacalépiná, iná yéewa wáalíacawa Dios idéca imàacaca cachàinírira nuíchani, yái Jesúsca. ²⁸ Bàaluité péemiacuéca nucàlidáanáté nalí machacàníiri iyúni càníirita Mesías núa, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca. Néese, núumacatécué pirí núata yái wenàiwica Dios ibànuèrica Mesías ipíchalé. ²⁹ Péemiacué comparación: Asìali yeedácaalí yàacawéetúpináwa, yá natéca úa ùacawéeri yàataléwa, yá casímáica iwàwa, itàanica casímáiri iyú náapicha. Néese yái asìali yàacawéeriná ibàluèricawa néeni, máini casímáica yéemiaca yàacawéeriná itàacáíwa. Yá casímáica íináidacawa yàacawéeriná iwaliwa mànacàu yàanàacáiná ùyacaténá ùacawéeri yáapichawa. Càita nacái núa. Casímáica nuínáidacawa wenàiwica nàacáináwa Jesús yàatalé, yàasunáicaténá nía. ³⁰ Iwàwacutá macáita nuéwáidacalé manùbéeyéi nàacawa nuícha nàacaténá Jesús icàaluíniná cachàinicáiná nuícha càiripinátani —íimaca yái Juanca.

El que viene de arriba

³¹ Juan el Bautista íimaté nacái: “Yái Dios Iiri yàanèrica chènuníise, yácata cachàiníiri náicha canánama. Quéwa núa, imusuéricaté iicá èeri càide iyúwa macái wenàiwica iyáaná, nùyaca cháí èeri irícu càide iyúwa asàli iyáaná meedá, nucàlida nacái ìwali yái wawàsi Dios imàaquéerica núalíacawa ìwali cháí èeri irícu. Quéwa yái Dios Iiri yàanèrica chènuníise, yácata cachàiníiri náicha canánama. ³² Icàlida nacái ìwali yái iiquéerica chènuniré, yá nacái yéemièrica quéwa máisibáwanáita nía càì yeebáidéeyéica itàacái. ³³ Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yái wenàiwicaca yáasáidaca yeebáidaca Dios itàaníca báisíiri iyú. ³⁴ Yái Jesús Dios ibànuèrica itàaníca Dios inùmalícuise, Dioscáiná idéca yàaca irí Espíritu Santo manuísíwata, càmita Dios imáisaníca Espíritu Santo Jesús íicha. ³⁵ Cáininíca Wáaniri Dios iicáca Iiriwa, idéca nacái Dios imàacaca Iiri icùnápíná macáita. ³⁶ Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, idènlaca icáucawa càníiri imáalàawa Dios yáapícha, quéwa cawinácaalí càníirica iwàwa yeebáidaca Dios Iiri itàacái, canáca icáuca càníiri imáalàawa, néese yúuwichàapínáca manuísíwata Dios yàasu yúuwichàacáisi iyú”, íimaca yái Juanca.

4

Jesús y la mujer de Samaria

¹⁻² Néeseté fariseonái náalíacawa Jesús idèniaca yéewáidacalénáíwa manùbéeyéi Juan el Bautista íicha: Náalíacaté nacáíwa Jesús imàacaca wabautizáca manùbéeyéi wenàiwica Juan el Bautista íicha. Jesús càmitaté ibautizá wenàiwica, néese imàacaca wabautizáca nía. ³ Jesús yáalíacawa fariseonái íináídacawa caluéri iyú ìwali, íná Jesús yàacawa Judea yàasu cáli íicha. Yá yèepùacawa yàacawa Galilea yàasu cáli nérépiná.

⁴ Jesús iwàwacutácaté ichàbacawa Samaria yàasu cáli íinatalé. ⁵ Iná yàanàaca wáapícha, wía yéewáidacaléca, Sicar iyacàlená néré Samaria yàasu cáli íinata. Yái yàcaléca iyaca mawiénita Jacob yàasu cáli irí, yái cálica Jacob yèericaté ìiri iríwa íipidenéericaté José. ⁶ Iyaca néeni utàwi nacáiri nàisèeri irícuise úni íipidenéeri Jacob yàasumi. Jesús yàanàaca néré chamàléeri yàacawa àyapu iyú, yá yáawinacawa mawiénita utàwi nacáiri irí, yái nàisèerica irícuise úni. Wàanàacaté néré batéwacaalíté machacànica èeri. ⁷⁻⁸ Néese wàacawa yàcalé irículé, wía Jesús yéewáidacaléca, wawèniacaténá wayáapínáwa. Néese inanái Samaria yàasu cáli néeséechúa ùanàaca uisàacaténá úni. Yá Jesús íimaca ulí:

—Pìa nuíra úni —íimaca ulí.

⁹ Quéwa càmita cayába judíonái, samaritanonái nacái naicáyacacawa. Càmita nacái nàira náapichawáaca bacàa irìcuíse úni. Iná úái Samaria yàasu cáli néeséechúaca úumaca Jesús irí:

—Píacata judíosàiri, ¿cáná pisutá nuícha úni, núa Samaria yàasu cáli néeséechúaca? —úumaca. ¹⁰ Néese Jesús ímaca ulí:

—Càmita píaliáwa ìwali yái cayábéerica Dios iwàwéerica imànica pírí. Càmita nacái píaliáwa cawinácaalí núa, núa isutéerica píicha úni. Píaliácaalí cawinácaalí núatá, yásí pisutáca nuícha únitá, yá nùaca pírí cáuri únitá —ímaca yái Jesúsca.

¹¹ Néese úumaca irí:

—Néeni, canáca pírí úni yàalu peedácaténá úni, máini depuúwalécani yái única. ¿Sísáaná peedápiná cáuri úni?

¹² Wàawirimi Jacob imàacacaté walí yái utàwica wàisèeripiná irìcuíse úni. Yeedácatáicaté ìrapináwa úni. Càita nacái Jacob yéenibe, ipìranái nacái nàiracaté úni cháí. ¿Píasica cachàiníri wàawirimi Jacob íicha? —úumaca. ¹³ Néese Jesús ímaca ulí:

—Cawinácaalí wenàiwica ìréeyéica yái única ìyéerica cháí, mamáalàacata nèepùaca macàlaca nawàwa àniwa. ¹⁴ Quéwa cawinácaalí ìréerica úni nuèrica irí càmita quirínama yèepùaca macàlaca iwàwa àniwa. Néese úni nuèrica irí, imichàapínacawa mamáalàacata iwàwalicu yàacaténá irí icáuca càníri imáalàawa —ímaca yái Jesúsca. ¹⁵ Uái inanáica úumaca Jesús irí:

—Uwé, pìà nulí única yéewanápiná càmita nuèpùawa macàlaca nuwàwa àniwa, càmita nacái iwàwacutá nuèpùaca nuèsàaca úni àniwa —úumaca. ¹⁶ Jesús ímaca ulí:

—Pìapimáidaca píacawéeriwa. Pité néeseni —ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese úumaca irí:

—Canácata nunìri —úumaca. Néese Jesús ímaca ulí:

—Pidéca picàlidaca nulí báisíri iyúni canáca pinìri. ¹⁸ Pidéca pidèncaca cinco namanùbaca pinìrináíwa, yá pidéca piúcaca píichawa macáita nía. Asìali piyéerica yáapicha cànírita pinìri. Iná pidéca picàlidaca nulí báisíri iyúni —ímaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese úái inanáica idécanáami uémìacani, yá úumaca irí:

—Siùca nuínáidacawa cawàwanáta profetaca pía, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuíse. ²⁰ Wàawirináimi samaritano nàacaté Dios icàaluíniná cháí manuúri dúli ínata, quéwa píacué judíoca, píimacuéca iwàwacutáanása macái wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná Jerusalén iyacàlená néenibàata —úumaca. ²¹ Néese Jesús ímaca ulí:

—Péemìa nulí cayába, peebáida nutàacái. Mesúnamáitacué píapíná Wáaniri Dios icàaluíniná, quéwa càmitacué iwàwacutápiná pìanàaca aléi dúli ínatalé, càmitacué nacái iwàwacutá píacawa Jerusalén iyacàlená irìculé. ²² Píacué samaritanoca càmitacué píalía Dios ìwali pièricuéca icàaluíniná. Quéwa wía judíoca wáalíaca Dios ìwali yái wéerica icàaluíniná, yácáiná judíosàiricani yái iwàsèeripináca wenàiwica Dios yàasu

yüuwichàacáisi íicha. ²³ Quéwa máini mesúnamáita, siüca èeri nacái, cawinácaalí báisiyéica iwàwa yàaca Wáaniri Dios icàaluíniná nàpiná icàaluíniná báisíri iyú manuísíwata macái nawàwalicuísewa càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácáiná Wáaniri Dios iwàwa cà wenàiwica yàaca icàaluíniná. ²⁴ Canáca Dios iiná càide iyúwa wenàiwica iiná èeri irícuírca íná càmita idé wenàiwica iicáca Dios. Càita nacái càmita wáalimá waicáca watuí iyúwa cànácaalí iyú wenàiwica yàaca Dios icàaluíniná, nàcáiná icàaluíniná nawàwalicuísewa. Iwàwacutá wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná báisíri iyú macái nawàwalicuísewa, càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná —ímaca yái Jesúsca. ²⁵ Néese úái inanáica úumaca:

—Núalíacawa Mesías yàanàanápiná (ímáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripiná walí. Mesías yàanàacaalípiná, yásí icàlidaca walíwa macáita, wáalíacaténá wéemíaca cayába —úumaca. ²⁶ Jesús ímaca ulí:

—Núacata yái, itàanírica píapícha —ímaca yái Jesúsca.

²⁷ Idécanacáita càì Jesús ímaca, wíacata Jesús yéewáidacaléca wàanàaca néré, yá wáináidacawa waicáidaca Jesús irí itàanícáiná inanái yáapícha. Quéwa cáaluca wasutáca wéemíawani íná canáca wéená isutéeri yéemíawa Jesús cáná yéewaná itàaní úapícha. ²⁸ Néese úái inanáica umàacaca úasu úni yàaluwa, yá uèpùacàatécatawa yàcalé irículé. Yá úumaca wenàiwicanái irí:

²⁹ —Aqualécué, piicá abéeri asíaliquéi icàlidéerica nulí macáita nudéená numànica. ¿Píináidasicué cawàwanáta Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí? —úumaca. ³⁰ Néese namusúacawa yàcalé irícuíse, yá nàacawa Jesús yàatalépiná. ³¹ Quéwa ipíchawáiseté yàcalé mìnánái nàanàaca Jesús yàatalé, yá wía, yéewáidacaléca wasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata. Yá wáimaca irí:

—Wáiwacali, piyáa piyáacaléwa —wáimaca. ³² Quéwa Jesús ímaca walí:

—Nudènia nuyáapínáwa áibata càmíricuéca píalíawa íwali —ímaca yái Jesúsca. ³³ Néese wía yéewáidacaléca wáimaca walíwáaca:

—¿Cawàwanáta áibanái idéca yàaca iyáapíná? —wáimaca.

³⁴ Quéwa Jesús ímaca walí:

—Casíimáipínáca núa idécanáami numànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa, idécanáami numáalàidaca numànica yái íbaidacalésica Dios ichùlièricaté numànica, càide iyúwacué casíimáiná pía pidécanáamicué piyáaca piyáacaléwa.

³⁵ Péemíacué comparación: Picácué píima piríwáaca: ‘Iwàwacutéeri báinúaca quéeri àta needácataléta bànacalé iyacaná’, picácué píima. Núumacué pirí, piicácué macáita níái wenàiwicaca yàanèeyéica wàatalépiná. Càica níade iyúwa bànacalé iyacaná quíiréeri, mesúnamáicáináta neebáidapíná

nutàacái, yásí wàwacáidaca nía nulípiná nùasunáicaténá nía, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná. ³⁶ Cawinácaalí iwacáidéerica nulí wenàiwica nùasunáipiná, càipiná nùaca iwèniwa: Numàacaca casímáicani iicácáiná wenàiwica neebáidaca nutàacái. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái needápiná nalíwa nacáucawa camíiri imáalàawa. Péemiacué comparación: Bànacalé íiwacali ichùullaca yàasu wenàiwicanáíwa náibaidáanápíná bànacalé yùucubàa. Abéeri wenàiwica ibànacaalí ituíná, yásí casímáipinácani áiba íbaidéeri yáapicha yeedéeripiná iyacanási quíiracaalíni. Càita nacái cawinácaalí icàlidéerica nutàacái idábáanéeri yàawiría wenàiwicanáí irí, yá nacái áiba wenàiwica iwènúadéerica nulípiná náiwitáise, yá casímáica nawàwa abédanamata, níái pucháibaca íbaidéeyéica nulí. ³⁷ Báisíta iyaca càide iyúwa comparación íimáaná wataacái iyú: ‘Abéeri náiwacali yàasu wenàiwica ibàna ituíná, néese náiwacali yàasu wenàiwicanáí áibanái needáca bànacalé iyacaná quíiracaalíni’, íimaca yái comparaciónca. ³⁸ Càita nacái nudéca nubànùacuéca pía piwènúadáanápíná nulí wenàiwica íiwitáise nùasunáicaténá nía, càide iyúwa náiwacali yàasu wenàiwicanáí yeedácaalí bànacalé iyacaná aléera náiwacali yàasu wenàiwica áibanái ibànacatalécaté. Càide iyúwa comparación íimáaná: Náiwacali yàasu wenàiwica idéca ibànaca ituínási, néese náiwacali yàasu wenàiwicanáí áibanái needápiná bànacalé iyacaná quíiracaalíni. Càita nacái píacué: Uái inanáica udéca ucàlidaca yàcalé mìnánái irí nuináwaná ìwali, càide iyúwa udéca nacáicaalí ubànaca ituínási, néesecué piwènúadapíná nulíwa náiwitáise, níái yàcalé mìnánáica. Yásí piwacáidacué nulí níawa nùasunáipiná càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná quíiracaalíni — íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Uái inanáica ucàlidacaté Jesús iináwaná ìwali nalí níái iyéeyéica yàcalé irìcu iyéerica Samaria yàasu cáli íinata. Uumaca nalí: “Idéca icàlidaca nulí macáita nudéená numànica”, úumaca. Iná yéewa madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái Mesíascani, yái nacuèrinápíná Dios ibànùèripinácaté nalí. ⁴⁰ Inaté níái samaritanoca idécanáami nàanàaca Jesús yàatalé, yá nasutáca íicha wawàsi iyamáanápínáwa náapicha. Jesús iyacaté náapicha pucháiba èeri. ⁴¹ Yá madécaná áibanái yeebáidaca Jesús itàacái néemiácáiná icàlidáaná nalíni. ⁴² Yá náimaca ulí úái inanáica:

—Siùca weebáidaca Jesús itàacái camíirita abé pitàacái ìwalíise, néese wadéca wéemíaca itàacái. Yá wáalíacawa báisíiri iyú Jesús ìwali Mesíascani, yái wacuèrinápíná Dios ibànùèrica walí, yái iwàsèeripináca èeri mìnánái Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha — náimaca.

Jesús sana al hijo de un oficial del rey

⁴³ Néeseté idécanáami Jesús ìyaca náapicha pucháiba èeri, yá yàacawa Samaria yàasu cáli íicha, yá idàbaca yàacawa àniwa Galilea yàasu cáli nérépiná. ⁴⁴Jesús íimacáiná: Profeta yàasu cáli néeséeyéi càmita neebáida profeta itàacái, yái itàaníríca Dios inùmalìcuíse, càmita nacái naicácani cáimiétaquéri iyú. ⁴⁵Jesús yàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá níái ìyéeyéica néeni natàidaca Jesús cayábéeri iyú nàyacáinaté Jerusalén ìyacàlená néeni naicácaténá Pascua yàasuná culto, íná yéewa naicácaté macáita yái Jesús imàníricaté néenibàa, yái cànírica áiba wenàiwica idé imànica.

⁴⁶ Néese Jesús yàanàaca áiba yàcalé néré ípidenácatalé Caná, Galilea yàasu cáli ínatalé imàacacataléca úni iwènúacawa uva ituní iyú. Aiba yàcalé ípidenácatalé Capernaum ìyaca mawiénita Caná ìyacàlená irí. Iyacaté Capernaum ìyacàlená mìnali, gobierno yàasu wenàiwica máiníri cachàinica íibaidéerica rey irí, yái reyca icuèricaté nàasu cáli. Yá cáuláicaca gobierno yàasu wenàiwica ìiri. ⁴⁷Yái gobierno yàasu wenàiwica yéemíacanáíta Jesús íináwaná ìwali yàanàanáté Galilea yàasu cáli néré Judea yàasu cáli íicha, yá yàaca íicáca Jesús. Isutáca Jesús íicha wawàsi yàanápínáwa icapèe néré ichùnìacaténá ìiri iwàwéeri yéetácawa. ⁴⁸Néese Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutàacái éwita càmicáaníta píicá numànica yái cànírica wenàiwica idé imànica. Quéwa, càmitacué píwàwa peebáidaca nulí àta píicácaalítacué numànica áiba wawàsi imàaquéericuéca píináidacawa píicáidaca nulí — íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹Quéwa gobierno yàasu wenàiwica íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, píacàatétawa nucapèe néré ipíchaná nuìri yéetácawa —íimaca. ⁵⁰Néese Jesús íimaca irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa. Cáuca píirica. Idéca mecuní ichàbacawa íicha —íimaca yái Jesúsca. Yá asìali yeebáidaca Jesús itàacái, íná yèepùacawa icapèe nérépináwa. ⁵¹Néese mawiénicaalíténi icapèe iríwa, yá yàasu wenàiwicanái namusúacawa icapèe irìcuíse náipunitáidacani. Yá náimaca irí:

—¡Cayábaca píirica! ¡Cáucáni! —náimaca. ⁵²Néese isutáca yéemíawa nía càinácaalíté hora irìcu idé mecuní ichàbacawa íicha. Yá náimaca irí:

—Táquicha a la unata táicalé mecuní ichàbacawa íicha — náimaca.

⁵³ Néese yáaniri yáalíacawa hora ìwali, yáta horaca Jesús íimacatáicata irí: “Cáuca píirica. Idéca mecuní ichàbacawa íicha”, càité íimaca yái Jesúsca. Yá yeebáidaca Jesús itàacái, macái yéénánái yáapichawa.

⁵⁴ Yácata pucháibáaná wawàsi Jesús imàníríca, yái càmlíríca wenàiwíca idé imàníca idécánáamíté yèèpùacawa Judea yàasu cáli ícha Galilea yàasu cáli néré.

5

Jesús sana al paralítico de Betzata

¹ Néeseté àniwa judíonái namànica áiba culto Jerusalén iyacàlená írìcu, íná Jesús yàacawa néré àniwa. ² Jerusalén iyacàlená néeni iyacaté abéeri úni yàalu manuírí náiquéericaté cáli yèewiré mawiénita Jerusalén iwáiná inùma írì, abéeri inùma ípidenéeri Ovejanái yàasu. Yái úni yàalu manuíríca ípidenéeri Betzata hebreo itàacái iyú idènièri itéesewa cinco namanùbaca capìima nacáiyéi manuínaméeyéi. ³ Madécaná cáuláiquéeyéi wenàiwíca nàyaca macái capìima írìcu mawiénita úni yàalu manuírí írì. Nàyaca néeni matuíyéi, éruíyéi yàabàli nacái, máapinéeyéi nacái. Yá naliacawa cáli ínata natuíyàacaténá úni icusúanícawa. ⁴ Yáciná áibaalíté ángel iricùacawa chènuníse yèewladacaténá úni. Néese cawinácaalí idàbáanéeri cáuláiquéeri iricùacawa úni yáaculé, yásí cayábacani, yá uláicái ichàbacawa ícha càinácaalí uláicái wenàiwíca idènièrica. ⁵ Néese ìyaca cáuláiquéeri asìali cáuláiquéeyéi yèewi. Cáuláicacatèni treinta y ocho camuí. ⁶ Néeseté Jesús yàanàaca néré, yá iicáca yái cáuláiquéeri irièricawa néenibàa. Jesús yáaliacáinátéwa iináwaná ìwali yái cáuláiquéerica yùuwichàacatéwa madécaná camuí, íná Jesús íimaca írì:

—¿Piwàwasica cayábaca pía àniwa? —íimaca yái Jesúsca. ⁷ Yái cáuláiquéerica íimaca írì:

—Néeni, canáca nulí áibanái itéenápiná núa úni yáaculé icusúacaalíwa yái única. Macái yàawiríata nuwàwacaalí nulicùacawa néré, yá áiba iricùacawa nupíchalé —íimaca. ⁸ Néese Jesús íimaca írì:

—Pimichàawa. Pichùnìa pìalubáíwa, pìanáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁹ Yáta cayábaca yái asìalica. Néese yeedáca yàalubáíwa, yá idàbaca yèepunícawa. Quéwa Jesús ichùnìacani sábadò írìcu judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁰ Iná abénaméeyéi judío íiwacanánái náimaca írì yái cáuláiquéerimica:

—Siùca sábadò wayamáidacatáicawa, íná càmita wàawirináimi íiwitáise imàaca pèepunídaca pìalubáíwa —náimaca. ¹¹ Néese yái asìali íimaca nalí:

—Yáara ichùnìèrica núa íimaca nulí: ‘Pichùnìa pìalubáíwa, pìanáwa’, íimaca nulí —íimaca yái cáuláiquéerimica. ¹² Néese nasutáca néemlawani:

—¿Cawiná ichùulìa pichùnìaca pìalubáíwa, pìanápináwa? ¿Cawiná càì íimaca pírí? —náimaca. ¹³ Quéwa yái asìali càmita

yáalíawa cawinácaalíni yái ichùnìericaténi madécanácaíná wenàiwica ìyaca néeni, Jesús nacái yàacatéwa ícha. ¹⁴ Néesezáwa Jesús yàanàaca yái asìalica templo ìricu. Yá Jesús íimaca írí:

—Péemìa cayába. Idéca cayábaca pía uláicái ícha. Picá pimàni pibáyawanáwa quirínama ipíchaná áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái yàanàaca píwali —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵ Néese yái asìali yàacawa icàlidaca judío íiwacanánái írí Jesús iináwaná ìwali ichùnìacaténi. ¹⁶ Iná níai judío íiwacanánáica nàuwideca namànica Jesús, nasàiwicaca írí wawàsi nacái mamáalàacata ichùnìacáinaté wenàiwica sábadu ìricu judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁷ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Núaniri Dios íbaidaca mamáalàacata, càita nacái nuíbaidaca —íimaca yái Jesúsca.

¹⁸ Iná níai judío íiwacanánáica máini cachàiníwanái nawàwaca nanúacani. Yá báawaca najácani ichùnìacáiná wenàiwica sábadu ìricu judíonái iyamáidacatáicawa. Icàlidaca nacái iináwaná ìwaliwa càide iyúwa abéeri Dios inacáiri, íimacáiná Dios ìwali yáaniricani.

La autoridad del Hijo de Dios

¹⁹ Néeseté Jesús íimaca judío íiwacanánái írí: “Péemìacué cayábani, núaquéi Dios líri càmita yéewa numàni wawàsi nulínáamitawa. Numànica abéerita yái nuíquérica Núaniri Dios imànica. Macáita yái Núaniri Dios imàníríca, càita nacái numànica, núa Dios lírica. ²⁰ Cáininácáiná Núaniri Dios íicáca núa, íná yáasáidaca nulí macáita yái imàníríca. Yáasáidapíná nacái nuicá wawàsi cachàiníwanái, imàaquéeripínacué píináidacawa píicáidaca nulí. ²¹ Càide iyúwa Núaniri Dios ímichàidáaná wenàiwica yéetácáisi ícha yàacaténá nacáuca àniwa, càita nacái numànica, núa Dios lírica: Nùaca nacáuca cawinácaalí nuwàwéeyéica idènlaca ícáuca. ²² Canácatáita Núaniri icàlida wenàiwica iináwaná ìwali yùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa, Dioscáiná idéca imàacaca nucàlidáanápíná naináwaná ìwali macáita wenàiwica báawéeyéica, nùuwichàidáanápíná nía nabáyawaná ìwalísewa, núa Dios lírica. ²³ Idé càì Núaniri Dios imànica yéewacaténá macái wenàiwica nàaca nucàaluíná, núa Dios lírica, càide iyúwa nàaná Núaniri Dios ícàaluíná. Cawinácaalí wenàiwica càmíríca yàa nucàaluíná, càmita nacái nàaca Núaniri Dios ícàaluíná, yái íbànuèrica núa.

²⁴ “Péemìacué cayábani, cawinácaalí yéemìerica nutàacái cayábéeri iyú, yeebáida nacái Dios itàacái, yái íbànuèrica núa, yái wenàiwicaca idènlaca siúcáisede ícáucawa càmírí imáalàawa, yá íyapíná càiripínáta Dios yáapícha. Iná càmita iwàwacutápiná nuémíaca áibanái ícháawàanáca iináwaná ìwali càinácaalíté imàni íbáyawanáwa, íyacáiná càide iyúwa

wenàiwica imichèericawa yéetácáisi íicha, idèniacáiná siúcáisede icáucawa cà míri imáalàawa. ²⁵ Péemiacué cayábani, máini mesúnamáita wenàiwicanái canéyeyéi icáuca cà míri imáalàawa néemiánápiná nutàacái. Yá néemiaca nàyaca nutàacái siuca, núa Dios Iirica. Cawinácaalí yeebáidéyeyéica nutàacái, nadèniápiná nacáucaawa cà míri imáalàawa Dios yáapichawa. ²⁶ Càide iyúwa Núaniri Dios idèniáná ichàiniwa yàcaténá nacáuca cà míri imáalàawa, càita nacái idéca imàacaca nudèniaca nuchàiniwa, núa Iirica, nùacaténá nacáuca cà míri imáalàawa. ²⁷ Núaniri Dios idéca ichùuliaca nucàlidaca èeri mìnáná iináwaná nùuwichàidáanápiná nía nabáyawaná ìwalisewa, núa Dios Iirica, wenàiwicacáiná nacái núa, núa asialí Dios néeséerica. ²⁸ Picáuqué píináidawa máini càulenéericani yái tàacáisi nucàlidéericuécá pirí, yácáiná áiba èeriwa macáita yéetéyeyéimiwa néemiápiná nutàacái, núa Dios Iirica, numáidacaalípiná níawa. ²⁹ Néemiacaalípiná numáidáaná nía, yásí namichàacawa càliculli iricúise. Cawinácaalí imàniyéicaté cayábéeri, namichàapinácawa nàyacaténá càiripináta Dios yáapicha, quéwa cawinácaalí imàniyéicaté ibáyawanáwa, namichàapinácawa nàuwichàacaténáwa càiripináta”, íimaca yái Jesúsca.

Pruebas de la autoridad de Jesús

³⁰ Jesús íimacaté judío íiwacanánái irí: “Càmita yéewa numànica wawàsi nulínáamitawa. Nucàlidapiná wenàiwicanái iináwaná ìwali nùuwichàidáanápiná nía nabáyawaná ìwalisewa càide iyúwa Núaniri Dios ichùulianá. Nucàlidapiná nacái naináwaná ìwali machacàníiri iyú nùuwichàidáanápiná níawa, càmicáiná numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Néese numànica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná yái ibànuèrica núa aléi èeri iriculé. ³¹ Nucàlidacaalí nuináwaná ìwaliwa máiníná cachàinica núatá, yásí yéewaná piyúunáidacuécá canéerica iwèni meedátáni, yái nutàacáica. ³² Quéwa iyacaté áiba icàlidéericaté nuináwaná ìwali cawinácaalí núa, yácata Juan el Bautistami. Yá nualíacawa icàlidacaté nùwali báisiiri iyú. ³³ Pibànùacatécué wenàiwica nasutácaténáté néemiawa Juan el Bautista càinácaalíté íimaca nùwali. Yaté icàlidaca nuináwaná ìwali báisiiri iyú. ³⁴ Quéwa cà míri máini iwàwacutéeriwa nulí wenàiwicanái itàacái. Nucàlidacáitacué pirí ìwali yái tàacáisi Juan icàlidéericaté nùwali yéewanápinácué peebáidaca nutàacái nuwasàacaténácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ³⁵ Péemiacué comparación: Juan iyacaté càide iyúwa lámpara ipucuéricawa, icànéeri wenàiwicanái ìwali. Càita Juan yéewáidacatécué pía amalácaténácué píiwitáise piyáanápinácué machacàníiri iyú. Yaté achúma èerita casíimáicatécué piwàwa péemiaca Juan itàacái. ³⁶ Quéwa iyaca áiba wawàsi cawèníiri

Juan itàacái ícha. Yái numànírica càmlírica áiba wenàiwica idé imànica, càide iyúwa Núaniri Dios ichùulianá numànica, yácata yáasáidaca báisíiri iyúcani Dios idéca ibànùaca núa.³⁷ Núaniri Dios, yái ibànuèrica núa, yácata nacái imàaquéricaté profetanái itànàaca tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluté Dios imàacacáinaté natànàaca itàacái, éwitacué càmicáaníta pialimá péemiaca Núaniri Dios itàanica, càmitacué nacái pialimá piicácani.³⁸ Quéwa càmitacué piwàwa peebáidaca Dios itàacái Dios ibànuèricatécué pirí, càmicáinacué piwàwa peebáidaca nutàacái, núa asìali Dios ibànuèrica.³⁹ Pidécuéca péewáidacawa cayábèeri iyú Dios itàacái ìwali profetanái itànèericaté Dios inùmalicúise piyúunáidacáinacué piyapínaca càiripínata ìwalise yái péewáidáanacuécawa meedá Dios itàacái ìwali, quéwa Dios itàacái icàlidaca nuináwaná ìwali.⁴⁰ Quéwa éwita Dios itàacái icàlidacáaníta nùwali, càicáanítacué càmita piwàwa peebáidaca nulí pidèniacaténacué picáucawa càmlíri imaalàawa Dios yáapicha.

⁴¹ “Càmita nucutá mamáalàacata wenàiwicanái naicáanápíná núa càiride iyúwa máinírica cachàinica cháí èeri írìcu.⁴² Nualíacuéca nuicá piíwitáise. Yá nualíacawa càmitacué cáininá piicáca Dios.⁴³ Núaniri Dios idéca ibànùacuéca núa pìatalé, quéwa càmitacué pitàida núa cayába, càmitacué nacái peebáida nutàacái. Quéwa áibacaalí péenacué yàanàa icàlidéeri yàasu tàacáisiwa meedá, yásí peebáidacuéca itàacái nutàacái ícha.⁴⁴ Càmitacué pialimá peebáidaca nutàacái, piwàwacáinacué meedá pimànica iyúwa pinacáiyéi iwàwáaná cayábacaténacué naicáca pía. Càmitacué piwàwa pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái abéerita Diosca, yéewacaténacué casímáica iicáca pía.⁴⁵ Picácué pínáidawa nucháawàanápínacué piináwaná ìwali Núaniri Dios iríwa. Càmita iwàwacutá nucháawàacuéca piináwaná ìwali, iyacáiná áiba icháawèericuéca piináwaná ìwali, yái profeta Moisés itànèericaté tàacáisi pibáyawaná ìwalicué, éwitacué piyúunáidacáaníta Moisés yàasu tàacáisi iwasàanápínacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.⁴⁶ Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicúise. Quéwa càmitacué peebáida Moisés yàasu tàacáisi báisíiri iyú. Báisícaalicué peebáidaca Moisés yàasu tàacáisitá, yá peebáidacuéca nutàacái nacáitá Moiséscáiná itànàacaté nuináwaná ìwali.⁴⁷ Quéwa càmitacué peebáida tàacáisi profeta Moisés itànèericaté nuináwaná ìwali, íná càmita nacáicué peebáidapíná yái tàacáisi nucàlidéeripínacuéca pirí”, ímaca yái Jesúsca.

6

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹ Néesetécáwa, Jesús yàacawa abéemàalé Galilea icalìsaniná ícha, áibaalí ípidenéeri Tiberias. Wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. ² Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamiwáise àta alénacaalí yàawa, naicácáináté imànica madécaná yái càmirica wenàiwica idé imànica ichùnìacaténá cúláiquéeyéi. ³ Néese Jesús yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa wáapicha wía yéewáidacaléca. ⁴ Mawiénicaté Pascua yàasu èeri judiónái imànicatáicaté yàasu cultowa máiniiri iwàwacutácawa nalí ípidenéeri Pascua. ⁵ Néese Jesús iicáidaca nalí níái manùbéeyéi wenàiwicaca yèyécawa yàatalépiná. Iná Jesús ímaca Felipe irí:

—¿Alénásica yéewa wawèniaca nayáapiná níái manùbéeyéi wenàiwicaca? —Ímaca yái Jesúsca. ⁶ Jesús isutáca yéemìawani yáalimáidacaténá iicáwa Felipe, yáalíacaténáwa càinácaalí Felipe ínáidáanáwa, Jesúscáiná yáalíacatéwa càinácaalí imànínapínaté wàacaténá wenàiwica iyáapiná. ⁷ Néese Felipe ímaca:

—Càmita wáalimá wàaca nayáapiná. Ewita wadèniacaalí doscientos denario imanùbacatá, yái doscientos èeri iwènicatái, càicáaníta caná yéewanáwa wawèniaca pan cayába yáaliméeripiná wàaca nayáatá, ibatàa púubanamáanápínatá — ímaca. ⁸ Néese abéeri wéená, wía yéewáidacaléca, ípidenéeri Andrés, yái Simón Pedro iméeréerica, ímaca Jesús irí:

⁹ —Iyaca cháí abéeri sùmài idènièri cinco namanùbaca cebadéeri panca, pucháiba cubái imìdecaná nacái, quéwa càmita náalimá níái manùbéeyéi wenàiwicaca — ímaca yái Andrésca. ¹⁰ Néese Jesús ímaca walí:

—Pichùuliacué náawinacawa canánama — ímaca yái Jesúsca. Iyacatái madécaná masicái, yá náawinacawa. Nàyaca cawàwanáta cinco mil namanùbaca asíanái. Càmita waputàa càisimalénacaalí inanái, sùmanái nacái. ¹¹ Néese Jesús yeedáca níái panca icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese isubèriadaca nía, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca, yéewacaténá wawacùaca wenàiwicanái iríni, níái yáawinéyécawa néeni. Càita nacái Jesús imànica cubái imìdecaná yáapicha, yá wawacùaca nalíni, càinácaalíté imanuíca nawàwa nayáaca. ¹² Idécanáami nayáaca cadénama, yá Jesús ímaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Piacué peedá yéenáimi imàaquéericawa, ipíchaná yúucacawa — ímaca yái Jesúsca. ¹³ Iná wàaca weedáca pan yéenáimi imàaquéericawa, yá wapuniadaca doce namanùbaca mapíiri pan yéenáimi iyú, yái imàaquéericawa cinco namanùbaca cebadéeri pan ícha. ¹⁴ Níái wenàiwicaca naicácáiná Jesús imànica yái càmirica áiba wenàiwica idé imànica, iná náimaca nalíwáaca:

—Báisíta yácata yái profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalícuíse, yái wacuèrinápiná càide iyúwaté profeta Moisés itànàanáté tàacáisi ìwali yàanèeripínacaté aléi èeri

irìculé —náimaca. ¹⁵ Quéwa Jesús yáalíacawa nawàwáaná náibàacani cachàiníri iyú namàacacaténá Jesús iyúwa nàasu rey icùanápiná nía, íná Jesús yàacawa náicha dúli ínatalé iyacaténá abéerita.

Jesús camina sobre el agua

¹⁶ Táicacaalíté yàacawa, néese wía yéewáidacaléca walicùà wàacawa Galilea icalìsaniná néré. ¹⁷ Néese wawàlùacawa barca irìculé, yá wadàbaca wachàbaca wàacawa abéemàalé calìsa ícha wàanàacaténá Capernaum iyacàlená nérépiná. Idé catáca wàwali quéwa Jesús càmiritàacá yàanàa wàatalé. ¹⁸ Néese manuírì màladàca imichàacawa cáulicáiná ipùà wía cachàini. ¹⁹ Néese máadáini watenácaté cawàwanáta cinco kilómetro, seis kilómetro idècuni cawàwanáta, yá waicáca Jesús yèpuníriwa úni inàniacubàa, mawiénita yàacawa wàasu barca irí. Yá cáluca wía báawanama, càmicáiná wáalía waicácani. ²⁰ Quéwa Jesús íimaca walí:

—¡Núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca walí. ²¹ Néese casíimáiri iyú weedáca Jesús barca irìculé, yáta barca yàanàaca wawàwacataléca wàacawa.

La gente busca a Jesús

²² Mapisáita àniwa níai manùbéeyéi wenàiwicaca wamàaquéeyéicaté abéemàalé Galilea icalìsaniná ícha nawàwacaté nacutáca Jesús. Náalíacawa càmitaté Jesús yàawa wáapicha, wía yéewáidacaléca táicalémi watécaalíté yái abéeri barcaca iyéericaté néeni. ²³ Quéwa abénaméeyéi wenàiwica Tiberias iyacàlená néeseeyéi nàanàaca barca irìcu mawiénita cáli irí yái cálica wenàiwica iyáacatáicaté pan idécanáamité Wáiwacali yàaca Dios irí cayábéeri. ²⁴ Néese wenàiwicanái càmicáinaté nàanàa Jesús, càmicáiná nacái nàanàa wía, wía Jesús yéewáidacaléca, ínáté nawàlùacawa madécaná barca irìculé nachàbacaténá calìsa nàanàanápíná Capernaum iyacàlená néré nacutácaténáni, yái Jesúsca. Yá nachàbaca calìsa.

Jesús, el pan de la vida

²⁵ Idécanáamité nàanàaca abéemàalé calìsa ícha, yá nàanàaca Jesús. Náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, ¿càicaalínáté pianàa aléi? —náimaca.

²⁶ Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, càmitàacáwa píalía péemiacaca càinácaalí íimáaná yái numànírica càmirita áiba wenàiwica idé imànica. Píalíacáitacuéwa piyáacaté piyáacaléwa cadénama meedá, íná picutácuéca núa yàacàsì ìwalínápiná meedá. ²⁷ Picácué máini cáinináca piicáca piyáacaléwa cháì èeri irìcu imáalàapínacáináwa meedá caquialéta yái yàacàsica. Néese, iwàwacutácué cawènírica piicáca yái yàacàsica yèerica picáuca càmiri imáalàawa, yái Dios yúuleca nuèripinácuéca pirí, núa asiali

Dios néeseérica. Yácaína Núaniri Dios idéca imàacaca nudèniaca nuchàiniwa nùacaténacué picáuca càmiri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese náimaca Jesús irí:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànica wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná? —náimaca. ²⁹ Jesús íimaca nalí:

—Dios iwàwacué peebáidaca nutàacái, núa wenàiwica Dios ibànuèrica —íimaca yái Jesúsca. ³⁰ Néese nasutáca néemlawni:

—¿Càiríná wawàsi áiba wenàiwica càmiri idé imànica pimàniripiná waicá yéewanápiná weebáidaca pitàacái? ¿Càinásica píalimá pimànica? ³¹ Wàawirináimi nayáacaté pan nacáiri èeri imanùbaca ípidenéericaté maná nèepunícaalítéwa manacúali yùucubàa càinàwàiri, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Salmos irícu: ‘Imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa chènuníise èeri imanùbaca nayáapiná’, càì profeta itànàacaté Moisés iináwaná iwali —náimaca. ³² Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, Moisés càmitaté yàa nayáapiná pan chènuníiséeri. Yácata Núaniri Dios yèericaté nalíni, èeri imanùbaca, quéwa siúcáise de yàacué pirí yái báisíiri yàacàsi chènuníiséérica. ³³ Núacata yái Dios yúule cáurica Dios yèericuécá pirí, núa iricuèricawa chènuníise, yá nùaca nacáuca càmiri imáalàawa níái èeri mìnánáica —íimaca yái Jesúsca. ³⁴ Néese nasutácani:

—Uwé, pìà wayáa yái yàacàsica mamáalàacata —náimaca. ³⁵ Jesús íimaca nalí:

—Núacata yái yàacàsica yèerica wenàiwicanái icáuca càmiri imáalàawa. Ewita piyáacáanítacué piyáacaléwa èeri irícuíri yàacàsi, càicáaníta maa pitacué pía àniwa, macàlacuécá nacái piwàwa àniwa. Quéwacué peebáidacaalí nulí, pimànicaalícué nacái càide iyúwa nuwàwáaná, yásí matuíbanáicuécá piwàwa Dios yáapicha càiripináta, càide iyúwa casímáiná wenàiwica càmiyéica máapi, càmiyéi nacái macàla iwàwa. ³⁶ Quéwa nudéca nucàlidacuécá piríni, éwitacué piicácaníta yái numànírira, càicáanítacué càmita peebáida nutàacái mamáalàacata. ³⁷ Cawinácaalí Núaniri Dios imàaquéeyéica nùasunáipiná, níata yeebáidapiná nutàacái. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacái, canácatáita núuca nuíchawa nía. ³⁸ Càmita nùanàa chènuníise numànicaténá meedá iyúwa nuwàwáaná. Néese nudéca nùanàaca numànicaténá càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa. ³⁹ Núaniri Dios yái ibànuèrica núa càmita iwàwa yúucacawa nuícha abéeri nùasu wenàiwicanái yéená, Dios imàaquéeyéica yeebáidaca nutàacái. Néese Dios iwàwa numicháidaca nía yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁰ Yácaína Núaniri Dios iwàwa nadèniaca nacáuca càmiri imáalàawa Dios yáapicha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Dios írira núa, yeebáidéeyéi nacái

nutàacái. Néese numichàidapiná níawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa —ímaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese níái judío íiwacanánáica nadàbaca natàaníca báawéeri iyú Jesús ìwali íimacáinaté: “Núacata yái Dios yúuleca chènuníiséeri Dios yèericuéca pírí, nùacaténacué picáuca cà míri imáalàawa”, íimaca. ⁴² Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Yácata Jesús meedá, yái José ìrimical! Wáalíca waicáca isèenái, yáanirimi, yáatúa nacái. ¡Ichìwaca meedá yái icàlidacáiná iricùacasawa chènuníise! —náimaca. ⁴³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué càì pitàaní píríwáaca. ⁴⁴ Abéerita Núaniri Dios imàaquéeri wenàiwica neebáidaca nutàacái, yéewanápiná nùasu wenàiwicaca nía. Yá numichàidapiná níawa yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁵ Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise. Càité íimaca: ‘Dios yéewáidapiná macái wenàiwica’, càì itànàaca. Iná yéewa macáita yéemièyéica Núaniri Dios itàacái, yéewáidéeyéi nacáíwa ìwali, neebáidapiná nutàacáíwa.

⁴⁶ “Canácataacá áiba nuícha iiquéeri Núaniri Dios. Abéerita núa, yái Dios ibànuèrica chènuníise, nudéca nuicácani. ⁴⁷ Péemíacué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái idèniàca siúcáisede icáucawa cà míri imáalàawa. ⁴⁸ Núacata yái yàacàsica yèerica wenàiwica icáuca cà míri imáalàawa. ⁴⁹ Pìawirináimicué nayáacaté nayáacaléwa èeri imanùbaca, yái pan nacáirica ípidenéericaté maná Dios ibànuèricaté nalí chènuníise idècunitàacá nèepunícawa manacúali yùucubàa càinàwàiri. Nayáacaté maná èeri imanùbaca, quéwa béeyéicalíté nía, yáté néetácawa càide iyúwa macái èeri mìnánái yéetánáwa. ⁵⁰ Quéwa nucàlidacué pírí nùwaliwa, núacata yái yàacàsica iricuéricawa chènuníise: Cawinácaalí wenàiwica iyéerica yái yàacàsica, iyapiná càiripináta Dios yáapicha. ⁵¹ Núacata yái yàacàsi cáurica iricuéricawa chènuníise: Cawinácaalí iyéerica yái yàacàsi cáurica, idèniapiná icáucawa cà míri imáalàawa Dios yáapicha. Yái yàacàsi nuèripináca nalí, yácata nuiná yái. Yá numàacapiná nuináwa nuétáténáwa yéewanápiná èeri mìnánái nadèniàca nacáucawa cà míri imáalàawa Dios yáapicha —ímaca yái Jesúsca yéewáidacaténá nía imàacáanápínaté icáucawa.

⁵² Néese níái judío íiwacanánáica nadàbaca natàaníca nalíwáaca chàinisíiri iyú. Yá néemíanícawa, náimaca nalíwáaca:

—¡Canáca yéewaná yàaca wayáa iináwa yái asíalica! —náimaca. ⁵³ Jesús íimaca nalí:

—Péemíacué cayábani, càmicaalícué piyáa nuiná, núa asíali Dios néeséerica, càmicaalícué nacái píira nuíraná, càmitacué pidèniapiná picáucawa cà míri imáalàawa. ⁵⁴ Cawinácaalí iyéerica nuiná, ìrèeri nacái nuíraná, idèniàca siúcáisede

icáucawa càmíiri imáalàawa; néese numichàidapinácani yéetácáisi lícha èeri imáalàacaalípináwa. ⁵⁵ Cayábéeri yàacàsi yái nuináca. Cayábéeri nacái nuíraná wenàiwica ìrapiná. ⁵⁶ Cawinácaalí iyéeri nuiná, ìréeri nacái nuíraná, ìyaca abédanamata núapicha, núa nacái nùyaca abédanamata yáapicha. ⁵⁷ Núaniri Dios yái ibànuèrica núa ìyaca càiripináta. Núa nacái nùyaca càiripináta Núaniricáiná yàaca nucáuca. Càita nacái cawinácaalí iyéerica nuiná, yá nùaca nacái icáuca càmíiri imáalàawa. ⁵⁸ Nucàlidacué pirí nùwaliwa yái yàacàsica iricuèricawa chènuníise. Yái yàacàsica càmíiricata càide iyúwa maná yái pan nacáirica pìawirináimi iyéericatécué, quéwaté béeyéicaalí nía, yá néetátéwa càmicáiná yéewa maná yàaca nacáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí iyéerica yái yàacàsica nuèripináca irí, idènipiná icáucawa càmíiri imáalàawa —cài Jesús icàlidaca nalí comparaciòn, yéewáidacaténá nía iwàwacutáanápínaté imàacaca icáucawa yéewacaténá yàasu wenàiwica nadèniaca nacáuca càmíiri imáalàawa.

⁵⁹ Càité Jesús yéewáidaca judíonái nàwacáidáyacacaalítéwa néewáidacáalu irícuwa Capernaum iyacàlená néeni.

Palabras de vida eterna

⁶⁰ Néeseté manùbéeyéi néená níai yèepuníiyéicatéwa Jesús yáapicha quéechatécáwa, idécanáamité néemiaca Jesús itàcái yéewáidéerica iyú nía, yá náimaca nalíwáaca:

—Máini càulenáca weebáidaca yái tàacáisi icàlidéerica walí. ¿Càmita wawàwa weebáidaca itàcái! —náimaca. ⁶¹ Quéwa Jesús yáalíacawa natàaníca báawéeri iyú itàcái ìwali. Yá íimaca nalí:

—¿Cánácué báawa péemiacani, yái nucàlidéericuéca pirí? ⁶² Néese, ¿càinásicué pínáidacawa piicácaalícué núa, asíali Dios néeséerica, numichàacawa chènuniré àniwa, aléera nùyacataléca bàaluité? ⁶³ Abéerita Espíritu Santo yèeri wenàiwica icáuca càmíiri imáalàawa. Canácaalí Espíritu Santotá, yásí canéerica iwèni meedá yái nuínacatá. Yái comparaciòn nucàlidéericuéca pirí yàacàsi ìwali íimáanáca Espíritu Santo yàacuéca picáuca càmíiri imáalàawa peebáidacaalícué nutàacái báisíiri iyú. Càmita íimáaná iwàwacutácué piyáaca nuínásiwa. ⁶⁴ Quéwa nàyaca abénaméeyéi pèewi càmíiyéipiná idèniaca icáucawa càmíiri imáalàawa càmicáiná neebáida nutàacái —íimaca yái Jesúsca. Càì Jesús íimaca yácáiná idàbacatáiseté imáidaca yéewáidacalénáíwa quéechatécáwa, yáté yáalíacawa cawinácaalí nía càmíiyéipínacaté yeebáida itàcái, yáalía nacáíwa chánácaalí wéená itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni. ⁶⁵ Néese Jesús íimaca nalí nacái:

—Iná nudéca nucàlidacuéca piríni canácata yáaliméeri nùasu wenàiwicapiná càmicaalícawa Núaniri Dios imàaca yeebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

66 Néese madécaná néená níái yèepuniyéicatéwa quéechatécáwa Jesús yáapicha nèepùacawa ícha. Càmita quirínama nàacawa yáapicha. 67 Néese Jesús isutáca yéemìawa wía, wía yéewáidacaléca, doce wamanùbaca. Yá ímaca walí:

—¿Néenicué nacái pía yèeyéipináta nacáiwa? —ímaca yái Jesúsca. 68 Quéwa Simón Pedro ímaca irí:

—Wáiwacali, canácata áiba yéewáidéeri wía. Abéerita pía icàlidéeri walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wadènacaténá wacáucawa càníri imáalàawa. 69 Weebáidaca pitáacái. Wáalíaca nacái mabáyawanéeri Mesíasca pía, yái wacuèrináca, yái cáuri Dios Iirica —ímaca yái Pedroca. 70 Jesús ímaca walí:

—Nudéca nuedácuéca pía, píacué docéeyéica imanùbaca. Quéwa abéeri péenácué Satanás yàasu —ímaca yái Jesúsca.

71 Càité Jesús icàlidaca Judas iwali, yái Simón Iscariote iirimi. Ewita abéeri wéenácánítani, wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càicáaníta Judas itéenápinácaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni.

7

Los hermanos de Jesús no creían en él

1 Néese Jesús yèepunícatéwa Galilea yàasu cáli ínatabàa. Càmitaté iwàwa iyaca Judea yàasu cáli ínata, níacáiná judío íiwacanáiná nawàwacaté nanúacani. 2 Quéwa mawiénicaté judiónái yàasu culto abéeri semanéerica ípidenéeri Enramadas, nàyacaténáté caplíma irícu. 3 Iná Jesús yéénánái náimaca irí:

—Píca piyamáawa cháí, néese píawa Judea yàasu cáli néré yéewacaténá píasu wenàiwica iyéeyéica néeni naicáca yái pimàníricasa cànírica áiba wenàiwica idé imànica. 4 Aiba iwàwacaalí manùba wenàiwica náalía naicácani, néese càmita imàni wawàsi ibàacanéeri iyú. Báisícaalí píalimá pimànica yái cànírica wenàiwica idé imànica, yá iwàwacutá pimànicani manùba wenàiwica yàacuésesemi —náimaca. 5 Càica Jesús yéénánái icàlidaca iríni, càmicáiná nacái neebáida irí. 6 Néese Jesús ímaca nalí:

—Càmitàacá nuénáiwaná yàanàa, quéwacué píalimá píibaidaca píasu wawàsiwa macái èeri imanùbaca. 7 Aibanái èeri mìnánái càníyéica yeebáida nutàacái càmitacué yéewa báawaca naicáca pía, quéwa báawaca naicáca núa numàacacáiná náalíacawa nabáyawaná iwaliwa. 8 Píacuéwa culto néré, núa quéwa càmitàacá nùawa siùca, càmicáinátàacá nuénáiwaná yàanàa cayába —ímaca yái Jesúsca. 9 Néese idécanáami càicàlidaca nalíni, yá Jesús iyamáacawa náicha Galilea yàasu cáli néré.

Jesús en la fiesta de las Enramadas

10 Néseté idécanáami Jesús yéenanái yàacawa, yá Jesús yàacawa nacái Jerusalén iyacàlená nérépiná. Càmita quéwa yàawa manùba wenàiwica yáapicha; yàacawa batéwa ibàacanéri iyú. 11 Néese judío íiwacanánái nacutácani culto yaalí, Jerusalén iyacàlená írìcu. Yá nasutáidaca néemìawa wenàiwicanái:

—¿Alénásica yáara asìalica? —náimaca. 12 Nía nacái wenàiwicaca natàaníca ibàacanéri iyú nalíwáaca Jesús ìwali: “Cayábéeri íiwitáise”, náimaca. Quéwa áibanái náimaca: “Càmíirita cayába, ichiwáidacáiná wenàiwica meedá”, náimaca.

13 Quéwa macáita nataaníca Jesús ìwali ibàacanéri iyú cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái, níái báawéeyéica iicáca Jesús. 14 Idècunitàacá namànica culto semana ìwallabàacatái, yáté Jesús iwàlùacawa templo írìculé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. 15 Níái judío íiwacanánáica náináidacawa manuísíwata néemìaca Jesús yéewáidáaná. Yá náimaca ìwali:

—¡Canéeri iwèni meedá yàasu tàacáisi càmicáinaté yéewáidawa wàasu escuela írìcu! —náimaca nawènúadacaténá wenàiwica íiwitáise Jesús íicha. 16 Néese Jesús íimaca nalí:

—Yái nuéwáidéericuéca pía ìwali cà míirita nùasu tàacáisi. Nucàlidacué píri yàasu tàacáisi yái Núaniri Dios, yái ibànuèrica núa. 17 Aibacaalí iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yáaliacawa nuéwáidaca nía Dios yàasu tàacáisi iyú; náalía nacáíwa càmita nuéwáida nía nùasu tàacáisi iyúwa meedá. 18 Cawinácaalí itàanírìca íiwitáise iyúwa meedá iwàwa wenàiwicanái yàaca íimiétacaná, quéwa núa iwàwéeri wenàiwicanái yàaca Núaniri Dios íimiétacaná, yái ibànuèrica núa. Iná nutàaníca báisíri iyú, núacáináta yái báisírìca, càmita nacái nuchíwa.

19 “Profeta Moisés icàlidacaté píawirináimicué írìni càinácaalí Dios iwàwáanácué pímaníca. Quéwa canácatacué pèewi áiba imànírìca càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¿Cánácué píwàwa pínúaca núa? —íimaca yái Jesúsca. 20 Néese níái wenàiwicanáica náimaca írì:

—¡Demonio iyaca píwàwalìcu idacuèri píiwitáise, íná máiwitáiseca pía meedá! ¡Canácata iwàwéeri ínúaca pía! —náimaca. 21 Néese Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué píináidacawa manuísíwata píicáidaca yái numànírìcaté áiba sábadò bàaluité píyamáidacatáicuécawa, nuchùnìlacaalíté cáuláiquéeri asìali, íná báawacuéca píicáca núa numànicáiná yái wawàsi píiméericuéca ìwali cà míirìcasa Dios imàaca wamànica sábadò írìcu judíonái iyamáidacatáicawa. 22 Quéwa Dios imàacaca wáibaidaca sábadò írìcu iwàwacutácaalí wamànica áiba cayábéeri wawàsi Dios ichùlièrica wamànica. Càita iyaca circuncisiónca. Profeta Moisés yéewáidacaté nía circuncisión ìwali, càide iyúwaté wàawirináimi imànínáté circuncisión néenibe asianái írìwa madécaná

camuí Moisés ipíchawáise. Yái Moisés yéewáidacaté nía iwàwacutáanacué pimànica circuncisión sùmài irí abéeri semana idénáami imusúaca iicá èeri éwita iyacáníta sábadu piyamáidacatáicuécawa. Iná pimànicuéca circuncisión péenibe aslanái iríwa càinácaalí èeri iwàwacutátáicué pimànicani, yéewacaténacué pimànica machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùulianá. ²³ Càita pimànicuéca càide iyúwa profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi Dios inùmalicuise, yá pimànicuéca circuncisión péenibe aslanái iríwa éwitacué iwàwacutácáaníta pimànicani sábadu irìcu wayamáidacatáicawa, idèniacaalí abéeri semana yái sùmàica. Néese, ¿cánacué báawa piwàwa núapicha ìwalíse yái nuchùnianáca macái iiná yáara asialica cáuláiquerimica sábadu piyamáidacatáicuécawa? ²⁴ Picácué picháawàa wenàiwica iináwaná ìwali ipíchawáisecué pialía nàwali cayába càinácaalí namàiníná. Iwàwacutácué píináidacawa cáaliacáiri iyú ipíchawáise picàlidacuéca naináwaná ìwali. Néese, pitàanicuécá báisíiri iyú —ímaca yái Jesúsca.

Jesús habla de su origen

²⁵ Idécánáamité néemiaca Jesús ímáaná, néese abénaméeyéi iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néeni nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—¡Yácata Jesús, yái asiali judío íiwacanánái nacutéerica nanúacaténáni! ²⁶ Piicácué yái, itàanica iyúwa iwàwáaná itàanica macái wenàiwica yàacuésemi, quéwa wáiwacanánái càmita nàalàa cachàiníiri iyúni. Cawàwanáta wáiwacanánái naináidacawa ìwali Mesíascani, wacuèrinápiná wía judíoca, Dios ibànùericawá. ²⁷ Quéwa càmita yéewa Mesíascani, wáaliacáináwa ácatáiséericaalí yái asialica, quéwa Mesías yàanàacaalípiná, yá canáca yáalièripiná ìwali síisáanéericaalíni —náimaca. ²⁸ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwica templo irìcu, yá yéemiaca yái náiméerica ìwali. Néese Jesús ímaca cachàiníiri iyú:

—Piyúunáidacuéca pialíacawa nùwali. Piyúunáidacué nacái pialíacawa síisáanéericaalí núa. Quéwa càmita nùanàa numànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná, néese nudéca nùanàaca Dios ibànùacáiná núa, yái Dios báisíirica, càmíiricué pialía ìwali. ²⁹ Nualíaca Dios ìwali nùanàacáiná yàatanáise. Ibànùa nacái núa néese —ímaca yái Jesúsca.

³⁰ Néese judío íiwacanánái nawàwa náucaca Jesús presoíyéi ibànàliculé, quéwa càmitaté náibàani càmicáinatàacá Jesús yéenáiwaná yàanàa nanúacatáipinácaténi. ³¹ Quéwa madécaná wenàiwica neebáidaca Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànùericawá. Yá náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá Mesíascani yái asialica imànicáiná macái íiwitáaná yái càmíirica áiba wenàiwica idé imànica càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmalicuise,

yái Mesías yàanèeripinácate icùacatená wía, wía israelitaca —námaca.

Los fariseos intentan arrestar a Jesús

³² Néeseté abénaméeyéi fariseo néemiaca wenàiwicanái itàaníca ibàacanéeri iyú nalíwáaca Jesús iwali. Iná fariseonái, sacerdote íiwacanánái yáapicha nabànùaca nàasu úwináíwa icuèyéica templo náibàacatená Jesús náucáanápínani presoíyéi ibànaliculé. ³³ Iná Jesús íimaca:

—Nùyacué pèewi achúma èerita. Néese nuèpùacawa Dios yàataléwa yái ibànùericaté núa. ³⁴ Néese picutápinácué núawa, quéwacué càmita pidé pianàaca núawa càmicáinácué yéewa pianàaca néré nùyacatalépináca —íimaca yái Jesúsca. ³⁵ Néese judiónái námaca nasutáca néemlawa níawáaca:

—¿Alénásica yàawa yái asìalica càmicatalépinácasa wadé wàanàacani? Cawàwanáta yàacawa wéenánái yàatalé iyéeyéica càmiíyéi judío yèewiré yéewáidacatená càmiíyéi judío. Quéwa canápináta meedá yàacawa, càmicáiná neebáida itàacái. ³⁶ ¿Cáinásica íimáaná? ‘Picutápinácué núawa quéwacué càmita pidé pianàaca núawa càmicáinácué yéewa pianàaca néré nùyacatalépináca’, càì íimaca —námaca, naicáaníca Jesús iquíniná.

Ríos de agua viva

³⁷ Aiba èerité namáalàidáanápíná namànica culto, máiníiri iwàwacutácawa nalí yái èerica. Yá Jesús ibàlùacawa nàacuésemi, yá íimaca cachàiníiri iyú, icàlidaca nalí comparación:

—Pìwàwacaalícué picáucawa càmiíri imáalàawa càide iyúwa macaléeyéi iwàwa nawàwacaalí úni, néese peebáidacué nutàacái. Yásí nùacué picáuca càmiíri imáalàawa, càide iyúwa wàacaalí nàiraca úni, cawinácaalí macaléeyéica iwàwa. ³⁸ Càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta itànèericaté Dios inùmallicuíse, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, idènlapíná cáuri úni iwàwalicuwa, yái úni cáurica yèerica icáuca càmiíri imáalàawa càide iyúwa cayábéeri únibàa depuúwéeri canácatáita chuini —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Jesús icàlidaca nalí yái comparaciónca yéewáidacatená nía Espíritu Santo iwali, yái icuèripinácate náiwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yái úni cáurica íimáanáca càicanide iyúwa Espíritu Santo. Quéwa néenialíté càmitàacá Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri iriculé càmicáinatécá Jesús yéetáwa, càmicaalítécá nacái imichàawa chènuniré iyacatená cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha. Ináté càmitàacá yéewa Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri iriculé.

División entre la gente

⁴⁰ Néeseté abénaméeyéi néená níái wenàiwicaca idécanáami néemíaca Jesús itàacái, yá náimaca:

—Báiscata profetacani yái Jesúsca, càide iyúwa profeta Moisés itànàanaté tàacáisi profeta ìwali yàanèripinacaté yéewáidacatená wía —náimaca. ⁴¹ Aibanái íimaca:

—Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, wía judíoca —náimaca. Quéwa áibanái íima:

—Càmita yéewa wacuèrinápiná Mesías yàanàaca Galilea yàasu cáli néese. ⁴² Iwàwacutá rey David itaquèrinámicani yái Mesíasca, càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná profetanái itànèricaté. Iwàwacutá nacái imusúaca iicá èeri Belén ìyacàlená irícu, yái yàcaléca David imusúacatalécaté iicá èeri. Quéwa yái asíalica Jesús, Nazaret ìyacàlená néeséeri meedá. Iná càmita yéewa Mesíascani —náimaca, càmicáinaté néemíaca Jesús iináwaná ìwali imusúacaté iicá èeri Belén ìyacàlená irícu, rey David itaquèrinámi nacáicani, yái Jesúsca. ⁴³ Càita nàináidacawa Jesús ìwali, íná càmita abédanama náiwitáise náapichawáaca níái wenàiwicaca. ⁴⁴ Aibanái nawàwa náibàacani quéwa càmitaté náibàani.

Las autoridades no creían en Jesús

⁴⁵ Néeseté úwinái icuèyéica templo nèpùacawa fariseonái yàatalé, sacerdote íiwacanánái nacái. Yá náimaca úwinái irí:

—¿Cánacué càmita pité néeseni? —náimaca. ⁴⁶ Néese úwinái íimaca nalí:

—¿Canátàacá áiba wenàiwica itàníirica àta siùca nacáide càide iyúwa itàníná yáara asíalica! —náimaca. ⁴⁷ Néese fariseonái náimaca nalí:

—¿Pimàacasicué ichìwáidaca pía nacái càide iyúwa ichìwáidáaná áibanái? ⁴⁸ Canácata wéená wía náiwacanánáica, wía nacái fariseoca, canácata wéená yeebáidéeri itàacái. ⁴⁹ Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, canéeyéica iwèni meedá nía, càmiyeyí yáalíawa Dios itàacái ìwali, Dios yúuquéeyéipiná íichawa meedá —náimaca.

⁵⁰ Néese Nicodemo yái fariseo ipáchiéricaté Jesús yàatalé áiba catá ìyaca néeni fariseonái yèewi, judío íiwacanánái nacái. Yá Nicodemo íimaca nalí:

⁵¹ —Dios itàacái càmita ibatàa wanúaca wenàiwica àta wéemíacataléta icàlidaca iináwanáwa, wáalíacaténáwa ìwali yái imànínáca —íimaca yái Nicodemoca. ⁵² Néese náimaca Nicodemo irí:

—¿Píatasica Galilea yàasu cáli néeséeri nacái? Pitànía máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa canéeyéi iwèni Galilea yàasu cáli néeséeyéica. Pía péewáidacawa Dios itàacái ìwali profetanái itànèricaté, yásí píalíacawa canáca profeta imusuéricatéwa Galilea yàasu cáli néese —náimaca

naimáichacáináté abénaméeyéi profeta nàanàcaté Galilea yàasu cáli néese. ⁵³ Néese nèepùacawa macáita nacapèe néréwa.

8

La mujer adúltera

¹ Quéwa Jesús yàacatéwa dúli néré ípidenéechúa Olivos, íimánáca olivo inàlimaná. ² Néese mapisáita àniwa amalácaali yàacawa nawicáu, yá Jesús yèepùacawa templo néré. Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa yàatalé, yá Jesús yáawinacawa yéewáidacaténá nía.

³ Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo irìcu, fariseonái nacái natéca inanái Jesús yàatalé, abéechúa inanái canìrìchúa. Nàanàcaté úa idècunitàcá uimáca áiba asìali yáapicha càmirica unìrisiwa. Yá nabàlùadaca úa nàacuésemi níai iyéeyéica néeni. ⁴ Yá náimaca Jesús irí:

—Pía yéewáidéerica wenàiwica, wadéca wàanàaca úái inanáica idècunitàcá uimáca áiba asìali yáapicha càmirica unìrisiwa. ⁵ Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçúse íimaca iwàwacutáanápiná wanúaca úa íba iyú cawinácaali inanái íiméechúaca áiba asìali yáapicha càmirica unìrisiwa. Néeni pía, ¿càináica píimaca ùwali úái inanáica? —náimaca.

⁶ Nasutáca néemiawa Jesús yéewanápiná náalimáidaca naicáwa Jesús nacháawàcaténá íináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali icáapi ipùata iyúwa. ⁷ Quéwa nasutáca néemiawa Jesús mamáalàacata. Néese Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa, yá íimaca nalí:

—Néeni, cawinácaalícué péenáquéi mabáyawanéeri, yási iwàwacutá idàbaca inúaca úa íba iyú —íimaca yái Jesúsca.

⁸ Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali àniwa icáapi ipùata iyúwa. ⁹ Quéwa idécanáami néemiàcani, yá nadàbaca nawàwalica macái báawéeri namàníirica, Dios imàacacáiná nawàwalica nabáyawanáwa. Yá nàacawa náicha abéerinamata namanùbaca iyúwa. Níai béeyéica náicha canánama, yá idàbaca nàacawa náicha quèechacáwa, néese ùculiyéi nàacawa náicha. Idécanáamité fariseonái macáita nèepùacawa náicha, yá Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa. Yá íicáca úái inanáica ibàlùèchúacawa abéechúata. ¹⁰ Néese Jesús isutáca yéemiawa úa:

—¿Néeni níai icháawèeyéica piináwaná ìwali? ¿Canátasica iwàwéeri inúaca pía pibáyawaná ìwalísewa? —íimaca yái Jesúsca.

¹¹ Néese úumaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canácata iwàwéeri yùuwichàidaca núa —úumaca. Néese Jesús íimaca ulí:

—Uwé, núa nacái càmita nùuwichàida pía. Siùcade piawa, picá pimàni pibáyawanáwa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús, la luz del mundo

¹² Néese té wenàiwicaná i wacáidáyacacawa Jesús yàatalé àniwa, yá ímaca nalí:

—Péemiacué comparación: Càica núade iyúwa camalási cháí èeri irìcu nuéwáidacáiná èeri mìnánáí nàalíacaténá Dios ìwali. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacáí càmíta nèepuníwa catéeri náiwitáise yáapichawa iyúwa wenàiwica càmíiyéica yáalía Dios ìwali, íná càmíta namàni mamáalàacata nabáyawanáwa. Néese, amaláca numànica náiwitáise, nàalíacaténá Dios ìwali, nùacáiná nacáuca càmíiri imáalàawa —ímaca yáí Jesúsca. ¹³ Néese fariseonáí náimaca Jesús irí:

—Canéeri iwèni meedá pitàacáí picàlidacáiná piináwaná ìwaliwata, íná caná yéewaná wenàiwica yáalíacawa asáisi báisícaalíni —náimaca. ¹⁴ Jesús ímaca nalí:

—Cawèníriqueí yáí nucàlidéerica éwita nucàlidacáaníta nuináwaná ìwaliwani, nùalíacáináwa síisáanácaalí nùanàa, nùalía nacáíwa alénácaalípiná nùawa. Quéwa càmítacué píalíawa síisáanácaalí nùanàaca, alénácaalí nacáí nùapínáwa. ¹⁵ Pidécuéca píimaca áibanáí ìwali iwàwacutáanása Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalisewa. Quéwa píináidacuéca meedáwa èeri mìnánáí íiwitáise iyú. Néese càmíta còi nuínáidacawa. Càmíta nacáí nuémia naináwaná ìwali cháí èeri irìcu nùuwichàidacaténá nía. ¹⁶ Quéwa nùumacaalí síuca nàwalitá iwàwacutáaná nùuwichàidaca níatá, yásí nùuwichàidaca nía machacàníiri iyútá, càmícáiná nuínáidawa nulínáamitawa nùuwichàidáanápíná níatá, néese nuínáidacawa abédanamata Núaniri Dios yáapichawa càide iyúwa iwàwáaná. ¹⁷ Dios itàacáí profeta Moisés itànèericaté bàaluité ímaca: Abédanamacaalí pucháiba wenàiwica íiwitáise náapichawáaca nacàlidáanápíná áibanáí iináwaná ìwali, yásí cawènica nataacáí. ¹⁸ Uwé, nàyaca pucháiba icàlidéeyéica nuináwaná ìwali cawinácaalí núa: Núacata icàlidéerica nuináwaná ìwaliwa, yácata nacáí Núaniri Dios, yáí ibànuerica núa, icàlida nacáí nuináwaná ìwali cawinácaalí núa. Yá abédanamacata wáiwitáise wáapichawáaca, íná yéewa cawènírica wataacáí pucháibacáiná wía —ímaca yáí Jesúsca. ¹⁹ Néese náimaca Jesús irí:

—Wadéca wéemíaca piináwaná ìwali càmíta píalíawa cawinácaalíté píanirimica —náimaca. Néese Jesús ímaca nalí:

—Nùalíacawa càmítacué píalíawa cawinácaalí núa, cainá nacáí nuíiwitáise. Nùalíacawa nacáí càmítacué píalía Núaniri Dios ìwali. Píalíacaalícuéwa cawinácaalí nùatá, yá píalíacuécawa nacáí Núaniri Dios ìwalitá —ímaca yáí Jesúsca.

²⁰ Càité Jesús ímaca idècunitàacá yéewáidaca wenàiwicanáí templo irìcu, mawiénita ofrenda yàalu irí náucacataléca nàasu platawa namàaquericaté Dios irípiná ofrenda iyú. Quéwa càmítaté náibàani càmícáinatécáwa Jesús yéenáíwaná yàanàa nanúacatáipínaténi.

“A donde yo voy, ustedes no pueden ir”

²¹ Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa, níái judío íiwacanánáica:

—Yá nùacawa mesúnamáita, néese picutápinácué núawa, nuwasàacaténácué pía yùuwichàacáisi íicha, quéwa càmitacué pidé pianàaca núa, íná péetápinácuécawa méetàuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichacuéwa. Nùacawa aléera canácatalépináca yéewanácué piwàlùacawa —íimaca yái Jesúsca. ²² Néese judío íiwacanánái náimaca nalíwáaca:

—Cawàwanáta inúapináca yáawawa íná càì íimaca yàanápínáwa alénacaalí caná yéewaná wawàlùacawa —náimaca naicáníca Jesús íquíniná. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Eeri mìnanáicuéca pía, quéwa núaquéi chènuníiséeri. Piyacuéca cháì èeri írìcu quéwa càmita èeri mìnali núa. ²⁴ Iná nudéca núumacuéca píri péetáanápínáca méetàuculé Dios íicha pibáyawaná yáapichawa. Càmicaalícué peebáida iyúwa núumáanácué píri cawinácaalí núa, yásí péetácuécawa pibáyawaná yáapichawa —íimaca yái Jesúsca. ²⁵ Néese náimaca Jesús írí:

—¿Cawiná pía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Nudàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, nucàlidacatécué píri ní mamáalàacata nuínáwanáwa cawinácaalí núa. Siùcade canápináta meedá nutàanicuéca píapicha càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. ²⁶ Iyaca madécaná wawàsi nucàlidacaténácué píri péemlācaténácué pibáyawaná ìwaliwa. Quéwa yái ibànuèrica núa itàaníca báisíiri iyú, yá nacái tàacáisi nucàlidéerica èeri mìnanáí írí yácata tàacáisi nuémièrica icàlidaca, yái ibànuèrica núa —íimaca yái Jesúsca.

²⁷ Quéwa níái judío íiwacanánáica càmita náalíawa Jesús icàlidaca ìyaca Yáaniri Dios ìwaliwa. ²⁸ Iná Jesús íimaca nalí:

—Pimichàidacaalípinácué núa cruz ìwali pinúacaténácué núa, núa asíali Dios néeséerica, yásí píalíacuécawa nùwali núacata yái càide iyúwacué núumáaná píri. Píalíapínácué nacáíwa càmita numàni wawàsi nulínáamitawa, néese, nucàlidaca càide iyúwa Núaniri Dios yéewáidáaná núa. ²⁹ Yái Núaniri Dios ibànuèrica núa ìyaca núapicha. Càmita Núaniri imàaca núa abéerita numànicáiná mamáalàacata càide iyúwa iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca.

³⁰ Jesús idécanáami càì íimaca, yá madécaná wenàiwica neebáidaca itàacái.

Los hijos de Dios y los esclavos del pecado

³¹ Néeseté Jesús íimaca nalí abénaméyeyí judío icàlidéeyéica neebáidáanása itàacái:

—Peebáidacaalícué mamáalàacata nutàacái pimànicaténácué càide iyúwa nuchùulianácué pía, yásí nuéwáidacalécuéca pía báisíiri iyú. ³² Yásí píalíacuécawa ìwali yái nutàacái báisíríca.

Yá nutàacái báisírira iwasàapinácué píawa —íimaca yái Jesúsca.
 33 Náimaca irí:

—Wíaquéi Abraham itaquénáinami, canácatáita áibanái yàasu wenàiwica wía. ¡Canáca yéewaná píimaca walí piwasàanápínása wíawa! —náimaca. 34 Jesús íimaca nalí:

—Péemlacué cayába, cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, namànica meedá càide iyúwa nabáyawaná ichùullianá nía, càide iyúwa áibanái wenàiwica íbaidáaná mawèníiri iyú náiwacali iríwa, yàasu wenàiwicacáiná nía. 35 Náiwacali càmita íima yàasu wenàiwica ìwaliwa: ‘Nuénásàiriquéi’, càmita íima. Néese íimaca yéenibe ìwaliwa: ‘Nuírira yái’, càì íimaca. 36 Iná núa Dios lírica, nuwasàacaalícué pía píbáyawaná íchawa, yásí càmítacué iwàwacutá pímanica càide iyúwa píbáyawaná ichùullianácué pía, Dios yéenibecáinácué pía báisíta. 37 Núalíacawa Abraham itaquénáinámicuéca pía, quéwa piwàwacué pinúaca núa càmicáinácué peebáida nutàacái. 38 Nucàlidacué píri ìwali yái báisíri tàacáisica Núaniri Dios yáasáidéerica nulí. Quéwa núalíacawa pímanicuéca càide iyúwa píaniri íimáanácué píri —íimaca yái Jesúsca. 39 Náimaca Jesús irí:

—Abrahamquéi wàawirimica, canáca áiba wáaniri —náimaca. Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Báisícaalícué Abraham itaquénáinámica pía piwàwallícuésewatá, yá pímanicuéca càide iyúwaté Abraham imàníiná. 40 Quéwa éwita nucàlidacáanáitacué píri báisíri iyúni càide iyúwa Dios yéewáidáaná núa, càicáaná piwàwacué pinúaca núa meedá. ¡Càmítaté Abraham iwàwa inúaca wenàiwica Dios ibànuèyéicaté Abraham yàatalé! 41 Pímanicuéca meedá càide iyúwa píaniri imàníiná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Càmíiyéica wáatúa yéenibe úalani írícúse wíaquéi. Wadèna abéerita Wáaniriwa wèerica icàaluíniná, yái Diosca. Càmita wáuca wáichawani wàacaténá ídolo cuwáiná yéenáiwaná icàaluíniná —náimaca. 42 Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisícaalícué Diosquéi píaniricatá, yásí cáinínacuéca piicáca núatá, Dios néeséericáiná núa, iyéerica cháí. Càmita nùanà nùasu wawàsi ìwaliwa meedá, néese Dioscata yái ibànuèrica núa numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná. 43 ¿Cánácué càmita píalimá píalíaca péemíaca yái nucàlidéericuéca píri? Núalíacawa càmítacué meedá piwàwa peebáidaca nutàacái, íná càmítacué píalimá píalíaca péemíaca càinácaalí íimáaná. 44 Píaniricué yácata Satanásca. Píacué nacái yàasu wenàiwicaca. Piwàwacué nacái pímanica càide iyúwa iwàwáaná. Satanás idéca iwàwaca inúaca wenàiwica mamáalàacata èeri idàbacatáisewa àta siúca nacáide. Càmita íináidawa báisíri tàacáisi ìwali, báawacáiná Satanás iicácani. Itànica yáawamita chìwái mamáalàacata

càide iyúwa íiwitáise iyáaná, cachìwéericáiná meedáni. Yácata chìwái yáanirica, yái Satanásca, imàacacáiná wenàiwica itàanica chìwái. ⁴⁵ Quéwa nucàlidacáinácué pirí báisiri tàacáisi, íná càmítacué peebáida nutàacái. ⁴⁶ Macáitacué píaliacawa nùwali mabáyawanéerica núa. Nucàlidacué pirí báisiri iyúni, íná ¿cánácué càmíta peebáida nutàacái? ⁴⁷ Dios yéenibe neebáidaca itàacái quéwa càmítacué Dios yéenibe pía, íná càmítacué piwàwa peebáidaca itàacái —íimaca yái Jesúsca.

Cristo existe desde antes de Abraham

⁴⁸ Néese judío íiwacanánái náimaca Jesús irí:

—Báisíta wacàlidacaté pìwali machacàniri iyúni wáimacaalíté pìwali samaritanosàirica pía, càmíri judío ìiri meedá. Iyaca nacái demonio piwàwalìcu idacuèrica píiwitáise, íná máiwitáiseca pía meedá —náimaca. ⁴⁹ Jesús íimaca nalí:

—Canáca demonio nuwàwalìcu. Yái numànírica numànicani núsáidacaténá cayábéerica Núaniri Dios yéewanápiná wenàiwicanái yàaca icàaluíniná. Quéwa càmítacué piicá núa cáimiétaquéri iyú. ⁵⁰ Càmíta nucutá wenàiwica nacàlidacaténá cayábéeri nùwali, quéwa Núaniri Dios iwàwaca wenàiwicanái yàaca nulí cayábéeri, yá Dios yáasáidapiná cawinácaalí cabáyawanéeyéi. ⁵¹ Péemíacué cayábani, cawinácaalí wenàiwica imàníirica càide iyúwa nutàacái íimáaná, idènìaca siùcáise de icáucawa càmíri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca. ⁵² Néese judío íiwacanánái íimaca irí:

—Siùca wáaliacawa báisiri iyú demonio ìyaca piwàwalìcu. Néetácatéwa macáita profetaca icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse bàaluité, Abraham nacái yéetácatéwa. Néese, ¿cáná càì píimaca: ‘Cawinácaalí imàníirica càide iyúwa nutàacái íimáaná, idènìaca siùcáise de icáucawa càmíri imáalàawa’, cáná càì píimaca? ⁵³ ¡Pía càmíri cachàini íicha yái wàawirimí Abrahamca! Abraham yéetácatéwa, nía nacái profetaca néetácatéwa nacái. Càmíta yéewa cachàiníri náicha pía. ¡Càmíta máini cachàiníirica pía càide iyúwa piyúunáidáaná! —náimaca. ⁵⁴ Jesús íimaca nalí:

—Nucàlidacaalí nuináwaná ìwaliwa cayábéerica núatá, yásí canéerica iwèni meedátáni, yái nutàacáica. Quéwa Núaniri Dios icàlidaca nùwali cayábéerica núa, yácata Dios picàlidéericué ìwali Picuèrinásacué Dioscani. ⁵⁵ Quéwa càmítacué píalía Dios ìwali càinácaalí íiwitáise ìyaca. Núacata yái yáaliéerica Dios ìwali. Núumacaalí càmítasa nualía Dios ìwalítá, yásí nucàlidaca nuchìwawatá càide iyúwacué pía. Quéwa nualíaca Dios ìwali báisiri iyú, nuebáida nacái càide iyúwa íimáaná. ⁵⁶ Pìawirimicué Abraham casímáica iwàwa bàaluité Dios imàacacáinaté Abraham yáaliacawa nuénáiwánápiná ìwali, nùanàacatáipinaté aléi éeri iriculé. Yaté Abraham yáaliacawa nùanàanápinaté, íná

yéewa casimáicaté Abraham iwàwa manuísiwata —ímaca yái Jesúsca. ⁵⁷ Néese judío íiwacanánái náimaca Jesús irí:

—Càmitàacá pidèna cincuenta camuí. Càmita yéewa pidé piicáca wàawirimi Abraham, Abrahamcáiná ìyacaté néese siùca dos mil camuí —náimaca. ⁵⁸ Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayábani, núacata yái ìyéericaté càiripináta ipíchawáiseté Abraham imusúaca iicá èeri, núacáiná yái Diosca —ímaca yái Jesúsca icàlidacaténá iináwanáwa Dioscani, yái càmirica imáalàawa.

⁵⁹ Néese náibàaca íba nanúacaténá Jesús íba iyú quéwa Jesús ibàacawa náicha. Yá imusúacawa templo irìcuíse. Yá yàacawa manùbéyéi wenàiwica yèewibàa; càité Jesús ichàbacawa náicha.

9

Jesús da la vista a un hombre que nació ciego

¹ Néeseté Jesús idècunitàacá yèepunícawa áibalépiná wáapicha wía yéewáidacaléca, yá iicáca matuíri asiali. Quéwa yáta asáináni matúrita. ² Néese wasutáca wéemìlawa Jesús, wía yéewáidacaléca. Wáimaca irí:

—Wáiwacali, ¿cánásica imusúawa matuíri iyú yái asialica? ¿Isèenái ibáyawaná ìwalíisesica càì matuíca yái asialica, càmicaalí nacái, ibáyawaná ìwalíisetasicawa? —wáimaca. ³ Néese Jesús íimaca walí:

—Càmita ibáyawaná ìwalíisewéera, càmita nacái isèenái ibáyawaná ìwalíisewéera. Yái asialica imusúacawa matuíri iyú yéewanápiná macái wenàiwica yáalíacawa Dios ichùnìacani, naicácaténá Dios cáimiétaquéeri iyú. ⁴ Péemìacué comparación: Iwàwacutá wenàiwica náibaidaca èerìapi idècunitàacá amaláca nawicáu. Catácalí nàwali, yá càmita náalimá náibaidaca. Càita nacái iwàwacutácué wamànica cayábéeri siùca èeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa. Nuénáíwaná yàanáca mesúnamáita nuétácatáipináwa, néese càmita yéewa nuíbaidaca. ⁵ Idècunitàacá nùyaca cháí èeri irìcu, yá càica núade iyúwa camalási icànéeri wenàiwica ìwali, amalácáiná numànica náíwitáise náalíacaténá Dios ìwali —ímaca yái Jesúsca.

⁶ Néese Jesús idécanáami càì íimaca, néese yàapìsáidaca cáli yèewiré. Yá yèewìadaca cáli isàbecaténáni. Néese ipusúaca cáli matuíri ituí íimami ìwali. ⁷ Néese Jesús íimaca irí:

—Pia píibaca pituíwa úni yáaculé namusúadacatáiseca úni ípidenéri Siloé náiquéericaté cáli yèewiré —ímaca yái Jesúsca. (Yái ípidenérica Siloé ímáanáca: “Ibànuèri”.) Néese matuíri yàaca íibaca yáawawa néré. Néese idécanáami yèepùacawa icapèè néréwa, yá catuícani. ⁸ Néese áibanái wenàiwica matuírimi imanùbacanái naicácani. Aibanái nacái náalíaca naicácani naicácináté isutáca plata wenàiwica íicha iwèniacaténaté

iyáapináwa. Néese níái yáaliyéica iicácani nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Càmitasica yái asialica matuíri yáawinéericatéwa àyapu idùlepi isutácaténá plata wenàiwica ícha yéewanápiná iwèniaca iyáapináwa? —náimaca. ⁹ Abénaméeyéi íima:

—Yácata yái —náimaca. Aibanái náima:

—Càmíiri, áibacata yái, quéwa càiride iyúwa iicacánáwa — náimaca. Quéwa yái asiali íimaca:

—Núacata yái matuírimica —íimaca. ¹⁰ Néese náimaca irí:

—¿Néeni? ¿Cáná yéewa catuíca pía? —náimaca. ¹¹ Yá íimaca nalí:

—Yáara asiali íipidenéerica Jesús yèewiádaca cáli yáawiruní yèewiwa. Yá ipusúaca cáli nutuí íimami ìwali, yá íimaca nulí: ‘Píawa úni yàalu néré namusúadacatáiseca úni íipidenéeri Siloé, yái manuíri yàaluca náiquéericaté cáli yèewiré. Píiba pituíwa úni iyú’, íimaca nulí. Yá núacawa néré. Yá idécanáami nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca yái asialica. ¹² Néese nasutáca néemíawani:

—¿Alénásica yáara asialica? —náimaca. Yá íimaca nalí:

—Càmita núaliáwa —íimaca.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

¹³⁻¹⁴ Sábado yáté èerica, judíonái iyamáidacatáicawa Jesús yèewiádacaalíté cáli catuícaténá imànica matuíri. Iná abénaméeyéi wenàiwica natéca matuírimi fariseonái yàatalé. ¹⁵ Néese fariseonái nasutáca néemíawa matuírimi cáná yéewaná iicáidaca. Yá íimaca nalí:

—Idéca ipusúaca cáli nutuí íimami ìwali. Néese nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca. ¹⁶ Néese abénaméeyéi fariseo náimaca irí:

—Yáara asiali imànírira càì càmita yéewa Dios néeséericani, íibaidacáiná sábadu wayamáidacatáicawa, wía judíoca —náimaca. Quéwa áibanái fariseo náimaca:

—Cabáyawanácaalítáni, néese càmita yéewa imàniquéi càmírira wenàiwica idé imànicatá —náimaca. Iná càmita abédanama náiwitáise Jesús ìwali, níái fariseoca. ¹⁷ Yá nasutáca néemíawa matuírimi àniwa. Yá náimaca irí:

—¿Néeni pía? ¿Càiná píimaca ìwali yáara asiali catuírica imànica pía? —náimaca irí. Néese íimaca nalí:

—Núumacué pirí profetacani, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicúise —íimaca. ¹⁸ Quéwa judío íiwacanánái càmita neebáida matuínáani, néese catuíceni íná namàacaca matuírimi yàacawa náicha, néese namáidaca matuírimi isèenái. ¹⁹ Nasutáca néemíawa matuírimi isèenái:

—¿Píirísica yáara asialica? ¿Idésica imusúacawa matuíwaca? Néeni, ¿cáná yéewa catuí siúcánide? —náimaca. ²⁰ Néese isèenái náimaca nalí:

—Wáaliacawa wàiriquéera. Wáallíaca nacáíwa imusúacatéwa matuíwaca. ²¹ Quéwa càmita wáaliíawa càinácaalí iyú yéewaná catuíca siùcanide. Càmita nacáí wáaliíawa cawinácaalí ichùnà ituí. Pisutácué péemiawani. Béericáináni íná yáalimá icàlidacuéca piríni —náimaca.

²² Càité isèenái náimaca, cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái. Níái judío íiwacanánáica abédanamata náiwitáise náucacaténá wenáiwica judíonái yéewáidacàalu íicha, cawinácaalí icàlidéerica Jesús ìwali Mesíascani yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèrica. ²³ Iná matuírimi isèenái náimaca: “Pisutácué péemiawani béericáináni”, càì náimaca. ²⁴ Néese judíonái namáidaca matuírimi àniwa. Náimaca irí:

—Picàlida walí báisíiri iyúni Dios iicápiná. Wáaliacawa cabáyawanéerica yáara asíalica Jesús —náimaca. ²⁵ Néese íimaca nalí:

—Càmita núalíawa ìwali cabáyawanéericasicani mabáyawanéericaalíni. Abéerita núalíawa báisíiri iyú matuíricaté núa quéwa siùcade catuíca núa —íimaca. ²⁶ Néese náimaca irí àniwa:

—¿Càiná imàni pirí? ¿Càiná imàni ichùnàcaténá pituí? — náimaca. ²⁷ Yá íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni, néese càmitacué peebáida. ¿Cánácué piwàwa nucàlidaca pirícué iináwaná ìwali àniwa? Cawàwanáta piwàwacué piacawa yáapicha nacáí yéewáidacalénáipiná —íimaca iicáaníca naquíniná. ²⁸ Néese nacuística náichawa matuírimi báawéeri iyú, yá náimaca irí:

—¡Píacata yáara asíali yéewáidacaléca meedá! Wía quéwa, profeta Moisés yéewáidacaléca wía. ²⁹ Wáaliacawa Dios itàaníca Moisés yáapicha bàaluté, quéwa càmita wáaliíawa síisáanéericaalí yáara Jesúsca, cawinácaalí íiwitáise iyú nacáí imàni wawàsi, íná càmita yéewa idé yàanàca Dios néese —náimaca. ³⁰ Néese yái matuírimi íimaca nalí, iicáaníca naquíniná:

—¡Yéé, canácatàacá nuémièri càiri wawàsi àta siùca nacáide! Píatacué icàlidéeyéica iináwanáwa píalíánásacué Dios ìwali, siùca píimacuéca càmitasacué píalííawa síisáanéericaalí Jesús, cawinácaalí íiwitáise iyú nacáí imàni wawàsi, quéwa idéca ichùnàca nutuí, nuicáidacaténá àniwa. ¿Cánácué càmita píalííawa? ¿Dàalasicué píiwita? ³¹ Wáaliíacawa cayábéeri iyú Dios càmita yémíca cabáyawanéeyéi isutáaná íicha. Yeebáida abéta nasutáaná íicha cawinácaalí yèeyéica icàaluíniná, imàníyeyéi nacáí càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³² Canácatàacá wéemièri àta siùca nacáide áiba wenáiwica iináwaná ìwali cháí èeri iricu yáaliméeri ichùnàca wenáiwica imusuéricawa matuíri iyú. ³³ Càmicaalí yàanà Dios yàatanáisetá, néese càmita idé imànica càiri wawàsítá —íimaca. ³⁴ Néese judío íiwacanánái nacuística náichawa matuírimi báawéeri iyú àniwa, yá náimaca irí:

—Pía cáanáiri ibáyawaná, imusuériwa cabáyawanéeri, canáca yéewaná péewáidaca wía, wía yáaliyéica madécaná pícha — náimaca. Yá náucacani néewáidacàalu íchawa.

Ciegos espirituales

³⁵ Néeseté Jesús yáaliacawa matuírimi iináwaná ìwali, judío ìiwacanánái náucacani néewáidacàalu íchawa. Iná Jesús yàanàaca yái matuírimica, yá íimaca irí:

—¿Néeni, peebáidasica Dios Iiri itàacái, yái asìali Dios néeséerica? —íimaca ìwaliwa yái Jesúsca. ³⁶ Yá asìali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, picàlida nulí cawinácaalíni yáara asìalica Dios néeséerica, nuebáidacaténá itàacái —íimaca. ³⁷ Jesús íimaca irí:

—Pidéca piicàcani. Núaca yái Dios néeséerica, yái itàanírica píapícha —íimaca yái Jesúsca. ³⁸ Néese asìali ibàlùacawa yùululù ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái —íimaca. ³⁹ Néese Jesús íimaca:

—Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé núsáidacaténá cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, cawinácaalí nacái càmiyéica yeebáida. Nùanàaca catuícaténá numànica náiwitáise cawinácaalí yáaliyéica cabáyawanáca. Néese cawinácaalí iyúunáidéeyéica catuíca ìiwitáise, càica níade iyúwa matuíyéi càmiyéi yáalimá iicáidaca nayúunáidacáiná mabáyawanáca nía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰ Néese abénaméeyéi fariseo ibàluèyéicawa mawiénita Jesús irí néemìacani, iná náimaca Jesús irí:

—Wíata quéwa càmiyéi matuí ìiwitáise, wía yéewáidéeyéica wenàiwica Dios ìwali —náimaca. ⁴¹ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisícaalícué càmita píalíawa pibáyawanáwa ìwalitá, yásí càmita máini cabáyawanácuéca píatá, quéwa éwitacué píalíacáanítawa pibáyawaná ìwaliwa, càicáaníta càmitacué peebáida nutàacái, iná cabáyawanácuéca pía —íimaca yái Jesúsca.

10

El pastor y sus ovejas

¹ Néeseté Jesús íimaca: “Péemìacué cayába comparación. Aibanái iwàwacaalí iwàlùacawa oveja icorralni iriculé càmirica nàasu, càmita nawàlùawa corral inùma irìcubàa, néese náiriacawa meedá iwáiná ìwali. Yá wáimaca nàwali cayéedéeyéica nía. ² Quéwa áiba iwàluèriwa inùma irìcubàa, yá wáimaca ìwali pastor, yái icuèrica ipìra ovejanáywa. ³ Aiba wenàiwica icuèrica corral inùma, yàacùaca inùma yéewacaténá oveja icuèriná iwàlùacawa. Yàasu ovejanái yéemìaca nacuèriná itàacáiwa. Yá imáidaca yàasu ovejanáywa náipidená ìwali. Yá

yeedáca nía corral iricúise. ⁴ Idécanáami yeedáca macáita yàasu ovejanáwa corral iricúise, néese yàacawa napíchalé. Yàasu ovejanái nàacawa yámíise náalíacáiná néemíaca isàna. ⁵ Càmita nàawa yámíise yái càmirica náalía néemíaca itàacái. Napianícawa meedá ícha càmicáiná náalía néemíaca itàacái cawinácaalí càmirica náalía naicá”, ímaca yái Jesúsca.

⁶ Càité Jesús yéewáidaca nía comparación iyú quéwa càmita náalía néemíaca càinácaalí ímáaná.

Jesús, el buen pastor

⁷ Néeseté Jesús ímaca nalí àniwa: “Péemíacué cayába nucàlida piríni càinácaalí ímáaná yái comparaciónca: Càica núade iyúwa corral inùma ovejanái iyacatáica. Níái ovejaca ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nùasunáipiná. ⁸ Macái cachìwéeyéi yàanèeyéicaté nupíchatécáwa icàlidéeyéicaté ichìwawa Dios ibànùacasa nía, càica níade iyúwa cayéedéeyéi meedá, quéwa nùasu wenàiwica càmitaté néemíaca nalí, càide iyúwa ovejanái càmicaalí neebáida itàacái càmirica nacuèriná. ⁹ Càica núade iyúwa corral inùma. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nuwasàapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yásí nucùapiná nùasu wenàiwicawa, yá nàypiná matuíbanáita càide iyúwa ovejanái imusúacaalíwa èeríapi, yá nàanàaca nayáapináwa cayábéeri, néese nèepùa nawàlùacawa táiyápi nayamáidacaténáwa.

¹⁰ “Aibanái cachìwéeyéica càica níade iyúwa cayéedéeyéi, yàanèeyéica iyéedùaca, nanúacaténá nacái, namáalàidacaténá nacái ovejanái. Càita nacái cachìwéeyéi nawàwaca namànica báawéeri áibanái irí. Quéwa nudéca nùanàaca nùacaténá èeri mìnaná icáuca càmiri imáalàawa yéewanápiná nàyaca casímáiri iyú. ¹¹ Càica núade iyúwa cayábéeri pastor icuèrica yàasu ovejanáwa, nucùacáiná nùasu wenàiwicawa yeebáidéeyéica nutàacái. Yá nacái numàacapiná nucáucawa nùasu wenàiwicanái íchawalínáwa. ¹² Quéwa áiba íbaidéeri icuèrica áibanái irí napira ovejanái yeedácaténá iríwa plata meedá, càmita icùa oveja cayába. Néese iicácaalí caluéri cuwèesi lobo yàanàaca, yá imàacaca ovejanái, yá ipíacawa náicha icalùniwa càmicáiná oveja icuèrináni, càmita nacái náiwacalini. Néese caluéri cuwèesi lobo íbàaca abéeri oveja, yá áibanái oveja napia nacàlìliacawa. ¹³ Yái asiali ipíacawa náicha íbaidacáiná meedá plata íwalínápiná. Càmita nacái cáininá iicáca ovejanái. Càita nacái nàyaca abénaméeyéi icàlidéeyéica iináwanáwa nawàwáanása nacùaca nùasu wenàiwica. Càmita namàaca nacáucawa nùasu wenàiwicanái íchawalíná.

¹⁴⁻¹⁵ “Núacata yái cayábéeri pastor icuèrica cayába yàasu wenàiwicanáwa. Càide iyúwa Núaniri Dios yáalíaná iicáca núa, càide iyúwa nacái núalíaná nuicáca Núaniri Dioswa, càita nacái

núalía nuicáca nùasu wenàiwicanáíwa, náalía nacái naicáca núa. Yá numàacapiná nucáucawa nùasu wenàiwicanáí íchawalínáwa. ¹⁶ Nudènià nacái nùasu wenàiwica áibanái cà míiyéica israelita, iwàwacutéeyéica nacái nuedáca. Yá neebáidapiná nutàacáíwa, yásí nùwacáidaca níawa abédanamacaténá macáita náíwitáise náapichawáaca níái nùasu wenàiwicaca yéewanápiná abéerita núa icuèripiná nía.

¹⁷ “Cáinináca Núaniri Dios iicáca núa numàacapinácáiná nucáucawa nùasunái íchawalínáwa, yéewanápiná nuedáca nulíwa nucáucawa àniwa, nucáucàcaténáwa. ¹⁸ Canácata yáaliméeri inúaca núa àta numàacacaalíta nanúaca núa. Quéwa numàacapiná nanúaca núa. Dios idéca ichùuliaca numàacáanápiná nucáucawa. Nudènià nacái nuchàiniwa nuedáanápiná nulíwa nucáucawa àniwa, nucáucàcaténáwa Núaniri Dioscáiná idéca ichùuliaca numàinínápiná càì”, ímaca yái Jesúsca.

¹⁹ Néese judiónái idécanáami néemíaca yàasu tàacáisi, yátè càmita abédanamata náíwitáise náapichawáaca. ²⁰ Madécaná náimaca:

—¡Picácué péemíaca irí! Demonio idacùaca ííwitáise íná máíwitáise cani —náimaca. ²¹ Quéwa abénaméyeyéi ímaca:

—Demonio idacùacaalí ííwitáisetá, néese càmita yéewa itàani cáaliacáiri iyútá, càmita nacái yáalimá ichùnìa matuíyeyítá —náimaca.

Los judíos rechazan a Jesús

²² Néeseté àniwa uniabépi, Jerusalén iyacàlená mìnánái namànicaté culto nawàwalicaténá áiba èrimité masacàcatái namànicaté templo Dios irípiná. ²³ Yá Jesús iyaca templo irícu, íipínaca abéeri imàdàaná irícubàa íipidenácatalé Pórtico de Salomón. ²⁴ Néese judío íiwacanánái nàwacáidáyacacawa, nabàlucacawa Jesús itéesebàa. Yá náimaca irí:

—Picá máini pídecuniacawa picàlidáanápiná walí báisíiri iyúni cawinácaalí pía. Báisícaalí Mesíasca pía, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí, néese picàlida walí amaléeri iyúni —náimaca irí.

²⁵ Jesús íimaca nalí:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni quéwa càmitacué peebáida nutàacái. Yái numànírica Núaniri Dios ííwitáise iyúwa, yáasáidaca amaléeri iyúni cawinácaalí núa. ²⁶ Quéwa càmitacué peebáida nutàacái càmicáinácué nùasu wenàiwica pía. ²⁷ Nùasu wenàiwicanáí náalía néemíaca nutàacái càide iyúwa ovejanái náalíaná néemíaca nacuèriná itàacáíwa. Núalía nacái nuicáca nía, yá namànica càide iyúwa nuchùulianá nía. ²⁸ Yá nùaca nacáuca cà míiri imáalàawa, íná càmita namáalàapínáwa. Canácata áiba yáaliméeri yeedáca nía nucáapi irícuíse. ²⁹ Cachàiníiri náicha canánama yái Núaniri Dios, yái yèerica nulí nùasu wenàiwicanáí. Yá canácata yáaliméeri yeedáca nía

Núaniri icáapi irìcuíse. ³⁰ Càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, càita nacái nùyaca —íimaca yái Jesúsca. ³¹ Néese judío íiwacanánái náibàaca íba àniwa nanúacaténá Jesús íba iyú. ³² Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Nudéca numànica madécaná wawàsi cayábéeri piacuésemicué Núaniri Dios ichàini iyúwa. ¿Càiríinacué ìwalíse piwàwa pinúaca núa íba iyú ìwalíse yái numànínáca? —íimaca yái Jesúsca. ³³ Judío íiwacanánái íimaca irí:

—Càmita wanúa pía ìwalíse yái pimànínáca cayábéeri, néese wawàwa wanúaca pía pitàanicáiná báawéeri iyú Dios ìwali. Eeri mìnalicáiná meedá pía quéwa picàlidaca piináwaná ìwaliwa Dioscasa pía —náimaca. ³⁴ Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca picàlidaca piináwanáwa piléecasa Dios itàacái. Uwé, yái cuyàluta profetanái itànèricaté Dios inùmaliçuíse íimaca: ‘Núumacatécué piri càicuéca píade iyúwa Dios iyáaná’, càité íimaca yái Diosca israelitanái irí, yàacaalíte nalí itàacáiwa. ³⁵ Wáalíacawa canácata yáaliméeri imáalàidaca Dios itàacái, néese báisícata càiripináta. Yáté Dios íimaca càica níade iyúwa Dios iyáaná, níai wenàiwicaca Dios yèeyécaté irí itàacáiwa nacàlidacaténá áibanái iríni. ³⁶ Càita nacái núa. Dios idéca imàacaca nuibaidaca iripiná, yá ibànùaca núa aléi èeri irìculé nuyúudàcaténá èeri mìnaná. Iná, ¿cánacué yéewa càì píimaca nùwali nutàanínáca Dios ìwali báawéeri iyú núumacáiná Dios írìca núa? ³⁷ Càmicaalí numàni càide iyúwa Núaniri Dios imànínátá, néese càmítacué iwàwacutá peebáidaca nutàacáitá. ³⁸ Quéwa numànicáiná càide iyúwa Núaniri Dios imàníná, iná iwàwacutácué peebáidaca nutàacái ìwalíse yái numànínáca éwitacué càmícáníta peebáida yái tàacáisi nucàlidéerica. Néese peebáidacaalícué nutàacái ìwalíse yái numànínáca, yásí píalíacuécawa amaléeri iyú càica núade iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái càicanide iyúwa núa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹ Néese Jesús idécanáami icàlidaca nalíni, yá nawàwa náibàacani àniwa, quéwa càmita nadé náibàacani Jesús yàacáináwa náicha.

⁴⁰ Néese Jesús yèepùacawa abéemàalé Jordán inanába íicha. Yá iyamáacawa néré Juan el Bautista ibautizacatalécaté wenàiwica. ⁴¹ Madécaná wenàiwica yàacawa néré néemìacaténá Jesús itàacái. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ewitaté càmícáníta Juan imànica yái càmírìca wenàiwica idé imànica, càicáníta báisírìcata macáita tàacáisi Juan icàlidéericaté ìwali yái asialica —náimaca Jesús ìwali. ⁴² Yá madécaná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái idécunitàacá yéewáidaca nía néenibàa.

11

Muerte de Lázaro

¹ Néese iyacaté áiba asiali iculuériwa ípidenéeri Lázaro, abéeri Betania iyacàlená mìnali. Nàyaca néeni nacái Lázaro yéénánái inanái pucháiba. Uucha ípidenéechúa María, ubèeru ípidenéechúa nacái Marta. ² Uái Mariáca, úacata Lázaro yéénásàatúa, yùucuèchúapinacaté pumèníri isàni Wáiwacali yàabàli ìwali. Yá uchuìdaca yàabàli uíwita íbáiná iyúwa. ³ Níái Lázaro yéénánái pucháibaca nabànùaca tàacáisi Jesús irí iyéerica abémàalé Jordán inanába ícha. Náimaca:

—Wáiwacali, piacawéeriná iculúacawa —náimaca irí.

⁴ Idécánáami Jesús yéemìacani, yá íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Yáara mecuní càmita inúapináni. Néese mecuní yáasáidapiná wenàiwicanái iicá Dios íiwitáise cachàiníri, nàacaténá Dios icàaluíná; yáasáidapiná nacái wenàiwicanái iicá nuíwitáise cachàiníri, núa Dios írìca —íimaca yái Jesúsca.

⁵⁻⁶ Ewita Jesús cáininéeyéicáaníta iicáca Martaná, Lázaro nacái, càicáaníta idécánáami yéemìaca iináwaná iculúacawa yái Lázaro, yá Jesús iyamáacawa néeni pucháiba èeri, abémàalé Jordán inanába ícha. ⁷ Yá néese íimaca walí wía yéewáidacaléca:

—Wàacuéwa Judea yàasu cáli néré àniwa —íimaca walí. ⁸ Néese wáimaca irí:

—Wáiwacali, táquicha tàacáwa judío íiwacanánái iyéeyéica néeni nawàwacaté nanúaca pía íba iyú. ¿Cáná piwàwa piacawa néré àniwa? —wáimaca irí. ⁹ Néese Jesús íimaca walí:

—Péemìacué comparación: Iyaca doce imanúbaca hora camalási èeri imanúbaca; wenàiwica yèepunícaalíwa èeríapi, yá càmita yúuwàawa amalácáiná iicáca cháí èeri írìcu. ¹⁰ Quéwa yèepunícaalíwa táiyápi, yásí yúuwàacawa càmíicáiná asái iicáidaca —íimaca walí yái Jesús wáalíacaténáwa judío íiwacanánái càmítaté náalimápiná nanúacani àta Dios imàacacatalépináta nanúacani. ¹¹ Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Yái wàacawéerináca Lázaro iimáca iyaca, quéwa nùacawa néré nuawàidacaténáni —íimaca walí yái Jesúsca, yáalíacáináwa yéetácatéwa yái Lázaro. ¹² Néese wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús irí, wayúunáidacáiná Lázaro iimácaíta meedá:

—Wáiwacali, iimácaalí iyaca, yásí mecuní ichàbacawa ícha —wáimaca irí. ¹³ Quéwa Jesús iwàwaca wáalíaca wéemìaca Lázaro yéetácatéwa, néese wayúunáidaca Jesús itàaníca iimácaí ìwali meedá. ¹⁴ Yá Jesús íimaca walí amaléeri iyú:

—Lázaro idéca yéetáacawa. ¹⁵ Casíimáica nuwàwa, canácáiná néeni núa nuchùnìacaténáni idècunitàacá cáucani, cayábacáiná cachàini píricuèni, yéewanápinácué peebáidaca nulí manuísíwata. Quéwa, wàacué waicácani —íimaca yái

Jesúsca. ¹⁶ Iná Tomás, áibaalí náiméerica ìwali Gemelo, íimaca walí wía Jesús yéewáidacaléca áibanái:

—Wàacué nacái wéetácawa yáapicha yái Wáiwacalica — íimaca yái Tomásca.

Jesús, la resurrección y la vida

¹⁷ Néeseté wàacawa Jesús yáapicha Betania ìyacàlená néré. Yá wàanàacaté néré, wéemìaca Lázaromi iináwaná iriacawa báinúaca èeri càliculli irìcu. ¹⁸ Yái Betania ìyacàlená iyaca mawiénita Jerusalén ìyacàlená íicha, máisiba kilómetro idècuni iyaca íichawáaca. ¹⁹ Madécaná judiónái nàanàacaté nàacawéeridacaténá María, Marta nacái yéetácainátéwa náicha néenásàirimica. ²⁰ Yá nacàlidaca Marta irí Jesús yàanàaca. Yá Marta imusúacawa capìirìcuíse ùaca uípunitáidaca Jesús. María uyamáacawa capìi irìcuta. ²¹ Yá Marta íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénásàirimica. ²² Quéwa núalíacawa Dios imànínápiná pirí siùcade macáita iyúwata pisutáanáca íichawa, éwita nuénásàiri idéca yéetácawa —úumaca. ²³ Jesús íimaca ulí:

—Péenásàiri yèepùapíná cáuca —íimaca yái Jesúsca. ²⁴ Marta íimaca:

—Báisíta, núalíacawa yèepùanápiná cáuca àniwani namichàacaalípináwa macái yéetéeyéimicawa èeri imáalàacaalíwa canánama —úumaca. ²⁵ Jesús íimaca:

—Núacata yái imichàidéeripínáca yéetéeyéimiwa. Núacata yái yèeripínáca nacáucawa èeri imáalàapínácaalíwa. Cawinácaalí yeebáidéerica núa, éwita yéetácaalíwa, càicáaníta yèepùapínáta cáuca àniwa èeri imáalàapínácaalíwa. ²⁶ Néenialípiná macáita cáuyécáwaca yeebáidéeyéica núa, èeri imáalàacatáipínáwa, canácatáita néetápináwa. ¿Marta, peebáidasica nutàacái? — íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Yá úumaca:

—Báisíta, Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái. Núalíacawa Mesíasca pía, judío icuèrinápináca, yái Dios Iirica, wacuèricaté Dios ìbànuèripínáca walí aléi èeri irìculé —úumaca.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

²⁸ Néeseté utàanicadénáami Jesús yáapicha, yá Marta yàacawa umáidaca uénásàatúa Maríawa. Yá úumaca ulí ìbàacanéeri iyú:

—Wáiwacali iyaca aléde, iwàwacutáca pía —úumaca ulí.

²⁹ Néese María uémìacaalíni, yá ùacawa uípunitáidacani, yái Jesúsca. ³⁰ Quéwa Jesús càmita iwàlùawa yàcalé irìculé, ìyacáwaca alé Marta ìpunitáidacatáicani. ³¹ Néese níái judío úapichéeyéica ìyéeyéica capìi irìcu, naicácanacáita umusúacawa capìi irìcuíse, yá nàaca nacáiwa úamiwáise nayúunáidacáiná ùacawa càliculli nérépiná uícháanicaténá néenibàa. ³² Néese María ùanàaca Jesús

yàatalé, yá ubàlùacawa ùlulù ipùata iyúwa irí. Yá María ímaca Jesús irí:

—Nuíwacali, pìyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénásàirimica —úumaca irí. ³³ Jesús iicácáiná uícháanica úái Maríaca, nía nacái judío úapichéeyéica, yá achúmaca íináidacawa iwàwawa manuísíwata, yái Jesúsca. ³⁴ Yá ímaca nalí:

—¿Aléná nabàliani? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Wáiwacali, aquialé, pìa piicáca néréni —náimaca irí. ³⁵ Néese Jesús ituíyáa imusúaca nacáiwa. ³⁶ Iná judiónái náimaca nalíwáaca:

—Piicácué, cáininácaté iicáca yáara yéetéerimicawa —náimaca.

³⁷ Quéwa áibanái judiónái yééná náimaca:

—Yái ichùnìericaté matuíri, ¿cáná càmita ichùnìa Lázaromi ipíchanaté yéetácawa? —náimaca nalíwáaca.

Resurrección de Lázaro

³⁸ Néese, máini báawaca Jesús yéemíaca natàacái. Yá máini báawaca iwàwa. Yá yàacawa càliculli yàatalé, yái utàwi nabàlièrica inùma manuíri íba iyú. Yái càliculli náicacaté dúli ibàlài irícu, yéewanápiná càlicullicani, càide iyúwa capíi imàdàaná. ³⁹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Peedácué íba càliculli inùma ícha —íimaca yái Jesúsca. Uái Martaca, yéetéeriwa yéénásàatúamica, úumaca Jesús irí:

—Wáiwacali, yáaséeriquéera, idèniacáiná báinúaca èeri yéetácadénáamiwa —úumaca. ⁴⁰ Jesús yàalàaca úa:

—Núumacaté pirí, peebáidacaalí núa, yásí piicáca Dios íiwitáise cachàiníri —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹ Néese needáca manuíri íba càliculli inùma ícha. Jesús iicáidaca chènuniré, ímaca Dios irí:

—Núaniri, núa pirí cayábéeri peebácáiná nulí iyúwa nusutáaná pícha. ⁴² Núalíacawa báisíri iyú peebáca càiripináta nulí iyúwata nusutáaná pícha. Quéwa càì núumaca pirí yéewacaténá níái wenàiwicaca neebáidaca pidéca pibànúaca núa —íimaca yái Jesúsca. ⁴³ Néese Jesús idécanáami càì ímaca Dios irí, yá iicáidaca càliculli irículé. Yá ímaca cachàiníri iyú:

—¡Lázaro, pimusúawa sísaara! —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴ Yá yéetéerimiwa imusúacawa nadacuèri macáita ìwalíse wáluma iyú, yàabàli, icáapi nacái, néepuèri nacái inàni wáluma iyú, càide iyúwa judiónái yéepùaná yéetéerimiwa. Yá Jesús ímaca nalí:

—Píwasàacué íchani. Pimàacacué yèepunícawa —íimaca yái Jesúsca. Yá nawasàaca ícha yái néepùanácani.

Conspiración para arrestar a Jesús

⁴⁵ Idécanáamité naicáca Jesús imichàidaca Lázaro yéetácáisi ícha, yá madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái, níái judío yàacawéeridéeyéicaté María, naicáca nacái yái Jesús imàníríca.

⁴⁶ Quéwa abénaméeyéi nàacawa fariseonái yàatalé, yá nacàlidaca fariseonái irí ìwali yái Jesús imànírica. ⁴⁷ Iná fariseonái, sacerdote ìwacaná náí nacái nàwacáidáyacacawa Junta Suprema yáapicha, níái israelita ìwacaná náíca béeyéica. Yá naimaca naliwáaca:

—¿Càinásica yéewa wamànica? Yáara asìlica imànica ìyaca madécaná wawàsi cachàiníri càmíri áiba wenàiwica idé imànica. ⁴⁸ Wamàacacaalí imànica càì mamáalàacata, yásí macáita wàasu cáli néeseéeyéi neebáidapíná Mesíascani, yái wacuèrinápináca wía judíoca. Néese namànipíná ùwicái wacuèrinánái romanonái ìipunitawa, íná romanonái nàanàpiná wáipunita, yásí namáalàidaca wàasu templo, wàasu cáli néeseéeyéi nacái —naimaca. ⁴⁹ Quéwa abéeri néená ìipidenéri Caifás, yácata sacerdote ìwacaliná yáté camuica, ìimaca nalí:

—Píacué càmíyeyita yáalíawa, dàaléyeyécuéca ìiwita pía meedá. ⁵⁰ Càmitacué nacái píalíawa cayábáanápiná cachàini pirícuéni wanúacaalí abéeri asìli ipíchaná macái wàasu cáli néeseéeyéi imáalàacawa —ìimaca yái Caifásca.

⁵¹ Quéwa yái Caifásca càmita icàlida càiri tàacáisi ìiwitáise iyúwata, néese ìyacáinaté sacerdote ìiwacaliná yáté camuica, ínáté Dios imàacaca Caifás icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicúise ìiméerica Jesús yéetáanápinátéwa judíonái ìichawalíná. ⁵² Càmita yéetáanápinátéwa abéta judíonái ìichawalíná, néese macái èeri mìnánái ìichawalíná yéewanápiná nàyaca Dios yéenibe macái cáli ìinatabàa. ⁵³ Iná yáté èerica judío ìiwacaná náí nàinàidacawa nanúanápináté Jesús.

⁵⁴ Iná Jesús càmita yèepuniwa judíonái yèewibàa, néese yàacawa Judea yàasu cáli ìicha wáapicha wía yéewáidacaléca. Yáté wàacawa Efraín ìyacàlená néré ìyéerica mawiénita manacúali yùucu càinàwàiri, canácatalé máini wenàiwica. Jesús ìyamáacawa néeni wáapicha wía yéewáidacaléca.

⁵⁵ Mawiénicaté judíonái yàasu culto Pascua, íná madécaná yàcalé mìnánái nàacawa Jerusalén ìyacàlená néré namànicaténá quéechacáwa áiba culto nacáiri masacàanápiná Dios iicáca nía, ipíchawáiseté namànica Pascua yàasuná culto. ⁵⁶ Yá macái wenàiwica nacutáca Jesús Jerusalén ìyacàlená ìrìcubàa. Nabàlùacawa templo ìrìcu, yá nasutáca néemìawáaca. Yá naimaca:

—¿Càiná píinàidacawa? ¿Yàanàsica aléi iicácaténá culto, càmitasica yàanàa? —naimaca. ⁵⁷ Fariseonái, sacerdote ìwacaná náí nacái nachùulicaté macái wenàiwica nacàlidáanápiná nalíni náalíacaalí alénácaalí ìya Jesús, náibàacaténáni.

12

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

¹ Seis èeri ipíchawáiseté judiónái yàasu culto Pascua, Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yái yàcaléca iyacatáiquei Lázaro, yái asiali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. ² Aibanái imànica yàcàsi Jesús iyáacalépiná. Uái Martaca uwacùaca nali nayáapiná. Lázaro abéeri néená níai yáawinéeyéicawa iyáaca iyáacaléwa Jesús yáapicha mesa iwéré. ³ Néese María itéca catùà idènièchúa trescientos gramos, batéwa medio litro yái séenásica pumèníirica isàni yáawamíiri ípidenéeri nardo, quéwa máiníiri cawènica. Yá ùucùaca pumèníiri isàni Jesús yàabàli iwali. Néese uchuídaca yàabàli àniwa uíwita ibáiná iyúwa. Yá macáita wenàiwica capli irìcúyeyéi namìaca isàni pumèniwaca. ⁴ Néese Simón ìrimi ípidenéeri Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacalé yéená itéeripinacaté Jesús yùuwidenái, náibàacaténani, íimaca Jesús irí:

⁵ —¿Cáná pimàaca úcaca plata meedá máiwitáiséeri iyú? ¿Cánaté càmita pichùulla uwéndacani yái séenási pumèníirimica trescientos denario ìwalinápiná, yái abéeri camuí iwènicatáica, yéewanápiná wayúudàaca catúulécanéeyéi? —íimaca yái Judas Iscariote.

⁶ Yái Judas quéwa càmita catúulécaná iicáca wenàiwica. Cayéedéericáita meedáni, iwàwéeri iyéedùaca plata wàasu plata yàalu irìcúise, Judascáiná icùacaté wàasu plata, wía Jesús yéewáidacaléca, yáté áibaalí iyéedùaca yàacawa wàasu plata púubanamataté. ⁷ Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Pimàaca umànica iyúwa uwàwáaná. Picá pisàiwica ulí wawàsi. Udèniacaté yái pumèníirica isàni ùucùacaténá nùwalini nusànipiná nabàlliacaténá nuinámi càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ⁸ Catúulécanéeyéi wenàiwica nàyacuéca píapicha mamáalàacata càiripináta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicacacué piyúudàaca nía. Núa quéwa cànírita iyapiná píapichacué càiripináta cháí èeri irìcu —íimaca yái Jesúsca.

Conspiración contra Lázaro

⁹ Madécaná judío yáalíacatéwa Jesús iyaca Betania iyacàlená irìcu. Nàacawa néré naicácaténá Jesús, yá nawàwacaté naicáca Lázaro nacái, yái asiali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi íicha. ¹⁰ Iná sacerdote íiwacanánái náináidacawa nanúanápiná Lázaro nacái. ¹¹ Madécanácáiná judío nayamáidacaté neebáidaca sacerdote íiwacanánái itàacái, neebáidáanápiná Jesús itàacái. Càité neebáidaca Jesús itàacái naicácáiná cáuca Lázaro.

Jesús entra en Jerusalén

¹² Madécaná wenàiwica nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré naicácaténá Pascua yàasuná culto. Néese mapisáita àniwa néemiaca tàacáisi Jesús iináwaná iwali yàanàanápinaté Jerusalén

iyacàlená néré. ¹³ Iná nawichùaca wisìri nacáiri ibáiná, yá natéca báinási nacáapi irícuwa náasáidacaténá casímáica nía Jesús iwali. Yá namusúacawa Jerusalén iyacàlená irícuise náipunitáidáanápíná Jesús natáidacaténáni. Yá namáidaca nàacawa casímáiri iyú:

—¡Wàacué Dios irí cayábéeri! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía! ¡Cayábéeriquéi Wacuèrináca, wía Israel itaquénáinámica! —náimaca.

¹⁴ Jesús yàanàaca burro, yá yáawinacawa burro íinata, iwàlùacaténáwa Jerusalén iyacàlená irículé, càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios íimacaté:

¹⁵ “Picácué cáalu pía, píacué iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, áibaalí ípidenácatalé Sión. Piicácué, Picuèriná yàanàaca piatalécué, cáimiétacanéeri, matuibanáiri iyú nacái, yáawinéericawa burro wàlisài íinata”,

íimacaté yái Diosca. ¹⁶ Quéechatécáwa, wía Jesús yéewáidacaléca càmítaté wáalía wéemíaca càinácaalíté íimáaná yái wenàiwicanái imàníirica Jesús irí. Quéwa néesecáwa idécanáamité Jesús imichàacawa chènuniré iyacaténá cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha, átata wawàwalica profetanái itànàacaté tàacáisi Jesús iwali Dios inùmaliçuise càinácaalíté wenàiwica namànipináca Jesús irí.

¹⁷ Néese níai wenàiwica iyéeyéicaté Jesús yáapicha imáidacaalíté Lázaro càliculli irícuise, imichàidacaténáni yéetácáisi íicha, yá nacàlidaca áibanái irí Jesús íináwaná, yái naicáanacaté Jesús icáucàidaca Lázaro. ¹⁸ Iná manùbéeyéi wenàiwica nàaca náipunitáidaca Jesús néemíacáinaté íináwaná Jesús imàníiná yái càmíirica áiba wenàiwica idé imànica.

¹⁹ Quéwa fariseonái náimaca nalíwáaca:

—¿Cánacué pidècuníawa mamáalàacata? Iwàwacutá wamáalàidacani caquialéta. Piicácué, ¡macái èeri mìnánái yàacawa yáapicha! —náimaca.

Unos griegos buscan a Jesús

²⁰ Manùbéeyéi wenàiwica yàanàacaté nàacaténá Dios icàaluíná Pascua yàasuná culto yaalí Jerusalén iyacàlená irícu. Nàyaca nèewi abénaméeyéi Grecia yàasu cáli néeséeyéi, càmíiyéi judío. ²¹ Yá nàacawa natàaníca Felipe yáapicha yái Betsaida iyacàlená mìnalica Galilea yàasu cáli íinatéerica iyaca. Yá nasutáca Felipe íicha wawàsi manuísíwata. Náimaca irí:

—Néeni, pimàni walí cayábéeri, pité wía Jesús yàatalé watàanícaténá yáapicha —náimaca. ²² Yá Felipe yàacawa icàlidaca naináwaná Andrés irí. Néese Felipe, Andrés nacái nàaca nacàlidaca Jesús iríni. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuénáiwaná idéca yàanàaca nuétàanápínáwa yéewacaténá Dios imàacaca cáimiétacanéerica núa chènuniré, núa asíalica

Dios néeséerica. ²⁴ Péemiàcué comparación. Càica núade iyúwa trigo ituíná íimi. Càmicaalí ituíná yúuwàawa cáli yèewiré iyacaténá iyúwa yéetéerimiwa, néese iyaca abéerita càiripináta. Quéwa iwàlùacaalíwa cáli yèewiré iyúwa yéetéerimiwa, yásí idàwinàacawa needácaténá manùba iyacaná quíiracaalíni. Càita nacái núa, iwàwacutá nuétácawa yéewacaténá madécaná wenàiwica nadèniaca nacáucawa càimíri imáalàawa. ²⁵ Cawinácaalí càimírca iwàwa yeebáidaca nutàacái cáininácáiná iicáca icáucawa cháí èeri irìcu, imáalàidaca íichawa icáucawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái éwita nanúacaalíni cruz ìwali càmicáiná cáininá iicáca nuícha icáucawa, idènapiná icáucawa càimíri imáalàawa Dios yáapicha càiripináta. ²⁶ Aibacaalí iwàwa íibaidaca nulípiná iwàwacutá yeebáidaca nutàacái imànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná ìyapiná núapicha nùyacatalé chènuniré. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná, Núaniri Dios imàacapiná cáimiétacanéericani, yái wenàiwica íibaidéerica nulípiná —ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia su muerte

²⁷ Néeseté Jesús íimaca: “¡Siùca máini cáaluca nuínáidacawa nuwàwawa! ¿Càinásica núumapiná Núaniri Dios iríwa? ¿Núumasica irí: ‘Núaniri, piwasàa núa íicha yái yùuwichàacáisica’, núumasica irí? ¡Càmírita! Nudéca nùanàaca nùuwichàacaténáwa”, íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, pimàaca wenàiwica náalíacawa máiníri cachàinica pía”, íimaca yái Jesúsca. Néese níái wenàiwica ibàluèyéicawa néenibàa néemiaca tàacáisi chènuníise. Yá tàacáisi íimaca: “Nudéca numàacaca wenàiwica náalíacawa cachàinica núa, yá càì numàacapiná náalíacawa àniwa”, íimaca yái tàacáisica.

²⁹ Néese áibanái wenàiwica ibàluèyéicawa néenibàa idécanáami néemiaca tàacáisi, yá náimaca néemiaca énu nacáiri isàna, càide iyúwa tiríricaalí èeri isàna. Abénaméeyéi quéwa náimaca:

—Angel itàaníca yáapicha —náimaca. ³⁰ Néese Jesús íimaca nalí:

—Dios idéca itàaníca nulí, éwita núalíacáaníta yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná íicha, quéwa itàaníca nulí píalíacaténácuéwa Dios yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná íicha. ³¹ Mesúnamáita Dios yùuwichàidapiná macái èeri mìnánái càmiíyéi yeebáida nutàacái, yásí Dios yúucapiná méetàuculé báawéeri Satanás, yái ichùulíerica èeri mìnánái líiwitáise siùcade.

³² Yá namichàidacaalípiná núawa cruz ìwali chènunibàa, yásí wenàiwica macái cáli néeséeyéi neebáidapiná nutàacái —ímaca yái Jesúsca.

³³ Càité Jesús icàlidaca walíni wáalíacaténáwa yéetáanápínatéwa cruz ìwali. ³⁴ Níái wenàiwicaca náimaca Jesús irí:

—Wadéca waléeca Dios itàacái profetanái itànèericaté Mesías ìwali Mesías iyáanápíná càiripínáta, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí wía judíoca. Quéwa pidéca picàlidaca pìwaliwa, yái asìali Dios néeséerica, iwàwacutáanápínása nanúaca pía cruz ìwali. ¿Cawínásica yáara asìali Dios néeséerica? —námaca.
 35 Néese Jesús ímaca nalí:

—Achúma èeritacué nuéwáidaca pía amalácaténacué píiwitáise. Peebáidacué nutàacái siúcata. Picacué pichábáida péenáiwánáwa, ipíchanacué piúcacawa méetàuculé Dios ícha càiripínáta. Cawínácaalí càmíyéica yeebáida nutàacái, catáca náiwitáise, càmita náalíawa náucáanápínácawa càiripínáta. Càica níade iyúwa wenàiwica yèepuníriwa catéeri írìcu, càmíri yáalíawa alénácaalí yàawa. 36 Núata càiride iyúwa camalási íná peebáidacué nutàacái idècunitàacá nùyaca píapicha, amalácaténacué píiwitáise, pèepuníinápíná Dios yáapicha — ímaca yái Jesúsca. Jesús idècanáami icàlidaca nalíni, yá yàacawa náicha. Iyamáacawa náicha ibàacanéeri iyú.

Por qué los judíos no creían en Jesús

37 Ewita Jesús imànicáanítaté madécaná yái càmírica wenàiwica idé imànica judiónái yàacuése, càicáaníta manùbéeyéi càmita neebáida itàacái. 38 Inaté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicúise. Isaías ímacaté:

“Pía, Wacuèriná Dios, canácata yeebáidéeri walí wàasu tàacáisi wacàlidéerica nalí pinùmalicúise. Canácata yáaliériwa píiwitáise ìwali, càmícáiná neebáida pitàacái”,
 ímaca yái Isaíasca. 39 Isaías icàlidacaté cáná yéewa càmita náalimá neebáidaca. Isaías ímacaté:

40 “Dios imàacacaté matuíca náiwitáise, càmíyéi nacái yáalíawa. Iná càmita náalimá náalíaca néemíaca itàacái càinácaalí ímáaná, càmita nacái neebáida báisíri iyú; càmita náalimá nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípíná, íná càmita Dios iwàlisàida nawàwa”,

ímacaté yái Isaíasca. 41 Càité Isaías icàlidacaté nalíni, iicácáinaté yéenáiwánási nacáiri ímáanáca Jesús iyáanápínáté cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha chènuniré. Yaté Isaías icàlidaca tàacáisi Jesús ìwali.

42 Quéwa madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái. Abénaméeyéi judío íiwacanánái neebáida nacái quéwa ibàacanéeri iyúta, cáalucáiná naicáca nanacáiyéiwa fariseo ipíchaná náucaca nía judiónái yéewáidacàalu ícha. 43 Námaca nawàwánása cayábaca Dios iicáca náiwitáise, quéwa máini cachàiniwánái nawàwaca cayábaca nanacáiyéi iicáca nía, íná nabàaca naináwanáwa neebáidáaná Jesús itàacái, ipíchaná nanacáiyéi báawaca naicáca nía Jesús ìwalíise.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

⁴⁴ Jesús ímacaté cachàiníri iyú: “Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, càmita yeebáida abéerita nutàacái, néese yeebáida nacái Núaniri Dios itàacái yái ibànuèrica núa aléi. ⁴⁵ Cawinácaalí yáaliéerica nùwali càinácaalí nuíwitáise iyaca, yáaliaca ìwali nacái yái Núaniri Diosca, yái ibànuèrica núa aléi. ⁴⁶ Càica núade iyúwa camalási. Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé yéewanápiná amaláca náiwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yéewacaténa càmita nàya càide iyúwa wenàiwica càmiyeyéi yáalia Dios ìwali. ⁴⁷ Aibacaalí yéemà nutàacái quéwa càmiiri yeebáida, càmitàacá nùuwichàida siùcanide, càmicáiná nùanàa aléi èeri iriculé nùuwichàidacaténa wenàiwica, néese nudéca nùanàaca nuwasàacaténa wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁴⁸ Aibacaalí báawa iicáca núa, càmiiri nacái yeebáida nutàacái, iyaca áiba wawàsi yáasáidéeripiná cabáyawanácani: Yái tàacáisi nucàlidéerica, yácata yáasáidéeripiná cabáyawanácani, èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁹ Càmicáiná nutàaní nùasu wawàsiwa. Núaniri Dios yái ibànuèrica núa aléi, yácata ichùulièrica núa nucàlidáanápiná tàacáisi inùmaliçuise, nuéwáidáanápiná nacái wenàiwica. ⁵⁰ Yá núaliacawa nadèñianápiná nacáucawa càmiiri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica iyúwa Núaniri Dios ichùullaná. Iná yái nucàlidéericuéca pírí, yá nucàlidacuéca píríni càide iyúwa Núaniri Dios ichùullaná núa”, ímaca yái Jesúsca.

13

Jesús lava los pies de sus discípulos

¹ Iwàwacutácaté abé èeri ipíchawáise judiónái imànicaté nàasu cultowa ípidenéeri Pascua. Jesús yáaliacawa yéenáiwaná yàanàacaté yàanápináwa èeri íicha yèepùacaténawa Yáaniri Dios yàataléwa. Cáininácaté Jesús iicáca wía, mamáalàacata manuísíwata, wía yàasu wenàiwica iyéeyéica cháí èeri iricu, càita nacái cáininácaté iicáca wía àta yéetácatalétawa.

²⁻⁴ Satanás imàacacaté Judas ínáidacawa itéenápiná Jesús yùuwidenái náibàacaténaani. Yái Judas, Simón Iscariote ìiricani.

Jesús nacái yáaliacatéwa yàanàacaté Dios yàatanáise, yáaliacaté nacáiwá yèepùanápinátéwa Dios yàatalé àniwa. Jesús nacái yáaliacatéwa Dios imàacacaté Jesús icùaca macáita Dios íiwitáise iyú. Néese idècunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa wáapicha, wía yéewáidacaléca, yá yàacawa mesa íicha, imàacaca íichawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalísewa. Yá idacùaca wáluma ìwallabàawa. ⁵ Néese Jesús yùucùaca úni ponchera iriculé. Yá imànica walí cayábéeri, idàbaca íibaca wàabàli, wía yéewáidacaléca, yá ichuidaca wàabàli wáluma iyú, yái wáluma idacuèrica ìwallabàawa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná

wía judíoca, càmicáináté wamàni walíwáaca yái cayábéerica. ⁶Yàanàaca Simón Pedro yàatalé íbacaténá Pedro yàabàli, quéwa Pedro íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, ¡càmita cayába píiba nùabàli, càmicáiná nùasu wenàiwica pía! —Íimaca yái Pedroca. ⁷Jesús íimaca irí:

—Siùca càmita píalía péemiaca càinácaalí ímáaná yái numànírica pirícué quéwa áibaalípiná yásí píalía péemiacani —Íimaca yái Jesúsca. ⁸Quéwa Pedro íimaca irí:

—¡Canácatáita nubatàa píibaca nùabàli! —Íimaca yái Pedroca. Jesús íimaca irí:

—Càmicaalí nuíba píabàli, néese càmita nùasu wenàiwica pía — íimaca yái Jesúsca. ⁹Néese Simón Pedro íimaca irí:

—Iyá, Nuíwacali, píapídáida núa, píiba nùabàli, nucáapi nacái, nuíwita nacái macáita, numànicáiná nubáyawanáwa nucáapi iyúwa, nuíwitáise iyú nacáwa —Íimaca yái Pedroca. ¹⁰Quéwa Jesús íimaca irí:

—Péemla comparación: Aibacaalí yàapídánica quéechatécáwa, yá masacàacani. Casacàaca meedá yàabàli, lípìnacáiná àyapulicubàa, íná íbacáita yàabàliwa. Càita nacái píacué. Nudéca nùapídáidacuéca píiwitáise masacàacaténácué Dios iicáca pía, numàacacáináté nuwàwawa píbáyawaná íchacué peebáidacáinácué nutàacái. Néese pímanícaalícué píbáyawanáwa áibaalí àniwa, iwàwacutácué picàlidaca píichawani nuíbacaténácué píicha yái báawéerica pímanírica áibaalípiná cháí èeri irícu, càide iyúwa wáibacaalí wenàiwica yàabàli. Quéwa abéeri péenácué casaquèeri meedá íiwitáise mamáalàacata —Íimaca yái Jesúsca. ¹¹Jesús yáalíacatéwa chánacaalí wéená itéeripináté yùuwidenái náibàacaténáni, ínaté Jesús íimaca: “Abéeri péenácué casaquèeri meedá íiwitáise mamáalàacata”, càì íimaca yái Jesúsca.

¹²Néese idécanáami Jesús íibaca wàabàli, yá yúucaca ìwalísewa yàasu ruana nacáiriwa àniwa. Yá yáawinacawa mesa iwéré àniwa. Íimaca walí:

—Siùcade nucàlidacué píríni càinácaalí ímáaná yái nuíbáanácuéca píabàli. ¹³Píimacuéca nùwali yéewáidéeri wía, Wáiwacali nacái. Yá cayábéeriquéí píimáanácuéca càì nùwali, núacáináta càiri. ¹⁴Núa, yái yéewáidéericuéca pía, Píiwacalícuéca nacái, nudéca nuíbaidaca pírípinácué càiride iyúwacué píasu wenàiwica càmíri cachàini náicha canánama íbaidéericué pírípiná, numànicaténácué píri yái cayábéerica nuíbáanácuéca píabàli. Nudéca nuíbaidacuéca pírípiná càide iyúwa píasu wenàiwica càmíri cachàini náicha canánama íbaidéericué píri, éwitacué Píiwacalícaníta núa, íná iwàwacutácué píibaidaca pírípináwáaca pímanícaténácué píríwáaca cayábéeri. ¹⁵Nudéca càì núsáidacuéca píríni pímanícaténácué cayábéeri píríwáaca càide iyúwa numànínácué píri. ¹⁶Péemlacué comparación:

Canáca yàasu wenàiwica cachàiníiri íiwacali íichawa. Iná picácué pínáidawa cachàiníiyéicuéca nuícha pía. Càide iyúwa nuíbaidáanácuéca píripíná, càita nacái iwàwacutácué píibaidaca píripínáwáaca. ¹⁷ Píalíacaalícué péemíaca càinácaalí íimáaná yái núméricuécá pírí, píibaidacaalícué nacái píripínáwáaca càide iyúwa nuchùulíanácué pía, yásí casímáicuécá píwàwawa.

¹⁸ “Càmita macáicué càì núumaca píwaliwa. Núalíacawa nàwali níai nuedéeyéica nùsunáipínáwa. Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàaná tàacáisi nùuwide ìwali Dios inùmalícuíse bàaluité. David íimacaté: ‘Yái nùacawéeriná iyéericaté iyáacaléwa núapicha, yácata idé yùuwideca imànica núa, imànicaténá nulí báawéeri’, íimacaté yái Davidca. ¹⁹ Yá nucàlidacuécá píriní ipíchawáise nùuwide imànica nulí báawéeri. Néese idécanáami càì imànica nulí, yásí peebáidacuécá nutàacái, Diosca núa, yái càmiríca imáalàawa. ²⁰ Péemíacué cayába, cawínácaalí yeebáidéerica nùasu wenàiwica itàacái, yeebáida nacái nutàacái. Néese nacái, cawínácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáida nacái Dios itàacái yái Dios ibànuèrica núa aléi —ímaca walí yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Judas lo traicionará

²¹ Idécanáamité Jesús icàlidaca walíni, néese máini achúmaca iwàwa. Yá íimaca walí amaléeri iyú:

—Péemíacué cayába, abéeri péenácué itéeripíná nùuwidenái náibàacaténá núa —ímaca yái Jesúsca.

²² Néese wía yéewáidacaléca waicáidáidaca walíwáaca. Càmita wáalíawa càirínácaalí yái càì Jesús íimaca ìwali. ²³⁻²⁴ Núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús íicáca, núawinacawa nùyaca mawiénita Jesús írí. Iná Simón Pedro yúucaca icáapiwa nulí nusutáanápíná nuémíawa Jesús càirínácaalí yái càì Jesús íimaca ìwali. ²⁵ Iná núawiacawa Jesús ipualé, nusutácaténá nuémíawani. Yá núumaca írí:

—Nuíwacali, ¿càiríná yái càì píimaca ìwali? —núumaca írí. ²⁶ Jesús íimaca nulí:

—Yácata yái núapúadéerica íripíná pan quírapieli irìculé —ímaca yái Jesúsca. Iná idécanáami yáapúadaca pan, yá yàaca Judas írini, yái Simón Iscariote íirica. ²⁷ Néese Judas yeedácanacáita íríwa pan yéená isàbéeri, yá Satanás iwàlùacawa Judas iwàwalículé ichùulíacaténá Judas ííwitáise. Néese Jesús íimaca Judas írí:

—Yáara wawàsi pimàníripínáca, pía pimànica ráunamáitani — íimaca yái Jesúsca.

²⁸ Yáté èerica canáta wéenáquéi yáalíeriwa cáná yéewa Jesús icàlidaca Judas írini. ²⁹ Abénaméeyéi wéená nayúunáidaca Jesús ichùulíaca Judas iwèñlanápináté yàacási wamáapuèrica Pascua

piná. Aibanái wéená nayúunáida nacái Judas yàacaténa plata catúulécanéyeyí irí. Judascáiná icuèrité wàasu plata.

³⁰ Iná Judas idécanáami iyáaca iríwa pan yéena isàbéerica, yá imusúacawa wáicha machacànitá. Yá catáca ìwali.

El nuevo mandamiento

³¹ Inaté idécanáami Judas yèpùacawa wáicha, yá Jesús ímaca walí:

—Siúcáisede wenàiwica naicápiná núa cáimiétaquéri iyúwa, núa asiali Dios néeséerica. Núasáidapiná nalíwa nacái cachàinica Dios íiwitáise. ³² Càide iyúwa núasáidáanápíná nalíwa cachàinica Dios íiwitáise, càita nacái Dios yáasáidapíná nalíwa cachàinica nacái núiwitáise, núa asiali Dios néeséerica. Càicatanica Dios imànipíná mesúnamáisiwata. ³³ Péemìacué nulí pía nuénánáica cáininéyeyéica nuicáca, nùyacué píapicha achúma èerita. Yá picutápinácué núawa quéwa núumacué pirí càide iyúwa núumáanaté judío íiwacanánái irí: Càmitacué yéewa píacawa núapicha siuca aléera nùacatalépinácawa. ³⁴ Nuchùuliacué pía pimàníinápíná áiba wawási wàlisàita: Cáininácué piicáyacacawa. Càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía, càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa. ³⁵ Cáininácaalícué piicáyacacawa, yásí macái èeri mìnánái yáalíacuécawa píwali nuéwáidacalécuéca pía —ímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁶ Néese Simón Pedro isutáca yéemàlawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿alénápinásica píawa? —ímaca yái Pedroca. Yá Jesús ímaca irí:

—Aléera nùacatalépinácawa càmita yéewa píacawa núapicha siuca, quéwa áibaalípiná yásí píacawa núami néréwa —ímaca yái Jesúsca. ³⁷ Yá Pedro ímaca irí:

—¡Càmíirita, Nuíwacali! Núalimáca nùacawa píapicha siucasíwata. Ewita iwàwacutáca nuétácawa píichawalíná, yá cayábaca nuétácawa —ímaca yái Pedroca. ³⁸ Néese Jesús ímaca irí:

—¿Báisítasica pimàacaca nanúaca pía nuíchawalíná? Cààmíirita, máinicáiná càulenáca píichani. Péemìa cayába, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipíná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapíná càmitasa píalía nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —ímaca yái Jesúsca.

14

Jesús, el camino al Padre

¹ Néeseté Jesús ímaca walí wía yéewáidacaléca: “Píacúcué cáalu pía. Manuícúcué píináidaca píwàwawa Dios ìwali, nùwali nacái. ² Núaniri Dios icapèe iyéerica chènuniré idèniaca imàdàanáwa madécaná wenàiwica iyacatáipíná. Canácaalí

iyéeri nérétá, yá càmítacué nucàlida pirítáni. Yá nùacawéera nuchùnìacaténacué pìyacatáipiná. ³ Nudécanáamicué nùacawa píicha, yá nuchùnìacuéca nacái pìyacatáipiná, yásí nuèpùacawa néese àniwa, yá nutécué pía núapichawa, yéewacaténacué pìyapínaca núapicha aléera nùyacataléca. ⁴ Píalíacuécawa alénácaalí nùawa. Píalíacué nacáiwa càinácaalí iwàwacutáaná pimànica pìacaténacuéwa néré nacái”, ímaca yái Jesúsca. ⁵ Néese Tomás ímaca Jesús irí:

—Wáiwacali, càmita wáalíawa alénácaalí pìawa. Iná càmita yéewa wáalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàacaténáwa néré —ímaca. ⁶ Jesús ímaca irí:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutàcái pìacaténacuéwa Núaniri Dios yàatalé. Núalíacawa, nuémìaca nacái macáita báisíiri tàacáisi Dios ìwali. Núacata yái yèerica nacáuca càmíiri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica nutàcái. Canácata yáaliméeri yàacawa Núaniri Dios yàatalé àta yeebáidacaalíta nutàcái. ⁷ Píalíacáinacué nùwali, iná píalíapínacué nacáiwa Núaniri Dios ìwali, yá siúcáise de píalíacuécawa Dios ìwali. Piicátécué Dios madécaná èeri, iná píalíacuéca ìwali —ímaca yái Jesúsca. ⁸ Néese Felipe ímaca irí:

—Wáiwacali, pimàaca waicáca Píaniri Dios, yásí casímáica wawàwa. Yácata abéerita wawàsi iwàwacutáwa walí —ímaca. ⁹ Jesús ímaca irí:

—Felipe, nudéca nùyacuéca píapicha madécaná èeri. ¿Cáná càmitàacáwa píalíawa cawinácaalí núa? Cawinácaalí wenàiwica yáaliérica nùwali yáalía nacái Núaniri Dios ìwali. Iná iwàwacutá càmita pisutá nuícha numàcáanápínacué piicáca Núaniri Dios. Pidécuéca piicácani. ¹⁰ Iwàwacutá peebáidaca nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Yái nucàlidéericuéca pírí càmita nutàaní nunùmaliúsewa. Néese nutàanica Núaniri Dios inùmaliúsewa. Càmita nacái numàni nùasu wawàsiwa cháí èeri írìcu, néese Núaniri Dios iyaca nuwàwalicu, yácata imànírìca iyúwa iwàwáaná imànica. ¹¹ Peebáidacué nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Càmicaalícué píalimá peebáidaca yái núumérica píricué nùyáaná iyúwa Núaniri Dios iyáaná, néese peebáidacué piicácaíná yái numànírìca càmíirita áiba wenàiwica idé imànica. ¹² Péemìacué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nutàcái, imànìpiná càide iyúwa numàníná. Imànìpiná nacái cachàinírì íicha yái numànírìca nùacáináwa Núaniri Dios yàataléwa. ¹³ Macáita cayábéeri wawàsi pisutéeripínacué Dios íicha nunùmaliúse càide iyúwa nuwàwáaná nuchùulíacáinacué pisutáanápiná Dios íichani, yá numànìpinácuéca píriwani yéewacaténá núa yái Dios írìca nùasáidaca macái wenàiwica

irí máini cachàinica Núaniri Dios íiwitáise. ¹⁴ Macáita cayábéeri wawàsi pisutéeripinácué nuícha càide iyúwa nuwàwáaná, yá numànipinácuéca piríwani —íimaca yái Jesúscá.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

¹⁵ Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí: “Báisícaalícué cáinináca piicáca núa, yásí pimànicuéca càide iyúwa nuchùullianá pía. ¹⁶ Yá nusutápiná Núaniri Dios íichawa ibànùanápínácué pirí áiba Yàacawéeridéeripinácué píawa, yái Espíritu Santo yéewáidéeripinácuéca pía báisíiri tàacáisi iyú Dios ìwali, yàalèeripinácué pía nacái. Yásí Espíritu Santo yàacawéeridacué píawa càiripináta. Canácatáitacué imàaca píawa. ¹⁷ Quéwa èeri mìnánái càmiyéi yeebáida nutàacái, càmita náalimá needá nawàwalliculéwani, yái Espíritu Santoca, càmicáiná náalimá naicácani, càmiíri nacái náalíá ìwali, quéwa píalíacué ìwali iyacáinácué píapicha siúca. Yásí mesúnamáita iyamáacuéwa piwàwallicuwa càiripináta icùacaténácué píiwitáise.

¹⁸ “Càmita numàacapínácué pía abéerita iyúwa canéeyéi isèenái. Nuèpùà nùanàaca nùyacaténácué píapicha àniwa. ¹⁹ Achúma èeri áibanái èeri mìnánái càmiyéica yeebáida nutàacái, càmitanica naicápiná núawa quirínama, quéwacué piicácata núa àniwa. Yásí cáuca núa àniwa íná yéewa picáucàapínácuéca nacáiwa. ²⁰ Néenialípiná idécanáami Espíritu Santo yàanàaca, yásí píalíacuécawa nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, piyacué abédanamata nacái núapicha, nùya nacái piwàwalliculécué. ²¹ Cawinácaalí yeebáidéerica iyúwa nuchùullianáni, yá nacái imànírica càide iyúwa núumáaná, yácata yáasáidéerica báisíiri iyú cáinináca iicáca núa. Núaniri Dios nacái cáininéeripiná iicáca cawinácaalí wenàiwica cáininéerica iicáca núa. Yá nacái cáinináca nuicápinácani, yá nùanàapínáca yàatalé numàacaténá yáalíaca nùwali báisíiri iyú”, íimaca walí yái Jesúscá.

²² Néese Judas, (càmiírita quéwa Iscariote), íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿cánásica pimàacapíná píawawa waicácaténá pía, quéwa càmita pimàacapíná píawawa èeri mìnánái naicácaténá pía? —íimaca irí. ²³ Néese Jesús íimaca irí:

—Càmicáiná cáininá naicáca núa, Cawinácaalí cáininéerica iicáca núa, yeebáidaca nutàacái; Núaniri Dios nacái cáininéeripiná nacái iicácani. Yá nacái Núaniri Dios, núa nacái wàanàapínáca wàyacaténá yáapicha. ²⁴ Quéwa, cawinácaalí càmiírica cáininá iicáca núa, càmita nacái yeebáida nutàacái. Yái tàacáisi péemièricuéca nucàlidaca pirí, càmiírita nutàacái, néese Núaniri Dios itàacáicani, yái ibànùerica núa.

²⁵ “Nucàlidacuéca pirí macáita yái tàacásica idècunitàacá nùyaca píapicha. ²⁶ Quéwa nudécanáamicué nùacawa píacha, yá nusutápiná Núaniri Dios íichawa, yásí ibànùacué pirí

yái Yàacawéeridéeripínácuéca píawa, yái Espíritu Santoca, iyúudàanápínácué pía nulípiná, yàalèeripínácué pía nacái. Yá Espíritu Santo yéewáidapínácuéca píawa píalíacaténáwa macáita wawàsi ìwali. Yá imàacapínácuéca piwàwalica macáita yái nucàlidéericuéca pírí.

²⁷ “Nùacaalípináwa, yá numàacacué matuíbanáica piwàwa càide iyúwa matuíbanáiná nuwàwa, càmita càide iyúwa áibanái èeri mìnánái iyáaná càmiyéica yeebáida nutàacái. Picácué achúma píináidacawa piwàwawa, picácué nacái cáalu piwàwa. ²⁸ Nucàlidacué pírí nùanápínácuéwa píicha, néese nuèpùapínácué nùyaca píapicha àniwa. Báisícaalícué cáinináca píicáca núa manuísíwatatá, yásí casímáicuéca piwàwatá péemìacáinácué nùanápínáwa Núaniri Dios yàataléwa cachàinicáiná nuícha Núaniri Dios. ²⁹ Nucàlidacuéca píriní ipíchawáise nùacawa yéewanápiná idécanáami nùacawa, yásí peebáidacuéca yái nucàlidéericuéca pírí.

³⁰ “Siùca canáca nulí èeri nutàanínápinácué déecuíri iyú píapicha, Satanáscaíná yàanàaca mesúnamáisíwata, yái ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise càmiyéica yeebáida nutàacái. Quéwa Satanás càmita yáalimá imawènàdaca íchawa núa. ³¹ Néese, éwita Satanás càmicáaníta yáalimá imawènàdaca núa, càicáaníta numàacapíná càì imànica, nùasáidacaténá macái èeri mìnánái írí cáinináca nuicáca Núaniri Dioswa, numàni nacái càide iyúwa ichùullaná núa. Pimichàacuéwa. Wàanácuéwa —íimaca walí yái Jesúsca.

15

La vid verdadera

¹ Idècunitàacá wàacawa, Jesús íimacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Péemìacué comparación: Càica núade iyúwa abéyéeri uva yéetaná máiníri cawènica. Núaniri Dios iyaca càide iyúwa icuèrica abéyéeri uva yéetaná. ² Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái càica níade iyúwa abéya yàana. Macái wenàiwica càmiyéica imàni càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná càica níade iyúwa abéya yàana màyacanéeri. Néese Núaniri Dios yúucaca nía méetàuculé càide iyúwa wawichùacaalí yàana abéya íicha, macái yàana màyacanéerica. Néese cawinácaalí wenàiwica imàniyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, càica níade iyúwa abéya yàana càyacanéeri. Níái yeebáidéeyéica nutàacái, Dios itéca náicha càinácaalí báawéeri iyaca nalí, namànicaténá cayábéeri cachàiníwanái, càide iyúwa wawichùacaalí cáaléeri yàana ipùata cayábéeri yàana íicha masacàcaténá yái yàanaca yéewanápiná idèniaca iyacanáwa cayábéeri manùbéeri nacái. ³ Siúcáisede masacàacuéca píiwitáise, Núaniri Dioscaíná idéca imàacaca

iwàwawa pibáyawaná íchacué, peebáidacáináciu nutàacái.
 4 Picáciu piwènúada píiwitáisewa nuícha yéewanápináciu nùyaca piwàwalícu mamáalàacata. Péemlàcué comparación: Abéya yàana càmita yéewa càyacanáni méetàuculé abéya ícha. Càita nacái càmitacué pialimá pimànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná píináidacaalícuéwa nuícha.

5 “Càica núade iyúwa abéyéeri uva yéetaná. Píatacué càiyéide iyúwa abéya yàana. Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata, yá nùyaca iwàwalícu, yásí imànica madécaná cayábéeri. Càmicáináciu pialimá pimànica cayábéeri méetàuculé nuícha. 6 Cawinácaalí càmirica yeebáida nutàacái mamáalàacata, Núaniri Dios yúucapiná méetàuculéni, càide iyúwa wáucacaalí yàanami méetàuculé, macáita yàana màyacanéeri àta mísicatalétani, néese wenàiwica yeedáca yàanami náucacaténá nía quichái irículé neemácaténáni.

7 “Peebáidacaalícué nutàacái mamáalàacata, càmicaalícué nacái piimáicha tàacási nuéwáidéeri iyú pía, yá pisutáciu nuícha numàninápináciu pirí càinácaalí cayábéeri piwàwéericuéca, yá numànicuéca piríwani. 8 Pimànicaalícué madécaná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí áibanái naicápiná Núaniri Dios cáimiétaquéeri iyú. Càita nacái píasáidapináciuca nuéwáidacalécuéca pía. 9 Cáinináciuca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Núaniri Dios iicáca núa, íná peebáidacué mamáalàacata nutàacái píasáidacaténáciu cáinináca piicáca núa càide iyúwa cáinináanáciu nuicáca pía. 10 Pimànicaalícué iyúwa nuchùulianá pía, yásí cáinináciuca nuicáca píawa càide iyúwa cáinináaná Núaniri iicáca núa numànicáiná iyúwa ichùulianá núa.

11 “Càicuéca núumaca pirí casímáicaténáciu piwàwa núapicha, yéewanápiná nacái casímáicuéca pía manuísíwata. 12 Nuchùuliacué càì pimànica: Cáinináciu piicáyacawa càide iyúwa cáinináanáciuca nuicáca pía. 13 Péemlàcué comparación: Aibacaalí imàacaca icáucawa yàacawéeriná íchawalínáwa, yásí wáalíacawa báisíiri iyú cáinináca iicáca yàacawéerináwa macái iwàwalícuísewa. Càita nacái numàacapiná nucáucawa píchawalínáciu cáininácáináciu nuicáca pía. 14 Néese, pimànicaalícué mamáalàacata iyúwa núumáaná, cáininácaténáciu piicáyacacawa, yásí nùacawéeyínáciuca pía. 15 Càmitacué quirínama núuma píwali nùasu wenàiwicacuéca pía, càmicáiná yàasu wenàiwica yáalíawa ìwali yái íiwacali imànináca. Néese núumacué píwali nùacawéeyínáciuca pía nucàlidacáináciu pirí macáita yái Núaniri Dios ímáanáca nulí. 16 Càmitaté peedáciu núa píiwacalipináwa. Néese nuedácatécué pía nùasunáipináwa, yá nudéca nuchùuliacuéca pía pimàninápiná cayábéeri,

yéewacaténácué nacái yái cayábéerica pimàníricuéca iyamáacawa càiripináta. Yásí Núaniri Dios imànicuéca piríwa càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéeripinácuéca ícha nunùmalícuíse, pisutácaalícué càide iyúwa nuwàwáaná. ¹⁷ Iná nuchùullacué càì pimànica: Cáininácué piicáyacacawa”, ímaca walí yái Jesúsca.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

¹⁸ Jesús ímacaté walí: “Aibanái èeri mìnánái cà míiyéi yeebáida nutàacái báawapiná naicácuéca píawa, íná piwàwalicué báawáanáte naicáca núa quéechaté ipíchawáiseté báawaca naicácuéca pía. ¹⁹ Piyacaalícué càide iyúwa èeri mìnánái ìyáanáta, yá cáininácuéca èeri mìnánái iicáca píatá, càide iyúwa cáinináaná naicáyacacawa. Quéwa nudéca nuedácuéca pía èeri mìnánái yèewíise, peebáidacaténácué nutàacái, íná báawaca naicácuéca pía càmicáinácué píya càide iyúwa náyáaná. ²⁰ Piwàwalicué yái núméricatécúé pirí: ‘Canáca yáasu wenàiwica cachàiníiri íiwacalí íichawa’, càité númaca. Càita nacái càmita yéewacué cachàinica nuícha pía. Iwàwacutácué piùwichàacawa càide iyúwa núwichàanáwa. Abénaméeyéi nàuwideca namànica núa, íná nàuwidecuéca nacái namànica píawa. Quéwa áibanái yeebáidaca nutàacái, íná neebáidapiná nacái iyúwa péewáidáanácué nía. ²¹ Quéwa áibanái cà míiyéi yeebáida nutàacái namànipiná pirí báawéeriwa peebáidacáinácué nutàacái càmicáiná nálía Dios ìwali, yái ibànuèrica núa aléi.

²² “Càmicaalíté nùanàatá nucàlidacaténá wenàiwicanái irí nutàacáiwatá, yá càmita cabáyawaná nía nùwalísetá. Quéwa siúcáisede canáca yéewaná náimaca cà míinápínása cabáyawaná nía nùwalíise néemiàcáináté númaca nalí nudéca nùanàaca Dios yàatanáise. ²³ Máiníiyéi cabáyawanáca níara wenàiwicaca cà míiyéica yeebáida nutàacái, yá cáiná cawinácaalí báawéerica iicáca núa, idéca báawaca iicáca núa báawacáináté iicáca Núaniri Dios quéechatécáwa. ²⁴ Càmicaalíté numàni nàacuése mi yái cà míirica áiba wenàiwica idé imànicatá, yá càmita cabáyawaná nía nùwalísetá. Quéwa éwita naicácaáníta càì numànica, càicááníta báawaca naicáca núa, báawa nacái naicáca Núaniri Dios. ²⁵ Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté rey David icàlidáaná tàacáisi nunùmalícuíse bàaluité. David ímacaté: ‘Máiní báawacaté naicáca núa éwita canácaáníta ìwalíise báawáanápiná naicáca núa’, càì ímacaté nunùmalícuíse yái Davidca.

²⁶ “Quéwa nudécanáami nuèpùacawa Núaniri Dios yàataléwa, yásí nubànùacué piríwa Espíritu Santo, yái Espíritu Dios yàatanáiseerica, itàanírica báisíiri iyú, yái Yàacawéeridéericuéca pía. Espíritu Santo yàanàapiná, yásí yéewáidacuéca píawa nùwali yéewanápinácué picàlidaca nuináwaná ìwali. ²⁷ Pidécúéca píyaca

núapicha mamáalàacata nudàbacatáiseté nuéwáidaca wenàiwica àta siùca nacáide, íná picàlidapínacué nuináwaná ìwali èeri mìnánái iríwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

16

¹ Jesús ímaca walí àniwa: “Nudéca nucàlidacuéca piríni ipíchaná piwènúadacuéca píiwitáisewa nuícha isicúata, nadàbacaalípiná nàuwideca namànicuéca pía. ² Yásí náucacué píawa judiónái yéewáidacàalu íicha, càmitacué quirínama nabatàa piwàlùacawa néré àniwa. Aibaalípiná nayúunáida nacái náibaidaca nàyaca Dios irípiná nanúacaalícué píawa. ³ Yá namànipínacué pirí báawéeri càmicáiná náalía Núaniri Dios ìwali, nùwali nacái. ⁴ Nucàlidacuéca piríni siùcata yéewanápinacué nadàbacaalípiná namànicuéca pirí báawéeri, yásí piwàwalicuéca nudéca nucàlidacuéca piríni”, ímaca yái Jesúsca.

Lo que hace el Espíritu Santo

Jesús ímacaté walí àniwa: “Idàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, càmitaté nucàlidacué piríni piùwichàanápinacuéwa nulípiná, nùyacáinatécué píapicha. ⁵ Quéwa siùcáade yá nùacawa nùyacaténá yáapicha yái Dios ibànuèricaté núa aléi. ¿Cánacué càmita pisutá péemíawa núa siùcade ìwali yái nùanápinácawa Núaniri Dios yàataléwa? Iwàwacutácué casimáica piwàwa núapicha. ⁶ Quéwa, máini achúmacuéca piwàwa siùca nucàlidacáinácué piríni. ⁷ Quéwa, péemíacué cayába. Cayába cachàiníwanái pirícuéni nuèpùanápinácawa Núaniri Dios yàataléwa. Càmicaalí nuèpùawa Núaniri Dios yàataléwa, néese càmita yàanàa yái Yàacawéeridéeripínacuéca pía, yái Espíritu Santoca. Quéwa nùacaalípináwa, yá nubànùacuéca piríwani. ⁸ Espíritu Santo yàanàapíná, yásí imàacaca èeri mìnánái náalíacawa cabáyawanáca nía. Imàacapíná náalíacawa nacái nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá. Espíritu Santo imàacapíná náalíacawa nacái càinácaalí iwàwacutáanápiná namànica nàyacaténá machacàníri iyú. Espíritu Santo imàacapíná nacái náalíacawa Dios yùuwichàidáanápiná cabáyawanéyeyéi wenàiwica. ⁹ Espíritu Santo imàacapíná náalíacawa cabáyawanáca nía càmicáiná neebáida nutàacái. ¹⁰ Yá Espíritu Santo imàacapíná èeri mìnánái náalíacawa nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá íná yéewa nùacawa Núaniri Dios yàataléwa. Espíritu Santo imàacapíná nacái náalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú Dios iicá, càmicáinácué piicá núa cháí èeri irícu. ¹¹ Espíritu Santo imàacapíná èeri mìnánái náalíacawa nacái Dios yùuwichàidáanápiná nía wa càiripínáta. Càipíná

náaliacawa Dioscáiná idéca íináidacawa yùuwichàidáanápíná Satanás càiripináta, yái ichùulìerica èeri mìnánái íiwitáise.

12 “Iyaca madécaná nucàlidéeripinácué pirí, quéwacué siùca càmita píalimá píaliaca péemíaca macáita, càinácaalí íimáaná. 13 Quéwa Espíritu Santo yàanàapíná, yái itàaníríca báisíiri iyú, yásí yéewáidacuéca píawa macái báisíiri tàacáisi ìwali, càmicáiná icàlidapíná yàasu wawàsiwa, néese icàlidapíná macáita càinácaalí tàacáisi Dios icàlidéeri írí. Néese Espíritu Santo imàacapínácué píaliacawa càinácaalí ichàbáanáwa áiba èeriwa. 14 Espíritu Santo imàacapíná wenàiwica náaliacawa cachàinica nuíwítáise, icàlidacáinácué pirí nutàacái péemíacaténácué càinácaalí íimáaná. 15 Macáita yái Núaniri Dios idènièrica nudèniata nacái yáapichani, íná núumacué pirí Espíritu Santo icàlidapínácué píriwa nutàacái, imàacacué nacái píaliaca péemíacani, càinácaalí íimáaná.

16 “Achúmáanataàcá càmitacué piicápiná núa, néese mesúnamáita piicápinácué núa àniwa nùacáináca Núaniri Dios yàataléwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

La tristeza se cambiará en alegría

17 Néeseté abénaméeyéi wéenanái wía yéewáidacaléca, náimaca nalíwáaca:

—¿Càinástica íimáaná yái tàacáistica? Idéca íimaca walí achúmáanataàcá càminápinása waicáni, néese mesúnamáitasa yèepùa waicápináca àniwani, yàacáinásaáwa Yáaniri Dios yàataléwa. 18 ¿Càinástica íimáaná yái tàacáistica ‘achúmáanataàcá’? Càmita wáaliáwa càinácaalí ìwali itàaní — náimaca.

19 Néese Jesús yáaliacawa wawàwaca wasutáca wéemíawa ìwalini. Yá íimaca walí:

—Nudéca núumacuéca pirí achúmáanataàcá càmitacué piicápiná núawa, néese cué mesúnamáita piicápinácué núa àniwa. ¿Pisutásicué péemíawa píawáaca ìwali yái tàacáistica? 20 Péemíacué cayábani. Achúmáanataàcá píicháanípinácuéca, yá achúmapínácuéca piwàwa nanúacaalí núawa, quéwa áibanái èeri mìnánái càmiyéi yeebáida nutàacái, casíimáipínáca nawàwa. Quéwa éwita achúmacáanítacué piwàwa maléená èeri nuétácaí ìwalíise, càicáaníta mesúnamáita casíimáicuéca piwàwa nuétácaí ìwaliwa. 21 Péemíacué comparación: Achúmaca inanái iwàwa ùasu èericaalí yàanàaca umusúadáanápíná iicá èeri. Yá achúmaca uwàwa ùuwichàacáináwa cáiwíiri iyú, quéwa idécanáami asáica uíri, yásí uimáichaca yái cáiwíríca, máinicáiná casíimáica uwàwa umusúadacáiná iicá èeri. 22 Càita nacái siùcade achúmacuéca piwàwa. Quéwa nuèpùapínáca nuiácacuéca pía àniwa, yásí máinicué casíimáica piwàwa, yá canácata yáaliméeripíná achúmaca imànicuéca piwàwa àniwa.

²³ “Néenialípiná càmitacué iwàwacutá pisutáca péemíawa núa, yácaíná Espíritu Santo yéewáidapínacué píawa. Péemíacué cayába, Núaniri Dios imànipínacué piríwa càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuéca imàníinápíná pirí, pisutácaalícué Dios ícha nunùmálicuise càide iyúwa nuwàwáaná. ²⁴ Càmitàacá pisutácué Núaniri Dios ícha nunùmálicuise imàníinápínacué pirí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná. Pisutácué Dios ícha nunùmálicuise imàníinápíná pirí cayábéeri, yásí imànicuéca piríwani càide iyúwa nuwàwáaná, yéewacaténacué casímáica piwàwa manuísíwata —ímaca walí yái Jesúsca.

Jesucristo, vencedor del mundo

²⁵ Jesús ímacaté walí àniwa: “Nudéca nuéwáidacuéca píca càulenéri comparación iyú. Quéwa áibaalípináwa càmitacué nutàani pirí comparación iyú. Néese nutàanípínacué pirí amaléeri iyú Núaniri Dios iwaliwa, píalíacaténacué péemíaca ráunamáitani, càinácaalí ímáaná. ²⁶ Néenialípiná pisutápinacué Dios ícha nunùmálicuise imàníinápínacué pirí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, yá càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata pirípínacué. ²⁷ Cáininácáiná Dios iicácuéca píca, íná càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata pirípínacué. Cáininácuéca Dios iicáca píca cáininácáinácué píicáca núa, peebáidacuéca nacái nùanàcaté Dios yàatanáise. ²⁸ Nudéca nùacawa Núaniri Dios yàatanáise nùanàcaténá aléi èeri iriculé. Siùcáade nuèpùacawa èeri ícha nùacaténáwa àniwa Núaniri Dios yàataléwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

²⁹ Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Siùca pitàaníca píyaca amaléeri iyú, càmita picàlida píyaca càulenéri comparación. ³⁰ Siùca wáalíacawa píalíacawa macáita wawàsi. Càmita iwàwacutá wasutáca wéemíawa píca píalíacáináta nua càinácaalí wáináidáanáwa wawàwalícuésewa píalíacáináwa wáiwitáise iwali. Íná weebáidaca píànàcaté Dios yàatanáise —wáimaca irí. ³¹ Néese Jesús ímaca nalí:

—Piyúunáidacuéca peebáidaca nutàacái tàì íméeri iyú macái piwàwalícuésewa, quéwa càmitàacáwa cachàinicué píiwitáise nùwali. ³² Mesúnamáisíwatacué pípiacuécawa picàlàllíacawa nuícha, yá pímacapínacuéca núa abéeritawa. Quéwa càmita máiní abéerisíwa núa, Núaniricáiná iyaca nùapícha. ³³ Nucàlidacuéca pirí macáita yái tàacáisica yéewacaténacué matúbanáica píca peebáidacáinácué nutàacái. Chái èeri irícu píùwichàapínacawa, quéwa píchàiniadacué piwàwawa. Nudéca numawèniadaca Satanás íiwitáise cachàiniiri, yái ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise namàníinápíná nabáyawanáwa, íná yéewacué píalímápiná píawèniadaca píchawa Satanás nacái —ímaca walí yái Jesúsca.

17

Jesús ora por sus discípulos

¹ Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca walíni, yá iicáidaca chènuniré, yá ímaca Dios irí: “Núaniri, idéca nuenáiwana yàanàaca. Pimàaca èeri mìnanaí náalíacawa cachàinica nuíwitáise, núa Piirica, yéewanápiná numàaca nacái náalíacawa cachàinica píiwitáise. ² Pidéca pimàacaca nulí píiwitáise núcunápiná èeri mìnanaí canánama, nùacaténá nacáuca càmíiri imáalàawa, níai pièyéica nulí nùsunáipiná, núa Piirica. ³ Nadènapiná nacáuca càmíiri imáalàawa níai yáaliyéica wàwali, pía abéerita Dios báisírira, núa nacái Jesucristo yái pibànùerica aléi èeri irìculé.

⁴ “Nudéca nùsáidaca nalí cachàinica píiwitáise cháí èeri irìcu, íná nudéca numáalàidaca numànica macáita càide iyúwaté pichùulianá numànica. ⁵ Iná Núaniri siúcade pimàaca cáimiétacanéerica núa píapicha chènuniré càide iyúwaté nùyáaná píapicha bàaluitésíwa èeri ipíchawáise.

⁶ “Pidéca peedáca níai wenàiwicaca èeri mìnanaí yèewíise píacaténá nulí núa nùsunáipiná. Yá nudéca numàacaca náalíaca píwali iyúwa píyáaná. Quéechatécáwa písunáica núa, yá pidéca píaca nulí núa nùsunáipiná, nadéca nacái namànica càide iyúwa pichùulianá núa. ⁷ Siúca náalíacawa macáita yái numánírira, yá nacái tàacáisi nuéwáidéerica iyú núa, nudéca numànicani pichàini iyú, yái pichàini pimàaquéerica nulí. ⁸ Nudéca nucàlidaca nalíni yái tàacáisica pièricaté nulí, yá neebáidaca nulíni. Náalíacawa báisírira iyúcani nùanàcaté píatanáise. Neebáida nacái pibànùanáté núa.

⁹ “Nusutáca nalí píicha manuísíwata. Càmita nusutá píicha áibanái èeri mìnanaí irípiná càmíiyéi yeebáida nutàacái. Néese nusutáca píicha nalí níai pièyéica nulí písunáicáiná núa. ¹⁰ Macáita níai nùsunáica níacata písunái nacái. Macáita níai písunáica níacata nùsunái nacái. Nàyacáiná machacànírira iyú, íná náasáidaca cachàinica nuíwitáise.

¹¹ “Siúcáade càmita nuyamáawa cháí èeri irìcu, quéwa nayamáapinácawa cháí èeri irìcu, idècunitàacá nùyaca píapicha. Pía, Núaniri mabáyawanéerica, picúa núa píripináwa pichàini iyúwa neebáidáanápiná mamáalàacata pítàacái, níai pièyéica nulí nùsunáipiná, yéewacaténá abédanamaca náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná nuíwitáise píapicha. ¹² Idècunitàacá nùyaca náapicha cháí èeri irìcu, yá nucàcaté núa píripiná pichàini iyú, níai pièyéica nulí nùsunáipiná. Canácata néená yúuquéeriwa nuícha, abéerita meedá yára yúuquéericatéwa quéechatécáwa. Iná yéewa macáita ichàbapinácawa iyúwa profetanái itànàanáté tàacáisi ìwali pinùmaliçúise bàaluité.

13 “Siùcáade nùacawa pìatalé, Núaniri. Quéwa idècunitàacá nùyaca cháí èeri irìcu, yá nusutáca pícha nalí casímáicaténá nawàwa manuísíwata càide iyúwa casímáiná nuwàwa. 14 Nudéca nucàlidaca nalí pitàacái quéwa báawaca èeri mìnanaí iicáca nía càmicáiná nàya càide iyúwa èeri mìnanaí iyáaná, càide iyúwa núa nacái càmlíná nùya càide iyúwa èeri mìnanaí iyáaná. 15 Càmita nusutá pícha pitéenápíná nía èeri ícha, néese nusutáca pícha picùanápíná nía Satanás ícha yái báawéerica. 16 Càide iyúwa càmlíná nùya èeri mìnanaí íiwitáise ìwali, càita nacái níái yeebáidéeyéica nutàacái càmlíyéita nacái ìya èeri mìnanaí íiwitáise ìwali. 17 Masacàaca pimànica náiwitáise pitàacái báisíiri iyúwa náibaidacaténá pirí càide iyúwa piwàwáaná. Báisíiri tàacáisca yái pitàacáica. 18 Càide iyúwa pibànùnáté núa èeri mìnanaí yèewiré, càita nacái nubànùaca níái nùasunáicawa èeri mìnanaí yèewiré càmlíyéica yeebáida nutàacái. 19 Yá siùcáade numàacapínáca nucáucawa náichawalíná numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná yéewanápíná masacàaca pimànica náiwitáise pitàacái báisíiri iyúwa náibaidacaténá pirípiná càide iyúwa piwàwáaná.

20 “Càmita nusutáca pícha abéta nalí níái yeebáidéeyéica nutàacái, néese nusutáca pícha nacái áibanái irípiná yeebáidéeyéipíná nutàacái áibaalípiná néemiacaalípiná nuéwáidacalénái icàlidaca nalíni. 21 Núaniri, nusutáca pícha pimàacáanápíná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca macáita manuísíwata, càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. Càide iyúwa pìyáaná núapicha, nùyáaná nacái píapicha, càita nacái pimàacaca abédanamaca náiwitáise náapichawáaca nàyacaténá abédanamata wáapicha, yéewanápíná áibanái èeri mìnanaí neebáidaca pidéca pibànùaca núa aléi. 22 Pidéca pimàacaca nùasáidaca nalí cháí èeri irìcu cachàinica píiwitáise. Núa nacái, nudéca numàacaca náasáidaca áibanái irí cachàinica píiwitáise yéewanápíná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. 23 Nùyaca nawàwalìcu, pía nacái iyaca nuwàwalìcu abédanamacaténá náiwitáise náapichawáaca manuísíwata, yéewanápíná èeri mìnanaí càmlíyéi yeebáida nutàacái náalíacawa pidéca pibànùaca núa, yéewanápíná nacái náalíacawa cáinináca piicáca níái nùasunáica càide iyúwa cáinináaná piicáca núa.

24 “Núaniri, pidéca pìaca nulí nía nùasunáipíná. Nuwàwaca nàyaca núapicha aléera nùyacatalépiná naicácaténá pimàacáaná macáita naicáca núa cáimiétaquéri iyú nùyacaalípiná píapicha chènuniré, cáininácáinaté piicáca núa bàaluitésíwa èeri ipíchawáise. 25 Pía, Núaniri mabáyawanéeri, áibanái èeri mìnanaí càmlíyéi yeebáida nutàacái càmita náalía pìwali, quéwa

núalíaca pìwali. Níai nacái nùasunáica náalíacawa pibànùacaté núa aléi. ²⁶ Nudéca numàacaca náalíacawa píiwitáise ìwali. Yá numàacapíná mamáalàacata náalíaca pìwali càiripináta yéewanápiná cáinináca naicáyacacawa càide iyúwa cáinináaná piicáca núa, yéewanápiná nacái nùyaca nawàwalicu”, ímaca yái Jesúsca isutáca walípiná Yáaniri Dios íchawa.

18

Arrestan a Jesús

¹ Jesús idécanáami isutáca walípiná Dios ícha, yá yàacawa wáapicha wía yéewáidacaléca, wàacaténáwa abéemàalé únibàa ícha, ípidenéri Cedrón. Iyaca néeni bànacalé inàlimaná. Yá Jesús iwàlùacawa néré wáapicha wía yéewáidacaléca. ² Judas, yái yèericatéwa wáicha itécatená Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yáalíacawa ìwali yái bànacaléca, Jesús iyacáinaté néeni wáapicha madécaná yàawiría, wía yéewáidacaléca. ³ Iná Judas yàanàca bànacalé inàlimaná néré, itéeri yáapichawa madécaná romanonái yàasu úwinái, áibanái nacái judíonái yàasu úwinái icuèyéica templo. Sacerdote íiwacanánái, fariseonái nacái nabànùacaté nàasu úwináíwa Judas yáapicha. Nadèniaca nacáapisáíwa. Naté nacái nàasu béeriasiwa, lámpara nacái nacamalápináwa, catácáiná nàwali. ⁴ Quéwa Jesús yáalíacawa càinácaalí namànínapínaté irí, iná imusúacawa náipunita, yá isutáca yéemíawa nía:

—¿Cawinácué picutá? —ímaca yái Jesúsca. ⁵ Náimaca irí:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca irí. Néese Jesús ímaca nalí:

—Núaquéi —ímaca yái Jesúsca. Judas, yái itéerica Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, ibàlùacawa néeni úwinái yáapicha.

⁶ Ideté Jesús ímaca: “Núaquéi”, yáta cáaluca nía Jesús ícha, yá néerúacawa ícha, yá náuwàacawa cáli ínatale nacalùniwa.

⁷ Néese Jesús isutáca yéemíawa nía àniwa:

—¿Cawinácué picutá? —ímaca. Néese náimaca àniwa:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca irí.

⁸ Iná Jesús ímaca nalí àniwa:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni nuináwanáwa núaquéi. Picutácaínacué núa, néese pimàacacué nèepùacawa níai núapichéeyéica —ímaca yái Jesúsca.

⁹ Yá macáita ichàbacawa càide iyúwaté Jesús ímáanaté: “Núaniri, níai pièyéica nulí nùasunáipíná canácata néená yúuquéeriwa nuícha”, càité ímaca yái Jesúsca, iwàwacáinaté icùaca wía yùuwichàacáisi ícha, wía yéewáidacaléca. ¹⁰ Néese Simón Pedro, idènièrica espada machete nacáiri, yá iwatàaca espada yàalu írícúsewa, yáalimáidaca ipéliacatatá quéwa isasàacáita meedá asíali yùuwi yéewápuwáiséechúa yái

ípidenéerica Malco, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.

¹¹ Quéwa Jesús íimaca Pedro irí:

—Píiyàa pìasu espadawa yàalu irìculéwa. Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús ante Anás

¹² Néeseté níai úwinái, náiwacali yáapichawa, nía nacái judiónái yàasu úwinái icuèyéica templo náibàaca Jesús. Yá nadacùaca náichawa icáapi. ¹³ Néese quéechacáwa natéca Jesús Anás icapèe néré. Caifás icuiricani yái Anásca. Néenialité sacerdote íiwacalinácani yái Caifásca. ¹⁴ Yái Caifás, yácata icàlidéericaté judío íiwacanánái irí cayábaanápínaté cachàiníwanái nalíni abéeri asìali yéetácaalípinátéwa macái wenàiwica íichawalíná, ipíchaná romanonái inúaca macáita judiónái.

Pedro niega conocer a Jesús

¹⁵ Néese Simón Pedro, núa Juan nacái, wàacawa Jesús yáamiwáise déecuta. Wàanàaca sacerdote íiwacaliná icapèe néré, yá namàacaca nuwàlùacawa Jesús yáamiwáise capìi ibàacháwalená irìculé, yácáiná sacerdote íiwacaliná yáalía iicáca núa. ¹⁶ Pedro ibàlùacawa bàacháwáiséeri inúma íicha. Iná nùacawa bàacháwa íicha nutécaténá Pedro nùapichawa bàacháwa irìculé. Yá nusutáca wawàsi inanái íicha icuèchúaca capìi inúma bàacháwáise umàacáanápíná Pedro iwàlùacawa. Yá umàacaca iwàlùacawa. ¹⁷ Néese usutáca uémíawa Pedro:

—¿Píasica nacái abéeri néená níai Jesús yéewáidacaléca? —
úumaca Pedro irí. Néese Pedro íimaca ulí:

—Càmita nùani —íimaca yái Pedroca, ipíchaná náibàacani.

¹⁸ Néese casualínicaté nàwali níai sacerdote yàasu wenàiwicaca iyéyéica néeni, úwinái nacái icuèyéica templo, íná napucúadacaté quichái, yá nàanabàca. Pedro yàanabàca nacái nàapicha quichái.

El sumo sacerdote interroga a Jesús

¹⁹ Idècunitàacá Pedro iyaca bàacháwáise manuíri capìi íicha, yá capìi irìcu sacerdote íiwacaliná idàbacaté isutáca yéemíawa Jesús wàwali macáita wía yéewáidacaléca. Isutáca yéemíawa Jesús nacái càinácaalí ìwali yéewáida wenàiwica. ²⁰ Jesús íimaca irí:

—Càmita nuéwáida nía ibàacanéeri iyú. Nudéca nucàlidaca tàacáisi macái wenàiwica yàacuésemi. Nudéca nuéwáidaca wenàiwica mamáalàacata judiónái yéewáidacàalu irìcu, templo irìcu nacái, aléde nàwacáidáyacataléca macái judíoca. ²¹ ¿Cáná pisutá péemíawa núa? Pìa pisutáca péemíawa áibanái yéemièyéicaté nutàacái càinácaalí ìwali nuéwáidaca nía. Nálíacawa ìwali yái nucàlidéerica nalí —íimaca yái Jesúsca.

²² Idécanaámi Jesús càì íimaca nali, néese abéeri néená níái úwi icuèyéica templo inúaca Jesús inàni ìwali. Yá íimaca Jesús irí:

—Picá càì pitàanica sacerdote íiwacaliná irí —íimaca. ²³ Jesús íimaca irí:

—Nutàanicaalí báawéeri iyú, picàlida nulíni càinacaalí báawéeri nutàani. Quéwa càmicaalí nutàani báawéeri iyú, néese canácata yéewaná picapèedáidaca núa —íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Néese Anás ichùuliaca úwinái natéca Jesús nadacuèrimi Caifás yàatalé yái áiba sacerdote íiwacaliná.

Pedro niega otra vez a Jesús

²⁵ Idècunitàacá Pedro ibàlùanica yàanabàca iyaca, yá áibanái iyéyéica néeni nasutáca néemìawani:

—¿Càmitasica pía nacái abéeri néená níái Jesús yéewáidacaléca? —náimaca. Quéwa Pedro imànica ichìwawa àniwa. Yá íimaca nali:

—Càmírita núa —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná náibàacani.

²⁶ Néese sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica, abéeri yéenasàiriná yái asiali Pedro isasèericaté yùuwi, yácata isutáca yéemìawa Pedro nacái. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Càmitasica pía yái nuiquéericaté Jesús yáapicha bànacalé inàlimaná néeni? —íimaca. ²⁷ Yá Pedro imànica ichìwawa àniwa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali, yáta cawámai itàaca.

Jesús ante Pilato

²⁸ Néeseté natéca Jesús Caifás icapèe íicha gobernador romanosàiri icapèe nérépiná. Amaláca yàacawa nawicáu, ínà càmita nawàlùawa gobernador càμίiri judío icapèe iriculé, náimacáiná càmitasa nawàwa casacàaca nía Dios íicha ìwalise yái nawàlùanacawa càμίiri judío icapèe iriculé. Càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá nía, casacàacaalí Dios iicáca nía yáté èerica, yá càmita náalimá nayáaca nayáacaléwa Pascua yàasuná culto yaalí. ²⁹ Iná gobernador Pilato imusúacawa icapèe íichawa itàanicaténá náapicha. Yá íimaca nali:

—¿Càinácué ibáyawaná pirí yái asialica? —íimaca. ³⁰ Néese náimaca irí:

—Càmicaalí imàni ibáyawanáwatá, néese càmita waté pìatalétáni —náimaca. ³¹ Pilato íimaca nali àniwa:

—Pitécuéni piùwichàidacuéni càide iyúwa pìawirináimi íiwitáise íimáaná —íimaca yái Pilatoca. Níái judíoca náimaca Pilato irí àniwa:

—Píacué romanonái icuèyéica wàasu cáli càmitacué pibatàa wanúaca wenàiwica cruz ìwali, wía judíoca —náimaca irí.

³² Càité namànica càide iyúwaté Jesús icàlidáanaté ìwaliwa nanúanápináténi cruz ìwali, níái càmíyéica judío. ³³ Pilato

yèpùà iwàlùacawa icapèè manuíri irìculéwa. Yá imáidaca yàataléwa Jesús. Pilato ímaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? —ímaca. ³⁴ Jesús ímaca irí:

—¿Pisutásica péemíawa núa pínáidacáináwa pisutáanápíná péemíawa núa, càmiccaalí nacái, pisutásica péemíawa núa áibanái icàlidacáiná piríni? —ímaca yái Jesúsca. ³⁵ Pilato ímaca irí àniwa:

—¡Núa càmirita judío! Péenánái judíonái, nía nacái sacerdote íwacanánái nadéca natéca pía nùatalé nacháawàacaténá pinánawaná ìwali. ¿Càiná báawéeriquéi pimànica? —ímaca. ³⁶ Néese Jesús ímaca irí:

—Càmita nucùà wenàiwica càide iyúwa èeri mìnánái icùaná yàasu wenàiwicawa cháí èeri irìcu. Nucùacaalí càì nùasu wenàiwicawatá, yá nudèniaca nùasu úwináiwatá imàniyéipíná úwi ipíchaná nùuwidenái íibàaca núa presoíri iyú natécaténá núa judío íwacanánái yàatalétá. Quéwa càmita nucùà nùasunáíwa èeri mìnánái íiwitáise ìwali —ímaca yái Jesúsca. ³⁷ Néese Pilato isutáca yéemíawa Jesús àniwa:

—¿Néeni, píatasica abéeri nacuèriná? —ímaca. Néese Jesús ímaca.

—Báisíta, núaquéi càide iyúwa píimáaná. Nacuèrináca núa. Numusúacaté nuicá èeri nucàlidacaténá nalí báisíiri tàacáisi. Cawinácaalí wenàiwica iwàwéyéica yáaliacawa báisíiri tàacáisi ìwali, néemíaca cayába nucàlidánáca nalíni —ímaca yái Jesúsca. ³⁸ Néese Pilato ímaca Jesús irí:

—Canácata yáaliméeri yáaliacawa càirínácaalíni, yái píiméerica ìwali báisíiricasa tàacáisica —ímaca yái Pilatoca.

Jesús es sentenciado a muerte

Néese Pilato idécanáamité càì isutáca yéemíawa Jesús, yá Pilato imusúacawa icapèè íchawa àniwa itàanícáténá judíonái yáapicha. Ímaca nalí:

—Càmita nuicá ìwali ibáyawaná yái aslìlica. ³⁹ Quéwa, càide iyúwacué píiwitáise ìyáaná, nuwasàapínacué piríwa abéeri presoíri Pascua yàasuná culto yaalíwa. ¿Píwàwasicué numàacaca yèepunicawa pirí Jesús, yái judío icuèrináca? —ímaca yái Pilatoca. ⁴⁰ Néese macáita néemíanícawa:

—¡Càmírita! ¡Píwasàa walí Barrabás! —náimaca néemíanícawa. Yái Barrabásca abéeri presoíri imàníricaté ùwicái romanonái yàasu gobierno ípunita.

19

¹ Néeseté Pilato ichùullaca yàasu úwináíwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníri cabèesi iyú. Yá nacapèedáidaca Jesús báawanama àta ímami ichalàacatalétawa ícha. ² Néese úwinái namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaníná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, naicáanícáténá meedá

Jesús iquíniná. Néese náucaca ruana nacáiri Jesús ìwalíse, abéeri ruana nacáiri cáaléeri quíiréeri nacái càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni. ³ Néese nàacawa yàatalé abéerinamata namanùbaca iyúwa, càide iyúwa nàaca nacáicalí icàaluíniná, quéwa naicáanicáita iquíniná meedá, càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca irí:

—¡Casímái piwàwa, piyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná. Yá nanúadáidaca Jesús inàni ìwali.

⁴ Néese Pilato imusúacawa àniwa itàanicaténá judiónái irí. Yá íimaca nalí:

—Piicácué yái, nudéca nutécuéca pìataléni, yéewacaténácué píalíacawa càmita nuicá ìwali ibáyawaná, canásíwa —íimaca.

⁵ Néese namusúadaca Jesús capíi irícuíse idènièri tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná íiwita ìwaliwa, idènièri ìwalísewa bàlesi quíiréeri nacái. Yá Pilato íimaca nalí:

—¡Piicácuéni, yácata yái asíalica! —íimaca.

⁶ Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judiónái yàasu úwi icuèyéica templo, naicácanacáita Jesús, yá nadábaca néemíanicawa. Náimaca:

—¡Pinúacuéni! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. Néese Pilato íimaca nalí:

—Píatacué ité itàtàawani cruz ìwali, càmicáiná nuicá ìwali ibáyawaná, canásíwa —íimaca. ⁷ Níái judíoca náimaca:

—Wadèniaca wàawirináimi yàasu tàacáisiwa íiméerica iwàwacutáaná yéetácawa icàlidacáiná iináwanáwa Dios líricasani —náimaca.

⁸ Néese idécanáami Pilato yéemíaca natàacái, yá cáaluca manuísíwatani. ⁹ Yèepùa iwàlùacawa icapèe manuírí irículéwa àniwa, yá Pilato isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Sísíeeríná pía? —íimaca. Quéwa Jesús cànírita itàaní.

¹⁰ Néese Pilato íimaca irí:

—¿Cáná càmita pitàaní nulí? Píalíacawa núalimá nuchùulíaca natàtàaca pía cruz ìwali, íná iwàwacutá picàlidaca nulí pí-ináwanáwa numàacáanápíná pèepunícawa càmicaalí piwàwa péetácawa —íimaca. ¹¹ Néese Jesús íimaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa pimànica càide iyúwa iwàwáanátá, yá canácata píaliméeri pimànica nulítá, íná yáara wenàiwica ibànuèricaté núa presoírí iyú pìatalé, máini yáwanái ibáyawaná píicha —íimaca yái Jesúsca.

¹² Yáta Pilato icutáca càinápinácaalí iyú yáalimá imàacaca Jesús yèepunícawa, quéwa judío íiwacanánái néemíanicawa:

—¡Pimàacacaalí yèepunícawa yái asíalica, néese càmita quirínama cayába píapícha emperador romanosàirica, yái píiwacalisíwa icuèrica macái cáli imanùbaca! ¡Cawinácaalí

wenàiwica iwàwéerica icùaca wenàiwica iyúwa nacuèriná, yùuwideca imànica píiwacali emperador! —náimaca.

¹³ Néese, idécanáami Pilato yéemìaca natàacái, yá ichùulìaca úwinái natéanápíná Jesús capíi iricuise. Yá Pilato yáawinacawa yàasu yàalubáisi íinatawa yéemìacataléca wenàiwica iináwaná, ípidenácatalé Gabata hebreo itàacái iyú, áibaalí ípidenácatalé íba sàabadanaméeyéi. ¹⁴ Yáté èerica Pascua yàasuná culto ipíchawáiséeri, yáté judiónái nachùniaca yàacàsi nayáacaténa nayáacaléwa Pascua yaalí, càmicáiná yéewaná náibaidaca Pascua yàasuná culto yaalí. Néese mawiénicaalíté machacànica èeri, yá Pilato íimaca judiónái irí:

—¡Piicácué yái picuèrináca! —íimaca. ¹⁵ Quéwa néemíanícawa:

—¡Pinúacuéni! ¡Pinúacuéni! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca. Pilato íimaca nalí:

—Càmita cayába nutàtàacué picuèriná cruz ìwali —íimaca. Quéwa sacerdote íiwacanánái náimaca:

—¡Canáca áiba wacuèriná emperador romanosàiri íicha! —náimaca.

¹⁶ Ináté Pilato yèepùadaca nalí Jesús natàtàacaténi cruz ìwali. Yá natécani.

Jesús es crucificado

¹⁷ Néeseté natéca Jesús yàcalé íicha. Jesús itéca yàacawa yàasu cruzwa. Néese nàanàaca néré ípidenácatalé La Calavera íimáanáca “íiwitasi yáapimi ìyacatalé” (áibaalí ípidenácatalé Gólgota hebreo itàacái iyú). ¹⁸ Néese natàtàacani cruz ìwali. Yá natàtàaca nacái áibanái cruz ìwali. Nabàlùadaca abéeri cruz Jesús inanàcubàa, abéeri cruz nacái abéemàawáise. Yá nabàlùadaca Jesús yàasu cruz bamuchúamibàa nalí. ¹⁹ Pilato gobernador ichùuliacaté nachanàidaca tàacáisi Jesús yàasu cruz ìwali. Yá tàacáisi íimaca: “Jesús, Nazaret ìyacàlená néeséeri, yái judío icuèrináca.” ²⁰ Yá madécaná judío iléeca tàacáisi úwináicáiná natàtàacaté Jesús cruz ìwali mawiénita Jerusalén ìyacàlená irí. Yá náalimá naléeca tàacáisi natànàacáinaté máisiba tàacáisi iyúni: hebreo itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, griego itàacái iyú nacái. ²¹ Ináté judiónái yàasu sacerdote íiwacanánái nàacawa Pilato yàatalé. Yá náimaca irí:

—Báawéeriquéi meedá yái tàacáisica pichùulìerica natànàaca íiméerica ‘Judío icuèriná’, íná pichùulìaca natànàaca áibata àniwa. Pichùulìaca càì natànàanápíná: ‘Yái íiméerica ìwaliwa judío icuèrinácasani’, càì pichùulìaca natànàanápínáni —náimaca.

²² Quéwa Pilato íimaca nalí:

—Numàacaca càitanide iyúwa natànàanácani —íimaca.

²³ Néese idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá nàwacáidaca ibàlemi, naseríaca báinúacanama nàwaliwáacani, yá macái úwisàiri imanùbaca yeedáca iríwa abéeri yéená. Néese

úwinái yeedáca ináawanimi cáaléeri càmiri isucúacaná, yái wáluma ináawaniná iyàacanéeri chènuníse àta cáliaculénama.

²⁴ Iná úwinái náimaca nalíwáaca:

—Picácué wacacanáidani, waseríanápiná wàwaliwáacani. Cayába wáucaca wáichawa suerte ìwalinápíná wáaliacáténáwa cainácaalí wéená yeedéeripíná wáichani —náimaca. Càita namànica càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Jesús inùmaliçuíse bàaluité. Càité íimaca “Naseríaca nàwaliwáaca nubàlemi, yá náucaca náichawa suerte nunáawanimi ìwalinápíná nacái, cainácaalí néená yeedéeripíná iríwani”, càì profeta itànàacaté tàacáisi Jesús inùmaliçuíse. Càité namànica níái úwináica.

²⁵ Jesús yáatúa ibàlùacawa mawiénita Jesús yàasu cruz irí, uénásàatúa nacái. Uyaca náapicha nacái María, úái Cleofas yàacawéetúaca. María Magdalena iyaca náapicha nacái. ²⁶ Jesús iicáca yáatúawa ibàlùèchúacawa núapicha mawiénita cruz irí, núa yéewáidacaléca cáininéerica Jesús iicáca, yá Jesús íimaca yáatúa iríwa:

—Yái nuéwáidacaléca, piicá cainide iyúwa pìriwa —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Jesús íimaca nulí, núa Juanca:

—Picúa úa càide iyúwa píatúawa —íimaca yái Jesúsca. Yá nucùacaté úa nuénánái yáapichawa nucapèerìcuwa idécanáamité Jesús yéetáca.

Muerte de Jesús

²⁸ Néeseté Jesús yáaliacawa imáalàidacaté imànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá imànica, iná Jesús íimaca:

—Macàlaca nuwàwa —íimaca nalí imànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàanáté Dios itàacái bàaluité.

²⁹ Uyaca néeni catúa ipuniéchúawa uva ituní iyú càaméeri ìiracaná. Yá náisapiaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú. Yá nadacùaca wáluma nacáiri isàbéeri hisopo yéetaná yàana ipùatalìcu, yái hisopo sitúa nacáirica. Néese namichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacáténá ibèrùacani. ³⁰ Yá Jesús ibèrùaca achúmanamata íisapiacáténá inùmawa iyú yái uva ituníca càaméeri ìiracaná, yéewacáténá itàníca cachàiniiri iyú. Néese Jesús íimaca:

—Nudéca numáalàidaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá numànica —íimaca yái Jesúsca. Néese icùadaca ìiwitawa, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

³¹ Yáté èerica viernes ipíchawáiseté judiónái iyamáidacawa Pascua yàasuná culto yaalí. Iná judiónái càmítaté nawàwa yéetéeyéimiwa ichéecami ichanàacawa cruz ìwali nàasu sàbado irìcu nayamáidacatáicawa. Yáté èerica nayamáidacatáicawa máiniirica iwàwacutáca nalí namànicaténá nàasu cultowa

ípidenéeri Pascua. Iná nasutáca Pilato ícha wawàsi ichùulianápiná úwinái inúaca imalàawa nacàwa yáapi, níai ichanéeyéicawa cruz ìwali néetácaténáwa ráunamáita, yéewacaténá áibanái nalicùadaca nachéecami cruz ícha. ³² Iná úwinái yàaca inúaca imalàawa icàwa yáapi yái idàbáanéerica nàanàaca. Namalàata nacái icàwa yáapi yái áiba natàtèerica mawiénita Jesús irí. ³³ Quéwa nàacawa Jesús yàatalé, yá naicáca yéetácatéwa, iná càmita nanúa namalàawa icàwa yáapi.

³⁴ Quéwa abéeri úwi isutàaca Jesús ibàlài irícu ùlibàna iyú. Yáta íranámi imusúacawa icháuná irícuíse úni nacáiri yèewi. ³⁵ Nudéca nucàlidacani iyúwaté nuicáanáténi, núa Juanca, nuicácáináté Jesús yéetácatéwa ipíchawáiseté úwi isutàaca ibàlài irícu ùlibàna iyú. Iná yéewa nucàlidacuéca pirí báisiiri iyúni. Nualíacawa nucàlidacuéca pirí báisiiri iyúni, peebáidacaténacué nacái Jesús itàacái. ³⁶ Namànicaté macáita Jesús irí càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi bàaluité Dios inùmaliçuíse Mesías ìwali, yái judío icuèrinápiná Dios ibànùeripinacaté nalí. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Dios ímacaté: “Picácué pimalàa yáapi, yái oveja wàlisàica pinuéricuéca Pascua yàasuná culto piná”, ímacaté yái Diosca. ³⁷ Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse Mesías ìwali. Profeta ímacaté: “Naicáidapiná irí, yái asìali nasutèericaté”, càité itànàaca yái profetamica.

Jesús es sepultado

³⁸ Néesetécáwa José, abéeri Arimatea iyacàlená mìnali, yàacawa Pilato gobernador yàatalé, yá isutáca Pilato ícha Jesús iinámi. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái quéwa ibàacanéeri iyúta quéechacáwa cáalucáináté José judío íiwacanánái ícha. Yá Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi, iná José yàaca yeedáca Jesús iinámi cruz ícha. ³⁹ Nicodemo nacái, yái yèericatéwa áiba catá itàanicaténá Jesús yáapicha, yàanàaca néré itéeri nacái treinta kilo pumèníiri isàni, yèewladéericaté pucháiba pumèníiyéi isàni íiwitáaná iyú, ípidenéeyéi mirra, áloe nacái áiba. ⁴⁰ Càité Nicodemo yeedáca Jesús iinámi José yáapicha. Yá néepùacani cáaléeri wáluma iyú náisapièricaté pumèníiri isàni iyú, Nicodemo itéerica. Namànicaté càide iyúwa judiónái imàníná yéetéeyéimiwa irí ipíchawáise nabàllaca nía. ⁴¹ Iyacaté bànacalé inàlimaná mawiénita irí yái nanúacatáica Jesús. Bànacalé inàlimaná yèewi iyaca wàlisàì càliculli canácáwa nabàlièri yéetéerimiwa néré. Yái càlicullica áibanái íicacaté dúli ibàlài irícu yéewanápiná càlicullicani, capìi imàdàaná nacáiri. ⁴² Naliadaca Jesús iinámi càliculli irículé mawiénicáiná cruz iríni yái càlicullica, catácáiná nacái yàacawa yáté èerica viernesca, ipíchawáise sábadu judiónái iyamáidacatáicawa.

20

La resurrección de Jesús

¹ Mapisáisiwata domingo irìcu, María Magdalena ùcatéwa càliculli néré catácatái tàacáwa. Yá uicáca manuiri íba ibàluèricawa méetàucuta càliculli inùma ícha, yái íba nabàlianáca càliculli inùma. Yái càlicullica áibanái ícacaté dúli ibàlài irìcu yéewanápiná càlicullicani, capìi imàdàaná nacáiri. ² Néese upìacawa wàatalé, yái Simón Pedro, núa Juan nacái yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Yá úumaca walí:

—¡Nadéca needáca Wáiwacali iinámi càliculli irìcuíse, yá càmita wáalíawa alénacaalí náucani! —úumaca.

³ Néese Pedro, núa nacái Juan, wàaca waicácaténá càliculli nérépiná. ⁴ Wía asianái wapiacawa pucháibanamata. Nupìacawa cachàini Pedro ícha. Yá idàba nùanàaca càliculli néré. ⁵ Yá núawia nuicáidaca càliculli irìculé, yái càliculli náiquéericaté dúli ibàlài irìcu iyúwa capìi imàdàaná. Nuicáca ibàlemi, yái néepùanacaté Jesús iinámi. Càmita quéwa nuwàlùawa càliculli irìculé. ⁶ Néese, Simón Pedro yàanàa núamiwáise, yá iwàlùacawa càliculli imàdàaná irìculé. Pedro nacái iicáca yái ibàlemica. ⁷ Iicáca nacái wáluma néepuèricaté iyú Jesús íiwitami. Méetàucuta irìawa áiba wáluma ícha ituwièriwa cayába. ⁸ Néese núa Juan, yái idàbàanéerica yàanàaca càliculli néré, nuwàlùacawa nacái nuicácaténá néré. Nuicáca iyúwa iyáaná, yá nuebáidaca Jesús imichàacatéwa yéetácáisi ícha. ⁹ Càmicáinaté wáalía wémìaca cayába quéchatécáwa càinácaalíté Dios itàacái íimáaná íiméericaté íwali iwàwacutáanápinaté Jesús imichàacawa yéetácáisi ícha. ¹⁰ Néese, wía pucháiba yéewáidacaléca wèepùacatéwa wacapèe néréwa.

Jesús se aparece a María Magdalena

¹¹ Quéwa María Magdalena uyamáacatéwa mawiénita càliculli irí. Idècunitàacá uicháanica, yá úawia uicáidaca càliculli imàdàaná irìculé. ¹² Yá uicáca pucháiba ángel cabalèenaméeyéi ibàle yáawinéeyéicawa Jesús iinámi irìacatáicawa. Abéeri yáawinéeriwa Jesús íiwitami néeni. Aiba nacái yáawinéeriwa yàabàlimi néeni. ¹³ Níái ángelca náimaca ulí:

—Néeni, ¿cáná pícháaní? Càmita iwàwacutá pícháanica — náimaca. Yá úumaca nalí:

—Nadéca natéca Nuíwacali iinámi, yá càmita núalíawa alénacaalí náucani —úumaca úái María Magdalenaca.

¹⁴ Udécanacáita càì úumaca, néese uwènúaca uicáidaca uémaléwa báawata, yá abéeri wenàiwica ibàlùacawa néeni. Càmita quéwa úalíawa Jesúsca. ¹⁵ Néese Jesús íimaca ulí:

—¿Néeni? ¿Cáná pícháaní? Càmita iwàwacutá pícháanica. ¿Cawiná picutá? —Íimaca yái Jesúsca. Uyúunáidéeri meedá icùaca bānacalé inàlimaná càliculli iyacatáica. Iná úumaca irí:

—Píatasica idéca itécani, néese pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni alénacaalí piriadani, nutécaténáni —úumaca irí. Yá uwènúacawa ícha àniwa. ¹⁶ Néese Jesús ímaca ulí:

—¡María! —ímaca ulí. Yá uèpùa uwènúa uicáidaca irí àniwa, yá úumaca irí hebreo itàacái iyú:

—¡Raboni! —úumaca irí (ímáanáca “Nuíwacali”). Yá úuwàa uliacawa unùmáawawa Jesús irí, uíbàaca yàabàli ìwali ùacaténá icàaluíniná, càide iyúwaté judío íiwitáise ìyáaná. ¹⁷ Quéwa Jesús ímaca ulí:

—¡Picá píibàa nùwali!, iwàwacutácáiná numichàacawa Núaniri Dios yàataléwa. Pìawa picàlidacaténá nuénánái iríni, níara nuéwáidacaléca, siùcasíwata numichàapínacawa Núaniri Dios yàataléwa, Píaniri Dios yàatalécué nacái —ímaca yái Jesúsca. ¹⁸ Iná María Magdalena ùacawa ucàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. Yá úumaca walí:

—¡Wáiwacaliquéi nudéca nuicáca siùcasíwataàcáwa! —úumaca walí. Ucàlidaca nacái walí yái ímáanáca ulí.

Jesús se aparece a los discípulos

¹⁹ Néeseté idécanáami catáca walí yái domingomica, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa capìi irícu. Yá wabàliacaté macái capìi inùma llave iyú cáalucáiná wía ipíchaná judío íiwacanánái nanúaca wía nacái. Yáta Jesús ìyaca wèewi. Yá ímaca walí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —ímaca yái Jesúsca.

²⁰ Idécanáami càì ímaca walí, yá yáasáidaca waicá icáapiwa, útuwi yáami, ibàlàirícu nacáiwa ùlibàna yáami. Yá casímáica wawàwa waicácáiná báisícata Wáiwacalìcani. ²¹ Néese Jesús ímaca walí àniwa:

—Matuíbanáicué pía. Càide iyúwa Núaniri Dios ibànùanáté núa, càita nacái nubànùapínacué píawa pimànicaténácué càide iyúwa nuchùulianá —ímaca walí yái Jesúsca.

²² Néese Jesús ipùa icalésawa wapualé yáasáidacaténá wadènianápiná wacáucawa wàlisàíwa. Yá ímaca walí:

—Peedácué nuícha Espíritu Santo, icuèripínacué píiwitáise.

²³ Aibanái iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca pirícué nuíwítáisewa picàlidáanápinácué nalí Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha. Quéwa cawínacaalí càmiyéica iwènúada íiwitáisewa Dios irípiná, yá numàacaca pirícué nuíwítáisewa picàlidáanápinácué nalí Dios càmita imàaca iwàwawa nabáyawaná ícha —ímaca walí yái Jesúsca.

Tomás ve al Señor resucitado

²⁴ Tomás áibaalí ípidenéeri Gemelo, abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càmitaté ìya wáapicha Jesús yàanàacaalíté wèewiré.

²⁵ Néese wía Jesús yéewáidacaléca áibanái wáimaca Tomás irí:

—Wadéca waicáca Wáiwacaliwa —wáimaca. Quéwa Tomás íimaca walí:

—Càmicaalícáwa nuicá icáapi icháuná útuwi yáamica, yá nacái càmicaalícá numàaca nucáapi ipùatawa néeni útuwi yáami irìcu, yá nacái càmicaalícá numàaca nucáapiwa ibàlài icháunálicu ùlibàna yáami, yá càmitàcá núalimá nuebáidaca cáucani — íimaca.

²⁶ Néeseté abéeri semana idénáami, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa àniwa capii irìcu. Tomás iyacaté néeni wáapicha. Néese éwita wabàllacáanítaté capii inùma llave iyú, macái capii inùma, càicáaníta Jesús yàanàaca néré, ibàlùacawa wèewi. Yá itàidaca wía. Íimaca walí:

—¿Néenicué? Matuìbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Jesús íimaca Tomás irí:

—Pimàaca picáapi ipùatawa nucáapi icháuná irìcu útuwi yáamica, yá piicáida nucáapi irí. Pimàaca picáapiwa nubàlài icháuná irìcu, ùlibàna yáamica. Picá pínáidawa mamáalàacata càide iyúwa wenàiwica càmíiri yeebáida, néese jpeebáida nudéca numichàacawa yéetácáisi íicha! —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—¡Nuíwacali, píacata Nucuèriná Dios! —íimaca yái Tomásca. ²⁹ Jesús íimaca irí:

—Tomás, siùca peebáidaca átata piicácáiná núa. Casíimáipináca áibanái yeebáidéeyéipiná nutàacái éwita càmíiyéicáaníta iicá núa —íimaca yái Jesúsca.

El porqué de este libro

³⁰ Wía Jesús yéewáidacaléca waicácaté Jesús imànica madécaná wawàsi íiwitáise cachàiníiri iyúwa. Quéwa càmita nutànàa macáita cháí cuyàluta irìcu. ³¹ Nudéca nutànàaca yái tàacásica peebáidacaténácué Jesús itàacái Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànuèricaté walí, Dios Iiricani, yéewanápinácué pidèniaca picáucawa càmíiri imáalàawa chènuniré, píacué yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

21

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

¹ Néesetécáwa àniwa Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wía yéewáidacaléca Galilea icalisaniná néeni, áibaalí íipidenéeri Tiberias icalisaniná. Càité imànica: ² Siete wamanùbaca wía iyéeyéicaté néeni: Simón Pedro; Tomás nacái, áibaalí íipidenéeri Gemelo; Natanael nacái, Caná iyacàlená mìnali, Galilea yàasu cáli íinatéeri yàcaléca; wía nacái Zebedeo yéenibe pucháibaca; áibanái nacái Jesús yéewáidacalé pucháiba. ³ Yá Simón Pedro íimaca walí:

—Nùacá nuíbàaca cubái —íimaca yái Pedroca. Néese wáimaca irí:

—Uwé. Wàata nacáíwa píapicha —wáimaca. Yá wàaca wawàlùacawa barca iriculé. Yá máadáini wacamáaca wèepunicawa táiyápinama. Quéwa canácata wacaméerica. ⁴ Néeseté amalácaalí yàacawa, yá Jesús imàacaca yáawawa waicácani càina ínata idècunitàacá wàyaca úni yáacubàa barca iricu. Quéwa wía yéewáidacaléca càmítaté wáalía waicácani. ⁵ Néese Jesús imáidaca walí calisa icàinalená ínataíse. Imaca walí:

—¡Néenicué, nùacawéeyéiná! ¿Canátacué picaméeri? —ímaca imáidaca walí. Néese wáimaca irí:

—Canáca wacaméeri —wáimaca irí. ⁶ Néese Jesús íimaca walí:

—Piúcacué piásu chinchorrowa yéewápuwáise barca íicha, yásí píibàacuéca nía —ímaca. Néese wamànica càide iyúwa ichùulianá wía, quéwa càmíta wáalimá weedáca wàasu chinchorrowa úni yáacuíse manùbacáiná níái cubáica iyéeyéica iricu. ⁷ Néeseté núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús íicáca, núumaca Pedro irí:

—¡Yácata báisí Wáiwacali! —núumaca. Simón Pedro yéemíacanáita Wáiwacalicaní, yá ìwalica ibàlewa iwataàacáinaté íichawani idècunitàacá íibaidaca. Yá Simón Pedro ipisíacawa úni yáaculé, yá imàlacawa càina ínatalépiná yàanàcaténá Jesús yàatalé ráunamáita wapíchalépiná. ⁸ Wía yéewáidacaléca áibanái wàanàca càina néré barca iricu. Yá wawatàidaca chinchorro ipuniériwa cubái iyú barca yáamísewa. Càmita máini déeculé wía càina íicha, cawàwanáta wàyaca cien metro idècuni càina íicha weedácaalíté níái cubáica. ⁹ Wamusúacanáamiwa barca iricuise, yá waicáca abéeri cubái iriadéeri quichái imení ínata pan yáapicha. ¹⁰ Jesús íimaca walí:

—Peedácué néená níái cubáica píibèeyéica —ímaca yái Jesúsca.

¹¹ Yá Simón Pedro iwàlùacawa barca iriculé, yá iwataídaca chinchorro càina ínatalé, yái chinchorro ipuniéricawa manuínaméeyéi cubái iyú. Yá waputàaca nía, ciento cincuenta y tres namanùbaca manuínaméeyéi cubáica. Ewita manùbacáaníta nía, càicáaníta càmíta namàdá chinchorro. ¹² Néese Jesús íimaca walí:

—Aquialé, piácué piyáaca piyáacaléwa —ímaca yái Jesúsca. Yá canácata wéená wía yéewáidacaléca isutéeri yéemíawa cawínácaalíni wáalíacáináwa Wáiwacalicaní. ¹³ Néese Jesús yàacawa quichái néré, yá yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá iwacùaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá iwacùaca nacái walí yái cubáica.

¹⁴ Yácata máisibáaná yàawiría Jesús imàacaca yáawawa waicácani wía yéewáidacaléca, idécanáamité imichàacawa yéetácáisi íicha.

Jesús habla con Simón Pedro

15 Néeseté wadécanáami wayáaca wayáacaléwa, yá Jesús íimaca Simón Pedro irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cáininásica piicáca núa náicha? —Íimaca yái Jesúsca. Pedro íimaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, píaliacawa cayábaca nuicáca pía —Íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Péewáida nùasu wenàiwica siùquéeyéica tàacáwa idàba yeebáidaca nutàacái. Picùa nía càide iyúwa oveja icuèriná icùacaalí oveja cáininéeri iyú, níái oveja pùubanaméeyéi yánaca —Íimaca yái Jesúsca. 16 Néese Jesús isutáca yéemìawa Pedro àniwa. Jesús íimaca irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cáininásica piicáca núa? —Íimaca yái Jesúsca. Pedro íimaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, píaliacawa cayábaca nuicáca pía —Íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí:

—Picùa nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Picùa nía càide iyúwa oveja icuèriná icùacaalí oveja cayábéeri iyú —Íimaca yái Jesúsca. 17 Néese Jesús isutáca yéemìawa àniwani máisiba yàawiríanápíná. Jesús íimaca Pedro irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cayábasica piicáca núa? —Íimaca yái Jesúsca. Yá achúmaca Pedro iwàwa, Jesús isutácáiná yéemìawani máisiba yàawiría cáinináaná iicácani. Yá Pedro íimaca irí:

—Nuíwacali, píaliacawa macáita ìwali. Píaliacawa cayábaca nuicáca pía —Íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí:

—Péewáida nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Péewáida nía nutàacái iyú càide iyúwa oveja icuèriná icutácaalí ipira iyáapínáwa. 18 Péemia cayába. Bàaluité ùuculiricaalíté pía, yáté piwalica pibàlewa, yá piacatéwa àta alénácaalíté piwàwa piacawa, quéwa béericaalípiná pía, yásí piducúaca pianawa, yá áibanái nadacùapíná piwallabàa, yá natépiná píawa càmicatalé piwàwa piacawa —Íimaca yái Jesúsca.

19 Jesús icàlidaca Pedro iríni wéemìacaténá Pedro yéetáanápínatéwa cruz ìwali, yáasáidacaténá èeri mìnánái irí cachàinica Dios íiwitáise Pedro yéetácaalípinatéwa Jesús ìwali yeebáidacáiná Jesús itàacái. Néese Jesús íimaca Pedro irí:

—¡Píawa núamiwáise! —Íimaca yái Jesúsca.

El discípulo a quien Jesús quería mucho

20 Néeseté Pedro iwènúacawa iicáidaca íinataléwa, yá iicáca nùacawa náamísewa, núa Juanca. Nùacata yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Nùacata yái yáawinéericatéwa mawiénita Jesús irí wayáacaalíté wayáacaléwa Pascua yaalí Jesús yáapicha; nùacata yái isutéericaté yéemìawa Jesús: “Nuíwacali, ¿cawiná yái itéeripínaca piùwidenái náibàcaténá pía?” núumacaté Jesús irí. 21 Néese Pedro iicáca núa, yá isutáca yéemìawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿néeni yái asìalica? ¿Càinácaalí ìyáanápiná? —
 íimaca yái Pedroca. ²² Jesús íimaca Pedro irí:

—Nuwàwacaalí ìyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita
 iwàwacutá pialíacawa nuíwitáise. Iwàwacutá peebáidaca
 nutàacái mamáalàacata —íimaca yái Jesúsca.

²³ Iná áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúunáidaca
 camínápiná nuétáwa. Quéwa Jesús càmita càì íima. Néese
 íimacaté: “Nuwàwacaalí ìyaca àta nùanàacatalépináta àniwa,
 càmita iwàwacutá pialíacawa nuíwitáise”, càité íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Núacata yái Juanca, Jesús yéewáidacalécaté, yái icàlidéerica
 Jesús iináwaná ìwali. Nudéca nutànàacuéca piríni. Macáita
 wáalíacawa nudéca nucàlidaca báisíiri iyúni.

²⁵ Jesús imànicaté manùba camíiri nutànàa ìwali. Natànàacaalí
 macáita yái Jesús imàníricatá, yá cuyàluta napuniádaca macái
 cháì èeritá.

LOS HECHOS

La promesa del Espíritu Santo

¹ Nubànù piri cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máiniri cáimiétacanáca. Bàaluité nutànàaca piri yáara idàbàanéericaté cuyàlutaca nucàlidacaténá piri macáita Jesús imànináté, yéewáidáanáté nacái quéechatécáwa. ² Nucàlidacaté piríni nùasu idàbàanéerité cuyàluta irìcu càinácaalíté Jesús imànica yèepunícaalítéwa cháí èeri irìcu àta imichàacatalétatéwa chènuniré. Ipíchawáiseté yàacawa èeri ícha, yá imáidaca yàataléwa yàasu apóstolnáiwa, íbaidéeyéipináté irí yáamirìcubàa. Néese Espíritu Santo íiwitáise iyú, Jesús yàalàaca nía náalíacaténáwa càinácaalípináté iwàwacutáaná namànica. ³ Jesús yéetácadénáamitéwa, néese imichàacatéwa yéetácáisi ícha. Yá imàacaca yáawawa apóstolnái iicácani. Cuarenta èeri imàacacaté yàacawa yáawawa naicácani náalíacaténátéwa báisiri iyú cáucani. Yéewáidaca nía nacái neebáidáanápiná Dios itàcái namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁴ Idècunitàacá iyaca yàasu apóstolnái yáapichawa, yáté Jesús yàalàaca nía ipíchanáté namusúacawa Jerusalén iyacàlená ícha. Ímacaté nalí:

—Picùacué Espíritu Santo yàanàaca, yái Núaniri Dios ímèericaté iwali ibànùanápinácué piríwani, càitade iyúwa núumáanácuéca piri. ⁵ Báisíta Juan el Bautista ibautizácaté wenáiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùacué piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripinácuéca píawa, ibautizácaténácué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú —ímaca yái Jesúsca.

Jesús asciende al cielo

⁶ Néeseté idècunitàacá nàwacáidáyacacawa Jesús yáapicha, yá apóstolnái náimaca nasutáca néemlawni:

—Wáiwacali, ¿siùcatasica piwasáa wía romanonái ícha, wía judíoca, yéewacaténá píata icùaca wàasu cáli néeséeyéi? — náimaca. ⁷ Néese Jesús ímaca nalí:

—Càmitacué iwàwacutá píalíacawa càiná èeri irìcucaalí Núaniri Dios imànipinácué pirí wawàsi. Abéerita Núaniri Dios yáaliéricawa. Càmita icàlida áibanái iríni càiná èeri irìcucaalípináni. Càmitacué iwàwacutá píalíacawa.

⁸ Quéwa Espíritu Santo iwàlùpinácué piwàwaliculéwa, yái yèeripinácuéca pichàiniwa chènuníiséericawa, yéewanápinácué píca picàlidaca nuináwaná iwali, ipíchanácué cáaluca píicáca wenáiwicanái. Càitacué nacái picàlidapiná nuináwaná iwali Jerusalén iyacàlená irìcu, Judea yàasu cáli néenibàa

nacáíwa, Samaria yàasu cáli néenibàa nacái, nía nacái yàcalé déecubàanaméeyéica, cháí èeri irìcu —íimaca nalí yái Jesúsca.

⁹ Idécánámíté càì íimaca, idècunitàacá naicáidaca irí, yá imichàacatéwa náicha chènuniré. Yá iwàlùacawa acalèe yèewiré, càmita quirínama nadé naicácani. ¹⁰ Idècunitàacá Jesús imichàacawa, yá naicáidaca yáamísewa chènuniré. Yá pucháiba asianái cabalèenaméeyéi ibàle namàacacaté níawawa apóstolnái iicáca nía. ¹¹ Yá náimaca apóstolnái irí:

—Píacué Galilea yàasu cáli néeséeyéica, ¿cánacué pibàlù piicáidaca chènuniré? Yái Jesús siùquérica tàacáwa imichàacawa chènuniré pèewíiseué, yàanàapiná àniwa acalèe yèewíise càide iyúwa pidéénacué piicáacáwa imichàacawa —náimaca níái àngelca.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

¹² Néeseté apóstolnái yèepùacawa dúli íinatáise, íipidenéechúa Olivos, olivo inàlimanáca. Yá nàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Uái dúli yáawinéechúacawa mawiénita Jerusalén iyacàlená íicha, batéwa abéeri kilómetro idècuni, càiride iyúwaté judíonái íiwitáise imàacáaná nèepunícawa sábadò irìcu nayamáidacatáicawa. ¹³ Nàanàacaté yàcalé néré, yá macáita nayamáacawa abéeri capli imàdàaná irìcu iyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. Once namanùbaca níái asianáica iwàluèyécawa néré: Pedro, Juan nacái, Santiago nacái, Andrés nacái, Felipe nacái, Tomás nacái, Bartolomé nacái, Mateo nacái, Santiago nacái yái Alfeo írìca, Simón nacái, áibaalí íipidenéeri Celote, Judas nacái, yái Santiago yéénásàirica. ¹⁴ Abédanamata náiwitáise náapichawáaca canánama nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios íicha mamáalàacata, náapicha nacái abéenaméeyéi inanáica, María nacái, Jesús yáatúaca, Jesús yéénánái nacái.

¹⁵ Néenialíté Pedro imichàa ibàlùacawa nàacuése, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, ciento veinte namanùbaca iwacáidáyaquéeyécawa néré. Yá íimaca nalí: ¹⁶ “Píacué nuénánáica, idéca ichàbacawa macáita càide iyúwa rey David itànàanáté Dios itàacái, Espíritu Santo inùmalícuise. Bàaluitécáiná David itànàaca tàacáisi Judas Iscariotemi iináwaná ìwali, yái yèericatéwa náiwitápu níái úwinái íibèeyéicaté Jesús presocaténáté namànicani. ¹⁷ Yèepunícáinatéwa wáapicha, yái Judasmica. Iibaidacaté nacái Dios irí wáapicha”, íimaca yái Pedroca. ¹⁸ Sacerdote íiwacanánái iwènìacaté abéeri cáli Judas yàasu plata iyú yái nèericaté irí platamica imàníricaté ìwalíise ibáyawanáwa. Imulacàacatéwa yái Judas ichéecamica, yá yúuwàacawa isubèriacawa ìwallabàawa balánamá, iyapicúami imusúacawa íicha canánama. ¹⁹ Néese, Jerusalén iyacàlená minánái yéemíacaalíté Judasmi iyáaná, yá nàaca íipidená

yái cálica Acéldama, ímáanáca natàacái iyú: “Íraí yàalu”.
 20 Pedro itàanáca nalí àniwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pedro ímaca nalí: “Càité rey David itànàacaté tàacáisi Judas Iscariotemi ìwali cuyàluta Salmos irìcu. David ímacaté: ‘Máispináca icapèemica, canácata ìyèeripiná icapèemi irìcu’, càité David itànàaca. Itànàacaté àniwa: ‘Aiba wenàiwica àniwa íbaidapiná yáamirìcubàami’, càité David itànàaca Salmos irìcu”, ímaca yái Pedroca.

21 Pedro idécánáamité icàlidaca nalíni Judasmi iináwaná ìwali, yá ímaca nalí àniwa: “Iyéeyéica wèewi níái asíanáica yèepuníyécátéwa wáapicha èeri imanùbaca idècunitàacá Wáiwacali Jesús ìyaca wáapicha. 22 Yèepuníyécawa wáapicha Juan ibautizácátáiseté Jesús àta Wáiwacali imichàacatalétatéwa wáicha chènuniré. Càide iyúwaté rey David itànàanáté tàacáisi ímérica: ‘Aiba wenàiwica àniwa íbaidapiná yáamirìcubàami’, càita nacái iwàwacutá abéeri íbaidaca Dios irípiná wáapicha Judas yáamirìcubàami icàlidacaténá Jesús iináwaná ìwali idéca imichàacawa yéetácáisi ícha”, ímaca yái Pedroca.

23 Iná macáita Jesús yéewáidacaléca manùbéeyéi needáca nèewísewa pucháiba asíanái. Abéeri ípidená José, áibaalí ípidená Barsabás, áibaalí ípidená nacái Justo, máisibaca ípidená. Yá nacái yàacawéerináca ípidená Matías. 24-25 Yá macáita nasutáca níawawa Dios ícha macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wáiwacali, píacata yái yáaliérica macái wenàiwica íiwitáise. Píasáida walí càirínácaalí néená níái pucháiba asíanáica piwàwéeri íbaidaca píri iyúwa apóstol Judas yáamirìcubàami, yái Judas íbaidacalémica Judas yúuquéricaté íchawa ibáyawaná ìwalísewa, yàacaténátéwa yúuwichàacatalépinácawa, yái infiernoca”, náimaca nasutáca Dios.

26 Néese, iyúwaté judío íiwitáise ìyáaná, náucaca náichawa suerte púbanaméeyéi íba, náalíacaténátéwa càirínácaalí néená Dios yeedéericaté íbaidéeripináté Dios irí náapicha níái apóstolca. Yá needáca náicha Matías, íbaidéeripiná Dios irí náapicha. Yácata doce apóstol yéénaca, yái Matíasca.

2

La venida del Espíritu Santo

1 Néenialíté judiónái namànicaté nàasu cultowa ípidenérica Pentecostés, yá macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa abéeri capíi irìcu. 2 Yátaté néemíaca manuíri sànasi chènuníiséeri càide iyúwa wéemianá cachàiníri cáuli isàna. Macáita yáawinéeyécawa capíi irìcu néemíaca yái sànasica. 3 Yá naicáca quichái nacáiri ipèrùa manùba càide iyúwa waicáaná quichái. Yá quichái ipèrùa iseríacawa náiwita ìwali náalimáwanama, macáita níái wenàiwicaca. 4 Yá

Espíritu Santo iwàlùacawa nawàwalìculé canánama, icùacaténá náiwitáise. Yá nadàbaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçúise áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú, yái tàacáisica càmíiritécáwa nadé náaliaca natàaníca iyú, càide iyúwa Espiritu Santo imàacáaná nacàlidacani.

⁵ Néenialíté áibanái judío ìyaca néeni Jerusalén ìyacàlená irìcu, yàanèeyéicaté macái cáli néese. Níái judíoca neebáidacaté Dios itàacái cáaliacáiri iyú. ⁶ Judiónái yéemiàcanacáita yái sànasi chènuníiséerica, yá manùba nàwacáidáyacacawa capìi néré. Néemiaca apóstolnái, áibanái nacái náapichéeyéica, nacàlidaca nalíni natàacái imanùbaca iyú. Macái wenàiwica yéemiaca itàacáiwa. Náinídacawa manuísíwata néemiaca natàacáiwa, níái manùbéeyéica judíoca yàanèeyéicaté capìi néré. ⁷ Yá judiónái nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná natàaníca watàacái imanùbaca iyú? Ewita Galilea yàasu cáli néeséeyéicáaníta nía canánama, càicáaníta natàaníca watàacái imanùbaca iyú. ⁸ ¿Càinásica yéewaná náalimá nacàlidacani watàacái iyú? ⁹ Manùba cáli néeséeyéi wía: Partia yàasu cáli, Media yàasu cáli nacái, Elam yàasu cáli nacái, Mesopotamia yàasu cáli nacái, Judea yàasu cáli nacái, Capadocia yàasu cáli nacái, Ponto yàasu cáli nacái, Asia yàasu cáli nacái, ¹⁰ Frigia yàasu cáli nacái, Panfilia yàasu cáli nacái, Egipto yàasu cáli nacái, Libia yàasu cáli néeséeyéi nacái, ìyéeyéica mawíénita Cirene yàasu cáli irí, Roma ìyacàlená mìnanáí nacái ipáchiyéyéica ìyaca cháí, ¹¹ áibanái nacái judíosiswanái, áibanái nacái càmíiyéica judío iwènúadéeyéicaté ìiwitáisewa neebáidacaténá Dios itàacái iyúwa judíosiswanái, Creta yàasu cáli néeséeyéi nacái, Arabia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Manùba cáli néeséeyéica wía, quéwa macáita wáalimáwanama wéemiaca natàaníca watàacái iyú nacàlidaca ìwali yái Dios imàníníca cayábéeri ìiwitáise cachàiníiri iyúwa —náimaca nalíwáaca.

¹² Níái manùbéeyéi wenàiwicaca, càmítatè náaliíawa càinácaalí iyú yéewaná apóstolnái càì natàaníca madécaná tàacáisi iyú yéewanápiná manùbéeyéi cáli néeséeyéi yéemiaca itàacáiwa. Nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná càì natàaníca? —náimaca nalíwáaca. ¹³ Abénaméeyéi quéwa naicáanícáita apóstolnái iquíniná meedá. Iná náimaca:

—¡Càméeyéica nía meedá! —náimaca naicáaníca.

Discurso de Pedro

¹⁴ Néeseté Pedronái, níái docéeyéica imanùbaca apóstolca, namusúacawa manùbéeyéi yèewiise, níái ciento veinte namanùbaca yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidacaténá manùbéeyéi wenàiwica iríni. Yá Pedro icàlidaca nalíni cachàiníiri tàacáisi iyú. Imaca nalí: “Píacué, nuénánái judíoca,

macáitacué pía nacái Jerusalén iyacàlená mìnánáica, péemìacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéca piríwa. ¹⁵ Piyúunáidacuéca nacàmaca níái wenàiwicaca. ¡Càmírita! Canácata icàméeri mapisái yáawanáitàacáwa a las nueveta. ¹⁶ Néese Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo càide iyúwa profeta Joel icàlidáanáténi bàaluité, itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise nacái. Dios ímacaté:

¹⁷ ‘Mawiénicaalí yái èeri imáalàacatáipináwa, yá nubànùapiná Espíritu Santo wenàiwicanái irí canánama, yàacawéeridacaténá nía; íná yéewanápinácué péenibe nacàlidaca tàacáisi nunùmaliçuise; nubànùapiná tàacáisi ùuculliyéi irí yéenáiwánási nacáiri iyú, béeyéi irí nacái náamacani iríçuisewa.

¹⁸ Néenialípiná nubànùaca Espíritu Santo nùasu wenàiwicanái iwàwaliculéwa, yàacawéeridacaténá nía, asíanái, inanái nacái, yéewanápiná nacàlidaca tàacáisi nunùmaliçuise.

¹⁹ Capìraléeri cáli irícuwa nùasáidapiná naicá wawàsi nacalùadéeripiná naicáca, íinata nacái cáliquéi —irái, quichái, acalèe nacáiri íisaca nacái.

²⁰ Yái èeri icamaláná catéeripináwa, quéeri nacáiwa naiquéechúapiná quíirawaca càide iyúwa waicáaná irái, ipíchawáise nùasu èeri máini cayábéeri yàanàaca, caiyéininéeri nacái.

²¹ Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yáawawa nuícha nuicáanápiná napualé, nuwasàapiná níawa nùasu yùuwichàacáisi íichawa’, ímacaté yái Diosca, càité profeta Joel itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise.

²² “Íná péemìacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéca piríwa, píacué israelitaca: Píalíacuécawa machacàníri iyú càinácaalíté iyáaná pèewibàa, yái Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséerica. Dios idéca yáasáidacuéca piríni, píalíacaténáwa Jesús iwali, abéeri Dios néeséericani, yái Jesúsca. Dios imàacacaté Jesús imànica máiniíri cayábanaméeri wawàsi, càmicírica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténácué pirí Dios ibànùacani. ²³ Ewitacué píalíacáanítatéwa iwali Dios néeséericani, càicáanítacué píibàacaténi, pinúacaténáni. Quéwa bàaluitésíwa Dios íináidacatéwa imàacáanápiná áiba wenàiwica iyúdàacuéca píibàaca Jesús presoíri iyú, yéewanápinácué pimàacaca báawanaméeyéi asíanái itàtàacani cruz iwali. ²⁴ Quéwa Dios iwasàacaté Jesús yéetácáisi íicha, yáté imichàidaca Jesús yéetácáisi íicha càmicáiná yéetácáisi yáalimá imawènladacani. ²⁵ Yáté rey David icàlidacaté tàacáisi Jesús iwali Dios inùmaliçuise. Jesús ímacaté Dios irí:

'Nucuèriná Dios, núalíacawa pìyáanápíná núapicha càiripínáta, pìacawéeridaca nacái núa. Iná canácata yáalíméeri imàacaca nucalíacawa pìcha, pía Nucuèriná Diosca.

²⁶ Iná yéewa casímáica nuwàwa, yásí nucántàa nacái casímáiri iyú. Yá máini manuíca nuínáidapínacawa nuwàwawa pìwali,

²⁷ càmicáiná pimàacapíná núa càliculli irìcu. Càmita nacái pimàacapíná ibadácawa yái nuináca, núa pìasu wenàiwicaca mabáyawanéerica.

²⁸ Pidéca pimàacaca cáuca núa, yá nuyanídapínacawa nùyacaalípináta píapicha', ímacaté yái Jesúsca, càité David itànàaca Jesús itàacái.

²⁹ "Píacué nuénánáica, macáitacué wáalíacawa wàawirimi rey David yéetácátéwa, yáté nabàliacani. Siùcade macáita wía judíoca wáalíacawa alénácaalí David yàasu càlicullimi iyaca cháí wèewibàa. ³⁰ Profetacaté yái rey Davidmica, yá yáalíacátéwa nacái Dios imànicaté wawàsi David yáapicha cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínáté rey David itaquérinámi icùaca israelitanái David yáamirìcubàami. ³¹ David icàlidacaté yái tàacáisi Dios inùmalcuíse, càide iyúwa David idéca nacáicaalí iicáca macáita yái ichàbàanápínacawa. Iná yéewa rey David icàlidacaté tàacáisi íméerica Mesías icáucaanápínátéwa, yái israelita icuèrinápínáca. David ímacaté nacái Mesías càminápínáté iyamáawa càliculli irìcu, càminápínáté nacái iinámi ibadáwa.

³² Yái Jesúsca, Dios idéca icáucaidacani, yá nacái macái wía, wadéca waicáca cáucani. ³³ Dios idéca imichàidaca Jesús chènuniré, imàaca nacái yáawinacawa yéewápuwáise Dios irí, icùacatená macáita Dios yáapicha chènuniré. Yá càide iyúwaté Jesús icàlidáaná walíni, Wáaniri Dios idéca imàacaca Jesús ibànùaca walí Espíritu Santo. Siùca èeri pidécuéca péemiaca, piicáca nacái càinácaalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwicanái íiwitáise. ³⁴ Wáalíacawa Mesíascani yái Jesúsca, Dios ibànueripínacaté icùacatená wía, yácáiná rey David càmitaté imichàawa chènuniré icáuca yáapichawa, quéwa David icàlidacaté tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmalcuíse. David ímacaté:

'Wacuèriná Dios ímacaté Nuíwacali irí: Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacatená núapicha macáita,

³⁵ idècunitàacá numawèniadaca pícha macái piùwidenáíwa, ímaca yái Diosca', càité David ímaca.

³⁶ "Píacué macái Israel itaquénánámica, iwàwacutácué píalíacawa báisiiricani: Yái Jesúsca, pinuéricatécué cruz ìwali, yácata Dios imàaquéerica Wáiwacalipíná, Mesías nacái, yái wacuèrinápínáca, wía judíoca", ímaca yái Pedroca.

³⁷ Néese níái wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa néré, néemìacáiná Pedro yàasu tàacáisi, íná máini achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwa. Yá nasutáca néemìawa Pedro, apóstolnáí nacái. Yá náimaca nalí:

—Píacué wéenánáica, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? — náimaca. ³⁸ Néese Pedro íimaca nalí:

—Píwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná. Pibautizácué nacáiwa Jesucristo ípidená ìwali píasáidacaténácué peebáidaca itàacái. Yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná íicha. Ibànùapínacué pírí Espíritu Santo icùacaténácué píiwitáise. ³⁹ Yái Espíritu Santoca, Dios iwàwéericuéca yàaca pírí, péenibe irí nacái, nalí nacái macáita ìyéeyéica déeculé, yácáiná Dios ibànùapíná Espíritu Santo nalí canánama, cawinácaalí Wacuèriná Dios iwàwéeyéica imáidaca yàasunáipínáwa —íimaca yái Pedroca. ⁴⁰ Càita Pedro icàlidaca nalíni déecuiri iyú, yàalàa nacái nía. Íimaca nalí:

—Píwènúadacué píiwitáisewa ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía náapicha níái cabáyawanéeyéi wenàiwicaca —íimaca yái Pedroca.

⁴¹ Inaté níái yeebáidéeyéicaté Pedro yàasu tàacáisi, nabautizácawa. Tres mil namanùbaca níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái yaté èrica. ⁴² Nàwacáidáyacacawa náapicha áibanái yeebáidéeyéica néemìacaténá apóstolnáí yéewáidáaná nía. Yá macáita neebáidaca cachàiniwaca. Abédanamata nacái náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. Nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios íicha, nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca, nawàwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná.

La vida de los primeros cristianos

⁴³ Néeseté apóstolnáí ichùnìaca yàacawa manùbéeyéi cáuláiquéeyéi Dios íiwitáise iyú. Dios imàaca nacái namànica manùba cachàiníiri iyú càmíiri wenàiwica idé imànica. Iná Jerusalén ìyacàlená mìnánái cáaluca nawàwa náináidacáwacawa canánama. ⁴⁴ Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, abédanamata náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. ⁴⁵ Yá nawéndaca nàasuwa càinácaalí nadènièrica nawacùacaténá iwènináami catúulécaneeyéi irí yeebáidéeyéica Jesús. ⁴⁶ Eeri imanùbaca nàwacáidáyacacawa templo iriculé nàacaténá Dios irí cayábéeri. Nàwacáidáyaca nacáiwa nacapèe iriculéwa nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca nawàwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná. Yá nayáaca nayáacaléwa náapichawáaca casímáiri iyú nawàwalicuísewa. ⁴⁷ Jerusalén ìyacàlená mìnánái cáimiétaquéri iyú naicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Eeri imanùbaca Wáiwacali iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu

yùuwichàacáisi ícha néenánáicaténá nía, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

3

Un cojo es sanado

¹ Aiba èerité Pedro, Juan nacái nàacawa templo néré a las trescatáica táicalé càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná nasutáca níawawa Dios ícha èeri imanùbaca. ² Macái èeri imanùbaca iyacaté néré abéeri asiali éeruíri yàabàli, quéwa yáta imusúanátawa. Eeri imanùbaca áibanái itécani templo inùma nérépiná, yái templo inùma ípidenácatáica Hermosa. Néré isutáca plata wenàiwicanái ícha, níái iwàluèyécawa templo iriculé. Isutáca náicha plata iwènàicaténá iyáapínáwa. ³ Iicáca Pedro, Juan nacái iwàluèyéiwa templo iriculépiná, yá isutáca náicha plata. ⁴ Idècunitàacá isutáca náicha plata, yá naicáidaca irí. Pedro íimaca irí:

—Piicáida walí —íimaca yái Pedroca. ⁵ Yái asiali éeruíri yàabàli iicáidaca nalí machacànita, iyúunáidacáiná nàapínaca irí plata.

⁶ Quéwa Pedro íimaca irí:

—Canáca nulí plata, orocáaníta canácata nulíni. Numànica piríwa yái núaliméerica numànica. Núumaca pirí Jesucristo Nazaret iyacàlená néeséeri inùmalçuíse, yái ichàiniadéerica núa, nuchùnàicaténá pía, pimichàawa píipíná —íimaca yái Pedroca.

⁷ Yá Pedro íibàaca asiali icáapi yéewápuwáiséeri, yá Pedro imichàidaca ibàlùawa yái asialica. Idècunitàacá imichàacawa yái asialica, yáta cachàinica yàabàli. ⁸ Yá ipisìa ibàlùacawa. Yá idàbaca ìpínaca. Iwàlùacawa Pedronái yáapicha templo iriculé, ipisianíca nacái yàacawa, yàaca Dios irí cayábéeri néeninamata. ⁹ Macáita wenàiwica iyéeyéica templo irícu naicáca ìpínáaníca. Néemíca nacái itàacái yàaca Dios irí cayábéeri. ¹⁰ Náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí, cáalu nacái náináidacawa nawàwawa ìwali, yái asiali ichàbáanácawa, náalíacáinátéwa Dios íiwitáise iyaca néré, náalíacáiná naicácani yái asialica, náalíacáiná nacáiwa ìwali yáawinánírimicawa isutáca náicha plata templo inùma néré ípidenácatáica Hermosa.

Discurso de Pedro en el Pórtico de Salomón

¹¹ Yái asiali éeruíricaté yàabàlimi, ichùnìèricatéwa, càmita iwàwa nàacawa ícha yái Pedroca, Juan nacái. Nabàlùacawa abéeri imàdàaná néeni templo irícuíri. Yái imàdàanáca ípidenácaté Pórtico de Salomón. Madécaná wenàiwica náináidacawa manuísíwata néemíca Pedronái iináwaná, íná napiacawa néré naicácaténá nía. ¹² Néese Pedro iicáciná nàwacáidáyacacawa, yá íimaca nalí: “¿Cánásicué máiní píináidacawa manuísíwata píicáidaca walí, píacué israelitaca? Píacué píináidawa wadéca wachùnìaca yái

asìalica wáiwitáise iyúwa meedáta. ¡Càmírita! Càmita nacái wadé wamàacaca ìipìnaca ìwalíse yái wamànináca culto Dios irí. ¹³ Achúmatàacáwa nucàlidacué piriwani càinacaalí yéewaná ìipìnaca. Péemiacué cayába quéechacáwa: Wacuèriná Dios, yái Dios wàawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái nèericaté icàaluíniná, yácata imàaquéerica Jesús ìyaca cáimiétacanéri iyú náicha canánama, ìibaidéerica Dios irípiná. Yái Jesúsca presocatécué pimànicani, pimàacacaténaté càmiyéi judío inúacani, níai icuèyéica wàasu cáli. Néeseté gobernador Pilato iwàwacaalíte iwasàaca Jesús, yá pitàanicatécué báawéri iyú Jesús ìwali, ínà càmitatécué pimàaca Pilato iwasàacani. ¹⁴ Càmitacué pisutá Pilato iwasàanápínaténi, yái Jesús mabáyawanéerica imànírica càide iyúwa Dios ichùulianá. Néeseté pisutácuéca Pilato ícha iwasàanápínatécué piri abéeri inuéricaté wenàiwica. ¹⁵ Càita pinúacatécué yái yèerica wacáuca càmiíri imáalàawa. Quéwa Dios imichàidacaténi yéetácáisi ícha. Wía nacái, wadéca waicáca cáucani, yái Jesúsca. ¹⁶ Siúcade yái asiali piíquéericuéca cháí, píaliéericué nacái piicáca, idéca ichùnìacawa cachàinacaténáni Jesús ìlipidená ìwali, ìipìnacaténá, yeebáidacáiná Jesús itàacái. Dios idéca imàacaca wachùnìacani cayába, càide iyúwa piicáanacué macáitani, weebáidacáiná Jesús itàacái.

¹⁷ “Píacué nuénánáica, núalíacuécawa pìwali, píiwacanánái nacái pinúacaalítécué Jesús, càmitacué báisíiri iyú píaliacawa cawinácaalí yái pinuéricatécuéca. ¹⁸ Quéwa Dios imàacacatécué pimànica càide iyúwaté yàasu profetanái canánama nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicúise ìwali yái yàasu Mesíasca. Náimacaté iwàwacutáanápínaté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca. ¹⁹ Iná, piwènúacuéwa Dios irí àniwa, piwènúadacué nacái píiwitáisewa Dios irípiná yéewacaténácué imàacaca iwàwawa pibáyawaná ícha. Piwènúadacaalícué píiwitáisewa pibáyawaná íchawa caquialéta, yá cawàwanáta Wacuèriná Dios imàacapínacué pìyaca matuìbanáiri iyú. ²⁰ Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápinácué Dios ibànùaca pìatalé Jesús, yái Mesíasca. Bàaluité Dios ìináidacawa imàacáanápínacué picuèrinápinàcani, píacué israelitaca. ²¹ Quéwa iwàwacutá Jesucristo iyamáacawa chènuniré àta Dios ichùnìacataléta macái wawàsi càide iyúwaté profetanái ìimáaná Dios inùmalicúise, níai Dios yàasu profetaca ìibaidéeyéicaté Dios irípiná bàaluité èeri. ²² Càité profeta Moisés ìimaca wàawirináimi irí: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapínacué piri profeta péenátacuéwa, núiwitáise nacáirica. Peebáidacué macáita càide iyúwa ichùulianá pimànica. ²³ Macái cawinácaalí càmiyéica yeebáida iyúwa yái profetaca ichùulianápiná, Dios yúuwichàidapíná níawa

càiripináta', ímacaté yái Moisésca.

²⁴ “Yá macáita profetanái, yái Samuel, nía nacái profetanái Samuel yáamíisàna nacàlidacaté Mesías yéenáiwana ìwalipináté. ²⁵ Profetanái nacàlidacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise íméricaté Dios ibànùanápínacué pìatalé picuèrinápiná. Siùca idéca ibànùacuéca pìataléni càide iyúwaté ímáaná. Dios imànicaté wawàsi cáimiétacanéri iyú wàawirináimi yáapicha imàníinápínacué pirí cayábéeri, píacué nataquénáinámica. Siùcade idéca imànicuéca pirí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná. Yácáiná Dios ímacaté wàawirimi Abraham irí: ‘Pitaquénáinámi ìwalíse numànipiná cayábéeriwa macái èeri mìnaná irí’, càité ímaca yái Diosca. ²⁶ Idécanáamité Dios imichàidaca Iriwa yéetácáisi ícha, yá ibànùaca wía wacàlidacaténacué pirí iináwana ìwali quéechatécáwa, imànicaténacué pirí cayábéeri, píacué israelitaca, yéewanápiná macáitacué piwènúadaca píiwitáisewa píbáyawaná íchawa”, ímaca yái Pedroca.

4

Pedro y Juan ante las autoridades

¹ Idècunitàacá Pedro, Juan nacái nacàlidaca yái tàacáisi wenàiwicanái irí, yá sacerdotenái nàanàaca néré, yá nacái úwi íiwacaliná, níai úwi icuèyéica templo, abenaméeyéi saduceo nàanàaca náapicha nacái. ² Calúaca nía yácáiná Pedro, Juan nacái néewáidaca wenàiwicanái tàacáisi iyú ímérica Dios idéca yáasáidaca báisíiri iyú icáucàidáanápíná yéetéyéimiwa, Dios icáucàidacáinaté Jesús. ³ Yá úwinái náibàaca nía, presoca namànica Pedro, Juan nacái. Namàacaca nía presoíyéi ibànàlicu, máinicáiná catáca yàacawa, íná namàacaca nía néré táiyápinama. ⁴ Quéwa manùbéyéi néená yéemièyéicaté Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidaca Jesús itàacái. Macáita níai yeebáidéyéica Jesús itàacái batéwa cinco mil namanùbaca níawami aslanáita. Càmita naputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái yeebáidéyéica Jesús.

⁵ Néese mapisáináami àniwa, judío íiwacanánái sacerdotenái, judío icuèrinánái béeyéi nacái, áibanái nacái yéewáidéyéica wenàiwica templo irícu nàwacáidáyacacawa Jerusalén ìyacàlená néré. ⁶ Iyacaté néré náiwacanánái yèewi Anás, yái sacerdote íiwacalináca. Nàyaca néré áibanái sacerdote nacái: Caifás, Juan nacái, Alejandro nacái, áibanái nacái sacerdote íiwacanánái yéenanáisiwa macáita. ⁷ Néese nachùullaca natéca nàatalé Pedro, Juan nacái. Yá namàacaca Pedronái nabàlùacawa nàacuésemi. Yá nasutáca néemíawa Pedronái. Náimaca Pedronái irí:

—¿Cawiná íiwitáise iyú pidécué càì pimànica? ¿Cawinácué ichùulia pimànica càiri wawàsi? —námaca. ⁸ Néese Espíritu Santo icùaca Pedro íiwitáise. Yá icàlidaca nalíni:

—Píacué nuénánái judío íiwacanánáica, wacuèrinánái béeyéica nacái: ⁹ Pidécuéca pisutáca péemíawa wía ìwali yái wamànináca cayábéeri cáuláiquéeri irí, píalíacaténácuéwa càinácaalí yéewaná asìali ichùnìacawa. ¹⁰ Uwé, wacàlidacué piríni yéewanápiná macáita Israel itaquénáinámi náalíacawa. Yái asialica ìyéerica cháì macáita wenàiwicanái yàacuése, idéca ichùnìacawa Jesucristo Nazaret ìyacàlená néeséeri íipidená ìwali, Jesús ichùuliacáiná wachùnìacani, yái Mesíasca Dios ibànuèrica walí wacuèrinápináca, wía judíoca. Pinúacatécué Jesús cruz ìwali, quéwa Dios icáucàidacaténi. ¹¹ Píacué nuénánáica israelita íiwacanánáica, báawacatécué piicáca Jesús, piyúunáidacáinácué canáca iwèni, quéwa Dios idéca imàacaca máini cachàiníri náicha canánama, yái Jesúsca. Péemíacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica imàniyéica íba ícapèená. Nayúunáidaca báawaca abéeri íba, íná náucaca náichawani. Néese yái íbaca máini iwàwacutácawa capí irípiná áiba íba ícha canánama. Càita nacái Dios idéca imàacaca máiníri cáimiétacanáca náicha canánama yái Jesúsca, éwitacué piyúunáidacáaníta canáca iwèni. ¹² Canácata áiba Jesús ícha yáaliméeri iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, canácáiná áiba Jesús ícha cháì èeri irícu Dios imàaquéeri iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha —ímaca yái Pedroca.

¹³ Idécanáami náiwacanánái yéemíaca Pedro, Juan nacái nacàlidáaná macàaluínínátani Jesús iináwaná ìwali, yá náiwacanánái nánáidacawa manuísíwata néemíaca Pedronái itàanica cáalíacáiri iyú, níacáiná náiwacanánái náalíacawa càmitaté Pedronái yéewáidawa judiónái yàasu escuela irícu, íbaidéeyéica meedá nía nacái. Yá nawàwalica Pedronái nèepunícatéwa Jesús yáapícha. ¹⁴ Yái éeruícaté yàabàlimi nacái ichùnìericatéwa ibàlùacawa néré náapícha, íná judío íiwacanánái càmitaté náalimá natàanica báawéeri iyú Pedronái ìwali. ¹⁵ Néeseté níái iwacáidáyaquéeyéicawa nachùulíaca úwinái namusúadaca Pedronái méetàucuta náicha achúmáanata. Yá namusúadaca Pedronái. Néese sacerdotenái natàanica náapíchawáaca Pedronái ìwali. ¹⁶ Yá námaca nalíwáaca:

—¿Càinápinásica wamàni nalí, níara aslanáica? Macáita Jerusalén ìyacàlená mìnánái náalíacawa nadéca namànica yái càimíríca wenàiwica idé imànica. Íná càmita yéewa wáimaca càmitasa namàni càiri wawàsi. ¹⁷ Quéwa iwàwacutácué wàalàaca nía cachàiníri iyú ipíchaná nacàlidaca siúcáisede Jesúsmi iináwaná ìwali, ipíchaná macái wenàiwica nacàlidaca nalíwáaca

mamáalàacata asìali iináwaná ìwali, yáí éeruúricaté yàabàlimi nachùnièrica —náimaca.

¹⁸ Néese namáidaca Pedronáí àniwa. Yá nàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali, ipíchaná nacáí néewáidaca wenàiwica Jesús ìwali. ¹⁹ Quéwa Pedro, Juan nacáí náimaca nalí:

—Wadéca wáináidacawa wamàníinápíná càide iyúwa Dios ichùullaná wía. Néese píaliacuécawa càmita wadé weebáidacuéca pitàacáí Dios itàacáí ícha. ²⁰ Càmita yéewa masànaca wía. Iwàwacutá wacàlidaca ìwali yáí waiquéerica, wéemièri nacáí —náimaca níái Pedronáica.

²¹ Néese náiwacanánái nàalàaca nía cachàiniíri iyú, nabáuliaca nàuwichàidáanápíná Pedronáí càmicaalí namàni càide iyúwa nachùullaná nía. Néese namàacaca Pedronáí namusúacawa náicha. Càmita náalimá nàuwichàidaca Pedronáí yácáiná macáí wenàiwica yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yáí asìali ichùnìanácawa. ²² Yáí asìali ichùnièricatéwa Dios íiwitáise iyú idèniacaté cuarenta camuí ichàbaníise.

Los creyentes piden confianza y valor

²³ Néeseté Pedro, Juan nacáí idécanáamité nàacawa náicha, yá nàacawa nàwacáidáyacacawa nàacawéeyéiná yáapichawa. Pedronáí icàlidaca nalí macáita yáí sacerdote íiwacanánái íimáanacaté, nía nacáí judío icuèrinánái béeyéica.

²⁴ Néemlacanáami, yá macáita nasutáca níawawa Dios ícha abédanamata macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wacuèriná Dios, cachàiniíri náicha canánama, píacata yáí imàníiricaté capìraléeri cáli, chá nacáí èriquéi, manuúri úni nacáí, canánama wawàsi nacáí iyéerica. ²⁵ Pía Wacuèriná Diosca, bàaluité Espíritu Santo icùaca pìasu wenàiwica rey David íiwitáise, yáara wàawirimica, yéewacaténaté icàlidaca tàacáisi pinùmalicuíse. David íimacaté:

‘Canápináta meedá càmiyéi israelita namànica ùwicáí Dios íipunita. Canápináta meedá israelitanái náináidacawa wamàníinápíná ùwicáí, càmicáiná náalimá namawèniadaca náichawa Dios.

²⁶ Aibanái èeri mìnanaí icuèrinánái, náiwacanánái nacáí nàwacáidáyacacawa namànicaténá ùwicáí Wacuèriná Dios íipunita, íipunita nacáí yáí Dios yàasu Mesíasca, Dios ibànuèripináca icùacaténá israelitanái’,

càité íimaca yáí Davidca.

²⁷ “Báisíta macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profeta rey David itànàanaté tàacáisi Dios inùmalicuíse: rey Herodes, gobernador Poncio Pilato nacáí nàwacáidáyacacawa cháí Jerusalén iyacàlená irícu náapicha níái càmiyéica israelita, israelitanái nacáí, nanúacaténá Pìiri Jesús, pìasu wenàiwica mabáyawanéerica, yáí Mesíasca pibànuèricaté icùacaténá israelitanái. ²⁸ Càité namànica macáita càide

iyúwaté pínáidáanáwa iwàwacutáanápínaté ichàbacawa.
 29 Siùcade pía Wacuèriná Diosca, péemìa natàacái yái nabáulianáca nàuwichàidáanápíná wía. Pichàiniada wía, wía piasu wenàiwicaca wacàlidacaténá pitàacái mamáalàacata, macàaluínínátani nacái yái Jesús iináwanáca. 30 Pimàaca wachùnìaca cáuláiquéeyéi pichàini iyúwa. Pimàaca nacái wamànica yái càmirica wenàiwica idé imànica Jesús ípidená ìwali weebáidacáiná yái Pìiri Jesús mabáyawanéerica, ìbaidéerica nacái pirípiná”, càì nasutáca níawawa Dios ícha.

31 Néeseté idécanáami nasutáca níawawa Dios ícha, yá icusúacawa yái capìica nàwacáidacàaluca, yá Espíritu Santo icùaca náiwitáise macáita. Yá cachàinica nawàwa, nacàlidaca Dios itàacái macàaluínináta.

Todas las cosas eran de todos

32 Abédanamata náiwitáise náapichawáaca níái manùba wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Canácata néená imáisanieri yàasuwa áibanái ícha, áibanái imáapùacaalíte wawàsi. 33 Apóstolnái nacái namànicaté madécaná Dios ichàini iyú, mamáalàacata nacàlidaca nacái Wáiwacali Jesús iináwaná ìwali icáucàacatéwa. Yá Dios imànica cayábéeri nalí macáita manuísiwata. 34-35 Canácata nèewi áiba imáapuèri wawàsi, níacáiná cawinácaalí idènièyecaté bànacalé yàaluná, capìi nacái, nawéndaca nía, yá natéca iwènináami apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái nawacùaca iwènináami catúulécanéeyéi irí, àta càisimalénácaalí namáapuèrica. 36 Càité iyaca nèewi abéeri levita ípidenéerica José, ìbaidéericaté Dios yàasu templo irìcu, abéeri Chipre yàasu iwàwata néeséeri. Apóstolnái nàacaté nacái ípidená Bernabé. (Yái ípidená Bernabé ímáanáca: “Yái asìali ichàiniadéerica wawàwa” ímáanáca). 37 Yái Bernabé idènacaté bànacalé yàaluná, yá iwéndacani. Yá itéca iwènináami apóstolnái yàatalé nayúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

5

El pecado de Ananías y Safira

1 Quéwa, iyacaté áiba asìali ípidenéericaté Ananías, yàacawéetúa nacái ípidenéechúa Safira. Náináidacawa nawéndáanápíná bànacalé yàaluná, yá nawéndacani. 2 Yái asìali yeedáca iríwa iwènináami yéená, yá itéca nacái yéená apóstolnái yàatalé, yá imàacaca nalíni nawacùacaténáni catúulécanéeyéi irí, icàlidaca nacái nalíni idécasa imàacaca macáita iwènináami. Yàacawéetúa nacái úaliacawa ìwali ùacawéeri yeedáanáca iríwa yéená. 3 Néese Pedro ímaca irí:

—Ananías, ¿cáná pimàaca Satanás ichùuliaca píiwitáise pimànicaténá pichìwawa Espíritu Santo irí? Pidéca picàlidaca

walí piináwanáwa pité casa wàatalé macáita iwènináami, quéwa pidéca peedáca piríwa iwènináami yéena yái piwéndéerica piasu cálimicawa. ⁴ Yáara bànacalé yàalunámica piasusíwataté, càmitaté iwàwacutá piwéndacani, càmicaalí càì piwàwa. Néese pidécanáamité piwéndacani, yáté piasusíwata yái iwènináamica. Càmitaté iwàwacutá pimàaca macáitani ofrenda iyú càmicaalí càì piwàwatá. ¿Cáná yéewa píináidacawa pimànica yái báawéerica? Càmitaté pimàni pichìwawa abéta wenàiwicanáí iríta, néese pidéca pimànica pichìwawa Dios irí nacáí —íimaca yái Pedroca.

⁵ Yéemìacanaacáitani, yáta Ananías yéetácawa ibàlùacawa, yá ichéecami yúuwàacawa. Macáita yéemièyéica iináwaná yéetánáwa, yá cáaluca nía macáita manuísíwata. ⁶ Néese abénaméeyéí ùuculliyéí yàanàaca, yá nèepùaca ichéecami wáluma iyú. Yá natéca nabàliawani.

⁷ Másiba hora idénáami, yá Ananías yàacawéetúami ùanàaca uwàlùacawa néré nàwacáidacàalu iriculé. Càmiíchúaca yáaliáwa yái ichàbáanácawa. ⁸ Néese Pedro isutáca yéemíawa úa:

—Picàlida nulíni, ¿piwéndacaalítécué yáara bànacalé yàaluná, peedátésicué yái iwènináamica picàlidéerimicué walíni? —íimaca yái Pedroca. Yá úumaca irí:

—Báisíta, wadéca wamàacaca ofrenda iyú macáita yái iwènináamica weedéerica —úumaca. ⁹ Néese Pedro íimaca ulí:

—¿Cánacué yéewa abédanamata píiwitáise píapichawáaca píalimáidáanápínacué piicáwa Espíritu Santo, yái Wáiwacali ibànuèrica walí? Aca néese níara siùquéeyéica tàacáwa yàaca ibàllaca piacawéerimi. Siùca nacáide natépiná nabàliawa pía —íimaca yái Pedroca.

¹⁰ Yáta uetácawa ubàlùacawa, yá uchéecami yúuwàacawa Pedro yàabàli idaní. Nawàlùacawa néré níai ùuculliyéica, yá nàanàaca uchéecami. Yá natéca nabàliawa úa ùacawéerimi idanibàawa. ¹¹ Néese macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacáí, macáita nacáí áibanáí yéemièyéica yái ichàbáanácawa, yá cáaluca nía manuísíwata.

Muchos milagros y señales

¹² Apóstolnái namànicaté nàacawa madécaná cayábéeri wawàsi wenàiwicanáí irí, Dios íiwitáise iyú. Nàwacáidáyacacawa abéeri imàdáná iriculé templo iricúrica. Yái imàdánáca íipidenácaté Pórtico de Salomón. ¹³ Abénaméeyéí cáaluca nèepunícawa apóstolnái yáapicha. Aibanáí wenàiwica cayábaca naicáca apóstolnái cáimiétaquéeri iyú. ¹⁴ Manùbéeyéí wenàiwica neebáidacaté Wáiwacali itàacáí, asianáí, inanáí nacáí manùbéeyéí. ¹⁵ Iná nèepunída nàacawa cáuláiquéeyéí yàalubáisi íinata, naliadaca nacáí nía cusíduma nacáiri íinata. Nacùaca Pedro

ichàbacawa néenibàa, imàacacaténá icáapiwa nàwali, càmicaalí nacái Pedro itáaná ichàbawa nàwallise, yéewacaténaté uláicái ichàbacawa náicha. ¹⁶ Manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca iyéeyéica mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, natéca nacái néenánáiwa cáuláiquéeyéi, nía nacái wenàiwica demonio yùuwichàidéeyéica. Yá macáita cáuláiquéeyéi nachùniacawa.

Pedro y Juan perseguidos

¹⁷ Néesetê sacerdote íiwacaliná, nía nacái saduceo yéenaca iyéeyéica yáapicha, calúaca naicáca apóstolnái, cayàbacáiná wenàiwica naicáca apóstolnái sacerdotenái íicha. ¹⁸ Yá sacerdotenái náibàaca apóstolnái, yá náucaca nía presoíyéi ibànaliculé. ¹⁹ Táiyápita quéwa Wáiwacali yàasu ángel yàanàaca yàacùaca presoíyéi ibàna inùma. Yá imusúadaca nía néese. Yá ángel íimaca nalí: ²⁰ “Pìacuéwa templo iriculé. Picàlidacué wenàiwicanái iríni yái tàacáisica íiméerica Wáiwacali iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha”, íimaca nalí yái ángelca. ²¹ Idécánáami néemiàcani, yá nawàlucacawa templo iriculé mapisáita. Yá nadàbaca néewáidaca wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Idècunitàacá nàyaca néré, néese sacerdote íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica nàanàaca templo néré, áiba imàdàaná iriculé quéwa. Yá nàwacáidaca Junta Suprema, níai israelita íiwaçanánáica macáita. Yá nachùuliaca úwinái yàaca yeedáca apóstolnái presoíyéi ibàna iricuise, natécaténá nía sacerdotenái yàatalépiná. ²² Uwináita quéwa nàanàaca presoíyéi ibàna néré, yá canáca néeni níai apóstolca. Yá úwinái yèpèua icàlidaca náiwacanánái iríwani. ²³ Uwinái íimaca nalí:

—Wàanàaca presoíyéi ibàna ibàlièricawa cayába yái inùmaca. Níai úwi nacùaca cayábani, yái inùmaca. Quéwa, wàacùaca waicáwa presoíyéi ibàna inùmaca, yá canáca iyéeri irìcu — náimaca níai úwica.

²⁴ Idécánáami néemiàcani, néese sacerdote íiwacaliná, úwi íiwacaliná nacái, níai úwi icuèyéica templo, nía nacái sacerdote íiwaçanánáica, càmita náalimá náalíacawa iwali càinácaalí íimáaná, yá nasutáca néemiàwaca níawáaca càinácaalísica apóstolnái iyáaná. ²⁵ Néese áiba asìali yàanàaca. Yá íimaca nalí:

—Níara aslanáica pibàlièyéicatécué presoíyéi ibànalícu, nabàlucacawa áiba imàdàaná irìcu, cháí templo iricuírìca. Néewáidaca nàyaca wenàiwica templo irìcu — íimaca.

²⁶ Néese úwi íiwacaliná yàacawa úwinái yáapicha. Yá yeedáca níai apóstolca. Càmita quéwa inúadáida nía, cáalucáiná úwinái iicáca wenàiwica, ipíchaná wenàiwica nanúaca úwinái íba iyú. ²⁷ Natéca apóstolnái Junta Suprema yàatalé. Néese sacerdote íiwacaliná íimaca apóstolnái irí:

28 —Wadéca wachùlliacuéca pía machacànita cachàiníri iyú càmínápiná quirínama péewáidaca wenàiwicanái ìwali yáara asìalimica Jesúsca. Quéwa pidécuéca péewáidaca Jerusalén ìyacàlená mìnánái canánama. Pìwàwacué nacái picháawàaca waináwaná ìwali cabáyawanácasa wía ìwalíise yái yéetánácawa, yáara asìalimica —ímaca nalí. 29 Quéwa Pedro, apóstolnái yáapichéeyéi nacái náimaca sacerdotenái irí:

—Iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái, éwita wenàiwicanái ichùlliacáaníta càmínápiná còi wamàni. 30 Wàawirináimi yàacaté Dios icàaluíniná, yái Dios imichàidéericaté Jesús yéetácáisi ícha, yái Jesús pinuéricatécué cruz ìwali. 31 Quéwa Dios idéca imàacaca Jesús wacuèrinápiná, yéewanápiná Jesús icùaca wenàiwicanái canánama. Dios imàacaca Jesús Wáiwacalipiná, wía Israel itaquénáinámica. Dios nacái imàacaca Jesús iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yéewanápiná wawènúadaca wáiwitáisewa wabáyawaná íchawa, Dios imàacacatená iwàwawa wabáyawaná ícha. 32 Wáalíacawa báisíiricani yái tàacáisica, wacàlida nacái wenàiwicanái írni, waicácáináni watú iyúwa, yái Jesús, imichèericatéwa yéetácáisi ícha. Wacàlida ìwali yái waiquéerica. Espíritu Santo nacái iicácaté macáita yái ichàbáanácátéwa, íná yéewa wacàlidacani Espíritu Santo inùmaliçuise, yái Espíritu Santoca Dios ibànuèrica walí canánama, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái —ímaca nalí yái Pedroca.

33 Néese, idécanáami judío íiwacanánái néemlacani, yái Pedro itàacáica, yá calúaca nía. Nawàwa nanúaca Pedronái. 34 Iyacaté quéwa judío íiwacanánái yèewi áiba asìali fariseonái yéena, ípidenéericaté Gamaliel. Yéewáidéeri wenàiwicanái Dios itàacái iyú, profeta Moisés itànèericaté. Cáimiétacanéeri yái Gamalielca. Yá imichàa ibàlùacawa. Yá ichùllíaca úwinái namusúadaca náichawa níái apóstolca achúmáanata. Yá úwinái imusúadaca apóstolnái. 35 Néese, Gamaliel íimaca judío íiwacanánái irí:

—Píacué nuénánáica Israel itaquénáinámica. Péemlacué cayába. Cayábacué, píináidacuéwa cayába ìwali quéechacáwa, yái píináidéericuéca pimàninápiná nalí, níara asianáica. 36 Pìwàwalicué yáara asìalimica Teudas. Yàacatéwa icàlidaca ìwaliwa máinírira cachàinícani, íná áibanái asianái cuatrocientos namanùbaca nèepunícawa yáapicha. Quéwa, áibanái nanúacani, yái Teudasmica, yá macáita yáapichéeyéimi naseríacawa. Yáté imáalàacawéi wawàsica. 37 Néese àniwa, néenialíté watànàacaalíté wáipidenáwa gobierno irí, naputàacatená wía, ìyacaté néeni Judasmi, Galilea yàasu cáli néeséeri. Abénaméeyéi nàacatéwa yáapicha. Néese áibanái inúacani. Yá macáita naseríacawa níái yáapichéeyéimica. 38 Iná nùalàacuéca pía, pimàacacué matuíbanáica níara asianáica

apóstolca. Picácué pisàiwica nalí wawàsi. Wenàiwica íiwitáise iyúcaalí meedáni, yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwicanái, yásínica imáalàacawa. ³⁹ Quéwa Dios íiwitáisecaalíni, yá càmítacué píalimá pimáalàidacani. Iná cayábacué nuénánái, ipíchanácué pimànica ùwicái Dios íipunita —ímaca nalí yái Gamalielca. Néese judío íiwacanánái neebáca iyúwa Gamaliel yàalàaná nía.

⁴⁰ Yá namáidaca apóstolnái nàatalépináwa àniwa. Yá needáca apóstolnái ibàle, nanúadáidaca nía àicu iyú, treinta y nueve yàawiría nacapèedáidaca nía àicu iyú. Yá nachùuliaca apóstolnái càmínápiná quirínama nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali. Néese namàacaca namusúacawa. ⁴¹ Níái apóstolca nèpùacawa judío íiwacanánái íicha. Casímáica nawàwa, nàaca nacái Dios irí cayábéeri, Dios iicácáinaté nía cáimiétaquéeri iyú, imàacáanápínaté nàuwichàacawa Jesús irípiná, neebáidacáiná itàacái. ⁴² Apóstolnái càmítaté nayamáida néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái Jesús iináwaná ìwali, yái Mesíasca Dios ibànùericaté icùacaténá israelitanái. Néewáidacaté wenàiwica èeri imanùbaca templo írìcu, wenàiwicanái icapèe írìcu nacái.

6

Se nombra a siete diáconos

¹ Néenialíté manùbáwanái nàacawa mamáalàacata níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Madécaná judionái itàaníyéica griego itàacái iyú nàanàacaté áiba cáli néese naicácaténaté judionái yàasu culto Jerusalén iyacàlená néré. Nadécanáami neebáidaca Jesús ìwali, yá nayamáacawa néré. Nàyaca nèewi abénaméeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha, iná canáca nalí nayáapíná. Apóstolnái iwacùacaté nayáapíná èeri imanùbaca níái imáapuèyéica yàacàsi, quéwa nawàwacutácaté quiríta yàacàsi níái itàaníyéica griego itàacái iyú. Iná níái itàaníyéica griego itàacái iyú natàanica áibanái judionái ìwali báawéeri iyú, itàaníyéica hebreo itàacái iyú. ² Néese níái doce namanùbaca apóstol nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá apóstolnái íimaca nalí:

—Càmita cayába wayamáida wacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí wawacùacaténá yàacàsi catúulécaneeyéi irí. ³ Iná píacué wéenánáica, picutácué siete namanùbaca asíanái pèewiwa. Iwàwacutá cayába náiwitáise, càmíyeyéi áibanái icháawàa ibáyawaná ìwali. Iwàwacutá nacái cáaliacáica nía, iwàwacutá nacái Espíritu Santo icùaca náiwitáise. Yásí wachùulia nawacùanápíná yàacàsi catúulécaneeyéi irí. ⁴ Néese wía apóstolca wasutápiná wíawawa Dios íicha mamáalàacata, wéewáidaca nacái wenàiwica Dios itàacái iyú, Jesús iináwaná ìwali —námaca níái apóstolca.

⁵ Yá abédanamata náiwitáise canánama ìwali yái apóstolnái icàlidéerica nalí ìwali. Yá needáca Esteban, abéeri yeebáidéerica Jesús itàacái manuísíwata, Espíritu Santo icuèri nacái Esteban íiwitáise. Needáca nacái Felipe, Prócoro nacái, Nicanor nacái, Timón nacái, Parmenas nacái, Nicolás nacái, yái Antioquía iyacàlená mìnalica, abéeri càmíiri israelita quéwa iwènúadéericaté íiwitáisewa Dios irípiná yeebáidacaténá càide iyúwa judíonái yeebáidáaná. ⁶ Néese natéca níái siete namanùbaca aslanái apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái isutáca nalí Dios, namàacaca nacáapiwa sietéeyéi ìwali náasáidacaténá macái wenàiwica irí náibaidáanápinaté Dios irí, níái sietéeyéica imanùbaca diáconoca.

⁷ Néeseté macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca Dios itàacái Jesús iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí cachàiniwanái mamáalàacata. Yá máini manùbaca nía mamáalàacata Jerusalén iyacàlená mìnaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Manùbéeyéi nacái sacerdotenái judíonái neebáidaca Jesús itàacái.

Arrestan a Esteban

⁸ Abéeri diácono, íipidenéericaté Esteban, itàaníiri cayába Dios íiwitáise iyú, ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica. Imàni nacái yái càmíirica wenàiwica idé imànica, Dios íiwitáise iyú. ⁹ Nàyacaté Jerusalén iyacàlená irícu abénaméeyéi Esclavos Libertados nàasu yéewáidacàalu néená, Cirene yàasu cáli néeséeyéi, Alejandría iyacàlená néeséeyéi nacái, Cilicia yàasu cáli néeséeyéi nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Macáita natàanica Esteban yáapicha, chàinisíiri iyú wenàiwicanái yàacuésemi. Nasutáca néemìawa Esteban, náalimáidacaténá naicáwani, nawàwacáinaté náasáidaca càmítasa báisíritáni, yái Esteban itàacáica. ¹⁰ Quéwa, canácata yéewaná namawèniadaca Esteban yàasu tàacáisi, itàanicáiná cáaliacáiri iyú, Espíritu Santo íiwitáise iyú. ¹¹ Néeseté nàaca áibanái irí plata nacàlidáanápíná nachìwawa néemìacasa Esteban itàanica báawéeri iyú profeta Moisés ìwali, Dios ìwali nacái. ¹² Càité báawaca namànica Jerusalén iyacàlená mìnaná íiwitáise, nía nacái Jerusalén íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú. Yá napiacatéwa Esteban yàatalé, náibàacani, yá natécani nacháawàcaténá iináwaná ìwali, Junta Suprema yàacuésemi, níái judío íiwacanánái béeyéica. ¹³ Needáca áibanái àniwa natàanicaténá nachìwawa Esteban ìwali. Yá náimaca Esteban ìwali:

—Yái aslìalica itàanica mamáalàacata báawéeri iyú wàasu templo ìwali, yái wàasu templo mabáyawanéerica. Itàanica báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté. ¹⁴ Wadéca wéemìaca icàlidáaná Jesús Nazaret iyacàlená néeséerimi imáalàidapínása wàasu templo, iwènúadapínása

nacái wáiwitáise profeta Moisés itàacái ícha —námaca namànica nachìwawa.

¹⁵ Néese macáita náiwacanánáica, nía nacái yáawinéeyéicawa néré naicáidaça Esteban irí. Yá naicáca Esteban inàni icànaca càiride iyúwa àngel inàni icánaná.

7

Defensa de Esteban

¹ Néeseté, sacerdote íiwacaliná isutáca yéemìawa Esteban asásí báisícaalíni, yái námáanáca nacháawàanáca Esteban iináwaná ìwali. ² Néese Esteban íimaca nalí: “Píacué nuénánáica, wacuèrinánái béeyéi nacái, péemìacué nulí: Wacuèriná Dios icànéeri máini mèlumèluíri iyú, yácata imàaquéricaté yáawawa wàawirimi Abraham iicácani Abraham ìyacaalíté Mesopotamia yàasu cáli íinata, ipíchawáiseté yàacawa ìyacaténa Harán ìyacàlená irícu. ³ Dios íimacaté Abraham irí: ‘Pimàaca piasu cáliwa, péenánái nacáiwa. Piawa áiba cáliyé núasáidéeripiná piri’, íimacaté yái Diosca. ⁴ Néese Abraham yàacatéwa Caldea yàasu cáli íicha, yàacawa ìyacaténa Harán ìyacàlená irícu. Néese Abraham yáaniri yéetácadénáamiwa, yá Dios itéca Abraham íinatalépiná yái cáliquéi càicuéca pìyacuéca siúcade. ⁵ Quéwa Dios càmítaté imàaca Abraham idèniaca yái cálica, ibatàa ibàlùacatápináwa yàabàli iyúwa, càmítaté Dios yàaca cáli Abraham irí. Dios íimacáita Abraham irí yàanápinaté iríni, yéewanápiná Abraham itaquénáinámi idèniaca yái cálica, Abraham yéetácadénáamitéwa, éwítaté méenibecáanitàacáwa yái Abrahamca yáté èerimicaté. ⁶ Dios icálidacaté Abraham iríni nacái itaquénáinámi nàyanápinaté iyúwa canéeyéi yàasu cáli áiba cáli íinata. Dios íimacaté nàyanápinaté néré càulenáwaca, áibanái yàasu wenàiwicapinaté nía, yá nacái yáara cáli néeséeyéica nàuwichàidáanápinaté Abraham itaquénáinámi cuatrocientos camuúpinaté. ⁷ Quéwa Dios íimacaté Abraham irí: ‘Nùuwichàidapiná níara ìyéeyéica áiba cáli íinata imàniyéipináca yàasu wenàiwicawa pitaquénáinámi. Yá pitaquénáinámi namusúapináwa ícha yáara cálica, yásí nàapiná nucaaluíniná cháí Canaán yàasu cáli’, càité íimaca yái Diosca. ⁸ Dios imànicaalíté wawàsi Abraham yáapicha, yáté ichùulíaca Abraham imànínapiná circuncisión yéenibe aslanái iríwa nawàwalicaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía, yèeyéica icàaluíniná. Iná idécanáamité Abraham ìiri Isaac imusúaca iicá èeri, yáté Abraham imànica circuncisión Isaac irí Isaac idèniacaalíté ocho èeri. Càita nacái Isaac imànicaté circuncisión ìiri iríwa ìpidenéricaté Jacob. Jacob imànicaté nacái circuncisión yéenibe aslanái iríwa doce namanúbaca. Néese Jacob yéenibe docéeyéica imanúbaca, níacata wàawirinámica, wía doce wamanúbaca Israel itaquénáinámi yàawiríaca.

9 “Wàawirináimica níai Jacob yéenibecaté. Néeseté báawaca naicáca naméerériwa José, cayábacáiná náichani. Yáté nawéndaca José áibanái irí natécáténáni Egipto yàasu cáli néré. Quéwa Dios yàacawéeridacaté José Egipto yàasu cáli néeni. 10 Yáté Dios iwasàaca José yùuwichàacáisi ícha. Dios imàacaca cáalíacáicani, yái Joséca, íná faraón, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli, cayábacaté iicáca José. Yáté faraón imàacaca José icùaca yáapicha Egipto yàasu cáli. Imàaca nacái José icùaca faraón icapèe manuíri.

11 “Néeseté máapicái ìyacaté Egipto yàasu cáli imanúica, cháí wàasu cáli íinata nacái, ípidenácatalécaté Canaán. Yá macái wenàiwicanái yùuwichàacatéwa báawanama máapicái iyú. Wàawirináimi nacái càmítaté nàanàa nayáapínáwa cháí nàasu cáli íinatawa. 12 Quéwa Jacob yémìacaté Egipto yàasu cáli iináwaná nàwacáidacaté trigo ituíná Egipto yàasu cáli néeni. Iná Jacob ibànùacaté néré yéenibewa, níai wàawirináimica. Néeseté nàacawa Egipto néré idàbáanaté nàacawa. 13 Néeseté nàacawa néré pucháibáanaté yàawiríapíná, yáté José icàlidaca iináwanáwa yéenanái iríwa néenásàiricani. Iná yéewa, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli, yáalíacawa nacái José ìwali, càinácaalí íiwitáaná wenàiwicacani. 14 Néeseté José ibànùacaté tàacáisi yáaniri Jacob iríwa itéenápináté yáapichawa yéenanáíwa macáita Egipto yàasu cáli nérépináté. Nàyacaté setenta y cinco namanùbaca asìanái Jacob yéenibeca, itaquénái nacái, manùbéeyéi inanái nacái. 15 Càité Jacob yàacawa ìyacaténa Egipto yàasu cáli íinata. Jacob yéetácawa néré máinícaalíté béericani. Wàawirináimi nacái béeyéicalíté nía, yá néetáté nacáíwa Egipto yàasu cáli íinata. 16 Néeseté Jacob yáapimi natécawa Siquem néréni nabàllacáténáni càliculli irícu, yái càliculli Abraham iwènièricaté Hamor yéenibe ícha níai Siquem mìnánáica.

17 “Mawiénícaalíté néenáiwaná Dios imànicatáipínáté càide iyúwaté íimáaná Abraham irí, yáté madécanáca nía, níai Israel itaquénáináimica Egipto yàasu cáli néré. 18 Néeseté madécaná camuí idécanáamité José yéetácawa, yá áiba nacuèriná Egipto mìnali idàbaca icùaca Egipto yàasu cáli cà míricaté yáalíawa José iináwanámi ìwali. 19 Néese nacuèriná ichìwáidacaté wàawirináimi. Yáté imànica nalí báawéeri. Ichùullaca náuca néenibewa quìrasiináí néetácáténátéwa. 20 Yáté èerica Moisés imusúaca iicá èeri. Yá cayábéeri Dios iicáca yái quìraslìca. Moisés isèenái icùacani máisiba quéeri nacapèe irícuwa. 21 Néese iwàwacutá namàacaca méetàuculétani. Quéwa faraón íidu yàanàaca yái sùmàica, yá uedácani uìripínáwa, yá udàwinàacani càide iyúwa uìrisíwa. 22 Càité Moisés yéewáidacawa macái wawàsi ìwali Egipto yàasu cáli néeséeyéi yáalíanácawa. Yá

Moisés itàaníca cáalíacáiri iyú, cachàiníri nacái íiwitáise.

23 “Néese idécanáamité idèniaca cuarenta camuí, yá Moisés iwàwacaté ipáchiaca yéenanái yàataléwa, níai israelitaca. 24 Néré iicáca Egipto yàasu cáli néeséeri icapèèdaidéeri israelitasàiri. Yá Moisés yàacawa iyúudàacaténá catúulécanéeri israelita. Moisés inúaca Egipto yàasu cáli néeséerica. 25 Moisés iyúunáidacáiná yéenanái yáalíacawa Dios imàacáanápínaté Moisés iwasàaca nía nàuwidenái íichawa, níai Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Càmitaté quéwa càí nánáidacawa, níai israelitaca. 26 Néese mapisáináami àniwa Moisés yàanàaca pucháiba israelitanái ipéliayaquéeyéiwa. Yá Moisés iwàwa namàacáyacacawa. Iná íimaca nalí: ‘Abémisanacuéca pía, ¿cánacué pimàni báawéeri piríwáaca?’ íimaca yái Moisésca. 27 Néese yái asìali imànírícaté báawéeri yéenasàiri iríwa iwesíaca íichawa Moisés. Yá íimaca Moisés irí: ‘¡Pía cà mírita icúa wía! ¿Cána yéewaná píalàa wáichawáaca wía? 28 ¡Càmita píalimá pinúaca núa càide iyúwa pinúaná Egipto mìnali táquicha!’ íimaca. 29 Néese Moisés yémìacaalíni, yá ipíacawa Egipto yàasu cáli íicha. Yá yàacawa Madián yàasu cáli néré. Moisés iyacaté néré càide iyúwa canéeri yàasu cáli. Néeseté yeedáca yàacawétúapínáwa. Yá idèniaca yéenibewa pucháiba asíanái.

30 “Néese áiba cuarenta camuí idénáami, yaté Moisés iyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri mawiénita manuiri dúli irí íipidenéeri Sinaí. Yá Moisés iicáca Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaqueérica yáawawa Moisés iicácani quichái yèewíise, maléenéeri àicu yèewíise, yeeméeriwa quichái iyú. 31 Yá Moisés icalùadacawa iicáca yái yéenáiwánási nacáirica. Néese yàacawa mawiénita iicácaténá cayábani, yá yémìaca Wacuèriná Dios itàacái. Dios íimacaté Moisés irí: 32 ‘Núacata yái Dios píawirinái yèerica icàaluíniná. Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, íimacaté yái Diosca. Yá Moisés itatácawa icalùniwa. Yá cáaluca iicáidaca néré. 33 Néese Wacuèriná Dios íimaca irí: ‘Píwatàa píichawa pízapatoníwa píacaténá nucàaluíniná, píbàlùacáináwa nuípunita, núa mabáyawanéerica. 34 Báisíta nudéca nuicáca nàuwichàanáwa, níai wenàiwica cáininéeyéica nuicáca íyèeyéica Egipto yàasu cáli néré. Nudéca nuémìaca nasàna náicháaníca manuísíwata. Iná nudéca nulicùacawa nuwasàacaténá nía nàuwidenái íichawa. Iná aquialé, nubànùapíná pía Egipto yàasu cáli néré’, íimaca yái Diosca.

35 “Ewitaté canáccáaníta iwèni naicáca Moisés náimacaalíté irí: ‘¡Pía cà mírita icúa wía, canáca yéewaná píalàa wáichawáaca wía!’ càí náimacaté, càicáaníta Dios ibànùacaté nalí Moisés nacuèrinápínáca iwasèeripínacaté nía nàuwidenái íichawa. Yái Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaqueérica yáawawa Moisés iicácani maléenéeri àicu yèewíise yeeméericawa

quichái iyú, yácata yái Diosca yàacawéridéericaté Moisés iwasaacatenaté, icùaca nacái níai israelitaca. ³⁶ Yaté Moisés yàacawa Egipto yàasu cáli néré. Néese Moisés iwasaacaté wàawirináimi Egipto yàasu cáli ícha. Moisés imànicaté madécaná Dios ichàini iyú càmíri idé áiba wenàiwica imànica, iwasaacatenaté israelitanái. Càité Moisés imànicani Egipto yàasu cáli néeni, Mar Rojo yàasu manuíri úni néré nacái, manacúali yùucubàa caináwàiri nacái idècunitàacá nèepunícawa chuiri cáli ínatabàa cuarenta camuí. ³⁷ Yácata Moisés icàlidéericaté wàawirináimi iri nacái: 'Albaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapinacué piriwa profeta péenátacuéwa, nuíwitáise nacáirica', ímacaté yái Moisésca. ³⁸ Yácata Moisés nacái iyéericaté Israel itaquénáinámi yáapicha iwacáidáyaquéeyéicawa chuiri cáli néré néemiacatená Dios itàanica nalí. Moisés itàanicaté Dios yáapicha càiri iicacánáwade iyúwa ángel Sinái yàasu manuíri dúli ipùataliculé, yá Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmallicuise wàawirináimi irí. Yácata Moisés nacái yeemièricaté Dios itàacái icàlidéerica cainácaalí iyú Dios yàaca wenàiwica nacáuca càmíri imáalàawa, yéewacatená Moisés icàlidaca walíni yái tàacáisica.

³⁹ "Wàawirináimi quéwa càmítaté nawàwa neebáidaca Moisés itàacái. Nawàwacaté náucaca náichawa meedáni, nawàwaté nacái nèepùacawa Egipto yàasu cáli néré. ⁴⁰ Inaté idècunitàacá Moisés iyaca Dios yáapicha Sinái yàasu manuíri dúli ipùataliculé, yá wàawirináimi náimacaté Aarón irí, yái Moisés ibèerica: 'Pimàni walí wàasu cuwáináipiná icuèyéipiná wía, càmícáiná wáalíawa cainácaalí iyáaná yáara Moisésca yeedéerimicaté wía Egipto yàasu cáli ícha', náimaca. ⁴¹ Néeseté namànica ídolo, pacá yéenibe yéenáiwaná, nàasu cuwáisàiripináwa. Yá nanúaca napìrawa iyúwa sacrificio ídolo irí, nàacatená cuwáisàiri icàaluíniná. Yá casímáiri iyú namànicaté manuíri fiesta ídolo irípiná, nàacatená cayábéeri nàasu cuwáisàiri iríwa, yái ídolo namàníiricaté nacáapi iyúwa. ⁴² Inaté Dios iwènúadaca íiwitáisewa náicha, yá imàacaca nàaca dùlupùta icàaluíniná yéewacatená nàuwichàacawa nabáyawaná ìwalíisewa. Càité Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmallicuise. Dios ímacaté:

'Píacué israelitaca, bàaluité càmítacué pia cayába nucàaluíniná sacrificio iyú, ofrenda iyú nacái, idècunitàacá pèepunícawa cuarenta camuí manacúali yùucubàa caináwàiri:

⁴³ ¡Càmírita! Núalíacatéwa píacuéca mamáalàacata cuwáisàiri Moloc icàaluíniná, yá nacái cuwáisàiri Refán yàasu dùlupùta nacái, níara cuwáinái yéenáiwaná pimàníyéicatécué picáapi iyúwa, pimànicaténacué

nuícha culto nalípiná. Iná núucapinácué píawa píasu cáli íchawa, máini déeculé Babilonia iyacàlená ícha', ímacaté yái Diosca.

⁴⁴ “Manacúali yùucubàa càinàwàiri, wàawirináimi nadèncatè Dios yàasu manuíri caplíma mabáyawanéeri ímamisíiri, yái nasutácatáipináca Dios ícha. Nacùcaté pucháiba íba sàabadéeyéi caplíma írìcu, níai íbaca Dios itànèeyéicaté ìwali itàacáíwa. Namànicaté Dios yàasu manuíri caplíma ímamisíiri càide iyúwa Dios ichùullianaté Moisés. Yaté Moisés ichùullaca namànicani càide iyúwa íicáanaté yéenáíwanási nacáiri írìcuíse Dios imàaquéericaté Moisés íicáca Sinaí yàasu manuíri dúli ipùataliculé. ⁴⁵ Néeseté wàawirináimi yeedáca Dios yàasu caplíma nasèenáimi íchawa. Néese wàawirináimi yàanèeyéicaté Josué yáapicha, natéca Dios yàasu caplíma aléi wàasu cáli ínatale ídecánáamité namawèncadaca áibanái wenàiwica wàasu cáli ícha. Níara áibanái wenàiwicanái íiwitáanáca, Dios yúucacaté nía wàasu cáli ícha yàacatenaté nàasu cáli wàawirináimi írì. Wàawirináimi nadèncatè yái manuíri caplíma ímamisíiri àta rey David yàasu èeripináté. ⁴⁶ Néeseté Dios imànica cayábéeri rey David írì, cayábacáiná íicáca David íiwitáise, íná David iwàwacaté imànica wàlisài caplísiwa Dios iyacatáipiná, yái Dios Jacob itaquénáinámi nèericaté icàaluíniná, níai wàawirináimica. ⁴⁷ Quéwa Dios imàacacaté rey David írì Salomón imànica Dios yàasu templo. ⁴⁸ Quéwa Dios chènuníiséeri càmita íya templo írìcu wenàiwicanái imànírìca ícáapi iyúwa. Càité Dios yàasu profeta Isaías ímacaté Dios inùmalícuíse. Dios ímacaté:

⁴⁹ “Núacata yái Dios iyéerica chènuniré, máini nacái achúméeri nuícha èeriquéi. Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica nucapèe, nuyamáacatáipináwa,

⁵⁰ núacáiná máini manuíri náicha macáita yái wawàsi nudàbéericaté’, ímacaté yái Diosca”, ímaca nalí yái Estebanca.

⁵¹ Yá Esteban icàlidaca nalíni àniwa níai judío íiwacanánáica: “Píacué quéwa, mamáalàacatacué càmita píwàwa peebáidaca Dios itàacái. Càmitacué píwàwa péemíaca Dios itàacái. Píináidacuécawa píwàwalícuísewa càide iyúwa wenàiwica càmiyéi yáalíawa Dios ìwali. Píùwídecuécawa pímanica Espíritu Santo càiripináta. Píináidacuécawa càide iyúwa píawirináimi náináidáanáwa bàaluité. ⁵² Píawirináimicué namànicaté báawéeri macáita Dios yàasu profetanái írì, níai icàlidéeyéicaté tãacáisi Dios inùmalícuíse. Píawirináimicué nanúacaté wenàiwica icàlidéeyéicaté tãacáisi ímèericaté Jesús yàanánápinaté yái mabáyawanéerica. Néese siúcade ídèca yàanàaca yái mabáyawanéerica Jesucristo, quéwa pícháawàacatécué Jesucristo, yaté pinúacuécani. ⁵³ Péemíacatécué Dios itàacái

ángelnái icàlidéerica wàawirináimi irí, quéwa càmitacué peebáida yái tàacáisica”, ímaca yái Estebanca.

Muerte de Esteban

⁵⁴ Néeseté idécanáami judío íiwacanánái yéemàca Esteban icàlidáaná nalíni, yá máini calúaca nía. Yá naamíaca nayéiwa nalúa iyúwa. ⁵⁵ Quéwa Espíritu Santo icùaca Esteban íiwitáise, yá Esteban iicáidaca chènuniré, yá iicáca Dios iyacàle irìculé icànéerica Dios icamalá iyú. Esteban iicáca nacái Jesús ibàluèricawa Dios yéewápuwáise. ⁵⁶ Yá Esteban ímaca:

—Piicácué nacái núapichani. Nuicá capìraléeri cáli yàacuèricawa. Nuicá nacái yái asiali Dios néeséerica ibàluèricawa Dios yéewápuwáise —ímaca yái Estebanca.

⁵⁷ Quéwa judío íiwacanánái nabàllacáita meedá nàuwíwa nacáapi iyúwa Esteban itàacái íicha. Néemíanícawa quéwanáta cachàiníri iyú. Yá napiaca náibàaca Esteban. ⁵⁸ Yá namusúadacani yàcalé íicha. Néese níái icháawèyeyéica Esteban iináwaná ìwali náucaca náichawa nàasu ruana nacáiriwa. Abéeri asiali íipidenéeri Saulo icùaca nalípiná nàasu ruana nacáiri. Yá nadàbaca nanúaca Esteban íba iyú.

⁵⁹ Idècunitàacá nanúaca Esteban íba iyú, Esteban isutáca yáawawa Jesús íicha mamáalàacata, ímaca Jesús irí: “Nuíwacali Jesús, peedácàatéta nucáuca”, ímaca yái Estebanca. ⁶⁰ Néese Esteban yúuwàa ibàlùacawa yùlulú ipùata iyúwa, yá ímaca cachàiníri iyú: “¡Nuíwacali, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha yái nanúanáca núal!” ímaca yái Estebanca. Idécanáamité càì ímaca, yá yéetácawa Estebanca.

8

Saulo persigue a la iglesia

¹ Yái Saulo abédanamata íiwitáise náapicha, níái inuáyéicaté Esteban. Yáté èerica manùbéeyéi nàuwídeca namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená irìcu. Nadàbaca namànica ùwicái cachàiníri iyú yeebáidéeyéi íipunita. Iná macáita yeebáidéeyéica Jesús nèepùacawa Jerusalén iyacàlená íicha Judea yàasu cáli nérépiná, Samaria yàasu cáli nérépiná nacái. Níawamita apóstolnái càmíiyéi yèepùawa Jerusalén íicha. ² Abénaméeyéi asianái yeebáidéeyéi Dios itàacái cáalíacáiri iyú natéca nabàllawa Estebanmi. Yá náicháanica íiwitáise cachàiníri iyú. ³ Quéwa Saulo iwàwacaté imáalàidaca macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá itéca úwinái, iwàlùacawa nacapèe irìculé macáita íibàacaténá asianái, inanái nacái, yá úwinái iwatàidaca nía nacapèe irìcuísewa, yá Saulo ibànùaca nía presoíyéi ibànaliculépiná.

Anuncio del evangelio en Samaria

⁴ Quéwa áibanái iwàwacutéeyéicaté ipìacawa Jerusalén ìyacàlená ícha, nàacatéwa nacàlìliacawa madécaná yàcalé néré, yá àta alénácaalíté nàacawa nacàlidaca yái tàacáisi ímérica Jesús iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁵ Aiba Felipe, abéeri néená níái imusuéyéicatéwa Jerusalén ìyacàlená ícha, yàacawa manuiri Samaria ìyacàlená néré. Yá idàbaca icàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali. ⁶ Madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá néemiaca cayábéeri iyú yái tàacáisi Felipe icàlidéerica, naicácáiná Felipe imànica madécaná Dios ichàini iyú yái càmírica wenàiwica idé imànica. ⁷ Felipe yúucacaté demonio madécaná wenàiwica ícha. Yá demonionái yàacawa yéemíniyéiwa wenàiwicanái ícha. Felipe ichùnìaca nacái madécaná máapinéeyéi iiná, áibanái nacái éeruýyéi yàabàli. ⁸ Iná yéewa casímáica nawàwa manuísíwata níái Samaria ìyacàlená mìnánáica.

⁹ Quéwa ìyacaté néeni abéeri asìali ípidenéerica Simón. Quéechatécáwa imànicaté imàliyéidewa yàcalé irìcu, yácáiná camàliquéericani, yái Simónca. Ichìwáidacaté Samaria ìyacàlená mìnánái, ímacáináaté ìwaliwa máinírìsa cachàinica íiwitáise. ¹⁰ Quéechatécáwa macáita Samaria ìyacàlená mìnánái, sùmanái, béeyéi nacái macáita neebáidacaté Simón itàacái. Yá náimacaté nalíwáaca: “Yácata náimérica ìwali idènièricasa Dios íiwitáise manuiri”, náimacaté Simón ìwali.

¹¹ Quéechatécáwa néemiaca irí cayábéeri iyú yái Simónca, ichìwáidacáináaté wenàiwica imàlica iyúwa madécaná camuí. ¹² Quéwa neebáidacaté yái cayábéeri tàacáisi Felipe icàlidéerica nalí, ímérica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, yái tàacáisi Jesucristo ìwali nacái, ínáté nabautizácawa, níái asianáica, inanái nacái, yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. ¹³ Yái Simónca nacái yeebáidacaté Jesús iináwaná ìwali, yá ibautizácawa. Néese Simón yàacawa Felipe yáapicha, Simón íináidacáináwa manuísíwata íicáidaca Felipe irí Felipe imànicáiná manuísíwata madécaná wawàsi càmíiri wenàiwica idé imànica.

¹⁴ Néeseté apóstolnái ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, néemiaca naináwaná Samaria ìyacàlená mìnánáica neebáidacaté Dios itàacái Jesús ìwali, íná apóstolnái nabànùaca Pedro, Juan nacái nàacaténáwa Samaria ìyacàlená néré. ¹⁵ Idécanáami nàanàaca Samaria ìyacàlená néré, yá Pedronái nasutáca nalí Dios ibànùanápíná Espíritu Santo nawàwalìculé. ¹⁶ Càité apóstolnái isutáca Dios ícha càmíicáinácáwa Espíritu Santo yàanàa Samaria ìyacàlená mìnánái ìwali, ibatàa abéeri ìwalipíná, càmitàacáwa yàanàa nàwali. Nabautizácáitawa Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, náasáidacaténá neebáidaca itàacái. ¹⁷ Néese Pedro, Juan nacái namàacaca nacáapiwa nàwali níái Samaria ìyacàlená mìnánáica. Càité Espíritu Santo yàanàaca nàwali yàacawéeridacaténá nía.

18 Simón iicáca cainácaalí iyú Espíritu Santo yàanàaca nàwali apóstolnái namàacacaalíté nacáapiwa nàwali, yá Simón iwàwacaté yàaca plata apóstolnái irí nawéndacaténá irí yái Espíritu Santo ichàinica. 19 Simón íimaca nalí:

—Piacué nacái nulí yái pichàinica yéewanápiná nacái numàacacaalí nucáapiwa cawinácaalí ìwali, yásí yàanàaca nàwali yái Espíritu Santoca —ímaca yái Simónca. 20 Yá Pedro íimaca irí:

—¡Pía imáalèeripinácawa yàasu plata yáapichawa!, càmicaalí piwènúada píiwitáisewa báawéeri íicha, piyúunáidacáiná píalimápiná piwèniaca Espíritu Santo ichàini plasu plata iyúwa, yái Espíritu Santo Dios yèerica wenàiwicanái irí mawèníiri iyú. 21 Canáca yéewaná peedápiná piríwani, càmicáiná cayába píiwitáise Dios iicápiná. 22 Piúca píichawa yái píiwitáise cawa báawéerica. Pisutá píawawa Dios íicha manuísíwata. Cawàwanáta imàaca iwàwawa pibáyawaná íicha, yái píináidáanácawa báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

23 Nualíacáináwa ipisíríca piwàwa lúasi iyú càide iyúwa ipisírí culáli, yá nacái píiwitáise báawéeri idacùaca pía —ímaca yái Pedroca. 24 Yá Simón íimaca nalí:

—Pisutácué Dios íicha nulípiná ipíchaná imàacaca yàanàaca nùwali yái píiméerica nulí ìwali —ímaca.

25 Néese níái apóstolca, nadécanáamité nacàlidaca naináwanáwa neebáidaca Jesús itàacái, nadécanáami nacái néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yá nàacawa náicha. Nacàlidaca nacái yái cayábéeri tàacáisica Jesús ìwali áiba yàcalé irícubàa Samaria yàasu cáli íinatéeyéica iyaca. Càité nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa.

Felipe y el funcionario etiope

26 Néeseté àniwa Wáiwacali yàasu ángel íimaca Felipe irí: “Píawa sur iwéré àyapu irícubàa yèericawa Jerusalén iyacàlená íicha Gaza iyacàlenámi nérépiná”, íimaca yái ángelca. Yáara àyapu yèericawa manacúali yùuculé caináwàiri, canácatalé wenàiwica.

27 Yá Felipe yàacawa. Néese Felipe yàanàaca asíali àyapulcubàa, Etiopía yàasu cáli néeséeri. Yácata nàasu wenàiwica cachàiníiri, gobiernosàiri, íibaidéerica Etiopía yàasu cáli icuèrinásàatúa irí, icùaca úasu cawèníiri. Quéechatécáwa yàacawa Jerusalén iyacàlená néré yàacaténá Dios icàaluíniná. 28 Néeseté yái asíali yèepùacawa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa. Yàacawa yàasu carro irícuwa, caballonái iwatàidéerica yèepunícawa yáamiwáisewa. Yáawinéericawa iyaca yàasu carro irícuwa iléeri néeni Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irícu.

29 Yá Espíritu Santo íimaca Felipe irí àniwa: “Píawa yàatalé yái carroca”, íimaca yái Espíritu Santoca. 30 Iná Felipe ipiacawa néré, yàanàaca carro yàatalé, yá Felipe yéemiaca etiopesàiri

itàacái iléeca Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu. Yá Felipe isutáca yéemìawani:

—¿Péemìasica càinácaalí ímáaná yái piléerica? —Íimaca yái Felipeca. ³¹ Yá etiopesàiri íimaca irí:

—Càmita yéewa nuémìaca càinácaalí ímáaná canácáiná yéewáidéri núa —íimaca. Yá isutáca Felipe ícha wawàsi iwàlùanápíná yáawinacawa yáapicha carro irìculé Felipe yéewáidacaténáni. ³² Yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté íimaca:

“Natéca nanúawani càide iyúwa nanúacaalí napìrawa ovejawa iyúwa sacrificio, càide iyúwa cordero ibàlùacaalíwa nàacuésemi níái idaluéyéica ichùna. Quéwa càmita itàaní nali báawéeri iyú, níái imàníiyéica irí báawéeri, càmita nacái icuísá íchawa nía.

³³ Yá nawàwaca nabáiniadacani, naicáanica iquíniná. Ewita càmicáanítaté imàni ibáyawanáwa, càicáaníta nàuwichàidacani. Canácata itaquénáinápiná nanúacáináni”,

càité itànàaca yái profeta Isaíasca. ³⁴ Néese yái gobierno icuèriná etiopesàiri íimaca Felipe irí:

—Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni cawinácaalí wenàiwica ìwali profeta icàlidaca yái tàacáisica. ¿Icàlidasica ìwaliwata, áiba ìwalitasica nacái? —íimaca.

³⁵ Néese Felipe icàlidaca irí yái cayábéeri tàacáisi Jesús ìwali. Quéechatécáwa Felipe icàlidaca iríni càinácaalí ímáaná yái tàacáisi profeta Isaías itànèericaté. Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise íméerica Jesús yàanàanápínaté yùuwichàacaténátéwa, yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté. ³⁶ Néese nachàbaca nàacawa úni néenibàa, yá gobierno icuèriná íimaca Felipe irí:

—Piicá úni; ¿cayábasica pibautizáca núa? —íimaca. ³⁷ Néese Felipe íimaca irí:

—Uwé, peebáidacaalí Jesús itàacái macái piwàwalicuíséwa —íimaca yái Felipeca. Néese asíali íimaca:

—Nuebáidaca Dios Iiricani yái Jesucristoca —íimaca.

³⁸ Néese etiopesàiri ichùulíaca nayamáidaca carro, yá nal-icùacawa úni yáaculé, yá Felipe ibautizácani. ³⁹ Namichàacatéwa úni yáacuísé, yáta Espíritu Santo Wáiwacali ibànuèrica, itéca Felipe. Gobierno icuèriná càmita quirínama iicáca Felipe. Néese etiopesàiri yèepùa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa casímáica iwàwa manuísíwata. ⁴⁰ Yáta Felipe yàanàaca Azoto ìyacàlená néré, yá icàlidaca nalíni yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Néese Felipe ipáchiaca yèepunícawa macái yàcalé iricubàa iyéeyéica àyapu ìwalibàa, yá icàlidaca macái yàcalé irìcuni àta yàanàacatalétaté Cesarea ìyacàlená néré.

9

Conversión de Saulo

¹ Quéwa Saulo icutácaté mamáalàacata inúanápiná wenàiwicanái yeebáidéyeyéica Jesús itàacái. Iná Saulo yàacawa sacerdote íiwacaliná yàatalé. ² Saulo isutáca íicha ibànùanápiná tàacáisi Damasco ìyacàlená néré, judiónái yéewáidacàalu imanùbaca íiwacanánái irí, namàacacatená Saulo íbàaca yeebáidéyeyéi, asianái, inanái nacái, ìyéeyéica Damasco irìcu, itécatená nía presoíri iyú Jerusalén ìyacàlená néré. ³ Idécanáamité Saulo yeedáca iríwa cuyàluta namanùbaca, yá yàacawa Damasco ìyacàlená nérépiná. Iyacaalíté mawiénita Damasco irí àyapulicubàa, yáta camalási chènuníiséeri icànacaté Saulo itéese máini mèlumèluíri iyú. ⁴ Yá Saulo yúuwàa iríacawa cáli íinatalé, yéemìaca tàacáisi. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?” íimaca yái tàacáisica.

⁵ Saulo isutáca yéemìawani: “¿Cawiná pía, Nuíwacali?” íimaca yái Sauloca. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Núacata yái Jesús. Núacata yái piùwidéerica pimànica. Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipélicáiná nuípunita, càide iyúwa pacá íbawàacaalí cáiréeri ipùatalìcu”, íimaca yái Wáiwacalica. ⁶ Yá Saulo itatáca icalùniwa. Néese íimaca: “Nuíwacali, ¿càinásica piwàwa numànica?” íimaca yái Sauloca. Néese Wáiwacali íimaca irí: “Pimichàawa planáwa yàcalé irìculé. Nérénica nacàlidaca piríwani càinácaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yái Wáiwacalica.

⁷ Aibanái Saulo yáapichéeyéica asianáica cáaluca nía báawanama néemìacáiná sànasi quéwa canéeyéita iiquéeri wenàiwicaca. ⁸ Néese Saulo imichàacawa cáli íicha. Yá yàacùaca ituíwa, quéwa càmita yéewa iicáidaca. Iná náibàacáita natéwa Saulo icáapi ìwali Damasco ìyacàlená irìculépiná. ⁹ Saulo iyaca Damasco ìyacàlená irìcu máisiba èeri, càmita idé iicáidaca. Càmiirita iyáa iyáacaléwa, íbatàa únipiná líra.

¹⁰ Iyaca néré Damasco ìyacàlená mìnali íipidenéerica Ananías. Néese, Wáiwacali imàacaca yáawawa Ananías iicácani yéenáiwanási nacáiri irìcuíse. Yá íimaca Ananías irí: “¡Ananías!” íimaca yái Jesúsca. Néese Ananías íimaca: “¿Càiná, Nuíwacali?” íimaca yái Ananíasca.

¹¹ Yá Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Pìawa irìcubàa yái àyapuca íipidenéerica Derecha. Piwàlùawa Judas icapèericulé. Pisutá íichani, pitàanínápiná áiba asìali yáapicha, Tarso ìyacàlená néeséeri, íipidenéeri Saulo. Siùca isutáca iyaca yáawawa Dios íicha. ¹² Idéca iicáca áiba asìali yéenáiwanási nacáiri irìcuíse íipidenéeri Ananías, iwàluèricawa imàacaca icáapiwa ìwali yéewanápiná idé iicáidaca àniwa”, íimaca yái Jesúsca.

¹³ Quéwa Ananías, idécanáami yéemiacani, yá íimaca: “Nuíwacali, madécaná nacàlidaca nulíni iináwaná ìwali, yáara

asialica. Nadéca nacàlidaca nulíni ìwali imànica báawéeri nalí níara yeebáidéeyéica pitàacái Jerusalén iyacàlená néeni. ¹⁴ Sacerdote íiwacanánái nadéca nachùuliaca yàanàanápíná aléi itécatená macáita wía presoíri iyú, wía isutéeyéica yáawawa pícha”, íimaca yái Ananíasca.

¹⁵ Quéwa Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Pìawa matuíbanáiri iyú; nudéca nuedáca yái asialica icàlidacaténá nuináwaná ìwali áibanái wenàiwica irí, nalí nacái áiba cáli néeseéeyéica, nacuèrinánái irí nacái, israelitanái irí nacái. ¹⁶ Núasáidapíná iríwa nuíwítáisewa càinácaalí iyú iwàwacutápiná yùuwichàacawa nulípiná, yeebáidacáiná nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Ananías yàacawa capíi néré, Saulo iyacatalé iyaca. Yá iwàlùacawa néré imàacaca icáapiwa Saulo ìwali. Yá Ananías íimaca Saulo irí:

—Nuénásàiri Saulo, Wáiwacali Jesús imàaquéericaté yáawawa piicácani àyapulicubàa, yáquéi ibànùaca núa pìatalé yéewanápíná pidé piicáidaca àniwa, yéewanápíná nacái Espíritu Santo icùaca píiwítáise —íimaca yái Ananíasca.

¹⁸ Yáta cubái íimami nacáiri itúacawa Saulo ituírìcuíse, yá idé iicáidaca àniwa. Yá imichàacawa ibautizáacawa. ¹⁹ Néese Saulo iyáaca iyáacaléwa, cachàinica àniwani. Iyamáacawa néeni máisibáwanáita èeri náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iyéeyéica Damasco iyacàlená irícu.

Saulo predica en Damasco

²⁰ Néeseté Saulo idàbaca yèepunícawa yéewáidaca wenàiwica judiónái yéewáidacàalu irícu. Icàlidaca nalíni Dios Iriquéi Jesúsca. ²¹ Macáita yéemièyéica Saulo icàlidáaná, náináidacawa manuísíwata néemiaca yàasu tàacáisi. Néese náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewa imàni càì? Yái asialica yùuwidecaté imànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesúsmi iináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená néeni. Yácata yái yàanèericaté aléi nacái itécatená nía presoíri iyú, yéewanápíná sacerdote íiwacanánái yùuwichàidaca nía. ¿Cánásica iwàwa icàlidaca Jesúsmi iináwaná ìwali? —náimaca nalíwáaca.

²² Quéwa Saulo icàlidaca yàacawa cachàiníwanái. Yéewáidaca wenàiwica náalíacaténáwa Mesíasca yái Jesús, israelita icuèrinápínáca Dios ibànùèripinacaté nalí. Itàanica cáalíacáiri iyú yái Sauloca, íná judiónái Damasco iyacàlená mìnánái càmitaté yéewa namawèniadaca Saulo yàasu tàacáisi. Yá càmiyéi yáalíawa náiméeripíná irí. Iná masànacáicata nía íicha meedá.

Saulo escapa de los judíos

²³ Néesetécáwa madécaná èeri idénáami, yá judío íiwacanánái natàanica náapichawáaca ibàacanéri iyúta quéwa, abédanamacaténá náiwítáise nanúanápínaté Saulo. ²⁴ Quéwa

Saulo yáallacatéwa nawàwaca nanúacani. Nachùulìaca nàasu wenàiwicawa nacùanápina yàcalé inùma imanùbaca, èerìapinama, táiyápinama nacái nanúacaténá Saulo. ²⁵ Iná níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàlùadaca Saulo manuíchúa mapíiri iriculé. Yá táiyápi nalicùadaca Saulo mapíiri irìcu yéenúlusi iwali chènuniiséeri ventana irìcubàa yàcalé iwáiná íinatáise, yàanàacaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé íicha. Càita idéca imusúacawa náicha yái Sauloca.

Saulo en Jerusalén

²⁶ Néeseté Saulo, idécanáamité yàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, yá iwàwacaté iwacáidáyacacawa náapicha níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Quéwa macáita cáaluca naicácani, càmicáiná neebáida iwènúadacaté íiwitáisewa báisiiri iyú yeebáidáanáca Jesús itàacái. ²⁷ Quéwa Bernabé itéca Saulo yáasáidacaténáni apóstolnái irí. Bernabé icàlidaca nalíni Saulo iicácaté Wáiwacali àyapulìcubàa, Wáiwacali itàanicaté nacái Saulo yáapicha, Saulo icàlidacaté nacái macàaluíninátani yái tàacáisica Jesús iináwaná iwali Damasco iyacàlená irìcu. Iná idécanáamité apóstolnái yéemiaca Bernabé icàlidaca nalí Saulo iináwaná, yáté needáca nàataléwa Saulo. ²⁸ Néese Saulo iyamáacawa náapicha Jerusalén iyacàlená irìcu, yèepunicawa nacái náapicha. Icàlidaca cachàiníiri iyúni macàaluínináta Wáiwacali iináwaná iwali. ²⁹ Itàani nacái náapicha áibanái judío itàaniyéica griego itàacái iyú, càmíiyéica yeebáida Jesús iwali. Saulo icàlidaca nalíni cachàiníiri iyú macàaluínináta. Quéwa nawàwacaté nanúaca Saulo. ³⁰ Néese níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náaliacáináwa áibanái nawàwaca nanúaca néenásàiri Saulo, yá natéca Saulo Cesarea iyacàlená néré. Yá nabànùacani Cesarea íicha yàacaténáwa Tarso iyacàlená nérépiná.

³¹ Inaté yéewa níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica macái Judea yàasu cáli imanúica, Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacái, Samaria yàasu cáli néeséeyéi nacái, nàyaca matuìbanáiri iyú. Cachàiníwanái náiwitáise Dios iwali, neebáidaca itàacái tàí íiméeri iyú, nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú. Nàaca Wáiwacali icàaluíniná. Espíritu Santo nacái iyúudàaca nía nawènúadánápináté áibanái íiwitáise Wáiwacali irípiná, íná yéewa manùbáwanái nàacawa.

Curación de Eneas

³² Néenialíté Pedro yàaca ipáchiaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá yàaca ipáchiaca áibanái iyéeyéica Lida iyacàlená irìcu. ³³ Pedro yàanàaca áiba asìali íipidenéeri Eneas. Irianiíricáitawa yàalubái íinatawa ocho camuí, máapinácináni, yái Eneasca. ³⁴ Néese Pedro íimaca irí:

—Eneas, siùcade Jesucristo ichùnìaca píawa. Pimichàawa peedá pìalubáíwa —íimaca yái Pedroca. Yáta Eneas imichàacawa. ³⁵ Macáita Lida ìyacàlená mìnanáí, Sarón ìyacàlená mìnanáí nacái naicáca Eneas imichàacawa, yá nawènúadaca náiwitáísewa Wáiwacali irípiná.

Resurrección de Dorcas

³⁶ Uyacaté inanái Jope ìyacàlená irìcu yeebáidéechúa Jesús itàacái, ípidenéechúa Tabita, (íimáanáca Dorcas griego itàacái iyú). Uái inanáica umànicaté cayábéeri mamáalàacata. Uyúudàaca nacái catúulécanéeyéi wenáiwica. ³⁷ Néeseté, idècunitàacá Pedro ìyaca Lida ìyacàlená néeni, yá cáuláicaca Dorcas, yá uétácawa. Néese abénaméeyéi inanái nàapidáidaca uinámi, yá nàwalica ùwali ubàlemi, yá naliadaca úa capìi imàdáaná irìculé ìyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. ³⁸ Yái Jope ìyacàlená ìyaca mawiénita Lida ìyacàlená irí, Pedro ìyacataléca. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái náaliacatéwa Pedro ìyaca Lida ìyacàlená irìcu, yá nabànùaca pucháiba asianái yèeyéipiná imáidaca Pedro. Náimaca irí: “Aqualé Jope ìyacàlená néré aqualésíwata”, náimaca.

³⁹ Yaté Pedro yàacawa náapicha. Idécanáamité yàanàaca néré, yá natécani néré Dorcasmi iríacataléca. Madécaná inanái inìrimi yéetéeyéimicatéwa íicha nàyaca néré, nabàlùacawa Pedro itéese, íicháaníyéi, náasáidaca nacái Pedro iicá bàlesi, ruana nacái umàníyéicaté nalí, úái Dorcasmica idècunitàacá cáuca úa. ⁴⁰ Néese Pedro ichùuliacaté macáita namusúacawa capìi imàdáaná irìcuíse. Yá ibàlùacawa yùlulu ipùata iyúwa, yá isutáca Dios íicha. Néese iicáidaca yéetéechúamiwa irí. Yá íimaca ulí:

—¡Tabita, pimichàawa! —íimaca yái Pedroca. Yáta ùacùaca utuíwa. Uicáca Pedro, yá umichàaca úawinacawa. ⁴¹ Pedro ìbàaca ucáapi ìwali, yá imichàidaca úa. Imáidaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nía nacái maníríyémica, yáasáidacaténá nalí úa, cáuca úa àniwa. ⁴² Macáita Jope ìyacàlená mìnanáí néemìaca uináwaná, yá madécaná wenáiwica iwènúadaca íiwitáísewa Wáiwacali irípiná. ⁴³ Yá Pedro ìyamáacawa Jope ìyacàlená irìcu madécaná èeri. Pedro ìyaca icapèe néeni áiba asialí ípidenéeri Simón ichùnìerica pìrái íimamimi iwéndacaténá nía.

10

Pedro y Cornelio

¹ Aiba asialí camíiri judío ípidenéeri Cornelio ìyacaté Cesearea ìyacàlená irìcu. Yái Cornelioaca, náiwacalicaní níái romanonái yàasu úwinái yéenáca ípidenéeri el Italiano. ² Yái Cornelioaca yàaca Dios icàaluíniná cáaliacáiri iyú, macáita yéenanái yáapichawa. Imàaca nacái manùba plata ofrenda

iyú iyúudàacaténá judiónái. Isutéeri yáawawa Dios ícha mamáalàacata. ³ Aiba èeri cawàwanáta a las trescatáita táica, Cornelio iicáca yéenáiwánási nacáiri: Yá iicáca amaléeri iyú Dios yàasu ángel iwàlùacawa Cornelio yàatalé. Yá ímaca Cornelio irí: “¡Cornelio!” ímaca yái ángelca. ⁴ Yá Cornelio iicáidaca ángel irí manuísíwata icalùni iyúwa. Yá ímaca ángel irí: “¿Càinásica piwàwa numànica pírípíná?” ímaca yái Cornelio. Néese ángel ímaca irí: “Dios idéca yéemíaca yái pisutáanáca ícha, cayába nacái iicáca yái piyúudàanáca catúulécanéeyéi wenàiwica. ⁵ Siúcade pibànùa wenàiwica Jope iyacàlená néré namáidacaténá néese Simón áibaalí ípidenéri Pedro. ⁶ Yái Pedroca iyaca áiba asìali icapèe irìcu ípidenéri Simón ichùnìèrica pírái ímamimi iwéndacaténá nía, idènìèrica icapèewa manuíri úni idùlepi. Yái Pedroca icàlidapíná píríwani càinácaalí iwàwacutá pimànica”, ímaca yái ángelca.

⁷ Idécanáami yàacawa yái ángel itàanírìca yáapicha, yá Cornelio imáidaca pucháiba yàasu wenàiwicawa. Imáidaca nacái abéeri úwi íbaidéeri Cornelio irí, yèerica Dios icàaluíníná manuísíwata, Cornelio yáalièrica cayábaca íiwitáise imànínápiná cayábéeri. ⁸ Cornelio icàlidaca nalíni macáita yái ángel icàlidéericatè irí. Yá Cornelio ibànùaca nía Jope iyacàlená nérépiná.

⁹ Néese mapisáináami àniwa, cawàwanáta machacànicaalítè èeri, yá nàyaca mawiénita Jope iyacàlená irí. Yáta hora nacái Pedro, iyéerica Simón icapèe irìcu, yàacawa capìi ipùata sàabadéeri ínatalé, machacànicaalítè èeri. Pedro yàacawa néré isutácaténá yáawawa Dios ícha. ¹⁰ Máiní máapicani íná iwàwa iyáaca iyáacaléwa. Quéwa idècunitàacá namànica iyáapíná, Pedro iicáca yéenáiwánási nacáiri. ¹¹ Yá iicáca capìraléeri cáli yàacùacawa, yá áiba wawàsi iricùacawa chènuníise cáli ínatalépiná, abéeri wawàsi càiri iyúwa manuíri sávana idacùacanéeri ipùata báinúacanama yéenúlusi iyú. ¹² Chái sávana irìcu nàyaca néeni macái cuwèsinái íiwitáaná, pírái nacái, àapínái nacái, cuipìranái nacái, macái íiwitáaná iyéeyéica chái èeri irìcu. ¹³ Néese Pedro yéemíaca tàacáisi chènuníise. Yá tàacáisi ímaca: “Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía”, ímaca. ¹⁴ Néese Pedro ímaca: “Càmíiri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níai casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùullacáinaté wía judíoca pinùmalicúise ipíchaná wayáaca nía”, ímaca yái Pedroca. ¹⁵ Néese tàacáisi ímaca irí àniwa: “Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, picá píima iwali casacàacani”, ímaca yái tàacásica.

¹⁶ Máisiba yàawiríatè Pedro iicáca sávana nacáiri iricùacawa, yéemíaca nacái tàacáisi. Néese sávana yèepùu imichàacawa chènuniré àniwa. ¹⁷ Pedro ínáidacawa manuísíwata iwàwallicúsewa càinácaalí ímáaná yái yéenáiwánási nacáirica,

máinicáiná càulenáca íichani. Idècunitàacá íináidacawa ìwali, yá Cornelio yàasu wenàiwicanái nàanàaca capìi inùma néré. Nèepunicawa nasutáca néemìlawa alénácaalí Simón icapèè ìya. ¹⁸ Nàanàaca néré, yá namáidaca cachàini nasutácaténá néemìlawa asáísí ìyacaalí néeni áiba asìali íipidenéri Simón, íipidenéri nacái Pedro.

¹⁹ Idècunitàacá Pedro íináidacawa mamáalàacata ìwali yái yéenáiwansí nacáirica, yá Espíritu Santo íimaca irí: “Piícá, máisiba asianáica níara icutá pía. ²⁰ Pimichàawa, píawa nàatalé pèepuníináwa náapicha. Picá achúma píináidacawa piwàwawa, néese manuí píináidaca piwàwawa; nudéca nubànùaca nía píatalé”, íimaca yái Espíritu Santoca. Iwàwacutácaté Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa bàaluitécáiná profeta Moisés ichùuliacaté judíonái càminápiná nèepuníwa càmiyéi judío yáapicha, íná Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa. ²¹ Néese Pedro yàacawa nàatalé, yá íimaca nalí:

—Núaquéi picutéericuéca. ¿Càinásicué piwàwa numànica pirípiná? —íimaca yái Pedroca. ²² Náimaca irí:

—Cornelio ibànùaca wía, abéeri úwi íiwacaliná, ìyéerica machacànìiri iyú Dios iicá, yèeri nacái Dios icàaluíná. Macái judíonái naicáca cáimiétaquéri iyúni, yá nacái cáinináca naicácani. Dios yàasu ángel ichùuliacaté Cornelio ibànùanápiná wenàiwica namáidacaténá pía, yéewacaténá píacawa icapèè néré yéewanápiná Cornelio yéemíaca yái picàlidéeripináca irí — náimaca.

²³ Néese Pedro yeedáca yàataléwa nía. Yá nayamáacawa néeni Pedro yáapicha abéeri catá. Mapisáita àniwa yá Pedro yàacawa náapicha. Abénaméeyéi Jope ìyacàlená mìnanáí yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacawa náapicha.

²⁴ Néese mapisáita àniwa nàanàaca Cesarea ìyacàlená néré, cháí Cornelio icùacatáica nàanàaca. Ipíchawáiseté nàanàaca, yaté Cornelio imáidaca néré yéenanáíwa, yàacawéeyéiná nacáíwa cáininéeyéica Cornelio iicáca. ²⁵ Pedro yàanàaca icapèè néré, yá Cornelio imusúacawa íipunita yeedácaténá yàataléwani. Cornelio ibàlùacawa yùlulú ipùata iyúwa Pedro irí yàacaténá icàaluíná. ²⁶ Quéwa Pedro imichàidacani. Yá íimaca irí:

—Pimichàa píbalùacawa. Asialicata nacái núaquéi càide iyúwa pía —íimaca yái Pedroca.

²⁷ Idècunitàacá Pedro itàaníca yáapicha, yá iwàlùacawa iicáca madécaná wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéiwa néré, càmiyéi judío.

²⁸ Néese Pedro íimaca nalí:

—Píaliacuécawa judío íiwitáise càmita ibatàa wàwacáidáyacacawa píapichacué, píacué càmiyéica judío, ibatàa wawàlùanápinátawa picapèè írìculé, càmitasa cayába càì wamàni. Quéwa Dios idéca yàalàaca núa càminápiná quirínama

casacàaca nuicàca áibanái, càmita nacái nuicá nía iyúwa canéeri iwèni Dios irípiná nía. ²⁹ Iná namáidacaalíté núa, yá nùanàaca néese aquialéta, càmita báawa nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Iná siùcade nuwàwa núaliacawa càiná ìwalicaalícué pimáida núa —ímaca yái Pedroca. ³⁰ Yá Cornelio ímaca irí:

—Báinúaca èerica néese siùcáade, chácataícaté èeri càide iyúwa siùcade, nùyacaté cháí nucapèe irìcuwa, imàaquéeri íchawa iyáacaléwa, isutéeri yáawawa Dios ícha táicalénama. Yáté áiba asìali mèlumèlúri ibàle imàacaca yáawawa nuicàcani. ³¹ Ímaca nulí: ‘Cornelio, Dios idéca yéemìaca yái pisutáanáca ícha. Cayábaca Dios iicáca yái piyúudàanáca catúulécaneeyéi wenàiwica. ³² Pibànùca wenàiwica Jope ìyacàlená néré namáidacaténá néese áiba asìali ípidenéeri Simón, ípidenéeri nacái Pedro. Yái Pedro ìyaca áiba Simón icapèe irìcu, yáara ichùnièrica pírái ímamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuiri úni idùlepi’, càì ímaca nulí. ³³ Iná nubànùcaté nía ráunamáita nacutáca pía, yá pidéca pimànica nulí cayábéeri pìanàacáiná. Siùcade macáita wàyaca cháí Dios iicápiná, yá wawàwaca wéemìaca macáita tàacáisi Wacuèeriná Dios ichùulièrica picàlidáanápiná walíni —ímaca yái Cornelioca.

Discurso de Pedro en casa de Cornelio

³⁴ Néeseté Pedro idàbaca icàlidaca nalíni. Yá ímaca nalí:

—Siùcade núaliacawa báisiri iyú Dios càmita iicá abéeri wenàiwica íwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái ícha, néese iicáca macái wenàiwica íwitáaná abédanamata. ³⁵ Néese, cayábaca Dios iicáca náiwitáise canánama, macái wenàiwica íwitáaná yèyéica icàaluíniná, imàníiyéica nacái cayábéeri. ³⁶ Dios idéca icàlidaca walí tàacáisi, wía Israel itaquénáinámica. Dios icàlidaca walí yái cayábéeri tàacásica ímèerica Jesucristo imàacáanápiná wàyaca Dios yáapicha matuíbanáiri iyú. Yái Jesucristo, yácata macái wenàiwicanái Iiwacali. ³⁷ Píaliacuécawa cayába càinácaalíté ìya judiónái yàasu cáli imanúca. Quéechatécawa Juan el Bautista icàlidaca nalíni iwàwacutáaná wenàiwicanái ibautizácawa, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Néeseté Jesús idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli ínata. ³⁸ Píaliacué nacáiwa Dios ibànùcaté Espíritu Santo Jesús ìwali icùacaténá Jesús íwitáise manuísíwata, ichàniadacaténáni nacái, yái Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerica. Píaliacué nacáiwa Jesús yèepunicaté imànica yàacawa cayábéeri wenàiwicanái irí, ichùnìacaté nacái macáita wenàiwica Satanás yùuwicháidéeyéica. Càité Jesús idé imànica Dios yàacawéeridacáináni. ³⁹ Wadéca waicáca macáita yái Jesús imàníricaté Judea yàasu cáli ínata, Jerusalén ìyacàlená irìcu nacái. Néese natàtàacani cruz ìwali, càité nanúacani. ⁴⁰ Néeseté máisiba èeri irìcu idécánáamité nanúacani, yá Dios icáucàidacani.

Néese Dios ibànùacaté Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wáaliacaténáwa cáucani. ⁴¹ Jesús càmítaté imàaca yáawawa macái wenàiwica iicácani. Néeseté imàacaca yáawawa waicácani, wía Dios íináidéeyéicatéwa ìwali bàaluité imàacáanápínaté iicáca cáucani, yái Jesúsca. Yá nacái wayáacaté wayáacaléwa yáapicha idécanáamité imichàacawa yéetácáisi íicha. ⁴² Néeseté Jesús ichùuliacaté wacàlidáanápíná israelitanái iríni, yái tàacáisi íiméerica Dios idéca imàacaca Jesús icàlidáanápíná báawéeyéi iináwaná ìwali, cáuyéica, yéetéeyéimiwa nacái, yùuwichàidacaténá níawa càiripínáta nabáyawaná ìwalísewa, èeri imáalàacaalípínáwa. ⁴³ Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca aléi èeri irìculé, yáté macáita profetanái nacàlidacaté iináwaná ìwali. Nacàlidacaté nacái Dios imàacáanápínaté iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha, Jesús yéetácáinátéwa nabáyawaná ìwalíse, cawínácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái —íimaca yái Pedroca.

Los no judíos reciben el Espíritu Santo

⁴⁴ Néeseté idècunitàacá Pedro icàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo iricùacawa nàwali icùacaténá náiwitáise macáita níai yéemiéyéica Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidacáiná yái tàacáisica. ⁴⁵ Níai judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái yàacawéeridéeyéica Pedro, náináidacawa manuísíwata naicáidaca càmíiyéi judío irí Dios yàacáináté Espíritu Santo càmíiyéi judío irí nacái. ⁴⁶ Judiónái yéemiàaca nacái càmíiyéi judío itàaníca áiba tàacáisi iyú, càmíiri èeri mìnánái itàacái, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. ⁴⁷ Néese Pedro íimaca:

—Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo nàwali yàacawéeridacaténá níai càmíiyéica judío càide iyúwaté ibànùaná Espíritu Santo wàwali, wía judíoca. Wàacué wabautizáca nacái nía. Canáca yéewaná wamáisaníaca náicha nabautizáanáwa —íimaca yái Pedroca.

⁴⁸ Yá Pedro ichùullaca yáapichéeyéiwa ibautizáca níai càmíiyéica judío Jesucristo íipidená ìwali náasáidacaténá neebáidaca Jesús itàacái. Néese níai càmíiyéica judío nasutáca Pedro íicha iyamáanápínáwa náapicha máisibáwanái èeri.

11

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

¹ Néeseté apóstolnái, nía nacái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéicaté Judea yàasu cáli íinata néemiàaca càmíiyéi judío iináwaná ìwali neebáidacaté Dios itàacái càide iyúwa judiónái yeebáidáanáté. ² Quéwa idécanáamité Pedro yèpùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa, néese abénaméeyéi judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàaníca ìwali yái Pedro imàníníaca càmíiyéi judío yáapicha. ³ Náimaca Pedro irí:

—¿Cánaté pìà pipáchiaca nàatalé níara càmiyéica judío? ¿Cána piyáa piyáacaléwa náapicha? —náimaca. ⁴ Néese Pedro icàlidaca nalí macáita yáí idàbáanacaté ichàbacawa. Yá íimaca nalí:

⁵ —Nùyacaté Jope iyacàlená irìcu. Idècunitàacá nusutáca núawawa Dios íicha, yá nuicácaté yéenáiwánási nacáiri. Nuicácaté áiba wawàsi càiri iyúwa manuúri sávana iricùacawa chènuníise, idacùacanéeri ipùata báinúacanama yéenúlusi iyú. Yáté iricùacawa nùatalé. ⁶ Nuicáidacaté cayába irí nuicácaténá càinácaalí wawàsi iya sávana irìcu, yá nuicáca macái pìràí íiwitáaná, cuwéesináí nacái, àpináí nacái, cuipìranáí nacái, macái íiwitáaná iyéeyéica cháí èeri irìcu. ⁷ Yáté nuémíaca tàacáisi. Íimaca nulí: ‘Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía’, íimaca nulí. ⁸ Quéwa núumacaté irí: ‘Càmíiri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níái casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùullacáinaté wía judíoca pinùmalicuíse ipíchaná wayáaca nía’, càí núumaca. ⁹ Néese yáí tàacáisi chènuníiséerica íimacaté nulí àniwa. Íimaca nulí: ‘Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, yá picá píima ìwali casacàacani’, íimaca. ¹⁰ Másíiba yàawírí nuicácaté sávana nacáiri iricùacawa, nuémíaca nacái tàacáisi. Yáté macáita yèepùà imichàacawa chènuniré àniwa. ¹¹ Yáta másíiba asíanáí Cesarea iyacàlená néeseéeyéi nàanàacaté nucapèe néré wàyacatáica. Náiwacali ibànùacaté nía nacutáanápiná núa. ¹² Yáté Espíritu Santo ichùullaca nùacawa náapicha, ipíchaná achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Níái seis namanùbaca wéenanáí nacái nàacatéwa núapicha. Macáita wawàlùacatéwa áiba asíali icapèe irìculé. ¹³ Yáí asíalica icàlidaca walíni iicácaté ángel icapèe irìcu. Yá ángel íimacaté irí: ‘Pibànùà wenàiwica Jope iyacàlená nérépiná namáidacaténá néese Simón íipidenéeri nacái Pedro. ¹⁴ Yáí Pedroca icàlidapíná píriwani càinácaalí iyú píalimá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, píá nacái, péenánáí nacái’, íimacaté yáí ángelca. ¹⁵ Néeseté idécanacáita nudàbaca nucàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo yàanàaca nàwali, yàacawéeridacaténá nía, càide iyúwaté Espíritu Santo yàanàanáté wàwali bàaluité. ¹⁶ Néeseté nuwàwalica tàacáisi Wáiwacali icàlidéericaté walí. Íimacaté: ‘Báisíta Juan el Bautista ibautizácaté wenàiwicanáí úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùapínacué píriwa Espíritu Santo, yáí yàacawéeridéeripínacuéca píá, ibautizácaténacué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, íimaca yáí Wáiwacalica. ¹⁷ Uwé, Dios idéca yàaca Espíritu Santo càmiyéí judío irí càide iyúwaté yàanáté walíni, wía judíoca, weebáidacaalíté Wáiwacali Jesucristo itàacáíwa, íná canáca yéewaná wapéliaca Dios íipunita, canáca yéewaná wamáisaníaca náichani, yáí Espíritu Santoca —íimaca yáí Pedroca.

¹⁸ Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica Jerusalén

iyacàlená irìcu, nadécanáami néemìaca yáí tàacáisica, yá càmita quirínama natàanica báawéeri iyú Pedro ìwali, néese nàaca Dios irí cayábéeri. Yá náimaca:

—¡Dios idéca ibatàaca càmiyéi judío nawènúadaca nacái náiwitáisewa irípiná yéewacaténa nacái nadèniaca nacáucawa càmiiri imáalàawa, càide iyúwa wàyáaná, wía judíoca! —náimaca.

La iglesia de Antioquía

¹⁹Nadécanáamité nanúaca Esteban Jerusalén iyacàlená néeni, yá nadàbacaté namànica ùwicái yeebáidéeyéi ípunita canánama. Iná napiàcatéwa áibalépiná. Abénaméeyéi yàacatéwa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Aibanái yàacatéwa Chipre yàasu iwàwata nérépiná. Aibanái yàacatéwa Antioquía iyacàlená nérépiná. Nacàlidacaté Jesucristo iináwaná ìwali abéta judiónái irí. Càmita nacàlida càmiyéi judío iríni. ²⁰Aibanáita yeebáidéeyéi Jesús itàacái Chipre yàasu iwàwata néeseeyéi, Cirene iyacàlená mìnánái nacái áibanái, nàanàacaté Antioquía iyacàlená irìculé. Nadàbacaté nacàlidacani càmiyéi judío irí. Nacàlidaca nalí Jesús iináwaná Wáiwacalicaní. ²¹Wáiwacali íiwitáise cachàiníiri iyacaté nalí, ínáté yéewa manùbéeyéi wenàiwica namàacaca náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa, yá neebáidaca Wáiwacali itàacái.

²²Néese, níái yeebáidéeyéica Jesús, Jerusalén iyacàlená néeniyéica néemìaca Antioquía iyacàlená mìnánái iináwaná. Yá nabànùaca Bernabé yàacaténa Antioquía iyacàlená nérépiná. ²³Bernabé yàanàacaté néré, yá yáaliacawa Dios imànica nalí cayábéeri. Iná casímáica Bernabé iwàwa, iyanídacawa náapicha. Yàalàaca nía, ichàiniadaca nacái nawàwa canánama, cachàinínápiná náiwitáise neebáidáanápíná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tàì íiméeri iyú. ²⁴Cayábéericáiná íiwitáise yáí asialica, yáí Bernabéca, Espíritu Santo icùacáiná íiwitáise. Yeebáida Dios itàacái manuísíwata tàì íiméeri iyú. Càita áibanái manùbéeyéi àniwa néemìaca Bernabé icàlidáaná nalíni, yá nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténa Wáiwacali itàacái.

²⁵Néeseté Bernabé yàacawa Tarso iyacàlená irìculé icutácaténa Saulo. Idécanáamité yàanàacani, yá itéca Saulo Antioquía iyacàlená néré. ²⁶Bernabé, Saulo yáapicha nàyacaté néré abéeri camuí náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néewáidacaté madécaná wenàiwica. Antioquía iyacàlená néeni áibanái nàacaté yeebáidéeyéi íipidenápiná cristionónái, íimáanáca Cristo yéewáidacalénái, Cristo yáapichéeyéi nacái íimáanáca.

²⁷Néenialité abénaméeyéi profeta itàaníyéica Dios inùmalicúise nàacatéwa Jerusalén iyacàlená íicha, yá nàanàaca Antioquía iyacàlená néré. ²⁸Abéeri néená, íipidenéeri Agabo, ibàlùacawa nàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Espíritu Santo icùaca Agabo íiwitáise icàlidacaténa nalí tàacáisi

Dios inùmalicuise. Yá icàlidaca nalíni iyáanápínaté máapicái cachàiníri iyú nàasu cáli néré, yái Israel yàasu cálica. Càité ichàbacawa nésetécáwa idècunitàacá emperador romanosàiri Claudio icùaca macái cáli imanùbaca. ²⁹ Iná Antioquía iyacàlená mìnaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái náináidacatéwa nabànùanápínaté plata iyúwa ofrenda nayúudàacaténá áibanái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Judea yàasu cáli ínata. Macái wenàiwica imanùbaca nabànùaca plata iyúwata náalimáaná namàacaca ofrenda. ³⁰ Càité nàwacáidaca plata, yá nabànùacani iyúwa ofrenda náapicha níai Bernabé, Saulo nacái natécaténáni ancianonái irí icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Judea yàasu cáli ínata, nayúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéi Jesús itàacái.

12

Muerte de Santiago y encarcelamiento de Pedro

¹ Néenialité rey Herodes idàbaca yùuwideca imànica abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená néeníyéica iyaca. Herodes idàbacaté yùuwichàidaca nía. ² Herodes ichùullaca úwinái iwichùaca Santiago ícha íwita, yéetácaténatéwa, yámi Juan ibèerimica. ³ Néese, yái Herodesca, yáalíacawa casíimáica judío íwacanánái ìwali yái yéetáanácawéi Santiagomica, íná ichùullaca úwinái íibàaca Pedro nacái. Yá náibàacani judiónái yàasu culto Pascua yaalí nayáacaalíte pan camíiri idènia levadura. ⁴ Idécanáamité náibàaca Pedro, néese Herodes ichùullaca nacùaca Pedro presoíyéi ibànalicu. Ichùullaca nacùacani, níai úwinái báinúaca náiwitáaná imanùbaca. Nàyaca báinúacanama úwinái macái náiwitáaná imanùbaca. Herodes iwàwacaté ichàbáidaca Pedro judiónái irí nanúanápínáni Pascua yàasuná culto idénáami. ⁵ Càité Pedro iyaca presoíyéi ibànalicu. Nacùaca cayábani. Quéwa manùbéeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca Dios ícha Pedro irípiná manuísíwata mamáalàacata.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶ Yáta catáca mapisáipínata Herodes ichàbáidapínaté Pedro judiónái irí, nanúanápínáni, yá Pedro iimáca iyaca bamuchúamibàa náicha pucháiba úwinái. Pedro nadacuèri pucháiba cadena iyú. Aibanái úwi ibàluèyéiwa presoíyéi ibàna inùma néeni nacùaca presoíyéi ibàna ipíchaná Pedro imusúacawa. ⁷ Yáta Dios yàasu ángel yàanàaca néré, ibàlúacawa mawiénita Pedro irí. Yá camalási ipuníada presoíyéi ibàna iriculé. Néese ángel icapèedaca Pedro ibàlài ìwali icawàidacani. Yá ímaca Pedro irí: “¡Caqualéta, pimichàawa!” ímaca yái ángelca. Yáta pucháiba cadena icaláacawa Pedro icáapi ícha. ⁸ Yá ángel ímaca Pedro irí: “Pìwali pibàlewa, pizapatoni

nacáíwa”, ímaca yái ángelca. Idécanáami Pedro imànica càide iyúwaté ángel ímáaná irí, yá ángel ímaca irí àniwa: “Peedá pìasu ruana nacáiriwa, piúca pìwalísewani. Pìawa núamiwáise”, ímaca irí yái ángelca.

⁹ Yá Pedro imusúacawa ángel yáamiwáise. Càmita yáaliíwa asáisí báisícaalíni, ángel imusúadánacani presoíyéi ibàna irícuíse. Pedro iyúunáidaca yéenáiwánási nacáiri càì iicáca meedá. ¹⁰ Nachàbacatéwa idàbáanéeyéi úwi ícha, néese nachàbacawa áibanái ícha àniwa icuèyéica presoíyéi ibàna. Nàanàaca inùma néré, yái manuíri inùma yáawami hierroírita, namusúacatáipínacawa carretera irículé yàcaléricu, yá inùma yàacùacawa yàasu wawásitawa meedá. Yá namusúacawa ícha. Nèepunícanáamiwa abéeri carretera irícubàa, yáta ángel imàacaca Pedro abéerita.

¹¹ Néese átata Pedro yáaliíacawa imusúacatéwa náicha. Yá ímaca iríwa: “Siùcade núaliíacawa báisíiri iyú, Dios idéca ibànùaca yàasu ángelwa nùatalé imusúadacaténá núa Herodes ícha, náicha nacái níara judíoca iwàwéeyéica inúaca núa”, ímaca iríwa yái Pedroca.

¹² Idécanáami íináidacawa ìwali macáita iyáaná, néese yàacatéwa María icapèe néré, úái Juan yáatúaca. Yái Juanca áibaalí ípidená Marcos. Quéechatécáwa madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa néré, yá nasutáca nàyaca Dios ícha. ¹³ Pedro inúacaté bàacháwáiséerica iwáiná inùmaca, yá abéechúa mànacàu ípidenéechúa Rode umusúacawa capli ícha, ùacatéwa mawiénita iwáiná inùma irí uémíacaténá néré cawínacaalí càì isàna néese. ¹⁴ Ualiíaca uémíaca Pedro itàacái, quéwa càmita ùacùu irí iwáiná inùma, máinicáiná casímáica úa íná upíacawa capli irículé àniwa ucàlidaca nalíni Pedro ibàlùanáwa bàacháwáiséeri iwáiná inùma néeni. ¹⁵ Yá náimaca ulí:

—¡Máiwitáiseca pía! —náimaca ulí. Quéwa úumaca báisícatani. Néese náimaca:

—Canácani. Iwàwa cáurimica meedá yáara càì péemíaca isàna —náimaca ulí, nayúunáidacáiná úwinái nanúacaténi.

¹⁶ Idècunitàacá nataánica capli irícu, quéwanáta Pedro inúaca mamáalàacata bàacháwáiséeri iwáiná inùma. Néese nàacùaca bàacháwáiséeri iwáiná inùma, yá naicáca Pedro ibàluèricawa néeni. Yá nánáidaca manuísíwata naicáidaca irí. ¹⁷ Néese Pedro yúucaca icáapiwa nalí masànacaténá nía. Yá icàlidaca nalíni càinácaalíté iyú Wáiwacali imusúadacani presoíyéi ibàna irícuíse. Yá ímaca nacái nalí:

—Picàlidacué Santiago iríni, yái Wáiwacali iméeréerica. Picàlidacué nacái nalíni, níara yáapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesús itàacái —ímaca yái Pedroca. Néese Pedro yàacawa náicha áibalépiná.

18 Néeseté mapisáita àniwa, cáanáica úwinái napìanícawa presoíyèi ibàna irìcubàa nacutáca Pedro, néemíaníca nacáíwa nalíwáaca lúasi iyú, càmicáiná nadé nàanàaca Pedro. 19 Herodes ichùulliacaté nacutácani, quéwa càmita náalimá nàanàacani. Iná Herodes isutáca yéemlawa naináwaná, níái úwi icuèyèicaté Pedro presoíyèi ibàna irìcu. Yá ichùullíaca yàasu wenàiwicawa nanúanápíná níái úwica. Néese Herodes yàacatéwa Judea yàasu cáli íicha iyacaténá Cesarea iyacàlená irìcu.

La muerte de Herodes

20 Néeseté calúaca rey Herodes áibanái yáapicha, Tiro iyacàlená mìnanáica, Sidón iyacàlená mìnanáí nacái. Iná níái pucháiba yàcalé mìnanáica natàaníca náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa nàanápínáwa Herodes yàatalé natàanicaténá yáapicha éeréeri iyú, yéewacaténá cayábaca iicáca nía àniwa. Nàaca plata Blasto irí, abéeri Herodes yáapichéeri máiníri cachàini, nawàwacáinaté Blasto itàaníca nawicáu Herodes yáapicha, yéewanápíná Herodes ibatàa nàyaca matuíbanáita. Iwàwacutácaté nàyaca cayába Herodes yáapicha nawèniacaténaté yàacàsi áiba cáli néeni Herodes icuèricaté. 21 Herodes imàacaca nalí abé èri nàwacáidáyacáanápínáwa yàatalé. Idéca èri yàanàaca, yá Herodes ìwalica ibàle cawèníriwa. Néese yàacawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá yáawinacawa yàasu yàalubáisi chènuníri íinatawa. 22 Yá idàbaca icàlidaca nalíni. Néese níái wenàiwica yéemièyèica Herodes irí nadàbaca càì namáidáidaca: “¡Yái icàlidéerica walíni càmirita asiali, néese abéeri chènuníiséericani!” càì namáidáidaca mamáalàacata, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. 23 Yáta Wáiwacali yàasu ángel ibànùaca uláicái Herodes ìwali, càmicáiná Herodes yàa Dios icàaluíniná, néese imàacacáita wenàiwicanái yàaca irí cayábéeri, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. Néeseté Herodes yéetácawa cáiwíiri iyú, enísi nacáiyèi iyáacáiná iyapicúa irìcuíse ipíchawáiseté yéetácawa.

24 Quéwa níái wenàiwica yeebáidéeyèica Jesús itàacái nacàlidaca nàacawa Dios itàacái mamáalàacata áibanái wenàiwica irí. Yá manùbéeyèi neebáidacani macái yàcalé.

25 Idécánáamité Bernabé, Saulo nacái namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, yáté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Yá natéca náapichawa Juan, íipidenéeri nacái Marcos.

13

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

1 Madécáná Antioquía iyacàlená mìnanáí neebáidacaté Jesús itàacái. Abénaméeyèi profeta, áibanái nacái yéewáidéeyèica wenàiwica nàyacaté yeebáidéeyèi yèewi. Càica náipidená:

Bernabé; Simón nacái, áibaalí ípidená Negro; Lucio nacái, Cirene yàasu cáli néeséeri; Manaén nacái, idàwinèericatéwa rey Herodes yáapicha, yái Herodes icuèricaté Galilea yàasu cáli; Saulo nacái áiba. ² Aiba èeri namànicaté nàyaca culto Wáiwacali irí, namàacaca náichawa nacái nayáacaléwa. Yáté Espíritu Santo ímacaté nalí: “Peedácué pèewísewa nulípiná níái Bernabé, Saulo nacái namànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná namànica”, ímaca yái Espíritu Santoca.

³ Néese nasutáca Dios ícha nalípiná àniwa, namàaca náichawa nacái nayáacaléwa mamáalàacata, yá namàacaca nacáapiwa nàwali, níái Bernabé, Saulo nacái. Néese nabànùaca nía, náibaidacaténaté Dios irípiná.

Los apóstoles en Chipre

⁴ Néeseté namànica càide iyúwa Espíritu Santo ibànùaná nía, yá Bernabé, Saulo nacái nàacatéwa Seleucia ìyacàlená néré, mawiéníri iyaca manuíri úni irí. Néenita nawàlùacawa nave irìculé, yá nàacawa úni yàasu iwàwata ínatalé ípidenácatalé Chipre. ⁵ Idécanáamité nàanàaca néré, yá nawàlùacawa Salamina ìyacàlená irìculé. Yá nadàbaca nacàlidaca nalí Dios itàacái judiónái yéewáidacàalu irìcu. Juan Marcos yàacawa náapicha nacái iyúudàacaténá nía.

⁶ Yá nàacawa iwàwata imanuíca macáita yàcalé imanùbaca ìyéerica iwàwata ínata. Yá nàanàacaté Pafos ìyacàlená néré. Nàanàaca judíosàiri ípidenéerica Barjesús. Yácata camàliquéeri. Itàanica ichìwawa. Imaca ìwaliwa itàanícasa Dios inùmaliçuíseta, quéwa ichìwa meedá. ⁷ Yái camàliquéeri ìyaca gobernador yáapicha, yái gobernador ípidenéerica Sergio Paulo, abéeri cáalíacáiri icuèricaté manùbéeyéi wenàiwica. Yái gobernadorca imáidaca yàataléwa Bernabé, Saulo nacái, gobernador iwàwacáinaté yéemíaca Dios itàacái. ⁸ Quéwa yái camàliquéerica, ípidenéerica Elimas griego itàacái iyú, yùuwidaca imànica apóstolnái. Iwàwa nacái iwènúadaca gobernador íiwitáise ipíchaná yeebáidaca Dios itàacái. ⁹ Néese Saulo, ípidenéeri Pablo griego itàacái iyú, Espíritu Santo icuèri íiwitáise, yá iicáidaca machacàníri iyú Elimas irí. ¹⁰ Yá ímaca irí:

—Pía cachìwéerica, báawéeri meedá, Satanás nacáiri íiwitáise, pía, nàuwidaca canánama cayábéeyéi íiwitáise. ¿Cáná càmita piyamáida piwènúadaca Dios itàacái pichìwa iyúwa? ¹¹ Iná siücade Dios yùuwichàidapíná píawa. Matuípínaca píawa maléená èerita. Càmita píalimá piicáca èeri icamaláwa —ímaca yái Pablocá. Yáta catáca Elimas iicáca. Yá icutáca wenàiwica itécaténáni icáapi ìwali, càmicáiná yáalimá iicáca ituí iyúwa. ¹² Yá idécanáami gobernador iicáca càinácaalí ìyáaná, yá yeebáidaca, íináidacáináwa manuísíwata Wáiwacali itàacái ichàini ìwali.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

13 Néeseté Pablo iwàlùacawa nave iriculé iyéerica Pafos ìdalutalená néeni yàacawéeyéiná yáapichawa. Yá nàacawa manuíri úni yáacubàa Perge ìdalutalená néré, iyéerica Panfilia yàasu cáli ìnata. Quéwa Juan Marcos yèepùacatéwa náicha Jerusalén iyacàlená nérépiná. 14 Yá Pablo, Bernabé nacái nachàbacatéwa Perge iyacàlená ícha, nàacawa machacànita Antioquía iyacàlená iriculé. Yái yàcalé iyaca Pisidia yàasu cáli ìnata. Yá nawàlùacatéwa judíonái yéewáidacàalu iriculé, sábado, judíonái iyamáidacatáicawa. Pablo, Bernabé nacái náawinacawa néré néemiàcaténá naléeca Dios itàacái. 15 Néese judíonái yéewáidacàalu ìiwacanánái naléeca nalí Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, áibanái profeta itànèericaté nacái. Néese nabànùaca tàacáisi Pablonái irí. Yá náimaca Pablonái irí:
 —Wéénánái, pidèniàsicué tàacáisi pìalèeripinácué iyú wenàiwica, ára picàlidacué walíni —náimaca Pablonái irí.

16 Néese Pablo imichàa ibàlùacawa, yá yúucaca nalí icáapiwa masànaanápiná nía. Yá íimaca nali: “Péemiàcué, píacué israelitaca, píacué nacái càmíiyéica judío, yèeyéica Dios icàaluíná. 17 Yái Dios icuèrica Israel itaquénáinámi yeedácaté wàawirináimi yàasunáipináwa. Dios imàacacaté madécanáca nía idècunitàacá nàyaca Egipto yàasu cáli ìnata, càmíríca nàasu cáli. Néeseté Dios iwasàaca nía ichàini iyúwa ícha yáara cálica. 18 Ewitaté nawènúadacáaníta náiwitáisewa Dios ícha, càicáaníta icùacaté nía cuarenta camuí idècunitàacá nèepunícawa chuiri manacúali yùucubàa càinàwàiri, canácatalé wenàiwica. 19 Néeseté Dios imáalàidacaté siete namanùbaca wenàiwica ìiwitáaná iyéeyéicaté Canaán yàasu cáli ìnata yàacaténáté nàasu cáli wàawirináimi irí. 20 Càité Dios imànica wàawirináimi irí cawàwanáta cuatrocientos cincuenta camuí.

“Néeseté Dios ibànùaca nalí náiwacanánáipiná nacùacaténáté nía àta profeta Samuel yàasu èeripináté. 21 Néeseté wàawirináimi nasutáca Dios ícha wawàsi imàacáanápináté nalí abéeri rey icuèripiná nía. Yá Dios imàacaca nalí rey icuèripinacaté nía cuarenta camuí. Yái idàbáanéeri reyca ípidenacaté Saúl, yái Cis ìirica, Benjamín itaquérinámi. 22 Néeseté Dios càmítaca quirínama ibatàa Saúl icùaca israelitanái. Yá Dios imàacacaté rey David icuèripináté israelitanái Saúl yáamirìcubàami. Dios íimacaté David ìwali: ‘Yái Davidca, Isaí ìirica, cayába nuicáca ìiwitáise. Núalíacawa iwàwa imànica macáita càide iyúwa nuwàwáaná’, càì íimaca yái Diosca. 23 Yái rey Davidca idèniaca itaquérinámiwa, ípidenéeri Jesús. Dios ibànùacaté Jesús iwasàacaténá Israel itaquénáinámi Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, càide iyúwaté Dios icàlidáaná bàaluité. 24 Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca, Juan el Bautista icàlidacaté tàacáisi macái Israel itaquénáinámi irí. Icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná,

nabautizáanápíná nacáíwa, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa báawéeri ícha. ²⁵ Néese mawiénicaté Juan yàasu èeri yéetáanápínátéwa, yá ímaca: ‘Núa cà míri Mesías, icuèripíná israelitanái càide iyúwacué píináidáanáwa nùwali, néese áiba yàanàapíná núamirìcubàawa máiníri cachàinica nuícha. Nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica cà míri cachàini náicha canánama, máinícáiná cayábéerica nuíchani’, ímacaté yái Juan el Bautistaca.

²⁶ “Píacué nuénánáica, Abraham itaquénáinámi, píacué nacái cà míryéica judío yèeyéica Dios icàaluíná, Dios idéca ibànùacuéca pirí yái tàacáisica píalíacaténácuéwa Jesús iwàwaca iwàsàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²⁷ Siùcade nucàlidacué piríni. Níara Jerusalén iyacàlená mìnánáica, nía nacái náiwacanánáica, càmitaté náalíawa cawinácaalíni yái Jesúsca. Siùcade mamáalàacata càmita náalía néemàca càinácaalí ímáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Jesús iináwaná ìwali, éwita naléecáanítani néewáidacàalu irícuwa sábadò imanùbaca nayamáidacatáicawa. Iná nachùuliacalíté úwinái inúaca Jesús, yáté judíonái namànicaté macáita càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali. ²⁸ Ewitaté càmicáaníta nàanà Jesús ìwali ibáyawaná nanuèripíná ìwalíseni, càicáaníta nasutáca Pilato gobernador ícha wawàsi ichùulianápínaté úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali. Càité yéetácawa. ²⁹ Néese nadécanáamité namànica irí macáita càide iyúwaté Dios itàacái icàlidáanácani Jesús ìwali, yáté áibanái nalicùadacani cruz ìwalíse. Yá nabàllacani. ³⁰ Quéwa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi ícha. ³¹ Yáté manùba èeri Jesús imàacacaté yáawawa naicácani níái yèepuníyéicatéwa yáapicha Jerusalén iyacàlená néré Galilea yàasu cáli ícha. Siùcade nacàlidaca nàacawa Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

³² “Càita wacàlidacuéca piríni yái cayábéeri tàacáisica: Dios idéca imànica macáita càide iyúwa icàlidáanáté cáimiétacanéri iyúni wàawirináimi irí. ³³ Iná siùcade Dios idéca imànica walíni wía nataquénáinámica càide iyúwaté icàlidáaná tàacáisi wàawirináimi irí, ímèerica imichàidáanápínaté Jesús yéetácáisi ícha. Yái rey Davidca nacái itànàacaté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali pucháibáaná salmo irícu, David itànàacáináté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios ímacaté Iiri iríwa: ‘Píacata Nuírca; siùcade nudéca numàacaça èeri mìnánái náalíacawa Nuírca píá’, càí ímacaté yái Diosca. ³⁴ Dios icàlidacaté walíni imichàidáanápínaté Jesús yéetácáisi ícha ipíchaná iinámi ibadácawa. Càité Dios ímaca walí profeta Isaías yàasu tàacáisi iyú. Dios ímacaté israelitanái irí: ‘Nucàlidacaté rey David irí tàacáisi mabáyawanéeri, cáimiétacanéri iyú machíwéeri nacái, ímèerica numànínápínaté irí cayábéeri. Yá numànipínacué

pirí macáita yái cayábéerica nucàlidéericaté ìwali David irí', ìmacaté yái Diosca. ³⁵ Báisíta Dios idéca imànica càide iyúwaté ìmáaná, càmitaté imàaca Jesús iinámi ibadácawa, ínáté rey David itànàaca áiba salmo Dios Iiri inùmaliçuise. Dios Iiri ìmacaté: 'Càmita pimàacapiná ibadácawa yái nuináca, núa pìasu wenàiwicaca mabáyawanéerica', ìmacaté yái Dios Iirica. ³⁶ Uwé, siùcade macáita wáalíacawa rey David icùcaté israelitanái càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Néeseté béericaalíténi, yá yéetácawa, yái Davidmica, yá nabàllacani yàawirináimi yàasu càliculii iriculéwa. Yáté ichéecami ibadácawa. ³⁷ Quéwa yái Jesús, Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha, càmitaté iiná ibadáwa. ³⁸⁻³⁹ Iná píacué nuénánáica, wacàlidacué pirí yái tàacáisica: Peebáidacaalícué Jesús itàacái, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná íichawa. Bàaluité profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái, yái tàacáisica icàlidéericaté nalíni càinácaalíté Dios iwàwaca wàawirináimi nàyaca, wía nacái. Quéwa, éwita wamànicaalí macáita càide iyúwa Moisés itàacái ìmáanáta, càicáanáta càmita Dios iicá wía iyúwa mabáyawanéeritá. Néese, siùcade weebáidacaalí Jesús itàacái, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, mabáyawanáca iicáca nacái wía, éwita càmicáanáta mabáyawaná wía. ⁴⁰ Iná cayábacué, nuénánái, ipíchanácué Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca pìwali càide iyúwaté profetanái itànàanáaté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios ìmacaté:

⁴¹ 'Péemíacué cayába, píacué báawéeyéica iicáca núa. Picalùadacuéwa, néese péetácuéwa, mesúnamáicáináta nubànùacué pìwali manuiri yùuwichàacáisi, càulenéeripiná peebáidaca iináwaná ìwali, éwita áibanái icàlidacáanáta píricué yùuwichàacáisi iináwaná ìwali', càité ìmaca yái Diosca", ìmacaté nalí yái Pabloca.

⁴² Yá Pablo imáalàidaca icàlidaca nalíni. Idècunitàacá namusúacawa judíonái yéewáidacàalu iríçuise, yá càmiíyéi judío nasutáca Pablo íicha wawàsi yèepùanápináté icàlidacaténá nalíni àniwa, yái tàacáisica, áiba sábadopináté nayamáidacatáicawa. ⁴³ Idécanáamité namáalàidaca namànica culto, yá namusúacawa macáita yéewáidacàalu íicha, yá manùbéeyéi judíonái yàacawa náapicha níái Pablo, Bernabé nacái; áibanái nacái càmiíyéi judío, yeebéeyéi quéwa càiyéide iyúwa judíonái yeebáidáaná Dios itàacái, níacata yèeyéicatéwa Pablonái yáapicha. Yá Pablonái yàalàaca nía neebáidáanápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacái, yéewacaténá Dios imànica nalí cayábéeri.

⁴⁴ Néese áiba sábadò àniwa judíonái iyamáidacatáicawa, batéwa macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé irícu nàwacáidáyacacawa néré néemíacaténá Pablonái icàlidáaná nalí Wáiwacali itàacái. ⁴⁵ Quéwa abénaméeyéi judío íiwacanánái naicácáiná madécaná

wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa, yá calúaca níai judío ìiwacanánáica, cayábacáiná wenàiwica iicáca náicha Pablonái, níai apóstolca. Yá judío ìiwacanánái nadàbaca natàaníca casaquèeri iyú Pablo ìwali. Natàaní nacái báawéeri iyú ìwali, yái tàacáisi Pablo icàlidéerica wenàiwicanái irí. ⁴⁶ Iná Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca judíonái iríni macàaluínináta. Yá náimaca:

—Quéecháwanáimi iwàwacutácaté wacàlidacuéca piríni, píacué judíoca, quéwacué pidéca piwènúadaca píiwitáisewa Dios itàacái ícha, càmícinácué piwàwa picáucawa càmíri imáalàawa. Iná péemiácué cayába, siúcade wàaca wacàlidaca Dios itàacái càmíiyéi judío irí. ⁴⁷ Wáiwacali idéca ichùuliaca wía, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná Dios itàacái. Wáiwacali ìimacaté:

'Nudéca nuedáca pía péewáidacaténá càmíiyéi israelita, càide iyúwa camalási icànacaalí nàwali, náalíacaténáwa nùwali. Picàlidáanápíná nalíni, nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, macái èeri mìnánái ìyéeyéica macái cáli déecuúséyeyéi',

ìimaca walí yái Wáiwacalica —náimaca níai Pablonáica.

⁴⁸ Néese idécanáami càmíiyéi judío yéemlacani, yá casímáica nawàwa. Yá nàaca Dios irí cayábéeri itàacái ìwali. Yá macáita wenàiwica Dios yéeyéica icáuca càmíri imáalàawa, neebáidaca Pablonái yàasu tàacáisi. ⁴⁹ Càité manùbéeyéi wenàiwica ìyéeyéica Pisidia yàasu cáli ínata néemíaca Wáiwacali itàacái. ⁵⁰ Quéwa abénaméeyéi judío natàaníca báawéeri iyú Pablonái ìwali. Judíonái itàaníca yàcalé ìiwacanánái yáapicha, náapicha nacái abénaméeyéi inanái cáimiétacanéeyéica yeebáidéeyéica càide iyúwa judíonái. Càita judíonái nawènúadaca yàcalé ìiwacanánái ìiwitáise nàuwidecaténá namànica apóstolnái. Yáté namusúadaca Pablonái nàasu cáli íchawa. ⁵¹ Néese, Pablonái nachùpíaca cáli ichùmalé nàabàli íchawa judíonái iicápiná càide iyúwa judío ìiwitáise ìyáaná, náasáidacaténá Dios yùuwichàidáanápínáté níai judíoca. Yá Pablonái yàacawa Iconio ìyacàlená néré. ⁵² Níacata quéwa Antioquía ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, casímáica nawàwa manuísíwata, Espíritu Santo nacái icùaca náiwitáise.

14

Pablo y Bernabé en Iconio

¹ Néeseté Pablo, Bernabé nacái, nàanàaca Iconio ìyacàlená iriculé, yá nawàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé. Yá nacàlidaca nalí Wáiwacali itàacái cáaliacáiri iyú, íná yéewa manùbéeyéi yeebáidaca nalíni, abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmíiyéi judío. ² Aibanáita quéwa judío

càmíiyéi yeebáida, nawènúadaca yàcalé mìnanaí íiwitáise, càmiyéica judío, nàuwidecatená namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³ Iná apóstolnái iyamáacatéwa néeni madécaná èerisíwata. Nacàlidaca nalíni cáaliacáiri iyú Wáiwacali inùmalicúise. Yá Wáiwacali imàacaca nalí ichàiniwa nachùnìacaténá cúláiquéeyéi wenàiwica. Imàaca nacái namànica yái càmirica wenàiwica idé imànica. Ináté yéewa macáita náaliacawa Pablonái icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicúise, báisiiri iyú. ⁴ Níái wenàiwica iyéeyéica yàcalé írìcu càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca. Abénaméeyéi yeebáidaca judío íiwacanánái itàacái, áibanái abédanamata náiwitáise apóstolnái yáapicha. ⁵ Néeseté abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmiyéi judío natàanica yàcalé íiwacanánái yáapicha. Yá abédanamaca náináidacawa náibàanápíná Pablonái, nanúanápíná nacái nía íba iyú. ⁶ Quéwa Pablo, Bernabé nacái náaliacawa naináwaná ìwali, ínáté nàacawa náicha. Yá nàacawa áiba yàcalé néré ípidenéeyéi Listra, Derbe áiba iyéeyéica Licaonia yàasu cáli ínata. Ináté Pablonái nèepunícawa yàcalé imanùbaca iyéeyéica mawiénibàa Listra, Derbe nacái ícha. ⁷ Nacàlidaca yái cayábéeri tàacáisica, ímérica Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

Apedrean a Pablo en Listra

⁸ Iyacaté áiba Listra iyacàlená mìnali, éeruiri yàabàli, càmiri idé ìpìnánica. Yáawinánacawa meedá yácáináta imusúanáwa yáatúa íchawa. Canácatáita ìpìnání. ⁹ Yái asíali yéemiaca tàacáisi Pablo icàlidéerica. Néese Pablo iicáidaca irí. Yá Pablo yáaliacawa éeruiri yàabàli yeebáidaca cayába yéewanápíná ichùnìacawa. ¹⁰ Néese Pablo íimaca irí cachàiníiri iyú:

—Pimichàawa pibàlùacawa machacàníiri iyú piabàli iyúwa —íimaca yái Pabloca. Yáta éeruiri yàabàli ipisìa imichàa ibàlùacawa. Yá idàbaca ìpìnánica. ¹¹ Níái wenàiwica idécanáami naicáca yái Pablo imànírira, yá néemíanacawa cachàiníiri iyú. Néemíanacawa Licaonia yàasu cáli néeséeyéi itàacái iyú. Náimaca:

—¡Cuwáináica níái wenàiwicaca! ¡Nadéca nalicùacawa chènuníise wàatàna iyúwa asíanái! —cài náimaca Pablonái ìwali.

¹² Náimaca Bernabé ìwali cuwáisàiricasani ípidenéerica Zeus. Náimaca Pablo ìwali cuwáisàiricasani ípidenéerica Hermes, Pablo icàlidacáiná tàacáisi wenàiwicanái irí. ¹³ Iyaca néré sacerdote icuèrica templo iyéerica mawiénita yàcalé inùma irí, yái nasutácàaluca nàasu cuwáisàiriwa ípidenéeri Zeus. Yái sacerdoteca itéca pacá idèniéyéica ichílanáwa íiwinási. Yá itéca pacá Pablonái yàatalé. Yái sacerdoteca, wenàiwicanái nacái canánama nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio, nàacaténáté Pablonái icàaluíná naicácáinaté Pablonái

iyúwa chènuníiséeyéi. ¹⁴ Níái apóstolca, Bernabé, Pablo nacái idécanacáita náalíacawa wenàiwicanái nawàwáaná nàaca nacàaluíniná, yá Pablonái icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná máinícaalí achúmaca nawàwa. Yá Pablonái ipìacawa wenàiwicanái yèewiré, namáidáidaca napìacawa. Náimaca wenàiwicanái irí:

¹⁵ —Píacué wenàiwicaca, picácué càì pimàni. Wíacáiná wenàiwicanáita nacái càitade iyúwacué pía. Wadéca wàanáaca wacàlidacaténacué pírí tàacáisi cayábéeri íiméerica iwàwacutácué piwènúadaca píiwitáisewa íicha, yái canéerica iwèni wawàsica pisutácaténacué píawawa cáuri Dios íicha, yái imàníiricaté macáita waiquéerica chènuniré, dùlupùta yàasu cáli nacái, yá nacái èeriquéi, manuíri úni nacái, macáita nacái iyéerica cháí èeri irícu. ¹⁶ Bàaluité Dios imàacaca wenàiwicanái canánama nàyaca iyúwaté nawàwáaná. ¹⁷ Mamáalàacata quéwa imànicatécué pírí cayábéeri imàacacaténacué píalíacawa cawinácaalíni. Ibànùeri unía. Yèeri walí cayábéeri bànacalé yàasu èeri iricuwa. Yèeri nacái wayáapíná casíimáicaténá wawàwa —náimaca níái Pablonáica.

¹⁸ Ewita Pablonái icàlidacáaníta nalíni, níái wenàiwicaca, càicáaníta mamáalàacata máini wenàiwica nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio Pablonái irí nàacaténá apóstolnái icàaluíniná.

¹⁹ Néese abénaméeyéi judío yàanáaca Antioquía iyacàlená néese, iyéerica Pisidia yàasu cáli ínata. Aibanái judío yàanáaca Iconio iyacàlená néese nacái. Yá natàaníca nawènúadàanápíná yàcalé mìnánái íiwitáise Pablo íicha nanúanápínáni íba iyú. Ináté nanúadáida Pablo íba iyú nanúacaténáni. Nayúunáidaca néetáidacaténi, íná nawatàidacani yàcalé irícuise, yái Pabloca. ²⁰ Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa Pablo itéesebàa, yá Pablo imichàacawa yèepùa iwàlùacawa yàcalé irículé àniwa. Néeseté mapisáináami àniwa, Pablo yàacatéwa Bernabé yáapícha Derbe iyacàlená nérépiná.

²¹ Nacàlidaca nalíni Derbe iyacàlená irícu yái tàacáisi íiméerica Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá manùbéeyéi yeebáidaca Wáiwacali Jesús itàacái. Idécanáami nacàlidacani Derbe irícu, yáté nèepùa napáchiaca Listra iyacàlená néré, Iconio iyacàlená néré nacái, Antioquía iyacàlená néré nacái, iyéerica Pisidia yàasu cáli ínata. ²² Macái yàcalé imanùbaca Pablonái ichàiniadaca nawàwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pablonái yàalàaca nía cachàinínápíná náiwitáise neebáidàanápíná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tàì íiméeri iyú. Nacàlidaca nalíni nacái iwàwacutá wàuwichàacawa Wáiwacali irípináwa manùba yàawiría ipíchawáise wawàlùacawa Dios iyacàle irículé, Dios icùacataléca macáita chènuniré. ²³ Yàcalé imanùbaca Pablonái ibàlùadaca ancianonái yeebáidéeyéica

Jesús itàacái, nacuèrinánáipiná, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca. Apóstolnái namàacacaté náichawa nayáacaléwa, nasutácaténá Wáiwacali ícha nalípiná icùanápiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

²⁴ Néeseté Pablo, Bernabé nacái nachàbacawa Pisidia yàasu cáli, yá nàanàacaté Panfilia yàasu cáli néré. ²⁵ Yá nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí Perge iyacàlená irícu. Néeseté Pablonái yàacawa Atalia ídalutalená néré. ²⁶ Atalia néeni nawàlùacatéwa nave irículé, yá nàacawa manuiri úni yáacubàa àta nàanàacatalétaté Antioquía iyacàlená néré, namáalàidacáináté namànica macáita náibaidacaléwa Dios irípiná. Antioquía néesecáináté áibanái ibànùacaté nía, nasutácanáamité Dios ícha Pablonái irípiná, náibaidáanápináté irí. ²⁷ Pablonái yàanàacaté Antioquía iyacàlená néré, yá nàwacáidaca Antioquía mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Pablonái icàlidacaté nalíni Dios iyúudàacaté nía manuísíwata, Dios imàacáanáté nacái càmiyéi judío neebáidaca itàacái. ²⁸ Pablo, Bernabé nacái nàyacaté néeni madécaná èeri náapicha, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

15

La reunión en Jerusalén

¹ Néenialité abénaméeyéi asíanái nàacatéwa Judea yàasu cáli ícha. Yáté nàanàaca Antioquía iyacàlená néré. Néese nadàbaca néewáidaca Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Náimacaté iwàwacutáanása càmiyéi judío namànica nalíwa circuncisión càide iyúwaté profeta Moisés ichùullánaté judiónái imànica, néese, càmicaalí namàni nalíwa circuncisión, yá càmitasa Jesús iwasàa nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, náimaca. ² Pablo, Bernabé nacái nàalàaca nía cachàiníri iyú báawacáiná Pablonái yéemíaca nàasu tàacáisi. Néese macáita náimaca nalíwáaca chàinisíri tàacáisi iyú. Atata níái Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo, Bernabé nacái, áibanái nacái náapicha nàanápináwa Jerusalén iyacàlená néré. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemíawa apóstolnái, ancianonái nacái icuèyéica Jerusalén iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemíawa nía càinácaalí Pablonái iwàwacutáaná ichùuliaca càmiyéi judío namànica circuncisión ìwali.

³ Ináté Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablonái nàasu àyapupiná, yá nabànùaca nía. Pablonái nàacatéwa nachàbacawa Fenicia yàasu cáli ínatalé, Samaria yàasu cáli nacái. Yá nacàlidacaté nalíni càmiyéi judío iináwaná ìwali namàacacaté náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa

neebáidacaténá Dios itàacái. Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, idécanáami néemlàcani, yá casímáica néemlàca yái tàacáisica.

⁴ Néese Pablo, Bernabé nacái nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré. Yá macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená mìnanáí, apóstolnáí nacái, ancianonáí nacái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita nataidaca Pablonáí cayábéeri iyú. Néese Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca nalíni Dios iyúudàacaté nía manuísíwata. ⁵ Quéwa abénaméeyéi fariseo yeebáidéeyéica Jesús itàacái namichàacawa. Yá náimaca Pablonáí irí:

—Iwàwacutácué wamànica circuncisión càmiyéi judío irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iwàwacutácué nacái wachùulìaca namànínapíná càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìanaté wàawirináimi imànica —náimaca níái fariseoca.

⁶ Iná apóstolnáí, ancianonáí nacái nàwacáidáyacacawa natàanicaténá ìwali yái wawàsica. ⁷ Idécanáami natàanica nalíwáaca déecuíri iyú, néese Pedro imichàacawa itàanica nalí. Yá ìimaca nalí:

—Píacué nuénánáica, píaliacuécawa bàaluté Dios yeedáca núa pèewísecué nucàlidacaténá tàacáisi càmiyéi judío irí, yái cayábéeri tàacáisica ìiméerica Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yéewanápiná neebáidaca Jesús itàacái. ⁸ Néese Dios, yái yáaliéerica wenàiwica ìiwitáise, yáasáidacaté walí cayábaca iicáca càmiyéi judío iwènúadéeyéica ìiwitáisewa Dios irípiná. Càité Dios yáasáidaca walíni yàacáinaté nalí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá nía càide iyúwaté yàaná walí Espíritu Santo. ⁹ Dios iicáca macáita wenàiwica abédanama, wía judíoca, nía nacái càmiyéica judío. Càica wáaliacawa Dios imàacacáiná iwàwawa nabáyawaná ícha neebáidacáiná Wáiwacali itàacái, íná masacàaca Dios iicáca náiwitáise éwita càmicáaníta namàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná wàawirináimi imànica. ¹⁰ Cayábaca Dios iicáca nía, íná ¿cánásicué piwàwa pimànica iyúwa Dios càminá iwàwa? Pichùulìacaalícué namànica circuncisión, níara càmiyéica judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái, pichùulìacaalícué nacái namànica macáita càide iyúwaté profeta Moisés ichùulìaná wàawirináimi, yásí píalimáidacuéca piicáwa Dios, Dios imàacacáinaté iwàwawa nabáyawaná ícha éwita càmicáaníta namàni iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ìimáaná, yái càulenéeri wawàsica càmirica wáalimá wamànica cayába, wàawirináimi nacái càmitaté náalimá namànica cayábani. ¹¹ Càmitacué cayába càì pimànica, macáicáináta wía judíoca weebáidaca Wáiwacali Jesús idéca imànica walí cayábéeri mawèníri iyú, iwasàanápinaté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi

íicha ìwalíse yái weebáidáanáca Jesús, càide iyúwa nacái iwasàaná níara càmiyéica judío —ímaca yái Pedroca.

¹² Néese masànacata nía macáita. Yá néemiácaté Bernabé, Pablo nacái nacàlidaca nalíni Dios imàacacaté nalí ichàniwa nàyacaalíté càmiyéi judío yèewi namànicaténá madécaná wawàsi càmiiri áiba wenàiwica idé imànica. ¹³ Idécanáami natàaníca, yá Santiago íimaca nalí macáita:

—Píacué, nuénánáica, péemiácué nulí: ¹⁴ Simón Pedro idéca icàlidaca walíni càinácaalíté iyú Dios imànica cayábéeri càmiyéi judío irí quéecháwanáimi yeedácaténá nèewíse nacái yàasunáipináwa, neebáidacáiná Jesús itàacái. ¹⁵ Càita nacái Dios yàasu profetanái náimacaté, nacàlidacaté Dios itàacái. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Dios íimacaté:

¹⁶ ‘Néeniáipiná nuèpùawa néese àniwa, yá numàacapiná àniwa rey David itaquénáinámi icùaca Israel yàasu cáli,

¹⁷ yéewanápiná israelitanái imàaquéeyéicawa nasutáca níawawa nuícha àniwa, càmiyéi israelita yáapicha yeebáidéeyéica nutàacái, níai wenàiwicaca numáidéeyéica nulípináwa.

¹⁸ Núa, Picuèrinácué Dios, núumacatécué piríni, yá báisíta numànipiná macáita càide iyúwaté núumáaná bàaluité’, íimacaté yái Diosca. ¹⁹ Iná nuínáidacawa càmita cayába wachùulia namànica circuncisión, yá nacái iyúwa profeta Moisés ichùulianáté, níara càmiyéica judío imàaquéeyéica íichawa íiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái.

²⁰ Iwàwacutácáita watànàacuéca nalí tàacáisi wàalàacaténácué nía ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo irípiná, yái cuwáinái yéenáiwanáca; càmiínápiná nacái naimá áiba yáapicha càmiíchúaca náinusíwa, càmiíríca nacái nanìrisíwa; càmiínápiná nacái nayáa iinási càmiíríca líraná imusúawa íicha; càmiínápiná nacái nayáa irái. ²¹ Néese nawàwacaalí néewáidacawa ìwali yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuíse, yá cayábaca néewáidacawa ìwali, yácáiná idàbàanátatéwa bàaluitémi áibanái judío nadéca néewáidaca wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yá siüca nacáide macái yàcalé imanùbaca naléca Moisés yàasu cuyàluta néewáidacàalu írìcuwa sábado imanùbaca judiónái iyamáidacatáicawa —ímaca yái Santiagoca.

La carta a los no judíos

²² Néese apóstolnái, ancianonái nacái, macái nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa néré Jerusalén ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéi Jesús itàacái, macáita náináidacawa needáanápiná nèewísewa abenaméeyéi nabànùacaténá nía Antioquía ìyacàlená néré náapicha níai Pablo, Bernabé nacái. Yá needáca Judas, áibaalí íipidenéeri Barsabás; needáca Silas nacái, pucháiba aslanái cáimiétacanéeyéi nèewi níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ²³ Yá nabànùaca náapicha cuyàluta. Yáté íimaca:

“Wía apóstolca, wía nacái ancianoca, péenánáicuéca Jesucristo ìwallisená, wawàwalicué pía wéenánái càmiyéica judío ìyéyéica Antioquía ìyacàlená ìricu, Siria yàasu cáli ìnata nacái, Cilicia yàasu cáli ìnata nacái. ²⁴Wadéca wéemìlaca áibanái ìináwaná ìwali, càmiyéica wabànùacué pìatalé, nasàiwicacuéca pìrí wawàsi nàasu tàacáisi iyúwa. Iná càmitacué pìalfawa càinácalícué iwàwacutáanápíná pìmànica, nacàlidacáinácué pìrìni iwàwacutáanásacué pìmànica circuncisión. Náima nacái iwàwacutáanása pìmànícuéca càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wàawirináimi ìmànica, wía judíoca, éwita càmicáaníta wachùulia néewáidáanápínácué pía càiri tàacáisi iyú. ²⁵Iná abédanamata wáináidacawa weedáanápíná asianái wèewísewa nàacaténácué naicáca pía, náapicha níái wéenánáica Bernabé, Pablo nacái máiníyéica cáinináca waicáca. ²⁶Níái Pablonáica, nadéca nacái nacàlidaca Wáiwacali Jesucristo itàacái náibaidacaténá ìripíná, éwita áibanái iwàwacáaníta inúaca nía. ²⁷Iná wabànùacué pìatalé Judas, Silas nacái natàanínápínácué pìápicha, nacàlidáanápínácué pìrí machacànìiri iyúni macáita yái watànèericuéca pìrí cuyàluta ìricu. ²⁸Wíacáiná abédanamata wáiwitáise Espíritu Santo yáapicha càminápinácué wachùulia pìmànica madécaná càulenéri wawàsi méetàuculé ícha yái máiníríca iwàwacutácuéca pìmànica: ²⁹Picácué piyáa ìinási áibanái ìnuérica iyúwa sacrificio ídolo ìrí, yái cuwáinái yéenáiwanáca. Picácué nacái piyáa ìrái. Picácué nacái piyáa ìinási càmíríca ìíraná ìmusúawa ícha. Picácué nacái pìimá áiba yáapicha càmfíchúaca pìinusíwa, càmíríca nacái pìnìrisíwa. Píicácaalícué pìíchawa yái báawéerica, yásí pìyapínácué machacànìiri iyú. Yácata imanùbaca. Wawàwalicuéca pía macáita”, càité ìimaca yái cuyàlutaca.

³⁰Càité Pablonái, idécanáamité natàaníca Jerusalén mìnánái yáapicha, yáté nàacawa náicha nèepùacaténáwa Antioquía ìyacàlená néré cuyàluta yáapicha. Nàanàaca néré, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái néré. Yá nàaca nalí yái cuyàlutaca. ³¹Idécanáamité naléecani, yáté casímáica nawàwa manuísíwata cuyàluta ichàiniadacáináté nawàwa. ³²Yái Judas, Silas nacái profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios ìnùmaliçuíse. Iná yéewa Judas, Silas nacái nachàiniadaca yàcalé mìnánái iwàwa manuísíwata, nàalàa nacái nía cayábéeri iyú, níái Antioquía ìyacàlená mìnánáica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³³Judas, Silas nacái nayamáacawa néré máisibáwanáita semana. Néeseté níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa namàacacaténá nèepùacawa náicha matuìbanáiri iyú Jerusalén ìyacàlená nérépiná àniwa, nacàlidacaténá nalíni níái ìbànuèyéicaté nía. ³⁴Silas quéwa ìináidacatéwa iyamáanápínáca Antioquía

iyacàlená irìcu. ³⁵ Pablo, Bernabé nacái nayamáacawa Antioquía iyacàlená néré. Néese Pablonái, áibanái nacái manùbéeyéi, néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái nalí Wáiwacali iináwaná iwali.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

³⁶ Aiba èerité Pablo ímaca Bernabé irí:

—Wàa wapáchiaca néré àniwa wéenánáiwa yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca wacàlidacatalécaté Wáiwacali iináwanáwa. Wàa waicáca càinácaalí nàyaca —ímaca yái Pabloc.

³⁷ Néese Bernabé iwàwacaté itéca náapicha Juan áibaalí ípidenéeri Marcos. ³⁸ Quéwa Pablo íináidacawa càmínápiná cayába natécani, Marcos yèepùacáinátéwa náicha Panfilia yàasu cáli néese, yá càmítaté iyamáawa náapicha íbaidacaténaté Dios irípiná náapicha, nacàlidacaalíte nàacawa Dios itàacái. ³⁹ Níái Pablo, Bernabé nacái, canáca yéewaná abédanama náiwitáise, canásiwa, íná nàacawa náichawáaca. Yá Bernabé itéca Marcos. Yáté nawàlùacawa nave irìculé nàacaténáwa manuúri úni yáacubàa, Chipre yàasu iwàwata nérépiná. ⁴⁰ Pablo nacái itéca Silas. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca nalí Dios iyúudàanápiná nía, yá nabànùaca náichawa Pablonái, náibaidàanápinaté Dios irípiná. ⁴¹ Yá Pablonái nachàbacawa Siria yàasu cáli ínatalé, Cilicia yàasu cáli nacái. Yá nachàniadaca nawàwa néré níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca.

16

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

¹ Néeseté Pablo, Silas nacái nàanàacaté pucháiba yàcalé néré ípidenéeyéica Derbe, Listra nacái. Néréte nàanàaca áiba ùculliri yeebáidéeri Jesús itàacái ípidenéeri Timoteo. Yáatúa judíosàatúa, yeebáidéechúa Jesús itàacái. Yáanirimi quéwa griegosàiri, càmíríca judío. ² Listra iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéi Jesús itàacái, Iconio iyacàlená mìnánái nacái nacàlidacaté Timoteo iináwaná iwali, cayábéerica íiwitáise. ³ Yáté Pablo iwàwaca Timoteo yàacawa náapicha. Yá itéca Timoteo namànicaténá irí circuncisión báawacáicha judiónái iicáca Timoteo, níái judíoca iyéeyéica yàcalé irìcu Pablo iwàwéeyéica ipáchiaca, macái judíocáiná náalíacatéwa Timoteo yáanirimi iwali griegosàirimicaní, càmíri judío. ⁴ Néese Pablonái ipáchiaca yèepunícawa yàcalé imanùbaca. Ata alénácaalí nàacawa nacàlidaca cuyàluta irìcuíri tàacáisi nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi apóstolnái, ancianonái nacái Jerusalén mìnánáca natànèericaté cuyàluta irìcu, nàalàacaténaté càmíiyéi judío. ⁵ Iná yéewa níái yeebáidéeyéica

Jesús itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca, néemìaca Pablonái yàlàaná nía, yá neebáidaca cachàiníwanái. Yá èeri imanùbaca áibanái mamáalàacata nawènùadaca náiwitáisewa neebáidáanápíná Jesús itàacái.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶ Néeseté Espíritu Santo càmita ibatàa Pablonái icàlidaca Dios itàacái Asia yàasu cáli néré. Iná nachàbacawa Frigia yàasu cáli ínatalé, Galacia yàasu cáli nacái. ⁷ Néese nàyacaalíté mawiénita Misia yàasu cáli irí, yá nàináidacatéwa nawàlùanápínáwa Bitinia yàasu cáli ínatalépiná quéwa Espíritu Santo Jesús ibànuerica càmitaté imàaca nàacawa néré. ⁸ Néese nachàbacatéwa Misia yàasu cáli ínatalé. Yá nalicùacawa Troas íidalutalená néré. ⁹ Yá táiyápi Pablo iicácaté yéenáiwánási nacáiri, Dios néeséeri. Yá iicáca asìali Macedonia yàasu cáli néeséeri. Yái asìali ibàlùacawa isutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata. Yá íimaca Pablo irí: “Aquialé Macedonia yàasu cáli ínatalé, piyúudàa wía”, íimaca. ¹⁰ Néese Pablo iicácáinaté yái yéenáiwánási nacáirica, ínáté wachùnìaca wàasuwa àyapu piná caquialéta wàacaténáwa Macedonia yàasu cáli néré, wáaliacáináwa báisíiri iyú Dios imáidacaté wía wacàlidáanápíná nalí cayábéeri tàacáisi Jesús ínáwaná ìwali.

Pablo y Silas en Filipos

¹¹ Néeseté Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, núa Lucas, wawàlùacatéwa nave iriculé, iyéerica Troas íidalutalená néré. Yá wàacawa machacànita manuíri úni yáacubàa iwàwata néré ípidenéechúa Samotracia. Yá mapisáita àniwa wàacawa wàanàaca Neápolis iyacàlená néré iyéerica iwàwata ínata. ¹² Wàacawa cáli ínatabàa Neápolis iyacàlená íicha àta wàanàacataléta Filipos iyacàlená iriculé, nàyacataléca níái manùbéeyéi romanosíwa. Yái yàcaléca máiníiri cachàinica Macedonia yàasu cáli yéená ínata. Wàyaca néeni cawàwanáta máisiba èeri. ¹³ Aiba sábadò judiónái iyamáidacatáicawa, Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, wamusúacawa yàcalé íicha. Yá wàacawa inanábalé wéemìacáinaté judiónái iináwaná ìwali nasutáca níawawa Dios íicha néré. Abenaméeyéi inanái nàyaca néré nàwacáidáyacacawa nasutátaténá níawawa Dios íicha. Yá wáawinacawa néré, wacàlidaca nalí Dios itàacái. ¹⁴ Abéechúa néená ípidenéechúa Lidia, Tiatira iyacàlená mìnalu. Uái Lidia iwéndéechúa cawèníiri wáluma cúulíiri capìraléwaca iicacánáwa. Uái inanái, yèechúa Dios icàaluíniná, uémìaca wacàlidáaná nalíni. Yá Wáiwacali imàacaca uebáidaca yái tàacáisi cayábéerica Pablo icàlidéerica nalí. ¹⁵ Yá ubautizáacawa, áibanái nacái ucapèe iricúiyéica. Néese úumaca walí:

—Píináidacaalícuéwa nuebáidaca Wáiwacali itàacái báisíiri iyú, yásí aquialécué piyamáacuéwa nuénánái yáapicha —cài

úumaca walí mamáalàacata àta wàacatalétatéwa wayamáacawa nacapèericu.

¹⁶ Néesetécáwa áiba èeri àniwa, wàacawa inanába nérépiná wasutácaténá wíawawa Dios ícha, yá wàanàaca áiba mànacàu demonio idacuèchúaca íiwitáise, íná yéewa uwicùlidaca demonio íiwitáise iyú. Wenàiwicanáí ipáyaidaca uwicùlidacaténá. Uíwacanánáí needácaté nalíwa manùba plata ùwalíse úái iwicùlidéechúaca, nàasu wenàiwicacáiná úa. ¹⁷ Uái mànacàuca udàbaca ùacawa wáamiwáise, wía Pablonáica. Yá uémíaníca ùacawa:

—Níái asíanáica, náibaidaca chènuníiséeri Dios irípiná. Nàanàaca nacàlidacaténácué piríni Dios iwàwaca iwasàacuéca pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa —úumaca wàwali, wía Pabloca.

¹⁸ Uémíaníca ucalidacani madécaná èeri àta maséecataléta Pablo yéemíaca usàna. Yá Pablo iwènúacawa, yá íimaca demonio irí idacuèrica uíwítáise:

—Jesucristo inùmalicuíse nuchùulíca píacawa uícha —íimaca yái Pabloca. Yáta yàacawa uícha caquialéta yái demonioca.

¹⁹ Néese mànacàu íiwacanánáí náalíacawa canácata quirínama needápináté nalíwa plata ùwalíse, íná náibàaca Pablo, Silas nacái, yá natéca nía yàcalé íiwacanánáí yàatalé, yàcalé mìnánáí nàwacáidaçàalu. ²⁰ Yá nacháawàaca Pablonáí iináwaná íwali jueznáí irí. Yá náimaca Pablonáí íwali:

—Níái asíanáica judíonáí meedá. Calúaca namànica wàyacàle mìnánáí. ²¹ Néewáidaca wía wèepuníinápináwa càide iyúwa áiba íiwitáisesi íimáaná méetàuculéerica wáiwítáise íicha. Càmita cayába weebáidani, romanocáiná wía, íná canáca yéewaná weebáidacani —náimaca.

²² Íná yàcalé mìnánáí canánama nadàbaca néemíaníca bawéeri iyú Pablonáí íwali, yá jueznáí nachùulíaca needáca Pablonáí ibàle. Yá nanúadáidaca Pablonáí àicu iyú manùba yàawiría àta náiraná imusúacatalétawa nàwalíse. ²³ Idécanáami nanúadáidaca nía báawanama, yá náucaca Pablonáí presoíyéí ibànaliculé. Yá nachùulíaca yái icuèricaté presoíyéí ibàna icùanápiná nía cayába. ²⁴ Yeebáca yái nachùulíacani, íná yái icuèrica presoíyéí ibàna itéca iwàlùadawa Pablo, Silas nacái presoíyéí ibànaná iriculé alé imáalàanácawa. Yá icàbadàaca nacàwa pucháiba tabla imiyéyéí iwéré ipíchaná namusúacawa.

²⁵ Quéwa bamuchúami catá Pablo, Silas nacái nasutáca níawawa Dios ícha, nacántàaca nacái Dios irí, yá áibanáí presoíyéí yéemíaca nataacái. ²⁶ Néese yáta cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, íná yái presoíyéí ibànaca icusúacawa macáita cachàiníiri iyú. Yá presoíyéí ibàna inùma imanùbaca nàacùacawa macáita, cadena nacái nadacùanáca nía nacaláacawa náicha macáita níái presoíyéica iyéeyéica presoíyéí ibànalicu. ²⁷ Néeseté, yái asíali icuèrica presoíyéí

ibàna icawàacawa. Yá iicáca presoíyéi ibàna inùma canánama yàacùacanéerica, yá imusúadaca yàasu espada machete nacáiriwa, inúacaténá yáawawa, iyúunáidacáiná nachúuliacatéwa ícha, níái presoíyéica. ²⁸ Quéwa Pablo imáidaca irí:

—¡Picá pinúa píawawa! ¡Wàyaca macáita! —ímaca yái Pabloca.

²⁹ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna ichùullaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná irí quichái lámpara nacáiri, yá ipia iwàlùacawa Pablonái yàatalé itatácawa yàacawa icalùniwa. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Pablonái irí. ³⁰ Yá imusúadaca nía presoíyéi ibàna irìcuíse, níái Pablonáica. Yá isutáca yéemìlawa nía:

—Píacué asianáica, ¿càinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íchawa? —ímaca nalí. ³¹ Yá náimaca irí:

—Peebáidacaalí Wáiwacali Jesús itàacái, yásí Dios iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, nía nacái picapèe irìcuíyéica — náimaca irí.

³² Néese nacàlidaca irí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèe irìcu, yái icuèrica presoíyéi ibàna. ³³ Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyéi ibàna íbaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàaca nía àicu iyú. Yá iba-utizácawa, yéenanái canánama nacái nabautizácawa. ³⁴ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca nía icapèe irìculéwa. Yá yàaca nayáapiná. Yá cayábaca iwàwa, yéenanái nacái, neebáidacáiná Dios itàacái.

³⁵ Amalácaté yàacawa nawicáu, yá jueznái nabànùaca úwinái presoíyéi ibàna néré nachùuliacaténá nawasàaca Pablonái. ³⁶ Yái icuèrica presoíyéi ibàna ímaca Pablo irí:

—Níara juezca nachùullaca nuwasàacuéca pía, íná pimusúacuéwa matuíbanáita —ímaca Pablonái irí. ³⁷ Quéwa Pablo ímaca úwinái irí:

—Nadéca nanúadáidaca wía àicu iyú, wía romanosíwaca wenàiwicanái yàacuésemi. Càmitaté namàaca wacàlidaca waináwaná ìwaliwa. Canácaté nacái nàanèeri wàwali wabáyawaná nàuwichàidéeripiná wía ìwaliise. Yá nadéca náucaca wía presoíyéi ibànaliculé. Siùcade nawàwa nawasàaca wía ibàacanéeri iyú. Quéwa càmita wawàwa wamàni càì. Píacué picàlidaca nalí níani juezca níacaténáta iwasàa wía —ímaca yái Pabloca.

³⁸ Néese úwinái nacàlidaca jueznái iríni. Iná cáaluca jueznái néemiaca naináwaná ìwali romanonáicáiná níái Pablonáica. ³⁹ Néese níái juezca nàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá nasutáca Pablonái ícha wawàsi namàacáanápiná nawàwawa ícha yái báawéerica jueznái imàníricaté nalí. Yá jueznái iwasàaca nía presoíyéi ibàna ícha. Néese nasutáca Pablonái ícha wawàsi

manuísíwata nèepùanápínáwa yàcalé ícha. ⁴⁰ Pablonái namusúacawa presoíyéi ibàna ícha, yá napáchiaca Lidia néré. Idécanáami nàwacáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá Pablonái nachàiniadaca nawàwa Dios itàacái iyú. Néese Pablonái nèepùacawa náicha.

17

El alboroto en Tesalónica

¹ Pablo, Silas nacái napáchiacaté nèepunícawa, yá nachàbacawa Anfípolis ìyacàlená irìcubàa, Apolonia ìyacàlená nacái. Yáté nàanàaca Tesalónica ìyacàlená néré. Iyaca néré judiónái yéewáidacàalu. ² Càide iyúwaté Pablo íiwitáise iyáaná, iwàlùacawa néewáidacàalu irìculé sábadò imanùbaca, máisiba sábadò irìcu judiónái iyamáidacatáicawa. Yá itàaníca náapicha, icàlidaca nacái nalíni cànícaalí íimáaná yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise. ³ Yá Pablo icàlidaca nalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise Mesías ìwali, yái israelita icuèrinápínaca Dios ibànuèripinacaté nalí. Pablo icàlidaca nalíni Mesías iwàwacutácaté yéetácawa, néese idécanáamité yéetácawa, yá iwàwacutácaté nacái icáucàacawa. Yá Pablo íimaca nalí:

—Yái Jesús nucàlidéericuéca pírí iináwaná ìwali, yácata yái Mesíasca Dios ibànuèripinacaté walí Wacuèrinápíná, wía judíoca —íimaca yái Pabloca.

⁴ Néese abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Yáté nèepunícawa Pablonái yáapicha. Madécaná griegonái yéeyéi Dios icàaluíná, neebáidacaté Jesús itàacái, madécaná nacái inanái cáimiétacanéeyéi neebáida nacái. ⁵ Quéwa áibanái judío càmíiyéi yeebáida Jesús itàacái, yá báawaca naicáca Pablonái, manùbacáiná wenàiwica nawàwa néemàaca Pablo itàacái. Yá judiónái nàwacáidaca áibanái báawéeyéi íiwitáise, níai machawàaquéeyéica ìyéeyéica calle irìcubàa, nawènúadánápíná yàcalé mìnánái íiwitáise canánama calúacaténá naicáca Pablonái. Yá wenàiwicanái ipìacawa, néemíaníacawa, yá nawàlùacawa cachàiníiri iyú Jasón icapèe irìculé nacutácaténá Pablo, Silas nacái náibàacaténá nía natéenápíná nacái nía yàcalé íiwacanánái yàatalé nacháawàacaténá Pablonái iináwaná ìwali. ⁶ Quéwa canácaté néré níai Pablonáica, íná níai manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jasón, náibàaca nacái áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nawatáidaca Jasónnái nacháawàacaténá naináwaná yàcalé íiwacanánái irí. Yá náimaca néemíaníacawa:

—¡Níara Pablo, Silas nacái nadéca báawaca namànica macái èeri mìnánái íiwitáise calúacaténá naicáca wacuèriná emperador! ¡Íná càmíta èeri mìnánái nàyaca matuìbanáiwaca! ¡Siùca Pablonái nadéca nawàlùacawa wàyacàle irìculé nacái!

⁷ ¡Yái Jason idéca yeedáca nía icapèe iriculéwa! Macái namànica máini méetàuculéeri wawàsi emperador itàacái ícha, yái wacuèriná emperador romanosàirica icuèrica macái cáli imanùbaca, náimacáiná ìyacasa áiba wacuèrinápiná, yáara ìpidenérimica Jesús —náimaca.

⁸ Idécanáamité néemiacani, yá báawaca náináidacawa nawàwawa, níái wenàiwicaca, nía nacái yàcalé ìiwacanánáica. ⁹ Quéwa Jason, áibanái nacái ìyéeyéica yáapicha, napáyaidaca náichawa plata iyú yàcalé ìiwacanánái càide iyúwa yàcalé ìiwacanánái ichùulianá napáyaidaca nía. Yásí namàacaca Jasonnáì nèepunícawa.

Pablo y Silas en Berea

¹⁰ Néeseté níái Tesalónica ìyacàlená mìnanáì yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablo, Silas nacái namusúacawa caquialéta nàacaténáwa táiyápi Berea ìyacàlená nérépiná. Nàanàaca néré, yá nawàlùacawa judiónái yéewáidacàalu iriculé. ¹¹ Abénaméeyéi judío ìyéeyéica Berea ìyacàlená iricu cáimiétacanéeyéica nía Tesalónica ìyacàlená mìnanáì ícha, íná néemiaca cáalíacáiri iyú yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Eeri imanùbaca Berea ìyacàlená mìnanáì yéewáidacawa tàacáisi ìwali profetanái itànèericaté Dios inùmaliçúise, náalíacaténáwa asásí báisíiricaalíni, yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. ¹² Iná madécaná nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Jesús itàacái. Aibanái nacái griegonái manùbéeyéi neebáida nacái, madécaná wenàiwica cáimiétacanéeyéi, inanái, asíanái nacái. ¹³ Quéwa abénaméeyéi judío Tesalónica ìyacàlená néeséeyéi néemiacaté Pablo iináwaná ìwali icàlidáaná Dios itàacái Berea ìyacàlená iricu nacái, yá nàacawa néré. Yá báawaca namànica yàcalé mìnanáì ìiwitáise nawàwacaténá náibàaca Pablonái nàuwichàidacaténá nía. ¹⁴ Yásí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo caquialéta áiba yàcalé nérépiná ìyéerica manuíri úni idùlepi. Silas, Timoteo nacái nayamáacatéwa Berea ìyacàlená iricu. ¹⁵ Níái itéeyéicaté Pablo nàacawéeridacani àta nàanàacatalétaté Atenas ìyacàlená néré. Néese nèepùacawa ícha. Pablo ibànùaca náapicha tàacáisi imáidacaténá Silas, Timoteo nacái nàanápínátéwa caquialéta Pablo yàatalépiná.

Pablo en Atenas

¹⁶ Inaté Pablo ìyaca Atenas ìyacàlená iricu. Icùaca ìyaca nàanàaca néré níái Silas, Timoteo nacái. Yá báawaca Pablo iwàwa iicácáiná manùbéeyéi ídolo, yái cuwáináì yéenáiwana ìbàlùeyéicawa néenibàa, Atenas ìyacàlená mìnanáì isutéeyéica yáawawa ícha. ¹⁷ Iná Pablo itàníca judiónái yáapicha néewáidacàalu iricu, náapicha nacái áibanái yèeyéica Dios icàaluíniná. Icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali. Nasutáca néemiawani nacái. Eeri imanùbacata nacái Pablo

itàníca áibanái yáapicha càiyéinácaalí ibàlùeyéicawa yàcalé bamuchúamibàa. Pablo iwàwaca iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái. ¹⁸ Nàyaca néeni abénaméeyéi asianái yéewáidéeyéiwa epicureonái yàasu tàacáisi ìwali. Aibanái asianái nacái yéewáidéeyéiwa estoiconái yàasu tàacáisi ìwali. Aiba èeri nàanàaca Pablo. Yá nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Càinásica ìwali itàaní mamáalàacata yái asialica? —námaca nalíwáaca. Quéwa áibanái íimaca Pablo ìwali:

—Cawàwanáta itàníca áibanái cuwáinái inùmalìcuíse áiba íiwitáná cuwáinái wàasu cuwáinái íicha —námaca ìwali, Pablo icàlidacáiná nalí Jesús iináwaná ìwali imichàacatéwa yéetácáisi íicha. ¹⁹ Iná namáida natéwa Pablo nàwacáidacàalu néréwa ípidenácataléca Areópago, náiwacanánái ìwacáidáyacataléca, cáaliacáiyéi nacái. Yá nasutáca néemíawa Pablo:

—¿Cawínásica yái wàlisài tàacáisi picàlidéerica? ²⁰ Picàlidacáiná walí áiba tàacáisi càmiricáwa wáaliáwa ìwali. Iná wawàwa wáaliacawa càinácaalí íimáná yái tàacáisica — námaca Pablo irí.

²¹ Càité námaca Pablo irí níacáiná Atenas ìyacàlená mìnánáica, áibanái nacái ìyéeyéica nèewi, casímáica néemíaca natàníca èeríapinama macái wàlisài tàacáisi ìwali.

²² Iná Pablo yàa ibàlùacawa nàacuésemi níái ìwacáidáyacuéyéicawa Areópago néeni. Yá íimaca nalí:

“Píacué, Atenas ìyacàlená mìnánáica, núaliacuécawa píináwaná ìwali píanacué cuwáinái icàaluíniná manuísíwata. ²³ Nuchàbacáináté nuicáca níara manùbéeyéi písutácatáicuéca, yá nùanàaca áiba altar tàacáisi ichanèericawa ìwali. Yá tàacáisi íimaca: ‘Dios irípiná, yáara càmirica wáaliáwa ìwali’, íiméeri. Quéwa péemíacué cayábani. Yái Dios píericuécaca irí cayábéeri càmiricué píalía ìwali, yáca Dios yái nucàlidéericuécaca píri íináwaná ìwali.

²⁴ “Dios idàbacaté cháí cáli. Idàbaté nacái macáita wawàsi ìyéerica. Náiwacalica nacái macái cáli chènuníiséeyéica, yá nacái cáliquéi. Càmita Dios ìya templo irícu wamàníirica wacáapi iyúwa. ²⁵ Canáca imáapuèri wáicha wamàníiripíná irí. Abéerita Dios yái yèerica wacáuca, yèeri wacalésa nacái, yèeri nacái macáita wàasu.

²⁶⁻²⁷ “Dios idàbacaté abéeri asiali, abéechúa inanái nacái. Wàawirináimicaté nía, wía èeri mìnánáica canánama, ìyéeyéica macái cáli. Dios ichùulìacaté wàwali macáita càinápinácaalí wàasu èeri, càinápinácaalí nacái wàasu cáli, wacutácaténá wáaliacawa Dios ìwali, éwita càmicáaníta wáalimá waicácani watuí iyúwa. Quéwa càmita càulená wáaliacawa ìwali. ²⁸ Dios yèericáiná wacáuca, wachàini nacái, càide iyúwa nacái náimáaná níara abénaméeyéi pèewi itànèeyéica tàacáisi íiméerica: ‘Wíacata nacái Dios yéenibe’, càì natànàaca. ²⁹ Dios yéenibecáiná wía, íná càmita cayába wáináida Dios yéenáiwánaca

yái ídoloca, yái yéenáiwánási wenàiwica imànírica oro ícha ídolopiná, yá nacái platéechúa ídoloca, íbéechúa ídoloca nacái iyúwa nayúunáidáaná Dios yéenáiwánácani. ³⁰ Bàaluité èeri, càmitaté wàawirináimi yáalláwa, íná Dios ìidenìcaté yái namànínáca. Quéwa siúcade ichùullàca wawènúadáanápíná wáiwitáisewa wabáyawaná íchawa, wamàacacaténá wáichawa yái wabáyawaná wamànírica. ³¹ Dios idéca ichùullàca wawènúadáanápíná wáiwitáisewa; idéca imàacaca abé èeripíná icàlidáanápíná báisíri iyú èeri mìnánái íbáyawaná ìwali, yéemìcaténá naináwaná ìwali cáaliacáiri iyú. Dios idéca imàacaca abéeri asiali icàlidáanápíná naináwaná ìwali yùuwichàidacaténá nía. Idéca yáasáidaca walí canánama càirínácaalíni, yái Jesúsca, Dios imichàidacáinaté Jesús yéetácáisi ícha”, ímaca nalí yái Pabloca.

³² Néese Atenas mìnánái idécanáami néemìlaca iináwaná imichàanáwa yéetácáisi ícha, yá abénaméeyéi nèewi naicáanica Pablo iquíniná. Quéwa áibanái ímaca Pablo irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí àniwani, áibaalípiná —námaca Pablo irí.

³³ Iná Pablo yèepùacawa náicha. ³⁴ Quéwa abénaméeyéi nèewi nàacawa Pablo yáapicha, yá neebáidaca iríni. Abéeri ípidená Dionisio, abéeri néenáca, níai Areópagoca. Aiba yeebáidéechúa, uípidená Dámaris. Aibanái náapicha nacái neebáidacaté Jesús itàacái.

18

Pablo en Corinto

¹ Néeseté Pablo yàacawa Atenas iyacàlená ícha Corinto iyacàlená nérépiná. ² Corinto iyacàlená irícu Pablo yàanàaca abéeri judío ípidenéeri Aquila, abéeri Ponto yàasu cáli néeséeri. Achúma èerité ípíchawáiseté Pablo yàanàaca néré, Aquila yàanàacaté Italia yàasu cáli néese, yàacawéetúa Priscila yáapichawa. Iwàwacutácaté namusúacawa Italia yàasu cáli ícha, yácáiná emperador romanosàiri Claudio, icuèricaté macái cáli imanùbaca, ichùullàcaté macái judionái imusúacawa Roma iyacàlená ícha. Inaté níai Aquilanáica nàacatéwa Italia yàasu cáli ícha, néese nàanàacaté Corinto iyacàlená néré. Yá Pablo ipáchiaca níai Aquilanáica. ³ Pablo iyamáacatéwa íbaidacaténá náapicha náibaidacáiná yái wawàsi Pablo yáaliérica íbaidaca, capiima ímamisírica. ⁴ Néese sábado imanùbaca judionái iyamáidacatáicawa, Pablo iwàlùacawa néewáidacàalu irículé. Yá icàlidaca nalí Jesús iináwaná ìwali. Iwàwacaté nacái iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, níai judíoca, nía nacái camíiyéica judío.

⁵ Silas, Timoteo nacái nàanàacaalíté Pablo yàatalé Macedonia yàasu cáli néese, yaté Pablo imàacaca íchawa

yàasu ìbaidacalésiwa caplìma ìmamisìirica icàlidacaténá mamáalàacata Jesús itàacái, iwènúadacaténá nacái judiónái ìiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, nàasu Mesíascani, yái nacuèrinápínáca Dios ibànuèricaté judiónái irí. ⁶ Quéwa abénaméeyéi judío nàuwidaca namànica Pablo, yá nadàbaca natàaníca ìwali báawéeri iyú. Néese Pablo icusúaca napualé yàasu ruana nacáiriwa càide iyúwa judío ìiwitáise iyáaná, yáasáidacaténá Dios yúuwichàidáanápínaté nía. Yá ìimaca nalí:

—Píacué judíoca, piùwichàapínáwa pibáyawaná ìwalíisecuéwa. Canácata nubáyawaná ìwalíise yái piùwichàanápínácuécawa, nùlàacáinacué pía yúuwichàacáisi íchaná. Siùcade nùacawa nucàlidacaténá yái tàacáisica cà míyéi judío irí —ìimaca yái Pabloca.

⁷ Yá Pablo imusúacawa judiónái yéewáidacàalu irìcuíse. Yá iwàlùacatéwa áiba asìali icapèe irìculé cà míri judío, ípidenéerica Ticio Justo. Yái asìali yèericaté Dios icàaluíniná. Idèniaca icapèewa judiónái yéewáidacàalu idaníbàa. ⁸ Iyacaté áiba judío ípidenéeri Crispo, yácata abéeri néewáidacàalu ìiwacali. Yái Crispo yeebáidacaté Wáiwacali itàacái, macái yéenánái yáapichawa. Madécaná Corinto iyacàlená minaná nacái néemiaca Jesús iináwaná ìwali, yá neebáidaca Jesús itàacái, yá nabautizá nacáiwá, náasáidacaténá neebáidaca Jesús. ⁹ Néese áiba catá Wáiwacali ìimaca Pablo irí yéenáiwánái nacáiri irìcuíse: “Píca cáalu pía. Picàlida nalí nutàacái mamáalàacata, píca masàna pía. ¹⁰ Nùacáináta píapicha íná canácata yáaliméeri imànica píri báawéeri, nudèniacáiná madécaná nùasu wenàiwicawa judiónái yeebáidéyépíná nutàacái yá yàcaléquéi”, ìimaca yái Wáiwacalica. ¹¹ Càité Pablo iyamáacawa abéeri camuí y medio Corinto iyacàlená irìcu. Yá yéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú.

¹² Quéwa néenialíté Galión gobernador icùacaté Acaya yàasu cáli. Néese madécaná judío nàwacáidáyacacawa, yáté náibàaca Pablo. Yá nawatàidaca Pablo nacháawàacaténá iináwaná ìwali Galión gobernador irí. ¹³ Yá náimaca gobernador irí:

—Yái asìalica icàlidaca yèepunícawa iwènúadaca wenàiwicanái ìiwitáise nàacaténá Dios icàaluíniná iyúwa cà míná romanonái ibatàa wamànica —náimaca.

¹⁴ Néese Pablo batéwa idàbaca itàaníca, quéwa yái Galión ìimaca judiónái irí:

—Isàiwicacaalí áiba wenàiwica irí wawàsítá, cà micaalí nacái, imànicaalí ibáyawanáwa manuísíwatatá, yásí báisíta nuèdeniaca quiríta nuémìacaténácué cayába písa na picháawàanácué iináwaná ìwali, píacué judíoca. ¹⁵ Quéwa píasu wawàsicué meedáni, pitàanicaténácué píriwáaca chàimisìiri iyú, canéeri iwèni tàacáisi ìwali, náipidená ìwali nacái, ìwali nacái yái pichùulianácuéca. Pichùnlacué píawamitani yái wawàsica

càmicáiná nuwàwa nuémìacuéca pìasu wawàsi iináwaná ìwali —íimaca yái gobernadorca.

¹⁶ Yá yúucaca íchawa nía capìi irìcuíse, yái capìi imàdàanáca gobernador yéemìacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. ¹⁷ Néese macáita náibàaca Sóstenes, áiba judíonái yéewáidacàalu íiwacali. Yá nacapèedáidacani gobernador ípunita. Quéwa matuíbanái meedá Galión iicáca yái namànírica.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

¹⁸ Néeseté Pablo iyamáacatéwa Corinto ìyacàlená irìcu madécaná èeri mamáalàacata. Néese itàaníca náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái icàlidacaténá nalí iináwanáwa yàanápínáwa náicha, yá namàacaca yàacawa matuíbanáita. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave irìculé náapicha níái Priscila, Aquila nacái yàacaténáwa manuírì úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Quéechatécáwa nàanàaca Cencrea ídalutalená néré. Yá nayamáidacawa néré malééná èerita. Ipíchawáiseté nawàlùacawa nave irìculé àniwa, Pablo idalúaca íiwita íbáináwa imáalàidacáinaté imànica áiba íbaidacalési càide iyúwa icàlidáanaté Dios irìni, iyúwaté judío íiwitáise ìyáaná. ¹⁹ Néeseté nàacawa àniwa manuírì úni yáacubàa àta nàanàcataléta Efeso ídalutalená néré. Yá Pablo yàacawa náicha, níái Priscila, Aquila nacái iwàlùacaténáwa judíonái yéewáidacàalu irìculé. Yá itàaníca judíonái yáapicha ìwacáidáyaquéeyéicawa néré. ²⁰ Yá nasutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata iyamáanápínáwa náapicha quiríta yéewáidacaténá nía, quéwa càmitaté iwàwa iyamáacawa néré. ²¹ Ipíchawáiseté Pablo yàacawa náicha, yá íimaca nalí: “Iwàwacutá nùyaca Jerusalén ìyacàlená irìcu áiba èeriwa nuicácaténá náapicha mesúnamáita áiba culto namàníripínáca. Quéwa Dios iwàwacaalí nuèpùacawa néese àniwa, yásí nuèpùacué nupáchiaca pía àniwa”, íimaca yái Pabloca. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave irìculé, yàacaténáwa manuírì úni yáacubàa. Yá yàacawa Efeso ìyacàlená íicha. ²² Idécanáami Pablo yàanàaca Cesarea ídalutalená néré, yaté yàacawa cáli ínatabàa Jerusalén ìyacàlená néré itàidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Idécanáamité itàidaca nía néré, yaté yàacawa Antioquía ìyacàlená néré. ²³ Néese ipáchiaca nía néré achúmáanata, yá yàacatéwa náicha àniwa, yèepunícaténáwa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatabàa, Frigia yàasu cáli ínatabàa nacái. Càité yèepuní ichàiniadaca nawàwa macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Apolos predica en Efeso

²⁴ Néenialíté áiba judío ípidenéeri Apolos, Alejandría ìyacàlená néeseeri yàanàacaté Efeso ìyacàlená néré. Yái Apolos yáalíaca icàlidaca Dios itàacái cáalíacáiri iyú, yéewáidacaté

nacáíwa cayábéeri iyú tàacáisi ìwali profetanái, áibanái nacáí itànèricaté Dios inùmaliçúse, íná yéewa yáaliacawa ìwali cayába. ²⁵ Apolos yéewáidacatéwa tàacáisi ìwali icàlidéerica cànácaalí Wáiwacali iwàwáaná wàyaca. Yá icàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali manuísíwata macáí iwàwalçúsewa. Yéewáida wenàiwicanái amaláwaca Jesús ìwali, éwita yáaliacánítawa abéerita ìwali yái Juan el Bautista ibautizáanáté wenàiwica iwènúadéeyéicaté íiwitáisewa Dios irípiná. ²⁶ Yá Apolos idàbaca icàlidaca macàaluíninátani judíonái yéewáidacàalu iricu. Quéwa Priscila, Aquila nacáí idécanáamité néemiaca Apolos, yá natécani méetàucuta nàataléwa nacàlidacaténá amaláwaca iríni macáita yái Wáiwacali iináwanáca. ²⁷ Néese Apolos iwàwacaté yàaca icàlidaca Wáiwacali itàacái Acaya yàasu cáli néré. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàwacaté nayúudàacani yàasu àyapu piná. Yá nabànùaca yáapicha cuyàluta wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái Acaya yàasu cáli néeni, natàidáanápínani cayábéeri iyú, yái Apolosca. Yàanàcaté Acaya yàasu cáli néré, yá Apolos iyúudàaca nía manuísíwata, níái Dios imàníiyéica irí cayábéeri mawèníiri iyú imàcáanápíná neebáidaca Jesús itàacái. ²⁸ Yácáiná Apolos icàlidacani macáí wenàiwica yàacuésemi, cachàiníiri iyú nacáí imawèniadaca nàasu tàacáisi níái judíoca. Icàlidacaté nalí machacàníiri iyúni cànácaalí íimáaná tàacáisi profetanái itànèricaté Dios inùmaliçúse, yáasáidacaténá Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànùericaté nalí.

19

Pablo en Efeso

¹ Idècunitàacá Apolos iyaca Corinto iyacàlená irícu, yá Pablo yàacawa ichàbacawa dúlinaméeri cáli néenibàa. Yá yàanàaca Efeso iyacàlená irículé. Néré Pablo yàanàaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi. ² Yá íimaca nalí:

—¿Dios ibànùasicué pirí Espíritu Santo, peebáidacaalítécué? — íimaca yái Pabloca. Yá náimaca irí:

—Càmíiri. Canácata wéemièricáwa Espíritu Santo iináwaná ìwali yàanàaná —náimaca. ³ Néese Pablo isutáca yéemiawa nía àniwa:

—¿Càirínácaalícué tàacáisi peebáidaté ìwali, nabautizácaténácué píá? —íimaca yái Pabloca. Néese náimaca irí:

—Weebáidacaté yái tàacáisi Juan el Bautista yéewáidéericaté iyú wenàiwica wawènúadáanápínáté wáiwitáisewa Dios irípiná —náimaca. ⁴ Pablo íimaca nalí:

—Juan ibautizácaté wenàiwica náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Juan icàlidacaté nalí nacáí iwàwacutáanápínáté neebáidaca áiba itàacái, yái

yàanèripinacaté Juan yáamirìcubàa, yái Jesúsca —ímaca yái Pablocà.

⁵ Idécanáami néemìacani, yá nabautizácawa Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, neebáidacáiná itàacái. ⁶ Néese Pablo imàacaca icáapiwa nàwali, yá Espíritu Santo yàanàaca yàacawéeridacaténá nía, yá natàaníca áiba tàacáisi iyú, càmíiri èeri mìnaná itàacái. Nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicúise. ⁷ Cawàwanáta doce namanùbaca asíanáica níai yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái.

⁸ Néese Pablo iyamáacatéwa nèewi Efeso iyacàlená néré máisiba quéri. Eeri imanùbaca icàlidaca nalíni judíonái yéewáidacàalu irìcu. Icàlidaca nalíni macàaluínináta, itàaní nacái náapicha, iwènúadaca náiwitáise náaliacaténáwa cànácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. ⁹ Quéwa abénaméeyéi judío báawaca néemìaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nawàwa neebáidacani. Natàaníca wenàiwicanái irí báawéeri iyú tàacáisi ìwali, yái cayábéeri tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Iná Pablo yàacawa náicha, càmita quirínama icàlida nalíni judíonái yéewáidacàalu irìcu. Itécaté nacái yáapichawa níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nàacawa Tirano yàasu yéewáidacàalu irìculé. Yáté Pablo icàlidaca nalí Dios itàacái èeri imanùbaca. ¹⁰ Pablo icàlidacaté nalíni pucháiba camuí. Inaté yéewa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi néemìaca Wáiwacali iináwaná ìwali. Judíonái, nía nacái càmíiyéica judío néemìata nacái. ¹¹ Yá Dios imàacaca Pablo ichùnìaca manùbéeyéi máiniíyéi cáuláicaca. ¹² Abénaméeyéi naliadaca Pablo yàasu panuelo, ibàle yéená nacái cáuláiquéeyéi ìwali, yá nachùnìacawa níai cáuláiquéeyéica. Pablo yúucaca demonio wenàiwicanái ícha nacái.

¹³ Quéwa áibanái judío yàanàacaté ipáchiaca néré náucacaténá demonio wenàiwicanái ícha. Nawàwacaté náucaca demonio wenàiwica ícha Wáiwacali Jesús ípidená iyú. Yá náimaca demonionái irí: “Jesús inùmalicúise wachùullacuéca piacawa, yái Jesúsca Pablo icàlidéerica iináwaná ìwali”, náimaca.

¹⁴ Càité siete asíanái judíonái imànica. Náaniri ípidenáté Esceva, abéeri sacerdote íiwacalináca. ¹⁵ Quéwa áiba èeri náalimáidacaté náucaca demonio asiali ícha, yá demonio ímaca nalí: “Núalíaca nuicáca Jesús. Núalía nacáiwa Pablo ìwali. Càmitacué núalía nuicáca pía”, ímaca nalí yái demonioca.

¹⁶ Yáta yái asiali demonio idacuèri íiwitáise, ipisìacawa nàwali, níai sietéeyéica imanùbaca asíanáica. Yá inúadáidaca nía cachàiníiri iyú báawanama macáita, yá inúadáidaca nía canánama cáiwíiri iyú, àta nèepùacatalétawa napiacawa capíi irìcuise, mabàleta, cacháunéeyéi báawanama. ¹⁷ Néese macáita Efeso iyacàlená mìnaná, judíonái canánama, càmíiyéi judío nacái, néemìacaté naináwaná ìwali, níai sietéeyéi asíanáica, iná

yéewa cáaluca macáita wenàiwica manuísíwata, yá náináidacawa cáimiétaquéeri iyú Wáiwacali Jesús ìwali.

¹⁸ Madécaná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nabàlùacawa wenàiwicanái yàacuésémi, yá nacàlidaca náichawa nabáyawanáwa namàníricaté. ¹⁹ Madécaná nacái camàliquéeyéi natéca nàasu cuyàlutawa manùbawaca, yái cuyàluta icàlidéerica sapii ìwali, namàlica ìwali nacái. Yá neemáca nàasu cuyàlutawa macáita Efeso ìyacàlená mìnaná iicápiná náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa namàlica íchawa. Aibanái naputàacaté nawèni níái cuyàlutamica, yá nawèni cincuenta mil namanùbaca dracma, yái cincuenta mil èeri iwènicatái. ²⁰ Càité manùbéeyéi wenàiwica yéemìaca Wáiwacali itàacái, yá neebáidacani, madécanéeyéi wenàiwicaca.

²¹ Idécanáamité ichàbacawa yái wawàsica, yá Pablo íináidacatéwa ipáchíanápiná Macedonia yàasu cáli néré, Acaya yàasu cáli néré nacái yàacaténáwa àniwa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Iimacaté nacái idécanáamité ipáchiaa Jerusalén ìyacàlená néré, yá nacái iwàwacutápinaté yàacawa Roma ìyacàlená néré, íimaca. ²² Iná yéewa Pablo ibànùacaté pucháiba wenàiwica iyúudèeyéicani nàacaténáwa ipíchalépiná Macedonia yàasu cáli néré. Níái yàacawéeyéiná náipidená Timoteo, Erasto nacái. Idècunitàacá nèepunícawa nérépiná, yá Pablo iyamáacawa Asia yàasu cáli néré achúma èerita.

El alboroto en Efeso

²³ Néenialíté áibanái nadàbaca natàaníca báawéeri iyú nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná abénaméeyéi Efeso ìyacàlená mìnaná báawaca naicáca Dios itàacái, calúaca nacái náináidacawa. ²⁴ Abéeri aslali ípidenéeri Demetrio báawacaté imànica Efeso mìnaná íiwitáise nàuwidecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Demetriocáiná imàníirité platéeri yéenáiwanási cawèníri. Imànicaté achúméeri capíi platéeri, templo nacáiyéi iicacánáwa nasutácaalu níawawa nàasu cuwáísáatúa íchawa ípidenéechúa Artemisa. Aibanái imàníiyéi achúmanaméeyéi capíi platéeri, càasuca máini nía Demetrio yáapicha. ²⁵ Iná Demetrio ìwacáidaca nía, áibanái yáapicha imàníiyéica platéeri wawàsi, yá íimaca nalí canánama: “Píacué asianáica, píalíacuécawa wàyaca càasuíri iyú ìwalíise yái wáibaidacaléca. ²⁶ Pidécuéca piicáca, péemìaca nacái yáara Pablo icàlidéerica yèepunícawa tàacáisi. Itàanírica wáibaidacalé ìwali, níái ídolo cuwáiná yéenáiwaná wamàníiyéica, Pablo íimaca càmitasa báisi Diosca nía. Càita Pablo idéca iwènúadaca manùbéeyéi wenàiwica íiwitáise cuwáiná íicha cháí Efeso ìyacàlená írìcu, macái Asia yàasu cáli néenibàa nacái. ²⁷ Máiniíri báawaca, cawàwanáta imáalàacawa wáicha yái wáibaidacaléca, càmicáiná quirínama wenàiwica

iwènìapíná yáí ídoloca wamàníirica. Ua nacáí wasutácàalu iináwaná imáalàapínácawa wáicha, úara manuíchúa temploca wasutácàalu wíawawa wàasu cuwáísàatúa íicha ípídenéechúaca Artemisa, wenàiwica iyamáidacaalí nàaca ucàaluíná, úái macáí wenàiwica yèechúaca icàaluíná, wía wenàiwicanáí canánama Asia yàasu cáli íinatéyeyéica iyaca, macáí èeri mìnánáí nacáí”, íimaca yáí Demetrioca.

²⁸ Néese Demetrio yáapichéeyéí idécanáami néemíaca Pablo iináwaná, yá máini báawaca nawàwa ìwalíise. Yá nadàbaca néemíanícawa cachàiniiri iyú, néemíanícawa mamáalàacata: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáísàatúa Artemisaca, wía Efeso ìyacàlená mìnánáí!” còi néemíanícawa mamáalàacata.

²⁹ Yá manùbéeyéí wenàiwica napíacawa néemíaca nasàna àta máiwitáiseacataléta madécaná Efeso ìyacàlená mìnánáí. Yá náibàaca Gayo, Aristarco nacáí, níái Pablo yàacawéeyéináca, Macedonia yàasu cáli néeseéyeyéica. Yá napíacawa nawatàidaca nía manuiri nàwacáidacàalu irìculéwa, iyéerica Efeso ìyacàlená irìcu. ³⁰ Néese Pablo iwàwacaté iwàlùacawa néré icàlidacaténáni manùbéeyéí wenàiwica irí. Quéwa áibanáí yeebáidéyeyéica Jesús itàacáí càmita nabatàa Pablo iwàlùacawa néré. ³¹ Aibanáí nacáí, Asia yàasu cáli icuèrinánáica, Pablo yàacawéeyéináca nía, nabànùaca tàacáisi Pablo irí isutácáténá íicha wawàsi manuísíwata ipíchanaté iwàlùacawa néré. ³² Yá nàwacáidacàalu irìcu abénaméeyéí néemíanícawa nàyaca abéeri wawàsi. Aibanáí nacáí néemíanícawa nàyaca áiba wawàsi nacáí máiwitáiseacáiná nía canánama meedá. Manùbéeyéí nèewi càmita náalíawa cainápinácaalí wawàsi ìwali nàwacáidáyacacatéwa. ³³ Néese abénaméeyéí judío ìyeyéyeyéica néeni náibàaca nawesíaca asiali ípídenéeri Alejandro, ibàlùacaténáwa macáí wenàiwica yàacuésemi. Yá áibanáí wenàiwica nacàlidacani Alejandro irí. Néese yáí Alejandro yúucaca icáapiwa manùbéeyéí wenàiwica irí masànacaténá nía, Alejandro iwàwacáinaté icàlidaca judiónáí iináwaná ìwali manùbéeyéí wenàiwica irí náalíacaténáwa canácasa judiónáí imàníiri ibáyawanáwa. ³⁴ Quéwa idécanacáita manùbéeyéí wenàiwica náalíacawa judíocani, yáí Alejandroca, yá nadàbaca néemíanícawa. Pucháiba hora néemíanícawa mamáalàacata macáita namanùbaca iyúwa abéeri isàna iyú. Náimaca:

“¡Cayábéechúaca wàasu cuwáísàatúa Artemisaca, wía Efeso ìyacàlená mìnánáí!” còi náimaca néemíanícawa mamáalàacata. ³⁵ Néeseté áiba Efeso ìyacàlená mìnánáí icuèriná iwàwaca icàlidaca nalíni. Idécanáami masànaca imànica nía, yá íimaca nalí: “Píacué Efeso mìnánáica. Macáí èeri mìnánáí náalíacawa wàyacàle Efeso iináwaná, wía icuèyeyéica cayába templo wasutácàalu wíawawa wàasu cuwáísàatúa Artemisa íichawa, náalía nacáíwa wacùaca Artemisa uénáíwanámi,

yáara náiméerica ìwali yúuwèericasawa chènuniise bàaluité cuwáinái yàasu cáli ícha. ³⁶ Macái èeri mìnánái náalíacawa báisícáni, íná matuíbanáicué pía. Picácué máiwitáise píawa, pimànicáichacué wawàsi máiwitáiséeri iyú. ³⁷ Níacáiná aslanáica pitéeyéicuéca aléi, càmita nayéedùu wawàsi irìcuíse, yáara wasutàcàalu wíawawa Artemisa ícha, càmita nacái natàaní báawéeri iyú ùwali. ³⁸ Yái Demetrioca, áibanái nacái íbaidéeyéica yáapicha nawàwacaalí nacháawàaca naináwaná ìwali jueznái irí, yá ìyaca jueznái yéemièripiná nataacái. Macáita náalimá nacháawàayacacawa machàcaníiri iyú yàcalé íiwacanánái irí. ³⁹ Piwàwacaalícué áiba wawàsi, yá iwàwacutácué pisutáca náicha wawàsi níara yàcalé íiwacanánáica, nàwacáidáyacapínacaalíwa, càide iyúwa wacuèrinánái romanonái ichùullaná wamànica. ⁴⁰ Máiníiri báawaca yái pimàníricuécá chái. Cawàwanáta romanonái icháawàaca waináwaná ìwali, wía Efeso ìyacàlená mìnánáica, náimapiná wamànica ùwicái wacuèrinánái romanonái ípunitawa. Náiwacanánái yéemiacaalí càinácaalícué pimàníiná chái bàwina, yásí nasutá néemiawa núawa cánácué yéewaná pimàni máiní máiwitáiséeri iyú. Càmita núalimápiná nucàlidaca nalíwani”, íimaca yái yàcalé icuèrináca. ⁴¹ Néese yái yàcalé icuèriná idécanáami icàlidaca nalíni, yá ichùullaca nèepùacawa. Néese macáita namusúacawa nàwacáidacàalu irìcuísewa, yá nàaca náichawáaca, nèepùacawa nacapèe néréwa.

20

Viaje de Pablo a Macedonia y Grecia

¹ Idécanáamité imáalàacawa yái Efeso ìyacàlená mìnánái imàníináca máiwitáiséeri iyú, yá Pablo imáidaca yàataléwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itaacái, yàalàacaténá nía. Néese idécanáami ichàiniadaca nawàwa, yá yàacawa náicha Macedonia yàasu cáli nérépiná. ² Pablo ipáchiaca macái yàcalé imanùbaca iyéeyéica Macedonia yàasu cáli ínata. Yá ichàiniadaca nawàwa manuísíwata, yàalàaca nía déecuiri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús itaacái. Néese Pablo yàanàaca Grecia yàasu cáli néré. ³ Yá iyamáacawa néré máisiba quéri. Néeseté mawiénica yéenáiwana iwàlùanápínátéwa nave iriculé yàacaténáwa manuíri úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Yá yéemiaca judionái iináwaná naináidáanáwa namàníinápiná irí báawéeri. Iná iwènúadaca íiwitáisewa, yá ínáidacawa yèepùanápínátéwa cáli ínatabàa, ichàbacaténáwa àniwa Macedonia yàasu cáli ínatalé. ⁴ Nàa nacáiwá yáapicha áibanái ípidenéyeyéi: Sópater, yái Pirro ìrica, Berea ìyacàlená mìnali; Aristarco nacái, Segundo nacái, níái pucháiba asianáica Tesalónica ìyacàlená mìnánáica; Gayo nacái, Derbe ìyacàlená mìnalica; Timoteo nacái; Tíquico

nacái, Trófimo nacái, níái pucháiba aslanáica Asia yàasu cáli néeseyéica. ⁵ Níái aslanáica nàacatéwa wapíchalépiná, wía Pablo, núa Lucas nacái, nacùacaténá wàanàaca Troas ídalutalená néré. ⁶ Néese idécanáamité ichàbacawa Pascua yàasuná culto, judiónái iyáacaalíté pan càmiri idènia levadura, yáté wàacawa Filipos ídalutalená ícha manuíri úni yáacubàa nave irìcu. Néese báiúnaca èeri idénáami, mapisáináami àniwa, yá wàanàaca níái wáapichéeyéicawa Troas ídalutalená néré. Yá wayamáacawa néré siete èeri.

Visita de Pablo a Troas

⁷ Néeseté domingo irìcu, wàwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéyéica Jesús itàacái wawacùacaténá wàwaliwáaca pan, yái Santa Cena. Yá Pablo icàlidaca nalí. Iwàwacutápináté Pablo yàacawa náicha mapisáita, íná icàlidaca nalí àta bamuchúamicataléta catá. ⁸ Wàwacáidáyacacatéwa abéeri imàdàaná iriculé iyéerica chènunibàa cáli inàni ícha. Nàyaca néré madécaná lámpara ipucuèyéicawa nacamalá piná. ⁹ Néese abéeri ùuculliri ípidenéeri Eutico yáawinéeriwa iyaca ventana irìcu. Pablo itàanicáiná mamáalàacata, yá cadapùleca báawanama yái ùucullirica. Yá íimáca íchawa yáawinacawa. Néese icaláacawa ventana irìcuíse, máisiba pisoíri ichènunica. Yá yéetácawa. ¹⁰ Pablo iricùacawa ùuculliri yàatalé. Néese Pablo yáawia íicáidaca ùucullirimi irí, yá Pablo yeedácani yùucutaléwa. Yá íimaca nalí níái yeebáidéyéica Jesús itàacái:

—Picácué cáalu pía. Cáucani —íimaca yái Pabloca.

¹¹ Néeseté Pablo yèpùa iwàlùacawa nàwacáidacàalu iriculé chènuniréerica. Yá iwacùaca nalí pan, yái Santa Cena, iyáaca iyáacaléwa náapicha nacái, yá Pablo icàlidacaté nalí mamáalàacata, àta amalácataléta wawicáu. Néese yàacawa náicha. ¹² Néese yái ùucullirica, yèpùacawa yéénánái yáapichawa, icáucàacáinatéwa, íná yéewa casímáica nawàwa manuísíwata.

Viaje desde Troas a Mileto

¹³ Néeseté wàacawa Pablo ipíchalépiná. Wàacawa nave irìcu manuíri úni yáacubàa àta wàanàacatalétaté Aso ídalutalená néré wáipunitáidacaténá Pablo néré càide iyúwaté iwàwáaná, iwàwacáinaté yàacawa néré cáli ínatabàa. ¹⁴ Wàanàaca Pablo Aso ídalutalená néré, yá iwàlùacawa wàatalé nave iriculé. Yá wàacawa manuíri úni yáacubàa Mitilene ídalutalená néré. ¹⁵ Néeseté wàacawa Mitilene ícha. Wàacawa abé èeri manuíri úni yáacubàa. Néese wàacawa mawiénita Quío yàasu iwàwata irí. Néese mapisáita àniwa wàanàaca Samos ídalutalená néré, idécanáamité wayamáidacawa Troguilio ídalutalená néré. Néese mapisáita àniwa wèepùa wàacawa. Yá wàanàaca Mileto ídalutalená néré. ¹⁶ Càité wèepunícawa càmicáinaté Pablo iwàwa idècuniacawa manùba èeri Asia yàasu cáli ínata. Càmitaté

nacái iwàwa yàacawa Efeso iyacàlená néré. Néese, iwàwacaté yàanàaca caquialéta Jerusalén iyacàlená néré iwàwacáinaté iicáca náapicha judíonái yàasu culto ípidenéerica Pentecostés.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

17 Idècunitàacá Pablo iyaca Mileto ídalutalená néré, yáté ibànùaca tàacáisi Efeso iyacàlená néré imáidacaténá ancianonái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Efeso iyacàlená mìnánái. 18 Idécanáamité ancianonái nàanàaca yàatalé, yá Pablo íimaca nalí: “Píalíacuécawa nuináwaná ìwali, càinácaalíté nùyacuéca pèewi èeri imanùbaca nùanàacatáiseté Asia yàasu cáli ínatalé àta siùca nacáide. 19 Macái èerité nùyaca pèewi íbaidéeri Wáiwacali irípiná. Càmitaté cachàini nuicáca núawawa. Máini achúmacaté nuwàwa nàwali níara càmiíyecaté yeebáida Wáiwacali itàacái. Nùuwichàacaté nacáiwa cáiwíiri iyú judíonái nawàwacáinaté imànica nulí báawéeri. 20 Ewitaté nùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta càmitaté numáisanà píchacué tàacáisi iyúudèeripínacuécaté pía, ibatàa abéeri tàacáispináta idècunitàacá nucàlidacuéca píriní nàwacáidacàalu néré, nacapèe irícu nacái. 21 Nùalàacaté níara judíoca, càmiíyéi judío nacái. Núumacaté nalí iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná neebáidáanápiná nacái Wáiwacali Jesús itàacái. 22 Iná siùcade nùacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Espíritu Santo idéca ichùuliaca nùanápináwa néré, càmita quéwa núalíawa càinápinácaalí namànica nulí néré. 23 Núalíacáitawa abéeri wawàsi. Yàcalé imanùbaca Espíritu Santo icàlidaca nulíni náucáanápiná núa presoíyéi ibànàliculé, nùuwichàanápiná nacáiwa madécaná yàawiría. 24 Quéwa càmita nuicá nucáucawa iyúwa máiníri cawènica nulí. Abéerita nuwàwacáita numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa casíimáiri iyú, yái nuíbaidacalécawa Wáiwacali Jesús ichùulíerica numànica, nucàlidáanápiná tàacáisi wenàiwicanái irí, yái cayábéeri tàacáisi íméerica cáinináca Dios iicáca wenàiwica.

25 “Siùcade núalíacawa báisíiri iyú càmitacué piicá núa quirínama, píacué nucàlidéeyéicaté irí yái tàacáisica icàlidéerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. 26 Iná siùcade nuwàwacué nucàlidaca píriní, canáca nubáyawanácué píwalíise, péetácaalícuéwa píbáyawaná yáapichawa, nùalàacáinatécué pía. 27 Nucàlidacatécué píri macái tàacáisi Dios iwàwéericuécawa píalíacawa ìwali; càmitacué nubàa píicha tàacáisi, ibatàa abéeripináta, càmitacué nubàa píichani. 28 Iná piicácué píichawa cayába, picùacué píiwitáisewa báawéeri ícha. Picùacué nacái macáita níara yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa piyacàle nérécué, yácáiná Espíritu Santo imàacacué picùaca Dios yàasu wenàiwica Dios iwènièyecaté Iiri íiraná iyúwa. 29 Núalíaca nacáiwa nùacanáamiwa píchacué,

yási áibanái nàanàaca pìataléué iwàwéeyéica iwènúadacuéca pìiwitáise Wáiwacali íchawa càide iyúwa caluéyéi cuwèesi lobo namáalàidacaalí ovejanái. ³⁰ Abénaméeyéi péenácué, áiba èeriwa néewáidaca wenàiwicanái nachìwa báawéeri iyúwa, nachìwáidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacaténáwa cachìwéeyéi yáapicha. ³¹ Iná piicácué píchawa cayába. Piwàwalicué cayába nùalàacatécué pía máisiba camuí èeríapi, táiyápi nacái. Nùalàacatécué pía macáita manuísíwata, nuícháanicaté nacái piwalicué.

³² “Siùcade nuénánái numàacacué Dios icùaca pía, péewáidáanápínácué nacáíwa tàacáisi ìwali, yái nucàlidéericatécué pírí ímérica cáinináca Dios iicáca èeri mìnánái. Dios itàacái yáalimácué ichàiniadaca pìiwitáise Dios ìwali, yáalimácué nacái imàacaca pialíacawa cayába ìwali yái cawènírica Dios yèeripínácuéca píríwa áiba èeriwa, náapicha macáita yàasu wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. ³³ Càmitaté nuwàwa nùasupínáwa áibanái yàasu plata, nabàle nacái. ³⁴ Píalíacuécawa nuíbaidacaté cachàiníri iyú nucáapi iyúwa nuwènicaténáté càinácaalí wawàsi wamáapuèricaté, núa nacái, núapichéeyéi nacái. ³⁵ Nucàlidacatécué pírí càiripínáta iwàwacutáanácué wáibaidaca, wayúudàacué nacái catúulécanéeyéi wenàiwica. Piwàwalicué Wáiwacali Jesús itàacái. Yá íimacaté walí: ‘Casíimái cachàini wía wàacaalí áibanái írì yái namáapuèrica, ícha yái nàanáca walí cawèníri’, càité íimaca yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pabloca.

³⁶ Idécánáami Pablo icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa yùululì ipùata iyúwa. Yá isutáca Dios ícha náapicha. ³⁷ Néese macáita náicháanica achúmaca nawàwa Pablo yàacáinatéwa náicha. Yá asianái nàanalícuca Pablo nasùsùa nacái inàni ìwali, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, namàacacaalí yèepùacawa náicha wenàiwica cáininéeri naicáca. ³⁸ Yá máini achúmaca nawàwa Pablo íimacáinaté nalí càminápináté yèepùa iicáca nía quirínama. Néese nàaca nàacawéeridaca Pablo àta nàanàacataléta nave néré.

21

Viaje de Pablo a Jerusalén

¹ Wàacanáamitéwa náicha níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wawàlùacawa nave iriculé. Néese wàacawa manuírì úni yáacubàa machacànita Cos yàasu iwàwata nérépiná. Néese mapisáita àniwa wàacawa Rodas yàasu iwàwata néré. Néese wàacawa Pátara ídalutalená néré. ² Néese idècunitàcá wàyaca Pátara ídalutalená néré, yáté wàanàaca nave yèericawa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Yá wawàlùacawa iriculé. Yá wàacawa náapicha. ³ Wàacawa manuírì úni yáacubàa, yá waicáca Chipre yàasu iwàwata. Yá wàacatéwa yéewápuwáise ícha àta

wàanàacalétaté Siria yàasu cáli néré. Yá wawàlùacatéwa Tiro ídalutalená néré iwàwacutácáinaté nave imàacaca yàasusi néré. ⁴ Néese Tiro iyacàlená néré wacutáca áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wayamáacawa náapicha néré siete èeri. Espíritu Santo icàlidacaté nalí Pablo yùuwichàanápínatéwa Jerusalén iyacàlená néré, íná nasutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa néré. ⁵ Quéwa idécanáami wayamáacawa néré siete èeri, yáté wàacawa náicha. Macái níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nàacawéetúanái nacái, néenibe nacái, nàacawéeridacaté wía yàcalé ícha. Néese wabàlùacawa wàului ipùata iyúwa càina ínatalé wasutácáténá wíawawa Dios ícha néré. ⁶ Néese wacàlidacaté nalí wàanápínáwa náicha. Yá wawàlùacawa nave iriculé. Nèepùacawa nacái nacapèe néréwa.

⁷ Yá wàacatéwa Tiro ídalutalená ícha manuíri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Tolemaida ídalutalená néré. Yáté wadéca wamáalàidaca wèepuníináwa manuíri úni yáacubàa. Wàanàacaté Tolemaida iyacàlená néré, yá watàidaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái. Yá wayamáacawa náapicha abé èeri. ⁸ Néeseté mapisáita àniwa Pablo, wía nacái yèepuníiyéicawa yáapicha, wàacawa náicha cáli ínatabàa. Néese wàanàaca Cesarea iyacàlená néré. Yá wawàlùacawa Felipe icapèe iriculé, yái icàlidéerica Wáiwacali itàacái áibanái irí. Yái Felipe abéeri néená níai sietéeyéica imanùbaca díaconoca, iyúudèeyéicaté apóstolnái quéecháwanáimi Jerusalén iyacàlená irícu. Yá wayamáacawa Felipe yáapicha. ⁹ Yái Felipe idèniacaté báinúaca yéenibe inanáwa maníriyéi. Níai inanáica, profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliúise. ¹⁰ Wayamáacatéwa néré máisibáwanái èerita, yá áiba profeta yàanàaca néré, Judea yàasu cáli néeséeri ípidenéeri Agabo, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliúise. ¹¹ Idécanáami Agabo yàanàaca wàatalé, yá yeedáca Pablo yàasu cinturón. Néese yái profeta Agabo idacùaca yàabàliwa, icáapi nacáiwa Pablo yàasu cinturón iyú. Yá Agabo íimaca walí:

—Espíritu Santo íimaca: Níara judío Jerusalén iyacàlená mìnánáica idacùapíná yái cinturón íiwacalica presocaténá namànicani, namàacacáténá càmiyéi judío yùuwichàidacani —íimaca yái profetaca.

¹² Wéemlàcáináni, níai nacái Cesarea iyacàlená mìnánáica, íná wasutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa Jerusalén iyacàlená néré. ¹³ Néese Pablo íimaca walí:

—¿Cánacué pícháani? ¿Cánacué piwàwa cáaluca pimànica núa? Nudéca nuínáidacawa numàacáanápíná nadacùaca núa, nanúacáténá nacái núa Jerusalén iyacàlená néré Wáiwacali Jesús iwàlúise, Dios iwàwacaalí càì namànica —íimaca yái Pabloca.

14 Yá càmita wáalimá wawènúadaca Pablo íiwitáise, íná masànaca wía. Wáimacáita walíwáaca:

—Wasutácué irí Wáiwacali íchawa imàníinápíná irí càide iyúwa Dios iwàwáaná —wáimaca.

15 Néese wachùniaca wàasuwa wàacaténáwa. Yá wàacawa Jerusalén iyacàlená néré. 16 Nàa nacáíwa wáapicha abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái Cesarea iyacàlená néeseeyéi. Wàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré, yá natéca wía Mnasón icapèe néré, abéeri asíali béerína yeebáidéericaté Jesús itàacái madécaná camuí. Yá wayamáacawa yáapicha néré.

Pablo visita a Santiago

17 Idécanáamité wàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, néese níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàidaca wía casímáiri iyú. 18 Néese mapisáita àniwa Pablo yàacawa wáapicha wapáchiacaténá Santiago. Nàyaca nacái néré macáita ancianonái, icuèyéica Jerusalén iyacàlená mìnanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. 19 Yá Pablo itàidaca nía. Néese icàlidaca nalíni éeréeri iyú macáita yái Dios imàníiricaté càmiíyéi judío yèewi Pablo icàlidacaalíte nalí Wáiwacali itàacái. 20 Níai ancianoca idécanáami néemiacani, yá nàaca Dios irí cayábéeri. Néese náimaca Pablo irí:

—Uwé, wéenásàiri, péemìa cayábani, píalíacawa madécaná mìl namanùbaca judíonái neebáidaca Jesús itàacái. Yá macáita náimaca mamáalàacata iwàwacutáanása wía judíoca wamànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi imànica, éwita weebáidacáaníta Jesús itàacái. 21 Níai judíoca yeebáidéeyéica Jesús itàacái nadéca néemíaca áibanái cachìwéeyéi icàlidaca piináwaná ìwali péewáidacasa macái judíonái iyéeyéica áiba cáli nayamáidáanápíná namànica càide iyúwa profeta Moisés ichùulianáté. Náimaca píalàacasa judíonái ipíchaná namànica circuncisión néenibe asíanái iríwa, ipíchaná nacái namànica càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, náimaca. 22 ¿Càinásica wamàni? Báisíta néemíapíná piináwaná ìwali pianàaná aléi Jerusalén iyacàlená irìculé. 23 Cawàwanáta cayábaca pimànicaalí càide iyúwa wàalàaná pía. Nàyaca wèewi cháí báinúaca asíanái iwàwacutéeyéica íibaidaca Dios irípiná càide iyúwaté nacàlidáaná irí. 24 Pité nía píapichawa pimànicaténá náapicha culto càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, masacàanápínácué judíonái iicáca pía, piwàlùanápínácuéwa templo irìculé. Piwènià nacái nalípiná pírái nawàwacutéerica namáacaca ofrenda iyú sacrificio piná templo néré. Yásí náalimá nadalúaca náiwita íbáináwa, náasáidacaténá nadéca namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná. Càita macái judíonái náalíapínáacawa càminápiná báisíiri yái néemíericaté piináwaná ìwali pimànicáiná machacàníiri iyú

càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wamànica, wía judíoca. ²⁵ Quéwa watànàacaté cuyàluta càmiyéi judío irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacaténáwa càmita iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wamànica wía judíoca. Abéerita iwàwacutá càmita nayáa iinási áibanái imàaquéerica ídolo irí iyúwa sacrificio, yái cuwáiná yéenáwanáca. Iwàwacutá nacái càmita nayáa irái. Iwàwacutá nacái càmita nayáa iinási càmirica íraná imusúawa ícha. Iwàwacutá nacái càmita naimá áiba wenàiwica yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmirica nacái nanìrisíwa —íimaca yái Santiagoca.

Arrestan a Pablo en el templo

²⁶ Néeseté mapisáita àniwa Pablo itéca níai báinúaca aslanáica. Imànica náapicha culto nacáiri, nàapida náichawa nacái càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná masacàanápíná judiónái iicáca nía. Néese iwàlùacawa templo iriculé icàlidacaténá sacerdotenái irí càiná èeri irìcucaalípináté namàalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, natécatáipínacaté nàasu ofrendawa namàacacaténá Dios iríni sacrificio piná.

²⁷ Iwàwacutácaté nacùaca siete èeri. Batéwacaalíté namàalàacawa níai sieteca èeri, namàacacatáipínaté píraí ofrenda iyú, yá Pablo iyaca templo irìcu. Abénameeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi naicáca Pablo templo irìcu. Yá natàaníca báawéeri iyú Pablo iwali báawacaténá namànica áibanái wenàiwica íiwitáise calúanápíná naicáca Pablo, níai wenàiwica iyéeyéica templo irìcu. ²⁸ Càité judiónái néemíanícawa wenàiwicanái irí: “¡Píacué israelitaca, piyúudàacué wía! Yái asialiquéi yèepunìriwa macái cáli, yéewáida yèepunícawa macái wenàiwica báawacaténá naicáca wía, wía judíoca. Yéewáidaca nía nacái náináidacaténáwa báawéeri iyú Dios itàacái iwali, profeta Moisés itànèericaté. Yéewáidaca nacái báawáanápíná naicáca templo. Idéca nacái itéca càmiyéi judío aléi templo iriculé casacàacaténá imànica templo Dios ícha, yái Dios yàasu templo masaquéerica”, náimaca Pablo iwali.

²⁹ Càité nacháawàaca Pablo iináwaná iwali, naicácáinaté Pablo Jerusalén iyacàlená irìcu, Trófimo yáapicha, Efeso iyacàlená mìnali, càmirica judío. Iná nayúunáidaca Pablo itécaté yáapichawa Trófimo templo iriculé.

³⁰ Iná madécaná wenàiwica nàanàaca napiacawa, néemíanícawa, máiwitáiséeri iyú, níai Jerusalén iyacàlená mìnánái manùbéeyéica. Yá náibàaca Pablo nawatàidacani templo irìcuise. Idécanacáita namusúadacani, yá áibanái nabàliaca ícha templo inùma imanùbaca. ³¹ Idécunitàacá nanúacani, yá romanonái yàasu úwi íiwacalíná yéemiaca

naináwaná namànicasa máiwitáiséeri iyú, níái Jerusalén ìyacàlená mìnánái macáita. ³² Yá ráunamáita itéca yàasu úwináwa, náiwacanánái yáapichawa, yá nalicúa naplacawa wenàiwicanái yèewiré. Níái manùbéeyéi wenàiwicaca, naicácanacáita úwi íiwacaliná, yàasu úwinái yáapichawa, yá nayamáidaca nanúadáidaca Pablo. ³³ Néese úwi íiwacaliná yàacawa nàatalé, yá íibàaca Pablo. Yá ichùullaca úwinái nadacùaca Pablo pucháiba cadena iyú. Néese úwi íiwacaliná isutáca yéemìawa nía cawinácaalíni, cainácaalí báawéeri nacái imànica yái Pabloca. ³⁴ Quéwa níái wenàiwicaca abénaméeyéi néemíanícawa nacàlidaca abéeri wawàsi. Aibanái yéemíanícawa nacàlidaca nàasu wawàsita nacáwa áibalé áiba íicha. Yái úwi íiwacalináca càmita asái yéemiacani, namànicáiná madécaná nasànawa. Yá ichùullaca yàasu úwináwa natéénápiná Pablo nacapèe iriculéwa. ³⁵ Nàanàaca escalera néré, úwinái icapèe yàasu yàawa iriculé, yá iwàwacutáca úwinái iwáacutáidaca Pablo nacùacaténá náichani, níái manùbéeyéi caluéyeyéi wenàiwicaca, iwàwéyeyéica inúacani. ³⁶ Nàacáináwa Pablo yáamiwáise néemíanícawa mamáalàacata: “¡Pinúacuéni!” náimaca néemíanícawa.

Pablo se defiende delante de la gente

³⁷ Batéwa úwinái iwàlùadaca Pablo nacapèe iriculéwa, quéwa Pablo itàaníca griego itàacái iyú úwi íiwacaliná irí. Pablo íimaca irí:

—¿Càmitasica pimàaca nutàaníca píapicha abéeri wawàsi? — íimaca yái Pabloca. Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí:

—Càmita núalía píalía pitàaníca griego itàacái iyú. ³⁸ Nuyúunáidacáita píaca Egipto yàasu cáli néeséeri, yái itéericaté báinúaca mil namanùbaca asianái inuéyeyéica wenàiwica manacúali yùuculé caináwàiri imànicaténá úwi romanonái yàasu gobierno íipunita —íimaca. ³⁹ Néese Pablo íimaca irí:

—Judíocata núa. Numusúacatéwa Tarso ìyacàlená irícu, yái yàcalé máiniiri cachàinica Cilicia yàasu cáli íinatéerica iyaca. Pimàni nulí cayábéeri, pimàaca nucàlidaca nalíni, níái wenàiwicaca —íimaca yái Pabloca.

⁴⁰ Néese úwi íiwacaliná imàacaca Pablo itàaníca. Iná Pablo ibàlùacawa escalera íinata. Yá yúucaca icáapiwa nalí, masànacaténá nía, níái manùbéeyéi judíoca. Néese idéca masànaca nía, yá icàlidaca nalíni natàacái iyú, hebreo iyú.

22

¹ Pablo íimacaté nalí: “Péemiacué, nuénánái, siùcade nucàlidacué pirí nuináwanáwa”, íimaca nalí yái Pabloca.

² Idécanacáita néemíaca itàaníca natàacái iyú, hebreo iyú, yá masànata cachàiniwanái nabàlùacawa néemíaca irí. ³ Íimaca nalí àniwa yái Pabloca: “Judíoca núaquéi. Numusúacatéwa

Tarso iyacàlená irìcu, Cilicia yàasu cáli íinata. Quéwa nudàwinàacatéwa cháí Jerusalén iyacàlená néeni. Gamaliel yéewáidacaté núa. Nuéwáidacatéwa macáí tàacáisi ìwali Dios ichùulièricaté iyú wàawirináimi. Máini nuwàwaca numànica iyúwa Dios iwàwáaná càide iyúwa píacué siùcade. ⁴ Bàaluité numànica ùwicáí náipunita, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacáí. Nubànùacaté nía yéewacaténá úwináí inúaca nía. Nudacùacaté nía, asianáí, inanáí nacáí yéewacaténá úwináí itéca nía presoíyéí ibànaliculé. ⁵ Sacerdote íiwacaliná, nía nacáí Jerusalén iyacàlená íiwacanánáí macáita náalimá nacàlidaca nuináwaná ìwali nuedácaté náicha cuyàluta judiónáí yéewáidacàalu íiwacanánáí irípiná, iyéeyéicaté Damasco iyacàlená irìcu. Nùacatéwa néré nuíbàacaténá nía presoíri iyú nutécaténá nía Jerusalén iyacàlená nérépiná nàuwichàacaténátéwa, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacáí”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta su conversión

⁶ Pablo íimaca nalí àniwa: “Nùacatéwa àyapulicubàa Damasco iyacàlená nérépiná, yá machacànicaalíté èeri nùyaca mawiénita Damasco irí, yáta camalási chènuníiséeri icànaca núa cachàiníiri iyú. ⁷ Inaté núuwàacawa nullacawa nucalùniwa cáli íinatalé. Néese nuémìaca tàacáisi chènuníise. Yá íimaca nulí: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?’, íimaca nulí. ⁸ Néese nusutáca nuémìawani: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacali?’ núumaca irí. Yá tàacáisi íimaca nulí: ‘Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica núaquéí, yái piùwidéerica pimànica’, íimaca nulí. ⁹ Aibanáí núapichéeyéica naicáca camalási, íná cáaluca nía. Càmita quéwa neebá tàacáisi itàaníríca núapicha. ¹⁰ Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, ¿càiná iwàwacutá numànica?’, núumaca irí. Yá Wáiwacali íimaca nulí: ‘Pimichàawa, pianáwa Damasco iyacàlená irìculé; néréerica nacàlidaca piríwani macáita iwàwacutéeripiná pimànica’, íimaca nulí. ¹¹ Yái camalásica matuícate imànica núa, íná núapichéeyéica natéca núa nucáapi ìwaliwa, yá wàanàacaté Damasco iyacàlená irìculé.

¹² “Iyacaté néré áiba asìali íipidenéeri Ananías. Níara judíoca iyéeyéica Damasco iyacàlená irìcu, natàanicaté cáimiétaquéri iyú Ananías ìwali, cáalíacáiri iyúcáiná yeebáidaca Dios itàacáí, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse. ¹³ Yá Ananías yàanàacaté nùatalé iicácaténá núa. Yàanàacaté itàidaca núa cayábéeri iyú. Yá íimaca nulí: ‘Nuénàsàiri Saulo, catuíca píawa’, íimaca nulí. Yáta catuíca núa. Yáté núalimá nuicácani, yái Ananíasca. ¹⁴ Néese íimaca nulí: ‘Yái Diosca, wàawirináimi yeebáidéericaté itàacáí, idéca yeedáca pía píalíacaténáwa càinácaalí iwàwáaná pimànica. Idéca imàacaca piicáca Jesús, yái mabáyawanéerica. Idéca imàaca nacáí péemiaca Jesús itàníca píapicha. ¹⁵ Iná picàlida macáita èeri

mìnanái iríwani, yái piiquéerica, yái péemièrica nacái. ¹⁶ Siùcade picá pidècuníawa. Pimichàawa, pibautizáanáwa, pisutá píawawa Wáiwacali ícha imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná ícha', càité Ananías ímaca nulí", ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los no judíos

¹⁷ Néeseté Pablo ímaca nalí àniwa: "Nuèpùacanámítéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá nùacatéwa templo iriculé nusutácaténá núawawa Dios ícha. ¹⁸ Idècunitàacá nusutáca Dios ícha, yá nuicáca Wáiwacali yéenáiwanási nacáiri iricuíse. Yá ímaca nulí: 'Pèepùawa Jerusalén iyacàlená ícha caquialéta, càmicáiná neebáidapíná piríwani, yái picàlidéerica nunùmaliuíse', ímaca yái Wáiwacalica. ¹⁹ Néese núumaca irí: 'Nuíwacali, náaliacawa nuináwaná iwali nùanátéwa néewáidacàalu imanùbaca iriculé, yáté nuibàaca nutéwa wenàiwica presoíyéi ibànaliculé, níái yeebáidéeyéica pitàacái. Nuchùuliacaté nacái úwinái icapèedáidaca nía. ²⁰ Nanúacaalíté Esteban íba iyú, yái icàlidéericaté tàacáisi pinùmaliuíse, yá nubàlùacatéwa néeni abédanamata nacái nuíwitáise náapicha, nucùacaté nacái nàasu ruana nacáiri, níara inuéyéicaté Esteban', càité núumaca Wáiwacali irí. ²¹ Quéwa Wáiwacali ímaca nulí: 'Píawa, nubànucáiná piacawa déeculé picàlidacaténá nacái nuináwaná iwali càmiyéi judío irí', càité ímaca nulí yái Wáiwacalica", ímaca yái Pabloca.

Pablo en manos del comandante

²² Néemiàcanacáita yái Pablo icàlidéerica càmiyéi judío iwali, yá càmita quirínama judionái yéemiàca Pablo iríni. Néese nadàbaca néemiánicawa cachàiniiri iyú Pablo iwali. Náimaca néemiánicawa: "¡Pinúacuéni, yái asàlica! ¡Cayábéerica yéetácawéi!" náimaca néemiánicawa. ²³ Idècunitàacá néemiánicawa, yá nacusúa nàasu ruana nacáiriwa, náucaca nacái cáli ichùmálé chènuniré, máinicáiná calúaca nía. ²⁴ Iná úwi íiwacaliná ichùullaca úwinái itéca Pablo nacapèe iriculéwa. Yá ichùullaca nacapèedáidaca Pablo cabèesi iyú, icàlidacaténá nalí iináwanáwa, báisiri iyúta, náaliacaténáwa cáná yéewa wenàiwicanái néemiánicawa Pablo iwali. Uwi íiwacaliná càmitaté yáaliíwa càmicáiná yéemià hebreo itàacái, yái tàacáisi Pablo icàlidéericaté iyúni wenàiwicanái irí. ²⁵ Quéwa, idècanáami úwinái nadacùaca náichawa Pablo nacapèedáidacaténáni, yá Pablo ímaca áiba capitán irí ibàluèricawa néeni. Pablo ímaca capitán irí:

—Báawéeriquéi picapèedáidáanáciuca núa, romanosàiricáiná núa, càmiricáwaca juez yéemià icàlidáaná iináwanáwa —ímaca yái Pabloca. ²⁶ Iná capitán yàacawa úwi íiwacaliná yàatalé. Ímaca irí:

—Cayába, picá pimàni irí báawéeri, yái asìalica. Romanosàiriquéi —íimaca.

²⁷ Néese, úwi íiwacaliná yàacawa Pablo yàatalé, isutácaténá yéemiawa Pablo. Yá íimaca Pablo irí:

—¿Báisí romanosàirica pía? —íimaca. Néese Pablo íimaca irí:

—Báisíta, núaquéi —íimaca yái Pabloca. ²⁸ Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí àniwa:

—Iwàwacutácaté nupáyaidaca madécaná plata iyú, namàacacaténáté romanosàirica núa —íimaca. Quéwa Pablo íimaca irí:

—Emperador imànicaté cayábéeri nusèenáimi judiónái irí, imàacacaté romanonáica nía. Càicata romanonái ìiricata núaquéi, íná yéewa romanosàirisíwacata núa —íimaca yái Pabloca.

²⁹ Níái úwinái idacuèyéicaté Pablo nacapèedáidacaténáni, néemiácáiná iináwaná romanosàiricani, yá nèepùacasíwa Pablo íicha. Yá nacái cáaluca úwi íiwacalináca, ichùullacáináaté úwinái idacùacani, yái Pabloca, romanosàirica.

Pablo ante la Junta Suprema de los judíos

³⁰ Néese mapisáináami àniwa, úwi íiwacaliná iwàwacaté yéemiaca machacàníri iyú ìwali cáná yéewa judiónái icháawàaca Pablo iináwaná ìwali. Yá iwasàaca cadena Pablo íicha. Néese ichùullaca nàwacáidáyacacawa macái sacerdote íiwacanáiná, Junta Suprema nacái, níái judío icuèrinánái béeyéica. Néese itéca Pablo nàatalé, yá imàacaca Pablo ibàlùacawa nàacuésemi.

23

¹ Néeseté Pablo iicáidaca machacàníri iyú nalí níái Junta Supremaca. Yá íimaca nalí:

—Píacué nuénánái, Dios yáalíacawa nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá sùmàicaalíté núa àta siùca nacáide —íimaca yái Pabloca.

² Néeseté Ananías yái sacerdote íiwacalináca ichùullaca áiba ibàluèriwa mawiénita Pablo irí icapèedáanápiná Pablo inùma.

³ Néese Pablo íimaca irí:

—¡Dios yùuwichàidapiná píawa, pía pucháibéeri íiwitáiseca! Báisícaalí píawinawa néré péemiácaténá nuináwaná ìwali càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná, néese, ¿cáná pichùullia namànica, yái nacapèedáanáca núa? —íimaca yái Pabloca.

⁴ Néese níái iyéeyéica néré náimaca Pablo irí:

—¡Picá picuísa píichawa Dios yàasu sacerdote íiwacaliná! — náimaca. ⁵ Néese Pablo íimaca àniwa:

—Píacué nuénánáica, càmítaté núalíawa sacerdote íiwacalinácani, núalíacáináwa Dios itàcái íimaca: ‘Picácué pitàaní báawéeri iyú picuèriná ìwaliwa’, íimaca yái Dios itàcáica.

⁶ Néese Pablo yáaliaca iicáca nía, níai Juntaca. Yáaliacawa saduceonái yéenáca abénaméeyéi nèewi, fariseonái yéenáca áibanái nèewi. Iná Pablo ímaca nalí cachàiníri iyú:

—Píacué nuénánáica, fariseoca núaquéi. Fariseonáicaté nacái nùawirináimica. Nùyaca cháí presoíri iyú áibanáicáiná icháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucàidáanápiná yéetéyéimiwa wenàiwica áiba èeriwa —ímaca yái Pabloca.

⁷ Néese idécanacáita icàlidaca nalíni, yá níai fariseoca, saduceonái nacái nadàbaca néemáníca naliwáaca ùuléri tàacáisi iyú. ⁸ Níacáiná saduceoca náimaca càmítasa yéetéyéimiwa nacáucàpináwa, canása nacái ángelnái, canása nacái wenàiwica iwàwa cáuri. Quéwa fariseonái neebáidaca macáita. ⁹ Yá macáita néemáníca naliwáaca lúasi iyú. Néese abénaméeyéi fariseo yéewáidéyéi wenàiwica templo irícu namichàacawa, yá náimaca:

—Yái asiali càmíta imàni báawéeri. Cawàwanáta ángel idéca itàanáca yáapicha, càmicaalí nacái cawàwanáta wenàiwica iwàwa cáuri idéca icàlidaca irí tàacáisi —náimaca.

¹⁰ Néese, nadàbaca napéliyacacawa, yá icalùadacawa yái úwi íiwacalináca íináidacawa namàdàidáanápiná náichawáaca yèewi yái Pabloca. Iná úwi íiwacaliná ichùullaca yàasu úwináíwa nawasàanápiná Pablo judíonái íicha cachàiníri iyú. Yá úwinái itéca Pablo úwinái icapèe néré.

¹¹ Néeseté táiyápi Wáiwacali imàacaca yáawawa Pablo iicácani. Yá ímaca Pablo irí: “Picá cáalu pía, iwàwacutácáiná picàlidaca nuináwaná ìwali wenàiwicanái irí Roma ìyacàlená irícu, càide iyúwa picàlidáanácáwa nalíni cháí Jerusalén ìyacàlená irícu”, ímaca yái Wáiwacalica.

Planes para matar a Pablo

¹² Mapisáita àniwa abénaméeyéi judío abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nanúanápiná Pablo. Néese náimaca naliwáaca Dios íipidená ìwali càmínápináté nayáa nayáacaléwa, íbatàa únipiná nàira àta nanúacataléta Pablo. Náimaca Dios inúanápináté nía càmicaalí namàni càide iyúwa náimáanáté, náimacáinása càì Dios íipidená ìwali, náimaca. ¹³ Càité náimaca cuarenta ichàbaníise asíanáica. ¹⁴ Iná nàacawa sacerdote íiwacanánái yàatalé, yàcalé íiwacanánái néré nacái. Yá náimaca:

—Wadéca wamànica wawàsi wáapichawáaca Dios íipidená ìwali, Dios inúanápiná wía wayáacaalí wayáacaléwa ipíchawáise wanúaca Pablo. ¹⁵ Iná píacué, nía nacái Junta Suprema, pisutácué úwi íiwacaliná íicha wawàsi yeedáanápiná píatalé Pablo táwicha. Píimacué úwi íiwacaliná irí piwáwanácué péemíaca Pablo iináwaná ìwali quiríta cayábéeri iyú. Yásí

wacùacani wanúacaténáni ipíchawáise yàanàaca pìatalécué — nàimaca.

¹⁶ Quéwa Pablo yéenasàatúa ìiri yéemìacaté nawàwáanáté nanúaca Pablo. Yá yàacawa úwinái icapèe néré icàlidacaténá Pablo iríni. ¹⁷ Néese Pablo imáidaca capitán. Yá Pablo ímaca capitán irí:

—Pité yái ùucullirica píiwacali yàataléwa, yáara úwi íiwacalináca, iwàwacutácáiná ùuculliri icàlidaca irí wawàsi —ímaca yái Pablocá.

¹⁸ Yá capitán itéca ùuculliri úwi íiwacaliná yàatalé. Yá ímaca úwi íiwacaliná irí:

—Yái Pablo presoírca idéca imáidaca núa. Yá isutáca nuícha wawàsi nutéénápiná pìatalé yái ùucullirica. Iwàwacutása icàlidaca píri wawàsi —ímaca.

¹⁹ Néese úwi íiwacaliná itéca ùuculliri icáapi ìwaliwa, yá itécani méetàucuta áibanái ícha. Yá ímaca ùuculliri irí:

—¿Cáinásica píwáwa picàlidaca nulí? —ímaca. ²⁰ Néese ùuculliri ímaca irí:

—Abénaméeyéi judío nadéca abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nasutáanápiná píicha wawàsi píteenápiná Pablo táwicha Junta Suprema yàatalé nawàwacáinása néemíaca Pablo iináwaná ìwali cayábéeri iyú.

²¹ Picánica quéwa peebá, nadèniacáiná cuarenta ichàbaníise aslanáica icuèyéi ibàacanéri iyú nanúacaténáni. Yá nadéca namànica wawàsi náapichawáaca Dios ípidená ìwali, Dios inúanápinása nía, nayáacaalí nayáacaléwa ipíchawáise nanúaca Pablo. Siúcade nadéca nachùnìaca macáita. Abéta iwàwacutá nasutá píicha wawàsi —ímaca.

²² Néese úwi íiwacaliná imàacaca ùuculliri yàacawa ícha. Ichùuliaca ùuculliri càminápiná icàlida áibanái iríni.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

²³ Néeseté úwi íiwacaliná imáidaca pucháiba yàasu capitánwa. Yá ichùuliaca nàwacáidáanápiná doscientos namanùbaca úwi, yèeyéiwa yàabàli iyúwa, setenta namanùbaca úwi nacái yèeyéiwa caballo ínata, áiba doscientos namanùbaca úwi itéeyéica yàasu ùlibànawa. Ichùuliaca namusúacawa Jerusalén ìyacàlená ícha nàacaténáwa Cesarea ìyacàlená nérépiná a las nuevecatái catá. ²⁴ Ichùulìaca nacái nachùnìanápiná caballonái yéewacaténá Pablo yàacawa caballo ínata. Ichùuliaca macáita nacùnánápiná cayábani yái Pablocá, natéénápináni gobernador Félix yàatalé. ²⁵ Yá ibànùaca náapicha cuyàluta. Yá cuyàluta ímaca:

²⁶ “Núa, Claudio Lisias, nuwàwalica pía manuísíwata, pía máiníri cáimiétacanáca Félix gobernador. ²⁷ Níái judíoca náibàacaté yái asialica, yá nawàwacaté nanúacani, quéwa nuémíacanacáita iináwaná ìwali romanosàiricani, yá

nùacawa nàatalé nùasu úwinái yáapichawa nuwasàacaténáni judíonái ícha, yái asíalica. ²⁸ Néese nuwàwacaté núalíacawa càiná ìwalíisecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali, íná nutécani judíonái yàasu Junta yàatalé, níái judío íiwacanánáica. ²⁹ Càimeedá nacháawàaca iináwaná ìwali nàawirináimi íiwitáise ìwaliwa, quéwa càmita nàanàa ìwali ibáyawaná nanuérípiná ìwalíiseni, càmita nacái wáuquéerípináni presoíyéi ibànalículé. ³⁰ Quéwa nuémíacáinaté judíonái iináwaná ìwali náináidacatéwa nanúanápináni, íná nubànùacani pìatalé. Nudéca nacái nusutáca náicha, níara icháawèyeyéica iináwaná ìwali nàanápiná pìatalé nacalídacaténá píriní càinácaalí báawéeri wawàsi nadèniaca yáapicha. Yácata imanùbaca, núa Claudio Lisias”, ímacaté yái cuyàlutaca.

³¹ Néeseté úwinái namànicaté càide iyúwa náiwacali ichùulianaté nía. Yá needáca natéwa Pablo táiyápicáwa Jerusalén iyacàlená ícha àta nàanàacataléta Antípatris iyacàlená néré. ³² Néese mapísáita àniwa, níái úwi yèpuníyeyéicawa yàbàlì iyúwa nèepùacawa úwinái icapèe néré Jerusalén iyacàlená irículé. Aibanái úwi yèyeyéicawa caballo íinata nàaca natéca Pablo mamáalàacata. ³³ Nàanàacaté Cesarea iyacàlená néré, yá úwinái yàaca cuyàluta gobernador irí. Nachábáida nacái irí Pablo. ³⁴ Gobernador iléecanáami cuyàluta, yá isutáca yéemíawawa síisáanéericaalí yái Pabloca. Néese gobernador yéemíacáiná Cilicia yàasu cáli néeséericani, yá gobernador íimaca Pablo irí:

³⁵ —Nàanàacaalípiná níara icháawèyeyéica piináwaná ìwali, yásí nuémí piináwanáwa —íimaca. Néese gobernador ichùulíaca úwinái icùaca Pablo cayába Herodes icapèe manuírì irícu.

24

Defensa de Pablo ante Félix

¹ Néeseté cinco èeri idénáami, yaté Ananías, yái sacerdote íiwacalíná, yàanàaca Cesarea iyacàlená néré. Abenaméyeyéi Jerusalén iyacàlená íiwacanánái yàanàaca Ananías yáapicha, abogado nacái ípidenéeri Tértulo. Yá nàacawa Félix gobernador yàatalé nacháawàacaténá Pablo iináwaná ìwali. ² Néese úwinái natéca Pablo néré, yá Tértulo idàbaca icháawàaca Pablo iináwaná ìwali. Tértulo íimaca Félix gobernador irí:

—Cayábéeri píiwitáise, pía gobernador, pídeca picùaca wía cayába. Siùcade wàyaca matuíbanáiri iyú picùacáiná wía cayába, pídeca nacái pimànica madécaná cayábéeri wawàsi piyúudàacaténá wàasu cáli néeséyeyéi. ³ Iná macái wía àta alénácaalí wàyaca, wàaca pírí cayábéeri càirípináta, pía máiníiri cáimiétacanáca Félix. ⁴ Quéwa càmita wawàwa wasáiwicaca pírí wawàsi mamáalàacata, abéerita wasutáca

pícha wawàsi pimàninápiná walí cayábéeri péemianápiná wasàna quiríta. ⁵ Wadéca wáaliacawa máini báawéerica íiwitáise yái asialica. Macái cáli ínata báawaca imànica macái judío íiwitáise náapichawáaca. Yácata náiwitápu níara nazarenoca, yebáidéeyéica áiba tàacáisi méetàuculéerica wàawirináimi íiwitáise íicha. ⁶ Iwàwacaté nacái casacàaca imànica wàasu templo Dios íicha. Iná wáibàacani wàuwichàidacaténani càide iyúwa wàawirináimi yàasu tàacáisi ichùulianá wamànica. ⁷ Quéwa yáara úwi íiwacaliná Lisias iwàlùacatéwa wèewiré, yá itéca wáichani cachàiníiri iyú. ⁸ Néese Lisias icàlidacaté walí iwàwacutáanása nàanàaca platalé, níai iwàwéeyéica icháawàaca iináwaná ìwali. Quéwa píalimá pisutáca péemíawani, yái úwi íiwacalináca iyéerica Jerusalén iyacàlená irìcu, píaliacaténáwa machàcaníiri iyú ìwali yái wacháawàanàca iináwaná ìwali, yái asialica —ímaca yái abogadoca.

⁹ Càita nacái áibanái judío ibàluèyécawa néré náimaca Félix irí abédanamatasa náiwitáise nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali, ¹⁰ Néese gobernador yúucaca icáapiwa Pablo irí yáasáidacaténá imàacaca Pablo icàlidaca iináwanáwa. Yá Pablo íimaca:

—Casíimáica nuwàwa nucàlidáanápiná pirí nuináwaná ìwaliwa, càinácaalí ìwalíise nacháwàaca núa. Pidéca picùaca wàasu cáli madécaná camuí, pidéca nacái péemíaca waináwaná, íná yéewa píaliacawa cayába càinácaalí wàyaca càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise iyáaná, wía judíoca. ¹¹ Piwàwacaalí pisutáca péemíawa áibanái, yásí píaliacawa nùwali nùanàcaté Jerusalén iyacàlená néré doce èeri néese siúcáade, nùacaténaté Dios icàaluíniná. ¹² Càmita nàanàa núa itàaníríca chàinisíiri tàacáisi iyú wenàiwicanái yáapícha templo irìcuta. Càmita nacái nuwènúada wenàiwicanái íiwitáise calúacaténá nía namàninápiná máiwitáiséeri iyú. Càmita nacái numàni càì judionái yéewáidacàalu irìcu, áibacatalé Jerusalén iyacàlená irìcubàa nacái. ¹³ Níai wenàiwica iyéeyéica cháì càmita náalimá náasáidaca pirí báisicani yái nacháawèerica nuináwaná ìwali ìwalíise. ¹⁴ Quéwa nucàlida piríni nuíbaidaca Dios irípiná, yái Dios wàawirináimi nèericaté icàaluíniná. Yá nuebáidaca càide iyúwa íimàaná yái tàacáisi íipidenéerica Wálisài Ayapu, yái tàacáisica níai wenàiwicaca íiméerica ìwali càmírísa báisíta, quéwa nuebáidaca mamáalàcata macáita tàacáisi profeta Moisés icàlidéericaté, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmalicúise. ¹⁵ Nuebáida nacái Dios icáucàidáanápiná macái yéetéyéimiwa, cayábéeyéi, báawéeyéi nacái, càide iyúwa níai judíoca yebáidáaná nacái. ¹⁶ Iná núalimáidaca numànica macáita machacàníiri iyú càiripináta amalácaténá nuíwítáise wenàiwicanái iicápiná, Dios iicápiná nacái.

¹⁷ “Táquicha tàacáwa, nuèpunícanáamiwa áiba cálré máisibáwanáita camuí, yá nuèpùacawa aléi nùasu cáli

iinataléwa nutecaténá plata nuénánái catúulécanéeyéi iríwa, numàacacaténá nacái plata ofrenda iyú Jerusalén iyacàlená néeni. ¹⁸⁻¹⁹ Néese nùyacaté templo irìcu, numàacacaténáté ofrenda, idécanáamité namànica culto nacáiri, nùapìda nuíchawa nacái càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná masacàacaténá naicáca núa, càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica, ipíchawáise nawàlùacawa templo irìculé. Canáca máini wenàiwica nùapicha, càmita nacái wawènúada wenàiwicanái íiwitáise namànicaténá máiwitáiseeri iyú. Néeseté abénaméeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi nàanàaca núa néré. Niaté báawaca imànica wenàiwicanái íiwitáise calúacaténáté naicáca núa. Iná iwàwacutá níata yàanàaca aléi piatalé nacháawàacaténá nuináwaná ìwali báisícaalíté naicáca numànica nubáyawanáwa. ²⁰ Càmicaalí níara Asia yàasu cáli néeséeyéica nàanàaca, yá pimàaca níái judío iyéeyéica cháí nacàlidaca piríni càirínácaalí nubáyawaná nàanàaca nùwali nubàlùacaalítéwa judionái yàasu Junta Suprema yàacuésemi, níái judío icuèrinánái béeyéica. ²¹ Abéerita wawàsi ìwalíise cawàwanáta náalimá nacháawàaca nuináwaná ìwali: Nubàlùacaalítéwa Junta Suprema yàacuésemi, yá nucàlidacaté nalíni cachàiníri iyú: ‘Pidécuéca picháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa’, càité núumaca”, íimaca yái Pablo.

²² Néese Félix idécanáamité yéemiàcani, yá ichùullaca íichawa níái judíoca, yéemiàcaténása nacháawàaná Pablo iináwaná ìwali quiríta áiba èeripínása, yácáiná Félix yáalíacatéwa càinácaalíté náyaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi áibanái yàaca íipidená Wàlisài Ayapu. Yá Félix íimaca nalí:

—Nucùaca yàanàaca yáara úwi íiwacalíná Lisisca, yásí nuèmiàcué quiríta ìwali, yái piàsu wawàsica —íimaca yái Félixca.

²³ Néese Félix ichùullaca úwisàiri capitán icùanápiná Pablo presoíri iyú, quéwa imàacáanápíná Pablo yèepunícawa matuíbanáita capìi irìcubàata, imàaca nacái Pablo yàacawéeyéiná napáchiacani, nayúudàacaténáni, càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri.

²⁴ Néeseté máisiba èeríwanái idénáami, yá Félix yàanàaca àniwa yàacawéetúa Drusila yáapichawa, abéechúa judíosàatúa. Yá Félix ichùullaca needáca yàatalé Pablo. Yá yéemiàca Pablo icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali, yái tàacáisi íiméerica iwàwacutáaná wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. ²⁵ Néese Pablo icàlidaca nalíni iwàwacutá wàyaca machacàníri iyú, iwàwacutá wacùaca wáiwitáisewa ipíchaná wamànica wabayawanáwa, yá nacái Dios yúuwichàidáanápínáca báawéeyéi wenàiwica imáalàapínácaalíwa yái èeriquéi, inaté cáaluca Félix. Yá íimaca Pablo irí:

—Siùcade pèepùawa wáicha. Aibaalípiná numáidaca pía àniwa nudèniacaalíta èeri —íimaca yái Félixca.

²⁶ Félix iwàwacaté nacái Pablo yàaca irí plata iwasàcaténáni, íná Félix imáidaca yàataléwa Pablo manùba yàawiría itàanícáténá yáapicha. ²⁷ Néeseté pucháiba camuí idénáami, Félix càmita quirínama icùa yáara cálica. Yá Porcio Festo icùaca cáli Félix yáamirìcubàa. Félix iwàwacaté cayábaca judíonái iicàcani, ínáté imàacaca Pablo presoíyéi ibànalicu.

25

Pablo delante de Festo

¹ Néeseté Festo yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré icùacáténá cáli. Yá másiba èeri idénáami àniwa, Festo yàacatéwa Cesarea ìyacàlená ícha Jerusalén ìyacàlená nérépiná. ² Idécánáami Festo yàanàaca Jerusalén néré, yá sacerdote ìiwacanánái, nía nacái judío máiniíyéi cachàinica icháawàaca Pablo iináwaná ìwali Festo irí. ³ Nasutáca Festo ícha wawàsi imàniínápiná nalí cayábéeri ichùuliaca úwinái natéénápiná Pablo Jerusalén ìyacàlená néré, níacáiná judíoca nadèniaca nàasu wenàiwicawa icuèyéica Pablo yàanàaca àyapulicubàa nanúacáténáni. ⁴ Quéwa Festo icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté romanonái icùaca Pablo Cesarea ìyacàlená néeni, yá nacái Festo yèeripinaté néréwa mesúnamáita, íimaca. ⁵ Yá Festo íimaca judíonái irí:

—Iná iwàwacutácué piíwacanánái nàacawa núapicha Cesarea ìyacàlená néré. Néese báisícaalíté Pablo imànica ibáyawanáwa, yásí yéewacué picháawàaca iináwaná ìwali —íimaca yái Festoca.

⁶ Festo iyamáacawa Jerusalén ìyacàlená irícu ocho èeri, cawàwanáta diez èeri. Yáté yèepùacawa Cesarea ìyacàlená néré. Néese mapisáináami àniwa yáawinacawa yàalubái íinatawa yéemiacaténá wenàiwicanái iináwaná. Yá Festo ichùuliaca úwinái itéca yàatalé Pablo. ⁷ Pablo iwàlùacawa néré, néese níái judío yàanèeyéicaté Jerusalén ìyacàlená ícha nàacawa Pablo yàatalé. Yá nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali; náimaca Pablo imànicasa madécaná wawàsi báawéeri, éwita càmicáaníta náalimá náasáidaca báisícatani, yái náiméerica ìwali. ⁸ Néese Pablo íimaca Festo irí icàlidacáténá iináwaná ìwaliwa:

—Càmitaté numàni áiba wawàsi méetàuculéeri judío yàawirináimi íiwitáise ícha, càmita nacái numàni áiba báawéeri wawàsi judíonái yàasu templo irí, càmitaté numàni ùwicái emperador romanosàiri ípunita, yái icuèrica macái cáli imanùbaca —íimaca yái Pabloca.

⁹ Quéwa Festo iwàwacaté casímáica judíonái iicàcani yái Festoca, íná isutáca yéemìawa Pablo:

—¿Piwàwasica piàcawa Jerusalén ìyacàlená néré nuémìacáténá piináwaná ìwali néré judío ìiwacanánái yàacuéseni wáalíacáténáwa asáisi iwàwacutácaalí wàuwichàidaca pía ìwalíse

yái wawàsi nacháawèerica pía ìwalíise? —Íimaca yái Festoca.
¹⁰ Néese Pablo íimaca irí:

—Nùyaca cháí emperador romanosàiri yàasu gobierno ichùuliacataléca péemiaca nuináwaná ìwali, wenàiwica icháawàacaalí nuináwaná ìwali, càide iyúwa iwàwacutáaná péemiaca nulí, romanosàiricáiná núa. Canáca yéewaná judiónái néemiaca nuináwaná ìwali nàuwichàidacaténá núa. Píalíacawa cayábéeri iyú canáca nubáyawaná judiónái irí.

¹¹ Báisícaalí numànicaté nubáyawanáwa nanuérípiná ìwalíise núatá, yá càmita nusutá nawasàanápíná núa yéetácáisi íchatá. Càmita quéwa báisí yái nacháawèerica nuináwaná ìwalíise, íná iwàwacutá càmita pèepùada nalí núa. Nuwàwaca emperador romanosàiri yéemiaca nuináwaná ìwali —íimaca yái Pabloca.

¹² Néeseté Festo itàaníca áibanái asíanái yáapicha, níái yáapichéeyéica yàalèyeyéicani. Festo itàaníca náapicha, néese íimaca Pablo irí:

—Pidéca pisutáca nuícha wawàsi nubànùanápíná pía emperador yàatalé yéemiacaténá piináwaná ìwali, íná nubànùapíná pía néréwa —íimaca yái Festoca.

Pablo ante el rey Agripa

¹³ Néeseté máisibáwanáita èeri idénáami, rey Agripa yàanàaca Cesarea iyacàlená néré, Berenice yáapicha. Nàanàacaté natàidacaténá Festo, yái gobernadorca. ¹⁴ Yá nayamáacawa máisibáwanáita èeri, íná Festo icàlidaca rey Agripa irí Pablo iináwaná ìwali. Yá Festo íimaca rey Agripa irí:

—Iyaca cháí abéeri asíali Félix ímàaquéericaté presoíyéi ibànalícu, ípidenéerica Pablo. ¹⁵ Nupáchiacaalíte Jerusalén iyacàlená néré, níara sacerdote íiwacanánáica, nía nacái Jerusalén iyacàlená íiwacanánáica, nacháawàaca nulí iináwaná ìwali. Nawàwacaté numàacaca nanúacani. ¹⁶ Yáté nucàlidaca nalíni càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía romanoca, càmita wachùulia nanúaca wenàiwica àta iicácataléta cawinácaalí icháawèeyéica iináwaná ìwali, yéewacaténá icàlidaca iináwaná ìwaliwa nacái, yái wawàsi nacháawèerica iináwaná ìwalíise.

¹⁷ Iná idécanáamité nàanàaca aléi, yáté càmita núuca èeri. Néeseté mapisáita àniwa núawinacatéwa nùasu yàalubáisi íinatawa nuémiacataléca nacháawàaná wenàiwica iináwaná ìwali. Yá nuchùulíaca úwinái needáca nùataléwa yái asíalica. ¹⁸ Néese níái icháawèeyéicaté iináwaná ìwali càmita nacàlida ìwali báawéeri wawàsi càide iyúwa nuináidáanátéwa nacháawàanápínaté iináwaná ìwali. ¹⁹ Nacháawàacáitaté iináwaná ìwali meedá ìwalíise yái nàawirináimi íiwitáiseca.

Nacháawàa nacái iináwaná ìwali icàlidacáinása tàacáisi áiba asíalimi ìwali ípidenéerimicaté Jesús, yéetéericatéwa quéwa náimaca Pablo icàlidacasa mamáalàacatani cáunásani, yái Jesúsca. ²⁰ Càmicáiná núalíawa càinápinácaalí numàníripíná

ìwali yái wawàsica, yá nusutácaté nuémìawa Pablo asáisì iwàwacaalí yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré nuémìacaténá néré yàasu wawàsi. ²¹ Quéwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínani emperador yàatalé, yái emperador romanosàiri wèericuéca ímíétacaná, icuèrica macái cáli imanùbaca, yéewacaténá emperador yéemìaca nacháawàaca yái asiali iináwaná ìwali. Iná nuchùuliaca úwinái icùaca Pablo presoíyéi ibànalìcu àta núalimácataléta nubànùacani emperador yàatalé —íimaca yái Festoca.

²² Néese rey Agripa íimaca Festo irí:

—Núacáanítani nuwàwa nuémìaca yáara asiali icàlidáaná iináwaná ìwaliwa —íimaca yái Agripaca. Yá Festo íimaca irí:

—Táwicha péemìawani —íimaca yái Festoca.

²³ Néese mapisáináami àniwa Agripa, Berenice nacái nàanàaca máini cáimiétaquéri iyú, nabàle cawèníri yáapichawa, namanùbaca yáapichawa nacái manùbéeyéi. Yá nawàlùacawa capìi imàdáaná manuírì irìculé, nàwacáidacàalu néemìacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. Uwi íiwacanánái nawàlùacawa náapicha, nía nacái Cesarea ìyacàlená íiwacanánái máiniyéica cachàini. Néese Festo ichùuliaca úwinái yeedáca Pablo. Yá natéca Pablo. ²⁴ Néese Festo íimaca nalí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca:

—Rey Agripa, píacué nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa wáapicha. Yácata asialí. Madécaná judío nadéca nacháawàaca nulí iináwaná ìwali Jerusalén ìyacàlená néeni, cháí Cesarea ìyacàlená nacái. Mamáalàacata néemíanicawa nulí, nasutáca numàacáanápíná nanúacani. ²⁵ Quéwa càmita nùanàa ìwali ibáyawaná nuchùulièripíná nanúacani ìwalíse. Táquicha tàacáwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínani emperador yàatalé, yái emperador wèerica ímíétacaná, yéewacaténá emperador yéemìaca yàasu wawàsi, asáisì iwàwacutácaalí nàuwichàidacani. Iná nudéca nuínáidacawa nubànùanápíná Pablo yàacaténáwa emperador yàatalé. ²⁶ Quéwa càmita núalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná nutànàaca nuíwacali emperador iríwa, càmicáiná nùanàa ìwali ibáyawaná, yái Pabloca. Iná nudéca nùwacáidaca macáitacué pía, pía nacái rey Agripa wasutácaténá wéemìawa cayábani píacuésemi, píalàacaténá núa, yéewanápíná nutànàaca cuyàluta emperador irí, wacàlidacaténá irí càinácaalí ibáyawaná, yái asialica. ²⁷ Canápináta meedá nubànùaná presoíri càmicaalí nutànàa càiná ìwalísecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali —íimaca yái Festoca.

26

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

¹ Néeseté rey Agripa íimaca Pablo irí:

—Yá numàacaca picàlida piináwaná ìwaliwa —ímaca yái Agripaca. Néese Pablo imichàidaca icáapiwa napualé. Yá idàbaca icàlidaca nalíni: ²“Casímáica nuwàwa nucàlidáanápíná piríni siùcade, pía rey Agripa, máiníri cáimiétacanáca, nucàlidáanápíná pirí nuináwaná ìwaliwa machacàníri iyú, nucàlidacaténá ìwali yái wawàsi judiónái nacháawèrica núa ìwalíse. ³ Casímáica nuwàwa nucàlidáanápíná piríni, píalíacáináwa ìwali macáita yái wáiwitáiseca, wía judíoca; píalía nacáwa ìwali yái wawàsica càmirica abédanamata wáiwitáise ìwali. Iná nusutáca pimàninápíná nulí cayábèeri péemíacaténácáwa cayába nuináwaná ìwali”, ímaca yái Pabloca.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴ Pablo ímacaté nalí: “Macái judiónái náalíacawa nùwali càinácaalíté nùyaca sùmàicaalíté núa àta siùca nacáide àniwa nùasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená irícu nacái. ⁵ Càmita nawàwa nacàlidaca piríni, quéwa náalía nacáwa fariseonái yéénaca núa ùculliricatáiseté núa àta siùca nacáide, yá nudéca nùyaca càide iyúwa fariseo íiwitáise iyáaná madécaná camuí. Càide iyúwa píalíánáwa, wía fariseoca weebáidaca machacàníri iyú macáita càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise ímáaná wàanápíná Dios icàaluíniná. Píalía nacáwa canáca áibanái judío yeebáidéeyéi macáita cáalíacáiri iyú cachàiníwanái wáicha, wía fariseoca. ⁶ Siùcade nadéca nacháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios imàninápíná walí cayábèeri càide iyúwaté icàlidáanáté cáimiétacanéri iyúni wàawirináimi irí, icáucàidáanápíná yéetéyéimiwa áiba èeripíná. ⁷ Macái wía Israel itaquénáinámi doce wàawiría wamanùbaca wacùaca Dios imàninápíná càide iyúwaté icàlidáaná walíni, icáucàidáanápíná wía áiba èeriwa. Iná wàaca Dios icàaluíniná, wáibaida nacái irípiná èeríapinama, táiyápinama nacái. Yácata wawàsíra ìwalíse yái judiónái ícháawàaca nuináwaná ìwali siùcade, pía rey Agripa, nuebáidacáiná càide iyúwa náimáaná neebáidacasa nacái, yái tàacáisi íméerica Dios icáucàidáanápíná yéetéyéimiwa. ⁸ ¿Cánásicué càmita peebáida Dios icáucàidáaná yéetéyéimiwa?” ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo perseguía a los cristianos

⁹ Pablo ímacaté nacái: “Bàaluité, éwita nuebáidacáaníta Dios icáucàidáanápínáté yéetéyéimiwa, càicáaníta nuyúunáidaca iwàwacutáaná nùuwichàidaca wenàiwicanái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái, yái Nazaret iyacàlená néeséerica, càmicáináté nuebáida icáucàacatéwa. ¹⁰ Càité numànica Jerusalén iyacàlená irícu. Yáté sacerdote íiwacanánái nabànùaca núa, núucacaténá nía presoíyéi ibànalículé, madécaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese úwinái inúacaalíté nía, yá abédanamata nuíwitáise náapícha, níai inuéyéicaté nía.

11 Manùba yàawiría nùuwichàidaca nía nùalimáidacaténá nuicáwa nía, nawènúadánápiná náiwitáisewa Jesús íicha. Càite numànica macái judíonái yéewáidacàalu irìcu namanùbaca. Máinicáiná calúaca báawanama nuíwitáise náapicha, ínáté càmita nuyamáawa cháí wàasu cáli ínata, néese nùaca nacái nucutáca nía àta áiba yàcalé iyéeyéica méetàuculé wàasu cáli íicha, nùuwichàidacaténáté nía”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta otra vez su conversión

12 Pablo íimacaté nalí nacái: “Nùacatéwa nùuwichàidacaténá nía Damasco iyacàlená néré, idécanaamité sacerdote íiwacanánái nabànùaca núa nuíbàanápínaté wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. 13 Péemia cayába, pía rey, nuèpunicatéwa àyapulicubàa machacànicaalíté èeri, yáté nuicáca camalási chènuníise icànéericaté cachàiníiri iyú èeri íicha. Yá icànaca núa mèlumèluwaca, nía nacái núapichéeyéica. 14 Néese macáita wáuwàacawa waliacawa wacalùniwa cáli ínatalé, yá nuémìaca tàacáisi. Yá íimaca nulí hebreo itàacái iyú: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa? Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipéliacáiná nuípunita, càide iyúwa pacá íbawàacaalí cáiréeri ipùatalicu’, íimaca nulí. 15 Néese núuma irí: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacali?’ núumaca irí. Néese Wáiwacali íimaca nulí: ‘Núacata yái Jesús, yái piùwidéerica pimànica. 16 Siùcade pimichàa pibàlùacawa, nudéca numàaca núawawa piicáca núa píibaidacaténá nulípiná, picàlidáanápíná nacái wenàiwicanái irí yái siùquéerica tàacáwa piicáca, yá nacái núasáidéeripináca pirí. 17 Yá nuwasàapínáca píawa judíonái íichawa, càmiyeyéi judío íicha nacái. Siùcade nubànùca pía picàlidacaténá nutàacái càmiyeyéi judío irí. 18 Nubànùapíná píawa nàatalé picàlidacaténá nalí nutàacái, amalácaténá náiwitáise, nàyacaténá Dios icamaláná irìcu, ipíchaná nàyaca mamáalàacata càide iyúwa Satanás ichùulianá nía, néese nèepunicaténáwa Dios yáapicha; yéewanápiná nacái neebáidaca nutàacái, Dios imàacacaténá iwàwawa nabáyawaná íicha, numàacacaténá nacái Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa, neebáidacáiná nutàacái’, càité íimaca nulí yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pabloca.

Pablo obedece a la visión

19 Pablo íimacaté àniwa: “Iná, pía rey Agripa, nudéca numànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá numànica irìcuíse yái yéenáiwanási nacáiri chènuníiséerica. 20 Quéechatécáwa nucàlidaca itàacái Damasco iyacàlená mìnánái irí. Néese nucàlidacani Jerusalén iyacàlená mìnánái irí, macái Judea yàasu cáli imanuíca nacái. Nucàlidaca nacái càmiyeyéi judío iríni nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná, namànínápiná cayábéeri náasáidacaténá nawènúadaca náiwitáisewa Dios

irípiná. ²¹ Càiri wawàsi ìwalité judíonái náibàacaté núa templo irícu nanúacaténá núa. ²² Quéwa Dios idéca iyúudàaca núa àta siùca nacáide. Yá nucàlidaca nuèpunícawa Dios itàacái mamáalàacata macái irí, púubéyéi irí, béyéi irí nacái. Nucàlidaca nalí abéerita yái tàacáisi profetanái itànèericaté, yá nacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise, ímérica càinácaalí Mesías imànínápinaté, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripinacaté walí. ²³ Níacáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise ímérica iwàwacutáanápinaté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèripinacaté walí, wía judíoca. Profetanái ímacaté nacái idécanáamité Mesías yéetácawa, yáté Mesías ìyáanápinaté idàbáanéeri wenàiwica Dios icáucàidéripinacaté ìyacaténá càiripináta, icàlidéripinaté tàacáisi judíonái irí, càmiyéi judío irí nacái, yái tàacáisi ímérica Dios iwàwa iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íchawa”, ímaca yái Pabloca.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

²⁴ Idècunitàcá Pablo icàlidaca nalí iináwanáwa, yá Festo ímaca Pablo irí cachàiníri iyú:

—¡Máiwitáiseca pía meedá, Pablo! Pidéca péewáidacawa báawanama madécaná wawàsi ìwali íná máiwitáiseca pía —ímaca yái Festoca. ²⁵ Quéwa Pablo ímaca irí:

—Càmírica máiwitáise núaquéi, pía Festo máiníri cáimiétacanáca. Néese nucàlidaca báisíri tàacáisi cáiwitáiséeri iyú. ²⁶ Iyaca cháí rey Agripa, yáaliéricawa cayába ìwali yái wawàsi nutàanírira ìwali, íná yéewa manuíca nuínáidacawa nuwàwawa nucàlidáanápiná iríni, núalíacáináwa báisícata rey Agripa yáalíacawa cayába ìwali yái wawàsica, càmicáiná nutàaní wawàsi ìwali wenàiwicanái imànírira ibàacanéri iyú —ímaca yái Pabloca. ²⁷ Néese Pablo icàlidaca àniwa rey Agripa iríni. Pablo ímaca irí:

—Rey Agripa, máiníri cáimiétacanáca, ¿peebáidasica tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmaliçuise? Núalíacawa peebáidacani —ímaca yái Pabloca. ²⁸ Néese Agripa ímaca Pablo irí:

—¿Cánásica piwàwa piwènúadaca nuíwitáise ráunamáita meedá yéewanápiná cristianoca núa nuebáidáanápiná Jesús itàacái? —ímaca yái rey Agripaca. ²⁹ Néese Pablo ímaca irí:

—Núalimácaalí nuwènúadaca píiwitáise Jesús irípiná ráunamáita, càmicaalí nacái éeréri iyú, yásí casímáipiná nuwàwa, nusutácáinácué pírí Dios, pía rey Agripa, macái nacái yéemiéyéica nutàacái siùca, macáitacué peebáidacaténá Jesús itàacái càide iyúwa nuebáidáaná, abéerita càminápinácué nadacua pía cadena iyú càide iyúwa nùyáaná —ímaca yái Pabloca.

³⁰ Idécanáami càì Pablo íimaca, yá rey Agripa imichàa ibàlùacawa, gobernador nacái, Berenice nacái, macáita náapicha níái yáawinéeyéicawa néré. ³¹ Yá nàacawa méetàucuta natàanicaténá ìwali yái wawàsica. Yá náimaca nalíwáaca:

—Yáara asiali càmita imàni ibáyawanáwa nanuérìpiná ìwalìiseni, càmirìpiná nacái náucacani presoíyéi ibànaliculé —náimaca. ³² Néese rey Agripa íimaca Festo irí:

—Càmicaalíté isutá píicha wawàsità pibànùanápínaté emperador yàataléni, emperador yéemianápiná iináwaná, yá píalimácaté pimàacaca yèepunícawa matuíbanáiri iyútá —íimaca yái rey Agripaca.

27

Pablo enviado a Roma

¹ Néeseté nàináidacawa nabànùanápíná wía abéemàalé manuíri úni íicha, Roma iyacàlená nérépiná, iyéerica Italia yàasu cáli íinata. Iná nachàbáidaca presoíyéi áiba capitán irí, níái presoíyéi Pablo, áibanái nacái presoíyéi yáapicha. Yái capitán íipidená Julio, abéeri náiwacali níái úwi íipidenéeyéica Emperador yàasu úwinái. ² Núa nacái Lucas nùacawa náapicha. Yá wawàlùacawa nave irìculé, Adramitio íidalutalená néré. Yái nave yèerìpinácatéwa madécaná ídalutale nérépiná, iyéeyéica Asia yàasu cáli íinata. Iya nacái wáapicha yái Aristarco, Tesalónica iyacàlená mìnali, yái yàcalé iyéerica Macedonia yàasu cáli íinata. Yá wadábaca wàacawa manuíri úni yáacubàa.

³ Mapisáináami àniwa wàanàaca Sidón íidalutalená irìculé. Yá capitán Julio imànicaté cayábéeri Pablo irí, imàacaca Pablo yàaca ipáchiaca yàacawéeyéiná néréwa nàacaténá irí càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri. ⁴ Wamusúacatéwa Sidón íidalutalená néese, yá wachàbacawa mawiénita Chipre yàasu iwàwata irí, ùyaca apáuwáise wáicha úái iwàwataca. Càité wàacawa cáulicáiná ipùa wáipunita. ⁵ Yá wàacatéwa manuíri úni yáacubàa náaliméerica machacànita níái cáli Cilicia, Panflia nacái. Yá wàanàaca Mira íidalutalená irìculé Licia yàasu cáli íinatéeri iyaca.

⁶ Mira néeni capitán Julio yàanàacaté áiba nave Alejandría iyacàlená néeséeri, yèerìpinátéwa Italia yàasu cáli nérépiná. Yá capitán ichùullaca wawàlùacawa nave irìculé, wàacaténáwa nave irìcu yáapicha. ⁷ Yáté wàacawa máisibáwanái èerita éerénamata, manuíri úni yáacubàa. Máini càulenáca wàacawa mawiénita Gnido íidalutalená íicha. Néese cáulicáiná ipùa wáipunita mamáalàacata, yá wàacawa mawiénita Salmón irí. Uyaca wéewápuwáise úái iwàwataca íipidenéechúa Creta. ⁸ Máini càulenáca wàacawa mawiénibàata cáli irí, yái Creta yàasu iwàwataca, àta wàanàacataléta ídalutale néré íipidenácateléca Buenos Puertos. Iyaca mawiénita Lasea iyacàlená irí.

⁹ Wadéca wáucaca madécaná èeri. Càulenápinácaté wàanápinátéwa manuíri úni yáacubàa, mawiénicáináté unìabé. Iná Pablo yàalàaca nave íiwacanánái. ¹⁰ Pablo íimaca nalí:

—Píacué, asíanáica, núallácawa yái àyapuca máini yáwanáiripiná càulenáca. Iná imáalàapinácawa wáicha yái naveca, nave íisanái nacáíwa macáita. Yá cawàwanáta nacái wéetápinácawa —íimaca yái Pabloca.

¹¹ Quéwa capitán yeebáidaca nave íiwacanánái irí Pablo itàacái íicha. ¹² Báawaca yái ídalutaca unìabépi iná càmítaté yéewa wayamáacawa néenibàa. Yá manùbéeyéi néená nayúunáidaca cayábapináca wèepùacawa néeseté, yéewanápiná wàanàaca Fenice ídalutalená néré, Creta yàasu cáli íinatéeri iyaca. Yái Fenice ídalutalená iyaca síisíamàade èeri iwàlùacatalécawa iná càmíta cachàini cáuli ipùaca néeni unìabépi. Iná nawàwacaté nayamáacawa Fenice ídalutalená néré unìabépi.

La tempestad en el mar

¹³ Néeseté cáuli idàbaca ipùaca síisade cuculíawa èeri ìwali, iná nayúunáidaca cawàwanáta wáalimáaná wàacawa àniwa manuíri úni yáacubàatá. Yá wàacawa ídalutale íicha, yá wàacawa mawiénita Creta yàasu iwàwata irí. ¹⁴ Quéwa achúmáanata àniwa cáuli ipùaca nave íipunita àniwa. Yái cáuli máiniíri cachàinica ípidenéeri Noreste. Yá cáuli iwesíaca nave déeculé cáli íicha. ¹⁵ Néese cáuli iwesíacáiná yái naveca, yá càmítaté wáalimá wàacawa alénacaalí wawàwa wàacawa. Iná iwàwacutácaté wamàacaca nave yàacawa. Yá úni yàalaca iwatàidaca wía. ¹⁶ Yá wachàbacatéwa úamísewa, úái iwàwata achúméechúaca ípidenéechúaca Cauda. Càmita máini cachàini cáuli ipùaca néré, iná yéewa wamichàidaca barca achúméechúaca nave iriculé càulenéeri iyú, úái barca achúméechúaca nave itéechúacaté yáamiwásewa. ¹⁷ Nadécanáami namichàidaca barca nave iriculé, yá nadacùaca nave ìwaliabàa ipíchaná nave ísubèriacawa. Néese cáaluca nía náináidacawa wàabácawa càina ínatalé, yái càina ípidenéerica Sirte, iyéerica úni yáaculé mawiénita Libia yàasu cáli irí. Iná nalicùadaca macáita vela nave íicha ipíchaná cáuli itéca wía Sirte yàasu càina ínatalé. Yá namàacaca cáuli itéca nave éeréta. ¹⁸ Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca mamáalàacata cachàiniíri iyú. Yá nadàbaca náucaca macái wawàsi iyéerica nave irícu úni yáaculé, misàacatená quiríta yái naveca. ¹⁹ Mapisáináami àniwa, yá wáucaca nave yàasunámi úni yáaculé. Càité cáuli ipùaca wía máisiba èeri. ²⁰ Madécaná èerita càmítaté wadé waicáca èeri, dùlupùta nacái catácáiná máini iná wayúunáidaca wéetápinácawatá cachàinicáiná ipùaca wàwali yái cáulica.

²¹ Canáca wayéeri madécaná èeri, iná Pablo ibàlùacawa wèewi icàlidacatená walíni. Yá íimaca walí:

—Píacué asianáica, cayába cachàinitésicué pirítáni peebáidacaalícuécá nutàacáitá, ipíchanaté wèepùacawa Creta yàasu iwàwata íchatá, yá càmita yúuwàawa wàwali yái báawéericatá, càmita nacái wáuca wàasuwatá. ²² Quéwa siúcade, picácué achúma piwàwa. Nave imáalàpinácawa, quéwa canáta yéetéeriwa wéenáca. ²³ Táiyápicáiná bawina Dios, yái nuíbaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíniná ibànùaca ángel imàacáanápiná yáawawa nuicácani. ²⁴ Yá ángel ímaca nulí: ‘Picá cáalu píawa, Pablo, iwàwacutácáiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa emperador romanosàiri irí, yái icuèrica macái cáli imanùbaca. Dios idéca yéemíaca pisutáaná ícha, íná icùapiná canánama yéetácáisi ícha níái píapichéeyéica iyéeyéica nave irícu’, ímaca nulí yái ángelca. ²⁵ Iná píacué asianáica, manuícué píináidacawa piwàwawa, nuebáidacáiná Dios itàacái, nualíacawa nacái báisíri iyú macáita ichàbáanápinácawa càiwade iyúwa ángel ímáaná nulí. ²⁶ Abéerita nave ibacápináwa áiba iwàwata iwéréwa —ímaca nalí yái Pabloca.

²⁷ Càité wachàbaca pucháiba semana wèepuníináwa manuíri úni yáacubàa, yá wàyaca manuíri úni yáacubàa ípidenéri Adriático. Abéeri catá úni yàalaca iwatàidaca wía éeréta abémàalé manuíri úni ícha. Bamuchúamibàa catá níái íbaidéeyéica nave irícu nánáidacawa mawiénica wía cáli irí. ²⁸ Náalimáidaca idepuíwaca yái única. Idepuíwaca iyaca treinta y seis metros. Néese achúmáanata àniwa náalimáidaca idepuíwaca àniwa. Idepuíwaca àniwa veintisiete metros meedá. ²⁹ Inaté cáaluca nía nánáidacawa nave inúanápiná yáawawa íba iwéré iyéerica úni yáacubàa. Natúadaca báinúaca imiéyéi ancla nave yàapùa néese cáaléeyéi cadena ìwali ipíchaná nave yàacawa máiní. Yá nasutáca níawawa Dios ícha manuísíwata amaláanápiná nawicáu. ³⁰ Néese níái íbaidéeyéica nave irícu nawàwaca nachúuliacawa nave ícha ibàacanéri iyú ipíchaná néetácawa. Iná nadàbaca nalicùadaca achúméechúa barca úni yáaculé, càide iyúwa natúadaca nacáicaalí áiba ancla nave ídacua néeni. ³¹ Quéwa Pablo icàlidacani úwinái irí, capitán irí nacái. Yá Pablo ímaca nalí:

—Nachúuliacaalíwa wáicha níái íbaidéeyéica nave irícu, yásí péetácuécawa macáita —ímaca yái Pabloca. ³² Iná úwinái nadalúaca barca íyaná, yá ucaláacawa úni yáaculé, úái barcamica.

³³ Amalácaté yàacawa wawicáu, yá Pablo yàalàaca wía wayáanápinaté wayáacaléwa. Yá ímaca walí:

—Pucháiba semana canátacué piyéeri, canátacué nacái píimáaná cayába. ³⁴ Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata piyáanápinácué piyáacaléwa achúmáanata, pichàinipinácuéwa. Canácata yéetéeripináwa. Canácatacué nacái picháunáwa —ímaca yái Pabloca.

³⁵ Idécanáami càì íimaca, yá Pablo yeedáca pan icáapi iriculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri wàacuésemi wía iyéeyéica nave irícu. Yá isubèriadaca iríwani, yá idàbaca iyáacani. ³⁶ Iná yéewa manuíca wáináidacawa wawàwawa macáita, yá wayáaca wayáacaléwa nacái. ³⁷ Wamanùbaca wía nave irícuíyéica, do-scientas setenta y seis wamanùbaca wía wenàiwicaca. ³⁸ Néese idécanáamité macáita wayáaca wayáacaléwa càide iyúwaté wawàwáaná, yá wáucaca trigo ituíná imàaquéerimiwa macáita úni yáaculé, misàacaténá quiríta yái naveca.

Se hunde el barco

³⁹ Néeseté amaláca wawicáu, yá níái íibaidéeyéica nave irícu, càmitaté náalía naicáca yái iwàwataca. Yá naicáca úni iwènuériwa wiúcataléca úni quéwa càina iyacatalé. Yá nawàwaca nawàlùadaca nave néré càina ínatalépiná. ⁴⁰ Iná nadalúaca an-cla íiyaná, yá namàacaca nacaláacawa úni yáaculé níái anclamica. Yá nawasàaca manuíri téna nacáiri namachacàniacaténá nave. Néese namichàidaca vela ibàlùawa nave íidacualé, cáuli itécaténá wía àniwa. Yá nave idàbaca yàacawa càina nérépiná. ⁴¹ Naveta quéwa yàabácawa dàalanama cáli iwéré, iyéerica úni yáacu cálica. Dàalanamaca yàanàaca càina iwéré yái nave íidacuaca, canásíwa yéewaná imusúacawa càina íicha. Nave yàapùami ibacácawa màladàca ichàini iyú.

⁴² Inaté úwinái nawàwa nanúaca macáita presoíyéi, ipíchaná nachúuliacawa namàlacawa náicha cáli nérépiná. ⁴³ Capitánta quéwa iwàwa icùaca Pablo náicha, iná càmita ibatàa úwinái ínúaca nía. Néese capitán ichùullaca cawinácaalí yáaliyéica imàlacawa napisianápináwa nave íicha quéechacáwa namàlacaténátéwa cáli iwérépiná. ⁴⁴ Néese capitán ichùullaca áibanái nawatácawa àicu ínata, níái àicu nave yéemamica, cawinácaalí camíiyéica yáalía imàlacawa. Càité macáita wadéca wàanàaca cáli iwéré. Canáta wéená yéetáanáwa.

28

Pablo en la isla de Malta

¹ Idécanáamité macáita wàanàaca cáli iwéré, yá nacàlidaca walí iwàwata ípidenéechúaca Malta. ² Abénaméeyéi Malta néeséeyéi namànicaté walí cayábéeri, yá napucúadaca walí manuíri quichái, máinicáiná casalínica wàwali yúuwàacáiná wía uníaca. Yá namáidaca wía macáita wàanabàcaténá. ³ Yá Pablo yàanàidaca abéeri ibàpi quichái. Quéwa idécanacáita iriadacani quichái iriculé, yáta àapi ipisà ipíacawa quichái yèewíise. Néese yaamía ichanàacawa Pablo icáapi iwali, yái àapica. ⁴ Níái Malta mìnánáica naicácainá àapi yaamíaca Pablo icáapi iwali ichanàacawa, yá náimaca nalíwáaca: “Yá asialiquéi cawàwacanéeri ínúaca wenàiwica. Ewita cáucánítani manuíri

úni íicha, càicáaníta wàasu cuwáisàatúa càmita imàacapiná cáucani”, náimaca nalíwáaca.

⁵ Quéwa Pablo yúucaca àapi quichái irìculé icáapi ìwalísewa. Yá canácata iyáaná yái Pabloca. ⁶ Macáita nacùaca yéenacawa yái Pabloca àapi iyú. Nacùa nacái yúuwàanápíná yéetácawa aquialéta. Idécanáami nacùaca mamáalàacata yéetácáténáwa, yá canácata naicá iyáaná. Néese nadàbaca náináidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, cuwáisàirica cámináni, yái Pabloca, náimaca.

⁷ Iyacaté asiali ípidenéeri Publio, yácata iwàwata icuèrináca, idèniaca ibànacalewa mawiénita néré. Yá Publio yeedáca wía yàataléwa, imànica walí cayábéeri, icùaca wía, yàaca nacái wayáapíná máisiba èeri. ⁸ Iyaca nacái néré Publio yáaniri. Irièricáitawa meedá yàasu cama ínatawa, iculuériwa, íisuadéeri nacái. Yá Pablo yàaca iicáca néréni. Idécanáami Pablo isutáca irí Dios, yá Pablo imàacaca icáapiwa Publio yáaniri ìwali, yá ichùnìacani. ⁹ Iná áibanái Malta yàasu iwàwata néeséeyéi cáuláiquéeyéi nàanàaca wàatalé, yá nachùnìacawa. ¹⁰ Iná nàaca walí manùba wàasupíná mawèníri iyú. Néese, máisiba quéeri idénáami, wawàlùacawa áiba nave irìculé àniwa, yá nàaca walí macáita wawàsi wamáapuèrica wàacáténáwa àniwa.

Pablo llega a Roma

¹¹ Wàyacaté máisiba quéeri Malta yàasu iwàwata ínata. Néeseté wawàlùacawa nave irìculé iyéericaté uniabépinama Malta yàasu iwàwata néeni. Alejandría iyacàlená néeséericani, yái naveca, ípidenéeri Cástor, Pólux yáapicha, níara romanonái yàasu cuwáináica. Yá wàacatéwa Malta yàasu iwàwata íicha. ¹² Yá wàacatéwa manuíri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Siracusa ídalutalená irìculé. Yá wàyaca yàcalé irìcu máisiba èeri. ¹³ Néeseté wawàlùacawa nave irìculé àniwa, yá wàacawa àniwa mawiénibàata cáli irí. Yá wàanàaca Regio ídalutalená néré. Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca cuculíawa èeri ìwali, yá iwesíaca nave wàacáténáwa manuíri úni yáacubàa àniwa. Yá pucháiba èeri idénáami, wàanàacaté átata Puteoli ídalutalená néré. Yá wamàacaca nave, wàacáténáwa cáli ínatabàa. ¹⁴ Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica néré nasutáca wáicha wawàsi wayamáanápínáwa náapicha abéeri semana. Iná wayamáacatéwa náapicha. Néese, abéeri semana idénáami, yá wàacawa náicha, cáli ínatabàa, Roma iyacàlená nérépiná. ¹⁵ Abénaméeyéi Roma iyacàlená mìnaná, yeebáidéeyéi Jesús itàacái, néemìacaté waináwaná ìwali. Iná namusúacawa yàcalé íicha náipunitáidacáténá wía àyapullicubàa. Yá wàanàaca nía Foro de Apio iyacàlená irìcu. Macáita wàacawa àniwa, yá wàanàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesús itàacái Tres Tabernas iyacàlená irìcu. Pablo iicácáiná nía,

íná yàaca Dios irí cayábéeri, yá manuíca íináidacawa iwàwawa. ¹⁶ Wàanàacaté Roma iyacàlená irìculé, néese capitán ichàbáida presoíyéi áiba asìali irí, yái icuèrica presoíyéi ibàna. Quéwa capitán imàacaca Pablo iyaca méetàuculé presoíyéi ibàna ícha áiba capìi irìcuta. Iyaca nacái Pablo yáapicha abéeri úwi icuèripináni.

Pablo en Roma

¹⁷ Idécanaami wàyaca néeni máisiba èeri, yá Pablo imáidaca yàataléwa judío íiwacanánái iyéeyéica Roma iyacàlená irìcu. Néese nàwacáidáyacacawa néré, yá Pablo íimaca nalí:

—Nuénánái, canáca nubáyawaná judiónái irí. Canáca nacái numàníiri áiba wawàsi càmíiri wàawirináimi íiwitáise imàaca wamànica. Ewita canácáníta numàníiri nubáyawanácawa, càicáníta abénaméeyéi judío Jerusalén iyacàlená mìnánái nachàbáidacaté núa presoíri iyú romanonái irí. ¹⁸ Néese romano íiwacanánái nasutáca néemiawa nuináwaná ìwali, yá nawàwacaté nawasàaca núa, càmicáináté nàanàa nùwali nubáyawaná nanuèripiná núa ìwalíse. ¹⁹ Quéwa càmitaté judiónái iwàwa numusúacawa, ínáté iwàwacutácaté nusutáca romanonái ícha wawàsi nabànùnápínaté tàacáisi emperador irí emperadorcaténá yéemiaca nucàlidaca irí nuináwaná ìwaliwa. Càmita quéwa nuwàwa nucháawàaca nuénánái judío iináwaná ìwaliwa. Canáca nudènièri náapicha báawéeri wawàsi. ²⁰ Iná nudéca numáidacuéca nùataléwa pía nucàlidacaténácué pírì nuináwaná ìwaliwa, nualíacaténácué nacáiwa píwali. Presocaté namànica núa, idacuèriwa cadena iyú, nucàlidacáináté nalí Mesías ìwali, yái wacuèricaté Dios ibànùnápínaté walí wacuèrinápíná, wía israelitaca —ímaca nalí yái Pabloca. ²¹ Néese níái judío íiwacanánáica náimaca Pablo irí:

—Canácatàacá wéemièri piináwaná ìwali, canácáiná nabànùèri walí cuyàluta Judea yàasu cáli néese. Aibanái wéenanái judíoca nadéca nàanàaca aléi, quéwa canáta nacháawèeri walí piináwaná ìwali. ²² Wawàwaca wéemiaca càinácaalí píináidacawa, wáaliacáináwa macái cáli imanùbaca abénaméeyéi judío nataánica báawéeri iyú nàwali, níara yeebáidéeyéica áiba tàacáisi wàawirináimi íiwitáise ícha —náimaca Pablo irí. ²³ Yá namàacaca abé èeri nàwacáidáyacacatáipínáwa néemiacaténá Pablo icàlidaca iináwaná ìwaliwa. Néeseté madécaná wenàiwica iwacáidáyacacawa Pablo iyacatáica. Yá Pablo icàlidaca nalíni èeríapinama, yái tàacáisi ímérica Dios iwàwaca wenàiwicanái nawènúadaca náiwitáisewa neebáidáanápíná Jesús iináwaná Mesíascani, yái nacuèrinápínaca Dios ibànùèripínacaté nalí, càide iyúwaté Dios ichùulianáté profeta Moisés itànàaca tàacáisi Jesús ìwali, iyúwa nacái profetanái itànàanáté tàacáisi Jesús ìwali

Dios inùmalicuise. ²⁴ Néeseté abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica Jesús ìwali. Aibanái càmíiyéita yeebáida iríni. ²⁵ Càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca iná nadábaca nèepùacawa Pablo íicha. Iná Pablo íimaca nalí:

—Báisiiri iyúta profeta Isaías icàlidacaté tàacáisi Espiritu Santo inùmalicuise plawirináimi irícué. Isaías íimacaté:

²⁶ ‘Dios ichùullaca nucàlidacuéca piríni, yái tàacáisica: Ewítacué péemiácáaníta mamáalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapínacuéwa càinácaalí íimáaná. Ewítacué piicácáaníta madécaná wawàsi pituí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapíná piicácani. Càì ibànùacuéca pirí tàacáisi yái Diosca. Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca:

²⁷ Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Càica níade iyúwa màuwíiyéi, càmita nawàwa néemíaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmíiyéi iwàwa yáaliacawa càinácaalí íimáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáiseewa báawéeri íicha, nuwasàacaténá nía nùasu yùuwichàacáisi íichawa. Càité íimaca nulí yái Diosca’,

íimacaté yái profeta Isaíasca. ²⁸ Péemiacué cayábani, siùcade Dios iwàwaca iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, níái càmíiyéica judío. Níata yeebáidapínácani yái Dios itàacáica —íimaca nalí yái Pabloca.

²⁹ Idécanáami càì Pablo íimaca, yá judiónái yèepùacawa íicha, namusúacawa itàaníiyéica iríwáaca cachàiníiri iyú, náimaca nalíwáaca chàinisíiri iyú náapichawáaca.

³⁰ Néese pucháiba camuí macáinaméeri Pablo iyacaté capíi irícu. Pablo ipáyaidaca capíi íiwacali. Yá Pablo itàidaca cayába macáita cawínácaalí yèeyéica ipáchiacani. ³¹ Matuíbanáiri iyú icàlida nalíni yái cayábéeri tàacáisica, íiméerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yéewáida nacái nía Wáiwacali Jesucristo ìwali. Canáca isàiwiquéeri Pablo irí wawàsi néré, néese namàacaca itàanáca matuíbanáita.

ROMANOS

Saludo

¹ Núa Pablo, Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa, nutànàacué piri cuyàluta. Dios imáidacaté núa, yàasu apóstolcaténá núa, ibànùacaténá núa nuíbaidáanápíná abéerita Dios irípiná. Dios imáidaca núa nucàlidacaténá itàacái cayábéeri áibanái irí, yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

² Bàaluité Dios icàlidacaté wenàiwicanái iríni, yái tàacáisi cayábéerica. Yaté Dios imàacaca yàasu profetanái itànàaca inùmaliçuéni, yái tàacáisica. ³⁻⁴ Yácata tàacáisi icàlidéerica walí Dios Iiri ìwali, ípidenéri Jesucristo, yái Wáiwacalica. Abéeri rey David itaquérinámicani, yái Wáiwacalica, imusuéricaté iicá èeri càide iyúwa wenàiwica. Quéwa éwita wenàiwicacáanítani, càicáaníta idènlaca íiwitáisewa mabáyawanéri càide iyúwa Dios iyáaná. Idécánáamité Wáiwacali yéetácawa, néese imichàacatéwa yéetácáisi ícha. Càité Dios yáasáidaca Dios Iiricani, yái Wáiwacali Jesucristo cachàinírira íiwitáise.

⁵ Jesucristo yéetácatéwa nuíchawalíná, íná Dios idéca imànica nulí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú ibànùanápíná núa iyúwa yàasu apóstol nucàlidacaténá tàacáisi inùmaliçué. Càité Dios imànica yéewanápíná iyaca wenàiwicanái macái cáli imanùbaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàníyéica nacái càide iyúwa ichùullaná nía. ⁶⁻⁷ Píatacué nacái, peebáidacuéca Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica Roma iyacàlená irícu. Iná nutànàacué piri cuyàluta. Cáininácué Dios iicáca pía, idéca nacái imáidacuéca pía yéewacaténácué Jesucristo yàasu wenàiwicaca pía. Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápínácué piri cayábéeri manuísíwata, mawèníri iyú, namàacáanápínácué nacái pìyaca matuíbanáita.

Pablo quiere visitar Roma

⁸ Quéechacáwa nuwàwa nùaca Dios irí cayábéeri pìwalicué Jesucristo ípidená ìwali, peebáidacáinácué Wáiwacali itàacái. Nùaca Dios irí cayábéeri pìwalicué canánama nuémíacáiná wenàiwica nacàlidacué piináwaná ìwali macái cáli imanùbaca, náimaca peebáidacuéca Jesucristo itàacái. ⁹ Nuíbaida Dios irípiná macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápíná yái cayábéeri tàacáisica Dios Iiri iináwaná ìwali. Dios yáalíacawa nusutáca ícha pirípinácué mamáalàacata. ¹⁰ Nusutáca Dios ícha mamáalàacata imàacáanápínácué nupáchiaca pía átata bàaluitécáiná nuwàwacaté nupáchiacuéca pía àta siùca nacáide.

11 Nuwàwacáiná nuicácuéca pía nuéwáidacaténácué pía iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná núa peebáidacaténácué mamáalàacata tàì íméri iyú cachàiniwanái. 12 Yá nuchàiniadapínácué piwàwa Dios itàacái iyú, càita nacáicué pichàiniadapíná nuwàwa Dios itàacái iyú, yái peebáidéericuéca, nuebáidéerica nacái.

13 Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa abéeri wawàsi: Madécaná yàawiría nuwàwacaté nùaca nuicácuéca pía, quéwaté càmitàacá nudé nùalimá. Nuwàwatécué nùacawa píatalé nuéwáidacaténácué pía Dios itàacái iyú yéewanápiná mamáalàacata áibanái wàlisàna neebáidaca pèewi càide iyúwaté áibanái yeebáidáaná áiba cáli ínata nucàlidacaalíté nalí Dios itàacái. 14 Nudèniaca manuírí numawèniacálewa Dios yáapicha, Dios imànicáiná nulí cayábéeri manuísíwata. Iwàwacutá nuéwáidaca cáimiétacanéeyéi wenàiwica, nía nacái càmiyéica cáimiétacaná, nía nacái cáaliacáiyéica, nía nacái càmiyéica cáaliacái. 15 Iná máinicué nuwàwaca nuéwáidaca pía nacái ìwali yái tàacáisi cayábéerica, píacué iyéeyéica Roma iyacàlená irìcu.

El poder del evangelio

16 Càmita báì nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica, Dios ichàini manuírícáináni, yáaliméerica iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái. Wáaliacawa judiónái irípinéericani yái tàacáisica, Dios yàasu wenàiwicacáináté nía quéechatécáwa. Quéwa siùca càmiyéi judío nacái neebáidaca Dios itàacái. 17 Yái tàacáisi yáasáidaca walí càinácaalí iyú mabáyawanáca Dios iicáca wía. Ewita cabáyawanácáaníta wía, càicáaníta mabáyawanáca Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios. Càité nacái áiba profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise. Yáté ímaça: “Cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú ìwalíse yái yeebáidáanáca Dios, yácata iyéeripíná càiripínáta càmiri imáalàawa Dios yáapicha”, ímacaté yái profetaca.

La culpa de la humanidad

18 Quéwa wáaliacawa Dios, yái iyéerica chènuniré, yùuwichàidapíná manuísíwata macáita wenàiwica càmiyéica yàa icàaluíná, imàniyéica nacái báawéeri áibanái irí. Níái wenàiwicaca imàniyéica ibáyawanáwa, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa báisíri tàacáisi íicha, càmicáiná nawàwa neebáidacani. 19 Nadéca náaliacawa cayába Dios íiwitáise ìwali Dios yáasáidacáináté nalíni, càinácaalí íiwitáise iyaca. 20 Ewita càmicáaníta yéewa wenàiwica iicáca Dios, càicáaníta yéewa náaliacawa Dios íiwitáise ìwali, ìwalíse macáita yái Dios imànicaléca cháì èeri irìcu. Bàaluité èeri Dios idàbacatáiseté macáita àta siùca nacáide, èeri mìnánái idéca iicáca amaléeri iyúni yái Dios imànicaléca, íná canáca

yéwaná báawéeyéi wenàiwica íimaca càmitasa náalíawa cachàiníríca Dios càiripináta. ²¹ Ewitaté náalíacáaníta Dios íiwitáise ìwali, càicáaníta càmitaté nàa icàaluíniná, yáí Dios cachàiníríca. Càmitaté nacái nàa irí cayábéeri. Néeseté nadàbacaté nàináidacawa máiwitáiséeri iyú meedá, báawéeri nacái, namàacacáiná nawàwawa canéeri iwèni wawàsi ìwali, yá catéeyéica íiwitáise nía, càmiyyéica yéewa yáaliacawa Dios ìwali. ²² Náimacaté cáaliacáiyéicasa nía, quéwa máiwitáiséeyéica nía meedá. ²³ Càmitaté nawàwa nàaca Dios icàaluíniná, yáí cachàiníríca íiwitáise, icànéeri mèlumèluíri iyú icamaláná írícua, càmíríca yéetáwa. Nàacáita meedá nàasu cuwáiná yéenáíwaná icàaluínináwa, wenàiwica yéetéeripináwa yéenáíwanáca, cuìpìranáí nacái, cuwèesináí nacái, àapináí nacái. Càité nàaca cuwáináí icàaluíniná Dios íicha.

²⁴ Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca cà nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa namànica wawàsi càmíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Yá nadéca namànica náapichawáaca máiní báawéeri iyú. ²⁵ Dios idéca iwènúacawa náicha càmicáiná nawàwa náaliacawa báisiiri Dios ìwali. Nadéca nàaca nacàaluíniná, níara wawàsi Dios idàbéeyéicaté. Càmita nàa Dios icàaluíniná, yáí báisiiri Cadàbacáirica, éwita iwàwacutácáaníta wàaca irí cayábéeri càiripináta. Báisíta, amén.

²⁶ Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa namànica wawàsi nainá iyúwa, yáí wawàsi càmíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Inanáí càmita quirínama naimá aslanáí yáapicha, néese naimáca inanáí yáapicha meedá. ²⁷ Càité nacái aslanáí càmita quirínama naimáca inanáí yáapicha. Yáté máiní nawàwaca naimáca aslanáí yáapicha meedá. Yá aslanáí naimáca nanacáiri yáapichawa, namànica máiní báawéeri iyú náapichawáaca. Nadéca naméeràacawa namànicaténá càiri báawéeri, iná Dios yùuwichàidaca nainá manuísíwata.

²⁸ Càmicáinaté nawàwa naicáca Dios cáimiétaquéeri iyú, iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa nàináidacawa casaquèeri iyú, canéeri iwèni wawàsi ìwali nacái. Càita namànica wawàsi càmíríca cayába wenàiwica imàníná. ²⁹ Máiní namànica macái báawéeri íiwitáaná. Máiní namànica báawéeri áibanáí irí. Máiní nawàwa needáca nalíwa madécaná cawèníiri. Máiní nàináidacawa mamáalàacata càinápinácaalí náalimá namànica báawéeri áibanáí irí. Báawaca naicáca áiba wenàiwica idènièrica cawèníiri wawàsica náicha. Nanúaca wenàiwica. Nacuísáyacaca nacáíwa. Nachìwáidaca nacái áibanáí. Nacàlidaca báawéeri tàacáisi áibanáí ìwali ibàacanéeri iyú náicha. ³⁰ Natàanica báawéeri iyú áibanáí ìwali. Nàuwidaca namànica Dios. Càmita nàa áibanáí íimiétacaná. Cachàiníyéi íicáca yáawawa áibanáí íicha. Canùmaséeca nacái nía. Nàináidacawa mamáalàacata

namànicaténá áiba íiwitáaná báawéerica wàlisài. Càmita neebáida naséenái itàacáíwa. ³¹ Càmita náalíawa Dios ìwali, canásíwata. Càmita namàni càide iyúwa náimáaná. Càmita cáininá naicáca néenánáíwa. Càmita nawàwa namàacaca nawàwawa áibanái íbáyawaná ícha. Càmita catúulécaná naicáca áibanái. ³² Níái báawéeyéica náalíacawa amaléeri iyú Dios idéca ímaca iwàwacutáaná néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa, cawinácaalí wenàiwica imàníyéica càiri báawéeri. Quéwa namànica nabáyawanáwa mamáalàacata. Casímáica nacái naicáca áibanái imànica càiri báawéeri iyúwa namàníiná.

2

Dios juzga conforme a la verdad

¹ Iná cabáyawanáca pía nacái, judíocaalí pía, càmicaalí nacái, càmiricaalí judío pía. Pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái íiwitáise. Pidéca picàlidaca nacái iwàwacutáanása Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa. Pidéca cà píimaca áibanái ìwali, íná pidéca cà píimaca pìwaliwata nacái pimànicáiná pibáyawanáwa càide iyúwata nacái namàníiná. Iná cabáyawanáca pía nacái. ² Quéwa wáalíacawa Dios icàlidaca wenàiwica íináwaná ìwali machacàníriri iyú, báisíriri iyú nacái. Iná Dios ímacaalí cabáyawanáca wenàiwicanái, iwàwacutáaná nacái nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa, yá wáalíacawa Dios idéca icàlidacani báisíriri iyú. ³ Néese pía, pidéca cabáyawanáca piicáca áibanái, quéwa pidéca pimànica càide iyúwa namàníiná, íná càmita píalímá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁴ Máini cayábéeri Dios íiwitáise, iwàwéeri imànica cayábéeri wenàiwicanái irí mamáalàacata. Càmiriri yùuwichàida wenàiwica caquialéta namànicaalí nabáyawanáwa néese icùaca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. Càì Dios íicáca pipualé iwàwacáiná iwènúadaca píiwitáise báawéeri ícha. Quéwa caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios imànírira pirí. ⁵ Càmita piwàwa Dios imànica pirí cayábéeri, càmita nacái piwàwa piwènúadaca píiwitáisewa Dios irípiná, pimàacacaténá píichawa yái báawéerica pimànírira. Iná pìwacáida pìyaca piríwa piùwichàanápináwa áibaalípiná Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa. Néenialípiná Dios yéemíaca macái wenàiwica imanùbaca íináwaná ìwali icàlidacaténá càinácaalípiná iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa. ⁶ Yásí Dios yàaca macái wenàiwica imanùbaca iwèni, ìwalíse yái namànírica cháì èeri irícu. ⁷ Abénaméeyéi nadéca namànica cayábéeri mamáalàacata máinicáiná nawàwa nàyaca càiripináta, cáimiétacanéeri iyú chènuniré Dios yáapicha, nàyacaténá Dios icamaláná mèlumèluíri irícu. Dios imàcapiná nadèniaca yáapicha nacáucawa càmiriri imáalàawa. ⁸ Quéwa

áibanái càmita nawàwa Dios icùaca nía, càmlíyèi nacái yeebáida báisíri tàacáisi, néese neebáida meedá iyúwa náiwitáise báawéeri ichùulláná nía. Dios yùuwichàidapíná nía manuísíwata báawacáiná iicáca náiwitáise.⁹ Nàuwichàapínácawa manuísíwata, máinípiná achúmaca nawàwa nacái, macáita níái wenàiwicaca imàníyéica ibáyawanáwa. Macáita wáaliácawa Dios yùuwichàidáanápíná judíonái, quéwa càmita yùuwichàida abéta nía, néese yùuwichàidapíná càmlíyèi judío nacái.¹⁰ Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica imàníyéica cayábéeri, Dios imàacapíná nàyaca yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri irícu, cáimiétaquéeri iyú, matuíbanáiri iyú nacái càiripínáta. Macáita wáaliácawa càipíná Dios imànica judíonái irí, quéwa càmita abéta judíonái irí, néese càmlíyèi judío irí nacái.

¹¹ Dios yàapíná macái wenàiwicanái iwèni machacàníri iyú càmicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha.¹² Iná macáita imàníyéica ibáyawanáwa càmlíyéica yáalíawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, néetápinácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta nabáyawaná ichùullácawa, namàníríca méetàuculé Dios itàacái íicha. Nía nacái imàníyéica ibáyawanáwa éwita náaliácáaníta Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, Dios yùuwichàidapíná nía càide iyúwa itàacái íimáaná.¹³ Càmita mabáyawaná Dios iicá wenàiwica néemlàcaalícáita meedá itàacái. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí imàníyéica càide iyúwa itàacái ichùulláná nía.¹⁴ Quéwa áibaalí abénaméeyéi càmlíyèi judío, éwita càmicáaníta náalíawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, càicáaníta áibaalí namànica cayábéeri wawàsi càide iyúwa Dios itàacái ichùulláná wía, áibaalícáiná nawàwa namànica cà. Namànicaalí cayábéeri, yá náiwitáise iyaca nalí càiride iyúwa tàacáisi ichùulièrica namànica cayábéeri.¹⁵ Namànicaalí cayábéeri, yá náasáidaca náaliácawa nawàwalícuísewa Dios iwàwaca wamànica cayábéeri. Náaliácáiná cayábéeri ìwali báawéeri íichaná, íná náasáidaca náaliácawa càinácaalí Dios iwàwáaná wamànica. Náalíapínácawa nawàwalícuísewa nadéca namànica cayábéeri, càmicaalí nacái nadéca namànica nabáyawanáwa.¹⁶ Càipíná náaliácawa èri imáalàcaalípináwa, càide iyúwa nucàlidáanácué pirí Dios itàacái cayábéeri; Dios imàacapíná Jesucristo yéemíaca macái báawéeyéi iináwaná ìwali yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalíse, yái báawéerica namàníríca ibàacanéeri iyú.

Los judíos y la ley de Moisés

¹⁷ Picàlidaca píacawa piináwanáwa judíoca pía. Píimaca nacái cayábacasa Dios iicáca pía pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Cáimacáica piicáca píawawa áibanái íicha nacái píaliácáináwa báisíri Dios ìwali, píacáiná

nacái icàaluíniná. ¹⁸ Picàlidaca pìacawa pìalíanásawa cànínacaalí Dios iwàwáaná pimànica. Picàlidaca nacái piináwanáwa, Dios itàacái idécasa yéewáidaca pía, pìalíacaténáwa cayábéeri ìwali báawéeri íchaná. ¹⁹⁻²⁰ Pidéca manuica pínáidaca piwàwawa pìwaliwa pìalimácáinása péewáidaca wenàiwica càmíiyéica yáalíawa Dios ìwali, càide iyúwa watécaalí matuíri icáapi ìwali. Càita nacái pínáidacawa pìalimáaná amaláca pimànica áibanái íwítáise, iyéeyéica càide iyúwa náiwítáise catéeri ichùullaná nía namànicáiná nabáyawanáwa. Càita pínáidacawa pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, yái báisíiri tàacáisi imàaquéerica cáalíacáica nía cawínacaalí wenàiwica yeebáidéeyéicani. ²¹ Pía, yéewáidéerica áibanái, ¿cáná càmita péewáida píawawa? Pidéca pìalàaca áibanái ipíchaná nayéedù. Néeni pía, ¿cáná piyéedù? ²² Pidéca pìalàaca áibanái ipíchaná naimáca áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmíirica nacái nanírisíwa. Néeni pía, ¿cáná pimàni càì? Pidéca picàlidaca báawacasa piicáca ídolonái, níara cuwáiná yéenáiwánaca, néese, ¿cáná piwàlùawa ídolo yàasu templo iriculé, wenàiwica isutácàalu nàasu cuwáiná íchawa? Báawéeriquéi piwàlùanácawa néré piyéedùacaténá nàasu cawèníri. ²³ Máiní cáimacáica piicáca píawawa áibanái ícha pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, quéwa pidéca píasáidaca caná iwèni piicáca Dios càmíicáiná pimàni càide iyúwa itàacái ímáaná. ²⁴ Càité nacái áiba profeta icàlidacaté Dios itàacái machacàníri iyú israelitanái irí. Ímacaté nalí: “Níara càmíiyéica israelita naicácáinácué pimànica pibáyawanáwa, íná máiní natàaníca báawéeri iyú Picuèrinácué Dios ìwali pibáyawaná ìwalíise, píacué israelitaca”, ímacaté yái profetaca.

²⁵ Báisíta, áibacaalí judío yeebáida cayába Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, yá cayábaca Dios iicáca íwítáise náicha níara càmíiyéica judío cabáyawanéeyéica. Quéwa càmíicáalí judío imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, néese éwita judíocáanítani, càicáaníta báawaca Dios iicáca íwítáise càide iyúwa cabáyawanéeri càmíiri judíocáalítani. ²⁶ Néese, áibacaalí càmíiri judío imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yá cayábaca Dios iicáca íwítáise càide iyúwa judíocáalítani, éwita càmíicáaníta judíoni. ²⁷ Cawínacaalí càmíirica judío yeebáida Dios itàacái, profeta Moisés itànèericaté, yá éwita càmíicáaníta judíoni, càicáaníta cayábaca Dios iicáca íwítáise judíonái ícha càmíiyéica imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, éwita nadèniacáaníta Dios itàacái. ²⁸ Càmita Dios iicáca wenàiwica càide iyúwa yàasunáíwa ìwalíise meedá yái nadènianáca nasèenáíwa judíonái, nadènianá nacái judíonái iicácanáwa ínatabàawa meedá. ²⁹ Néese Dios iicáca iyúwa yàasunáíwa cawínacaalí

wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisiri iyú. Canéeri iwèni meedáni judíonái namànicaalí circuncisión càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná judíonái imànica, càmicaalí nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná báisiri iyú. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái báisiri iyú, yásí Dios iicáca nía iyúwa yàasunáwa, éwita càmicáaníta judío nía.

3

¹ Iná cawàwanáta áiba iwàwa isutáca yéemlawa núa: “¿Càinásica cayábéeri wawàsi judíonái idèna áibanái wenàiwica íicha? ¿Dios imànicatésica cayábéeri cachàiníwanái judíonái irí imàníyéica circuncisión càide iyúwa Dios ichùullaná judíonái imànica?” càì áibanái iwàwa isutáca yéemlawa núa cawàwanáta.

² Báisíta, Dios idéca imànica madécaná cayábanaméeri wawàsi judíonái irí. Yái wawàsi cayábéeri náicha canánama, yácata Dios itàacái Dios imàaquéericaté quéechatécáwa judíonái irí. ³ Wáalíacawa abénaméeyéi judío nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. Quéwaté Dios cà míri imáalàida yái wawàsica imàníricaté nàawirináimi yáapicha bàaluité.

⁴ ¡Càmírira! Dios cà míri itàaní chìwái iyúwa. Ewitasica cachìwacaalí macái wenàiwicatá, càicáaníta Dios imànipiná càiripináta báisiri iyútáni, càide iyúwa íimáaná. Càité nacái áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalicúise, yá íimaca:

“Pía Dios, áibanái náimaca càmitasa báisí pitàacái, quéwa píasáidapiná macái wenàiwicanái irí báisíricani yái pitàacáica pimànicaalípiná macáita machacàníri iyú càide iyúwaté píimáaná”,

íimacaté yái profetaca.

⁵ Wía èeri mìnanáica wamànica wabáyawanáwa cháì èeri irícu, quéwa canáca Dios ibáyawaná, canásíwa. Iná cawàwanáta abénaméeyéi judío báawéeyéi íiwitáise nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa manuísíwata yéewacaténá macái èeri mìnanáí náalíacawa máini cayábéeri wáichani, yái Diosca. Càipiná wayúudàaca Dios, iná càmita Dios icúa wenàiwica machacàníri iyú yùuwichàidacaalí wía, wayúudàacáináni”, càì abénaméeyéi judío náimaca. Núumacáita meedá càide iyúwa abénaméeyéi íináidáanápináwa cawàwanáta.

⁶ ¡Càmírira! Báisícaalí càmita Dios imàni wenàiwica irí machacàníri iyútá, yá canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísetá.

⁷ Aibanái báawéeyéi nacái nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wachìwawa áibanáicaténá yáalíacawa máini machìwéerica Dios, cayábéeri nacái èeri mìnanáí íichani, yái Diosca. Iná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca wía, wayúudàacáináni”, càì áibanái báawéeyéi náimaca. ⁸ Néese

náima àniwa: “Wàacué wamànica báawéeri manuísíwata wayúudàacaténá Dios manuísíwata”, còi áibanái báawéeyéi náimaca. Aibanái iwàwéeyéica imànica nulí báawéeri, nadéca nacàlidaca nachìwawa nùwali, náimaca nuéwáidacasa wenàiwica càiri cachìwéeri tàacáisi iyú. Quéwa cawinácaalí càyéica ímaca, Dios yùuwichàidapíná níawa nabáyawaná ìwalísewa.

Todos somos culpables

⁹ Iná báisíta wía judíoca, càmita cayába wía áibanái ícha. Nudéca núasáidaca cabáyawanáca wía judíoca càide iyúwa macáii èeri mìnánái cabáyawanáaná nía. Macáita nacái wabáyawaná idéca idacùaca wía iyúwa presoíyéi. ¹⁰ Càité profetanái natànàacaté Dios itàacái. Náimaca:

“¡Canácata wenàiwica imàníríca cayábéeri! ¡Canásíwata, ibatàa abéeri piná!

¹¹ Canásíwata nacái yáaliériwa Dios íwítáise ìwali, canácata icutéeri yáaliacaténáwa Dios ìwali.

¹² Macáita nacái náucacawa nèepunícawa déeculé Dios ícha. Macáita nadéca nawènúadaca náiwítáisewa cayábéeri ícha, namànicaténá nabáyawanáwa meedá. Canácata imàníríca cayábéeri, canásíwata.

¹³ Càica nacanápide iyúwa càliculli yàacuèricawa, nacàlidacáiná casaquèeri tàacáisi càiride iyúwa yáaséeri chéecáimi isàni. Cáanáica nachìwa. Namànica áibanái irí báawéeri nataacái iyúwa càide iyúwa àapi yùuwichàidacaalí wía iculále iyúwa.

¹⁴ Cáanáica nalúa, nacúisaca náichawa áibanái báawéeri tàacáisi iyú.

¹⁵ Caquialéta nàaca nanúaca wenàiwica canéerica ibáyawaná.

¹⁶ Ata alénacaalí nàya nàuwichàidaca wenàiwica.

¹⁷ Càmita náalimá nayúudàaca áibanái iyáanápiná matuíbanáiri iyú náapichawáaca.

¹⁸ Canásíwacatáita náalíawa iwàwacutá cáaluca naicáca Dios”, càité náimaca níái profetaca itànèyéicaté tàacáisi Dios inùmalicúise.

¹⁹ Wáaliacawa Dios imàacacaté profetanái itànàaca càiri tàacáisi judíonái irí, wía idènièyéica Dios itàacái wáaliacaténáwa canáca yéewaná wáimaca mabáyawanáca wía, yácáiná Dios itàacái bàaluisàimi yáasáidaca walí cabáyawanáca macáita, wía èeri mìnánáica, iwàwacutá nacái Dios yùuwichàidaca wía canánama wabáyawaná ìwalísewa. ²⁰ Iwàwacutá Dios yùuwichàidaca wía canánama canácáiná wenàiwica Dios iiquéeripíná mabáyawanéeri iyú, canácáiná wenàiwica yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa tàacáisi ímáaná profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Yái tàacáisi bàaluisàimica yáasáidacáita walí cabáyawanáca wía, wía imàníiyéica ibáyawanáwa.

La salvación es por medio de la fe

21-22 Quéwa Dios idéca yáasáidaca walí áiba wawàsi wàlisàì, càinàcaalí yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía, éwita càmicáaníta wáalimá wamànica macáita càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ímáaná. Wáalíacawa báisicani, yái wawàsi wàlisàica, Dios itàacái bàaluisàimi icàlidacáiná walíni, yái Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalìcuíse, áibanái profeta nacái. Mabáyawanáca Dios iicáca wía cawinácaalí wéená yeebáidéerica Jesucristo. Càita Dios imànica abédanamata macái wenàiwica irí cawinácaalí yeebáidéerica, cáininácáiná Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. ²³ Dios imànica abédanamata macáita irí, níacáiná macáita namànica nabáyawanáwa, yá canácata imànírira càide iyúwa Dios iwàwáaná cayábáanápiná Dios iicáca nía. ²⁴ Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica mawèníiri iyú nacái: Mabáyawanáca iicáca wía. Càita Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús. ²⁵ Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wáichawalíná. Cristo yéetácáinatéwa, íná Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíise. Càita Dios imáalàidacaté wáicha wàuwichàanápinátéwa méetàuculé Dios íicha càiripináta. Dios imànicaté càì yáasáidacaténaté imànica macáita machacàníiri iyú, éwitaté ìideniàcáaníta wàawirináimi namàníná nabáyawanáwa bàaluité. ²⁶ Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wabáyawaná ìwalíise yáasáidacaténá siúcade Dios imànica ìyaca macáita machacàníiri iyú, iwàwacutácáinaté mabáyawanéeri wenàiwica yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnánái ibáyawaná ìwalíise. Mamáalàacata nacái Dios imànica macáita machacàníiri iyú mabáyawanácaalí iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíise.

²⁷ Càì Dios imànica walí mabáyawanácaténá iicáca wía. Iná canáca yéewaná wáimaca wadéca wamànica cayábéeri yéewanápinása mabáyawanáca Dios iicáca wía. ¡Canásíwa! Canáca yéewaná cáimacái waicáca wíawawa áibanái íicha. Càmita wamàni macáita càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalìcuíse. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. ²⁸ Iná yéewa wadéca wáalíacawa cayábani: Mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo. Càmita mabáyawaná Dios iicá nía ìwalíise yái namànínáca càide iyúwa Dios itàacái bàaluisàimi ímáaná.

²⁹ Dios càimírira abéta judíonái icuèrináca. Nacuèrináta nacái

níai càmíiyéica judío. ³⁰ Yácáiná abéerita yái Diosca. Canácata íicha áiba, yái Diosca iiquéerica mabáyawanéeri iyú macái wenàiwica yeebáidéerica Jesucristo. Càì Dios imànica judíonái irí, càmíiyéi judío irí nacái. ³¹ Quéwa, éwita wáaliacáanítawa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo, cáicáaníta càmita caná iwèni waicáca yái tàacáisi bàaluisàimica Dios imàaquéericaté wàawirináimi irí. Néese wawàwa wáasáidaca máiníiri cawènicani.

4

El ejemplo de Abraham

¹⁻² Néese, cawàwanáta abénaméeyéi judío nawàwa náimaca nulí: “Wàawirimi Abraham imànicaté cayábéeri ínáté yéewa cayábaca Dios iicácani”, càì nawàwa náimaca. Quéwa càmítaté Dios iicá Abraham mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái cayábéerica Abraham imàníricaté. Mabáyawanácaalíté Dios iicáca Abraham ìwalíise yái cayábéerica Abraham imàníricatá, yáté yéewa Abraham cáimacáica iicáca yáawawa áibanái íichatá. Quéwa, canácaté yéewaná Abraham cachàinica iicáca yáawawa Dios iicá. ³ Canácaté yéewaná Abraham cáimacáica iicáca yáawawa yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham”, càì íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté. ⁴⁻⁵ Uwé, macáita wáaliacawa wenàiwica íibaidacaalí cháì èeri irícu, yásí nàaca iwèni. Càmita nàa iríni mawèníiri iyú, néese iwàwacutá íibaidaca yeedácaténá iríwa plata. Quéwa càmita càì Dios yàaca yàasu wenàiwica iwèniwa. Dios imànica nalí cayábéeri mawèníiri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios, yái Diosca iwàwéerica mabáyawanáca iicáca wenàiwica cabáyawanéeyéi, yásí mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí yeebáidéerica Dios, éwita càmíicáanítacá imàni wawàsi cayábéeri Dios iicáca. ⁶ Càité nacái rey David itànàaca Dios itàacái bàaluté. David íimacaté casímáica cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú éwita càmíicáanítacá imàni macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷ Càité David itànàaca:

“¡Casímáica wenàiwicanái Dios imàaquéeyéica iwàwawa íbáyawaná íicha, cainácaalí báawéeri namàníricaté!

⁸ ¡Casímáica wenàiwica càmíirica Wacuèriná Dios iicá cabáyawanéeri iyú!”

càité íimaca David.

⁹ David càmítaté icàlida wàwali abéta wía judíoca casímáiná wía. Néese icàlidacaté nàwalini nacái níai càmíiyéica judío, cawinácaalí yeebáidéeyéipínaté Jesucristo. Wadéca wacàlidaca mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios.

¹⁰ Mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham ípíchawáiseté

namànica Abraham irí circuncisión. ¹¹ Qué chatécáwa mabáyawanáca Dios iicáca Abraham bàaluité Abraham yeebáidacaalíté Dios. Néseté namànica circuncisión Abraham irí. Càité circuncisión iyú Dios yáasáidaca mabáyawanácaté iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. Cayábacaté Dios iicáca Abraham íiwitáise Abraham yeebáidacaalíté Dios ipíchawáiseté judíocani yái Abrahamca. Iná yéewa yái Abrahamca, càicanide iyúwa nàawirimi macái càmiyéi judío yeebáidéeyéica Dios. Càita mabáyawanáca Dios iicáca càmiyéi judío nacái, neebáidacaalí Dios, éwita càmicáaníta namàni circuncisión. ¹² Yácata judíonái yàawirimi nacái, yái Abrahamca, cawinácaalí judíonái yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná ipíchawáiseté judíocani.

La promesa se cumple por medio de la fe

¹³ Píalíacuéwa Abraham iyacaté cawàwanáta quinientos camuí ipíchawáiseté Moisés yàasu èerité. Bàaluité Dios icàlidaca Abraham irí cáimiétacanéri iyúni yàanápínaté Abraham irí macái cáli iyéerica cháí èeri irícu, itaquénáinami irí nacái Abraham yáapicha. Quéwaté Dios càmirita icàlida Abraham irí càiri tàacáisi cáimiétacanéri iyú ìwallíse yái Abraham imànínáca càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté, bàaluitécáiná canátàacáwa Moisés yàasu cuyàluta Abraham yàasu èerité. Néese Dios icàlidacaté Abraham iríni Abraham yeebáidacaalíté Dios imànínápinaté Abraham irí cayábéeri. Yaté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham. ¹⁴ Abénaméeyéi judío náimaca iwàwacutáanása wamànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta ímáaná yéewanápinása Dios imànica walí cayábéeri, yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali Abraham irí cáimiétacanéri iyú. Quéwa càmita báisi natàacái. Báisícaalítáni, yá canéerica iwèni meedátáni, yái weebáidáanáca Dios, canéerica iwèni nacái yái tàacáisi Dios icàlidéericaté Abraham irítá, canácáináta wenàiwica yáaliméeri imànica macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta ímáaná. ¹⁵ Càmita yéewa cayába wáapicha Dios profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yácáiná Dios itàacái yáasáidaca cabáyawanáca wía, iwàwacutá nacái Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Dios itàacái iyaca cháí èeri irícu, íná yéewa wáalíacawa cabáyawanáca wía macáita, wía èeri mìnanáca.

¹⁶ Wáalíacawa canácata wéená yáaliméerica imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. Iná iwàwacutá Dios imànica walí cayábéeri mawèníri iyú, wía yeebáidéeyéica Dios, yéewacaténá macáita wía Abraham itaquénáináca, weedáca waliwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali cáimiétacanéri iyú wàawirimi Abraham irí, wía judíoca, píacué nacái càmiyéica judío. Yái cayábéerica,

càmíricata abéta walípiná, wía judíoca yeebáidéeyéica Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Néese Dios imànipiná cayábéeri càmiyéi judío irí canánama nacái, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Càita Dios iicáca Abraham iyúwa wàawirimi, macáita wía yeebáidéeyéica Dios. ¹⁷ Dios icàlidacaté càiri tàacáisica Abraham irí bàaluité. Dios ímacaté: “Nudéca numàacaca pia madécaná wenàiwica íwítáaná yàawiripiná pia”, ímacaté yái Diosca. Iná mabáyawanáca Dios iicáca madécaná wenàiwica íwítáaná cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Yácata Wacuèriná Dios wàawirimi Abraham yeebáidéericaté, yái Diosca icáucàidéerica yéetéyéimiwa, yáaliméeri nacái idàbaca wawàsi càmiíricáwa iya siùca.

¹⁸ Ewitaté máinicáanáta béericani yái Abrahamca, càicáanáta Abraham yeebáidacaté Dios itàacái yéewanápinaté idèniaca ìiriwa. Inaté “Madécaná wenàiwica íwítáaná yàawiricani”, yái Abrahamca, càide iyúwaté Dios icàlidáaná iríni: “Manùbéeyéipiná pitaquénáinámica”, ímacaté yái Diosca. ¹⁹ Abraham idèniacaalíté batéwa cien camuí, yaté yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwitaté Abraham yáaliacáanítawa néetáanápinátéwa mesúnamáita, yái Abrahamca, úa nacái yàacawéetúa Saraca. Càité Abraham yeebáidaca Dios, éwita máinicáanáta béeyéica nía nadèniápinaté néenibewa. ²⁰ Abraham yeebáidacaté Dios mamáalàacata. Càmitaté Abraham iwènúada íwítáisewa tàacáisi ícha Dios icàlidéericaté irí cáimiétacanéeri iyú imàacáanápinaté quéenibeca Abraham. Yeebáidacaté Dios manuísíwata cachàiniwanái mamáalàacata. Yàacaté nacái Dios irí cayábéeri. ²¹ Yaté Abraham yeebáidaca macái ichàini iyúwa cachàinica Dios, yáaliméericaté imànica macáita càide iyúwaté ímáaná Abraham irí cáimiétacanéeri iyú. ²² Abraham yeebáidacaalíté Dios tàì íméeri iyú, yá mabáyawanácaté Dios iicácani.

²³ Càmitaté natànaa abéerita Abraham ìwali mabáyawanácaté Dios iicácani. ²⁴ Néese natànàacaté càiri tàacáisi wàwali nacái, mabáyawanáciná Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios, yái Dios imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi ícha. ²⁵ Dios imàacacaté Jesús yéetácawa wabáyawaná ìwalíse iwasàcaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Néeseté Dios imichàidaca Jesús yéetácáisi ícha yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

5

Libres de culpa

¹ Iná siúcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía, wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacáiwa. Mabáyawanáca

Dios iicáca wía, íná cayábaca wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Wáiwacali Jesucristo ìwalíse, Wáiwacali yéetácáinátéwa wabáyawaná ìwalíse. ² Cristo yéetácátéwa wáichawalíná, íná cayábaca Dios iicáca wía, imànica walí cayábéeri, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Yá manuica wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, casímái nacái wawàwa idècunitàacá wacùaca wàyáanápíná chènuniré Dios yáapicha ícamaláná mèlumèluíri írìcu, cáimiétaquéri iyú nacái, càide iyúwa Dios iyáaná. ³ Càita nacái casímáica wawàwa siùcáisede iwàwacutácaalí wàuwichàacawa. Wáalíacáináwa yùuwichàacáisi yéewáidaca wía yéewacaténá màulenáca wía, cachàini nacái wáiwitáise Wáiwacali ìwaliwa wàidenlanápiná wàuwichàanáwa mamáalàacata. ⁴ Màulenácaalí wía, yásí wáasáidaca weebáidaca Wáiwacali itàacáiwa tàì ímèeri iyú. Idécanáami càì wáasáidaca cachàinica wáiwitáise, yásí máini cachàiníwanái manuica wáináidaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa wáalimáanápíná wàidenlaca wàuwichàanáwa mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. ⁵ Néese manuicaalí wáináidaca wawàwawa, yá càmita báì wía, yácáiná Dios imànìpiná walí cayábéeriwa chènuniré càide iyúwaté ímáaná walí. Wáalíacawa Dios imànínápíná càì ibànùacáinaté Espíritu Santo wawàwaliculé, yáì Espíritu imàaquéerica wáalíacawa macái wawàwalícuísewa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata.

⁶ Wáalíacawa cáinináca Dios iicáca wía, bàaluitécáiná càmicaalíté wáalimá wawasàaca wíawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yáté Cristo yàanàaca aléi èeri írìculé yàasu èerité, yáté yéetácawa wáichawalíná, wía báawéeyéica. ⁷ Máini càulenáca wéetácawa áiba wenàiwíca íchawalíná wayúudàacaténáni, éwita cayábéericáaníta íiwitáiseni. Quéwa cayábasíwéericaalí íiwitáise, yá cawàwanáta abénaméeyéi yéetápinácawa íchawalíná nayúudàacaténáni. ⁸ Quéwa Dios ibànùacaté Cristo yéetáanápínátéwa wáichawalíná éwitaté cabáyawanácáaníta wía. Càité Dios yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. ⁹ Siùcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani Cristo iwasàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, èeri imáalàapínacaalíwa. ¹⁰ Wáalíacawa Dios iwasàanápíná wíawa, bàaluitécáiná idècunitàacá wàuwideca wamànica Dios, yáté cáinináca Dios iicáca wía, iwàwacaté nacái imànica walí cayábéeri, Dios Iiri yéetácáinátéwa wabáyawaná ìwalíse. Íná yéewa cayábaca wáapicha Dios siùcáisede matuíbanáiri iyú. Néeseté Cristo imichàacatéwa yéetácáisi ícha, íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani Cristo iwasàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, íiwitáise cáuri iyúwa, cachàiníiri nacái, cayábacáiná wáapicha Dios siùcáisede matuíbanáiri iyú. ¹¹ Yá nacái casímáica wawàwa Dios yáapicha Wáiwacali

Jesucristo ìwalíse, cayábacáiná wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Cristo yéetácáinatéwa wáichawalíná.

Adán y Cristo

¹² Bàaluité, yái idábáanéericaté asialica imànicaté ibáyawanáwa; càité idábaca wenàiwicanái imànica ibáyawanáwa cháí èeri irícu. Càité nacái idábaca néetácawa méetàuculé Dios ícha nabáyawaná ichùuliacawa. Càité nacái yéetácáisi yàanàaca macái wenàiwicanái ìwali macáicáináta namànicaté nabáyawanáwa. ¹³ Ipíchawáiseté Dios imàacaca itàacáíwa profeta Moisés irí israelitanái irípiná, yáté macái èeri mìnaná yàawirináimi namànicaté nabáyawanáwa. Ináté néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa. Càmiccaalíté wenàiwica yáalíawa Dios iwàwáaná nàyaca machacàníiri iyútá, yá càmitaté cabáyawaná níatá. Quéwa náalíacatéwa. ¹⁴ Yáté wenàiwicanái yéetácawa Adán yàasu èericatáiseté àta profeta Moisés yàasu èerité nacái namànicáinaté nabáyawanáwa éwita càmiccáanítaté nayáa àicu iyacaná càide iyúwaté Adán iyáaná abéeri àicu iyacaná íiwitáaná càmirícaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Siúcade wéewáidacuéwa Adán ìwali, Cristo ìwali nacái, yái yàanèeripinacaté madécaná camuí Adán idénáami.

¹⁵ Quéwa yái Adán ibáyawanámicaté, máiní áiba íiwitáanáde ícha yái cayábéerica Dios imàníríca walí mawèníri iyú. Madécaná wenàiwica néetácawa abéeri asiali ibáyawaná ìwalíse, yái Adánca, quéwa Dios idéca imànica walí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú wía madécaná wenàiwicaca. Dios idéca imànica walí cayábéeri abéeri asiali ìwalísená, yái Jesucristoca. ¹⁶ Abéeri asiali ibáyawaná, yái Adánca, máiní áiba íiwitáanáde ícha yái cayábéerica Dios imàníríca walí mawèníri iyú. Cabáyawanáca macáita wenàiwica Adán ibáyawaná ìwalíse quéwa Dios idéca imànica cayábéeri mawèníri iyú wenàiwicanái irí abéeri asiali ìwalísená, yái Jesucristoca, mabáyawanácaalíté Dios iicáca wenàiwica imàníyéicaté ibáyawanáwa manuísíwata. ¹⁷ Báisíta wenàiwicanái néetácatéwa abéeri asiali ibáyawaná ìwalíse, yái Adánca. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú, íná yéewa wáalíacawa báisíri iyúcani, wía Dios iiquéeyéica mabáyawanéeri iyú, wáyapíná cáimiétaquéeri iyú, casímáiri iyú nacái wacáuca wàlisàí yáapichawa abéeri asiali ìwalísená, yái Jesucristoca.

¹⁸ Càité Adán ibáyawaná cabáyawanácaté imànica macái wía èeri mìnánaica Dios yùuwichàidáanápínaté wía. Quéwa Jesucristo imànicaté cayábéeri càide iyúwaté Dios iwàwáaná yéetáanápínatéwa wabáyawaná ìwalíse yéewacatená mabáyawanáca Dios iicáca macáita wía. ¹⁹ Iimáanáca cabáyawanáca wía madécaná wenàiwicaca abéeri asiali ibáyawaná ìwalíse yái báawéerica abéeri asiali imànírícaté,

yái Adánca, càmiricaté imàni càide iyúwaté Dios ímáaná. Càita nacái mabáyawanáca Dios iicápiná wía madécaná wenàiwicaca ìwalíse yái cayábéerica abéeri asìali imàníricaté, yái Jesucristoca, yái yeebáidéericaté iyúwa Dios ichùulianá imànica.

²⁰ Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí yéewacaténá wenàiwicanái yáalíacawa máiní cabáyawanáca nía. Quéwa éwita wamànicáanítaté wabáyawanáwa manuísíwata, càicáaníta Dios imànicaté walí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata cachàiniwanái wabáyawaná manuírí íicha. ²¹ Quéechatécáwa wenàiwica néetácatéwa méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ichùuliacawa. Quéwa siúcáisede Dios, yái cayábéeri íiwitáiseca, icùaca wía imànicaténá walí cayábéeri mawèníri iyú, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía, yàaca nacái wacáuca càmiríri imáalàawa Wáiwacali Jesucristo yéetácaí ìwalíse.

6

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

¹ Cawàwanáta áibanái iyúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca càicaalí wáimaca: “Wamànicué wabáyawanáwa mamáalàacata manuísíwata yéewanápiná macái èeri mìnáná náalíacawa máiníri cayábaca Dios íiwitáise néemíacáiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná manuírí íicha”, càì áibanái íináidacawa. ² ¡Càmíirita! Wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacáí càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa quirínama. Péemíacué comparación: Wenàiwica yéetéerimiwa càmita yáalimá imànica quirínama ibáyawanáwa cháì èeri irícu. Càita nacái wía. Càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íichawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamànica wabáyawanáwa. Wamànicaalí wabáyawanáwa mamáalàacata, càmita wáalimá wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ³ ¿Càmítasicué píalíawa wadàbacaté wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íichawa? Càité wadàbaca wàyaca weebáidacaalíté Cristo Jesús itàacáí wabautizáanápinátéwa wáasáidacaténá weebáidaca. Siúcade wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, íná iwàwacutá wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íichawa, càminápiná quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁴ Yái wabautizáanácawa, yácata yéetácaisi yéenáíwaná nacáiri. Càide iyúwa nabàliacaalí yéetéerimiwa càliculli irículé, càita nacái walicùacatéwa úni yáaculé càide iyúwa wéetáca nacáicaalíwa Cristo yáapicha wabautizácaalítéwa wáasáidacaténá weebáidaca Cristo itàacáí. Wabautizácaalítéwa, yáté wáasáidaca wadàbacaté wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íichawa.

Wabautizácaalítéwa, yáté wáasáidaca Dios yàacaté wacáuca wàlisài yéewanápiná wàyaca wàlisài wáiwitáise yáapichawa càide iyúwaté Wáaniri Dios cachàiníri íiwitáise imichàidáanáté Cristo yéetácáisi íicha.

⁵ Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadábaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Càita nacái báisíri iyú wadèniaca siúcáisede wacáuca wàlisàiwa Cristo yáapicha. ⁶ Wáaliacawa Dios idéca ichuìdaca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichàinica, Cristo yéetácái ìwalíse, yái natàtèericaté cruz ìwali, yéewanápiná chuica wáicha wabáyawaná, yéewanápiná nacái càmita wamàni mamáalàacata wabáyawanáwa, iyúwa áibanái yàasu wenàiwicanái iwàwacutáaná íibaidaca mawèníri iyú náiwacali íriwa. ⁷ Càide iyúwa yéetéerimiwa càmlíná imàni ibáyawanáwa quirínama cháí èeri írìcu, càita nacái wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íichawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁸ Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadábaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Íná yéewa wáaliacawa báisíri iyúcani wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. ⁹ Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi íicha, íná yéewa wáaliacawa càmita quirínama yéetáwa àniwa. Càmita quirínama yéetácáisi yáalimá imawèniadacani. ¹⁰ Cristo yéetácátéwa abé yàawiriata ichuìdacadéná wáicha wabáyawaná càiripináta, yái wabáyawaná ichàinica, quéwa siúcáisede Cristo ìyaca càiripináta Dios yáapicha imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Càitacué nacái pía. Cristo Jesús yéetácátéwa píchawalínacué, néeseté ícáucàacawa, íná iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íichawa, piyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Íná picácué pimàni pibáyawanáwa. Néese piyacué iyúwa cáuyéi wenàiwica Dios írìpiná, iyúwa wenàiwica imichèeyéicatéwa yéetácáisi íicha, piyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha píibaidacaténacué Dios írìpiná cáimiétaquéri iyú.

¹² Íná picácué pimàaca píiwitáise cabáyawanéri ichùuliaca pía pimàníinápiná pibáyawanáwa iyúwa píiwitáise cabáyawanéri iwàwáaná. ¹³ Picácué pimàaca píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéri ichùuliaca pía iyúwa píiwacali pimàníinápinácué mamáalàacata pibáyawanáwa piiná iyúwa, píiwitáise iyú nacáiwa. Néese pimàacacué píawawa Dios írì pimànicaténacué cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Bàaluitécáiná piyacatécué déeculé Dios íicha iyúwa yéetéeyéimiwa pibáyawanácué yáapichawa, quéwa siúcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios írì piyacaténacué càide iyúwa píiwitáise wàlisài íimáaná

picáuca wàlisài yáapichawa, pimànicaténácué cayábéeri macái píiwitáise iyúwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁴ Bàaluité píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullacatécué pía. Yá Dios ímacaté cabáyawanácuéca pía, iwàwacutáanácué nacái piùwichàacawa pibáyawaná ichùullacawa. Quéwa Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri mawèníri iyú imàacáanápínaté iwàwawa pibáyawaná íchacué, íná siúcade iwàwacutácué càmita pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullianácué pía, néese Dios ichàiniadapínácué píawa pimànicaténácué càide iyúwa iwàwáaná.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵ Wáalíacawa Dios idéca imànica walí cayábéeri càì mawèníri iyú: Mabáyawanáca íicáca wía éwita càmícáaníta wamàni macáita càide iyúwa iwàwáaná. Néese siúcade cawàwanáta áibanái nayúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa Dios imàacacáiná iwàwawa wabáyawaná ícha éwita càmícáaníta wamàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùullianá. ¡Càmíirita! ¹⁶ Péemíacué comparación: Píalíacuéwa pimàacacaalícué píawawa áiba wenàiwica irí pimànicaténá càide iyúwa ichùullianácué pía, yásí yàasu wenàiwicaca imànicuéca pía íbaidéeripiná irí mawèníri iyú. Iwàwacutácué nacái pimànica càide iyúwa ichùullianá pía. Càita nacái píacué: Pimàacacaalícué pibáyawaná ichùullaca pía, yásí pibáyawaná yàasu wenàiwicaca imànipínácuéca píawa, yá péetápinácuéca méeatáculé Dios ícha pibáyawaná yáapichawa. Quéwa pimànicaalícué càide iyúwa Dios ichùullianá pía, yásí Dios yàasu wenàiwicaca imànipínácuéca píawa, yá pìyapínácuéca machacàníri iyú. ¹⁷ Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri pìwalícué. Bàaluité pimànicatécué càide iyúwaté pibáyawaná ichùullianácué pía, quéwa siúcade peebáidacuéca tàì íméeri iyúni yái tàacáisi cayábéerica Dios ibànuèricaté wenàiwica irí néewáidacaténácué iyú pía. ¹⁸ Dios idéca iwasàacuéca pía píiwacali bàaluisàimi íchawa, yái pibáyawaná ichàinica ichùulièricatécué pía. Yá pidécuéca pidàbaca pìyaca machacàníri iyú càide iyúwacué Píiwacali wàlisài ichùullianácué pía, yái Wáiwacali Jesucristoca. ¹⁹ (Nucàlidacuéca nùyaca piríni càide iyúwa wenàiwica itàaníná aliséeri tàacáisi iyú càmícáinácué píalía péemíaca cayábani càinácaalí ímáaná, càulenácáinácué píchani.) Quéchatécáwa pimàacacatécué pibáyawaná ichùullaca pía pimànicaténáté pibáyawanáwa casaquèeri manuísíwata. Quéwa siúcade iwàwacutácué pimàacaca píawawa Dios irí pìyacaténácué machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, píibaidacaténácué Dios irípiná mabáyawanáwaca macái pichàini iyúcuéwa.

²⁰ Pimànicaalítécué càide iyúwa pibáyawaná ichùullianácué pía, yáté càmítacué píbaida Dios irípiná, ínaté càmítacué pimàni

cayábéeri pìyacaténácué machacànìiri iyú. ²¹ Píalíacuéwa cayába càmitaté pìya casímáiri iyú, néese pibáyawanácué itécaté yàacawa pía irìculé yáí yéetácáisica cà mírica imáalàawa. Báicuéca pía siùca ìwalíise yáí pimàníricatécué, ínà canéerica iwèni piríni yáí iyúwaté pìyáaná bàaluté. ²² Quéwa Dios idéca ichuidacuéca píicha pibáyawaná, yáí píiwitáise bàaluisàimi ichànica. Yá pidécuéca pidàbaca píibaidacuéca Dios irípiná iyúwa yàasu wenàiwica. Yá pidécuéca peedáca piríwa yáí cayábéeri iwènica: Dios imàacacué píibaidaca irípiná mabáyawanéeri iyú cháí èeri irìcu, yá nacáí imàacapínácué pìyaca yáapicha chènuniré càiripináta. ²³ Abéericata nawèni needáca nalíwa cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa. Needáca nalíwa meedá yéetácáisi. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú, yàaca wacáuca cà míri imáalàawa Wáiwacali Cristo Jesús yáapicha, wía yeebáidéyéica itàacái.

7

Un ejemplo tomado del matrimonio

¹ Píacué nuénánái judíoca, yáaliyéicawa tàacáisi ìwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Píalíacuéwa yáí tàacáisi ichùullaca wenàiwica abéta idècunitàacá cáucani yáí wenàiwicaca. ² Péemíacué comparación: Dios itàacái ímaca walí, caníríchúa inanái càmita udé uèpùacawa unìri íchawa àta yéetácatalétawa uícha, ímacáiná càì yáí tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Quéwa unìri yéetácaalíwa uícha, yá imáalàacawa yáí matrimonioca, yásí canáca ubáyawaná éwita uedácaalí ulíwa áiba àniwa. ³ Iná uimácaalí áiba asìali yáapicha cà mírica unìrisíwa idècunitàacá cáuca yáí unìrica, yá umànica ubáyawanáwa. Quéwa unìri yéetácaalíwa uícha, yá imáalàacawa yáí matrimonioca. Yásí úalimá ucásàacawa áiba asìali yáapicha mabáyawanéeri iyú.

⁴ Càita nacáí píacué nuénánáica. Bàaluté máini cabáyawanácuéca pía, ínáté càmitacué píalimá pimànica càide iyúwaté Dios itàacái ímáaná, yáí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté. Quéwa Cristo yéetácátéwa píichawalínácué, ínà yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéyéicatéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ícha. Càmitacué quirínama yáalimá ichùullaca pía. Siùcáise de Cristo yàasu wenàiwicacuéca pía, yáí imichèericatéwa yéetácáisi ícha. Càita wáalimá wamànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵ Bàaluté wàyaca wabáyawaná yáapichawa, yáté wéemíaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté ímérica càinácaalí Dios iwàwaca wàyaca machacànìiri iyú. Wáalícatéwa càirínácaalí wawàsi Dios imáisaniericaté wamànica, ínáté máini wawàwacaté wamànica càiri wawàsi. Iná yáí wabáyawanáca itécaté yàacawa wía

yéetácáisi iriculé méetàuculé Dios ícha càiripináta. ⁶ Quéwa idéca chuica wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichànica, ichùulièricaté wamànica wabáyawanáwa méetàuculé Dios itàacái ícha. Iná Dios idéca iwasàaca wía wáibaidacaténá irípiná wacáuca wàlisài yáapichawa Espíritu Santo yèerica walí. Càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wía, yái wáiwitáise bàaluisàimica càmiri iwàwa wamànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yái bàaluisàimi tàacáisica profeta Moisés itànèericaté.

El pecado que está en mí

⁷ Cawàwanáta áibanái wenàiwica iyúunáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca báawaca meedáni yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. ¡Càmírita! Néese, máini cayábéericaní yái tàacáisica, quéwa núaliacáinatéwa Dios imáisaníata nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, íná máini nuwàwacaté numànica nubáyawanáwa. Càmicaalíté tàacáisi imáisaníata nuwàwaca numànica nubáyawanáwatá, yá càmitaté máini nuwàwa numànica nubáyawanáwatá. ⁸ Quéwa máini cachànicaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ìwalíse yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçúise, yái tàacáisi imáisaníèricaté nuwàwaca numànica nubáyawanáwa. Yá nubáyawaná yáalimáidacaté núa ìwalíse yái Dios itàacáica, imàacáanápíná nuínáidacawa numànínápíná nubáyawanáwa macái íiwitáaná, macái wawàsi Dios imáisaníèrica wamànica. Càmicaalí wáaliáwa Dios imáisaníaca wamànica áiba wawàsi báawéeri, néese càmita máini wawàwa wamànica yái wawàsi báawéerica. ⁹ Bàaluité càmita núaliá Dios imáisaníaca wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, ínáté nùyaca matuíbanáita, càmita achúma nuínáidacawa nuwàwawa nubáyawaná ìwaliwa. Quéwa idécanáamité núaliacawa Dios càmita iwàwa wáináidacawa wamànínápíná wabáyawanáwa, yá máini cachànicaté mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ichàini nuwàwáanápínáté numànica nubáyawanáwa. Yá núaliacatéwa cabáyawanáca núa, iwàwacutáanápínáté nacái nuétácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta nubáyawaná ichùuliacawa. ¹⁰ Dios imàacacaté itàacái cayábéeriwa profeta Moisés irí yáasáidacaténá walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàyacaténá casímáiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái Dios yáapicha. Quéwa nubáyawaná ichìwáidaca núa numànínápíná nubáyawanáwa, íná yái tàacáisica imàacacaté núaliacawa cabáyawanéerica núa, iwàwacutáanápínáté nacái nuétácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. ¹¹ Yáté nubáyawaná yáalimáidaca núa Dios itàacái cayábéeri ìwalíse, yáté nubáyawaná ichìwáidacaté núa. Yá nubáyawaná cabáyawanáca

imànicaté núa Dios itàacái iyú, nuétáanápínátéwa méetàuculé Dios ícha càiripináta nubáyawaná ichùuliacawa.

¹² Máini cayábéericaní, yái tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí, imáisanìacáiná wamànica wabáyawanáwa. Máini cayábéerica nacái yái tàacáisi imáisanìerica wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. Yái tàacáisica yéewáidaca wía wàyacaténá machacànìiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cayábéericaní yái tàacáisica iyúudàacáiná wía wàyacaténá casímáiri iyú. ¹³ Yái cayábéeri tàacáisica profeta Moisés itànèericaté, canáca yéewaná wayúunáidaca báawéericaní ìwallìse yái ìmáanáca iwàwacutáca wéetácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta wabáyawaná ichùuliacawa. ¡Càmírita! Néese máinicáiná cabáyawanáca núa, íná nùaliácáinátéwa Dios itàacái cayábéeri imáisanìaca numànica nubáyawanáwa, ínaté máini nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, yá iwàwacutácaté nuétáanápínáwa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Íná yéewa nùaliacawa amaléeri iyúni, máini báawacani yái nubáyawanáca, nubáyawanácáiná ichùulìaca numànica nubáyawanáwa éwita nùaliácáaníta Dios itàacái cayábéeri imáisanìaca numànica càiri.

¹⁴ Wáaliacawa báisiiri iyú cayábéericaní yái tàacáisica profeta Moisés itànèericaté yácáiná Espíritu Santo imàacacaté Moisés itànàacani. Quéwa báawéeri meedá nuíwitáise càide iyúwa macái èeri mìnaná íiwitáise ìyáaná: Nubáyawaná ichùulìaca núa cachàinìiri iyú numànìinápiná nubáyawanáwa, càide iyúwa áiba náiwacali báawéeri íiwitáise ichùulìaná cachàinìiri iyú yàasu wenàiwicawa íbaidéerica irí mawènìiri iyú càiripináta. ¹⁵ Càmita nùalíá cáná yéewa nuíwitáise càica ìyaca; càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese, numànicáita meedá báawéeri wawàsi càmirica nuwàwa numànica, yái máinìirica báawaca nuicáca. ¹⁶ Báawaca nuicáca yái numànìirica, càita nudéca nùasáidaca nùaliacawa cayábéerica Dios itàacái, báisiirica nacái. ¹⁷ Íná núa, idènièrica wàlisài íiwitáisewa, càmita nuwàwa numànica nubáyawanáwa. Quéwa éwita càmicáaníta nuwàwa numànica nubáyawanáwa, càicáaníta nuíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulìaca numànìinápiná nubáyawanáwa. ¹⁸ Nùaliacawa canáca irí cayábéeri, yái nuíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. Ewita nuwàwacáaníta numànica cayábéeri, càicáaníta càmita nùalimá càì numànica nuchàini iyúwa. ¹⁹ Càmita numàni cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, néese numàni mamáalàacata nubáyawanáwa, yái càmirica nuwàwa numànica. ²⁰ Íná numànicaalí yái càmirica nuwàwa numànica, yá càmita núa yái iwàwéerica imànica íbáyawanáwa, néese nuíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri, yácata ichùulièrica numànìinápiná nubáyawanáwa.

²¹ Càì ichàbaca núa, macái èerita nuwàwacatáita numànica

cayábéeri, càmita yéewa numànicani, néese numànicáita yáawami nubáyawanáwa. ²² Máiní cáinináca nuicáca Dios itàacái. ²³ Quéwa ìyaca nuwàwalìcu áiba chàinisi càmirica imàaca nuínáidacawa machacànìri iyú, ipéliéri nacái nuíwitáise wàlisài ìpunita. Yácata nuíwitáise, yái cachàini, yái nuíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica, idacuèrica núa iyúwa presoíri.

²⁴ ¡Máiní achúmaca nuwàwa! ¿Cawiná iwasàapiná núa ícha yái nubáyawaná ichàinica iwàwéerica itéca núa yéetácáisi iriculé, nuétácáténáwa méetàuculé Dios ícha càiripináta nubáyawaná ichùuliacawa? ²⁵ Abéericata Dios yáaliméeri ichuìdaca nuícha nubáyawaná ìwalíse yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imànìricaté nulípiná, iná nùaca Dios irí cayábéeri. Càita nùyaca cháí èeri irìcu: Nuwàwaca numànica càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, quéwa nuíwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùuliacawa núa mamáalàacata numànínápiná nubáyawanáwa. Quéwa Dios idéca ichuìdaca nuícha nubáyawaná.

8

La vida conforme al Espíritu de Dios

¹ Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita yùuwichàidapiná wíawa wabáyawaná ìwalísewa infierno irìcu, yái manuíri quicháica, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ² Yácáiná Espíritu Santo yàaca wacáuca càmiri imáalàawa, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Yá Espíritu Santo ichàini ichuìdaca wáicha wabáyawaná, yéewanápiná càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wía, yái wáiwitáise bàaluisàimica iwàwéerica itéca wía yéetácáisi iriculé, wéetácáténáwa méetàuculé Dios ícha càiripináta. ³ Dios imàacacaté itàacáiwa profeta Moisés irí, quéwa wáalimáidacaalíté wamànica càide iyúwa yái tàacáisi ìmáaná, yáté càmita wáalimá wachuìdaca wáichawa wabáyawanáwa máinicáinaté wawàwa wamànica wabáyawanáwa, wía èeri mìnanáica. Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica càmiricaté wáalimá wamànica; Dios ibànùacaté Ìriwa càiride iyúwa waicacánáwa, wía èeri mìnánái imànìiyéica ibáyawanáwa. Dios ibànùaca Ìriwa yéetáanápináwa iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíse. Càité Dios yùuwichàidaca Ìriwa wabáyawaná ìwalíse ichuìdacadaténá wáicha wabáyawaná. ⁴ Dios imànicaté càì yéewanápiná wáalimá wàyaca machacànìri iyú càide iyúwa ichùulianá wía irìcuíse yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Iwàwacutácáiná càmita wamàni càide iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri iwàwáaná, néese iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná wamànica.

⁵ Cawinácaalí wenàiwica imànírica càide iyúwa íiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, íináidacawa meedá wawàsi ìwali isímáidéeripinácani báawéeri iyú. Quéwa cawinácaalí imànírica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, íináidacawa imànicaténá wawàsi casímáiripináca Dios iicá. ⁶ Cawinácaalí wenàiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yá náiwitáise itépiná níawa yéetácáisi iriculé méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ìwalisewa. Quéwa cawinácaalí imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, nadènlaca nacáucawa camíiri imáalàawa, nàya nacái matuíbanáiri iyú, cayábacáiná náapicha Dios. ⁷ Cawinácaalí wenàiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, nàuwideca namànica Dios, càmicáiná náalimá namànica càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, càmita nacái nawàwa namànica càì. ⁸ Iná cawinácaalí iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri ichùulianá nía, càmita náalimá namànica yái casímáirica Dios iicá.

⁹ Píacué quéwa, càmitacué pìya càide iyúwa bàaluisàimi íiwitáisesi iyáaná, néese núalíacué pìyaca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácáiná Espíritu Santo iyacué piwàwalìcu yàacawéeridacaténácué pía. Cawinácaalí wenàiwica canéerica irí Espíritu Santo Cristo ibànuèrica walí, cànírica Cristo yàasu wenàiwicacani. ¹⁰ Cristo iyacaalícué piwàwalìcu, yá cáuca Espíritu Santo imànica píiwitáise càiripináta, éwitacué yái piináca pidènièricuéca cháí èeri irìcu yéetácáanitawa áibaalíwa, machawàacacáiná wainá macáita ìwalíse yái wàawirimi Adán ibáyawanáca. Cáuca Espíritu Santo imànicuécá píiwitáise, mabáyawanácáinácué Dios iicáca pía. ¹¹ Wáaniri Dios icáucàidacaté Jesús yéetácáisi íicha. Néeseté Dios ibànùaca Espíritu Santo iyacaténá wawàwalìcu. Espíritu Santo iyacaalícué piwàwalìcu, yásí Dios icáucàidapinácué píawa wàlisài iyú yéetácáisi íicha áibaalípiná càide iyúwaté Dios icáucàidáanáté Cristo yéetácáisi íicha. Yá Dios icáucàidapinácué píawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéericuéca piwàwalìcu.

¹² Iná nuénánái, wáalíacáináwa Dios icáucàidapiná wíawa, íná iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo ichùulianá wía. Picácué wamàni iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulianá wía. ¹³ Pimànicaalícué píacawa càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulianá, yá péetápinácuécawa méetàuculé Dios íicha càiripináta. Quéwa pimàacacaalícué Espíritu Santo iyúudàacuécá pichuìdaca píchawa píbáyawanáwa, yái píiwitáise bàaluisàimi ichàinica, yá píyapinácuécá càiripináta.

¹⁴ Macái imàníyéica càide iyúwa Espíritu Santo yàaláaná nía, níacata Dios yéenibe. ¹⁵ Yái Espíritu Santo Dios ibànuèrica

walí càmita máini ichùulla wía cachàiníri iyú, càmita nacái cáalu imànica wía, càide iyúwa áiba náiwacali ichùullaná yàasu wenàiwicawa cachàiníri iyú. Néese Espíritu Santo imàacaca Dios yéenibeca wía, íná yéewa wamáidaca Dios irí: “¡Pía Wáaniri!” còi wáimaca Dios irí. ¹⁶ Yái Espíritu Santoca, yácata icàlidéerica walíni wawàwalicúise, Dios isùmanáireca wía. ¹⁷ Dios yéenibecáiná wía, íná Dios yàapiná walí cawèníri càide iyúwaté ímáaná cáimiétacanéeri iyú. Yá weedápiná yái cawènírica Cristo yáapichawa, wàuwichàacáináwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, wàyacaténá cáimiétaquéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluíri irícu.

La gloria que ha de venir

¹⁸ Nuicáca iyúwa achúméerína meedá yái wàuwichàanácawa cháí èeri irícu nuínáidacáináwa ìwali yái wàyáanápínaca cáimiétaquéeri iyú Wáiwacali yáapichawa chènuniré icamaláná mèlumèluíri irícu wacùacaténá yáapicha macáita. ¹⁹ Macáita wawàsi Dios idàbéericaté cháí èeri irícu, capíraléeri cáli ínata nacái, macáita máini natuíyàaca wéenáiwáná yàanàaca caquialéta, Dios yáasáidacatáipínacata yéenibeca wía. ²⁰ Dios yùuwichàidacaté macáita wawàsi idàbéericaté, íná càmita máini cayábaca nàyaca siúcade, Dios ínáidacáinátéwa yùuwichàidáanápínaté nía. Quéwa Dios iwàwacaté iwasàaca macáita wawàsi yùuwichàacáisi ícha áibaalípiná. ²¹ Macái wawàsi Dios idàbéericaté, áibaalípiná Dios iwasàapíná níawa báawéeri ícha, càmita quirínama nacái nabadácawa, néese nàypíná cayábéeri iyú wáapicha, wía Dios yéenibeca, wàyapínacáiná mabáyawanáwaca, cáimiétaquéeri iyú nacái Dios icamaláná mèlumèluíri irícu. ²² Wáalíacawa macái wawàsi Dios idàbéericaté cháí èeri irícu, capíraléeri cáli ínata nacái, macáita yái iyéerica idéca yùuwichàacawa déecuíri iyú Dios idàbacatáiseté yùuwichàidaca nía àta siuca nacáide, èeri minaná íbáyawaná ìwalíise. Yá macáita nàuwichàacawa, càide iyúwa inanái ùuwichàacaalíwa umusúadacaténá iicá èeri. ²³ Càmita abéta yùuwichàacawa yái macáita wawàsi Dios idàbéerica, wíacáaníta nacái wàuwichàacawa, wía Dios yèeyéicaté irí Espíritu Santo wáalíacaténáwa Dios imàníinápíná walí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná walí. Wàuwichàacawa wáináidacawa wawàwalicúisewa idècunitàacá watuíyàaca wéenáiwáná yàanàaca, Dios yáasáidacatáipínáta yéenibeca wía imichàidacaalípiná wíawa yéetácáisi ícha. ²⁴ Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, imànicaténá walí cayábéeri áibaalípiná wapíchalécáwa. Imáalàidacaalíté imànica walí yái cayábéeritá, yá càmita iwàwacutá watuíyàacatáni. ²⁵ Quéwa càmitàacá yéewa waicáca yái cayábéeri watuíyèerica siúcade,

íná iwàwacutá watuíyàaca mamáalàacatani, matuíbanáiri iyú, càmita nacái waméyáawa watuíyàacani.

²⁶ Càita nacái Espíritu Santo iyúudàaca wía, ichàiniadaca wáiwitáise, càmicáiná wáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná wasutáca Dios ícha càide iyúwa iwàwacutáaná wáalíacawa. Quéwa Espíritu Santo isutáca walípiná Dios ícha manuísíwata. Isutáca walí Dios ícha tàacáisi iyú cànírica yéewa èeri mìnáná yáalimá icàlidaca natàacái iyúwa. ²⁷ Diosca, yái yáalíerica wawàwa, yáalía nacái yéemíaca càinácaalí límáaná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica, yácáiná Espíritu Santo isutáca walí Dios ícha càide iyúwa Dios iwàwáaná, wía Dios yéenibeca.

Más que victoriosos

²⁸ Wáalíacawa macáita yái wachàbáanáacawa, wía Dios yàasunáica, Dios idéca imàacaca ichàbacawa, iyúudàacaténá wía, yéewanápiná wàyaca càide iyúwa iwàwáaná, wía cáininéeyéica iicáca Dios, Dios imáidéeyéica càide iyúwaté ínáidáanáwa imáidáanápináté wía yàasunáipináwa. ²⁹ Dios yáalíacatéwa wàwali bàalutésíwa, yáté ínáidacawa imàacáanápináté wadèniaca waicácanáwawa Dios Iiri iicácanáwa nacáiri, wadèniacaténá nacái wáiwitáisewa càide iyúwa Dios Iiri íiwitáise iyáaná yéewanápiná wabèericani, yái Iirica, icuèrica wía manùbéeyéica. ³⁰ Wía Dios ínáidéeyéicatéwa ìwali quéechatécáwa imàacáanápináté wàyaca càide iyúwa Iiri iyáaná, wíacata Dios imáidéeyéicaté yàasunáipináwa. Wía Dios imáidéeyéicaté yàasunáipináwa, wíacata nacái mabáyawanéeyéicaté Dios iicá. Wía Dios iiquéeyéicaté mabáyawanéri iyú, wíacata nacái Dios ínáidéeyéicatéwa ìwali imàacáanápiná wàyaca cáimiétacanéri iyú yáapicha chènuniré icànéeyéipiná Dios icamaláná mèlumèluíri iyú.

³¹ ¡Iná péemíacué cayábani, nuénánái! ¡Dios yàacawéeridacáiná wía, íná canácata yáaliméerica imáalàidaca wía! ³² Dios càmitaté imáisaníaca wáicha Iiriwa, càmitaté nacái icùa Iiriwa yúuwichàacáisi ícha, néese Dios ibànùacaté Iiriwa yéetáanápinátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise. Dios imànicáináaté walí yái cayábéeri manuísíwéerica, íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani Dios yàanápiná walíni Iiri yáapichawa, macáita yái wamáapuèrica. ³³ ¡Canácata yáaliméeripiná icháawàaca wabáyawanámi iináwaná ìwali Dios irí, wía Dios yeedéeyéicaté yàasunáipináwa! Yácáiná idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía. ³⁴ ¡Canácata yáaliméeripiná yúucaca wía infierno irículé wabáyawanámi ìwalíise!, yácáiná Cristo Jesús yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, imichàacaté nacáíwa yéetácaisi ícha. Yáté yàacawa chènuniré yáawinacaténáwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. Jesucristo isutáca iyaca Dios ícha walípiná

mamáalàacata, itàaníca wawicáu Dios yáapicha. ³⁵ ¡Canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Cristo ícha, yái cáininéerica iicáca wía! Ewita wàuwichàacaalíwa, éwita nacái máinícaalí achúmaca wáináidaca wawàwawa, éwita nacái nàuwichàidacaalí wíawa Wáiwacali ìwalíise weebáidacáiná itàacái, éwita máapicaalí wía manuísíwata, éwita catúulécanácaalí wía, éwita máinícaalí nawàwa namànica walí báawéeri, éwita nanúacaalí wíawa, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Cristo ícha, yái cáininéerica iicáca wía. ³⁶ Aiba profeta icàlidacaté Dios itàacái bàaluité íméerica càinácaalí Dios yàasu wenàiwicanái yùuwichàanápínátéwa. Iimacaté:

“Mamáalàacata nawàwa nanúaca wía weebáidacáiná pitàacái. Càide iyúwa wenàiwica itécaalí ipìrawa oveja alé yàatalé inuéerica pìrái, càita nacái nawàwa nanúaca wía”,
íimacaté yái profetaca.

³⁷ Quéwa éwita wàuwichàacáanítawa càiri wawàsi ìwalíise, càicáaníta wamawènladaca wàacawa macái báawéeri íiwitáaná, cachàiníwanái mamáalàacata nacái wáiwitáise Wáiwacali Jesucristo ìwaliwa, ichàini iyú nacái, iyúudàacáiná wía, yái Wáiwacalica cáininéericaté iicáca wía, yéetáanápínátéwa wáichawalíná. ³⁸ Núalíacáináwa báisíiri iyúcani canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha yái cáininéerica iicáca wía. Ewita wéetácaalíwa, éwita wàyacaalí quiríta nacái, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha. Angelnái nacái, demonio íiwacanánái nacái càmita náalimá needáca wía Dios ícha. Canácata báawéeriquéi yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha, yái báawéerica iyéerica siúcade, càita nacái báawéeri iyéeripiná wapíchalécáwa, canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Dios ícha. ³⁹ Ewita wàacaalíwa dùlupùta yàasu cáli néré, càita nacái walicùacaalíwa depuúwalé cáli iriculé, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios ícha. ¡Yá canáca áiba wawàsi Dios idábéericaté yáaliméeripiná yeedáca wía Dios ícha, yái wáliéricawa cáinináca iicáca wía ibànùacáináté Wáiwacali Cristo Jesús yéetáanápínátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise!

9

Dios ha escogido a Israel

¹ Núa, yeebáidéerica Cristo itàacái, núumacué piri báisíiri iyú, càmítacué nacái nuchìwáida pía. Espíritu Santo imàacacáiná matuúbanáica nuwàwa, íná yéewa núalíacawa nucàlidacani báisíiri iyú. ² Máiní catúulécanáca numànica nuwàwawa nuénánái israelitanái ìwaliwa, achúma nacái nuwàwa mamáalàacata nàwali. ³ Máiní cáinináca nuicáca nuénánáisiwawa, nùawiría yéénánái, ínáté batéwa nuwàwacaté càmita Cristo yàasu wenàiwica núa Dios yùuwichàidáanápínáté

núa càiripináta núalimácaalí nuétácawa nuénánái israelita íchawalínáwa, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Quéwa càmita yéewa nuétácawa náichawalíná nabáyawaná ìwalíse, éwita cáininácáníta nuicáca nía manuísíwata. ⁴ Israel itaquénáinámica nía. Dios yeedácaté nía yàasunáipináwa iicácaténá nía iyúwa yéenibewa. Bàaluité Dios ìyacaté nàacuésemi icamaláná mèlumèluíri irìcuwa. Imànicaté nacái nàapicha wawàsi icùanápináté nía. Imàacacaté nacái itàacáíwa profeta Moisés irí, yéewacaténá israelitanái yáaliácawa càinácaalíté Dios iwàwáaná nàyaca. Dios yéewáidacaté nía nacái namànicaténá culto nàacaténá Dios icàaluíniná. Icàlidacaté nacái nalí cáimiétacanéeri iyúni imàníinápináté nalí cayábéeri manuísíwata. ⁵ Níái israelitaca, níacata wàawirináimi itaquénáinámica. Néeseté Wáiwacali, yácata israelitanái yàasu Mesías, yái nacuèrinápináca Dios ibànuèricaté nalí. Wáiwacali yàanàacaté aléi èeri irìculé, yáté imusúaca iicá èeri iyúwa israelitasàiri. Yái Wáiwacali, yácata Wacuèriná Diosca cachàiníríca náicha canánama, icuèrica nacái macáita, íná wàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri càiripináta. Báisíta, amén.

⁶ Quéwa éwita càmicáaníta macáita Israel itaquénáinámi neebáida Dios itàacái, càicáaníta Dios càmita yúuca íchawa itàacáíwa icàlidéericaté nalí cáimiétacanéeri iyú, ímérica imàníinápiná nalí cayábéeri. Quéwa càmita Dios iicá macáita Israel itaquénáinámi iyúwa yàasunáíwa, báisí israelitanáisíwaca, níacáiná abénaméeyéi néená càmita neebáida Jesucristo itàacái. ⁷ Dios càmita iicá iyúwa yàasunáíwa macáita Abraham itaquénáinámi, yácáiná Dios càì ímacaté Abraham irí: “Nuicápiná iyúwa nùasunáíwa pìiri Isaac itaquénáinámi”, càì ímacaté yái Diosca, éwita Abraham idènlàcáanítaté yéenibewa áibanái. ⁸ Iná yéewa wáaliácawa Dios càmita iicá iyúwa yéenibewa macáita Abraham itaquénáinámi, néese níawamita cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái Dios icàlidéericaté Abraham irí cáimiétacanéeri iyú, ímérica Dios imàníinápináté cayábéeri Abraham itaquénáinámi irí. ⁹ Dios icàlidacáináté Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàcáanápináté quéenibeca Abraham. Yáté càì Dios ímaca: “Aiba camuípíná numàacapíná quéenibeca pírí úara placawéetúaca Saraca, yá udènlápináca uíríwa”, ímacaté yái Diosca.

¹⁰ Iyaca áiba wawàsi nacái: Wàawirimi Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac idènlàcaté yéenibewa yàacawéetúa Rebeca yáapichawa. Pucháiba aslanáica níara Isaac yéenibeca. Ibèeri ípidenáté Esau, iméeréeri nacái ípidenáté Jacob. ¹¹⁻¹³ Quéwa ipíchawáiseté namusúca naicá èeri, ipíchawáiseté nacái namànica cayábéeri, báawéeri nacái, yáté Dios ímaca Rebeca irí: “Ibèeri íbaidapíná iméeréeri iríwa”, càité ímaca yái Diosca. Càité nacái profeta itànàacaté tàacáisi nàwali

Dios inùmalicúise. Dios ímacaté: “Cáininácaté nuicáca Jacob, quéwa càmítaté nuedá Esaú nùasu wenàiwicapináwa”, càité ímaca yái Diosca. Càita wáalíacawa Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicanápináwa càide iyúwaté ínáidáanáwa. Yási imáidaca wenàiwica yàasunápináwa quéwa càmita ìwalíise yái namànírica.

¹⁴ Iná cawàwanáta áibanái ímaca báawacasa Dios íwítáise càmicáiná imáida wenàiwica yàasunápináwa ìwalíise yái namànírica. ¡Càmíirita! ¹⁵ Dios ímacáináte profeta Moisés irí: “Nuicápiná napualé cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca ipualé. Càita nacái catúulécanápiná nuicáca cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca itúulécaná”, càité Dios ímaca. ¹⁶ Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita iicá wenàiwica ipualé ìwalíise yái nawàwéerica, ìwalíise nacái yái namànírica macái nachàini iyúwa. Néese iicáca napualé ínáidacáináte imàníinápiná nalí cayábéeri. ¹⁷ Càité nacái bàaluité Dios ímacaté faraón irí, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Dios ímacaté: “Nudéca numàacaca picùaca plasu cáliwa nùasáidacaténá nuchàiniwa macái èeri mìnaná irí numànicaalípiná pirí wawàsi caiyéininéeri. Iná yéewa macái èeri mìnaná yéemìapiná nuináwaná ìwali”, ímacaté yái Diosca. ¹⁸ Càita wáalíacawa catúulécanáca Dios iicáca cawinácaalí Dios iwàwéeyéica iicáca itúulécaná. Dàalaca nacái imàacaca áibanái íwítáise dàalacaténá nàináidacawa nawàwalicúisewa.

¹⁹ Cawàwanáta píimaca píináidacawa piríwa: “Dios imànicáiná càì, iná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica Dios imàcacáiná namànica nabáyawanáwa”, càì píináidacawa cawàwanáta. ²⁰ Picá càì píimaca. Wenàiwicacáiná pía meedá, canáca yéewaná pisutáca péemìawa Dios cáná yéewa imàni wawàsi. Péemìa comparación: Canácatáita càì catùa ímaca irí yái imànírica úa: “¿Cáná càì pimànica núa?”, càmita yéewa úuma úái catùaca. ²¹ Yái imànírica catùa yáalimá imànica ibái iyúwata iwàwáaná imànicani. Iná imànica ibái yéená úasíwaná, yéenáta nacái imàni áiba iwàsape iyú.

²² Càita nacái báisíiri iyú Dios yéewa imànica càide iyúwa iwàwáaná. Dios yéewa yùuwichàidaca manuísíwata ichàini manuírí iyúwa macáita wenàiwica Dios ínáidéeyéicatéwa yùuwichàidáanápiná nía, cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa. Dios idéca ìidenìaca yái namànínáca nabáyawanáwa déecuírí iyú. ²³ Càita nacái Dios imànica yeedácaténá wía yàasunápináwa. Dios ínáidacatéwa catúulécanáanápináte iicáca wía, imàníinápináte nacái walí cayábéeri manuísíwata. Ínáidacaté nacáiwa imàcáanápiná wàyaca cámiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluírí irícu. Càì imànica walí yásáidacaténá íwítáise cachàiníriwa macái wenàiwica irí.

²⁴ Iná Dios idéca imáidaca wía yàasunápináwa, abénaméeyéi

wéenanái wía judíoca, abénaméeyéi nacái càmiyéi judío.
 25 Càité nacái profeta Oseas itànàacaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté:

“Aibanái càmiyéité nucùà bàaluité, nucùapíná níawa áibaalípiná. Nía nacái càmiyéica áibanái iwàwa bàaluité, cáininápináca nuicáca níawa.

26 Alé núumacatalécaté nalí: ‘Càmiyéicué pía nùasu wenàiwica’, alé núumapínáca nàwaliwa nuénibeca nía, núa cáuri Diosca”,

íimacaté yái Diosca. 27 Bàaluité profeta Isaías íimacaté israelitanái ìwali: “Ewita manùbéeyéicáaníta níái Israel itaquénáinámica càide iyúwa càina imuluí, càicáaníta càmiyéipíná manùba nía Dios iwaseyéipíná yàasu yúuwichàacáisi íichawa. 28 Yácáiná Wacuèriná Dios imànipíná mesúnamáita macáita càide iyúwaté íimáaná imàninápináté cháì èeri irìcu”, càité íimaca yái Isaíasca. 29 Càité nacái profeta Isaías íimaca bàaluité:

“Wacuèriná Dios, cachàiníiri náicha canánama, càmicaalíté ichàiniada wéenibe yéetácáisi íichatá, wía israelitaca, yáté càica wíatáde iyúwa pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra nacái, Dios imáalàidéeyéicaté nabáyawaná ìwalísewa”,

càité íimaca yái profetaca Isaías.

Los judíos y el evangelio

30 Péemìacué cayábani. Abénaméeyéi càmiyéi judío, càmiyéicaté nacái icutá Dios cayábáanápiná iicáca nía, mabáyawanáca Dios iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo. 31 Quéwa, israelitanái càmitaté càì namànica. Nadèniacaté tàacáisi profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalìcuíse icàlidéerica càinácaalíté israelitanái iwàwacutáaná nàyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná. Néese máiníté nàalimáidaca namànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, náimacáináté mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíse yái cayábéerica namàníricaté. Quéwa càmitaté mabáyawaná Dios iicáca nía. 32 Nucàlidacué piríni siùcade cáná yéewa càmita mabáyawaná Dios iicáca nía: Nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía ìwalíse yái namàníináca cayábéeri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùulìanáté nàawirináimi. Càmita nawàwa cayábaca Dios iicáca nía ìwalísecáita yái neebáidáanáca Dios. Iná yéewa nacaláacawa Dios íicha Jesucristo ìwalíse, báawacáiná naicáca Cristo yéetáanáwa cruz ìwali. Càita Jesucristo ìyaca nalí siùcade iyúwa manuíri íba wenàiwica yúuwèeriwa iwéré cáiwíiri iyú. 33 Càité nacái áiba profeta itànàacaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalìcuíse Jesucristo ìwali. Yái Jesucristoca càicanide iyúwa manuíri íba. Dios íimacaté:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuíri idàbacaténá imànica capíi dàalanama, càita nacái nubànùapíná abéeri wenàiwica israelitanái iríwa nacuèrinápiná máiníri cayábaca, níara iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, áibaalí ípidenácatalé Sión. Quéwa abénaméeyéi néená càmítapíná neebáida itàacái, calúa nacái naicápinácani. Quéwa abénaméeyéi néená neebáidapíná itàacái, íná càmíta achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácáiná Dios imànipíná nalíwa macáita càide iyúwaté ímáaná nalí”,
ímacaté yái Diosca.

10

¹ Píacué nuénánáica, máiní nuwàwaca Jesucristo iwasàaca israelitanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná nusutáca Dios ícha nalípiná mamáalàacata neebáidáanápiná. ² Núalimá nucàlidaca nàwali yái cayábéerica: Níai israelitaca máiní nawàwaca nàaca abéerita Dios icàaluíná, quéwa càmíta náaliawa cayába cànácaalí Dios iwàwáaná. ³ Càmíta nawàwa neebáidaca Cristo yéetácatéwa yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. Nawàwaca meedá namànica nachàini iyúwani, cayábáanápinása Dios iicáca nía ìwalíse yái cayábéerica namànírira. Càmíta nawàwa neebáidaca Cristo càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca nía. ⁴ Abéericata Cristo yái yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté. Iná yéewa macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacái, mabáyawanáca Dios iicáca nía.

⁵ Bàaluité profeta Moisés itànàacaté cànácaalí wenàiwica náalimáaná nàyaca machacàníri iyú namànicaalí macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná Moisés itànèericaté. Moisés ímacaté: “Cawinácaalí wenàiwica imànírira macáita càide iyúwa Dios ichùulianá, yácata iyéeripíná casíimáiri iyú”, càité ímaca. ⁶ Quéwa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo. Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté ímaca: “Píca càì pínáidacawa: ‘Canácata yáaliméeripíná íríacawa chènuniré’ ”, càité ímaca Moisés. Yái tàacáisi ímáanáca càmíta iwàwacutá weedáca Cristo chènuníse iyúudàacaténá wía. ⁷ Moisés ímacaté nacái: “Píca nacái pínáidawa: ‘Canácata yáaliméeripíná iricùacawa yéetéeyéimiwa yèewiré’ ”, càité ímaca Moisés. Yái tàacáisi ímáanáca càmíta iwàwacutá weedáca Cristo yéetáacáisi ícha iyúudàacaténá wía. Càmíta iwàwacutá wamànica càiri càulenáca wawàsi yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁸ Péemà Dios itàacái íméerica: “Yái tàacáisi iyaca mawiénita pírí pinùmalicu, piwàwalicu nacái”, càì ímaca Dios itàacái. Yácata tàacáisi wacàlidéerica íméerica iwàwacutáaná

weebáidaca Jesucristo, yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. ⁹ Picàlidacaalí áibanái irí Jesús iináwaná ìwali Wacuèriná Dioscani, peebáidacaalí nacái piwàwalicúsewa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi íicha, yásí Jesucristo iwasàaca píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁰ Weebáidacaalí wawàwalicúsewa, yásí mabáyawanáca Dios iicáca wía. Càita nacái wacàlidacaalí áibanái irí waináwanáwa weebáidaca Jesucristo itàacái Wacuèriná Dioscani, yásí iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹¹ Aiba profeta itànàacaté Dios itàacái icàlidéerica tàacáisi Wáiwacali Cristo ìwali: “Cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácáiná Dios imànipiná nalí macáita càide iyúwaté ímáaná nalí”, càì íimaca Dios itàacái. ¹² Cáinináca Dios iicáca wía abédanamata, judíocaalí wía, càmicaalí judío wía nacái wadèniacáiná abéerita Wáiwacaliwa, macáita wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Cristo itàacáiwa. Wáiwacali imàni nacái cayábéeri manuísíwata nalí macáita yèeyéica icàaluíniná. ¹³ Càicáináaté áiba profeta itànàaca Dios itàacái Wáiwacali Cristo ìwali: “Macáita cawinácaalí isutéeyéica Wáiwacali íicha iicáanápiná napualé, yá Wáiwacali iwasàapínáca níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha”, íimacaté yái profetaca. ¹⁴ Iná yéewa wáalíacawa iwàwacutáaná wàaca wacàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali áibanái wenàiwica irí, càmicáiná náalimá nasutáca íicha iicáanápiná napualé, yái càmíricáwaca neebáida itàacái. Càmita nacái náalimá neebáidaca ìwali yái càmíricáwaca néemíaca iináwaná ìwali. Càmita nacái náalimá néemíaca iináwaná ìwali canácaalí áibanái icàlidéeyéipiná nalí itàacái. ¹⁵ Càmita nacái wenàiwicanái yàa icàlidaca nalí itàacái càmicaalí áibanái ibànùà nía. Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “¡Máini casímáica waicáca nàanàanáca wàatalé, níái itéeyéica walí cayábéeri tàacáisi!” càité íimaca. ¹⁶ Quéwa càmita neebáida Jesucristo itàacái iwasàacaté nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càité profeta Isaías itànàacaté Dios itàacái bàaluité. Íimacaté: “Wáiwacali, canácata yeebáidéerica walí wàasu tàacáisi, yái wacàlidéerica nalí pinùmalicúse”, càité íimaca yái Isaíasca. ¹⁷ Iná yéewa wáalíacawa iwàwacutá wenàiwicanái yéemíaca áiba icàlidaca nalí Cristo itàacái yéewacaté nía neebáidaca Cristo. ¹⁸ Quéwa nusutáca nuemíawa: ¿Cawáwanáta càmitaté néemíaca Dios itàacái, yái tàacáisi icàlidéerica Dios iináwaná ìwali? ¡Báisíta, nadéerica néemíaquéera! Yácáiná Dios itàacái áiba profeta itànèericaté íimaca:

“Macái èeri mìnánái àta alénácaalí nàyaca cháì èeri irìcu náalíacawa ìyaca abéeri Dios, naicácáiná macáita wawàsi Dios idabéericaté cháì èeri irìcu, capíraléeri cáli íinata nacái”,

càité íimaca yái profetaca. ¹⁹ Yá nuèpùà nusutáca nuémìawa àniwa: ¿Càmítasica israelitanái yáalátéwa Dios yeedáanápínaté càmíyíei israelita yàasunáipínáwa? Báisíta, nadéerica néemlaquéera, yácáiná profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté:

“Píacué israelitaca, piicápinácué numànica cayábéeri càmíyíei israelita irí, yásí máinícué báawaca pínáidacawa, calúacuéca nacái piicáca nía, níái piyúunáidéeyéicuéca càmíyíeica yáalimá yáalíacawa Dios ìwali”,

íimacaté yái Moisésca. ²⁰ Néese càmítaté cáalu profeta Isaías, yá itànàacaté càiri tàacáisica àniwa Dios inùmalìcuíse. Dios íimacaté:

“Nudéca numàacaca náalíacawa nùwali, níara càmíyíeica israelitaca, càmíyíeicaté iwàwa yáalíacawa nùwali. Nudéca nacái núsáidaca nuíwitáise cachàiníriwa nalí, níara càmíyíeicaté isutá yéemàawa nuináwaná ìwali”,

càité íimaca yái Diosca, càmíyíei israelita ìwali. ²¹ Isaías itànàacaté Dios itàacái nacái israelitanái ìwali. Dios íimacaté: “Mamáalàacata núalimáidacaté nuwènúadaca náiwitáise báawéeri íicha, níái israelitaca càmíyíeica yeebáida nutàacái, càmíyíei nacái iwàwa nucùaca nía”, íimacaté yái Diosca.

11

El Israel escogido

¹ Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íichawa yàasu wenàiwicawa cáininéeyéica Dios iicáca, níái israelitaca. ¿Càmírita!, núacáiná nacái israelitaca núa, Abraham itaquérinámi, Benjamín yàawiría yéénaca núa. ² Bàaluitésíwa Dios yeedáca israelitanái yàasu wenàiwicanáipínáwa, yá siùcade càmita yúuca íichawa nía. Píalíacuéwa càinácaalí Dios itàacái icàlidáaná profeta Elías ìwalité. Elías isutácaté Dios íicha, yaté Elías icháawàaca israelitanái iináwaná ìwali Dios irí. Elías íimacaté Dios irí: ³ “Nuíwacali, israelitanái nadéca nanúaca piasu profetanái, nadéca namáaláidaca piasu altar canánama, nàawirináimi nàacatalécaté picàaluíniná. Abéericata núa iyaca quiríta. Nawàwata nacái quéwa nanúaca núa”, íimacaté yái Elíasca. ⁴ Quéwa Dios íimacaté Elías irí: “Nudéca nucùaca nía báawéeri íicha, nùasu wenàiwicawa israelitanái siete mil namanùbaca asianái càmíyíeica yàa cuwáisàiri Baal yéenáiwana icàaluíniná”, íimacaté yái Diosca. ⁵ Càita nacái siùcade nàyaca mamáalàacata máisibáwanáita israelitanái Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa íináidacáinatéwa imànínápiná nalí cayábéeri mawèníri iyú. ⁶ Dios càmita yeedá nía yàasunáipínáwa ìwalíse yái cayábéerica namàníríca irípiná nachàini iyúwa. Néese Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicapínáwa iwàwacáiná imànica nalí cayábéeri mawèníri iyú. Dios imànicaté nalí

cayábéeri mawèníri iyú yeedácaalíté nía yàasunáipináwa, éwita càmicáanítaté namàni cayábéeri.

⁷ Iná càica nàya: Madécaná israelitanái nawàwacaté Dios iicáca nía mabáyawanéeri iyú, quéwa Dios càmitaté càì imàni. Néese abénaméeyéi israelitanái Dios ínáidéeyéicatéwa yeedáanápínaté nía yàasunáipináwa, mabáyawanáca Dios iicáca nía. Quéwa áibanáica, dàalacaté Dios imàacaca náiwitáise dàalacaténá náináidacawa, càulenácaténaté neebáidacani, níai càmiyéica iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁸ Càité nacái profetanái itànàaca Dios itàacái israelitanái ìwali. Náimacaté: “Dios imàacacaté dàalaca náiwitáise, dàalacaténá náináidacawa, càmiyéipiná yáalía yéemìaca càinácaalí báisíri tàacáisi ímáaná. Càita nacái nía siúcade. Péemìacué comparación: Càica níade iyúwa wenáiwica idènièyéica ituíwa càmfiri náalimá naicáidaca iyú, idènièyéica nacái yúuwiwa càmfiri náalimá néemìaca iyú”, càité náimaca níai profetaca. ⁹ Rey David itànàacaté nacái Dios itàacái israelitanái ìwali. Iimacaté:

“Nàasu cayábéeri yàacási, cawèníri wawàsi nacái ichìwáidapíná nía, nayúunáidacaténá cayábaca náapicha Dios. Néese, ráunamáita Dios yúuwichàidapíná nía nabáyawaná ìwalísewa.

¹⁰ Càipínáca níade iyúwa matuíyéi, càmicáiná náalíawa Dios yúuwichàidáanápíná níawa. Dios imàacapíná báawéeri yúuwàacawa nàwali, yá nàuwichàapínáca mamáalàacata”,

càité ímaca yái Dios itàacáica.

La salvación de los no judíos

¹¹ Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íchawa judiónái càiripínáta nabáyawaná ìwalíse, yái càmlínáca neebáida Jesús itàacái. ¡Càmírita! Dios càmitaté imàaca naméeràacawa yúucacaténá íchawa nía meedá càiripínáta. Néese Dios iwàwacaté càmiyéi judío yeebáidaca Jesús itàacái yéewanápiná judiónái iicáca càinácaalí càmiyéi judío nàyaná casímáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá judiónái iwènúadaca íiwitáisewa neebáidacaténá nacái Jesucristo itàacái. ¹² Càmitaté judiónái yeebáida Cristo itàacái, íná Dios idéca imàacaca càmiyéi judío yeebáidaca. Càita càmiyéi judío nadéca nàanàaca cayábéeri wawàsi càmicáiná judiónái yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáalíacawa Dios imànínápiná máini cayábéeri cachàiniwanái macái èeri mìnánái irí judiónái iwènúadapínácaalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa yéewacaténá manùbéyéi neebáidaca Cristo itàacái.

¹³ Quéwa siúcade nuwàwacué nucàlidaca pirí wawàsi, píacué càmiyéica judío. Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá itàacái càmiyéi judío irí, íná máini cawènica nuicáca yái nuíbaidacalécawa, nuwàwaca nacái nuíbaidaca Dios

irípiná cachàiníri iyú. ¹⁴ Nuwàwaca nuénánái judíonái iicáca càinácaalícué pìyáaná casímáiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá nawàwaca neebáidaca Cristo itàacái càide iyúwacué peebáidáaná. Càita cawàwanáta nùalimá nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná iwasàcaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁵ Dios idéca iwènúacawa judíonái íicha càmicáináté nawàwa neebáidaca Cristo itàacái, íná siúcade yáalimá cayábaca Dios macái èeri mìnánái yáapicha. Íná yéewa wáaliacawa Dios imàníinápiná máini cayábèeri cachàiniwanái mamáalàacata macái èeri mìnánái irí judíonái nawènúadacaalípiná náiwitáisewa Dios irípiná àniwa. ¡Yásí máinípiná cayábaca walíni càide iyú wenàiwica icáucàacaalíwa yéetácáisi íicha! ¹⁶ Péemìacué comparación: Judíonái imànicaalí idàbáanéeri pan ofrenda piná namàacacaténáni Dios irí sacerdotenái iyáapiná, yásí Dios yàasucani, yái idàbáanéeri panca namànírica íbesi íicha panpiná. Dios yàasucáináni, yái idàbáanéerica panca, íná Dios yàasuca yái íbesica macáirita. Càita nacái wamàacacaalí àicu ipìchu ofrenda iyú Dios irí, yásí Dios yàasuca nacái àicu yàanaca canánama. Yái comparaciónca ímáanáca càicanide iyúwa judíonái yàawirináimi. Dios yàasu wenàiwicacaté nía idàbáanéeyéicaté, íná yéewa wáaliacawa áibaalípiná Dios yàasu wenàiwicapináca nacái nataquénáinámi, níái judíoca.

¹⁷ Péemìacué áiba comparación: Dios iicáca yàasu wenàiwicawa càide iyúwa olivo yéetaná. Quéechatécáwa yàasu wenàiwicaca níái judíoca. Néeseté abénaméeyéi néená nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. Ináté càmita quirínama Dios yàasu wenàiwica nía, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha. Néese Dios imáidacaté pía, pía càmírira judío yàasu wenàiwicacaténá pía judíonái yáamiricubàa, càide iyúwa wachanàidacaalí áiba íiwitáaná olivo yàanata ànalimáiséerica idàbáanéeri yàanamica yáamiriculé càyacanácáténáni olivo yéetaná ìwali. Yái yàanaca ànalimáiséeri wachanàidéerica olivo yéetaná ìwali ímáanáca càicanide iyúwa pía, pía càmírira judío yeebáidéerica Cristo itàacái, yéewacaténá Dios yàasu wenàiwicaca pía, càide iyúwaté judíonái iyáaná quéechatécáwa. ¹⁸ Picá cáimacái piicáca píawawa náicha níái Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéimica, níái judíoca. Piyúnáidacaalí cayábaca pía judíonái íicha, néese piwàwali càmita yéewa cachàinica pía Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéi íicha, níara judíonái yàawirináimi yeebáidéeyéicaté Dios itàacái bàaluité, càide iyúwa àicu yàana càmíná yéewa càiyacanàcani ichàini iyúwa méetàuculé àicu ipìchu íicha.

¹⁹ Cawàwanáta càì píimaca: “Quéwa Dios iwichùacaté idàbáanéeri yàanami ichanàidacaténá núa olivo yéetaná ìwali.

Càita Dios imàacaca yàasu wenàiwicaca núa, íná cayábéerica núa judíonái ícha”, càì piwàwa píimaca cawàwanáta. ²⁰ Cayába, nuénásàiri, picá càì píináidacawa. Piwàwali Dios yúucacaté íchawa nía càmíiyéicaté yeebáida itàacái, idéca nacái imàacaca yàasu wenàiwicaca pía peebáidacáiná Jesucristo, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná ícha wachanàidacaténá áiba íiwitáaná olivo yàana àicu ìwali. Càité Dios imànica pírí cayábéeri, íná picá cachàini piicáca píawawa judíonái ícha, néese píaca Dios icàaluíniná, picá píichawa cayába nacái, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa. ²¹ Càmicáináte Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná ícha níái idàbàanéeyémica yàanaca, níái judíoca càmíiyéica yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáalíacawa càmita imàacapiná iwàwawa pibáyawaná ícha pimànicaalí pibáyawanáwa mamáalàacata càide iyúwaté judíonái imàníiná. ²² Iná píináidawa cayába Dios ìwali máiniiri cayábaca íiwitáise, quéwa máiniiri cachàinica íiwitáise nacái. Dios imànicaté cachàini nalí icaléeyéicatéwa Dios ícha nabáyawaná ìwalísewa, néese imànicaté pírí cayábéeri. Quéwa iwàwacutá peebáidaca itàacái mamáalàacata, piwènúadacaténá píiwitáisewa pibáyawaná íchawa. Càmicaalí càì pimàni, yásí yúuca íchawa pía càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná ícha. ²³ Quéwa judíonái nawènúadacaalí náiwitáisewa neebáidacaténá Cristo itàacái, yásí Dios yàasu wenàiwicaca nía àniwa, càide iyúwa wachanàidacaalí olivo yàanami àniwa olivo yéetaná ìwali wàlisàì iyú, cachàinírícáiná Dios imànicaténá càì. ²⁴ Péemla comparación: Wáalimá wamànica càulenéeri wawàsi wachanàidáaná ànalimáiséeri àicu yàana cayábéeri olivo yéetaná ìwali idàwinàacaténáwa, íná yéewa wáalíacawa càmíirica máini càulenáca wachanàidaca olivo yàanamisíwa olivo yéetaná ìwali, yái yàanamica wawichuèricaté olivo yéetaná ícha. Càita nacái Dios imànica: Dios imàacacaté yàasu wenàiwicaca pía, éwita càmicáanáta judío pía, íná yéewa wáalíacawa imàacáanápiná yàasu wenàiwicapiná nía àniwa níái judíoca, neebáidacaalí Cristo itàacái, idàbàanéeyéicáináte Dios yàasu wenàiwicaca nía bàaluité.

La salvación final de los de Israel

²⁵ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa wawàsi ibàacanéeri ìwali ipíchanacué máini cáimacáica piicáca píawawa israelitanái ícha. Dios idéca imàacaca dàalaca náiwitáise achúma èerita, níái israelitaca. Càipiná israelitanái ìyaca àta macáita càmíiyéi judío néená neebáidacataléta Jesucristo itàacái, macáita càmíiyéi judío Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. ²⁶ Idécanáami càì ichàbacawa, yásí Dios iwàsàapiná Israel itaquénáinámi canánama Dios yàasu

yùuwichàacáisi ícha. Càica wáaliacawa bàaluitécáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise. Càité Dios ímaca:

“Yái iwasèeripiná israelitanaí yànàapiná Sión iyacàlená néesewa. Yá iwènúadapiná náiwitáise nabáyawaná íchawa, níai Jacob itaquénáinámica.

27 Càipiná numànica nalíwa machacàníri iyúni càide iyúwaté numànínáté wawàsi nàawirináimi yáapicha, numàacáanápínáté nuwàwawa nabáyawaná ícha”, ímacaté yái Diosca.

28 Siùcade manùbéeyéi judío yéená càmitàacáwa neebáida yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanaí Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, íná Dios iicáca judiónái iyúwa yùuwidenáíwa. Nàuwidecaté namànica Dios, néeseté píacué càmíiyéica judío pidàbacatécué péemíaca Dios itàacái peebáidacatenácué náamiricubàa. Quéwa cáinináca Dios iicáca judiónái mamáalàacata imànicáináté wawàsi nàawirináimi yáapicha yeedáanápínáté nía yàasunáipínáwa. 29 Cáinináca Dios iicáca judiónái mamáalàacata càmíicáiná Dios yèepùadapiná náichawa yái cayábéeri wawàsica imàníricaté nàawirináimi yáapicha, càmita nacái Dios yúucapiná íchawa nía, níai wenàiwica Dios imáidéeyéicaté yàasunáipínáwa. 30 Bàaluité càmítacué pimàni càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Quéwa siùcade càmíicáiná judiónái imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná catúulécanáca Dios iicácuéca pía, píacué càmíiyéica judío. 31 Càide iyúwacué càmínáté pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, càita nacái siùcade judiónái càmita namàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa Dios iicáanácué pipualé càmíicáináté judiónái yeebáida, càita nacái Dios iicápiná judiónái ipualé àniwa. 32 Dios iicápiná judiónái ipualé Dioscáiná idéca cabáyawanáca iicáca macái wenàiwica íiwitáaná, yéewanápiná Dios iicáca macái wenàiwicanaí ipualé abédanamata.

33 ¡Máiní manuísíwata Dios iicáca wenàiwicanaí ipualé, imànicaténá nalí cayábéeri manuísíwata! ¡Máiníri cáaliacáicani áibanái ícha canánama yái Diosca! ¡Máiní nacái yáaliacawa macái wawàsi ìwali! Canácata yáaliméerica yáaliacawa macáita wawàsi Dios ínáidéericawa ìwali; càita nacái canácata yáaliéericawa cayába Dios íiwitáise ìwali macáisíwata. 34 Càité áiba profeta itànàaca Dios itàacái íméerica: “Canácata yáaliméerica yáaliacawa cayába càinácaalí Wacuèriná Dios ínáidáanáwa. Canácata nacái yáaliméerica yàalàaca Dios. 35 Macáita yái Dios idènièrica, càmítaté áibanái yàaca írini, íná Dios càmita imawènià áibanái ícha wawàsi, càmita nacái iwàwacutá ipáyaidaca íchawa imawèniàcálewa”, ímacaté yái profetaca. 36 Canácata cachàinírira Dios ícha, Dios idàbacáináté macáita wawàsi, yá nacái Dios icùaca macáitani, yá nacái macáita

yái ìyéerica, ìyaca Dios irípiná. ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta! Báisíta, amén.

12

La vida consagrada a Dios

¹ Píacué nuénánáica, Dios idéca iicáca wapualé manuísíwata imànicaténá walí cayábéeri, íná nùlàacué pía manuísíwata pimàacáanápínacué píawawa Dios irí iyúwa cáuri ofrenda, mabáyawanéeri nacái, casímáiri nacái Dios iicáca. Yácata báisíiri culto Dios iwàwéericuéca pimànica irí, pìacaténacué Dios icàaluíniná cáiwitáiséeri iyú. ² Picácué quirínama pìyaca càide iyúwa èeri mìnáná ìyáaná siùcade, níái càmiyéica yáallíwawa Dios ìwali. Néese piwènúadacué yái pínáidáanácawa yéewacaténacué pìyaca píiwitáise wàlisài yáapichawa, yéewanápinacué nacái píallácawa Dios íiwitáise ìwali, càinácaalí Dios iwàwáanacué pimànica cayábéeri, mabáyawanéeri iyú, casímáirica Dios iicáca.

³ Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápíná nuíbaidaca irípiná. Ichùullaca núa nùlàanápínacué pía. Iná núumacué pírí: Picácué máini cachàini piicáca píawawa càmicaalícué máini cachàini pía. Néese, iwàwacutácué pínáidacawa pìwaliwa cáiwitáiséeri iyú. Picácué píalímáida pimànica áiba píibaidacaléwa Dios irípiná càmicaalí Dios imàaca pírí càiri chàinisi píibaidacaténá cà. Néese pimànicué píibaidacaléwa Dios irípiná, yái íibaidacalési Dios imàaquéericuéca pírí càiri chàinisi pimànicaténáni, yái chàinisi Dios imàaquéericatécué pírí idàbacaalítécué peebáidaca itàacái. ⁴ Péemiacué comparación: Abéericata yái waináca, quéwa wadèniaca wàwalíséeriwa madécaná. Iya nacái wáiwita, wacáapi nacái, wàabàli nacái, wàuwu nacái, watuí nacái. Macái wàwalíséeri imanùbaca nadèniaca náibaidacaléwa méetàucunamata náichawáaca. ⁵ Càita nacái wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Ewita manùbéeyéicáaníta wía, càicáaníta wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica Cristo ichàini iyú. Yá waicáyacacawa càide iyúwa abémisana, càide iyúwa wainá idèniáná ìwalíséeriwa madécaná quéwa abéericata yái waináca.

⁶ Dios imàacacaté walí chàinisi wáalimáwanama méetàucunamata wáichawáaca càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni. Iná iwàwacutá wamànica cayábéeri waliwáaca wayúudàayacaténáwa, wáibaidáanápíná Dios irí càide iyúwa Dios imàacáanaté walí chàinisi. Wadèniacaalí chàinisi Dios néeséeri wacàlidacaténá tàacáisi inùmaliçúse, yásí iwàwacutá wacàlidaca tàacáisi inùmaliçúse càide iyúwa Dios imàacáaná wáalláçani. ⁷ Wadèniacaalí chàinisi Dios néeséeri wayúudàacaténá áibanái, yásí iwàwacutá wayúudàaca nía cayábéeri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté

irí chàinisi yéewáidacaténá áibanái wenàiwica Dios itàacái iyú, iwàwacutá yéewáidaca nía cachàiníri iyú. ⁸ Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéricaté irí chàinisi yàlàanápíná áibanái ichàiniadacaténá nawàwa, iwàwacutá imichàidaca áibanái íiwitáise mamáalàacata. Cawinácaalí wéenáca yèerica cawèníri iyúudàacaténá áibanái, iwàwacutá cànírica canùmasée yàasu ofrenda ìwaliwa. Cawinácaalí wéenáca icuèrica wía icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá icùaca wía cáalíacáiri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéricaté irí chàinisi iicacaténá catúulécanéeyéi ipualé iyúudàanápíná nía, iwàwacutá iyúudàaca nía casímáiri iyú.

Deberes de la vida cristiana

⁹ Cáininácué piicáyacacawa báisíri iyú. Pimàacacué píichawa píiwitáise báawéeriwa. Pimànicué mamáalàacata abéerita yái cayábéerica. ¹⁰ Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa iyúwa abémisana. Iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa cachàiníyíei íchawáaca, cáimiétaquéri iyú nacái.

¹¹ Cachànicué píiwitáise, picácué ínu pía. Píibaidacué Wáiwacali irípiná cachàiníri iyú macái pichàini iyúwa.

¹² Piyanídacuéwa casímáiri iyú wacùacáinácué wàyáanápíná càiripináta Dios yáapicha. Píideníacué piùwichàanáwa matúbanáiri iyúni piùwichàacaalícuéwa Wáiwacali irípiná peebáidacáinácué itàacái. Picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios ícha mamáalàacata.

¹³ Piyúudàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái. Pimàacacué nalí yái namáapuèrica. Pitàidacué cayába cawinácaalícué ipáchiéyéica pía, níái yeebáidéeyéica Jesucristo, peedácaténácué píataléwa nía.

¹⁴ Aibanáicaalí imànicué píri báawéeri, pisutácué nalí Dios imànínápíná nalí cayábéeri. Picácué pisutá Dios ícha yùuwichàidàanápíná nía.

¹⁵ Casímáicué piwàwa náapicha cawinácaalí casíméeyéica iwàwa. Píacawéeridacué nacái cawinácaalí achúméeyéica iwàwa.

¹⁶ Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca. Picácué cachàini piicáca píawawa áibanái ícha, néese píacawéeridacué wenàiwica càníyéica cachàini áibanái ícha canánama. Picácué píináidawa máini cáalíacáica pía áibanái ícha.

¹⁷ Aibanáicaalí imànicué píri báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri píipuináwa. Piyacué machacàníri iyú macái wenàiwica iicápiná. ¹⁸ Pimànicué píalimáanáta pìyacaténá matúbanáiri iyú áibanái yáapicha macáita. ¹⁹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, áibanáicaalí imànicué píri báawéeri, picácué pimàni nalí báawéeri píipuináwa, néese, pimàacacué Dios yùuwichàidaca nía. Càité áiba profeta itànàaca tàacáisi

bàaluité Dios inùmallicúse. Dios ímacaté: “Núacata yái yùuwichàidèeripináca wenàiwica nabáyawaná ìwallisewa, yásí nùaca nawèniwa, macáita imàníiyéica báawéeri áibanái irí”, ímacaté yái Diosca. ²⁰ Càité nacái Dios ímaca: “Máapicaalí piùwide, pà iyáapiná. Macàlacaalí iwàwa, pà ìira úni. Pimànicaalí irí càì cayábéeri, yásí báicani ibáyawaná ìwaliwa, yái yùuwidéenáca imànica pía”, ímacaté yái Diosca. ²¹ Picácué piwàwali yái báawéerica imàníricatécué pirí, ipíchaná imawènìadacuéca píiwitáise cayábéeri. Picácué pimàni irí báawéeri àniwa píipuináwa. Néese pimànicué irí cayábéeri pimawènìadacaténá íiwitáise báawéeri, pìacawéeridacaténácué pimàniani.

13

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutácué macái peebáidaca nataacái níái icuèyéicuéca pìasu cáli, Dioscáiná idéca yàaca nachàini nacùnápínácué pìasu cáli, idéca nacái Dios imàacaca nacùaca wenàiwica. ² Iná cawinácaalí càimíyéica yeebáida yàasu cáli icuèrínánái itàacáwa, nàuwidèca namànica Dios yái imàaquéerica nàasu cáli icuèrínánái icùaca wenàiwica. Néese cawinácaalí càimíyéica càì yeebáida, nàuwichàapínácawa. ³ Níái icuèyéica wàasu cáli càmita nàya nacalùadacaténá wenàiwica imàníiyéica cayábéeri, néese nàyaca nacalùadacaténá wenàiwica imàníiyéica báawéeri áibanái irí. Piwàwacaalí piyaca macàaluínináta náicha níái icuèyéica pìasu cáli, néese píya machacàníri iyú, yásí cayábaca naicáca píawa, níái icuèyéica pìasu cáli. ⁴ Níái icuèyéica pìasu cáli, idéca Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái, imànicaténá pirí cayábéeri. Quéwa pimànicaalí báawéeri, yásí iwàwacutá cáluca pía náicha, Dioscáiná imàacaca nàuwichàidaca wenàiwicanái báawéeyéi íiwitáise. Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái nàuwichàidacaténá machacàníri iyú cawinácaalí imànírica báawéeri áibanái irí. ⁵ Iná iwàwacutá wamànica càide iyúwa nachùullianá wía, níái icuèyéica wàasu cáli. Càmita meedá weebáidaca nía ipíchaná wàuwichàacawa, néese weebáidaca nía wáalíacáináwa wawàwallicúsewa Dios iwàwa wamànica càide iyúwa nachùullianá wía. ⁶ Dios imàacacué nacùaca pìasu cáli, iná iwàwacutácué pipáyaidaca nía càide iyúwa gobierno ichùullianácué pipáyaidaca píchawa nía, náibaidacáiná iyúwa Dios imàacáaná náibaidaca.

⁷ Pimànicué macái picuèrínánái iríwa càide iyúwa nachùullianá pía, níái icuèyéicuéca pìasu cáli. Pipáyaidacué píchawa níái yeedéeyéica plata gobierno irípiná. Pipáyaidacué nacái níái yeedéeyéica plata pìasu cawèníyeyéi ìwallisecuéwa gobierno irípiná. Càita nacái píacué nacàaluíniná níái

iwàwacutéeyéica pìaca icàaluíniná. Càita nacái pìaca náimiétacaná níái iwàwacutéeyéica pìaca ìimiétacaná.

⁸ Picácué pimawènla áibanái ícha wawàsi mamáalàacata, plata nacái, idécanáamicué pimawèniacále yàasu èeri yàanàaca pipáyaidáanápínacué píichawani. Iyacáinácué pírí abéeri wawàsi cayábéeri iwàwacutéericuéwa pimànica, yái cáinináanáciuca piicáyacawa. Canácatáita wáaliméeripíná wamáalàidaca wapáyaidaca wáichawa macáita yái wamawèniacálecawa cáinináanápíná waicáca áibanái wenàiwica càiripínáta càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. ⁹ Càité ímaca yái tàacáisca: “Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmicáhuaca píinusíwa, càmirica pinírísíwa nacái, picá pinúa wenàiwica, picá piyéedua, picá picàlida pichìwawa áibanái ìwali, picá piwàwa pìasupínáwa áibanái yàasu”, càì ímaca yái Dios itàacáica. Nàyaca nacái áiba wawàsi Dios ichùulièyéica wamànica, quéwa macáita yái ichùullacanásica ímáanáca abéeri wawàsi, càide iyúwa yái ichùullacanási maléenéeri ímáaná: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa pimànicaténá nalí abéerita cayábéeri”, càì ímaca yái Dios itàacáica. ¹⁰ Cáininácaalí waicá áibanái wenàiwica, càmita wamàni nalí báawéeri, íná cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, yásí wamànica wàacawa macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná.

¹¹ Aiba wawàsi nacái, iwàwacutácué piwàwalica máiní báawéerica yái èerica wàyáanáca siúcade, iwàwacutá nacái wacawàacawa wadapùle íchawa wáibaidacaténá cachàiníiri iyú Dios irípiná, yácáiná mawiéniwanáica wéenáiwaná Wáiwacali iwasàacatáipíná wíawa. Mawiéniwanáica walíni ícha yáara èerimicaté wadàbacatáicaté weebáidaca itàacái. ¹² Mesúnamáita imáalàapínáca wáicha yái èeriquéi, siúcade amaláca yàacawa wawicáu yáara wéenáiwanápináca Wáiwacali iwasàacatáipínáca wíawa, íná iwàwacutá wamàacaca wáichawa wáiwitáise catéeriwa ipíchaná wamànica càide iyúwa èeri mìnánái catéeyéi íiwitáise imàníná. Yá wamànicué cayábéeri màulenácaténá wía Dios icamaláná irìcu wamànicaténáciu cayábéeri macái wenàiwica iicápiná. Càipíná wamànica ùwicái Satanás ípunita, càide iyúwa úwinái ìwalicaalí quírameníiri bàlesi dàaléeri nabàlùacaténáwa tàì íméeri iyú nàuwidenái ípunitawa. ¹³ Yá wamànicué machacàníiri iyú macái wenàiwica iicápiná càide iyúwa wenàiwica iyéeyéica Dios icamaláná irìcu. Picácué wacàma wàyaca. Picácué nacái wamàni báawéeri fiesta máaléquéeri iyú. Picácué nacái waimáca náapicha níara iiméeyéica asíanái yáapicha plata ìwalínápiná; càita nacái picácué wamàni wáalaniwa. Picácué nacái wacuíáyacawa chàinisíiri iyú. Picácué nacái báawa waicáca áibanái nàasu

cawèníri ìwàlìsèwà. ¹⁴ Néese pìyacué càide iyúwa Wáiwacali Jesucristo ìyáanáté, yásí Wáiwacali icùacué píawa wàuwide Satanás ícha, càide iyúwa úwinái ibàle dàaléeri icùacaalí úwinái nàuwidenái íchawa. Yá picácué picutá pisimáidacaténá píiwitáise bàaluisàimiwa ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa.

14

No critiques a tu hermano

¹ Nàyaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa cà míyéi cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali càmicáiná náalíawa càinácaalí iwàwacutáaná nàyaca, càmita nacái náalíawa cayába ìwali yái cayábéerica Dios imàníríca walí mawèníri iyú mabáyawanácaténá iicáca wía. Quéwa picácué báawa piicáca nía cà míyéica cachàini íiwitáise, néese pìacawéeridacué nía. Picácué pitàaní náapicha chàinisíri iyú piwènúadacaténá náiwitáise náináidáanápínáwa càide iyúwacué pínáidáanáwa. ² Níacáiná abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náináidacawa cayábacani nayáacaalí macái yàacàsi íiwitáaná, iinási nacái, quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nayáaca yáawami bànacalé, àicu iyacaná nacái, ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuéríca nàacaténá ídolo icàaluíniná, níai cuwáiná yéenáiwána. Cáaluca nayáaca iinási càmicáiná cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Càmitàacá manuí náináidacawa nawàwawa Wáiwacali ìwali. ³ Uwé, cawinácaalí iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná, iwàwacutá càmita cachàini iicáca yáawawa yéenasàiri íchawa, yái cà mírìca cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Yái iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná iwàwacutá càmita iicáaní yéenasàiri iquínináwa, càmita nacái caná iwèni iicácani, iyúwa cà míri yáalíawa nacái. Càita nacái yái cà mírìca iyáa macái yàacàsi íiwitáaná iwàwacutá càmita itàaní báawéeri iyú ìwali yái wenàiwica iyéerica macái íiwitáaná, cayábacáiná Dios iicáca íiwitáise. ⁴ Péemì comparación: Canáca yéewaná pitàaníca báawéeri iyú áiba asíali yàasu wenàiwica ìwali. Cayábacaalí íiwacali iicáca yái íibaidacalési yàasu wenàiwica imàníríca írì, càita nacái báawacaalí iicáca yái wawàsi yàasu wenàiwica imàníríca, yácata íiwacali yàasu wawàsica, cà mírìca pìasu wawàsi. Càita nacái canáca yéewaná pitàaníca báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Wáiwacali itàacái, Wáiwacali yàasu wenàiwicacáináni, cà mírìca pìasu. Quéwa Wáiwacali yáalimá iyúudàaca yàasu wenàiwicawa imànínápiná càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

⁵ Abénaméeyéi nacái náináidacawa máiníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca áiba èeri ícha canánama. Quéwa áibanái wenàiwica naicáca macái èeri imanùbaca abédanamata. Iwàwacutá náalímáwanama náalíacawa machacàníri iyú

càinácaalí Dios iwàwáaná namànica. ⁶ Cawinácaalí ínáidéericawa máíníri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca, càì imànica yàcaténá Wáiwacali icàaluíná. Càita nacái cawinácaalí iiquéerica macái èeri imanùbaca abédanamata, càì imànica yàcaténá Wáiwacali icàaluíná. Cawinácaalí iyéerica macái yàcàsi íiwitáaná, càì imànica yàcaténá Wáiwacali icàaluíná, yàaca nacái Dios irí cayábéeri iyáacalé ìwaliwa. Aiba wenàiwica càmìta iyáa macái yàcàsi íiwitáaná ipíchaná iyáaca iinási áibanái inuérimica nàcaténá ídolo icàaluíná, níái cuwáináí yéenáíwanáca. Càmicaalí iwàwa iyáaca iinási, yá càì imànica yàcaténá Wáiwacali icàaluíná, yàaca nacái Dios irí cayábéeri iyáacalé ìwaliwa.

⁷ Wía yeebáidéeyéica Wáiwacaliwa, càmìta wàya walípináwa, càmìta nacái wéetáwa walípináwa. ⁸ Néese wía yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacáíwa, idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu, yá wàyaca wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Càita nacái wéetácaalípináwa, yásí wéetácawa càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. Iná idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu, càita nacái wéetápinácaalíwa, yá Wáiwacali yàasunáica wía mamáalàacata. ⁹ Wáiwacali yàasunáica wía, yácáiná Cristo yéetátéwa, yáté nacái yèepùaca cáuca àniwa Náiwacalicaténáni níara yéetéyémicawa, nía nacái cáuyéica cháí èeri irìcu.

¹⁰ Iná picá pitàaní báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Picá nacái caná iwèni piicàcani. Iwàwacutácáiná macáita wàacawa áibaalípiná wabàlùacaténáwa Dios ípunita yéewanápiná Dios icàlidaca waináwaná ìwali, càinácaalíté wamàníná, wáináidaca nacáiwa cháí èeri irìcu. ¹¹ Wáalíacawa báisíricatani, áiba profetacáiná itànàcaté yái tàacáisi Dios inùmaliçuse. Dios íimacaté:

“Péemìacué cayábani, núumacáiná cáimiétacanéeri iyúni,
 núa Picuèrinácuéca Dios, macái wenàiwicanái
 ibàlùapinácaawa yùulù iyúwa nuípunita, yá nàapináca
 nulí cayábéeriwa”,

íimacaté yái Diosca. ¹² Iwàwacutápiná macáita wía wacàlidaca waináwaná ìwaliwa Dios irí, càinácaalíté wamàníná, wáináidaca nacáiwa cháí èeri irìcu.

No hagas tropezar a tu hermano

¹³ Iná picácué watàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese píalimáidacué càimínápiná pimàni áiba wawàsi imàaquéeripiná áibanái imànica ibáyawanáwa. ¹⁴ Núa, yeebáidéerica Wáiwacali Jesús itàacái, núalíacawa báisíiri iyúcani càmìta yáalimá casacàaca yàcàsi irínáamitawa, iná càmìta báawa wayáacani. Quéwa áibacaalí wenàiwica casacàacaalí iicáca yái yàcàsica ídolo cuwáináí yéenáíwaná ìwalíse, yá casacàaca írini, yái

yàacàsica, íná báawaca iyáacani. ¹⁵ Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái naicácaalí piyáaca yàacàsi casaquèerica naicáca ídolo ìwalíise, níái cuwáináí yéenáíwanáca, nadàbacaalí nacái nayáacani càide iyúwa pìyáaná piyáacaléwa, yá namànica nabáyawanáwa, achúma nacái nawàwa ìwalíise, nayúunáidacáiná Dios càmita iwàwa nayáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá cuwáináí icàaluíniná. Yá càmita pimàni cayábéeri, càmita nacái cáininá piicáca áibanái. ¡Picá pimàni càiri wawàsi imàaquéerica áiba wenàiwica icaláacawa Dios itàacái ícha, piwàwacáiná piyáaca meedá áiba yàacàsi íiwitáaná! Picá piimáicha Cristo yéetácatéwa íchawalíná nacái. ¹⁶ Ewita càmicáaná báawa piríni yái wawàsica, càicáaná càmita cayába pimànicani áibanáicaalí itàanica báawéeri iyú Dios itàacái ìwali ìwalíise yái pimànírica. ¹⁷ Dios càmitaté imáida wía icùacaténá wía iyúwa yàasu wenàiwicanái yéewanápiná meedá wayáaca yàacàsi, wàira nacái càide iyúwa wawàwáaná. Néese Dios icùaca wía wàyacaténá machacàníri iyú, matuíbanáiri iyú nacái wáapichawáaca, casímáiri iyú nacái Espíritu Santo ìwalíise. ¹⁸ Cawinácaalí càì íbaidéerica Cristo irípiná, cayábaca Dios iicácani. Yá nacái áibanái wenàiwicanái iicáca cáimiétaquéeri iyúni.

¹⁹ Dios iwàwacáiná càì wàyaca, íná wamànìcué wáalimáanáta macái wachàini iyúwa wàyáanápiná matuíbanáiri iyú wáapichawáaca yéewanápiná wachàiniadaca wawàwawáaca, yéewacaténá cachàiniwanái mamáaláacata wáiwitáise canánama Wáiwacali ìwaliwa. ²⁰ Dios imàacaca yàacawa cayábéeri wawàsi péenásàiri iwàwaliculé, yái cànírica cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Iná picá pimàaca piyáacalé imáalàidaca yái cayábéerica Dios imàaquéerica péenásàiri iwàwaliculé. Báisíta masacàaca macái yàacàsi, quéwa abéericaalí wéená icaláacawa Dios ícha wayáacalé ìwalíise, yá wamànica wàacawa irí báawéeri. ²¹ Aiba wenàiwica imànicaalí ibáyawanáwa iicácainá piyáaca iinási, pìira nacái ìiracalési ipuíri, pimàni nacái áiba wawàsi, yá cayába cachàiniwanái pimàacacaalí píichawa macáita yái wawàsica, ipíchaná áiba wenàiwica imànica ibáyawanáwa, icaláacáichawa Dios ícha ìwalíise yái pimànírica. ²² Píalíacaalíwa càmita pimàni píbayawanáwa piyáacaalí iinási áibanái inuérimica yàacaténá ídolo icàaluíniná, yá cayábaca càì píináidacawa abéerita Dios iicápiná, quéwa picá canùmasée píá ìwali áibanái yàacuésemi. Casímáica iwàwa cawinácaalí yáaliéricawa càmita imàni wawàsi Dios iiquéerica báawéeri iyú. ²³ Quéwa áiba wenàiwica càmita yáalíawa cayába asásí Dios imàacacaalí iyáaca áiba yàacàsi, ìira nacái. Néese iyáacaalí yái yàacàsica, yásí cabáyawanácani, càmicáiná yáalíawa cayába iwàwalicúsewa asásí Dios imàacacaalí iyáacani. Wamànicaalí wawàsi cànírica

wáalíawa cayába wawàwalicúsewa Dios imàacáaná wamànicani, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa.

15

Agrada a tu prójimo, no a ti mismo

¹ Abénoméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitàacá náalíawa cayába, íná càmita máini cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Uwé, wía yeebáidéeyéica tàì ímèeri iyú, iwàwacutá wàidenìacani matuíbanáiri iyú càmicaalítàacá abénoméeyéi wenàiwica náalíawa macáita, wayúudàacaténá nía, níai càmiyéica cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Iwàwacutá nacái càmita wamàni càide iyúwa wawàwáanáwa meedá, wasíimáidáanápíná meedá wíawawa. ² Macáita wía iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápíná cachàinica náiwitáise Wáiwacali ìwali cachàiniwanái mamáalàacata. ³ Cristocáiná càmitaté imàni càide iyúwaté iwàwáaná ísíimáidáanápíná meedá yáawawa, néese imànicaté càide iyúwa áiba profeta itànàanáté tàacáisi Cristo inùmaliúse. Cristo ímacaté Dios irí: “Níai icuíséeyéica íchawa pía báawéeri iyú, nadéca nacúisaca náichawa núa nacái”, ímacaté yái Cristoca. ⁴ Macái yái tàacáisi profetanái itànèricaté bàaluté Dios inùmaliúse Dios imàacacaté natànàacani yéewáidacaténá wía. Yái tàacáisi yéewáidaca wía, ichàiniada nacái wawàwa wàidenìacaténá wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú cachàiniwanái, àta wàanàacatalépináta chènuniré. ⁵⁻⁶ Yá nusutáca Dios ícha pirípinácué, yái iyúudèrica wàidenìaca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, ichàiniadéerica nacái wawàwa. Nusutácué Dios ícha pirípiná iyúudàanápínácué piyaca matuíbanáiwaca píapichawáaca, càide iyúwaté Cristo Jesús iyáaná, yéewanápínácué píaca Dios irí cayábéeri abédanamata càide iyúwa wenàiwicanái icántàacaalí abédanamata macáita namanùbaca iyúwa, píacaténácué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica.

El evangelio es anunciado a los no judíos

⁷ Iná iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa abémisana éwita abénoméeyéi càmicáanítàacá náalíawa macáita, Cristocáiná yeedácatécué pía yàasunáipínáwa, macáitacué pía, yéewacaténá macáita náalíacawa máini cachàinica Dios, nàanápíná irí cayábéeri. ⁸ Nuwàwacué nucàlidaca piríni Cristo yàanàacaté chènuníise iyúudàacaténá judíonái. Càité Cristo imànica càide iyúwaté Dios icàlidáaná wàawirináimi írini cáimiétacanéri iyú. Càité Cristo imànica yàasáidacaténá Dios imànica machacàníiri iyúni càide iyúwa icàlidáaná wenàiwicanái írini cáimiétacanéri iyú. ⁹ Cristo yàanàacaté yéewacaténá càmiyéi judío nacái nàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái Dios iicáanáca wenàiwicanái ipualé.

Càité profetanái itànàaca tàacáisi Cristo íméricaté Dios irí. Cristo ímacaté:

“Iná nùapiná pirí cayábéeriwa càmiyéica israelita yàacuésemi, nucántàapiná nacái píipidená ìwaliwa nucàlidacaténá pi-ináwaná ìwali cáimiétaquéeri iyú”,

ímacaté yái Cristoca. ¹⁰ Càita nacái profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Moisés ímacaté:

“¡Píacué càmiyéica israelita, casímáicué piwàwa israelitanái yáapicha, Dios yàasu wenàiwicanáica!”

ímacaté yái Moisésca. ¹¹ Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Yáté ímaca:

“¡Píacué Wacuèriná Dios irí cayábéeri, macáitacué pía càmiyéica israelita!”

ímacaté yái profetaca. ¹² Profeta Isaías itànàacaté nacái tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Isaías ímacaté:

“Isaí ìiri rey David itaquénáinámi nàyaca siùcade iyúwa àicumi yùuquéeriwa, càmicáiná cachàini nía. Quéwa càide iyúwa wàlisài àicu achúméri ibacácaalíwa àicu ipíchu yèewíse, idàwinàacaténáwa wàlisài iyú àniwa, càita nacái abéeri rey David itaquérinámi imichàapínacawa icùacaténá càmiyéi israelita, yásí neebáidapiná itàacáíwa”,

ímacaté yái Isaíasca, icàlidacaténáté Cristo icùanápináté càmiyéi israelita.

¹³ Nusutácué Dios ícha pirípinácué yái imàaquérica manuíca wáináidaca wawàwawa ìwali. Nusutáca Dios ícha imàacáanápinácué casímáica piwàwa manuísíwata, matuíbanáicaténácué píiwitáise, píacué yebáidéeyéica itàacái. Nusutáca Dios ícha imàacáanápinácué manuíca píináidaca piwàwawa ìwali manuísíwata, Espíritu Santo ichàini iyú.

¹⁴ Píacué nuénánáica, núalíacawa máini cayábacuéca píiwitáise, máini cáalíacáiyéicuéca nacái pía, píalíacué nacái càinácaalí iwàwacutáanácué píalàayacacawa éeréeri iyú. ¹⁵ Quéwa nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca nucàlidacaténácué pirí abénaméeyéi wawàsi ìwali machacàníiri iyú, macàaluínináta, ipíchanácué píimáichaca nía. Nudéca càì numànicani Dios imànicáináté nulí cayábéeri mawèníiri iyú imàacáanápiná nuíbaidaca Jesucristo irípiná. ¹⁶ Dios idéca ichùulíaca nuíbaidáanápiná Jesucristo irí nuyúudàcaténá càmiyéi judío. Nuíbaidaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote imàacacaalí ofrenda Dios irí. Nucàlidaca càmiyéi judío iríni, yái Dios itàacáica ímérica Jesucristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Cawinácaalí yebáidéeyéica yái tàacáisca nucàlidéerica nalí, càica níade iyúwa nùasu ofrenda numàaquérica Dios irí. Casímáica Dios íicáca nía Espíritu Santocáiná idéca masacàaca imànica náiwitáise, íná Dios íicáca nía iyúwa cayábéeri ofrenda, mabáyawanéeri nacái.

17 Cristo Jesús idéca iyúudàaca núa, yái Cristo Jesús nuebáidéerica itàacái. Cristo iyúudàacáiná núa, ínà càmíiyéi judío nadéca neebáidaca itàacái; yá máiní casímáica nuwàwa siùcade ìwalíise yái nuíbaidacaléca Dios irípiná. 18 Canácatáita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canùmaséeri iyú, néese nuwàwacáita nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali, cànácaalí cayábéeri wawàsi Cristo imàníríca nuíbaidacalé ìwalíise, nùasu tàacáisi ìwalíise nacái, iwènúadacaténá càmíiyéi judío ìiwitáise neebáidacaténá Dios itàacái. 19 Neebáidaca Cristo itàacái naicácáinaté numànica Dios ichàini iyú yái càmíríca wenàiwica idé imànica. Càité Cristo imáidaca nía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios yàatanáiséerica. Càita nudéca numáalàidaca nucàlidaca nalíni yái tàacásica íméerica Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nudéca nucàlidacani Jerusalén iyacàlená mìnánái irí, nalí nacái iyéeyéica áiba cáli íinata canánama, àta nùanàacatalétaté Iliria yàasu cáli néré. 20 Càité núalimáidaca macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápínaté nalíni alé càmíicatalécaté néemiatécáwa Cristo iináwaná ìwali náalíacaténáwa Cristo iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmitaté nuwàwa nuéwáidaca wenàiwica alé áibanái yéewáidacatalécaté nía Cristo ìwali, nuwàwacáinaté nucàlidaca abéta nalíni, cawínácaalí càmíiyéicaté yéemíacáwa Cristo iináwaná ìwali. 21 Càita nucàlidaca nalíni numànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalícuíse. Profeta itànàacaté wenàiwicanái néemianápínaté Cristo iináwaná ìwali: “Níái càmíiyéicaté yéemíacáwa iináwaná ìwali, náalíapínáca ìwali; yá néemíapínáca iináwaná ìwali, yái càmírícaté néemíacáwa”, ìimacaté yái profetaca.

Pablo piensa ir a Roma

22 Manùba yàawiría máadáiní nuwàwacaté nupáchiacuéca pía, quéwa càmítaté núalimá máinícáinaté càulenáca núa nuèpunícáinatéwa nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali. 23 Quéwa nudéca numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa Dios irípiná cháí áiba cáli íinata, ínà yéewa nupáchiapínácuéca píawa càide iyúwaté nuwàwáaná numànica madécaná camuí. 24 Nuínáidacawa núalimáanápíná nupáchiacuéca pía nùapínácaalíwa España yàasu cáli nérépináwa. Néese idécanáami nupáchiacuéca pía casímáiri iyú maléena èeripiná, yá nusutácué píicha wawàsi piyúudàanápínácué núa nùacaténáwa España yàasu cáli nérépináwa. 25 Quéwa siùcade nùacáwacawa Jerusalén iyacàlená nérépináwa nutécaténá nalí plata, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. 26 Nutépiná nalí plata néré áibanáicáiná wéenanái càmíiyéi judío, Macedonia yàasu cáli néeseeyéi, Acaya yàasu cáli néeseeyéi nacái, nadéca

namàacaca plata ofrenda iyú nabànùacaténá nalíni níara wéénánái judío catúulécanéeyéica iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néré. ²⁷ Nadéca nàwacáidaca plata casímáicáiná nawàwa nayúudàanápíná judíonái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata ichùulièricaté nàwacáidàanápíná plata. Néese nadéca namànica cayábéeri, níacáiná càmiyeyí judío imawèniaca judíonái ícha cayábéeri. Quécháwanáimi judíonái neebáidacaté Jesucristo itàacái, néese nàacatéwa nacàlidàanápíná càmiyeyí judíonái iríni. Càité judíonái iwacùacaté yái cayábéeri wawàsica càmiyeyí judío irí, nayúudàacaténá càmiyeyí judío íiwitáise. Iná càmiyeyí judío imawèniaca judíonái ícha cayábéeri, iná siùcade iwàwacutá càmiyeyí judío iyúudàaca judíonái nàasu wawàsi iyúwa èeri irícuírca, níara judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càipíná càmiyeyí judío iwacùaca cayábéeri wawàsi judíonái iríwa, yái plataca iyúudèeripínaca judíonái. ²⁸ Iná nudécanáami numáaláidaca numànica yái wawàsica nùanápíná nalí yái ofrendaca, yásí nùacawa España yàasu cáli nérépínáwa, yá nupáchiapínacué píawa nùwaliwa ipíchawáise nùacawa España yàasu cáli nérépíná. ²⁹ Núaliacawa cayába nùapínacaalícuéwa píatalé, yá Cristo imànipíná nulí cayábéeri manuísíwata.

³⁰ Píacué nuénánáica, núaliacawa cáininácuéca piicáca Wáiwacali Jesucristo, núaliaca nacáíwa Espíritu Santo idéca imàacaca cáinináca waicáyacacawa. Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pisutàanápínacué nulí Dios piyúudàacaténácué numànica ùwicái Satanás ípunita. ³¹ Pisutácué Dios ícha nulípiná icùanápíná núa náicha abénaméeyéica càmiyeyéica yeebáida Jesucristo itàacái iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata. Pisutácué nacái Dios ícha yéewanápíná casímáiri iyúca wéénánái judíonái Jerusalén iyacàlená mìnánái needáca nalíwa yái ofrendaca nutéeripínaca nalí. ³² Pisutácué Dios ícha nulípiná imàacáanápínacué nùacawa píatalé casímáiri iyú, Dios iwàwacaalí càì numànica, nuicácaténácué píá, wachàniadaçaténá wawàwawáaca. ³³ Nusutácué Dios ícha píripínácué imàacáanápínácué macáita píyaca matuíbanáiri iyú. Báisíta, amén.

16

Saludos personales

¹ Siùcade nucàlidacué píri wéénàsàatúa Febe iináwaná ìwali, cayábéechúa íiwitáise, yeebáidéechúa Jesucristo itàacái. Udéca úbaidaca Dios irípiná nèewiré níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Cencrea iyacàlená iricu. ² Pitáidacué úa cayába Wáiwacali ípidená ìwali iyúwa péenàsàatúacué, peedácaténácué píataléwa úa, càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica wéénánái iríwa, cawinácaalí yeebáidéeyéica

Jesucristo itàacái. Piyúudàacué nacái úa càirínácaalí wawàsi umáapuèri, uyúudàacáiná madécaná wéénánáiwa, núacáaníta nacái.

³ Nuwàwali nacái úara Prisca, ùacawéeri Aquila nacái, níara yàacawéeridéeyéicaté núa wáibaidacaalíté Cristo Jesús irípiná. ⁴ Achúmacaté néetácawa nawasàcaténá núa áibanái íicha iwàwéeyéicaté inúaca núa. Iná nùaca nalí cayábéeri, càita nacái macáita wéénánái càmiyyéica judío nàaca nalí cayábéeri, níara wéénánái iyéeyéica yàcalé imanùbaca, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Càita nacái nuwàwali wéénánái alé iwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto nacapèe iricu, yái nacapèeca Prisca, Aquila nacái. Nuwàwali nùacawéerináwa cáininéerica nuicáca ípidenéeri Epenetoca. Yái Epenetoca, yácata idàbáanéeri wenàiwica yeebáidéericaté Cristo itàacái Asia yàasu cáli néeni. ⁶ Nuwàwali nacái María, íbaidéechúaca cachàiníiri iyú Dios irípiná pèewi. ⁷ Nuwàwali Andrónico, Junias nacái, nùasu cáli néeséeyéica. Nàyacaté núpicha presoíyéi ibànalicu. Apóstolca nía, caináwanéeyéica, namànicáiná cayábéeri manuísiwata. Neebáidacaté Cristo itàacái nupíchawáise.

⁸ Nuwàwali Ampliato, nùacawéeriná cáininéerica nuicáca yeebáidéerica Wáiwacali itàacái. ⁹ Nuwàwali nacái Urbano, wàacawéeriná íbaidéerica wáapicha Cristo irípiná. Nuwàwali nacái yáara cáininéerica nuicáca Estaquis. ¹⁰ Nuwàwali nacái Apeles yáasáidéericaté manùbàawiría yeebáidaca Cristo itàacái tàì íméeri iyú yùuwichàacaalítéwa Cristo irípiná. Nuwàwali nacái Aristóbulo yéénánái. ¹¹ Nuwàwali nacái nùasu cáli néeséeri ípidenéerica Herodión, Narciso yéénánái nacái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. ¹² Nuwàwali nacái úara Trifena, úa nacái Trifosa, níara inanái íbaidéeyéica Wáiwacali irípiná. Nuwàwali nacái úara cáininéechúaca waicáca wéénásàatúa Pérsidaca, íbaidéechúaca cachàiníiri iyú Wáiwacali irípiná. ¹³ Nuwàwali Rufo yeebáidéerica Wáiwacali itàacái cayábéeri iyú. Nuwàwali nacái yáatúa imàníchúacaté nulí cayábéeri càide iyúwa núatúasiwa. ¹⁴ Nuwàwali nacái níara asíanáica Asíncrito, Flegonte nacái, Hermes nacái, Patrobas nacái, Hermas nacái, nía nacái wéénánái iyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵ Nuwàwali nacái yáara Filólogo, úara Julia nacái, yái Nereo nacái, yéénásàatúa nacái, Olimpas nacái, macáita nacái iyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁶ Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú. Macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa imànica culto yàcalé imanùbaca, nawàwalicuéca pía.

17 Píacué nuénánáica, piicácué píchawa cayába cawinácaali icàlidéeyéicuéca pírí áiba tàacáisi càmíricuéca imàaca abédanamata píiwitáise píapichawáaca, imàaquéricué nacái piseríacawa píchawáaca. Nawàwacué náalimáidaca pía, pimàínápinácué píbáyawanáwa, pitàanicaténácué pìwaliwáaca báawéeri iyú. Piicácué píchawa nía, càmícáiná namàni càide iyúwa ímáaná yái tàacásica pèewáidéericatécúewa ìwali. Píacuéwa náicha. 18 Iwàwacutácué píacawa náicha càmícáiná náibaida Wáiwacali Jesucristo irípiná. Néese náibaidacáita nasíimáidacaténá níawawa meedá. Nàaca wenàiwica icàaluíná, natàanica éeréeri iyú, cayábéeri tàacáisi iyúca nacái casíimáiri wenàiwica yéemíaca. Càita natàanica nachìwáidacaténá wenàiwica bàsabàséeyéica íiwita, càmíiyéica yáalíawa cayába báisíiri tàacáisi ìwali. 19 Ata alénácaalí nùacawa, yá macáita náalíacuéca piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái, íná casíimáica nuwàwa. Nuwàwacué cáalíacáica pía pimàínápiná cayábéeri mamáalàacata, ipíchanácué pimànica píbáyawanáwa. 20 Pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, càmicaalícué nacái peebáida cachìwéeyéi itàacái, yásí yái Dios imàaquérica wáyaca matuíbanáiri iyú iyúudápinácué pimawèniadaca píchawa Satanás, machawàacacaténácué píchani, càide iyúwa àapimi plabàli yáapiré. Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha píripínácué imàínápinácué píri cayábéeri.

21 Timoteoca, yái nùacawéerináca cháí íibaidéerica núapicha Dios irípiná, iwàwalicuéca pía. Níái nùasu cáli néeséeyéi Lucio, Jasón nacái, Sosípater nacái iyéeyéica cháí núapicha, nawàwalicuéca pía.

22 Núa, Tercio, nutànàaca yái cuyàlutaca Pablo irípiná, nuwàwalicué pía Wáiwacali íipidená ìwali, weebáidacáiná itàacái.

23 Gayo nacái iwàwalicué pía, yái nùyéerica icapèe írìcu, núa Pablocá. Yái Gayoca imàaquérica nacái icapèewa nàwacáidáyacacaténáwa namànica culto macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Erasto iwàwalicué nacái pía, yái icuèrica gobièrno yàasu plata cháí yàcalé írìcu. Wéenasàiri Cuarto iwàwalicué nacái pía. 24 Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha píripínácué imàínápinácué píri cayábéeri canánama. Báisíta, amén.

Alabanza final

25 Wàacué Dios irí cayábéeri, yái yáaliméericuéca dàalanamaca imànica pía, pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi nucálidéerica wenàiwicanái irí, yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Dàalanama Dios imànipínácué píawa pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná nuéwáidéerica iyú wenàiwica

Jesucristo iináwaná ìwali. Yá nucàlidaca nalíni cànácaalíté Dios ínáidáanáwa iwàwacutáanápinaté wamànica. Dios idéca yáasáidaca walíni yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha bàalutésíwa ipíchawáiseté idàbaca èeri. ²⁶ Quéwa siùcáisede Dios imàacaca wáalíacawa, waléecaalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalìcuíse. Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi càide iyúwa Dios ichùullaná wía, yái Dios càmfíríca imáalàawa. Yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha icàlidaca cànácaalíté Dios ínáidáanáwa imànínápinaté. Siùcade Dios imàacaca wenàiwica macái cáli néeséeyéi yéemìaca yái tàacáisi Dios ibèericaté náicha. Siùcade Dios imàacaca wenàiwica yeebáidacani.

²⁷ ¡Iyaca abéerita Dios, canáca ícha áiba cáalíacáiri, íná wàacué irí cayábéeri càiripináta Jesucristo iwalíse! Báisíta, amén.

1 CORINTIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, nutànàacué pirí cuyàluta. Dios idéca imáidaca núa nuíbaidacatená Jesucristo irípiná iyúwa apóstol, Jesucristo ibànùacatená núa càide iyúwa Dios iwàwáaná nucàlidacatená Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanáí irí. Yái wéenásàiri Sóstenes yeebáidéerica Jesucristo itàacái iyaca nacái núapicha cháí. Yá Sóstenes itànàacuéca pirí núapichani, yái cuyàlutaca. ² Nutànàacué pirí cuyàluta piácué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iyéeyéica Corinto iyacàlená iricu. Peebáidacáinacué Cristo Jesús itàacái, íná pìyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá nacái Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise yàasunáicaténacué pía, íibaidéeyéipiná abéerita Dios irípiná. Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáipináwa, náapicha macáita wenàiwica isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo íicha macái cáli íinata, yái Wáiwacali, Náiwacali nacái. ³ Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, namàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú.

Bendiciones por medio de Cristo

⁴ Nùaca cayábéeri Dios irí pìwalicué mamáalàacata Dioscáiná idéca imànicuéca pirí cayábéeri mawèníiri iyú Cristo Jesús ìwalíise, yái pìyéericuéca abédanamata yáapicha. ⁵ Pìyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha, íná Dios idéca càasuca imànicuéca pía madécaná chàinisi chènuníiséeri iyú. Iná yéewa píalimácué picàlidaca Cristo iináwaná ìwali cayábéeri iyú. Píalíacué nacáíwa cayába ìwali yái tàacáisi báisíirica. ⁶ Càita peebáidacuéca tàì íiméeri iyú yái tàacáisi icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali. Peebáidacuéca Cristo itàacái, íná yéewa pìyacuéca siùcade machacàníiri iyú Dios iicápiná. Càita píasáidacuéca báisíiricani, yái tàacáisica. ⁷ Iná canáta pimáapuèricuéca chàinisica quiríta Dios néeséeri idècunitàacá picúacuéca Wáiwacali Jesucristo yàanàaca àniwa. ⁸ Yá Dios íchàiniadapínacué piwàwawa peebáidacatenácué itàacái àta èeri imáalàacatalépinátawa yéewanápiná canáta yéewanácué nacháawàaca pía Wáiwacali Jesucristo yàanàacaalí àniwa. ⁹ Dios imàni càiripináta càide iyúwa icàlidáaná. Yá idéca imáidacuéca pía yàasu wenàiwicapináwa pìyacatenácué abédanamata Dios líiri yáapicha, yái Wáiwacali Jesucristoca.

Divisiones en la iglesia

10 Píacué nuénánáica, nusutácué píicha manuísíwata Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali yàasu wenàiwicacáinácué pía, abédanamacué pimànica píiwitáisewa; picácué quirínama piseríaca píichawáaca. Abédanamacué píiwitáise canánama píapichawáaca, abéeri íiwitáisesi iyúta. 11 Càicuéca núumaca pírí, píacué nuénánáica, níacáiná Cloé uénánái nacàlidaca nulíni picuísáyacáanásacuéwa piyaca. 12 Nuémiacuéca piináwaná ìwali abénaméeyéi péená íimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píichacué”; áibanái nacái íima: “Núacata Apolos yéewáidacalé píichacué”; càita nacái áibanái náimaca: “Núacata Pedro yéewáidacalé píichacué”; áibanái nacái íima: “Núacata Cristo yéewáidacalé píichacué”, càì náimaca. 13 Quéwa abéericata yái Cristoca, cà mírita wáalimá waseríacani, wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàcái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irìcu. Canáca yéewaná waseríaca Cristo iiná. Iná báawéeriquéi piseríanácuéca píichawáaca. Núa nacái, Pablo, càmitaté nuétáwa píichawalínácué píbáyawaná ìwalíse. Càmitatécué nacái píbautizáwa nuípidená ìwali. Iná báawéeriquéi picàlidáanácuéca píwaliwáaca nuéwáidacalécuéca pía áibanái íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàcái. 14 ¡Núaca Dios irí cayábéeri canácáinaté nubautizéerica péenácuéca, ipíchanácué píimaca píwaliwa nuéwáidacalécuéca pía áibanái íicha! Níawamita Crispo, Gayo, níái nubautizéeyéicaté nùyacaalítécué píapicha. 15 Iná caná yéewaná náimaca nabautizáanásawa nuípidená ìwali. 16 Quéwa nubautizácaté nacái Estéfnas yéénánái, quéwa càmita núalimá nuwàwalica asásí nubautizácaalíté áibanái. 17 Càmicáinaté Cristo ibànùacué núa piyacàle néré nubautizáanápíná madécaná wenàiwica. Néese Cristo idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni Cristo iwàwa iwasàaca núa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa càmita nucàlida cayábanaméeri tàcáisi iyúni càide iyúwa casíimáiná èeri mìnánái yéemíaca càmiyéica yeebáida Dios itàcái. Càmita nuwàwa nucàlidacani èeri mìnánái yáalíacái iyú, ipíchanácué wenàiwicanái iimáichaca abéerita yái Cristo yéetáanácawa iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yái Cristo yéetéericatéwa cruz ìwali wáichawalíná.

Cristo, poder y sabiduría de Dios

18 Wacàlidaca wèepunícawa yái tàcáisica: Cristo yéetácatéwa wáichawalíná cruz ìwali, íná yéewa yáalimá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Aibanái yèeyéipínacawa infierno irículé néemíacaalí yái tàcáisica, yá naicácani iyúwa máiwitáiséeyéi itàcái, náimaca càmitasa yéewa cáiwitáiséeyéi yeebáidacani. Quéwa wía Cristo iwasèeyéipíná Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wéemíaca cáalíacáiri iyúni, yái tàcáisica, wáalíacáináwa weebáidacaalí yái tàcáisi Cristo ìwali, yásí Dios

iwàlisàidaca wáiwitáise cayábéeri iyú íiwitáise cachàinìiri iyúwa.
 19 Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái. Dios íimacaté:

“Yá numáalàidapiná náicha náalíacái, níái íínáidéeyéicawa
 cáalíacáica nuícha nía, cayábéeyéi nacái iicáca èeri
 mìnanáí yáalíacái. Càipiná nacái núasáidaca càmita báisi
 náalíacawa”,
 íimaca yái Diosca.

20 In canáca iwèni meedá yái náalíacáica, níái èeri mìnanáí
 càmiyéica yeebáida Dios, éwita náináidacáanítawa cáalíacáica
 nía, néewáida nacái áibanái, náalía nacái natàaníca èeri yàasu
 wawàsi ìwali. ;Dios idéca yáasáidaca canáca iwèni meedá yái
 èeri mìnanáí yáalíacáica càmiyéica yeebáida Dios! 21 Máini
 cáalíacáica Dios áibanái íicha canánama. Dios íínáidacatéwa
 càmiínápinaté imàaca èeri mìnanáí yáalíacawa ìwali náalíacái
 iyúwa. Néese Dios íínáidacatéwa iwasaanápinaté wía yàasu
 yùuwichàacáisi íichawa, ìwalíse yái weebáidáanáca tàacáisi
 íiméerica Cristo yéetacatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Aibanái
 èeri mìnanáí càmiyéica yeebáida Cristo, caná iwèni naicáca yái
 tàacáisica.

22 Abénaméeyéi judío náimaca neebáidáanápinása Cristo
 itàacái naicácaalí wamànica áiba wawàsi càmiríca wenàiwica
 idé imànica wáasáidacaténá wadèniaca Dios ichàini
 chènuníiséeri. Nía nacái càmiyéica judío, caná iwèni naicáca
 yái tàacáisica càmicáiná íya abédanamata náalíacái yáapicha, yái
 èeri mìnanáí yáalíacáica. 23 Quéwa wacàlidaca yái tàacáisica:
 Yái Jesucristoca, yácata Mesías, Dios ibànuèricaté icùacaténaté
 judíonái. Néese yái Mesíasca yéetacatéwa wáichawalíná cruz
 ìwali. Judíonái yéemíacaalí yái tàacáisica, càmita nawàwa
 neebáidacani. Nía nacái càmiyéica judío néemíacaalí yái
 tàacáisica, yá caná iwèni naicácani iyúwa máiwitáiséeyéi itàacái.

24 Quéwa wía Dios imáidéeyéica yàasunáipináwa, judíocaalí
 wía, càita nacái càmicaalí judío wía, weebáidaca yái Mesíasca,
 ípidenéerica Cristo, yéetéericatéwa cruz ìwali, wáalíacáináwa
 Cristo idèniaca Dios ichàini manuíri, idèniaca nacái Dios
 yáalíacái iwasaacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

25 Dios ibànùacaalíté Cristo yéetacaténáwa wáichawalíná, yaté
 caná iwèni èeri mìnanáí iicáca yái Dios imàníríca, quéwa
 Dios imànicaté máini cáalíacáiri iyú macái èeri mìnanáí
 yáalíacái íicha. Naicacaté Cristo iyúwa machawàaquéeri
 wenàiwica, yéetacáinatéwa máini báawéeri iyú cruz ìwali,
 quéwa wáalíacawa Cristo yáasáidacaté iyaca walí Dios ichàini
 máiníri manuíca macái èeri mìnanáí ichàini íicha. 26 Píacué
 nuénánáica, iwàwacutacué piwàwalica Dios imáidacatécué pí
 yàasunáipináwa nàyacaalítécué pèewi máisibáwanáita cáalíacáiri
 èeri mìnanáí íiwitáise iyú, máisibáwanái péenacué nacái
 ichùuliyéicaté áibanái wenàiwica, càitacué nacái píseenáimi

càmítaté máiní càasuca nía, càmita nacái máiní cachàinica nía cháí èeri irìcu. ²⁷ Aibanái èeri mìnánái càmiyéi yeebáida Dios naicácuéca pía iyúwa máiwitáiséeyéi, quéwa Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa ibáiniadacaténá wenàiwica ínáidéeyéicawa cáalíacáica nía áibanái ícha canánama. Càita nacái èeri mìnánái iicácuéca pía iyúwa machawàaquéeyéi, quéwa Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa ibáiniadacaténá wenàiwica cachàiniyéica iicáca yáawawa. ²⁸ Dios yeedácatécué pía yàasunáipináwa, píacué áibanái iiquéeyéica iyúwa báawéeyéica meedá, iyúwa canéeyéica iwèni nacái, iyúwa càmiyéica máiní cachàini cháí èeri irìcu, iyúwa wawási càmirica ìya. Càita Dios yeedácatécué pía yàasáidacaténá caná iwèni iicáca èeri mìnánái ichàini, cawinácaalí cáimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái ícha canánama. ²⁹ Iná canáca yéewaná cachàinica wenàiwica iicáca yáawawa Dios yàacuésemi, ibatàa abéeripiná. ³⁰ Quéwa Dios idéca imàacacué pìyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Dios imàaca nacái Cristo yàasáidaca walí Dios íiwitáise cáalíacáiri. Dios nacái mabáyawanáca iicáca wía ìwalíise yái Cristo yéetánácawa wáichawalíná. Cristo nacái masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná ícha yéewacaténá wáibaidaca abéerita Dios irípiná, iwasàaca nacái wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ³¹ Iná canáca yéewaná cachàinica waicáca wíawawa. Càité profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Picá picàlida piináwaná ìwaliwa máinícasa cayábéerica pía áibanái iicácaténá pía cáimiétaquéri iyú; néese picàlida Wáiwacali iináwaná ìwali, macáita yái cayábéerica Wáiwacali imànírira píri, yéewacaténá áibanái iicáca Wáiwacali cáimiétaquéri iyú”, íimaca yái Dios itàacáica.

2

El mensaje de Cristo crucificado

¹ Quéwacué nuénánái bàaluité nùanàacaalítécué pìatalé, nucàlidacatécué píri yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha; siùcáisede Dios imàacaca wacàlidacuéca píriní, íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càmitaté nucàlidacué píriní càulenéri tàacáisi iyú, càmita iyú nacái yái èeri mìnánái yáalíacáica càmiyéica yeebáida Dios. ² Néeseté nùyacaalítécué píapicha, yáté nuínáidacawa nucàlidáanápínacué píri abéerita Jesucristo iináwaná ìwali, abéerita yái tàacáisi íiméerica Jesucristo yéetátéwa cruz ìwali wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ³ Càmitaté nucàlidacué píriní nuchàini iyúwa núalíacáinátéwa nuwàwacutáca Dios iyúudàaca núa. Nutatátéwa nucalùniwa Dios iicá máinícáináté nuwàwaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá

núa. ⁴ Nutàanícaalíté píapichacué, nucàlidacaalíté nacái pirí yái tàacáisica, càmitaté nuwàwa nuchìwáidacuéca pía èeri mìnanaí yàasu tàacáisi iyú, nuwènúadacaténaté píiwitáise. Néese, Espíritu Santoquéi iwènúadéericatécué píiwitáise Dios ichàini iyú peebáidacaténaté Jesucristo itàacái. ⁵ Càité Dios imàacaca nucàlidacuéca piríni yéewacaténá macáita náalíacawa càmitacué yáalimá èeri mìnanaí yáalíacái iwènúadaca píiwitáise Dios irípiná, néese abéericata Dios ichàini idéca imàacacué peebáidaca Jesucristo.

Dios se da a conocer por medio de su Espíritu

⁶ Quéwa wacàlidaca tàacáisi yáasáidéerica Dios yáalíacái wenàiwicanáí irí wàyacaalí wenàiwicanáí yáapicha yeebáidéeyéica Jesucristo tàì íiméeri iyú. Quéwa yái yáalíacáisi wacàlidéerica iyú nalíni, cà míricata èeri mìnanaí yáalíacái, níai cà míyéica yeebáida Dios, cà míricata nacái náalíacái níai icuèyéica yái èeriquéi, imáalèeripinácawa mesúnamáita. ⁷ Néese wacàlidaca nalí tàacáisi yáasáidéerica nalí Dios yáalíacái, yái tàacáisi Dios ibèericaté èeri mìnanaí íicha. Bàaluité ipíchawáiseté Dios idàbaca èeriquéi, néenialíté Dios íináidacawa imàacáanápinaté wàyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéeri iyú, icànéeyéipináca mèlumèluíri iyú nacái, wacùacaténá yáapicha macáita. Quéwa, quéechatécáwa càmitaté Dios icàlida wenàiwicanáí iríni. ⁸ Níara èeri mìnanaí icuèrinánáica inuèyéicaté Wáiwacali cruz ìwali, càmitaté náalíawa Dios íináidacatéwa imànínápinaté walí cayábéeri. Náalíacaalítéwa ìwalítá, yá càmitaté nanúa Wáiwacalítá, yái máiníríca cáimiétacanáca, cachàiníríca nacái íiwitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú chènuniré, icuèrica macáita Dios yáapicha. ⁹ Quéwa Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali yái cayábéerica imànírípináca walí. Càité profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica:

“Dios idéca ichùnìaca nalípiná cayábéeri wawàsi, níai cáininéeyéica íicáca Dios, yái cayábéeri wawàsi cà míricáwaca wenàiwica íicá, cà míricáwaca nacái néemìa íináwaná ìwali, yá nacái cà míricáwaca náináidawa ìwali”,

íimaca yái Dios itàacáica. ¹⁰ Yácata wawàsi Dios imàaquéerica Espíritu Santo yéewáidaca wía ìwali, yácáiná Espíritu Santo yáalíaca Dios íiwitáise ìwali macáita, àta càinácaalí Dios íináidáanáwa iwàwalícuísewa nacái, yái cà mírica áiba yáalíca yéemìaca càinácaalí íimáaná.

¹¹ Canáca áiba wenàiwica yáaliériwa càinácaalí áiba wenàiwica íináidáanáwa iwàwalícuísewa. Abéericata yái wenàiwica yáaliéricawa càinácaalí íináidáanáwa iwàwalícuísewa. Càita nacái abéericata Espíritu Santo yái yáaliéricawa càinácaalí

Dios íináidáanáwa iwàwalìcuísewa. ¹² Dios càmitaté ibànùa wawàwalìculé áiba wenàiwica ííwítáise, néese ibànùacaté walí Espíritu Santo yéewacaténá Dios ííwítáise iyaca wawàwalìcu, yéewanápiná wáalíacawa ìwali yái wawàsi cayábanaméerica Dios yèerica walí. ¹³ Wéewáidacué pía píalíacaténácué ìwali yái cayábéerica Dios imànírìca walí, yá wacàlidacuéca pírinì càide iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná wía, yái Espíritu Dios néeséerica. Càmitacué wacàlida pírinì èeri mìnánái yáalíacái iyú yái néewáidéericawa ìwali cháí èeri írìcu. Néese wacàlidacué pírinì píalíacaténácuéwa Dios ííwítáise ìwali càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáanácué íimaca pírí, píacué idènièyéica iwàwalìcuwa yái Espíritu Santo.

¹⁴ Aibanái càmiyéica idènià Espíritu Santo nawàwalìcuwa, càmita neebáida iyúwa Espíritu Santo Dios néeséeri yéewáidáaná wía, caná iwènicáiná naicáca Espíritu Santo yàasu tàacáisi. Càmita nacái náalía néemíaca càinácaalí íimáaná, níacáiná níawamita cawinácaalí idènièyéica Espíritu Santo iwàwalìcuwa, níata yáalía yéemíaca càinácaalí íimáaná yái Espíritu Santo yàasu tàacáisica. ¹⁵ Quéwa wía idènièyéica Espíritu Santo iwàwalìcuwa wáalíaca cayábéeri ìwali báawéeri íichaná. Canáca yéewaná èeri mìnánái nayúunáidaca wáináidacawa máiwítáiséeri iyú wawàwalìcuísewa. ¹⁶ Càulenáca náichani, yái iyúwa wáináidáanáwa càmicáiná nadènià Cristo ííwítáise càide iyúwa wadèniáná. Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Canáca wenàiwica yáaliériwa càinácaalí Wáiwacali íináidáanáwa iwàwalìcuísewa. Eeri mìnánái nacái càmita náalimá nàalàaca Wáiwacali nacàlidacaténá írìni càinácaalí iwàwacutáanápiná imànica”, càì íimaca. Quéwa wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, wíata yáalíawa ìwali yái Cristo íináidáanácawa iwàwalìcuísewa wadèniacáiná Cristo ííwítáise.

3

Compañeros de trabajo al servicio de Dios

¹ Néeni, píacué nuénánáica, ¿cánácué càmitàacá píbatàa Espíritu Santo yéewáidaca pía? ¿Cánácué píináidawa mamáalàacata iyúwa èeri mìnánái canéeyéica írì Espíritu Santo? Iná càmitaté núalimá nuéwáidacuéca pía càulenéeri tàacáisi iyú Cristo ìwali, néeseté iwàwacutácué nuéwáidaca pía màulenéeri tàacáisi iyú càide iyúwa sùmanáicaalícué pía, càmiyéica yáalía yéemíaca càinácaalí íimáaná, yái càulenéeri tàacáisica. ² Nuéwáidacatécúé pía éeréeri iyú càide iyúwa nàacaalí quírasì ìiraca ìinisi càmicáiná yáalimá iyáaca ìinási. Nuéwáidacatécúé pía màulenéeri tàacáisi iyú, càmicáinácué píalía péemíaca càinácaalí íimáaná yái càulenéeri tàacáisica. ¿Siuca nacáide mamáalàacata càmitacué píalía péemiacani! ³ ¿Càmitacué píalía péemíaca càinácaalí càulenéeri tàacáisi íimáaná pídeníacáinácué

èeri mìnánái iíwítáise mamáalàacata! Núalíacawa báawacuéca piicáyacacawa piasu cawèníri ìwalísewáaca, báawacué nacái piicáyacacawa macáicáiná péenácué iwàwaca áibanái iicácani iyúwa cachàiníri áibanái ícha canánama ichùulíacaténácué pí macáita. Iná picuísáyacacuécawa piyaca nacái, piseríacuéca píchawáaca nacái. Iná pidèniacuéca mamáalàacata èeri mìnánái iíwítáise, mamáalàacata nacái pimànicuécawa piacawa càide iyúwa èeri mìnánái imàníiná càmíiyéica yeebáida Cristo itàacái. ⁴ Abénaméeyéi péenácué ímaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píchacué”, càì náimaca; áibanái nacái ímaca: “Núacata Apolos yéewáidacalé píchacué”, càicaalícué píimaca, yá pèepunícuécawa càide iyúwa èeri mìnánái íináidáanáwa báawéeri iyú.

⁵ Càmitacué cayába càì píináidacawa, càmíiyéicáiná cachàini wía áibanái ícha, núa Pablo, yá nacái Apolos. Dios yàasu wenàiwicaca wía, íbaidéeyéica irípiná. Wacàlidacatécué piri Wáiwacali iináwaná peebáidacaténácué itàacái. Wadéca wamànica yái wáibaidacalécawa Wáiwacali imàaquéericaté walí. ⁶ Péemíacué comparación: Abéeri náiwacali idèniaca ibànacale yàalunáwa. Yá ibànùaca yàasu wenàiwicawa ibànacaténá néré. Néese ibànùaca yàasu wenàiwicawa áiba yùucàcaténá néré úni, ipíchaná chuica cáli. Yá Dios imàacaca bànacalé idàwinàacawa cayába. Càita nacái Wáiwacali ibànùacaté núa píatalécué nuíbaidáanápínaté irí pèewibàa nuéwáidáanápínácué pí itàacái iyú quéecháwanáimi; néeseté Wáiwacali ibànùacaté Apolos íbaidacaténá irípiná núamirícubàa yéewáidacaténácué pí mamáalàacata Cristo ìwali cachànicaténácué píiwítáise Cristo ìwali. Quéwa abéericata Dios yái imichàidéericuécawa píiwítáise. ⁷ Iná núa ibanéericaté Dios itàacái piwàwalicu, Apolos nacái yái icuèricatécué pía núamirícubàa, càmíiyéi cachàini wía áibanái ícha, yácáiná Diosca yái abéericata imichàidéericatécué píiwítáise. ⁸ Apolos, núa nacái wáibaidaca Dios irípiná wáapichawáaca, Dios yàasu wenàiwicacáiná wía. Càmita cachàini abéeri wééná áiba wééná ícha, néese Dios idéca imàacaca walí wáibaidacalépiná méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa Dios yàapíná nawèni cawinácaalí íbaidéeyéica irípiná. Yàapíná nawèni ìwalíse yái namàníináca náibaidacaléwa Dios imàaquéerica nalí. ⁹ Wíata íbaidéeyéi Dios irípiná wáapichawáaca, quéwa píacué, càicuécawa píade iyúwa Dios ibànacale, cáininéerica Dios iicáca, iyúwa nacái cayábéeri capíi Dios imàníirica iyaca. Iná Dios ibànùaca wía wáibaidacaténá irípiná wayúudáanápínácué pía. ¹⁰ Péemíacué comparación: Aiba wenàiwica iwàwacaalí imànica cayábéeri capíi íba icapèená, yásí quéechacáwa ibànùaca yàasu wenàiwicawa iriadacaténá néré cachàiníri íba ibàlùadacatáipínáca ínata capíi iwáiná. Néese capíi íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa

áibanái náawináidacaténá cayábanaméeyéi íba capîi iwáinápiná. Nabàlùadaca capîi iwáiná cachàinîiri íba ínata, yái íba idàbáanéeri wenàiwica írìadéerica. Yái Dios, càicanide iyúwa náiwacali ichùulìerica namànica capîi. Quéchatécáwa Dios ibànùacaté núa yàasu wenàiwica nucàlidacaténá wenàiwicanái írì Jesucristo iináwaná ìwali. Siùcade Dios ibànùaca áibanái yéewáidacaténá wenàiwica mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí Dios ibànùerica yéewáidacaténá wenàiwica, iwàwacutá iicáca íchawa cayába imànicaténá machacànîiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa idàbáanéeri íba cachàinîiri naliadéerica cayábéeri iyú nabàlùadacatáipináca ínata capîi iwáiná. Yái nuéwáidáanáca wenàiwica Jesucristo ìwali, càicanide iyúwa naliadacaalí cayábéeri iyú idàbáanéeri íba cachàinîiri. Canáca yéewaná áibanái yéewáidaca wenàiwica méetàuculé ícha yái tàacáisica, canácáiná áiba Jesucristo ícha weebáidéeripiná itàacái iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹² Wéewáidacaalí wenàiwica cáaliacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, nàyacaténá machacànîiri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica cawènîiri wawàsi capîi iwáinápiná, yái oroca, quíramenîiri plata nacái, cawènîiri íba nacái, yái cayábanaméeri wawàsi càmíirica yéewa quichái imáalàidaca. Quéwa wéewáidacaalí nía canéeri iwèni tàacáisi iyú, càmíirica iyúudàa nàyaca machacànîiri iyú Dios iicápiná, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica púba capîi iwáinápiná, masicái nacái, sitúa íbáiná nacái, yái wawàsi quichái imáalàidéeripináca. ¹³ Aiba èeriwa, èeri imáalàacatáipinátawa, Dios yáasáidapiná amaláwacani yái wáibaidéerica írípíná, quichái yéenáiwaná yàanàapinácaalí. Néesequé quichái yáalimáidapiná iicáwa wáibadacalé wamànîirica Dios írípíná cawiná íiwitáanácaalíni. Càipiná Dios yáasáidaca asáisi cayábacaalíni, càmicaalí nacái caná iwèni, yái wéewáidáanáca wenàiwica. ¹⁴ Wéewáidacaalí wenàiwica cayába nàyacaténá machacànîiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yái wáibaidéerica Dios írípíná ìidenìlapiná quichái, càide iyúwa cawènîiri íba icapèená càmíirica yeemáwa, yásí Dios yàapináca wawèniwa, wía yàasu wenàiwicawa. ¹⁵ Quéwa càmicaalí wéewáida wenàiwica cayába nàyacaténá machacànîiri iyú Dios iicápiná, yásí quichái imáalàidapiná yái wáibaidéerica, càide iyúwa quichái yeemácaalí capîi idènièrica iwáináwa masicái meedá, yásí yái wáibaidéerica imáalàapináca wáicha, càmita nacái Dios yàapiná wawèni. Quéwa éwita yái wáibaidéerica imáalàacaalíwa wáicha, càicáaníta cáupiná wíawa quichái ícha iyúwa wenàiwica ipìlacaalíwa quichái ipèrùa yèewíise, yá càmita wamáalàapináwa.

16 Abénoméeyéi wenàiwica namànica manuírì capìi ìpidenéeri templo, yá nawàlùacawa nàacaténá Dios icàaluíná. ¿Càmítasicué píalíawa Dios yàasu temploca pía Espíritu Santo ìyacáinácué píwàwalicu? 17 Abéerita Dios irípinácué pía, càide iyúwa Dios icapèe. Píacatacué yáí Dios yàasu temploca. Iná áibacaalí báawa imànicuéca píiwitáise cachìwéeri tàacáisi iyú, yásí Dios yùuwichàidapíná manuísíwatani.

18 Picácué píináidawa máiníná cáalíacáica pía. Aibacaalí péenácué ìnáidawa máiníná cáalíacáicani èeri mìnáná yáalíacái iyú, iwàwacutá iwènùadaca ìiwitáisewa ícha yáí ìnáidáanácawa ìicácaténá yáawawa iyúwa cà mírica cáalíacái áibanái ícha. Càita yáalímá cáalíacáicani báisíiri yáalíacáisi iyú, yáí yáalíacáisi yàanèrica Dios néese. 19 Caná iwèni Dios ìicáca èeri mìnáná yáalíacái càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái ìiméerica: “Dios yùuwichàidapíná nía cawinácaalí cáimacáiyéica ìicá yáawawa, níai icàlídéeyéica náalíánásawa manùba wawàsi ìwali chái èeri mìnáná ìiwitáise iyú. Yáí báawéerica nawàwéerica namànica áibanái irí, Dios imàacapíná yàanàaca nàwali idècunitàacá nachìwáidaca áibanái náalíacái iyúwa”, ìimaca. 20 Càité nacái áiba profeta itànàaca Dios itàacái ìiméerica: “Wacuèriná Dios yáalíacawa canáca iwèni meedá yáí nánáidáanácawa cawinácaalí ìináidéeyéica cáalíacáica èeri mìnáná yáalíacái iyú”, ìimaca. 21 Iná picácué cachàini píicáca píawawa ìwalíise yáí áiba wenàiwica yéewáidáanácá pía, náiméerica ìwali cayábéericasani áibanái ícha yéewáidéeyéi wenàiwica. Iwàwacutácué cayábaca píicáca nía canánama abédanamata Dios imàacacáinácué píri macáita. 22 Dios imàacacué píri núa Pablocá, yá nacái Apolosca, yá nacái Pedro wéewáidacaténácué pía. Dios imàacacué píri yáí èeriquéi píyacaténácué chái èeri irícu. Imàacacué píripíná nacái yéetácáisi. Imàacacué píri nacái siùca èeride, macái èerita wapíchalépinácáwa nacái. Càicué Dios imàacaca píri macáita. 23 Yá Cristo yàasu wenàiwicacuéca nacái pía, Cristocáiná nacái Dios yàasu wenàiwicaca.

4

El trabajo de los apóstoles

1 Càita iwàwacutácué píináidacawa wàwali, wía apóstolca, ìibaidéeyéica Cristo irípiná, Cristo ibànùacáiná wía wéewáidacaténácué pía iyú yáí cayábéeri tàacáisica Dios ibèericaté áibanái ícha. Siùcáisede Dios imàacaca wáalíacawa cayábéeri tàacáisi ìwali. 2 Wenàiwica ìibaidacaalí áiba irí, iwàwacutá imànica càide iyúwa ìiwacali ìimáaná irí. 3 Iná càmita nuínáidawa ìwali yáí píimáanácuéca nùwali, píimacaalícué nùwali càmitasa nuíbaida cayába. Càita nacái càmita nuínáidawa

ìwali yái áibanái ìmáanáca nùwali. Núa nacái canáca yéewaná núumaca nuíbaidacasa cayába Dios irípiná càmicáiná nùalimá nùalíaca nuíwítáisewa càide iyúwa Dios yáalíanáwa. ⁴ Càmita nuwàwali asáisi numànicaalíté áiba wawàsi báawéeri, quéwa cawàwanáta nudéca numànica áiba wawàsi càmirica nùalíawa ìwali. Abéericata Wáiwacali yái yáaliéricawa, yácata yái icàlidéeripináca nuináwaná ìwali asáisi nuíbaidacaalíté irípiná cayába, càita nacái canéerica iwènicaalí meedáni, yái numànírícaté. ⁵ Iná picácué picàlida áibanái iináwaná ìwali càmitasa náibaida cayába Dios irípiná. Picùacué Wáiwacali yàanànapiná, yásí yáasáidapiná amaléeri iyú yái wamàníríca ibàacanéeri iyú. Yáasáidapiná nacái càinácaalíté wáináidáanáwa wawàwalícuísewa wèpunícaalíté wáibaidaca Dios irípiná. Néese cayábacaalí Dios iicá yái wamàníríca, yásí Dios icàlidapiná wamànicaté cayábéeri.

⁶ Píacué nuénánáica, nùlàacuéca pía càiri tàacáisi iyú nuyúudàcaténácué pía, yéewanápinácué nacái pìyaca càide iyúwa Apolos iyáaná, núa nacái, ipíchanácué picutáca áiba tàacáisi Dios itàacái ícha, yéewanápinácué nacái cayábaca piicáca abédanamata macáita wenàiwica íbaidéeyéica Dios irípiná, nía nacái yéewáidéeyéicuéca pía. Báawéeriquéi cachàinínácuéca piicáca píawawa ìwalíise yái pidènanácuéca áiba yéewáidéericuéca pía píiméericuéca ìwali cayábéericasani áibanái ícha canánama. ⁷ Néeni, ¿cánácué yéewa cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha canánama? ¿Càmitasicué píalíawa Dioscata yái yèerica pírí macáita pidènièricuéca? Dios yàacáinácué píríni, néese ¿cánácué yéewa cachàinica piicáca píawawa càide iyúwa pídeca nacáicaalícué peedáca píríwani pichàini iyúwa?

⁸ Piyúunáidacuéca píalíacawa macáita wawàsi Dios ìwali. Piyúunáidacuéca pìyaca càide iyúwa càasuíyéi idènièyéica manùba cawèníri, càmíiyéica iwàwacutá áibanái iyúudàaca. Piyúunáidacuéca píalíacawa macáita yái iwàwacutéericuéca píalíacawa, íná càmitacué píwàwa wéewáidaca pía quirínama. Piicácuéca píawawa iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái càmíiyéica iwàwacutá wayúudàaca. Dios imàacacaalícué picùaca macái wenàiwica cachàiníri iyútá, yá nucùacuéca nía píapichatá. Quéwa càmita nacuèriná núa cháí èeri írìcu, canásíwata. ⁹ Wía apóstolca, càmita yéewa wàya iyúwa èeri mìnánái icuèrinánái, nuínáidacáináwa cawàwanáta Dios idéca imàacaca wàuwichàacawa manuísíwata, wía apóstolca. Báawaca èeri mìnánái iicáca wía iyúwa presoíyéi imàníiyéica ibáyawanáwa manuísíwata, yéetéeyéipínacawa máini báawéeri iyú nabáyawaná ìwalísewa. Eeri mìnánái, ángelnái nacái náináidacawa manuísíwata naicáidaca walí idècunitàacá wàuwichàacawa. ¹⁰ Madécaná wenàiwica naicáca wía iyúwa

máiwitáiséeyéi wàuwichàacáináwa Cristo irípiná. Quéwa piicácuéca píawawa iyúwa cáiwitáiséeyéi Cristo itàacái ìwalíse. Píimacuéca càmítasa pimàni iyúwa máiwitáiséeyéi ipíchanácué piùwìchàacawa iyúwa wía. Eeri mìnánái iicáca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmicáiná wéewáida wenàiwica èeri mìnánái yáalíacái iyú. Néese piicácuéca píawawa iyúwa cachàiniyéica iíwítáise, cáimíétacanéeyéica nacái, quéwa èeri mìnánái iicáca wía iyúwa canéeyéi iwèni, wía apóstolca. ¹¹ Mamáalàacata àta siùca nacáide wàuwichàaca máapicái, macàlaca nacái wawàwa, canáca nacái wabàle cayába. Aibaalí nacapèedáidaca wía. Canáca nacái wacapèesiwa. ¹² Wáibaida nacái wacáapi iyúwa cachàiníiri iyú àta chamàlecataléta wía wawèniacaténá wayáawa. Aibanái icuísaca íchawa wía, quéwa wasutáca nalí Dios imàninápiná nalí cayábéeri. Nàuwideca namànica wía quéwa wàideniaca yái báawéerica namàníirica walí. ¹³ Natàaníca báawéeri iyú wàwali, quéwa càicáaníta watàaníca nalí éeréeri iyú quéwanáta. Mamáalàacata àta siùca nacáide namànica walí càide iyúwa náucacaalí náichawa báawéeri yáaséerimi, casaquèeri wawàsi natunuérica bàacháwalícuise.

¹⁴ Càmita núumacué píri càì nubáiniadáanápínácué píá, néese nuwàwacáita nùalàacuéca píá càide iyúwa nuénibewa, cáininácáinácué nuicáca píá. ¹⁵ Yácáiná éwítasica diez mil namanùbaca yàanàacaalí néewáidacaténácué píá Cristo ìwali, càicáaníta càmítacué pídeni madécaná píseenáíwa. Núcata càide iyúwacué píaniri, bàaluitécáiná nucàlidacué píri Cristo Jesús iináwaná, yáté peebáidacuéca itàacái, iwasàanápínácué píá Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁶ Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pimànicaténácué càide iyúwa numàniná, càide iyúwacué píaniricaalícué núa.

¹⁷ Nudéca nubànùacuéca píatalé Timoteo, yái nuíquérica iyúwa nuíriwa cáininéerica nuicáca Wáiwacali ìwalíse. Núalíacawa Timoteo ìwali imàninápiná cayábéeri mamáalàacata càide iyúwa nusutáaná ícha. Nubànùacaté Timoteo iwàwalicaténácué píá càinácaalí nùyaca mamáalàacata càide iyúwa iwàwacutáaná wenàiwica iyaca yeebáidéerica Cristo Jesús itàacái. Càita nuéwáidaca wenàiwica nàyacaténá càì macái níái yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái macái cáli íinata, àta alénácaalí nuèpuníwa. ¹⁸ Abénaméeyéi péenácué cachàinica naicáca níawawa nayúunáidacáiná cáaluca nùaca nupáchiacuéca píá. ¹⁹ Quéwa nuwàwacué nùacawa nuicáca píá mesúnamáita Wáiwacali imàacacaalí numànica càì. Yásí nùacawa nuicácaténá yái náiméerica náalimáanása namànica náibaidacaténása Dios irípiná, náimaca, níara cachàiniyéica iicáca yáawawa. Càmita nùawa néré nuémíacaténácáita nasàna meedá, náimaca cachàinínása níá. ²⁰ Càmita nuwàwa

nuémìaca nacàlidacáicata naináwanáwa, yácaíná cawinácaalí wenàiwica Dios icuèyéica náasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca nía idènièyéica Dios ichàini náibaidacaténá Dios irípiná cachàiníri iyú, nàyacaténá nacái machacàníri iyú. Càmita nacàlidacáita meedá naináwaná ìwaliwa nadèñanása Dios ichàini. ²¹ Néeni, ¿càinásicué piwàwa numànica? ¿Piwàwasicué nùanàaca pìatalé nùuwichàidacaténácué pía pibáyawaná ìwalisewa, yái cachàinínácuéca piicáca piawawa? Càmicaalícué piwàwa nùacawa pìatalé nùuwichàidacaténácué pía, néese piwènúadacué píiwitáisewa píináidacaténáwa machacàníri iyú, piicácaténácué piawawa iyúwa càmiyéica cachàini, yéewacaténácué nùalàaca pía ééréeri iyú cáininácáinácué nuicáca pía.

5

Juicio sobre un caso de inmoralidad

¹ Macáita nacàlidacué nalíwáaca piináwaná ìwali báawéeri iyú iyacáiná abéeri péenácué yeedéericaté iríwa yáatúanáwa, úara yáaniri yàacawéetúaca. ¡Máini báawéerica yái namànírica pèewi! Ewita èri mìnanaí càmicáaníta neebáida Jesucristo itàacái, càicáaníta càmita máini namàni càiri báawasíwéeri wawàsi, càide iyúwacué péená imàníiná. ² ¿Cánácué cachàini piicáca piawawa mamáalàacata? ¡Iwàwacutácué máini achúmaca piwàwa manuísíwata pibáyawaná ìwaliwa! Yái asìali imànírica càiri báawéeri, iwàwacutácué piúcaca pèewíisewani yái asìalica. ³ Ewita càmicáaníta nùyaca píapichacué néré, càicáaníta nuicáca núawawa iyúwacué abéeri péená. Nudéca nuínáidacawa nùuwichàidáanápíná yái asìalica càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha néré. Yái Wáiwacali Jesucristo idéca ichùulàaca núa nucàlidáanápíná càinácaalí iwàwacutáanápíná yùuwichàacawa yái imànírica càiri báawasíwéerica. ⁴ Piwacáidáyacacuéwa, yá píináidacuéwa nùwali càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha, nùalàacaténácué pía. Yásí Wáiwacali Jesús cachàiníri íiwitáise iyapínácué píapichawa. ⁵ Iná iwàwacutácué pèepùadaca yái asìalica Satanás irí yéewanápíná Satanás imáalàidaca iiná uláicái iyú àta yéetácatalépinátawa ipíchaná yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú càiripínátawa Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná àniwa.

⁶ Picácué picàlida piináwanáwa canùmaséeri iyú cayábáanásacué pía idècunitàacá pimàacacué abéeri péená imànica càiri báawéeri. Píalíacuéwa comparación íiméerica: “Nèewíadacaalí achúmanamata levadura íbesi yèewi, yá levadura imàacaca macáita íbesi inísàapínacawa”, càì íimaca yái comparaciónca wabáyawaná ìwali. Yái levadura íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica ibáyawaná.

Iná pimàacacaalícué abéeri péená imànica ibáyawanáwa mamáalàacata, yásí mesúnamáita macáitacué pía pimànipiná piacawa pibáyawanáwa. ⁷ Iná piúcacué pèewísewa yáara levadura nacáirica íiwitáise, yái péenácuéca imàníríca báawéeri, ipíchanácué báawaca imànica píiwitáise canánama. Yásí píalimácué piyaca wàlisài iyú, mabáyawanéeri iyú nacái. Càicuéca píade iyúwa wàlisài pan, cà míri idènià levadura, Dioscáiná idéca yúucacué pícha yái báawéerica pimànírícaté. Càide iyúwa judiónái nanúacaalí oveja wàlisài nàasu culto Pascua yaalíwa nawàwalicaténá iyúwaté Dios iwasàaná nía, càita nacái wàasu Cordero ípidenéerica Cristo yéetácatéwa iwasàacaténá wía, wàyacaténá wàlisài iyú. ⁸ Judiónái namànica nàasu Pascuawa, yá náucaca náichawa macáita levadura. Càita nacái, wáucacué wáichawa yái levadura nacáirica wáiwitáiseca bàaluisàimica. Picácué wàya quirínama wabáyawaná yáapichawa. Càide iyúwa pan càmicaalí idènià levadura, càita nacái iwàwacutá wàyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa, watàanícué nacái báisíri iyú.

⁹ Bàaluité nutànàacatécúé píri áiba cuyàluta nùalàacaténácué pía ipíchanácué piacawéeridaca wenàiwica íiméeyéica áiba yáapicha cà míchúaca náinusíwa, cà mírica nacái nanìrisíwa. ¹⁰ Quéwa càmitacué píalía péemíaca cayábani càinácaalíté íimáaná yái núméricatécúé píri. Càmita nuchùllacué pianápináwa déeculé náicha macái èeri mìnánái cà míyéica yeebáida Jesucristo itàacái, níai íiméeyéica áiba yáapicha cà míchúaca náinusíwa, cà mírica nacái nanìrisíwa, nía nacái iwàwéeyéica yeedáca iríwa macái wawàsi cawèníri, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái yèeyéica ídolo icàaluíniná, yái cuwáiná yéenáwanáca. Càmitàcá píalimácué piacawa náicha àta péetacatalétacuéwa piacaténáwa èeri ícha. ¹¹ Càmitaté cà nuchùllacuéca pía, néese nùalàacatécúé pía ipíchaná piacawéeridaca wenàiwica icàlidéeyéica íináwaná ìwaliwa neebáidáanása Jesucristo itàacái quéwa namàni nàacawa càiri báawéeri: Naimáca áiba yáapicha, cà míchúaca náinusíwa, cà mírica nacái nanìrisíwa; nawàwaca needáca nalíwa macái wawàsi cawèníri; nàaca ídolo icàaluíniná yái cuwáiná yéenáwanáca; natàaníca báawéeri iyú áibanái ìwali, áibaalí nacái nacàmaca; áibaalí nacái nayéedùaca, quéwa mamáalàacata nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Picácué piacawéerida nía; picácué piyáa piyácaléwa náapicha. ¹²⁻¹³ Dios càmitacué ichùulla wàuwichàidaca èeri mìnánái cà míyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese Diosta yùuwichàidapiná níawa. Quéwa cawínácaalí iyéeyéica pèewibàa, nacàlidacaalí naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái, quéwa namànica nabáyawanáwa, néese iwàwacutácué

picháawàaca naináwaná ìwali, pìlààcaténácué nía cachàinìiri iyú. Iná piúcacué pèewísewa yáì imànìirica ibáyawanáwa.

6

Pleitos ante jueces no creyentes

¹ Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànicaalícué pirí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná ìwali jueznái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? Báawéeriquéi pimànínácuéca còi. Néese iwàwacutácué picháawàaca iináwaná ìwali Dios yàasu wenàiwica irí, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa, nachùnìacaténácué pirí yáì wawàsica. ² Píacué Dios yàasu wenàiwicaca, píalíacuéwa Dios imàacáanápínácué péemíaca èeri mìnánái iináwaná ìwali èeri imáalàacaalípínáwa picàlidacaténácué iwàwacutáaná nàuwichàacawa càiripinátawa nabáyawaná ìwalísewa. Iná yéewa píalimácué péemíaca piináwanáwáaca achúméerína wawàsi ìwali cháì èeri irícu pichùnìacaténácué wawàsi piríwáaca, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³ Píalíacuéwa nacái wéemianápiná nacái ángelnái iináwaná ìwali wacàlidacaténá cayábacaalíni, báawacaalí nacái, èeri imáalàacaalípínáwa. Iná màulenáca meedá péemíacuéca piináwanáwáaca cháì èeri irícu, pichùnìacaténácué piríwáacani, yáì achúméeri wawàsica. ⁴ Iná abéeri péenácué yeebáidéerica Jesucristo itàacái cháì èeri irícu imànicaalícué pirí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná ìwali jueznái irí picàlidéeyéica iináwaná canápinéeyéicasa nía, níara càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? ⁵ Núumacué pirí còi báicaténácué pía, piwènúadacaténácué píiwitáisewa. ¿Càmítasicué ìya abéeri péená yáaliméeri yéemíacuéca piináwaná, ichùnìacaténácué píchawáaca yáì wawàsica? ⁶ ¡Báawéeriquéi pipélianácuéca, picháawàayaca nacáíwa jueznái irí, quéwa báawéeriquéi cachàiníwanái picháawàanácuéca piináwaná ìwaliwáaca jueznái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái!

⁷ Picháawàacaalícué piináwaná ìwaliwáaca, yá pidéuécaca pimàacaca báawéeri icàbadàacuéca pía, càmítacué nacái pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, imànicaalícué pirí báawéeri, iyéedùacaalícué píicha píasu nacái, yá cayába cachàiníwanái pìideniacaalícué piùwichàanáwa masànatatá, ipíchaná èeri mìnánái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pipéliayacacawa. ⁸ ¡Quéwacué càmíta pìidenìani, néese pimànicuéca còi pibáyawanáwa cachàiníwanái: Pimànicuéca áibanái irí báawéeri, piyéedùacuéca nàasu, éwita pimanùbacacáníta nía!

⁹⁻¹⁰ Píalíacuéwa báawéeyéi íiwitáise càmíta nawàlùapínáwa Dios ìyacàle irículé, yáì icùacataléca chènuníseerica. Picácué pibatàa áibanái ichìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú.

Càmíiyéipiná iwàlùawa Dios ìyacàle irìculé cawinácaalí imàníiyéica yáalaniwa; nía nacái yèyeyéica ídolo cuwáiná yéenáiwáná icàaluíniná; nía nacái iiméyeyéica inanái yáapicha càmíichúaca náinusíwa, nía nacái iiméyeyéica asìali yáapicha càmíirica nanìrisíwa; nía nacái asìaná imàaqueyeyéica áiba asìali iduìca, áibanái nacái asìaná iiméyeyéica inacáiri yáapichawa; nía nacái iyéeduèyeyéica; nía nacái iwàwéyeyéica yeedáca iríwa macái wawàsi cawèníiri, nía nacái icàméyeyéica; nía nacái itàaníyeyéica báawéeri iyú áibanái ìwali, nía nacái ipéliyéyeyéica áibanái nayéedùacaténá nàasu. Nía càmíiyéipináta iwàlùawa Dios ìyacàle irìculé chènuniré. ¹¹ Càitécué abénaméyeyéi péená ìyacaté ipíchawáiseté piwènúadacuéca píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaténácué Jesucristo itàacái. Quéwa Dios idéca imàacacué iwàwawa pibáyawaná ícha càide iyúwa idéca nacáicaalícué íibaca píichani. Idéca nacái yeedácuéca pía yàasu wenàiwicapináwa mabáyawanácaténá iicácuéca pía. Càita Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali, yéetácáinatéwa wáichawalíná. Dios idéca imàacacué yàasu wenàiwicaca pía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios ibànuèricuéca piwàwalìculé.

La santidad del cuerpo

¹² Abénaméyeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanla numànica áiba wawàsi, yásí cayábaca numànica macái wawàsi nuwàwéerica numànica”, càì náimaca. Quéwa, núumacué pírí, éwita Dios càmíicáaníta imáisanla wamànica áiba wawàsi, càicáaníta càmíita macái wawàsi iyúudàa wía, áibanái nacái. Báisíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná càmicaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná yái wawàsi wawàwéerica wamànica idacùaca wía cachàiníiri iyú àta càmíicataléta wáalimá wamàacaca wáichawani. Báawaca wamàacacaalí áiba wawàsi idacùaca wáiwitáise. ¹³ Nacàlidaca báisíiri iyúni náimacaalí yàacàsi ìwali watùra irípinéerica, watùra nacái wayáacalé irípiná. Báisíta, Dios imàacaca wayáaca macái yàacàsi wawàwéerica. Quéwa áibaalípiná Dios imáalàidapiná yàacàsi, watùra nacái càmíicáiná iwàwacutá wayáaca wayáacaléwa quirínama. Quéwa wainá càmíita ìya càide iyúwa yàacàsi; namànicáita nachìwawa meedá náimacaalí cayábacasa waimáca áibanái yáapicha cawinácaalí wawàwéeri, càmíicáaníta wáinusíwani, càita nacái càmíicáaníta wanìrisíwani. Càmíita báisí nataacái, néese, yái waináca, yácata Wáiwacali yàasu weebáidacaténá itàacái. Wáiwacali nacái wainá irípinéeri, ichàiniadacaténá wainá, yéewanápiná wáibaidaca irípiná. ¹⁴ Càide iyúwaté Dios imichàidáaná Wáiwacali yéetácáisi

íicha, càita nacái imichàidapiná wíawa yéetácáisi íicha íiwitáise cachàinìiri iyúwa, yái chàinisi imichàidéericaté iyú Wáiwacali.

15 ¿Càmitasicué píalíawa piiná ìwaliwa Cristo iiná ìwalíséericani? Yácáiná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri iricu. ¡Iná máiní báawaca abéericaalí wéená imànica ibáyawanáwa inanái yáapicha iiméechúaca asianái yáapicha plata ìwalinápiná! ¡Picácué wamàni càiri báawéeri! 16 ¿Càmitasicué píalíawa asiali iimácaalí inanái yáapicha iiméechúaca asianái yáapicha plata ìwalinápiná, yásí níai pucháibaca abéericata nainá? Càité profeta itànàaca Dios itàacái nàwali cawinácaalí iiméeyéica yáapichawáaca: “Dios iicáca níai pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, càì íimaca. 17 Quéwa wenàiwica yeebáidacaalí Wáiwacali itàacái, yásí iyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha.

18 Iná piacuéwa náicha caquialéta cawinácaalí iimáidéeyéicuéca pía piimáanápina áiba yáapicha càmirica pinìrisíwa, càmicíchúaca nacái píinusíwa. Macái áiba nabáyawaná íiwitáaná càmita imàni báawéeri nainá iríwa, quéwa cawinácaalí iiméeyéica áiba yáapicha càmirica nanìrisíwa, càmicíchúaca nacái náinusíwa, namànica nabáyawanáwa nainá iríwa. 19 ¿Càmitasicué píalíawa piiná ìwalicuéwa Espíritu Santo yàasu templocani, yái Espíritu Santo Dios imàaquéericatécué píri, yá nacái Espíritu Santo iyacuéca piwàwalicu? Càmitacué píiwacali píawawa. 20 Yái Diosca, yácatacué Píiwacali, Dioscáiná iwènìacatécué pía cawènìiri wawàsi iyú, yái líri íiranáca. Iná picácué pimàni pibáyawanáwa piiná iyúwa, néese piyacué mabáyawanéeri iyú yéewanápiná áibanái náalíacawa máiní cayábéerica íiwitáise yái Diosca.

7

Consejos sobre el matrimonio

1 Siúcade nucàlidacué píriní yái pisutéericuécá péemiawa núa ìwali pibànùacaalítécué nulí cuyàluta. Báisíta cayábaca càmicaalí asianái idunùà inanái ìwali. 2 Quéwa madécaná wenàiwica nawàwaca naimáca áiba yáapicha, càmicíchúaca náinusíwa, càmirica nacái nanìrisíwa, íná cayábacata macái asianái yeedáca ínuwa, macái inanái nacái uedáca unìriwa. 3 Iwàwacutá asiali iimáca íinusíwa yáapichawa càide iyúwa iwàwacutáaná imànica. Càita nacái iwàwacutá inanái uimáca unìrisíwa yáapichawa. 4 Uái inanáica càmita uiná íiwacalu úa, néese unìri yàasucani. Càita nacái asiali, càmita iiná íiwacalini, néese íinu yàasucani. 5 Picácué pimáisanía piináwa píinu íichawa, pinìri íicha nacáíwa, càmicaalícué abédanama píiwitáise píapichawáaca quéechácawa càmínápiná piimá píapichawáaca maléena èerita pisutáanápínacué Dios íicha manuísíwata.

Pidécanaamicué pimáalàidaca pimànica càì, néese iwàwacutácué pèepùà piimá píapichawáaca àniwa ipíchanácué càmita píalimá picùaca píawawa, yá Satanás yáalimáidacuéca pía pimànínápíná pibáyawanáwa áiba yáapicha.

6 Càmitacué nuchùulia pía peedáanápíná piríwa píacawéeripínáwa, quéwa piwàwacaalícué picásàacawa, yá cayábacani. 7 Macái wenàiwica náalimácaalí nàyaca abéeritatá càide iyúwa nùyáaná canéeri ínutá, yá cayábacatáni, quéwa càmita macái náalimá nàyaca abéerita. Néese Dios imàacaca walí wáalimáwanama madécana chàinisi íiwitáaná wáibaidacaténá irípiná, wadèñanápíná wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Dios imàaca abénaméeyéi wéená nàyaca abéerita casímáiri iyú. Imàaca áibanái wéená nàyaca nàacawéeri yáapichawa casímáiri iyú.

8 Númacué pirí píacué máinuíyéica, manìríyeyéi nacái, píacué nacái inìrimi yéteyéyémicawa ícha, cayábaca piyamáacaalícuéwa abéerita càide iyúwa nùyáaná abéerita. 9 Quéwa càmicaalícué píalimá picùaca píawawa ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, yásí iwàwacutácué peedáca piníriwa, píinu nacáíwa, cayábacáiná cachàníwanái picásàacaalícuéwa máinicáichacué píináidáanicawa píimáanápíná áiba yáapicha.

10-11 Quéwa nuchùuliacué pía, píacué cáinuíyéica, píacué nacái canìríyeyéica càide iyúwaté Wáiwacali ímáaná walí, càminápíná inanái imàaca inìriwa, càita nacái càminápíná asiali imàaca ínuwa. Càmiricata núa meedá yái ichùulièricuéca pía, néese Wáiwacalicata yái ichùulièricuéca càminápíná pimàni càì. Quéwa inanái uèpùacaalíwa unìri íchawa, iwàwacutá uyamáacawa abéechúata, canáca yéewaná uedá ulíwa áiba àniwa. Néese càmicaalí quirínama uwàwa ùyaca abéechúata, yá iwàwacutá unìri, úa nacái nawènúadaca náiwitáisewa nalíwáaca nàyacaténá abédanamata náapichawáaca àniwa.

12 Siúcade nuwàwacué nùalàaca pía quiríta càide iyúwa nuínáidáanáwa, píacué áibanái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Càmita Wáiwacali ichùulia núa nùalàanápínácué pía tàacáisi iyú númèeripínácuéca pirí, quéwa nuínáidacawa cayábacani. Péemiacué: Abéeri asiali yeebáidéeri Jesucristo itàacái ínucaalí càmicáhuá yeebáida, quéwa uwàwacaalí ùyaca yáapicha, iwàwacutá asiali yeebáidéerica Jesucristo càmita imàaca íchawa úa. 13 Càita nacái inanái yeebáidéechúa Jesucristo itàacái unìricaalí càmiri yeebáida, quéwa iwàwacaalí ìyaca úapicha, iwàwacutá inanái yeebáidéechúa Jesucristo càmita umàaca úichawani. 14 Cayábaca nayamáacawa náapichawáaca, yácáiná Dios iicáca iyúwa yáasu wenàiwicapínáwa yái asialica úwalíise úái ínuca yeebáidéechúaca Jesucristo. Càita nacái Dios iicáca iyúwa yáasu wenàiwicapínáwa úái inanáica ìwalíise

yái unìrica yeebáidéerica Jesucristo. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo, càmicálicué piyamáawa piacawéeri yáapichawa càmirica yeebáida, yá cawàwanátacué péenibe càmita neebáida Jesucristo itàacái; néese piyamáacaalícuéwa piacawéeri yáapichawa, péenibe yáapichawa nacái, yásí Dios iicácuéca péenibe iyúwa yàasu wenàiwicapináwa. ¹⁵ Quéwa yái unìrica, úa nacái ínua, càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái máinícaalí nawàwaca nèepùacawa nàacawéeri íchawa yeebáidéerica, pimàacacué nèepùacawa náicha. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá piyamáacawa piacawéeri yáapichawa càmirica yeebáida nawàwacaalí nèepùacawa píchacué càmicáiná Dios iwàwa wapéliyacacawa, néese Dios idéca imáidaca wía wàyáanápíná matuíbanáiri iyú. ¹⁶ Nawàwacaalícué nèepùacawa pícha, pimàacacué nèepùacawa ipíchanácué pipéliyacacawa, càmicáinácué píalíawa, piacué inanáica, asáisi píalimácaalí piwènúadaca pinìri íiwitáisewa Dios irípiná. Càita nacái piacué asianáica, càmitacué píalíawa asáisi píalimácaalí nacái piwènúadaca píinu íiwitáisewa Dios irípiná.

¹⁷ Píalimáwanama macáitacué iwàwacutáca piyaca càide iyúwaté Wáiwacali imàacáanátécué píri chàinisi píibaidacaténácué irí. Càmicálicué báawa yái píibaidacaléca, néese piyacué càide iyúwaté piyáaná Dios imáidacaalítécué pía. Càita nùalàaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. ¹⁸ Dios imáidacaalí asíali namàníricaté irí circuncisión, càmita iwàwacutá iwènúadaca yàasu circuncisiónwa. Càita nacái Dios imáidacaalí asíali càmiricaté namàni irí circuncisión, càmita iwàwacutá imàacaca namànica iríni siùcade. ¹⁹ Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa circuncisión iwali, cáininácáiná Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. Abéerita píináidacuéwa pimànínápiná machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Càmicálicué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué macáita piyaca càide iyúwa piyáanáaté quéecha Dios imáidacaalítécué pía. ²¹ Aibanái yàasu wenàiwicacaalíté pía íibaidéericaté mawèníiri iyú Dios imáidacaalíté pía, picá achúma piwàwa iwali. Quéwa namàcacaalí pèepunícawa matuíbanáita, yá cayábaca pèepunícawa máiwacalináwaca. ²² Cáinináca Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, íná áibanái yàasu wenàiwicacaalíté pía íibaidéerica mawèníiri iyú Dios imáidacaalíté pía peebáidáanápínáté Wáiwacali itàacái, néese siùcade éwita áibanái yàasu wenàiwicacáanáta pía mamáalàacata, càicáanáta iwàwacutá piwàwalica Wáiwacali idéca iwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha píibaidacaténá Wáiwacali irípiná; càita nacái pía yèepuníricatéwa máiwacalináwaca cháí èeri irícu Dios imáidacaalíté pía, siúcáisede Cristo yàasu wenàiwicaca pía íibaidéeripíná Cristo irí càiripínáta. ²³ Dios

iwènìacatécué pía cawèníri wawàsi iyú, yái Iiri Íiranáca. Iná picácué pínáidáanícawa ìwali yái èeri mìnánái ímáanáca pìwali. Picácué nacái cáimacái piicáca píawawa iyúwa èeri mìnánái. ²⁴ Iná píacué nuénánáica, càmicaalícué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué pìyaca mamáalàacata càide iyúwa pìyáanátécué Dios imáidacaalítécué pía.

²⁵ Siùcade nùalàacué pía nàwali níara càmiyécáwaca icásàawa. Wáiwacali càmita imàaca nulí tàacáisi nuchùulianápiná nía quéwa nùalimá nùalàaca nía Dios iyúudàacáiná núa manuísíwata, iicácáiná nupualé, yéewanápiná nùalàaca wenàiwica cáaliacáiri iyú. ²⁶ Nuínáidacawa cayábaca macáita wenàiwica nayamáacaalíwa càide iyúwa nùyáaná máinuta, manírta nacái macáicáinácué càulenápiná wàasu èeri siùcade, nàuwichàidapínacaalí wía Cristo ìwalíse, weebáidacáiná itàacái. ²⁷ Quéwa cáinucaalí pía, picá pimàaca píichawa úa. Máinucaalí pía, cayábaca càmicaalí peedá píinuwa. ²⁸ Quéwa peedácaalí píinupináwa, càmita pimàni píbáyawanáwa. Càita nacái mànacàu uedácaalí unírwa, càmita cabáyawaná úa. Quéwa níái cáinuíyéica, nía nacái caníríyéica nàyapiná càulenéri iyú cháí èeri írìcu, iwàwacutácáiná nàuwichàacawa Cristo írípíná. Iná nùalàacuéca pía ipíchanácué máiní pìyaca càulenéri iyú.

²⁹ Píacué nuénánáica càicué nuwàwaca nùalàaca pía: Iyaca wapíchalé achúma èerínata meedá, íná siùcade cawinácaalí idènièyéica yàacawéeriwa, iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali írípíná càide iyúwa náalimáanáta cachàinírri iyú. ³⁰ Càita nacái cawinácaalí achúmèyéica iwàwa yéenanái yéetéyéimiwa ìwaliwa iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali írípíná càide iyúwa càmiyéi achúma iwàwa. Cawinácaalí nacái imàniyéica fiesta iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéri iyú càide iyúwa càmiyéi máiní casímái iwàwa náibaidacaténá cáaliacáiri iyú Wáiwacali írípíná. Cawinácaalí nacái iwènièyéica wawàsi iwàwacutá càmita máiní cáinináca naicáca nàasuwa, néese iwàwacutá nánáidacawa càide iyúwa canéyéica yàasu, náibaidacaténá cachàinírri iyú Wáiwacali írípíná. ³¹ Cawinácaalí nacái imàniyéica yàasu wawàsiwa cháí èeri írìcu needácaténá nalíwa plata, iwàwacutá càmita máiní báawaca nawàwa nánáidáanícawa nàasu cawèníri ìwaliwa cháí èeri írìcuírca, yácáiná mesúnamáita imáalàapínacawa macáita yái waiquérica cháí èeri írìcu.

³² Càmitacué nuwàwa pínáidáanícawa báawanama cháí èeri yàasu wawàsi ìwali. Máinucaalí asíali, yásí ínáidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi ìwali imànicaténá càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná casímáicaténá imànica Wáiwacali iwàwa. ³³ Quéwa cáinucaalí asíali, yá iwàwacutá ínáidacawa cháí èeri yàasu wawàsi ìwali casímáicaténá imànica ínu iwàwawa. Yái asíali càmita yáalimá íbaidaca macái ichàini iyúwa ínu írípínáwa,

Wáiwacali irípiná nacái. ³⁴ Càita nacái manìríchúa, áiba inanái nacái càmíichúaca icásàawa, nàináidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi ìwali, casíimáicaténá namànica Wáiwacali iwàwa, namàacacaténá naináwa, náiwitáise nacáiwa Dios irí, náibaidacaténá cachàinìiri iyú irípiná. Quéwa áiba inanái canìríchúaca iwàwacutá únáidacawa cháì èeri yàasu wawàsi ìwali usíimáidacaténá unìriwa.

³⁵ Càita nùalàacuéca pía nuyúudàacaténácué pía. Càmita numáisanìacué picásàacawa, néese núumacué pirí càì pìyacaténácué cáimiétaquéeri iyú, píibaidáanápinácué nacái Wáiwacali irípiná macái pichàini iyúwa.

³⁶ Quéwa áibacaalí asìali íináidawa càmita cayába imáisanìacaalí mamáalàacata íduwa ucásàacawa béerucáiná úa, uwàwacaalí ucásàacawa nacái, yásí cayábaca úaniri imàacacaalí ucásàacawa. Càmita namàni nàyaca nabáyawanáwa, níái icásèyeyéicawa.

³⁷ Quéwa áibacaalí idèniá íduwa, càmicaalí iwàwacutá ídu icásàacawa asìali yáapicha, càmicaalí nacái uwàwa ucásàacawa, úaniri nacái íináidacaalíwa càmínápiná imàaca ucásàacawa yáapicha yái asìalica, yá úaniri imànica ìyaca cayábéeri wawàsi.

³⁸ Iná cawinácaalí imàaquéerica íduwa icásàacawa imànica cayábéeri wawàsi. Quéwa cawinácaalí càmírìca imàaca ucásàacawa imànita nacái cayábéeri yáwanái.

³⁹ Uái canìríchúaca canáca yéewaná umàaca uíchawa unìriwa. Iwàwacutá uyamáacawa yáapicha idècunitàacá cáucani. Quéwa yéetácaalíwa uícha, yásí úalimáca udéca ucásàacawa àniwa yáapicha cawinácaalí asìali máinuírìca uwàwéerica, quéwa iwàwacutá ucásàacawa abéeri yáapicha yeebáidéerica Jesucristo itàacái. ⁴⁰ Quéwa nuínáidacawa casíimáinápiná cachàiníwanái uwàwa càmicaalí uedá unìripináwa àniwa. Càita nuínáidacawa, nuebáida nacái Espíritu Santo Dios néeseéri idéca iyúudàaca nuínáidáanáwa càì.

8

Los alimentos consagrados a los ídolos

¹ Siúcade nucàlidacué piríni ìwali yái pisutéericuéca péemiawa núa ìwali píasu cuyàluta írìcuwa: yái iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáiná yéenáiwaná icàaluíniná, càide iyúwa náiwitáise ìyáaná, níara áibanáica càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Pidécuéca píimaca cáalíacáicasacué pía macáita. Cayábacué nuénánái, ipíchanácué cáimacáica piicáca píawawa píalíacái ìwalísewa. Cayába cachàiníwanái cáininácaalícué piicáyacacawa, yéewanápinácué píiwitáise idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú peebáidacaténácué itàacái tàì íiméeri iyú. ² Cawinácaalí iyúunáidéerica yáalíacawa madécaná wawàsi ìwali, càmitàacá yáalíawa cayába càide iyúwa iwàwacutáaná yáalíacawa. ³ Quéwa cawinácaalí cáinináca iicáca

Dios, yási Dios yáalía iicáca yái wenàiwicaca, cayábaca Dios iicáca íiwitáise nacái.

⁴ Pisutácatécué péemíawa núa asáisí cayábacaalícué piyáaca iinási nanuérica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíniná, níai cuwáinái yéenáiwanáca. Càitacué núumaca piri ìwali: Báisíta canéerica iwèni meedáni, canáca nacái ichàini yái ídologa, cuwáisàiri yéenáiwanáca meedáni cháì èeri irìcu, canácáiná áiba báisíiri Dios íicha, abéerita yái Diosca. ⁵ Báisíta nàyaca madécaná demonio íiwacanánái cachàiniyéí báawéeyéí íiwitáise icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeri cáuli irìcubàa, cháì èeri irìcu nacái èeri mìnánái yèyéica ípidená cuwáinái (ímáanáca díosnái). Madécaná wenàiwica nàaca demonio icàaluíniná, wenàiwica icàlidéeyéica ìwali cuwáináicasa nía. ⁶ Quéwacué canáca walí áiba wèeripiná icàaluíniná íicha yái abéerita Wáaniri Diosca. Wáaniri Dios imànicaté macáita, íná wawàwa wàyaca càide iyúwa iwàwáaná. Iya nacái abéerita Wacuèriná, yái Wáiwacali Jesucristoca, yái idàbéericaté macáita, àta wía nacái, Wáaniri Dios irípiná.

⁷ Quéwa càmitacué macái wéená náalía néemíaca cayába càinácaalí ímáaná yái tàacáisica. Càmita cachàini náiwitáise Dios ìwali càmicáináca náalía cayába. Níai wéenánái yéewánéeyéita yàaca ídolo cuwáisàiri yéenáiwaná icàaluíniná ipíchawáiseté nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Jesucristo itàacái. Nayáacaalí nayáacaléwa áibanái yáapicha, nawèniacaalí iinási nacái yàcalé irìcu, yá náalíacawa áibanái nadéca nanúaca yái piráimica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíniná. Abénaméeyéí wéená iyáacaalí yái iinásica, yá nayúunáidaca càmita báisí Dios imàaca nayáacani. Quéwa nayáacani quéwanáta. Iná nadàbaca nánáidacawa méetàuculé Dios íicha, yá báawaca náiwitáise ìwalíse yái namàínináca wawàsi nánáidéerica Dios imáisaníaca namànica. ⁸ Báisíta càmita cayába Dios iicáca wía ìwalíse meedá yái wayéerica, íná càmita cayábáwanái Dios iicáca wía áiba wawàsi ìwalíse wayáacaalíni. Càita nacái càmita báawa Dios iicáca wía ìwalíse yái càmíríca wayáa. ⁹ Quéwacué éwita Dios imàacacáaníta piyáaca iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo cuwáisàiri yéenáiwaná irí, càicáaníta iwàwacutácué piicá píchawa cayába ipíchanácué abéeri wéenasàiri càmíríca yeebáida tàì íiméeri iyú imànica íbáyawanáwa iicácáinácué piyáacani, yái iinásica. ¹⁰ Píacáiná yáaliéricawa Dios imàacaca piyáaca yái iinásica, néese píawinacaalíwa piyáacaténá piyáacaléwa ídolo yàasu templo néré, nawacùacataléca iinási nanuérimica iyúwa sacrificio ídolo irí, yá cawàwanáta abéeri wéená càmiri yeebáida tàì íiméeri iyú iicáca pía néré, néese iwàlùacawa néré nacái iyáacaténá yái iinásica, éwita íináidacáanítawa càmita Dios iwàwa imànica càì. ¹¹ Pidéca píimaca píwaliwa

píalíánásawa madécaná, quéwa yái píalíacáica càmita iyúudàa péenàsàiri yái càmlírica yeebáida tàì ímèeri iyú, néese pídecá pimànica irí máini báawéeri píalíacái iyúwa, yá cawàwanáta yéetápinácawa méetàuculé Dios ícha ibáyawaná yáapichawa, yái péenàsàirica, éwitaté Cristo yéetácanítawa nacái íchawalíná. ¹² Iná péewáidacaalícué péenánáíwa càmiyéica yeebáida tàì ímèeri iyú namànínápíná áiba wawàsi náináidéerica ìwali càmlírica Dios iwàwa namànica, yá pimànicuécá piacawa píbayawanáwa péenánái iríwa, Cristo irí nacái. ¹³ Iná yái nuyáanáca iinási imàacacaalí nuénàsàiri imànica ibáyawanáwa nuyáacalé ìwalíse, yásí cayába cachàiniwanái càmlínápíná quirínama nuyáaca iinási, ipíchaná núalimáidaca nuicáwa nuénàsàiriwa àta imànicataléta ibáyawanáwa.

9

Los derechos de un apóstol

¹ Ewita apóstolcáaníta núa, yái Dios ibànuèrica, càicáaníta càmita nuèpuníwa càide iyúwa isíimáidáaná núa meedá, néese nuwàwaca nuyúudàaca áibanái. Báisíta Dios imàacacaté núa apóstolpiná, íná canáca ichùulìeri núa cháì èeri irícu. Nudéca nuicáca Wáiwacali Jesús. Píacué nacái yáasáidéeyéica apóstolca núa bàaluitécáiná piwènúadacuécá píiwitáisewa Dios irípiná nuíbaidacaalíté Wáiwacali irípiná pèewibàa, nucàlidáanápínacué píri iináwaná ìwali. ² Cawàwanáta áibanái càmita naicá núa càide iyúwa apóstol, yái Dios ibànuèrica, quéwa píalíacuéwa báisíiri iyú apóstolca núa, bàaluitécáiná piwènúadacuécá píiwitáisewa peebáidacaténá Wáiwacali itàacái, nucàlidacaalítécué píri iináwaná ìwali. Càita Dios yáasáidacuécá píri apóstolca núa.

³ Natàanícaalí báawéeri iyú nùwali, náimacaalí nacái càmitasa apóstolca núa, yásí càì núuma nalíwa: ⁴ Dios ibànùacaté núa iyúwa apóstol nucàlidacaténá Wáiwacali iináwaná, íná Dios imàacaca nusutáca nuyáapínáwa wenàiwicanái ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Dios imàaca nacái macái apóstol idèniaca ínuwa yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, imàaca nacái apóstol itéca yáapichawa úa idècunitàacá yèepunícawa icàlidacaténá Dios itàacái, càide iyúwa áibanái apóstol namàníná, nía nacái Wáiwacali yéenánái iméeréerináica, Pedro nacái. Iná nudèniacaalí nuínuwatá, yá cayábaca nutéca núapichawa úatá. ⁶ Dios imàaca nacái Bernabé, núa nacái wayamáidaca wáibaidaca wacáapi iyúwa, wasutácaténacué pícha wayáapínáwa idècunitàacá wacàlidaca píricué Dios itàacái. Quéwa éwita Dios ibatàacáaníta wamànica càì, càicáaníta càmitaté wasutácué pícha wayáapínáwa, néese wíata ipáyaidaténi. ⁷ Péemiacué comparación: Píalíacuéwa úwinái càmita nawèniá nuyáapínáwa. Càita nacái wenàiwica ibànacaalí

ibànacalewa abéyéeri uva yéetaná, càmita iwàwacutá ipáyaidaca iyáacaténá yàasu uva ìyacanáwa. Càita nacái abéeri icùacaalí áibanái ipìra ovejanái, canáca imáisanièri ìiraca leche yeedéerica ovejanái ícha. Càita nacái Dios imàacaca apóstolnái isutáca iyáapínáwa wenàiwicanái ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Dios ibànùacáiná apóstolnái nàatalé. ⁸ Picácué pínáidawa númáanáca càiri tàacáisi nuíwítáise iyúwa meedá, bàaluitécáiná Dios càì íimaca imàacacaalíté itàacáiwa profeta Moisés irí, Moisés icàlidacaténáté israelitanái iríni. ⁹ Càité Moisés itànàaca tàacáisi bàaluité Dios inùmalicuise: “Picácué pidacua pacá inuma ituínási ícha idècunitàacá uíbaidaca pìri ubawàidaca ituínási, ùlùacaténá ituínási iwìralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàacá uíbaidaca uèpunícawa”, íimaca. Dios íimacaté càì walí wáalíacaténáwa catúulécanáca íicáca pacá, quéwa iwàwacutácué wáalíacawa áiba wawàsi quiríta. ¹⁰ Dios íimacaté càì icàlidacaténá walí iwàwacutáanáca wayúudàaca wenàiwica iyúudèeyéica wía. Dios ichùulliacaté Moisés itànàanápínáté yái tàacáisi wamànicaténá cayábéeri nalí cawinácaalí yéewáidéeyéica wía Dios itàacái iyú. Péemlacué comparación: Asiali ichùnìacaalí cáli nabànacatáipíná, yá iwàwacutá namàacaca yeedáca yàasupínáwa quíiracaalí yái ìyacanásica. Càita nacái cawinácaalí yùuluèrica ituínási iwìralè, iwàwacutá namàacaca yeedáca yàasupínáwa. Càita nacái wía yéewáidéeyéicuéca pía, Dios imàacaca wasutácuéca pícha wayáapínáwa. ¹¹ Wabànacatécué Dios itàacái piwàwalicu, íná cayábaca wasutácué pícha weedácaténá wàasupínáwa, yái wayáapíná, wabàlepiná nacái, wayamáacatáipíná nacái cháì èeri irìcu. ¹² Dios imàacacáiná áibanái yéewáidéeyéicuéca pía isutácuéca píchani, yá máini cachàiniwanái Dios imàaca wasutácuéca píchani, wíacáinaté idàbàanéeyéicaté icàlidacuéca pìri Jesucristo iináwaná. Quéwa, éwita Dios imàacacáanáta wasutácuéca pícha wayáapínáwa, càicáanáta càmita càì wamànica. Néese wàidenìacaté wàuwichàanáwa wàibaidaca wawènanápíná wayáawa ipíchanácué báawaca péemìaca Cristo itàacái ìwalíse yái wasutáanácuéca wayáapínáwa pícha.

¹³ Píalíacuéwa naináwaná ìwali, cawinácaalí íibaidéeyéica templo irìcu. Needáca nayáawa templo irìcuíse. Íimáanáca, cawinácaalí inuéyéica pìrái iyúwa sacrificio, needáca nalíwa iínási yéenáimi, macái pìrái yéená nanuérica neemácaténáni altar íinata. ¹⁴ Càita nacái Wáiwacali idéca ichùullíaca cayábàanápíná nàyaca náibaidacalé ìwaliwa namàníríca Dios irípiná, cawinácaalí icàlidéeyéica yái tàacáisi cayábéerica, íná cayábaca nasutáca nayáapínáwa wenàiwicanái ícha yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Yácata nawèni, níái icàlidéeyéica Dios itàacái. ¹⁵ Quéwa canácatáita càì numànité nùyacaalítécué píapícha, càmita nacái nutànàacué pìri

cuyàluta siùca pìacaténácué nulí wawàsi. ¡Máini casímáica nuwàwa nucàlidacué piri Dios itàacái mawèníri iyú! ¡Cayába cachàiniwanái nulítáni nuétácaalíwatá ipíchaná nuyamáidaca nucàlidaca Dios itàacái mawèníri iyú!

¹⁶ Càmita cachàini nuicá núawawa ìwalíse yái nucàlidáanáca Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Néese nucàlidacani Cristo ichùuliacáiná núa. ¡Máini báawéeri yùuwichàacáisi yànèeripináca nùwali càmicaalí nucàlida yái tàacáisica wenàiwicanái irí! ¹⁷ Iná nucàlidacaalíte yái tàacáisica nuíwitáise iyúwa meedátá, yá nuedácaté wenàiwicanái ícha nuwènipináwatá. Quéwa càmita nucàlidani nuíwitáise iyúwa, néese Dioscata yái ichùulìerica nucàlidacani. ¹⁸ Yácata nuwèni yái: Casímáica nuwàwa nucàlidacáiná mawèníri iyúni yái tàacáisica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càita nucàlidaca mawèníri iyúni: Ewita Dios imàacacáanáca nusutácué pícha nuyáapináwa nucàlidacáinácué piri itàacái, càicáanáca càmita càì nusutácuéca píchani.

¹⁹ Ewita càmicáanáca áibanái yàasu wenàiwica núa íbaidéerica mawèníri iyú, càicáanáca numàacaca núawawa càide iyúwa macái wenàiwicanái yàasu wenàiwica íbaidéerica mawèníri iyú nuyúudàanápiná áibanái wenàiwica manùbéeyéi nawènúadàanápiná náiwitáisewa Cristo irípiná. ²⁰ Nùyacaalí judíonái yáapicha, yá nùyaca càide iyúwa náiwitáise iyáaná nuyúudàacaténá nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná. Càita nacái numànica nùyacaalí náapicha níai càmíiyéica judío yeebáidéeyéica tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí bàaluité; yá nùaca Dios icàaluíniná náapicha càide iyúwa náiwitáise iyáaná, yéewacaténá néemìaca nucàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali, éwitacué càmicáanáca iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná wàacaténá Dios icàaluíniná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ²¹ Càita nacái nùyacaalí náapicha níai càmíiyéica judío, càmíiyéica ìya Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yá càmita numàni iyúwa wenàiwica imànírìca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, nuwàwacáiná nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná. Quéwa éwita càmicáanáca numàni càide iyúwa wenàiwica ìyéerica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, càicáanáca nuebáidaca mamáalàacata Dios itàacái càide iyúwa Cristo ichùulianá núa. ²² Nùyacaalí áibanái yáapicha càmíiyéica yeebáida tàì íméeri iyú, yá nuèpua nùyaca càide iyúwa abéeri néená, nuicá nacái cáimiétaquéri iyú yái náináidáanáca, càmita nuicáaní naquíniná. Càita nùyaca náapicha nuyúudàacaténá neebáidaca Jesucristo itàacái cachàiniwanái. Iná núalimáidaca nùyaca abédanamata náapicha macái wenàiwica íiwitáanáca numànicaténá àta càinácaalí

núalimáanáta numànica nuyúudàacaténá abénaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná yéewacaténá iwàsàaca nía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ²³ Càita numànica yéewacaténá madécaná wenàiwica yéemìaca yái tàacáisi cayábéerica íméerica Cristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, nuwàwacáiná nacái Dios imànica nulí cayábéeri náapicha níai yeebáidéeyéica Cristo.

²⁴ Péemìacué comparación: Píalíacuéwa ìwali yái napìanínácawa carrera ìwali, yá macáita napìanicawa, quéwa abéerita yái imawèndadéerica áibanái yeedáca iríwa cawèníri. Càide iyúwa níai ipìaníyécawa cachàiníri iyú carrera ìwali, càita nacái iwàwacutácué píibaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú, píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimànicaténá càide iyúwa ichùullánacué pía. Càicué pimàni peedácaténácué piríwa yái cawènírica Wáiwacali yèeripináca yàasu wenàiwicanái iríwa chènuniré. ²⁵ Chái èeri irícu macáita iwàwéeyéica isàiwicaca deporte needácaténá nalíwa cawèníri, néewáidacawa cachàiníri iyú yéewacaténá cachànica nainá; namàacaca náichawa macái wawàsi imànírica báawéeri nainá irí. Yá néewáidacawa cachàiníri iyú needácaténá nalíwa abéeri corona, laurel ibáiná icáyuaniná. Quéwa báinásíri corona yèepùaca chuica ráunamáita, yá imáalàacawa, néese wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái wáibaidaca cachàiníri iyú Wáiwacali irípináwa weedácaténá walíwa áiba cawèníri camírica imáalàawa iyéerica chènuniré. ²⁶ Núacata camíri iyúwa matuíri ipìanícaalíwa éeruwaca, camita nacái iyúwa áiba inúadáidéeri cáuli meedá. Néese núalíacawa càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná numànica, yá nuíbaidaca cachàiníri iyú Wáiwacali irípiná. ²⁷ Nucùaca núawawa, nuiná nacáiwa cachàiníri iyú ipíchaná numànica nubáyawanáwa, ipíchaná nacái numànica áiba wawàsi camírica iyúudàa áibanái, càmicáiná nuwàwa Wáiwacali imáisanàca nuíbaidáanápíná irí quirínama idécanáami nuéwáidaca áibanái.

10

Consejos contra la idolatría

¹ Píacué nuénánáica, picácué piimáicha macái wàawirináimi israelitanái namusúacatéwa profeta Moisés yáapicha Egipto yàasu cáli ícha. Néeseté idècunitàacá nèepunícawa nàacawa manacúali yúucubàa càináwàiri, yáté Dios imàacaca manuíri acalèe yàacawa napíchalépiná yáasáidacaténáté alénácaalí iwàwacutá nàacawa. Macáita nèepunícatéwa acalèe yáapíse, catámèeri irícu ùuléeri ícha. Macáitaté nàacawa Moisés yáapicha, yá nachàbacatéwa chuiri cáli ínatabàa Mar Rojo yàasu manuíri úni ìwallabàa. ² Càité macáita abédanama namànicaté náiwitáisewa Moisés yáapicha namànicaténáté iyúwa Moisés

ichùulianá nía càide iyúwaté nadéca nacáicaalí nabautizácawa nèepunicáinatéwa Moisés yáapicha acalèe yáapíise, úni ìwaliabàa nacái. ³ Càité nacái macáita nayáacaté chènuníiséeri yàacàsi Dios yèericaté nali, yái pan nacáirica ípidenéericaté maná. ⁴ Macáita nacái nàiracaté úni Dios imàaquéericaté imusúacawa íba yèewíise. Yái Cristo yàacawéeridéericaté yèepunicawa nía, càicanide iyúwa cachàiníiri íba Cristo yàacáinaté nacáuca. ⁵ Quéwaté báawaca Dios iicáca náiwitáise batéwa macáita, ínáté Dios inúaca nía, yá nachéecami icàlìlìacatéwa manacúali yùucubàa càinàwàiri.

⁶ Càité nachàbacawa. Dios yùuwichàidacaté nía yéewáidacaténa wía ipíchaná wawàwaca báawéeri càide iyúwaté nawàwáná báawéeri. ⁷ Iná picácué pía ídolo cuwáinái yéenáiwana icàaluíniná càide iyúwaté abénaméeyéi nanúanaté pírái, nayáaca nacái iinási nàacaténa ídolo icàaluíniná. Càité profeta itànàaca Dios itàacái ímérica: “Níara wenàiwicaca náawinacatéwa nayáacaténa iinási, yáté nàiraca nacái, néese namichàacatéwa nasàiwicacaténa náapichawáaca, yá naimáca náapichawáaca”, ímaca. ⁸ Píacué nuénánái, picácué waimá áiba yáapicha camíichúaca wáinusíwa, camíirica nacái wanírisíwa, càide iyúwaté abénaméeyéi imànínáté. Yáté veintitres mil namanùbaca néetácawa Dios inúacáinaté nía nabáyawaná ìwalíise. ⁹ Picácué nacái wáalimáida waicáwa Cristo càide iyúwaté abénaméeyéi namànínáté nabáyawanáwa mamáalàacata néese Dios yùuwichàidacaté nía. Yáté néetácawa àapi iyú Dios ibànuèyéica nèewiré. ¹⁰ Picácué picuísá píchawa Dios càide iyúwaté abénaméeyéi nacuíśáidacaté Dios, yáté Dios ibànùaca yàasu ángelwa inuérica wenàiwica, yá inúacaté nía.

¹¹ Càité ichàbacawa. Dios yùuwichàidacaté wàawirináimi yéewáidacaténa wía ipíchaná wamànica càide iyúwa namànínáté. Néeseté áibanái profeta natànàacaté Dios itàacái nàalàacaténa wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, wía iyéeyéica siùcade ipíchawáise èeri imáalàacawa. ¹² Iná pínáidacaalícuéwa cachàinica píiwitáise, cáalíacáiri nacái, iwàwacutácué piicá píchawa cayába ipíchaná picaláacawa Dios íicha pimànicáichacué pibáyawanáwa. ¹³ Pidàbacaalícué piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, néese piwàwalícué macái èeri mìnánái nachàbaca càiri wawàsi yáalimáidéerica nía namànínápiná nabáyawanáwa. Quéwa cayábéeri Dios íiwitáise, imàníirica nacái machacàníiri iyú càide iyúwa ímáaná, yá iyúdàapínácué pía ipíchaná pimànica pibáyawanáwa. Iná yéewa píalimácué manuíca pínáidacawa piwàwawa Dios ìwali camíinápinácué imàaca càulenéri wawàsi yáalimáidaca pía cachàiníwanái íicha yái píaliméericuéca píideníaca. Néese càulenéri wawàsi yáalimáidacaalícué pía pimànínápiná

pibáyawanáwa, yásí Dios iyúudàacué píawa yéewacaténa pìideniaca mamáalàacatani ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Càipiná Dios iyúudàapínácué píawa, ínà càmítacué iwàwacutá pimànica pibáyawanáwa.

¹⁴ Iná piácué nuénánái nuwàwéeyéica, picácué piacawéerida wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáinái yéenáiwana icàaluíniná. Piyacué déeculé náicha cawinácaalí imàniyéica càì. ¹⁵ Nùaliácawa cáiwitáisecuéca pía, ínà nutàanicué pirí nuwàwacáinácué píináidacawa cáaliácáiri iyú iwali yái núméricuécá pirí. Yásí píaliácuéwa báisícātani. ¹⁶ Macái imanùbaca wamànicaalí Santa Cena, yá wasutáca Dios íicha cayábacaténá imànica walí uva ituní, wàa nacái Dios irí iwali cayábéeri, yácáiná uva ituní íimáanáca càicanide iyúwa Cristo íiraná imusuéricatéwa íicha cruz iwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wàiracaalí yái uva ituníca, yá wásáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, yéetácáinátéwa cruz iwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wayáacaalí wáalimáwanama pan yéená wasubèriadéerica, yá wásáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, Cristo iiná yùuwichàacáinátéwa cruz iwali wáichawalíná. ¹⁷ Ewita manùbéeyéicáaníta wía, càicáaníta macáita wayáaca abéeri pan yéená macáita wamanùbaca iyúwa. Càita wásáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, éwita manùbéeyéicáaníta wía.

¹⁸ Piwàwalicué Dios ichùuliacaté Israel itaquénáinámi bàaluité. Abédanamata namànica náiwitáisewa náapichawáaca nayáacaalíte iinási macáita namanùbaca iyúwa, yái piráimi nanuéricaté iyúwa sacrificio cáuri Dios irí. ¹⁹ Càmita núuma nàaca Dios icàaluíniná cawinácaalí inuényéica pirái iyúwa sacrificio ídolo irí. Càmita báisí cáurica yái ídolo cuwáisàiri yéenáiwána, ínà canáca iwèni meedá. Yá nacái pirái iinámi neeméerica ídolo irí, càmirita cachàini áiba iinási íiwitáaná íicha. ²⁰ Néese nuwàwacué píaliácawa nàwali níara áibanái yèeyéica ídolo icàaluíniná. Namàaca iinási iyúwa sacrificio ídolo irí, quéwa càmita nàa Dios icàaluíniná, néese nàaca demonio icàaluíniná. Iná càmítacué nuwàwa piyáaca náapichani idècunitàcá nàaca ídolo íimiétacaná fiesta irícu, ipíchanácué piyaca abédanamata demonio yáapicha, náapicha nacái níara yèeyéica demonio icàaluíniná. ²¹ Càmitacué Dios imàaca piiraca uva ituní Santa Cena yaalí Wáiwacali yàasu copa irícuíse, piiracaalícué nacái demonio yàasu copa irícuíse. Càita nacái càmítacué Dios ibatàa piyáaca piyáacaléwa Santa Cenaca Wáiwacali yàasu mesa iwéré, piyáacaalícué piyáacaléwa nacái demonio yàasu mesa iwéré, aléera namànicataléca fiesta nadécanámi nanúaca pirái iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo

cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná.

²² ¡Picácué wamàni càì ipíchanácué máini báawaca Wáiwacali iicáca wáiwitáise! ¡Picácué wayúunáida cachàiniwanáica wía Wáiwacali íchawa! Canáca yéewaná wamànica irí càiri báawéeri wawàsi.

La libertad y el amor cristiano

²³ Abénaméeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanla wamànica áiba wawàsi, yásí cayábaca wamànica càinácaalí wawàsi wawàwéerica wamànica”, càì náimaca. Quéwa núumacué pírí, éwita Dios càmicáaníta imáisanla wamànica áiba wawàsi, càicáaníta càmita macái wawàsi iyúudàa wía, áibanái nacái. Báisíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná, càmicaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa càmita macái wawàsi imàaca wáiwitáise idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú weebáidacatená itàacái tàì íiméeri iyú, wayúudàacatená nacái áibanái neebáidáanápínani. ²⁴ Picácué wacutácáita wasíimáidáanápíná wíawawa meedá, néese wacutácué wayúudàacatená áibanái nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú àta neebáidacataléta itàacái tàì íiméeri iyú.

²⁵ Piyáacué macáita cawinácaalí iinásica piwènièricuéca nawéndacataléca iinási; picácué pisutá péemlawa nía iwéndéeyéicani pialíacatenácuéwa asásí áibanái inúacaalíte yái pírámica nàacatená ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa ìwali. Dios imàacacué piyáacani íná piwèniacué matuíbanáiri iyúni. ²⁶ Càmitacué iwàwacutá achúmaca piwàwa yàacàsi ìwali Wáiwacali yàasucáiná macái wawàsi èeri irícuíríca.

²⁷ Néese áibacaalí càimíri yeebáida Jesucristo itàacái, imáidacaalícué piyáaca piyáacaléwa yáapicha, piwàwacaalícué nacái piyáaca yáapicha, néese piyáacué macáita yàacàsi yèericuéca piyáa. Picácué nacái pisutá péemlawa nía iinási ìwali pialíacatenácuéwa asásí áibanái inúacaalíte yái pírámica iyúwa sacrificio nàacatená ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa. ²⁸ Quéwa áibacaalícué càì yàalàaca pía: “Yái iinásica, nadéca nanúacani iyúwa sacrificio nàacatená ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná”, càicaalícué íma pírí, néese picácué piyáani pimànicáichacué báawéeri irí yái yàalèericuéca pía ipíchaná iwènúadaca íiwitáisewa Dios íicha, càmicáiná yeebáida tàì íiméeri iyú néese iyúunáidaca Dios imáisanlèerica wayáaca yái iinásica. ²⁹⁻³⁰ Abénaméeyéi càmitàacá neebáida tàì íiméeri iyú, íná machawàacaca náináidacawa. Cáaluça namànica wawàsi càimírícué cáalu pimànica, càmicáiná náalíawa cayába càide iyúwacué pialíanáwa. Nayúunáidaca báawáanápíná Dios iicáca nía yàacàsi ìwalíise.

Quéwa cawàwanátacué piwàwa càì pìimaca nulí: “Dios idéca imàacaca numànica càide iyúwa nuwàwáaná càmicaalí báawa yáì nuwàwéerica numànica, íná canáca yéewaná áiba imáisanáca numànicani achúmacáicha meedá iwàwa. Nudéca nùaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali, íná canáca yéewaná áiba itàaníca báawéeri iyú nùwali nuyáacalé ìwalísewa”, càicué piwàwaca pìimaca cawàwanáta. ³¹ Báisíta, quéwa péemìacué nulí, nuénánái. Càinácaalícué wawàsi piyáaca, càinácaalícué wawàsi nacáì pimànica, pimànicué abéerita yáì imàaquéerica áibanái íicáca Dios cáimiétaquéeri iyú. ³² Picácué pimàni wawàsi càì áibanáicaalícué íicá pimànicanani yá nacaláacawa Dios íicha, yá namànica nabáyawanáwa, macáita cawinácaalí nía, judíocaalí nía, càimíyéicaalí judío nía, nía nacáì Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì. ³³ Núa nacáì, àta càinácaalí numànica, núalimáidaca nuyúudàaca macáì wenàiwica íiwitáaná. Càmita nucutá numànicaténá abéerita yáì ísímáidéeripináca núa, néese nucutáca numànicaténá yáì iyúudèeripináca manùbéeyéi wenàiwica, yéewanápiná nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná iwàsàcaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

11

Las mujeres en el culto

¹ Piyacué nacáì càide iyúwa nùyáaná càide iyúwa nacáì Cristo ìyáanáaté. ² Píacué nuénánáica, ìyéeyéica Corinto ìyacàlená irícu, nadéca nacàlidacuéca nulí piináwaná ìwali. Cayábéeriquéi piwàwalínácuéca núa mamáalàacata, pimànicuéca nacáì mamáalàacata càide iyúwa nucàlidáanátécué pirí tàacáisi. ³ Quéwa nuwàwacué píalíacawa áiba wawàsi: Càide iyúwa Dios ichùullaná Cristo, yá Cristo yeebáidaca Dios itàacáì, càita nacáì Cristo ichùullíaca macáì asíanái yeebáidéeyéica itàacáì; néese càide iyúwa Cristo ichùullaná macáì asíanái yeebáidéeyéica itàacáì, yá neebáidaca itàacáì, càita nacáì macáì asíanái idènièyéica íinuwa iwàwacutá nachùullíaca náinuwa, yá iwàwacutá nacáì inanái neebáidaca nàacawéeri itàacáíwa. ⁴ Asíali ibàllíacaalí íiwitawa idècunitàacá isutáca yáawawa Dios íicha, icàlida nacáì tàacáisi Dios inùmalícuíse, càmita yàa Cristo íimiétacaná. ⁵ Quéwa càmicaalí inanái ibàllia úiwitawa idècunitàacá usutáca Dios íicha, ucàlida nacáì tàacáisi Dios inùmalícuíse, càmita ùa unìri íimiétacanáwa, néese càica úade iyúwa inanái nàuwisèechúaca íicha íiwita ibáiná macáita. ⁶ Càmicaalí inanái ibàllia úiwitawa, iwàwacutá udalúaca úichawa úiwita ibáináwa. Quéwa báicaalí udalúaca úiwita ibáináwa macáita, iwàwacutá ubàllíaca úiwitawa. ⁷ Iwàwacutá asíali càmita ibàllia íiwitawa. Dios idàbacaté idàbánéeri asíali quéechatécáwa iyúwa Dios íicácanáwa, íná iwàwacutá asíanái

yáasáidaca cachàinírira Dios íiwitáise. Quéwa iwàwacutá inanái yáasáidaca cáimiétacanáca unìri. ⁸ Bàaluitécáiná Dios idàbacaalíte idàbáanéeri asìalica, càmitaté Dios iwènúada inanái ibàlài yáapi asìali iyú ùacawéeripiná, néese Dios yeedácaté asìali ibàlài yáapi, yá iwènúadacaté yáapi inanái iyú asìali yàacawéetúapiná. ⁹ Càmitaté Dios imàni asìali inanái irípiná. Néese Dios imànicaté inanái asìali irípiná. Iná iwàwacutá inanái uebáidaca unìri itàacáíwa. ¹⁰ Dios imànicaté inanái asìali irípiná, iná iwàwacutá inanái ubàllaca uíwítawa, ángelnái iicácáiná úa. ¹¹ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cáinináca Dios iicáca wía abédanamata: Asianái càmita nàya isicúa canácaalí inanái, càita nacái inanái càmita nàya isicúa canácaalí asìali. ¹² Ewítaté Dios iwènúadacáaníta asìali ibàlài yáapi idàbáanéechúa inanái iyú, asìali yàacawéetúapiná, càicáaníta siùcade asianái imusúaca iicá èeri inanái íicha. Quéwa Dios idàbacaté macáita, wía èeri mìnánáca.

¹³ ¿Càinásicué pínáidacawa? ¿Cayábasica inanái usutácaalí Dios íicha càmicaalícáwa ubàllà uíwítawa? ¹⁴ ¿Càmitasica macáita wáalíacawa cáalacaalí asìali íiwita ibáiná idàwinàcawa, yásí báawaca áibanái iicácani? ¹⁵ Quéwa cáalacaalí inanái íiwita ibáiná idàwinàcawa, yá casíimáica uicácani, úalíacáináwa Dios imàacaca ulí uíwita ibáiná uépùacaténá uíwítawa iyú. ¹⁶ Quéwa abénaméeyéi péenácué iwàwacaalí itàaníca chàinisíiri iyú ìwali yái tàacásisca, càmicáiná nawàwa namànica càide iyúwa núumáanácué pirí, yá nùalàaca nía cachàinírira iyú namànínapiná iyúwa núumáaná. Wía apóstolca, macáita nacái Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wamàni càiri méetàuculéeri wawàsi, iyúwacué pimàníná.

Abusos en la Cena del Señor

¹⁷ Siùcade nutànàacué pirí áiba wawàsi ìwali, quéwacué càmita núalimá núumaca cayábéeri pìwali càmicáinácué pimàni cayába. Macái imanùbaca pìwacáidáyacacaalícuéwa, yá pimànicuéca báawéeri piríwáaca, càmitacué piyúudàayacawa. ¹⁸ Quéechacáwa nuwàwacué nutànàaca piríni iyúwa áibanái icàlidáanácué piináwaná ìwali. Càì nàimaca: Pìwacáidáyacacuécawa pimànicaténá culto, quéwa càmitacué abédanama píiwitáise, iná piwènúadacuéca píiwitáisewa píichawáaca. Batéwa nuínáidacawa báisícani yái nàimáanácuéca pìwali. ¹⁹ ¡Pìwènúadacuéca píiwitáisewa píichawáaca cachàinicáinácué piicáca píawawa píichawáaca piwàwacáinácué áibanái nàináidacawa abéericatacué pía níai yeebáidéeyéica Cristo itàacái báisíiri iyú! ²⁰ Piseríacuécawa píichawáaca, iná éwítacué pìwacáidáyacacáanítawa, càicáaníta càmitacué pimàni Santa Cena machacàníri iyú càide iyúwa Wáiwacali

iwàwáaná. ²¹ Yàanàacáiná yàasu èericatái piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca ipíchawáise pimànicuéca Santa Cena, yá ráunamáita piyáacuéca piyáacaléwa méetàucunamata píchawáaca, yái yàacàsi pitéericuéca píapichawa. Néese áibanái catúulécanéeyéica yàanèeyéicué píamísewa canéeyéica irí yàacàsi natéeripiná, yá máapica nía, quéwa áibanái cãasuíyéi nacãmaca nàiracáiná manuí uva ituní. ²² Píacué cãasuíyéica, ¿cánácué cãmíta piyáa piyáacaléwa picapèericutawa ipíchawáisecuéca pìanàaca? ¿Cánácué báawa piicáca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái? ¿Cánácué pibáiniada catúulécanéeyéi wenàiwica canéeyéica irí yàacàsi natéeripiná? Piyúunáidacuéca nucàlidáanápíná pírí pimànicuéca cayábéeri. ¡Càmírita! ¡Càmítacué pimàni cayábéeri!

La Cena del Señor

²³ Bàaluité Wáiwacali yéewáidacaté núa cainácaalí iwàwacutáaná wamànica yái Santa Cenaca. Càita nacái nuéwáidacatécué pía: Yátaté catáca, ipíchawáiseté Judas itéca úwinái Wáiwacali Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Wáiwacali yeedáca pan icáapi iriculéwa. ²⁴ Néese idécanáamité yàaca Dios irí cayábéeri pan ìwali, yá isubèriadacani. Yá íimaca: “Yácata nuiná yái, yéetéeripinácuécawa píchawalíná ipíchanácué Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa. Piyáacuéni yái panca piwàwalíripinácué cainácaalí nuétácawa píchawalíná”, íimaca yái Wáiwacalica. ²⁵ Càité nacái idécanáamité nayáaca nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa irícuwa uva ituní. Yá íimaca: “Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácuécawa nuíchawa cruz ìwali píripinácué, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca pírí báisírìcani yái wàlisài wawàsi Dios imànírìca wenàiwicanái yáapicha iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Macái imanùbaca píiracaalícuéni, piwàwalicué cainácaalí nuétácawa píchawalíná”, íimacaté yái Wáiwacalica. ²⁶ Iná nuénánái, piyáacáinácué yái panca, píiracáinácué nacái yái uva ituníca, iná píasáidacuéca píacawa áibanái irí cainácaalíte iyú Wáiwacali yéetácawa wáichawalíná cruz ìwali. Pimànicué càì àta Wáiwacali yàanàacataléta àniwa.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

²⁷ Iná macái imanùbaca pimànicáalícué Santa Cena, iwàwacutácué piwàwalica yái pan íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali iiná, yá nacái uva ituní copa irícuírìca íimáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali íiraná. Néese abéericáalí péenácué cãmíta iyáa yái panca cáimiétaquéeri iyú, ìira nacái yái uva ituníca, yá imànica íbáyawanáwa Wáiwacali irí, cãmíicáiná

iicá cáimiétaquéri iyú Wáiwacali iiná, íiraná nacái. ²⁸ Iná ipíchawáise wayáaca pan, wàira nacái uva ituní copa irìcuíse, iwàwacutá wáináidacawa wáalimáwanama wawàwalicuísewa Dios iicápiná asáisí iyacaalí áiba báawéeri wawàsi wamànírira iwàwacutéerica wacàlidaca wáichawa quéechacáwa Dios irí ipíchawáise wayáaca, wàiraca nacái yái Santa Cenaca. ²⁹ Macái imanùbaca wayáacaalí yái panca, wàiracaalí nacái yái uva ituníca, iwàwacutá wawàwalica ímáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali iiná, íiraná nacái, yéetácáinátéwa wáichawalíná cruz ìwali. Càmicaalí càì wáináidacawa, néese wáalimáidaca Dios yùuwichàidáanápíná wíawa. ³⁰ Manùbéeyéi péenacué nadéca namànica càì, íná cáuláicaca nía, machawáacaca nacái nía. Abénaméeyéi nadéca néetácawa. ³¹ Quéwa wáináidacaalíwa wáalimáwanama wawàwalicuísewa cayába Dios iicápiná asáisí iyacaalí áiba wawàsi báawéeri wamànírira iwàwacutéerica wacàlidaca wáichawa Dios irí, néese càmita iwàwacutá Wáiwacali yùuwichàidaca wía. ³² Quéwa Wáiwacali yùuwichàidacaalí wía, yá imànica càì yéewáidacaténá wía, wawènúadánápíná wáiwitáisewa báawéeri íicha, ipíchaná Dios yúucaca wía infierno irìculé náapicha áibanái èeri mìnánái càimíyéica yeebáida itàacái.

³³ Iná nuénánái, macái imanùbaca píwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca, iwàwacutácué picùaca macáita pimanùbacanái yàanàca. ³⁴ Máinícaalí máapica abéeri péenacué, néese iwàwacutá iyáaca iyáacaléwa icapèe néenitawa, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía ìwalíise yái càminácuéca piyáaca piyáacaléwa machacàníriri iyú macáita pimanùbaca iyúwa, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wenàiwica idènièyéica cayába yàacàsi nayáacáiná nayáacaléwa cadénama ipíchawáise catúlécanéyéi yàanàca. Néeni, nùanàapínácaalícué nupáchiaca pía, yá nuchùnàca áiba wawàsi, yái pisutéericuéca péemíawa núa ìwali píasu cuyàluta irìcuwa.

12

Los dones espirituales

¹ Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca píri áiba wawàsi píalíacaténácuéwa ìwali yái chàinisica Espíritu Santo imàaquéerica walí wáalimáwanama, wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa.

² Píalíacuéwa cayába bàaluité càmitacué peebáida Jesucristo itàacái, íná demonionái iméeràidacatécué pía iyúwa máiwitáiseyéi píacaténáté madécaná ídolo icàaluíniná, níara cuwáiná yéenáiwanáca, càimíyéica yáalimá itàanáca. ³ Bàaluité càmitacué ídolo iyúudàa pía, íná siúcade nuwàwacué nucàlidaca píri ní canácaalícué píalimá píalíacawa asáisí wenàiwica itàanácaalí Espíritu Santo inùmalícué: Cawinácaalí itàaníyéica

báawéeri iyú Jesús ìwali, náimacaalí nacái càmitasa Dios yái Jesúsca, yási pialíacuéwa càmita nataani Espíritu Santo ichàini iyú. Néese áibanáicaalí íma: “Yái Wáiwacali Jesús, yácata Wacuèriná Dios”, càicaalí náima, yási pialíacuéwa náimaca càiri tàacáisi Espíritu Santo ichàini iyú.

⁴ Càmita abédanama Espíritu Santo imàaca wáalimáwanama wachàini wáibaidacatená Wáiwacali irípináwa. Quéwa abéerita yái Espíritu Santo imàaquéerica walí ichàiniwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Càmita abédanama macáita yái wáibaidacaléca Wáiwacali irípiná, néese wadèniaca wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa abéerita yái Wáiwacali ichùulièrica wáibaidáanápiná irí. ⁶ Wadèniaca chàinisi wáalimáwanama Dios imàaquéerica walí méetàucunamata wáichawáaca, wáibaidacatená Wáiwacali irípináwa, quéwa abéerita yái Diosca ichàiniadéerica wía canánama, wamànicatená macáita yái iwàwéerica wamànica. ⁷ Dios idéca imàacaca macái wáalimáwanama chàinisi yáasáidéerica wadèniaca Espíritu Santo, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yéewanápiná wayúudáayacacawa. ⁸ Espíritu Santo ichàiniadaca abénaméeyéi wéená yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái natàanicatená cáalíacáiri iyú nàalàcatená áibanái. Néese Espíritu Santo ichàiniadaca áibanái wéená néewáidacatenáwa cachàiníiri iyú nacàlidáanápiná Dios itàacái cayábéeri iyú áibanái irí. ⁹ Espíritu Santo ichàiniadaca nacái abénaméeyéi wéená manuícatená náináidaca nawàwawa Dios ìwali neebáidacatená tàì íméeri iyú. Ichàiniadaca nacái abénaméeyéi nachùniápiná cáuláiquéeyéi. ¹⁰ Espíritu Santo ichàiniadaca nacái áibanái wéená namàniínápiná wawàsi càníiri wenàiwica idé imànica. Aibanái wéená nacái Espíritu Santo ichàiniadaca níā nacàlidacatená tàacáisi Dios inùmalícuíse. Espíritu Santo nacái imàacaca áibanái wéená yáalíacawa càirínácaalí wenàiwica icàlidaca ìyaca tàacáisi báisiiri iyú Espíritu Santo inùmalícuíse, yá nacái càirínácaalí icàlidaca ìyaca cachìwéeri tàacáisi demonio inùmalícuíse. Aibaalí nacái Espíritu Santo imàaca abénaméeyéi wéená itàaníca áiba tàacáisi iyú càníirica èeri mìnánái itàacái. Espíritu Santo ichàiniada nacái áibanái wéená yéewanápiná nacàlidaca walíni wataacái iyú càinácaalí ímáaná yái tàacáisica áibanái icàlidéerica càníirica èeri mìnánái itàacái iyú. ¹¹ Abéerita Espíritu Santo imàaquéerica walí chàinisi wáibaidacatená Wáiwacali irípináwa. Yá Espíritu Santo iwacúaca walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

¹² Péemiacué comparación: Wainá idèniaca ìwalíiséeriwa madécaná: níái wacáapica, wacàwa nacái, wàabàli nacái, watuí nacái, wàuwi nacái, madécaná áiba ìwalíiséeri nacái. Quéwa

éwita wainá idèniàcáaníta ìwalíséeriwa madécaná, càicáaníta abéericatani, yái waináca. Càica íimaca yái comparaciónca. Uwé, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri irícu. Càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná idèniáná ìwalíséeriwa madécaná, càita nacái ìyaca madécaná wéená, madécaná wenàiwica íiwitáaná nacái. ¹³ Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná, yácáiná Espíritu Santo abédanamata imànica wáiwitáise wáapichawáaca, macái wía judíocaalí wía, càita nacái càimíiyéica judíocaalí wía, càita nacái áibanái yáasu wenàiwicacaalí wía, càita nacái yèepuníiyéicaalíwa máiwacalináwaca wía. Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Wabautizáanáwa iyú wásáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná, ìyacáiná abéerita Espíritu Santo iwàluèricatéwa wawàwalículé macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁴ Péemíacué comparación: Abéeri wenàiwica iiná càmita idènià ìwalíséeriwa abéerita, néese idèniaca ìwalíséeriwa madécaná. ¹⁵ Cawàwanáta yàabàli íima: “Càmíiricata núa icáapi, íná canéerica iwèni núa meedá, càimíiricata iiná ìwalíséeri”, càì íimaca cawàwanáta. Quéwa éwita càì íimaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíséericani. ¹⁶ Càita nacái yùuwicaalí càì íimaca: “Càmíiricata núa ituí, íná canéerica iwèni núa meedá, càimíiricata iiná ìwalíséeri”, càì íimaca cawàwanáta. Quéwa éwita càì íimaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíséericani. ¹⁷ Iná ituícaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wéemíaca? Càita nacái yùuwicaalí macáita yái wainácatá, ¿càinásica wáalimá wamíaca pumèníri isàni? ¹⁸ Quéwa Dios idéca imàacaca macái wainá ìwalíséeyéi alénacaalí iwàwa imàacaca nía. ¹⁹ Abéeri ìwalíséericaalí yái waináca macáitátá, yá canáca wainá macáiritá. ²⁰ Báisíta, éwita wainá idèniàcáaníta ìwalíséeriwa madécaná, càicáaníta abéerita yái waináca.

²¹ Canáca yéewaná watuí íimaca wacáapi irí càì: “Càmíita nuwàwacutá píá”; càita nacái canáca yéewaná wáiwita íimaca wàabàli irí: “Càmíita nuwàwacutá píá”. ²² Néese yái wainá ìwalíséeri waiquéerica iyúwa machawàaquéeri náicha canánama, yácata máiníri wawàwacutáca. ²³ Yá wainá ìwalíséeri càimíirica máiní cayábaca iicácanáwa, yáta wamàníirica irí cayábéeri wáiyàanápiná ìwali cayába, cawèníri nacái. Yá nacái wainá ìwalíséeri báirica wamàacaca áibanái iicá, yáta iwàwacutéerica wamànica irí cáimiétaquéeri iyú cachàiniwanái, wáiyàanápiná ìwali ibàlepiná càiripináta. ²⁴ Quéwa wainá ìwalíséeri cayábéerica iicácanáwa, càmita máiní iwàwacutá wàaca íimiétacaná, íná càmita wáiyàa ibàle. Càita Dios idéca ichùnìlaca wainá wamànicaténá cáimiétaquéeri iyú cachàiniwanái irí yái wainá ìwalíséerica waiquéerica iyúwa càimíri cachàini náicha canánama. Càita íimaca walí

yái comparaciónca, wáallacaténáwa càica wíade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri irìcu. ²⁵ Dios imàacaca wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná yéewanápiná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, yéewanápiná nacái waicáyacacawa catúulécanéeri iyú, yéewacaténá nacái wamànica cayábéeri waliwáaca abédanamata, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁶ Abéericaalí wéená yùuwichàacawa, yá achúmaca wawàwa macáita. Càita nacái namànicaalí cáimiétaquéeri iyú abéeri wéená irí, yásí casímáica wía macáita.

²⁷ Iná macáitacué pía, càicuéca píade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri irìcu, yá píacué canánama píalimáwanama abéeri Cristo iiná ìwalíséerica pía, yái Cristo iináca ìyéerica cháí èeri irìcu. ²⁸ Iná Dios iwàwaca wáibaidaca wáapichawáaca Wáiwacali irípináwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéechacáwa Wáiwacali ibànùaca abénáméeyéi wéená iyúwa apóstolnái, nèepunícaténáwa áibalé nacàlidacaténá Wáiwacali iináwaná ìwali, yéewanápiná áibanái iwènúadaca íiwitáisewa Jesucristo irípiná; abénáméeyéi wéená yàanàaca apóstolnái yáamirìcubàa, níai profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Néese Dios imàacaca áibanái wéená yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios imàaca nacái áibanái imànica yái càmirica wenàiwica idé imànica; imàaca nacái abénáméeyéi ichùnìlaca cáuláiquéeyéi wenàiwica; imàaca nacái abénáméeyéi iyúudàaca áibanái; imàaca nacái abénáméeyéi wéená icùaca wenàiwica; imàaca nacái áibanái itàaníca áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái. ²⁹ Càmita apóstol macái wía, Wáiwacali ibànuèyéica wacàlidacaténá iináwaná ìwali. Càmita nacái profeta macái wía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càmita nacái macái wéewáida wenàiwica. Càmita nacái macái wamànica yái càmirica wenàiwica idé imànica. ³⁰ Càita nacái càmita macái wadènia Dios ichàini wachùnìanápiná cáuláiquéeyéi. Càmita nacái macái watàani áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái. Càmita nacái macái wáalía wacàlidaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisi càmirica èeri mìnánái itàacái. ³¹ Pisutácué Dios íicha manuísíwata imàacáanápinácué píri chàinisi máiníri wamáapùaca náicha canánama, piyúudàacaténácué wía macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéwa iyaca áiba wawàsi máiníri cayábaca cachàiníwanái náicha canánama. Siùcade nuéwáidapínácué pía ìwali.

13

El amor

¹ Iyaca áiba wawàsi cayábéeri náicha canánama chàinisi. Yácata cáinináanaca waicáca áibanái wenàiwica. Nutàanícaalí áiba èeri mìnánái itàacái iyú càmiricáwaca nuéwáidawa ìwali,

nutàanícaalí nacái ángelnái itàacái iyú, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica, yá canéerica iwèni meedá nutàacái càide iyúwa báawéeri sànsi nanúadáidacaalí lata nacáiri, quírapieli nacái. ² Ewita nucàlidacaalí tàacáisi Dios inùmalicuise, éwita nacái núaliacaalí macái wawàsi ìwali Dios ibèericaté áibanái ícha; éwita nacái nuémíacaalí càinácaalí íimáaná macái íiwitáaná Dios yáaliacáica; éwita nacái manuícaalí nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali tàì íiméeri iyú nuedácaténá manuíri dúli yàalu íchawa áibacatalépiná, càicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica. ³ Ewita nuwacùacaalí macáita nùasuwa catúulécanéeyéi irí, éwita nacái numàacacaalí neemáca núa Dios ìwalíse càmicáiná numéyáawa nuebáidaca itàacái, càicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica.

⁴ Cawinácaalí cáininéerica iicáca wenàiwica, yácata yáaliméerica ìideníaca yùuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí irí báawéeri, càmiricata nacái calúa ráunamáita áibanái yáapicha. Íicáca áibanái ipualé iyúudàanápíná nía. Càmiricata nacái báawa iicáca íchawa áibanái nàasu cawèníri ìwalíse. Càmiricata nacái canumasée, càmicáiná cachàini iicáca yáawawa. ⁵ Cawinácaalí cáininéerica iicáca wenàiwica, càmiricata cáimacái iicáca yáawawa, càmirica nacái imàni áibanái irí báawéeri; càmirica nacái ichùulia áibanái cachàiníri iyú namànínapíná abéerita càide iyúwa iwàwáaná namànica. Ewita áibanái yáalimáidacáaníta iicáwani, càicáaníta càmita calúani, càmita nacái iwàwali mamáalàacata yái báawéerica áibanái imànírira irí, néese imàacaca iwàwawa ícha. ⁶ Càmita casímái iicáca wenàiwica namànica nabáyawanáwa nàuwichàidacaténá áibanái, néese casímáica iwàwa iicáca wenàiwicanái ìyaca machacàníri iyú. ⁷ Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, càmiricata icháawàa naináwaná ìwali ráunamáita namànicaalí báawéeri, néese imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha; iicá nacái macáita wenàiwica iyúwa cayábéeyéipíná íiwitáise; ituíyaa nacái nawènúadàanápíná náiwitáisewa namànicaténá cayábéeri; yá ìideníaca macáita càiripínáta matuíbanáiri iyú, éwita càulenácáaníta íchani.

⁸ Dios iwàwaca cáinináca waicáca áibanái càiripínáta cháí èeri irícu, áibaalípiná nacái idécanáami èeri imáalàacawa. Yá áibaalípiná càmiripínáta iwàwacutá wenàiwica nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise. Càmiripínáta nacái natàaníca áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnanaí itàacái. Càmiripínáta nacái iwàwacutá néewáidaca wenàiwica Dios yáaliacái ìwali. ⁹ Aibaalípiná Dios imàacapíná nachàbacawa wáicha macáita yái wawàsica, yácáiná éwita Dios imàacacáaníta wáaliacawa siùcade, càicáaníta wáalía yéenáta meedá. Dios imàacaca abénaméeyéi wéená nacàlidaca tàacáisi inùmalicuise, quéwa náalimá nacàlidaca yéenáta meedá nacái. ¹⁰ Quéwa Cristo

yàanàapinàcaalí cachàinìiri íiwitáise yáapichawa, icamalá irìcu nacáíwa icùacaténá macáita, yásí wáalíacawa macáita, yá nacáí imáalàapinácawa yái càmínáca wáalíawa cayába siùcade.

¹¹ Péemìacué comparación: Sùmàicaalíté núa, yáté nutàaníca sùmài íiwitáise iyú, càité nacáí nuínáidacawa iyúwa sùmài, quéwa idécanáamité béerica núa, yáté numàacaca nuíchawéi sùmàináca nuíwítáise. ¹² Càita nacáí wía, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cháí èeri irìcu. Siùcade càmita wáalíawa Dios ìwali cayába, quéwa áiba èeriwa, yásí wáalíacawa cayába. Siùcade wáalía wéemìaca yéenáta meedá cànínacaalí íimáaná yái Dios yáalíacáica, càide iyúwa waicácaalí wíawawa samànéechúa inàni chapúaca irìculé, quéwa áiba èeriwa waicápiná Dios inàni amaláwaca. Siùcade wáalíacawa yéenáta meedá Dios ìwali, quéwa áiba èeriwa wapíchalépinácáwa, yásí wáalíacawa amaláwaca Dios íiwitáise ìwali càide iyúwa Dios yáalíanáwa wáiwítáise ìwali.

¹³ Càide iyúwa númáaná, macáita yái chàinisi Dios imàaquéerica walí wáibaidacaténá irípiná, áiba èeriwa Dios imàacapiná nachàbacawa wáicha. Quéwa càmíiyéipináta nachàbawa wáicha níái máisiba wawàsica: yái weebáidáanáca Jesucristo, yá nacáí wáalíanácaawa idéca iwàsàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá nacáí cáinináanáca waicáca áibanái. Níái máisiba wawàsica canácatáita nachàbawa wáicha, quéwa cachàinica náicha canánama yái cáinináanáca waicáca áibanái.

14

El hablar en lenguas

¹ Píalimáidacué manuísíwata cáinináanápiná piicáca áibanái. Néese pituíyàacué nacáí Dios imàacáanápinácué pírí chàinisi píibaidacaténá Wáiwacali irípiná. Cayába cachàiníwanái pituíyàacaalícué Dios imàacáanápiná pírí chàinisi picàlidáanápinácué tàacáisi Dios inùmaliçuise pimanùbacaaná itàacái iyúwa, piyúudàacaténácué nía. ² Càì númacuécá pírí yácáiná áibacaalí itàaní áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnánái itàacái, càmita iyúudàa nía yàasu tàacáisi iyúwa, néese itàanícáita Dios yáapicha, canácáiná áibanái yáalíaná yéemìacani cànínacaalí íimáaná, éwita néemìacáanáta isàna. Espíritu Santo ichàiniadacani icàlidacaténá càiri tàacáisi ibàacanéri wawàsi ìwali càmíríca èeri mìnánái itàacái iyú, quéwa itàaníca tàacáisi càmíríca yáalía cànínacaalí íimáaná. Iná yái tàacáisi càmita iyúudàa áibanái. ³ Quéwa cawínacaalí icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyúcué, yáta iyúudàacué píá yéewáidacáinácué píá pidàwinàidacaténá píiwítáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinínápinácué píiwítáise Dios ìwali. Yái icàlidéericuécá pírí tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyú,

yáta imichàidacuéca píiwitáise, ichàiniadacué nacái piwàwa peebáidacaténacué Dios tàì íiméeri iyú. ⁴ Cawinácaalí itàaníríca Dios yáapicha áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnaná itàacái, yáta ichàiniadéeríca íiwitáisewa Dios ìwali. Quéwa cawinácaalí icàlidéerícuéca pírí tàacáisi Dios inùmalícuése pitàacái iyú, yáta iyúudàacué pía píðàwinàidacaténá píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinícaténacué píiwitáise Dios ìwali, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵ Macáita péenacué idèniacaalí chàinisi itàanícáténá áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnaná itàacái, yá cayábaca casímáicáiná nuicáca yái pímanínacuéca càì. Quéwa cayába cachàiníwanái nuwàwa picàlidacaalícué tàacáisi Dios inùmalícuése péenánái itàacái iyúwa. Cayába cachàiníwanái yái picàlidáanacuéca tàacáisi Dios inùmalícuése péenánái itàacái iyúwa, íicha yái pitàanínacuéca áiba tàacáisi iyú, càmícaalícáwa nacái picàlidacué nalí càinácaalí íimáaná yái tàacáisi picàlidéerícuéca. Iwàwacutácué picàlidaca nalíni natàacái iyú, píyúudàacaténacué nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú, cachàinícaténá náiwitáise Dios ìwali. ⁶ Iná nuénánái nupáchiacaalícué pía, yá nutàanícaalícué pírí áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnaná itàacái, yá càmítacué píalía péemíaca càinácaalí íimáaná nùasu tàacáisi. Numànicaalí càì, néese nùasu tàacáisi càmíta iyúudàacué pía. Iná canéeríca iwèni meedá pírícuéni, yái nùasu tàacáisica. Quéwa nucàlidacaalícué píríni machacànírí iyú pitàacái iyú, yái tàacáisi Dios imàaquéeríca núalíaca ìwali, nucàlidacaalícué nacái pírí pitàacái iyúni càinácaalí íimáaná yái báisírí tàacáisica, nucàlidacaalícué nacái pírí tàacáisi Dios inùmalícuése pitàacái iyú, nuéwáidacaalícué pía nacái Dios ìwali, yásí nùasu tàacáisi iyúudàacuéca pía, yéewanápinacué peebáidaca Dios itàacái tàì íiméeri iyú.

⁷ Péemíacué comparación: Napùllacaalí flauta íwa nacáiri namànicaténá música, nanúacaalí arpa nacái, càmícaalí namàni música machacànírí iyú, néese áibanái càmíta náalía néemíaca cawinácaalí música íiwitáanáquéi càì namànica. ⁸ Néeni, nucàlidacué pírí áiba comparación ùwicái ìwali: Aibacaalí ipùllia trompeta imáidacaténá úwinái, càmícaalí ipùllia amaláwaca, néese càmíta náalíawa iwàwacutáaná nachùníaca nacáapisàíwa namànicaténá ùwicái. ⁹ Càitacué nacái pía: Càmícaalícué pitàaní pitàacái iyúwa péewáidacaténá wenàiwica amaléeri tàacáisi iyú náalíeríca néemíaca càinácaalí íimáaná, néese càmítacué náalía néemíaca píasu tàacáisi. ¡Yái tàacáisi picàlidéerícuéca nalí càmíta iyúudàapíná nía! ¹⁰ Báisírí iyúcata ìyaca madécaná íiwitáaná èeri mìnaná itàacái cháì èeri írícu. Nía nacái itàaníyéica càì náalíaca néemíacani, natàacáicáináni. ¹¹ Quéwa càmícaalí núalía

nuémìaca cànínacaalí tàacáisi íimáaná áiba wenàiwica icàlidéerica nulí, yásí nuínáidacawa ìwali áiba cáli néeséericani nùasu cáli íicha. Càita nacái íínáidacawa nùwali càmícáiná nùalía nuémìaca cànínacaalí itàacái íimáaná. ¹² Càita nacái pitàanicaalícué áiba tàacáisi iyú, càmíríca èeri mìnánái itàacái, yásí áibanái càmíta náalimá néemìaca cànínacaalí pìasu tàacáisi íimáaná, yá càmítacué piyúudàa nía. Iná piwàwacáinacué Dios imàacaca pírí chàinisi píibaidacaténacué irípiná cachàiníri iyú, yá pituíyacué Dios imàacáanápínacué pírí chàinisi yéewacaténacué piyúudàaca wenàiwica manuísíwata yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadàwinàidacaténá náiwitáisewa Dios ìwali, neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú.

¹³ Iná cawínacaalí wenàiwica Dios imàaquéerica irí chàinisi itàanícáténá áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnánái itàacái, iwàwacutá isutáca Dios íicha imàacáanápíná irí chàinisi icàlidacaténáni áibanái irí nataacái iyúwa cànínacaalí íimáaná yái tàacáisica. ¹⁴ Càita nacái núa: Espíritu Santo imàacacaalí nusutáca Dios íicha áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnánái itàacái, yá nusutáca Dios íicha manuísíwata, quéwa càmíta nùalíawa cànínacaalí nùasu tàacáisi íimáaná. Nutàanicaalí càì, yá càmíta nudé nuyúudàaca wenàiwica nùasu tàacáisi iyúwa. ¹⁵ Iná nucàlida pírí cànínacaalí numànínapínaca: Nusutápiná Dios íicha áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnánái itàacái, nucántàa nacái Dios irí tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnánái itàacái. Quéwa nusutápiná Dios íicha nacái wenàiwica itàacái iyú, nucántàa nacái Dios irí wenàiwica itàacái iyú. ¹⁶ Càita numànica yácáiná, wàacaalí cayábéeri Dios irí manuísíwata áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnánái itàacái, néese níái áibanái yéemièyéica wasàna càmicaalí náallíawa néemìacani yái tàacáisica, yá càmíta yáalimá abédanama náiwitáise wáapicha iyúwa wàaná Dios irí cayábéeri, càmícáiná náalía néemìacani, cànínacaalí íimáaná yái wasutéerica. ¹⁷ Cawàwanáta wàaca cayábéeri Dios irí cayábéeri iyú, quéwa áibanái wenàiwica íiwitáise càmíta idé idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú, neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú, càmícáiná náalía néemìaca cànínacaalí wàasu tàacáisi íimáaná. ¹⁸ Nùaca Dios irí cayábéeri nutàanicáiná Dios yáapicha cachàiníwanái píichacué canánama áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnánái itàacái, idècunitàcá nùyaca nulínáamitawa méetàucuta áibanái íicha nusutácaténá núawawa Dios íicha. ¹⁹ Quéwa culto irícu, nùyacaalí áibanái yèewi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yásí cayába cachàiníwanái núumacaalí cinco namanùbaca palabra nataacái iyú náalíerica néemìaca cànínacaalí íimáaná nuéwáidacaténá nía íicha yái núumáanáca diez mil namanùbaca palabra áiba tàacáisi iyú càmíríca náalía néemìaca cànínacaalí íimáaná.

²⁰ Píacué nuénánáica, picácué píínáidawa càide iyúwa sùmàì

íináidáanáwa càmiíyéi yáaliíwa cayába. Piyacué càide iyúwa sùmanái càmiíyéica yáaliíwa madécaná báawéeri ìwali. Quéwa píináidacuéwa cáaliácáiri iyú càide iyúwa béeyéi, píaliíacaténacué péemíaca yái núméricuécá pirí ìwali yái tàacáisi càmiíríca èeri mìnánái itàacáica. ²¹ Bàaluité profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalicuése. Dios ímacaté: “Nutàanípíná israelitanái yáapicha quéwa áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú. Nubànùapíná càmiíyéi israelitanái nacàlidacaténá tàacáisi nunùmalicuése israelitanái irí, quéwa éwita numànicáaníta càì, càicáaníta níái israelitaca càmita neebáidapíná nutàacáíwa”, íimaca Wacuèriná Dios. ²² Iná watàanícaalí áiba tàacáisi iyú, càmiíríca èeri mìnánái itàacái, yá càmita wáasáida Dios ichàini wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese wáasáidaca Dios ichàini áibanái irí càmiíyéica yeebáida Jesucristo ìwali. Quéwa wacàlidacaalí tàacáisi Dios inùmalicuése watàacái iyúwa, yá càmita wáasáida Dios ichàini áibanái irí càmiíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, néese wáasáidaca Dios ichàini wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²³ Néese culto írìcu, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, macáicaalícué pitàaníca áiba tàacáisi iyú càmiíríca èeri mìnánái itàacái iyú, yá cawàwanáta áiba wenàiwica iwàlùacawa càmiíríca yáaliíwa ìwali yái pimànínacuéca, áiba nacái càmiírí yeebáida Jesucristo itàacái. Yásí néemíacuéca písàna, yá náináidacawa máiwitáiséeyéicuéca pía macáita. ²⁴ Quéwa macáicaalícué picàlida tàacáisi Dios imàaquéerica pirí pitàacái iyúwa, yá nacái áibacaalí wenàiwica iwàlùacawa càmiíríca yáaliíwa ìwali yái pimànínacuéca, áiba nacái càmiíríca yeebáida Jesucristo itàacái, yásí nawàwalica nadéca namànica nabáyawanáwa, náaliíacáiná néemíaca macáita yái picàlidéericuéca, natàacái iyúcáináni. ²⁵ Iná néemíacáináni, yá náaliíacawa Dios iicáca náiwitáise, iyúwa náináidáanáwa nawàwalicuésewa ibàacanéri iyú áibanái íicha. Yásí nabàlùacawa nàululù ipùata iyúwa nàacaténá Dios icàaluíniná, nàacaténá nacái irí cayábéeri. Yá nacàlidapínacué píináwaná ìwali nacái Dios ìyáanácué píapicha báisírí iyú.

Háganlo todo decentemente y con orden

²⁶ Uwé, píacué nuénánáica, macái imanùbaca pimànicaalícué culto, abénaméeyéi péenácué icántàapíná salmos nàacaténá Dios irí cayábéeri, abénaméeyéi péenácué nacái yéewáida wenàiwica Dios itàacái iyú, áibanái péenácué nacái icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica náaliíacawa, áibanái péenácué itàníca áiba tàacáisi iyú, càmiíríca èeri mìnánái itàacái, áibanái péenácué nacái icàlidaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisica. Quéwa, píicácué píichawa cayába yéewanápiná macáita yái pimàníricuéca culto írìcu iyúudàaca wenàiwica nadàwináidacaténá náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú neebáidáanápiná Dios tàì íiméeri iyú, níái

yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁷ Natàanícaalí culto irìcu áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnanaí itàacái, pimàacacué pucháiba itàaníca, áibacaalí ìya, néese pimàacacué máisiba wenàiwica itàaníca abéerinamata. Iwàwacutá nacái áiba ìyaca néré píapichacué icàlidacaténacué pirí cànínacaalí ìmáaná, yái tàacáisi nacàlidéerica. ²⁸ Quéwa canácaalí áiba icàlidéeripinacué pitàacái iyúni, cànínacaalí ìmáaná yái tàacáisi áibanái iwàwéerica icàlidaca, iwàwacutá masànaca nía culto irìcu, ipíchaná natàaníca áiba tàacáisi iyú. Iwàwacutá natàaníca Dios yáapicha nàyacaalí nalínáamitawa méetàucuta áibanái íicha. ²⁹ Càita nacái nàyacaalí abénaméeyéi péenacué icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise, pimàacacué pucháibata itàaníca, áibacaalí ìya, néese pimàacacué máisiba wenàiwica itàaníca abéerinamata. Iwàwacutá áibanái yéemiacani yái nacàlidéerica, náináidacaténáwa cáalíacáiri iyú ìwali, yéewanápiná náalíacawa asáisi báisícaalí natàaníca Dios inùmaliçuise. ³⁰ Quéwa Dios imàacacaalí tàacáisi áiba wenàiwica irí yáawinéericawa néré, yásí yái idàbáanéeri wenàiwicaca iwàwacutá yáawinacawa imàacacaténá áiba icàlidaca nacái nalíni. ³¹ Càita píacué macáita icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise, píalimacué picàlidacani abéerinamata yéewanápiná macáita néemiaca cànínacaalí tàacáisi Dios imàaqueerica píalíacawa, nachàiniadacaténá nawàwawa. ³² Cawinácaalí icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise náalimá masànaca namànica nàwawa ìyacaalí áiba iwàwéerica icàlidaca tàacáisi Dios imàaqueerica irí. ³³ Càita iwàwacutácué pimànica culto càmicáiná Dios ibatàa macáita nacàlidaca tàacáisi macáita namanùbaca iyúwa, néese imàaca natàaníca abéerinamata. Càmita iwàwa wamànica culto canéerica iwèni iyúwa máiwitáiséeyéi. Iwàwacutácué pimànica nacái càide iyúwa macáita Dios yàasu wenàiwica imàníiná, níara áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. ³⁴ Iná iwàwacutá masànaca inanái culto irìcu. Canáca yéewaná inanái itàaníca culto irìcu. Néese iwàwacutá nàaca nàacawéeri ìmíétacanáwa, neebáida nacái itàacái, càide iyúwa Dios itàacái ìmáaná profeta Moisés itànèericaté. ³⁵ Néeni, inanái nawàwacaalí náalíacawa wawàsi ìwali, iwàwacutá nasutáca néemiawa nàacawéeriwa nacapèe néenitawa, báawacáiná inanái itàaníca culto irìcu.

³⁶ Piwàwalicué Dios itàacái càmírica píapicha idàbatéwa. Càmitacué nacái pía abéta yeebáidani. Iná iwàwacutácué peebáidaca càide iyúwa Dios itàacái ìmáaná. ³⁷ Báisícaalícué píalimá picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí, càita nacái báisícaalícué Espíritu Santo imàacacaté pirí chàinisi cáalíacáicaténacué pía, yásí píalíacuéwa Wáiwacali ichùullacaté nutànàanápinacué pirí yái tàacásica. Iná iwàwacutácué peebáidacani. ³⁸ Quéwa nàyacaalí abénaméeyéi càmíiyéica iicá nàasu tàacáisi iyúwa Wáiwacali itàacái, picácué péemia nalí,

càmícaíná natàaní báisíiri iyú Dios inùmalìcuíse.

³⁹ Iná nuénánái, pituíyàacué Dios imàacáanápínacué piri chàinisi picàlidacaténá tàacáisi inùmalìcuíse. Picácué pimáisanà áibanái itàaníca áiba tàacáisi iyú cà mírica èri mìnánái itàacái. ⁴⁰ Quéwa iwàwacutácué pimànica macáita machacàníiri iyú culto irìcu, pimàacacué wenàiwica icàlidaca tàacáisi abéerinamata, áiba itàaní áiba yáamíse.

15

La resurrección de Cristo

¹ Siúcade píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidacuéca piri àniwa piwàwalicaténáni yái tàacáisica nucàlidéericatécué piri, yái tàacáisi ímérica Cristo iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yácata tàacáisi peebáidéericatécué, siùca nacáide peebáidacuéca pìyacani tàì íméri iyú. ² Yásí Cristo iwasàacué píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha peebáidacaalícué mamáalàacata yái tàacáisi nucàlidéericatécué piri, báisícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái.

³ Quéechaté nucàlidacuéca piri yái tàacáisi cachàiníiri náicha canánama càide iyúwaté Cristo yéewáidáaná núa. Nucàlidacatécué piri Cristo yéetacatéwa wáichawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profetanái itànèericaté. ⁴ Nucàlidacatécué piri nacái nabàllacaté Cristo càliculli irìculé, quéwa imichàacatéwa yéetacáisi ícha máisiba èri irìcu càide iyúwaté ímáaná nacái Dios itàacái profetanái itànèericaté. ⁵ Nucàlidacatécué piri nacái Cristo imàacacaté yáawawa Pedro iicácani, néese imàacacaté yáawawa naicácani, níái doce namanùbaca apóstolca, Cristo ibànuèyéicaté nacàlidacaténá itàacái. ⁶ Néeseté Cristo imàacaca yáawawa naicácani, áibanái quinientos ichàbaníiséeyéica yeebáidéeyéica itàacái. Yá batéwa macáita néená iyaca siúcade nutànàacaalíca yái cuyàlutaca, quéwa abénaméeyéi néená nadéca néetácawa. ⁷ Néeseté Cristo imàacaca yáawawa iméeréri iicácani, yái Santiagoca, néeseté macáita apóstolnái naicacaté Cristo nacái.

⁸ Néeseté idécanáami imàacaca yáawawa macái áibanái iicácani, yaté átata imàacaca nacái yáawawa nuicácani. Iná nuicáca núawawa càiride iyúwa sùmài cà míricáwa imusúawa yàasu èri irìcuwa, máinicáinaté námíseca Wáiwacali imáidaca núa ibànùacaténá núa iyúwa apóstol. ⁹ Núacata cà míri cachàini náicha canánama níái apóstolca, Wáiwacali ibànuèyéica nacàlidacaténá iináwaná. Canacaté yéewaná núumaca nùwaliwa apóstolca núa nupìadáidacáinaté Dios yàasu wenàiwica, nùuwichàidacaténaté nía, níái yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. ¹⁰ Quéwa Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníiri

iyú imáidáanápinaté núa yéewanápinaté apóstolca núa, éwita nuuwichàidacáanítaté yàasu wenàiwica manuísíwata. Yá càmita caná iwèni yái imáidáanáca núa, nuíbaidacáiná irípiná cachàiniwanái macái áibanái apóstol ícha. Quéwa càmita càì numànica nuchàini iyúwa, néese Dios yái imàníríca nulí cayábéeri mawèníri iyú, yácata iyúudèerica núa. ¹¹ Quéwa éwita wáibaidacáaníta Dios irípiná, níái áibanái apóstol, núa nacái, càicáaníta ìyaca áiba wawàsi cachàiníri wáicha canánama, yácata yái tàacáisi wacàlidéericuéca pirí, yái tàacáisi peebáidéericatécué nacái.

La resurrección de los muertos

¹² Wadéca wacàlidacuéca pirí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi ícha, quéwa abénaméeyéi péenacué náimaca càmítasa wenàiwicanái imichàawa yéetácáisi ícha. Báawéeriquéi nacàlidáanáca càiri cachìwéeri tàacáisi. ¹³ Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese iwàwacutá nacái wáimaca càmítaté báisi Cristo imichàacawatá. ¹⁴ Néese, càmicaalíté báisi Cristo imichàawatá, yá canéerica iwènitáni yái tàacáisica wacàlidéerica. Yá nacái canéerica iwèni meedáni yái peebáidáanáca Jesucristo itàacáitá. ¹⁵ Quéwa ìyaca áiba wawàsi báawéeri yáwanái: Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese àta wía apóstolca wadéca wacàlidaca wachìwawa Dios ìwalítá, wacàlidacáiná Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi ícha. Quéwa càmicaalípiná Dios imichàida yéetéeyéimiwatá, néese iwàwacutá wacàlidaca càmítaté Dios imichàida Cristotá. ¹⁶ Yácáiná càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawatá, néese càmítaté báisi nacái Cristo imichàawatá. ¹⁷ Càmicaalí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi íchatá, néese iwàwacutá canéerica iwèni meedátáni yái peebáidáanácuéca Cristo itàacái, yá pìyacuéca mamáalàacata pibáyawaná yáapichawatá. ¹⁸ Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese áibanái yeebáidéeyéimicaté Cristo itàacái ipíchawáiseté néetácawa nadéca náucaçawa Dios íchatá. ¹⁹ Wadéca wawènúadaca wáiwitáisewa ícha macáita yái èeri írìcuíríca, weebáidáanápiná Cristo itàacái wacúanápiná cayábéeri èerica yàanèripináca, wáalíacáináwa wamichàanápináwa yéetácáisi ícha. Iná càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, yá wadéca weebáidaca cachìwéeri tàacáisitá, iwàwacutá nacái áibanái iicáca wía càiyéide iyúwa yùuwichèeyéiwa catúulécanéeri iyú cachàini áibanái ícha canánama.

²⁰ ¡Quéwa Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi ícha báisíri iyú! Yácata yái idábáanéericaté imichàacawa yéetácáisi ícha càmíripiná quirínama yéetácawa àniwa. Càita nacái yácata Cristo idábáanéerica wamanúbacanái yéénaca, wía

manùbéeyéica imichèeyéipinácawa yéetácáisi ícha càide iyúwa bànacalé imusúacaalíwa cáli irìcuíse wenàiwica yeedácáténá iyacaná manùba. ²¹ Bàaluité wàawirimi Adán, yái idàbàanéericaté wenàiwica, imànicaté ibáyawanáwa, ínáté yéetácáisi iwàlùacatéwa irìculé èriquéi. Néese Cristo imànicaté cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa idéca iwàlùacawa aléi èeri irìculé yái wamichàanápínácawa yéetácáisi ícha. ²² Macáita wía Adán itaquénáinámi wétápinácawa wadèniacáiná wàawirimi Adán íiwitáise cabáyawanéeriwa. Càide iyúwa macáita wía wadèniáná abéeri wàawirimi, yái Adánca, càita nacái wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha wamichàapínácawa yéetácáisi ícha wadèniacáiná wacáuca wàlisàíwa cà míri imáalàawa. ²³ Quéwa Dios idéca ínáidacawa imàacáanápíná wamichàacawa yéetácáisi ícha Cristo yámíse: Quéchatécáwa Cristo imichàacatéwa càide iyúwa idàbàanéeri needáca iyacanásica nabànacale íchawa. Néese Cristo yàanàapíná àniwa, yásí macáita wamichàapínácawa, wía yàasu wenàiwicaca. ²⁴ Néese èeri imáalàacaalípináwa, yásí Cristo imáalàida nachàini, macái èeri mìnáná icuèrinánáica, demonio íiwacanánáí nacái. Néese idécanáami Cristo imànica macáita càide iyúwa Dios ichùulianáni, yásí Cristo yèepùadapíná macáita Yáaniri Dios iríwa àniwa, Dios icùacaténá macáita. ²⁵ Iwàwacutácáiná Cristo icùaca macáita siúcáise de idécunitàaca Dios imawèniadaca macáita Cristo yùuwidenái. ²⁶ Yái wàuwide namáalàidáanáca canánama, yácata yái yéetácáisica; yá Dios imawèniadéeripíná, imáalàidapíná nacái yéetácáisi, iwasàapínácaalí wía yéetácáisi ícha. ²⁷ Dios idéca imàcaca Cristo icùaca macáita, íná yéewa wáalíaca iyaca abéerita cà mírica Cristo ichùulla, yái Yáaniricawa yái Diosca. ²⁸ Aibaalípiná idécanáami Dios imawèniadaca macáita Cristo yùuwidenái, néese Cristo, yái Dios Iirica, imàacapíná yáawawa Dios irí, imànicaténá càiripínáta càide iyúwa Dios ichùulianá, yái imàaquéericaté Cristo icùaca macáita. Yásí Dios icùaca macáita càiripínáta, macáita yái iyéerica.

²⁹ Néese abénaméeyéi péenácué nadéca neebáidaca Jesucristo itàacái, nawàwacáiná nadèniaca nacáuca wà míri imáalàawa áiba èeriwa néenánáimi yáapichawa, níara yéetéeyéimicawa yebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Yá nadéca nabautizácawa náasáidacaténá nàyanápíná àniwa néenánáimi yáapichawa áiba èeriwa. Quéwa càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese canéerica iwèni meedátáni, yái wenàiwicanáí ibautizáanácawa nàwalíná. ³⁰ Néeni càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íchatá, néese canéerica iwènitáni wèpunícaalíwa wacàlidacaténá Jesucristo iináwaná íwali áibalé nawàwacataléca nanúaca wía macái èeri imanùbaca. ³¹ Báisíta nuénánáí, áibanáí iwàwaca inúaca núa

macái èeri imanùbaca; càita nacái báisíta máini casíimáica nuicácuéca pía peebáidacáinacué Wáiwacali Jesucristo itàacái. ³² Chá nacái Efeso iyacàlená irìcu nawàwacaté nanúaca núa, níai áibanái càmíiyéica yeebáida, caluéyéi cuwèesi nacáiyéi íiwitáise, iwàwéyecaté imàdáidaca nuèwi. Quéwa càmicaalípiná yéetéyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, yá canéerica iwèni meedátáni yái nùuwichàanácawa Wáiwacali irípiná. Piicácué píichawa cawinácaalí càmíiyéica yeebáida yéetéyéimiwa imichàanápínáwa, náimacáiná càiri cachìwéeri tàacáisi: “Wàacué wayáaca wayáacaléwa cadénama, wàira nacái manuí, táwìchacáiná wéetápinácawa, néese canáca wía, canáca nacái yùuwichàidéeripiná wíawa wabáyawaná ìwalíise”, náimaca.

³³ Picácué pimàaca nachìwáidaca pía, néese piacuéwa náicha, càide iyúwa áiba tàacáisi íimáaná cáaliacáiri iyú: “Wamàacacaalí báawéyéi íiwitáise yàacawéeridaca wía, yásí namáalàidaca wáicha wáiwitáise cayábéeri”, íimaca. ³⁴ Pìwènúadacué píiwitáisewa báawéeri íicha píináidacaténácuéwa cáiwitáiseeri iyú càide iyúwacué iwàwacutáaná pìyaca machacàníiri iyú; yá picácué pimàni quirínama pibáyawanáwa. Càì nùumacué pìri báicaténácué pía, nùaliacáináwa abénaméeyéicué pèewi càmitàacáwa náalía Dios ìwali báisíiri iyú.

Cómo resucitarán los muertos

³⁵ Abénaméeyéi péenácué càmita neebáida yéetéyéimiwa imichàanápínáwa yéetácáisi íicha, íná namànica naquíniwa ìwali, yá náimaca: “Càmita náalimá nacáucàacawa, níai yéetéyéimicawa. ¿Càirínásica chéecáisi íiwitáaná iyú namusúapínáwa càliculli irìcuíse?” càì náimaca naicáanica. ³⁶ ¡Natàanicáita máiwitáiseeri iyú meedá! Péemlacué comparación: Wabànacaalí bànacalé íimi cáli irìculé, néese bànacalé íimi iwàwacutá ìyaca càiride iyúwa yéetéerimiwa yéewanápiná ìyaca yái bànacaléca. ³⁷ Yái íimi wabànéerica, càmíirita íimi yái imusuéricawa cáli irìcuíse. Wabànacáita bànacalé íimi, cawàwanáta trigo ituíná íimi, càmicaalí áiba bànacalé íimi nacái. ³⁸ Yái ibaquéricawa Dios yàa iicacánáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Macái bànacalé íimi íiwitáaná, Dios idéca imàacaca idèniaca bànacalé iicacánáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁹ Càita nacái iinási càmita abédanamani. Wía èeri mìnánáica wadèniaca waináwa áiba íiwitáanáta. Cuwèsináí nadèniaca nacái naináwa áibata. Cuìpíra iiná, áiba íiwitáanáta nacái. Cubái iiná, áiba íiwitáanáta nacái. ⁴⁰ Càita nacái níara ìyéeyéica chènuniré nadèniaca naináwa áibata íicha yái naináca macáita níai ìyéeyéica cháí èeri irìcu. Quéwa chènuníiséeyéi áibata nadèniaca cayábéeri naicacánáwa èeri irìcuíyéi íicha, yácáiná chènuníiséeyéi iináca icànaca mèlumèluíri iyú. ⁴¹ Càita nacái níai ìyéeyéica capìraléeri cáli íinata. Nadèniaca

nacamaláwa áibata. Néese èeri udèniaca ucamaláwa áibata. Néese quèeri udèniaca ucamaláwa áibata. Néese dùlupùta nadèniaca nacamaláwa áibata. Nía nacái dùlupùtaca nadèniaca nacamaláwa méetàucunamata náichawáaca. Càita ímaca comparaciõna.

⁴² Càipiná nacái namichàacawa níai yéetéeyéimicawa. Idécanáami nabàliaca wainámi cáli iriculé, yá wainámi ibadápinácawa, quéwa wainá imichèeripinácawa yéetácáisi íicha, càmirita yéewa ibadáca. ⁴³ Yá nabàliaca wainámi càliculli iriculé, chéecáisi báawéeri iicacánáwa, néese wainá icáuquèeripinácawa icànapiná mèlumèluíri iyú, cayábéeri iicacánáwa. Nabàliaca wainámi machawàaquéri néese cachàinipinacani yái waináca imichèeripinácawa càliculli íicha. ⁴⁴ Nabàliaca wainámi, cháí èeri iricúrica, néese wainá chènuníséeri imichàapinácawa, iyacáiná wainá èeri iricúri, càita nacái iyaca wainá chènuníséeri.

⁴⁵ Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “Idécanáamité Dios imànica wàawirimi Adán iiná, yái idàbàanéericaté wenàiwicaca, yaté Dios cáucaté imànica Adán iyacaténaté cháí èeri iricu iyúwa èeri mìnali”, ímaca yái Dios itàacáica. Quéwa máini cachànica Cristo íiwitáise Adán íicha, yácáiná idécanáamité Cristo yéetácawa, yaté imichàacatéwa yéetácáisi íicha yàacaténá wacáuca càmiri imáalàawa. ⁴⁶ Siùca càmita wadènia chènuníséeri iicacánáwa idècunitàacá wàyaca cháí èeri iricu. Wadèniaca èeri iricúri iicacánáwa quéechacáwa, néese piná wadèniaca chènuníséeri iicacánáwa. ⁴⁷ Dios imànicaté cáli ichùmalé wàawirimi Adán iyú, yái asiali idàbàanéerimica. Yaté èeri mìnalicani, yái Adánca. Néeseté Cristo yàanàaca, yaté chènuníséericani. ⁴⁸ Wíia iyéeyéica cháí èeri iricu, wadèniaca waináwa cháí èeri iricúrica càide iyúwaté yái asiali iiná Dios idàbéericaté cáli ichùmalé íicha asialipiná, yái wàawirimi Adánca. Néese, weebáidacaalí Cristo itàacái wàyacaténá chènuniré, yási wadèniapiná waináwa chènuníséeri càide iyúwa Cristo iyáaná, yái chènuníséerica.

⁴⁹ Càide iyúwacué wadèniáná iicacánáwa yái wàawirimi Adán Dios idàbéericaté cáli ichùmalé íicha asialipiná, càita nacái wadèniapiná iicacánáwa yái Cristo yàanèericaté chènuníise.

⁵⁰ Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca piri áiba wawàsi: Yái wainá idènièrica íiranáwa cháí èeri iricu càmiripiná yéewa iwàlùacawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita, wainá imáalàacáináwa áiba èeriwa. Iná càmita yáalimá iwàlùacawa néré càmicatalépináca imáalàawa. ⁵¹ Quéwacué nuwàwa píalíacawa áiba wawàsi Dios ibèericaté wenàiwicanái íicha, quéwa siùcade imàacaca wáalíacawa. Wíia yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wéetápináwa canánama, quéwa Dios iwènúadapiná wíawa macáita wàlisanacaténá waicacánáwa.

⁵² Wéemìapiná trompeta isàna, yáí trompeta namáalàidáanáca canánama, yásí abéericúseta Dios iwàlìsàidapiná waináwa ráunamáita càide iyúwa bàli ímacaalí watuí. Yácáiná wéemìapiná trompeta isàna, yásí namichàacawa càliculì irìcuìse macáí yéetéyémicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacáí. Namichàapínacawa yéetácáisi íicha nainá wàlìsàì yáapichawa, càmiíyéipiná yèepúa yéetácawa quirínama. Yásí wíaca nacáí cáuyéica Dios iwènúadapiná wíawa wàlìsanácaténá waicácanáwa. ⁵³ Yácáiná wainá èeri irìcuírìca càmita yéewa ìyaca càiripináta, íná iwàwacutá Dios iwàlìsàidaca wainá wadèniacaténá waináwa wàlìsàì càmiíri imáalàawa. ⁵⁴ Néese idécanáami Dios iwàlìsàidaca wainá, wadèniacaténá waináwa wàlìsàì càmiíri imáalàawa, yásí wàyapiná càiwade iyúwaté profetanáí itànàanáté Dios itàacáí bàaluité. Náimaca: “Yáí yéetácáisi idéca imáalàacawa. Dios idéca imáalàidaca wáichani, yáí wàuwideca yéetácáisica. ⁵⁵ Pía yéetácáisi, càmita quirínama yéewa pimawèniadaca wía. Pía càliculì, càmita quirínama yéewa piùwichàidaca wía, canácáiná quirínama píiwi”, càipiná wáimaca. ⁵⁶ Yáí wabáyawanáca ìyaca càide iyúwa yéetácáisi íiwica, yácáiná wabáyawaná ìwalìise, iwàwacutácaté wéetáanápínacawa méetàuculé Dios íicha càiripináta. Yá nacáí yáí tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí càicanide iyúwa idéca nacáicaalí yàaca wabáyawaná ichàini, wíacáiná wáalíacaalítéwa càinácaalí wawàsi Dios imáisanieri wamànica, néese máiníté cachàiníwanáí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. ⁵⁷ Quéwa Wáiwacali Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, íná idéca iwasàaca wía íicha yáí wéetáanápínacawa méetàuculé Dios íicha càiripináta; càita nacáí Wáiwacali Jesucristo yéetáaná ìwalìise, Dios iyúudàaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri!

⁵⁸ Iná piacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, cachàinicué píiwitáise, píibaidacué mamáalàacata Wáiwacali irípiná cachàiníwanáí, píalíacáinácuéwa cawèníricani, yáí píibaidéericuéca Wáiwacali ichàini iyú.

16

La colecta para los hermanos

¹ Siúcade nucàlidacué pirí ìwali yáí ofrenda pìwacáidéripínacuéca pibànùacaténacué plata iyúwa ofrenda catúlécanéyeyí irí, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí. Pìwacáidacué ofrenda càide iyúwa nucàlidáanáté nalí áibanáí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli íinatéeyéica ìyaca. ² Domingo imanùbaca semana ìwali, macáitacué pía canánama

iwàwacutácué pìwacáidaca yéená yái plata peedéericuéca piriwa. Yá picùacué méetàucutani. Iná nùanàpinácaalí néré, càmitacué iwàwacutá pimichàidaca plata picùacaalícué méetàucutani semana imanùbaca. ³ Néese nùanàpinácaalí néré, yásí nubànùaca wenàiwica natécaténá plata Jerusalén iyacàlená nérépiná, cawinácaalí wenàiwica peedéeyéicuéca pèewísewa natécaténá piasu ofrenda néré. Yá nubànùapiná náapicha cuyàluta nalí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu, nataìdacaténá nía cayába níái péenácuéca pibànuyéipínácuéca néré. ⁴ Nuínáidacaalíwa cayábaca nùacaalíwa nacái, yásí nàacawa núapicha.

Planes de viaje de Pablo

⁵ Nùapínácuéwa pìatalé, yá iwàwacutá nuchàbaca Macedonia yàasu cáli néenibàa. Nudécanáami nuchàbacawa néenibàa, yá nùanàpinácué pìyacàle néréwa Corinto iyacàlená néré. ⁶ Cawàwanátacué nupáchiaca píawa achúma èerita, càmicaalí càì, yá nùapínácué píapichawa unìabépinama. Néese píalimápinácué piyúudàaca núa nùwacáidacaténá wawàsi numàluwepináwa alénácaalí iwàwacutápiná nùacawa. ⁷ Càmitacué nuwàwa nupáchiaca pía maléená èeri meedá, néese nuwàwacuéca nùyaca píapicha madécaná èeri Wáiwacali imàacacaalícué nùyaca píapicha. ⁸ Quéwa nuyamáapínácaawa cháì Efeso iyacàlená irìcu àta judiónái imànicatalépináta nàasu cultowa ípidenérica Pentecostés. ⁹ Nuwàwa nuyamáacawa quirítacáwa cháì, nàyacáiná madécaná wenàiwica iwàwéeyéica yémìaca Jesucristo iináwaná ìwali, iná nuíbaidacáwaca cháì Wáiwacali irípiná, éwita nàyacáaníta nacái madécaná wàuwideca, càmiíyéica iwàwa nuéwáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú.

¹⁰ Timoteo yàanàacaalícué pìatalé, pitàidacué cayábani casímáicaténá iwàwa píapichacuéwa. Pimànicué irí cayábèeri íbaidacáiná Wáiwacali irípiná càide iyúwa núa. ¹¹ Iná piicácué píichawa cayába ipíchaná abèeri péenácué caná iwèni iicáca Timoteo. Néese piyúudàacué Timoteo yàasu àyapu ìwali yàanápináwa matuìbanáiri iyú nùatalé, nucùacáiná yàanàaca náapicha níara áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹² Néeni, nudéca nusutáca wawàsi manuísíwata wéenasàiri Apolos ícha yàanápinácué ipáchiaca pía áibanái wéenanái yáapicha. Quéwa siùca càmitàacáwa iwàwa yàacawa. Néesecáwa ipáchiapínácué píawa idèniacatáita wawàsi.

Saludos finales

¹³ Piicácué píichawa cayába. Peebáidacué Jesucristo itàacái tàì íméeri iyú mamáalàacata. Picácué cáalu pía, néese píináidacuéwa cáiwitáiséeri iyú càide iyúwa béeyéi asianái.

¹⁴ Macáita yái pimàníricuéca, pimànicué cáininéeri iyúni, piyúdàacaténácué áibanái.

¹⁵ Siúcade piácué nuénánáica, píaliácué naináwaná ìwali níara Estéfanas yéénánáica iyéeyéicuéca píapicha. Níacata idàbáanéeyéicaté yeebáidaca Jesucristo itàacái Acaya yàasu cáli íinata. Yá nadéca namàacaca níawawa Dios irí nayúudàacaténácué píá, piácué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁶ Nuwàwacué pimànica càide iyúwa nàalàanácué píá, níái Estéfanas yéénánáica, cawinácaalí nacái inacáiyéica iyúudèeyéica wenàiwica, líbaidéeyéica nacái Wáiwacali irípiná.

¹⁷ Casímáica nuwàwa níacáiná áibanái péenácué nadéca nàanàaca nùatalé, níái Estéfanas, Fortunato nacái, Acaico nacái. Nadéca namànica nulí cayábéeri càmiríricué píalimá pimànica canácáinácué píá núapicha. ¹⁸ Nadéca nachàiniadacuéca píwàwa, nuwàwa nacái. Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéri iyú macái wenàiwica iyéeyéica càide iyúwa nàyáaná.

¹⁹ Nawàwalicué píá níái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca cháí Asia yàasu cáli íinata, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái Aquila, úái nacái yàacawéetúaca Prisca nawàwalicué píá manuísíwata Wáiwacali íipidená ìwali, náapicha macáita ìwacáidáyaquéeyéicawa nacapèe irícu namànicaténá culto. ²⁰ Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cháí nawàwalicué píá. Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú.

²¹ Núa Pablo nutànàacué píri yái achúméerína tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué píá.

²² Aibanáicaalí càmita cáininá iicáca Wáiwacali Jesucristo, Dios yùuwichàidapiná níawa. ¡Píá, Wáiwacali, píawa síisaara caquialéta!

²³ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha píripinácué imànínápinácué píri cayábéeri mawèníri iyú. ²⁴ Nuwàwalicué píá manuísíwata cáininácáiná nuicácuéca píá Cristo Jesús ìwalíse.

2 CORINTIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, Jesucristo imáidéericaté yàasu apóstolcatená núa ibànùacaténá núa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Núa Pablo, Timoteo yáapicha, yái wéenásàiri yeebáidéerica Jesucristo itàacái, wawàwalicué pía. Nubànùacué pirí cuyàluta, píacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa Corinto iyacàlená irícu, píacué nacái Dios yàasu wenàiwica iyéeyéica macái Acaya yàasu cáli ínata. ² Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínapínácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, namàacáanápinácué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Sufrimientos de Pablo

³ Wàacué cayábéeri Dios irí, yái Wáiwacali Jesucristo Icuèriná Diosca, Yáaniri nacái, yácáiná yái Diosca, yácata Wáaniri iiquéerica watúulécaná, ichàiniadéerica nacái wáiwitáise macái èerita achúmacaalí wawàwa. ⁴ Macái imanùbaca wàuwichàacaalíwa, yásí Dios ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa, cawinácaalí yùuwichèeyéicawa. Yá wachàiniadaca nawàwa càide iyúwa Dios ichàiniadáaná wawàwa. ⁵ Wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa yácáiná éwita iwàwacutácáaná wàuwichàacawa manuísíwata Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, càicáaná Cristo ichàiniadaca wawàwa manuísíwata nacái yéewacaténá wàidenlaca wàuwichàanáwa. ⁶ Siùcade wía apóstolca wàuwichàacawa wacàlidacáinácué pirí Jesucristo iináwaná iwali yéewacaténácué ichàiniadaca piwàwa, iwasàacaténácué pía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Quéwa Dios idéca ichàiniadaca wawàwa, wía apóstolca, yéewacaténá wachàiniadacuéca piwàwa, píalíacaténácué nacáiwa Dios iyúudàanápinácué pìidenlaca piùwichàanáwa piùwichàapínácaalíwa càide iyúwa wàuwichàanáwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. ⁷ Manuíca wáináidacawa wawàwawa piwalicué píalimáanápinácué pìidenlaca piùwichàanáwa Cristo irípiná, wáalíacáináwa càide iyúwa piùwichàanácuéwa wáapicha Cristo irípiná, càita nacái Dios ichàiniadacué piwàwa siùcade càide iyúwa ichàiniadáaná wawàwa.

⁸ Píacué wéenánáica, wawàwacuéca piwàwalica wàuwichàacatéwa manuísíwata Asia yàasu cáli ínata. Máinícáináaté càulenéerica yái wàuwichàanácaawa, yáté càmita wáalimá wàidenlaca quirínamani wachàini iyúwa. Yáté wayúunáidaca wéetáanápinácatéwa néré. ⁹ Wía apóstolca

waicácaté wíawawa càide iyúwa nacháawèyeyéi nanuéyéipiná. Quéwa cayábacaté walíni yái wàuwichàanácawa, wéewáidacáinatéwa càminápiná wáibàa wawàwawa wachàini iwéréwa, néese Dios iwérépiná wáibàaca wawàwawa yái Dios icáucàidéerica wenàiwica yéetácáisi ícha. ¹⁰ Dios iwasàcaté wía ícha yái wéetáanápinácatéwa máini báawéeri iyú, wía apóstolca. Iwasàaca nacái wía mamáalàacata siücade. Manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali iwasàanápiná wíawa madécaná yàawiría. ¹¹ Quéwa iwàwacutácué piyúudàaca wía pisutácué Dios ícha walípiná. Manùbéeyéicalí isutá Dios ícha walípiná, yásí manùbéeyéi nàapiná nacái Dios irí cayábéeri icùacáiná wía cayábéeri iyú.

Por qué no fue Pablo a Corinto

¹² Iyaca áiba wawàsi isíimáidéerica wawàwa, wía apóstolca, yái wáalíanácawa wawàwalícuísewa wadéca wàyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa cháí èeri irícu machìwéeri iyú nacái Dios íicá, yá máini càì wàyacaté wàyacaalítécué píapicha. Càmitaté càì wàyaca wáalíacái iyúwa, néese Dios imànicaté walí cayábéeri mawèníri iyú iyúudàacaté wía wàyáanápináté càì pèewibàa. ¹³⁻¹⁴ Macái wàasu cuyàluta irícu watànèericuéca pirí, wacàlidacué piríni machacàníri iyú, machìwéeri iyú nacái, piléecaténácué péemìawani màulenéri iyú càinácaalí íimáaná. Nuwàwacué macáita manuíca píináidaca piwàwawa nùwali, càide iyúwa batéwa macáitacué píináidáanáwa nùwali siücade. Càitacué nuwàwa píináidacawa yéewanápiná casímáica wawàwa macáita. Yáalimápinácué casímáica piwàwa wàwali, wía apóstolca, ìwalíise yái wéewáidáanacatécué pía, càide iyúwa yáalimáanápiná casímáica wawàwa pìwalícué néenialípiná Wáiwacali Jesús yàanàacaalí àniwa.

¹⁵ Manuícaté nuínáidacawa nuwàwawa pìwalícué, casímáinácué pía núapicha, íná quéechatécáwa nuínáidacatéwa nupáchianápinácué pía pucháibàawiría nuyúudàacaténácué pía. ¹⁶ Quéechatécáwa nuwàwacatécué nupáchíaca pía nuèpunícaalítéwa Macedonia yàasu cáli nérépiná. Nuwàwacaté nacái nupáchíacuéca pía àniwa nuèpùacaalítéwa Macedonia yàasu cáli néese. Càité nuwàwacatécué piyúudàaca núa nùanápinátéwa Judea yàasu cáli nérépiná. ¹⁷ Néese càmitaté núa pìatalécué càide iyúwaté nucàlidáanácué piríni. Quéwa picácué píináidawa càmitaté nuínáidawa cáimiétacanéri iyú. Picácué píináidawa nutàaníca càide iyúwa èeri mìnali pucháibéeri íiwitáise, íiméerica “báisíta” inùma iyúwa quéwa íináidacáitawa iwàwalícuísewa “càmita”. ¹⁸ ¡Càmíirita pucháiba íiwitáise núaquéi! Dios yáalíacawa watàanínácuéca pirí báisiiri iyú, càita nacái càmitacué wáima pirí “báisíta” wáináidacaalíwa wawàwalícuísewa “càmita”. ¹⁹ Núa Pablo,

yá nacái Silvano, áibaalí ípidenéeri Silas, yá nacái Timoteo, wadéca wacàlidacuéca piri Cristo Jesús iináwaná ìwali, yái Dios Iirica. Càmita pucháibéeri íiwitáise yái Cristo Jesúsca. Cristo càmita íima “báísíta” íináidacaalíwa iwàwallcuísewa “càmita”, néese yái Cristo càicanide iyúwa Dios yàasu tàacáisi íiméerica “báísíta”, Cristo icàlidacáiná macáita báisíiri iyú, imàni nacái càide iyúwa ímáaná. ²⁰ Cristo idéca imànica macáita càide iyúwaté Dios icàlidáanáté ìwali. Iná macái imanùbaca wàacaalí Dios iri cayábéeri, yá wáimaca “Amén”, Cristo Jesús ìwalíise, ímáanáca “báísíta”, weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái. ²¹ Yái Diosca, yácata ichàiniadéerica wía apóstolca, píacué nacái ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Cristo íicha. Dios idéca ibàlùadaca wía yàasunáipináwa, wáibaidáanápíná iri. ²² Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwalliculé, íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani Dios yàasunáica wía, wáalíaca nacáíwa Dios imànínápíná walí macáita yái cayábéerica icàlidéericaté walí ìwali.

²³ Quéwa éwitaté nucàlidacáanítacué piri nùanàanápínaté pìyacàle Corinto néré nupáchiacaténácué pía, càicáaníta càmítaté nùawa néré. Siùcade nuwàwaca nucàlidacuéca píriní cáná yéewaná càmítaté nùawa néré. Nucàlidacué píriní Dios yéemìapíná: Càmitaté nuwàwa nùuwichàidacuéca pía cachàiníiri iyú pibáyawaná ìwalísewa ipíchanácué máiní achúmaca piwàwa nùwalíise. Inaté nuínáidacawa cawàwanáta cayábáwanái píricuèni càmicaalípinaté nùawa pìatalé ráunamáita. ²⁴ Wía apóstolca, wáalíacawa peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, íná càmita wawàwa wachùullacuéca pía cachàiníiri iyú peebáidáanápínácué càide iyúwa iwàwacutáanácué peebáidaca. Néese wawàwacáitacué wayúudàaca pía casímáicaténácué piwàwa.

2

¹ Inaté nuínáidacawa càmlínápínátécué nupáchiaca pía caquialéta àniwa ipíchanácué máiní achúmaca piwàwa báawanama. Nùacaalítéwa pìatalécué ipíchawáiseté piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná íichawatá, yá iwàwacutácaté nùuwichàidacuéca pía cachàiníiri iyútá. ² Máinícaalícué achúmaca numànica piwàwa, néese càmítacué yéewa wasímáidáyacacawa. ³ Inaté càmítacué nupáchia pía, néeseté nubànùacuéca piri cuyàluta, pichùnìacaténácué wawàsi ipíchawáise nùanàaca pìatalécué, càmicaínaté nuwàwa nùacawa néré achúmacaténá nuwàwa pìwalicué, yácáiná nuwàwacué casímáica pimànica nuwàwa. Manuícaté nuínáidacawa nuwàwawa nacái pìwalicué casímáinápínaté piicáca nùacawa pìatalé casímáiri iyú. ⁴ Bàaluité nutànàacuéca piri yáara quéechéeri cuyàluta nùalàacaténácué pía cachàiníiri

iyú, néeseté máini achúmaca nuínáidáanicawa nuwàwawa. Catúlécánaca numànicaté nuwàwawa manuísiwata àta nuícháanicataléta. Quéwa càmítaté nutànàacué piri cuyàluta achúmáanápínacué piwàwa, néese nutànàacatécué piri yáara cuyàluta pialíacáténacuéwa máini cáinináca nuicácuéca pía manuísiwata.

Perdón para el que había ofendido a Pablo

⁵ Yái imàníricaté ibáyawanáwa pìatalécué, achúmacaté imànicuéca piwàwa canánama. Càita nacái achúmacaté imànica nuwàwa. Quéwa siùcade càmíta nuwàwa nucháawàaca iináwaná ìwali mamáalàacata cachàiníiri iyú, néese nuwàwaca numàacaca nuwàwawa ibáyawaná ícha, yùuwichàacáinatéwa manuísiwata. ⁶ Batéwa macáitacué pidéca piúcaca píchawani, íná idéca yùuwichàacawa ibáyawaná ichùulíacawa. Càmitacué iwàwacutá piùwichàidaca mamáalàacatani. ⁷ Iná siùcade iwàwacutácué pimàacaca piwàwawa ibáyawaná ícha. Pichàiniadacué iwàwa nacái ipíchaná máini achúmaca iwàwa àta yúucacatalétawa píchacué càiripináta. ⁸ Iná nusutácué pícha manuísiwata píasáidáanápínacué cáinináca piicácani, peedácué pèewiréwa àniwani. ⁹ Nutànàacatécué piri ìwali yái wawàsica núalimáidacáténacué nuicáwa pía núalíacáténátéwa asáisi pimànicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanacué pía. ¹⁰ Iná siùcade pimàacacaalícué piwàwawa áiba wenàiwica ibáyawaná ícha, yásí nacái numàacaca nuwàwawa ícha. Yá nudéca numàacaca nuwàwawa Cristo iicápiná péenásàiricué ibáyawaná ícha, yái báawéerica imàníricaté nulí, nuwàwacáinacué casíimáica piwàwa macáita. ¹¹ Wamàacacué wawàwawa ibáyawaná ícha ipíchanacué Satanás imawèniadaca wía. Wáalíacáináwa báisiiri iyú Satanás yáalimáidaca wenàiwica namànínápiná nabáyawanáwa.

Intranquilidad de Pablo en Troas

¹² Nùanàacaté Troas iyacàlená néré nucàlidacáténá nali Cristo itàacái, yá Dios imàacacaté numànica cachàiníiri iyú nuíbaidacáténá Wáiwacali irípiná, nucàlidáanápíná iináwaná madécaná wenàiwica irí. ¹³ Quéwa achúmacaté nuwàwa nuínáidacawa camicáiná nùanàa nùacawéerináwa Tito yái nuíquérica iyúwa nuénásàiriwa, yeebáidacáiná Jesucristo itàacái. Néese camicáinaté nùanàa Tito néré, ínaté nucàlidaca nuináwanáwa Troas iyacàlená mìnanáí irí nùacáténáwa náicha, yá nùacatéwa Macedonia yàasu cáli nérépiná.

Victoriosos en Cristo

¹⁴ Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri imawèniadacáiná wáicha wàuwidenái càiripináta, níara càmiyéica iwàwa wacàlidaca Cristo Jesús iináwaná, yái wàyéerica abédanamata yáapícha. Nùaca Dios irí cayábéeri nacái imàacacáiná wacàlidaca itàacái

madécaná wenàiwica irí. Yá Wáiwacali iináwaná icàlàllacawa macái cáli ínata càide iyúwa pumèníri isàni icàlànáwa. ¹⁵ Yá cayábaca Dios iicáca wacàlidáaná Cristo iináwaná. Càica wíade iyúwa pumèníri incienso isàni Cristo yèrica Dios irí iyúwa ofrenda, Cristo iyacáiná wawàwalicu. Yá Cristo iináwaná icàlàllacawa macái wenàiwica íiwitáaná irí. Icàlàllacawa wenàiwicanái irí Cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha neebáidacáiná Cristo itàacái. Càita nacái Cristo iináwaná icàlàllacawa wenàiwicanái irí yúuquéeyéipináca Dios íicha càmicáiná neebáida Cristo itàacái. ¹⁶ Yái Wáiwacali itàacáica càicanide abénaméeyéi iríni iyúwa chéecáisimi isàni inuérica wenàiwica, cawinácaalí yúuquéeyéipináca Dios íicha nàuwichàapinácáináwa càiripináta. Néese yái Wáiwacali itàacáica càicanide áibanái iríni iyúwa pumèníri isàni yèrica wenàiwica icáuca càmiri imáalàawa, cawinácaalí wenàiwica Cristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nàypinácáiná Dios yáapicha càiripináta. Quéwa, canácata wenàiwica yáaliméeri icàlidaca Wáiwacali itàacái ichàini iyúwa meedá. ¹⁷ Wacàlida wèepunícawa Dios itàacái quéwa càmita càì wamàni weedácaténá walíwa plata càide iyúwa madécaná áibanái imàníná. Néese wacàlidaca Dios itàacái machiwéeri iyú Dios iicápiná càide iyúwa wenàiwica Dios ibànùeyéica báisícáináta wawàwa wamànica càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, wàyacáiná nacái abédanamata Cristo yáapicha.

3

El mensaje del nuevo pacto

¹ Wadéca càì wacàlidaca waináwanáwa, wía apóstolca, íná cawàwanáta abénaméeyéi péenacué iyúunáidaca wadábaca watàanica wàwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwacué abénaméeyéi péená icháawàanáté wía quéchatécáwa. Quéwa càmita càì wamànica. Càita nacái càmita iwàwacutá wáasáidacuéca pírí cuyàluta áibanái itànèrica waináwaná ìwali píaliacaténacuéwa Dios ibànùeyéica wía. Càmitacué nacái iwàwacutá wasutáca pícha cuyàluta picàlidáanácué waináwaná ìwali áibanái irí needácaténá nàataléwa wía. Madécaná áibanái yéewáidéeyéicué pía nadéca nasutáca pícha càiri cuyàluta, quéwa càmita càì wamànica. ² Canáca iwàwacutácué walí pícha cuyàlutaca píacáinácué càicuéca píade iyúwa cuyàluta icàlidéeripiná waináwaná ìwali áibanáicaalí iwàwa yáaliacawa wàwali asásí Dios ibànùacaalí wía, bàaluitécáiná peebáidacatécué Jesucristo itàacái wacàlidacaalítécué pírí iináwaná. Càicuéca píade iyúwa cuyàluta Dios itànèrica wawàwalicu wáaliacaténáwa Dios ibànùacaté wía, wía apóstolca. Macái wenàiwica náaliacawa peebáidacatécué Jesucristo itàacái

wacàlidacaalítécué pirí iináwaná. ³ Macáita náalíacawa amaléeri iyú càicuéca píade iyúwa cuyàluta Cristo itànèerica wáibaidacalé iyú peebáidacáinácué Cristo itàacái wacàlidéericuéca pirí. Càmitacué càì píade iyúwa cuyàluta wenàiwica itànèerica tinta iyú. Càmitacué càì píade iyúwa tàacáisi natànèerica íba ìwali càide iyúwaté Dios itànàanaté itàacáiwa íba ìwali profeta Moisés irípiná. Néese cáuri Dios idéca ibànùacuéca Espíritu Santo piwàwa cáuri iriculé yáasáidacaténá Cristo yáasunáicuéca pía. Iná yéewa macáita náalíacawa Dios ibànùacaté núa nucàlidacaténácué pirí itàacái.

⁴ Cristo idéca imàacaca manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali, wía apóstolca, yá wáalíacawa báisiiri iyú Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténácué pirí itàacái. ⁵ Càmita wáalimá wacàlidaca Dios itàacái wachàini iyúwa meedá, néese macáita yái wamànírira Dios idéca ichàiniadaca wía wamànicaténáni. ⁶ Dios idéca ichàiniadaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidáanápíná yái tàacáisica icàlidéerica wàlisài wawàsi ìwali, yái wawàsi Dios imànírira wenàiwicanái yáapicha icùanápíná nía iyúwa yáasunáiwá. Yái wawàsi wàlisài càimírira càide iyúwa wawàsi bàaluisàimica profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali, yái tàacáisi ímèericaté Dios icùanápínaté israelitanái namànicaalí càide iyúwa ichùullianá nía. Yái bàaluisàimi tàacáisica Moisés itànèericaté icháawàaca wía wéetáanápínáwa càmicáiná wáalimá wamànica macáita càide iyúwa ímáaná. Quéwa siúcade Dios ichàiniadaca wía wéewáidacaténácué pía wàlisài wawàsi ìwali Dios imànírira wáapicha wawàwalicuise, yàaca walí Espíritu Santo, yái Espíritu yèerica wacáuca càimíri imáalàawa.

⁷ Bàaluité Dios itànàacaté itàacáiwa íba sàabadéeyéi ìwali, profeta Moisés yéewáidacaténá wàawirináimi israelitanái. Mánicáiná Dios icànaca mèlumèlúri iyú, iná yéewa idécanáamité Moisés iyaca Dios yáapicha yeedácaténá Dios ícha yái bàaluisàimi tàacáisica, yaté Moisés inàni icànaca nacái mání mèlumèlúri iyú. Israelitanái càmitaté náalimá naicáidaca Moisés inàni irí mánicáiná inàni icànaca. Quéwaté yái camalásica ichacàcawa yàacawa Moisés inàni ícha. Ewita yái bàaluisàimi tàacáisica yáasáidacáaníta iwàwacutáaná wéetácawa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté yàanàaca aléi èeri iriculé mání mèlumèlúri iyú yàanàacáináté Dios néese. ⁸ ¡Iná yéewa wáalíacawa Dios imànínápíná walí cayábéeri cachàiníwanái, wía Dios imàníiyéica yáapicha wàlisài wawàsi imàcáanápíná Espíritu Santo iwàlùacawa wawàwaliculé! ⁹ Núumacué pirí àniwa; éwita yái bàaluisàimi tàacáisica icháawàacáaníta wía wéetáanápínátéwa wabáyawaná ichùullacawa, càicáanítaté Dios yáasáidaca wenàiwicanái irí ichàini manuírira icànéerica mèlumèlúri iyú imàacacaalíte itàacáiwa profeta Moisés irí.

jiná yéewa wáaliacawa máini cayábéericani cachàiniwanái yái wàlisài wawàsica Dios imànicica wáapicha iicáténá wía iyúwa mabáyawanéeyéi, cayábacaténá nacái imànica wáiwitáise! ¹⁰ Báisita yái tàacáisi bàaluisàimica yàanàcaté mèlumèluíri iyú. Quéwa siùcade waicácani iyúwa càmirica máini cawènica yácáiná wàlisài wawàsi idéca yàanàaca, máiniri cayába cachàiniwanái quéechéerimi ícha. ¹¹ Càide iyúwaté tàacáisi bàaluisàimi yàanàanáté mèlumèluíri iyú éwitaté imáalàapinátéwa, càita nacái cayábéeri cachàiniwanái yái wàlisài wawàsica iyamáacáináwa càiripináta wáapicha.

¹² Wáaliacawa wàlisài wawàsi iyamáanápínáwa càiripináta, íná wacàlidaca Dios itàacái macàaluínináta, càmita nacái wamáisaná Dios itàacái wenàiwica ícha. ¹³ Càmita iwàwacatá wamànica càide iyúwa profeta Moisés imànináté. Idécanáamité Moisés icàlidaca Dios itàacái israelitanái irí, yá ibàllacaté inàniwa wáluma iyú ipichaná israelitanái iicáca camalási ichacàca yàacawa inàni ícha, yái camalásica càmirica icàna càiripináta. ¹⁴ Quéwa càmitaté nàalía néemìaca càinácaalí ímáaná yái Dios itàacáica, matuícáinaté náiwitáise. Siùca nacáide naléecaalí yái tàacásica bàaluisàimica Dios imàaquéericaté profetanái irí, yá mamáalàacata càmita nàalía néemìacani càinácaalí ímáaná matuícáiná náiwitáise càide iyúwa cáucuíri wáluma idéca nacáicaalí ibàllaca náiwita. Càmita idé catuica náiwitáise yácáiná abéerita Cristo yáalimá imàacaca nàalía néemìacani, quéwa càmita neebáida itàacái. ¹⁵ Ata siùca nacáide naléecaalí macáita yái cuyàlutaca profeta Moisés itànèericaté, yá mamáalàacata càmita nàalía néemìaca càinácaalí ímáaná, càide iyúwa cáucuíri wáluma idéca nacáicaalí ibàllaca náiwita. ¹⁶ Quéwa áibacaalí israelita iwènúada íiwitáisewa Wáiwacali iripiná, yásí Wáiwacali imàacaca yáallaca yéemìaca Dios itàacái, càide iyúwa Wáiwacali idéca nacáicaalí yeedáca cáucuíri wáluma wenàiwica íwita ícha, yéemìacaténá Dios itàacái. ¹⁷ Wáiwacali ìyaca abédanamata Espíritu Santo yáapicha, íná wadèniacáiná Espíritu Santo, yásí Espíritu Santo iwasaaca wía wacàlidacaténá Dios itàacái macàaluínináta, wáallacaténá wéemìaca nacái càinácaalí ímáaná. ¹⁸ Péemìacué comparación: Càmita wabàllia wanàniwa cáucuíri wáluma iyú. Càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wabàa Wáiwacali íiwitáisewa áibanái wenàiwica ícha. Càide iyúwa chapúa íbàacaalí èeri icamaláná quírameníwaca, icànacaténá èeri icamaláná iyú, càita nacái Espíritu Santo imàacaca wáasáidaca áibanái irí máini cayábéerica Wáiwacali íiwitáise. Càide iyúwa waicáidaca nacáicaalí Wáiwacali yéenáiwaná iríwa icànéerica mèlumèluíri iyú chapúa irìcuíse, càita nacái wamàacaca wawàwawa Wáiwacali iwaliwa, weebáida nacái itàacái, íná yéewa Espíritu Santo imàacaca wáiwitáise iwènúaca

yàacawa Wáiwacali íiwitáise iyúwa, wàyacaténá càide iyúwa Wáiwacali iyáaná. Macái yàawiría imanùbaca wadèniaca Wáiwacali íiwitáisewa cachàiníwaná. Càita Wacuèrinásàiri imànica wawàwalicu, yái Espíritu Santoca.

4

¹ Iná wía apóstolca, càmita cáalu wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Càmita nacái waméyáawa, Dios iicácáiná wapualé, imáidaca wía wáibaidacaténá iripiná. ² Càmita wamàni wawàsi báawéeri ibàacanéri iyú iwàwacutéerica báica wía ìwalíise. Càmita wéewáida wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. Càmita nacái wawènúada Dios itàacái wachìwáidacaténá áibanái. Néese wacàlidaca Dios itàacái abéerita, machacàníiri iyú, yái báisíiri tàacáisica. Càita wamànica macáita báisíiri iyú yéewacaténá macái wenàiwica nàalía wataànica báisíiri iyú Dios iicápiná. ³ Wacàlidaca amaléeri iyúni yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Abénaméeyéi wenàiwica càmita nàalía néemìlaca cayábani càinácaalí íimáaná, quéwa níawamita yúuquéeyéipinácawa méetàuculé Dios íicha càiripináta. ⁴ Càmicáiná neebáida íná yéewa Satanás idéca matuíca imànica náiwitáise, yái Satanás, nàasu cuwáisàiricani ichùulièrica èeri mìnáná íiwitáise. Càide iyúwa matuíyéimi càminá nàalimá naicáca camalási icànéeri mèlumèlúiri iyú, càita nacái Satanás matuíca imànica náiwitáise, níai càimíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, ipíchaná nàalíacawa máini cayábéericani yái tàacáisi wacàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, yái Cristo cachàinírira íiwitáise icànéerica mèlumèlúiri iyú, cáimiétacanéri náicha canánama, yáasáidéerica walí càinácaalí Dios íiwitáise iyaca, Dioscáináni yái Cristoca. ⁵ Wía apóstolca, càmita wacàlida tàacáisi wàwaliwa yéewacaténá cayábaca wenàiwica iicáca wía, néese wacàlidaca Jesucristo ìwali Wacuèriná Dioscani. Wáimacáita nacái wàwaliwa piasu wenàiwicacuéca wía wáibaidacaténacué pirí cáininácáiná waicáca Jesús. ⁶ Wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, yácáiná Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali. Bàaluitésíwa canácaté camalási cháí èeri írìcu. Néeseté Dios ichùullacaté camalási icànáanápínaté catéeri írìcuise. Càita nacái Dios idéca imàacaca icamaláwa icànaca wawàwaliculé amalácaténá wáiwitáise yéewanápiná wáalíacawa Dios íiwitáise ìwali máini cayábéericani. Jesucristo yáasáidaca walí amaléeri iyú càinácaalí Dios íiwitáise iyaca, Dioscáináni yái Jesucristoca.

El vivir por la fe

⁷ Yá wadèniaca Dios icamaláná wawàwalicuwa, íná wáalíacawa Dios ìwali. Wadèni nacái ichàini wàyacáiná abédanamata Jesucristo yáapicha. Yái camalásica, chàinisi nacái càicanide iyúwa wawàsi máiníiri cawènica, cayábéeri

nacái iicacánáwa, iwàwacutéeri wacàlidaca ìwali áibanái irí. Quéwa wadèniaca yái cawènírica wawàsica wainá machawàaquéeri irícuwa càiride iyúwa catùa mawènichúa, bàcabàquéechúaca meedá, ibái icatùalenáca. Càita wáasáidaca Dios nééséericani yái chàinisi manuírca ìyéerica wawàwalicu. Càmita wáibaida wachàini iyúwa. ⁸ Iná éwita máinicáaníta càulenáca namànica walí macái watéesebàa, càicáaníta wáalimá wáibaidaca Dios irípiná. Ewita nacái achúmacáaníta wáináidáanícawa wawàwawa ìwallise yái wàuwichàanácawa, càicáaníta càmita wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha. ⁹ Naplàadáidaca nàuwichàidáanápíná wía, quéwa Dios càmirita imàaca wía abéerita. Náucaca wía cáli ínatalé, quéwa càmitàacá namáalàida wía. ¹⁰ Ata alénacaalí wàcawa, yá abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía, iná wàyaca càiripináta càide iyúwa Jesús iyáanáté, yái yáaliéricatéwa yéetáanápínátéwa cáiwíri iyú. Càita wàuwichàacawa cháí èeri irícu wáasáidacaténá macái wenàiwica irí cáuca Jesús, yái icuèerica wía báawéeri ícha. ¹¹ Idécunitàacá wàyaca cháí èeri irícu, yá macái èeri imanùbaca abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía weebáidacáiná Jesús itàacái, wacàlidacáiná nacái iináwaná. Càita wáasáidaca áibanái irí wadènianá Jesús icáuca càmiri imáalàawa éwita wainá yéetácanítawa áibaalípiná. ¹² Wacàlidacatécué pirí Jesucristo iináwaná, iná áibanái iwàwaca inúaca wía, quéwa pidécuéca peedáca piríwa picáucawa càmiri imáalàawa peebáidacáinácué Jesucristo itàacái.

¹³ Bàaluté profetanái itànàaca tàacáisi Dios inùmalicúise íiméerica: “Nuebáidaca Dios iná nuçàlidaca wenàiwicanái irí manuica nuináidacawa nuwàwawa Dios iwali”, càì ímaca yái tàacáisica. Càita nacái wía, wadéca weebáidaca Dios càide iyúwaté profetanái yeebáidáaná, iná wacàlidaca nacái áibanái irí Dios iináwaná. ¹⁴ Wacàlidaca Dios iináwaná wáalíacáináwa Dios imichàidacaté Wáiwacali Jesús yéetáacísi ícha. Càita nacái wáalíacawa Dios imichàidáanápíná wía yéetáacísi ícha wàyacáiná abédanamata Jesús yáapicha. Yá Dios itépiná wía yàataléwa, píacáanítacué nacái. ¹⁵ Wía apóstolca, wàuwichàacawa wayúudàacaténácué pía. Yá manùbéeyéicalícué péená nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná, yásí manùbéeyéi nàapíná Dios irí cayábéeri ìwali yái cayábéerica imànírca nalí, yéewacaténá manùbéeyéi yáwanái náalimá náalíacawa máini cayábéerica Dios íiwitáise.

¹⁶ Iná càmita waméyáawa wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Ewita wainá máinicáaníta béeri yàacawa, càicáaníta Dios iwàlìsàida yàacawa wáiwitáise èeri imanùbaca. ¹⁷ Ewita wàuwichàacáanítawa manuísíwata Cristo irípiná madécaná èeri, càicáaníta waicáca wàuwichàanáwa cháí èeri irícu iyúwa achúméeri wawàsi ichàbéeripínacawa wáicha ráunamáita

máinicáiná manuísiwéerica yái cawènírica wadènièripiná càiripináta chènuniré ìwalise yái wàuwichàanácawa Cristo irípiná, yácáiná wàyapiná máini cáimiétaquéri iyú Dios yáapicha chènuniré, icànéeyéi mèlumèluíri iyú càiripináta. ¹⁸ Iná càmita máini wáináidáanácawa ìwali yái wàuwichàanácawa, càmicáiná cawèni waicá yái wawási iyéerica cháí èeri irícu, yácáiná macáita yái iyéerica cháí èeri irícu imáalàapinácawa mesúnamáita. Néese wamàacaca wawàwawa ìwali yái cawèníri chènuníiséerica càmiricáwaca waicá, iyéerica néré wàyacatalépináca càiripináta, wáallácáináwa yái chènuníiséerica càmiricáwaca wadé waicáca siùcade iyéeripiná càiripináta èeri càmiri imáalàawa.

5

¹ Wáallácawa wainá iyaca càide iyúwa capíi wadènièrica cháí èeri irícu, càide iyúwa nacái capíima càmirica ìya càiripináta. Néese wéetácaalíwa càide iyúwa capíi imáalàacaalíwa, yá wadènapiná waináwa chènuníiséeri, Díoscáiná idéca ichùnìaca walípináni, càiride iyúwa wacapèpiná chènuníiséerica càmirica imáalàawa, càmirica wenàiwica imànicalé icáapi iyúwa. ² Iná yéewa idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu wainá èeri irícuírca yáapichawa, yá máini wawàwaca wàwalica wainá wàlisàíwa chènuníiséerica. ³ Yá wàwalipiná wainá wàlisàíwa néré càide iyúwa wàwalicaalí wabàlewa. ⁴ Idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu wainá irícuwa, yá achúmaca wawàwa wáináidacawa wainá ìwaliwa, wawàwacáiná wàwalica wainá wàlisàíwa, yéewanápiná wainá èeri irícuíri iwènúacawa wàlisàí iyú ìwalise yái wacáuca càmirica imáalàawa Dios yèeripináca walí. ⁵ Dios idéca màulenáca imànica wía wàwalicaténá wacáuca wàlisàíwa. Dios idéca nacái imàacaca walí Espíritu Santo yàacawéridacaténá wía yéewanápiná wáallácawa báisíiri iyúcani Dios yàanápiná walí wacáuca wàlisàí càide iyúwa ímáanáté walí.

⁶ Iná yéewa manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali mamáalàacata. Wáallácawa idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu wainá irícuwa, wàyaca càide iyúwa canéeyéi yàasu cáli, càmicáináca wàya Wáiwacali yáapichawa. ⁷ Càmitàacá wáalimá waicáca Wáiwacaliwa, quéwa weebáidacani wáiwitáise iyúwa idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu. ⁸ Manuíca nacái wáináidacawa wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa. Wáalláca nacáíwa cayábáanápiná cachàiníwanái walíni wéetácaalíwa wamusúacaténáwa wainá íchawa wàacaténá wàyaca chènuniré Wáiwacali yáapichawa. Càita máini wawàwa wàyaca yáapicha. ⁹ Iná wáalimáida wamànica càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná càiripináta idècunitàacá wàyaca wainá irícuwa cháí èeri irícu, càita nacái wéetácaalíwa wàacaténá wàyaca Wáiwacali yáapichawa. ¹⁰ Yácáiná wía yeebáidéyéica Cristo

itàacái, iwàwacutápiná macáita wabàlùacawa Cristo ípunita áibaalípiná chènuniré, Cristo icàlidacaténá waináwaná ìwali, càinácaalíté wamànica wàyacaalíté cháí èeri írìcu wainá írìcuwa. Wáibaidacaalí cayábéeri iyú Cristo írìpiná, yásí yàaca wawèni. Quéwa càmicaalí wáibaida cayába írìpiná, càita nacái canácaalí iwèni yái wáibaidacaléca, yá canáca wàasu cawèníri.

El mensaje de la paz

¹¹ Iná wáaliacáináwa iwàwacutáca wàaca Wáiwacali iyéinináwa, wía apóstolca, iná wáalimáidaca cachàiniiri iyú wáasáidacaténá áibanái írì watàanica báisíri iyú, Dios idéca nacái ibànùaca wía. Dios yáaliacawa wàwali cayábéeri iyú, ìwali nacái yái wamànírìca. Yá nuwàwacué pialíacawa nacái Dios idéca ibànùaca wía. ¹² Picácué piináidawa watàanicáita wàwaliwa cayábéeri iyú meedá càide iyúwaté abénaméeyéi péenácué icháawàaná waináwaná ìwali quéechatécáwa. Càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái ícha, néese wawàwacáita pialíacuécawa càinácaalí wamànica, càinácaalí watàanica nacái wawènúadacaténá wenàiwica íiwitáise Dios írìpiná. Càita wacàlidacuéca piríni casímáicaténácué piicáca wía, wía yéewáidéyecatécué pía. Iná áibanái ímacaalícué pirí càmitasa Dios yàasu apóstol núa, íbaidéerica Dios írìpiná, yásí pialimácué pimawèniadaca nàasu tàacáisi, níara cachàiniyéica iicáca yáawawa iyúwa cayábéerica iicacánáwa, icàlidéeyéi nacái máini cayábéeri iyúni, quéwa càmita báisí nawàwa náibaidaca Dios írìpiná náiwitáise cayábéeri yáapichawa. ¹³ Abénaméeyéi péenácué nadéca náimaca wàwali máiwitáise casa wía máinicáiná wáibaidaca Dios írìpiná cachàiniiri iyú, wacàlidacáiná nacái itàacái macái wachàini iyúwa. Quéwa wadéca wamànica càì cáininácáiná waicáca Dios, wawàwa nacái áibanái yàaca írì cayábéeri. Néese macáitacué pialíacawa wadéca wéewáidaca pía éeréeri iyú, cáimiétaquéeri iyú nacái càide iyúwa cáiwitáiseyéi. Wadéca càì wamànica wayúudàacaténácué pía. ¹⁴ Wáaliacawa cáinináca Cristo iicáca wía manuísíwata, iná yéewa máini wawàwaca wáibaidaca írìpiná macái wacáuca iyúwa wáaliacáináwa báisíri iyúcani abéeri wenàiwica, yái Cristoca, idéca yéetácawa macái wenàiwica íchawalíná. Iná yéewa Dios iicáca macái wenàiwica càide iyúwa nadéca nacáicaalí néetácawa nabáyawaná ichùullacawa. ¹⁵ Cristo idéca yéetácawa macái wenàiwica íchawalíná, yéewanápiná cawinácaalí iyéeyéica cháí èeri írìcu yeebáidéyéica Cristo itàacái càmita nàya càide iyúwa nawàwáanáta meedá, néese iwàwacutá nàyaca càide iyúwa Cristo iwàwáaná, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, imichèericaté nacáwa yéetácáisi ícha wàwalínápiná. ¹⁶ Iná siúcáisede càmita waicá áibanái càide iyúwa èeri mìnánái iicáaná wenàiwica. Ewita bàaluité canácáanáta iwèni waicáca

Cristo, càide iyúwa èri mìnali meedá, càicáaníta siùcade càmita quirínama wáináidacawa ìwali càì. ¹⁷ Iná cawinácaalí wenàiwicaca ìyéerica abédanamata Cristo yáapicha, Dios idéca iwàlisàidaca ìiwitáise. Yá iyúwaté ìyáaná quéechatécáwa idéca ichàbacawa ícha, yá idéca idàbaca ìyaca wàlisàì iyú.

¹⁸ Dioscata yáì imàníirica càiri cayábèeri wenàiwicanáì irí. Cristo yéetácátéwa wáichawalíná, iná Dios idéca iwènúadaca wáiwitáise irípiná, yá siúcáisede cayábaca wáapicha Dios, idéca nacáì Dios imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidacaténá itàacáì macáì wenàiwica irí yéewanápiná neebáidacani, cayábacaténá náapicha Dios nacáì. ¹⁹ Yáì tàacáisi íimáanáca, Cristo yéetácátéwa èri mìnanáì íchawalíná nabáyawaná ìwalíse, yéewanápiná cayábaca náapicha Dios, yá Dios imàcaca iwàwawa nabáyawaná ícha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacáì. Dios idéca ichùuliaca wacàlidáanápiná yáì tàacáisi wenàiwicanáì irí. ²⁰ Iná Cristo ibànuèyéica wía wacàlidacaténá itàacáì wenàiwicanáì irí. Wacàlidacuéca pírí Cristo itàacáì Dios imáidacáínacué pía wàasu tàacáisi iyú. Yá wasutácué pícha wawàsi manuísíwata Cristo inùmalícuíse piwènúadáanápinácué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápinácué cayábaca píapicha Dios. ²¹ Cristo càmitaté imàni ibáyawanáwa; quéwa Dios yùuwichàidacatèni wáichawalíná càide iyúwa cabáyawaná nacáiricani, yáì Cristoca. Dios yùuwichàidacaté Cristo càide iyúwa idéca nacáicaalí macáì èri mìnanáì ibáyawaná ìyaca ìwali, yáì Cristo mabáyawanéerica. Càité Dios imànica yéewanápiná mabáyawanáca iicáca wía, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, Cristo yùuwichàacáínátéwa yùuwichàacáisi iyú yàanèeripinácatéwa wàwali wabayawaná ìwalísewa.

6

¹ Iná siùcade wáibaidacáínacué Dios irípiná píapicha, yá wasutácué pícha wawàsi càmlínápinácué píuca píchawa yáì cayábèeri Dios imàníiricuéca pírí mawèníiri iyú iwasàacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

² Bàaluitécáiná profeta itànàacaté Dios itàacáì. Dios íimacaté: “Nuémìacaté pisutáaná nuícha nuwàwacaalíté nuicáca pipualé; yáté nuwasàaca pía nùasu yùuwichàacáisi íchawa nuyúudàacaténá pía”,

càì íimaca yáì Diosca. Siùcade wéenanáì, idéca wéenáiwana yàanàaca cayábèeri iyú Dios iicácaténá wapualé siùcade, iná iwàwacutá wenàiwica isutáca Dios ícha siùca. ¡Siùca Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha!

³ Wáalimáidaca macáì wachàini iyúwa wàyacaténá machacàníiri iyú càiripináta ipíchaná áibanáì báawaca naicáca Dios itàacáì wacàlidéerica nalí, néese càmita nawàwa nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná. Wáyaca machacàníiri

iyú càmicáiná wawàwa áibanái itàaníca báawéeri iyú ìwali yái wáibaidáanáca Dios irípiná. ⁴ Néese càinácaalí wawàsi wamàni, yá wáalimáidaca wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. Càita wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía: Wàideniaca wàuwichàanáwa máini matuíbanáiri iyú, éwita canácaalí walí wawàsi wamáapuèrica, càita nacái áibanáicaalí càulenáca namànica walíni. ⁵ Càita nacái wàideniaca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú éwita nacapèedáidacaalí wía, càita nacái náucacaalí wía presoíyéi ibànaliculé, càita nacái báawacaalí namànica yàcalé mìnaná íiwitáise àta napiacatalétawa nàwacáidáyacacawa nanúcatená wía. Càita nacái wàideniaca wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú éwita iwàwacutácaalí wáibaidaca cachàiníiri iyú àta máinicataléta chamàleca wía, càita nacái càmicaalí waimá cayába táiyápinama wáibaidacatená Dios irípiná, wasutácatená íicha nacái, càita nacái máapicaalí wía canácáiná wayáapiná. ⁶ Càita wamànica wáasáidacatená Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. Wàyaca masaquèeri iyú; wáalíaca báisíiri tàacáisi; càmita calúa wía ráunamáita áibanái yáapicha, wamàni nacái nalí cayábéeri; Espíritu Santo iyaca wawàwalicu; cáinináca waicáca wenàiwica báisíiri iyú yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita wáasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica irípiná. ⁷ Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi báisíirica, wamànica nacái Dios ichàini iyú yái càmírira wenàiwica idé imànica. Yái wàyáanáca machacàníiri iyú, càicanide iyúwa wacáapisài chènuníiséerica wapéliéripiná iyú Dios irípiná. Càita wamànica ùwicái Dios irípiná: Wamànica ùwicái Satanás ípunita wawènúadacaalí wenàiwica íiwitáise Dios irípiná. Wàyacaalí nacái machacàníiri iyú, yásí wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. ⁸ Abénaméeyéi wenàiwica nàaca wáimiétacaná. Aibanái nacái caná wawèni naicáca wía. Abénaméeyéi natàanica wàwali cayábéeri iyú; áibanái nacái natàanica wàwali báawéeri iyú. Naicáca wía càide iyúwa cachìwéeyéi éwita wacàlidacáaníta yái báisíiri tàacáisica. ⁹ Namànica walí báawéeri càide iyúwa càmicaalí náalía naicáca wía, éwita náalíacáaníta naicáca wía cayába. Naicáca wía iyúwa yéetéeyéipináwa, quéwa cáuca wía. Nàuwichàidaca wía manuísíwata quéwacá càmita nanúa wía. ¹⁰ Naicáca wía iyúwa achúméeyéi iwàwa, yá báisícata áibaalí achúmaca wawàwa, quéwa wayanídacawa mamáalàacata wawàwalicúsewa. Ewita catúulécanácáaníta wía, càicáaníta wadéca wawacùaca yái báisíiri cawènírira madécaná wenàiwica irí, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wàyaca càide iyúwa canásíwéeyéi yàasu, quéwa Dios yáapicha wadèniaca macáita.

¹¹ Píacué wéenánáica Corinto iyacàlená mìnánáica, wadéca wacàlidacuéca pírí macáita iyúwa wáináidáanáwa. Càmitacué wabàa pícha wáiwitáisewa. ¹² Càmita wawènúada pícha wáiwitáisewa, néese cáinináca waicácuéca pía mamáalàacata. Quéwa càmitacué máini cáininá piicáca wía. ¹³ Iná nusutácué pícha wawàsi càide iyúwa abéeri nániri isutáaná yéenibe íchawa wawàsi: Cáininácué piicáca wía báisíiri iyú càide iyúwa cáinináanácué waicáca pía.

Somos templo del Dios viviente

¹⁴ Picácué picásàawa náapicha níara càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, càita nacái picácué pimàni wawàsi náapicha, càmicáiná yéewa abédanamacué píiwitáise náapicha; yáicáiná cawinácaalí iwàwéerica iyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná càmita yéewa abédanama íiwitáise áiba wenàiwica yáapicha càmíríca iwàwa iyaca machacàníiri iyú. Càide iyúwa càminá yéewa camalási yàacawéeridaca catéeri, càita nacái càmita yéewa abédanama amaléeri íiwitáise catéeri íiwitáise yáapicha. ¹⁵ Càide iyúwa càminá yéewa abédanamata Cristo íiwitáise Satanás yáapicha, càita nacái cawinácaalí yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmita nacái yéewa abédanamata íiwitáise yáapicha abéeri càmíríca yeebáida Jesucristo itàacái. ¹⁶ Péemíacué comparación: Canáca yéewaná wenàiwica itéca ídolonái, níái cuwáiná yéenáiwanáca, Dios yàasu templo írículé, yái capíi wenàiwica isutácàaluca Dios íicha, càmicáinácué yéewa wàaca cuwáiná ícàaluíniná wàacaalí Dios icàaluíniná. Píacué, càicuéca píade iyúwa cáuri Dios yàasu templo, cáuri Dios iyacáinácué píwàwalícu. Dios iyacáinácué píapicha, iná canáca yéewaná pìyaca abédanamata áibanái yáapicha càmiyéica yeebáida Dios. Dios idéca càì íimaca wàwali, wía yàasu wenàiwicaca:

“Nùyapíná nèewibàa, nuèpunípiná nacáíwa náapicha; núatapíná Nacuèriná Dios, níatapíná nacái nùasu wenàiwica”, càì íimaca yái Diosca. ¹⁷ Iná Wáiwacali íimaca walí nacái:

“Pimusúacuéwa nèewíise, píacué nacáíwa náicha; picácué pimàni píbayawanáwa náapicha, níara casaquèeyéica íiwitáise. Néese nuedápinácué píawa nùasu wenàiwicapínáwa.

¹⁸ Núatapíná Píanirícué, píatapínácué nacái nuénibewa”, íimaca yái Wáiwacalica, yái cachàiníríca náicha canánama.

7

¹ Iná péemíacué cayába, píacué wéenánái cáininéeyéica waicáca, nudéca nucàlidacuéca píríni càide iyúwa Dios íimáanáte cáimiétacanéeri iyú imánínápiná walí. Iná iwàwacutá wacùaca wíawawa masaquèeri iyú méetàuculé báawéeri íicha

ipíchaná wamànica wabáyawanáwa wainá iyúwa, wáiwitáise iyú nacáíwa. Iwàwacutácué wàaca Dios iyéininá, wamàaca irí nacáí wíawawa wáalimáidacaténá wàyaca mabáyawanéeri iyú.

La conversión de los corintios

² Píacué wéenánáica, wasutácué píicha wawàsi cáinináanápínácué piicáca wía àniwa. Canácatacué báawéeri wamàníirité pirí. Càmitaté nacáí wawènúadacué píiwitáise cayábéeri íicha. Canátaté wachìwáidáanácué pía. ³ Càmita càí núuma nucháawàacaténácué pía. Càide iyúwaté núumáanácué pirí quéechatécáwa: Cáininácuéca nuicáca pía manuísíwata, idècunitàacá nùyaca cháì èeri irìcu, càita nacáí wétácaalíwa. ⁴ Manuíca nuínáidacawa nuwàwawa píwalicué pimàníinápínácué machacàníiri iyú càide iyúwa núumáaná. Máini casímáica nuicácuéca pía nacáí pimànicáinácué cayábéeri. Ewita wàuwichàacáanítawa manuísíwata, wía apóstolca, càicáaníta nuchàiniadaca nuwàwawa casímáiri iyú manuísíwata nuémìacáinácué piináwaná ìwali.

⁵ Wàanàacatáiseté aléi Macedonia yàasu cáli ínatalé, càmita wadé wayamáidacawa matuìbanáiri iyú, néese namànica walí máini càulenéri iyú àta alénácaalí wàacawa. Abénaméeyéi nawàwaca napéliaca wía. Yá nacáí achúmaca wáináidacawa wawàwawa wacalùniwa wawàwalicuésewa. ⁶ Quéwa Dios, yái ichàiniadéerica nawàwa, cawinácaalí achúméeyéica iwàwa, ichàiniadacaté wawàwa nacáí Tito yàanàacaalíté wàatalé. ⁷ Càmiíritaté abéta Tito ìwali casímáica wawàwa yàanàanáca, néese casímáicaté wawàwa pichàiniadacáinácué Tito iwàwa ìyacaalítécué píapícha. Tito icàlidacaté walí máinícué piwàwa piicáca wía. Icàlidacaté nacáí walí achúmáanácué piwàwa nùwaliná, máinícué nacáí piwàwaca pimànica càide iyúwa nùlàanácué pía. Ináté nuémìacáinaté càiri tàacáisi, íná casímáicaté nuwàwa máini cachàiniwanái.

⁸ Ewitaté nùasu quéechéeri cuyàluta nutànèericatécué pirí achúmacaté imànicuéca piwàwa, càicáaníta siùca càmita achúma nuwàwa ìwali. Quéechatécáwa achúmaca nuwàwa nùalíacáinatéwa achúmaca nùasu quéechéeri cuyàluta imànicuéca piwàwa achúma èeripinataté. ⁹ Siùca quéwa casímáica nuwàwa. Càmita casímái nuwàwa ìwali yái achúmáanácuéca piwàwa, néese casímáica nuwàwa piwènúadacáinatécué píiwitáisewa Dios irípiná àniwa achúmacáinácué piwàwa ìwalíise yái báawéerica pimàníiricatécué. Achúmacatécué piwàwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa yáara quéechéeri cuyàlutaca nutànèericatécué pirí idéca iyúudàacuéca pía. ¹⁰ Achúmacaalí wawàwa wabáyawaná ìwaliwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí wawènúadaca wáiwitáisewa báawéeri íicha Jesucristo

iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Néese càmita quirínama iwàwacutá achúmaca wawàwa ìwalíse. Quéwa áibanái èeri mìnanaí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, achúmacaalí nawàwa iwàwacutácáiná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùulìacawa cháí èeri írìcu, càmita nawènúada náiwitáisewa Dios írìpiná. Iná néetápinácawa nabáyawaná yáapichawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. ¹¹ Idéca achúmacuéca piwàwa pibáyawaná ìwalicuéwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, jíná Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri manuísiwata! Dios idéca imàacacué pínáidacawa cáalíacáiri iyú ìwali yái báawéeri wawàsica, ínáté pidécuéca pichùnìacani ipíchanácué cabáyawanáca pía ìwalíse mamáalàacata. Yá máini calúacatécué piicáca yái báawéeri wawàsica namàníricaté pèewi. Cáalucatécué nacái pía càmíicáinácué piwàwa Dios yùuwichàidacuéca pía. Néeseté piwàwacuéca piicáca núa. Piwàwacatécué nacái piùwìchàidaca péenásàiri imàníricaté ibáyawanáwa. Iná pidécuéca píasáidaca càmita quirínama cabáyawanáca pía ìwalíse yái wawàsi báawéerica. ¹² Iná nutànàacaalícué pirí yáara quéechéeri cuyàlutaca, báisícata nuínáidacatéwa nùyaca ìwali yái wenàiwica imàníricaté ibáyawanáwa, nuyúudàacaténá nacái yái yùuwichèericawa báawéeri ìwalíse. Quéwa máini cachàiníwanái nuínáidacatéwa nùyaca pìwalicué canánama yéewanápináté píasáidacuéca Dios iicápiná cáinináanácuéca piicáca wía. ¹³ Càita Dios idéca ichàiniadaca wawàwa yéewacaténá casímáica wía àniwa.

Quéwa máini casímáica cachàiníwanái wawàwa waicáca casímáiná Tito iwàwa, yácáiná macáitacué pidéca pichàiniadaca iwàwa manuísiwata. ¹⁴ Ipíchawáiseté Tito yàaca ipáchiacuéca pía, yáté nucàlidaca írìni cayábaca nuicácuéca píiwitáise, càmítaté nacái báí núa pìwalísecué. Néese càide iyúwa wacàlidáanácué pirí abéerita yái báisíiri tàacáisica, càita nacái báisíirica macáita yái wáimáanácaté Tito írì wáimacaalíté írì casímáicué waicáca píiwitáise. ¹⁵ Yá cáinináca Tito iicácuéca pía cachàiníwanái mamáalàacata iwàwalicáiná peebáidacatécué itàacái, pitàidacatécué nacái cayábéeri iyúni, cáimiétaquéeri iyú nacái. ¹⁶ Yá casímáica nuwàwa núalimácáiná manuíca nuínáidacawa nuwàwawa pìwalicué núalíacáináwa báisíiri iyúcani casímáináca waicáyacacawa àniwa!

8

Generosidad en las ofrendas

¹ Píacué wéenanáica wawàwacué wacàlidaca píiríni siùcade càinácaalí iyú Dios idéca imànica cayábéeri nalí níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa cháí Macedonia yàasu cáli ínata. ² Ewita nàuwichàacáanítawa

manuísíwata Jesucristo irípiná neebáidacáiná itàacái, càicáaníta máini casímáica nawàwa. Máini catúulécanáca nía quéwa nadéca namàacaca manùba plata Dios irípiná manuiri ofrenda iyú càide iyúwa càasuíyéi. ³ Nudéca nuicáca nutuí iyúwani namàacaca plata Dios irípiná iyúwata nadèñaná. Núaliácawa nacái nadéca namàacaca ofrenda casímáiri iyú manuísíwata cachàiniwanái ícha yái náalimáanáca namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú, càide iyúwaté nawàwáaná nawàwalicuísewa. ⁴ Nasutácaté wáicha wawàsi manuísíwata wamàacáanápínaté namàacaca plata Dios irí ofrenda iyú càide iyúwaté áibanái imàacáanaté ofrenda nayúudàacatená wéenanái catúulécanéeyéi, yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái. ⁵ Níai Macedonia yàasu cáli néeseeyéica nadéca namàacaca manùba plata manuiri ofrenda iyú cachàiniwanái ícha yái watuíyèricaté. Quéechatécáwa namàacaca níawawa Wáiwacali irí namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, neebáidacaté nacái walí namànicaténaté càide iyúwa wàalàaná nía Dios inùmalicuíse, néese namàacacaté plata ofrenda iyú Dios irípiná. ⁶ Iná wadéca wasutáca Tito ícha wawàsi yàanápínácawa píatalécué àniwa yeedácaténácué pícha yái manuiri ofrenda pidàbéericuécáwaca píaca irí bàaluité. ⁷ Pidécuéca pimànica cayábéeri iyú manuísíwata. Pidécuéca peebáidaca Jesucristo itàacái tàì líméeri iyú. Pidécuéca nacái picàlidaca Dios itàacái cayábéeri iyú. Pidécuéca píaliácawa Dios itàacái ìwali, pidécuéca píibaidaca cayába Dios irípiná. Pidécuéca nacái cáinináca píicáca áibanái manuísíwata càide iyúwa wéewáidáanácué píá, íná iwàwacutácué pimàacaca manuísíwéeri ofrenda nacái Dios irípiná casímáiri iyú, piyúudàacatenácué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁸ Càmitacué càì núumaca píri nuchùulíacatenácué píá cachàiníiri iyú pimàacáanápínácué plata ofrenda iyú Dios irípiná. Néese nuwàwacáitacué píaliácawa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca namàacaca ofrenda casímáiri iyú, nuwàwacáinácué numichàidaca píiwitáise píasáidacatenácué cáinináca píicáca áibanái báisíiri iyú. ⁹ Yácáiná píaliácuéwa Wáiwacali Jesucristo imànicaté walí cayábéeri mawèníiri iyú. Ewitaté máinicáaníta càasucani Dios yáapicha icùacáinaté macáita chènuníise, càicáaníta imàacaca íchawa yàasu cawèníriwa macáita, yá iyacaté cháì èeri írìcu iyúwa canéeri yàasu cáininácáiná iicácuéca píá. Iná yéewa càasucuéca píá siùcáisede cawèníiri chènuníiséeri iyú Wáiwacali itúulécaná ìwalíise.

¹⁰ Nuwàwaca nuyúudàacuéca píá, íná nucàlidacué píri siùcade càinácaalí nuínáidacawa píasu ofrendapíná ìwali: Aiba camuímíté pidàbacatécué píwacáidaca píasu ofrendawa, pimàacacatécué plata Dios irípiná casímáiri iyú. ¹¹ Siùca

nùlàacué pía pìwacáidáanápíná mamáalàacatani càide iyúwacué pìalimáanáta àta pìmáalàidacatalétacué pìwacáidaca yái plata picàlidéericatécué nulí iwali. Pimànicué nacái casímáiri iyúni càide iyúwaté pidàbáanáté pimànicani. ¹² Báisícaalí wenàiwica iwàwa imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, yásí cayábaca Dios iicáca yàasu ofrenda. Dios càmita isutá wáicha wawàsi càmíríca wadènia.

¹³ Càmita nuchùulla pía pìanápínacué pìasuwa macáita piyúudàacaténacué áibanái àta canácatalétacué pirí yái pimáapuèrica. ¹⁴ Néese núumacué pirí cayábaca piyúudàacaalícué nía nàyacaténá càide iyúwacué pìyáaná, càimíyéica máini càasu pícha, càita nacái càimíyéicué máini catúulécaná pícha. Siùcade pidèniacué pìasuwa cayába piyúudàacaténacué catúulécanéyéi wenàiwica. Néese áibaalípiná nadèniaca nàasuwa cayába, yásí náalimá nayúudàacuéca pía, càmicaalícué pidènia yái pimáapuèrica. Càitacué pìalimápiná pìyaca abédanamata. ¹⁵ Cayábaca iyacaalí càide iyúwaté Dios imàniíná israelitanái irí bàaluité. Dios imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa chènuniise israelitanái nàwacáidacaténáni nayáapínáwa. Yá Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica: “Abénaméyéi ìwacáidacaté manùba maná quéwa càmitaté nadènia manùba ícha yái namáapuèrica. Càita nacái abénaméyéi ìwacáidacaté achúmáanata maná quéwa nadèniacaté macáita namáapuèrica”, càì íimaca. Iná iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéyéi Jesucristo itàacái.

Tito y sus compañeros

¹⁶ Nùaca Dios irí cayábéeri imàacacáináté Tito cáininácuéca iicáca pía càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía nacái. Iná yéewa Tito iwàwaca iyúudàacuéca pía. ¹⁷ Iná nusutácaalíté Tito yàanápínacué pìatalé, yáté yeebáca nulí casímáiri iyú. Iwàwacáinácué nacái iyúudàaca pía, iná idéca íináidacawa yàanápínacué iicáca pía siùcade.

¹⁸ Iyaca cháí áiba wéenasàiri cayábéeri iináwaná, yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yánica wabànùacani Tito yáapícha. Macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéyéicawa yàcalé imanùbaca nacàlidaca iináwaná iwali cayábéeri iyú yái wéenasàirica, íibaidacáiná cayába Dios irípiná icàlidacaténá yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ¹⁹ Yá nacái níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca needácani yái wéenasàirica yàacawéeridacaténá wía, iyúudàaca nacái watéca ofrenda, yéewacaténá wàaca Wáiwacali íimiétacanáwa, wáasáidacaténá nacái wawàwaca wayúudàaca wenàiwica catúulécanéyéi, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁰ Wawàwa

watéca wáapichawani yái wéenásàirica cayábéeri iináwaná ipíchaná áibanái itàaníca báawéeri iyú wàwali ofrenda ìwalíise, yái wàwacáidéerica wàyaca, manuícáináni, yái ofrendaca. ²¹ Wawàwa càì wamànica wáalimáidacáiná wamànica machacànìiri iyú macáitani, càmiiricata abéta Wáiwacali iicápiná, néese macái wenàiwica iicápiná nacái.

²² Wabànùaca nacái náapicha áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, yái yáasáidéerica walí madécaná yàawiría íbaidáaná Dios irípiná cachàinìiri iyú. Siuca nacái máini cachàiníwanái iwàwaca iyúudàacuéca pía manuícáiná ínáidacawa iwàwawa pìwalicué manuísíwata, yéemìacáinácué piináwaná piwàwáanácué piyúudàaca áibanái. ²³ Aibacaalícué isutá yéemìawa pía Tito ìwali, yá picàlidacuéni nalí nùacawéerinácani, íbaidéerica nacái núapicha Dios irípiná wayúudàacáténácué pía. Nasutácaalícué nacái néemìawa pía nàwali níái áibanái wéenánáica Tito yáapichéeyéica, yá picàlidacué nalí càì, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái níaca ibànù nía, náibaida nacái Cristo irípiná yéewacáténá áibanái yàaca Cristo icàaluíniná. ²⁴ Iná nàanàapinácaalícué piatalé, yá píasáidacué nalí cáininácuéca piicáca nía báisìiri iyú, yéewanápiná macáita wenàiwica áiba cáli néeseeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalíacawa pimànicuéca cayábéeri, náalíacáténá nacáiwa wacàlidacátécué piináwaná ìwali machacànìiri iyú, watàanícaalíté cayábéeri iyú pìwalicué.

9

La colecta para los hermanos

¹ Càmita iwàwacutá nutànàacuéca pìrì àniwa ìwali yái pìasu ofrendapináca, pìwacáidéeripinácuéca piyúudàacáténácué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ² Núalíacáináwa cayábacuéca píiwitáise, núalíaca nacáiwa piwàwacué pìwacáidaca plata pimàacacáténáni Dios irípiná ofrenda iyú. Càita nucàlidacué casímáiri iyú piináwaná ìwali càiripináta nalí níái Macedonia yàasu cáli néeseeyéica. Nudéca nucàlidacuéca nalí piináwaná ìwali, píacué iyéeyéica Acaya yàasu cáli ínata, píináidáanáatécué pìwacáidaca ofrenda idé abéeri camuíca néese. Iná yéewa batéwa macáita iyéeyéica cháì Macedonia yàasu cáli ínata nadéca namichàidaca náiwitáisewa néemìacáinácué piináwaná ìwali pimàacáanápinácué plata Dios irí ofrenda iyú, íná nawàwaca namàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú nacái. ³ Quéwa nubànùacuéca piatalé níái wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ipíchanácué càmitàacáwa pimàni càide iyúwa nucàlidáanáatécué piináwaná ìwali cayábéeri iyú pìasu ofrenda ìwalipiná. Nuwàwaca báisíta pimàalàidacuéca pìwacáidacani ipíchawáise

nàanàacuéca pìatalé càide iyúwaté nucàlidáaná áibanái irí piináwaná ìwalicué. ⁴ Aibanái Macedonia yàasu cáli néeséeyéi nàanàacaalí núapicha pìatalécué, càmita nuwàwa nàanàacuéca pía càminácáwa pìwacáida ofrenda, ipíchaná báica wía ìwalíse yái wacàlidáanáca manuíca wáináidacawa wawàwawa pìwalicué pìwacáidáanápinácué ofrenda. Yá nacái báipinácué píawa canácaalícué piasu ofrenda piyúudàacaténácué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵ Iná nudéca nuínáidacawa nusutáanápiná náicha wawàsi níái wéenanáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàanápinácué napáchiaca pía quéecha nupíchalécáwa, nayúudàacaténácué pimáalàidaca pìwacáidaca piasu ofrendawa càide iyúwaté picàlidáaná bàaluité. Iná pimáalàidacanáamicué pìwacáidaca piasu ofrendawa cayába, yásí náalíacawa pimàacacué plata Dios irípiná casímáiri iyú piwàwacáinácué piyúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeni càmicaalícuécáwa pimáalàida pìwacáidaca ofrenda, yásí áibanái náináidacawa càmitacué báisi piwàwa pimàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, nayúunáidapiná nacái weedácuéca píchani cachàiníiri iyú.

⁶ Péemìacué cayába comparación: Aibacaalí wenàiwica ibàna achúmáana, yásí yeedáca yàacàsi achúmanamata; quéwa ibànacaalí manuí, yásí yeedáca manùba yàacàsi. Càita nacái pimàacacaalícué achúméeri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pirí achúméeriina cayábéeri; quéwa pimàacacaalícué manuíri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pirí cayábéeri àniwa manuísíwata. ⁷ Iwàwacutá macái wenàiwica imanùbaca imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú càide iyúwa íináidáanáwa iwàwalícuísewa. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica imàaqueeyéica ofrenda casímáiri iyú. Càmita Dios iwàwa wamàacaca plata ofrenda iyú báawacaalí wawàwa ìwalíse, càide iyúwa áibanái idéca nacáicaalí ichùullaca wía cachàiníiri iyú. ⁸ Dios yáalimá imànicuéca pirí macái cayábéeri íiwitáaná manuísíwata càiripináta pidèniacaténácué macáita pimáapuèricuéca, pidèniacaténácué nacái piasuwa cayába piyúudàacaténácué macái íibaidacalési íiwitáaná cayábéeri. ⁹ Càité profeta itànàacaté Dios itàacái bàaluité:

“Yái wenàiwica cayábéerica íiwitáise idéca yàaca catúulécanéeyéi yàasupiná manuísíwata. Imànipiná áibanái iríwa machacàiníiri iyú càiripináta”,

cài íimaca. ¹⁰ Dios yàacuéca walí bànacalé íimi wabànacaténácué wabànacalewa. Yàacué nacái walí yàacàsi wayáapiná. Càita nacái Dios yàapinácué pirí macáita yái pimáapuèrica. Dios imàacapinácué pidèniaca piasuwa cayába piacaténácué catúulécanéeyéi yàasupiná. Néese Dios imàacapinácué piasu ofrenda iyúudàaca nía manuísíwata. Yásí Dios

imànicuéca piriwa cayábéeri manuísiwata, yéewanápinácué piyúudàaca áibanái àniwa. ¹¹ Càipinácué pidèniápinácué macái cawèníiri íwítáaná yéewanápinácué píaca catúulécanéeyéi yáasupiná manùba. Pibànùacaalícué píasu ofrendawa núapicha catúulécanéeyéi irípiná, yási níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàapiná Dios irí cayábéeri píasu manuíri ofrenda ìwalíse. ¹² Yácáiná watépinácué píasu ofrenda catúulécanéeyéi irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmiíricata abéta wàa nalí yái wawàsica namáapuèrica, néese wachàiniadapiná nawàwawa nacái nàacaténá Dios irí cayábéeri manuísiwata. ¹³ Nàapiná Dios irí cayábéeri, yácáinácué píasu ofrenda yáasáidapiná nalíwa peebáidacuéca Cristo itàacái cayábéeri pimànicaténá càide iyúwa Cristo ichùulánácué píá. Nàapiná nacái Dios icàaluíniná ìwalíse yái manuíri ofrenda pimàaquéricuéca piyúudàacaténá níá, áibanái nacái. ¹⁴ Yá nacái nasutápinácué Dios ícha pirípinácué manuísiwata, máini cáininéeri iyú, Dios imànicáinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú. ¹⁵ Wàacué Dios irí cayábéeri imànicáiná walí cayábéeri mawèníiri iyú manuísiwata, quéwa máini manuí cachàiníwanái ícha yái wáaliméeripináca wacàlidaca èeri mìnánái itàacái iyú!

10

La autoridad de Pablo como apóstol

¹ Núa Pablo, nùalàacué píá manuísiwata, quéwa éeréeri iyúta nacái càide iyúwa Cristo yàalàaná wenàiwica éeréeri iyú, imàni nacái cayábéeri wenàiwica irí. Abénaméeyéi péenácué náimaca nùwali cáalucasa nuicácuéca píá, náimaca nacái nùalàacasa wenàiwica éeréeri iyú idècunitàacá nùyaca píapicha, quéwa náimaca nùyacaalícué déeculé píicha, yá nùalàacuécasa píá cachàiníiri iyú, náimaca. ² Uwé, nusutácué píicha wawàsi manuísiwata, picácué píalimáida piicáwa núa nùacaalípiná nupáchiacuéca píá, ipíchaná iwàwacutáca nùalàaca níá cachàiníiri iyú níara péenácuéca icháawèeyéica nuináwaná ìwali náimacáiná numànicasa càide iyúwa èeri mìnánái imàníiná càmiíyéica yeebáida Dios. Nudéca nuínáidacawa nùalàanápiná níá cachàiníiri iyú nùyacaalípinácué píapicha càmicaalícwá nawènúada náiwítáisewa báawéeri ícha. ³ Báisícata iwàwacutá wáyaca cháí èeri írìcu càide iyúwa macái èeri mìnánái, quéwa càmita wamàni ùwicái Dios irípiná càide iyúwa èeri mìnánái imàníiná ùwicái nàuwidenái ípunitawa nacáapisài iyúwa èeri írìcuírìca. ⁴ Yái wacáapisài càmiírìca càide iyúwa èeri mìnánái icáapisài, néese yái Dios ichàinìca, yácata wacáapisài yáaliméerìca imáalàidaca Satanás imànicalé cachàiníirìca, yái Satanás idacúanáca wenàiwica íwítáise. ⁵ Iná yéewa Dios ichàini iyú wáasáidaca cachìwéerìca nàasu tàacáisi cawínácaalí

ichìwáidéeyéica áibanái ipíchaná neebáidaca Jesucristo itàacái. Wáasáidaca nacái cachìwéeyéica nía, cawinácaalí cáimacáiyéica iicáca yáawawa, icàlidéeyéica cachìwéeri tàacáisi ipíchaná wenàiwica yeebáidaca Dios. Wadèniacáiná yái wacáapisàicawa, yái Dios ichàinica, íná yéewa wáalimá wawènúadaca wenàiwica íiwitáise Cristo irípiná neebáidacaténá itàacái. ⁶ Càita nacái Dios ichàini iyú wáalimá wàuwichàidaca níara abénaméeyéi péenácuéca càmíiyéica iwàwa imànica càide iyúwa wàalàaná nía, pidécanáamicué pimànica machacànìiri iyú càide iyúwa wáimáaná.

⁷ Càmitacué píalimá píináidacawa machacànìiri iyú piicácáinácué wenàiwica iicácanáwa meedá, ínácué piicáca núa càide iyúwa machawàaquéeri. Aibanáicaalí pèewi icàlida iináwanáwa Cristo yàasunáicasa nía, iwàwacutá nawàwalica Cristo yàasunáica nacái wía, wía apóstolca. ⁸ Cawàwanáta piyúunáidacuéca canùmaséeca núa nucàlidacáiná madécaná ìwali yái wachùulianápinácuéca pía, quéwa càmita báipiná núa nutàacái ìwalísewa yácáiná núasáidapinácué píriwa amaléeri iyú Wáiwacali idéca imàacaca wàalàacuéca pía wayúudàacaténácué pidàwinàidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú cachàinícaténácué píiwitáise Dios ìwali. Càmitaté imàaca walí ichàiniwa wamáalàidacaténácué pía. ⁹ Càmitacué nuwàwa piyúunáidaca nuwàwaca nucalúadaca pía nùasu cuyàluta iyúwa. ¹⁰ Aibanái íimaca nutànàacasa cachàinìiri tàacáisi cuyàluta irícu, nùalàacaténá wenàiwica cachàinìiri iyú, quéwa náimaca càmitasa nùalimápiná nutàanica cayába nùyacaalípinácué píapicha, náimaca nacái càmitasa cachàini núiwitáise nuchùulianápiná wenàiwica, náimaca. ¹¹ Quéwa níara icàlidéeyéica càì iwàwacutá náalíacawa cachàiníinápiná wáiwitáise wamànicaténá cachàinìiri iyú wàyacaalípinácué píapicha càide iyúwa wabànùanácuéca píri cachàinìiri tàacáisi cuyàluta iyú.

¹² Nàyaca abénaméeyéi pèewi icàlidéeyéica ìwaliwa máiníiyéicasa cayábaca nía. Quéwa péemiácué cayábani, càmita báisi cáalíacáica nía. Náimaca cawinácaalí wenàiwica ìyéerica càide iyúwa nàyaná, máiníicasa cayábaca íiwitáise, náimaca. Íná cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha máiníicáinása cayábéerica náiwitáise, náimaca. Càmita numàni càì, báawacáináni. ¹³ Càmita watàaní wàwaliwa canùmaséeri iyú. Wacàlidacáita wáibaidacalé iináwanáwa, yái íibaidacalési Dios imàaquéerica walí wamànínápiná irí. Dioscata yái yáasáidéerica walí alénácaalí iwàwa wáibaidaca irípiná. Imàacacaté wàanàca píatalécué Corinto ìyacàlená néré. ¹⁴ Inaté càmita wachàbawa íicha yái Dios imàacacataléca wáibaidaca irípiná wàalàacaténácué pía, wàyacaalítécué píapicha. Wíaté idàbáanéeyéi yàanàca píatalécué icàlidéeyéica yái cayábéeri

tàacáisica Cristo iináwaná ìwali. ¹⁵ Aibacaalí íbaidaté Dios irípiná pèewi icàlidacaténácué pirí Jesucristo itàacái, yá cayábaca. Càmita watàaní áibanái íbaidacalé ìwali càide iyúwa wadéca nacáicaalí wamànicani. Càmita nacái wamàni áiba wawàsi íicha yái wáibaidacaléca Dios imàaquéerica wamànica irípiná. Nèese wawàwacué wáibaidaca àniwa Dios irípiná pèewi wayúudàacaténácué peebáidaca Jesucristo itàacái cachàiniwanái. Yásí píalimácué piyúudàaca wàanápínawa áibalé wáibaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa imàacáaná walí wáibaidacalépiná. ¹⁶ Wawàwa nacái wàacawa déeculé yáwanái pìasu cáli íichacué wacàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Càmita quéwa wawàwa wéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé irìcu áibanái yéewáidacatalécaté nía Jesucristo ìwali, càmicáiná wawàwa watàaníca canùmaséeri iyú càide iyúwa wadéca nacáicaalí wéewáidaca wenàiwica néré ipíchawáiseté áibanái yàanàaca néré néewáidacaténá nía.

¹⁷ Picácué canùmasée pía pìwaliwa, nèese pitàanicué cayábéeri iyú Wáiwacali ìwali. Picàlidacué Wáiwacali idéca imànicuéca pirí cayábéeri. Iwàwacutácué cawènica piicáca yái Wáiwacali icàlidáanáca piináwaná ìwali pidécuéca pimànica cayábéeri. ¹⁸ Wawàwacaalí áibanái iicáca wía cáimiétaquéeri iyú, iwàwacutá càmita wáima wàwaliwa máinicasa cayábaca wía. Nèese iwàwacutácué wamànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá yéewacaténá Wáiwacali icàlidaca waináwaná ìwali cayábéeri iyú.

11

Pablo y los falsos apóstoles

¹ Cawàwanátacué píalimá pìideniaca nutàanínáca nùwaliwa achúmáana iyúwa máiwitáiséeri, càide iyúwa canùmaséeri. Pìideniácué achúmáanata. Càmita báisi nuwàwa nutàaníca càì quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca piríni, máinicáinácué ráunamáita piwènúadaca píiwitáisewa báisiiri tàacáisi íicha. ² Máinicué cáinináca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Dios iicácuéca pía. Dios, núa nacái càmita wawàwa piwènúadacué píiwitáisewa Cristo íicha. Péemiacué comparación: Cayábacaalí mànacàu íiwitáise, càmita uimá ùuculliri yáapicha. Nèese ucùaca úawawa masaquèeri iyú asianái íicha àta uedácataléta ulíwa unìriwa cáininácaténá uicáca abéerita yái unìrisíwaca. Càitacué nacái pía: Nuwàwacué picùaca píawawa masaquèeri iyú cachìwéeri tàacáisi íicha yéewanápinácué cáinináca piicáca abéerita Cristo. ³ Quéwa achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué cawàwanáta pimàacáanápínácué Satanás ichìwáidaca pía. Bàaluité Satanás ichacamàanicawa cáaliácáiri àapi iyú. Satanás icàlidacaté cachìwéeri tàacáisi Eva irí, úái idàbàanéechúaté inanáica. Yáté Satanás yáalimáidacaté úa

uyáanápínaté abéeri íiwitáaná àicu ìyacaná, yái íiwitáaná càmíricaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué cawàwanáta Satanás yàasu wenàiwica ichìwáidacuéca pía piwènúadánápínácué píiwitáisewa Cristo íicha, piméyáacáténácué cáinináca piicáca abéerita Cristo mabáyawanéeri iyú. ⁴ Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa pìwalicué, casímáicáinácué péemiaca natàacái cachìwéeri níara yèepuníyécawa icàlidaca áiba tàacáisi Jesús ìwali áibalé íicha yái tàacáisica wacàlidéerica. Piwàwacuéca peebáidaca áiba tàacáisi íicha yái tàacáisi wacàlidéerica Espíritu Santo ìwali càide iyúwacué peebáidaca nacáicaalí áiba yàacawéeridéericuéca pía Espíritu Santo íicha. Casímáica nacái peebáidacuéca áiba tàacáisi méetàuculéeri íicha yái peebáidéericatécué Jesucristo ìwali iwasàanáca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁵ Uwé, nuínáidacawa càmita caná nuwèni náicha níara cachìwéeyéica icàlidéeyéica ìwaliwa apóstolcasa nía, níara peebáidéeyéicuéca irí, piiquéeyéicuéca iyúwa máiníyeyí cayábaca íiwitáise yéewáidaca. ⁶ Báisícata càmita nucàlida tàacáisi èeri mìnánái yáaliacái iyú íná píináidacuécawa càmita núalimá nutàaníca ibaniéri tàacáisi iyú. Quéwa núaliacawa cayábéeri iyú ìwali yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí. Madécaná yàawiriaté wáasáidacuéca pirí Dios idéca imàacaca wáaliacawa cayába, piicácaalítécué càinácaalí wamàni pèewibàa.

⁷ Bàaluité nucàlidacatécué pirí yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yaté càmita nuchùulia pipáyaidánápínácué núa. Néese nuíbaidacaté nucáapi iyúwa nuwèniacáténaté nuyáapínáwa. Quéwa siúcade píimacuéca canácasa iwèni yái tàacáisi nucàlidéericatécué pirí càmíicáináté nucobracué pía, nùyacáináté nacái iyúwa càmíirica cachàini píichacué. Iná calúacuéca pía núapicha siúcade càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuéca pirí báawéeri manuísíwata. Quéwa càmítaté nucobracué pía nuwàwacáináté nuyúudàacuéca pía yéewanápínácué pìyaca cáimiétaquéeri iyú Dios yáapicha. ⁸ Aibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda nuwèniacáténaté nuyáawa iyú idècunitàacá nuéwáidacatécué pía. ⁹ Néeseté imáalàacatéwa nuícha yái plata idècunitàacá nùyaca píapichacué, quéwa càmítaté nusutácué píicha plata éwítaté canácaáníta nulí yái numáapuèrica, yá canácaté wenàiwica nusàiwiquéeri irí wawàsi yàanápínaté nuyáapíná, ibatàa abéeri piná. Néeseté áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàanàacaté Macedonia yàasu cáli néese, yá nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda, ínáté yéewa nudèniaca yái numáapuèrica. Càité nuwàwaca numànica ipíchanaté nusàiwicacué pirí wawàsi píacáténácué nuyáapíná, ipíchanaté càulenácuéca píichani. Siúca nacáide nuwàwa

numànica càì mamáalàacata. ¹⁰ Càide iyúwa núalíánáwa báisíiri tàacáisi ìwali, yái icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, càita nacái nudéca núináidacawa nucàlidáanápíná mamáalàacata Cristo iináwaná ìwali mawèníiri iyú aláera pìasu cálicué imanuíca, yái Acaya yàasu cálica, yéewanápiná casímáica nuwàwa ìwalíise càiripínáta yái càmináca nusàiwicacué pírí wawàsi nuedáanápínacué pícha plata nulípináwa. ¹¹ Néeni, ¿cánásica nutàaní càì? ¿Càmícáinásica cáininá nuicácuéca pía? Càmirita. ¡Dios yáaliacawa cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata!

¹² Quéwa nuwàwa nucàlidaca nuèpunícawa mamáalàacata Cristo iináwaná ìwali mawèníiri iyú numawèniadacaténá níara cachìwéeyéica icàlidéeyéica ìwaliwa náibaidacasa Dios irípiná càide iyúwa núa. Quéwa nasutácué pícha nawènipínáwa, íná càmita báisí náibaida Dios irípiná càide iyúwa núa. ¹³ Níacáináta meedá cachìwéeyéi icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa Cristo yàasu apóstolcasa nía, quéwa nachìwáidacáita wenàiwica meedá. ¹⁴ Núalíacatéwa namàninápináté càì, namànicáiná càide iyúwa náiwacali Satanás imàniná. Satanás yáalimácáiná imàacaca yáawawa cacamaláneeri iyú wenàiwica iicácaténáni càide iyúwa mèlumèluíri ángel Dios néeséeri ichìwáidacaténá wenàiwica namàninápiná nabáyawanáwa. ¹⁵ Iná yéewa wáaliacawa Satanás yàasu wenàiwica íbaidéeyéica irí namànica càide iyúwa Satanás imàniná. Yá náimaca nàwaliwa cayábanaméeyéicasa íiwitáise nía, íbaidéeyéicasa Dios irípiná, quéwa nachìwáidacáita wenàiwica meedá. ¡Iná nàuwichàapínacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi iyú càiripínáta namànicáiná nabáyawanáwa!

Sufrimientos de Pablo como apóstol

¹⁶ Nusutácué pícha wawàsi àniwa, picácué pínáidawa máiwitáiseca núa. Càmita báisí nuwàwa nutàaníca càì nucàlidacaténá máini nùwaliwa, quéwa iwàwacutá nutàanícuéca pírí iyúwa máiwitáiséeri máinicáinácué piwàwaca piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo ícha. Iná iwàwacutá canùmaséeca núa nacái achúmáanata, càide iyúwa níara áibanái cáimacáiyéica iicá yáawawa. Quéwa càmita báisí nuwàwa nutàaníca iyúwa nía. ¹⁷ Wáiwacali càmita iwàwa wacàlidaca wàwaliwa máinicasa cayábaca wía. Quéwa iwàwacutá canùmaséeca núa achúmáanata càide iyúwa máiwitáiséeri piwàwacáinácué péemíaca máiwitáiséeyéi itàacái meedá, níara canùmaséeyéica iicáca yáawawa. ¹⁸ ¡Iwàwacutá canùmaséeca núa nacái, nucàlidacaténá nuináwanáwa máiwitáiséeri iyú càide iyúwa wenàiwica cachàiníiri iicáca yáawawa áibanái ícha! Càita iwàwacutá nutàanícuéca pírí nuyúudàacaténácué pía, máinicáinácué piwàwaca péemíaca yáawamita máiwitáiséeyéi itàacái. ¹⁹ Càmitacué máini cáaliacáicuéca pía càide iyúwa pínáidáanáwa, quéwa piicácuéca píawawa iyúwa máiniyéica

cáaliácáica áibanái ícha, íná yéewa pìidenìacuéca nía casimáiri iyú níara máiwitáiséeyéca. ²⁰ Iná yéewa casimáica piicáca níara cachìwéeyéca yéewáidéeyéicuéca pía, éwita nachùulìácáanítacué píibaidaca nalí, éwita nacái nayáácáanítacué macáita plasu yàacàsi, éwita nacái nachìwáidacáanítacué pía, éwita nacái nanúacáanítacué pinàni ìwali. ²¹ Càmita wamànicué pirí càiri wawàsi, íná piicácuéca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmicáináté wamànicué pirí báawéeri. Yá nacái piwàwacuéca pibáiniadaca wía ìwalìse yái càminácuéca wamàni pirí cachàinìiri iyú.

Quéwa càmicáiná cáalu níara cachìwéeyéca nacàlidáanápíná nàwaliwa máini canùmaséeri iyú, íná iwàwacutá canùmaséeca núa macàaluínináta nacái iyúwa máiwitáiséeri éwita càmicáaníta nuwàwa nutàanica càì báawacáináni. Quéwa iwàwacutá núsáidacuéca pirí apóstolca núa, Dios ibànuèrica yéewáidéeripínácué pía. ²² Níara cachìwéeyéca nacàlidaca hebreoca nía. Núa nacái hebreosàirita, itàanírira hebreo itàacái iyú. Nacàlidaca nacái israelitaca nía. Núacáanítani israelitasàirita, Israel itaquérinámicáiná núa. Nacàlida nacái Abraham itaquénáinámica nía. Núacáanítani Abraham itaquérinámica nacái. ²³ Náimaca náibaidáanása Cristo irípiná. Núacáaníta nacái máini cachàiníwanái náicha, quéwa càmita báisi nuwàwa nucàlidaca càiri wawàsica nùwaliwa, níacáiná abéta máiwitáiséeyéi natàanica càì canùmaséeri iyú nàwaliwa. Quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca pirí càì píalíacaténácuéwa báisícata apóstolca núa, Dios ibànuèrica. Yá nudéca nuíbaidaca Cristo irípiná cachàinìiri iyú náicha. Nudéca nuuwichàacawa cachàiníwanái náicha. Nuuwidenái yúucaca núa presoíyéi ibànaliculé manùba yàawiría náicha. Aibanái máini nacapèedáidacaté núa cachàiníwanái náicha. Manùba yàawiría áibanái iwàwacaté inúaca núa. ²⁴ Cinco yàawiriaté judionái nàuwichàidaca núa. Cinco yàawiriaté nacapèedáidaca núa cabèesi iyú treinta y nueve yàawiría. ²⁵ Másibàawiría nacapèedáidacaté núa àicu iyú. Abé yàawiriaté nanúadáida núa íba iyú nanúacaténáté núa. Másibàawiriaté nùacawa manuíri úni yáacubàa nave irìcu, yáté nave nasawíacawa wáicha. Abé yàawiriaté batéwa nuisicùmawacawa nùyaté táiyápinama, abé èeri nacái manuíri úni yáaculé, nuwatáacawa àicu íinata. ²⁶ Nudéca nuèpunícawa madécaná yàawiría, déeculé nacái nucàlidacaténá Dios itàacái. Nudéca nuchàbacawa caiyéininéeri inanába yáacubàa; iwàwacutácaté nuèpunícawa cayéedéeyéi yèewibàa nacái. Nuicácaté nacái cáalunáiri nùasu cáli néeséeyéi yèewiwa, càmiíyéi nacái nùasu cáli néeséeyéi yèewi. Nuicácaté nacái cayéininéeri yàcalé irìcu, nawàwacataléca nanúaca núa, càita nacái manacúaliré, manuíri úni yáacubàa nacái. Nudéca

nuicáca cáalunáiri nèewi nacái abénaméeyéi cachìwéeyéi icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa neebáidacasa Jesucristo itàacái. ²⁷ Nudéca nuíbaidaca cachàiníiri iyú. Nudéca nacái nùuwichàacawa càulenéri wawàsi iyú, nuíbaidacaténá Dios irípiná, íná madécaná yàawiría càmita nùalimá nuimáca cayába. Nudéca nùuwichàacawa máapicái iyú macàláaná nacái nuwàwa. Madécaná yàawiría càmita nudé nuyáaca nuyáacaléwa. Nudéca nacái nùuwichàacawa casalíníiri iyú, canácaté nacái nubàle cayába.

²⁸ Nàyaca nacái manùba áiba wawàsi càulenéri nuícha. Càita nacái macái èeri imanùbaca catùlúcanáca numànica nuwàwawa nàwali macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa macái cáli imanùbaca. ²⁹ Aibacaalí càmíiri yeebáida Jesucristo itàacái tàì íméri iyú, yá achúmaca nuwàwa máinicáiná nuwàwaca nuyúudàaca nía. Aibacaalí icaláawa Dios ícha imànicaténá ibáyawanáwa ìwalise yái nachìwáidáanacani, yá achúmaca nuwàwa báawanama, báawa nacái nuínáidacawa. ³⁰ Iwàwacutácaalí canùmaséeca núa péemiacaténácué nulí, yá cayába cachàiníwanái canùmaséecaalí núa ìwali yái wawàsi yáasáidéerica machawàacaca núatá, yéewacaténá macáita náaliacawa abéericata Diosca yái ichàiniadéerica núa. ³¹ Wáiwacali Jesucristo Yáaniri, yái Icuèriná Diosca, yái wèeripináca irí cayábéeri càiripináta, yáaliacawa nucàlidáaná nuináwanáwa báisiiri iyú. ³² Nùyacaalíté Damasco iyacàlená irìcu, yái gobernador íbaidéericaté rey Aretas irí ichùuliacaté yáasu úwináwa nacùanápínaté macái iwáiná inùmaca, yái yàcalé itéeséerica iwáináca, náibàanápínaté núa. ³³ Quéwa áibanái nayúudàacaté núa, yá nalicùadacaté núa manuíri mapíiri irìcu yéenúlusi ìwali chènuníiséeri ventana irìcubàa yàcalé iwáiná ínatáise nùanàacaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé ícha. Càité numusúacawa náicha.

12

Visiones y revelaciones

¹ Canápináta meedáni wacàlidacaalícué waináwaná ìwaliwa canùmaséeri iyú, quéwa níara cachìwéeyéica nacàlidaca canùmaséeri iyú nàwaliwa, náimaca nadéCasa naicáca yéenáiwánási nacáiri Dios néeseéri, íná iwàwacutá nacái nucàlidaca Wáiwacali idéca imàacaca nuicáca yéenáiwánási nacáiri yáasáidacaténá nulí wawàsi ibàacanéri iyú. ² Catorce camuí néese siùcade, núa, yái yeebáidéerica Cristo itàacái, nùacatéwa chènuniré Dios itécáináaté núa aquialénamata àta nùanàacataléta máisibáaná cáli chènuníiséeri néré, yái Dios iyacàle chènuníiséerica. Càmita nùaliáwa asáisi nùacaalítéwa néré nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú. Diosta yáaliáwa.

³ Nùaliácawa Dios itécaté núa aquialénamata paraíso néré, quéwa càmita nùaliáwa asáisí nùacaalítéwa nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú nùawa. Abéerita Dios yáaliáwa. ⁴ Nùacatéwa paraíso néré, yá nuémìacaté tàacáisi máiniírìca ibàacanáca íná Dios càmita ibatàa wenàiwica icàlidaca áibanái iríni. ⁵ Ewita máinicáaníta cayábéericani yái nuchàbáanácawa paraíso néré, càicáaníta càmita nuwàwa nutàanìca nùwaliwa canùmaséeri iyú, néese nucàlidacáita machawàacáanáca núa cháí èeriquéi. ⁶ Nuínáidacaalíwa nucàlidáanápíná cayába nuináwaná ìwaliwatá, yá càmita nutàaní máiwitáiséeri iyútá, néese nucàlida cáimiétaquéeri iyútáni, báisicáinátáni, yái númèeripinácátá. Quéwa càmita numànipiná càì ipíchaná áibanái iyúunáidaca máini yáwanáica cachàini núa ícha yái naicáanáca núa, ícha nacái yái néemianáca nucàlidaca Dios itàacái. ⁷ Yáara yéenáiwanási nacáiri nuiquéericaté, máini yáwanáiri ichùnica, máini nacái Dios yáasáidaca nulí wawàsi ibàacanéeri iyú, íná ipíchaná máini cachàinica nuicáca núawawa áibanái ícha, yáté Dios imàacaca nulí uláicái. Yái uláicáica cáiwica nulíni càide iyúwa manuúri tuúri ìyacaalí wainálicu cáiwíiri iyú. Siùcade Satanás yùuwichàidaca núa mamáalàacata iyú yái uláicáica. Càita Dios imàacaca nùuwichàacawa ipíchaná máini cáimacáica nuicáca núawawa càide iyúwa wenàiwica cachàinírìca iicáca yáawawa áibanái ícha. ⁸ Máisiba yàawiriaté nusutáca Wáiwacali ícha yeedáanápínaté nuícha yái uláicáica. ⁹ Quéwa Wáiwacali íimaca nulí: “Càmíiri. Quéwa núata píapicha. Càmita pimáapùa áiba wawàsi ícha yái cáinináanáca nuicáca pía. Machawàacacaalí pía, yásí wenàiwica naicápiná nuchàini amaléeri iyú cachàiniwanái. Naicácaalí pimànica cachàinírìca iyú éwita machawàacacáaníta pía, yásí nàaliácawa pimànicanì nuchàini iyú”, càì íimaca nulí yái Wáiwacalica. Íná casímáica núa machawàacáanáca núa, yéewanápíná Cristo ichàini iyamáacawa nùwali, núsáidacaténá áibanái irí cachàinírìca Cristo íiwitáise. ¹⁰ Íná yéewa cayábaca nuwàwa machawàacáanáca núa, namàniná nacái nulí báawéeri nabáiniadacaténá núa; cayába nacái nuwàwa éwita catúulécanácaalí núa, nàuwichàidacaalí nacái núa Cristo ìwalíise nuebáidacáiná Cristo itàacái, càulenácaalí nacái namànica nulíni. Máinícaalí machawàacaca núa, yásí máini cachàiniwanái Cristo ichàini iyamáacawa nùwali.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

¹¹ Nudéca nucàlidaca nuináwaná ìwaliwa canùmaséeri iyú càide iyúwa máiwitáiséeri. Càmita báisí nuwàwa nutàanìca càì, quéwa ìwàwacutá numànicanì càmicáinácué picàlida nuináwaná ìwali cayábéeri iyú. Cayába cachàinitésicatáni picàlidacaalítécué nuináwaná cayábéeri iyútá, càmicáiná caná nuwèni náicha

níara cachìwéeyéica peebáidéeyéicuéca irí icàlidéeyéica ìwaliwa apóstolcasa nía Dios ibànuèyéicasa máinliyéicasa cayábaca áibanái apóstol ícha. Ewita canéeri iwènicáaníta núa, càicáaníta Dios imàacaca cachàinica núa náicha. ¹² Bàaluité nùyacaalícué píapicha, yá numànicaté mamáalàacata báisiiri apóstol íbaidacalé, yái càmirica wenàiwica idé imànica, ínáté yéewa píaliacuéwa báisiiri iyúcani Dios ibànuèrica núa. ¹³ Iyacaté abéeri wawàsi càmiricaté numànicué pirí numànicaté áibanái irí canánama, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái áiba cáli imanùbaca: Yái nusutáanáca náicha nuyáapináwa, nuimácatáipiná nacái. Inácué cawàwanáta báawacuéca piicáca núa meedá càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuéca pirí báawéeri càmicáinaté nusàiwicacué pirí wawàsi ipíchanácué nuínataléca piríni. Báawacaalícué piicáca núa, nusutácué pícha wawàsi pimàacáanápinácué piwàwawa ícha.

¹⁴ Siùcade màulenáca núa nupáchiacaténácué pía àniwa máisibàawiríanápiná. Yá mamáalàacata càmitacué nusutápiná nuyáapináwa pícha, ipíchanácué nusàiwicaca pirí wawàsi. Yácáiná càmita cáininá nuicácuéca piasu plata, néese cáinináca nuicácuéca pía. Càmitacué nucutá píwacáidáanápiná plata nulípiná, yácáiná nuicácuéca pía càide iyúwa nuénibewa, yá píaliacuéwa sùmanái càmita nàwacáida plata nasèenái irípináwa. ¹⁵ Càita nacái núucapiná macáita nùasuwa casímáiri iyú, nuyúudàacaténácué pía. Yá nacái iwàwacutácaalí numàacaca nucáucawa numànicaténácué pirí cayábéeri, yá cayábaca. Càita nuwàwacué nuyúudàaca pía éwitacué pimànicáaníta nulí càide iyúwa càmiyéi máiní cáinináca iicáca núa, éwita máinicáanítacué cáinináca nuicáca pía.

¹⁶ Báisíta, càmitatécué nusutá pícha nuyáapináwa, quéwa abénaméeyéi péenácué nacàlidaca nùwali nudécasa nuchìwáidacuéca pía nuchìwa iyúwa, náimaca nacái nudécasa nuedácuéca pícha plata máaliacanéeri iyú. ¹⁷ Quéwa, píaliacuéca cayába càmitaté nachìwáidacué pía needácaténá pícha plata nulípiná níai nubànuèyecatécué píatalé. ¹⁸ Nusutácaté wawàsi Tito ícha ipáchianápinátécué pía. Nubànùacaté nacái áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái yàacaténátéwa Tito yáapicha. Píaliacuéwa Tito càmitaté ichìwáidacué pía yeedácaténácué pícha plata nulípiná. Píaliacuéwa báisiiri iyúcani wía pucháibaca, núa Pabloca, Tito nacái wadéca wamànicuéca pirí abédanamata abédanamacáiná wáiwitáise wáapichawáaca.

¹⁹ Cawàwanátacué píináidacawa wacàlidacáitacué pirí waináwanáwa càide iyúwa wawàwaca nacáicaalí wáasáidacuéca pirí mabáyawanáca wía. Quéwa càmita wawàwa wamànica

cài, néese watàanica Dios iicápiná Cristo yàasu wenàiwicacáiná wía. Yá macáita yái wacàlidéericuéca pírí cháí cuyàluta írìcu, wadéca wacàlidacuéca píríni yéewanápinacué pidàwinàidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú peebáidacaténacué itàacái tàì íiméeri iyú, piacué wéenanái cáininéeyéica waicáca. ²⁰ Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanáta càmita nùanàapínacué pìyaca càide iyúwa nuwàwáaná nùanàacaalípinacué nuicáca pía. Càita nacái achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanátacué càmita pianàapíná nùa casímáiri nùa piapichacuéwa. Nuínáidacawa cawàwanáta nàyacué abénaméeyéi péená icuísáyaquéeyéiwa, abénaméeyéi nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèníri ìwalíise, abénaméeyéi nacái caluéyéica, abénaméeyéi nacái cachàiniyéica iicáca yáawawa, abénaméeyéi nacái itàaníyéica báawéeri iyú áibanái ìwali, abénaméeyéi nacái icuíséeyéica íichawa áibanái, abénaméeyéi nacái cáimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái íicha, abénaméeyéi nacái càmíyéica iwàwa abédanaméeri íiwitáise áibanái yáapicha. ²¹ Achúmaca nuwàwa nuínáida nacáiwa cawàwanáta Nucuèriná Dios imàacapíná báica nùa piwàlìsecué, nùanàacaalípinacué piatalé àniwa, yá nacái cawàwanáta iwàwacutápiná nuícháanícuéca pìwali, manùbéeyéicaalí péenacué nadéca nèepùaca namànica nabáyawanáwa àniwa bàaluitéericuise àta siùca nacáide, càmíyécáwa nacái iyamáida íimáca áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmírica nacái nanìrisíwa.

13

Advertencias y saludos finales

¹ Yácata máisibéeri yàawiríaná nupáchianápinacué pía. Profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái íiméerica: Aibanáicaalí iwàwa icháawàaca wenàiwica ibáyawaná nàuwichàidacaténáni, iwàwacutá natéca náapichawa pucháiba wenàiwica nacàlidacaténá iináwaná càmicaalí máisiba nacái. Uwé, nùapínacuéca piataléwa máisibàawiríanápiná nùalàacaténacué pía báawéeri íichaná. Càmicaalícué peebáida, yásí nùuwichàidacué píawa. ² Piacué imàníyécáté ibáyawanáwa manuísíwata bàaluité, canánamacué nacái pía. Nùalàacué pía macáita àniwa idècunitàacá nùyaca déeculécué pícha càide iyúwaté nùalàanacué pía bàaluité nùyacaalítécué piapicha yái pucháibáaná yàawiríanáca. Néeni nupáchiaacalícué piatalé àniwa, yá càmita quirínama numàni nalí cayábéeri iyú, níara imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata. ³ Cachàinipíná numànicuéca píriwa picàlidacáinacué piwàwacasa píalíacawa asásí nutàanícaalí Cristo inùmálicuise. Cristo càmita yúuwichàidapínacué píawa machawáaquéeri iyú, néese cachàiníri iyúpinacué yúuwichàida píawa. ⁴ Báisíta natàtàacaté

Cristo cruz ìwali idècunitàacá ìyaca cháí èeri irìcu iyúwa machawàaquéeri. Quéwa siücáise ìyaca Dios yáapicha, idènìaca nacái macáita Dios íiwitáise cachàiníiri. Càita nacái machawàacaca wía cháí èeri irìcu càide iyúwaté Cristo ìyaanáté quéwa wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, íná yéewanápiná wàyaca Dios ichàini iyú, wayúudàacaténácué pía.

⁵ Picácué pialimáida piicáwa wía, néese pínáidacuéwa piwàwalìcuísewa asáisi báisícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái. Nuínáidacawa pialíacuéwa Cristo ìyacué piwàwalìcu. Quéwa, canácaalíni, ñéese cué càmitàacá peebáida Cristo báisíiri iyú!
⁶ Nutuíyàaca pialimáanápinácué pialíacawa báisíiri iyúcani wadéca weebáidaca Cristo báisíiri iyú, Cristo idéca ibànùaca wía nacái wáibaidacaténá irípiná iyúwa yàasu apóstolnái.
⁷ Wasutáca Dios íicha pirípinácué nacái ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Càmita wasutá Dios càì píasáidacaténácué wadéca wéewáidacuéca pía cayába, néese wawàwacáitacué pimànica cayábéeri, éwitasica áibanái íináidacawa càmita apóstol wía, càmicáiná wàuwichàidacué pía wásáidacaténá báisíirica apóstolca wía idèniyéica Dios ichàini wàuwichàidacaténá báawéeyéi.
⁸ Yácáiná iwàwacutá wamichàidaca wenàiwica íiwitáise namàníinápiná cayábéeri, càide iyúwa Dios itàacái báisíiri íimáaná. Canáca yéewaná watuíyàaca namànica nabáyawanáwa yéewanápiná wàuwichàidaca nía.
⁹ Iná wàanàacaalípinácué pìatalé, yá wàanàacaalícué pía yeebáidéeyéi ìyaca tàì íiméeri iyú, càmicaalí nacái iwàwacutá wàuwichàidacuéca pía pibáyawaná ìwalísewa, yásí cayábaca wawàwa éwitasica áibanái iicáca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmicáiná wásáida Dios ichàini wàuwichàidacaténácué pía. Wawàwacáita peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, cachàinacaténácué píiwitáise ìwali. Yá wasutácué Dios íicha pirípinácué mamáalàacata ichùnlanápinácué píiwitáise cayábéeri iyú.
¹⁰ Nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca ipíchawáise nùacué nuicáca pía. Nùanàacaalícué pía imàníiyéi yàacawa ibáyawanáwa nùanàacaalípinácué pìatalé, yásí iwàwacutá numànicuéca pirí cachàiníiri iyú, nudènìacáiná Wáiwacali ichàini nucùacaténácué pía. Iná nutànàacué pirí yái cuyàlutaca quéechacáwa piwènúadacaténácué píiwitáisewa báawéeri íicha. Wáiwacali càmita imàaca nulí ichàiniwa nuwènúadánápinácué píiwitáise Dios íicha, néese imàacaca nulí ichàiniwa nuyúudàacaténácué pía yéewanápinácué cachàinica píiwitáise Dios ìwali.

¹¹ Yáta imanùbaca, piácué nuénánáica. Nuwàwacué pìyaca casíimáiri iyú. Picutácué pìyacaténá machacàníiri iyú Dios iicápiná. Pimichàidacué píiwitáisewa peebáidacaténácué iyúwa nùalàaná pía. Abédanamacué pimàni píiwitáisewa

píapichawáaca. Pìyacué nacái matuíbanáiri iyú píapichawáaca. Yásí yéewapínacué Dios ìyaca píapicha, yái Dios imàaquéerica wàyaca matuíbanáiri iyú, imàaquéerica nacái cáinináca waicáyacacawa. ¹² Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú. ¹³ Macáita níái yebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyéeyéica cháí nawàwalicué píá.

¹⁴ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha imàníinápinácué píri cayábéeri mawèníiri iyú; càita nacái nusutáca Dios ícha imàacáanápínacué píalíacawa piwàwalicúisewa cáininácuéca Dios iicáca píá; càitacué nacái abédanamáanápíná píiwitáise Espíritu Santo yáapicha càiripínáta.

GÁLATAS

Saludo

¹ Núa Pablo nubànùacué pirí cuyàluta. Apóstolca núa, Dios ibànùèrica nuçàlidacaténá itàacái wenàiwicanái irí. Càmitaté wenàiwica níái càì imàaca núa apóstolpiná càmitaté nacái wenàiwica níái càì ibànùa núa nucàlidacaténá Dios itàacái. Néese yái Jesucristoca yácata ibànùèrica núa. Idéca nacái Dios ibànùaca núa, yái Wáaniri Dios imichàidéericaté Jesucristo yéetácáisi ícha. ² Macáita níái wéenánáica núapichéeyéica yebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalicuéca pía. Nubànùacué pirí cuyàluta píacué macáita yebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli íinatéeyéica iyaca. ³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú namàacáanápinácué nacái piyaca matuíbanáiri iyú. ⁴ Yái Jesucristo imàacacaté icáucawa yéetácáténáwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Càité Jesucristo imànica iwasàcaténá wía ícha yái báawéeri èerica càide iyúwaté Wáaniri Dios iwàwáaná imànica walí, yái Wacuèriná Diosca. ⁵ ¡Iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta, yái cachàiníiri íiwitáiseca iyéerica chènuniré cáimiétaquéeri iyú, icànéeri nacái icamaláná mèlumèluíri irìcuwa! Báisíta, amén.

No hay otro mensaje de salvación

⁶ Máinícué achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuémìaca piináwaná ìwali, càulenáca nacái nuebáidaca yái náimáanáca píwalicué piwènúadacasacué píiwitáisewa caquialéta Dios ícha. Dios idéca imáidacuéca pía yéewanápinácué Cristo imànica pirí cayábéeri mawèníiri iyú quéwa pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa peebáidacaténácué cachìwéeri tàacáisi áibanái ímèerica ìwali iwasàanápinásacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁷ Quéwa canáca áiba tàacáisi báisíiri iwasèeripináca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Néese nàyaca meedá áibanái píatalécué imènìadéeyéicuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú iná báawaca píiwitáise píapichawáaca. Nawàwa nacái nawènúadaca Dios itàacái báawacaténá namànicani, yái tàacáisi icàlidéerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁸ Quéwa, péemiácué cayába, áibanáicaalí icàlidacué pirí áiba tàacáisi méetàuculéeri ícha yái wacàlidéericatécué pirí, yásí Dios yùuwichàidacani càiripináta. Càita nacái nucàlidacaalícué pirí áiba tàacáisi, yásí Dios yùuwichàidaca núa càiripináta. Càita nacái chènuníiséeri ángel icàlidacaalícué pirí áiba tàacáisi, yásí

Dios yùuwichàidacani càiripináta. ⁹ Nudéca nucàlidacuéca pírini quéwa siùcade nucàlidacuéca pírí àniwani: Aibacaalí icàlidacué pírí áiba tàacáisi méetàuculéeri ícha yáí wacàlidéericatécué pírí, yá Dios yùuwichàidéeripiná càiripináta.

¹⁰ Càmita quirínama nucutá cayábacaténá meedá wenàiwicanáí iicáca núa, néese nucutáca cayábacaténá Dios iicáca yáí numàníirica. ¡Núalimáidacaalí mamáalàacata numànica meedá càide iyúwa casíimáiná wenàiwicanáí iicácatá, néese càmita Cristo yàasu wenàiwica núatá!

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹ Píacué nuénánáica, nuwàwacué píaliacawa ìwali yáí tàacáisi nucàlidéericuéca pírí Jesucristo ìwali, yáí tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càmitaté èeri mìnánáí níái càì ichùnìaca yáí tàacáisi náalíacáí iyúwa. ¹² Càmitaté wenàiwicanáí níái càì imàaca nulí yáí tàacáisica. Càmita nacáí néewáida núa càì. Néese Jesucristocata yáí imàaquéerica núaliacawa nucàlidacaténá wenàiwicanáí iríni.

¹³ Pidécuéca péemiaca nuináwaná ìwali càinácaalíté numànica bàaluité nuèpunícaalítéwa càide iyúwa judiónáí yéewáidáaná. Píaliacuéwa nùuwichàidacaté Dios yàasu wenàiwica mamáalàacata, máini báawéeri iyú, níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itaacáí. Nunúacaté manùbéeyéi numáalàidacaténá nía. ¹⁴ Nuèpunícáinátéwa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, yáté máini numànica cachàiníiri iyú náicha madécaná nunacáiyéicawa nuénánáí judíoca máinicáináté cachàiníwanáí náicha numànicaté macáita machacàníiri iyú càide iyúwa wàawirináimi judío íiwitáise íimáaná. ¹⁵ Quéwa ipíchawáiseté numusúaca nuicáca èeri, Dios yeedácaté núa nuíbaidacaténá irípiná. Yá cáininácáiná Dios iicáca núa, íná imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú imáidáanápináté núa nuíbaidacaténá irípiná. Néese Dios íináidacatéwa imàacáanápináté nuicáca Jesucristo. Yáté nuicácani. ¹⁶ Dios imàacacaté núaliacawa Dios Iiricani yáí Jesucristoca, yéewanápiná nucàlidaca yáí tàacáisi Jesucristo ìwali càimíyéi judío irí. Idécanáamité Dios imàacaca nuicáca Iiri, yá càmitaté nuwàwacutá áibanáí wenàiwica yéewáidáanápináté núa. ¹⁷ Càmitaté nacáí nùawa Jerusalén iyacàlená néré nuicácaténá níara apóstolca, Dios imáidéeyéicaté nupíchawáise. Càmitaté nusutá nuemiawa nía nùasu tàacáisi ìwali Dios imàaquéericaté nulí. Néeseté nùacatéwa machacànita Arabia yàasu cáli néré. Néesetécawa nuèpùacawa Damasco iyacàlená néré.

¹⁸ Néeseté máisiba camuí idénáami, yá nùacatéwa átata Jerusalén iyacàlená néré, nupáchiacaténaté Pedro néré, idábáanáté nùacawa yéewanápiná núalía nuicáca Pedro. Yáté

nuyamáacawa Pedro yáapicha quince èeri. ¹⁹ Quéwa canácata nuíquéri áibanái apóstol, abéerita Santiagoquéi nuicá, yái Wáiwacali iméerérica. ²⁰ Núumacué pirí báisíri iyú, abéerita Jesucristo yái càì imàaquéricaté núaliacawa itàacái. Dios yáaliacawa nucàlidacuéca pirí báisíri iyúni.

²¹ Néese idécanáamité nupáchiaca néré, yáté nùacawa Siria yàasu cáli néré, Cilicia yàasu cáli néré nacái. ²² Níara wéenánái yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicatéwa yàcalé imanùbaca Judea yàasu cáli ínata, càmiyécáwaté yáalía iicáca núa. ²³ Néemiacítaté nuináwaná ìwali. Càì náimacaté nùwali: “Yáta yùuwichàidéericaté wía bàaluité, yái iwàwéericaté imáalàidaca wía ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo itàacái, siùcade yàaca yàalàaca wenàiwica neebáidáanápiná Jesucristo itàacái”, càì náimacaté nùwali. ²⁴ Yá nàacaté Dios irí cayábéeri nùwali Dios iwènúadacáináté irípináwa nuíwitáise.

2

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

¹ Néeseté catorce camuí idénáami, yáté nuèpùà nùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa Bernabé yáapicha, yá nutécaté Tito núapichawa. ² Nùacatéwa néré Dios ichùuliacáináté nùanápináwa néré. Néeseté Jerusalén iyacàlená néenibàa nùacawa nàatalé níara nacuèrinánái càmiétacanéeyéica, watàanícáténá wáapichawáaca méetàucuta áibanái ícha. Yá nucàlidacaté nacuèrinánái irí yái tàacáisica nucàlidéerica càmiyéi judío irí, ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Nuwàwacaté cayábaca néemiaca nùasu tàacáisi ipíchanáté canáca iwèni yái íbaidacalésica numàníricaté Dios irípiná, càita nacái yái íbaidacalési numànírica siùcade. ³ Néenialíté abénaméeyéi cachìwéeyéica nacàlidacaté iwàwacutáanása namànica circuncisión Tito irí, yái núapichéerica griegosàiri, càmirica judío. Quéwa níai nacuèrinánáica càmitaté nachùulla Tito namànínápíná irí circuncisión. ⁴ Níara ichùulièyéicaté namànínápíná circuncisión Tito irí, cachìwéeyéica nía meedá icàlidéeyéicaté iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Nawàlùacatéwa wèewiré ibàacanéri iyú. Yá nawàwacaté nacháawàaca waináwaná ìwali càmicáináté wamàni macái càulenéri wawàsi profeta Moisés ichùulìericaté israelitanái imànica nàacaténáté Dios icàaluíná. Quéwa Cristo Jesús iwasàacaté wía Moisés yàasu tàacáisi ícha. Càité cachìwéeyéi namànica nawàwacáináté nadacùaca wía wamànínápínáté àniwa càide iyúwa Moisés ichùulianá israelitanái bàaluité. ⁵ Quéwa càmitaté weebá nataacái ibatàa abéeri momentopináta, wawàwacáináté wacùacuéca pirípináni yái tàacáisi báisírira ímérica Jesucristo

iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha mawèníri iyú.

⁶ Níái nacuèrinánái áibanái iiquéeyéica cáimiétaquéri iyú, càmitaté nachùulla nucàlidáanápíná áiba wawàsi wàlisài càmiyéi judío irí, néese cayábaté naicáca nucàlidáanaté Jesucristo iináwaná. Quéwa càmitaté nucutá cayábáanápíná naicáca núa éwita cáimiétacanéeyéicáaníta nacuèrinánáica nía, càmicáiná Dios iicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái ícha. ⁷ Càmitaté nachùulla nucàlidáanápínaté áiba wawàsi wàlisài, néese náimacaté nùwali báisícata Dios ichùullacaté nucàlidáanápíná itàacái càmiyéi judío irí, yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha; càité nacái Dios ichùullacaté Pedro icàlidáanápíná yái tàacáisi judiónái irí. ⁸ Dios ibànùacáinaté Pedro iyúwa apóstol icàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali judiónái irí. Càita nacái Dios ibànùaca núa iyúwa apóstol nucàlidacaténáni càmiyéi judío irí.

⁹ Inaté Santiago, Pedro nacái, Juan nacái, níái áibanái iiquéeyéicaté iyúwa nacuèrinánáiwa, níata yáallacatéwa Dios imànicaté nulí yái cayábéerica mawèníri iyú, imàacacaténaté nucàlidaca itàacái càmiyéi judío irí. Néeseté náibàaca nacáapiwáaca wáapicha, núa, Bernabé nacái náasáidacaténá casímáica naicáca wía iyúwa nàacawéeyéináwa iyúdèeyéica nía. Yáté abédanamata náiwitáise nacái wáapicha wacàlidáanápínaté Jesucristo iináwaná ìwali càmiyéi judío irí idècunitàacá áibanái apóstol íbaidaca Dios irípiná nacàlidacaténá itàacái judiónái irí. ¹⁰ Nasutácaté wáicha abéeri wawàsi meedá wayúudáanápínaté catúulécaneyéi wenàiwica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita nùalimáidaca numànica cáalíacáiri iyú càiripináta.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

¹¹ Quéwa Pedro idécanáamité yàanàaca Antioquía ìyacàlená néré, néese nùalàacani cachàiniiri iyú imànicáinaté yàacawa áiba wawàsi báawéri. Càité imànica: ¹² Quéechatécáwa Pedro imànicaté cayábéeri, yáté iyáaca iyáacaléwa wéenanái yáapicha, níara càmiyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeseté abénaméeyéi judío yàanàaca néré nacái, níái judío Santiago ibànùeyéicaté néré, Jerusalén ìyacàlená néeséeyéi. Idécanáamité nàanàaca, yá báawacaté naicáca Pedro, yàacawéeridacáinaté càmiyéi judío. Inaté Pedro iwènúacawa càmiyéi judío ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitaté iyáa iyáacaléwa náapicha càì quirínama cáalucáinaté Pedro iicáca níái judío yàanèyéicaté Jerusalén néese, casacàacáiná judiónái iicáca càmiyéi judío. ¹³ Néeseté áibanái judío ìyèeyéicaté yàcalé irícu yeebáidéeyéica Jesucristo

itàacái, abédanamata namànica náiwitáisewa Pedro yáapicha, namànicaténá càide iyúwa pucháibéeyéi íiwitáise. Yáté càmita quirínama Bernabé yàacawéeridaca wéénánái càmíiyéi judío. ¹⁴ Nuicáté càmita namàiníná càide iyúwa báisíiri tàacáisi yéewáidáná wía, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha mawèníri iyú, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. Ináté nùlàaca Pedro cachàiníri iyú nàacuésemi macáita níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicatéwa néré. Núumacaté Pedro irí: “Pía judíosàirica, quéechatécáwa piacawéeridacaté wéénánái càmíiyéica judío càide iyúwa càmíiri judío, píaliacáinatéwa cáinináca Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, íná ¿cáná pichùulla càì nàyaca càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, níai wéénánái càmíiyéica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái?” caité núumaca Pedro irí.

Los judíos y los no judíos alcanzan la salvación por la fe

¹⁵ Néeseté núumaca Pedro irí: “Pía, núa nacái, wíata asáyéi iyúwa judionái, càmítaté wamàni iyúwa càmíiyéi judío imàníiná, càmíiyéica yeebáida Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. ¹⁶ Quéwa éwita judiocáaníta wía, càicáaníta wáaliacawa càmita mabáyawaná Dios iicáca wía ìwalíise yái wamàníináca càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta Moisés itànèericaté. Néese mabáyawanáca Dios iicáca wía abéerita ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo. Iná wía nacái judioca wadéca weebáidaca Jesucristo yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo, càmita ìwalíise yái wamàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Canácáiná wenàiwica Dios iiquéeri mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái imàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná”, núumacaté Pedro irí.

¹⁷ Uwé, caita weebáidaca: Mabáyawanáca Dios iicáca wía wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. Iná áibanái judío càmíiyéi yeebáida Cristo náimaca wàwali càicasa wíade iyúwa càmíiyéi judío cabáyawanéeyéica, càmícáiná wachùulla wenàiwica namànica macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Iná náimaca Cristo idéCasa cabáyawanáca imànica wía. ¡Càmíirita! ¹⁸ Néese cabáyawanáca wía báisíiri iyú wèepùacaalí wéewáidaca wenàiwica iwàwacutáanápinása namànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùulianá yéewacaténása cayábaca Dios iicáca wía. Wadéca wásáidaca càmita Dios iicá wía mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái cayábéerica wamàníirica. ¹⁹ Yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí yásáidacaté nulí iwàwacutáanáaté nuétácawa nubáyawaná ichùuliacawa càmícáinaté nudé numànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía.

Quéwa Cristo yéetácatéwa cruz ìwali nuíchawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidaca núa nubáyawaná ìwalísewa. Siùcade nùyaca abédanamata Cristo yáapicha. Iná yái tàacáisi Dios imàaquéericaté Moisés irí càmita quirínama icháawàaca nubáyawaná. Càmita nacái nucutá Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íchawa ìwalíse yái numànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Càité Dios imànica nulí nùyacaténá machacàníiri iyú siùcade càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰ Siùcáisede càmita nùya nucáuca iyúwa, néese Cristo icáuca iyúcata càì nùyaca. Iná yéewa idècunitàacá nùyaca cháí èeri irícu, yá nuebáidaca Dios Iiri itàacái, yái cáininéericaté iicáca núa, imàaquéericaté nacái icáuca yéetácaténáwa nuíchawalíná. ²¹ Càmita caná iwèni nuicáca yái Dios imànínáca walí cayábèeri mawèníiri iyú, néese núaliacawa Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabayawaná ìwalíse yéewanápiná mabayawanáca Dios iicáca wía. Néeni, mabayawanácaalíté Dios iicáca wía ìwalíse yái wamànínáca càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ichùullianá wamànicá, yá canáca iwèni meedá yái Cristo yéetáanácawatá.

3

La ley o la fe

¹ ¡Píacué Galicia yàasu cáli néeséyéica, càmítacué pínáidawa cáaliacáiri iyú! Aiba wenàiwica idéca ichiwáidacuéca pía, iná pínáidacuéca máiwitáiséeri iyú, yá pidécuéca peebáidaca cachiwéeri tàacáisi. Nucàlidacatécué pirí Jesucristo iináwaná ìwali máini machacàníiri iyú. Nucàlidacatécué pirí Cristo yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná. Yáté pialíacuéwa cayába amaléeri iyúni caná yéewaná Jesucristo yéetácatéwa, càide iyúwa nudéca nacáicaalícué numàacaca piicácani pituí iyúwa. ² Péemiacué cayábani: Pialíacuéwa Espíritu Santo càmítaté iwàlùawa piwàwaliculé ìwalíse yái pimànínácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. ¡Càmírita! Néese Espíritu Santo iwàlùacatécué piwàwaliculé peebáidacáináté yái tàacáisi péemièricatécué, yái Jesucristo iináwanáca, iwasáa wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná pialíacatécué amaléeri iyúni Espíritu Santo càmítacué iwàlùawa piwàwaliculé ìwalíse yái pimànínáca iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. ³ ¿Cánásicué yéewaná máini máiwitáiseca pía? Pidàbacatécué pèepunícawa Cristo yáapicha Espíritu Santo ichàini iyú, iná siùcade, ¿cánácué piwàwa pialimáidaca pìyaca machacàníiri iyú pichàini iyúcuéwa meedá? ⁴ Yái Espíritu Santo idéca imànicuéca pirí madécaná cayábèeri. ¿Cánácué piwàwa piúcaca píchawa siùcade meedá macáita yái cayábèerica? ¡Nutuýàaca càmínápinácué pimàni

càì! ⁵ Dios idéca imàacacuéca pirí Espíritu Santo, yá siùcade Dios imànica iyaca pèewi yái canáca áiba yáaliméeri imànica. Dios càmitacué imàni pirí càiri cayábéeri ìwalíse yái pimànínácuéca càide iyúwa itàacái bàaluisàimi íimáaná, yái tàacáisi Dios imàaquéricaté profeta Moisés irí. Néese Dios imànicuéca pirí yái cayábéerica ìwalíse yái peebáidáanacuéca tàacáisi péemièricatécué Cristo ìwali.

⁶ Abraham yeebáidacaté Dios, yáté mabáyawanáca Dios iicácani. ⁷ Iná iwàwacutácué píalíacawa cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná, Dios iicáca nía iyúwa báisiyéi Abraham itaquénáinami. ⁸ Dios itàacái yáasáidaca walí Dios íináidacatéwa bàaluité iwasàanápínaté càmiyéi judío nabáyawaná íichawa, yéewacaténa mabáyawanáca iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéipínacaté Dios. Càité Dios icàlidaca Abraham iríni bàaluité, yái tàacáisi cayábéerica. Dios íimacaté Abraham irí: “Numànipiná cayábéeriwa macái èeri mìnanaí irí yeebáidéeyéica núa càide iyúwa peebáidáaná”, íimacaté yái Diosca. ⁹ Iná yéewa macáita wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica, Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwaté imàníiná Abraham iríni, yái yeebáidéericaté Dios nacái.

¹⁰ Abénaméeyéi wenàiwica iwàwaca mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíse yái namànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Quéwa càmita náalimá namànica machacàniri iyú macáita càide iyúwa yái tàacáisi ichùullaná namànica. Iná cabáyawanáca nía, iwàwacutá nacái néetácawa nabáyawaná ichùullacawa, yácáiná áiba profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica: “Iwàwacutá yéetácawa ibáyawaná ichùullacawa cawinácaalí càmirica imàni mamáalàacata macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná”, íimaca. ¹¹ Iná wáalíacawa amaléeri iyúni canácata wenàiwica mabáyawanéeripiná Dios iicáca ìwalíse yái imànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Yácáiná áiba profeta itànàacaté Dios itàacái íiméerica: “Mabáyawanáca Dios iicáca níawamita yeebáidéeyéica Dios. Nàyapiná Dios yáapicha càiripináta”, íimaca yái Dios itàacáica. ¹² Quéwa yái tàacáisi Moisés itànèericaté càmirita ichùullia wenàiwica yeebáidáanápíná Dios, néese yái tàacáisi íimacáita meedá: “Cawinácaalí imànírica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, yáta mabáyawanéeripiná Dios iicáca”, íimaca. Quéwa canácata èeri mìnali yáaliméeri imànica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná, ínáté iwàwacutá macáita wéetácawa wabáyawaná ichùullacawa.

¹³ Cristo idéca iwasàaca wía íicha yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca wàwali ìwalíse yái càmínáca wamàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yái tàacáisi Moisés itànèericaté. Dios imàacacaté yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca Cristo

ìwali yéetácaténátéwa wáichawalíná. Wáaliacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàacaté Cristo ìwali yácáinaté áiba profeta itànàacaté Dios itàacái ímérica: “Cawinácaalí nachanàidérica àicu ìwali yéetácaténáwa, náimapiná ìwali Dios idéca yùuwichàidacani manuísíwata”, ímáca. ¹⁴ Càité Cristo Jesús yéetácatéwa píchawalínacué yéewanápiná Dios imànicuéca nacái pirí yái cayábérica icàlidéricaté ìwali Abraham irí, píacué càmíiyéica judío yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, yéewanápiná nacái macáita wía weedáca Espíritu Santo wawàwaliculéwa càide iyúwa Dios ímáaná weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

La ley y la promesa

¹⁵ Píacué nuénánáica, siùcade nucàlidacué pirí comparación nàwali níai cháí èeri irìcuíyéica: Asìali imànicaalí wawàsi áiba wenàiwica yáapicha, yá natànàaca nàasu wawàsi iináwaná ìwaliwa cuyàluta irìcu. Néese natànàaca náipidenáwa cuyàluta irìcu náasáidacatená cawèníricani, yái wawàsi namàníríca náapichawáaca. Yá canáca yéewaná áiba wenàiwica yúucaca yái wawàsica, càmita nacái yéewa áiba wenàiwica itùculíadaca tàacáisi quiríta. ¹⁶ Càité nacái Dios icàlidaca Abraham iríni cáimiétacanéri iyú imànínápinaté Abraham irí cayábéeri, itaquérínámi irí nacái. Yái tàacáisi càmita íima “itaquénáinámi”, ímáanáca manùbéeyéi, néese íima “itaquérínámi”, ímáanáca abéeri wenàiwica. Yái Abraham itaquérínámi yácata yái Cristoca. ¹⁷ Yácata nuwàwéericuéca núumaca pirí: Dios imànicaté wawàsi Abraham yáapicha, néese cawènírica Dios imànica yái wawàsi ípidená ìwaliwa máini cáimiétacanéri iyú. Néeseté cuatrocientos treinta camuí Abraham yàasu èeri idénáamité àniwa, yá Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí, nalípiná níara israelitaca. Moisés yàasu tàacáisi càmita yéewa canéerica iwèni imànica yái idàbáanéeri wawàsica Dios imànírícaté Abraham yáapicha. Càmita nacái yéewa Moisés yàasu tàacáisi canéerica iwèni imànica Dios itàacái bàaluitéeri cachàiníwanái Moisés yàasu tàacáisi íicha, Dios icàlidacáinaté Abraham iríni cáimiétacanéri iyú madécaná camuí Moisés yàasu tàacáisi ipíchawáiseté. ¹⁸ Càmita Dios imàni walí cayábéeri ìwalíise yái wamànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Néese Dios icàlidacaté Abraham iríni cáimiétacanéri iyú imànínápinaté nalí cayábéeri mawèníiri iyú, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Iná wáaliacawa càmita yéewa weedáca walíwa yái cayábérica ìwalíise yái wamànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná.

¹⁹ Siùcade cawàwanáta áibanái iwàwa isutáca yéemiawa núa cánaté yéewaná Dios imàacaca itàacáíwa profeta Moisés irí

ichùuliacaténaté israelitanái. Uwé, Dios imàacacaté nali itàacáíwa yéewanápiná wáaliacawa cabáyawanáca macái èeri mìnanaí, càmita nacái wamàni càide iyúwa Dios ímáana. Iwàwacutácaté namànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáana àta Abraham itaquérinámi yàanàacatalétaté aléi èeri irìculé, yái Cristoca, Dios icàlidéericaté irí cáimiétacanéeri iyú imàacáanápinaté Cristo imànica cayábéeri èeri mìnanaí irí. Dios imàacacaté tàacáisi yàasu ángelnái iríwa nacàlidacaténaté itàacái Moisés irí, néese Moisés ichùuliacaté israelitanái namànínápinaté càide iyúwa Dios ímáana. ²⁰ Quéwa abéerita yái Dios itàanírícaté Abraham irí, càmitaté Dios ibànùà ángelnái nacàlidacaténaté Abraham irí Dios imànínápinaté irí cayábéeri mawèníri iyú. Iná yái wawàsi Dios imànírícaté cáimiétacanéeri iyú Abraham yáapicha, cachàinírìcani Moisés yàasu tàacáisi ícha.

El propósito de la ley

²¹ Yái tàacáisi nucàlidéericuéca pírì càmita ímáana profeta Moisés yàasu tàacáisi yùuwide imànica Dios itàacái, yàara wawàsi Dios imànírícaté cáimiétacanéeri iyú Abraham yáapicha. ¡Càmírita! Néese Dios càmita mabáyawaná iicáca wía ìwalíise yái wamànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùulianá wía. Iná Moisés yàasu tàacáisi càmita yáalimá yàaca wacáuca càníri imáalàawa. ²² Càita nacái Dios itàacái icàlidaca walíni: Wabáyawaná ichàini idacùaca wía iyúwa presoíyéi, macáita wía èeri mìnanaíca. Càica Dios itàacái ímaca yéewanápiná cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo náalimáanápiná needáca naliwa yái cayábéerica Dios íméericaté cáimiétacanéeri iyú imànínápinaté nali.

²³ Ipíchawáiseté Jesucristo yàanàaca aléi èeri irìculé, wía judíoca càmitaté yéewa weebáidacani iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse ichùuliacaté wía cachàinírì iyú, idacùacaté wía nacái iyúwa presoíyéi, cabáyawanácáinaté wía. Càité wàyaca, wía judíoca, àta Dios imàacacatalétaté wáaliacawa iwàwacutáanaté weebáidaca Jesucristo. ²⁴ Péemiacué comparación: Càasuíri asiali idèniaca yàasu wenàiwicawa icuèrica íiwacali yéenibewa. Càita nacái yái Moisés yàasu tàacáisica, càicaténide iyúwa Dios yàasu wenàiwica icuèricaté wía judíoca àta Cristo yàanàacatalétaté yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíise yái weebáidáana Cristo. ²⁵ Quéwa Cristo idéca yàanàaca, iná weebáidaca itàacái. Càmita quirínama profeta Moisés yàasu tàacáisi icùaca wía, càide iyúwa càasuíri yàasu wenàiwica càmita icùà íiwacali yéenibewa, béeyéicaalí nía. Néese Cristo icùaca wía siùcáisede. ²⁶ Yá nacái Dios yéenibecuéca pía macáita, píacué càmiyéica judío peebáidacáinacué Cristo

Jesús itàacái. Yá pìyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ²⁷ Bàaluité pibautizácuéca píasáidacáténácué peebáidaca Cristo Jesús, yá pidàbacatécué pìyaca abédanamata Cristo yáapicha, pìyacuéca nacái siùcade càide iyúwa Cristo íiwitáise iyáaná. ²⁸ Cáinináca Dios iicáca wía macáita abédanamata. Canácata wenàiwica Dios iiquéerica iyúwa áiba íiwitáaná judiónái íicha, judíocaalí wía, càita nacái càmiyéicaalí judío wía, càita nacái áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía, càita nacái yèpunícaalíwa máiwacalináwaca wía, càita nacái asíanáicaalí wía, càita nacái inanáicaalí wía, néese wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata. ²⁹ Yá nacái Cristo yàasunáicaalícué pía, yásí Dios iicácuéca pía iyúwa Abraham itaquénáinami nacái. Càipiná nacái Dios imànicuéca piríwa yái cayábéerica càide iyúwaté icàlidáanaté Abraham írini cámiétacanéeri iyú.

4

¹⁻² Siùcade nucàlidacué pirí comparación píalíacáténácuéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yái áiba íiwitáanáca tàacáisi Jesucristo itàacái íicha. Cawinácaalí wenàiwica imàniyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía, càica níade iyúwa càasuíri ìiri idècunitàacá sùmàicani. Càmitàacá yéewa idèniaca yáaniri yàasu cawèníriwa. Iwàwacutá imànica càide iyúwa icuèrinánái ímáaná. Iná càicanide iyúwa nàasu wenàiwica íibaidéerica mawèníri iyú càiripináta. Quéwa yái sùmài yáanirica idéca imàacaca abé èeripiná, béericatalépináta yái ìirica. Iná yéewa yàanàacaalí ùuculíri yàasu èeri, yásí namàacaca idèniaca yáaniri yàasu cawèníriwa. Yái ùuculírica, càicanide iyúwa wía iyéyéica abédanamata Jesucristo yáapicha. Wáaniri Dios idéca yàaca walí yái cawènírica: Idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa ìwalíise yái weebáidáanáca Jesucristo. ³ Bàaluité càicuéca wíade iyúwa yái sùmài nachùulièricaté. Wàyacaté càide iyúwa nàasu wenàiwica íibaidéeyéica mawèníri iyú càiripináta, demonionái idacùacáinaté wáiwitáise bàaluité, níara báawéyéica ángelca icuèyéica yàasu cáli chènuniiséyéiwa, ichùulièyéica nacái èeri mìnánái íiwitáise càmiyéica yáalía Dios ìwali. ⁴ Quéwa Dios íináidacatéwa ibànùanápínaté ìiriwa aléi èeri írìculé, íná yéenáiwaná yàanàacaalíte, yáté Dios ibànùaca ìiriwa imusúacáténáwa abéechúa inanái íicha. Judíosàiricaténi, íná imànicaté càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, iyúwa nacái Dios itàacái ímáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùuliacaténá judiónái. ⁵ Dios ibànùacaté ìiriwa iwasàacáténá wía íicha yái càulenéri tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuíse, wía judíoca. Càité Dios Ìiri iwasàaca

wía, iwasàacué nacái pía, Dios yeedácaténá wía macáita yéenibepináwa. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná cayábáanápíná Dios iicáca wíatá. ⁶ Néese yáasáidacaténá Dios yéenibeca wía, yá Dios ibànùaca walí Espíritu Santo wawàwaliculé, yái Espíritu Dios Iiri ibànùerica. Iná yéewa wáimaca Dios irí Espíritu Santo íiwitáise iyú: “¡Pía, Wáaniri, cáininéerica waicáca!” Iná yéewa wáimaca. ⁷ Càita Dios isùmàireca pía, càmita quirínama demonio idacùa píiwitáise càmicáiná nàasu wenàiwica pía quirínama, néese Dios Iiri idéca iwasàaca pía náicha. Siùcáise de Dios isùmàireca pía, iná Dios idéca nacái iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

Pablo se preocupa por los creyentes

⁸ Píacué càmíiyéica judío, bàaluité càmítacué píalíawa Dios ìwali, yáté càicuéca píade iyúwa demonio yàasu wenàiwica, demonionái idacùacáinácué píiwitáise, píacaténáté nacàaluíniná, níara cuwáináica, ípidenéeyéica diosná, bàaluitécáiná piyúunáidacuéca báisíiri Diosca nía. ⁹ Quéwacué siùcade píalíacuécawa Dios ìwali. Cayába cachàini núumaca Dios idéca iicácuéca pipualé quéchatécáwa imànicaténácué pírí cayábéeri. Iná ¿cánácué piwàwa pèepùacawa Dios ícha peebáidacaténá demonio itàacái àniwa, níai canápinéeyéica càmíiyéicué yáalimá iyúudàaca pía? ¿Cánácué piwàwa pimàacaca nadacùaca píiwitáise àniwa? Pidàbacaalícué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná cayábáanápíná Dios iicácuéca pía, yásí càicuéca píade iyúwa wenàiwica iwàwéeyéica demonio nadacùaca íiwitáise. ¹⁰ Aibanái idéca ichìwáidacuéca pía, iná pidécuéca pidàbaca pimànica macái culto íiwitáaná càide iyúwa judionái imàníná sábadò irícu, áiba èeri nacái, quèeri imanùbaca nacái, camuí imanùbaca nacái. Càitacué pimànica madécaná culto cayábáanápínácué máadáini Dios iicáca pía, piyúunáidacáinácué piwasàanápíná píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha ìwalíise yái pimànínáica culto. ¹¹ Iná máini achúmaca nuwàwa nuínáidacawa píwalicué cawàwanáta canáca iwèni yái nuéwáidáanátécuéca pía. Peebáidacaalícué cachìwéeyéi yàasu tàacáisi, yásí canáca iwèni meedá yái nuéwáidáanátécuéca pía.

¹² Píacué nuénánáica, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata. Piyacué càide iyúwa nùyáaná. Càmita numàni mamáalàacata càulenéri wawàsi judionái imàníirica cayábáanápíná náapicha Dios. Néese nuíbàaca nuwàwawa abéerita Jesucristo iwéré iwasàacaténá núa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càide iyúwacué píibàanáté piwàwawa Jesucristo iwéré peebáidacaalítécué itàacái quéchatécáwa. Bàaluité nùyacaalítécué píapicha, càmítaté pimàni nulí báawéeri. ¹³ Píalíacuéwa nùuwichàacatéwa uláicái iyú quéchatécáwa

nucàlidacaalítécué piri yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasaàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁴ Yái nùuwichàanácawa uláicái iyú yáalimáidacatécué iicáwa pía báawáanápínaté piicáca núa, nùasu tàacáisi nacái, máinicáiná báawaca yái uláicáica. Quéwacué càmítaté báawa piicáca núa uláicái ìwalíise. Càmitaté nacái piúca píchawa núa, néese pitàidacatécué núa cayábéeri iyú, peedacatécué núa pìataléwa càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios yàasu ángel yàanàaca pìatalécué; ìpimànicatécué nulí cayábéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí Jesucristo yàanàaca pìatalécué! ¹⁵ ¿Cánacué càmita casímái piwàwa núapicha càide iyúwaté quéechatécáwa? Nùalimácué nucàlidaca piináwaná ìwali cayábéeri iyú máinicuéca piwàwacaté piyúudàaca núa, ínáté píalimácaalícué pimúsúadaca pitúíwa pimàacacatenácué nutuípinátáni, yá pimànicatécué càiritá. ¹⁶ Quéwa siúcade nuínáidacawa cawàwanátacué piicáca núa càide iyúwa piùwidewa, ìwalíise yái nucàlidàanácacatécué piri báisíiri tàacáisi.

¹⁷ Níara cachìwéeyéica nàacué picàaluíná, namànicuéca piri máini cayábéeri iyú nacái cáininacatenácué piicáca nía, quéwa càmitacué nawàwa piri cayábéeri. Nawàwacué báawaca piicáca wía piicacatenácué níata cáimiétaquéeri iyú. ¹⁸ Cayábaca nuémìaca áibanái iináwaná ìwali namànicaalícué piri cayábéeri nawàwacáiná nayúudàacuéca pía. Cayábaca nacái namànicaalícué piri cayábéeri càiripináta, càmirita abéta nùyacatáitacué píapicha. ¹⁹ Píacué cáininéeyéica nuicáca càide iyúwa nuénibewa, máinicué achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa piwalícué àniwa càide iyúwa achúmáaná inanái iwàwa ùuwichàacaalíwa cáiwíiri iyú umusúadacatená iicá èeri. Yá nùuwichàapínáwa nuwàwalícuésewa mamáalàacata àta peebáidacataléta Cristo itàacái tàì íiméeri iyú pidèniacatenácué Cristo íiwitáise manuíswata. ²⁰ ¡Máinicué nuwàwaca nùyaca píapicha siúcade nutàanicatenácué píapicha éeréeri iyúta, càmicáiná núalía cayába càinácaalícué iwàwacutáaná núumaca piri!

El ejemplo de Agar y Sara

²¹ Picàlidacué nulí abéeri wawàsi, píacué càmiíyéica judío iwàwéeyéica idacùaca íiwitáisewa pimànicatenácué càide iyúwa càulenéri tàacáisi íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùullacatenáté judionái. Báisícaalícué piwàwa pimànica càide iyúwa yái tàacáisi íimáaná Dios iwasaanápinácué pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, néese ¿cánacué càmitàacá péewáidawa ìwali cayábéeri iyú píaliacatenácuéwa càinácaalí íimáaná? ²² Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté íimaca: Abraham idèniacaté íinuwa idàbáanéechúa íipidenéechúaca Sara, càmicáhuaca yàasu wenàiwica. Idèniacaté nacái íinuwa

ípidenéechúa Agar, úái Sara yàasu wenàiwicaca íbaidéechúaca nali mawèníri iyú càiripináta. Abraham idèniacaté ìriwa Ismael Agar yáapicha. Idèniacaté nacái ìriwa Isaac Sara yáapicha. ²³ Uái Agarca, nàasu wenàiwica íbaidéechúaca nali, udéericucaté, néese umusúadaca iicá èri càide iyúwa macái èri mìnanaí imàniína. Quéwa úái Saraca, càmiichúataté nàasu wenàiwica, umusúadacaté iicá èri Dios imànicáinaté yái càmirica wenàiwica idé imànica, càmicáinaté yáalimá Sara udéericu, quéwa Dios ichàiniadacaté úa udèniacaténá uìriwa Abraham yáapicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná Abraham írini quéechatécáwa, cáimiétacanéeri iyú. ²⁴ Yái tàacáisi pucháiba inanái ìwalírira yáasáidaca walí comparación. Níai pucháiba inanáica ímáanáca càicanide iyúwa pucháiba wawàsi Dios imàníricaté wenàiwicanái yáapicha yàasu wenàiwicacaténaté nía. Abéeri wawàsi yácata yái Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté ichùuliacaténá israelitanái nàyamáacaalítéwa mawiénita manuíri dúli irí ípidenéeri Sinaí, Dios imànicatáicaté náapicha wawàsi icùanaté nía. Yái Moisés yàasu tàacáisica, càicanide iyúwa Agar, úái nàasu wenàiwica íbaidéechúacaté mawèníri iyú càiripináta. Péemiacué comparación: Macái sùmài imusuéricatéwa nàasu wenàiwica ícha iwàwacutácaté íbaidaca yáatúa íwacali írira mawèníri iyú càiripináta. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica isímáidaca Dios ìwalíse yái namàniináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, càica níade iyúwa áibanái yàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníri iyú càiripináta. ²⁵ Iná Agar ímáanáca càicanide iyúwa Sinaí yàasu manuíri dúli, iyéerica Arabia yàasu cáli ínata. Siúcade Jerusalén iyacàlená mìnanaí càmiyéi yeebáida Jesucristo itàacái càica níade iyúwa Agar yéenibe, úái nàasu wenàiwica íbaidéechúacaté mawèníri iyú càiripináta, níacáiná judiónái namànica mamáalàacata càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi ímáaná Moisés itànèericaté ichùuliacaténá israelitanái, quéwa canácatáita náalimá càì nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²⁶ Quéwa úái Saraca, càmiichúataté nàasu wenàiwica, ímáanáca càicanide iyúwa wàyacàlepiná chènuníséeri ípidenácataléca wàlisài Jerusalén, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata idacuèri wía iyúwa nàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníri iyú càiripináta, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía ícha yái càulenéeri tàacáisica Moisés ichùulièricaté iyú israelitanái. ²⁷ Wáalíacawa wadèniaca wàyacàlepináwa yái Jerusalén iyacàlená chènuníséerica, yácáiná áiba profeta itànàacaté comparación Jerusalén iwali Dios inùmallcuíse. Càica ímáanáca yái comparaciónca: Píacué Jerusalén iyacàlená chènuníséeri mìnanáica. Aibanái iicácuéca pía iyúwa máisibáanata meedá

càide iyúwa abéechúa inanái càmíichúa yáalimá idèniaca yéenibewa. Quéwa, siúcade casímáicué piwàwa manuísíwata, pimáidacué casímáiri iyú nacái. Manúbapínacué pía náicha níara imàníyéica mamáalàacata càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná cayábáanápíná Dios iicáca nía, càica ímáanáca yái comparaciónca. ²⁸ Píacué nuénánáica, càicuéca píade iyúwa Abraham ìiri ípidenéericaté Isaac. Píatacué Dios iiquéeyéica iyúwa Abraham itaquénáinámi. Píatacué Dios icàlidéeyéicaté ìwali Abraham irí itaquénáinápínaté nía, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁹ Quéwa siúcade áibanái judío càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái namànica walí báawéeri càide iyúwa Agar ìiri Ismael imàníináté báawéeri Sara ìiri irí, ípidenéericaté Isaac. Yái Ismael imusúacaté iicá èeri càide iyúwa macái èeri mìnánái ìyáaná, quéwa Espíritu Santo imànicaté yái càmíríca wenàiwica idé imànica yéewacaténaté Isaac imusúa iicá èeri. Càita nacái Espíritu Santo idéca imàacaca Dios yéenibeca wía. Yá nacái judiónái imàníyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná nàuwichàidaca wía. ³⁰ Dios ímacaté Abraham irí bàaluité: “Pichùulia píichawa úái Agarca, píasu wenàiwicaca íbaidéechúaca pírí mawèníri iyú; pibànua úapicha uíri nacái, nàacaténáwa déeculé píicha; canácáiná yéewanápiná íbaidéechúa pírí uíri yeedáca píasumi yáapicha yái píiri Isaac, pidènièrica píinu Sara yáapichawa, úái càmíichúaca íbaida mawèníri iyú càiripináta”, càité ímaca. ³¹ Iná píacué nuénánáica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita càì wíade iyúwa Agar yéenibe, íbaidéeyéipínaté mawèníri iyú càiripináta càide iyúwa áibanái yàasu wenàiwica meedá. Càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi ímáaná. Néese càica wíade iyúwa Sara yéenibe, úái càmíichúacaté áibanái yàasu wenàiwica, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía, yéewacaténá Dios yéenibeca wía.

5

Firmes en la libertad

¹ Cristo idéca iwasàaca wía ícha yái càulenéri tàacáisica profeta Moisés ichùulìericaté iyú israelitanái. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná cayábáanápíná wáapicha Dios Cristo yéetácáinatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná cachàinicué píiwitáise pèepunícáténácuéwa macàaluínínawaca. Aibanái iwàwa idacùacuéca píiwitáise àniwa iyúwa nàasu wenàiwica iwàwacutéeyéica íbaidaca cachàini mawèníri iyú càiripináta. Náimaca iwàwacutáanásacué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu

tàacáisi bàaluisàimi íimáaná cayábáanápíná Dios iicácuéca pía. Picácué peebá nachìwa.

² Péemiacué nulí cayába. Núa Pablo núumacué pirí, píacué camíiyéica judío, pimàacacaalícué cachìwéeyéi namànicuéca pirí circuncisión piwasàanápínácué píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese càmitanica Cristo iwasàacué píawa. ³ Nuwàwa nucàlidacuéca pirí àniwani: áibacaalí asìali imàacacaalí namànica irí circuncisión cayábáanápíná Dios iicácani, yásí iwàwacutáca imànica macáita machacànìiri iyú càide iyúwa Moisés ichùulianáté israelitanái. ⁴ Píacué iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca pía ìwalíse yái pimànínínácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Péemiacué cayába: Pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa Cristo íicha, piúcacáinácué píichawani, yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pirí. ⁵ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Espíritu Santo imàacaca wáalíacawa, imàaca nacái weebáidaca mabáyawanáanáca Dios iicáca wía. ⁶ Wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, canáta iwèni Dios irí áibanái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namàni walí circuncisión. Abéerita iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái. Báisícaalí weebáidaca, yásí wamànìpiná áibanái irí cayábéeri cáininéeri iyú.

⁷ Quéchatécáwa peebáidacatécué cayába. ¿Cánácué pimàaca áibanái cachìwéeyéi iwènúadaca píiwitáise íicha yái báisìiri tàacáisica? ⁸ Càmíirita Dios yái imènìadéericuéca pía; néese Dios idéca imáidacuéca pía iwasàacaténácué pía íicha yái càulenéeri wawàsica. ⁹ Aiba comparación íimaca: “Nèewiàdacaalí achúmanamata levadura íibesi yèewi, yásí levadura imàacaca macáita íibesi inísàacawa”, càì íimaca. Càita nacái pimàacacaalícué áiba wenàiwica yéewáidacuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú, yásí mesúnamáita macáita piméeràapínácuéca wábasìiri tàacáisi íicha. ¹⁰ Quéwa manuíca nuínáidacawa nuwàwawa Wáiwacali ìwali càmínápinácué píináidawa áibalé íicha yái nuínáidáanácawa. Núalía nacáiwa Dios yùuwichàidáanápíná abédanama macáita cawínácaalí imènìadéericuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú.

¹¹ Píacué nuénánáica píalíacuéwa cayába càmita nuchùulia wenàiwica namànínápiná nalíwa circuncisión cayábáanápíná Dios iicáca nía. Nucàlidacaalí mamáalàacata nalítáni, yásí judíonái càmita nàuwichàida mamáalàacata núatá nùasu tàacáisi ìwalísewa, níacáiná judíoca nawàwaca macáita namànica circuncisión, náimacáiná càmitasa cayába Dios iicáca wenàiwica camíiyéica imàni circuncisión. Quéwa báawaca meedá judíonái iicáca nucàlidáaná Cristo ìwali yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi

íicha. ¹² Quéwa níara imènìadéeyéicuéca pía cachìwéeri tàacáisi iyú pimàacacaténácué namànica pirí circuncisión cayábáanápíná Dios iicáca pía, néese ¿cáná càmita nèepùawa píchacué náiríadacaténá naináwatá? Báawacáiná Dios iicáca yái nachùullanácuéca pimànica circuncisión, piacué càmiyéica judío.

¹³ Néeni piacué nuénánáica, Dios idéca imáidacuéca pía iwàsàacaténácué pía yéewanápinácué pèepunicawa matuíbanáiri iyú. Càmitacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa càulenéri tàacáisi ímáaná Moisés itànèericaté, quéwa picácué pimàni máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná imànica mamáalàacata. Néese piyúudàayacacuéwa píasáidacaténácué cáinináca piicáyacacawa. ¹⁴ Macáita tàacáisi Moisés itànèericaté Dios inùmallicuíse ímáanáca abéerita wawàsi. Càì ímaca yái abéerita ichùullacanásica máiníiri iwàwacutáca weebáidaca: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica, càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càì ímaca. ¹⁵ Picácué picuísáyacawa, càita nacái picácué pitàaní báawéeri iyú piríwáaca càide iyúwa cuwéesiná yaamiayacacaalíwa, nayáayacaca nacáíwa. Pimànicaalícué càiri báawéeri, néese càmitacué quirínama cáinináca piicáyacacawa, yá nacái càmitacué quirínama peebáida Cristo itàacái.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

¹⁶ Iná númacué pirí: Piyacué càide iyúwa Espíritu Santo ichùullanácué pía. Picácué pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáanácué pimànica pibáyawanáwa. ¹⁷ Yácáiná wáiwitáise bàaluisàimi yùuwideca imànica Espíritu Santo. Càita nacái Espíritu Santo yùuwideca imànica wáiwitáise bàaluisàimi iwàwéerica wamànica wabáyawanáwa. Yá máiní nàuwidéyacacawa náipunitawáaca íná càulenácuéca pimànica cayábéeri càide iyúwa piwàwáaná. ¹⁸ Quéwa Espíritu Santo icùacaalícué píiwitáise, néese càmita yéewa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi icháawàacuéca pibáyawaná, pimànicáinácué cayábéeri càide iyúwa Dios ichùullaná.

¹⁹ Macáita wáalíacawa càinácaalí iyú namànica níara yèepuníyécawa càide iyúwa náiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaná nía: Naimáca áiba yáapicha càmicúaca náinusíwa, càmirica nacái nanìrisíwa; namàni nacái nainá iyúwa casaquèeri wawàsi càmirica Dios ibatàa wenàiwica imànica; namànica macái báawéeri íiwitáaná máléquéeri iyú, mabáiníiri iyú áibanái yàacuése. ²⁰ Nàaca cuwáiná yéenáiwaná icàaluíná, níái ídoloca; namàni nacái namàliyédewa namáidacaténá demonionái iyúudàanápíná nía; nàuwidéyacacawa náipunitawáaca. Nacuísáyacacawa; báawaca naicáyacacawa nàasu cawèníiri íwalísewáaca. Ráunamáita

calúaca nía. Namànica macái wawàsi nalípináwa meedá; càmita nawàwa abédanaméeri náiwitáise áibanái yáapicha; naseríaca náichawáaca. ²¹ Nawàwa needáca nàsupináwa áibanái wenàiwica yàasu; nanúaca wenàiwica; icàméeyéi nacái; camùnica nía, iyéeyéica máini manuí iyáacaléwa; yá namànica macái báawéeri íiwitáaná. Càita nùalàacuéca pía siùca àniwade càide iyúwaté nucàlidáanáciu píri bàaluité: Macái wenàiwica imàníyéica iyaca ibáyawanáwa càì mamáalàacata, canáca yéewanápiná nawàlùacawa Dios iyacàle irìculé Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²² Quéwa Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yásí cáinináca waicáca áibanái; cayábaca nacái wawàwa; matuíbanáica nacái wáiwitáise; wàidenìaca nacái wàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí walí báawéeri; cayábaca nacái wáiwitáise; wamàni nacái áibanái irí cayábéeri; wamànica macáita machacàniiri iyú yéewanápiná manuíca áibanái ínàidacawa iwàwawa wàwali. ²³ Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yá càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái íicha; wacùca nacái wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iná wamàacacaalí Espíritu Santo icùaca wáiwitáise, yásí wamànica wàyaca càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ²⁴ Càide iyúwaté natàtáaná Jesucristo cruz ìwali, càita nacái wía Jesucristo yàasunáica, wadéca wawènúacawa wáiwitáise bàaluisàimi íichawa, càide iyúwa wadéca nacáicaalí watàtáaca wáiwitáise bàaluisàimiwa cruz ìwali yéetácáténáwa, macáita yái wabáyawanáca wawàwéerica wamànica. Càita iwàwacutá waicáca wíawawa iyúwa yéetéeyéimiwa càmíyéica yáalimá imànica ibáyawanáwa, ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. ²⁵ Espíritu Santo idéca yàaca wacáuca wàlisài càmíirica imáalàawa, iná iwàwacutá wamàacaca Espíritu Santo icùaca wáiwitáise wamànicaténá càide iyúwa ichùulianá wía.

²⁶ Picáciu cáimacái waicáca wíawawa áibanái íicha, Picáciu nacái wáalimáidaca waicá wíawáaca calúanápiná wamàníyacacawa. Picáciu nacái báawa waicáyacacawa wàasu cawèniiri ìwalísewáaca.

6

Ayúdense unos a otros

¹ Píacué nuénánáica, píalíacaalíwa abéeri péená idéca imànica isicúata ibáyawanáwa, néese abénaméeyéi pèewi Espíritu Santo icuèyéica íiwitáise níata iwàwacutá iyúudàacani iwènúadacaténá íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, nàlàacani nacái imàcáanápiná íichawa ibáyawanáwa. Quéwa iwàwacutáciu píalàacani éeréeri iyú. Píicáciu píichawa cayába nacái ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pía nacái pimàníinápináciuca píbayawanáwa. ² Piyúudàayacacuéwa píwènúadánápiná píiwitáisewa Dios

irípiná àniwa pibáyawaná íchacuéwa. Càipinácué pimànica càide iyúwaté Cristo ichùullaná wía, wía yeebáidéeyéica itàacái.

³ Picácué cachàini waicáca wíawawa áibanái ícha, wíacáiná èeri mìnaná, càmita báisí cachàinica wía. Cáimacáicaalí waicáca wíawawa áibanái ícha, yásí wachìwáidacáita wíawawa meedá.

⁴ Macáitacué iwàwacutá pínáidacawa piwàwalicuésewa iwali yái pimànírícuéca asáisi cayábacaalíni. Néese cayábacaalíni, yásí yáalimácué casímáica pía piwàwalicuésewa iwali yái pimàníríca. Iwàwacutácué càmita cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha.

⁵ Macáicáináta wía èeri mìnanáica áibaalí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, canácáiná mabáyawanéeri cháí èeri írícu.

⁶ Cawinácaalícué yéewáida pía iyú yái Dios itàacái ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, píacué yàasupiná macái píasu yéenáwa cayábéeri íiwitáaná imanùbaca píacaténácué iwèni.

⁷ Abénaméeyéi cachìwéeyéi náimaca càmitasa yéewa Dios iicáca yái pimànírícuéca, càmitasa nacái yùuwichàidapínácué píawa pibáyawaná iwaliwa. Quéwa nachìwa meedá. Picácué peebá nalí. Càmitacué yéewa pichìwáidaca Dios, piicáanícáténácáita iquíniná meedá. Péemiácué comparación: Aiba ibànacaalí bànacalé ími, yásí yeedáca yái bànacalé íiwitáaná iyacanáca yàasu èeri írícu. Càita nacái, càinácaalícué pimànica, yásí Dios yàapínácué piwèni. ⁸ Cawinácaalí imàníríca íbáyawanáwa càide iyúwa íiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yéetápinácawa yùuwichàacaténáwa càiripináta. Quéwa cawinácaalí imàníríca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yeedápináca íríwa icáucawa cà míri imáalàawa Espíritu Santo yèeripináca írí. ⁹ Iná iwàwacutá càmita waméyáawa wamànica cayábéeri, yácáiná càmicaalí waméyáawa wamànica cayábéeri, yásí Dios yàapíná walí wàasu cawèníriwa áibaalípiná yéenáiwana yàanàcatalépináca. ¹⁰ Iná chácátáinápinácaalí wáalimáca wamànica cayábéeri, iwàwacutá wamànica cayábéeri macái íríta, cachàiniwanái nacái nalí waiquéeyéica iyúwa wéénánáisiwawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái.

Advertencias y saludos finales

¹¹ ¡Piicácué yái manuírí letra nutànèericuéca píri siùcade nutànàacaténácué píri yái achúméerína tàacáisca nucáapi iyúwa!

¹² Níara ichùulièeyéica pimànínápinácué píriwa circuncisión nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi cayábacaténácáita áibanái judiónái iicáca nía meedá. Càmita nawàwa judiónái yùuwichàidaca nía iwálíse yái nacàlidáanáca tàacáisi ímérica Jesucristo yéetáanátéwa cruz iwali wáichawalína iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹³ Níara judíoca càmita namàni macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná judiónái imànica.

Canácata yáaliméerica imànica macáita machacàniri iyú càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Nawàwacáita nacàlidaca naináwanáwa pìwalicué canùmaséeri iyú meedá; nawàwa nacàlidaca nachùullacuécasa pía pimànicaténacué circuncisión áibanáicaténá yáaliacawa néewáidacalécuéca pía, níái cachìwéeyéica. ¹⁴ Quéwa càmita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canùmaséeri iyú. Néese nuwàwa nucàlidaca abéerita Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali, yéetácatéwa cruz ìwali iwasáacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Cristo yéetácatéwa cruz ìwali nuíchawalíná, íná nuicáca núawawa nacái càide iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa íicha macái wawàsi báawéerica èeri mìnáná iwàwéerica numànica. Canéeri nulí iwèni macáita yái báawéerica, càmita quirinama nuwàwa numàni cà. ¹⁵ Néese, wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá canéeri walí iwèni wasèenái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namànité walí circuncisión. Abéerita cawènírira walí yái Dios iwàlisàidáanáca wáiwitáise, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁶ Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàcáanápíná pìyaca matuíbanáiri iyú, iicáanápínácué pipualé nacái, macáitacué pía yeebáidéeyéica càide iyúwa nucàlidáanácué piríni, macáitacué pía nacái Dios yàasu wenàiwicaca báisíiri iyú.

¹⁷ Siúcáise de càmita nuwàwa áibanái íimaca càmिताsa Jesús ibànù núa, nasàiwicacaténá nulí wawàsi. Yái cabèesi yáaminá nùwaliséerica yáasáidaca amaléeri iyú nudéca nùuwichàacawa Jesús irípiná yàasu wenàiwicacáiná núa.

¹⁸ Píacué nuénánáica, nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué imàínápíná pirí cayábéeri mawèníiri iyú, macáitacué pía. Báisíta, amén.

EFESIOS

Saludo

¹ Núa Pablo, nubànùacué piri cuyàluta, núa abéeri Jesucristo yàasu apóstol. Jesucristo ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanáí irí tàacáisi càide iyúwa Dios iwàwáaná, Dios imáidacáiná núa. Nubànùacué piri cuyàluta, píacué Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái ìyéeyéica Efeso ìyacàlená irìcu. ² Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápinácué piri cayábéeri mawèníri iyú, namàacáanápínácué nacái pìyaca matuíbanáita.

Bendiciones espirituales en Cristo

³ Wàacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, Dioscáiná idéca imànica walí cayábéeri Cristo ìwalíise, yái wàyéerica abédanamata yáapicha, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Dios idéca imànica walí macái cayábéeri ìiwitáaná chènuníseeri iyúudèeripiná wáiwitáise, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ⁴ Dios yeedácaté wía yàasu wenàiwicacaténá wía, ipíchawáiseté idàbaca èeri yáalíacáinatéwa Cristo yéetáanápínátéwa wáichawalíná. Dios yeedácaté wía imàacacaténá wàyaca yáapicha chènuniré, wáibaidacaténá nacái abéerita Dios irípiná mabáyawanéeri iyú Dios iicápiná. ⁵ Cáininácáinaté Dios iicáca wía èeri ipíchawáiseté, ínáté ínáidawa yeedáanápínáté wía iicácaténá wía iyúwa yéenibewa. Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná càide iyúwaté Dios ínáidáanátéwa. Iná Dios iicáca wía iyúwa yéenibewa. ⁶ Iná wàaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata imànicáiná walí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú. Càité Dios imànica walí cayábéeri, imàacacaté liri yéetácawa wáichawalíná, yái lirica cáininéerica Dios iicáca. ⁷ Cáininácáiná Dios iicáca wía, íná ibànùacaté liriwa yéetácaténátéwa wáichawalíná. Dios liri íraná imusúacatéwa ícha cruz ìwali yéetácaalítéwa wáichawalíná, íná Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, imàaca nacái iwàwawa wabáyawaná ícha, bàaluitécáiná Dios iwàwacaté imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Dios imànicáiná wenàiwicanáí irí cayábéeri manuísíwata càmliri imáalàawa. ⁸ Dios idéca yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. Wáalíacawa cáinináca iicáca wía imàacacáiná cáalíacáica wía wáalíacaténáwa macái wawàsi ìwali, yái iwàwacutéerica wáalíacawa ìwali wàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹ Dios imàaca nacái wáalíacawa yàasu cayábéeri ìwali, yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica walí, càmlirité wenàiwicanáí yáalíawa ìwali quéechatécáwa. Dios ínáidacáinaté

ibànùanápínaté Cristo aléi èeri irìculé imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁰ Aibaalípiná Dios imànipiná càide iyúwaté íináidáanáwa imànínapiná alétade yéenáiwána yàanàacatalépináta. Càipiná Dios imànica: Imàacapiná Cristo icùaca macáita iyéerica chènuniré, chá nacái èeri irìcu.

¹¹ Dios yeedácaté wía èeri ipíchawáiseté imàacacaténá wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacái, yéewanápiná weedáca walíwa yái cawènírica càide iyúwaté Dios íináidáanáwa imàacáanápínaté walíni, yái Dios imànírira macái wawàsi machacàníriri iyú, cayábéeri iyú nacái càide iyúwa iwàwáaná imànicaní. ¹² Dios idéca càì imànica walí, wía judíoca, níái idàbáanéeyéicáwaca yeebáidaca Cristo ìwali yéewanápiná wàyaca machacàníriri iyú cháì èeri irìcu, yéewacaténá áibanái canánama yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái manuíri cayábéerica Dios imànírira mawèníri iyú wenàiwicanái irí. ¹³ Píacué nacái càmíiyéica judío, bàaluité péemíacuéca yái báisíriri tàacáisi icàlidéerica Cristo iwàwaca iwasàaca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá peebáidacatécué Cristo itàacái. Inaté Dios imàacacué pìyaca abédanamata Cristo yáapicha, Dios imàacacué nacái Espíritu Santo iwàlùacawa pìwàwalìculé càide iyúwaté Dios íimáaná, píalíacaténácuéwa Dios yàasunáica pía. ¹⁴ Espíritu Santo ìyacáiná wawàwalìcu íná yéewa wáalíacawa báisíriri iyú Dios imàacáanápíná walí macáita yái cawènírica càide iyúwa icàlidáaná walíni, áiba èeriwa idécanáami imáaláidaca iwasàaca wía, wía yàasunáica, yéewacaténá áibanái canánama yàapínaca Dios irí cayábéeri ìwali yái cayábéeri manuírica Dios imànírira mawèníri iyú wenàiwicanái irí.

Pablo pide a Dios que dé sabiduría a los creyentes

¹⁵ Nudéca nuémíacuéca piínáwaná ìwali íná yéewa núalíacawa peebáidacuéca Wáiwacali Jesús itàacái. Nudéca nuémíaca nacái cáininácuéca piicáca macái Dios yàasu wenàiwicanái. ¹⁶ Iná nùaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata pìwalicué. Yá nusutácué Dios íicha pirípinácué. ¹⁷ Nusutácué Dios íicha pirípinácué, yái Wáiwacali Jesucristo Icuèrináca, yái Wáaniri Dios cachàinírira íiwitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú. Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàacáanápíná cáalíacáica pía Espíritu Santo yáalíacái iyú, píalíacaténácué péemíaca cayába càinácaalí íimáaná yái tàacáisica, píalíacaténácué nacái Dios ìwali cayábéeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata. ¹⁸ Nusutácué Dios íicha pirípinácué amalácaténá imànica píiwitáise píalíacaténácuéwa ìwali yái cawènírica Dios imàaquéeripínácuéca pirí. Dios idéca imáidacuéca pía picùanápínácué imàacaca piríni, cawèníricáináni yái cayábéerica, manuísíwata nacái, áibaalíciná Dios imàacapínácué pìyaca yáapicha chènuniré

cáimiétacanéeri iyú manuísíwata, máini mèlumèluíri iyú nacái, píacué Dios yàasu wenàiwicaca. ¹⁹ Nusutácué nacái Dios ícha píripínácué píaliacaténácuéwa Dios ichàini ìwali máini manuírì càmíri imáalàawa nacái, càmíri nacái yéewa wáalimáidacani, càinácaalí imanúica, yái ichàini manuírìca ìyéerica wawàwalìcu, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái ichàinica ìyéerica wawàwalìcu, yácata Dios ichàini manuírìca Dios yásáidéericaté cachàiníri iyú, manuísíwata nacái imichàidacaalíté Cristo yéetácáisi ícha. ²⁰ Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi ícha cachàiníri íiwitáise iyúwa, néeseté Dios imàacaca ichàini iyúwa Cristo yáawinacaténátéwa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. Yácata Dios ichàini manuírìca ìyéerica wawàwalìcu. ²¹ Dios imichàidacaté Cristo chènuniré, yá imàacacaté Cristo icùaca macái chàinisi íiwitáaná, macái íiwitáisesi íiwitáaná nacái, macái nacuèrinánái íiwitáaná nacái, macái náiwacanánái íiwitáaná nacái, macái wawàsi ìyéerica nacái. Siùcáisede Cristo icùaca macáita, icùapíná macáita nacái áibaalí iwàlisàidacaalípiná macáita. ²² Dios idéca imàacaca Cristo írì macái íiwitáisewa, Cristo icùacaténá macáita. Dios idéca nacái ibàlùadaca Cristo wáiwitápupíná icùacaténá wía macáita, wía yeebáidéeyéica itàacái. ²³ Wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná cháí èeri írìcu, wáiwitápucáináni yái Cristoca, yái icuèrica macáita, ìyaca macáita nacái, yáaliméeri nacái imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná.

2

Salvos por el amor de Dios

¹ Bàaluité píyacatécué iyúwa yéetéeyéimiwa píbáyawaná ìwalísewa píucacáinácuéwa Dios ícha. ² Pèepunícatécuéwa píbáyawaná yáapichawa, pímanícáinatécué càide iyúwa èeri mìnánái imàníná, iyúwa nacái Satanás iwàwáaná, yái ichùulièrica demonionái ìyéeyéica cáuli írìcu, ichùulièrica nacái èeri mìnánái íiwitáise càmíiyéica yeebáida Dios itàacái. ³ Càité wàyaca nacái macáita bàaluité, wía judíoca. Yá wamànicaté macáita càide iyúwaté wawàwáaná wamànica meedá macáita wawàsi Dios imáisanièrica wamànica. Wamànicaté wabáyawanáwa càide iyúwaté wáiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, iyúwaté nacái wáináidáaná wamàninápiná. Báawacáinaté wáiwitáise, ínáté iwàwacutáca Dios yùuwichàidaca wía manuísíwata, iyúwa áibanái èeri mìnánái canánama càmíiyéica judío. ⁴ Quéwa Dios iicácaté wapualé manuísíwata, yáté máini cáinináca iicáca wía. ⁵ Ewitaté wàyacáaníta càide iyúwa yéetéeyéimiwa, wáucacáinácuéwa Dios ícha wabáyawaná ìwalísewa, càicáaníta cáininácaté Dios iicáca wía. Ináté imàacacué wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. Càité Dios

yàaca wacáuca càmíiri imáalàawa. Pidécuéca pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha Dioscáiná imànicatécué pirí yái cayábéerica mawèníiri iyú. ⁶ Wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái imichèericatéwa yéetácáisi ícha, íná Dios iicáca wía càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios imichàidaca wía yéetácáisi ícha, Dioscáiná idéca yàaca wacáuca wàlisài wàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Dios iicáca wía nacái càide iyúwa wadéca nacáicaalí wáawinacawa Cristo Jesús yáapicha chènuniré wacùacaténá macáita Cristo yáapicha, yái yáawinéericatéwa néré icùacaténá macáita. ⁷ Càita Dios idéca imànica walí yéewacaténá yáasáidaca càiripináta cáinináca iicáca wía manuísíwata èeri càmíiri imáalàawa, yáasáidacaténá nacái imàníináca walí cayábéeri mawèníiri iyú Cristo Jesús yéetácáináitéwa wáichawalíná, yái wàyéerica abédanamata yáapicha. ⁸ Dios idéca iwasàacuéca pía yàasu yùuwichàacáisi ícha, Dioscáiná imànicatécué pirí yái cayábéerica mawèníiri iyú peebáidacáináitécué Cristo Jesús. Càmitacué píalimá píibaidaca ìwalínápiná peedácaténácué piríwani yái iwasàanáuéca pía. Néese Dioscata yái yèericuéca piríni mawèníiri iyú. ⁹ Canáca wáaliméeri wamànica Dios iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, íná càmita yéewa canùmaséeca wía ìwali, cachànicaténá waicáca wíawawa áibanái ícha. ¹⁰ Yácáiná Dioscata yái idàbéerica wía wàlisài iyú wàyacaténá abédanamata Cristo Jesús yáapicha yéewanápiná wamànica cayábéeri càide iyúwaté Dios íináidáanáwa bàaluité wàwali wamànínápinaté cayábéeri.

La paz que tenemos por medio de Cristo

¹¹ Íná piwàwalicué càinácaalíté pìyáaná bàaluité. Càmitacué judío pía íná judiónái náimacuéca píwali “càmíiyéi imàni circuncisión”, nácáiná judiónái namànica circuncisión aslanái ímami ìwali. Yá náimaca nalíwáaca “wía imàníyéica circuncisión”, náimaca. Íná báawaca judiónái iicáca càmíiyéi judío iyúwa casaquèeyéi Dios ícha. ¹² Pìwàwalicué càinácaalíté pìyáaná: Bàaluité càmitacué píalíawa Cristo ìwali. Càmitacué Israel itaquénáinámi yéená pía. Càmitacué Dios imànité píapicha wawàsi imànicaténaté pirí cayábéeri càide iyúwaté imàníiná wawàsi israelitanái yáapicha. Pìyacatécué cháí èeri írìcu canéeyéitaté icuèriná Dios, càmitaté nacái píalíawa Dios ìwali. Canátatécué pirí abéeri iyúudèeripinácué pía. ¹³ Quéwa Cristo Jesús íraná imusúacatéwa ícha cruz ìwali, yáté yéetácawa wáichawalíná. Ínácué siùcáisede pìyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Píacué càmíiyéica judío, ìyéeyéicaté iyúwa yúuquèeyéiwa Dios ícha, Dios idéca imawiénidacuéca íríwa pía, Cristo Jesús yéetácáináitéwa píichawalínácué. ¹⁴ Cristo imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, wía yeebáidéyéica

itàacái. Abéerita wenàiwica íiwitáaná imànica wía, wía judíoca, píacué nacái càmíiyéica judío. Cristo imáalàidacaté wáicha nacái canánamani yái wàuwidéyacáanácawa càide iyúwa idéca nacáicaalí imáalàidaca manuíri iwáiná iyéericaté bamuchúambàa wáicha.¹⁵ Cristo imáalàidacaté iiná iyúwani, yái wàuwidéyacáanácawa yéetácáinátéwa cruz ìwali. Bàaluitécáiná Dios ichùullaca israelitanái imànínapíná madécaná càulenéeri wawàsi masacàacaténaté Dios iicáca náiwitáise. Quéwa Cristo yéetacatéwa imáalàidacaténá ichàini, yái tàacáisi bàaluisàimica, íná Cristo idéca iwasàaca macái wenàiwicanái. Yá imàacaca wàyaca càide iyúwa abéerita wenàiwica íiwitáaná wàlisàna, wía judíoca, píacué nacái càmíiyéica judío, wàyacaténá abédanamata Cristo yáapicha. Càité imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca.¹⁶ Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali, yá imáalàidacaté wàuwidéyacáanáwa, wía pucháiba íiwitáaná wenàiwicaca. Yá Cristo imàacaca cayábaca wáapicha Dios, yá idéca imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica.

¹⁷ Cristo yàanàacaté chènuníise icàlidacaténá walí macáita yái cayábéeri tàacáisica wáalíacaténáwa càinácaalí yéewa cayábaca wáapicha Dios, píacué càmíiyéica judío iyéeyéicaté iyúwa yúuquéeyéiwa Dios íicha, wía nacái judíoca, yáliyéyicatéwa Dios iináwaná ìwali.¹⁸ Cristo yéetacatéwa wáichawalíná, íná cayábaca wáapicha Wáaniri Dios, macáita wía, píacué nacái, Espíritu Santo iyúudàacáiná wía macáita.¹⁹ Iná càmítacué piya iyúwa canéeyéi yàasu cáli, iyúwa nacái càmíiyéi wéenanái, píacué càmíiyéica judío, néese pìyacuéca wáapicha iyúwa wàasu cáli néeséeyéi, wía Dios yàasu wenàiwicaca, yá Dios yéenibecuéca pía wáapicha.²⁰ Càicué pía wáapicha iyúwa capli ibàluèricawa cachàiníiri íba ínata. Níara apóstolca, profetanái nacái, càica níade iyúwa cachàiníiri íba capli ibàluèricawa ínata, nacàlidacáináté tàacáisi Dios inùmalicuíse quéechatécáwa, yéewacaténá wenàiwicanái yeebáidaca Jesucristo itàacái. Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa capli yàasu íba cachàiníiri náicha canánama, máiníiri iwàwacutácawa capli irípiná, Wáiwacalicáináni, yái Jesucristo wàyéerica abédanamata yáapicha.²¹ Càide iyúwa wenàiwicanái ibàlùadacaalí íba icapèená, càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwàwacutá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca macáita càide iyúwa wamànica nacáicaalí templo abéta Wáiwacali irípináwa, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha.²² Iná píacué iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, abédanamacué píiwitáise píapichawáaca yéewanápinácué pìyaca càide iyúwa templo Dios iyéerica irìcu, Espíritu Santo iyacáinácué piwàwalicu.

3

Pablo encargado de llevar el evangelio a los no judíos

¹ Dios idéca imànicuéca piri cayábéeri mawèníri iyú, píacué càmiyéica judío, íná yéewa presoca núa, núa Pablo, nucàlidacáiná Cristo Jesús itàacái càmiyéi judío irí. ² Núalíacawa pidécuéca péemíaca nuináwaná ìwali Dios imànínaté nulí cayábéeri mawèníri iyú ichùulínaté nucàlidáanápínacué piri itàacái, píacué càmiyéica judío. ³ Dios idéca imàacaca núalíacawa càinácaalíté ínáidacawa imànínapíná, càmiríté imàaca áibanái yáalía ìwali. Dios idéca imàacaca núalíacawa, yá nudéca nucàlidacuéca pírini maléenéeri cuyàluta irícu. ⁴ Piléecaalícuéni, yásí píalíacuéwa núalíacawa ìwali yái tàacáisi Dios ibèericaté áibanái ícha, Cristo yáasáidéerica nulí. ⁵ Bàaluité Dios càmita imàaca wenàiwicanái yáalíacawa yái tàacáisi ìwali, quéwa Dios idéca imàacaca Espíritu Santo yáasáidaca nalíni, níái Dios yàasu apóstolca, profetanái nacái, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse siúcade. ⁶ Yácata tàacáisi ibàacanéeri: Níái càmiyéica judío, neebáidacaalí yái tàacáisi cayábéeri íméerica Cristo Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yá Dios imànipínaca nalíwa cayábéeri manuísíwata abédanamata càide iyúwa imàníná cayábéeri judiónái irí, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, nàyacáiná iyúwa abéeri wenàiwica iiná, yái Cristo iináca, judiónái yáapícha, Dioscáiná idéca imànica wawàsi nacái càmiyéi judío yáapícha imànínapíná nalí cayábéeri nàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapícha, càide iyúwa Dios imàníná cayábéeri judiónái irí.

⁷ Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawèníri iyú: Imàacaca nuíbaidaca irípiná nucàlidacaténá yái tàacáisica. Càité Dios imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú, ichàiniadaca nacái núa íiwitáise cachàiniíri iyúwa. ⁸ Núacata yái càmiríca cachàini náicha canánama Dios yàasu wenàiwicaca, quéwa Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawèníri iyú: Imàacaca nucàlidaca cayábéeri tàacáisi càmiyéi judío irí, yái tàacáisi icàlidéerica walí máini cayábéerica Cristo íiwitáise, imàni nacái wenàiwica irí cayábéeri manuísíwata. Canácata wenàiwica yáaliméeri iputàaca yái cawènírica Cristo idènièrica, yá nacái cayábéeri manuírca Cristo imànírica wenàiwicanái irí. ⁹ Yácata Dios, yái idàbéericaté macáita, idéca ichùulíaca nucàlidáanápíná macái wenàiwica irí càinácaalíté Dios ínáidacawa ibàacanéeri iyú bàaluitésíwa, yái tàacáisi Dios ibèericaté bàaluitésíwa. ¹⁰ Càité Dios imànica yéewanápiná macái ángel íiwacanánái iyéeyéica chènuniré, demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa cáuli irícu, náalíacawa átata cayábéeri iyú máini cáalíacáica Dios áibanái ícha canánama imànicaténá macái íiwitáanáta

càulenéri wawàsi. Càì nadéca náalíacawa naicácáiná Dios imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹¹ Dios idéca imànica càide iyúwaté íináidánáwa bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté. Yá Wáiwacali Jesucristo idéca imànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná Wáiwacali imànica. ¹² Néese wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, yá macàaluínináta wasutáca wíawawa Dios íicha wamawiénidacaténáni. Yá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácaténá íicha weebáidacáiná Cristo itàacái. ¹³ Iná nusutácué píicha wawàsi manuísíwata càminápinácué píináidáníwa ìwalise yái nùuwichàanácuécawa píwalise nucàlidacáinaté pirícué Dios itàacái. Néese pichàniadacué piwàwawa, yácáiná yái nùuwichàanácuécawa imàacaca áibanái íicácuéca pía cáimiétaquéri iyú.

El amor de Cristo

¹⁴ Iná nubàlùacawa nùulù ipùata iyúwa Wáaniri Dios irí nùacaténá icàaluíniná. ¹⁵ Macáita Dios yàasunái iyéeyéica cháì èeri írìcu, nía nacái iyéeyéica chènuniré, Dios idéca idàbaca nía. ¹⁶ Yái Wáaniri Dios, máini cachànica íiwitáise náicha canánama, icànéeri nacái mèlumèlúri iyú mamáalàacata, imàníri nacái walí cayábéeri mawèníri iyú càiripináta càníri imáalàawa. Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué ichàiniadánápiná píiwitáise manuísíwata Espíritu Santo ichàini manuíri iyú. ¹⁷ Nusutácué Dios íicha pirípinácué imàacáanápiná peebáidaca Cristo itàacái yéewanápinácué Cristo iyaca piwàwalicu. Càipinácué cachànica píiwitáise Cristo ìwali càide iyúwa manuíri àicu idènìacaalí ipìchuwa depuíwalé cáli írìculé, cáininácaténácué piicáca Dios, áibanái nacái. ¹⁸ Yási píalimácué píalíacawa náapicha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái cáinináca Cristo íicáca wía manuísíwata, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, àta siùca nacáide, càiripinátawa, càníri imáalàawa, yácáiná àta alénácaalí wàacawa, néréta nacái cáinináca Cristo íicáca wía. ¹⁹ Iná nusutácué Dios íicha pirípiná píalíacaténáwa cáinináca Cristo íicáca wía manuísíwata, máini manuíri íicha yái wáaliméerica wáalíacawa càinácaalí imanuíca. Càicué nusutáca pirí Dios iyáanápinácué piwàwalicu manuísíwata icùacaténácué píiwitáise macáita, yái Dios máiniírira cayábaca náicha canánama.

²⁰ Siùcade, wàacué Dios irí cayábéeri, yái cachànírira íiwitáise náicha canánama, yáaliméerica imànica walí cayábéeri máinisíwata manuíri cachàníwanái íicha yái wasutéerica, manuísíwata íicha nacái yái wáináidéericawa, yái Dios ichàiniadéerica wía ichàini iyúwa iyéerica wawàwalicu. ²¹ ¡Wàacué Dios irí cayábéeri wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús

itàacái, iyéeyéica abédanamata yáapicha! ¡Wàacué irí cayábéeri càiripináta èeri càníri imáalàawa! Báisíta, amén.

4

Unidos por el Espíritu

¹ Iná núaqueí presoíri nucàlidacáiná Wáiwacali itàacái, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata pìyáanápínácué machacànìiri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná nàyaca cawínácaalí Dios imáidéeyéica yàasunáipináwa, Dioscáiná idéca imáidacuéca pía. ² Picácué cáimacái piicáca píawawa áibanái íicha. Picácué calúa píiwitáise, néese iwàwacutácué casímáica píiwitáise áibanái yáapicha. Cáininácué piicáyacacawa pìidenìacaténácué piùwichàanáwa matuìbanáiri iyú áibanái imànicaalícué pìri báawéeri. ³ Píalimáidacué macái pichàini iyúwa yéewanápinácué abédanamata píiwitáise píapichawáaca, càide iyúwacué Espíritu Santo iyúudáaná pía, yéewanápinácué pìyaca matuìbanáiri iyú píapichawáaca iyúwa abéeri wenàiwica. ⁴ Weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái, íná càica wíade iyúwa Cristo iiná, yái abéerita iináca iyéerica cháí èeri irícu. Abéericata nacái yái Espíritu Santoca. Càita nacái Dios idéca imáidaca wía abédanamacaténá wáiwitáise wacùanápíná abéerita yái iwasàanápínáca wíawa yàasu yùuwichàacáisi íichawa. ⁵ Iyaca walí abéerita Wáiwacali. Weebáidaca abéerita tàacáisi. Iyaca abéerita wabautizáanáwa. ⁶ Iyaca abéerita Dios, yái Wáanirica macáita, yái icuèerica wía macáita, iyúudèerica nacái wía macáita, iyéerica nacái wawàwalícu macáita. ⁷ Quéwa Cristo idéca imàacaca walí wáalimáwanama cayábéeri chànisi wamanùbaca nacáitawa, càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni, wáibaidacaténá irípiná, wamànicaténá irí wáibaidacaléwa wáalimáwanama. ⁸ Iná càí íimaca yái Dios itàacáica áiba profeta itànèericaté Cristo ìwali: “Imichàacatéwa chènuniré, itéeri yáamiwáisewa yùuwidenáíwa, manùbéeyéi presoíyéica idacuèyéicawa. Idéca yàaca cayábéeri chànisi wenàiwicanái irí náibaidacaténá irípiná”, íimaca yái tàacáisica.

⁹ Néeni, ¿píalíasicué càinácaalí ímáanáquéí tàacáisi ímèerica “Cristo imichàacatéwa”? Yá ímáanáca Cristo iwàlùacatéwa quéechatécáwa càliculí irículé, infierno irículé nacái. ¹⁰ Yái Cristo iricuèericatéwa, yácata imichèericaté nacáíwa chènuniré Dios yàatalé, yái cáli chènuníséerica náicha canánama, icùacaténá macáita Dios yáapicha, cáimíétacanéeri iyú, mèlumèluíri iyú nacái. Càité Cristo imànica ipuniadacaténaté macáita íiwitáise iyúwa. Iná yéewa iyaca macáita, icùaca nacái macáita depuìwalé náicha canánama àta chènuníse náicha canánama nacái, yácáiná Dioscani yái Cristoca.

11 Cristo imàacaté walí cayábéeri chàinisi wáalimáwanama wáibaidacaténá irípiná. Idéca imàacaca abénaméeyéi wéená apóstolnáipiná nía, ibànùacaténá nía madécaná yàcalé néré nacàlidacaténá iináwaná iwali. Idéca imàacaca abénaméeyéi wéená profetanáipiná nía, icàlidéyeyéica tàacáisi Dios inùmaliçúse; Cristo imàacaca abénaméeyéi wéená icàlidaca yái cayábéeri tàacásica ímérica Cristo iwasáaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha; Cristo idéca imàacaca abénaméeyéi wéená pastornáipiná nía nacùacaténá wenàiwica yeebáidéyeyéica Cristo itàacái abéeri yàcalé mìnaná. Imàaca abénaméeyéi yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. 12 Càita Cristo idéca ichàiniadaca wía, wía yàasu wenàiwicaca wáibaidacaténá irípiná, wayúudàacaténá áibanái, wamichàidacaténá nacái náiwitáise níai yeebáidéyeyéica Cristo itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èri irìcu. 13 Iwàwacutácué càì wamichàidaca wáiwitáisewáaca àta weebáidacataléta abédanama Dios liri itàacái tàì íméeri iyú, àta nacái wáaliacatalétawa Dios liri iwali báisìiri iyú càide iyúwa íiwitáise iyáaná. Càipiná cachàini yàacawa wáiwitáise Cristo íiwitáise iyú iyúwa béeyéi wenàiwica àta wáalimáacataléta wàyaca machacàníiri iyú, cáaliacáiri iyú nacái càide iyúwa Cristo iwàwáaná wàyaca. 14 Càicaalí wàyaca, néese càmita wèepunípináwa càide iyúwa sùmanái iwènúadéyeyéica ráunamáita íiwitáisewa madécaná yàawiría, càiyéide iyúwa ída cachàiníiri cáuli, màladàca nacái iwatèyeyéica. Càmita wamàacapiná macái wàlisài tàacáisi íméeráidaca wía Dios íicha càide iyúwa cáuli itécaalí cáli ichùmálé déeculé. Càmita wabatàapiná nachìwáidaca wía níara cachìwéeyéica imàníiyéica càide iyúwa cachìwéeri tàacáisi íimáaná. 15 Néese iwàwacutá cáinináca waicáca áibanái watàanicaténá nalí éeréeri iyú wacàlidáanápiná nalí yái báisìiri tàacásica yéewanápiná wadàwináidaca wáiwitáisewa Cristo íiwitáise iyú càide iyúwa béeyéi wamànicaténá càide iyúwa Cristo iwàwáaná, wáiwitápucáináni, wía yeebáidéyeyéica itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èri irìcu. 16 Iná macáita wía yeebáidéyeyéica Cristo itàacái càiyéide iyúwa Cristo iiná, wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wáiwitápucáináni. Abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Yá nacái cachàinicaalí macái wéená íiwitáise Cristo iwali, wáibaidacaalí cayába Cristo irípiná nacái, yási cachàinica wáiwitáise yàacawa macáita, wamichàida nacái wáiwitáisewáaca cáininácaténá waicáyacacawa.

La nueva vida en Cristo

17 Yácata tàacáisi núméricuéca pirí, nuchùulìericuéca iyú pía nacái Wáiwacali ípidená iwali Wáiwacali ichùuliacáináté nucàlidáanápinácué piríni: Picácué píya quirínama càide iyúwa

áibanái iyáaná càmíyéica yeebáida Dios itàacái, imàníyéi nacái càide iyúwa ímáaná áiba íiwitáisesi canéerica iwèni. ¹⁸ Catáca meedá náiwitáise nabáyawaná ìwalísewa. Canáca nacáuca wàlisài càmíiri imáalàawa Dios yèerica wenàiwica irí, càmícáiná náalía Dios ìwali. Càmita náalía Dios ìwali matuicáiná náiwitáise. ¹⁹ Dàalaca náiwitáise ichàbanamawa, càmita quirínama báica nía nabáyawaná ìwalísewa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali. Càmita quirínama nánáidacawa napíchaléwa nabáyawaná ìwaliwa, nadéca namàacaca níawawa namànicaténá náapichawáaca máini báawéeri wawàsi nainá iyúwa áibanái yàacuésemi, yá namànica casaquèeri wawàsi macái íiwitáanáta máiwitáiséeri iyú nasíimáidáanápíná níawawa. ²⁰ Quéwa càmitatécué píalía Cristo ìwali pìyáanápinácué meedá iyúwa nàyáaná, níái càmíyéica yáalíawa. ²¹ Núalíacawa pidécuéca péemíaca Cristo iináwaná ìwali, idéca nacái Cristo yéewáidacuéca pía píalíacaténácuéwa càirínácaalí yái báisíiri tàacáisica. ²² Piúcacué píchawa píiwitáise bàaluisàimiwa yái iyúwaté pìyáaná bàaluité, yái píiwitáise yáaséerimica. Bàaluité piwàwacatécué pimànica yái càmíirica Dios ibatàa wenàiwica imànica, ínáté píiwitáise bàaluisàimi ichìwáidacatécué pía. ²³ Pimàacacué Dios ìwàlisàidaca píiwitáise piwàwalícu. ²⁴ Piyacué píiwitáise wàlisài yáapichawa, yái píiwitáisecuéca Dios idàbéericaté, Dios íiwitáise inacáiripíná pìyacaténácué machacàníiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái càide iyúwa báisíiri tàacáisi ímáaná.

²⁵ Iná picácué pitàaní pichìwawa áibanái irí. Néese pitàanícué báisíiri iyúta piríwáaca iwàwacutácáiná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wíacáiná canánama wáalimáwanama, abéeri Cristo iiná ìwalíseerica wía, yái Cristo iiná iyéerica cháí èeri irícu.

²⁶ Calúacaalícué pía, picácué pimàni pibáyawanáwa, néese piúcacué píchawa pílúawa ipíchawáise èeri iwàlùacawa; pimàacacué caquialéta nacái piwàwawa ícha càirínácaalí báawéeri áibanái imàníiri pirí. ²⁷ Calúacaalícué pía déecuíri iyú, yásí màulenáca Satanás yáalimáidacuéca pía, pimàníinápinácué pibáyawanáwa.

²⁸ Cawinácaalí péenácué cayéedéeri, iwàwacutá iyamáidaca iyéedùaca íibaidacaténá machacàníiri iyú icáapi iyúwa yéewanápiná idèníaca yáasuwa cayába iyúudàcaténá catúulécanéyéi wenàiwica.

²⁹ Picácué pitàaní báawéeri wawàsi ìwali, néese pitàanícué cayábéeri wawàsi ìwali, càirínácaalí wawàsi iwàwacutéerica wenàiwicanái yéemíaca, abéerita yái wawàsi iyúudèeripínaca wenàiwica yéemièyécuéca picàlidáaná, pimichàidacaténácué náiwitáise, yéewanápiná Dios imànica nalí cayábéeri mawèníiri iyú ìwalíse yái picàlidéericuécá nalí. ³⁰ Picácué pitàaní báawéeri

wawàsi ìwali ipíchanácué achúmaca pimànica Espíritu Santo iwàwa, yái Dios mabáyawanéerica. Yái Espíritu Santoca idéca iwàlùacuécawa piwàwaliculé yáasáidacaténácué Dios yàasunáica pía. Càipiná Espíritu Santo imànica èeri imàalàacaalípináwa, Dios iwàsàacaalípinácué píawa macái yùuwichàacáisi ícha.

³¹ Piúcacué píchawa yái báawáanáca piicáyacacucawa. Piúcacué píchawa pilúawa. Picácué picuísáyacacawa, càita nacái picácué pitàaní áibanái ìwali báawéeri iyú; càita nacái piúcacué píchawa macáita píiwitáise báawéeriwa. ³² Néese cayábacué píiwitáise píapichawáaca, càita nacái catúulécanácué piicáyacacawa, pimàacacué piwàwawa ícha càirínácaalí báawéeri péenásàiri imànírira pirí, càide iyúwa Dios imàacáanáté iwàwawa wabáyawaná ícha Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná.

5

Como deben vivir los hijos de Dios

¹ Píacué Dios yéenibeca, cáininéeyéica Dios iicáca, piyacué càide iyúwa Dios iyáaná. ² Cáininácué piicáyacawa, càita nacái cáininácué piicáca Dios, áibanái nacái, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, yá imàacacaté icáucawa yéetacaténátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio. Yá casímáicaté Dios iicáca Cristo cáininácáináté Cristo iicáca wía imàacáanápínáté icáucawa wáichawalíná. Dios iicáca Cristo yéetáanáwa iyúwa cayábéeri ofrenda, sacrificio nacái neeméerica pumèníri isàni yáapicha.

³ Píacué nuénánáica, Dios yàasunáicáinácué pía, íná iwàwacutácué canácatáita piimá áiba wenàiwica yáapicha càimírira pinìrisíwa, càimíchúaca nacái píinusíwa. Càita nacái iwàwacutácué canácatáita pimàni casaquèeri wawàsi piiná iyúwa, càita nacái picácué piwàwa pìasupináwa áibanái yàasu. ⁴ Picácué picàlida casaquèeri tàacáisi. Càita nacái picácué picàlida tàacáisi canéeri iwèni càide iyúwa máiwitáiseeyéi. Càita nacái picácué piicáaní casaquèeri tàacáisi ìwali. Macái tàacáisi casaquèeri, càmita iyúudaa wenàiwica. Néese, cayába cachàiníwanái placaalícué Dios irí cayábéeri. ⁵ Dios imàacapíná walí cayábéeri cawènírica, wía Dios yéenibeca áiba èeriwa wawàlùacaalípináwa chènuniré, yái yàcalé Cristo icùacataléca macáita Dios yáapicha. Quéwa píalíacuéwa canácata néená iwàlùèripinácawa néré, ibatàa abéeri néená piná, cawinácaalí càimíyéica yeebáida Cristo itàacái, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha càimírira nanìrisíwa, càimíchúaca nacái nánusíwa, nía nacái imàníyéica casaquèeri wawàsi iiná iyúwa, nía nacái iwàwéeyéica yàasupináwa áibanái yàasu, Dios iicácáiná nía iyúwa wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáiwana

icàaluíniná cáininácáiná naicáca cawèníiri wawàsi Dios ícha. ⁶ Picácué pibatàa áibanái ichìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú pimànicáichacué càiri báawéeri máinicáiná báawaca Dios iicáca yái namànírica, yásí yùuwichàida níawa manuísíwata, cawinácaalí càmíiyéica imàni càide iyúwa Dios ichùullianá. ⁷ Iná picácué píacawéerida wenàiwica imàníiyéica càiri báawéeri.

⁸ Bàaluté pìyacatécué catéeri píiwitáise yáapichawa, pimànicáinatécué pibáyawanáwa, quéwa siúcáisede pìyacuéca amaléeri píiwitáise yáapichawa, pìyacuéca nacái iyúwa camalási cháí èeri írìcu, pìyacáinácué abédanamata Wáiwacali yáapicha, píasáidacáinácué nacái áibanái írì càinácaalí Dios íiwitáise ìyaca. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa wenàiwica amaléeyéi íiwitáise, ìyéeyéica mabáyawanéeri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná. ⁹ Wèepunícaaliwa amaléeri wáiwitáise yáapichawa càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca mabáyawanéeri iyú, yásí cayábéeri wáiwitáise, wàyaca nacái machacàníiri iyú, wèepuní nacáiwa càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná. ¹⁰ Píalimáidacué pimànica yái casímáirica Wáiwacali iicáca. ¹¹ Picácué pimàni pibáyawanáwa canéerica iwèni náapicha níara áibanái yèepuníiyéicawa catéeri íiwitáise yáapichawa, càmíiyéica yáalíawa Dios ìwali, néese píalàacué nía náalíacaténáwa báawaca Dios iicáca yái namànírica. ¹² Iwàwacutácué píalàaca nía namàcáanápíná náichawa yái báawéerica namànírica, máinicáiná báawacani yái namànírica nainá iyúwa ibàacanéeri iyú áibanái ícha, íná báica natàaníca ìwali. ¹³ Quéwa píalàacaalícué nía Dios itàacái iyú, yásí náalíacawa namànica nàacawa nabáyawanáwa. ¹⁴ Iná càì íimaca áiba tàacáisi:

“Pía yèepuníiricawa íiwitáise catéeri yáapichawa, pimànicáiná pibáyawanáwa matuíbanáiri iyú Dios ícha, càica píade iyúwa wenàiwica iiméerica ìyaca, iyúwa nacái yéetéerimiwa; íná iwàwacutá píwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná íchawa càide iyúwa wenàiwica icawàacaalíwa idapùle íchawa, iyúwa nacái yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi ícha, yásí amaláca Cristo imànica píiwitáise pìyacaténá machacàníiri iyú Cristo icamaláná írìcu”, íimaca yái tàacáisica.

¹⁵ Iná píicácué píichawa cayába, pícuacué píawawa pìyacaténácué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué píya càide iyúwa máiwitáiseeyéi wenàiwica, néese pìyacué cáalíacáiri iyú. ¹⁶ Picácué píuca èeri máiwitáiséeri iyú, néese píalimáidacué pimànica cayábéeri èeri imanùbaca, idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu ipíchawáise èeri imáalàacawa, máinicáiná èeri mìnaná imànica ibáyawanáwa siúcade. ¹⁷ Picácué máiwitáise pía, néese péewáidacuéwa píalíacaténácuéwa càinácaalí Dios iwàwáanácué pimànica.

18 Picácué picàma ipíchanácué pimáalàidaca píawawa máiwitáiséeri iyú, néese pimàacacué Espíritu Santo icùaca píiwitáise manuísíwata pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. 19 Pitàanicué piacawa piríwáaca Wáiwacali iináwaná ìwali. Pimichàidacué píiwitáisewáaca salmos iyú, himnos iyú nacái, cantos iyú nacái ichàiniadéeyéica wáiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú. Picántàacué manuísíwata casímáiri iyú Wáiwacali irí, piacué nacái irí cayábéeri. 20 Piacué mamáalàacata Wáaniri Dios irí cayábéeri ìwali yái macáita imàaquéericuéca pirí. Piacué Dios irí cayábéeri Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali, pìyacáinácué abédanamata Jesucristo yáapicha.

La vida familiar del cristiano

21 Cáimiétaquéeri iyúcué piicáyacawa, péemiácué piríwáaca nacái piacaténácué Cristo icàaluíná.

22 Piacué inanái caníríyéica, pimànicué càide iyúwa pinìri ichùullaná pí, pimànicaténácué càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. 23 Iwàwacutácué peebáidaca pinìri itàacáíwa Dioscáiná idéca imàacaca píiwitápupináni, yái pinìrica, càide iyúwa Dios imàacáaná wáiwitápupiná yái Cristoca, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Cristo idéca nacái iwàsàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, wía càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èeri írìcu. Càica wíade iyúwa Cristo iiná wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. 24 Néese càide iyúwa iwàwacutáaná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái wamànica càide iyúwa Cristo ichùullaná wía, càita nacái piacué inanái caníríyéica iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwa pinìri ichùullaná pí.

25 Piacué asíanái cáinuýéica, iwàwacutácué cáinináca piicáca pínuwa, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, wía yeebáidéeyéica itàacái. Yá Cristo imàacacaté icáucawa yéetáanápinátéwa wáichawalíná. 26 Cristo imànicaté càì yeedácaténá wía yàasunáipináwa idécanáamité masacàaca imànica wáiwitáise báawéeri ícha itàacái iyúwa wabautizácaalítéwa wáasáidacaténáté weebáidaca itàacái. 27 Cristo imànicaté càì yéewanápiná imàacaca wabàlùacawa ípunita chènuniré icànéeyéipiná mèlumèluíri iyú, cayábéeyéi iicácanáwa, canéeyéi ibáyawaná ibatàa achúméeriina piná, néese mabáyawanéeyéi Cristo irípiná, wía yeebáidéeyéica itàacái. 28 Asiali idèniacaalí ínuwa, yá iwàwacutá cáinináca iicáca úa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca ínuwa, imànica ìyaca íríwa cayábéeri, Dios iicácaíná níái pucháibaca iyúwa abéeri wenáiwica. 29 Canáca asiali báawéeri iicáca iináwa, néese icùaca iináwa yàacási iyú, bàlesi iyú nacái. Càita nacái iwàwacutá asiali iicáca ínuwa càide iyúwa iicáaná iináwa, icùacaténá úa cáininéeri iyú, càide

iyúwa Cristo icùaná wía cáininéeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. ³⁰ Cristo icùaca wía wàyacáiná iyúwa iiná cháí èeri irìcu. Wía nacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná ìwalíséeyéi, wía yeebáidéeyéica itàacái wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha càide iyúwa inanái ùyáaná abédanamata unìri yáapichawa. ³¹ Dios itàacái icàlidacaté walíni, yái tàacáisi profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalicuise. Iimaca: “Iná asiali yàacawa yáaniri íchawa, yátúa ícha nacáwa, iyacaténá abédanamata ínu yáapichawa. Néese idécanáami asiali iimáca úapicha, yási Dios iicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, càì iimaca. ³² Máini iwàwacutá wawàwalica yái cayábéeri tàacáisica Dios yáasáidéerica walí asiali ìwali ínu yáapichawa, quéwa nuwàwa nuéwáidacuéca pía comparación iyú, Cristo ìwali, yàasu wenàiwicanái yáapichawa nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái. ³³ Iná nucàlidacuéca pírí àniwani, iwàwacutácué macáita péená cáinináca iicáca ínuwa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Càita nacái píacué caníríyéica, iwàwacutácué piicáca pinìriwa cáimiétaquéri iyú, pimànicué nacái càide iyúwa ichùulíaná pía.

6

¹ Píacué sùmanái, peebáidacué càide iyúwa pisèená ichùulíanácué pía píasáidacaténácué cáinináca piicáca Wáiwacali, cayábacáiná pimànicaalícué càì. ²⁻³ Iyaca abéeri ichùulíacanási máinírícué iwàwacutá piwàwalica, icàlidéericuécá pírí càinácaalí Dios ichùulíaná pimànica. Dios ímacaté cáimiétacanéri iyú imàníinápiná cayábéeri nalí cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica ímérica: “Píacué nacái píaniri ímiétacanáwa, píatúa ímiétacaná nacáwa, casímáicaténácué piwàwa, pìyacaténácué nacái madécaná èeri cháí èeri irìcu”, càité ímaca yái Diosca.

⁴ Néenicué pía quéenibéeyéica, picácué pichùulí pèenibewa lúasi iyú mamáalàacata ipíchanácué píalimáidaca piicáwa nía àta calúacataléta náiwitáise. Néese pidàwinàa nía neebácaténá pitàacái. Péewáidacué nía nacái, píalàacué nía, pimichàidacué nacái náiwitáise neebáidacaténá Wáiwacali itàacái, cáininácaténá nacái naicáca Wáiwacali.

⁵ Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca íbaidéeyéica mawèníiri iyú, peebáidacué píiwacanánái itàacáwa ichùulíeyéicuécá pía cháí èeri irìcu. Píacué náimiétacaná, nacàaluíniná nacái, báisíiri iyú. Píibaidacué nalí cachàiníiri iyú càide iyúwa píibaidaca nacáicaalí Cristo irípiná. ⁶ Píibaidacué nalí cayábéeri iyú càiripináta, cànírica abéta naicáidacaalícué pírí cayábacaténácaíta naicácué pía meedá, néese píibaidacué iyúwa Cristo yàasu wenàiwica íbaidéeyéica irípiná, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná macái pichàini iyúwa báisíiri iyú. ⁷ Pimànicué píibaidacaléwa casímáiri iyú càide iyúwa píibaidaca

nacáicaalí Wáiwacali irípiná, cà míirica èeri mìnánái irí meedá. ⁸ Càicué píibaida píalíacáinácuéwa Wáiwacali yàanápíná walí cawèniyéi wamanùbaca nacáitawa ìwalíse yái cayábéerica wamàníirica, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía íbaidéeyéica mawèníiri iyú, càita nacái wèepunícaalíwa máiwacalináwaca.

⁹ Píacué wenàiwica íiwacanánáica, pímanícué cayábéeri píasu wenàiwicanái iríwa càide iyúwa nuchùulíanáná nía náibaidáanápínacué píri cayába. Píacué píbáulia pícapèedáidáanápíná nía náibaidacaténacué píri cachàiníiri iyú. Píwàwalícué Wáiwacali chènuníisèeri ichùullícuéca pía, càita nacái ichùullícué píasu wenàiwica, cáininácáiná Wáiwacali íicáca macái wenàiwica íiwítáná abédanamata, càmita nacái íicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái íicha.

Las armas espirituales del cristiano

¹⁰ Néese nuénánái, cachànicué píiwítáise Wáiwacali ìwali, íiwítáise manuíri iyú. ¹¹ Càide iyúwa úwisàiri ìwalícaalí íbàlewa dàaléeri hierro nacáiri ipíchaná yùuwidenái isutàacani, càita nacái pícuàcué píawawa Dios ichàini iyú macáita. Píedácué píriwa Dios íicha píiwítáise íbàlíanápínáwa hierro nacáiri cachànicaténacué píiwítáise macàaluínínáta Satanás íipunita, càide iyúwa úwisàiri íbàlùacaalíwa tàì íiméeri iyú yùuwidenái íipunitawa. Iwàwacutácué cachànica píiwítáise Dios ichàini iyú ipíchaná yái ícháawàidéerica wía ípidenéeri Satanás imawèniadacuéca pía, yái cachíwéerica yáalímáidéerica wenàiwica namàníinápíná nabáyawanáwa. ¹² Càmicáiná wamàni úwi èeri mìnánái íipunita, néese wamànica wàacawa úwi náipunita níara canéeyéica íiná, canéeyéica yáapi, demonio íiwacanánáica cáuli irícuíyéica, níái báawéeyéica ángel ichùulièyéica èeri mìnánái catéeyéi íiwítáise. ¹³ Iná píedácué píriwa píiwítáise íbàlíanápínáwa hierro nacáiri, Dios imàaquéericuéca píri cachànicaténacué píiwítáise càinácaalí báawéeri èeri náalímáidacatáitacué pía. Màulenácaalícué pímaníca píiwítáisewa ùwicái piná, yásí píalímácué píbàlùacawa tàì íiméeri iyú Satanásnáí íipunita yéewanápínacué càmita pímaní píbáyawanáwa.

¹⁴ Càide iyúwa úwisàiri íbàlùacaalíwa tàì íiméeri iyú yùuwidenái íipunitawa, càita nacái cachànica píiwítáise Wáiwacali ìwali mamáalàacata ipíchanacué Satanás imawèniadaca pía. Càide iyúwa úwisàiri idacuàcaalí ìwaliabàawa yàasu cinturónwa ipíchaná íbàle hierro nacáiri ícaláacawa íicha, càita nacái pícuàcué cayába píawawa báisíiri tàacáisi iyú. Yái úwisàiri ìwalíca ìwaliabàawa dàaléeri íbàlewa yùucutalícubàawa ipíchaná yùuwidenái isutàacani. Càita nacái iwàwacutácué píyaca machacàníiri iyú mabáyawanéeri iyú nacái pícuàcaténacué píawawa ipíchanacué Satanás imawèniadaca pía. ¹⁵ Néese

àniwa càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí izapatonniwa yéewanápiná imusúacawa caquialéta imànicaténá ùwicái, càita nacái péewáidacuéwa cayába picàlidacaténácué áibanái irí yái tàacáisi cayábéerica íméerica Cristo imàacaca wenàiwica nàyaca matuíbanáiri iyú Dios yáapicha. ¹⁶ Máini iwàwacutá úwisàiri icáapica yàasu manuíri escudowa, yái wawàsi dàaléerica, cáucuiri nacái úwisàiri itéerica icáapi irícuwa ichacàidacaténá íchawa ipièrica ipualé chucùlu yeeméericawa ipiacawa ipualé. Càita nacái peebáidacué Cristo itàacái tàì íméri iyú picùacaténácué píawawa Satanás ícha, yái báawéerica yáalimáidéerica wía cachàiníiri iyú càide iyúwacué ichàwidàaca nacáicaalí wía chucùlu yeeméeri iyúwa, wamànicaténá wabáyawanáwa, waméyáacaténáwa weebáidaca Cristo itàacái. ¹⁷ Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri ibàliacaalí íiwitawa dàaléeri càyuwa nacáiri iyú ipíchaná nanúaca íwita, càita nacái iwàwacutácué piwàwalica Cristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, íná éwitacué Satanás ícháawàacáaníta piináwaná ìwali Dios irí, càicáaníta càmítacué iwàwacutá pimànica pibáyawanáwa. Néese càide iyúwa úwisàiri yeedácaalí espada machete nacáiri ipéliacaténá yúuwidenáwa, càita nacái iwàwacutácué peedáca piríwa Dios itàacái, yái wacáapisàì Espíritu Santo imàaquéerica walí, péewáidacué nacáwa Dios itàacái ìwali, píalíacaténácuéwa ìwali piwàwalícuísewa, yéewanápinácué picàlidaca áibanái iríni. Càita píalimácué pimànica ùwicái Satanás ípunita. ¹⁸ Píacué pimànica ùwicái Satanás ípunita èeri imanùbaca: Píacué piméyáawa písutáca píawawa Dios ícha. Písutácué Dios ícha manuísíwata càiripináta, càide iyúwa Espíritu Santo iyúudàanácué písutáca Dios ícha. Píicácué píchawa cayába, píchàiniadacué píiwitáisewa, píacué píúca piwàwawa, néese písutácué Dios ícha nalípiná, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. ¹⁹ Písutácué nacái Dios ícha nulípiná imàacáanápiná núalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná núumaca nucàlidacaténá cayába yái tàacáisi cayábéerica íméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, nucàlidacaténáni macàaluínináta áibanái irí, yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha bàaluité quéwa yái imàaquéerica wáalíacawa ìwali siùcade. ²⁰ Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá inùmalícuíse yái tàacáisi cayábéerica. Siùcade nùyaca presoíri iyú nucàlidacáiná áibanái iríni càide iyúwa Dios ibànùaná núa nucàlidáanápináni. Iná písutácué Dios ícha nulípiná nucàlidáanápiná itàacái macàaluínináta.

Saludos finales

²¹ Yá nubànùacué píatalé yái Tíquicoca, wéenasàiri cáininéerica waicáca iyúudèeri cayába nacái wáibaidacaténá Wáiwacali

irípináwa. Yá Tíquico icàlidapínacué pirí nuináwaná ìwali, ìwali nacái yái numànírica. ²² Iná nubànùacué pìataléni icàlidacaténacué pirí waináwaná ìwali. Càipiná ichàniadacué piwàwawa.

²³ Nusutacué Wáaniri Dios ícha pirípinacué Wáiwacali Jesucristo nacái namàacáanápínacué piyaca matuíbanáiri iyú, píacué macáita wéenánáica, cáininácaténacué piicáyacacawa nacái, peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. ²⁴ Nusutacué Dios ícha nacái pirípiná imànínápínacué pirí cayábéeri mawèníiri iyú macáitacué pía cáininéeyéica iicáca Wáiwacali Jesucristo mamáalàacata báisíiri iyú càiripináta.

FILIPENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Timoteo yáapicha, Jesucristo yàasu wenàiwicaca wía, íbaidéyéica iripiná. Watànàacué pirí cuyàluta píacué Filipos iyacàlená mìnanáica, píacué Dios yàasu wenàiwicaca iyéyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, macáitacué pía yeebáidéyéica itàacái, píacué nacái ancianonáica, diácononái nacái canánama. ² Nusutacué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànlínápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, namàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú.

Oración de Pablo por los creyentes

³ Nùaca Nucuèriná Dios iríwa cayábéeri macái imanùbaca nusutácaalí ícha pirípinácué. ⁴ Nusutáca Dios ícha pirípinácué, yá macái yàawiríata mamáalàacata nusutacué Dios ícha pirípiná canánama casímáiri iyú. ⁵ Casímáicué nuwàwa pìwali piyúudàacáinácué núa nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali áibanái irí náalíacaténáwa iwàwa iwasàaca nía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Piyúudàacatécué núa bàaluité idàbacatáisetacué péemàaca Jesucristo iináwaná ìwali àta siùca nacáide. ⁶ Bàaluité peebáidacuéca Jesucristo itàacái, yaté Dios idàbacatécué imànica íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalìcuise, yaté imàacacué pirí píiwitáise wàlisài pimànicaténácué cayábéeri. Càita nacái núalíacawa báisiiri iyú Dios imànipinácué yái íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalìcuise mamáalàacata àta imáalàidacataléta ichùnìacuéca píiwitáise cayábéeri iyú néenialípiná Jesucristo yàanàapínacaalí àniwa. ⁷ Cayábéeriquéi nuínáidáanácawa càì pìwalicué casímáiri iyú cáininácáinácué nuicáca pía, Dios imànicáinácué pirí cayábéeri nacái càide iyúwa imàníná nulí cayábéeri siùca idècunitàacá nùyaca cháì presoíyéi ìbanàlicu, càita nacái macái yàawiríata nubàlùacaalíwa náipunita nacái níai nacuèrinánáica nucàlidacaténá nalí nuínáwanáwa nuebáidáaná Jesucristo itàacái, núasáidacaténá nacái báisiiricani yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ⁸ Dios yáalíacawa máini cáinináca nuicácuéca pía macáita Jesucristo imàacacáiná cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata. ⁹ Nusutacué Dios ícha pirípinácué iyúudàanápinácué pía cáininácaténá piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, imàacáanápinácué nacái cáalíacáica pía manuísíwata píalíacaténácuéwa càinácaalí Dios iwàwáaná pimànica, píalíacaténácué piicáca cayábéeri báawéeri íchaná. ¹⁰ Càita nusutacué Dios ícha pirípinácué píalíacaténácuéwa piicáca cayábéeri báawéeri íchaná,

pimànicaténacué nacái cayábéeri cachàiniwanái mamáalàacata. Càicaalícué pimànica, yásí píalimácué pìyaca masaquèeri iyú, canácata yáaliméeripiná icháawàacuéca piináwaná ìwali Cristo yàanàpinácaalí àniwa. ¹¹ Pimànicué cayábéeri manuísiwata Jesucristo ichàini iyú yéewacaténá áibanái wenàiwica nàináidacawa cayába Dios ìwali, natàanicaténá nalíwáaca cayábéeri iyú Dios ìwali nacái.

Para mi la vida es Cristo

¹² Píacué nuénánáica, nadéca náucaca núa presoíyéi ibànaliculé báawacáiná naicáca yái nucàlidáanáca Jesucristo iináwaná ìwali. Quéwa nuwàwacué píalíacawa macáita yái nuchàbáanácaawa iyúudàaca áibanái wenàiwica nacàlidacaténá yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹³ Iná yéewa macáita wenàiwica, nía nacái úwi ìyéeyéica nacuèriná icapèe manuíri irìcuwa, càita nacái macáita áibanái wenàiwica ìyéeyéica cháí yàcalé, nàalíacawa nuináwaná ìwali presoca núa nuebáidacáiná Cristo itàacái. ¹⁴ Nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyéeyéica cháí yàcalé, batéwa macáita nachàiniadaca náiwitáisewa idécanáami naicáca núa presoíyéi ibànalicu. Naicácáiná nuیدنلaca nuuwichàanáwa matuúbanáiri iyú, íná cachànica náiwitáise manuísiwata cachàiniwanái. Càmita cáalu nacàlidaca Dios itàacái, néese náibàaca nawàwawa Wáiwacalí iwéré iyúudàanápíná nía nacái.

¹⁵ Báisíta abénaméeyéi nèewi nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca caináwanáca náicha núa. Nawàwaca namawèniadaca núa meedá. Quéwa áibanái nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali cayábéeri náiwitáise yáapichawa. ¹⁶ Nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali cáininácáiná naicáca núa, nàalíacáináwa Dios idéca imàacaca presoca núa nucàlidacaténá madécaná wenàiwica irí cainácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁷ Quéwa níara báawéeyéica iicáca núa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali caináwanácaténá nuícha nía, Càmita báisí nawàwa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali, néese nawàwa meedá càulenaca cachàiniwanái namànica nulíni presocáiná núa. ¹⁸ Quéwa éwita nacàlidacáanáta Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca núa, càicáanáta càmita achúma nuwàwa ìwali. Néese casímáica nuwàwa, càide iyúwa casímáiná nuwàwa nacàlidacaalí Cristo iináwaná ìwali cáininácáiná naicáca núa.

¹⁹ Yá mesúnamáita casímáica cachàiniwanái nuwàwa núalíacáináwa macáita yái namànírica iyúudàanápíná numusúacawa cayába, pisutácáinácué Dios íicha nulípiná, Espíritu Santo nacái iyúudàaca núa, yái Espíritu Jesucristo ibànuèrica yàacawéeridacaténá wía. ²⁰ Núalíacáináwa báisíiri iyú nuwàwalicúsewa Dios càminápíná ibáiniada núa ìwalíse

yái nuebáidáanáca itàacái nucùacaténá iyúudàaca nutàaníca nalí; néese núalíacawa iyúudàanápíná núa nutàanicaténá macàaluínináta nàacuésemi macáita. Manuíca nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali iyúudàanápíná núa càide iyúwa iyúudàanà núa càiripináta núasáidacaténá cayábéeri iyú cachàiníwanái máiní cayábéericani, yái Cristoca, cachàiníri nacái íiwitáise. Càipíná Dios iyúudàaca núasáidaca cáimiétacanéericani yái Cristoca, idècunitàacá nùyaca cháí èeri irìcu, càita nacái nuétácaalíwa. ²¹ Nuwàwa núasáidaca cachàiníríca íiwitáise yái Cristoca, núacáiná nudéca numàacaca núawawa Cristo irí numànicaténá abéerita càide iyúwa iwàwáaná idècunitàacá nùyaca cháí èeri irìcu; néese nanúacaalí núa Cristo ìwali nuebáidacáiná itàacái, yá cayába cachàini nulíni íichéi nùyáanáca cháí èeri irìcu níacáiná madécaná yáwanái wenàiwica néemiapíná Cristo iináwaná ìwali nuétáaná ìwalíise, yá nacái nùyapínáca yáapicha chènuniré. ²² Quéwa núalíacawa núalímá nuíbaidaca mamáalàacata Cristo irípiná nuyamáacaalícáwa cháí èeri irìcu. Iná càmita núalíawa càirínácaalí nuwàwéeri náicha, yái nucáuca cháí èeri irìcuíríca, càmicaalí nucáuca chènuníiséeri. ²³ Máiní càulenáca núalíacaténáwa càirínácaalí náicha nuwàwéeri numànica. Nuínáidacaalíwa abéerita nùwaliwa, yá nuwàwa nuétácaawa yéewanápiná nùyaca Cristo yáapicha chènuniré cayábacáiná cachàinica nulíni nùyáanáca néeni íicha èeriquéi. ²⁴ Quéwa, nuwàwalícaalícué píá, yá núalíacawa iwàwacutácué nùyaca píapicha cháí èeri irìcu, nuyúudàacaténácué píá. ²⁵ Núalíacáináwa iwàwacutáanácué nuyúudàaca píá quiríta, íná yéewa nuebáidaca nuwàwalícuésewa nùyáanápinácué mamáalàacata píapicha cháí èeri irìcu nuchàiniadacaténácué píiwitáise peebáidacaténácué Jesucristo itàacái manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata, casímáiri iyú nacái. ²⁶ Iná nùyapínácaalícué píapicha àniwa, yásí cáimiétaquéeri iyúpiná piicáca Cristo Jesús nùwalíisená, icùacáiná núa cayába.

²⁷ Péemiacué abéeri wawàsi: Máinícué iwàwacutáca pìyaca machacàníri iyú càide iyúwa Cristo iyáanáaté, yéewanápiná áibanái iwàwaca yéemiaca Cristo iináwaná ìwali. Càita nùacaalí nupáchíacuéca píá, càmicaalícué nacái nùawa píatalé, yá nuwàwacué nuémíaca piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, abédanamacacué nacái píiwitáise píapichawáaca Espíritu Santo ichàini iyú. Càita iwàwacutácué pimànica ùwicái Dios irípiná: Píibaidacué Dios irípiná cachàiníri iyú píapichawáaca picàlidacaténácué macàaluínináta yái tàacáisica, yéewanápiná áibanái yeebáidaca Jesucristo itàacái, yéewacaténá iwasaaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁸ Picácué máiwitáise píá picalùniwa piùwidenái ìwalíisewa, ibatàa abé yàawiríapíná. Piùwidenái iicácaalícué píideníaca

piùwichàanáwa Cristo irípiná matuíbanáiri iyú, yásí náalíacawa amaléeri iyú nàuwichàanápínacawa càiripináta nabáyawaná ìwalísewa. Càipiná nacái Dios imàacacué pialíacawa Jesucristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²⁹ Dios idéca imànicuéca pírí yái cayábéerica Cristo ìwalísená: Dios imàacacué peebáidaca Cristo itàacái, càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa Cristo irípiná cháí èeri irícu, peebáidacáinácué itàacái. ³⁰ Píacué, núa nacái abédanamata wamànica wàacawa ùwicái Dios irípiná. Càita wamànica ùwicái: Wàuwichàacawa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. Bàaluité piicácuéca namànica nulí báawéeri nùyacaalítécué píapicha. Pidécuéca péemíaca nuináwaná ìwali àniwa namànica nulí báawéeri mamáalàacata cháí. Càita numànica nùacawa ùwicái Dios irípiná.

2

La humillación y la grandeza de Cristo

¹ Píacué nuénánáica, núalíacawa Cristo idéca imichàidacuéca píiwitáise, pídecuéca píchàiniadaca piwàwawa nacái cáininácáinácué Cristo iicáca pía. Núalíacawa nacái Espíritu Santo yàacawéeridacuéca pía. Càita nacái núalíacawa piicáanácué áibanái ipualé, cáinináca piicácuéca nía nacái. ² Iná yéewa pialímácué casímáica pimànica nuwàwa pimànicaalícué càì: Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca, píacué macáita. Cáininácué piicáyacawa. Abédanamacué piwàwa píináidacawa, píibaidacué cachàiníiri iyú Dios irípiná macáita pimanùbaca iyúwa. ³ Picácué pimàni piríwata cayábéeri yéewanápiná meedá caináwanácuéca pía áibanái ícha; càita nacái picácué cáimacái piicáca píawawa. Néese iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa càmíiri cachàini áibanái ícha. Picácué picutá cachàinicaténá pimànica píawawa áibanái ícha, néese piicá áibanái iyúwa cayábéeyéi íiwitáise píicha. ⁴ Picácué pimàni abéerita piríwata cayábéeri, néese picutácué piyúudàacaténá áibanái, pimànicaténácué nalí cayábéeri.

⁵ Píináidacuéwa càide iyúwaté Cristo Jesús íináidáanáwa.

⁶ Càité Cristo Jesús imànica: Ewitaté Dioscáanítani, yái Cristo Jesúsca, càicáaníta càmítaté cachàini imànica yáawawa áibanái ícha macáicaténáté yàaca icàaluíniná càiride iyúwa abéeri Dios inacáiri.

⁷ Néese iwàwacáináaté imànica càide iyúwaté Dios iwàwáaná, ínáté Cristo Jesús imàacaca íchawa ichàini manuíriwa, yá nacái icamalánáwa icànéerica mèlumèluíri iyú chènuniré Dios yáapicha. Yáté Cristo Jesús imànica yáawawa iyúwa Dios yàasu wenàiwica íibaidacaténá Dios irí, yá imusúacaté iicá èeri iyúwa wenàiwica.

- 8 Yèepunicatéwa iiná èeri irìcuíri yáapichawa, yá iyacaté càide iyúwa càmiiri cachàini náicha canánama. Dios ichùullacaté Cristo Jesús yéetáanápínatéwa, yá Cristo Jesús imànicaté càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Càmitaté yéetáwa càide iyúwa macái èeri mìnánái yéetáanáwa, néese yùuwichàacaté yéetácáisi máiníiri báawaca, báiri nacái wenàiwica iicáca nanúacáinátèni cruz ìwali càide iyúwa nanúaná wenàiwica imànírìca ibáyawanáwa manuísíwata.
- 9 Inaté idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha, yá Dios imàacacaté Jesús iyaca cáimiétacanéeri iyú áibanái íicha canánama, yéewacaténa macáita yàaca Jesús iyéininá iyúwa Dios.
- 10 Càité Dios imànica Jesús irí yéewanápiná macáita nàaca Jesús icàaluíniná, macáita níara iyéeyéica chènuniré, nía nacái èeri irìcuíyéica, nía nacái yéetéeyéimicawa. Càipíná nàaca Jesús iyéininá Dioscáiná idéca imàacaca cachàinìcani náicha canánama.
- 11 Yá macáita nacàlidapíná Jesucristo ìwali Wáiwacalìcani, cachàinírìca náicha canánama icuèrica macáita. Càipíná nàaca Wáaniri Dios irí cayábèeri Jesucristo ìwali.

Los cristianos son como luces en el mundo

12 Iná píacué nuénánáica cáininéyéica nuicáca, càide iyúwacué peebáidáanaté nutàacái nùyacaalícué píapicha bàaluité, càita nacái nuwàwacué peebáidaca nutàacái tàì íiméeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata idècunitàacá nùyaca déeculé píchacué. Jesucristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, íná píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimànínápínacué càide iyúwa Dios iwàwáaná pìacaténacué iyéininá cáimiétaquéeri iyú, ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa. 13 Píalimápinacué càì pimànica Dioscáiná idéca imàacacué pírí píiwitáise cayábèeri yéewacaténacué píwàwaca pimànica cayábèeri, Dios nacái iyúudàacuéca pía pimànicaténacué càide iyúwa iwàwáaná.

14 Picácué pitàaní lúasi iyú, picácué nacái pitàaní píriwáaca chàinisíiri iyú, ìwalíise yái iwàwacutéericuéca pimànica, néese píibaidacué Dios irípiná píapichawáaca. 15 Pimànicué càì, yéewanápinacué canácata áibanái yáaliméeri icháawáaca pibáyawaná, càmitacué nacái pucháiba píiwitáise. Dios yéenibecáinacué pía, íná píyacué mabáyawanéeri iyú nèewi níái èeri mìnánái báawéeyéica íiwitáise, iméerèeyéicawa. Càicuéca píade cháì èeri irìcu iyúwa dùlupùta ipucuèyéicawa catéeri irìcu, píalíacáinacué Dios ìwali. 16 Picàlidacué nalí yái báisíiri tàacáisica yéewanápiná nadèniaca nacáucawa càmiiri imáalàawa. Iná pimànicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanacué pía, yá

casímáipináca nuwàwa pìwalìsecué Cristo yàanàacaalìpiná nùaliácáináwa cawèníricani yái nuéwáidáanáciuéca pía. Cawènírica nacái yái nuíbaidacaléca Dios irípiná. ¹⁷ Péemlàcué comparación: Judiónái imàacacaalí pìrái ofrenda iyú Dios irípiná nàacaténá irí cayábéeri, yá nàucùaca quíiréeri uva ituní cáli ínatabàa iyúwa sacrificio yéewacaténá cawèníri cachàiniwanái namànica nàasu ofrendawa Dios irípiná. Càita nacái peebáidacuéca Jesucristo itàacái, piùwichàacuécawa irípiná nacái. Yácatacué pìasu ofrenda Dios irípiná. Uwé, cawàwanáta Dios iwàwaca nuétácawa Cristo ìwali càide iyúwa sacrificio íranámi imusúacaalíwa ícha cáli ínatabàa. Càita nùalimácué cawènica cachàiniwanái numànica pìasu ofrendawa Dios irípiná, yái peebáidáanáciuéca Jesucristo itàacái, piùwichàanáciuéwa irípiná nacái. Quéwa éwita nanúacaalí núa, càicáaníta casímáica núa, nuyanídacawa píapichacué nacái. ¹⁸ Casímáicué piwàwa, piyanídacuéwa nacái nùapicha.

Timoteo y Epafrodito

¹⁹ Wáiwacali Jesús iwàwacaalí càì, yá nuwàwaca nubànùacuéca pìatalé Timoteo mesúnamáita ipáchiacaténáciué pía, nuwàwacáinácué icàlidaca nulí piináwaná ìwali casímáicaténá nuwàwa. ²⁰ Yá nubànùacué pìatalé Timoteo canácáiná nùapicha áiba wenàiwica íináidéeriwa abédanamata nùapicha, iyúdàacaténáciué pía càide iyúwa nuwàwáaná. ²¹ Macáita níara áibanáica náináidacáitawa nàasu wawàsi ìwaliwa. Càmita máini nawàwa namànica càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná. ²² Quéwa píalíacuécawa Timoteo iináwaná ìwali ìyaca machacànìiri iyú, ìbaida nacái Dios irípiná nùapicha, wacàlidacaténá Dios itàacái, yá Timoteo iyúdàaca núa càide iyúwa asìali iyúdàacaalí yáaniriwa. ²³ Iná nuwàwaca nubànùacani iicáténáciué pía, idécanacáita nùaliácawa càinácaalí namànínapíná nulí cháì presonái ibànaná irìcu. ²⁴ Quéwa manuíca nuínáidaca nuwàwawa Wáiwacali ìwali nùanápiná nuicáciuéca pía caquialéta, Wáiwacali iwàwacaalí numànica càì.

²⁵ Càita nacái nuínáidacawa iwàwacutáaná nubànùacuéca pìatalé wéenasàiri Epafrodito, yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, ìbaidéerica nùapicha Dios irípiná, wamànicaténá ùwicái Satanás ìpunita Jesucristo irípiná. Bàaluité pibànùacatécué nùatalé yái Epafroditoca iyúdàanápináté núa. ²⁶ Máini Epafrodito iwàwaca iicáciuéca pía macáita. Achúmaca iwàwa manuísíwata pìwalicué péemlàcáináité iináwaná ìwali iculúanáitéwa. ²⁷ Báisíta iculúacatéwa, batéwa nacái yéetácawa, quéwa Dios iicátaté ipualé. Dios iicátaté nacái nupualé, íná càmítaté imàaca Epafrodito yéetácawa máinicáicha achúmaca nuwàwa cachàiniwanái náicha macáita yái

wawàsica imàaquéerica achúmaca nuwàwa. ²⁸ Iná máini cachàiniwanái nuwàwaca nubànùacuéca pìataléni caquialéta casímáicaténácué piwàwa piicáca àniwani. Piicácaalípínácué Epafrodito iyaca cayába siùca, yásí matuíbanáica nuwàwa. ²⁹ Pitàidacué Epafrodito casímáiri iyú càiride iyúwa péenásàiri yeebáidacáiná Wáiwacali itàacái; piacué nacái náimiétacaná càiripináta, cawinácaalí cayábéeyéica íiwitáise càide iyúwa Epafrodito iyáaná. ³⁰ Batéwaté yéetácawa íbaidacáináté cachàiníiri iyú Cristo írípíná. Yüuwichàacatéwa cáalunáiri iyú iyúudàacatenáté núa, imànicaténáté nulí cayábéeri píchawalínácué, yái cayábéerica càmiricuéca píalimá pimànica nulí déeculécáinácué píá nuícha.

3

Lo verdaderamente valioso

¹ Siúcade nuénánái casímáicué piwàwa Wáiwacali iwali, yàasu wenàiwicacáinácué píá. Yá casímáica nuwàwa nutànàacuéca piri àniwani càide iyúwa nudéénácué nutànàacáwa píriní iwàwacutácáinácué píalíacawa péemíaca cayábani. ² Iná péemíacué cayábani: Piicácué píchawa cayába níara báawéeyéica íiwitáise, yèepuníyéicawa càide iyúwa íbaidacanacáiyéi Dios irí, quéwa namànicáita nabáyawanáwa meedá. Nachùulíaca càmiyéi judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadalúanápiná naináwa circuncisión iyú càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ³ Picácué péemíaca nalí, wíacáiná Dios yàasunáisiwaca wía, wía yèeyéica Dios icáaluíniná báisiiri iyú càide iyúwa Espíritu Santo imichàidáaná wáiwitáise. Yá casímáica wàyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Càmita nacái cáimacái waicáca wíawawa ìwalíse yái wáaliméerica wamànica wachàini iyúwa. ⁴ Idécaalí Dios yàasu wenàiwicaca wía ìwalíse yái wamàníricatá, yaté Dios yàasu wenàiwicaca núa ráunamáita áibanái ícha canánamatá, máinicáiná judíosíwaca núa. ⁵ Namànicaté nulí circuncisión nudèniacaalíte ocho èeri, càide iyúwaté Dios ichùulianá judionái imànica nawàwalicaténáté Dios yàasu wenàiwicaca nía. Israelitaca núa, Israel itaquérinámicáiná núa, Benjamín itaquénáinámi yéénaca núa, yái Israel ìrimicaté ípidenéericaté Benjamín. Núacata hebreosíwa, hebreosíwacáiná macáita nùawirináimica, càmiyéité icásàawa càmiyéi israelita yáapicha. Nutàaníca nacái hebreo itàacái iyú, càmitaté nacái núuca nuíchawa israelita íiwitáise nùyacatenáté iyúwa càmiri israelita. Yá nuéwáidacatéwa Dios itàacái iwali profeta Moisés itànèericaté, yá fariseocaté núa yeebáidéericaté manuísíwata càide iyúwa fariseonái yéewáidáaná, níái yeebáidéeyéica cachàiníiri iyúni náicha canánama. ⁶ Máinicáináté nuebáidacaté cachàiníiri iyú

fariseonái yàasu tàacáisi, ínáté nùuwichàidaca nùacawa níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Nùyacaté machacànìiri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùulìanáté wàawirináimi, ínáté canácata yáaliméeri icháawàaca núa Moisés yàasu tàacáisi ìwallise. ⁷ Bàaluité cawèníricaté nulí nuicáca macáita yái wawàsica quéwa siúcáisede caná iwèni nulí nuicácani, nùalíacáináwa càmìta yéewa iwasàaca núa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, néese nuwàwaca Cristo icùaca núa. ⁸ Càita nacái nuicáca macái wawàsi càiride iyúwa canéeri iwèni ícha yái Nuíwacali Cristo Jesúsca, máinicáiná cawènica nuicácani, nuwàwa nacái nùalíaca ìwali manuísíwata. Nuebáidacáinaté Cristo, yáté yúucacawa nuicha macáita yái wawàsi judío íiwitáise ìwallírica. Siúcáisede nuicáca yái wawàsica iyúwa náuquéerimi wawàsi báawéeri nuwàwacáiná nudèniaca Cristo Jesús Nuíwacalipináwa, nuwàwacáiná nacái nùalíaca nùacawa ìwali manuísíwata cachàiniwanái mamáalàacata àta nùanàacataléta yàatalé chènuniré. ⁹ Nuwàwa nacái nùyaca abédanamata Cristo yáapicha càiripináta. Nùalíacawa càmíripiná mabáyawaná Dios iicáca núa ìwallise yái numànináca càide iyúwa itàacái ímáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalìcuise; néese manuica nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali mabáyawanáanápíná iicáca núa ìwallise yái nuebáidáanáca Cristo. ¹⁰ Máini nuwàwaca nùalíaca Cristo ìwali, nudènicaténá ichàini nuwàwalìcu, yái chàinisi Cristo idènièrica imichàacáinatéwa yéetácáisi ícha, nùuwichàacaténáwa irípiná nacái nuebáidacáináni, àta nuíwitáise ìyacataléta càide iyúwaté Cristo íiwitáise ìyáanáté yéetácaalítéwa. ¹¹ Càita nuwàwaca nùyaca càide iyúwa Cristo ìyáanáté numichàacaténáwa yéetácáisi ícha càide iyúwaté Cristo icáucàanátéwa.

La lucha por llegar a la meta

¹² Càmitàacá macáita nuíwitáise ìya càide iyúwa Cristo Jesús íiwitáise ìyáaná. Càmitàacá nacái mabáyawaná núa càide iyúwa Cristo ìyáaná. Quéwa nùalimáida nùacawa mamáalàacata nùyacaténá càide iyúwa Cristo ìyáaná, yácáiná Cristo Jesús idéca yeedáca núa yàasu wenàiwicapináwa. ¹³ Píacué nuénánáica, núumacué pirí àniwa, càmìtàacá nùalimá nùyaca càide iyúwa Cristo ìyáaná. Néese càì numànica: Numàacaca nuwàwawa ícha macáita yái numàníricaté bàaluité. Yá càmìta quirínama nuínáidacawa ìwali, néese nuchàiniadaca nuíwitáisewa numànicaténá yái ìyéerica nupíchalé nùalimáidáanápíná macái nuchàini iyúwa nùyacaténá càide iyúwa Cristo ìyáaná. ¹⁴ Nuchàiniadaca nuíwitáisewa, yá nùalimáidaca nùacawa mamáalàacata macái nuchàini iyúwa nùyacaténá iyúwa Cristo ìyáaná càide iyúwa wenàiwica iplaníricawa carrera ìwali ipiacaalíwa cachàinìiri iyú àta yàanàacataléta carrera yàasu imáalàacataléwa néré yeedacaténá iríwa cawèníiri premio.

Càita nacái nùapinácaalíwa chènuniré, yá Dios imàacapiná nulí yái cawènírica Dios imáidéerica wía weedáanápíná walíwa Cristo Jesús ìwalíise, weebáidacáiná itàacái.

¹⁵ Báisícaalícué cachàinica píiwitáise Jesucristo ìwali peebáidacaténácué itàacái tàì íiméeri iyú, néese iwàwacutácué píináidacawa càide iyúwa núumáanácué pirí. Iyacaalí abéeri wawàsi píináidéericuécawa ìwali méetàuculé nuícha, yásí Dios imàacacué píalíacawa nacái càide iyúwa iwàwacutáanácué píalíacawa. ¹⁶ Quéwa iwàwacutá wàyaca machacàníiri iyú báisíiri tàacáisi ìwali càide iyúwa Dios imàacáaná wáalíacawa.

¹⁷ Píacué nuénánáica, pimànicué càide iyúwa nùyáaná. Piicáidacué nalí níara wenàiwicaca iyéeyéica càide iyúwaté wáyáanácué pèewibàa, wía apóstolca, píalíacaténácuéwa cáinácaalí iwàwacutáaná píyaca. ¹⁸ Nudéca nucàlidacuéca píirini madécaná yàawiría, quéwa siúca nucàlidacué píirí àniwani nutuíyáa yáapichawa: Madécaná wenàiwica nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Cristo itàacái báisíiri iyú, quéwa nàuwideca namànica Cristo, canácáiná iwèni naicáca Cristo yéetáanácawa cruz ìwali wáichawalíná. ¹⁹ Quéwa èeri imáalàacaalípináwa, yásí nàuwichàacawa càiripináta, níara báawéeyéica íiwitáise. Camùnica nía, nayáaca nayáacaléwa máini cadénama, namànicaténá càide iyúwa natúra iwàwáaná meedá. Yá cáimacáica naicáca níawawa nabáyawaná ìwaliwa, yái báawéerica namànírica, yái wawàsi iwàwacutéericuéca báica wamànica. Náináidacawa mamáalàacata èeri irícuíri wawàsi ìwali. ²⁰ Wía quéwa wadèniaca wàasu cáliwa chènuniré. Wacùaca nacái Wáiwacali Jesucristo yàanáca chènuníise, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²¹ Néese Wáiwacali Jesucristo iwàlisàidapíná wainá machawàaquéerica cayábéeri iyú iyacaténá càide iyúwa iiná chènuníiséeri iyáaná, icànéerica mèlumèluíri iyú. Càipiná imànica ichàini iyúwa, idèniacáiná ichàiniwa icùacaténá macáita.

4

Alégrese siempre en el Señor

¹ Iná peebáidacué Wáiwacali tàì íiméeri iyú, píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca. Máini nuwàwaca nuicácuéca pía àniwa. Píacué cáininéeyéica nuicáca, píatacué isíimáidéeyéica nuwàwa. Càicuéca píade iyúwa yái cawènírica Dios yèeripináca nulí píasáidacáinácué cawènica Dios iicáca yái nuíbaidacaléca irípiná.

² Nusutáca wawàsi uícha úara Evodiaca, uícha nacái úara Síntiqueca abédanamáanápíná náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abémisana neebáidacáiná Wáiwacali itàacái.

³ Pía nacái íibaidéerica Dios irípiná núapicha cayábéeri iyú, nusutáca píicha wawàsi píwènúadáanápíná náiwitáise

nalíwáaca, níara pucháiba inanáica abédanamacaténá náiwitáise, nayúudàacáinaté wamànica úwi Dios irípiná wacàlidacaténaté yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, wáibaidacaalíté Dios irípiná Clemente yáapicha, áibanái yáapicha nacái idènièyèica ípidenáwa cuyàluta iricu chènuniré, yái cuyàluta idènièrica náipidená canánama wenàiwica Dios yèyèica icáuca càmíri imáalàawa.

⁴ Casímáicué piwàwa càiripináta Wáiwacali ìwali. Yá núumacué pírí àniwani: ¡Casímáicué piwàwa! ⁵ Pimànicué áibanái irí éeréeri iyú yéewacaténácué macái wenàiwica náalíacawa cayábéericuéca píiwitáise. Mawiénica Wáiwacali yéenáiwana yàanàcaténá àniwa.

⁶ Picácué achúma píináidáníacawa piwàwawa áiba wawàsi ìwali càinácaalícué pichàbáanáwa, néese picàlidacué Dios irí macáita, macái imanùbaca pisutácaalícué píawawa Dios ícha. Pisutácué nacái ícha wawàsi. Píacué nacái irí cayábéeri.

⁷ Yásí Dios imàacacué matuíbanáica píiwitáise manuísíwata, manuísíwéeri cachàiníwanái mamáalàacata ícha yái èeri mìnaná yáalimérica yáalíacawa ìwali. Yá nacái Dios icùapínácué piwàwa, píiwitáise nacái, pìyacáinácué abédanamata Cristo Jesús yáapicha.

Piensen en todo lo que es bueno

⁸ Néese, ìyaca abéeri wawàsi quiríta nucàlidéeripínácué pírí nuénánái: Píináidacuéwa macái báisíri tàacáisi ìwali. Píináidacué nacáiwa macái cámiétacanéeri wawàsi ìwali, píináidacuéwa ìwali nacái macáita yái iwàwacutérica wamànica wàyacaténá machacàníri iyú. Píináidacué nacáiwa macái wawàsi ìwali càmíríca yáalimáida wenàiwica imànínápiná íbáyawanáwa, càita nacái macái wawàsi cayábéeri iicácanáwa, càita nacái macái wawàsi cayábéeri iináwaná. Píináidacué nacáiwa ìwali macái cayábéeri íiwitáaná, ìwali nacái macáita wacàlidéerica iináwaná cayábéericani.

⁹ Pimànicué càide iyúwaté nuéwáidáanácué pía, càide iyúwa nacái nùalàanácué pía. Pimànicué nacái càide iyúwaté nucàlidáanácué pírí, càide iyúwaté nacái piicáanácué numànica. Pimànicué cà, yásí Dios yàacawéeridacuéca píawa, yái imàaquérica matuíbanáica wáiwitáise.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

¹⁰ Casímáica nuwàwa manuísíwata Wáiwacali ìwali piwàwalicáinácué núa àniwa. Núalíacawa càmítacué píimáichaté núa, néese càmítaté píalimácué piyúudàaca núa. ¹¹ Nudènìlaca siùcade yái numáapuèrica, íná càmíta nutànàa pírí cuyàluta pibànùanápínácué nulí ofrenda àniwa, núacáiná nudéca nuéwáidacawa casímáinápíná nùyaca iyú càinácaalí nudènièrica. ¹² Aibaalí nùyaca catúulécanéeri iyú. Aibaalí nacái

nùyaca càasuíri iyú. Nudéca nuéwáidacawa matuíbanáicaténá nùyaca cháí èeri írìcu càinácaalí nùyáaná, éwita máapicaalí núa, càita nacái nudèniacaalí cayába nuyáacaléwa, càita nacái nudèniacaalí madécaná nùasuwa, càita nacái canácaalí nulí yái numáapuèrica. ¹³ Càinácaalí iyú iwàwacutá nùyaca, núalimá nuèdeniaca macáita yácáiná Cristo ichàiniadaca núa. ¹⁴ Quéwa, pidécuéca pimànica nulí cayábéeri manuísíwata pibànùacaalíté nulí plata, áiba wawàsi nacái numáapuèricaté.

¹⁵ Bàaluité nucàlidacatécué pirí yái tàacáisica ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néeseté nuèpùacawa pìasu cáli íichacué, yáara Macedonia yàasu cálica, nùacatenáté nucàlidaca yái tàacáisica áibanái irí. Píaliacuéwa nuèpùacaalítéwa píchacué, píacué Filipos iyacàlená mìnanaí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáté abétacué pía ibànùericaté nulí plata, áiba yàasusi nacái iyúwa ofrenda piyúudàacatenácué núa, piwàwacáinácué píaca Dios irí cayábéeri iwali yái nucàlidáanácuéca pirí itàacái. ¹⁶ Càita nacái ipíchawáiseté nùacawa Macedonia yàasu cáli íicha, idècunitàacá nùyaca Tesalónica iyacàlená néré, yáté pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái iyúwa ofrenda máisibáwanái yàawiría nudèniacatenáté yái numáapuèrica. ¹⁷ Càmita nuínáidawa nùasu iwaliwa meedá nuedácaténá nulíwa nùasupináwa, néese nuwàwaca Dios imànicuéca pirí cayábéeri manuísíwata piyúudàacáinácué núa. ¹⁸ Nudéca nuedáca macáita yái pibànùericatécué nulí, yá nudèniaca cayábáwanái íicha yái numáapuèrica. Pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái Epafrodito yáapicha, íná yéewa nudèniaca cayábáwanái íicha yái numáapuèrica. Yái pìasu ofrenda pibànùericuéca nulí, càicanide iyúwa pumèníri isàni neemérica nàacatená Dios irí cayábéeri, yá casíimáica Dios iicácuéca yái pimàníríca piyúudàacatenácué núa. ¹⁹ Iná Nucuèriná Dios imàacapinácué pirí manuísíwata macáita pimáapuèricuéca cháí èeri írìcu, píacué iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, Dios idèniacáiná máini manuísíwata cawèníri chènuniré. ²⁰ ¡Wàacué Wáaniri Dios iríwa cayábéeri càiripináta! Báisíta, amén.

Saludos finales

²¹ Nuwàwali macáita níara Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica néeni yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Níái wéenanái iyéeyéica cháí núapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nawàwalicué pía nacái. ²² Macáita níái Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica cháí yàcalé, nía nacái íibaidéeyéica emperador romanosàiri icapèèricu nawàwalicué pía nacái.

²³ Yá nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué imàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú macáita.

COLOSENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, abéeri Jesucristo yàasu apóstol, Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanáí irí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nubànùacué piri cuyàluta. Yái wéenasàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái ìyaca núapicha, iwàwalicuéca pía nacái. ² Nutànàacué piri cuyàluta piacué wéenanáica, Dios yàasu wenàiwicaca ìyéeyéica Colosas ìyacàlená irìcu yeebáidéeyéica Cristo itàacái tàì íiméeri iyú. Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué imànínapínácué piri cayábéeri mawèníri iyú, imàcáanápínácué pìyaca matuìbanáiri iyú nacái.

La oración de Pablo por los creyentes

³ Macái imanùbaca wasutácaalí Wáaniri Dios ícha pirípinácué, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, yá wàaca irí cayábéeri pìwalicué. ⁴ Wadéca wéemìacuéca piináwaná ìwali peebáidacuéca Cristo Jesús itàacái, cáininácué nacái piicáca macáita Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái. ⁵ Píalimácuéca cáinináca piicáca nía píalíacáinácuéwa pìyáanápíná chènuniré Dios yáapicha casímáiri iyú. Pidécuéca pidàbaca picùaca pìyáanápínácué néré péemìacáináté yái báisíiri tàacáisi cayábéerica icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yáté peebáidacuécani. ⁶ Yái báisíiri tàacáisica áibanáí icàlidéericatécué piri, idéca manùbéeyéi yéemìacani, yá neebáidacani macái cáli ínata. Yá macái wenàiwica íiwitáaná nèewi nàyaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica yái tàacáisi càide iyúwacué peebáidáaná, bàaluitécáiná péemìacuéca cáinináca Dios iicácuéca pía báisíiri iyú. ⁷ Wéenasàiri cáininéerica waicáca ípidenéerica Epafra, yéewáidacatécué pía báisíiri tàacáisi iyú. Yái Epafra íibaidaca Dios irípiná wáapicha. Yá siùcade Epafra íibaidaca mamáalàacata Cristo irípiná cachàiníri iyú. ⁸ Epafra idéca icàlidacuéca walí piináwaná ìwali. Icàlidaca walí Espíritu Santo idéca ichàiniadacuéca pía cáininácaténácué piicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁹ Inaté wéemìacanaacáitacué piináwaná ìwali, yá càmita wayamáida wasutáca Dios ícha pirípinácué imàcáanápínácué píalíacawa càinácaalícué iwàwáaná pimànica, imàcáanápíná nacái cáalíacáicuéca pía, cáiwitáiscaténá nacái píalíacaténácuéwa cayábéeri ìwali báawéeri íchaná. ¹⁰ Dios imànicaalícué piri càì, yásí píalimácué pìyaca càide iyúwa iwàwacutáaná Wáiwacali yàasu wenàiwica imànica,

pimànicaténácué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná wamànica, pimànicaténácué píibaidacaléwa macái cayábéeri íiwitáaná Dios irípiná idècunitàacá pialíacuécawa Dios ìwali cayábéeri iyú cachàiniwanái mamáalàacata. ¹¹ Wasutácué Dios ícha nacái pirípinácué ichàiniadánápinácué pía íiwitáise chènuníiséeri iyúwa, yái icànéerica mèlumèluíri iyú. Càitacué pialimá piideniaca macái wawàsi matuíbanáita, tàì íiméeri iyú nacái. ¹² Càita nacái pialimácué píaca Wáaniri Dios irí cayábéeri casímáiri iyú, yái màulenéericuécá imànica pía cayábéeri iyú, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, peedácaténácué piríwa yái cawènírica Dios yèeripináca yàasu wenàiwicanái iríwa Dios ìyacàle cacamaléeri irícu. ¹³ Dios idéca iwasàaca wía Satanás íiwitáise catéeri ícha, íná càmita quirínama Satanás idacùu wáiwitáise; Dios idéca imàacaca Iiriwa icùanápiná wía, yái Iirica cáininéerica Dios iicáca. ¹⁴ Yái Dios Iirica yéetácatéwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Càita Dios Iiri idéca iwasàaca wía íiraná iyúwa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

¹⁵ Càmita wáalimá waicáca Dios watuí iyúwa, quéwa yái Cristo, yácata Dios yéenáiwaná wáaliméerica waicáca. Yácata Dios Iirica, iyéericaté ipíchawáiseté idàbacawa macáita yái ìyéerica. ¹⁶ Dios imàacacaté Iiri idàbaca macáita yái ìyéerica, macáita ìyéerica capìraléeri cáli íinata, cháì èeri irícu nacái. Idàbacaté macáita yái waiquéerica, yá nacái càmiiricáwa wáalimá waicáca. Dios Iiri idàbacaté macáita àngelnái icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeyéi. Dios Iiri idàbacaté irípináwa macáita yái ìyéerica. ¹⁷ Cristo ìyacaté macái wawàsi ipíchawáise, yá siùca Cristo icùaca macáita namànicaténá càide iyúwa iwàwacutáaná namànica. ¹⁸ Cristo nacái icùaca wía, ichùullaca wía nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái. Càide iyúwa wenàiwica íiwitáise ichùullaná íináwa, càita nacái wáiwitaca yái Cristoca, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo íiná cháì èeri irícu. Cristoca yái yèerica macái wawàsi ícauca, imàacacaté nacái weebáidaca itàacái. Yácata yái idàbáanéericaté imichàacawa yéetácaisi ícha. Iná Cristo icùaca macái wawàsi, cachàinicáiná íiwitáise, manuíri íiwitáise nacái náicha macáita yái wawàsica Cristo imàníricaté. ¹⁹ Dios íináidacatéwa iwàwáaná íiwitáise manuíri iyaca Cristo iwàwalícu máini manuísíwata. ²⁰ Dios iwàwacaté nacái Cristo yéetácaawa wáichawalíná cruz ìwali, ipíchaná wàuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná ìwalísewa. Yaté Cristo íiraná imusúacatéwa ícha cruz ìwali. Càité Dios iwàwaca imànica yéewacaténá cayábaca iicáca macái

wawàsi, níái macáita ìyéeyéica cháí èeri irìcu, níá nacáì ìyéeyéica chènuníiséri cáli ínata.

²¹ Quéechatécáwa càmítacué Dios yàasu wenàiwica píá, iyúwa canéeyéi yàasu cáli. Bàaluté Dios yùuwidécuéca píá manuísíwata, pímanícáinátécué píbáyawanáwa. ²² Quéwacué Dios idéca cayábaca iicácuéca píiwítáise imàacacáináté iwàwawa píbáyawaná ícha, Cristo yùuwichàacáináté yéetácáisi iiná yáapichawa, yái iiná èeri irìcuíríca. Dios idéca càì imànicuéca pírí itécáténácué píá ibàlùadáanápínácué píá ípunitawa, masaquèeyéipíná íiwítáise, mabáyawanéeri iyú nacái. ²³ Quéwa píwàwacaalícué píyaca Dios yáapicha, iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái tàì íméri iyú mamáalàacata. Picácué píméyáa picùaca Jesucristo iwasàanápíná píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, néese peebáidacué mamáalàacata càide iyúwa nacàlidáanátécué pírí cayábéeri tàacáisi. Yácata tàacáisi madécaná wenàiwica íiwítáaná yéemièrica macái cáli ínata. Núa nacái Pablo, nudéca nucàlidaca wenàiwicanái iríni.

Pablo encargado de servir a la iglesia

²⁴ Siùca casímáica nuwàwa nùuwichàacawa cháí presoíyéi ibànalícu ìwalíise yái nucàlidáanácuéca pírí Jesucristo iináwaná, madécaná áibanái wenàiwica irí nacái, nuwàwacáiná núsáidaca áibanái irí càinácaalíté Cristo yùuwichàanáwa náichawalíná imàacacáténá yàasu wenàiwicaca níá, cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái, ìyéeyéipíná càiwade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháí èeri irìcu. ²⁵ Dios idéca ichùulíaca nuíbaidáanápínácué pírí, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuyúudáacáténácué píá. Dios ichùulíacaté núa nucàlidáanápíná itàacái wenàiwicanái irí, quéwa iwàwacutáca nucàlidaca itàacái macáita, àta yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha. ²⁶ Bàalutésíwa, èeri ipíchawáiseté, néenialíté Dios ibàacaté yái tàacáisi macái ángelnái ícha. Néeseté idécanáami idàbaca wenàiwicanái, yáté ibàaca náichani nacái, yái tàacáisica. Iná madécaná mil camuí Dios idàbacatáiseté èeri àta siùca nacáide, idéca ibàaca yái tàacáisica wenàiwicanái ícha. Quéwa siùca Dios imàacaca yàasu wenàiwicanái yáalíacawa ìwali. ²⁷ Píacué càmíiyéica judío, Dios iwàwacatécué imàacaca píalíacawa ìwali yái tàacáisi máiníri cayábaca, máiníri nacái cawènica, Dios ibèericaté áibanái ícha. Yácata yái tàacáisica: Dios idéca imàacacué Cristo iyaca píwàwalícu, píalíacáténácuéwa píyáanápíná chènuniré Dios yáapicha, cáimiétacanéeri iyú, mèlumèlúripíná picamalá yáapichawa.

²⁸ Wíá apóstolca, wacàlidaca Cristo itàacái wenàiwicanái irí. Wàalàaca níá éeréeri iyú macái wenàiwica íiwítáaná. Wéewáida nacái macái wenàiwicanái macáita Dios yáalíacái iyú náalíacáténá néemiàaca cayábani, càinácaalí ímáaná

wawàwacáiná wabàlùadaca nía Dios ípunita cachàiníyèi íiwitáise Cristo ìwali. ²⁹ Iná nuíbaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú macái nuchàini iyúwa, yái chàinisi Cristo imàaquéerica nulí.

2

¹ Nuwàwacué pialíacawa nusutácué Dios ícha pirípiná manuísíwata, piácué Colosas iyacàlená mìnanáica. Càita nacái nusutáca Dios ícha nalípiná níara Laodicea iyacàlená mìnanáica, macáita nacái yeebáidéyèica Jesucristo itàacái, càmiyèicáwa iicá núa. ² Nusutácué Dios ícha pirípiná canánama Dios ichàiniadánápinácué piwàwa, yéewanápiná nacái cáinináca piicáyacacawa abédanamata. Nusutácué Dios ícha nacái imàacáanápinácué pialíacawa manuísíwata Cristo ìwali. Yái Jesucristoca, yácata tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái ícha, quéwa siùca Dios imàacaca wáalíacawa Jesucristo ìwali. ³ Dios iwàwa wáalíacawa Cristo ìwali, yácáiná Cristo idèniaca macáisiwata Dios yáalíacái, máini cayábéerica. Iná wáalíacaalíwa Cristo ìwali, yásí imàaca wáalíacawa macái wawàsi ìwali Dios iwàwéerica wáalíacawa ìwali. ⁴ Núumacué piri càì ipíchanácué nachìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú casímáirica wenàiwicanái yéemìaca, níái càmiyèica yáalía Dios ìwali. ⁵ Ewitacué canácáaníta núa píapicha siùca, càicáanítacué nuwàwali pía mamáalàacata càide iyúwa nùyaca nacáicaalícué píapicha. Yá casímáica nuwàwa nuémìacué piináwaná ìwali abédanamacué píiwitáise píapichawáaca piyacaténácué machacàníri iyú Dios iicápiná, peebáidáanácué nacái Cristo itàacái tàì íiméeri iyú.

La nueva vida en Cristo

⁶ Pidécuéca peebáidaca Wáiwacali Jesucristo iwasàanápinácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, iná iwàwacutácué piyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha. ⁷ Càide iyúwa manuíri àicu ipìchu ibàlùacaalíwa depuìwalé cáli irìcu, yá canácata yáaliméeri iwataacani, càita nacái iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú càide iyúwatécué néewáidáaná pía. Piácué nacái cayábéeri Dios irí mamáalàacata.

⁸ Piicácué píichawa cayába ipíchanácué áibanái iwènúadacuéca píiwitáise báisíri tàacáisi ícha nawàwacáiná nachìwáidacuéca pía nàasu cachìwéeri tàacáisi iyúwa. Càmita nacàlida Cristo itàacái, càmita nacái Cristo iyúudàa nía. Néese nacàlidacáita meedá càide iyúwa èeri mìnanáí íiwitáise ímáaná, yá nacái nàawirináimi yàasu tàacáisica. Nacàlida nacái demonionái yàasu tàacáisi, níara demonio ichùulièyèica èeri mìnanáí íiwitáise namànicaténá nabáyawanáwa.

⁹ Picácué péemla cachìwéeyèi irí yácáiná yái Cristoca, yácata abéerita wenàiwica idènièrica macáita Dios íiwitáise cachàiníri manuísíwata. ¹⁰ Dios íiwitáise cachàiníri idéca ipuníadacuéca

piwàwa pìyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái Cristo ichùulìerica macái ángelnái íiwitáaná, demonionái nacái, macáita icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiséeyéi, cháì èeri írìcu nacái. Iná cachàinírìca náicha canánama yái Cristoca. ¹¹ Péemìacué comparación: Dios ichùullacaté judionái namàninápináté circuncisión néenibe asianái írìwa nawàwalicaténáté Dios yàasunáica nía. Yái circuncisión ímáanáca càicanide iyúwa Dios idéca nacáicaalí idalúaca náicha náiwitáise cabáyawanéeri. Càité Dios iwàwaca judionái imànica àta Cristo yàanàacatalétaté. Siùca pìyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, iná Cristo idéca ichuìdacuéca píicha píiwitáise cabáyawanéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí idalúacuéca píicha báawéeri. Càitacué Cristo yáasáidaca yàasu wenàiwicaca pía. ¹² Càita nacái ímáaná yái pibautizáanácuécawa: Quéchatécué piricùacaalítéwa úni yáaculé, yá píasáidacatécué Cristo idéca ichuìdacuéca pibáyawaná machawàacacaténácué pibáyawaná iyúwa yéetéerimiwa. Iná càicatécué píade iyúwa yéetéeyéimiwa Cristo yáapicha càliculli írìcu, piricùacaalítécuéwa úni yáaculé. Néese pimichàacaalítécuéwa úni yáacuise, yáté píasáidacuéca pidàbacaté pìyaca picáuca wàlìsàì yáapichawa càide iyúwa pidéca nacáicaalícué pimichàacawa yéetácáisi íicha Cristo yáapicha, peebáidacáináté cachàinírìca Dios íiwitáise, yái imichàidéericaté Cristo yéetácáisi íicha. ¹³ Bàaluité càicuéca píiwitáise iyúwa yéetéeyéimiwa, pimànicáinátécué pibáyawanáwa. Ináté càmitacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa yéetéerimiwa càminá yáalimá imànica cayábéeri, píiwitáise cabáyawanéeri idacùacáinátécué pía. Quéwa Dios idéca cáuca imànicuéca píiwitáise pìyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa macáita wabáyawaná íicha, ìwalìise yái Cristo yéetáanáca wáichawalíná. ¹⁴ Bàaluité càmita wamàni càide iyúwaté Dios ichùulianá wamànica imàacacaalíté itàacáìwa profeta Moisés írì. Ináté yái tàacáisi icháawàacaté waináwaná ìwali. Dios itàacáì íimacaté iwàwacutáanáté wàuwichàacawa wabáyawaná ichùuliacawa. Yái yùuwichàacáisica càicanide iyúwa wamawèniacále manuíri iwàwacutéerica wapáyaidaca wáichawa càiripináta càmicáináté wáalimá wamànica macáita machacànírì iyú càide iyúwa Dios itàacáì ímáaná. Quéwa Dios idéca imáalàidaca wáicha yái wamawèniacáleca imàacacáináté iwàwawa wabáyawaná íicha Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá wàuwichàacawa càiripináta wabáyawaná ichùuliacawa. Dios idéca iwàsàaca wía íicha. ¹⁵ Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali wáichawalíná, yáté Dios imawèniadaca demonionái ichàini, níara demonio íiwacanánáica ichùuliyéica èeri mìnánái íiwitáise. Yá Dios

ibáiniadaca nía macàaluínináta macái chènuníiséeyéi iicápiná. Yá nacái Dios imàacaca Cristo itéca yáamísewa demonio íiwacanáni presoíri iyú, càide iyúwa cachàiníri úwi íiwacaliná itécaalí yáamísewa yúuwidenáíwa idécanáami úwi íiwacaliná imawèniadaca nía.

Busquen las cosas que son del cielo

16 Iná càmítacué iwàwacutá péemíaca nali níara áibanái icháawèyeyéica piináwaná iwali piyáacalé iwálísewa, iwálíse nacái yái càmínácuéca pimàni judiónái yàasu manuírí culto macái camuí imanùbaca, macái quéeri imanùbaca nacái, macái semana imanùbaca nacái, sábadò irìcu, judiónái iyamáidacatáicawa. 17 Bàaluté Dios ichùullacaté israelitanái namànínápínaté macáita yái wawàsica nánáidacaténátéwa iwali nacuèrinápínáca Dios ibànùèripínaté nali, yái Cristoca. Quéwa Cristo yàanàacaté aléi èeri irìculé, iná càmíta iwàwacutá wamànica wàacawa quirínama yái wawàsica iyúwa áibanái cachìwéeyéi náimáanacué pirí siùca. 18 Péemíacaalícué cachìwéeyéi irí, yásí nachìwáidacué píawa; picácué péemíaca nacháawàaná piináwaná iwali. Càita nacàlidaca nèepunícawa nàasu tàacáisi cachìwéeriwa: Náimaca iwàwacutáanása wàyaca máini catúulécanéeri iyú, wamàacáanása nacái wáichawa wayáacaléwa cayábáanápínása Dios iicáca wía. Náimaca nacái iwàwacutáanása wàaca ángelnái icàaluíniná, wasutáanása náicha wawàsi natàanínápíná wawicáu Dios yáapicha, cachìwéeyéi íimacáiná càmítasa Dios iwàwa yéemíaca wasutáaná íicha. Nacàlidaca nachìwawa nacái naicácasa yéenáiwánási nacáiri Dios néeséeri. Yá nacái máini cáimacáica naicáca níawawa manuísíwata náiwitáise èeri irìcuírí iwálísewa. 19 Càmíta nàya abédanamata Cristo yáapicha, yái icuèrica wía, wía yeebáidéyeyéica Cristo itàacái. Cristo ichùullaca wía càide iyúwa wenàiwica íiwitáise ichùullaná iináwa, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irìcu. Cristo ichàiniadaca wawàwa, imàacacué nacái abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

20 Piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái yéetéericatéwa píchawalínácué, iná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéericatéwa Cristo yáapicha demonionái íicha, níara demonio ichùulièyeyéica èeri mìnánái íiwitáise. Iná càmítacué quirínama iwàwacutá pìyaca càide iyúwa èeri mìnánái íiwitáise iyáaná. Càmítacué iwàwacutá peebáidaca iyúwa cachìwéeyéi ichùullanácué píaca. 21 Càita nacàlidaca nachìwawa cayábáanápínásacué Dios iicáca píaca. Náimaca: “Picácué pidunù yái wawàsi iwali; picácué piyáa yái yàacàsica; picácué peedáni picáapi irìculéwa”, náimaca. 22 Macáita yái tàacáisica nacàlidacáita wawàsi iwali imáalèeripínáca, iná

càmita iwàwacutá wéemìaca nàasu tàacáisi irí, Dios imànicáináté yàacàsi wayáapiná. Níara cachìwéeyéica nachùullaca wenàiwica, néewáidaca nacái nía èeri mìnanaí yàasu tàacáisi iyú. ²³ Báisíta madécaná wenàiwica iyúunáidaca cáalíacáica nía cawinácaalí yeebáidéeyéica cachìwéeyéi itàacái, áibanáicáiná nayúunáidaca náalimáaná nàaca Dios icàaluíná cayábéeri iyú cachàiníwanái náicha canánama namànicaalícáita càulenéri wawàsi, nàyacaalí nacái máini catúulécanéeri iyú, namàacacaalí náichawa nayáacaléwa, nàuwichàidacaalí nacái naináwa báawanama. Quéwa macáita yái canéeri iwèni wawàsica càmita iyúudàa wía wadacúacaténá wáichawa wáiwitáise báawéerica, yái ichùulièrica wamànínapiná wabáyawanáwa.

3

¹ Iná pìyacáinacué abédanamata Cristo yáapicha, yái imichèricatéwa yéetácáisi íicha, iná siùca pìyacuéca picáuca wàlisài yáapichawa, càide iyúwa pidéca nacáicaalícué pimichàacawa Cristo yáapicha yéetácáisi íicha. Iná iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Cristo ichùullaná pía peedácaténacué piríwa yái cayábéeri cawènírica iyéerica chènuniré, Cristo iyacataléca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. ² Pínáidacuéwa iwali yái cawèníri iyéerica chènuniré peedéeripinacuéca piríwa áibaalípiná. Picácué pínáidawa mamáalàacata iwali yái èeri irícuírca. ³ Càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa Cristo yáapicha. Càide iyúwa yéetéerimiwa càminá ínáidawa quirínama èeri irícuírca iwali, càita nacái picácué pínáidawa mamáalàacata èeri yàasu wawàsi iwali. Cristo, yái iyéerica abédanamata Dios yáapicha, icùaca iyaca picáuca càmiri imáalàawa Dios irípiná ibàacanéeri iyú áibanái èeri mìnanaí íicha. ⁴ Pìyacáinacué abédanamata Cristo yáapicha, iná abéericata Cristo yái yèericuécaca picáuca càmiri imáalàawa. Aibaalípiná Cristo yàanàapiná àniwa, yásí pìyapinacué icamaláná mèlumèluírca irícu Cristo yáapicha, picùapiná macáita Cristo yáapicha, yái iyéerica chènuniré máinírca cáimiétaquéri iyú naicáca, icùacáiná macáita.

La vida antigua y la vida nueva

⁵ Aibaalípiná pìyapinacué Cristo yáapicha chènuniré, iná siùca cháí èeri irícu pimànicué ùwicái cachàinírca iyú íipunita yái píiwitáise bàaluisàimica, yái ichùulièricuécaca pimànica pibáyawanáwa mamáalàacata: Picácué piimá áiba yáapicha càmirica pinírísiwa, càmicáicáica nacái píinusíwa. Picácué pimàni báawéeri piiná iyúwa, yái wawàsi càmirica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Picácué nacái pimàni càide iyúwa píiwitáise báawéeri iwàwáaná pimànica. Picácué piwàwa peedáca piríwa

mamáalàcata macái wawàsi cawèníri. Cáininácaalícué piicáca cawèníri wawàsi, yá piacuéca èri irícuíri wawàsi icàaluíniná Dios ícha, íná pimànicuéca càide iyúwa wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáiwana ícàaluíniná Dios ícha. ⁶ Cawinácaalí imàniyéica càì nàuwichàapínacawa manuísíwata áibaalípiná Dios yàasu yùuwichàacáisi caiyéininéeri yànàapínacaalí nàwali, càmícaíná neebáida Dios itàacái. ⁷ Càitécué pimànica bàaluité piínáidacáinatécuéwa ìwali yái èri irícuíríca. ⁸ Quéwa siùca pimàacacué píchawa macáita yái báawéerica. Picácué calúa piíwitáise, càita nacái picácué calúa pía ráunamáita. Picácué báawa piicáca áibanái. Picácué picuísa píchawa áibanái, càita nacái picácué pitàaní nàwali báawéeri iyú. Picácué pitàaní casaquèri tàacáisi iyú. ⁹ Piwènúacatécuéwa piíwitáise bàaluisàimi íchawa, ícha nacái yái báawéerica pimàníricatécué ipíchawáiseté peebáidaca Jesucristo itàacái, íná picácué picàlida pichíwawa piríwáaca. ¹⁰ Siùcade pidèniacuéca wàlisài piíwitáisewa iyéerica càide iyúwa wàlisài wenàiwica. Yá piíwitáisecué wàlisài idàwinàacawa yàacawa Dios íiwitáise inacáripíná, yéewanápinácué píaliacawa cayába Dios ìwali, yái Dios idàbéericatécué pía. ¹¹ Weebáidacaalí Cristo itàacái, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata, Cristo ìwalíse, judíocaalí wía, càmíiyéicaalí judío wía nacái, imàniyéicaalí circuncisión wía nacái, càmíiyéicaalí imàni circuncisión nacái wía, yànèeyéicaalí áiba cáli néese wía nacái, càmíiyéicaalí yáalia wía nacái, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía nacái, íbaidéeyéica mawèníri iyú, náiwacanánáicaalí wía nacái. Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeri macáita wamànica: Iwàwacutá wadèniaca Wáiwacaliwa abéerita macáita, yái Cristoca. Yá nacái Cristo iyaca wawàwalícu macáita.

¹² Cáinináca Dios iicácuéca pía. Dios idéca yeedáca pía yàasu wenàiwicacaténácué pía. Iná piyacué machacàníri iyú. Piicácué áibanái itúulécaná báisíri iyú. Pimànicué áibanái irí cayábéeri. Picácué cachàini piicá píawawa áibanái ícha, néese iwàwacutácué piicáca áibanái iyúwa cachàiniyéica pícha. Piideniácué piúuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalícué pirí báawéeri. ¹³ Aibacaalí péenácué imàni pirí báawéeri, yá piideniácuéni, néese pimàacacué piwàwawa ícha, yái báawéerica imàníricuéca pirí. Càide iyúwa Wáiwacali imàacáanátécué iwàwawa píbayawaná ícha, càita nacái pimàacacué piwàwawa ícha yái báawéerica áiba péená imàníricuéca pirí. ¹⁴ Iyaca abéeri wawàsi cachàiníri náicha canánama, yái cáinináanaca waicáyacacawa. Cáininácaalí waicáyacacawa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca manuísíwata. ¹⁵ Pimàacacué Cristo iyúudàaca pía piyacaténácué matuíbanáiri iyú píapichawáaca yácáiná Dios imáidacatécué

pía abédanamacaténácué píiwitáise píapichawáaca càide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irícu. Píacué Dios irí cayábéeri ìwali macáita yái cayábéerica Dios imànírícuéca pírí.

¹⁶ Píináidacuéwa mamáalàacata Cristo itàacái ìwali piwàwalícuísewa píalíacaténácué péemlaca manuísíwatani. Péewáidáyacacuéwa Dios yáalíacái iyú. Pichàiniadacué piwàwawáaca nacái cáalíacáiri iyú. Picántàacué cachàiníiri iyú píacaténácué Dios irí cayábéeri. Picántàacué Dios irí salmos iyú, himnos iyú nacái, canciones iyú nacái, iyúwa Espíritu Santo iyúudàanácué picántàaca. ¹⁷ Càinácaalícué wawàsi pimàni, càinácaalícué nacái picàlida, pimànicué macáita Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, píasáidacaténácué íiwitáise áibanái irí. Píacué Wáaniri Dios irí cayábéeri nacái Wáiwacali Jesús ípidená ìwali.

Deberes sociales del cristiano

¹⁸ Píacué inanái canríiyéica, peebáidacué piníri itàacáiwa, yácáiná cawinácaalí inanái yeebáidéechúaca Wáiwacali itàacái iwàwacutá umànica càide iyúwa ùacawéeri ichùullianá úa. ¹⁹ Píacué aslanái cáinuíyéica, cáininácué piicáca píinuwa, pimànicué ulí cayábéeri. Picácué piùwichàida úa. Picácué nacái pitàaní ulí ipisíiri tàacáisi iyú.

²⁰ Píacué sùmanáica, peebáidacué pisèenái itàacáiwa macáita casímáicáiná Wáiwacali iicácué pimàni cà. ²¹ Píacué aslanái quéenibéeyéica, picácué píalimáida piicáwa péenibenáíwa àta calúacataléta náiwitáise, ipíchaná achúmaca nawàwa manuísíwata, yá càmita quirínama neebáidacué pitàacái.

²² Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íbaidéeyéica mawèníiri iyú píiwacali iríwa, pimànicué macáita càide iyúwa píiwacali ichùullianá píá cháí èeri irícu. Pimànicué cayábani yái píibaidacalécawa, càníirica abéta píiwacali iicáidacaalícué pírí, cayábacaténácaíta iicácué píá meedá, néese píibaidacué cayába càiripináta píiwitáise cayábéeri yáapichawa báisíiri iyú, píasáidacaténácué píaca Dios icàaluíniná. ²³ Cawinácaalícué pimàni, pimànicué cayábani casímáiri iyú càide iyúwacué píibaidaca nacáicaalí Wáiwacali irí, càníirica wenàiwica irí meedá. ²⁴ Càicué pimàni píalíacáinácuéwa Wáiwacali yàanápinácué pírí yàasu cawèníiri yéenáwa yàacaténácué piwèni áibaalípiná pìanàcaalícué chènuniré, píibaidacáinácué Cristo irípiná, yái Píiwacalisíwacué abéerita. ²⁵ Quéwa cawinácaalí imàníríca íbáyawanáwa, Dios ipáyaidapináni yùuwichàacáisi iyú, ìwallíse yái báawéerica imàníríca, càmicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái ícha, néese iicáca macái wenàiwica abédanamata.

4

1 Píacué náiwacanánái iwàwacutácué picùaca pìasu wenàiwicawa machacànìiri iyú. Picácué piùwichàida nía máiwitáiséeri iyú, néese pimànicué nalí cáalíacáiri iyú. Piwàwalicué pidèniaca Píiwacaliwa chènuníiséeri. Yá áibaalípiná iwàwacutácué picàlidaca piináwanáwa irí cànácaalícué cayábéeri, báawéeri nacái pimàníríca cháí èeri irícu.

2 Píacué wéenanáica, picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios íicha. Néese pisutácué píawawa Dios íicha manuísíwata. Yá piácué Dios irí cayábéeri. 3 Pisutácué nacái Wáiwacali íicha walípiná imàacáanápiná wacàlidaca yái cayábéeri tàacáisica áibanái irí mamáalàacata, wacàlidacaténá nacái nalí yái tàacáisi càmíricaté wenàiwica yáalía ìwali, yái tàacáisi ímérica Cristo iwasàaca càmíyéi judío Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná pisutácué Dios íicha nulípiná ipíchaná cáaluca núa, nùyacáiná siùca cháí presoíyéi ibànalícu nucàlidacáiná yái tàacáisica wenàiwicanái irí. 4 Pisutácué nulí Dios amalácaténá numànica nalí yái tàacáisica yéewanápiná náalíaca néemiacani, cànácaalí íimáná.

5 Piicácué píchawa cayába, pimànicué cáalíacáiri iyú, iwàwacutácaalícué pimànica wawàsi nèewi níara áibanái càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Càicaalínácaalícué píalímá picàlidaca nalí Wáiwacali iináwaná ìwali, yá picàlidacué nalíni. 6 Iwàwacutácué pitàanica éeréeri iyú càiripináta, cáiwitáiséeri iyú nacái. Iwàwacutácué píalíaca picàlidaca machacànìiri iyú nalíni, macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yéemíawa píá.

Saludos finales

7 Wéenasàiri cáininéerica waicáca ípidenéerica Tíquico icàlidapínácué piríwa macáita nuináwaná. Tíquico yàacawéeridaca wía cayába, íbaidaca nacái Wáiwacali irípiná núapicha. 8 Iná nubànùacué pìataléni icàlidacaténácué pirí waináwaná ichàiniadacaténácué píiwitáise Wáiwacali ìwali. 9 Onésimo yái wéenasàiri cáininéerica waicáca, pìyacàle néeséericué nacái, yàapínácawa Tíquico yáapicha. Yásí nacàlidacué piríwa macáita ìwali cànácaalí iyáaná cháí.

10 Aristarco yái iyéerica presoíri iyú núapicha presoíyéi ibànalícu, iwàwalícuéca píá. Càita nacái Marcos, yái Bernabé yéenasàirináca, iwàwalícuéca píá nacái. Nudéca nucàlidacuéca pirí Marcos ìwali, ipáchiacaalícué píá, yá pitàidacué cayábéeri iyúni. 11 Aiba wenàiwica ípidenéeri Jesús, áibaalí ípidenéeri Justo, iwàwalícuéca píá nacái. Níacata abéta judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái íbaidéeyéica núapicha, wacàlidacaténá cànácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Càita nachàiniadaca nuwàwa. 12 Epafras abéericué pìyacàle

néeséeri íbaidéerica Cristo irípiná iwàwalicuéca nacái pía. Yá mamáalàacata isutácuéca Dios ícha pirípinácué manuísíwata cachànicaténácué píiwitáise Jesucristo ìwali, pimàacáanápínácué píawawa nacái Dios irí pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹³ Núalíacawa Epafra isutácué Dios ícha pirípinácué manuísíwata, càita nacái Epafra isutáca Dios ícha nalípiná níara Laodicea ìyacàlená mìnánáica, Hierápolis ìyacàlená mìnánáica nacái. ¹⁴ Lucas nacái yái cadepiàcáirica cáininéerica waicáca, iwàwalicuéca pía nacái. Càita nacái Demas iwàwalicuéca pía.

¹⁵ Nuwàwali níara wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Laodicea ìyacàlená mìnánái. Nuwàwali nacái Ninfa, nía nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa ucapèerìculé namànicaténá culto. ¹⁶ Pidécánáamicué piléeca yái cuyàluta piríwáaca, yá pibànùacuéni naléecaténáni, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Laodicea ìyacàlená mìnánáica. Píacué nacái, piléecué nacái yáara cuyàlutaca nubànuèrica nalí Laodicea néré. ¹⁷ Píimacué càì Arquipo irí: “Píibaida cayába pimànicaténá píibaidacaléwa càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá pimànica irípináni”, càì núumaca Arquipo irí.

¹⁸ Núa Pablo nutànàacué pirí yái tàacáisi achúméerínaca nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía. Pisutácué Dios ícha nulípiná presocáiná núa. Nusutácué nacái Dios ícha pirípinácué imàínápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

1 TESALONICENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái nutànàacué pirí cuyàluta, piácué wéenánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica iyacàlená mìnánái, piácué iyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. Wía apóstolca, wasutáca Dios ícha pirípinácué imànínápínácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, imàcáanápínácué pìyaca matuíbanáiri iyú nacái.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

² Macái imanùbaca wasutácaalí Dios ícha pirípinácué, wàaca irí cayábéeri pìwalicué macáita. ³ Wàaca Wáaniri Dios iríwa cayábéeri mamáalàacata píibaidacáinácué Dios irípiná cachàiníiri iyú peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. Wáalía nacáiwa piyúudàacuéca áibanái manuísíwata cáininácáinácué piicáca Dios. Wáalía nacáiwa picùacuéca manuísíwata Wáiwacali Jesucristo yàanàanápíná àniwa, íná yéewa pìidenìacuéca piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú idècunitàacá namànicuéca pirí báawéeri ìwalíse yái peebáidáanácuéca Jesucristo itàacái. ⁴ Píacué wéenánáica, cáininácuéca Dios iicáca pía. Wáalíaca nacáiwa Dios idéca yeedácuéca pía yàasu wenàiwicacáténácué pía. ⁵ Wacàlidacaalítécué pirí Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, càmítaté wacàlidacáitacué piríni yáawami tàacáisi iyú meedá, néese wacàlidacátécué piríni Espíritu Santo ichàini iyú, wáalíacaté nacáiwa báisíiri iyú báisícani yái tàacáisi wacàlidéerica. Píalíacué nacáiwa amaléeri iyú wàyacaté machacàníiri iyú pèewibàa, wayúudàacáténácué pía, íná píalíacuéwa wacàlidacaté pirí Dios itàacái báisíiri iyú.

⁶ Wía apóstolca, wáalíacawa Dios yàasunáica piácué, bàaluitécáiná pidàbacué pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa wáasáidáanátécué pirí, càide iyúwaté nacái Wáiwacali iyáaná. Yá peebáidacátécué Jesucristo itàacái casíimáiri iyú, càide iyúwaté Espíritu Santo imàcáanácué casíimáica pía, éwitaté áibanái càimíyéi yeebáida nàuwichàidacáanítacué pía báawanama peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. ⁷ Càita píasáidacuéca áibanái irí càinácaalí iwàwacutáaná neebáidaca, macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iyéeyéica Macedonia yàasu cáli ínata, Acaya yàasu cáli ínata nacái. ⁸ Wáalíacawa pímacacué madécaná áibanái náalíacawa Wáiwacali itàacái ìwali, càmíríca abéta níara iyéeyéica Macedonia yàasu cáli ínata, nía nacái iyéeyéica Acaya yàasu cáli ínata, néese macái cáli

imanùbaca manùbéeyéi wenàiwica náalíacué piináwaná ìwali. Náalíacawa peebáidáanacué Dios itàacái, íná càmita iwàwacutá wacàlidacuéca nalí piináwaná ìwali. ⁹ Néese, níata icàlidaca ìyaca walí piináwanacué ìwali, íná náalíacawa wapáchíanacué pía bàaluité, pitàidacatécué wía cayába, péemíacatécué nacái wàasu tàacáisi. Piyamáidacatécué píaca ídolo icàaluíniná, níara cuwáiná yéenáiwánaca, yá pimàacacatécué píawawa cáuri Dios irí, yái báisíríca, peebáidacaténacué itàacái, píibaidacaténacué irípiná nacái. ¹⁰ Nacàlidaca nacái walí picùacuéca Jesús yàanàaca chènuníise àniwa, yái Dios Iríca, Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Yácata Jesús iwàsèerica wía Dios yàasu manuírí yùuwichàacáisi íicha, yái yùuwichàacáisi yàanèripínaca èeri imáalàacaalípináwa.

2

El trabajo de Pablo en Tesalónica

¹ Iná píacué wéénánáica píalíacuéwa Dios imànicatécué pírí cayábèeri wapáchíacaalícué pía bàaluité. ² Péemíacatécué waináwaná ìwali, wía apóstolca, ipíchawáiseté wàanàacué pìatalé, yaté Filipos iyacàlená mìnánái namànicaté walí máiní báawèeri, natàanicaté nacái wàwali báawèeri iyú idècunitàacá nàuwichàidaca wía ìwalíise yái wacàlidáanaca Jesucristo itàacái. Quéwa Dios iyúudàacaté wía wàanàacaténaté pìyacàle nérécué wacàlidáanápínacué píríni macàaluínináta, yái tàacáisica íiméerica Jesucristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, éwitaté áibanái nàuwidécáaníta namànica wía manuísíwata. ³ Càmitaté wacàlidacué pírí cachíwèeri tàacáisi, càmita nacái watàanicué pírí wachíwáidacaténacué pía meedá, weedácaténacué pícha plata. ⁴ Néese Dios yáalimáidacaté iicáwa wía asásí wáibaidacaalí irípiná machacànírí iyú, wía apóstolca. Néese idécanáamité cayábaca Dios iicáca iyúwaté wáibaidáaná irí, yá ibànùacaté wía wacàlidáanápínaté yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná yéewa wacàlidaca wenàiwicanái íríní. Càmita wáalimáida wasíimáidacáita wenàiwica meedá wàasu tàacáisi iyúwa, néese wacàlidaca Dios itàacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái Dios yáaliéerica wawàwa. ⁵ Píalíacué nacáiwa càmitaté wachíwáidacué pía cachíwèeri tàacáisi iyú càide iyúwa èeri mìnánái iwàwáaná yéemiaca. Càmitaté wamàni còi weedáanápínacué pícha cawènírí. Càmitaté nacái wamàni wawási ibàacanèeri iyú weedácaténacué pícha plata. Càité wàyacué pèewibàa machacànírí iyú Dios iicá. ⁶ Càmitaté wawàwa wenàiwica naicáca wía iyúwa máiníyéica cayába áibanái íicha. Càmitacué wacutá pícha càiri, áibanái íicha nacái, ibatàa abèeri piná,

éwita Dios imàacacáníta walí cáimiétacanéeri íbaidacalési, wía apóstolca. Càité nacái, éwita Dios imàacacáníta walí íiwitáisewa wachùuliacaténácué pía cachàiníiri iyú, càicacáníta càmítatè wamàni càì. ⁷ Càmitatè wachùuliacuè pía cachàiníiri iyú, éwita Cristo yàasu apóstolcáaníta wía. Néese watàanícátécué pírí éeréeri iyú. Wamànicátécué pírí càide iyúwa inanái udàwinàacaalí uénibewa, ucùà nacái nía cáininéeri iyú. ⁸ Càité nacái cáinináca waicácuéca pía íná wawàwacaté wacàlidacuéca pírí Dios itàacái cayábéeri, yá wáibaidacaté macái wachàini iyúwa wayúudàacaténácué pía. ¡Yá wacàlidacatécué pírí Dios itàacái mamáalàacata cáininácáiná waicácuéca pía! ⁹ Píacué wéénánáica, píalíacuéwa wáibaidacaté wacáapi iyúwa mamáalàacata cachàiníiri iyú wawèniacaténátè wayáapínáwa, wàyacaalítè pèewibàa. Càmitatè wawàwa wáinataléca pírícuéni, íná wáibaidacaté èeríapinama, táiyápinama nacái ipíchanácué wacutáca píicha wayáapínáwa idècunitàacá wacàlidacatécué pírí Dios itàacái.

¹⁰ Píalíacuéwa amaléeri iyúni wàyacatécué pèewibàa machacàníiri iyú píicápinácué, mabáyawanéeri iyú nacái Dios íicá. ¹¹ Píalíacué nacáiwa wàalàacatécué pía, wamichàidacatécué píiwitáise, wachàiniadacatécué piwàwa, píacué abéechúanaméeyéica càide iyúwa nàaniri cayábéeri íiwitáise imàníná yéenibe írìwa. ¹² Wàalàacatécué pía pimànínápinácué càide iyúwa iwàwacutáaná Dios yàasu wenàiwica imànica, yái Dios imáidéericuéca pía icùacaténácué pía iyúwa Picuèriná, piyacaténácué nacái Dios icamaláná mèlumèluíri írìcu chènuniré.

¹³ Iyaca áiba wawàsi nacái wèerica Dios írì cayábéeri ìwalíise mamáalàacata: Bàaluité péemlàcanáamicuè wacàlidaca pírí Dios itàacái, yátè peebáidacuécani píalíacáinátéwa Dios itàacáicani báisíiri iyú, càmita càide iyúwa wenàiwica itàacái meedá. Báisíta Dios itàacáicani, iwàlisàidéericuéca píiwitáise piwàwalícuísewa, píacué yeebáidéeyéicani. ¹⁴ Iná píacué wéénánáica, peebáidacáinácué Jesucristo itàacái, ínátè ìwalíise píasu cáli néeséeyéi nàuwichàidacatécué pía, níái càmiyéica yeebáida. Yá piùwichàacatécuéwa càide iyúwa Dios yàasu wenàiwica nàuwichàanátéwa, níara yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái Judea yàasu cáli ínata, bàaluitécáiná néenánái nacái judíonái nàuwichàidacaté nía ìwalíise yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. ¹⁵ Níara judíoca nanúacaté Wáiwacali Jesús, càide iyúwatè nàawirináimi inúanátè Dios yàasu wenàiwica profetanái icàlidéeyéicatè tàacáisi Dios inùmalícuíse. Judíonái yùuwichàidacaté wía nacái, nàucaca wía nacái nàasu cáli íichawa. Càmita namàni càide iyúwa casímáiná Dios íicáca. Nàuwideca namànica macái wenàiwica. ¹⁶ Macái imanùbaça wawàwacaalí wacàlidaca Dios itàacái càmiyéi judío írì, yéewacaténá

Jesucristo iwasàaca nía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, judíonái càmita namàaca wacàlidaca Dios itàacái càmiyèi judío irí. Càita máini namànica nabáyawanáwa, níai judíoca. Quéwa átata Dios yàasu yùuwichàacáisi máiniiri manuíca idéca yàanàaca mawiéniré nalí, yàanàacaténa nàwali mesúnamáita.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

¹⁷ Píacué wéenanáica, achúmacaté wawàwa iwàwacutácáináté wàacawa píichacué, achúma èeripináté, yáté éwita càmicáaníta waicácué pía, càicáaníta wawàwalicué pía mamáalàacata wawàwalicúsewa. Iná wawàwacaté wàacawa pìatalécué máinicáináté wawàwaca wapáchiacuéca pía. ¹⁸ Yáté wáináidacawa wapáchíanápináté píacué. Núa, Pablo nuwàwacaté nupáchiacuéca pía madécaná yàawiría quéwa càulenacaté Satanás imànica nuíchani, iná càmitaté núalimá nùanàaca néré. ¹⁹ Wíá apóstolca, máinité wawàwaca waicácuéca pía casímáicáinácué pimànica wawàwa wacùacáinácué wabàlùanápináwa píapicha Wáiwacali Jesucristo íipunita áiba èeriwa Wáiwacali yàanàacaalípiná àniwa. Néenialípiná, ímáini casímáipináca wawàwa pìwalicué peebáidacáinácué Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú! ²⁰ Báisíta, wacàlidapinácué piináwaná ìwali casímáiri iyú, pimànicáinácué máini cayábéeri.

3

¹ Néeseté máini nuwàwacaté nuémìaca piináwaná ìwalicué, quéwa càmitaté núalimá nùaca nupáchiacuéca pía. Càmicáináté núalimá nùidenìaca mamáalàacata yái càmínáca núalíawa, ináté nuínáidacawa nuyamáanápinátéwa abéerita Atenas iyacàlená néré. ² Yáté nubànùaca wéenasàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái, ipáchiacaténcué pía. Yái Timoteo abéeri wéená wíá íibaidéeyéica Dios irípiná, wíá icàlidéeyéica yái cayábéeri tàacáisica Cristo iináwaná ìwali. Yáté nubànùacué pìatalé Timoteo imichàidacaténcué píiwitáise, ichàiniadacaténcué piwàwa nacái, yéewanápinácué peebáidaca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú. ³ Nubànùacaté Timoteo pìatalécué yàalàacaténcué pía, báawacáichacué piwàwa piùuwichàacái ìwalísewa, ipíchanácué piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo íicha. Píalíacuéwa iwàwacutáaná wàuwichàacawa càì, wíá yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁴ Càita nacái bàaluité wàyacaalítécué píapicha, yáté wacàlidacué pírì áibanái nàuwichàidáanápiná wíá, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Siùca píalíacuéwa wadéca wadàbaca wàuwichàacawa càide iyúwaté wacàlidáanácué píirini. ⁵ Iná càmicáináté núalimá nùidenìaca quirínamani, yái càmínácuéca núalía piináwaná ìwali, yáté nubànùaca Timoteo isutácaténcué yéemìawa pía yéewanápiná núalíacuéca piináwaná ìwali asáisi

peebáidacaalícué Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú. Nubànùacatécué pìataléni achúmacáináté nuwàwa nuínáidacawa pìwalícué cawàwanáta Satanás yáalimáidacatécué pía piwènúadáanápínacué píiwitáisewa Jesucristo íicha. Càita Satanás iwàwa imànica yéewanápiná canáca iwèni, yáì wacàlidéericuéca pírí Dios itàacái bàaluité.

⁶ Quéwa siùcade Timoteo idéca yèepùacawa pìyacàlè néeseacué, yáara Tesalónica iyacàlenáca. Yá idéca icàlidaca walí cayábáanacué piináwaná peebáidacáinacué Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú, cáininácáinacué nacái piicáyacacawa. Idéca icàlidaca walí piwàwalínacué wía cáininéeri iyú mamáalàacata, máini nacái piwàwacué piicáca wía càide iyúwa wawàwáanacué waicáca pía. ⁷ Iná piacué wéenánáica, éwita wàuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta wadéca wachàiniadaca wawàwawa, wía apóstolca, wéemíacáinacué piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú. ⁸ Yá wáalimá wàideníaca yùuwichàacáisi wéemíacáinacué piináwaná ìwali càminácué piméyáawa peebáidaca Wáiwacali itàacái tàì íiméeri iyú. ⁹ Càmiripináta wayamáida wàaca Dios irí cayábéeri piináwaná ìwalísecué, yá nacái pimánínacuéca cayábéeri. Iná yéewa casímáica wía Dios iicápiná pìwalínacué. ¹⁰ Eeríapinama, táiyápinama nacái wasutáca Dios íicha manuísíwata imàacáanápíná waicácuéca pía watuí iyúwa wéewáidacaténacué pía mamáalàacata iwàwacutácáinacué píalíacawa áiba wawàsi ìwali peebáidacaténacué Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú.

¹¹ Wía apóstolca, wawàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudàaca wía yéewanápiná wáalimáca wapáchiacuéca pía mesúnamáita. ¹² Wasutá Wáiwacali íicha píripínacué, imàacáanápínacué cáinináca piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, càita nacái cáinináanápínacué piicáca áibanái wenàiwica canánama, càide iyúwa cáinináaná waicácuéca pía. ¹³ Càita nusutáca Wáiwacali íicha píripínacué ichàiniadáanápínacué píiwitáise, yéewanápinacué mabáyawanáca Dios iicáca pía Wáiwacali Jesús yàanàcaalípiná macáita yàasunái mabáyawanéeyéi yáapichawa èeri imáalàapínácaalíwa. Báisíta, amén.

4

La vida que agrada a Dios

¹ Siùcade píacué wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, wàalàacué pía nacái Wáiwacali Jesús inùmalícuíse. Piyacué machacàníiri iyú cachàiníwanái mamáalàacata casímáicaténacué Dios

iicáca píiwitáise càide iyúwacué pidàbáanáté pìyaca péemìacanáitacué wéewáidaca pía.

² Péemìacatécué cayába yái tàacáisi wacàlidéericatécué pírí Wáiwacali Jesús inùmallcuíse. ³ Dios iwàwacué pìyaca mabáyawanéeri iyú píibaidacaténácué abéerita irípiná. Càmita iwàwacué piimáca áiba yáapicha càmfíríca pinírísíwa, càmfíchúa nacái píinusíwa. ⁴ Càita Dios iwàwacué pìyaca, yéewanápiná cawinácaalí asiali iwàwéerica icásàacawa yáalímá yeedáca iríwa ínupináwa mabáyawanáwaca, iyacaténá úapicha cáimiétaquéri iyú. ⁵ Aibanái wenàiwica càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali needáca inanái máinicáiná nawàwacáita naimáca náapicha meedá. Càmita báisi naicáyacacawa cáimiétaquéri iyú. Picácué pimàni càì. ⁶ Picácué nacái piimá áiba asiali ínupiná yáapicha, càita nacái áiba inanái iníri yáapicha. Pimànicalícué càiri báawéeri áiba wenàiwica irí, yásí Wáiwacali yùuwichàidacué píawa manuísíwata, càide iyúwacué wàalàanáté pía cáimiétaquéri iyú. ⁷ Dios càmita imáida wía wamàninápiná wabáyawanáwa casaquèeri iyú, néese imáidaca wía wàyacaténá mabáyawanéeri iyú, yéewanápiná wáibaidaca abéerita irípiná. ⁸ Yái tàacáisi nùalèericuéca iyú pía, càmfíríca meedá wenàiwica yàasu tàacáisi, néese Dios itàacáicani, íná cawinácaalí càmfíríca yeebáida yái tàacáisi, idéca yúucaca íchawa Dios, yái Dios ibànùericuéca Espíritu Santo piwàwalículé. Yái Espíritu Santo ípídená ímáanáquéi “Yái Mabáyawanéerica” ímáanáca, Espíritu yàanàacáinaté mabáyawanácaténá imànica wía.

⁹ Quéwa càmita iwàwacutá nùalàacuéca pía cáinináanápinácué piicáyacacawa Dioscáiná idéca yéewáidacuéca pía càì, íná nùalíacawa cáininácuéca piicáca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁰ Wáalíacawa cáininácuéca piicáca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyeyéica Macedonia yàasu cáli ínata. Quéwa wasutácué pícha wawàsi manuísíwata, píacué wéenanáica, cáinináanápinácué cachàiníwanái mamáalàacata piicáca macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹ Píalimáidacué pìyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha. Picácué máini písutáida péemíawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali, néese píibaidacué picáapi iyúwa càide iyúwaté wàalàanácué pía. ¹² Píibaidacué cachàiníri iyú yéewanápiná áibanái càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pía cáimiétaquéri iyú, pídeníacaténácué nacái yái pimáapuèrica, ipíchanácué picutáca píyáapináwa áibanái ícha.

El regreso del Señor

¹³ Píacué wéenanáica, wawàwacué píalíacawa càinácaalí nàyáanápiná níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái achúmacáichacué piwàwa manuísíwata càide iyúwa achúmáná èeri mìnánái iwàwa càmfíyéica

yeebáida Jesucristo itàacái. Achúmaca nawàwa manuísíwata càmicáiná nacùa néenánáimi imichàacawa yéetácáisi ícha. ¹⁴ Wadéca weebáidaca Jesús iináwaná ìwali yéetácátéwa, néese imichàacaté nacáywa yéetácáisi ícha. Càita nacái weebáidaca Dios imichàidáanápíná yéetéeyéimiwa yéetácáisi ícha, níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nacáucami yàanàpiná Jesús yáapicha namichàacaténáwa yéetácáisi ícha Jesús yàanàpinácaalí àniwa.

¹⁵ Iná wacàlidacué pírí yái tàacáisi càide iyúwa Wáiwacali yéewáidáaná wía: Wía cáuyéicáwaca mamáalàacata cháí èeri irìcu Wáiwacali yàanàcaalípiná, càmita wàawa napíchalé chènuniré níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. ¹⁶ Wéemìapíná chènuníiséeri tàacáisi imáidéerica wía cachàiníiri iyú, yá ángel íiwacalíná imáidapíná nacái wíawa, yá nacái Dios yàasu trompeta casànapíná wéemìawa napulìacaalíni. Yásí Wáiwacali iricùapínáwa chènunibàata. Néese níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái, níata idàbapíná icáucàacawa quéechacáwa. ¹⁷ Néese wía cáuyéicáwaca wamichàapínácawa náapichawa cáuli irìculé, wawàlùacaténáwa acalèe yèewiré wáipunitáidacaténá Wáiwacaliwa capìraléeri cáli ínatalé. Càipíná wàyaca Wáiwacali yáapichawa càiripínáta. ¹⁸ Iná pichàiniadacué piwàwawáaca iyú yái tàacáisi cayábéerica ipíchanácué máini achúmaca piwàwa péenánái yéetácaalíwa pícha.

5

¹ Píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá nutànàaca pírí tàacáisi ìwali yái Wáiwacali yéenáiwánaca yàanàacatáipínáta, càisimalénácaalí camuí iya wapíchalé. ² Píalíacuéwa cayába canáca èeri mìnánái yáliériwa càicaalínápinácaalí Wáiwacali yàanàaca àniwa. Càide iyúwa cayéedéeri yàanàcaalí táiyápi càmicatáita wenàiwicanái íináidawa ìwali, càita nacái Wáiwacali yàapínáwa néese àniwa càmicatáita èeri mìnánái icùa yàanàaca. ³ Néenialípiná wenàiwica nacàlidapíná cà: “Cayába macáita. Canáca ùwicái. Wàyaca matuíbanáita”, càipíná náimaca. Néese ráunamáita yùuwichàacáisi yàanàapínácawa nàwali cáiwíiri iyú imáalàidacaténá nía, càide iyúwa inanái idàbacaalí yùuwichàacawa isicúasíwata umusúadacaténá iicá èeri. Yásí càmita náalimá napiacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁴ Quéwa píacué wéenánáica càmitacué catá píiwitáise, píalíacáinácuéwa Dios ìwali. Iná càmitacué Wáiwacali yéenáiwáná icalùada píawa, yàanàapínácaalí càide iyúwa cayéedéeri icalùadacaalí wenàiwica. ⁵ Amalácáinácué píiwitáise macáita, píalíacáinácuéwa Dios ìwali, picùacáinácué nacái Wáiwacali

yàanàaca. Càmita wàya càide iyúwa catéeyéi íiwitáise iyáaná, càmiyéica yáalía Dios ìwali. ⁶ Iná iwàwacutá wamichàidaca wáiwitáisewa wacùanápiná Wáiwacali yàanàaca. Picácué wàya iyúwa iiméeyéi meedá, càmiyéica icùa Jesús yàanàanápíná. Yá waicáidacué Wáiwacali ípunitawa cáalíacáiri iyú, wacùacaténá wíawawa ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Wáiwacali íichawa. ⁷ Aibanái catéeyéica íiwitáise càmita náalíawa Dios ìwali. Càica níade iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá táiyápinama, iyúwa nacái wenàiwica icàméeyéica catéeri irícu. ⁸ Quéwa wía amaléeyéica íiwitáise, icuèyéica nacái Wáiwacali yàanàanápíná, iwàwacutá wacùaca wíawawa cayába ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái, càita nacái cáininácué waicáyacacawa, càita nacái manuícué wáináida wawàwawa Jesucristo ìwali iwasàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wamànicaalí càì, yásí wacùapíná wíawawa cayába Satanás íicha ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí icàyuwaniwa, ibàle nacáiwa dàaléeri hierro nacáiri icùacaténá yáawawa yùuwidenái íichawa. ⁹ Dioscáiná càmitaté yeedá wía yàasunáipínáwa imàacáanápíná yàasu manuíri yùuwichàacáisi yàanàaca wàwali, néese idéca yeedáca wía iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa ìwalíse yái Wáiwacali Jesucristo yéetáanácawa wáichawalíná. ¹⁰ Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná wàyacaténá yáapicha càiripínáta, éwita nacái wéetácaalíwa, càita nacái cáucaalícáwa wía áiba èeriwa Jesucristo yàapínácaalíwa néese àniwa. ¹¹ Iná pimichàidacué píiwitáisewáaca mamáalàacata, pichàiniadacué nacái piwàwawáaca càide iyúwa pimàninácué piacawa siùcade.

Pablo aconseja a los hermanos

¹² Píacué wéenanáica wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, piacué ancianonái íimiétacaná, níai íibaidéeyéica Dios irípiná pèewibàa, nacùacaténácué pía, nàalàacaténácué pía Wáiwacali itàacái iyú, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³ Iwàwacutácué piaca ancianonái íimiétacaná, cáininácué nacái piicáca nía manuísíwata ìwalíse yái íibaidacalésica namàníríca Dios irípiná, yái nacùanácuéca pía. Piyacué matuíbanáita piápichawáaca.

¹⁴ Wachùullacué pía, píacué wéenanáica, piàlàacué cachàiníiri iyú níara péená càmiyéica iwàwa íibaidaca. Pichàiniadacué nawàwa nacái cawinácaalí achúméeyéica íináida iwàwawa, nàuwichàacái ìwalísewa. Piyúudàacué nacái níara machawàaquéeyéica íiwitáise, càmiyéicáwaca yeebáida tàì íiméeri iyú. Pimànicué macáita irí éeréeri iyú mamáalàacata.

¹⁵ Aibanáicaalí imànicué píri báawéeri, picácué pimàni irí báawéeri nacái píipuináwa, néese píalimáidacué pimànica cayábéeri píriwáaca càiripínáta, macái wenàiwica irí nacái.

¹⁶ Cayábacué piwàwa càiripináta. ¹⁷ Pisutácué píawawa Dios ícha mamáalàacata. ¹⁸ Pìacué Dios irí cayábéeri càinácaalícué pìyáaná, càicáinácué Dios iwàwa pimànica, píacué yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái.

¹⁹ Càide iyúwa càmicaalí wachacàida cayábéeri quichái iyúudèerica wía, càita nacái picácué pimáalàida píichawa yái cayábéerica Espíritu Santo imànírícuéca piwàwalícuíse.

²⁰ Picácué caná iwèni piicáca natàacái níai wenàiwica Espíritu Santo ichàiniadéeyéica nacàlidacaténá tàacáisi Dios inùmaliícuíse. ²¹ Quéwa píináidacuéwa cáalíacáiri iyú ìwali macái tàacáisi péemièricuéca píalíacaténácuéwa asáisi báisícaalí Dios itàacáicani, néese peebáidacué abéerita yái cayábéeri tàacáisica.

²² Piwènúacuéwa macái báawéeri íiwitáaná ícha.

²³ Wasutáca Dios ícha píripínácué, yái Dios matuíbanáirica imànica wáiwitáise, masacàanápínácué imànica píiwitáise píibaidacaténácué abéerita Dios irípiná, icùanápínácué nacái píiwitáise manuísíwata, piwàwa nacái, píiná nacái mabáyawanéeri iyú àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ²⁴ Càipiná Dios imànicuéca píripíni. Yái Dios imáidéericatécué pía yàasunáicaténácué pía, imànipínácué píripí macáita càide iyúwa icàlidáanácué píripíni.

Saludos y bendición final

²⁵ Píacué wéenanáica, pisutácué Dios ícha walípiná nacái. ²⁶ Pitàidacué cayábéeri iyú macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁷ Nuchùulíacué pía Wáiwacali inùmaliícuíse, píléecué yái nùasu cuyàlutaca nalí macáita níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁸ Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo ícha píripínácué, imànínápínácué píripí cayábéeri maweníiri iyú.

2 TESALONICENSES

Saludo

¹ Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái, nutànàacué piri cuyàluta, píacué wéenanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica iyacàlená iricu, píacué iyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. ² Wasutáca Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàninápinácué piri cayábéeri mawèníiri iyú, namàcáanápinácué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo vuelva

³ Píacué wéenanáica, casímáica wàaca Dios irí cayábéeri càiripináta pìwalicué. Yá cayábaca càì wamànica peebáidacáinácué pìacawa Jesucristo itàacái manuísíwata cachàiníwanái, yá nacái wáaliacawa cáinináanácué yáwanái píicáyacacawa mamáalàacata. ⁴ Iná wacàlidacuéca piináwaná ìwali casímáiri iyú áibanái irí Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái yàcalé wapáchiacatabàa. Wacàlidaca nalíni pìidenánácuéca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidáanácué nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái éwitacué áibanái nàuwichàidacáanítacué pía madécaná yàawiría, éwitacué nacái piùwichàacáanítawa madécaná càulenéeri wawàsi iyú. ⁵ Iná yéewa wáaliacawa amaléeri iyú Dios yàanápiná macái wenàiwica iwèni machacàníiri iyú, namànicaalí cayábéeri, càita nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Siùcade piùwichàacuécawa pìyaca ìwalíse yái peebáidáanácuéca iyúwa Dios ichùulianácué pía, quéwa càmitacué piméyáawa peebáidaca. Iná Dios icàlidapinácué piináwaná ìwali pimàninácuéca cayábéeri, yá imàacapinácué piwàlùacawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca yàasu wenàiwicanáíwa càiripináta chènuniré.

⁶ Dios yàapiná macái wenàiwica iwèni machacàníiri iyú, yùuwichàidapiná nacái níara wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, níai yùuwichàidéeyéicuéca pía siùcade. ⁷ Dios yàapiná macái wenàiwica iwèni machacàníiri iyú, imàacapinácué nacái piyamáidacawa piùwichàacái íchawa càide iyúwa imàacáanápiná wayamáidaca nacáiwa. Càipiná Dios imànica walí macáita néenialípiná Wáiwacali Jesús yàanàcaalípiná chènuníise mèlumèluíri iyú, quichái ipèrùà yèewíse yàasu cachàiníiyéi ángel yáapichawa. ⁸ Yá Wáiwacali Jesús yàanàapiná yùuwichàidacaténá wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, níai càmiyéica iwàwa yáalíaca Dios ìwali, macáita nacái càmiyéica

yeebáida yái tàacáisi íiméerica Wáiwacali Jesucristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁹ Yá Wáiwacali yúucapiná íchawa nía déeculé, nàuwichàacaténáwa nabáyawaná ìwalísewa càiripináta, èri càmiri imáalàawa, yá càmita quirínama naicáca Wáiwacali, yái mèlumèluírca ìicacánáwa, ìcuèrica macáita cáimiétacanéeri iyú, máinicáiná cachàinica ìiwitáise manuíri. ¹⁰ Càipiná Wáiwacali imànica nalíwa néenialípiná yàanàacaalípiná àniwa. Yàapínacawa néese àniwa yéewacaténá macáita yàasunái, wía yeebáidéeyéica itàacái, wàaca irí cayábéeri manuísíwata cáimiétaquéri iyú casímáiwaca. Núlía nacáwa piicáanápínacué Wáiwacali yàanàaca, pìapínacué nacái irí cayábéeri, peebáidacáinacué iyúwaté wacàlidáaná pirí Wáiwacali ìináwaná.

¹¹ Wáaliacawa pìanápínacué Wáiwacali irí cayábéeri néenialípiná, íná wasutáca Wacuèriná Dios íicha pirípinacué mamáalàacata. Wasutáca Dios íicha iyúudàanápínacué pía pìyacaténacué càide iyúwa wenàiwica Dios imáidéeyéica nàyacaténá machacànìiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita nacái wasutáca Dios íicha pirípinacué ichàiniadáanápínacué pía ìiwitáise cachàinìiri iyúwa, pìmànicaténacué macái cayábéeri wawàsi piwàwéericuéca pìmànica, yá nacái píibaidacalécuéca pìmànírca peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. ¹² Càita wasutáca Dios íicha pirípinacué yéewanápiná áibanái nacái nàapínaca Wáiwacali Jesús irí cayábéeri naicácaalípiná ichàiniadacuéca pía pìmànicaténá cayábéeri, yéewanápiná nacái píacué iyéeyéica abédanamata Wáiwacali Jesús yáapicha píasáidacuéca áibanái irí cayábéeri ìiwitáise cani, yái Wáiwacalica. Píalimápinacué pìmànica càì yácáiná Wacuèriná Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái nayúudàacuéca pía mawènìiri iyú.

2

Aclaraciones sobre el regreso del Señor

¹ Siúcade píacué wéenanáica, píalíacuéwa Wáiwacali Jesucristo yàanàanápíná àniwa. Píalíacué nacáwa Dios ìwacáidáanápíná wíawa Wáiwacali Jesucristo yàatalé. Siúcade wawàwaca wéewáidacuéca pía ìwali quiríta. ² Cawàwanáta abénaméeyéi cachìwéeyéi nacàlidapínacué piríni idécasa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáiwaná yàacaténáwa néese àniwa. Wasutácué pícha wawàsi manuísíwata ipíchaná piúcáida piwàwawa picalùniwa caquialéta iyúwa sìcusicuíyéi iwàwa. Píacué cáalu pía áibanái cachìwéeyéi náimacaalícué pirí nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmàlìcuíse íiméerica idécasa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáiwaná, càita nacái néewáidacaalícué pía iyú càiri cachìwéeri tàacáisica. Cawàwanáta náasáidapínacué pirí cuyàluta náiméerica ìwali nutànàacasacué piríni, quéwa

picácué peebáida nachìwa, picácué nacái cáalu pía. ³ Picácué pimàaca áibanái ichìwáidacuéca pía áiba tàacáisi cachìwéeri iyú, ibatàa abéeri tàacáisi iyúpináta. Ipíchawáise Wáiwacali yéenáiwana yàanàaca yàacaténáwa néese, yá madécaná wenàiwica nawènúadapiná náiwitáisewa Dios ícha manuísíwata, yá càmita nawàwapiná Dios icùaca nía. Abéeri asiali nacái yàanàapiná, máiníri cabáyawanáca, Satanás inacáiri íiwitáise, yáalimáidéeripiná èeri mìnanaí namànínapiná nabáyawanáwa. Máinípiná báawacani, yái asialica, ína Dios idéca ínáidacawa imáalàidáanápínáni báisíiri iyú. ⁴ Yái asiali yàanèeripináca, yácata Dios yúuwidesíwaca báawéerica náicha canánama. Yá máinípiná cáimacáica iicáca yáawawa. Icàlidapiná ìwaliwa cachàincasani Dios ícha, cachàinisa nacáicani macái cuwáináí ícha áibanái yèeyéica icàaluíniná, ína ichùulìapiná èeri mìnanaí yàaca icàaluíniná Dios ícha. Néese imànipiná càiri báawasíwéeri: Ibàlùadapiná yàasu manuíri yàalubáisiwa Dios yàasu templo irìcu, yá yáawinacawa néré icùacaténá macáita, Dioscáinásani, càipiná ímaca yéewacaténá èeri mìnanaí yàaca icàaluíniná. Yá icàlidapináca íináwanáwa Dioscani.

⁵ Núalíacawa piwàwalicuéca cayábani yái tàacáisi nucàlidéericatécué píri. Bàaluité nùyacaalítécué píapicha, yaté nucàlidacuéca píri íináwaná ìwali yáara máiníri cabáyawanáca yàanèeripináca áibaalípiná. ⁶ Siùcade píalíacuéwa càirínácaalí chàinisi càmiritàacá ibatàa yáasáidacawa yáara máiníri cabáyawanáca, àta idécatalépináta yéenáiwana yàanàaca, Dios imàaquéerica irí yàanàacatáipiná. ⁷ Dios imàacaca wáalíacawa Satanás idéca idàbaca iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Dios ícha. Quéwa càmitàacá idé Satanás yáalimá imànica macáita yái báawéerica iwàwéerica imànica, ìyacáiná siùcade abéeri imáisanièrica Satanás imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná imànica. Aibaalípiná yàapínacawa èeri ícha yái càmiríricáwaca ibatàa Satanás imànica macáita yái iwàwéerica imànica. Idécanáami yàacawa èeri ícha, yásí Satanás yáalimápiná imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná cháí èeri irìcu. ⁸ Néese yáara máiníri cabáyawanáca wenàiwica yáasáidapínacawa cháí èeri irìcu, yái asiali Wáiwacali Jesús inuèeripináca caquialéta itàacái iyúwa. Wáiwacali yàanàapiná cachàiníiri íiwitáise yáapichawa, icamalá mèlumèlúiri irìcu nacáíwa, yá Wáiwacali imáalàidapínacani yáara máiníri cabáyawanáca. ⁹ Quéwa néenialípiná, idècunitàacá ìyaca cháí èeri irìcu, yáara máiníri cabáyawanáca, yásí Satanás ichàiniadapínacani manuísíwata idèniacaténá ichàini manuíriwa. Yásí yáara máiníri cabáyawanáca imànipiná madécaná wawàsi cachàiníiri iyú càmiríri wenàiwica idé imànica ichìwáidacaténá wenàiwica. ¹⁰ Imànipiná nacái macái báawéeri íiwitáaná ichìwáidacaténá

wenàiwica Dios yùuwichàidéeyéipiná nabáyawaná ìwalìse càiripináta càmìcáiná cáininá naicáca báisìiri tàacáisi neebáidacaténáni. Dios yùuwichàidapiná nía càmìcáiná neebáida báisìiri tàacáisi yéewanápiná Jesucristo iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹¹ Càmìcáiná nawàwa neebáidaca báisìiri tàacáisi, íná Dios imàacapiná cachìwéeri tàacáisi ichìwáidaca nía, neebáidacaténáni cachàinìiri iyú. ¹² Càipiná Dios imànica yáasáidacaténá yùuwichàidáanápiná càiripináta macáita wenàiwica càmìyéica iwàwa yeebáidaca yái báisìiri tàacáisica, néese casímáica meedá namànica nabáyawanáwa.

Escogidos para ser salvados

¹³ Quéwa wía apóstolca, iwàwacutá wàaca Dios irí cayábéeri càiripináta pìwalicué, píacué wéenanáica cáininéyéica Wáiwacali iicáca. Wàaca Dios irí cayábéeri bàaluitécáiná Dios yeedácuéca pía èeri ipíchawáise iwasàacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, Espíritu Santo imàacacáinácué Dios yàasu wenàiwicaca pía, peebáidacáinácué nacái yái báisìiri tàacáisica. ¹⁴ Dios iwàwacáinaté iwasàacuéca pía, íná Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténácué pìrì yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càita Dios imáidacatécué pía yàasunáicaténácué pía, yéewanápinácué pìyaca Wáiwacali Jesucristo yáapicha cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèluíri irìcu nacái càide iyúwa Wáiwacali ìyáaná.

¹⁵ Iná píacué wéenanáica, cachànicué píiwitáise Jesucristo ìwali, peebáidacué itàacái mamáalàacata tàì íméeri iyú. Píacué píimáicha yái wacàlidéericatécué pìrì wàyacaalícué píapicha bàaluité. Píacué nacái píimáicha yái tàacáisi wacàlidéericuéca pìrì cuyàluta irìcu watànèericuéca pìrì. ¹⁶ Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo ícha pìrìpinácué, Wáaniri Dios ícha nacái, yái cáininéerica iicáca wía, imànírìca nacái walí cayábéeri mawèníiri iyú. Càita idéca ichàiniadaca wawàwa càiripináta, imàaca nacái manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali imànínápiná walí cayábéeri càide iyúwa icàlidáanáté walíni. ¹⁷ Yá wasutáca Dios ícha pìrìpinácué ichàiniadáanápinácué piwàwa, imàacáanápinácué nacái pímanica cayábéeri mamáalàacata macái íwitàanáta, pitàanícaténácué nacái yáawamita cayábéeri wawàsi ìwali.

3

Oren por nosotros

¹ Píacué wéenanáica, ìyaca nacái áiba wawàsi quiríta wawàwéericuéca wacàlidaca pìrì: Pisutácué Dios ícha walípiná imàacáanápiná wacàlidaca Wáiwacali itàacáíwa áibanái irí caquialéta macái cáli imanùbaca. Pisutácué Dios ícha

imàacáanápíná madécaná wenàiwica neebáidaca Wáiwacali itàacái cáimiétaquéri iyú càide iyúwacué peebáidáaná. ² Pisutácué Dios ícha nacái icùanápíná wía báawéeri ícha, nàyacáiná abénaméeyéi wenàiwica máiníyéica báawaca íiwitáise, iwàwéeyéica imànica walí báawéeri càmicáiná macái wenàiwica yeebáida Wáiwacali itàacái. ³ Quéwa Wáiwacali imànica macáita càiripináta càide iyúwa ímáaná, íná yéewa wáaliacawa ichàiniadáanápínácué píiwitáise peebáidacáténácué itàacái mamáalàacata, tàì íméri iyú, icùanápínácué pía nacái Satanás ícha, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. ⁴ Manuíca wáináidaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa iyúudàanápínácué pía pimànicaténácué piacawa mamáalàacata càide iyúwa wachùlianácué pía. ⁵ Wasutáca Wáiwacali ícha pirípinácué iyúudàanápínácué cáinínaca piicáca Dios càide iyúwa cáinínáanácué Dios iicáca pía. Càita nacái wasutáca Wáiwacali ícha ichàiniadáanápínácué píiwitáise piidenìacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú càide iyúwaté Cristo ìdenianá yùuwichàanáwa.

El deber de trabajar

⁶ Píacué wéenanáica, wachùllíacué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, picácué piacawéerida cawinácaalí péenácué càmirica iwàwa íbaidaca, càmirica nacái ìya càide iyúwa wéewáidáanácué pía. ⁷ Píalíacuéwa càinácaalí iwàwacutáanácué piyaca pimànicaténácué càide iyúwaté wáasáidáanácué pirí wáyacaalítécué píapicha. Néenialí wáyacaalítécué píapicha, wía apóstolca, wáibaidacaté wawèniacaténá wayáapínáwa. ⁸ Càmitaté nacái wayáacué píicha yàacàsi mawèníiri iyú. Néese wía apóstolca wáibaidacaté cachàiníiri iyú èerìapi, táiyápi nacái wapáyaidacaténá wayáapínáwa, ipíchanácué piùwichàacawa wàwalíise, càmicáinaté wawàwa wáinalalécuéca piríni, ibatàa abéeri péená írì. ⁹ Ewita Dios imàacacáaníta wasutácuéca píicha wayáapínáwa mawèníiri iyú wéewáidacáinácué pía, càicáaníta càmitaté wamàni càì. Néese wáibaidacaté cachàiníiri iyú wáasáidacaténácué pirí càinácaalí iwàwacutáanácué píibaidaca cachàiníiri iyú. ¹⁰ Wáyacaalítécué píapicha, yáté wachùllíacuéca pía càiri tàacáisi iyú ímériica: Aibacaalí péenácué càmita iwàwa íbaidaca, picácué pía iyáapíná. ¹¹ Quéwa wadéca wéemíacuéca piináwaná ìwali ínucué pèewibàa abénaméeyéi péená, càmiyéica íbaida ibatàa achúmériina íbaidacalési piná. Càmita nabatàa áibanáí íbaidaca, néese nasàiwicaca nalí wawàsi meedá. ¹² Níara ínuyéica, càmiyéica íbaida, wachùllí nía, wasutáca náicha wawàsi manuísíwata nacái Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, náibaidáanápíná matuíbanáiri iyú needácaténá nayáapínáwa.

¹³ Píacué wéenanáica, picácué chamàle pimànica cayábéeri ipíchaná piméyáacawa, néese pimànicué piacawa cayábéeri

mamáalàacata. ¹⁴ Aibacaalí péenácué càmita imàni càide iyúwa wachùullánani cháí cuyàluta irìcu, picàlidacué iináwaná iwali macái wenàiwicanái yàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué pìacawéeridani, yéewacaténá báicani ibáyawaná iwaliwa. ¹⁵ Quéwa picácué piùwide pimànica yái wenàiwicaca, néese pìalàacué éeréeri iyútani, càide iyúwacué pìalàaca nacáicaalí péenàsàiriwa.

Bendición final

¹⁶ Wasutáca Wáiwacali ícha pirípinácué, yái imàaquéerica matuíbanáica yàasu wenàiwica iwàwa, imàacáanápíná matuíbanáicuéca piwàwa càiripináta càinácaalícué pìyáaná. Wasutáca Wáiwacali ícha pirípinácué yàacawéeridáanápínácué pía manuísíwata.

¹⁷ Núa Pablo nutànàacué pirí yái achúméerína tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía. Càita nutànàacani macái nùasu cuyàluta irìcuwa. Càì nutànàacani píalíacaténácuéwa càinácaalí iicácanáwa, ipíchanácué áibanái ichìwáidaca pía. ¹⁸ Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pirípinácué, imàníinápínácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, píacué canánama.

1 TIMOTEO

Saludo

¹ Núa Pablo nubànùaca pirí cuyàluta. Núa Pablo Jesucristo yàasu apóstol, Dioscáiná ibànùaca núa nuíbaidáanápíná irí. Yái Diosca, yácata iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Wáiwacali Jesucristo nacái ibànùaca núa, yái Jesucristo imàaquéerica manuica wáináidaca wawàwawa ìwali imànínápíná walí macáita càide iyúwaté ímáaná walí.

² Nutànàaca pirí cuyàluta Timoteo, piacata nuiquéerica càiride iyúwa nuìriwa báisíta peebáidacáiná Jesucristo itàacái, càide iyúwa nuebáidáaná nacái. Yá nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Wáiwacali Cristo Jesús nacái, namànínápíná pirí cayábéeri mawèníri iyú, naicáanápíná nacái pipualé namàacáanápíná nacái matuíbanáica piwàwa.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³ Pimàni càide iyúwaté nùalàaná pía ipíchawáiseté nùacawa pícha Macedonia yàasu cáli nérépiná. Nuwàwaca piyamáacawa aléera Efeso iyacàlená irícu pialàacaténá cachàiníri iyú áibanái wenàiwica néeníyéica iyaca nayamáidáanápíná néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. ⁴ Pìalàa nía nacái cachàiníri iyú ipíchaná neebáidaca nàawirináimi yàasu cachìwéeri tàacáisiwa, ipíchaná nacái néewáidacawa mamáalàacata áiba tàacáisi cachìwéeri ìwali náiméerica ìwali icàlidacasa càinácaalí nàawirináimi imàníná bàaluité, ipíchaná nacái nacàlidaca mamáalàacata macáita nàawirináimi ípidenáwa madécaná. Wenàiwicanái yéewáidacaalíwa nàwali, yá nasutáca néemíawa níawáaca mamáalàacata, natàanica náapichawáaca chàinisíri iyú nacái. Yái tàacáisi cachìwéerica càmita iyúudàa wenàiwica neebáidáanápíná Dios itàacái nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Dios idéca ichùullaca wía cáinináanápíná waicáyacacawa. Wáalimá càì wamànica masacàacaalí wáiwitáise macái báawéeri ícha, wawènúadacaalí nacái wáiwitáisewa Dios irípiná imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ícha, weebáidacaalí nacái Jesucristo itàacái báisíri iyú. ⁶ Abénaméeyéi càmita càì nàyaca nawènúacáinatéwa Dios itàacái ícha, yá naméeràacawa déeculé báisíri tàacáisi ícha. Siùcade natàanica náapichawáaca chàinisíri iyú canéeri iwèni wawàsi ìwalíise meedá. ⁷ Náimaca nawàwacasa néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmallicúise, quéwa càmita náalía néemíaca càinácaalí ímáaná Moisés yàasu tàacáisi. Nayúunáidaca náalía néemíaca yái tàacásisa, íná manuica náináidaca nawàwawa nàwaliwa néewáidáanápíná wenàiwica,

quéwa càmita náalía néemiaca tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica.

⁸ Wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wáalíacawa cayábéericaní, yái profeta Moisés yàasu tàacáisica, cayábaca nacái wéewáidacaalí iyú wenàiwica yái tàacáisica, quéwa iwàwacutá wéewáidaca nía càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁹ Iwàwacutá wawàwalica Dios itàacái càmita imáisanía wamànica cayábéeri, néese icháawàaca naináwaná iwali cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa, càmiyéica nacái iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. Càì namànica: Nàuwideca namànica Dios, namànica nabáyawanáwa; càmita nàa Dios iyéininá, caná iwèni naicáca áibanái yàanáca Dios icàaluíniná; nanúaca nánariwa, náatúa nacáwa, nanúa nacái áibanái wenàiwica.

¹⁰ Naimáca áiba yáapicha càmiíchúaca náinusíwa, càmírira nanírísíwa nacái, aslanái naimáca nanacáiri yáapichawa, inanái naimáca nanacáichúa yáapichawa nacái; náibàaca wenàiwica plata ìwalínápiná; nacàlidaca nachìwawa, nachìwáida nacái áibanái, nacháawàaca áibanái iináwaná iwali nachìwa iyúwa. Càita áibanái wenàiwica nàyaca imàníyéica macái báawéeri ìiwitáaná méetàuculé ícha yái yéewáidacalésica machacànírica. Iná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté icháawàaca naináwaná iwali, ímaca iwàwacutáanápiná nàuwichàacawa nabáyawaná ìwalísewa. ¹¹ Moisés yàasu tàacáisi báisírira iyaca abédanamata yáapicha yái tàacáisi Dios imàaquéerica nulí, nucàlidacaténá áibanái írini yéewanápiná náalíacawa Jesucristo iwàsàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yái Dios mèlumèluírca iicacánáwa; iwàwacutá wàaca Dios icàaluíniná.

Gratitud por la misericordia de Dios

¹² Yá nùaca Wáiwacali Jesucristo irí cayábéeri, yái ichàiniadéerica núa. Nùaca irí cayábéeri bàaluitécáiná iicáca núa càiride iyúwa abéeri imàníripinaté càide iyúwa ichùulianá núa, yáté imàacaca nuíbaidaca irípiná. ¹³ Càita idéca imànica nulí yái cayábéerica éwitaté nutàanicáaníta báawéeri iyú Jesús iwali quéechatécáwa, nùuwichàidacaté nacái wenàiwica yeebáidéeyéicaté itàacái, numànicaté nacái nalí báawéeri manuísíwata iyúwa wenàiwica cáimacáiri iicáca yáawawa áibanái ícha. Quéwa Dios iicácaté nupualé càmicáinaté núalífawa nùuwichàidáanáté nùacawa yàasu wenàiwicanái ipíchawáiseté nuebáidaca Jesucristo itàacái. ¹⁴ Yá Wáiwacali idéca imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata. Yá imàacaca nuebáidaca itàacái, cáinináca nacái iicáca núa. Càita wàyaca, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yeebáidéeyéica itàacái.

¹⁵ Nucàlidacué pírí báisísíwéeri tàacáisi. Iwàwacutá macáita yeebáidacani: Cristo Jesús yàanàcaté aléi èeri írículé iwàsàacaténá cabáyawanéeyéi wenàiwica Dios yàasu

yùuwichàacáisi íicha. Núcata yái cabáyawanéerica náicha canánama èeri irìcuíyéica cabáyawanéeyéica. ¹⁶ Dios iicácaté nupualé, núa cabáyawanéerica náicha canánama, yéewacaténá Jesucristo yáasáidaca macáita wenàiwica irí máini cayábéerica íiwitáise, náalíacaténáwa nacái càmita yùuwichàida wenàiwica ráunamáita, néese icùaca déecuiri iyú yéewanápiná wenàiwica nawènúadaca irípiná náiwitáisewa. Càipiná náalíacawa néemiápinácaalí nuináwaná iwali, náalíacaténáwa Dios iicáanápiná napualé nacái neebáidacaalí Jesucristo itàacái needácaténá nalíwa nacáucapínáwa càmíiri imáalàawa. ¹⁷ ¡Wàacué Dios irí cayábéeri manuísíwata càiripináta, wàacué iyéininá nacái cáimiétaquéri iyú, yái Wacuèriná Dios càmíirica imáalàawa, càmíiri nacái yéetáwa, càmíiri nacái yéewa èeri mìnánái iicáca, yái abéericata Dios! Báisíta, amén.

¹⁸⁻¹⁹ Néeni, Timoteo, nuiquéeri càiride iyúwa nuiriwa, nuchùulíacaté pía pialàanápiná cachàiníiri iyú níara yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. Càì nuchùulíaca pía pimànicaténá cayábéeri ùwicái cachìwéeyéi íipunita, pimawènìadacaténá nía báisíiri tàacáisi iyú. Píalimápiná pimawènìadaca nía peebáidacaalí mamáalàacata yái tàacáisi báisíirica, piwènúadacaalí nacái píiwitáisewa càiripináta pibáyawaná íichawa. Iwàwacutá pimànica càide iyúwaté abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nacàlidáanáté tàacáisi píwali Dios inùmálicuise. Náimacaté píibaidáanápináté Dios irí cáalíacáiri iyú. Aibanái càmítaté nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íichawa báisíiri iyú, íná nadéca naméyàaca neebáidaca yái báisíiri tàacáisica. ²⁰ Càita nadéca namànica níara Himeneo, Alejandro nacái. Iná nudéca numàacaca nía yéewanápiná Satanás yùuwichàidaca nía namàacacaténá náichawa yái natàanínáca báawéeri iyú Dios iwali.

2

Instrucciones sobre la oración

¹ Quéechacáwa nuwàwa pialàaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nasutáanápiná Dios íicha macái èeri mìnánái irípiná. Iwàwacutá wasutáca Dios íicha nalípiná, wàaca nacái Dios irí cayábéeri nàwali macáita. ² Iwàwacutá wasutáca Dios íicha nalípiná níai icuèyéica cáli, nalí nacái macáita icuèyéica wenàiwicanái, yéewacaténá wàyaca matuíbanáita, yéewanápiná nacái wàaca Dios icàaluíniná matuíbanáiri iyú, yéewanápiná nacái wàyaca cáimiétaquéri iyú macái wenàiwicanái iicápiná. ³ Cayábéeriquéi wasutáanáca Dios íicha nalípiná, casímái nacái Dios yéemiaca yái wasutáanáca íicha nalípiná, yái Dios iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi

íichawa. ⁴ Cayábaca Dios yéemìaca wasutáaná íicha nalípiná Dioscáiná iwàwaca Jesucristo iwasàaca macái wenàiwicanáí Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha; Dios iwàwa nacái náalíacawa ìwali yáí báisíiri tàacáisica. ⁵ Iyacáiná abéerita Dios. Iyaca nacái abéerita wenàiwica yáaliméerica itàaníca Dios yáapicha èeri mìnanáí iwicáu, yáí wenàiwica íipidenéerica Jesucristo. Canácata áiba Jesucristo íicha yáaliméerica imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁶ Jesucristo imàacacaté icáucawa macái èeri mìnanáí íichawalíná iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, càide iyúwaté Dios yáasáidáaná walí iwàwacáinaté wáalíacawa. ⁷ Dios imàacacaté apóstolca núa ibànùacaténá núa nucàlidáanápiná càiri tàacáisi inùmaliçuise Jesucristo iináwaná ìwali. Núumaca pirí báisíiri iyú, càmita nuchìwa: Dios ibànùaca núa nuéwáidacaténá càmiíyéi judío báisíiri tàacáisi iyú, neebáidacaténá Jesucristo itàacái.

⁸ Iná àta alénacaalí nàwacáidáyacacawa, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuwàwaca aslanáí isutáca Dios íicha. Namichàidacaalí nacáapiwa nasutácaténá Dios íicha, iwàwacutá masacàaca nawàwa mabáyawanéeri iyú càide iyúwa cayábáaná Dios íicáca. Iwàwacutá càmita calúa nía, càmita nacái nataani náapichawáaca chàinisíiri iyú. ⁹ Cayábaca nacái inanái nadèniacaalí nabàlewa iyúwa cáimiétacanéeyéi inanái, ipíchaná aslanáí naicáidaca nalí, néese náináidacawa inanái ìwali báawanama. Cayábaca càmicaalí nachùnà náiwita íbáináwa máiní cawèníiri iyú, oro yáapicha, cawèniyéi tùliquìchi yáapicha nacái, cawèníchúa íba perla yáapicha nacái. Cayábaca nacái càmicaalí nàwalica máiníiri cawènica bàlesica. ¹⁰ Càmita cayába inanái náasáidaca meedá nadèniaca madécaná cawèníiri, néese cayábaca inanái náasáidacaalí nadéca namàacaca níawawa Dios írí nàacaténá iyéininá báisíiri iyú. Càì náalimá náasáidaca náiwitáisewa: Iwàwacutá namànica cayábéeri áibanáí írí. ¹¹ Iwàwacutá masànaca inanái culto írìcu, néemìacaténá aslanáí yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. Iwàwacutá nacái inanái nàaca náimiétacaná, cawinácaalí aslanáí yéewáidéeyéica wenàiwicanáí. ¹² Càmita numàaca inanái yéewáidaca aslanáí Dios itàacái iyú culto írìcu macái wenàiwica yàacuésemi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càmita nacái numàaca inanái ichùullaca aslanáí, néese iwàwacutá masànaca inanái néemìacaténá aslanáí yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹³ Canáca yéewaná inanái ichùullaca aslanáí, Dios idàbacáinaté Adán quéecha, néeseté idàbaca Eva, níara idàbáanéeyéicaté wenàiwicaca, wàawirinámica nía, wía èeri mìnanáica canánama. ¹⁴ Yáí Adán càmitaté Satanás ichìwáidani, néese Satanás icàlidacaté ichìwawa inanái írí, yá uebáidacani, uyáacaté abéeri àicu iyacaná càmíricaté Dios íbatàa nayáaca. Càité umànica ubáyawanáwa quéechaté. Iná yéewa wáalíacawa

canáca yéewaná inanái ichùullaca aslanái. ¹⁵ Quéwa níai inanáica namusúapínacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha namànicaalí càide iyúwa iwàwacutáaná namànica néenibe iríwa, neebáidacaalí nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái cáalíacáiri iyú càide iyúwa cáimiétacanéyéi, cáininácaalí nacái naicáca áibanái. Iwàwacutá nacái masacàaca náiwitáise macái báawéeri ícha, náibaidacaténá Dios irí mabáawanéeri iyú.

3

Cómo deben ser los dirigentes

¹ Báisíta cayábaca máinícaalí abéeri iwàwaca íbaidaca Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Báisíta máiní cayábéeri, cáimiétacanéerica nacái yái anciano íbaidacaléca Dios irípiná. ² Iná cawinácaalí íbaidéerica Dios irípiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá iyaca machacàníiri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca iináwaná ìwali, ipíchaná náimaca anciano imànica íbáyanáwa. Iwàwacutá anciano idèñaca abéechúata ínuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yáawawa cáimiétaquéeri iyú ipíchaná imànica íbáyanáwa. Iwàwacutá nacái casíimáica yeedáca yàataléwa áibanái nayamáacaténáwa icapèe irícu, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yèpuníyécawa déeculé icapèe íchawa. Iwàwacutá nacái anciano yáalimá yéewáidaca wenàiwica cayába. ³ Càmita nacái anciano icàma. Càmita nacái ipélia, néese càmíiri calúa iwàwa, càmita nacái iwàwa itàaníca chàinisíiri tàacáisi iyú. Càmita icutá mamáalàacata yeedácaténá iríwa manùba plata. ⁴ Iwàwacutá anciano icùaca icapèerìcuíyéiwa cayába. Iwàwacutá yéenibe neebáidaca itàacái, nàa nacái ímiétacaná manuísíwata. ⁵ Iwàwacutá càì anciano icùaca icapèerìcuíyéiwa, yácáiná càmicaalí yáalimá icùaca cayába icapèerìcuíyéiwa, néese càmita nacái yáalimá icùaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁶ Iná iwàwacutá anciano càmíríca wàlisàì yeebáidaca Jesucristo itàacái, ipíchaná cachàiníca íicáca yáawawa áibanái ícha, yá imànica íbáyanáwa, néese Dios yùuwichàidacani càide iyúwaté Satanás cachàinínáté íicáca yáawawa Dios ícha, yáté imànica íbáyanáwa, íná Dios yùuwichàidapínacani báawanama càiripináta. ⁷ Iwàwacutá nacái anciano iyaca machacàníiri iyú yéewanápiná áibanái càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, naicáca cáimiétaquéeri iyúni, yái ancianoca. Càmicaalí càì anciano iyaca, yá cawàwanáta áibanái itàaníca ìwali báawéeri iyú, néese Satanás yáalimáidacani imànínápiná íbáyanáwa.

Cómo deben ser los diáconos

⁸ Càita nacái diácononái: Iwàwacutá nàya cáimiétaquéri iyú, càmiyéita cachìwa, néese namànica càide iyúwa náimáana; càmiyéita nacái icàma, càmiyéita nacái iwàwa imànica yàasu wawàsi báawériwa needácaténá nalíwa plata. ⁹ Iwàwacutá diácononái yeebáidaca tàì íméri iyú yái tàacáisi báisíríca weebáidérica, Dios imàaquérica wáalíacawa ìwali. Iwàwacutá nacái masacàaca diácononái íiwitáise. ¹⁰ Yá iwàwacutá piicáca náiwitáise quéecha asásí náibaidacaalí cayába Dios irípiná, nàyacaalí nacái machacàníiri iyú. Néese càmicaalí namàni nabáyawanáwa, yásí náalímáca náibaidaca Dios irípiná iyúwa diácono. ¹¹ Càita nacái inanái íibaidéyéica Dios irípiná iyúwa diácono. Iwàwacutá nàya cáimiétaquéri iyú, càmiyéica itàani áibanái ìwali báawéri iyú, càmiyéita nacái icàma, namànica nacái macáita náibaidacaléwa machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná namànicaní. ¹² Iwàwacutá diácono idènlàca abéechúata ínuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yéenibewa cayába, icapèerìcuíyéi nacáwa. ¹³ Iwàwacutá càì nàya níái diáconoca, níacáiná, náibaidacaalí cayába Dios irí, yásí áibanái iicáca ní cáimiétaquéri iyú, yá nacái manuípínaca diácononái íináidaca iwàwawa, cachàiníiri yáwanái náiwitáise nacàlidacaténá naináwanáwa macàaluínináta neebáidáaná Cristo Jesús itàacái.

La verdad revelada de nuestra religión

¹⁴ Nutuíyàaca núalimáanápíná nùaca nupáchiaca pía mesúnamáita, quéwa siúcade nutànàaca pírí cuyàluta. ¹⁵ Iná càmicaalí núalimá nùacawa píatalé mesúnamáita, càicáaníta píalíapínacawa càinácaalí iwàwacutáaná wàya, wía Dios yéenibeca, cáuri Dios yàasunáica, yeebáidéyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá wéewáidaca wenàiwica càiripínata báisíiri tàacáisi iyú. ¹⁶ Macáita wáalíacawa báisíiri iyú, máini cachàiníríca yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwica ícha bàaluité quéwa siúca Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali. Yácata tàacáisi icàlidérica walí càinácaalí iwàwacutáaná weebáidaca: Cristo yàanàacaté aléi èeri irìculé càide iyúwa wenàiwica. Néese Espíritu Santo icàlidacaté Cristo ìwali mabáyawanéericani, ángelnái nacái naicácani. Aibanái nadéca nacàlidaca iináwaná wenàiwicanái irí; abénaméeyéi èeri mìnánái neebáidaca itàacái; néeseté Cristo imichàacawa chènuniré àniwa, iyacaténá cáimiétacanéri iyú, icamaláná mèlumèluíri irícu nacáwa.

4

Los que se apartarán de la fe

¹ Quéwa Espíritu Santo icàlidaca yái tàacáisi amaléeri iyú: Aibaalípiná maléena èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yásí abénaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo

ícha, càmita quirínama neebáidapíná itàacái. Néese neebáidapíná demonionái itàacái cachìwéeri, demonionái yàasu yéewáidacalési cachìwéeri nacái. ²Néenialípiná wenàiwica néemìapíná pucháibéeyéi íiwitáise írí, cachìwéeyéi nacái. Níara cachìwéeyéica náalíapínácawa cabáyawanáca nía, quéwa càmita quirínama báipíná nía nabáyawaná ìwaliwa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali, néese namànipíná mamáalàacata nabáyawanáwa. ³Níara cachìwéeyéica càmita nabatàa wenàiwica nacásàacawa. Namáisanlaca wenàiwica iyáaca abénaméeyéi yàacàsi íiwitáaná, quéwa Dios idéca imàacaca wenàiwicanái icásàacawa; Dios iwàwaca nacái nàaca írí cayábéeri náinu ìwaliwa, naníri ìwali nacáíwa. Dios idéca nacái idàbaca macái yàacàsi íiwitáaná wayáapíná idécanáami wàaca írí cayábéeri ìwali, yái yàacàsica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáaliyéycawa báisíri tàacáisi ìwali nacái. ⁴Cayábaca wayáacaalí macái yàacàsi íiwitáaná, cayábacáiná macáita yái Dios idàbacaléca íná càmita iwàwacutá wáucaca wáichawa áiba yàacàsi, néese weedácani casímáiri iyú idécanáami wàaca Dios írí cayábéeri ìwali. ⁵Cayábaca wayáacaalíni Dios itàacái íimacáiná walí cayábacani, yá nacái wasutáaná Dios ícha masacàaca imànica walí macáita yàacàsi.

Un buen siervo de Jesucristo

⁶Iwàwacutá péewáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Péewáida nía iyú yái tàacáisi yàacàsi ìwalírica, pìalàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachìwéeyéi yàasu tàacáisi. Péewáidawa mamáalàacata nacái ìwali yái tàacáisi icàlidéerica walí càinácaalí iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo itàacái. Peebáida nacái mamáalàacata yái cayábéeri yéewáidacalésica càide iyúwa pidàbáanáté peebáidacani àta siùca nacáide. Càicaalí pimànica, yásí píibaidapíná pìacawa Jesucristo írípíná cayábéeri iyú.

⁷Eeri mìnánái càmiyéi yáalía Dios ìwali nacàlidaca nàasu tàacáisiwa canéerica iwèni, máiwitáiséerica, cachìwéerica nacái, càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná wenàiwica írí. Píuca píichawa macáita càiri tàacáisi. Picá péemia nalí. Néese péewáidawa cachàiníri iyú pìyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸Cayábaca walíni cachàinicaalí wainá cháí èeri írìcu idècunitàacá wàyaca cháí malééná èeri. Quéwa cayába cachàini walíni càiripínáta wàyacaalí machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácáiná càicaalí wàyaca, yá cayábaca Dios iicáca wáiwitáise siùcade. Néese áiba èeriwa wàyapínáca yáapicha càiripínáta. ⁹Báisícata yái tàacáisica. Iwàwacutá macái wenàiwica yeebáidacani. ¹⁰Iná wáibaidaca cachàiníri iyú, weebáidacáiná cáuri Dios, manuícáténá wáináidaca wawàwawa ìwali càiripínáta, yái iwasèerica macái

wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹¹ Càita iwàwacutá pichùullaca nàyaca, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, péewáida nacái nía, iyú yái tàacáisica nucàlidéerica pirí. ¹² Timoteo, picá pimàaca caná piwèni naicáca pía, éwita ùuculiiricáaníta pía. Néese píasáida nalí cainácaalí iwàwacutáaná nàyaca machacàniri iyú níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pitàaní abéerita cayábéeri wawàsi iwali. Píya machacàniri iyú wenàiwicanái iicápiná. Cáininá piicáca áibanái, piyúudàanápiná nía. Peebáida Dios. Iwàwacutá masacàaca píiwitáise macái báawéeri ícha. ¹³ Pilée nalí Dios itàacái macái imanùbaca nàwacáidáyacacaalíwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Pimichàida náiwitáise mamáalàacata neebáidáanápiná cachàiníwanái; péewáida nía nacái Dios itàacái iyú àta nùanàacataléta piatalé. ¹⁴ Picá pibatàa imáalàacawa pícha yái chàinisi Dios imàaquéricaté pirí píibaidáanápiná irí, bàaluité ancianonái imàacacaalíté icáapiwa píwali, nacàlidacaté nacái tàacáisi píwali Dios inùmaliçuise íiméerica píibaidáanápináté Dios irípiná.

¹⁵ Pimàni mamáalàacatani macái pichàini iyúwa càide iyúwa núumáaná pirí, yéewacaténá macáita wenàiwica náalimá naicáca pimànica piacawa cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata. ¹⁶ Picúa piawawa wenàiwica ibáyawaná ícha. Péewáidawa mamáalàacata Dios itàacái iwali, néese péewáida wenàiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pimànicaalí cài, yásí piwasàaca piawawa cachìwéeyéi yàasu tàacáisi ícha. Càita nacái piwasàapíná nía cachìwéeri tàacáisi ícha, níara yéemièyéica pirí.

5

Cómo portarse con los creyentes

¹ Picá piàlàa nía cachàiníiri iyú, níara béeyéica aslanáica, néese piàlàa nía éeréeri iyú càide iyúwa piàlàaca nacáicaalí piániriwa éeréta. Piàlàa nacái ùuculiyéi càide iyúwa piàlàaca nacáicaalí péenásàiriwa. ² Piàlàa béeyéi inanái càide iyúwa piàlàaca nacáicaalí piátúawa éeréta. Pía ùuculiirica, péewáidacaalí mánacanái, piicá nía càiyéide iyúwa péenásàatúanái, picúa nacái piawawa càiripináta ipíchaná pimànica piáyawanáwa.

³ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàyacuéca pèewi abéenaméeyéi inanái inìrimi yéetéeyéimicawa ícha. Piyúudàacué níara manìriiyéimica canéeyéica yéenibe, canéeyéica nacái yéenanái iyúudèeyéipíná nía. ⁴ Quéwa manìríchúami idènlàcaalí yéenibewa, càita nacái udèniacaalí utaquénáíwa, yásí iwàwacutá nayúudàaca úa quéecha nàacaténá uímiétacaná càide iyúwa Dios ichùullaná. Iwàwacutá nayúudàaca úa nèepùadacaténá

yái cayábéerica nasèenáimi imànírícaté nalí, casíimáicáiná Dios iicáca namànica ulí cayábéeri. ⁵ Nàyaca abénaméeyéi inanái maníríyéimi catúulécanásíwéeyéi, canácáiná néenánái iyúudéeyéipiná nía. Níara maníríyémica náibàaca nawàwawa Dios iwéré iyúudàanápiná nía, yá nasutáca níawawa Dios ícha èeríapinama, táiyápinama nacái. Iná iwàwacutácué piyúudàaca nía, piácué Dios yàasu wenàiwicaca. ⁶ Quéwa càmítacué iwàwacutá piyúudàaca áiba maníríchúami ùyacaalí meedá càasuíri iyú usíimáidacaténá úawawa. Càmíta uínáidawa Dios ìwali, iná ùyaca càide iyúwa yéetéchúamiwa. ⁷ Càita iwàwacutá pichùuliaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàyanápiná machacàníri iyú ipíchaná áibanái nacháawàaca naináwaná ìwali. ⁸ Aiba icàlidacaalí iináwanáwa yeebáidacasa Jesucristo itàacái, quéwa càmíta iyúudàa yéenánáíwa, icapèèricuíyéi nacáíwa, idéca iyamáidaca yeebáidaca Jesucristo itàacái. Báawéerica íiwitáise áibanái ícha càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

⁹ Aiba maníríchúami iwàwacaalí íibaidaca abéerita Dios irípiná mamáalàacata uyúudàacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá iwàwacutá udèniaca sesenta camuí. Iwàwacutá nacái abéeríchúamíca iníri. ¹⁰ Iwàwacutá nacái caináwanáca úa ìwalíise yái umánínáca áibanái irí cayábéeri; idàwinèechúa yéenibewa cayába nàyacaténá machacàníri iyú; yeedéechúa wenàiwica ucapèèriculéwa casíimáiri iyú, ùacaténá nayáapiná; iyúudèechúa cayába áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái uíbaidáanápiná nalí càide iyúwa nàasu wenàiwica íbéerica wenàiwicanái yàabàli; iyúudèechúa nacái cawinácaalí yùuwichèeyéicawa; íimáanáca uwàwacaalí umànica macái cayábéeri íiwitáaná áibanái irí.

¹¹ Pitànàacaalí inanái ípidená cuyàluta irícu, náibaidacaténá abéerita Dios irípiná càiripináta, picá pitànàa náipidená cawinácaalí maníríyémica càmíiyéitàacáwa idèniaca sesenta camuí; níacáiná abénaméeyéi maníríyéimi nawènúadapiná náiwitáisewa náibaidacalé íichawa náiméericaté ìwali namànínápinása Cristo irípiná nawàwacáiná needáca nalíwa naníripináwa àniwa. ¹² Néese namànicaalí càì, yá cabáyawanáca nía càmicáiná namàni càide iyúwaté nacàlidáaná quéecha náibaidáanápinása abéerita Dios irípiná mamáalàacata nayúudàacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³ Abénaméeyéi inanái nacái napáchiaca nàacawa meedá capíi imanùbaca, yá ínuca náibaidaca meedá; càmíta ínucáita nía meedá, néese nadàbaca natàaníca áibanái ìwali báawéeri iyú; máini nawàwaca náalíacawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali; néese nacàlidaca áibanái irí tàacáisi càmíríca cayába nacàlidaca nalí. ¹⁴ Iná nuwàwaca nacásàacawa àniwa níara maníríyémica, inírimi yéetéyémicawa ícha,

cawinácaalí inanái càmiyéitàacáwa idènià sesenta camuí, nadàwinàacaténá nacái néenibewa, nacùà nacái nacapèewa àniwa, ipíchaná wàuwidenái itàaníca báawéeri iyú wàwali, wía yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵ Níacáiná abénaméeyéi maníríyéimi nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo ícha namànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná.

¹⁶ Abéechúa inanáicaalí yebáidéechúa Jesucristo itàacái, udèniacaalí uénánaiwa inanáiwa inìrimi yéteyéimicawa ícha, yá iwàwacutá uyúudàaca nía, ipíchaná níara yebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nayúudàaca nía. Yásí níara yebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalimá nayúudàaca inanái maníríyéimi canéeyéica yéénánái iyúudèyèipiná nía.

¹⁷ Iwàwacutá níara yebáidéeyéica Jesucristo itàacái namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú napáyaidacaténá ancianonái íbaidéeyéica mamáalàacata Dios irípiná, icuèyéica wenàiwica yebáidéeyéica. Anciano icùacaalí nía cayába, íbaidacaalí cachàiníiri iyú Dios irípiná mamáalàacata icàlidacaténá nalí Dios itàacái, yéewáidacaténá nía mamáalàacata nacái, yá iwàwacutá namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú pucháiba yàawiriéricatái ícha yái ofrenda namàaquéerica áiba anciano irí, nàacaténá iwèni yéewanápiná anciano idèniaca cayába iyáapináwa, yéenibe yáapichawa. ¹⁸ Cayábaca Dios iicáca namànica càì bàaluitécáiná profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Dios ímacaté: “Picácué pidacua pacá inùma ituínási ícha, idècunitàacá uíbaidaca pirí ubawáidaca ituínási ùlùacaténá iwìralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàacá uíbaidaca uèpunícawa”, ímacaté yái Diosca. Càité nacái Wáiwacali ímaca: “Iwàwacutácué pìaca iwèni yái íbaidéericuéca pirí”, ímaca.

¹⁹ Picá péemla irí cawinácaalí icháawàaca anciano iináwaná ìwali canácaalí pucháiba, càmicaalí nacái máisiba icháawèyéica anciano iináwaná ìwali.

²⁰ Quéwa cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, iwàwacutá pìalàaca nía cachàiníiri iyú macái wenàiwica yàacuésemi cáalucaténá áibanái namànica nabáyawanáwa, níái yebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²¹ Nuchùuliaca pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, mabayawanéeyéi ángel iicápiná nacái, pimàníinápiná macáita càide iyúwa núumáaná pirí siùcatàacáwa. Cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa, pìalàa nía cachàiníiri iyú, níái yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pìalàa nía, iwàwacutá nacái càmita cayába piicáca abéeri wenàiwica áibanái ícha, néese pìalàa nía macáita abédanamata, cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa. ²² Picá pimàaca picáapiwa mesúnamáita asiali ìwali pibàlùadacaténáni iyúwa anciano

icuèrinápiná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picùa piicáwani asáisi yèepunícaalíwa machacàniri iyú, isicúacáicha cabáyawanéericani yái asàlica idécanáami pibàlùadacani iyúwa anciano. Pibàlùadacaalí càiri anciano, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí cabáyawanáca pía nacái, càide iyúwa pidéca nacáicaalí piyúudàaca imànica ibáyawanáwa. Picùa píawawa masacàawaca macái báawéeri ícha.

²³ Núalíacawa pidéca piyamáidaca pìiraca uva ituní píasáidacaténá càmita piwàwa picàmaca iyúwa áibanái báawéeyéi. Quéwa cáuláicaca pidèericubàa madécaná yàawiría, íná nùalàaca pía ipíchaná pìiraca yáawami únita, néese pèewlada achúmanamata uva ituní úni yèewi pìiracaténáni iyúwa dabé.

²⁴ Píináidawa cáalíacáiri iyú ipíchawáise pibàlùadaca áiba anciano nacuèrinápiná. Abénaméeyéi namànica nabáyawanáwa amalánama wenàiwicanái yáaliéricawa ìwali ipíchawáise áibanái icháawàaca naináwaná ìwali, quéwa áibanái namànica nabáyawanáwa ibàacanéri iyú, càmita nacái wáaliawa ìwali madécaná èeripiná. ²⁵ Càita nacái waicáca amalánamata yái cayábéerica abénaméeyéi imànírira. Aibanái nacái namànica cayábéeri ibàacanéri iyú quéwa càmita yéewa ibàacawa càiripináta, yái cayábéerica namànírira.

6

¹ Níara áibanái yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá nàaca náiwacali icàaluínináwa cáimiétaquéeri iyú náibaidacáiná írí, ipíchaná áibanái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái natàanica báawéeri iyú Dios ìwali, ìwali nacái yái tàacáisi wéewáidéerica iyú wenàiwica. ² Náiwacalicaalí yeebáida Jesucristo itàacái, iwàwacutá càmita nayamáida nàaca icàaluíniná cáimiétaquéeri iyú mamáalàacata, éwita néenásàiricáanítani Jesucristo ìwalíisená. Néese iwàwacutá náibaidaca írí cachàiníwanái mamáalàacata nayúudàacaténáni, náiwacalícáiná yeebáidaca Jesucristo itàacái, iwàwacutá nacái cáinináca naicácani, néenásàiricáináni, Jesucristo ìwalíisená.

La verdadera riqueza

³ Aibacaalí yéewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, càmicaalí nacái abédanama íiwitáise yeebáidacaténá yái báisíiri tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yéewáidéericaté iyú wenàiwica, càmicaalí nacái yeebáida yái tàacáisi icàlidéerica càinácaalí iwàwacutáaná wàyaca, yá cáimacáica iicácawa. ⁴ Máiní cachàinica iicáca yáawawa meedá áibanái ícha, quéwa càmita báisí yáaliawa, ibatàa abéeri wawàsipiná, càmita yáaliawa. Cáuláicaca íiwitáise máinícáiná iwàwa icuísaca íchawa áibanái canéri iwèni tàacáisi ìwalíise; yá idécanáami natàanica náapichawáaca chàinisíiri iyú, yá báawaca áibanái iicáca nía

náimacáiná náalíacasa nacàlidaca máini cáalíacáiri iyúni. Néese càmita yáalimá abédanamata náiwitáise náapichawáaca, yá nadàbaca nacuíśáyacacawa máini báawéeri iyú. Néese nadàbaca nayúunáidaca báawaca áibanái íiwitáise canánama. Càmita náalimá manuíca náináidaca nawàwawa áibanái ìwali. ⁵ Néese napéliyacacawa mamáalàacata níai báawéeyéica íiwitáise, càmiyéica yáalía báisíiri tàacáisi ìwali. Nacàlidaca naináwanáwa meedá neebáidáanása Jesucristo itàacái, quéwa càmita neebáida báisíiri iyúni. Nacàlidacáita naináwanáwa càì needácaténá nalíwa plata. ⁶ Báisíta weedáca walíwa cawèníri wàyacaalí càide iyúwa Dios iwàwáaná, quéwa yái cawènírica iyaca wawàwalicu Dios imàacacáiná casímáica wía cayábacaalí waicáca wàasuwa Dios imàaquéerica walí, matuíbanáicaalí nacái wía cawèníri wawàsi íicha. ⁷ Canápináta meedá cáinináaná waicáca cawèníri wawàsi, bàaluitécáiná canáca watéeri wáapichawa wamusúacaalíte waicá èeri; càita nacái canácata watéeripiná wáapichawa wàacaalíwa èeri íicha. ⁸ Néese wadèñacaalí wayáapináwa, wabàlepiná nacáiwa, yásí yéewa casímáica wawàwa. ⁹ Quéwa cawinácaalí iwàwéeyéica càasuca, neebáidaca Satanás itàacái, yáalimáidacáiná nía namàníinápiná nabáyawanáwa, yá nacaláacawa Dios íicha, yá nabáyawaná íibàaca nía càide iyúwa trampa íibàacaalí cuwèesi ráunamáita. Néese máini nawàwa namànica madécaná báawéeri wawàsi máiwitáiséeri iyú, yái báawéerica càmiírica iyúudàa wenàiwica, néese iwatàidéerica nía yéetácáisi iriculé, càide iyúwa wenàiwica isicùmacaalíwa depuúwéeri úni yáaculé. ¹⁰ Cawinácaalí wenàiwica cáininéerica íicáca plata, imànica macái báawéeri íiwitáaná yeedácaténá iríwa mamáalàacata plata. Abénaméeyéi nacái cáininéeyéica íicáca plata nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha nacutácaténá mamáalàacata plata, néese nadéca needáca nalíwa manuísíwéeri yúuwichàacáisi, íná achúmaca nawàwa siùca nàuwichàacáináwa.

La buena lucha de la fe

¹¹ Quéwa pía, Timoteo, píacata Dios yàasu wenàiwicaca íibaidéerica Dios irípiná, íná píuca píichawa macáita yái báawéerica namàníirica. Píalimáida macái pichàini iyúwa pìyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pía Dios icàaluíniná, peebáida itàacái, cáininá nacái píicácani, píidenia píuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹² Píalimáida macái pichàini iyúwa pímanícaténá cayábéeri ùwicái Dios irípiná. Yácata cayábéeri ùwicáica: yái picàlidáanáca báisíiri tàacáisi íiméerica iwàwacutá wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. Càì iwàwacutá pímanica, yásí peedápiná píriwa picáucawa càmiíri imáalàawa. Dioscáiná imáidacaté pía

pimànicaténá càì. Dios imáidacáináté pía, íná yéewa picàlidacaté cayába piináwanáwa madécaná wenàiwicanái yàacuésemi peebáidáaná Jesucristo itàacái. ¹³ Siùcade Dios, yái yèerica nacáuca, macáita yái iyéerica, yéemìaca yái nuchùullánaca pía. Jesucristo nacái yéemìaca yái nuchùullánaca pía, yái Jesucristo icàlidéericaté cayábéeri tàacáisi, icàlidacaté nacái iináwanáwa machacànìiri iyú Poncio Pilato irí. ¹⁴ Iná nuchùullia pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacái, pimàni macáita càide iyúwa nuchùulláná pía. Picá piwènúada yái tàacáisica, ibatàa abéeri tàacáisi piná, ipíchaná iwàwacutá nùalàaca pía cachàinìiri iyú. Pimàni mamáalàacata càiripináta càide iyúwa nuchùulláná pía àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ¹⁵ Dios imàacapiná Wáiwacali Jesucristo yàacawa néese àniwa yéenáiwana yàanàacaalíwa càide iyúwa abéerita Dios yáalanáwa, chácaalínápiná èeri irìcucaalí. Càipiná Dios imànica abéericáináta Dios máinìiri cayábaca, cachàinìirica nacái náicha canánama; yácata Wacuèriná nacái cachàinìirica áibanái nacuèrinánái íicha canánama; yácata Wáiwacali nacái cachàinìirica áibanái íiwacanánái íicha canánama. ¹⁶ Yái Diosca, yácata abéerita càimìirica imáalàawa, iyéerica icamaláná irìcuwa canácatalé áiba yáaliméeri yàanàaca mawiéniré irí, máinícáiná mèlumèluírìcani. Canácata èeri mìnali iiquéericaté Dios. Canácata nacái èeri mìnali yáaliméeri iicácani. ¡Macáita nàapiná abéerita Dios iyéininá càiripináta, yái Dios cachàinìirica náicha canánama èeri càimìiri imáalàawa! Báisíta, amén.

¹⁷ Pìalàa níara càasuýéica idènièyéica cháì èeri yàasu cawèníiri. Pìalàa nía ipíchaná cáimacái naicáca níawawa áibanái íicha. Iwàwacutá nacái càmiṭa manuí náináidaca nawàwawa nàasu cawèníiri ìwaliwa, càmicáiná yéewa nàasu cawèníiri icùaca nía báawéeri íicha, yá nacái nàasu cawèníiri imáalàapinácawa áibaalípiná. Néese iwàwacutá manuica náináidaca nawàwawa Dios ìwali icùanápíná nía, yái Dios imàaquéerica walí madécaná wawàsi casímáicaténá wawàwa. ¹⁸ Pichùullia càasuýéi namànica cayábéeri áibanái irí nayúudàacaténá nía. Cayába namànicaalí áibanái irí cayábéeri manuísíwata nadèniacáiná manùba cawèníiri. Iwàwacutá casímáica nàaca catúulécaneéyèi irí càinácaalí wawàsi catúulécaneéyèi imáapuèrica. ¹⁹ Càasuýéi imànicaalí càì, yásí nadèniapínaca cawènisíwéeri nàasuwa áiba èeriwa, yái nacáuca báisírìca càimìirica imáalàawa.

Encargo final a Timoteo

²⁰ Timoteo, pimàni cayába píibaidacaléwa Dios imàaquéericaté pirí picàlidáanápíná yái báisìiri tàacáisica. Picá peebá èeri mìnánái yàasu tàacáisi canéeri iwèni, casaquèeri nacái. Aibanái nacái nawàwa natàaníca náapichawáaca chàinisìiri wawàsi iyú nàasu tàacáisi cachìwéeri ìwaliwa. Náimaca cáalíacáicasa nía

quéwa càmita báisi náalíacawa. Picá peebá nalí. ²¹ Abénaméeyéi nadéca neebáidaca nàasu yéewáidacalési cachìwéeri, yá nadéca nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo ícha.

Nusutácué Dios ícha pírípínácué imàníinápinácué pírí cayábéeri mawèníri iyú.

2 TIMOTEO

Saludo

¹ Núa Pablo nubànua pirí cuyàluta. Núacata abéeri apóstol Jesucristo ibànùerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Jesucristo ibànùaca núa Dios ímacáináté imàcáanápiná wenàiwica nadènìaca nacáucawa cà míri imáalàawa cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ² Nubànua pirí cuyàluta, Timoteo cáininéerica nuicáca càiride iyúwa nuìriwa. Nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápiná pirí cayábéeri mawèníri iyú, naicáanápiná nacái pipualé, namàcáanápiná nacái pìyaca matuìbanáiri iyú.

Dar testimonio de Cristo

³ Nusutáca Dios ícha pirípiná èeríapi, táiyápi nacái, yá nùaca Dios irí cayábéeri pìwali, yái Dios nuíbaidéerica irípiná, nuèerica nacái icàaluíniná matuìbanáiri iyú nùyacáiná machacàníri iyú càide iyúwaté nùawirináimi yàaná Dios icàaluíniná. ⁴ Macái yàawiría nusutácatáita Dios ícha pirípiná, máini nuwàwa nùaca nuicáca pía, nuwàwalicáiná achúmacaté piwàwa manuísíwata nuèpùacaalítéwa pícha. Iná nuwàwa nuicáca pía àniwa casíimáicaténá nuwàwa manuísíwata. ⁵ Yá nùaca Dios irí cayábéeri pìwali nùalíacáináwa peebáidaca Jesucristo itàacái báisíiri iyú macái piwàwalicuísewa. Quéechatécáwa pírumi Loida uípidená, píatúami nacái Eunice uípidená, neebáidacaté Jesucristo itàacái, yá nùalíacawa báisíiri iyú peebáidáaná nacái.

⁶ Iná cà nùalàaca pía: Càide iyúwa wapucúadacaalí quichái capèrùacaténáni, càita nacái iwàwacutá picáucaídaca chàinisi Dios imàaquéericaté pirí numàacacaalíté nucáapiwa pìwali; yá pimàni píibaidacaléwa cachàiníri iyú, yái íbaidacalésica Dios imàaquéericaté pirí, ichùulíerica nacái pimànica. ⁷ Píalimá pimànica píibaidacaléwa cachàiníri iyú yái íbaidacalésica Dios imàaquéericaté pirí, Dioscáiná idéca yàaca walí Espíritu Santo. Yái Espíritu Santo cà mírita cáalu imànica wía, néese ichàiniadaca wía wáibaidacaténá Dios irípiná, imàaca nacái cáinináca waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái, iyúudàaca nacái wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yéewacaténá nacái wamànica macáita cáalíacáiri iyú. ⁸ Picá báí picàlidaca áibanái irí Wáiwacali iináwaná. Picá nacái báí pía nùwalíse, yái nùuwichàanácawa presoíri iyú Wáiwacali irípiná nucàlidacáiná iináwaná. Néese pìdenìa yùuwichàacáisi nùapícha wacàlidacáiná tàacáisi ímèerica Jesucristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Píalimá píidenìaca piùwichàanápináwa yácáiná Dios yàaca pichàini. ⁹ Dios idéca

iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Ichùuliaca wàyaca mabáyawanéeri iyú nacái. Càmitaté iwasàa wía, imáida wía nacái ìwalíse yái wamànírica wachàini iyúwa. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, imáida wía nacái íináidacáinatéwa imàníinápínaté walí cayábéeri mawèníiri iyú, cáininácáinaté nacái iicáca wía ìwalíse yái cayábéerica Cristo Jesús imàníiripínacaté walí. Bàalutécáiná èeri ipíchawáiseté, néenialíté cáinináca Dios iicáca wía. ¹⁰ Siúcade Dios imàacaca wáaliacawa cáinináca iicáca wía, iwàwa nacái imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú. Càì yàasáidaca walíni: Ibànùacaté Jesucristo, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Jesucristo idéca imáalàidaca wáicha yái yéetácáisica imàaquéeripiná wéetácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta, íná càmita quirínama iwàwacutá cáaluca waicáca wéetáanápínáwa. Wéetácaalíwa, yá wéetápinácawa Dios icáapirícuta, íná càmita cáalu wía. Jesucristo idéca nacái imàacaca wáaliacawa wáyáanápínacué càiripináta wacáuca càmiiri imáalàawa yáapichawa weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

¹¹ Dios idéca ichùuliaca nucàlidáanápíná yái tàacáisica. Yá ibànùaca núa iyúwa apóstol nuéwáidacaténá wenàiwicanái iyú yái tàacáisica. ¹² Iná siúcade nùuwichàacawa presoíri iyú. Quéwa càmita báí núa ìwalíse yái nùuwichàanácawa Jesucristo irípiná, nualíacáiná ìwali yái nuebáidéerica, yái Jesucristoca, nualíaca nacáiwa báisíiri iyú cachàiníricani icuacaténá núa yéewanápíná nuebáidaca itàacái mamáalàacata àta yàanàacataléta àniwa.

¹³ Píà picàlidaca machacàníiri iyúni yái tàacáisi càide iyúwaté péemianá nucàlidaca píriní. Peebáida mamáalàacata Cristo Jesús itàacái, cáininá piicáca Dios, wenàiwicanái nacái càide iyúwa Cristo Jesús ichàiniadáná píà. ¹⁴ Picúa cayába yái tàacáisi cayábéerica Dios imàaquéericaté píri, ipíchana áibanái iwènúadacani. Picúa cayábani Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéerica wawàwalícu, ichàiniadéerica nacái wía.

¹⁵ Píalíacawa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi nadéca namàacaca núa abéerita. Càita nacái nawènúacatéwa nuícha níara Figelo, Hermógenes nacái, yaté càmita nayúudàa núa quirínama idécanáamité romanonái yúucaca núa presoíyéi ibànalículé. ¹⁶ Quéwa Onesíforo idéca iyúudàaca núa, íná nusutáca Dios ícha iicáanápíná napualé, níái Onesíforo icapèerícuiséeyéica, yácáiná Onesíforo idéca iyúudàaca núa madécaná yàawiría, yá ichàiniadacaté nuwàwa. Càmitaté báí ipáchiaca núa éwita presocáaníta núa presoíyéi ibànalícu. ¹⁷ Néese idécanáamité Onesíforo yàanàaca aléi Roma iyacàlená irículé, yaté icutáca núa mamáalàacata àta yàanàacataléta núa cháí presoíyéi ibànalícu. ¹⁸ Yá nusutáca Dios ícha iicáanápíná Onesíforo ipualé, imàni nacái irí cayábéeri néenialípiná

Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. Píalíaca nacáíwa Onesíforo iyúudàcaté wía nacáí wàyacaalíté néeni Efeso iyacàlená irícu.

2

Un buen soldado de Jesucristo

¹ Iná Timoteo, nuíquérica càiride iyúwa nuìriwa, pimàaca Dios ichàiniadaca píiwitáise Cristo Jesús ichàini iyú, yáì imàníirica pirí cayábéeri mawèníri iyú pìyacáiná abédanamata yáapicha. ² Bàaluité péemíaca nucàlidaca yáì tàacáisica madécaná wenàiwica yàacuésemi. Siùcade iwàwacutá péewáidaca áiba aslanáí, pichùullà nacáí nacàlidaca Jesucristo itàacáí. Iwàwacutá cayábéeyéica íiwitáise, yeebáidéeyéica tàì íméeri iyú, imàníiyéica nacáí machacàníri iyú càide iyúwa náimáaná. Iwàwacutá nacáí náalíaca néewáidaca áibanáí wenàiwica iyú yáì tàacáisica.

³ Piideníaca piùwichàanáwa Jesucristo irípiná wáapicha wía yéewáidéeyéica wenàiwica Jesucristo itàacáí iyú càide iyúwa cayábéeri úwisàiri lidenlaná yùuwichàanáwa imànicaténá càide iyúwa íiwacali iwàwáaná. ⁴ Péemíaca comparación: Uwisàiri càmita ìya càide iyúwa càimíyéi úwi, néese yeebáidaca íiwacali iríwa iwàwacáiná isímáidaca íiwacaliwa, yáì imáidéericani. Càita nacáí iwàwacutá pimàacaca píawawa Cristo Jesús irí píibaidacaténá irí cachàiníri iyú. ⁵ Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica isàiwicacaalí deporte imawèniadacaténá áibanáí. Canáca yéewaná yeedáca iríwa cawèníri premio yáì coronaca, càmicaalí isàiwica machacàníri iyú càide iyúwa nachùníaná deporte. Càita nacáí iwàwacutá péewáidacawa cachàiníri iyú, píibaida nacáí machacàníri iyú pimànicaténá macáita càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná; yásí yàaca piríwa cawèníri piàpinácaalíwa chènuniré. ⁶ Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica íibaidacaalí ibànacalewa cachàiníri iyú, yá yáalimá iyáaca idàbáanéeri ibànacale iyacanáwa. Càita nacáí iwàwacutá píibaidaca cachàiníri iyú Jesucristo irí, néese yàapínaca piríwa cawèníri chènuníiséerica. ⁷ Píináidacawa cayába ìwali yáì tàacáisi siùquéerica tàacáwa nucàlidaca pirí, yásí Wáiwacali imàacaca píalíacawa macáita piwàwacutéerica píalíacawa ìwali.

⁸ Píalimápiná piideníaca piùwichàanáwa piwàwalicaalí Jesucristo, yáì wenàiwica Dios imicháidéericaté yéetácáisi íicha. Yácata rey David itaquérinámi nacáí, yáì Jesucristoca. Càì nucàlidaca yáì tàacáisica íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁹ Yá nàuwichàidaca núa nucàlidacáiná yáì tàacáisica. Yá nadéca nadacùaca núa cadena iyú cháì presoíyéi ibànalícu, càide iyúwa cabáyawanéeri. Quéwa yáì Dios itàacáica, càmita náalimá nadacùacani, néese

áibanái icàlidaca yàacawa mamáalàacatani. ¹⁰ Iná nuìdenìà macái yùuwichàacáisi nalípiná níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càì nùuwichàacawa yéewanápiná neebáidaca Cristo Jesús itàacái iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewanápiná nàyaca yáapicha cáimiétacanéeri iyú, nacamaláná mèlumèlúri irìcu nacáíwa càiripináta.

¹¹ Báisiiricata yái tàacáisica íiméerica:

Weebáidaca Jesucristo itàacái, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, íná càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawanámi íichawa. Yá wàyapiná nacái Jesucristo yáapicha càiripináta;

¹² wàidenìacaalí yùuwichàacáisi Jesucristo irípiná, yá wacùapináca macáita yáapicha áiba èeriwa; quéwa wáimacaalí càmitasa yàasunái wía, càita nacái íimapináca càmita yàasunái wía;

¹³ cawàwanáta wawènúadapiná wáiwitáisewa íicha, quéwa Jesucristo imànipiná macáita càide iyúwa íimáaná càmicáiná yéewa iwènúadaca íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali.

Un trabajador aprobado

¹⁴ Picàlida nalí àniwani, yái tàacáisi nucàlidéericaté pirí ìwali, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Píalàa nía Dios iicápiná ipíchaná natàaníca náapichawáaca chàinisíri iyú canéeri iwèni wawàsi ìwali. Canéerica iwèni yá tàacáisi natàaníríca ìwali. Natàanícaalí càiri canéeri iwèni wawàsi ìwali, càmita nayúudàa wenàiwica, néese báawaca namànica wenàiwicanái íiwitáise cawinácaalí yéemiéyéica nàasu tàacáisi, íná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú. ¹⁵ Píalimáida macái pichàini iyúwa píibaidacaténá cayábéeri iyú Dios irípiná, casíimáicaténá Dios iicáca yái pimàníríca, càide iyúwa abéeri yàasu wenàiwica íibaidacaalí cayába, yá càmita iwàwacutá báicani ìwalíse yái imàníríca. Yá picàlidaca machacàníri iyú nalíni, yái tàacáisi báisiíríca Dios itàacáica. ¹⁶ Picá pitàaní wenàiwica yáapicha natàanícaalí máiwitáiséeri iyú cháì èeriquéi yàasu tàacáisi cachìwéeri ìwali, méetàuculéeri tàacáisi nacái, níacáiná itàanliyéica máiwitáiséeri iyú càiri wawàsi ìwali naméeràidaca wenàiwica déeculé Dios íicha, nàyacaténá iyúwa càminá Dios iwàwa. ¹⁷ Yái nàasu tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica máiní báawaca imànica wenàiwicanái íiwitáise. Nàasu tàacáisi idàwinàacawa wenàiwicanái iwàwalícu càide iyúwa cháunási ibadéericawa iyáacaalí yàacawa wainá máuláiquéerica. Càita néewáidaca wenàiwica níara Himeneo, Fileto nacái. ¹⁸ Nadéca naméeràacawa báisiíri tàacáisi íicha. Nadéca nawènúadacani. Naçàlidaca nachìwawa meedá càì: Náimaca idéCasa ichàbacawa wáicha yái namichàanácawa yéetácáisi íicha. Càita nadéca báawaca namànica abénaméeyéi íiwitáise íná càmita neebáida

Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú. ¹⁹ Quéwa cachàinírìca càiripinátani, yái Dios itàacái báisírìca, càide iyúwa manuírì íba wabàlùadéeripináca íinata manuísíwéeri capìi. Iyaca nacái tàacáisi íba ìwali, yái tàacáisi íiméerica: “Wáiwacali yáalíacawa cawinácaalí níái yàasu wenàiwicaca”, càì íimaca. Yá íimaca àniwa: “Cawinácaalí icàlidéeyéica iináwanáwa Wáiwacali yàasu wenàiwicaca nía, neebáidaca nacái itàacái, iwàwacutáca namàacaca náichawa macái nabáyawanáwa namànírìca”, íimaca.

²⁰ Péemìa comparación: Càasuírì icapèe manuírì irìcu nàyaca madécaná quíràpieli íiwitáaná. Nadèniaca abénaméeyéi cawèniyéi quíràpieli oro imànicaná, quíramenírì plata imànicaná nacái. Iyaca nacái abénaméeyéi quíràpieli càmiyéica cawèni, cáli imànicaná, àicu imànicaná nacái. Yá capìi íiwacali icùaca càiripináca níái cawèniyéica quíràpielica, quéwa áibaalípíná yúucaca meedá íichawa quíràpieli canéeyéica iwèni. Càita nacái àta alénacaalí nàyaca Wáiwacali yàasunái, yá iyaca nèewi abénaméeyéi càmiyéica yàasu. ²¹ Iná abéeri Wáiwacali yàasu wenàiwica icùacaalí cayába yáawawa masaquèeri iyú ipíchaná imànica íbáyawanáwa, yásí yáalimá íibaidaca cayába Wáiwacali írípíná, imànicaténá àta càinácaalí cayábéeri íibaidacalési Wáiwacali ichùulièrica imànica, càide iyúwa nacùacaalí cawèníri quíràpieli abéerita capìi íiwacali írípíná.

²² Iná picá pimàni càide iyúwa abénaméeyéi ùuculiyéi iwàwáaná imànica meedá, néese pimàni cayábéeri macái pichàini iyúwa. Peebáida Jesucristo itàacái. Cáininá piicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Piya matuíbanáiri iyú náapicha cawinácaalí masaquèeyéica íiwitáise isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo íicha. ²³ Picá pitàani náapicha cawinácaalí iwàwéeyéica itàaníca canéeri iwèni wawàsi ìwali càide iyúwa máiwitáiseeyéi càmiyéica yáalíawa. Píalíacawa natàanícaalí càiri wawàsi ìwali, yá nadàbaca natàaníca náapichawáaca chàinisírì iyú, tàacáisi ùuléeri iyú nacái. ²⁴ Pía íibaidéerica Wáiwacali írípíná iwàwacutá càmita pipélica piacawa, néese iwàwacutá càmírìca calúa píiwitáise macái wenàiwica yáapicha. Iwàwacutá nacái píalíaca péewáidaca wenàiwica cayába. Iwàwacutá nacái píideníaca píùwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalí píri báawéeri, càmicaalí nacái nawàwa néewáidacawa. ²⁵ Abénaméeyéi nàuwideca namànica báisírì tàacáisi. Píalàa nía éeréeri iyú. Iwàwacutá càmita cáimacái piicáca píawawa náicha. Càì iwàwacutá pimànica yéewacaténá cawàwanáta Dios imàacaca nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá yái báisírì tàacáisica, ²⁶ yéewacaténá nacái Dios iwasàaca nía Satanás íchàini íicha. Satanás idéca íibàaca nía càide iyúwa trampa íibàacaalí cuwèsi. Dios iwasàacaalí nía, yásí náalimá namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná.

3

Cómo será la gente en los tiempos últimos

¹ Iwàwacutá pialíacawa abéeri wawàsi: Aibaalípiná maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá máinípiná càulenáca wenàiwica nàyaca cháí èeri irìcu. ² Máinípiná cáinináca wenàiwica naicáca níawawa áibanái ícha, cáininápiná nacái naicáca plata, máiní cáimacáica naicápiná níawawa áibanái ícha. Cachàinipiná nacái naicáca níawawa. Natàanípiná báawéeri iyú Dios ìwali. Càmita neebápiná nasèenáí ichùullacawa. Càmita nàapiná cayábéeri tàacáisi quirínama áibanái irí, Dios irí nacái. Caná iwèni naicápiná áibanái yàanáca Dios icàaluíná. ³ Càmita cáininá naicápiná néenánáíwa. Càmita abédanamata náiwitáise áibanái yáapicha matuñbanáiri iyú. Nacàlidapiná nachìwawa báawéeri iyú áibanái ìwali. Càmita nacùapiná níawawa cayába íná namànipiná macái íiwitáaná báawéeri namàliawalé iyúwa. Caluéyéipiná íiwitáise iyúwa cuwèsiná. Nàuwepiná namànica macái íiwitáaná cayábéeri. ⁴ Yá nacháawàapiná nanacáiyéiwa nàuwidenái iríwa. Ráunamáita namàni nàacawa nabáyawanáwa máiwitáiseeri iyú ipíchawáise náináidacawa ìwali yái namàníripináca. Yá máiní cayábpiná naicáca níawawa áibanái ícha. Nawàwapiná namànica meedá càinácaalí wawàsi isíimáidéeripiná nawàwa. Càmita nacutápiná náalíacaténá Dios ìwali namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵ Pucháibéyéipiná íiwitáise, namànipiná càide iyúwa wenàiwica yèyéica Dios icàaluíná báisíiri iyú, quéwa nachìwa iyúwa meedá. Càmita namàacapiná Dios icùaca náiwitáise nàyacaténá machacàníiri iyú. Pìawa náicha cawinácaalí imàníiyéica càì.

⁶ Picá piacawéerida wenàiwica imàníiyéica càì nàyacáiná nèewi abénaméeyéi aslanái ichìwáidéeyéica wenàiwica namàacáanápiná nawàlùacawa nacapèe irìculé. Néese nachìwáidaca máalíawáiseeyéi inanái, bàsabàséeyéi íiwita, máiníiyéi cabáyawanáca, imàníiyéica madécaná báawéeri namàliawalé iyúwa càide iyúwa máiníiná nawàwa namànica. ⁷ Ewita níara inanáica néewáidacáanítawa mamáalàacata áiba tàacáisi wàlisài ìwali, càicáaníta canácatáita náalimá náalíaca néemiaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi báisíríca. ⁸ Níái cachìwéeyéica nàuwideca namànica báisíiri tàacáisi, càide iyúwaté pucháiba camàliquéeyéi íipidenéeyéicaté Janes, Jambres nacái. Bàaluité nàuwideca namànicaté profeta Moisés, icàlidéericaté Dios itàacái. Siùca nacáide, níái báawéeyéica máiní éruca náiwitáise, náináidacawa abéerita báawéeri ìwali. Caná nawèni Dios iicáca nía càmicáiná neebáida Jesucristo itàacái báisíiri iyú. ⁹ Quéwa càmita náalimápiná nawènúadaca wenàiwicanái íiwitáise mamáalàacata macáicáiná wenàiwica náalimápiná náalíacawa máiwitáiseca nía. Néese

nachàbapinácawa càide iyúwaté nachàbáanáwa, níara pucháiba yùuwidéyéicaté imànica profeta Moisés.

El último encargo de Pablo a Timoteo

¹⁰ Quéwa Timoteo, pidéca peebáidaca cayába càide iyúwaté nuéwáidáaná wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Píalía nacáiwa cainácaalí nùyaca, cainácaalí nacái nuínáidaca numànica. Píalíacawa cainácaalí nuebáidaca Dios, cainácaalí nacái núalimáidaca mamáalàacata nuéwáidacaténá wenàiwica éeréeri iyú. Píalíacawa cáinináca nacái nuicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Píalíacawa cainácaalí nuídeníaca nùuwichàanácawa Wáiwacali irípiná. ¹¹ Píalía nacáiwa cainácaalíté nàuwicháidaca núa, yá nùuwichàacawa Wáiwacali irípiná nuíbaidacáiná irí. Píalíacawa macáita ìwali yái nuchàbáanácátéwa nàuwicháidacaalíté núa Antioquía iyacàlená irícu, Iconio iyacàlená irícu nacái, Listra iyacàlená irícu nacái. Píalíacawa ìwali yái nùuwichàanácátéwa quéwa Wáiwacali iwasàcaté núa náicha canánama. ¹² Báisíta macáita cawinácaalí iwàwéeyéica iyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná nàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá áibanái yùuwicháidapiná níawa Cristo Jesús ìwali. ¹³ Quéwa níái báawéeyéica, nía nacái ichiwáidéeyéica wenàiwica namànipiná nàacawa mamáalàacata nabáyawanáwa cachàiníwanái, yá nachìwáidapiná wenàiwica mamáalàacata, nachìwáidaca nacái níawawa.

¹⁴ Quéwa pía Timoteo, iwàwacutá peebáidaca yái tàacáisica mamáalàacata, pimàni nacái càide iyúwa péewáidáanátéwa, iyúwa nacái píalílanáwa báisíiricata yái tàacáisi péewáidéericawa ìwali, píalíacáináwa néewáidacaté pía báisíiri tàacáisi iyú, níara yéewáidéeyéicaté pía. ¹⁵ Piwàwali píalíacatéwa Dios itàacái ìwali sùmàicatáiseta pía àta siùca nacáide, yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise. Píalíacawa Dios itàacái ìwali íná yéewa cáalíacáica pía. Píalía nacáiwa peebáidacaalí Cristo Jesús itàacái, yá iwasàpiná píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁶ Macáita yái Dios itàacáica Dios imàacacaté wenàiwica náalíacawa cainácaalíté iwàwacutáaná natànàaca itàacái inùmaliçuise. Iná cayábaca wéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú, wàalàaca nía nacái cachàiníri iyú namànicaalí nabáyawanáwa. Yá cayábéerica Dios itàacái wéewáidacaténá iyú wenàiwica, wawènúadacaténá náiwitáise Dios irípiná, wásáidacaténá nacái cainácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú Dios iicá. ¹⁷ Iná iwàwacutá wía Dios yàasu wenàiwicaca wéewáidacawa Dios itàacái ìwali yéewacaténá wáalíacawa, yéewacaténá nacái wáalimá wamànica cainácaalí cayábéeri wawàsi Dios ichùulièrica wamànica.

4

¹ Nuchùulía pía manuísíwata Dios iicápiná, Cristo Jesús

iicápiná nacái, yái yàanèeripináca icàlidacaténá macái èeri mìnánái iináwaná ìwali, cànínacalí báawéerica namànica, yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalisewa, níái cáuyéica, nía nacái yéetéyeyimicawa. Nuchùullaca pía manuísíwata Cristo Jesús yàacáináwa néese àniwa icùacaténá macáita. ² Nuchùullaca pía manuísíwata picàlidáanápiná báisíiri tàacáisi wenàiwicanái irí. Picàlida nalíni mamáalàacata éwita càmicaalí nawàwa néemiaca piríni. Píalàa nía cachàiníiri iyú cawinácaalí imàníyeyéica ibáyawanáwa, piwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íchawa. Pimichàida náiwitáise namàninápiná cayábéeri. Picá piméyáa péewáidaca nía càmicaalí neebáida caquialéta, néese péewáida nía éeréeri iyú mamáalàacata. ³ Picàlida nalíni siúcade, mesúnamáicáináta càmita wenàiwica nawàwa néemiaca irí yái tàacáisi báisíirica. Néese nacutápiná nalíwa meedá máini madécaná yéewáidéyeyéipiná níawa, icàlidéyeyéipináca nalí abéerita tàacáisi nawàwéerica néemiaca, cànínacalí wàlisài tàacáisi itiquilíadáidéeripiná nàui. Nàwacáidapiná nalíwa càiyéi yéewáidéyeyéica wenàiwica nawàwacáiná namànica nabáyawanáwa nasímáidacaténá níawawa. ⁴ Nawènúapináca nía báisíiri tàacáisi ícha, yá càmita quirínama nawàwapiná néemiacani, néese naméeràacawa meedá neebáidaca èeri mìnánái yàasu tàacáisi cachìwéeri càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná. ⁵ Quéwa pía Timoteo, píináidawa mamáalàacata machacàníiri iyú. Píidenà yái piùwichàanácawa. Picàlida mamáalàacata yái tàacáisi ímérica Cristo Jesús iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Pimàni cayába macáita píibaidacalécawa càide iyúwa Dios ichùullaná pimànica.

⁶ Iwàwacutá píibaidaca cachàiníiri iyú Dios irípiná núamirìcubàami, yácáiná nuénáiwana idéca yàanàca nuétácatáipináwa Wáiwacali ìwali, íná nuétápináwa càide iyúwa sacrificio Wáiwacali ìwali. ⁷ Nudéca nuíibaidaca Jesucristo irípiná cachàiníiri iyú càide iyúwa úwisàiri imànicaalí cayábéeri ùwicái. Nudéca numáalàidaca numànica nuíibaidacaléwa Jesucristo irípiná càide iyúwa wenàiwica imáalàidacaalí ipianícawa carrera ìwali. Càmitatè nuwènúawa Dios ícha, néese nuebáidaca yái tàacáisi báisíirica mamáalàacata. ⁸ Càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwica irí, yái wenàiwica ipianíricatéwa carrera ìwali imawèniadaca nacái áibanái, càita nacái siúcade ìyaca nulí nùasu cawèníiri chènuniré, Wáiwacali yèeripináca nulí yàacaalíwa néese àniwa, numànicáiná cayábéeri machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwáaná. Yái Wáiwacali, cayábéerica íiwitáise, icùaca wenàiwica machacàníiri iyú, yùuwichàidapiná nacái báawéeyéi. Càmita nulípiná abéerita yàacani, yái cawèníirica, néese yàapiná cawèníiri macái wenàiwica irí cawinácaalí máini iwàwéeyéica

iicáca Wáiwacali yàacawa néese àniwa cáininácáiná naicácani.

Instrucciones personales

⁹ Pimàni macáita càide iyúwa iwàwacutáaná pimànica piàcaténáwa nùatalé mesúnamáita. ¹⁰ Nuwàwacutáca pía, Demascáiná idéca imàacaca núa abéerita cáininácáiná iicáca èeri mìnanaí íiwitáise. Idéca yàacawa Tesalónica iyacàlená néré. Crescente idéca yàacawa Galacia yàasu cáli néré. Tito nacái idéca yàacawa Dalmacia yàasu cáli néré. ¹¹ Abéerita Lucasquéi ìya núapicha. Píà picutáca Marcos pitécaténáni píapichawa iyúudàacáiná núa cayábéeri iyú nuíbaidacaténá Dios írípíná. ¹² Nuwàwacutáca Marcos iyúudàaca núa nubànùacáiná Tíquico yàacaténáwa Efeso iyacàlená néré. ¹³ Idécunitàacá pìanàaca nùatalépiná, peedá nulí nùasu ruana nacáiri núuquéeri nùwalísewa, numàaquéericaté Carpo icapèe írìcu, Troas iyacàlená néeni. Peedá nacái nùasu cuyàluta imanùbaca iwawanèericawa. Máini nuwàwacutáca nacái nùasu cuyàluta iwawanèericawa canánama, níái pìrái íimamimica namànírìca cuyàluta piná.

¹⁴ Alejandro yái íibaidéerica hierro idéca imànica nulí báawéeri manuísíwata. Wáiwacali yùuwichàidapínácani ìwalíse yái báawéerica imànírìca. ¹⁵ Piicá píichawa cayábani yái asìalica ipíchaná imànica pìrì báawéeri nacái máinícáina yùuwidèca imànica yái tàacáisi wacàlidéerica.

¹⁶ Quéechatécáwa nubàlùacaalítèwa nàacuésemi níái yàcalé íiwacanánáica, yá nucàlidacaté nalí nuináwaná ìwaliwa yái nùuwidenái icháawàanáca nuináwaná ìwali. Yátè canáca áibaquéi yàacawéeridéeripínacaté núa. Macáicata namàacacaté núa abéerita. Nusutáca Dios íicha nalípiná, ipíchaná yùuwichàidaca núa ìwalíse yái namàacáanacaté núa abéerita. ¹⁷ Quéwa Wáiwacali idéca yàacawéeridaca núa, ichàiniadaca nacái nuíwitáise, íná yéewa nudéca numàalàidaca nucàlidaca yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewacaténaté macáita càmiyéi judío néemiaca Jesucristo íináwaná ìwali. Wáiwacali iwasàacaté núa cáalunáiri íicha càide iyúwa idéca nacáicaalí iwasàaca núa león inùma íicha, cháwi quíiréeri nacáirica. ¹⁸ Yá núalíacawa Wáiwacali iwasàanápíná núawa macái báawéeri íiwitáaná íicha, yá itépiná núawa cayábacatalé chènuniré Wáiwacali icùacataléca macáita. ¡Néese macáita nàapíná írì cayábéeri càiripínáta, yái icuèripínáca macáita cámiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèlúri írìcuwa càiripínáta! Báisíta, amén.

Saludos y bendición final

¹⁹ Nuwàwali níara Prisca, Aquila nacái, nía nacái Onesíforonáica. ²⁰ Erasto iyamáacatéwa Corinto iyacàlená írìcu. Numàacacaté Trófimo iculuéricawa Mileto iyacàlená

irìcu. ²¹ Pimàni macáita iyúwata pialimáanáta, pìacaténáwa mesúnamáita nùatalé ipíchawáise unìabéca. Nawàwali pía macáita níái iyéeyéica cháí yàcalé, níái Eúbulo, Pudente nacái, Lino nacái, úa nacái Claudia, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²² Pía Timoteo, nusutáca Wáiwacali Jesucristo ícha pirípiná ichàiniadáanápíná píiwitáise. Píacué canánama, nusutácué Dios ícha nacái pirípinácué imànínápínácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

TITO

Saludo

¹ Núa, Pablo, nubànù a pirí cuyàluta, pía Tito. Núa ìbaidéerica Dios irípiná. Nucàlida tàacáisi nacái Jesucristo inùmalicúise. Numàni càì yéewanápiná macáita wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa neebáidaca Dios itàacái tàì ìiméeri iyú, yéewanápiná nacái náalíacawa macáita yái tàacáisi yéewáidéerica wía wáalíacaténáwa càinàcaalí Dios iwàwa wàyaca cháì èeri irìcu. ² Nuíbaida Dios irípiná, nutàaní nacái Jesucristo inùmalicúise núalíacáináwa báisíiri iyúcani Dios yáalimá imàacaca wàyaca yáapicha càiripináta. Yái Diosca, yái càmrírica cachíwa, icàlidacaté tàacáisi bàaluitésíwa èeri ipíchawáise. Dios icàlidacaté cáimiétacanéeri iyúni, yàanápiná wacáuca càmríiri imáalàawa. Wáalía nacáwa imànínápiná càì. ³ Siùcáisede Dios imàacaca wáalíacawa tàacáisi ìwali Dios icàlidéericaté. Yá wáalíacawa ìwali yái tàacáisica, Dios ibànùacáináté wenàiwica néewáidacaténá wía. Yácata yái tàacáisica Dios ichùulièrica nucàlidaca wenàiwicanái irí, yái Dios iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ⁴ Nubànù a pirí cuyàluta, Tito. Báisíta, nuicáca pía càiride iyúwa nuìriwa weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Jesucristo nacái, yái iwasèericaté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, namànínápiná pirí cayábéeri, namàcáanápiná nacái pìyaca matuìbanáiri iyú.

El trabajo de Tito en Creta

⁵ Numàacacaté pía Creta yàasu iwàwata ínata pimànicaténá yái ìbaidacalési càmríricáwaca numáalàida numànica nèewi níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Nuwàwa nacái pibàlùadaca ancianonáipiná macái yàcalé imanùbaca nacuèrinánáipináca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá nacái ancianonái nàyaca càide iyúwaté núumáaná pirí. ⁶ Càita iwàwacutá ancianonái nàyaca: Iwàwacutá anciano ìyaca mabáyawanéeri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca ìináwaná ìwali, ipíchaná náimaca imànicsa ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idènìlaca abéechúata ìinuwa. Yéenibe nacái iwàwacutá neebáidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá anciano yéenibe nàyaca machacàníiri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca naináwaná ìwali, ipíchaná áibanái náimaca anciano yéenibe nawàwáanása namànica meedá macái báawéeri ìiwitáaná, càmitasa nacái neebáida náaniri itàacáiwa. ⁷ Yácáiná anciano ìbajida Dios irípiná, icùacaténá Dios irípiná yàasu wenàiwica, ìná iwàwacutá anciano ìyaca mabáyawanéeri iyú yéewanápiná càmita áibanái

yáalimá icháawàaca iináwaná ìwali. Iwàwacutá càmírita canùmasée yái ancianoca, càmíri cachàini iicáca yáawawa. Càmita nacái calúa. Càmita nacái icàma. Càmita nacái icuísá íchawa wenàiwica. Càmita íináidawa mamáalàacata yeedácaténá iríwa plata. ⁸ Néese, iwàwacutá anciano itàidaca wenàiwica cayába, cawinácaalí yèepuníyécawa déeculé icapèe íchawa, anciano yeedáanápíná yàataléwa nía, nayamáacaténáwa icapèerìcu. Iwàwacutá casímáica nacái anciano imànica yáawamita cayábèeri áibanái irí. Iwàwacutá cáimiétacanèeri, cáalíacáiri nacái, yái ancianoca. Iwàwacutá iyaca machacàníiri iyú. Iwàwacutá anciano yàaca Dios icàaluíniná. Iwàwacutá anciano icùaca yáawawa ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ⁹ Iwàwacutá nacái anciano yeebáidaca tàì íimèeri iyúni yái tàacáisi báisíirica wéewáidéerica iyú wenàiwica yéewanápiná anciano yáalimá yàalàaca wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú, yéewanápiná nacái anciano yáalimá imawèniadaca cachìwéeyéi wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú cawinácaalí cachìwéeyéica yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú.

¹⁰ Pibàlùada ancianonáipíná càide iyúwa núumáaná píri, manùbacáiná wenàiwica càmita neebáida nacuèrinánái itàacáíwa. Manùba wenàiwica natàanica máiwitáiséeri iyú meedá. Nachìwáidaca nacái áibanái wenàiwica. Abénaméeyéi judío yéewáidéeyéica wenàiwica, máini cachìwéeyéica nía cachàiníwanái áibanái ícha, náimacáiná iwàwacutáanása càmíiyéi judío imànica circuncisión idécanáami neebáidaca Jesucristo itàacái. Nachìwacáita meedá, níai judío icàlidéeyéica càiri tàacáisica. ¹¹ Cawinácaalí ancianonái pibàlùadéeyéica iwàwacutá nachùullaca masànanápiná níara icàlidéeyéica càiri cachìwéeri tàacáisica, níacáiná cachìwéeyéica nadéca nawàlùacawa abénaméeyéi icapèerìculé, néese cachìwéeyéi iméeràidaca wenàiwica báisíiri tàacáisi ícha, canánama níai capíirìcuíyéica. Naméeràidaca áibanái néewáidacáiná nía meedá chìwái iyú, càmíirica báisíi tàacáisica, yéewanápiná needáca nalíwa plata nachìwa iyúwa meedá.

¹² Iwàwacutá ancianonái ichùullaca masànanápiná níara cachìwéeyéica, bàaluitécáiná iyacaté áiba cáalíacáiri Creta yàasu cáli néeséeri. Yá íimacaté yàasu cáli néeséeyéi ìwaliwa: “Níai Creta yàasu cáli néeséeyéi nachìwáidaca áibanái wenàiwica mamáalàacata. Càica níade iyúwa caluéyéi cuwèesi. Inuca nacái nía, càita nacái camùnica nía. Nawàwaca nayáaca nayáacaléwa cadénama meedá, napuníadacaténá natúrawa”, íimacaté yái cáalíacáirica. ¹³ Yái cáalíacáirica Creta yàasu cáli néeséeri itàanícaté báisíiri iyú yàasu cáli néeséeyéi ìwaliwa. Iná plàlà nía cachàiníiri iyú, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái neebáidáanápiná tàì íimèeri iyú abéericata yái tàacáisi báisíirica. ¹⁴ Plàlà nía nacái ipíchaná neebáidaca cachìwéeri

tàacáisi áibanái icàlidéerica ichìwa iyúwa, judíonái yàawirináimi yàasu tàacáisimica. Pìalàa nacái nía ipíchaná neebáidaca iyúwa cachìwéeyéi ichùulláná namànica, níái càmíiyéica yeebáida báisíiri tàacáisi.

¹⁵ Pìalàa nacái nía cachàiníiri iyú. Cayábacaalí wenàiwicanái íiwitáise, yásí cayábacani macáita yái namànírira. Néese, báawacaalí wenàiwicanái íiwitáise, yá càmicaalí neebáida Dios itàacái, yásí báawacani macáita yái namànírira. Càita nàyaca: Náináidacawa báawéeri ìwali, càmita báí nía nabáyawaná ìwaliwa. ¹⁶ Pìalàa nía cachàiníiri iyú, níara cachìwéeyéica. Ewita nacàlidacáaníta naináwaná ìwaliwa Dios yàasu wenàiwicacasa nía, càicáaníta náasáidaca càmita Dios yàasu wenàiwica nía. Náasáidaca càmita Dios yàasunáica nía, namànicáiná wawàsi báawéerica Dios iicá, càmicáiná nacái neebáida càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica. Canácatáita namàni cayábéeri.

2

La sana enseñanza

¹ Tito, iwàwacutá péewáidaca wenàiwica nàyáanápíná machacàníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi ímáaná. ² Péewáida béeyéi aslanái ipíchaná nacàmaca, iwàwacutá cáimiétacanáca nía, iwàwacutá nacái nacùaca níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá neebáidaca Dios itàacái tàì íméeri iyú. Iwàwacutá cáinináca naicáca Dios báisíiri iyú. Iwàwacutá nacái nàidenìaca nàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú áibanáicaalí imàacaca nàuwichàacawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái. ³ Càita nacái péewáida béeyéi inanái. Iwàwacutá nàyaca càide iyúwa inanái iyáaná yeebáidéeyéica Dios itàacái. Iwàwacutá càmita natàaní báawéeri iyú áibanái ìwali. Iwàwacutá càmita nàira mamáalàacata ìracalési ipuíri. Iwàwacutá béeyéi inanái néewáidaca áibanái namànínápíná cayábéeri. ⁴ Iwàwacutá nacái béeyéi inanái nàyaca machacàníiri iyú néewáidacaténá mánacanái canìríiyéica cáinináanápíná naicáca nanìriwa, néenibe nacáíwa. ⁵ Iwàwacutá nacái béeyéi inanái néewáidaca mánacanái canìríiyéi nacùanápíná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá nacái càmita náináidawa áiba asìali ìwali càmírira nanìrisíwa. Iwàwacutá nacái béeyéi inanái néewáidaca mánacanái canìríiyéi náibaidáanápíná néenánái irípináwa nacapèerìcuwa, namànínápíná nacái cayábéeri áibanái irí, namànínápíná nacái càide iyúwa unìri ímáaná ulí. Iwàwacutá mánacanái namànica càì ipíchaná áibanái itàaníca báawéeri iyú Dios itàacái ìwali.

⁶ Càita nacái pìalàaca ùculliyéi nacùanápíná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. ⁷ Pimàni abéerita yái cayábéerica yéewanápíná pinacáiyéi ùculliyéica nálíacawa

càinàcaalí iwàwacutáaná nàyaca. Péewáida nía cáimiétacanéri iyú abéta báisíiri tàacáisi iyú. ⁸ Pitàaní nacái báisíiri iyú yéewanápiná áibanái càmita náalimá nacháawàaca pía ìwalíse, yái pitàanínáca. Pitàaní báisíiri iyú càiripináta, báicaténá piùwidenái càmicáiná nàanà piwali wawàsi nacháawàanápiná pía ìwalíse.

⁹ Néese, pialàa nacái níara áibanái yàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníiri iyú áiba wenàiwica irí neebáidáanápiná càiripináta náiwacali itàacáíwa, càide iyúwa ichùullaná nía. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacali iwàwáaná. Pialàa nía nacái ipíchaná natàaníca lúasi iyú náiwacali yáapichawa, náiwacali ichùullacaalípiná náibaidaca. ¹⁰ Pialàa níara íbaidéeyéica mawèníiri iyú áibanái irí ipíchaná nayéedùaca náiwacali yàasuwa. Iwàwacutá namànica cayábéeri náiwacali iríwa mamáalàacata, matuíbanáicaténá náapichani, yái náiwacalica. Iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata yéewanápiná áibanái nacái neebáidaca walí yái tàacáisi wacàlidéerica Dios ìwali, yái iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

¹¹ Cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nàyaca machacàníiri iyú, càide iyúwaté núumáaná píri, Dioscáiná idéca yáasáidaca amaléeri iyú èeri mìnanaí iríni náalíacaténáwa iwàwaca iyúudàaca wenàiwica càì: Iwàwaca iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ¹² Dios idéca imànica walí yái cayábéerica, íná yéewa wáalíacawa iwàwacutáaná wayamáidaca wamànica macái wawàsi càmirica Dios iwàwa. Iwàwacutá nacái càmita wawàwa quirínama wamànica càide iyúwa èeri mìnanaí nawàwáaná namànica, níái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Néese, idècunitàacá wàyaca cháì èeri irícu, iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá wamànica cayábéeri, iwàwacutá nacái wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca. ¹³ Càita iwàwacutá wàyaca idècunitàacá wacùaca yàanàaca yái wáaliéricawa yàanàanápiná àniwa, yái Jesucristoca. Dios imànica walí cayábéeri Jesucristo ìwalíse. Yái Jesucristo, yácata Wacuèriná cachàinírira íiwitáise, iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Wacùaca Jesucristo yàanàanápiná àniwa icamalá cachàinírira irícuwa, cáimiétacanéri iyú nacái, máini nacái cachàinírira íiwitáise icùacaténá macái èeri mìnanaí. ¹⁴ Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetácaténátéwa wáichawalíná, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha macáita. Jesucristo imàacacaté yáawawa wáichawalíná masacàcaténá imànica wáiwitáise, yéewacaténá nacái yàasu wenàiwicaca wía, yéewanápiná nacái casímáica wamànica cayábéeri càiripináta.

15 Iná pía Tito, péewáida wenàiwica iyú yái tàacáisi nutànèrica pírí. Pìalàa níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namànínápíná càide iyúwa nutànàaná pírí cháí cuyàluta írìcu. Pìalàa cachàinìiri iyú cawinácaalí càmíiyéica yeebáida càide iyúwa nuéwáidáaná wenàiwica. Péewáida nía, pìalàa nía cachàinìiri iyú, Dioscáiná idéca ibànùaca pía, pìalàacaténá nía. Picá pimàaca caná iwèni naicáca piasu tàacáisi.

3

Deberes de los creyentes

1 Tito, iyaca áiba wawàsi pimàníripíná: Pìwàwali nía, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, neebáidáanápiná nacuèrinánái itàacáíwa, nía nacái náiwacanánái áibanái. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacanánái ímáaná nalí. Iwàwacutá casímáica namànica cayábéeri càiripínáta. 2 Iwàwacutá càmìta quirínama natàaní báawéeri iyú áibanái ìwali. Iwàwacutá càmìta nacái natàaní náapichawáaca chàinisìiri iyú. Iwàwacutá nacái naicáca áibanái ipualé. Iwàwacutá nacái cáimiétaquéri iyú naicáca macái wenàiwica càiripínáta.

3 Tito, picàlida nalí àniwani, namànínápíná càide iyúwa nutànàaná pírí, bàaluitécáiná wía macáita wamànicaté wabáyawanáwa. Bàaluité máiwitáiseocaté wía meedá, càmìtaté nacái weebáida Dios itàacái. Bàaluité weebáidaca cachìwéeri tàacáisi. Bàaluité wawàwaca wamànica mamáalàacata macái báawéeri íwítáaná càide iyúwa èeri mìnánái nawàwáaná namànica càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Mamáalàacataté wáináidacawa wamànínápíná wabáyawanáwa. Wawàwacaté wàasupínáwa áibanái yàasu. Áibanái báawacaté naicáca nacái wía. Wía nacái báawacaté waicáyacacawa.

4 Quéwa, éwítaté wamànicáanáta càì, càicáánítaté Dios yáasáidaca walí iicáca wenàiwica ipualé, cáinináca nacái Dios iicáca wenàiwica, yái Diosca iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. 5 Yásí Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Càmìtaté iwasáa wía ìwalíise yái cayábéerica wamàníricaté. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, iicácináté wapualé, imàacacáináté nacái iwàwawa ícha yái báawéerica wamàníricaté. Espíritu Santo ichàini iyú, Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, imàacaca nacái wàyaca wáiwitáise wàlisài yáapichawa, wàyacaténá wàlisài iyú. 6 Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo iyúudàacaténá wía manuísíwata. Dios yáalimá imànica càì yácáiná Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. 7 Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, yéewanápiná weedáca walíwa Dios ícha wacáuca wàlisài càmíiri imáalàawa, wía Dios yéenibeca.

Manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali yàanápíná walíni, yái wacáuca càmíri imáalàawa, Dioscáiná iicáté wapualé, mabáyawanácaté nacái iicáca wía.

⁸ Iná báisícáiná nutàacái nutànèrica pirí, íná iwàwacutá péewáidaca nía cachàiníiri iyú nùasu tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Dios itàacái. Péewáida nía yéewanápiná náalimáidaca cachàiníiri iyú namànicaténá cayábéeri càiripináta. Yái tàacáisi nuéwáidéerica iyú pía, cayábéeri tàacáisica, iyúudàa nacái wenàiwica. ⁹ Iwàwacutá nacái càmíta pitàaní mamáalàacata áibanái yáapicha canéeri iwèni wawàsi ìwali. Picá péemìa cachìwéeri tàacáisi irí wàawirináimi judío icàlidéericaté nachìwa iyúwa. Picá nacái pitàaní chàinisíiri iyú áibanái yáapicha càinácaalí ímáaná tàacáisi profeta Moisés itànèricaté. Picá picuísáyacawa áibanái yáapicha ìwali, yái wawàsica. Pitàanícaalí càì chàinisíiri iyú, càmíta piyúudàa wenàiwica. Canéeri iwèni meedá walítáni wacuísáyacacaalíwa mamáalàacata ìwali yái tàacáisica.

¹⁰ Néese áibacaalí yéewáida wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese pichùulia iyamáidáanápiná yéewáidaca nía càì. Néese, càmicaalí iyamáida yéewáidaca nía càì, yá píalàani abé yàawíría quiríta imàacáanápiná íchawani. Néese, càmicaalí imàaca íchawani, yá picá pibatàa ìyaca náapicha níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹ Píalíacáináwa cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàicáisi iyú, nadéca naméeràacawa báisíiri tàacáisi ícha, íná namànica nabáyawanáwa meedá. Càita násáidaca cabáyawanáca nía.

Instrucciones personales

¹² Uwé, Tito, ìyaca abéeri wawàsi quiríta: Nubànùapíná píatalé Artemas, càmicaalí Tíquico. Yàanàacaalípiná píatalé, píacàatétawa píipunitáidacaténá núa Nicópolis ìyacàlená néré, nuínáidacáináwa nuyamáanápináwa néenibàa unìabépinama. ¹³ Piyúudàa nacái yáara abogado ípidenéerica Zenas, Apolos nacái nachùnìacaténá nàasuwa nèepùanápináwa Creta yàasu cáli ícha. Pimàni nalí iyúwa píalimáanáta pimànica, yéewanápiná nadènìaca macáita càinácaalí namáapuèrica nàacaténáwa. ¹⁴ Càita nacái macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá casímáica nayúudàaca áibanái nadènìacaténá yái namáapuèrica. Namànicaalí càì, yásí cawènica Dios iicáca náibaidacalé namànírira irípiná.

Saludos y bendición final

¹⁵ Yáta imanùbaca nutànàaca pirí, Tito. Macáita níai núapichéeyéica cháì yeebáidéeyéica Jesucristo, nawàwalica pía. Wawàwali nacái macáita níara píapichéeyéica yeebáidéeyéica

Jesucristo itàacái, cáininéeyéica iicáca wía. Wasutácué Dios íicha pirípinácué imànínapínácué pirí cayábéeri, macáitacué pía.

FILEMÓN

Saludo

¹ Núa Pablo iyéerica presoíri iyú Cristo Jesús irípiná, nucàlidacáiná iináwaná ìwali, nubànù piri cuyàluta. Wéenàsàiri nacái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yái Timoteoca, iwàwalica pía. Wabànù piri cuyàluta, pía Filemón, wàacawéeriná cáininéerica waicáca íbaidéerica Dios irípiná wáapicha. ² Wawàwali nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto picapèe iricu, úa nacái wéenàsàatúa Apphíaca, yá nacái Arquipo, wàacawéeriná yàacawéeridéerica wía wamànicaténá ùwicái wàuwide Satanás ípunitawa. ³ Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué canánama, Wáiwacali Jesucristo nacái, namàníinápinácué piri cayábéeri manuísíwata, namàacáanápinácué nacái matuíbanáica pía.

El amor y la fe de Filemón

⁴⁻⁵ Nùaca Nucuèriná Dios iríwa cayábéeri píwali macái imanùbaca nusutácaalí Dios ícha pirípiná, pía Filemón, nuémìacáiná piináwaná ìwali, cáinináca piicáca Wáiwacali Jesús, peebáidaca nacái Wáiwacali itàacái tàì íméeri iyú, cáinináca nacái piicáca macáita Dios yàasu wenàiwica. ⁶ Nusutáca Dios ícha pirípiná, pía Filemón, yeebáidéerica abédanamata wáapicha, yéewanápiná píalíacawa machacàníri iyú ìwali macáita yái cayábéerica wadènièrica weebáidacáiná Cristo itàacái. ⁷ Cayábaca nuwàwa manuísíwata píapicha, pía nuénàsàirica, cáininácáiná piicáca núa, íná yéewa manuíca nuínáidaca nuwàwawa; casímáica nuwàwa nacái pichàiniadacáiná nawàwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

Pablo pide un favor para el esclavo Onésimo

⁸⁻¹⁰ Iná éwita Dios imàacacáaníta nuchùuliaca pía Cristo yàasu apóstolcáiná núa nuchùuliacaténá pía ìwali, yái iwàwacutéeripináca pimànica, càicáaníta nuwàwa nusutáca pícha wawàsi manuísíwata cáininácáiná nuicáca pía. Núa Pablo, máini béerica, presoca nacái núa Cristo Jesús irípiná, nusutáca pícha wawàsi Onésimo iwicáu, yái nuiquéerica càiride iyúwa nuíriwa, nuwènúadacáináaté íiwitáise cháì preso ibànalìcu yeebáidáanápiná Jesucristo itàacái.

¹¹ Aibaalíté yái Onésimo ìyacaté piri canéeri iwèni píasu wenàiwicaca. Quéwa siúcáise de Onésimo yáalimá iyúudàaca pía cayába, càide iyúwa iyúudàaná núa. ¹² Yásí nubànùaca Onésimo píatalépiná àniwa, yái Onésimo cáininéerica

nuicáca manuísiwata. Pimàni irí cayábéeri càide iyúwa pimàníná nulí. ¹³ Iyamáacaalíwa núapichatá, yá cayábaca nuwàwatá, yéewanápiná yáalimá iyúudàaca núa mamáalàacata píamirìcubàata, idècunitàacá presoca núa nucàlidacáiná wenàiwicanáí irí Wáiwacali Jesucristo itàacái. ¹⁴ Càmita quéwa nuwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha càmicaalí piwàwa numànica cà. Càmicaalí nacái piwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha, yá canáca yéewanáwa iyamáacawa núapicha. Càmita nuwàwa nuchùullaca pí cachàiníiri iyú pimàcáanápíná Onésimo iyamáacawa núapicha. Néese nuwàwaca pimàaca iyamáacawa núapicha càicaalíta piwàwa. ¹⁵ Cawàwanáta Dios imàacacaté Onésimo yàacawa pícha achúma èerínata, yéewacaténá Dios yèpùadaca pirí càiripinátani. ¹⁶ Càmita quéwa Dios yèpùada pirí Onésimo pìasu wenàiwicapináníwatá meedá. Siùcáisede Onésimo iyaca pirí cayábéeri ícha pìasu wenàiwica meedá: Iyaca pirí siùcáisede péenásàirisíwa Wáiwacali ìwalíisená. Máini cáinináca nuicácani, quéwa iwàwacutá cáinináca piicácani cachàiníwanáí, càmita iyúwa piicáaná áiba wenàiwica meedátá, néese iyúwa piicáaná péenásàirisíwawa Wáiwacali ìwalíisená.

¹⁷ Piicácaalí núa iyúwa péenásàiriwa Wáiwacali ìwalíisená, yá nusutáca pícha wawàsi pitàidáanápíná Onésimo cayábéeri iyú càide iyúwa pitàidáaná núa. ¹⁸ Imànicaalítésica pirí báawéeri, imawèniacaalí pícha plata nacái iyéedùacáinaté pìasu, yásí nuíchata peedá yái imawènièrica pícha. ¹⁹ Núa Pablo nutànàaca piríni nucáapi iyúwani nuípidená yáapichawa nupáyaidapíná píawa Onésimo imawèniacále. Picá piimáicha nucàlidacaté pirí Wáiwacali itàacái, pidèniacaténá picáucawa càmiiri imáalàawa. Numànicáinaté pirí cayábéeri manuí, íná iwàwacutá pimànica nulí cayábéeri peebá nusutáaná pícha. ²⁰ Báisíta, nuénásàiri, nuwàwaca pimànica nulí cayábéeri peebáidacáiná Wáiwacali itàacái. Písíimáida nuwàwa, pí nuénásàirica yeebáidéerica Cristo itàacái.

²¹ Nutànàa piríni núaliacáináwa báisíiri iyú pimàníinápiná càide iyúwa nuwàwáaná. Núalía nacáíwa pimàníinápiná cachàiníwanáí ícha yái nusutéerica pícha. ²² Aiba wawàsi quiríta, pimàni nulí cayábéeri, pichùnìa nulí nùyacatáipínáwa, nucùacáiná Dios imàacáanápíná nùacawa píatalécué nùyacaténácué píapicha, càide iyúwacué pisutáaná Dios ícha nulípiná.

Saludos y bendición final

²³⁻²⁴ Yái Epafras iwàwalica pí, yáca nùacawéeriná presoírca cháí presoiyéi ibànalìcu icàlidacáiná Cristo Jesús iináwaná ìwali. Nía nacái áibanáí iyúudèyeyéica nuíbaidáanápíná Dios

irípiná, yái Marcos, Aristarco nacái, Demas nacái, Lucas nacái,
nawàwalica pía.

²⁵ Nusutáca Wáiwacali Jesucristo ícha imàníinápinácué piri
cayábéeri ichàniadacaténácué piwàwa.

HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

¹ Bàaluité Dios imàacacaté yàasunái wenàiwica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmaliçuise judíonái yàawirináimi irí. Profetanái icàlidacaté Dios itàacái madécaná yàawiría idécanáamité néemàca itàacái náamacani iríçuisewa, yéenáiwánási nacáiri iríçuise nacái. Néeseté nacàlidaca Dios itàacái wàawirináimi irí, wía judíoca. Càité Dios itàanicaté wàawirináimi yáapicha icàlidacaténá nalí máisibáawanáita wawàsi ìwali Dios imànìripinácaté. ² Quéwa siùca ipíchawáise èeri imáalàacawa, Dios idéca ichùuliaca Iiriwa icàlidáanápíná walí tàacáisi Dios inùmaliçuise, yásáidacaténá walí Dios íiwitáise càinácaalíté Dios íináidáaná imànínápíná walí. Bàaluité Dios ichùuliaca Iiriwa idàbáanápínaté macái wawàsi. Néese Dios imàacaca Iiri icùanápíná macáita. ³ Dios Iiri icànaca Dios icamaláná mèlumèluíri iyú, cachàiníiri íiwitáise nacái càide iyúwa Dios ìyáaná. Macáita yái Dios Iiri íiwitáise, yá nacái macáita yái Dios Iiri imàníríca yásáidaca walí Dios íiwitáise. Iná yéewa wáaliacawa báisiiri iyú, Dioscani, yái Dios Íirica, yái icuèrica, ichùulièrica nacái macái wawàsi itàacái máiníiri cachàini iyúwa, macáita yái ìyéerica cháí èeri irícu, chènuniré nacái. Dios Iiri yéetácátéwa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, yéewanápíná cayábaca wáapicha Dios nacái. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴ Yái Dios Iiri máini cachàiníríca íiwitáise náicha macái ángelnái. Càì wáaliacawa Dioscáiná idéca imàacaca Iiri icùaca macáita, icùa nacái ángelnái. Néese càmita Dios imàaca ángelnái icùaca macáita. ⁵ Canácáiná Dios icàlidáaná ángel irí “Nuìrica píá”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús irí: “Nuìrica píá, siùca èeri nudéca numàacaca macáita náaliacawa Nuìrica píá”, íimaca yái Diosca. Càita nacái canáca Dios icàlidáaná ángel ìwali “Nuìricani”, ibatàa abéeri piná. Néese Dios idéca íimaca Jesús ìwali càiri tàacáisi. Dios íimacaté: “Núacata Yáaniri, yácata nacái Nuìri”, íimaca yái Diosca. ⁶ Quéwa Dios ibànùacaalíté yái idàbáanéeri Íiricawa aléi èeri irículé, yáté Dios íimaca yàasu ángelnái iríwa: “Píacué Nuìri icàaluíniná, macáita píacué nùasu ángelca”,

ímaca yái Diosca. ⁷ Càì Dios ímaca yàasu ángelnái iináwaná ìwaliwa:

“Nudàbaca nùasu wenàiwicawa ángelnáíwa náibaidacaténa nulí, natécaténa tàacáisi caquialénamata càide iyúwa cáuli ipianáwa; nùasu ángelnái íbaidéeyéica nulí, càica níade iyúwa quichái ipèrù”,

ímaca yái Diosca. ⁸ Quéwa Dios ímaca Iiri iríwa:

“Pía Dios, picùapiná macáita càiripináta, picùapiná nía cayába, machacàniri iyú nacái.

⁹ Casímáica pimànica abéerita cayábéeri. Báawa nacái piicáca báawéeri. Iná núa Picuèriná Dios numàacapiná picùaca macáita casímáiri iyú náicha canánama píapichéeyéica”,

ímaca yái Diosca. ¹⁰ Dios ímaca nacái Iiri iríwa:

“Pía, Nuíwacali, bàaluité pidàbacaté yái èriquéi; píacata imàníricaté macáita ìyéerica chènuniré.

¹¹ Yá macáita yái wawàsica namáalàapinácawa macáita, quéwa pìyapiná càiripináta. Macáita isíamipináca nía càide iyúwa bàlesi.

¹² ¡Càide iyúwa wenàiwica ituwìacaalí ibàlewa, yá pituwìapiná yái pidàbacaléca, cháì èriquéi, chènuníse nacái, pimànínápiná áiba àniwa wàlisài iyú! Quéwa pía, canácatáita piwènúadapiná píiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. Néese piyapiná càiripinátawa, camíripináta imáalàawa”,

ímaca yái Diosca. ¹³ Canácatáita Dios imàacaté ángel icùaca yáapicha macáita, ibatàa abéeri piná. Quéwa Dios idéca ímaca Iiri iríwa:

“Píawinawa núapicha nuéwápuwáise picùacaténa núapicha macáita idècunitàacá numawèniadaca pícha macái piùwidenái”,

ímaca yái Diosca. ¹⁴ Iná cachàinica Dios Iiri íiwitáise náicha ángelnái canánama, níacáiná ángelca, Dios yàasu wenàiwicaca nía meedá, íbaidéeyéica irí. Cáuli nacáiyéica nía macáita, camíiyéica yéewa waicáca watuí iyúwa. Dios ibànùaca nía aléi èeri irìculé nayúudàacaténa wía, wía Jesucristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha.

2

No hay que descuidar la salvación

¹ Dios idéca itàaníca walí Iiri itàacái irìcubàawa, yái cachàiníri íiwitáiseca náicha ángelnái canánama, Iná iwàwacutá weebáidaca cayábani, cáalíacáiri iyú nacái yái tàacáisi Dios Iiri icàlidéerica walí ipíchaná wawènúadaca ícha wáiwitáisewa.

² Bàaluité Dios ibànùaca itàacáíwa ángelnái yáapicha, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí icàlidacaténa wàawirináimi israelitanái irí cànícaalíté iwàwacutáaná

nàyaca machacàníiri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Cawinácaalíté imàníríca íbáyawanáwa, càmíríca nacái yeebáida yái tàacáisica, yáté nàuwichàidacani ráunamáita càide iyúwaté Dios itàacái ímáaná. ³ Càmicáináté nàalímá namusúacawa yùuwichàacáisi íicha, íná yéewa wáalíacawa càmíta wáalímá wachùuliacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha wawènúadacaalí wáiwitáisewa Jesucristo íicha, yái imàníríca walí càiri cayábéeri manuísíwata iwasàanápíná wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yái Wáiwacali, yácata idàbéericaté icàlidaca yái tàacáisica íiméerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Néese níái yéemièyéicaté icàlidaca nalíni, nacàlidacaté walíni. ⁴ Càita nacái Dios idéca yáasáidaca walí báisírícani yái tàacáisica imàacacáináté ichàiniwa yàasu wenàiwicanái íríwa namànicaténá macái íiwitáanáta cachàiníiri wawàsi càmíríca áibanái idé imàníca. Wáalíacawa báisírícani yái tàacáisica Dioscáiná idéca íbànùaca Espíritu Santo wawàwalículé, yái imàaquéerica walí chàinisi wáalímáwanama càide iyúwa iwàwáaná, wáibaidacaténá Dios írípíná.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

⁵ Dios càmíta imàacapíná ángelnái icùaca wàlisài èeri wacàlidéerica íináwaná ìwali, yái wàlisài èeri Dios imànírípínáca wàlisài iyú. Néese imàacapíná wenàiwicanái icùaca yái èerica.

⁶ Càita íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Pía Dios, éwita máinícáaníta cachàinica píiwitáise, càicáaníta pidéca picùaca wenàiwicanái, pidéca nacái piicáca wapualé, wía càmíiyéica cachàini.

⁷ Pidéca pidàbaca wía, yá siùcade machawàacaca wía ángelnái íicha achúma èerínápináta; quéwa áiba èeriwa pimàacapíná máiníiyéi cachàinica wía wacamaláná mèlumèluíri írìcuwa, wacùacaténá macáita yái pidàbacaléca;

⁸ yá pimàacapíná wachùuliaca macáita”, íimacaté yái profetaca, nàwali níái yeebáidéeyéica Dios. Càita Dios idéca íináidacawa imàacáanápíná wacùaca macáita. Canácata áiba wawàsi càmírípíná wacùca, wía yeebáidéeyéica itàacái. Quéwa càmítàacáwa wacùca macáita siùcade. ⁹ Néese wadéca wáalíacawa Jesús íináwaná ìwali idéca yàanàaca aléi èeri írìculé, yái Dios imàaquéericaté iyaca iyúwa machawàaquéeri ángelnái íicha achúma èerínáté. Cáinínáca Dios iicáca wenàiwica ínaté iwàwaca Jesús yéetácawa macái wenàiwica íichawalíná. Jesús yùuwichàacaté yái yéetácáisica, íná Dios idéca imàacaca máiníiri cachàinica Jesús, mèlumèluíri ícamaláná yáapichawa icùacaténá macáita chènuníse.

¹⁰ Macáita yái wawàsi íyéerica iyaca Dios írípíná, bàaluité nacái Dios idàbacaté macáita. Dios iwàwaca yéenibe macáita

nàyaca cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha chènuniré, icamaláná mèlumèluíri irìcu. Ináté iwàwacutá Dios imàacaca Jesucristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yéewacaténáté Jesucristo imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwaté Dios ínàidáanáwa. Iná Jesucristo idéca imànica macáita yéewanápiná Wáiwitápuca yàacawa, iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wía Dios yéenibeca. ¹¹ Jesucristoquéi masaquèerica imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, imàacacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íibaidéeyéipiná Dios irípiná. Iná yéewa Dios Iiri, wía nacái Dios yéenibeca wadènìaca Wáaniriwa abéerita, yái Diosca. Iná càmita báí Dios Iiri icàlidaca waináwaná ìwali, yéenanáica wía. ¹² Càité Dios Iiri íimaca Yáaniri Dios iríwa. Abéeri profeta itànàacaté yái tàacáisica Dios Iiri inùmaliçuise. Dios Iiri íimacaté:

“Nucàlidapiná piináwaná ìwali nuénánái iríwa, nucántàapiná nacái himnos nàacuésemi níái yeebáidéeyéica pitàacái”, íimacaté yái Dios Iirica. ¹³ Íimacaté nacái:

“Nuebáidapiná Dios itàacái”,

íimacaté yái Dios Iirica. Íimacaté nacái àniwa:

“Cháta nùyaca, náapicha níái nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, níái wenàiwicaca Dios yèyéica nulí nu-cuèyéipiná”,

íimacaté yái Dios Iirica.

¹⁴ Wía Dios yéenibeca, èeri mìnánica wía, idènièyéica iináwa, íiraná nacáiwa. Càita nacái Jesús yàanàacaalíté aléi èeri iriculé, ímusúaca iicá èeri, idèniacaté iináwa, íiraná nacáiwa càide iyúwa macái èeri mìnánái. Jesús ìyacaté cháí èeri irìcu iyúwa èeri mìnali, néeseté nanúacani. Càité Jesús yéetácawa wáichawalíná imawènìadacaténáté yái icháawàidéerica waináwaná ìwali, yái Satanásca, idènièricaté ichàiniwa inúacaténáté wenàiwica. ¹⁵ Jesús yéetacatéwa wáichawalíná, íná idéca iwasàaca wía wacalùni íichawa, wía ìyèyéicaté mamáalàacata iyúwa presoíyéi wacalùni iyúwa idacuèricaté wía, máinicáiná cáalucaté waicáca wéetáanápínátéwa. Siúcáise de càmita iwàwacutá cáaluca waicáca yéetácáisi. ¹⁶ Jesús càmitaté yàanàa aléi èeri iriculé iyúudàacaténáté ángelnáita, néese yàanàacaté chènuníise iyúudàacaténá wía yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iiquéeyéica càiyéide iyúwa Abraham itaquénáinámi. ¹⁷ Ináté iwàwacutá Jesús ìyaca cháí èeri irìcu càide iyúwa èeri mìnalisíwa, yéewanápiná íbàlùacawa Dios íipunita íibaidacaténá Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacalíná, itànírìca wawicáu Dios yáapicha, imànírìca macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, iiquèerica wía nacái catúulécanéeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. Jesús íibaidaca iyaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacalíná imànicaténá walí yái cayábéerica:

Itàaníca wawicáu Dios yáapicha isutácaténá Dios ícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná ícha. Jesús yáalimá càì isutáca Dios ícha wawàsi Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíse, yùuwichàacaténátéwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wáichawalíná. ¹⁸ Jesús yùuwichàacatéwa manuísíwata càide iyúwa èeri mìnali, Satanás nacái yáalimáidacaté Jesús cachàiníri iyú imànínápínaté ibáyawanáwa càide iyúwa Satanás yáalimáidáaná macái èeri mìnanáí, íná siúcáisede Jesús yáalimá iyúudàaca wía, macái imanùbaca Satanás yáalimáidacaalí wía.

3

Jesús es superior a Moisés

¹ Iná piacué nuénánaica, Dios yàasu wenàiwicanái, Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáicaténá pía. Iná iwàwacutácué piínáidacawa cáaliácáiri iyú Cristo Jesús ìwali. Yái Cristo Jesús, yácata Dios yàasu apóstol cayábéeri náicha canánama, Dios ibànuèrica chènuniise icàlidacaténá walí Dios itàacái. Yácata nacái Dios yàasu sacerdote íiwacalíná itàaníríca wawicáu Dios yáapicha isutácaténá Dios ícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná ícha, yái Cristo Jesús weebáidéerica itàacái. ² Jesús idéca imànica macáita cayábéeri iyú, machacàníri iyú nacái càide iyúwa Dios ichùulíaná imànica, càide iyúwaté profeta Moisés íbaidáanáaté cayába Dios irí icùacaténaté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái, càide iyúwa wenàiwica icùacaalí áiba wenàiwica icapèe. ³ Quéwa iwàwacutá waicáca Jesús cáimiétaquéeri iyú Moisés ícha, càide iyúwa cawinácaalí imàníríca capíi, cáimiétacanéericani capíi ícha. ⁴ Macái capíi ìyéerica, idéca áiba wenàiwica imànicaní, quéwa Dios idàbacaté macái wawàsi ìyéerica cháí èeri irícu, chènuniré nacái. ⁵ Càité nacái Moisés, yái Dios yàasu wenàiwicaca, íbaidacaté cayába Dios irípiná icùacaténaté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái. Iwàwacutácaté Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise israelitanái irí càinácaalíté Dios ímáanápínaté wenàiwicanái irí Moisés idénáami. ⁶ Quéwa Cristo, yái Dios Írica, icùaca Dios icapèe cayábéeri iyú, càide iyúwa iwàwacutáaná capíi íiwacalí líri icùaca yáaniri icapèewa. Càica wíade iyúwa yái Dios icapèeca, wíacáiná yeebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iicáca wía càiride iyúwa icapèewa, weebáidacaalí itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú, casíimáiri iyú nacái àta wéetácatalétawa, wacùacaténá Dios imànica walí cayábéeri càide iyúwa ímáaná walí.

Reposo del pueblo de Dios

⁷ Iná iwàwacutá weebáidaca Cristo itàacái, càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái Espíritu Santo inùmaliçuise. Iimacaté: “Siúcade péemíacaalícué yái tàacáisi Dios íméerica pirí,

- 8 picácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha càide iyúwaté plawirináimi israelitanái imàníná nàuwidecaalíté namànica Dios bàaluité, iyúwa nacái nàalimáidáanáté naicáwa Dios nèepunícaalítéwa manacúali yùucubàa càinàwàiri.
- 9 Plawirináimicué yáalimáidacaté iicáwa núa, éwitaté naicácaáníta madécaná cayábéeri numàníirica nalí nuíwítáise cachàiníiri iyúwa cuarenta camuí bàaluité.
- 10 Ináté máini báawaca nuicácaté náiwitáise níara wenàiwicaca, yáté núumaca nàwali: ‘Máini nawàwa naméeràacawa nuícha càiripináta, càmita nawàwa nucùaca nía, càmita nacái nawàwa nàalíacawa nutàacái ìwali nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa nuchùulianá nía’, càité núumaca.
- 11 Máinicáinaté báawaca nuicáca náiwitáise, ínáté núumaca nàwali cáimiétacanéeri iyú, càminápinaté nawàlùawa ìnatale yái cálica nuchùnièrica nùasunái irípináwa”, ìimacaté yái Espíritu Santoca.

12 Píacué nuénánáica, piicácué píichawa cayába báawacáichacué piwàwa cáuri Dios íicha, piùwidedacáichacué pimànica Dios càmicáinácué peebáida itàacái cayába.

13 Néese pimichàidacué píiwitáisewáaca èeri imanùbaca, cachàinacaténácué píiwitáise peebáidáanápinácué Jesucristo itàacái idècunitàacá wàyaca cháí èeri irìcu siùcade càide iyúwa tàacáisi ìmáaná profeta itànèricaté Dios inùmaliçuíse. Pimichàidacué píiwitáisewáaca ipíchanácué pibáyawaná ichìwáidaca pía, ipíchaná nacái piùwide pimànica Dios.

14 Weebáidacaalí Cristo itàacái tàì íméeri iyú mamáalàacata àta wéetácatalétawa càide iyúwa weebáidáanáté quèchatécáwa, yásí wadèniaca nacái cayábéeri Cristo yáapichawa, yái cawèníirica Dios imàaquéeripináca Cristo irí.

15 Iná càì Dios itàacái yàlàaca wía:

“Siùcade, péemìacaalícué yái tàacáisica Dios íiméerica pirí, picácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha càide iyúwaté plawirináimi israelitanái imàníná nàuwidecaalíté namànica Dios bàaluité”, càì ìimaca.

16 Píalíacuéwa profeta Moisés itécaté israelitanái yàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. Néeseté macáita néemìaca Dios itàacái icàlidacáinaté nalí itàacáíwa càinácaalíté iwàwáaná nàyaca machacàníiri iyú, quéwa nàuwidecaté namànica Dios, níara manùbéeyéica, càmitaté nawàwa namànica càide iyúwa Dios ichùulianá nía.

17 Ináté máini báawaca Dios iicáca náiwitáise cuarenta camuí bàaluité, níai imàniyéicaté yàacawa ibáyawanáwa. Yáté néetáacawa manacúali yùucubàa càinàwàiri.

18 Níai càmiyéicaté imàni càide iyúwaté Dios ichùulianá, Dios icàlidacaté nàwali cáimiétacanéeri iyú càminápinaté nawàlùawa

ínatalé yái cáli ípidenácataléca Canaán Dios ichùnièricaté yàasunái írípínáwa. ¹⁹ Iná wáalíacawa naináwaná ìwali càmitaté nawàlùawa càmicáináté neebáida Dios itàacái.

4

¹ Dios idéca icàlidaca walíni wáalíacaténáwa báisíiri iyú imàacáanápíná wawàlùacawa irìculé yái wayamáidacatalécawa wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré, quéwa iwàwacutá waicáca wáichawa cayába ipíchanácué abénaméeyéi péená càmita náalimápiná nawàlùacawa néré ìwalíse yái càmlínáca neebáida. ² Iwàwacutá weebáidaca wéemíacáináté nacái yái tàacáisi cayábéerica ímérica Dios iwasàaca wenàiwica yàasu yùuwichàacáisi íchawa, càide iyúwaté israelitanái yéemíanáté, níara wenàiwicaca profeta Moisés yáapichéeyéicaté. Quéwaté yái tàacáisica, càmitaté iyúudàa nía, càmicáináté neebáida càide iyúwa áibanái yeebáidáanáté. ³ Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wawàlùapínácawa irìculé yái wayamáidacatalépinácawa, wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré. Càité Dios ímaca ìwali yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa Dios yáapicha. Dios ímacaté:

“Máinicáináté báawaca nuicáca náiwitáise, ínáté núumaca nàwali cáimiétacanéeri iyú càmlínápináté nawàlùawa irìculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”, càité ímaca yái Diosca, éwitaté ichùniacáaníta yái nayamáidacatalépinácatéwa. Wáalíacawa Dios imáalàidacaté imànica macáita íbaidacaléwa idécanáamité idàbaca yái èeriquéi, chènuníise nacái. ⁴ Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmalìcuíse sietená èeri ìwali. Ímacaté:

“Dios iyamáidacatéwa macái íbaidacalé íchawa sietená èeri irìcu”,

ímaca. ⁵ Quéwa, càmitaté nawàlùawa, càmicáináté neebáida Dios itàacái, càide iyúwaté áiba profeta itànàaná tàacáisi Dios inùmalìcuíse. Dios ímacaté:

“Càmita nawàlùapínáwa irìculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa núapicha chènuniré”,

ímacaté yái Diosca. ⁶ Néese áibanái iwàlùapínácawa irìculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha chènuniré quéwa càmita níái idàbáanéeyéicaté yéemíaca yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càmicáináté neebáida Dios itàacái. ⁷ Iná Dios idéca imàacaca áiba wéenáiwánápiná, yácata siuca èeri yéewacaténá wenàiwicanái iwàlùacawa. Dios imàacacaté rey David icàlidaca tàacáisi inùmalìcuíse wáalíacaténáwa wéenáiwaná ìwaliwa. Rey David itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuíse madécaná camuí idécanáamité profeta Moisés yáapichéeyéi yéetácawa. Càité David itànàacaté Dios itàacái càide iyúwa númáanácué píri siuca tàacáwa cháí cuyàluta irìcu. David ímacaté:

“Siùcade pèemlàcaalícué yái tàacáisica Dios ímérica pirí,
picácué piwènúada píiwitáisewa Dios ícha”,

ímacaté. ⁸ Idécanáamité profeta Moisés yéetácawa, yáté Josué icùacaté israelitanái Moisés yáamirícubàami. Yá Josué itecaté israelitanái Canaán yàasu cáli ínatalé. Quéwa madécaná camuí Josué idénáami, yáté Dios yèepùacaté itàaníca áiba néenáiwana íwali yàasu wenàiwicanái iwàlùacatalépinácátéwa iriculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha. Càita wáalíacawa càmiírira wayamáidacatalépináwa yái cáli Canaán. ⁹ Néese Dios icùaca ìyaca mamáalàacatani, yái wayamáidacatalépinácawa chènuniré wàyacaténá Dios yáapicha, wía yàasu wenàiwicaca. ¹⁰ Níacáiná iwàluèyéipinácawa néré nàyacaténá Dios yáapicha, nayamáidapinácawa náibaidacalé íchawa, nàuwichàacái ícha nacáwa càide iyúwaté Dios iyamáidánáwa íbaidacalé íchawa, idécanáamité idàbaca macáita yái èeriquéi, chènuníse nacái. ¹¹ Iná iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái mamáalàacata macái wachàini iyúwa yéewacaténá wawàlùacawa iriculé yái wayamáidacatalépinácawa Dios yáapicha chènuniré ipíchaná wamànica càide iyúwaté níai Moisés yáapichéeyémica càmináté neebáida Dios.

¹² Dios itàacái idènlacáiná cáuri Dios ichàini. Máini cachàinírica yái Dios itàacáica, càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica. Quéwa espada yáalimácáita íriadaca íinási, yáapi nacái, néese cachàinírica Dios itàacái macái espada ícha yáalimácáiná iwàlùacawa depuúwalé wawàwalículé, yáalimá nacái iwàlùacawa iriculé yái wáiwitáise wabèerica áibanái ícha, yá Dios itàacái yásáidaca asáisi cayábacaalí wáiwitáise, càita nacái báawacaalí wáiwitáise, yái wáináidánácawa wawàwalícuísewa càmiírira áibanái yáalíawa íwali. ¹³ Canácata wéena yáaliméeri ibàacawa Dios ícha, wía Dios idàbéeyéicaté, macái wawàsi nacái Dios idàbéericaté. Dios yáalíaca íicáca wáiwitáise macáita amaláwaca. Néese áibaalípiná iwàwacutápiná wabàlùacawa Dios ípunita wacàlidánápiná iri waináwanáwa.

Jesús es el gran sumo sacerdote

¹⁴ Yái Jesús, yái Dios Iirica, yácata sacerdote íiwacaliná cachàiníiri íiwitáise. Jesús ichàbacatéwa macái cáli ìyéeyéica chènuniré àta iwàlùacatalétawa aléera Dios yàatalé chènuníiséerica. Dios Iiri iwàlùacatéwa néré iyúudàcaténá wía, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. Iná weebáidacué Jesús itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata. ¹⁵ Yái Jesús, yácata sacerdote íiwacaliná itàanírica wawicáu Dios yáapicha, yáaliméerica íicáca watúulécaná, wía càmiíyéica cachàini, Jesús yúuwichàacáinatéwa càide iyúwa wàuwichàanáwa. Jesús yúuwichàacatéwa Satanás yáalimáidacaalíténi quéwa càmitaté

Jesús imàni ibáyawanáwa. ¹⁶ Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa macàaluínináwaca wasutácatená Wacuèriná Dios íchawa, yái cáininéerica iicáca wía. Wasutacué Dios ícha iicáanápíná wapualé, imànínápíná nacái walí cayábéeri mawèníiri iyú iyúudàacaténá wía chácaalínácaalí wawàwacutá iyúudàaca wía.

5

¹ Píalíacuéwa judíonái needácaté nèewísewa abéeri néenáwa sacerdote íiwacalínápíná íbaidacaténáté Dios irípiná. Yáté sacerdote íiwacalíná itàanicaté nawicáu Dios yáapicha, imàacacaté nacái ofrenda, inúacaté nacái pírái iyúwa sacrificio judíonái ibáyawaná ìwalíse, isutácaténáté Dios ícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná ícha. ² Aibaalíté sacerdote íiwacalíná imànicaté ibáyawanáwa, wenàiwicacáiná meedáni càide iyúwa wía macáita. Inaté yéewa yàalàaca wenàiwicanái éeréeri iyú namànicaalíté nabáyawanáwa níai càmiíyéica yáalíawa. ³ Sacerdote íiwacalíná imànicáinaté ibáyawaná nacáiwa, inaté iwàwacutáca inúaca pírái iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, càide iyúwaté iwàwacutáaná nacái imànica sacrificio Dios irí macái judíonái ibáyawaná ìwalíse, isutácaténáté Dios ícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná ícha macáita. ⁴ Canácaté yáaliméeri ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacalíná, wenàiwicanái iicácaténáni cáimiétaquéri iyú, néeseté iwàwacutá Dios imáidacani íbaidacaténáté Dios irí càide iyúwaté Dios imáidáanáté Aarón, yái idàbáanéerité sacerdote íiwacalínáca. ⁵ Càita nacái Cristo. Càmitaté Cristo idé ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacalíná itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha, néese Dioscata yái càì imàaquéericaté Cristo sacerdote íiwacalínásíwapíná, itàanírica wawicáu Dios yáapicha, yái Cristo waiquéerica cáimiétaquéri iyú. Wáalíacawa Dios idéca imànica càì, Dios íimacáinaté Cristo ìwali:

“Nuìrica pía, siùca èeri nudéca numàacaca macáita náalíacawa Nuìrica pía”,

íimacaté yái Diosca. ⁶ Càité nacái profeta itànàacaté áiba tàacáisi Dios íiméericaté Cristo irí. Dios íimacaté:

“Sacerdoteca pía càiripínáta, íbaidéerica nulípiná, itàanírica núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íbaidáanáté nulípiná”,

íimaca yái Diosca. ⁷ Idècunitàacá Cristo iyacaté cháì èeri irìcu, yáté isutáca yáawawa Dios ícha manuísíwata àta ituíyáa imusúacatalétatéwa ituí ícha. Càité Jesús isutáca yáawawa Dios ícha, yái Dios yáaliméericaté iwasàacani yéetácáisi ícha, ipíchanáté Jesús yéetácawa ipíchawáiseté natàtàacani cruz ìwali. Yáté Dios yeemíaca Cristo isutáaná,

Cristo yàacáiná té Dios iyéiníná, yeebáidaté nacái Dios itàacái. ⁸ Càité Cristo, éwitaté Dios líricáánítani, càicááníta yùuwichàacatéwa yéewáidacaténátéwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁹ Cristo imànicáiná té macáita càide iyúwaté Dios ichùulianáni, íná yéewa Cristo yáalimá iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càiripináta, macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ¹⁰ Yaté Dios imàacaca Cristo sacerdote íwacalinápináca, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha càide iyúwa sacerdote Melquisedec imànínáté bàaluité.

Peligro de renunciar a la fe

¹¹ Nuwàwaca nucàlidacuéca pírí madécaná tàacáisi Cristo ìwali yái itàanírica wawicáu Dios yáapicha. Quéwa máinicué càulenáca nucàlidaca píríni càmicáinácué piwàwa píalíaca péemíacani, càinácaalí ímáaná. ¹² Pidécuéca peebáidaca Jesucristo itàacái madécaná camuí, íná iwàwacutácué péewáidaca áibanái wenàiwica quéechacáwatá. Quéwa càmitàacá péewáidacué áibanái. Néese iwàwacutá mamáalàacata wéewáidacuéca pía iyú yái wawàsi màulenéerica yáwanáica Dios itàacái yéewáidéerica iyú wía. Pidécuéca pèepùacawa machawàacaca pínáidacawa iyúwa sùmài. Iwàwacutá wéewáidacuéca pía màulenéeri tàacáisi iyú càide iyúwa quírasì líracaalí íinisi càmicáiná idé iyáaca dàaléeri íinási. Càicuéca píade càmicáiná píalía péemíaca càinácaalí ímáaná yái càulenéeri tàacáisica. ¹³ Cawinácaalí càmíyéica yáalía yéemíaca càinácaalí ímáaná yái càulenéeri tàacáisica, càica níade iyúwa quírasì líréeyéi íinisi. Càmita náalía cayába macái càulenéeri tàacáisi ìwali Dios íméerica walí, càmita nacái náalía cayábéeri ìwali báawéeri íchaná, càide iyúwa quírasì càmíná idé iyáaca íinási. ¹⁴ Quéwa cawinácaalí yáaliéerica yéemíaca càinácaalí ímáaná yái càulenéeri tàacáisica Dios íméerica walí, càica níade iyúwa béeyéi yáaliyéica iyáaca dàaléeri yàacàsi. Nadéca namànica cayábéeri madécaná yàawíría, íná nánáidacawa cayába, náalía nacái cayábéeri ìwali báawéeri íchaná.

6

¹⁻² Iwàwacutá wéewáidacawa wáináidacaténáwa Dios itàacái ìwali iyúwa béeyéi íiwitáise. Bàaluité wadàbacaté weebáidaca Cristo itàacái, yá wéewáidacatéwa idàbánéeri tàacáisi ìwali, yái tàacáisi wéemièricaté nacàlidáaná walí. Nacàlidacaté walí iwàwacutáaná wawènúadaca wáiwitáisewa Dios írípíná, iwàwacutá nacái wayamáidaca wamànica wabáyawanáwa, itéericaté yàacawa wía yéetácáisi írículé, iwàwacutá nacái weebáidaca Dios itàacái. Nacàlidacaté walí nacái cáná yéewaná iwàwacutáca wabautizácawa. Nacàlidacaté walí nacái ancianonái namàacaca nacáapiwa wáiwita ìwali wadàbacaalíté

weebáidaca Jesucristo itàacái nasutácaténá walí Dios áibanái yàacuésemi. Bàaluité nacái nacàlidacaté walí Dios imichàidáanápíná yéetéyéimiwa, yùuwichàidapíná nacái macái báawéeyéi wenàiwica càiripínáta. Bàaluité wéemìaca cayába yái idàbáanéeri tàacáisca. Iwàwacutá càmita waimáicha yái tàacáisi màulenéerica wéemièricaté quéechatécáwa, quéwa iwàwacutá wachàbacani siùcade wéewáidacaténáwa quiríta càulenéeri tàacáisi ìwali. ³ Siùcade wéewáidacuéwa càulenéeri tàacáisi ìwali wadàwinàidacaténá wáiwitáisewa cáallacáiri iyú Dios imàacacaalí wamànica càì.

⁴ Aibanáicáiná abénaméyeyéi wenàiwica nadéca néemìaca báisìiri tàacáisi. Náalíacawa Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú imàacáaná iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha. Nadéca naicáca càinácaalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwica íiwitáise namànicaténá cayábéeri. ⁵ Náalíaca nacáíwa cayábéericani yái Dios itàacáica, náalíaca nacáíwa Dios yáasáidáanápíná ichàiniwa áibaalípiná iwàlìsàidacaalí yái èeriquéi. ⁶ Néese nawènúadacaalí náiwitáisewa Jesucristo ícha nèepùacaténá nacaláacawa Dios ícha, yá càmita náalimá nèepùacawa nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná àniwa, namànicáiná báawéeri Dios Iri irí àniwa náucacaténá náichawani, càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàtaacani cruz ìwali àniwa, namàacacaténá áibanái iicáanica Dios Iri iquíniná àniwa. Abédanamata namànica náiwitáisewa báawéeyéi yáapicha inuéyecaté Dios Iri. ⁷ Càica níade iyúwa waicáaná cáli ìiracaalí unía yúuwàacaalíwa cáli ìwali, Dios imànicáiná cáli irí yái cayábéerica, quéwa cáli idàwinàida báawéeri bànacalé meedá. Péemìacué comparación: Cáli idàwinàidacaalí bànacalé cayába nalí níái ibànéeyéicani, yásí nacùaca cayábani, yái cálica. Càita nacái Dios imànica cayábéeri mawèníiri iyú wenàiwicanái irí. Neebáidacaalí itàacái, namànicaalí cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná, yásí Dios imàaca nalí cayábéeri manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata. ⁸ Quéwa áiba cáli idàwinàidacaalí báawéeri tuíri canéerica iwèni meedá, áwa yúuba nacái, yásí caná iwèni cáli íiwacali iicáca yái cálica, yá yeemáca meedá yái báawéerimica. Càita nacái wenàiwica càmlíyéica yeebáida Dios itàacái: Dios íináidapínacawa imáalàidáanápíná nía, yásí mesúnamáita neemápinacawa quichái iyú.

La esperanza que nos mantiene firmes

⁹ Píacué nuénánái cáininéyeyéica nuicáca, éwitacué càì nùalàaca pía, càicáaníta càmitacué càì nuínáidacawa pìwali, néese nùalíacawa peebáidáanacuéca Jesucristo itàacái iwàsàcaténacué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁰ Dios icùacáiná wenàiwica machacàníiri iyú, íná càmita iimáichapíná yái cayábéerica pimàníricuéca. Càmita iimáicha nacái

yái piyúudàanáciuéca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái píasáidacatená cáinináca piicáca Dios, càide iyúwacué piyúudàaná pìacawa nía mamáalàacata nacái. ¹¹ Quéwa máini nuwàwaca macáita cáinináciuéca piicáca áibanái mamáalàacata àta imáalàacatalétawa yái èeriquéi, yéewacatenáciué peedáca piríwa pìasu cawèníriwa macáita, yái cayábéerica Dios imàaquéeripináciuéca piríwa. ¹² Càmitacué nuwàwa pèepùà ínucuéca pía àniwa, néese nuwàwa pìyacuéca càide iyúwa níara iyéeyéica siùca Dios yáapicha chènuniré yeedéeyéica iríwa yái cawènírica Dios icàlidéericaté nalí ìwali cáimiétacanéri iyú imàacáanápínaté nalíni neebáidacáinaté itàacái mamáalàacata tàì ìméri iyú.

¹³ Bàaluité Dios icàlidacaté Abraham irí ìwali yái imàníinápínaté Abraham irí cayábéeri, yásí Dios icàlidacaténi ìpidená yáapichawa, cáimiétacanéri iyú nacái, yéewacatenáté Abraham yáalíacawa Dioscata yái imàníiripínaté irí yái cayábéerica. Càita Dios icàlidacaté Abraham iríni ìpidená yáapichawa canácáiná áiba cachàiníri Dios ícha, canáca nacái áiba yáaliméri imànica càide iyúwa Dios imàníiná. ¹⁴ Yáté Dios ímaca Abraham irí: “Báisiricata núuma pirí, numànipiná piríwa cayábéeri manuísíwata. Numàacapiná nacái manùbéeyéipiná níara pitaquénáiná”, ímacaté yái Diosca. ¹⁵ Dios icàlidacáinaté càì Abraham iríni, íná Abraham icùacaté mamáalàacata matuíbanáiri iyú. Néese càité Dios imànica iríni, imàacacaté quéenibeca yái Abrahamca; yá Abraham idèniacaté ìriwa ìpidenéericaté Isaac, càide iyúwaté Dios ímáaná Abraham irí cáimiétacanéri iyú. ¹⁶ Péemiacué comparación: Aiba wenàiwica báawéeri ìwitáise iwàwacaalí áibanái yeebáidaca itàacái, yá icàlidaca nalíni Dios ìpidená yáapicha, cachàinicáiná wenàiwica íchani, yái Diosca. Néese idécanáami càì icàlidacani, yásí áibanái càmita nawàwa náimaca càmlínápiná báisí itàacái náimacáiná Dios yùuwichàidapínáca nía. ¹⁷ Quéwa Dios càmita imàni càide iyúwa wenàiwica imàníiná. Néese Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyúni yéenibe iríwa báisiricani yái itàacáica, wía yàasu wenàiwicaca Dios imàaquéeyéipínaca irí yái cawènírica càide iyúwaté icàlidáaná walí cáimiétacanéri iyúni. Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyú walíni, imàníinápíná walí macáita machacàníri iyú, càide iyúwaté ímáaná wáalíacaténáwa càmliripiná iwènúada ìwitáisewa ícha yái wawàsi imàníricaté wáapicha. Inaté Dios icàlidacaténi ìpidená yáapichawa Abraham irí cáimiétacanéri iyú, Abraham yáalíacaténátéwa báisíri iyúcani Dioscata yái imàníiripínaté irí cayábéeri. ¹⁸ Iná Dios idéca yáasáidaca walíni pucháiba wawàsi iyú, níái pucháiba wawàsi càmlíyéica idé iwènúacawa, yái Dios itàacáica, yá nacái Dios ìpidenáca. Wáalíaca nacái Dios,

yái cachàinírira íiwitáise, càmiri yéewa cachìwa itàacái ìwaliwa, ípidená ìwali nacáíwa. Iná yéewa wáalimá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali tàì íméri iyú, yái ichàiniadéerica wawàwa, wía isutéeyéica yáawawa Dios ícha icùanápíná wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Yá wadéca weebáidaca itàacái, wáalíaca nacáíwa báisíri iyú iwasàanápíná wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ¹⁹ Néese wáalíacáináwa báisíri iyú Dios iwasàanápíná wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, iná yéewa cachàinica wáiwitáise weebáidáanápíná Jesucristo itàacái mamáalàacata. Péemìacué comparación: Càica wíade iyúwa nave lancha nacáiri yèericawa manuíri úni yáacubaa. Yái naveca idènlaca yàasu ancla imiériwa yéénulusi ìwalíri úni yáaculé ipíchaná nave iméeràcawa cáuli iyú, màladàca ichàini iyú nacái. Càita wía nacái. Càmita waméeràawa Dios ícha, wàyacáiná abédanamata Jesús yáapicha, yái iwàlùericatéwa Dios yàatalé, aléera yáawàaná ínatawáise iyéerica templo írìcu chènuníiséerica. ²⁰ Jesús iwàlùacatéwa néré yàacùacaténá walí wawàlùanápínáwa néré Dios yàatalé, Dios imàacacáinaté Jesús sacerdote íwacalíná càiripínáta itàaníri wawicáu Dios yáapicha càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íbaidáanáté Dios írì bàaluité.

7

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

¹ Bàaluité Melquisedec, yácata Salem iyacàlená icuèrináca, sacerdote nacáicani íbaidéericaté Dios írìpiná, yái Dios chènuníiséerica, itàanícáténáté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Néenialité Abraham imànica ùwicái áiba yàcalé icuèrinánái ípunita iwasàacaténá náicha ìirináwa ípidenéericaté Lot. Néeseté idécanáamité Abraham imawèniadaca nacuèrinánái, yásí Abraham yèepùacawa ùwicái ícha. Yáté Melquisedec yàaca ípunitáidaca Abraham, itàidacaténáténi. Melquisedec isutácaté Dios ícha imànínápíná cayábéeri Abraham írì. ² Dios iyúudàacaté Abraham, ínáté Abraham imàacaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec írì. Abraham yèepùadacaté madécaná cawèníri nacuèrinánái ícha, níai nacuèrinánái íbèeyéicaté Abraham ìiriná imanùbacaaná yáapicha. Néese macái néená níai diyéyéica cawèníyéi yàasusica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec írì ofrenda iyú, Dios iyúudàacáinaté Abraham. Melquisedec ípidená ímáanáca “Yái Wacuèriná mabáyawanéerica, icuèrica wía machacàníri iyú”, ímáanáca. Salem iyacàlená ípidená ímáanáquéi “Matuíbanái”; iná Melquisedec icuèricáinaté Salem iyacàlená, iná yéewa ímáanáquéi nacái “Yái Wacuèrináca, wía iyéeyéica matuíbanáiri iyú, cayábacáiná wáapicha Dios”,

ímáanáquéi. ³ Profetanái càmítaté nacàlida walí Melquisedec yáanirimi ìwali, yáatúami nacái, yàawirináimi nacái. Càmítaté nacàlida walí càicaalínácaalíté Melquisedec imusúa iicá èeri, càita nacái càicaalínácaalíté yéetáwa. Iná yéewa yái Melquisedec càicanide iyúwa Dios Iiri, abéeri sacerdote iyéerica càiripináta, itàaníríca Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu.

⁴ Iná píináidacuéwa cayába ìwali yái Melquisedec, cachàinírícani macái wenàiwica ícha bàaluité. Cachàinícaté Melquisedec wàawirimi Abraham ícha, ínáté Abraham imàacaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Macái néená níái diyéica yàasusica cawèniyéica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí, yái cawèníri yàasusi Abraham yèpùadéericaté náicha níái nacuèrinánáica Abraham imàniyéicaté ípunita ùwicái. ⁵ Píalíacuéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèricaté. Yái tàacáisi icàlidaca Leví itaquénáinámi ìwali níacata iwàwacutéeyéicaté íbaidaca Dios irí iyúwa sacerdotenái. Dios imàacacaté sacerdotenái yeedáca cawèníri yàasusi ofrenda piná néenánái íchawa, níái israelitaca. Macái néená níái diyéica yàasusica israelitanái yeedéeyéicaté iríwa, sacerdotenái yeedácaté náicha abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Càité sacerdotenái icobraça nía, éwita néenánáicáaníta nía, nadèniacáanítaté nacái nàawirimiwa abéerita, yái Abrahamca. ⁶ Quéwa yái Melquisedec éwítaté càmicáaníta Leví itaquérinámini, càicáanítaté yeedáca ofrenda Abraham ícha; macái néená níái diyéica yàasusica Abraham idènièricaté, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, cachàinícaínáté Melquisedec Abraham ícha éwítaté Dios icàlidacáanítaté Abraham irí cáimiétacanéeri iyú imàníinápináté Abraham irí cayábéeri. Melquisedec nacái icàlidacaté cayábéeri tàacáisi Abraham ípidená ìwali yéewacáténaté Dios imànica Abraham irí cayábéeri, Melquisedec yáalimácáináté itàaníca Dios inùmaliçuise. ⁷ Iná yéewa macáita wáalíacawa cachàinícaté Melquisedec Abraham ícha, yácaínáté Melquisedec yáalimácaté icàlidaca cayábéeri tàacáisi Abraham ípidená ìwali yéewacáténaté Dios imànica cayábéeri cachàiníwanái Abraham irí. ⁸ Chái èeri irícu israelitanái yèewi sacerdotenái yeedáca ofrenda néenánái israelita íchawa; macái néená níái diyéica yàasusica wenàiwica yeedéerica iríwa, sacerdotenái yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Quéwa idécanáamité béeyéica níái sacerdoteca, yáté néetácawa, quéwa profetanái natànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise Melquisedec ìwali càide iyúwa Melquisedec iyaca nacáicaalí siúcáise mamáaláacata càiripináta. Iná yéewa wáalíacawa

cachàinírira Melquisedec áibanái sacerdote ícha canánama.⁹⁻¹⁰ Bàaluité Abraham imàacacalíte cawèníiri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí, néenialíte càmitàacá imusúa iicá èri yái Abraham itaquérinápinacaté ípidenéericaté Leví, yái macái sacerdotenái yàawirimica. Siùca sacerdotenáica níái Leví itaquénáinámi, yá needáca ofrenda israelitanái ícha; macái néená níái diéyéica yàasusi israelitanái yeedéerica iríwa, Leví itaquénáinámi yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda. Bàaluité Abraham idèniatàacáwa nía iiná irícuwa, níara Leví itaquénáinámi, Leví nacái, Melquisedec yàacaalíte ípunitáidaca Abraham. Iná yéewa wáalimá wáimaca nàwali níái sacerdoteca, Leví itaquénáinámica, namàacacaté ofrenda Melquisedec irí, yácáinaté nàawirimi Abraham imàacacaté cawèníiri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí madécaná camuí ipíchawáiseté namusúa naicá èri. Càica wáalíacawa cachàinírira Melquisedec macái sacerdotenái ícha canánama, níái Leví itaquénáinámica.

¹¹ Néeseté madécaná camuí Abraham idénámité, Dios imàacacaté itàacáwa Israel itaquénáinámi irí. Yáté Dios yeedáca Leví itaquérinámi ípidenéericaté Aarón, yéenibe yáapichawa náibaidacaténaté Dios irí iyúwa sacerdotenái, itàaníyéipinacaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Quéwa càmítaté yéewa Aarón itaquénáinámi iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha càmícáinaté sacerdotenái yáalimá mabáyawanáca imànica wenàiwicanái. Inaté iwàwacutáca Dios ibànùaca Cristo, yái áiba íiwitáaná sacerdote Aarón itaquénáinámi ícha, yái Cristo iyéerica càide iyúwaté Melquisedec iyáanaté. ¹² Dios imàacacáiná walí wàlisài íiwitáaná sacerdote, yái Cristoca, iná iwàwacutá iyaca áiba wàlisài tàacáisi sacerdote iwali, áiba íiwitáaná tàacáisi profeta Moisés yàasu tàacáisi ícha, yái tàacáisi Moisés itànèericaté Dios inùmalícuise. ¹³ Wáalíacawa iwàwacutáca iyaca wàlisài tàacáisi càmícáiná Leví itaquérinámi yái Wáiwacalica, yái Dios itàacái icàlidéerica walí iwali. Wáiwacali idènlaca áibata yàawiríawa náicha níái sacerdote yàawiríaca. Canácatáita Wáiwacali yàawiría yéená íibaidaté Dios irí iyúwa sacerdote. ¹⁴ Wáalíacawa Judá itaquérinámicaní yái Wáiwacalica. Bàaluité Dios íimacaté abéeri Judá itaquérinámi icùanápinaté israelitanái. Càmítaté Dios ichùulia profeta Moisés yeedáanápinaté Judá itaquénáinámi náibaidacaténaté Dios irí iyúwa sacerdotenái itàaníyéipinaté Dios yáapicha wenàiwica iwicáu.

¹⁵ Iná wáalíacawa amaléeri iyú iyaca áiba wàlisài sacerdote íiwitáaná, yácáiná Cristo, yácata wàlisài sacerdoteca íibaidéerica Dios irípiná càide iyúwaté Melquisedec iyáanaté, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. ¹⁶ Bàaluité Dios yeedáca

Leví itaquénáinámi sacerdotenáipináté nía íbaidéeyéipiná irí. Quéwa câmita Dios imàaca walí Cristo sacerdotepiná yàawiría ìwalísewa, néese Dios imàacaca sacerdotecani yái Cristoca, Cristo idèniàcáiná icáuca cachàiníriwa yái câmíríca imàalàawa, câmíríca nacái áiba yáaliméeri imàalàidaca. ¹⁷ Wáaliacawa báisíiricani Dioscáiná idéca càì íimaca Wáiwacali irí:

“Sacerdoteca pía càiripináta, íbaidéerica nulípiná, itàaníríca núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdoté Melquisedec íbaidáanáté nulípiná”,

íimaca yái Diosca. ¹⁸ Yái quéechéericaté tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí icàlidacaté nalíni càinácaalíté iyú sacerdotenáí iwàwacutáaná íbaidaca Dios irí, àta Wáiwacali yàanàacatalétaté. Dios idéca iwènúacawa íicha yái quéechéeri tàacáisimica sacerdotenáí ìwalírica, machawàacacáináaté nía, níái sacerdoteca, câmíiyéicaté yáalimá iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁹ Níái sacerdoteca náibaidacaté Dios irí càide iyúwaté Dios ichùulianá profeta Moisés icàlidáanápínaté nalíni. Quéwa câmitaté náalimá mabáyawanáca namànica wenàiwica Dios iicá. Néese siùcade wadèniaca Cristo, yái cayábéeri náicha canánama sacerdoteca, mabáyawanéerica imànica wía Dios iicápiná, imàaquéeri nacái wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa.

²⁰ Dios icàlidacaté tàacáisi íipidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáaliacaténáwa báisíiri iyú Dios idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. ²¹ Dios câmitaté icàlida càiri tàacáisi áibanái sacerdoté ìwali, níái Leví itaquénáinámica. Néese Dios icàlidacaté tàacáisi íipidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáaliacaténáwa báisíiri iyú idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica. Iná càì Dios íimaca Cristo irí:

“Núa, Picuèriná Dios, nucàlidacaté tàacáisi nuípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú yéewacaténá macáita náaliacawa báisíiri iyúcani, yá canácatáita nuwènúadapiná nuíwítáisewa íicha. Núumacaté píri: ‘Sacerdoteca pía càiripináta, íbaidéerica nulípiná, itàaníríca núapicha nùasu wenàiwicanái iwicáu càide iyúwaté sacerdoté Melquisedec íbaidáanáté nulípiná’, càité núumaca píri”,

íimacaté yái Diosca Wáiwacali irí. ²² Jesús iyacáiná sacerdoté càiripináta itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha, iná wáaliacawa Jesús idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha cayábéeri íicha yái bàaluisàimi wawàsica, Dios imànírícaté israelitanái yáapicha icùanáté nía iyúwa yàasu wenàiwicanáiwa. Yái wàlisài wawàsi Jesús imàníríca walípiná Dios yáapicha íimáanáca Dios icùanápíná wía càiripináta, Jesús iyacáiná càiripináta. ²³ Manùbacaté níái sacerdoteca bàaluisàna, Leví

itaquénainámica, càmicáinaté nadé náibaidaca Dios irípiná càiripináta néesacáinatéwa nàacawa, ínáté càmita náalimá natàaníca Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu càiripináta. ²⁴ Quéwa Jesús càmíripiná yéetáwa, íná yéewa íbaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha; càmíripiná Jesús imàaca íchawa íbaidacaléwa áiba sacerdote irí, canásiwata. ²⁵ Iná yéewa Jesús yáalimá iwasaaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha báisiiri iyú càiripináta, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái, wamawiénidacáténá Dios wáiwitáise iyúwa Jesús iyacáiná càiripináta isutácáténá Dios ícha walípiná, itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha nacái.

²⁶ Iná Jesús, yácata sacerdote íiwacaliná báisiirica íbaidéerica Dios irípiná, yái wawàwacutéerica itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha. Yá mabayawanéericani, càmíirica nacái yáalimá imànica íbáyawanáwa. Yái Jesúsca, yácata áiba íiwitáaná wenàiwica cabáyawanéeyéi wenàiwica ícha, iyéerica siücáisede déeculé náicha, Dios imichàidéericaté chènuniré náicha canánama níái cáli chènuníiséeyéica, icùacáténá macáita Dios yáapicha. ²⁷ Càmita iwàwacutá Jesús íbaidaca càide iyúwa áibanái sacerdote íiwacanánái. Iwàwacutácaté nanúaca pìraí namànicáténá sacrificio Dios irí èeri imanùbaca. Quéechacáwa nanúacaté pìraí iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa nasutácáténáté Dios ícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná ícha. Néeseté nanúaca áiba pìraí iyúwa sacrificio àniwa wenàiwicanái íbáyawaná ìwalíse cayábacáténá Dios íicáca náiwitáise. Càmita iwàwacutá Jesús imàni cà, néese Jesús imànicaté abéta sacrificio abé yàawiríata, cawènírica càiripináta, imàacacaté icáucawa wáichawalíná, nanúacáténáténi cruz ìwali, yùuwichàacáténátéwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabayawaná ìwalíse. ²⁸ Dios ichùulícaté profeta Moisés yeedáanápínáté Aarón itaquénái náibaidacáténáté Dios irí iyúwa sacerdote íiwacanánái, itàaníyéipínacaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwicáu. Quéwa èeri mìnánái meedá nía, cabáyawanéeyéica. Néeseté madécaná camuí Moisés idenáamité, Dios icàlidacaté tàacáisi ípidená yáapichawa cáimíetacanéeri iyú wáalíacáténáwa báisiiri iyúcani idéca imàacaca sacerdote íiwacalinácani, yái íirica mabayawanéerica, imàníirica macáita càide iyúwa Dios ichùulianá, yéewacáténá íbaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote íiwacaliná, itàaníirica wawicáu Dios yáapicha.

8

Jesús, mediator de un nuevo pacto

¹ Péemiacué cayába, ìyaquéi walí sacerdote íiwacaliná, yái Cristoca, itàaníirica wawicáu Dios yáapicha. Cristo idéca

yáawinacawa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. ² Yá Cristo íbaidaca ìyaca iyúwa sacerdote báisíri templo irìculé ìyéerica chènuniré, Wacuèriná Dios imàníricaté, cànírica wenàiwica imàni.

³ Iwàwacutácaté macái sacerdote íiwacaliná imàaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Dios irí, iwàwacutácaté nacái inúaca pìrái iyúwa sacrificio Dios irí wenàiwicanái íbáyawaná ìwalise yéewacaténaté Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná ícha bàaluté. Iná iwàwacutácaté Jesucristo imàacaca cayábéeri wawàsi nacái Dios irí ofrenda piná. ⁴ Jesucristo ìyacaalícáwa siùca cháí èeri irìcutá, càmita judiónái íbatàa íbaidaca Dios irí templo irìcu iyúwa sacerdotetá, càmicáiná Leví itaquérinàmini, yái Jesucristoca; yá nacái judiónái nadèniaca mamàalàacata néenánáíwa sacerdote íbaidéeyéica templo irìcu inuéyéica pìrái iyúwa sacrificio wenàiwicanái íbáyawaná ìwalise càide iyúwaté profeta Moisés ichùllianaté nàawirináimi, manùbacáiná níai judíoca càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Quéwa canéerica iwèni meedáni yái náibaidacaléca siùcáisede, níai judiónái yàasu sacerdoteca, náibaidacáiná cháí èeri irìcu meedá. Nàasu templo, yácata báisíri templo yéenáíwaná meedáni, yái báisíri templo ìyéerica chènuniré, Dios ìyacàle báisírica. Càica wáaliacawa bàalutécáiná ípichawáiseté profeta Moisés ichùuliaca israelitanái imànica Dios yàasu capìima mabáyawanéeri, yái capìima íimamisírica, israelitanái isutácatáipiná Dios ícha, yaté Dios íimaca Moisés irí: “Píibaida cáaliacáiri iyú. Pimàni macáita cayába càide iyúwa yái núsáidéerica pìrí capìima yéenáíwanápiná manuíri dúli ínatale ípidenéerica Sinaí”, íimaca yái Diosca. Càité Dios yáasáidaca Moisés irí báisíri templo chènuníséeri yéenáíwanápiná yéewacaténaté Moisés yáaliacawa càinácaalíté iyú iwàwacutáaná namànica Dios yàasu capìima mabáyawanéeri israelitanái isutácatáipinaté Dios ícha cháí èeri irìcu. ⁶ Quéwa siùcáisede Jesucristoca, yái íbaidéerica Dios irípiná iyúwa sacerdote íiwacaliná itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha, yácata imànírica ìyaca culto máiníiri cayába cachàiníwanái ícha yái culto sacerdotenái imànírica cháí èeri irìcu. Càita Jesucristo idéca imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha Jesucristocáiná idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha, Dios icùaná wía. Yái wàlisài wawàsi, cayábéericani bàaluisàimi wawàsi ícha Dios imàníricaté israelitanái yáapicha, Dioscáiná idéca icàlidaca walíni cáimiétacanéeri iyú imànínápíná walí cayábéeri cachàiníwanái.

⁷ Yái quéechéericaté wawàsi càmita iyúudàa wenàiwicanái cayába imàacacaténá mabáyawanáca nía Dios íicápiná, iná iwàwacutácaté Dios imànica wàlisài wawàsi wenàiwicanái yáapicha. ⁸ Quéwa cabáyawanácaté Dios íicáca níara israelitaca

namànicáináté nabáyawanáwa. Càì ímaca Dios itàacái profeta itànèricaté Dios inùmaliçúise:

“Wacuèriná Dios ímaca: Aibaalípiná numànipiná wàlisài wawàsi náapicha níai Israel itaquénáinámica, Judá itaquénáinámi nacái, nucùanápiná nía cayábéeri iyú.

9 Yái wàlisài wawàsica càmiripiná càide iyúwa bàaluisàimi wawàsi numàníricaté nàawirináimi yáapicha bàaluité numusúadacaalíté nía Egipto yàasu cáli ícha càide iyúwa wenàiwica itécaalí ìriwa icáapi ìwali. Néese càmicáináté namàni càide iyúwaté nuchùullianá nía, ínáté núucaca nuíchawa nía, ímaca yái Diosca.

10 Néese Dios ímaca àniwa: Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipiná náapicha wawàsi àniwa, nucùanápiná nía, níai Israel itaquénáinámica. Càipiná numànica nalí, núa Nacuèriná Diosca: Numàacapiná nuíwítáise náiwitalicu, náalíacaténáwa nutàacái ìwali nawàwalicúsewa, yéewanápiná neebáidaca machacàníri iyú càide iyúwa nuchùullianá nía. Yá núapinácata Nacuèriná Diosca, níapinácata nacái nùasu wenàiwica cáininéeyéica nuicáca.

11 Càmita iwàwacutápiná néewáidáyacacawa náalíacaténá nùwali, níai náapichéeyéica, nía nacái néenánáica, macáicáiná náalíapináca nùwali, macáita púubéeyéi, béeyéi nacái.

12 Yá numàacapináca nuwàwawa nabáyawaná ícha, càmita quirínama nuèpua nuwàwalica yái báawéerica namàníricaté, ímacaté yái Diosca”,

càì ímaca yái profetaca. ¹³ Dios idéca icàlidaca walí yái tàacáisica wàlisài wawàsi ìwalírica, yái wawàsi Dios imànírica wáapicha Jesucristo ìwalíise, íná yéewa wáalíacawa Dios idéca iicáca quéechéeri wawàsi càiride iyúwa éwisàimi, yái wawàsi Dios imàníricaté abéta israelitanái yáapicha, Leví itaquénáinámi íbaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdotenái. Yá idéca imáalàacawa yái éwisàimi wawàsica sacerdotenái ìwalírica, Dioscáiná idéca imàacaca íchawani.

9

El templo terrenal y el templo celestial

¹ Quéechatécáwa Dios imànicaté wawàsi israelitanái yáapicha, imàacacaténá Leví itaquénáinámi íbaidaca irí iyúwa sacerdotenái. Yáté Dios icàlidacaté profeta Moisés iríni, càinácaalíté iyú iwàwacutáaná sacerdotenái imànica culto cháì èeri irícu Dios yàasu capìima mabáyawanéeri irículé, yái manuírí capìima ímamísírica, israelitanái isutácatáipináca Dios ícha bàaluité. ² Namànicaté manuírí capìima idènièricaté imàdàanáwa pucháiba. Idèniacaté inùmawa abéeri yáawàaná.

linatawáise yáí capìima inùma wáluméerica ìyacaté idàbáanéeri imàdáanáca ìipidenéerité Mabáyawanéeri. Imàdáaná irìcu ìyacaté abéeri lámpara, àicu cáiwínáca nacáiri iicacánáwa, sietéericaté icamalá imanùbaca. Iyacaté néeni abéeri mesa nacái, naliadéericaté ínata pan namàaquéericaté Dios irí ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. ³ Bamuchúamibàa capìima irìcu ìyacaté áiba yáawàaná, wáluma cáucuíri iyú. linatawáise yáí pucháibáanáca yáawàaná, ìyacaté áiba imàdáaná capìima imáaláanáwa. Yáí imàdáaná, yácata Dios ichàini ìyacataléca, yáí Dios mabayawanéerica náicha canánama, ínáté imàdáaná ìipidenácaté Mabáyawanéeri náicha canánama. ⁴ Iyacaté oroíri altar mesa nacáiri ìyéericaté mawiénita pucháibáanáca yáawàaná irí. Neemácaté pumèníri isàni altar ínata nàacaténá Dios icàaluíniná. Iyacaté nacái Dios yàasu yàalusi nacáiri mabayawanéeri nachanàidéeri macáita ínatabàa oro iyú. Yàalusi nacáiri irìculé náawináidacaté oroíchúa catúa ipuniéchúawa maná iyú, yáí pan nacáirica Dios ibànuèricaté nalí chènuníise nayáapíná. Náawináidacaté nacái Aarón yàasu àicu yàalusi nacáiri irìculé, yáí Aarón yàasu àicu yèepuèricaté imusúadaca íiwináwa àniwa. Nàyacaté nacái íba yàalusi nacáiri irìcu, níái pucháiba sàabadéeyéica íba Dios itànèyeyéicaté ìwali itàacáíwa diez namanùbaca tàacáisi israelitanái yeebáidacaténáté iyúwa Dios ichùulianá nía. ⁵ Pucháiba querubín yéenáíwaná ángel càanabáiyéi náipunitawáaca nabàlùacawa nalíwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé ínata, naicáidaca yàalusi inùma irí. Dios ichàini icamaláná icànacaté mèlumèluíri iyú bamuchúamibàa náicha níái querubín yéenáíwanáca. Querubín yàanabái ipùata yàanàacaté iwéréwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé iwicáulé. Yáí yàalusi nacáiri inùmabàalé ìipidenéericaté “Dios imàacacatái iwàwawa wabayawaná ícha”. Sacerdote íiwacaliná idàchìadacaté pìrái íiranámi yàalusi inùmabàalé ìwali yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa israelitanái ibáyawaná ícha. Quéwa canáca nulí èeri cayába siùcade nucàlidáanápiná macáitani ìwali yáí wawàsica.

⁶ Càité nachùnìaca capìima bàaluité. Sacerdotenái nawàlùacatéwa èeri imanùbaca irìculé yáí capìima imàdáanáca idàbáanéerica namànicaténá culto Dios irí càide iyúwaté Dios ichùulianáté nía nàanápináté Dios icàaluíniná. ⁷ Quéwa abéericata sacerdote íiwacaliná iwàlùacatéwa irìculé yáí imàdáaná imáaláidáanáca abé yàawiríata camuí imanùbaca, aléera Dios ichàini icamaláná mèlumèluíri ìyacatáica, yáí Dios mabayawanéerica náicha canánama. Sacerdote íiwacaliná iwàlùacaalítéwa néré, iwàwacutácaté itéca pìrái íiranámi. Itéca pìrái íiranámi yáí inuèricaté iyúwa sacrificio ibáyawaná

ìwàlìsewa, yéewacaténáté Dios imàacaca iwàwawa sacerdote ìiwacaliná ìbáyawaná ìicha. Itécaté nacái áiba pìrái ìiranámi sacerdote inuéricaté macái israelitanái ìbáyawaná ìwàlìse, Dios imàacacaténáté iwàwawa nabáyawaná ìicha, yái báawéerica càmíiricaté náalíawa namànicaté. ⁸ Quéwa sacerdotenái imànicaté culto èeri imanùbaca idàbáanéeri imàdáná ìricu nàacaténá Dios icàaluíniná. Càita Espíritu Santo yáasáidaca walí wáalíacaténáwa idècunitàacá namànicaté culto idàbáanéerica capìima imàdáná ìricu, yáté canáca yéewaná macái wenàiwica yàacawa mawiénita Dios ìrí, canácáinaté áiba yáaliméeri mabáyawanáca imànica nía Dios iicá. Càide iyúwa canáanáté yéewaná nawàlùacawa áiba imàdáná ìriculé naicácaténáté Dios ichàini icamaláná mèlumèluíri, càité nacái canácaté yéewaná wenàiwica nàacawa chènuniré nàyacaténá Dios yáapicha, càmítaté nacái yéewa nàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁹ Iná Espíritu Santo yéewáidaca wía siùca comparación iyú ìwali yái capìimami bàaluisàimica, capìima yàasu wawàsi ìwali nacái. Ewítaté namàacacáaníta ofrenda Dios ìrí, nanúacaté nacái pìrái iyúwa sacrificio Dios ìrí imàacacaténáté iwàwawa nabáyawaná ìicha càide iyúwaté ichùulláná nía, càicáaníta càmítaté yáalimá pìrái ìiranámi mabáyawanáca imànica nía Dios iicá, níai yèeyéicaté Dios icàaluíniná pìrái ìiranámi iyú. ¹⁰ Yái bàaluisàimi tàacáisica càmítaté idé ìwàlìsàidaca wenàiwica ìiwitáise nàyacaténáté machacànìiri iyú, néese yéewáidacáita nía meedá càirínácaalíté yàacàsi Dios imàaquéeri nayáaca, càirínácaalí wawàsi nacái Dios imàaquéeri nàiraca, càinácaalíté iyú nacái iwàwacutáaná nàapìdaca náichawa masacàcaténá Dios iicáca nía. Yái bàaluisàimi tàacáisica ichùullacaté wenàiwica nachùnìanápínaté náinatabàawa; yéewáidacaté nía Dios ìwali nacái, àta yéenáiwaná yàanàacatalétaté Dios ichùnìanápínaté cayába wàlìsàì wawàsi yàasu wenàiwicanái yáapichawa Cristo ìwàlìse.

¹¹ Quéwa Cristo yàanàacaté. Siùcáisede Cristoca yái sacerdote ìiwacaliná ìibaidéerica Dios ìrìpiná, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. Yá Cristo imànica ìyaca walí cayábéeri càmíiricaté wenàiwica yáalíawa ìwali bàaluité. Imichàacatéwa chènuniré, déeculé capìraléeri cáli ìicha, càide iyúwaté sacerdote ìiwacaliná ichàbáanátéwa ìricubàa yái capìima imàdánáca idàbáanéerica. Yá Cristo iwàlùacatéwa templo chènuníiséeri ìriculé, yái báisìiri temploca, cayábéeri ìicha, mabáyawanéeri ìicha nacái yáara capìimami bàaluisàimica. Yái templo chènuníiséerica, càmíirita wenàiwica imànicaléta, càmíirita nacái ìya cháì èeri ìricu. ¹² Cristo iwàlùacatéwa ìriculé yái mabáyawanáacataléca náicha canánama, Dios ìyacatái chènuníiséerica, quéwa càmítaté Cristo ité chivo ìiranámi, pacá yéenibe ìiranámi nacái; néese Cristo itécaté ìiranátawa iyúwa sacrificio yéetácáinatéwa

macái wenàiwica íchawalíná. Càité iwàlùacawa abé yàawiriata imànicaténaté sacrificio; càmita quirínama iwàwacutá yèepùà imànica sacrificio àniwa. Cristo idéca iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càiripiná. ¹³ Bàaluité Dios ichùulàca sacerdotenái nadàchìadaca toro íranámi, chivo íranámi nacái wenàiwica ìwali níái wenàiwicaca Dios iiquéeyéicaté iiná casaquèeri iyú. Nachùchùaca becerra imenínáami wenàiwica ìwali nacái Dios iicáténá nainá masaquèeri iyú yéewacaténaté nasutáca níawawa Dios ícha àniwa. Macáita yái wawàsica namànicáitaté wenàiwica ínatabàa meedá. ¹⁴ Quéwa cawènicáinaté níara wawàsi bàaluisàimica masacàcaténaté Dios iicáca wenàiwica iiná, jíná yéewa wáaliacawa cawènica Cristo íraná cachàiníwanái náicha, masacàanápiná imànica wáiwitáise Dios iicápiná! Yácáiná Cristo imàacacaté icáucawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái càmirica imáalàawa. Càité Cristo yéetácawa imànicaténaté càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yéetacatéwa iyúwa mabáyawanéeri sacrificio wabáyawaná ìwalíse. Cristo yéetacatéwa wáichawalíná, íná yéewa íraná masacàaca imànica wáiwitáise canánama ícha yái báawéerica wamànírira itéericaté yàacawa wía yéetacáisi iriculé. Iná siúcáisede wáalimá wáibaidaca cáuri Dios irípiná.

¹⁵ Inaté càì Jesucristo iyúudàaca wía: Yéetacatéwa wáichawalíná yéewacaténá itànica wawicáu Dios yáapicha. Càita Jesucristo imànica walípiná wáalisai wawàsi Dios yáapicha cayábacaténá Dios iicáca wía. Cristo yéetacáinatéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, yái báawéerica wamàniricaté idècunitàacá wàyacaté càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi ímáaná. Càité Jesucristo imànica walí yéewanápiná wía Dios imáidéeyéica weedáca walíwa yái cawènírica càmirica imáalàawa Dios icàlidéerica walí ìwali cáimiétacanéeri iyú yàanápiná walíni. ¹⁶ Péemàcué comparación romanonái íiwitáise ìwali: Ipíchawáise romanosàiri yéetácawa, yásí itànàaca cuyàluta icàlidacaténáni càide iyúwa iwàwáaná naseriaca yàasumi idècanáami yéetácawa. Quéwa canéeritàacá iwèni yái cuyàlutaca àta náaliacatalétawa báisiiri iyúcani yéetacatéwa, yái itànèericaté cuyàluta. ¹⁷ Iná càmiritàacá cawèni yái cuyàlutaca idècunitàacá cáucani yái itànèericani, íná canáca yéewaná áiba wenàiwica yeedáca nalíwa yàasu cawèníri càide iyúwaté icàlidáaná nalíni. Quéwa yéetacanáamiwa yái itànèericaté cuyàluta, yásí cawènírica nalí cuyàluta, níái yeedéeyéipináca iríwa yàasumi. ¹⁸ Càité nacái Dios imànicaté quéchéeri wawàsi israelitanái yáapicha, yaté càmiritàacá cawèni yái bàaluisàimi tàacásica àta nanúacatalétaté pirái iyúwa sacrificio. Inaté israelitanái inúaca pirái iyúwa sacrificio cawènicaténaté namànica nalíwa yái

wawàsi Dios imànìricaté náapicha. ¹⁹ Bàaluité profeta Moisés iléecaté Dios itàacái macái israelitanái irí, yái tàacáisi Dios ichùulièrica neebáidaca nàyacaténaté machacàniri iyú Dios iicá. Néese Moisés yeedáca púubanaméeri hisopo yéetaná yàana idènièrica pumènìiri ibáináwa. Yá yéepùaca hisopo yéetaná yàana quíréeri lana iyú. Néese ísapíadacaténi pacá yéenibe íranámi iyú, chivo íranámi iyú nacái, yèewladéerica úni yèewi. Yá idàchìadacaté íranámi cuyàluta ìwali, yái cuyàluta idènièricaté Dios itàacái Dios ichùulièricaté israelitanái yeebáidaca. Néese Moisés idàchìadacaté nacái pìrái íranámi macái wenàiwica ìwali, yái pìrái íranámi yèewladéerimica úni yèewi, masacàacaténaté Dios iicáca nía. ²⁰ Néese Moisés ímacaté nalí: “Yácata íranámi, yái pìráimica yéetéerimicawa pibáyawaná ìwalísecué masacàacaténacué Dios iicáca pía, yéewanápiná cawènica yái wawàsica Dios imànìricuécá píapicha, peebáidáanápiná iyúwa ichùulianácué pía”, ímacaté nalí yái Moisésca. ²¹ Moisés idàchìadacaté nacái pìrái íranámi Dios yàasu manuíri capìima ìwali, yái nasutácatáipináca Dios ícha. Idàchìadaca pìrái íranámi macái yàalubáisi imanùbaca ìwali nacái iyéerica capìima irìcu, nía nacái quírápieli nacáiyéica iwàwacutéeyécawa nalí culto irípiná nàacaténaté Dios icàaluíniná. ²² Càide iyúwa ímáaná yái bàaluisàimi tàacáisi Dios imàaquéericaté nalí, iwàwacutácaté namànica càiri culto pìrái íranámi iyú batéwa macái wawàsi ìwaliná masacàacaténaté namànicaní Dios iicá. Canácaté Dios imàacáaná iwàwawa nabáyawaná ícha càmicaalíté nanúa napìrawa yéewanápinaté pìrái íraná imusúacawa náicha wenàiwica ibáyawaná ìwalíise. Iwàwacutácaté pìrái yéetácawa wenàiwica íchawalíná. Càita nacái càmicaalíté Jesucristo yéetáwa wáichawalínátá íranácaténá yàapíadáidaca wáiwitáisetá, yá canáca yéewaná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íchatá.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

²³ Càité iwàwacutáca nanúaca pìrái iyúwa sacrificio masacàacaténá namànica manuíri capìima pìrái íranámi iyú, capìima yàasu wawàsi nacái, yái capìima ímamisírica, nasutácatáipináca Dios ícha bàaluité. Yái capìimaca, yácata chènuníiséeri templo yéenáíwanáca. Quéwa yái wawàsi chènuníiséericáwaca iwàwacutácaté cayábéeri íranámi pìrái íranámi ícha, yái pìrái íranámi masaquèericaté imànica bàaluisàimi capìima cháí èeri irìcu. ²⁴ Càmicáinaté Cristo iwàlùawa iriculé yái capìima wenàiwica imànìricaté. Yái bàaluisàimi capìimaca yáasáidacáicata walí meedá càiride iyúwa báisiiri temploca chènuníiséeri iicácanáwa. Cristo quéwa iwàlùacatéwa Dios yàatalé chènuniré náicha macái capìraléeri cáli chènuníiséeyéica. Siùca Cristo ibàlùacawa Dios ípunita itaanícaténá wawicáu Dios yáapicha. ²⁵ Camuí imanùbaca

bàaluité israelitanái yàasu sacerdote íiwacaliná iwàlùacatéwa irìculé yái mabáyawaná cataléca náicha canánama Dios ichàini icamaláná icànacataléca capìima imàdàaná irìcu. Ináté sacerdote íiwacaliná iwàlùacawa néré madécaná yàawiriáté itécaténá pìrái íiranámi. Càmitaté sacerdote íiwacaliná ité íiranáwa. Quéwa Cristo iwàlùacatéwa chènuniré itécaténá néré íiranáwa, yá càmitaté Cristo imàni càide iyúwa judiónái yàasu sacerdote íiwacaliná imàníná. ²⁶ Iwàwacutácaalíté Cristo iwàlùacawa néré camuí imanùbacatá, yásí iwàwacutá yéetácawa madécaná yàawiriátá èeri idàbacatáise bàaluité àta siùca nacáide. Quéwa siùca ipíchawáise èeri imáalàacawa Cristo idéca iwàlùacawa aléi èeri irìculé imàacacatenáté yáawawa yéetacatenátéwa iyúwa sacrificio abé yàawiriata càiripináta. Càité ichuìdaca wáicha wabáyawaná. ²⁷ Dios icàlidacaté iwàwacutáanápíná macái wenàiwica yéetácawa abé yàawiriata, néese idécanáami néetácawa, yá Dios yùuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica. ²⁸ Càita nacái Cristo imàacacaté yáawawa yéetacatenáwa iyúwa sacrificio abé yàawiriata yéewanápinaté madécaná wenàiwica ibáyawaná iyaca ìwali. Néese yàanàpiná àniwa quéwa càmita quirínama yéetácawa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise, néese yàanàpiná iwasàacatená yàasu wenàiwicawa, wía icuèyéica yàanàaca.

10

¹ Bàaluité Dios imàacacaté itàacáwa profeta Moisés irí icàlidacatenáté israelitanái iríni yéewanápinaté náalíacawa Dios iwàwaca nàyaca machacànìiri iyú. Quéwa yái bàaluisàimi tàacáisi càmitaté yáasáida nalí amaléeri iyú macáita yái cayábéerica Cristo imànìiripináté walí. Iná yái bàaluisàimi tàacáisica càmitaté idé mabáyawanáca imànica wenàiwica Dios iicá, níái inuényéica pìrái iyúwa sacrificio Dios irí camuí imanùbaca nabáyawaná ìwalíisewa nàacatená Dios icàaluíná. ² Yái bàaluisàimi tàacáisi yáalimácaalíté mabáyawanáca imànica wenàiwicatá, yá nayamáidacaté nanúaca pìrái iyúwa sacrificiotá bàaluitécáiná mabáyawanácaalíté níatá, yá càmitaté nèepùa achúmaca nàináidacawa nawàwawa nabáyawaná ìwaliwatá. ³ Quéwa nanúacáinaté pìrái iyúwa sacrificio, yáté nawàwalica nabáyawanáwa camuí imanùbaca. ⁴ Càmicáinaté yéewa toro íiranámi, chivo íiranámi nacái imáalàida wenàiwica ibáyawaná.

⁵ Iná Cristo iwàlùacatéwa aléi èeri irìculé, yáté íimaca Dios irí: “Pía, Dios, càmita quirínama piwàwa wenàiwicanái inúaca pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalíisewa, càmicáiná yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná, néese

pidéca pibànùaca núa iyúwa wenàiwica nuétácaténáwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse.

⁶ Càmita quirínama casímái piicáca wenàiwicanái inúaca ipìrawa iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, càmicáiná yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁷ Iná núumacaté piri: ‘Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé càide iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi pinùmaliçuise numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios’ ”,

ímacaté yái Cristoca. ⁸ Quéechatécáwa Cristo ímaca càmita quirínama Dios iwàwa sacrificio, càmita quirínama nacái casímáica iicáca wenàiwica inúaca pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, éwita Dios itàacái bàaluisàimi ichùuliacáanítaté namànica cà. Càmita quirínama cayába Dios iicáca nàasu sacrificio, càmicáiná yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná. ⁹ Néese Cristo ímaca Dios irí àniwa; “Nudéca nùanàaca aléi èeri irìculé numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, pía Dios”, ímacaté yái Cristoca. Yái tàacáisica ímáanáca Cristo imáalàidáanápínaté macáita sacrificio bàaluisàna imàacacaténaté yáawawa iyúwa sacrificio námairìcubàa, yéetáanápínatéwa wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse. ¹⁰ Idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná, Jesucristo imànicáinaté càide iyúwaté Dios iwàwáaná imàacacáinaté yáawawa iyúwa sacrificio yéetáanápínáwa abé yàawiríata càiripínáta wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse.

¹¹ Iyaca sacerdote judíosàiri inuérica pìrái iyúwa sacrificio Dios irí israelitanái ibáyawaná ìwalíse èeri imanùbaca. Namànica yái sacrificio bàaluisànamica madécaná yàawiría éwita càmicáaníta yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná. ¹² Quéwa Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa iyúwa sacrificio wenàiwica ibáyawaná ìwalíse càiripínáta. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá yáawinacatéwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha.

¹³ Siùca Jesucristo iyamáacawa chènuniré idècunitàacá Dios imawènìadaca íicha yùuwidenái. Yásí áibaalípiná Dios imáalàidapíná imawènìadaca Jesucristo yùuwidenái. ¹⁴ Yácáiná Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetáanápínáwa wáichawalíná abé yàawiríatá, yáté mabáyawanáca imànica wía Dios iicápiná càiripínáta, wía Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa wáibaidacaténá abéerita Dios irípiná. ¹⁵ Espíritu Santo nacái icàlidaca walí tàacáisi wáalíacaténáwa báisliri iyúcani càmita iwàwacutá Jesucristo yèepùà yéetácawa wáichawalíná àniwa. Càité Espíritu Santo ímaca:

¹⁶ “Aibaalípiná ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipíná nàapicha wàlisài wawàsi àniwa núcùanápíná nía,

núa Nacuèriná Diosca. Càipiná numànica nalí, núa, Nacuèriná Diosca. Numàacapiná nuíwítáisewa nawàwaliculé, náalíacaténáwa nutàacái ìwali náiwitalicuwa, yéewanápiná neebáidaca machacànìiri iyú càide iyúwa nuchùulianá nía,

17 càmita quirínama nuèpùa nuwàwalica nabáyawaná, yái báawéerica namànìiricaté”, ìmacaté yái Espíritu Santoca. 18 Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, íná càmita quirínama iwàwacutá wanúaca piráí iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalísewa.

Debemos acercarnos a Dios

19 Iná píacué nuénánáica, siúcáise de manuíca wáináidaca wawàwawa wáalimáanápíná wawàlùacawa macàaluínináta iriculé yái mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios ìyacàle chènuníiséerica, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, itéenápínaté néré íiranáwa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná íicha. Càité Jesucristo yàacùaca wáapunápiná yéewanápiná wamawiénidaca Dios wáiwítáise iyúwa. 20 Jesucristo idéca yàacùaca walí wàlisàì àyapu cáuri wawàlùacaténáwa iriculé yái Dios ìyacàleca chènuníiséerica. Yái Jesucristo yácata wáapuná cáurica imàaquéerica wamawiénidaca Dios, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, néese imichàacatéwa chènuniré déeculé macái chènuníiséeri cáli íicha. Péemiacué comparación: Bamuchúamibàa judiónái yàasu templo iricu ìycaté manuíri yáawàaná wáluma cáucuíri iyú ibàlièricaté Dios ichàini wenàiwicanái ituí íicha. Inaté canáca yéewaná wenàiwica nàacawa Dios yàatalé. Quéwaté, Jesucristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, yaté yái manuíri yáawàanáca icacanácatéwa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, wáalíacaténáwa wáalimá wàacawa Dios yàatalé siúcáise de Jesucristo yéetácái ìwallise. Yá nacái Jesucristo iináca, càicanide iyúwa yái yáawàanámica, iwàwacutácáinaté Jesucristo iiná icacanácawa cruz ìwali yéetacaténáwa wáichawalíná yéewanápinaté yàacùaca walí wáapunápiná wàacaténáwa Dios yàatalé. 21 Iyaca walí Jesús yái sacerdote íiwacalíná cachàiníirica, íibaidaca Dios iripíná, itàanícaténá wawicáu Dios yáapicha. Jesús cata yái icuèrica Dios yàasu templo chènuníiséerica, icuèrica nacái wía, wía Dios yéenibeca. 22 Iná wamawiénidacué Dios wáiwítáise iyúwa, wàacaténá icàaluíniná báisíri iyú. Wáibàacué wawàwa nacáwa Dios iwéré cachàiníri iyú yeedáanápíná wía yàataléwa, yácáiná Jesús íiraná idéca yàapídáidaca wáiwítáise wabáyawaná íichawa, Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá achúmaca wáináidacawa wawàwawa wabáyawanámi ìwaliwa, yácáiná Espíritu Santo masacàcaté imànica

wáiwitáise wabautizácaalítewa úni yáaculé. ²³ Cachàinicué wáiwitáise mamáalàacata Dios ìwali, picácué nacái wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha, néese weebáidacué Jesucristo itàacái tàì ìiméeri iyú càide iyúwa wacàlidáaná waináwanáwa weebáidáaná, yácáiná Dios imànipiná walíwa macáita yái cayábéerica càide iyúwaté icàlidáaná walíni cáimiétacanéeri iyú. ²⁴ Wamichàidacué wáiwitáisewáaca cáininácaténá waicáyacacawa cachàiniwanái mamáalàacata, wamànicaténá nacái cayábéeri. ²⁵ Picácué wayamáida wàwacáidáyacacawa wamànicaténá culto, wàaca nacái Dios icàaluíniná. Picácué wamàni càide iyúwa náiwitáise iyáaná níara abénaméeyéi càmiíyéica ìwacáidáyacawa wáapicha, néese wachàiniadacué wawàwawáaca siùcade. Iwàwacutá càì wamànica cachàiniwanái mamáalàacata wáaliácáináwa mawiénica Wáiwacali yéenáiwaná yàanàacatáipiná, èeri imáalàanápiná nacáiwa.

²⁶ Wamànicaalí wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata wéemìacadénáami yái báisíiri tàacáisica Jesucristo ìwali, yá canáca walí quirínama áiba yéetéeripináwa iyúwa sacrificio wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, canácáiná áiba Jesucristo ícha Dios iiquéeri càiride iyúwa cawèníiri yéetáanápináwa wáichawalíná. ²⁷ Iná wáucacaalí wáichawa Jesucristo, yá iyaca walí wapíchalépiná abéta Dios yàasu yùuwichàacáisi máiníiri caiyéinináca, cáaluíri waicáca, yá nacái manuíri quichái caluérica, ipucuéricawa ìyaca cachàiníiri iyú, yeeméeripináca Dios yùuwidenái. ²⁸ Bàaluité áibacaalí wenàiwica càmita imàni càide iyúwa Dios itàacái ìimáaná, yái bàaluisàimi tàacáisica profeta Moisés icàlidéericaté nalí Dios inùmalicuise, néese ìyacaalíté nacái pucháiba wenàiwica, càmicaalí máisiba nacái icháawèyéicani, náaliácáinaté imànica ibáyawanáwa, yaté càmita nacuèrinánái iicá ipualé, néese nanúacani ráunamáita. ²⁹ Iná píaliácuéwa nàuwichàanápínacawa manuísíwata cachàiniwanái nayamáidacaalí neebáidaca Dios Iiri namànicaténá irí báawéeri, càide iyúwa nabawáidaca nacáicaalíni nàabàli iyúwa; càide iyúwa nacái casacàaca nacáicaalí naicáca Dios Iiri íiraná, caná iwèni naicácáiná Dios Iiri yéetáanáwa wáichawalíná; càide iyúwa nadéca nacáicaalí nataánica nacái báawéeri iyú naquíniwa Espíritu Santo ìwali, yái cáininéerica iicáca wía. Yái Dios Iiri íiranáca, yácata cawèníirica imànica wàlisàì wawàsi Dios imàníirica wáapicha iwasàcaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa. Yái Jesucristo íiranáca masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa Dios iicápiná. ³⁰ Wáaliácawa Wacuèriná Dios idéca íimaca: “Núacata yái yùuwichàidéeripináca wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa. Núacata yái yéeripináca nawèni”, íimaca yái Diosca. Idéca íimaca nacái: “Núa Dios, nùuwichàidapiná nùasu wenàiwicawa

namànicaalí nabáyawanáwa”, íimaca yái Diosca. ³¹ ¡Máiníri caiyéinináca yùuwichàacáisi quéi cáuri Dios yùuwichàidacaalí wíawa!

³² Quéwa piwàwalicué càinácaalíté iyú pidàbaca péemìaca yái cayábéeri tàacáisica Jesucristo ìwali, piidenìacatécué nacái piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú áibanái imànicaalíté píipunita manuíri ùwicái peebáidacáiná Jesucristo itàacái. ³³ Abénaméeyéicué piápichéeyéi nàuwichàacatéwa manuísíwata Wáiwacali iripiná macái wenàiwica yàacuésemi. Aibanái càmíiyéi yeebáida Wáiwacali natàanicaté máini báawéeri iyú nàwali, naicáani nacái naquíniná, nàuwichàidacaté nacái abénaméeyéi. Achúmacatécué piwàwa nàwali nàuwichàacáinatéwa.

³⁴ Pidécuéca piicáca napualé cáininéeri iyú pitécaténácué nayáapiná, níai piápichéeyéica yùuwichèyéicatéwa presoíyéi ibànalicu, neebáidacáinaté Jesucristo itàacái. Piidenìacatécué nacái piùwichàanáwa casímáiri iyú piùwidenái imelùdacaalítécué plasua píaliacáinácuéwa pidèniaca áiba plasua càmíiri imáalàawa chènuniré cayábéeri íicha yái píasumica cháí èeri írícúrica.

³⁵ Picácué piméyáawa, néese manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali; peebáidacaalícué Dios itàacái tàì íiméeri iyú mamáalàacata, yásí yàacué piríwa cawèníiri manuísíwéeri chènuniré. ³⁶ Iwàwacutácué cachàinica píiwitáise mamáalàacata piidenìacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná yéewanápinácué peedáca piríwa nacái yái cawèníirica Dios icàlidéericatécué pirí ìwali cáimiétacanéeri iyú.

³⁷ Iwàwacutá wàideniaca wàuwichàanáwa quiríta wacúanápiná Cristo yàacawa néese, càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta itànèericaté. Càì íimacaté:

“Caquialésíwata yàanàapináca yái yèeripinácawa néese, càmíirita nacái idècunìawa càiripináta.

³⁸ Nùasu wenàiwica nuiquéerica mabáyawanéeri iyú yeebáidacáiná núa, ìyapiná càiripináta yeebáidacaalí mamáalàacata nutàacái, quéwa iwènúadacaalí nuícha íiwitáisewa icalùni ìwalíisewa, néese càmita cayába nuicá íiwitáise”,

íimaca yái Diosca. ³⁹ Quéwacué càmíiyéi néená wía, níara iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha icalùni ìwalíisewa, yásí namáalàacawa. Néese wíata yái yeebáidéeyéica Dios itàacái mamáalàacata, Jesucristo iwasèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹ Báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíiri iyúcani wawàwalicuísewa Dios imànnínápiná walí càide iyúwa icàlidáaná walíni; báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíiri iyúcani iyaca báisíiri wawàsi càmmírícáwa wadé waicáca watuí iyúwa. ² Cayábacaté Dios iicáca abénaméeyéi wàawirináimi israelitanái íiwitáise bàaluité neebáidacáinaté Dios.

³ Weebáidacáiná Dios íná yéewa wáalíacawa Dios idàbacaté macáita itàacái iyúwa, macái wawàsi iyéerica cháí èeri írìcu, chènuníiséeyéi cáli íinata nacái macáita, íná yéewa wáalíacawa Dios iwènúadacaté wawàsi càmmíríca wadé waicáca imànicaténá macáita yái waiquéerica.

⁴ Bàaluité Abel yeebáidaca Dios ínaté imànica càide iyúwaté Dios ichùullianái. Abel inúacaté ipìrawa iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, isutácaténá Dios ícha imàcáanápiná iwàwawa Abel ibáyawaná ícha. Cayábacaté Dios iicáca yái Abel imànnínáca. Íná mabayawanácaté Dios iicáca Abel. Quéwa Abel ibèeri ípidenéricaté Caín càmitaté imàni càide iyúwaté Dios ichùullianá. Néese Caín yàacáita Dios irí ibànacale iyacanáwa meedá, càmmírícaté Dios ichùulla wenàiwicanái imàaca Dios irí nabáyawaná ìwalísewa. Ínaté cayabéeri Dios iicáca Abel íiwitáise Caín ícha. Íná éwita Abel yéetácáanítatéwa madécaná camuí néese siúcade, càicáaníta siúcade wéemíaca iináwaná ìwali, yásí wawàwalica càinácaalíte iyú yeebáidáaná Dios, yá wáalíacawa iwàwacutáaná weebáidaca Dios nacái.

⁵ Bàaluité Enoc nacái yeebáidaca Dios, yaté Dios itécani chènuniré méetáanánamata icáuca yáapichawa. Càmitaté quirínama nàanàaca Enoc cháí èeri írìcu Dios itécáinaténi. Dios itàacái profeta itànèericaté icàlidaca walí Enoc iináwaná: Ipíchawáiseté Dios itéca Enoc chènuniré, Enoc iyacaté machacàníiri iyú ínaté cayábaca Dios iicáca íiwitáise. ⁶ Quéwa càmita wáalímá wàyaca iyúwa casíimáiná Dios iicáca càmicaalí weebáidani. Wawàwacaalí wamawiénidaca Dios wáiwitáise iyúwa wáalíacaténá ìwali, iwàwacutáca weebáidaca iyaca cáuri Dios. Iwàwacutá weebáidaca nacái Dios iicáanápiná wapualé, imàaca nacái iwàwawa wabayawaná ícha, wía icutéeyéicani manuísíwata wáalíacaténá ìwali.

⁷ Bàaluité Noé nacái yeebáidacaté Dios. Néese Dios yàalàacáinaté Noé yùuwichàacáisi íchaná, yái ichàbéeripínacatéwa ipíchalé, càmmírítécáwaca idé Noé iicáca, ínaté Noé yeebáidaca Dios itàacái. Noé imànicaté manuírí arca lancha nacáiri iwasàanápinaté yéénánáíwa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yái manuírí yéesacáica imáalàidéeripínacaté macái èeri mìnánái. Noé yeebáidacaté Dios, ínaté yái arca Noé imànníríca yásáidacaté cabáyawanáca macái èeri mìnánáica, iwàwacutáanáaté nacái néetácawa nabáyawaná ichùullacawa. Quéwa Noé yeebáidacáinaté Dios,

ínaté mabáyawanáca Dios iicácani iwasàanápínaté Noé Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

⁸ Bàaluté Abraham nacái yeebáidaca Dios, ínaté Dios imáidacaalíténi, yáté Abraham yeebáidaca irí, yá yàacawa yàasu cáli íichawa yàacáténátéwa áiba cáli nérépiná Dios yèeripinácaté irí. Abraham imusúacaalítéwa yàasu cáli íichawa, càmítaté yáalíawa alénacaalí yàawa. ⁹ Càmítaté Abraham iméyáawa, néese yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwítaté iwàwacutácáníta yèepunicawa iyúwa canéeri yàasu cáli idécanáamité yàanàca íinatalé yái cáli Dios icàlidéericaté irí iináwaná ìwali cáimiétacanéeri iyú, yàanápínaté Abraham iríni. Càmítaté Abraham imàni icapèewa néenibàa, néese yèepunicáitawa yàacawa, iyacaté mamáalàacata íimamisíiri caplíma írìcu. Càité nàyaca nacái níái Abraham ìiri íipidenéericaté Isaac, Isaac ìiri nacái íipidenéericaté Jacob. Ewítaté Dios càmícáanítàacá yàa nalí yái cálica càide iyúwa icàlidáanaté nalíni cáimiétacanéeri iyú, càicáanítaté neebáidaca Dios mamáalàacata yàanápínaté nalíni áibaalípinácáwa. ¹⁰ Càité Abraham iyaca iyúwa canéeri yàasu cáli icùacáinaté yàanàanápíná áiba yàcalé íiwitáaná néré, yái cayábéeri yàcalé chènuníséerica, íbàluèricawa cachàiníiri íba íinata càmíirica imáalàawa, yái yàcalé Dios idàbéericaté.

¹¹ Sara nacái, úái Abraham ínuca, yeebáidéechúa Dios itàacái. Ewítaté càmícáaníta yéewa quéenibeca úa máinícáinaté béeruca úa, Abraham nacái máinícaté béericani, càicáanítaté Dios ichàiniadaca Abraham idèñanápínaté ìiriwa Sara yáapicha Abraham yeebáidacáinaté Dios imàníinápínaté macáita machacàníiri iyú càide iyúwaté icàlidáaná Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú. ¹² Càité Abraham idèñaca ìiriwa yái Isaac, éwítaté máinícáaníta béericani yái Abrahamca, nayúunáidéeri yéetápinácatéwa mesúnamáita. Néeseté Abraham ìiri íipidenéericaté Isaac idèñacaté yéenibe nacáiwa, itaquénái nacáiwa madécaná. Iná yéewa siúca nàyaca manùbéeyéi Abraham itaquénáinámi càide iyúwa dùlupùta imanùbaca chènuníséeyéica, iyúwa nacái imanùbaquéi manuíri úni yàasu càina imuluíca càmíirica wáalimá waputàaca.

¹³ Macáita níái Abrahamnáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, neebáidacaté Dios mamáalàacata tàì íiméeri iyú àta néetáatalétawa, éwítaté càmícáanítaté needá nalíwa cayábéeri wawàsi Dios icàlidéericaté nalí iináwaná ìwali cáimiétacanéeri iyú yàanápínaté nalí nía. Quéwa neebáidacáiná Dios tàì íiméeri iyú, ínaté yéewa naicáca yái cayábéerica náiwitáise iyúwa, càmíiri natuí iyúwa, yái cayábéerica Dios imàníiripinácaté nataquénáinámi irí cháì èeri írìcu, chènuniré nacái. Casímáicaté nawàwa naicácáináténi náiwitáise iyúwa càide iyúwa waicácaalí wenàiwica décuíséericáwaca wáicha,

wamáidacani watàidacaténáni casímáiri iyú idècunitàacá wàacawa wáipunitáidacani. Càité nacái níái Abrahamnáica, casímáiri iyúca nèepunicáitawa nàacawa iyúwa canéeyéi yàasu cáli náalíacáinátéwa napáchiacáita nèepunicawa irícu yái èriquéi, nadènacáináté nàasu cálipináwa chènuniré. ¹⁴ Cawinácaalí càì icàlidéeyéica iináwanáwa nàasáidaca amaléeri iyú nacutáca nàacawa natuíyàaca nàasu cálipináwa càmirica cháì èeri irícuíri. ¹⁵ Càmitaté nàináidawa ìwali yáara cáli nàacatáisecaté. Nàináidacaalítéwa ìwalítá, yáté náalimá nèepùacawa nérétá. ¹⁶ Quéwa nawàwacaté nàasu cálipináwa cayábáwanáiri, yái Dios yàasu cáli chènuníisérica, Dios icùacataléca macáita. Iná càmirita báì nàwalíse yái Diosca, néese casímáica yéemàca nacàlidáaná naináwanáwa nadènacá Nacuèrináwa, yái Diosca. Càì wáalíacawa càmita báì Dios nàwalíse, Dioscáiná idéca ichùnìaca nalípiná cayábéeri yàcalé chènuniré.

¹⁷ Abraham yeebáidaca Dios tàì íiméeri iyú mamáalàacata éwitaté Dios yáalimáidacáaníta iicáwani asáisi báisícaalí Abraham yàaca Dios iyéininá. Càité Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham: Ichùulícaté Abraham inúanápinaté ìriwa Isaac iyúwa sacrificio yàacaténaté Dios icàaluíniná. Càmita báisí Dios iwàwaca wanúaca irí wenàiwica, néese càicáicaté Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham. Yá Abraham iwàwacaté yeebáidaca Dios itàacái, iná íináidacatéwa inúanápiná Isaac iyúwa sacrificio Dios irí, yái abéerita ìrica, éwitaté Dios icàlidacáaníta Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàacáanápinaté Isaac idènacá madécaná itaquénáiwá, Abraham itaquénáinámipiná. ¹⁸ Càité Dios íimaca Abraham irí idècunitàacá sùmàicani yái Isaac: “Nuicápiná iyúwa nàusunáiwá pìiri Isaac itaquénáinámi”, íimacaté yái Diosca. ¹⁹ Quéwa Abraham íináidacatéwa inúanápinaté ìriwa Dios irí Abraham yeebáidacáinaté Dios yáalimá imicháidacani yéetácáisi íicha, yái Isaac, Abraham yáalíacáináwa cachàinírira yái Diosca. Achúmacaté Abraham inúa ìriwa, càmita imáisanà Dios íichani, yái Isaac. Quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ichùulícaténá Abraham ipíchanaté inúa ìriwa. Iná Abraham yeebáidacáinaté Dios, ínáté yéewa Abraham yeedáca ìriwa cáuritàacáwa, càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imicháidaca Isaac yéetácáisi íicha.

²⁰ Càité nacái Isaac yeebáidaca Dios. Iná icàlidacaté tàacáisi Dios inùmàlicúise íiméerica Dios imàínápinaté cayábéeri Jacob irí, Esaú irí nacái, níái Isaac yéenibe asíanáica.

²¹ Jacob nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléénacaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, Jacob icàlidacaté tàacáisi Dios inùmàlicúise itaquénái íipidená ìwaliwa, níái José yéenibe pucháiba ùuculiyéica. Yái tàacáisi íimacaté Dios imàínápinaté

nalí cayábéeri. Yá Jacob éwitaté machawàacacáanítani béecái iyú, càicáanítaté íináidacawa cáalíacáiri iyú. Yáté imichàacawa quiríta yàasu cama íchawa, yá íbàaca ichaquèewa ìpìnáaníríca ìwali icùadánápiná íiwitawa, yàacaténá Dios icàaluíniná. Càité Jacob yeebáidaca Dios éwitaté iwàwacutácáaníta itéca yéenibewa macáita Egipto yàasu cáli néré.

²² José nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléénácaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, yá José icàlidacaté yéenánái iríwani, níái israelitaca, namusúanápinátéwa Egipto yàasu cáli ícha áibaalípináté. José yeebáidacaté Dios iyúudánápináté israelitanái, íná José ichùuliacaté nía natéénápináté yáapimi chácátáinápinácaalíté namusúawa Egipto yàasu cáli ícha, nabàlìacaténáté yáapimi áiba cáli néré, yái cáli Dios imàaquéricaté Abraham irí.

²³ Néeseté nacái Moisés isèenái neebáidacaté Dios iyúudánápináté nía, nía nacái néenánái israelitaca. Iná idécanáamité Moisés imusúaca iicá èeri, yá isèenái icùacatèni ibàacanéeri iyú máisiba quéeri cayábacáináté naicáca iicácanáwa yái sùmài yáanaca càiride iyúwa wenàiwica íbaidéeripináté Dios irípiná. Egipto yàasu cáli icuèriná ichùuliacaté israelitanái nanúanápináté néenibewa aslanáica, quéwa càmita cáalu Moisés isèenái, ínáté càmita namàni càide iyúwaté egipcionái icuèriná ichùullaná nía.

²⁴ Moisés nacái yeebáidacaté Dios. Quéchatécáwa Egipto yàasu cáli icuèriná íidu udàwinàacaté Moisés càide iyúwa uùriwa. Quéwa idécanáamité béerica Moisés, càmitaté iwàwa námaca ìwali itaquéricani, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli.

²⁵ Néese cayába cachàiníwanái iicácaté yùuwichàanápináwa Dios yàasu wenàiwica yáapicha, níái israelitaca, ícha yái iyáanápinácaté cãasuíri iyú achúma èerínata náapicha níái Egipto yàasu cáli íwacanánáica, imàniyéicaté íbáyawanáwa casíimáiri iyú. ²⁶ Moisés yáalimápinácaté idèniaca macáita cawèníri ìyéericaté Egipto yàasu cáli icuèriná irí, naicácaínáté Moisés càiride iyúwa faraón ìiri, quéwa Moisés imàacacaté íchawa macáita, cawènicáiná cachàiníwanái iicácaté yái yùuwichàanápinácatéwa Dios irípiná càide iyúwa Cristo yùuwichàanápinátéwa áibaalípináté. Càité Moisés íináidacawa yeebáidacáináté Dios yàanápináté cawèníri nalí chènuniré cawínácaalí yùuwichèyécawa Dios irípiná neebáidacáiná itàacái.

²⁷ Moisés yeebáidacaté Dios, ínáté yéewa itéca israelitanái Egipto yàasu cáli ícha, macàaluínináta rey ilúa ícha, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Yáté cachànica Moisés íiwitáise Dios ìwali imànicaténáté càide iyúwa Dios ichùullanáni. Moisés imànicaté cachàiníri iyú macàaluínináta càide iyúwa iicáidaca nacáicaalí mamáalàacata Dios irí, yái Dios cãmíríca yéewa

waicáca. ²⁸ Moisés yeebáidacaté Dios itàacái, ínáté ichùulìaca israelitanái namànica idàbáanéerité Pascua yàasuná culto càide iyúwaté Dios icàlidáaná Moisés írini. Iná israelitanái nanúacaté napìrawa oveja yéenibe. Macái capìi imanùbaca iricuíyéi iwàwacutácaté nanúaca abéeri oveja wàlisài. Néese napusúa oveja íiranámi nacapèe inùma ìwaliwa ipíchaná Dios yàasu ángel inuérica wenàiwica inúaca israelitanái idàbáanéeyéica néenibe asianáica.

²⁹ Càita nacái israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté nachàbacawa Mar Rojo yàasu manuíri úni ìwaliabàa. Dios yàacùaca yèewi yái única nachàbáanápínáwa abéemàalé. Yáté nàacawa chuìri cáli ínatabàa. Càité Dios imàacaca napìlacawa nàuwidenái íchawa níai Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Néese egipcionái nawàwacaté nachàbacawa nacái náibàacaténáté israelitanái, quéwa Dios imàacaca ibàllacawa yái única, ínáté Egipto yàasu cáli néeséeyéi nàisicùmacawa.

³⁰ Néese israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté Dios iyúudàaca nía namànicaténáté ùwicái nàuwidenái ípunitawa, áiba yàcalé mìnánai, ípidenácataléca Jericó. Nàipínáanica Jericó itéesebàa siete èeri, yái yàcalé iwáiná itéesebàa càide iyúwaté Dios ímáaná nali, yáté iwáiná yúuwàacawa. ³¹ Ua nacái Rahab, Jericó iyacàlená minaluca. Quéechatécáwa uimácaté asianái yáapicha plata ìwalinápíná. Quéwa uwènúadacaté uíwítáisewa ubáyawaná íchawa, yá uebáidacaté Dios itàacái. Ináté pucháiba israelitanái yàanàacaalíté Jericó iyacàlená néré naicáanápínáténi ipíchawáiseté macái israelitanái imànica ùwicái Jericó ípunita, yáté Rahab ubàaca nía Jericó iyacàlená yàasu úwinái ícha. Uyúudàacáináté israelitanái, iná càmítaté nanúa úa namawèniadacaalíté Jericó iyacàlená. Yáté càmíta uétáwa náapicha níai Jericó iyacàlená mìnánáica càmíiyéicaté yeebáida Dios itàacái.

³² Iyaca madécaná càiri tàacáisi nàwali áibanáica yeebáidéeyéicaté Dios. Canáca nulí cayába èeri nucàlidacaténá naináwaná ìwali macáita, níai Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, rey David, Samuel, áibanái profeta nacái. ³³ Israelitanái neebáidacáináté Dios, ínáté Dios iyúudàaca namànica ùwicái Canaán yàasu cáli mìnánai ípunita needácaténáté nàasu cáli. Dios iyúudàacaté israelita íiwacanánai nacùaca wenàiwicanái machacànìiri iyú. Dios imànicaté nali madécaná cayábéeri càide iyúwaté ímáaná nali cáimiétacanéeri iyú. Dios icùacaté nacái áibanái ipíchaná león cháwi nacáiri iyáaca nía, iná yéewa nabàllacaté cháwinái inùma Dios ichàini iyú. ³⁴ Dios icùacaté áibanái nacái manuíri quichái ícha. Aibanái neebáidacáináté Dios, iná Dios iwasàacaté nía nàuwidenái íchawa iwàwéeyéicaté inúaca nía espada machete nacáiri

iyú. Aibanái canáca cayába nachàini, quéwa Dios yàacaté nachàinipiná neebáidacáináté itàacái, yá namànicaté ùwicái cachàiníri iyú, yá namawènàdaca nàuwidenái yàasu úwináwa. ³⁵ Inanáí nacái neebáidacaté Dios, íná Dios icáucàidacaté nalí néenibe yéetácáisi ícha.

Quéwa áibanái néetacatéwa cabèesi iyú càmicáináté nawènúada náiwitáisewa Dios ícha nàuwidenái nacapèedáidacaalíté nía. Càmitaté nawènúada náiwitáisewa Dios ícha nawàwacáináté namichàacawa yéetácáisi ícha áiba èeripiná nàyáanápíná cayába Dios yáapícha.

³⁶ Aibanái nàuwichàacatéwa nàuwidenái iicánícaalíté naquíniná, nacapèedáida nacái nía, nadacùaca nía cadena iyú, náucacaté nía presoíyéi ibànaliculé neebáidacáináté Dios itàacái. ³⁷ Aibanái nacái néetácawa nàuwidenái nanúacáináté nía íba iyú, nasiéráidacaté nía nacái, nanúacaté nía nacái espada machete nacáiri iyú. Níai yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nèepunícatéwa macapèeta. Canáca nabàle cayába, nàwalica nabàlewa oveja ímami, cabra ímami nacái. Catúulécanacaté nía, naméeràacawa. Aibanái yùuwichàidacaté nía. Aibanái imànicaté nalí báawéeri. ³⁸ Ewitaté canácáníta nawèni èeri mìnanáí iicáca nía, càicáníta cawènica nía èeri mìnanáí ícha, máinicáináté báawaca èeri mìnanáí íiwitáise. Nèepunícatéwa canácatalé wenàiwica manacúali yùucubàa càinàwàiri, dúli yèewibàa nacái, nacutácaté utàwi nàyáanápínáté cáli irìculé, íba yéecalìcubàa nacái.

³⁹ Macáita nía neebáidacaté Dios, íná mabáyawanacaté Dios iicáca nía. Quéwa càmitaté needá nalíwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté nalí ìwali cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínáté nalíni. ⁴⁰ Yácáiná Dios ínáidacatéwa wàwali, àta wamusúacataléta waicá èeri, imàníinápínáté walí cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata náapícha, yéewanápíná Dios yàaca macáita wacáuca càníri imáalàawa náapícha, áibaalí èeri imáalàacaalípináwa.

12

Fijemos la mirada en Jesús

¹ Madécanacaté nía, níai wenàiwica iyéeyéicaté cháí èeri irìcu yeebáidéeyéicaté Dios itàacái. Siúcáisede nàyaca chènuniré, iyúwa manuíri acalèe wawicáulé, iicáidéeyéica walí naicacáténá càinácaalí wàyáaná. Wadéca wéemíaca naináwaná, íná wáalíacawa iwàwacutá weebáidaca Dios tàì íméeri iyú nacái. Péemíacué comparación: Iwàwacutácaalí wenàiwica ipianícawa carrera ìwali, yá imàacaca íchawa macái wawási imiéri, càmita nacái idacùa yàabàliwa, iwàwacáiná ipianícawa cayába cachàiníri iyú. Càita nacái wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Wamàacacué wáichawa macái yái càulenéerica

imànica walíni, wamàacacué wáichawa nacái wabáyawanáwa idacuèrica wía. Néese wáibaidacué cachàiníri iyú Dios irípiná; wàidenìacué wàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú; weebáidacué Dios nacái tàì íiméeri iyú yéewanápiná wàanàaca chènuniré. ² Manuícué wáináidaca wawàwawa mamáalàacata Jesús ìwali. Jesús yeebáidacáinaté Dios tàì íiméeri iyú náicha canánama, íná nacái yáalimá iyúudàaca wía weebáidacaténá Dios mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. Jesús yùuwichàacatéwa cruz ìwali, càide iyúwa báawéeyéi yùuwichàanáwa máini báiri iyú, cáiwíiri iyú nacái namànicáiná nabáyawanáwa manuíri cachàiníwanái náicha canánama. Quéwa éwitaté nawàwacáaníta nabáiniadaca Jesús nanúacaalíténi, máini nacái cáiwíiricani, càicáaníta Jesús iicácaté yùuwichàanáwa càiride iyúwa achúméeri wawàsi meedá yáalíacáinatéwa casímáinápinaté iwàwa manuísíwata chènuniré yùuwichàacáisi idénáami. Néese idécanáamité icáucàacawa, yá imichàacatéwa chènuniré yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha.

³ Iná píináidacuéwa Jesús ìwali, yái ìidenièricaté manuíri yùuwichàacáisi cabáyawanéeyéi imànicáinaté irí máini báawéeri, nacuíśáidacaté náichawani cachàiníri iyú. Píináidacuéwa Jesús ìwali cachàinícaténácué píiwitáise ìwali, ipíchaná chamàleca píibaidaca Dios irípiná, machawàacacáichacué nacái pía picalùniwa, Jesús yùuwichàacáinatéwa cachàiníwanáicué píicha. ⁴ Càmitàacáwa piùwichàacuéwa manuísíwata àta pèetáacatalétawa iyúwaté Jesús yéetáanáwa. Iná picácué ínu pía, néese pimànícué ùwicái manuísíwata cachàiníwanái píbáyawaná ípunitawa pimànícáichacué píbáyawanáwa. Píidenìacué nacái piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú càinácaalí báawéeri áibanái imàníricuécá pirí ìwalíse yái peebáidáanáca Jesús itàacái. ⁵ Picácué píimáicha càinácaalíté Dios yàlàanácué pía, Dios yéenibecáinácué pía. Càì íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté: “Péemìa nulí nuiri, picá caná iwèni piicáca Wacuèriná Dios imàacáaná piùwichàacawa yéewáidacaténá pimànica cayábéeri; picá nacái máini achúmaca piwàwa yùuwichàidacaalí pía cachàiníri iyú píbáyawaná ìwalísewa.

⁶ Yacáiná Wacuèriná Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi iyú wía cáininéeyéica Dios iicáca; yùuwichàida nacái wía macáita wamànicaalí wabáyawanáwa, wía Dios yeedéeyéica yéenibepináwa”,

íimaca yái Dios itàacáica. ⁷ Píidenìacué piùwichàanáwa Dios yùuwichàidacaalícué pía. Càicué imànica pirí yéenibecáinácué pía. Macáita wenàiwica quéenibéeyéi néewáidaca néenibewa, nacapèedaca nía nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Càita nacái Dios imàacacué piùwichàacawa yéewáidacaténácué píideníaca

mamáalàacatani, yùuwichàidacuéca pía nacái pimànicaalícué pibáyawanáwa. ⁸ Càmicaalícué Dios yùuwichàida pía càide iyúwa yùuwichàidáaná yéenibewa canánama, néese càmítacué Dios yéenibesíwa pía, néese canéeyéica yáaniricuéca pía meedá. ⁹ Càita nacái bàaluité sùmanícaalíté wía, yáté wasèenái cháí èeri irícu néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái wamànicaalíté wabáyawanáwa, yáté wàaca náimiétacaná. Iná Wáaniri Dios chènuníseeri yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yá iwàwacutá weebáca cachàiníwanái, yùuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa cháí èeri irícu, wadèñanápíná yáapicha wacáucawa càmíiri imáalàawa. ¹⁰ Bàaluité wasèenái cháí èeri irícuíyéica néewáidacaté wía, nàuwichàidacaté wía nacái achúma èerita càide iyúwaté nawàwáaná. Quéwa Dios yéewáidaca wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidaca wía nacái wamànicaalí wabáyawanáwa. Dios yùuwichàidaca wía imànicaténá walí cayábéeri, iyúudàcaténá wía nacái, yéewanápíná wàyaca mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná. ¹¹ Dios yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi iyú, yùuwichàidacaalí wía nacái wabáyawaná ìwalísewa, yá achúmaca wawàwa yátaca èericani cáiwicáiná walíni. Quéwa idécanáami yùuwichàacáisi ichàbacawa, yá wéewáidacaalíwa cayába, yásí wàyaca machacàníiri iyú, matuñbanáiri iyú nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, cayábaca nacái wáapicha Dios.

El peligro de rechazar la voz de Dios

¹² Iná pimichàidacué píiwitáisewa wàlisài iyú píibaidacaténácué Dios irípiná cachàiníiri iyú. Pichàiniadacué píwàwawa Dios ìwali píideníacaténácué píuwichàanáwa. ¹³ Piyacué machacàníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná yéewanápínácué píapichéeyéi càmíiyéi máini cachàinica íiwitáise Jesús ìwali càmita nacaláawa Dios íicha, ipíchaná nacái naméeràcawa íicha nabáyawaná ìwalísewa.

¹⁴ Picutácué píalimáanáta pìyacaténácué macái wenàiwicanái yáapicha matuñbanáiri iyú. Càita nacái píalimáidacué pìyaca mabáyawanéeri iyú, yácáiná cawinácaalí càmíríca ìya mabáyawanéeri iyú, càmita yáalimá iyaca Wáiwacali yáapicha. ¹⁵ Piicácué píichawa cayába ipíchaná abéeri péenácué iwènúadaca íiwitáisewa Dios íicha, yái imàníríca walí cayábéeri mawèníiri iyú. Cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo íicha, càicanide iyúwa bànacalé idènièrica ìyacaná ipisíiriwa, iculálécáináni, inuérica wenàiwica. Càita nacái cawinácaalí iwènúadéerica íiwitáisewa Jesucristo íicha, càmita iwasàapíná yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese báawaca meedá imànica áibanái íiwitáise Jesucristo íicha. ¹⁶ Piicácué píichawa ipíchaná abéeri péenácué iimáca áiba yáapicha càmíríca unírísíwa, càita nacái càmíichúaca íinusíwa.

Cayábacué nacái ipíchanácué caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pirí. Picácué píináidawa iyúwaté Esaú íináidáanátéwa, yái Jacob ibèerica bàaluité. Caná iwèni Esaú iicácaté yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica irí, yái Isaac ìrica idábáanéerica. Iná abé yàawiriaté, máinícáinaté máapica yái Esaúca, iná iwéndacaté íchawani yái cayábéerica Dios imànìiripinácaté irí. Iwéndacani iméeréeri iríwani, yàacàsi ìwaliná. ¹⁷ Píalíacuéwa, Esaú yèepùacaalíté iwàwaca yáaniri icàlidaca cayábéeri tàacáisi Esaú íipidená ìwali Dios inùmalicúise yéewacaténaté Dios imànica cayábéeri Esaú irí idécanaámité Isaac yéetácawa, càmítaté Isaac yeebá Esaú irí éwítaté Esaú íicháanicáaníta manuísíwata Dios imànínápinaté irí cayábéeri. Càité Dios yùuwichàidaca Esaú canácáiná iwèni Esaú iicácaté Dios imànínápinaté irí cayábéeri.

¹⁸ Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri cachàiníwanái náicha níai israelitanái yàawirinámica. Bàaluité Dios ichùulíaca nabàlùanápináwa manuírí dúli íipunita, íipidenéerica Sinaí, néemiácaténá Dios icàlidaca nalí itàacáíwa. Níai israelita naicáidacaté dúli irí ipucuéricawa manuírí quichái iyú, ibàlièrica nacáíwa catéeri iyú; cachàiníri cáuli nacái ipùaca manuírí dúli ìwali. ¹⁹ Néese israelitanái néemiácaté trompeta isàna máiníri cachàini; néemià nacái Dios itàacái idécunitàacá itàaníca nalí. Níai yéemièyéicaté Dios itàacái, nasutáca Dios íicha wawàsi manuísíwata ipíchanaté itàaníca nalí àniwa, máinícáinaté cáaluca néemiaca itàacái. ²⁰ Càité nasutáca Dios íicha càmícáinaté nàalimá nàideníaca yái tàacáisi Dios ichùulìericaté iyú níai. Còi íimaquéi tàacáisica: “Cawinácaalí wenàiwica, píraí nacái yèericawa mawiénita manuírí dúli irí, iwàwacutácué pinúacani íba iyú, càmicaalí nacái ùlibàna iyú”, íimacaté yái Diosca. ²¹ Máinícáiná caiyéininéerica yái naiquéricaté néeni, ínáté profeta Moisés íimaca: “Nutatácawa nucalùniwa”, íimaca yái Moisésca.

²² Quéwa píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái pidécuéca pìanàaca mawiéniré cáuri Dios ìyacàle irí, áibaalí íipidenácatalé Sión yàasu manuírí dúli, yái Dios ìyacàle íipidenéerica wàlisài Jerusalén chènuníiséeri, alé madécaná mil namanúbaca ángelnái ìwacáidáyacatalécawa nàacaténá Dios irí cayábéeri. ²³ Dios yéenibe nacái nadéca nàwacáidáyacacawa néenibàa idènièyéica íipidenáwa cuyàluta chènuníiséeri irícu. Pidécuéca pìanàaca mawiéniré Dios irí yái icuèrica macáita machacàníri iyú, yái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi wenàiwica. Pidécuéca pìanàaca mawiéniré nalí níara wenàiwica cayábanaméeyéica íiwitáise ìyéeyéica siùcáisede Dios yáapicha mabáyawanéeri iyú. ²⁴ Pidécuéca pìanàaca mawiéniré Jesús irí nacái, yái imàníríca walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha, Dios icúanápiná wía iyúwa yéenibewa. Jesús yéetácátéwa wáichawalíná, iná

yéewa íraná idéca yàapìdáidacuéca píiwitáise pibáyawaná íchawa. Yái Jesús íranáca yáasáidaca walí Dios iwàwa imànica walí cayábéeri mawèníri iyú, iwasàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Jesús íraná càmita imàni càide iyúwa Abel íranámi. Bàaluté Abel ibèeri ípidenéeri Caín inúacaté Abel. Caín iicácaalíté iméeréeri íranámiwa cáli ínatabàa, yá cáaluca Caín, ínáidacawa cawàwanáta áiba inúaca ípuináni, Abel ìwalíise. Caín yáalíacaté nacáwa Dios yùuwichàidáanápínáténi. Quéwa Jesús íraná yáasáidaca walí Dios iwàwa imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná ícha.

²⁵ Iná piicácué píichawa cayába ipíchanácué piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo ícha, yái icàlidéerica walí Dios itàacái. Càmicáinaté israelitanái neebáida Dios itàacái iyúwa profeta Moisés icàlidáanáté nalíni cháí èeri írìcu, ínáté càmita nàalimá napìacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná wáalíacawa mánípiná cachàiníwanái wàuwichàanápínáwa wawènúadacaalí wáiwitáisewa Jesús ícha, yái chènuníserica icàlidéerica walí Dios itàacái siúcáisede. ²⁶ Bàaluté nàyacaté manuírí dúli itéesebàa, ípidenéeri Sinaí, yáté Dios itàacái icusúacaté cáli cachàiníri iyú. Quéwa Dios idéca íimaca walí: “Abé yàawíríata àniwa nucusúapíná cáli, macái capìraléeri cáli chènuníseri nacái, numáalàidacaténá macáita”, íimaca yái Diosca. ²⁷ Yái tàacáisi ímérica “abé yàawíríata àniwa” ímáanáca Dios imáalàidapíná idàbacaléwa macáita cháí èeri írìcu, chènuníse nacái, yéewanápiná yáawamita wawàsi càmíríca imáalàawa iyamáapínáwa. ²⁸ Càmírípináta imáalàawa yái wawàsi Dios imáníricaté wáapícha imàacáanápíná wacúaca macáita. Iná wàacué Dios írì cayábéeri, wàacué nacái Dios icàaluíná báisírí iyú càide iyúwa iwàwáaná wàaca iyéininá. ²⁹ Yácáiná Wáaniri Dios càicanide iyúwa caiyéininéeri quichái imáalàidéerica macáita, yùuwichàidapínácáiná manuísíwata macái báawéeyéi wenàiwica càide iyúwa manuírí quichái yeemácalí macái báawéeri.

13

Como agradar a Dios

¹ Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, picácué piyamáida cáinináca piicáyacacawa mamáalàacata càide iyúwa abémisana. ² Picácué piimáicha pitáidaca wenàiwicanái cayábéeri iyú, peedácaténácué píataléwa nía, cawinácaalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yèepuníyíecawa déecuise icapèe íchawa. Abénaméeyéi Dios yàasu wenàiwica nadéca càì namànica cayábéeri, yá needácaté nàataléwa ángelnái Dios ibànuéyéica càiyéide iyúwa wenàiwica iicácanáwa. Ináté Dios imànica nalí cayábéeri.

³ Catúlécánacué piicáca presoíyéi, piyúudàacué nía, ipíchaná nàuwichàacawa máini. Piwàwalicué nía càide iyúwa piyaca nacáicaalí náapicha néeni, nàyacáiná presoíyéi ibànalicu neebáidacáiná Jesucristo itàacái. Piyúudàacué wenàiwica yùuwichèyécawa ìwalíse yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. Piicácué piwènúawa náicha, áibaalicáiná cawàwanáta iwàwacutácué càì piùwichàacawa nacái.

⁴ Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéri iyú macáita cawinácaalí idènièyéica inìriwa, ínu nacáíwa. Picácué piimá áiba yáapicha càmlíchúaca píinusíwa, càmlíríca nacái pinìrisíwa. Yácáiná Dios yùuwichàidapiná macáita imàníiyéica yáalaniwa, cawinácaalí nacái iiméeyéica áiba wenàiwica yáapicha càmlíchúaca ínusíwa, càmlíríca nacái unìrisíwa.

⁵ Picácué cáininá piicáca plata. Casímáicué piicáca yái pidènièricuéca siùca. Picácué achúma píináidáanicawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca wawàsi pimáapuèrica. Yácáiná Dios idéca íimaca: “Càmíripináta numàaca pía, càmita nacái núuca nuíchawa píawa”, íimaca walí yái Diosca. ⁶ Iná yéewa wáalimá wáimaca macàaluínináta:

“Nuíwacali iyúudàapiná núawa; íná càmita cáalupiná núa. Càmita cáalupiná nuicá càinácaalí báawéeri áibanái imàníripináca nulí”,

càì wáimaca.

⁷ Piwàwalicué níara picuèrinánáimi ancianonái icàlidéeyéicatécué pirí Dios itàacái. Piwàwalicué càinácaalíté nàyáaná machacàníri iyú, àta néetáatalétawa. Piwàwalicué neebáidáanáaté Jesucristo tàì íiméeri iyú éwitaté áibanái inúacáanáta nía. Néese piyacué nacái càide iyúwaté nàyáaná, neebáidáanáaté nacái Jesucristo itàacái.

⁸ Jesucristo canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. Càide iyúwaté íiwitáise iyáaná bàaluité, càita nacái ìyaca siúcáisede, càiripináta nacáíwa èeri càmlíri imáalàawa.

⁹ Iná picácué pibatàa áibanái iméeráidacué pía méetàuculé íicha yái tàacáisi peebáidéericuéca. Aibanái nawàwacué peebáidaca madécaná tàacáisi yàacàsi ìwalíríca icàlidéeríca walí càirínácaalí yàacàsi wáalimá wayáaca. Macáita yái canéeríca iwèni tàacáisi yàacàsi ìwalíríca canácatáita idé iyúudàaca wenàiwica náaliacaténáwa Dios ìwali. Néese macái wenàiwica yeebáidéeyéica càiri tàacáisi, càmita cachàini náiwitáise Wáiwacali ìwali. Cayába cachàini walíni wamàacacaalí Dios imànica walí cayábéeri mawèníri iyú ichàiniadáanápiná wawàwa.

¹⁰ Bàaluité sacerdotenái inúacaalíté pírái iyúwa sacrificio macái israelitanái ibáyawaná ìwalíse, yáté càmita Dios ibatàa nayáaca yái iinásica. Càita nacái siùca, macáita inuèyéica pírái Dios irí mamáalàacata nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca

náiwitáise, canáca yéewaná náalíacawa Dios ìwali. Yácáiná Dios idéca imàacaca walí áiba sacrificio íiwitáaná, cayábéeri macái pírái íicha. Yái Jesucristo, yéetácatéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio cruz ìwali wabáyawaná ìwalíise yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha. ¹¹ Bàaluité sacerdote íiwacalíná itécaté pírái íiranámi Dios yàasu manuíri capìima imàdáaná irìculé, yái israelitanái isutácatáipináca Dios íicha. Itéca irái imàdáaná irìculé, mabáyawanáacataléca náicha canánama, Dios ichàini iyacatalécaté. Idàchiadacaté irái yàalusi nacáiri ìwali, imànicaténáté ofrenda nacáiri Dios irí, isutácaténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápínáté iwàwawa israelitanái ibáyawaná íicha. Quéwa neemácaté pírái iinámi méetàucuta nàyacàle íichawa. ¹² Càité nacái Jesús yùuwichàacawa, yéetácawa méetàucuta yàcalé íicha. Yéetácatéwa wáichawalíná, wía yàasu wenàiwicaca, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, Dios yeedácaténá wía yàasunáipináwa íibaidéeyéipináca abéerita Dios irípiná. Càita Jesús yàapìdáidaca wáiwitáise wabáyawaná íichawa íiraná iyúwa, yéetácáinatéwa wáichawalíná. ¹³ Càide iyúwa Jesús yàanátéwa méetàucuta yàcalé íicha yùuwichàacaténátéwa, càita nacái iwàwacutácué wàyaca méetàuculé èeri mìnánái íiwitáise íicha. Càide iyúwaté Jesús yùuwichàanáwa wáichawalíná, càita nacái iwàwacutá wèepunícawa yáapicha, wàuwichàaca nacáiwa irípiná weebáidacáiná itàacái. ¹⁴ Chái èeri irìcu canácata wàyacàle iyéerica càiripináta. Néese wèepunícawa wàacawa nérépiná yái yàcalé yàanèeripináca chènuníise áibaalípiná, yái Dios iyacàleca, wàlisài Jerusalén. ¹⁵ Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, íná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta Jesucristo ìwali. Yái wàanáca cayábéeri Dios irí, yácata wàasu sacrificio wamàaquéerica Dios irí ofrenda iyú càide iyúwa iwàwacutáaná wamàacaca iríni wàacaténá icàaluíniná. jlná wacàlidacué áibanái irí Dios iináwaná ìwali cayábéeri íiwitáise! ¹⁶ Picácué piméyáawa pimànica cayábéeri áibanái irí. Piyúudàacué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái piasu iyúwa casímáicáiná Dios iicáca wamáníná irí càiri sacrificio, wàacaténá icàaluíniná.

¹⁷ Peebáidacué nataacái níara picuèrinánáicuéca ancianonáica. Pimànicué nacái càide iyúwa náimáaná nacùacáinácué pía. Nawàwa nacùacuéca pía cayába náalíacáináwa iwàwacutá nacàlidaca naináwanáwa Dios irí càinácaalíte iyú nacùanácuéca pía. Peebáidacaalícué nataacái, yá casímáica náibaidaca Dios irí. Quéwa, càmicaalícué peebáida nataacái, yá achúmaca nawàwa náibaidacalé ìwalíisewa, yá nacái Dios yùuwichàidapínácué píawa.

¹⁸ Pisutácué Dios íicha walípiná. Wáalíacawa wadéca

wáalimáidaca wamànica cayábéeri càiripináta, íná càmita báí wía ìwallíse yái wamàníríca. ¹⁹ Nusutácué pícha wawàsi manuísíwata pisutáanápínácué Dios ícha nulípiná imàacáanápíná nuèpùacawa pìatalécué caquialéta.

Bendición y saludos finales

²⁰ Nusutácué Dios ícha pirípiná, yái imàaquérica matuíbanáica wáiwitáise, yá nacái imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi ícha, yái Wacuèriná cachàiníríca icuèrica wía cayába càide iyúwa pastor icùacaalí ipìrawa ovejanái. Dios icáucàidacaté Jesús, imàacaca nacái Wacuèrinápínácani Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná, íná yéewa Wáiwacali Jesús íraná cawènica imànica yái wàlisài wawàsica Dios imàníríca wáapícha icùanápíná wía càiripináta. ²¹ Yá nusutácué Dios ícha pirípinácué ichàiniadáanápínácué pía píalimácáténácué pimànica macái íiwitáaná cayábéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nusutáca Dios ícha nacái imàacáanápíná macáita wàyaca càide iyúwa iwàwáaná Jesucristo íiwitáise cachàiníríca iyú. ¡Wàacué cayábéeri Cristo irí, yái iyéerica cáimiétacanéri iyú, icànéeri nacái mèlumèluírí iyú, icuèripíná nacái macáita càiripináta! Báisíta, amén.

²² Píacué nuénánáica, nusutácué pícha píináidáanápínácuéwa cáalíacáiri iyú ìwali yái nùalàanácuéca pía cháí achúméerína cuyàluta irícu, nutànàacáináni nuchàiniadacáténácué piwàwa mamáalàacata. ²³ Nuwàwaca nucàlidacuéca nacái pirí wéenasàiri Timoteo iináwaná nadéca namàacaca yèepunícawa presoíyéi ibànaná ícha. Yàanàacaalí caquialéta nùatalé, yásí nutéca núapichawani, nupáchíacáténácué píawa.

²⁴ Nuwàwalícué macáita picuèrinánái ancianonái, macáita nacái níara Dios yàasu wenàiwica canánama. Níái Italia yàasu cáli néeséeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalícué pía.

²⁵ Nusutácué Dios ícha pirípinácué macáita imànínápínácué pirí cayábéeri manuísíwata mawèníríca iyú.

SANTIAGO

Saludo

¹ Núa, Santiago, yái Dios yàasu wenàiwica íbaidéerica irípiná, Wáiwacali Jesucristo yàasu wenàiwicaca nacái núa. Nuwàwalicué pía, píacué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi nàawiría icàlâlìyèyécawa macái cáli ínata.

La sabiduría que viene de Dios

² Píacué nuénánáica, iwàwacutácué casímáica piicáca yái piùwichàanácawa macái yùuwichàacáisi íiwitáaná iyú.

³ Píalíacáinácuéwa piùwichàacaalíwa Dios irípiná peebáidacáiná Dios, yásí péewáidacuéwa piideníacaténá yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú, cachàiníiri píiwitáise yáapichacuéwa.

⁴ Quéwa píalimáidacué piideníaca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú cachàiníwanái cachàinícaténácué píiwitáise Dios ìwali. Yásí píalimácué pimànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Aibacaalí péenácué càníiri yáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná imànica iyacaténá machacàníiri iyú, yá iwàwacutá isutáca yáawawa Dios ícha imàacáanápíná cáalíacáicani, yásí Dios imàaca cáalíacáicani. Càmicáiná Dios imáisanà wáicha wáalíacáica, néese imàacacué walí manuísíwatani, càmita nacái icuísá íchawa wía wasutácaalí ícha imàacáanápíná caalíacáica wía.

⁶ Quéwa iwàwacutá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácaalí ícha imàacáanápíná cáalíacáica wía. Cawinácaalí wenàiwica

càmíirica manuí ínáidaca iwàwawa Dios ìwali, càmita yáalimá yeebáida Dios tàì íméeri iyú, néese iméeràacawa méetàuculé Dios ícha. Càicanide iyúwa màladàca manuíri úni ìwali, cáuli

itéeri abéemàalé, néese yèepùacawa abéemàa iwéré àniwa. ⁷ Yái ínáidéericawa càì, càmita Wáiwacali imàacapíná cáalíacáicani.

⁸ Càmita Dios imànipíná irí cayábéeri yácáiná yái wenàiwica éeruífica íiwitáise ínáidacawa abéeri wawàsi ìwali siùcatái, néese

táwìchanáami ínáidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, yá càmita yáalimá iyaca machacàníiri iyú macái èeri imanùbaca.

⁹ Catúulécanácaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá casímáica iwàwa Dioscáiná iicácani càiride iyúwa cáimiétacanéeri.

¹⁰ Càasucaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá nacái casímáica iwàwa càmicáiná cayába Dios iicácani yàasu cawèníiri ìwalíise.

Níacáiná macái càasuíyéi wenàiwicaca nadèníaca maléená èeri nàyacaténá cháì èeri irícu, càide iyúwa macái wenàiwica. Càica

níade iyúwa íiwinási íbàlùacaalíwa masicái yèewi manacúlibàa, càníirica iya càiripínáta. Càita nacái càmita càasuíyéi idècuniawa

cháì èeri irícu càiripínáta. ¹¹ Eeri imusúacaalíwa, yá ùuleca

máiní. Yá chuica yái masicáica, néese íiwiná nacái icaláacawa. Yá imáalàacawa cayábéeri iicacánáwa. Càita nacái càasuíri yéetápináwa, idècunitàacá imànica iyaca yàasu wawàsiwa yeedácaténá iríwa plata mamáalàacata.

Pruebas y tentaciones

¹² Aibaalí wawàwacaalí wamànica wabáyawanáwa, quéwa càmicaalí càì wamàni, yásí casíimáica wawàwa manuísíwata. Wadécanáami wáasáidaca càmita wawènúada wáiwitáisewa Dios ícha, yásí Dios yàaca walí wacáuca càníiri imáalàawa càide iyúwaté Dios icálidáaná cáimiétacanéeri iyúni yàanápiná nacáuca càníiri imáalàawa macáita cáininéeyéica iicáca Dios. ¹³ Piwàwacaalícué pimànica pibáyawanáwa, picácué píináidawa Dios yáalimáidáaná pía pimàníinápínacué pibáyawanáwa. Canácatáita Dios iwàwa imànica ibáyawanáwa, càita nacái canácatáita yáalimáida wenàiwica namàníinápíná nabáyawanáwa. ¹⁴ Néese píiwitáise báawéeri, yácata imáidéerica pía, yáalimáida nacái pía, néese idacùaca pía àta máinícataléta piwàwaca pimànica pibáyawanáwa. ¹⁵ Néese máinícáiná piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, íná pimànica pibáyawanáwa. Pimànicaalí piacawa pibáyawanáwa mamáalàacata àta péetácatalétawa, yásí piwàlùacawa iriculé yái yéetácáisi càníirica imáalàawa méetàuculé Dios ícha càiripináta.

¹⁶ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Picácué píima Dios idécasa itàanica pirí piwàwalícuíse piwàwacaténásacué pimànica pibáyawanáwa. ¹⁷ Macáita yái cayábéerica wadènièrica, Dios yái iyéerica chènuniré, idéca imàacaca walíni, yái Wáaniri Dios idàbéericaté camalási chènuníiséeyéi, níái èeri, quéeri, dùlupùta nacái. Quéwa yái Wáaniri Dios càníirita càide iyúwa èeri iyáaná, yái èeri iwènuéricawa yàacawa, càníiri nacái icàna cayába càiripináta. Néese Wáaniri Dios canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi íwali. ¹⁸ Dios idéca yàaca wacáuca càníiri imáalàawa weebáidacaalíte báisíiri tàacáisi. Càité Dios imànica càide iyúwaté iwàwáaná, yéewanápiná Dios yéenibeca wía, cayábéeyéi áiba wawàsi ícha macáita Dios idàbéericaté cháí èeri irícu.

La verdadera religión

¹⁹ Iná piwàwalícué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Macáitacué pía iwàwacutácué péemíaca cáalíacáiri iyúni áibanái itàanicaalícué píapícha, yéewáidacaalí nacáicué pía. Néese píináidacuéwa cayába ipíchawáise pitàanica. Picácué nacái calúa pía ráunamáita. ²⁰ Cawinácaalí caluérica íiwitáise, càmita yáalimá imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²¹ Iná pimàacacué píichawa casaquèeri píiwitáiseacawa, yá nacái pibáyawaná manuéricawa. Néese peebáidacué yái tàacáisi báisíirica píiwitáise cayábéeri iyúwa, yái tàacáisi néewáidéericuéca iyú

pía; peebáidacaalícué yái tàacáisica, yásí Jesucristo iwasàacué píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

²² Báisíta iwàwacutácué péemìaca yái tàacáisica, quéwa péemìacaalícaíta meedáni, néese càmicaalícué pimàni càide iyúwa ímáaná, yá pichìwáidacáitacué píawawa meedá. Piyúunáidacuéca cayábaca Dios iicáca píiwitáise, quéwa báawaca iicácué píiwitáise. ²³ Aibacaalí yéemìacáita Dios itàacái, néese càmita imàni càide iyúwa ímáaná, càicanide iyúwa wenàiwica iicácaalí inàniwa chapúalliculé. ²⁴ Yá iicáca yáawawa chapúalliculé. Néese iwènúacanacáitawa chapúa íicha, yá iimáichaca caquialéta càinácaalí iicácanáwa, íná càmita ichùnà yáawawa. ²⁵ Weebáidacaalí Dios itàacái cayábéeri, yásí Dios ichuidaca wáicha wabáyawaná yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wía, Dios itàacáicáiná imáisaníaca wamànica wabáyawanáwa, quéwa yàalàaca wía wamànicaténá cayábéeri. Iná yéewa càmicaalí waimáicha Dios itàacái, wamànicaalí nacái càide iyúwa ímáaná, yá casímáica Dios imànica wawàwa ìwali yái wamànírira.

²⁶ Picàlidacaalícué piináwanáwa peebáidáanása Dios itàacái, quéwa càmitacué píalimá picùaca pinùmawa ipíchaná pitàanica báawéeri iyú, yá pichìwáidacáitacué píawawa, canáca iwèni nacái yái picàlidáanáca peebáidáanáscué Dios itàacái. Piyúunáidacuéca cayábaca Dios iicáca píiwitáise, quéwa báawaca meedá iicácué píiwitáise. ²⁷ Piwàwacaalícué píasáidaca Wáaniri Dios irí peebáidáaná itàacái báisíiri iyú, yá pimànicuécài: Piyúdàacué sùmanái canéeyéica isèenái, nía nacái inanái inìrimi yéetéeyéimicawa íicha ipíchaná nàuwichàacawa. Picácué nacái pimàni pibáyawanáwa càide iyúwa áibanái èeri mìnánái imàníná.

2

Advertencia contra la discriminación

¹ Píacué nuénánáica, yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacái, yái cachàinírira íiwitáise, icànéerica mèlumèluíri iyú, yá nacái icuèrica macáita cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha. Picácué piicá abéeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese cáininácué piicáca macái wenàiwica abédanamata. ² Pìwacáidáyacatáicawa pìacaténácué Dios icàaluíniná, néese áiba càasuíri iwàlùacaalíwa pèewiré idènièrica anillo oro yáawamíiyéita, ibàlewa cawèníri nacái. Yáta nacái áiba catúulécanéeri iwàlùacaalíwa, idènièrica ibàlewa éewisàimi, báawéeri meedá. ³ Néese, càmitacué pimàni cayábéeri, pitáidacaalícué cayábani yái idènièrica ibàlewa cayábéeri, yá nacái píimacuéca irí: “Píawinawa cháí cayábéeri yàalubáisi íinata”, quéwa píimacuéca catúulécanéeri irí: “Pibàlùawa alé,

càmicaalí nacái piwàwa pibàlùacawa alé, yá píawinawa alé cáli ínata”, càicuéca pidéca píimaca. ⁴ Pimànicaalícué càiri báawéeri, yá pucháibacuéca píiwitáise pìyaca, càmitacué cáininá piicáyacacawa abédanamata. Yá nacái piínáidacuécawa báawéeri iyú meedá, piicácáinácué càasuíri càiride iyúwa cayábéeri catúulécanéeri ícha.

⁵ Péemiácué cayábani, piácué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Dios idéca yeedáca yàasunáipináwa níara iyéeyéica catúulécanéeri iyú cháí èeri írìcu neebáidacatená itàacái tàì íméeri iyú, yéewanápiná iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi ícha càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimiétacanéeri iyúni imàníinápiná nali cayábéeri, macáita cáininéeyéica íicácani. ⁶ Iná, ¿cánácué máini báawaca piicáca catúulécanéeyéi wenàiwica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni? ¿Cánácué pibáiniada nía? ¿Càmitasicué píalíawa càasuíyéi nàuwichàidacuéca pía, namànicué nacái píri báawéeri needácaténácué píicha píasu ipíchanácué nacái pidèniaca yái pimáapuèrica? Yá natécuéca pía yàcalé icuèrinánái yàatalé nacháawàacatenácué piínáwaná iwali càmicaalícué píalimá pipáyaidaca píichawa pimawènìacálecawa. ⁷ Níara càasuíyéica naicáanica Jesucristo íquíniná, natàanica nacái báawéeri iyú iwali, yái cayábéerica íiwitáise, cáimiétacanéeri nacái, yeedéericuéca pía yàasu wenàiwicanáipináwa.

⁸ Pimànipinácué cayábéeri pimànicaalícué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùulianácué pía, yái ichùuliacanási cachàinírìca náicha canánama íméerica: “Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càita iwàwacutácué pimànica áibanái irí cayábéeri. ⁹ Quéwa càmicaalícué cáininá piicáca macái wenàiwica abédanamata, yá pimànicuéca píacawa pibáyawanáwa, cabáyawanácuéca pía nacái càmicáinácué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ¹⁰ Cabáyawanácuéca pía, éwitacué pimànicáaníta batéwa macáita iyúwa Dios ichùulianá, càicáaníta cabáyawanácuéca pía pimànicaalícué abéeri wawàsi càmirícué Dios iwàwa pimànica. Yá cabáyawanácuéca pía iyúwa wenàiwica imàniyéica macái báawéeri íiwitáaná. ¹¹ Cabáyawanácuéca pía éwitacué pimànicáaníta abéeri wawàsi báawéeri, yácáiná abéericata yái Diosca ichùulìericaté wía càminápiná wamàni wabáyawanáwa macái íiwitáanáta. Dios íimaca: “Píca píimá áiba wenàiwica yáapícha càmicáhuaca píinusíwa, càmiríca nacái pinìrisíwa”, íimaca yái Diosca. Càita nacái Dios íimaca: “Píca pinúa wenàiwica”, íimaca. Iná éwita càmicáanítacué píimá áiba yáapícha càmicáhuaca píinusíwa, càmiríca nacái pinìrisíwa, càicáaníta cabáyawanácuéca pía pinúacaalícué wenàiwica. Càmitacué pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía.

12 Weebáidacaalí Dios itàacái, yásí iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Dios icàlidapiná waináwaná ìwali, asáisi wamànicaalíte càide iyúwa itàacái íimáaná. Iná iwàwacutácué pitàaníca cáalíacáiri iyú, pìyacué nacái machacàníiri iyú Dios iicápiná. 13 Níacáiná cawinácaalí càmíiyéica iicá áibanái ipualé, càmítapiná Dios iicá napualé áibaalípiná yùuwichàidacaalí níawa, quéwa cawinácaalí iiquéeyéica áibanái ipualé, yásí Dios iicápiná napualé. Yá Dios iwasàapínaca níawa yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

Hechos y no palabras

14 Píacué nuénánáica, caná iwèni Dios iicáca yái picàlidáanáca peebáidáanácué Dios càmicaalícué pimàni cayábéeri píasáidacaténácué peebáidaca Dios báisíiri iyú. Dios càmíta iwasàapínácué píawa yàasu yùuwichàacáisi íchawa písàna iyúwa meedá yái càì píimacuéca. 15 Iyacaalícué pèewi asìali càmicaalí nacái inanái, yeebáidéeyéi Dios itàacái, canácaalí nabàlepiná, canácaalí nacái nayáapíná namáapuèrica yáta èerica, yá iwàwacutácué piyúudàaca nía. 16 Néese abéeri péenácué íimacaalí nalí: “Píacuéwa cayába píwalícué píbàlewa, píacué piyáaca nacái piyáacaléwa cadénama”, íimacaalí nalí quéwa càmíta yàa nalí yái namáapuèrica, yá canéerica iwèni meedá itàacái, càmícáiná itàacái iyúudàa nía. 17 Càita nacáicué pía: Báisícaalícué peebáidaca Dios, yá pimànipínácué áibanái írí cayábéeri. Càmicaalícué pimàni áibanái írí cayábéeri, yá píasáidacuéca càmítacué peebáida Dios báisíiri iyú.

18 Quéwa cawàwanátacué piwàwaca píimaca nulí: “Abénaméeyéi yeebáidaca Dios báisíiri iyú, éwita càmícáaníta namàni áibanái írí cayábéeri. Aibanái càmíta neebáida Dios quéwa namànica áibanái írí cayábéeri”, càicué piwàwaca píimaca nulí cawàwanáta. Quéwa pidécuéca piwènúacawa. Càmítacué píináidawa machacàníiri iyú. Càmicaalícué pimàni áibanái írí cayábéeri, yá pidécuéca píasáidaca càmíta peebáida Dios báisíiri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios báisíiri iyú, yácata imàníirica áibanái írí cayábéeri. 19 Pidécuéca peebáidaca iyaca abéerita Dios. Yá cayábéeriquéi peebáidáanácuéca càì, quéwa macái demonio neebáidaca nacái iyaca abéerita Dios, yá natatáca wacalùniwa náalíacáináwa Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Iná peebáidacaalícaíta iyaca abéerita Dios, càmítacué pimàni máiníiri cayábaca wawàsi demonionái ícha. 20 Picácué máiwitáise pía. Iwàwacutácué píalíacawa, càmicaalícué pimàni cayábéeri áibanái írí, yá píasáidacuéca càmítacué peebáida Dios báisíiri iyú. 21 Mabáyawanátaté Dios iicáca wàawirimi Abraham ìwallíse yái imàníirica càide iyúwaté Dios ichùullanáni. Dios isutátaté Abraham ícha inúanápiná ìiriwa, yái Isaac, Dios iwàwacáináaté yáalimáidaca iicáwa Abraham asáisi yeebáidacaalí

Dios tàì ìiméeri iyú. Yáté achúmaca Abraham inúaca ìiriwa iyúwa sacrificio Dios irípiná, quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ipíchanaté inúaca Isaac. Abraham yeebáidacaté Dios tàì ìiméeri iyú, íná mabáyawanáca Dios iicácani. ²² Abraham yeebáidacaté Dios, imànicaté nacái càide iyúwaté Dios ichùulianáni. Càité nacái Abraham yásáidaca yeebáidacaté Dios tàì ìiméeri iyú. ²³ Càité ichàbacatéwa càide iyúwaté áiba profeta itànàanaté Dios itàacái ìiméerica: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicácani”, càì ìimaca. Néese náimacaté Abraham ìwali Dios yàacawéerinácani, imànicáinaté càide iyúwa Dios ichùulianáni.

²⁴ Iná píaliacuéwa cawinácaalí yeebáidéerica Dios tàì ìiméeri iyú imànicaténá càide iyúwa Dios ichùulianáni, yácata Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú, ìwalíse yái cayábéerica imànírica, càmírita abéta ìwalíse yái yeebáidáanáca Dios. ²⁵ Càité nacái úara Rahab, càmíchúa israelita. Quéechatécáwa uimácaté asíanái yáapicha plata ìwalínápiná, quéwa uwènúadacaté úiwitáisewa Dios irípiná. Néese uyúudàacaté pucháiba wenàiwica israelitanái ibànuèyéicaté. Ubàaca nía nàuwidenái íchawa. Uyúudàaca nía nacái namusúacaténáwa áiba àyapulicubàa báawéeyéi wenàiwica ícha. Ináté mabáyawanáca Dios iicáca úa. ²⁶ Péemiacué comparación: Càide iyúwa wenàiwica iiná yéetáanáwa idécanáami iwàwa cáuri yàacawa ícha, càita nacái cawinácaalí ìiméerica ìwaliwa yeebáidáanása Dios, quéwa càmita imàni cayábéeri áibanái irí, yá canéerica iwèni meedá yái itàacáica iyúwa chéecáisimi, càmicáiná yeebáida Dios báisíiri iyú.

3

La lengua

¹ Píacué nuénánái, iwàwacutácué càmita manùbéeyéi péená nabàlùadaca níawawa néewáidacaténá wenàiwica. Cayábacué nuénánái ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa. Píaliacuéwa Dios yùuwichàidáanápiná wíawa manuísíwata áibanái ícha, wía yéewáidéeyéica wenàiwica, càmicaalí wàya machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái ìimáaná. ² Madécaná yàawíría macáita wía wataànica càmíiri máini cáaliacáiri iyú. Càulenáca wacùaca wanùmawa ipíchaná wataànica báawéeri iyú. Cawinácaalí càmírica imàni ibáyawanáwa itàacái iyúwa, yá béerica íiwitáise, yáliéri nacái icùaca yáawawa macái cáaliacáiri iyú, ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ³ Péemiacué comparación: Wachanàidaca achúméeri freno caballo inùmaliculé yéewanápiná caballo imànica càide iyúwa wawàwáaná. Càita wáalimá wawènúadáidaca manuíri caballo. ⁴ Càita nacái nave manuínaméeyéi, lancha nacáiyéi yéeyéicawa

manuíri úni yáacubàa cáuli iyú. Ewita manuínaméeyéicáaníta nía, éwita nacái cachàiníri cáuli iwatàidacáaníta nía nacái, càicáaníta yái itéerica nave yáalimá iwènúadáidaca manuírí nave càide iyúwa iwàwáaná achúméeri téna nacáiri iyú.

⁵ Càita nacái iyaca wanène; achúméeri wainá ìwalíséericani yái wanènega, quéwa yáaliméeri imànica madécaná wawàsi, wáalimácáiná wamànica wanène iyúwa cayábéeri manuí, báawéeri nacái manuíta. Yái wàasu tàacáisi imusuéricawa wanùma irìcuíse càicanide iyúwa achúméerína quichái idàbacaalí yeemáca manuírí ànalíma. Càmicaalí áiba ichacàidani, yásí quichái yeemáca ànalíma macáita. Càita nacái wía, éwita achúmacáaníta yái wanènega, càicáaníta yáalimá imànica áibanái irí báawéeri manuísíwata, càmicaalí wacúa watàacáíwa ipíchaná watàaníca báawéeri iyú.

⁶ Càica wàasu tàacáisi iyacade iyúwa quichái wáalimácáiná wamànica máiní báawéeri áibanái irí watàacái iyúwa, madécaná íiwitáaná báawéeri. Yái tàacáisi báawéerica imusuéricawa wanùma irìcuíse, casacàaca imànica wáiwitáise macái. Satanás, yáara demonio íiwacalínaca, yácata náiwacalica macáita wenàiwicaca itàaníyéica báawéeri iyú mamáalàacata. Watàanícaalí báawéeri iyú, yásí watàacái báawéeri máiní báawaca imànica yàacawa macáita yái wamàníríca cháí èeri irìcu, càmita nacái wáalimá wàyaca casímáiri iyú áibanái yáapícha.

⁷ Wía èeri mìnánáica, wáalimá macàalunica wamànica madécaná íiwitáaná pìrái, cuwèsinái nacái, cuìpìranái nacái, àpinái nacái, áibanái cuwèsi nacái iyéeyéica manuírí úni yáaculé. Yá wáalimá wéewáidaca nía namànicaténá càide iyúwa wawàwáaná.

⁸ Quéwa canácata wenàiwica idéeri macàalunica imànica inènewa icùanápínáni ipíchaná itàaníca báawéeri iyú. Yái watàacái báawéerica càmita quirínama iwàwa iyamáacawa. Càicanide iyúwa àapi iculále inuérica wenàiwica, wáalimácáiná wàuwichàidaca áibanái wenàiwica báawanama watàanícaalí báawéeri iyú nàwali.

⁹ Máiní éeruírí wáiwitáise: Wàaca cayábéeri Wáaniri Dios iríwa wanène iyúwa. Néese wanène iyúwa nacái watàaníca báawéeri iyú áibanái wenàiwica ìwali, wacúsaca wáichawa nía nacái, níái wenàiwica Dios idàbéeyéica nàyacaténá càide iyúwa Dios inacáiyéi.

¹⁰ Abéerita wanùma irìcuíse imusúacawa cayábéeri tàacáisi Dios irí, báawéeri tàacáisi wenàiwicanái irí nacái. Píacué nuénánáica, càmita cayába wamàni càì.

¹¹ Péemíacué comparación: Canáca yéewaná ipísíiri úni imusúacawa dápu néenibàa yáapíchéi úni cayábéerica.

¹² Càita nacái higuera yéetaná càmita yáalimá yàaca walí olivo iyacaná. Càmita yéewa uva yéetaná abéya nacáiri yàaca walí higo iyacaná. Càmita yéewa puìwéeri dápu yàaca walí cayábéeri úni wàiréeripíná. Càita nacái càmita wáalimá watàaníca báawéeri iyú báisícaalí cayábaca wáiwitáise wawàwalícuísewa.

La verdadera sabiduría

¹³ Báisicalícué cáalíacáica pía, cáiwitáise nacái càide iyúwa picàlidáanacué piináwanáwa, néese piyacué machacàniri iyú càide iyúwa Dios iwàwáana. Picacué nacái cáimacái piicáca piawawa áibanái ícha. Càita píalimácué píasáidaca cáalíacáicuéca pía báisíiri iyú. ¹⁴ Quéwa máinícaalícué báawaca piicáca áibanái nàasu cawèniri ìwalíise, piwàwacaalícué nacái pichùullaca áibanái canánama, iwàwacutácué càmita piyúunáidaca cáalíacáica pía áibanái ícha, néese píasáidacuéca càmitacué píalía báisíiri tàacáisi. ¹⁵ Pimànicaalícué càì, yásí wáalíacawa píiwitáise píiméericuéca ìwali cáalíacáicasani càmírita yái náalíacáica Dios imàaquéerica wenàiwica irí. Néesequí chái èeri irìcuírca meedá yái píiwitáiseca càide iyúwa èeri mìnanaí ìnàidáana, Satanás ichùullacáina náiwitáise. ¹⁶ Ata alénacaalí nàyaca wenàiwica báawéeyéica iicáca áibanái nàasu cawèniri ìwalíise, nía nacái iwàwéeyéica ichùullaca áibanái canánama, yásí napéliaca níawáaca, namànica nacái macái íiwitáana nabáyawanáwa. ¹⁷ Quéwa cawinácaalí idènièyéica yáalíacáíwa Dios néeséerica, yá wáalíacawa ráunamáita cawinácaalí nía, nàyacáina machacàniri iyú náiwitáise masaquèeri yáapichawa. Masacàacáina náiwitáise, ína yéewa nàyaca nacái matuñbanáiri iyú áibanái yáapicha. Càmíiyéi nacái calúa íiwitáise, yéemièyéica áibanái irí cáalíacáiri iyú. Naicáca áibanái ipualé, yá nayúudàaca catúulécaneyéi. Cayábaca naicáca macái wenàiwica íiwitáana abédanamata, natàanica machacàniri iyú, càmita nacái nachìwáida wenàiwica, néese namànica áibanái irí cayábéeri. ¹⁸ Wayúudàacaalí áibanái ìyáanápina matuñbanáiri iyú náapichawáaca, yásí wía nacái wàyapina matuñbanáiri iyú. Néese áibanái iicápiná càinacaalí wàyaca, yá nawàwapina namànica cayábéeri nacái.

4

La amistad con el mundo

¹ Píacué judíoca, ¿cánacué pimàni ùwicái píipunitawáaca? ¿Cánacué nacái pipélicia píapichawáaca? Nucàlidacué píriwani. Máinícué piwàwaca peedáca píriwa cawèniri wawàsi casíimáicaténacué piwàwa, ína pipéliacuéca píapichawáaca. ² Piwàwacuéca peedáca píriwa cawèniri wawàsi, néese càmicáinacué pidé peedácani, yásí pinúacuéca wenàiwica peedácaténá yàasumi. Yá báawacuéca piicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèniri ìwalíise, néese càmicáinacué píalimá peedáca píriwani, ína pimànicuéca ùwicái píipunitawáaca, pipélicia nacái píapichawáaca peedácaténacué áibanái yàasu. Càmitacué pidé peedáca píriwani yáara piwàwéerica càmicáinacué pisutá Dios íchani. ³ Néese éwita pisutácanítacué Dios íchani, càmitacué yàa píriini, báawacáinacué píiwitáise pisutáca Dios íchani,

pisimáidacaténácué píawawa meedá báawéeri iyú. ⁴ ¡Píacué wenàiwicaca iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha! ¿Càmitasicué píalíawawa pidécuéca piùwide pimànica Dios, cáininácáinácué piicáca èeri irícuíyéi íiwitáise? Cawinácaalí iwàwéerica iyaca càide iyúwa èeri irícuíyéi íiwitáise íimáaná, idéca yùuwide imànica Dios. ⁵ Càmiríca caná iwèni yái tàacáisica áiba profeta itànèricaté Dios inùmálicuise. Imaca: “Máini cáinináca Dios íicáca wíá, íná càmita iwàwa wawènúadaca íicha wáiwitáisewa ipíchaná cáinináca waicáca Dios íicha áiba”, íimaca. ⁶ Quéwa Dios iyúudàaca wíá cachàiníwanái mamáalàacata imànicaténácué walí cayábéeri mawèníri iyú càide iyúwaté profeta itànàaná Dios itàacái bàaluité. Imacaté: “Dios yùuwideca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmitasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawèníri iyú nalí cawinácaali yáaliyéicawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”, íimaca. ⁷ Iná pimàacacué Dios icùaca píiwitáise, pimànicaténácué càide iyúwa íimáaná. Pibàlùacuéwa tàì íiméeri iyú Satanás íipunita, picácué peebá irí, yásí ipíacuécawa píicha. ⁸ Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná, yá íicácuéca pipualé imànicaténácué píri cayábéeri mawèníri iyú. ¡Píacué cabáyawanéeyéica, pimàacacué píichawa yái báawéerica pimàníricuéca! ¡Masacàacué pimànica piwàwawa pibáyawaná íichawa, yái píináidéericuécawa báawéeri iyú piwàwalícuísewa, píacué pucháibéeyéica íiwitáiseca! Càmitacué píalimá cáinináca piicáca Dios cáininácaalícué piicáca èeri irícuíyéi íiwitáise càmiyéica yáalía Dios ìwali. ⁹ ¡Píicháanicué ìwali yái báawéerica pimàníricuéca! ¡Picácué casímáica piicáanica pibáyawaná ìwaliwa, néese píicháanicué ìwali! ¡Pimàacacué píichawa yái casímáiná piwàwa pibáyawaná ìwaliwa, néese iwàwacutácué achúmaca piwàwa pibáyawaná ìwaliwa! ¹⁰ Picàlidacué píichawa yái báawéerica pimànírica Wáiwacali imàacacaténácué iwàwawa pibáyawaná íicha. Yásí imànicuéca píri cayábéeri.

No juzgar al hermano

¹¹ Píacué nuénánáica, picácué pitàaní báawéeri iyú píwaliwáaca. Pitàanícaalícué báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, càita nacái báawacaalícué piicácani ìwalíse yái imànírica, càmitacué pimàni iyúwa Dios ichùullianá cáinináanápínácué piicáyacacawa. Càmitacué piicá Dios itàacái cáimiétaquéri iyú, néese píasáidacuéca báawaca piicáca Dios itàacái càiride iyúwa wawàsi canéerica iwèni. Quéwa pimànicaalícué càì, yá píasáidacuéca piicáca píawawa càiride iyúwa cachàiníríca Dios íicha, picàlidacáinácué càmitasa iwàwacutá pimànica càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. ¹² Iyaca abéerita Dios, yái imàaquéerica walí itàacáíwa. Piwàwalícué nacái yái Dios imàaquéerica walí itàacáíwa, yácata nacái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi

wenàiwica, iwasèeripiná nacái áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Iná canáca yéewanácué pitàaníca báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, abéericáináta Diosquéi yáaliéricawa wenàiwica íiwitáise.

Inseguridad del día de mañana

¹³ Siúcade péemiácué cayába píacué icàlidéyéica càì: “Siúcade wàacawa áiba yàcalé iriculé, táwicha nacái. Yá wayamáapínáca nénéibàa abéeri camuí. Yá wamànipiná wàasu wawàsiwa weedácaténá waliwa plata mamáalàacata”, càicué píimaca. ¹⁴ ¡Píacué càì píimaca, càmicáinácué píalíawa càinápinácaalí pichàbáanápináwa táwicha èeri! Canácata wéená iyéeri càiripináta cháì èeri irícu. Càide iyúwa waicácaalí samànéeri achúmasíwata, néese yáta canácani, càita nacái wàyaca cháì achúma èerínata. Càmita wáalíawa càicaalínápiná wéetáwa. ¹⁵ Iwàwacutácué càì píimaca: “Wáiwacali iwàwacaalí wamànica càì, yásí wàyaca nénéibàawa, wamànica nacái wawàsi”, càicué iwàwacutá píimaca. ¹⁶ Quéwa máinicué piwàwaca pitàaníca canúmaséeri iyú, cachàinicáinácué piicáca píawawa. Báawaca meedá Dios iicáca yái cáimacáinácuéca piicáca píawawa. ¹⁷ Cawinácaalí yáaliérica càinácaalí iwàwacutáaná imànica cayábéeri, néese càmicaalí imàni càì, yá imànica ìyaca ibáyawanáwa.

5

Advertencias a los ricos

¹ ¡Péemiácué cayábani, píacué judío càasuíyéica càmiíyéica yeebáida Dios itàacái! ¡Pícháanácué, péemíanicawa nacái ìwali yái báawéeri yùuwichàacáisi yàanèeripinácuécawa pìwali!
² Yá báawapínácuéca píichani macáita pìasu cawènírica. Cuwée iyáapínácuéca píicha pibàle cayábéerica. ³ Yá cayàmipínácuéca píichani macáita yái pìasu oroca, plata nacái. Cayàmicaalípinácué píichani, yásí macáita náalíacuéca piináwaná ìwaliwa càmitacué piyúudàa catúulécanéeyéi pìasu plata iyúwa, yái plata cáininéericuécaca piicáca. Yácué pìasu cawèníiri imáalàapínácuécawa píicha, néese piùwcháapínácuécawa cáiwíiri iyú. Pidécuéca pìwacáidaca madécaná cawèníiri pìasupínáwa maléená èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa. ⁴ Pìasu plata yáasáidapíná cabáyawanácuéca píawa, yái plata càmiíricuécaca pìa wenàiwica irí ílibaidéyécátécué pìrí needácaténácué pìrí pibànacale ìyacaná. Yái Wáiwacali cachàinírica náicha canánama, ichùuliérica nacái chènuníséeyéi úwi, idéca yéemíaca catúulécanéeyéi ícháanáca irí, níái ílibaidéyécúéca pìrí, nacháawàanácué piináwaná ìwali, yá Wáiwacali yùuwichàidapínácué píawa.
⁵ Cháì èeri irícu pìyacuéca cayábéeri iyú, càasuíri iyú nacái.

Pidènìacuéca macáita yái piwàwéerica casímáicaténácué piwàwa. Pidécuéca piyáaca cadénama, yá walíibàacuéca pía càide iyúwa pírái walíibèeyéi nawalíibàidéeyéica cayábéeri yàacàsi iyú ipíchawáise nanúaca nía. ¡Yá máinicué mawiénica píasu èeri Dios yùuwichàidacatáipinácué píawa càide iyúwa natécaalí pírái nanúacaténá nía! ⁶ Picàlidacuéca pichíwawa picháawàacaténá mabáyawanéeyéi iináwaná iwali, néese pinúacuéca nía, éwita càmicáanítacué napélia pía.

La paciencia y la oración

⁷ Quéwa, píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái, piidenìacué piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta Wáiwacali yàanàacataléta. Péemiacué comparación: Yái ibànéerica ibànacalewa iwàwacutá icùaca mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta idàbacataléta unía yúuwàacawa. Néese iwàwacutá icùaca quiríta àta unía imáalàacatalétawa àniwa yeedácaténá bànacalé iyacaná. ⁸ Càita nacái picùacué mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidacué tàì íiméeri iyú nacái mawiénicáiná Wáiwacali yéenáiwana yàanàanápina.

⁹ Píacué nuénánáica, picácué pitàaní piríwáaca lúasi iyú, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca píawa. Yá mawiénica Dios yáasu èeri yùuwichàidáanápina wenàiwica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capli inùmalicu ipíchawáise iwàlùacawa. ¹⁰ Píacué nuénánáica, iwàwacutácué píyaca càide iyúwa profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Wacuèrina Dios inùmalicuise. Yátè nàuwichàacawa Dios irípiná neebáidacáinaté itàacái, quéwa nàidenìacaté nàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹¹ Wáalíacawa casímáica nía siùcáise de bàaluitécáiná nàidenìaca nàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú Dios irípiná. Píalíacuécawa Job iináwaná iwali. Satanás yáalimáidacaté iicáwani cachàiníiri iyú. Ewitaté Job yùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta ìidenìacaté yùuwichàanáwa mamáalàacata; càmitaté iwènúada íiwitáisewa Dios íicha. Píalíacué nacáíwa idécanáamité Job yùuwichàacawa manuísíwata, néeseté Wacuèrina Dios imànicaté irí cayábéeri manuísíwata, máinicáiná Dios iicáca wapualé, catúulécaná nacái iicáca wía.

¹² Quéwa péemiacué cayábani nuénánái yái tàacáisi máiníríca cachàini: Picácué píima “Báisi báisíwata, Dios yáaliéricawa”, picácué càì píima. Picácué nacái càì píima capíraléeri cáli íipidená iwali, cáli íipidená iwali nacái, càinácaalí áiba wawàsi íipidená iwali nacái. Píimacaalícué “Báisíta”, iwàwacutácué báisíríca pitàacáica. Píimacaalícué “Càmita”, iwàwacutácué báisíríca pitàacáica. Picácué píima: “Báisi báisíwata, Dios yáaliéricawa”, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa.

¹³ Aibanáicaalí péenácué yùuwichàacawa, iwàwacutá nasutáca níawawa Dios íicha. Aibanáicaalí casímái iwàwa,

iwàwacutá nacántàaca casímáiri iyú Dios irí nàacaténá irí cayábéeri. ¹⁴ Aibacaalí cáuláica, iwàwacutá imáidaca ancianonái, níara icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá imáidaca nía nasutácáténá irí Dios, napusúacáténá nacái séenási ipùdàlicu idècunitàacá nasutáca irí Dios Wáiwacali ípidená ìwali. ¹⁵ Yá manuúcaalí ancianonái ínáidaca iwàwawa Dios ìwali ichùnlianápiná cáuláiquéeri, náalíacáináwa Wáiwacali iwàwaca ichùnliaca cáuláiquéeri, yásí ichùnliacawa yái cáuláiquéerica, yá Wáiwacali yeedápináca íchani, yái uláicáica. Cáuláiquéeri imànicaalíté ibáyawanáwa, yásí Wáiwacali imàacaca iwàwawa ibáyawaná ícha. ¹⁶ Iná picàlidacué píchawa yái báawéerica pimàníricuéca piríwáaca, pisutáyacacuéwa píchawáaca pimàacáanápinácué piwàwawa ícha yái pibáyawanácuéca. Néese pisutácué pìwaliwáaca Dios ícha ichùnlianápinácué pía. Cayábacaalí wáiwitáise Dios iicápiná, wàyacaalí nacái machacàníiri iyú, néese wasutácaalí wíawawa Dios ícha, yásí Dios imànicué walí cayábéeri manuúsiwata. ¹⁷ Piwàwalicué càinácaalíté iyáaná Dios yàasu profeta ípidenéericaté Elías. Yácata abéeri asialí wanacáiri, quéwa Elías isutácaté Dios manuúsiwata ipíchanaté unía yúuwàacawa, yéewacáténaté báawéeyéi wenàiwica nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa. Yá máisiba camuí y medio canácaté unía; Dios imànicaté càide iyúwa Elías isutáaná ícha. ¹⁸ Néese Elías isutácaté Dios ícha àniwa unía yúuwàacáténáwa àniwa, yá yèepùaca unía yúuwàacawa àniwa cáli ìwali, yèepùà bànacalé yàaca iyacanáwa.

¹⁹ Píacué nuénánáica, áiba péenácué iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios itàacái ícha, néese piyúudàacaalícué iwènúadaca íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, yá pimànicuéca píacawa cayábéeri manuúsiwata. ²⁰ Péemiácué cayábani, cawinácaalí iwènúadéerica áiba wenàiwica ibáyawaná íchawa, idéca icùaca cabáyawanéeri ipíchaná yéetácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Yá nacái Dios imàacapiná iwàwawa ibáyawaná manuúri ícha.

1 SAN PEDRO

Saludo

¹ Núa Pedro abéeri apóstol Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá itàacái. Nutànàacué pirí cuyàluta píacué càmiíyéica ìya yàasu cáli ínatawa, ìyéeyéica Ponto yàasu cáli ínata, Galacia yàasu cáli ínata nacái, Capadocia yàasu cáli ínata nacái, Asia yàasu cáli ínata nacái, Bitinia yàasu cáli ínata nacái. ² Nutànàacué pirí cuyàluta, píacué Wáaniri Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicanápináwa càide iyúwaté ínáidáanáwa bàaluité. Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo piwàwaliculécué masacàacaténácué imànica píiwitáise, yéewanápinácué píibaidaca abéerita Dios irípiná, pimànicaténácué nacái càide iyúwa ichùulianá. Jesucristo íraná imusúacatéwa ícha cruz ìwali yéetáaalítéwa píichawalínácué, píacué yeebáidéeyéica itàacái, íná Dios idéca imàacacué iwàwawa píbayawaná ícha. Nusutácué Dios ícha pirípinácué imànínapínácué pirí cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, imàcáanápinácué nacái píyaca matuíbanáiri iyú.

Una vida de esperanza

³ Wàacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. Dios idéca iicáca wapualé manuísíwata, íná idéca iwàlisàidaca wáiwitáise wadèniacaténá wacáuca wàlisàíwa chènuníiséerica. Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri Jesucristo imichàacáinatéwa yéetácáisi ícha. Iná yéewa manuíca wáínáidaca wawàwawa idècunitàacá wacùaca Dios imànínapíná walí càide iyúwaté ímáaná. ⁴ Dios idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise yàacaténácué pirí piasu cawèníripináwa chènuníiséerica. Siúcáisede Dios icùaca iyaca pirípinácué piasu cawèníri cayábéeri, càmirica yéewa áiba imáalàidacani càiripináta. ⁵ Peebáidacáinácué Dios itàacái, íná icùacuéca pía ichàini iyúwa, iwasàacaténácué pía yàasu yúuwichàacáisi íchawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwaté ínáidáanáwa imànínapínácué pirí cayábéeri macáita naicápiná. ⁶ Iná yéewa casímáicuéca piwàwa siúcáisede éwitàacáwa cawàwanáta iwàwacutácué piùwichàacawa manuísíwata achúma èeríinatàacá, manuíri yúuwichàacáisi iyú. ⁷ Péemíacué comparación: Nawasàaca oro ùuléeri quichái iyú needácaténá ícha macái wawàsi casaquèeri yéewanápiná masacàsíwaca yái oroca, cawènírica nacái, quírameníri nacái. Càita nacái yái piùwichàanácuécawa yáalimáidacué iicáwa pía píasáidacaténácué peebáidaca Jesucristo itàacái básíiri iyú. Píideníacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yásí Dios

iicácuéca peebáidáaná càiride iyúwa máiníri cawènica macái oro ícha, orocáiná imáalàapinácáitawa meedá áiba èriwa. Iná peebáidacaalícué Jesucristo itàacái tàì íméri iyú, éwitacué piùwichàacáanítawa, yá Dios icàlidapinácué piináwaná cayábéeri iyúwa, imàacapinácué nacái pìyaca cáimiétacanéri iyú yáapicha, picamaláná mèlumèluíri iricuwa, Jesucristo yàacaalípináwa néese àniwa.

⁸ Cáininácuéca piicáca Jesucristo éwitacué càmicáanítàacáwa pidé piicácani pituí iyúwa. Càita nacái peebáidacuéca itàacái siùca, yái càmiricuécáwaca piicá, iná yéewa piyanídacuécawa casímáiri iyú manuísiwata Dioscáiná idéca isíimáidacuéca pía. Eeri mìnáná càmita náalimá nacàlidacani natàacái iyúwa cánácué yéewaná casímáica pía. ⁹ Peebáidacáinácué Jesucristo, iná idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

¹⁰ Bàaluté Dios yàasu profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuése néewáidacatéwa Dios itàacái ìwali cachàiníri iyú náalícaténáwa càinápinácaalíté iyú wenàiwicanái yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yaté nacàlidaca Dios itàacái ímérica Dios imàninápinátécué pirí cayábéeri mawèníri iyú. ¹¹ Bàaluté Espíritu Santo, Cristo ibànuèrica, imàacacaté Dios yàasu profetanái yáalíacawa Cristo yàanàanápinaté, yùuwichàanápinaté nacáwa, iyáanápinaté nacái cáimiétacanéri iyú chènuniré icamaláná mèlumèluíri iricuwa Dios yáapicha icùcaténá macáita. Néese profetanái néewáidacatéwa cachàiníri iyú náalícaténáwa cawinápinácaalí wenàiwicacani, yái wenàiwica Dios imàaquéericaté nacàlidaca iináwaná ìwali ipíchawáiseté yàanàaca, càita nacái càicaalínápinácaalíté yéenáwaná yàanàaca. Néese profetanái nánáidacatéwa mamáalàacata ìwali náalícaténáwa càinácaalíté ímáaná yái tàacáisi Espíritu Santo imàaquéericaté nalí. ¹² Quéwa Dios imàacacaté profetanái náalíacawa càminápinaté nàasu èeri pinátani yái tàacáisi Espíritu Santo imàaquéericaté nacàlidaca Dios inùmalicuése; néese Dios imàacacaté náalíacawa yàacaté nalí tàacáisi pirípinácué iyéeyéipináté madécaná camuí náamiwáise. Pidécuéca péemiaca Dios yàasu apóstolnái icàlidáaná pirí Cristo itàacái, ímérica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Nacàlidacatécué piríni Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Cristo ibànuèrica chènuníse. ¡Máini Dios yàasu ángelnái chènuníseyéi nawàwaca náalíaca néemiaca càinácaalí iyú Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha!

Dios nos llama a una vida santa

¹³ Iná pimicháidacué píwítáisewa píináidacaténácuéwa cáalíacáiri iyú. Picácué picáma, néese piyacué cáimiétaquéri iyú, piicácaténácué píchawa cayába. Manuícué píináidaca

piwàwawa Dios ìwali picùacaténácué matuñbanáiri iyú Dios imàninápinácué piri cayábéeri mawèñiri iyú Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. ¹⁴ Picácué pimàni pibáyawanáwa càide iyúwacué pimàniná bàaluité ipíchawáiseté pialáca Dios ìwali. Néese peebáidacué Wáaniri Dios itàacái. ¹⁵ Piyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericáiná yái Diosca imáidéericuéca pía. ¹⁶ Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité; Dios ímacaté: “Piyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericáiná núa”, ímaca yái Diosca.

¹⁷ Pialácuéwa càmita Dios íicá abéeri wenàiwica íiwitáaná càiride iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese yúuwichàidapiná canánama báawéeyéi, ìwalíse yái báawéerica namànírica. Iná píimacaalícué Dios ìwali Wáaniricani, yá iwàwacutácué píaca iyéininá mamáalàacata idècunitàacá piyacuéca cháí èeri írìcu. ¹⁸ Dioscáiná idéca iwasàacuéca pía íicha yái píiwitáisemica canéerica iwèni, yái piawirináimi íiwitáiseca. Pialácuéwa máiníricaté cawènica Dios írini yái iwasàanacatécué pía yàasu yúuwichàacáisi íichawa. Càmitaté ipáyaidani oro iyú, càmita nacái quírameníiri plata iyú, yái wawàsi imáalèeripinácawa. ¹⁹ Néese Dios iwasàacaté wía yàasu yúuwichàacáisi íichawa Cristo íiraná cawèñiri iyú, Cristo yéetácáinatéwa iyúwa sacrificio wáichawalíná. Bàaluité Dios ichùuliaca yàasu wenàiwica nanúanápinaté cordero iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, yái oveja wálisài cayábéeri, canéerita isacàa. Càita nacái Cristo, yái cayábéerica íiwitáise, mabáyawanéeri nacái yéetacatéwa wáichawalíná yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha. ²⁰ Bàaluitésíwata èeri ipíchawáiseté, yaté Dios íináidacawa ibànùanápinaté Cristo yéetáanápináwa èeri mìnánái íichawalíná. Cristo idéca yàanàaca maléena èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, iyúudàcaténácué pía. ²¹ Cristo idéca imàacacué peebáidaca Dios itàacái, yái Dios imichàidéericaté Cristo yéetacáisi íicha. Néeseté Dios imàacaca Cristo iyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèluíri írìcuwa icùacaténá macáita. Càita peebáidacuéca Dios, picùacuéca piyaca nacái Dios imàninápinácué piri cayábéeri.

²² Peebáidacuéca càide iyúwa íimáaná yái tàacáisi báisíirica, íná Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise cáininácaténácué piicáca áibanái báisíiri iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, piicáanápinácué nía càiyéide iyúwa péenánaiwa Wáiwacali ìwalísená. Iná iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa mabáyawanéeri iyú, báisíiri iyú nacái, macáitacué pichàini iyúwa. ²³ Dios idéca iwálisàidacuéca píiwitáise pidèniacaténácué picáucawa chènuníserica. Càmitacué Dios yàa picáuca imáalèeriwa càide iyúwacué pisèenáimi imànináté cháí èeri írìcu. Néese yái Dios

cáurica, càmirica imáalàawa, idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise itàacái iyúwa, yái tàacáisi peebáidéericuéca. ²⁴ Càité nacái profeta itànàacaté Dios itàacái ímérica:

“Càide iyúwa masicái idaluériwa imáalàacaalíwa ráunamáita, càide iyúwa nacái íwichi yúuwàacaalíwa masicái ícha, càita nacái wía wenàiwicaca canánama: Ewita càasuíyéicaalí wía, cáalíacáiyéicaalí wía nacái, càicáníta wàyacáita maléená èerita cháí èeri irícu.

²⁵ Quéwa Wáiwacali itàacái ìyaca càiripináta”, càité ímaca yái profetaca. Yái Wáiwacali itàacái, yácata tàacáisi nacálidéericatécué pirí píalíacaténácuéwa Jesucristo iwasàacuéca pía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha.

2

¹ Iná piúcacué píchawa píiwitáise báawéerimiwa macái íiwitáaná, macái chíwái nacái, macái nacái pucháibáanácué píiwitáiseca, yá nacái macái báawáanácué piicáca áibanái nàasu cawèníri íwallise, yá nacái macái báawéeri tàacáisi íiwitáaná picálidéericuéca áibanái ìwali. ² Péemíacué comparación: Máini quírasíinái icutáca ìnisi yáawamita nachàiniadacaténá naináwa. Càita nacái iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali cachàiníri iyú, yái machíwéeri tàacáisica, pichàiniadacaténácué píiwitáisewa Dios ìwali, àta Jesucristo yàanàacataléta iwasàacaténácué pía macái báawéeri ícha. ³ Càita iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali píalíacáinácuéwa báisíiri iyúcani Wáiwacali iicáca wapualé manuísíwata.

Cristo, la piedra viva

⁴ Abédanamacué pimànica píiwitáisewa Wáiwacali yáapicha mamáalàacata. Péemíacué comparación: Aibanái imàniyéicaté íba icapèená, náucacaté náichawa abéeri íba canácáinaté iwèni naicácani. Càita nacái abénaméeyéi èeri mìnánái caná iwèni naicáca Wáiwacali, quéwa Dios idéca ibàlùadacani iyúwa abéeri cachàiníri náicha canánama. Yái Wáiwacali, càicanide iyúwa manuírí íba cáuri Wáiwacali yàacáiná wacáuca càimíri imáalàawa. ⁵ Píacatacué càiyéide iyúwa cáuyéi íba, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios idéca ìwacáidacuéca pía irípináwa. Càicuéca píade iyúwa manuírí templo cayábéeri, Dios imànírica icapèepináwa, Espíritu Santo ìyacaténá irícu. Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise píibaidacaténácué abéerita irípiná càide iyúwa sacerdotenái mabáyawanéeyéi, isutéeyéica Dios ícha áibanái irípiná, pimànicaténácué nalí cayábéeri nacái, pimàacacaténácué nacái píawawa Dios irí, placaténácué irí cayábéeri nacái. Yácata sacrificio Dios iwàwéericuéca pimànica irípiná píiwitáise cayábéeri yáapichawa. Yá casímáipinácué Dios iicáca píasu

sacrificio p̄iyacáinacué abédanamata Jesucristo yáapicha, yái yéetéericatécué p̄ichawalíná p̄ibáyawaná ìwalíise. ⁶ Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi bàaluité Dios inùmalícúise. Dios ìmacaté: “Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri ìba manuírì idàbacaténá imànica cap̄i dàalanama, càita nacái nubànùapíná israelitanái iríwa nacuèrinápiná, níai iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irìcu, áibaalí ìpidenéeri Sión. Máini cayábéeri ìiwitáise yái nacuèrinápináca nubànùèripínáca nalíwa, máini nacái nùasu wenàiwicanái iwàwacutácani. Càicanide iyúwa cayábéeri ìba manuírì, máinìiri iwàwacutácawa nacái cap̄i irípiná, yái ìba wenàiwica needéerica nadàbacaténá namànica cap̄i. Cawinácaalí yeebáidéeyéipínáca itàacái, yái nacuèrináca, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, numànipinácáiná nalíwa macáita càide iyúwaté nùumáaná nalí”,

càitè ìimaca yái Diosca.

⁷ Máinícué cawènica pirí yái ìbaca, yái Jesucristoca, píacué yeebáidéeyéica itàacái, quéwa Dios imànipíná cachàinìiri iyú áibanái irí camíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái càide iyúwa yàasu profetanái itànàaná Dios itàacái bàaluité. Náimaca:

“Níai imàniyéicaté ìba icapèená, náucacaté náichawa abéeri ìba, canácáinaté iwèni naicácani. Quéwa siùcade máinìiri iwàwacutácawa cap̄i irípiná yái ìba náuquéricaté”,

ìimacaté yái profetaca icàlidacaténaté Jesucristo iináwaná.

⁸ Càita nacái áiba profeta itànàacaté Dios itàacái Jesucristo ìwali.

Ìimacaté:

“Aibanái càmitapíná neebáida itàacái, calúapíná nacái naicácani”,

cài ìimaca yái tàacáisica. Siùca báawaca naicáca Jesucristo càmicáiná neebáida Dios itàacái. Yá Dios yùuwichàidapíná níawa càide iyúwaté ìináidáanáwa bàaluité.

⁹ Quéwa Dios idéca yeedácuéca píá yéenibepináwa, íná yéewa càicuéca píade iyúwa abéeri wenàiwica yàawiría. Wacuèriná Dios idéca imàacacué píá sacerdotenápiná, píibaidacaténacué irípiná, pisutácaténá Dios íicha wenàiwicanái irípiná, píacaténacué nacái cayábéeri Wacuèriná Dios iríwa. Càicuéca píade iyúwa abéeri cáli néeséeyéi mabáyawanéeyéica, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapínáwa ìbaidéeyéipíná abéerita Dios irípiná. Càita Dios idéca imànicuéca pirí yéewanápinacué picàlidaca iináwaná ìwali idéca imànica madécaná cayábéeri ichàini manuírì iyúwa, yái Dios imáidéericatécué píá catéeri íicha, yái p̄ibáyawanáca pimàníricatécué càmicaalíté píalía Dios ìwali. Dios idéca imáidacuéca píá amalácaténacué imànica píiwitáise yéewanápinacué p̄iyaca Dios icamalá irìcu, náapicha macáita yáaliyéyica Dios ìwali. ¹⁰ Bàaluité piyacuéca càide

iyúwa canéeyéi yàawiría, quéwa siùcade Dios icuèyèicuéca pía. Bàaluité càmítacué píalíawa Dios iicáca pipualé, quéwa siùcáise de píalíacuéwa Dios iicáca pipualé manuísíwata.

Vivan para servir a Dios

¹¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata piicáanápínacué píawa iyúwa wenàiwica yèepuniyéicawa déeculé yàasu cáli íchawa, idècunitàacá pìyacuéca cháí èeri irìcu, yácáinacué pìasu cáli ìyaca chènuniré. Píacué pímaní báawéeri càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná, yái píiwitáise imàníricuécá ùwicái píipunita, ipíchanacué pícaláacawa Dios ícha. ¹² Piyacué machacàníiri iyú cháí èeri irìcu yéewanápiná áibanái càmíyéica yeebáida Dios naicáca yái cayábéerica pímaníricuécá. Siùca nataánicué píwali báawéeri iyú càide iyúwacué pidéca nacáicaalícué pímaníca píbáyawanáwatá. Quéwa pímanícaalícué cayábéeri siùcade, yásí áibaalípiná nàapínáca Dios irí cayábéeriwa Dios yéemìacaalípiná èeri m̀nanái iináwaná ìwali càinácaalíté namànírica, càinácaalíté nacái nàyaca.

¹³ Pimànicué càide iyúwa nachùulianacué pía, macáita icuèyèicuécá pìasu cáli, píasáidacaténacué cayábéeri íiwitáise yái Wáiwacalica. Peebácué itàacái yái náiwacalíná icuèricuécá pìasu cáli. ¹⁴ Pimànicué càide iyúwa nachùulianacué pía, níara gobernadoriná náiwacalíná ibànuyéicuécá píatalé nacapèedáidacaténá báawéeyéi íiwitáise, namànicaténá nacái áibanái irí cáimiétaquéri iyú, cawinácaalí imàniyéica cayábéeri. ¹⁵ Dios iwàwacáinacué pímaníca cayábéeri, yéewanápinacué càmita náalimá nacháawàaca píináwaná ìwali, áibanái máiwitáiseeyéica càmíyéica iwàwa yáaliacawa.

¹⁶ Báisíta pidèniacué abéerita Píiwacaliwa chènuníseérica, yái iwasèericatécué pía báawéeri ícha. Quéwa càmita Wáiwacali iwasàacué pía pímanícaténacué píbáyawanáwa meedá. Néese pímanícué abéerita càide iyúwa Dios ichùulianá, yàasu wenàiwicacáinacué pía. ¹⁷ Piicácué macái wenàiwica cáimiétaquéri iyú. Cáininacué piicáca macái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níacáinacué péenánáica nía Wáiwacali ìwalíisená. Píacué Dios icàaluíná. Píacué nacái íimiétacaná yái wenàiwica icuèricuécá pìasu cáli.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

¹⁸ Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íbaidéeyéica mawèníiri iyú. Peebáidacué píiwacali itàacáiwa cáimiétaquéri iyú, càmita abéta níái ichùulièyèicuécá pía éeréeri iyú, néese nía nacái báawéeyéica íiwitáise, imàniyéicuécá píirí báawéeri. ¹⁹ Cayábaca Dios iwàwa iicáca píideniacuécá yùuwichàacáisi matuibanáiri iyú mabáyawanácaalícué pía, píuwichàacaalícuéwa cà

pisímáidacaténá Dios. ²⁰ Quéwa pimànicaalícué pibáyawanáwa, néese pìidenìacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú nàuwichàidacaalícué pía, néese càmitacué cawèni Dios iicáca piùwichàanáwa, cabáyawanácáinácué pía meedá. Quéwa nàuwichàidacaalícué pía ìwallise yái cayábéerica pimànírica, néese pìidenìacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yásí cawènica Dios iicácué piùwichàanácawa. ²¹ Yácáiná Dios imáidacatécué pía pìidenìacaténácué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú nàuwichàidacaalícué pía ìwallise yái cayábéerica pimànírica. Cristo yùuwichàacáinátéwa píchawalínácué yáasáidacaténácué píri iwàwacutácué pimànica càide iyúwaté Cristo imàníná. ²² Canácatáita Cristo imànité ibáyawanáwa, canásíwata. Càmitaté ichìwáida wenàiwica, ibatàa abéeripináta. ²³ Nacuísacaté náichawani báawéeri iyú, quéwa càmitaté itàaní báawéeri iyú nalí. Nàuwichàidacaté Cristo, quéwa canátaté ibáulianá nía. Néese imàacacaté yáawawa Dios irí mamáalàacata, yái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi wenàiwica machacàníri iyú. ²⁴ Cristocata yái itéericaté ìwaliwa wabáyawaná yùuwichàanápinátéwa wabáyawaná ìwallise iiná iyúwa cruz ìwali. Yaté Cristo yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwallise, yéewanápiná wamàacaca wáichawa yái báawéerica wamànírica. Càité Cristo yéetácawa yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú Dios iicápiná. Nacapèedáidacaté Cristo cabèsi iyú báawanama ipíchawáiseté natàtàacani cruz ìwali. Inácué Cristo icháuná ìwallise idéca píiwitáise ichùnìacawa pibáyawaná íchacuéwa. ²⁵ Quéchatécáwa piméeràacatécuéwa méetàuculé Dios ícha càide iyúwa ovejanái iméeràacaalíwa canéeyéica icuèriná. Quéwa pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa Cristo irípiná yái icuèricuéca píiwitáise cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáíwa.

3

Cómo deben vivir los casados

¹⁻² Càita nacái píacué inanái canìríiyéica, pimànicué càide iyúwa pinìri iwàwáaná. Yásí níara abénaméeyéi càmiíyéicatàacáwa yeebáida Jesucristo itàacái nawènúadapiná irí náiwitáisewa, éwitacué càmicáaníta píalàa nía báawanama, naicácáiná pimànicuéca cayábéeri, píyacaalícué machacàníri iyú nacái pinìri yáapichawa píacaténácué ímiétacaná càide iyúwa Dios ichùullanácué pía. ³ Píacué inanái canìríiyéica, picácué máiní píináidáanícawa ìwali càinácaalícué iicácanáwa. Picácué máiní pichùnìaca píiwita ibáináwa cawèníri iyú. Càita nacái picácué máiní picúada píwaliwa oroíri tùliquìchi cawènírica. Picácué nacái máiní picutáca píbàlepináwa máiníri cawènica. ⁴ Néese pichùnìacué cayába píiwitáisewa piwàwalícuésewa.

Picácué cachàini piicáca píawawa áibanái ícha, néese pimànicué áibanái irí éeréeri iyú. Yásí casímáicué Dios iicáca píiwitáise càiride iyúwa wawàsi cayábéeri iicácanáwa, càmiiri imáalàawa. ⁵ Càité nacái inanái namànica bàaluité, Dios yàasu wenàiwicaca. Nachùnàcaté náiwitáisewa cayábéeri iyú nawàwallicuisewa bàaluité, yáté cawènica Dios iicáca náiwitáise. Manuícaté nánáidaca nawàwawa Dios ìwali imànínápinaté nalí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná nalí. Namànicaté nacái càide iyúwa nàacawéeri iwàwáaná. ⁶ Càité Sara imànica, úái Abraham ínuca. Umànicaté càide iyúwa Abraham iwàwáaná. Yáté úumaca ìwali “nuíwacali”. Yá càicuéca píade iyúwa Sara íidunái pimànicaalícué cayábéeri piacawéeri iríwa, càmicaalí nacái cáalu píacué.

⁷ Càita nacái píacué aslanái cáinuýéica. Piyacué pínu yáapichawa cáalíacáiri iyú. Peedácué ùasupiná piacaténácué uímiétacaná. Pimànicué càì ulí cayábéeri cáalíacáiri iyú càmicáiná cachàini úa càide iyúwacué cachàíníná píá. Píacué uímiétacaná nacái Dioscáiná idéca imànica ulí cayábéeri mawèníiri iyú yàacaténá ucáuca càmiiri imáalàawa càide iyúwa imànínácué píri. Píacué uímiétacaná yéewanápiná Dios yeebácuéca píri pisutáanácué ícha.

Los que sufren por hacer el bien

⁸ Siúcade péemàicué cayába, macáitacué píá. Abédanamacué pimànica píiwitáisewa píapichawáaca, piicáyacacaténácuéwa catúulécaneeri iyú, cáininéeri iyú nacái, abémisanacáinácué píá Wáiwacali ìwalísená. Piicácué pipualéwáaca. Picácué cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha. ⁹ Picácué pimàni irí báawéeri cawínacaalí imànírícuéca píri báawéeri. Picácué nacái picuísani éwita icuísacaalícué píá. Néese pitàanicué irí cayábéeri iyú, pimànicué irí cayábéeri nacái, Dioscáiná imáidacatécué píá imànicaténácué píri cayábéeri. ¹⁰ Càité áiba profeta idéca itànàaca Dios itàacái:

“Píwàwacaalí piyaca manùba èeri casímáiri iyú, yá iwàwacutá picùaca pinènewa pitàanicáicha báawéeri tàacáisi, picùaca nacái pinùmawa ipíchaná picàlidaca pichìwawa.

¹¹ Píwènúada píiwitáisewa báawéeri ícha, yá pimàni cayábéeri. Píalímáida macái pichàini iyúwa piyacaténá matuìbanáiri iyú áibanái yáapicha; picácué pipélicá nía.

¹² Yácáiná Wacuèriná Dios icùaca wenàiwica iyéeyéica machacàníiri iyú Dios iicápiná, yeebá nacái nasutáaná ícha; quéwa Dios yùuwideca imànica wenàiwica imàníyéica íbáyawanáwa”,

íimaca yái Dios itàacáica.

¹³ Batéwa macái wenàiwica cayába naicápinácué píawa pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, yá càmitacué

nàuwichàida píawa. ¹⁴ Quéwa éwita nàuwichàidacaalí píawa ìwalìse yái cayábéerica pimàníricuéca, càicáaníta Dios imànipinácué pirí cayábéeri. Picácué cáalu pía piùwidenái íchawa. Picácué nacái achúma píinádacawa piwàwawa. ¹⁵ Néese piàcué Píiwacali Cristo icàaluínináwa macái piwàwalícuísewa. Aibanáicaalícué isutá yéemíawa pía càinácaalí peebáidéerica, yá picàlidacué nalí Jesucristo iináwaná, yái peebáidéericuéca itàacái. Picàlidacué nalíni cáimiétaquéeri iyú, éeréeri iyú nacái. ¹⁶ Pimànicué cayábéeri, yéewanápiná áibanái itàanícaalícué piwali báawéeri iyú peebáidacáinácué Cristo itàacái, yásí báica nía nataacái báawéeri ìwaliwa, pimànicáinácué abéerita yái cayábéerica.

¹⁷ Pimànicaalícué pibáyawanáwa, yásí piùwichàapinácuéwa pibáyawaná ichùullacawa. Quéwa caná iwèni Dios iicá yái piùwichàanácuécawa cabáyawanácáinácué pía meedá. Quéwa Dios imàacacaalícué áibanái yùuwichàidaca pía ìwalìse yái cayábéerica pimàníricuéca, yásí máini cawènica Dios iicácuéca piùwichàanáwa, càmicáinácué cabáyawaná pía. ¹⁸ Yácáiná Cristo nacái yùuwichàacatéwa mabáyawanéeri iyú. Cristo yéetacatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalìse, abé yàawiriata, néese càmita quirínama yéetacawa. Cayábéericaté íiwitáise yái Cristoca, quéwa càicáaníta yùuwichàacatéwa wáichawalíná, wía báawanaméeyéica itécaténá wía Dios yàatalé, yéewanápiná nacái cayábaca wáapicha Dios. Yéetacatéwa càide iyúwa wenàiwica, quéwa cáucaté iwàwa cáuri mamáalàacata. ¹⁹ Néese idécanaámíté Cristo yéetacawa, yáté yàacawa iwàwa cáuri iyú yàacaténáté iicáca infierno iriculé icàlidacaténáté nalí tàacáisi, níara yéetéeyéimicawa báawéeyéica íiwitáise nadacuèyéica presoíri iyú. ²⁰ Níacata càmiyéicaté yeebáida Dios itàacái bàaluité Noé yàasu éerimité. Idécunitàacá Noé imànicaté arca, yái manuíri lancha nacáirica, yáté Dios idécunlacawa quiríta nawènúadacaténáté náiwitáisewa báawéeri íicha, níara èeri mìnanáica. Ochocaté namanùbaca níái Noénáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nawàlùacaténátéwa arca iriculé, yá cáucaté nía manuíri yéesacái íicha, inuéricaté áibanái èeri mìnánái canánama. ²¹ Yái yéesacái íimáanáca càicanide iyúwa wabautizáanáwa úni yáaculé, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càide iyúwaté arca iwasàanáté Noénái úni yéesacái íicha, càita nacái Jesucristo iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha weebáidacaalí Jesucristo itàacái wabautizácaténáwa úni yáaculé. Jesucristo yáalimá iwasàaca wía imichàacáinatéwa yéetacáisi íicha. Yái wabautizáanáca, càmita íimáaná wàapidacáita wáichawa meedá, néese íimáanáca wasutáca Dios íicha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa wabáyawaná íicha, ichàiniadacaténá wía nacái yéewanápiná wàyaca machacàniri

iyú Dios iicápiná. ²² Jesucristo imichàacatéwa chènuniré, yá iyaca siucáisede Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha, macáita ángelnái, macáita demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiseyéi, cháí èeri irìcu nacái.

4

Servir según los dones recibidos de Dios

¹ Cristo yùuwichàacatéwa iiná iyúwa, íná càita nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa yéewanápinácué màulenáca pía piùwichàacaténáwa Cristo irípiná matuìbanáiri iyú. Wàuwichàacaalíwa wainá iyúwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, yásí chuìca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. ² Néese idècunitàacá piyacuéca cháí èeri irìcu, yá pimànipinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmiritacué càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná. ³ Bàaluité piúcacatécué madécaná èeri pimànicaténácué càide iyúwa èeri mìnánái imàníiná càmiyéica yeebáida Dios itàacái. Pimànicatécué báawéeri macái íiwitáaná mamáalàacata mabáiníiri iyú áibanái yàacuésemi. Pimànicatécué nacái piíná iyúwa yái càmirica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Picàmacatécué nacái manuíri fiesta irìcu, piyáacaalítécué piyáacaléwa manuí máiwitáiseeri iyú áibanái yáapicha icàméeyéicué píapicha báawanama, imàníyéicatécué píapicha nacái máiní báawéeri wawàsi nainá iyúwa piacaténácué ídolo icàaluíniná, níái cuwáiná yéenáiwanáca. ⁴ Siúcacué piacawéeyéiná bàaluisàna náináidacawa naicáidacuéca pirí, natàanicué nacái piwali báawéeri iyú càmicáinácué quirínama piacawéeridaca nía namànicaalí nabáyawanáwa manuísíwata máaléquéeri iyú. ⁵ Quéwa áiba èeriwa iwàwacutápiná nabàlùacawa Dios íipunita, yái Dios icàlidéripináca iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa, macáita báawéeyéi, níái cáuyéicáwaca, nía nacái yéetéyémicawa. ⁶ Níái yéetéyémicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái cháí èeri irìcu néemìcaté yái cayábéeri tàacáisica yéewanápináté nadènlaca nacáucawa càmiri imáalàawa Dios yáapicha, éwitaté iwàwacutácaníta néetácawa càide iyúwa macái èeri mìnánái.

⁷ Siùca mawiénicani yái èeri imáalàanápinácawa. Iná picùacué píawawa cayába pisutácaténácué píawawa Dios íicha cáimiétaquéeri iyú iyúwa cáalíacáiyéi. ⁸ Máiní iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wamàacaca wawàwawa nabáyawaná íicha, càinácaalí báawéerica namànírica walí, yéewanápiná nacái Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha. ⁹ Peedácué piataléwa áibanái wenàiwica casímáiri iyú, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué

calúa pía ìwalíse, néese piyúudàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nèepunícaalíwa déeculé nacapèe íchawa. ¹⁰ Dios idéca imàacacué pírí chàinisi abéechúanaméeri iyú pimànicaténacué píibaidacaléwa Dios irípiná. Dios imàacacué pírí piasu cawèníiri nacái, càide iyúwa iwàwáanacué imàacaca píríni, yéewanápinacué piyúudàayacacawa. Iná pimànicué cayábéeri píríwáaca càide iyúwa Dios ichàiniadánacué pía. ¹¹ Picàlidacaalícué Dios itàacái, picàlidacué nalíni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Piyúudàacaalícué áibanái, piyúudàacué nía càide iyúwa Dios imàacáanacué pírí chàinisi. Càinácaalícué pimàni, pimànicué macáita machacàníiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái yéewanápiná áibanái wenàiwica neebáidaca Jesucristo itàacái nàacaténá Dios irí cayábéeri. Jesucristo icùapiná macáita càiripináta íiwitáise cachàiníiri iyúwa, icànéerica mèlumèluíri iyú chènuniré. Báisíta, amén.

Sufrir como cristianos

¹² Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Manuíri yùuwichàacáisi idéca yàanàaca pìwalícué. Picácué píináidawa manuísíwata piicáca yái manuírí yùuwichàacáisica yáalimáidéericuéca iicáwa pía càide iyúwa quichái masacàacaalí imànica oro, yáasáidacaténá asásí báisícaalícué peebáida Cristo. Picácué píináidawa camínápinacué iwàwacutá piùwichàacawa. ¹³ Néese casímáicué píwàwa manuísíwata píalimácáinacué pìideníaca piùwichàanáwa Cristo irípiná càide iyúwa Cristo ìideníanaté yùuwichàanáwa, yéewanápinacué piyanídacawa cachàiníwanái Cristo yàanàacaalípiná cachàiníiri iyú, icamaláná mèlumèluíri irícuwa, icùacaténá macáita íiwitáise cachàiníiri iyúwa. ¹⁴ Casímáipínacué píwàwa áibanái itàanícaalícué píwali báawéeri iyú ìwalíse yái peebáidáanacuéca Cristo itàacái. Yá casímáipínacué píwàwa yácáiná Espíritu Santo yàacawéeridacuéca pía mamáalàacata icùacaténacué píiwitáise Dios ichàini manuírí iyú. ¹⁵ Càmita nutàaní yùuwichàacáisi ìwali yàanèerica èeri mìnánái ìwali inuéyéica wenàiwica, nía nacái cayéedéeyéica, nía nacái imàníiyéica báawéeri áibanái irí; nía nacái máiníiyéica iwàwaca isutáca yéemiawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali. ¹⁶ Quéwa piùwichàacaalícuéwa ìwalíse yái peebáidáanacuéca Cristo itàacái, picácué báí pía ìwalíse, néese pía Dios irí cayábéeri náalíacáinacué píwali Cristo yàasu wenàiwicaca pía.

¹⁷ Idéca yàanàaca nàasu èeri Dios idàbacatáipináta yùuwichàidaca èeri mìnánái nabáyawaná ìwalíse. Quéechacáwa Dios yùuwichàida wía siùca, wía Dios yéenibeca. Dios idéca idàbaca imàacaca wàuwichàacawa càide iyúwa wenàiwica icapèedáidacaalí yéenibewa, iná yéewa wáalíacawa máinípiná cachàiníwanái Dios yùuwichàidaca èeri mìnánái manuísíwata,

cawinácaalí càmíiyéica yeebáida Dios itàacái. ¹⁸ Iwàwacutá wàuwichàacawa manuísíwata cháí èeri irìcu, éwita Dios yàasu wenàiwicacáaníta wía, Dios yéewáidacáiná wía yùuwichàacáisi iyú àta wàacatalétawa èeri íicha. Iná wáaliacawa Dios yùuwichàidáanápíná cabáyawanéeyéi wenàiwica càiripínáta, cawinácaalí nacái báawéeyéica iicá Dios. ¹⁹ Iná wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Dios iwàwacaalí wàuwichàacawa Cristo irípiná, yá iwàwacutá wamànica cayábéeri mamáalàacata, wamàacacué nacái wíawawa Dios icáapi irìculé icùacaténá wía, yái Dios idàbéericaté wía, imàníiripínáca nacái walí càide iyúwaté íimáaná.

5

Consejos para los creyentes

¹ Siúcade nuwàwaca nùalàacuéca pía píacué ancianoca icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. Ancianoca núa nacái càide iyúwacué pía. Nuicácaté Cristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yá nucàlidaca iináwaná ìwali. Néese Cristo yàanàapínácaalí àniwa icamaláná mèlumèluíri irìcuwa, yásí wàyapíná Cristo yáapicha cáimiétacanéeri iyú, wacùacaténá yáapicha macáita. ² Píacué ancianoca, picùacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níara wenàiwica Dios imàaquéeyéicuéca picùaca. Péewáidacué nía, picùacué nía cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáíwa. Picùacué nía casímáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Píacué ancianoca, picácué picutá madécaná plata. Néese píibaidacué Dios irípiná picùacaténácué yéenibe cayába macái pichàini iyúwa piwàwalícuísewa. ³ Picácué pichùulia nía cachàiníiri iyú; picácué piwàwa náiwacalícuéca pía, níái Dios imàaquéeyéicuéca picùaca. Néese picùacué nía cayábéeri iyú, pìyacué nacái machacàníiri iyú Dios iicápiná, píasáidacaténácué nalí càinácaalí Dios iwàwáaná nàyaca. ⁴ Yá áibaalípiná Wáiwacali yàanàapíná, yái Wáiwacalisíwaca, wía ancianoca icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáíwa cáininéeri iyú. Wacùacaalí nía cayábéeri iyú, yásí Wáiwacali yàapíná walí wàasu coronawa càmíiri imáalàawa, wáiwita ìwalíiripíná, yá wàyapíná Wáiwacali yáapichawa icamaláná mèlumèluíri irìcu càiripínáta, cáimiétacanéeri iyú, wacùacaténá macáita yáapicha.

⁵ Càita nacái píacué càmíiyéica máini béeyéi, píacué ancianonái íimiétacaná, níái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pimànicué nacái càide iyúwa nàalàanácué pía. Píacué píimiétacanáwáaca piyúudàayacacuéwa, picácué cáimacái

piicáca piáwawa, càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, abéeri Dios yàasu wenàiwica itànèericaté:

“Dios yúuwideca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmitasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawèníri iyú nalí cawinácaalí yáaliyéicawa nawàwacutáca Dios iyúudáca nía”,

ímaca yái Dios itàacáica. ⁶ Iná piacué Dios icàaluíniná, yái cachàiníríca náicha canánama; pimànicué nacái càide iyúwa ichùullianácué pía. Picácué máini cachàini piicáca piáwawa Dios iicápiná, picácué máini cáimacái piicáca piáwawa. Néese áibaalípiná yàanàcatáipinátacué péenáiwaná, èeri imáalàpinácaalíwa, yásí Dios imànicué pirí cayábéeriwa wenàiwicanái iicápiná. ⁷ Picàlidacué Dios irí yái cáalúunácuéca píináidacawa, néese manuícué píináidaca Dios iwali, píibàacué piwàwawa iwéré, Dioscáiná iwàwalicuéca pía mamáalàacata, icùacuéca nacái pía.

⁸ Picùacué cayába piáwawa cáalíacáiri iyú ipíchanácué pimànica píbáyawanáwa. Piicácué píchawa cayába ipíchanácué piùwide Satanás yáalimáidaca pía, piwènúadacáichacué píiwitáisewa Dios íicha. Satanás, yái ícháawáidéerica waináwaná iwali, yèepunícawa yáalimáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàacacaténá nacalácawa Dios íicha càide iyúwa león cháwi nacáiri caluéríca yèepunícaalíwa, íicháaníca, canàicáináni, icutáca iyáapínáwa wenàiwica. ⁹ Peebáidacué Jesucristo itàacái cachàinírí iyú, yéewacaténácué píbàlúcawa tàì íiméeri iyú Satanás íipunita, ipíchanácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha. Càmitacué pía abéta yúuwichàawa Cristo irípiná. Néese péenánáicué iyéeyéica macái cáli íinata imanùbaca, nàuwichàaca nacáíwa siùcata Cristo irípiná càide iyúwacué piùwichàanáwa, neebáidacáiná itàacái. ¹⁰ Quéwa idécanáamicué piùwichàacawa Cristo irípiná achúma èerita, yásí Dios ichàiniadacué píiwitáisewa cayábéeri iyú peebáidacaténácué Jesucristo itàacái macàaluínináta tàì íiméeri iyú cachàiníwanái mamáalàacata. Yái Diosca, yácata yái cáininéerica iicáca wía manuísíwata, imáidacaté wía wáyáanápiná abédanamata Jesucristo yáapicha, wacànacaténá mèlumèluírí iyú yáapicha càiripináta Dios icamaláná írícu chènuniré. ¹¹ Wàacué Dios irí cayábéeri icùapínacáiná macáita càiripináta ichàini manuírí iyúwa. Báisíta, amén.

Saludos finales

¹² Nubànùacué pirí yái achúméerína cuyàlutaca Silvano yáapicha, áibaalí íipidenéerica Silas, yái wéenasàirica yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Manuícá nuínáidaca nuwàwawa Silvano iwali imànínápiná cayábéeri càide iyúwa nusutáaná íicha. Nudéca nutànàacuéca pirí yái cuyàlutaca

nùl'àacaténácué pía éeréeri iyú, nucàlidacaténácué pírí nacái Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri mawèníri iyú yáasáidacaténá cáininácuéca iicáca pía báisíri iyú. ¡Peebáidacué itàacái mamáalàacata cachàiníri iyú!

¹³ Níái iyéeyéica cháí Babilonia iyacàlená irícu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa càide iyúwa yeedáanácué pía, nawàwalicué pía. Càita nacái Marcos yái nuiquéerica càiride iyúwa nuñriwa iwàwalicué nacái pía.

¹⁴ Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú càide iyúwa abémisana. Nusutácué Dios ícha pírípinácué imàacáanápínácué pìyaca matuíbanáiri iyú, píacué Cristo yàasu wenàiwicaca.

2 SAN PEDRO

Saludo

¹ Núa Simón Pedro nubànùacué piri cuyàluta. Núcata abéeri Jesucristo yàasu wenàiwica, yàasu apóstol nacái Jesucristo ibànuèrica nucàlidacaténá itàacái. Nubànùacué piri yái cuyàlutaca, piacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cáimiétaquéri iyú abédanama càide iyúwa weebáidáaná. Càita Wacuèriná Dios yái Jesucristoca, idéca imànica walí macáita abédanamata, icùacáiná wenàiwica machacàniri iyú, yái Jesucristo iwasèrica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ² Nusutácué Dios ícha pirípinácué imàacáanápinácué pialíacawa Dios ìwali manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata, Wáiwacali Jesús ìwali nacái, yéewanápiná namànicuéca piri cayábéeri mawèníri iyú manuísíwata, namàacacaténácué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Cualidades del cristiano

³ Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini iyúwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, íná wadèniaca macáita yái chàinisi wamápuèrica wàyacaténá siùcade càide iyúwa Dios iwàwáaná wacáuca càmiri imáalàawa yáapichawa, wàacaténá nacái Dios iyéininá machacàniri iyú. Càité Dios imànica walí imàacacaalíté wáalíacawa Jesucristo ìwali, yái imáidéericaté wía irípináwa, wàyacaténá yáapicha icamaláná mèlumèluíri irícu, cáimiétacanéeri iyú nacái, yái Jesucristo cayábéerica náicha canánama. ⁴ Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini manuiri iyúwa càide iyúwa ímáanáté, yái cayábéerica manuísíwéeri cawèníri nacái, yéewanápinácué pidèniaca Dios íwitáise mabáyawanéeri, yéewanápinácué nacái iwasàaca pía èeri mìnánái íwitáise ícha imáalèripinácawa yáaséeri iyú nabáyawaná ìwalisewa, máinicáiná nawàwaca namànica nabáyawanáwa, níái èeri mìnánáica càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Dios idéca imànicuéca piri yái cayábéerica, íná piacué yeebáidéeyéica Jesucristo, pialimáidacué macái pichàini iyúwa pìyáanápiná mabáyawanéeri iyú. Néese, pialimáidacué pialíanápináwa Dios ìwali cachàiníwanái mamáalàacata, pialíacaténácué cayábéeri ìwali báawéeri íchaná cáalíacáiri iyú. ⁶ Néese pialimáidacué picùanápiná píawawa báawéeri ícha ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Néese pialimáidacué pìideníanápiná piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyúta. Néese pialimáidacué pianápiná Dios iyéininá machacàniri iyú, pimànicaténácué cayábéeri áibanái irí. ⁷ Néese pialimáidacué cayábáanápiná piicáca áibanái

yebáidéeyéi Jesucristo itàacái, càide iyúwa yéénayaquéeyéiwa. Néese píalimáidacué cáinináanápiná piicáca nacái macáita èeri mìnánái.

⁸ Pimànicaalícué manuísíwata macáita yái nucàlidéericuéca piri, yásí máini cawènica Dios iicáca yái pimàniricuéca. Cawènirica yái píalíanácuécawa Wáiwacali Jesucristo ìwali.

⁹ Quéwa cawinácaalí càmita imàni càide iyúwa nucàlidáanácué piri, yá catáca íiwitáise càide iyúwa matuíri, càì nacáide iyúwa wenáiwica càmiri yáalimá iicáca déeculé, iimáichacáiná Dios imàacacaté iwàwawa íicha yái báawéerica imàniricaté quéechacáwa.

¹⁰ Iná nuénánái, Dios idéca imáidacuéca pía, idéca nacái yeedácuéca pía yàasunápináwa, iná iwàwacutácué píalimáidaca pimàninápiná cayábéeri macái pichàini iyúwa cawènicaténácué pimànica yái imáidáanácuéca pía. Pimànicaalícué càì, yá canácatáita picaláacuéwa Dios íicha.

¹¹ Càita Dios itàidapinácué píawa máini cayábéeri iyú imàcáanápinácué piri píasu cawèniripiná manuiri píwàlùacaténácuéwa yàcalé chènuníiséeri iriculé Wáiwacali Jesucristo icùacataléca macáita càiripináta, yái Wáiwacali iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹² Iná nucàlidapinácué piríwani càì mamáalàacata éwitacué péemíacáanítani bàaluté, píalíacué nacái ìwali cayába, éwitacué nacái peebáidacáaníta tàì íiméeri iyú yái báisíiri tàacáisi néewáidéericatécué iyú pía.

¹³ Idècunitàacá nùyaca cháì èeri irícu, iwàwacutácué nùalàaca pía numichàidacaténácué píiwitáise ipíchanácué píimáichaca yái tàacáisica píaliéricuécawa ìwali.

¹⁴ Wáiwacali Jesucristo idéca imàacaca nùalíacawa nuétáanápináwa mesúnamáita. ¹⁵ Quéwa numànipiná macáita nùalimáanáta nucàlidacaténácué piri yái tàacáisi báisíirica, yéewanápiná nuétácadenáamiwa, yá píalimápinácué píwàwalica yái tàacáisica nuéwáidéericuéca iyú pía.

Los que vieron la grandeza de Cristo

¹⁶ Bàaluté wéewáidacué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise cachàiníiri ìwali. Càita nacái wacàlidacatécué piri Wáiwacali yàanàanápiná aléi èeri iriculé àniwa. Càmitaté wéewáidacué pía iyú yái píawirináimi íiwitáise cachìwéerica, yái wawàsi namànirica náalíacái iyúwa nachìwáidacaténá áibanái. Néeseté wéewáidacuéca pía báisíiri tàacáisi iyú waicácáináté Wáiwacali watuí iyúwa, yái Wáiwacali cachàiníiri íiwitáise icànéerica mèlumèluíri iyú, yái icamaláná chènuníiséerica, wàyacaalíté yáapicha manuiri dúli íinata.

¹⁷ Waicácaté Wáiwacali néenialíté Wáaniri Dios imàacacaalíté Wáiwacali imàacaca yáawawa waicácani cáimiétacanéeri, mèlumèluíri nacái icamaláná chènuníiséeri yáapichawa. Yáté Dios itàanica chènuníise, yá icàlidaca tàacáisi Wáiwacali ìwali íiméerica: “Yácata Nuiri

nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, ímaca yái Diosca. ¹⁸ Wéemìacaté yái tàacáisi chènuníseérica, wàyacáinaté Wáiwacali yáapichawa manuiri dúli ínatalé, chènuníseeyéi imàacacaalíté yáawawa waicáca nía.

¹⁹ Iná macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàanaté Dios itàacái Cristo iináwaná ìwali. Càita wáaliacawa cachàiniwanái báisíiri iyúcani Cristo yàanàanápíná àniwa. Iwàwacutácué péewáidacawa ìwali yái tàacáisi Dios íméericaté Cristo ìwali, peebáidacué nacái, yácáiná yái tàacáisi imàacaca wáaliacawa càinácaalí Dios iwàwa wàyaca. Yái Dios itàacái càicanide iyúwa lámpara icànacaalí catácatalé àta Jesucristo yèpùacataléta yàanàaca àniwa aléi èeri iriculé. ²⁰ Quéwa iwàwacutácué piwàwalica abéeri wawàsi càiripináta: Càmita yéewa wáaliacawa wéemìacani wachàini iyúwa meedá càinácaalí ímáaná yái tàacáisi Dios yàasu profetanái itànèericaté inùmaliçuise. Néese iwàwacutá Espíritu Santo iyúudàaca wía wáaliacaténá wéemìacani, càinácaalí ímáaná. ²¹ Níacáiná Dios yàasu profetanái càmítaté nacàlida tàacáisi náiwitáise iyúwa càide iyúwaté nawàwáaná meedá; néese Dios yàasu wenàiwicaca nía icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçuise, càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanaté nacàlidacani.

2

Los que enseñan mentiras

¹ Bàaluité nacái israelitanái yèewi nàyacaté abénaméeyéi cachìwéeyéi iwicùlidéeyéica. Nacàlidacaté nachìwawa, náimacaté Dios yàasu profetanáicasa nía, icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càita nacái abénaméeyéi cachìwéeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nàanàapínácué pèewiré. Yá néewáidapíná wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, quéwa namànipíná càì ibàacanéri iyú yéewanápíná áibanái iyúunáidaca cachìwéeyéi néewáidaca wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Nàasu tàacáisi cachìwéeri itépiná wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi iriculé. Nacàlidapíná nachìwawa Wáiwacali ìwali, náimapíná càmítasa Wacuèrináni, yái Jesucristoca yéetéericatéwa wáichawalíná iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa néetápínácaalíwa, yáta Dios idàbapíná yùuwichàidaca níawa manuísíwata. ² Madécaná icàlidéeyéica iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái neebáidapíná cachìwéeyéi yàasu tàacáisi, yá namànipíná macái báawéeri íiwitáaná mabáiníiri iyú nainá iyúwa wenàiwicanái yàacuésemi. Iná nàwallíse áibanái nataanápíná báawéeri iyú báisíiri tàacáisi ìwali, wàwali nacái, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³ Níara cachìwéeyéica máini nawàwa needáca nalíwa manùba cawèníiri, íná nachìwáidapínácué

píawa cachiwéeri tàacáisi iyú néewáidacáinácué pía pìacaténácué nalí plata. Bàaluité quéwa Dios íináidacawa yùuwichàidáanápíná cawínácaalí imàniyéica càì, idéca nacái ichùnìaca nalípiná nàuwichàanápínacawa càmiri imáalàawa, yá canácata iwasèeripíná níawa nàuwichàacái íchawa.

⁴ Wáaliacawa Dios yùuwichàidáanápíná nía, càmicáinaté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná ícha níara báawéeyéica ángel iwènúadéeyéicaté íwitáisewa Dios ícha. Néese yúucaté nía infierno iriculé; yáté idacùaca nía cadena iyú icùacaténá nía iyúwa presoíyéi catéeri irìcu mamáalàacata àta áibaalípiná Dios icàlidacataléta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápíná nía càiripínáta. ⁵ Càité nacái càmita Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná ícha níara bàaluisàna èeri mìnánáica. Néese ibànùacaté manuíri yéesacái imáalàidacaténáté macáita báawéeyéi wenàiwica. Dios icùacaté ocho namanùbaca wenàiwica yéesacái ícha, yái Noé, yàalèericaté wenàiwica nawènúadáanápíná náiwitáisewa báawéeri ícha, yá nacái siete namanùbaca wenàiwica Noé yáapichéeyéica. ⁶ Càité nacái Dios ibànùaca manuíri yùuwichàacáisi imáalàidacaténáté pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra. Dios yeemacaté nía àta imenínáamicataléta imàacacawa. Càité Dios imáalàidaca níái wenàiwicaca yáasáidacaténá áibanái báawéeyéi irí, iyéeyéipínacaté náamiwáise, yùuwichàidáanápíná nía nacái cawínácaalí imàniyéica ibáyawanáwa. ⁷ Quéwa Dios iwasàacaté Lot Sodoma iyacàlená ícha. Yái cayábéeri íwitáiseca Lot máinité achúmaca iwàwa iicáca namànica nabáyawanáwa mabáinináwacata nainá iyúwa, níái Sodoma iyacàlená mìnánáica bàaluité.

⁸ Yái asiali cayábéerica íwitáise ípidenéericaté Lot, iyacaté báawéeyéi wenàiwica yèewi. Yáté máini achúmaca iwàwa manuísíwata ìwalise macáita yái báawéerica iiquéericaté namànica, natàaníca nacái macái èeri imanùbaca. ⁹ Wáiwacalicata yái yáaliméerica iwasàaca wía ícha yái wawàsi yáalimáidéerica wía ipíchaná wamànica wabayawanáwa, wía Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái. Siúcata Dios yùuwichàida iyaca níái báawéeyéimica presoíri iyú àta néenáiwaná yàanàacataléta Dios icàlidacatáipínáta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápíná nía càiripínáta. ¹⁰ Máini cachàiníwanái mamáalàacata Dios yùuwichàidapíná wenàiwica imàniyéica yàacawa ibáyawanáwa iiná iyúwa, yái casaquèeri wawàsi càmirica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Càita nacái Dios yùuwichàidapíná cawínácaalí càmiyéica iwàwa Jesucristo Náiwacalipínáwa icùacaténá nía. Macáita níái yéewáidéeyéica wenàiwica chiwái iyú, càmita nàa áibanái ímiétacaná. Càmita cáalu natàani báawéeri iyú báawéeyéi ángel ìwali, níái cachàiniyéi demonio íwacanánáica icuèyéica yàasu

cáliwa chènuníiséeyéi cáuli irìcuíyéi. ¹¹ Néese Dios yàasu ángelnái cachàinica nía náicha macái demonio íiwacanánái, quéwa éwita cachàinicáaníta ángelnái demonionái íicha, càicáaníta càmita ángelnái icuísa íichawa demonionái Wáiwacali yàacuésemi. Iná picácué wacuísa wáichawa demonionái.

¹² Quéwa níai cachìwéeyéica, yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, càica níade iyúwa cuwèesinái máiwitáiséeyéi. Càmita nàináidawa cáaliacáiri iyú, néese namànicáita meedá macáita càinácaalí nawàwéeri namànica càide iyúwa cuwèesinái imàníiná. Càide iyúwa wenàiwica náibàacaalí cuwèesi nanúacaténáni, càita nacái Dios idéca íináidacawa íibàanápíná níai cachìwéeyéica yùuwichàidacaténá nía càiripináta. Nacuísa náichawa demonionái máini báawéeri iyú, éwita càmicáaníta nàalía cayába demonionái iináwaná ìwali; quéwa Dios yùuwichàidapíná cachìwéeyéi càiripináta càide iyúwa yùuwichàidáanápíná nacái demonionái. ¹³ Níai cachìwéeyéica nàuwichàapínácawa càide iyúwa nàuwichàidáanáté áibanái wenàiwica. Casímáica nàyaca càasuíri iyú, nayáaca nacái nayáacaléwa, cawèníiri yàacàsica, nàináidacáináwa abéerita ìwali yái siùquéri wawàsica. ¡Càica níade iyúwa casaquèeri wawàsi, namànicáiná nabáyawanáwa mabáiníiri iyú pèewibàa pìwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa! Camùnica nía, casímáiri iyúta nayáaca manuí nayáacaléwa cawèníiri yàacàsi, nàiraca nacái. Náimaca neebáidáanása báisíiri tàacáisi, quéwa nachìwa meedá.

¹⁴ Naicácanacáita inanái, yá nawàwaca naimáca úapicha. Canácatáita chamàle namànica nabáyawanáwa. Nàalimáida nawènúadáanápíná inanái íiwitáise, asíanái nacái namàníinápiná nabáyawanáwa náapichawáaca, níai wenàiwicaca càmiíyéica yeebáida Jesucristo itaacái tàì íiméeri iyú. Nadéca néewáidaca níawawa nawàwacaténá nàasupináwa áibanái yàasu cawèníiri. Níata wenàiwicaca Dios yùuwichàidéeyéipíná càiripináta. ¹⁵ Nadéca naméeràacawa Dios íicha namàacacáiná níawawa namànicaténá nabáyawanáwa. Namàni càide iyúwaté Beor ìirimica Balaam imàníinaté, Bàaluité Balaam iwàwacaté icháawàaca israelitanái íipidená ìwali imapùacaténáté nía chàwicùli iyú, yéewanápináté báawéeri yúuwàacawa nàwali níai Dios yàasu wenàiwicaca. Càité Balaam iwàwacaté imànica yeedácaténá iríwa cawèníiri wawàsi israelitanái yùuwidenái íicha. ¹⁶ Néeseté Dios yàalàaca Balaam cachàiníiri iyú ipíchanáté icháawàaca israelitanái íipidená ìwali chàwicùli iyú. Dios imàacaca Balaam ipira burro utàanica wenàiwica isàna iyú Balaam irí. Càité burro umáisaníaca Balaam imànica ibáyawanáwa, íná càmitaté yáalimá Balaam ibànùaca chàwicùli Dios yàasu wenàiwica ìwali, Dios icuacáinaté nía.

17 Cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica siùcade cachìwéeri tàacáisi iyú, canéeyéica iwèni nía càide iyúwa dápu canéerica irí úni, càide iyúwa nacái cúulíri acalèe cáuli itéerica quéwa canácatáita unía yúuwèeriwa wenàiwica ibànacale ìwali. Yá Dios yúucapiná íchawa níai cachìwéeyéica nàuwichàacaténáwa càiripináta irícu yái máinícataléca cúulica catá. 18 Níacáiná cachìwéeyéi nacàlidaca canéeri iwèni wawàsi canùmaséeri iyú. Idécanacáita wenàiwica yeebáidaca Jesucristo, nayamáidaca nacái namànica càide iyúwa cachìwéeri tàacáisi ímáaná, néese cachìwéeyéi idàbaca yáalimáidaca nía namàninápiná macái báawéeri íiwitáaná mabáinináwacata nainá iyúwa áibanái wenàiwica yàacuésemi. 19 Níai cachìwéeyéica nacàlidaca wenàiwicanái irí cayábacasa wàyaca iyúwa canéeyéi íiwacali wamànicaténá càide iyúwa wawàwáaná meedá, náimacáiná càmitasa iwàwacutá weebáidaca iyúwa Dios ichùulianá. Quéwa níai cachìwéeyéica càmita nàya iyúwa canéeyéi íiwacali, néese càica níade iyúwa presoíyéi, nabáyawanácáiná idacùaca nía cachàiníri iyú namànicaténá meedá nabáyawanáwa itéeripináca nía yéetácáisi irículé déeculé Dios íicha càiripináta. Yácáiná cawinácaalí wawàsi idacuèrica wenàiwica íiwitáise, yácata yái wenàiwica íiwacalica. 20 Cawinácaalí wenàiwicanái yáaliyéycawa Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái iwasèerica wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, yá Wáiwacali iwasàaca nía èeri mìnánái íiwitáise íicha, macái casaquèeri wawàsi èeri mìnánái imànírira. Néese, níai yáaliyéycawa Wáiwacali ìwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa cayábéeri íicha àniwa, yá namàacacaalí nabáyawanáwa idacùaca nía àta yái báawéerica icàbadàacataléta nía, yá máini cachàiníwanái cabáyawanáca nía íicha yái quéechéericatécáwa. 21 Quéechatécáwa náaliacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wàyaca machacàníri iyú, néese nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo itàacái íicha, yái tàacáisi mabáyawanéerica Dios imàaquéericaté walí; íná Dios yúuwichàidapiná níawa manuísíwata cachàiníwanái náicha cawinácaalí càmiyéycawa yéemíacáwaca Jesucristo iináwaná ìwali. 22 Níai yèepuèyéica imànica íbáyawanáwa àniwa nadécanáami náaliacawa Jesucristo iináwaná ìwali, càica níade iyúwa áiba comparación ímáaná: “Auli yèepùacawa iyáacaténá yèeculéwa. Marrano nacái nadécanáami nàapidáidaca úa, yá uèpùaca utaliacawa casacàalirículé àniwa”, íimaca yái comparaciónca.

3

El regreso del Señor

1 Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, yáta pucháibáaná cuyáluta nutànèericuécá pirí. Iná nudéca nùalàacuécá pía pucháiba yàawiría nuwàwacáinácué numichàidaca píiwitáise

masaquèeri píináidacaténácuéwa cáaliácáiri iyú. ² Píináidacuéwa ìwali yái tàacáisi Dios yàasu profetanái icàlidéericaté bàaluité. Píináidacué nacáwa Wáiwacali Jesucristo itàacái ìwali, yái ichùulièrica wamànica, yái Wáiwacali iwasèrica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Wía apóstolca Jesucristo ibànuèyéica wacàlidacaténá itàacái, wadéca wéewáidacuéca píá pimànicaténácué càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá.

³ Péemiácué cayába, ìyaca abéeri wawàsi máinícué iwàwacutéeri píaliácawa. Ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá wenàiwicanái iyáanápiná iicáaniiyéica waquíniná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Namànipiná nabáyawanáwa macái íiwitáaná càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná.

⁴ Nasutápiná néemíawa wía, namànica naquíniwa càì: “Pidécuéca píimaca walí Cristo ímacasa bàaluité yàanàanápínaté àniwa. ¿Néenicué, cáná càmitàacá yàanàa? Níara wàawirináimi iiquéeyéicaté Cristo nadéca néetácawa bàaluité, quéwa Cristo càmitàacá yàanàa. Yá macái wawàsi ìyéerica cháì yèepunicawa ìyaca mamáalàacata iyúwataté iyáaná Dios idàbacatáiseté èeri àta siùca nacáide”, càipiná náimaca càmicáiná neebáida Dios imáalàidáanápíná yái èeriquéi. ⁵ Cawinácaalí wenàiwica icàlidéeyéica càiri tàacáisi càmita báisí nawàwa náaliácawa càinácaalíté Dios imànica. Càmita nawàwa náaliácawa Dios idàbacaté chènuniiséeyéi cáli itàacái iyúwa bàaluité. Néese Dios ichùuliacaté chuìri cáli imusúacawa manuìri úni yáacuise. Néese iseriacaté úni yéewacaténaté yéená ìyaca chènuniré, áiba yéená nacái iyamáacatéwa cháì. ⁶ Néeseté àniwa Dios imàacacaté úni yéesacawa macái cáli ìwali àta idapúadacatalétaté macáita. Inaté Dios imáalàidacaté macáita cháì èeri irìcuírca úni iyú, yái manuìri yéesacáica bàaluité. ⁷ Quéwa siùca chènuniiséeyéi cáli, yá nacái cáliquéi ìyéerica cháì èeri irìcu siùca, Dios icùaca ìyaca nía yeemácaténá nía quichái iyú áibaalípiná. Yá quichái yeemápiná níawa néenialípiná Dios icàlidapínacaalí báawéeyéi íiwitáise ibáyawaná iináwaná yùuwichàidáanápíná níawa càiripináta.

⁸ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, picácué piimáicha Dios iicáca abé èeri ichàbacawa càide iyúwa waicáaná mil camuí ichàbacawa. Càita nacái Dios iicáca mil camuí ichàbacawa càide iyúwa waicáaná abé èeri ichàbacawa. ⁹ Aibanái nayúunáidaca idéca ichàbacawa wáicha Wáiwacali yéenáwaná yàanàanápíná àniwa càide iyúwa icàlidáanaté walíni. Quéwa càmitàacá ichàbawa yái Wáiwacali yéenáwanáca, néese Wáiwacali idècunlàcáicatawa icùacáiná ìyaca áibanái nawènúadáanápíná náiwitáisewa irípiná. Càita icùaca éeréeri iyú càmicáiná iwàwa yúucacawa ícha ibatàa abéeripináta, néese iwàwa macáita nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná.

10 Canácata yáaliériwa Wáiwacali yéenáiwana, càicaalínápinácalí yàanàaca àniwa, càide iyúwa càmicaalí wenàiwica náalíawa càiná èeri irìcucaalí cayéedéeri yàanàapíná nacapèe néré. Néese Wáiwacali yàanàapínácaalí àniwa, yásí chènuníséeyéi cáli namáalàapínácawa máiníri yáwanái tiríriri isàna manuíri iyú, caiyéininéeri macái énu ícha. Yá macái wawàsi iyéerica iwasàapínáwa ùuléeri iyú neemácáináwa quichái irìcu, yá nachalíapínácawa. Yásí macáita yái èeriquéi, yá nacái èeri irìcuíri wawàsica canánama neemápinácawa Dios imáalàidacaalí níawa.

11 Dios imáalàidapíná macáita quichái iyú, macáita yái iyéerica. ¡Iná iwàwacutácué pìyaca mabáyawanéeri iyú, piàcué nacái Dios iyéininá! 12 Picùacué Dios yéenáiwana yàanàaca. Pimànicué píalimáanáta yéewanápiná yéenáiwana yàanàaca caquialéta cachàiníwanái. Néenialípiná chènuníséeyéi cáli namáalàapínácawa quichái iyú, yá macái wawàsi iyéerica iwasàapínácawa ùuléeri iyú quichái ipèrùà yèewi. 13 Quéwa wíata icùaca iyaca Dios idàbáanápiná wàlisài capìraléeri cáli, wàlisài cáli nacái, càide iyúwa Dios icàlidáaná walí imàníinápiná. Yá macáita iyéeripínáca néré, cayáapíná náiwitáise, iyéeyéipíná machacàníri iyú càiripínáta.

14 Iná nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idècunitàacá picùaca Wáiwacali yéenáiwana yàanàanápiná, yá pimànicué macáita píalimáanáta macái pichàini iyúwa pìyacaténácué matuñbanáiri iyú áibanái yáapicha, mabáyawanéeri iyú nacái Dios iicápiná. 15 Picácué piimáicha Wáiwacali idècuníacawa éeréeri iyú yéewacaténá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càita nacái wéenasàiri Pablo, yái cáininéerica waicáca, idéca itànàacuéca pírí cuyàluta píalíacaténácuéwa Wáiwacali yàanàanápiná, càide iyúwa Dios imàacáaná Pablo yáaliacawa. 16 Pablo idéca icàlidacuéca pírí càì Wáiwacali yàanàanápiná àniwa macái yàasu cuyàluta irìcuwa. Pablo idéca icàlidaca áiba wawàsi ìwali càulenéeri wenàiwica yáalía yéemíaca càinácaalí íimáaná. Néese áibanái càmiíyéicá yéewáidawa cayába, càmiíyéi nacái yeebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, nadéca nawènúadaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nacàlida machacàníri iyúni càide iyúwa íimáaná. Càita nacái nadéca nawènúadaca Dios itàacái profetanái itànèericaté. Iná Dios yùuwichàidapíná cawinácaalí càmiíyéica icàlida Dios itàacái machacàníri iyú.

17 Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, píalíacuéwa cachìwéeyéi yàanàanápiná. Iná piicácué píichawa cayába ipíchanácué báawéeyéi íiwitáise ichìwáidacuéca pía nawatàidacaténácué pía nachíwa iyúwa déeculé báisíri tàacáisi ícha àta piméyáacatalétacuéwa peebáidaca Jesucristo itàacái.

Picácué peebá nalí. ¹⁸ Néese píalimáidacué píalícaténáwa manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái iwasèERICA wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Pimàacacué nacái Wáiwacali ichàiniadaca pía íiwitáise cachàiníri iyúwa, yái Wáiwacali cáininéERICA iicácuéca pía. ¡Wàacué Wáiwacali iríwa cayábéeri siùcáisede, càiripináta nacái! Báisíta, amén.

1 SAN JUAN

La palabra de vida

¹ Wabànùacué piri cuyàluta. Wacàlidacué piri Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise bàaluité. Wacàlidacué piri Jesucristo ìwali, yái wéemièrica itàacái wàuwi iyúwa, yái waiquéerica watúí iyúwa, wíacáiná waicácaté Jesús, wamàaca nacái wacáapiwa ìwali. Yái Jesucristo, yácata Tàacáisi yèerica wacáuca càmíiri imáalàawa. ² Jesucristo imàacacaté yáawawa waicácani yèepunícaalítéwa cháí èeri irícu, yáté waicácani. Iná yéewa wacàlidaca iináwaná ìwali, yá wacàlidacué piri nacái yái tàacáisica Jesucristo ìwali, yái càmíríca imáalàawa, iyéericaté càiripináta Wáaniri Dios yáapicha, yái Jesucristo imàaquéericaté yáawawa waicácani. ³ Iná wacàlidacué piri iináwaná ìwali yái Jesucristo waiquéericaté, wéemièrica nacái itàacái, yéewanápinácué abédanamata píiwitáise wáapicha, wàyacáiná abédanamata Wáaniri Dios yáapichawa, yáapicha nacái yái Dios Irica, Jesucristoca. ⁴ Iná wabànùacué piri cuyàluta, casímáicaténácué piwàwa wáapicha.

Dios es luz

⁵ Wacàlidacué piri yái tàacáisica iyúwaté Jesucristo yéewáidáaná wía. Jesucristo yéewáidacaté wía wáalíacaténáwa mabáyawanáca Dios, imàaca nacái wáalíaca Dios ìwali, càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca cayába. Canéeri Dios ibáyawaná, canásiwata. ⁶ Wáimacaalí, “Wàyaca abédanamata Dios yáapicha”, quéwa wamànicaalí mamáalàacata wabáyawanáwa, yá cachìwéeyéi wía meedá, càmíta nacái wàya machacàníiri iyú. ⁷ Quéwa, wàyacaalí mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná mabáyawanáwaca icamaláná irícuwa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. Dios Iri Jesús íraná imusúacatéwa icháuná irícuísewa cruz ìwali, yá yéetácatéwa. Yùuwichàacatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, yái báawéerica wamàníríca.

⁸ Néese, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá ichìwáidéeyéi yáawawa meedá wía. Càmíta nacái watàani báisíiri iyú. ⁹ Wáalíacawa machìwéerícani, yái Diosca, imàni nacái macáita càide iyúwa ímáaná. Wáalía nacáíwa Dios icùaca wenàiwica machacàníiri iyú. Iná yéewa wacàlidacaalí wáichawa Dios irí yái báawéerica wamàníríca, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, masacàaca nacái imànipíná wáiwitáisewa macái báawéeri íiwitáaná ícha. ¹⁰ Quéwa, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá waicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmíta nacái weebáida Dios

itàacái báisiiri iyú. Dios idéca icàlidaca waináwaná ìwali wamànica wabáyawanáwa.

2

Cristo, nuestro abogado

¹ Píacué, nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué piri cuyàluta pimànicáichacué pibáyawanáwa. Quéwa, éwita wamànicaalí wabáyawanáwa, càicáaníta Jesucristo, yái mabáyawanéerica ìyéerica Wáaniri Dios yáapicha, yàacawéeridaca wía, itàanica wawicáu Dios yáapicha, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ícha. ² Jesucristo imàacacaté icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, yái báawéerica wamàníirica wàyaca. Càmiiritaté yéetáwa abéta wáichawalíná, néese yùuwichàacatéwa macái èeri mìnánái íchawalíná nabáyawaná ìwalíise.

³ Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, yási wáaliacawa báisiiri iyú wáaliacawa Dios ìwali, wàyaca nacái abédanamata Dios yáapicha. ⁴ Aibacaalí càì ímaca “Núaliaca Dios ìwali”, càicaalí íma, càmicaalí quéwa imàni càide iyúwa Dios ichùullaná wamànica, cachìwéeri meedáni yái wenàiwicaca, càmita nacái yeebáida báisiiri tàacáisi. ⁵ Néese àniwa cawinácaalí imàníirica càide iyúwa Dios ichùullaná, yácata cáininéerica iicáca Dios báisiiri iyú. Iná yéewa wáalimá wáaliacawa báisiiri iyú wàyaca abédanamata Dios yáapicha wamànicaalí càide iyúwa Dios ímáaná. ⁶ Cawinácaalí càì íméerica “Nùyaca abédanamata Dios yáapicha mamáalàacata”, càicaalí íma, iwàwacutá ìyaca càide iyúwa Jesucristo iyáanaté cháì èeri írìcu.

El nuevo mandamiento

⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmita wàlisài yái tàacáisi nutànèericuéca piri. Yái tàacáisi, yácata tàacáisi peebáidéericatécué piwènúadacaalítécué píiwitáisewa Jesucristo írìpiná. Yái tàacáisi bàaluisàimica yácata tàacáisi péemièricuéca bàaluité. ⁸ Ewitaacué péemiàcáanítani bàaluité, càicáaníta siùca àniwade nutànàacué píriini, càide iyúwa tàacáisi wàlisàita. Càide iyúwaté Jesucristo yeebáidáaná yái tàacáisica, càita nacáicué peebáidacani, píacué cáininéeyéica iicáyacacawa. Pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa báawéeri ícha peebáidacaténacué Jesucristo itàacái, càide iyúwa waicácaalí catéeri ichaliacawa cachàiníri camalási icànacaalí catéeri írìculé.

⁹ Aibacaalí càì ímaca “Nuebáidaca Jesucristo itàacái, nuèpuníca nacáywa mabáyawanáwaca Dios icamaláná írìcu”, quéwa meedá báawaca iicáca áiba wenàiwica, yá meedá yèepuníriwa mamáalàacata ibáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatalé, máiniiri catáca. ¹⁰ Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái, yácata yeebáidéerica

Jesucristo itàacái, yèepuníri nacáiwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná irícu, yá canáca wawási yáaliméeri iwènúadaca íiwitáise imànínapíná ibáyawanáwa. ¹¹ Quéwa cawinácaalí báawa meedá iicá áibanái, càmita yeebáida Jesucristo itàacái báisíiri iyú, yá yèepuníri nacáiwa ibáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatalé. Yá càmita yáalimá imànica cayábéeri, ilúacáiná matuí imànica íiwitáise, càide iyúwa wenàiwica yúuquéeriwa càmíná yáalíawa alénácaalí yàawa.

¹² Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pírí cuyàluta Dioscáiná idéca imàacaca iwàwawa pibáyawaná íicha, Jesucristo yéetácáinácuéwa píchawalíná. ¹³ Píacué, béeyéica, nutànàacué pírí cuyàluta píaliacáinácué Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise. Píacué nacái ùuculiyéica, nutànàacué nacái pírí cuyàluta núaliacáináwa pidécuéca pí-mawèniadaca báawéeri Satanás.

¹⁴ Nutànàacatécué nacái pírí cuyàluta, píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, píaliacáinácué Wáaniri Dios ìwali. Nutànàacatécué nacái pírí cuyàluta píacué béeyéica píaliacáinácué Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise. Nutànàacatécué nacái pírí cuyàluta, píacué ùuculiyéica cachàinicáinácué píiwitáise peebáidacáinácué Dios itàacái tàì íiméeri iyú, núaliacáiná nacáiwa pidécuéca pí-mawèniadaca báawéeri Satanás.

¹⁵ Píacué cáininá piicáca cháì èeriquéi. Píacué cáininá piicáca èeri mìnánái íiwitáise càmiyéica cáininá iicáca Dios. Cawinácaalí cáininéerica iicáca èeri mìnánái íiwitáise, càmita yáalimá cáinináca iicáca Wáaniri Dios. ¹⁶ Aibanái èeri mìnánái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, canácata néená imàníri càide iyúwa Wáaniri Dios ichùulianá, canásiwa. Namànicáita meedá càide iyúwa náiwitáise iwàwáaná. Càita namànica: Máini máalíawáiséeri iyú nawàwa namànica wawási càmirica Dios ibatàa namànica, nasíimáidacaténá níawawa meedá; máini nawàwa naicáca báawéeri wawási, càmirica Dios iwàwa wenàiwica iicáca, casíimáicaténá nawàwa báawéeri iyú meedá; namàaca nacái nawàwawa nàasu cawèníri ìwaliwa, yá cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha. ¹⁷ Yái chéerica èeri irícuíríca, macáita imáalàapínáwa, nía nacái èeri mìnánáica iwàwéeyéica báawéeri meedá, namáalàapíná nacáiwa. Quéwa, cawinácaalí imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iyapíná Dios yáapicha càiripínáta.

La verdad y la mentira

¹⁸ Píacué, nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, yái èeriquéi imáalàapínácawa mesúnamáita. Pidécuéca péemiaca iináwaná ìwali abéeri asalí yàanèeripínáca ípidenéerica Cristo yúuwíde. Siúcásíwata madécaná Cristo yúuwidenái

nadéca nàanàaca, íná yéewa wáalíacawa mawiénica yái èeriquéi imáalàanápínacawa mesúnamáita. ¹⁹ Níái Cristo yúuwidenáica nàacatéwa wèewísewa. Níacaté quéwa càmiyyéi wéenánáisiwa Wáiwacali ìwalísená. Wéenánáisiwacaalíté níatá, yá nayamáacatéwa wáapichatá. Dios imàacacaté nàacawa wèewíse yéewanápiná wáalíacawa abénaméeyéi iyéeyéica wèewibàa, càmita wéenánáisiwa nía Wáiwacali ìwalísená.

²⁰ Cristo idéca ibànùacuéca pírí Espíritu Santo íná cáiwitáisecuéca pía canánama. ²¹ Iná nutànàacué pírí cuyàluta píalíacáinacuéwa báisíiri tàacáisi ìwali. Píalíacué nacáíwa piicáca báisíiri tàacáisi chìwái íchaná. ²² Siùcade nucàlidacué pírí cawinácaalí cachìwéerica. Cachìwéericani, cawinácaalí càì ímérica, “Càmíirité Mesías yáara Jesúsmica”, càì ímaca imànica ichìwawa. Yácata nacái abéeri Cristo yúuwide, càmicáiná yeebáida Wáaniri Dios itàacái, Dios Iiri itàacái nacái. ²³ Cawinácaalí càmirica yeebáida Mesíascani yái Dios Iirica, yái wenàiwica Dios ibànùericaté icùacaténá èeri mìnánái, càmita yáalía Wáaniri Dios ìwali. Quéwa cawinácaalí icàlidéerica Dios Iiri ìwali Mesíascani, yái Mesías Dios ibànùericaté walí, yácata yáaliérica nacái Wáaniri Dios ìwali.

²⁴ Iná peebáidacué cayábani mamáalàacata tàì íméeri iyú, yái tàacáisi nacàlidéericatécué pírí bàaluité. Peebáidacaalícué cayábani tàì íméeri iyú, yásí pìyacuéca abédanamata càiripináta Dios Iiri yáapicha, yáapicha nacái yái Wáaniri Diosca. ²⁵ Jesucristo idéca icàlidaca walíni cáimiétacanéri iyú yàanápiná wacáuca càmiiri imáalàawa, wáalíaca nacáíwa imànínápíná càide iyúwaté ímáaná.

²⁶ Siùca nubànùacué pírí cuyàluta nùalàacaténacué pía náichaná níara áibanái iwàwéeyéica ichìwáidacuéca pía. ²⁷ Quéwa, iyacué pírí Espíritu Santo, yái Espíritu Santo Jesucristo ibànùericatécué pírí. Càmita iwàwacutá áibanái yéewáidacuéca pía Espíritucáiná yácata yéewáidéericuécá pía macái wawàsi ìwali. Espíritu yéewáidaca wía báisíiri iyú. Canácatáita ichìwáida wía. Peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái, càide iyúwa Espíritu yéewáidáanacué pía.

²⁸ Siùcade píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái manuícáténá wáináidaca wawàwawa waicácaalípiná Jesucristo, yàanàapínacaalí, ipíchaná báica waicáca wíawawa iwéré wabáyawaná ìwalísewa yàanàapínacaalí àniwa. ²⁹ Píalíacuécawa Jesucristo ìwali mabáyawanácani. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáíwa báisíiri iyú cawinácaalí iyéeyéica mabáyawanéeri iyú, Dios yéenibeca nía.

Hijos de Dios

¹ Wáaliacawa cáinináca Wáaniri Dios iicáca wía, Dioscáiná idéca yàaca wáipidená “Dios yéenibe”. Báisíta, Dios yéenibeca wía. Iná áibanái èeri mìnanaí càmíiyéica Dios yéenibe càmíta náalíawa Dios yéenibeca wía càmícáiná náalía Dios iwali. ² Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, siúcáisede Dios yéenibeca wía. Ewita càmícáaníta wáaliawa càinápinácaalí wàyaca áiba èeriwa, càicáaníta wáaliacawa Jesucristo yàanàpináca àniwa, yásí wàyapináca càiwade iyúwa iyáaná, asáiripinácáiná waiquéeripiná Jesús, càide iyúwa iyáaná. ³ Macáita icuèyéica Jesucristo yàanàanàpináwa, masacàaca namànica náiwitáisewa báawéeri ícha, càide iyúwa Jesucristo iyáaná mabáyawanéeri iyú.

⁴ Quéwa cawinácaalí imàníiyéica yàacawa ibáyawanáwa, càmíta neebáida Dios itàacái. Càmicaalí weebáida Dios itàacái, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa. ⁵ Píaliacuéwa Jesucristo yàanàacaté aléi èeri iriculé yúucacaténa wáicha wabáyawaná. Píaliacué nacáwa canácata Jesucristo ibáyawaná, canásíwata. ⁶ Cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Jesucristo yáapicha mamáalàacata, càmíta namàni nàacawa nabáyawanáwa. Macáita quéwa imàníiyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, càmitàacá nàináidawa Jesús iwali, càmitàacá náalía iwali. ⁷ Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, abénaméeyéi wenàiwica nawàwa nachìwáidacuéca pía, nàimacáinácué pírì cayábacasa pimànicaalícué pibáyawanáwa mamáalàacata éwitacué Dios yéenibecáaníta pía. Nachìwacáita meedá. Picácué pimàaca áibanái ichìwáidaca pía càì. Cawinácaalí imàníirica yàacawa cayábéeri, yácata cayábéeri íiwitáise càide iyúwa Jesús iyáaná mabáyawanéeri iyú. ⁸ Cawinácaalí quéwa imàníirica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, yácata Satanás yàasu wenàiwica, yái wàuwide Satanás, icháawàidéerica waináwaná iwali, Satanás imànicáinaté ibáyawanáwa mamáalàacata èeri ipíchawáiseté àta siúca nacáide mamáalàacata àniwa. Inaté Dios líri yàanàaca imáalàidacaténa macáita yái Satanás imàníirica.

⁹ Báisícaalí Dios yéenibeca wía, néese càmíta wamànipiná wabáyawanáwa mamáalàacata, wadèniacáiná Dios íiwitáise. Càmita wáalimá wamànica wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata, báisícaalí Dios yéenibeca wía. ¹⁰ Càita wáaliacawa càiyéinácaalí níai Dios yéenibeca, càiyéinácaalí nacái Satanás yéenibeca. Cawinácaalí càmíiyéica imàni cayábéeri, nía nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata càmíiyéica Dios yéenibe. Quéwa cawinácaalí imàníiyéica cayábéeri, nía nacái cayábéeyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata Dios yéenibeca.

11 Yái idàbàanéeri tàacáisi péemièricatécuéca madécaná yàawíríá ímaca walí: “Cáininácué piicáyacacawa”, ímaca. 12 Picácué wamàni càide iyúwa Caín imànináté, yái báawéeri Satanás yàasu wenàiwicaca, inuèricaté meedá iméeréeriwa. ¿Píalíasicuéwa cánaté yéewa Caín inúaca iméeréeriwa? Calúacáináté Caín iicáca yéénàsàiri íiwitáisewa, yéénàsàiricáiná imànicaté cayábéeri, quéwa Caín imànicáita meedá ibáyawanáwa.

13 Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piwàwalica báawáanápíná naicáca píá níái èeri m̀nanái càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. 14 Bàaluté wàyaca càide iyúwa yéetéyéimiwa, canácáiná wacáuca càmiiri imáalàawa. Néseté Dios yàaca wacáuca càmiiri imáalàawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wáalíacawa Dios idéca yàaca wacáuca càmiiri imáalàawa. Cawinácaalí càmiirica cáininá iicáca áibanái, iyaca mamáalàacata càide iyúwa yéetéerimiwa canéerica icáuca càmiiri imáalàawa. 15 Cawinácaalí báawéerica iicáca áibanái, Dios iicáca càinide iyúwa inuérica wenàiwica. Píalíacué nacáíwa cawinácaalí inuérica meedá wenàiwica, canáca icáuca càmiiri imáalàawa. 16 Jesucristo idéca yéewáidaca wía càinácaalí iwàwacutáaná cáinináca waicáca áibanái, Jesucristo imàacacáináté icáucawa imànicaténá walí cayábéeri. Càita nacái iwàwacutá wamàacaca wíawawa áibanái irípináwa yeebáidéyéica Jesucristo itàacái. 17 Pidèniacaalí cayába píasuwa, píalíacaalí nacáíwa áibanái càmita nadèniá yái namáapuèrica, néese càmicaalí piyúudàa níá, yásí wáalíacawa càmita cáininá piicáca Dios báisíiri iyú. 18 Píacué nuíquéyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué wacàlidacáita meedá waináwanáwa canéeri iwèni iyú. Picácué wacàlidacáita meedá cáininácasa waicáca áibanái wenàiwica yeebáidéyéica Jesucristo itàacái. Néese wayúudàacué níá wáasáidacaténá cáinináca waicáca níá báisíiri iyú.

Confianza delante de Dios

19 Wamànicaalí càì, yásí wáalíacawa weebáidaca báisíiri tàacáisi, wàyaca nacái Dios iicápiná mabáiníiri iyú, macàaluínináwaca nacái. 20 Achúmacaalí wáináidaca wawàwawa wabáyawaná iwaliwa, iwàwacutá wawàwalica cáalíacáica wáicha Dios, yáliéri nacái macáita wawàsi iwali. 21 Píacué nuénánái cáininéyéica nuicáca, càmicaalí Dios imàaca achúmaca wáináidaca wawàwawa wawàwalicúsewa, yásí manuíca wáináidaca wawàwawa mabáinináwaca Dios iicápiná. 22 Néese Dios yàapíná walí macáita wasutéerica íicha, wamànicáiná càide iyúwa ichùullaná wía, wamàni nacái yái casímáirica Dios iicáca. 23 Dios ichùulla weebáidáanápíná Iiri itàacáíwa, yái Jesucristoca. Ichùulla nacái cáinináanápíná waicáyacacawa càide iyúwa ichùullaná wía. 24 Cawinácaalí imàniyéica càide

iyúwa Dios ichùulianá, níacata ìyéeyéica abédanamata Dios yáapicha. Dios ìyaca nacái náapicha. Espíritu Santo nacái imàacaca wáaliacawa Dios ìyaca wáapicha, yái Espíritu Dios ibànuèricaté walí yàacawéridacaténá wía.

4

El Espíritu de Dios y el espíritu del enemigo de Cristo

¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, manùbéeyéi náimaca nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmaliçuise. Picácué peebáida caquialéta nataacái macáita. Néese píináidacuéwa cáaliacáiri iyú nàasu tàacáisi ìwali quéechacáwa píaliacaténacuéwa asáisi báisicaalí nataánica Dios inùmaliçuise. Nàyacáiná cháí èeri irícu madécaná cachìwéeyéica icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmaliçuise. ² Píaliacuéwa càiyéinácaalí níái icàlidéeyéica tàacáisi báisíiri iyú Espíritu Santo inùmaliçuise nacàlidacáiná Jesús iináwaná ìwali, Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí iyúwa asíali. ³ Cawinácaalí camíiri càì icàlidaca tàacáisi, canáca irí Espíritu Santo. Iyaca irí Cristo yùuwide íiwitáise. Pidécuéca péemlaca iináwaná ìwali, yàanàanápíná yáara Cristo yùuwideca íiwitáise. Siùca idéca yàanàaca wàatalé aléi èeri iriculé, yái Cristo yùuwideca íiwitáise.

⁴ Píatacué quéwa nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, Dios yéenibecuéca pía. Pidécuéca pimawèniadaca píichawa níara cachìwéeyéica, càmicáinácué peebáida nàasu tàacáisi cachìwéeri, ìyacáinácué piwàwalicu Dios íiwitáise, máiníiri cachàinica íiwitáise Satanás íicha, yái Satanás ichùulièrica èeri mìnánái íiwitáise, camíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵ Níara cachìwéeyéica càmita neebáida Jesucristo itàacái. Cháí èeri irícuíri náiwitáise meedá, íná nacàlidaca tàacáisi èeri yàasu wawàsi ìwali meedá, íná yéewa èeri mìnánái yeebáca nataacái, níái camíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁶ Quéwa wíata Dios yéenibeca. Cawinácaalí yáaliérica Dios ìwali, yéemlaca wàasu tàacáisi. Aibanái quéwa camíiyéica Dios yéenibe, càmita néemla walí. Càita wáaliacawa càiyéinácaalí níái icàlidéeyéica tàacáisi Espíritu Santo inùmaliçuise báisíiri iyú, càiyéinácaalí nacái níái icàlidéeyéica ichìwawa Cristo yùuwide íiwitáise iyú.

Dios es amor

⁷ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa, cáininácáiná Dios iicáca wía. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, yácata Dios isùmàireca, yáalía nacái Dios ìwali. ⁸ Cawinácaalí camíirica cáininá iicáca áibanái, càmitàacá yáalía Dios ìwali, cáininácáiná Dios iicáca wenàiwica. ⁹ Dios quéwa idéca yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía, ibànùacáinaté Iiriwa, yái abéerita Iirica aléi èeri iriculé, yéewanápiná wadèniaca wacáucawa camíiri imáalàawa, Dios Iiri

yéetácáinátéwa wáichawalíná. ¹⁰ Siùcata càmita nutànàacué nùyaca pírí ìwali, yái cáinináanáca waicáca Dios. Néese nuwàwacué píalíacawa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata báisíiri iyú, íná ibànùacaté Iiriwa imàacacaténá icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha.

¹¹ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata, càide iyúwacué nùumáaná píri, íná nacái iwàwacutá macái cáinináca waicáyacacawa. ¹² Canácatáita áiba èeri mìnali iicácaté Dios. Quéwa, cáininácaalí waicáyacacawa, yásí Dios ìyaca wawàwalicu, yàacawéerida nacái wía, yásí wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios ìyáaná, yái cáininéerica iicáca wía. ¹³ Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo. Espíritu imàacaca wáalíacawa báisíiri iyú wàyaca Dios yáapicha, wáalíaca nacáiwa Dios ìyaca wawàwalicu, yàacawéeridaca nacái wía. ¹⁴ Wía nacái apóstolca wadéca waicáidaca Jesucristo irí watuí iyúwa íná yéewa wacàlidaca áibanái írini Wáaniri Dios idéca ibànùaca Iiriwa Jesucristo iwasàacaténá èeri mìnánái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, macáita yeebáidéeyéica itàacái. ¹⁵ Cawinácaalí icàlidéerica Jesús ìwali Dios Iiricani, Dios ìyaca iwàwalicu, yàacawéeridacani nacái. Yái wenàiwicaca ìyaca nacái Dios yáapicha.

¹⁶ Iná wáalíacawa, weebáida nacái cáinináca Dios iicáca wía. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, ìyaca Dios yáapicha. Dios ìyaca nacái iwàwalicu, yàacawéeridacani nacái. ¹⁷ Càita nacái wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios ìyáaná, yái cáininéerica iicáca áibanái, yéewanápiná manuíca wáináidaca wawàwawa mabáiníiri iyú áibaalípiná Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica, wàyacáiná cháí èeri írìcu càide iyúwa Jesucristo ìyáaná. ¹⁸ Báisícaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, càmita iwàwacutá cáaluca wía Dios ícha, wenàiwicanái ícha nacái. Néese àniwa, manuísíwacaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, yá canácata cáaluíri waicáca, canásíwa. Quéwa, cáalucaalí wía, yásí yái cáalucáica yùuwichàidaca wíawa. Iná, cáalucaalí wía, yásí wáalíacawa càmitàacá cáinináca waicáca Dios manuísíwata, áibanái nacái.

¹⁹ Cáinináca waicáca Dios, yácáiná Dios cáininácaté iicáca wía ipíchawáiseté cáinináca waicácani. ²⁰ Aibacaalí càì íimaca, “Cáinináca nuicáca Dios”, càì íimacaalí, quéwa meedá báawaca iicáca áibanái, yácata cachìwéeri meedá. Càmicaalí wáalimá cáinináca waicáca áibanái wenàiwica waiquéeyéica watuí iyúwa cháí èeri írìcu, néese càmita wadé cáinináca waicáca Dios yái càimíricáwaca waicá watuí iyúwa. ²¹ Jesucristo idéca ichùulíaca wía càì: Cawinácaalí icàlidéeyéica cáininácasá naicáca Dios, iwàwacutá cáinináca naicáca áibanái wenàiwica nacái.

5

Nuestra victoria sobre el mundo

¹ Macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Mesíascani, yái Jesúsca, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànuèrica walí, Dios yéenibeca nía. Cawinácaalí cáininéeyéica iicáca Wáaniri Dios, cáinináca nacái naicáca Dios yéenibe. ² Cáininácaalí waicáca Dios, wamànicaalí nacái càide iyúwa ichùullaná wía, yásí wáaliacawa cáinináca waicáca Dios yéenibe nacái. ³ Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùullaná wía, yásí wáasáidaca cáinináca waicáca Dios. Càmiirita máini càulenáca wáicha wamànínápiná càide iyúwa Dios ichùullaná wía. ⁴ Macáita wía Dios yéenibeca, wáalimá wamànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, wáalimá wamàacaca wáichawa wabáyawanáwa yái báawéerica wamànírira cháí èeri irícu, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. ⁵ Wía yeebáidéeyéica Dios Iiricani, yái Jesúsca, wíawamita yáaliméeyéica imàacaca íchawa ibáyawanáwa, yái báawéerica wamànírira cháí èeri irícu.

El testimonio acerca del Hijo de Dios

⁶ Jesucristo yàanàacaté aléi èeri irículé, yá imàacacaté wáaliacawa Dios Iiricani, ibautizácaalítéwa úni yáaculé, néese àniwa nacái íiraná imusúacaalítéwa icháuná irícuísewa cruz ìwali. Iná idéca imàacaca wáaliacawa Dios Iiricani úni iyú, íiraná iyú nacáiwa. ⁷ Espíritu Santo icàlidaca nacái Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani, Espíritu icàlidacáiná báisíiri iyúni. ⁸ Nàyaca máisiba chènuniré icàlidéeyéica walíni, yái Wáaniri Diosca, yá nacái Dios Iirica, yá nacái Espíritu Santo. Ewita máisibacáaníta nía, càicáaníta abéericata nía, abédanama náiwitáise náapichawáaca. Máisiba nacái níái icàlidéeyéica Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani, cháí èeri irícu, yái Espíritu Santoca, yái única nacái, yái íiranáca nacái. Níái máisibaca abédanamata náiwitáise nacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani. ⁹ Aibaalí wéemìaca wenàiwica icàlidáanáca walí. Quéwa, yái Dios icàlidáanáca, cawèníiri cachàini manuísíwatani, Dios icàlidacáiná walí Jesús iináwaná ìwali, Dios Iiricani. ¹⁰ Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yáaliacawa báisíiri iyú iwàwalícuísewa Dios Iiricani. Dios idéca icàlidaca Iiri ìwaliwa Dios Iiricani. Cawinácaalí wenàiwica càmiírira yeebáidani iicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmicáiná yeebáida tàacáisi Dios icàlidéerica Iiri ìwaliwa. ¹¹ Yácata tàacáisi Dios icàlidéerica walí: Dios idéca yàaca wacáuca càmiíri imáalàawa, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. ¹² Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yácata yáaliéerica Dios Iiri ìwali báisíiri iyú, idènià nacái icáucawa càmiíri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí càmiírira yeebáida Dios Iiri itàacái, càmita yáalía Dios Iiri ìwali báisíiri iyú, yá canáca irí icáuca càmiíri imáalàawa.

Conclusión y consejos finales

¹³ Nudéca nutànàacuéca pírí yái cuyàlutaca píacué yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái píalíacaténácuéwa pidèñaca picáucawa càmiri imáalàawa.

¹⁴ Manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, wáalíacáináwa wasutácaalí ícha wawási Dios iwàwéerica wadèñaca, yásí yeebáidaca walí. ¹⁵ Càide iyúwa wáalíanáwa Dios yéemiaca wasutáaná ícha, càita nacái wáalía nacáiwa Dios yàapiná walí yái wasutéerica ícha.

¹⁶ Piicácaalícué wenàiwica yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànica ìyaca ibáyawanáwa, quéwa càmirica Dios inúa wía ìwalíse, iwàwacutácué pisutáca Dios ícha irípiná. Yásí Dios icáucàidaca yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmicaalí imàni ibáyawanáwa Dios inuérica wía ìwalíse. Iyaca áiba wabáyawaná íiwitáaná Dios inuéricuéca wía ìwalíse. Càmita nuchùulíacué pisutáca Dios ícha nalípiná namànicaalí cà. ¹⁷ Macáita yái báawéerica wamàñirica, yácata wabáyawanáca, quéwa, ìyaca wabáyawaná íiwitáaná càmirica Dios inúa wía ìwalíse.

¹⁸ Wáalíacawa Dios yéenibe càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa mamáalàacata, Dios Iiri icùacáiná nía, íná báawéeri Satanás càmita yáalimá íbàaca nía. ¹⁹ Wáalíacawa Dios yéenibeca wía. Wáalía nacáiwa Satanás ichùuliaca macáita èeri mìnaná íiwitáise, càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ²⁰ Wáalía nacáiwa Dios Iiri idéca yàanàaca aléi èeri iriculé. Yá imàacaca cáalíacáica wía, wáalíacaténá Dios ìwali, yái báisisíwéeri Diosca. Wàyaca yáapicha yái báisisíwéerica, yáapicha nacái yái Iirica, yái Jesúsca, Dios ibànuèricaté. Yácata abéerita báisisíwéeri Dios, yèerica wacáuca càmiri imáalàawa. ²¹ Píacué nuíquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué pía cuwáiná icàaluíná.

2 SAN JUAN

La verdad y el amor

¹ Núa Juan, ancianoca núa, nubànùacué piri cuyàluta. Nuwàwalicué pía manuísíwata, píacué iwacáidáyaquéeyéicawa aléera, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa. Nuwàwalicué nacái níái píapichéeyéicuéca. Cáininácué nuicáca pía báisíiri iyú. Macáita nacái yáaliyéyéica báisíiri tàacáisi, cáininácuéca naicáca pía. ² Cáininácué nuicáca pía weebáidacáiná báisíiri tàacáisi, yái tàacáisi iyéerica walí càiripináta èeri càníiri imáalàawa. ³ Wáaniri Dios, Jesucristo nacái, yái Wáaniri Iirica, namànipinácué piri cayábéeriwa, naicápinácué píawa catúulécanéeri iyú nacái, namàacápinácué matuíbanáica píiwitáise nacái, peebáidacáinácué mamáalàacata báisíiri tàacáisi, cáininácué nacái piicáyacacawa.

⁴ Casímáica nuwàwa manuísíwata nùanàacáiná abénaméeyéi péenácué píapichéeyéi iyéeyéica machacàníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi ímáaná, càide iyúwa Wáaniri Dios ichùllaná wàyaca. ⁵ Siúcade, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata, cáininácué waicáyacacawa. Yái tàacáisi nutànèericuéca piri càníirita wàlisài ichùllacanási. Yácata idàbáanéeri tàacáisica Jesucristo ichùlièricaté weebáidáanápiná: Iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa. ⁶ Cáininácaalí waicáca Dios, yásí wamàni càide iyúwa ichùllaná wía. Bàaluité piwènúadacaalítécué píiwitáisewa Jesucristo irípiná, yáté péemlàcatécué Dios ichùllaca cáinináanápinácué piicáyacacawa.

Los engañadores

⁷ Nàyacáiná manùbéeyéi iwàwéeyéica ichìwáidaca wía cháí èeri írìcu. Càmita nacáida Jesús iináwaná iwali Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànùericaté aléi iyúwa asíali. Cawinácaalí icálidéeri càì ichìwawa, yácata ichìwáidéerica wía, Cristo yúuwidecani nacái. ⁸ Cayábacué, ipíchanácué piúcaca píibaidacaléwa, yái pimàníirica Dios irípiná. Píibaidacué cayába Dios irípiná, pimáaláidacué nacái pimànica yái pimàníirica Dios irípiná yéewanápinácué peedáca piríwa macáita píasu cawèníiriwa Dios iwàwéericuéca yàaca piri iwaliná, yái píibaidáanácuéca irípiná.

⁹ Aibacaalí yeebáidéeri áibanái yàasu tàacáisi méetàuculéeri Jesús itàacái ícha, yácata càníirica yáaliáwa Dios iwali. Quéwa, cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata Jesús itàacái, yácata yáaliériwa Wáaniri Dios iwali, iwali nacái yái Dios Iirica. ¹⁰⁻¹¹ Nàanàacaalícué píatalé áibanái yéewáidéeyéipinácué

pía cachìwéeri tàacáisi iyú Jesús itàacái lícha, picácué pimàaca nawàlùacawa picapèe irìculé. Picácué pitàida nía. Pitàidacaalícué nía, yásícué piacawéeyéináca pimànica níawa, níara imàníyéica ibáyawanáwa meedá.

Palabras finales

¹² Nuwàwacué nucàlidaca pirí manùba tàacáisi mamáalàacata, quéwa càmita nuwàwa nutànàaca cuyàluta irìcuni. Nucua àta núalimácatalépináta nùacawa nupáchiacuéca píawa, yéewanápiná casímáica wawàwa manuísíwata.

¹³ Níai piacawéeyéináca iwacáidáyaquéeyéicawa chábài, Dios yeedéeyéica nacái yàasu wenàiwicapináwa, nawàwalícuéca pía.

3 SAN JUAN

Alabanzas a Gayo

¹ Núa Juan, ancianoca núa, nubànua pirí cuyàluta, pía Gayo nùacawéerináca, cáininéerica nuicáca báisíri iyú.

² Pía nuénàsàiri cáininéerica nuicáca, nusutáca Dios ícha imàníinápiná pirí cayábéeri ìwalíse, yái macáita pimànírica. Nusutáca Dios ícha nacái imàacacaténá máuláicaca pía. Nualíacawa cachàinica píiwitáise Dios ìwali. ³ Casímáica

nuwàwa manuísíwata nàanàacáiná nùatalé táquicha tàacáwa abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá nacàlidaca nulí piináwaná peebáidaca mamáalàacata báisíri tàacáisi.

⁴ Canácata áiba tàacáisi càiri isímáidéeri núa càide iyúwa casímáiná nuwàwa nuémíacaalí nuéwáidacalénái iináwanáwa neebáidaca báisíri tàacáisi machacàníri iyú.

⁵ Pía nuénàsàiri cáininéerica nuicáca, cayábéericani yái píibaidacaléca pimànírica Dios irípiná, yái cayábéerica pimànírica áibanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, éwita décuíséeyéicánita nía, càmiyéicáwaca píalía piicáca.

⁶ Táquicha tàacáwa wàwacáidáyacacaalíwa chábài, wamànicaténá culto, yá nacàlidacaté walí piináwaná ìwali, náimaca cáinináca piicáca nía. Siùcade, pimàni nulí cayábéeri, piyúudàa nía nàasu àyapu ìwalipiná, càide iyúwa casímáinápiná Dios iicáca wamànica. ⁷ Nadéca nadàbaca nèepunícawa náibaidacaténá Jesucristo irípiná, càmita nacái needá naliwa wawàsi áibanái ícha càmiyéica yeebáida Jesús itàacái. ⁸ Iná iwàwacutá wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái weedáca wàataléwa nía, wàacawéeridacaténá nía, níai icàlidéeyéica yèepunícawa báisíri tàacáisi.

La mala conducta de Diótrufes y el buen ejemplo de Demetrio

⁹ Nudéca nutànàaca nalí abéeri cuyàluta, níara ìwacáidáyaquéeyéicawa aléera. Quéwa, Diótrufes càmita iwàwa yeebáidaca nutàacái, máinicáiná iwàwa ichùullaca nía macáita.

¹⁰ Yá nùacaalípináwa néré, yásí nutàaníca yáapichawa ìwali yái càmínáca iwàwa yeebáidaca nutàacái, icháawàacáiná yèepunícawa wía máiwitáiséeri iyú, báawéeri iyú nacái. Néese, iwàwaca imànica áiba wawàsi mamáalàacata, íná càmita yeedá yàataléwa wenàiwica wabànuéeyéica néré yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese, áibanáicaalí péenacué nawàwacaalí nataidaca nía, Diótrufes càmita ibatàa needáca nàataléwa nía, yúuca nacái nía pèewíse, píacué iwacáidáyaquéeyéicawa néenibàa.

¹¹ Pía nuénàsàiri cáininéerica nuicáca, pimàni cayábéeri càide iyúwa cayábéeyéi íiwitáise imàníná. Picá pimàni pibáyawanáwa iyúwa báawéeyéi íiwitáise imàníná. Cawinácaalí imànírica cayábéeri, yácata Dios isùmàireca. Quéwa, cawinácaalí imànírica ibáyawanáwa, càmita yáalía Dios ìwali.

¹² Macáita wenàiwica, báisíiri tàacáisi nacái, nacàlidaca nàyaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Wía nacái wacàlidaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Píalía nacáwa nutàaníca báisíiri iyú.

Palabras finales

¹³⁻¹⁴ Nudènià bàwina madécaná tàacáisi nucàlidéeripiná pirí, càmita quéwa nuwàwa nutànàaca cuyàluta irìcuni, nuwàwacáiná nuicáca pía aquialéta, nutàanícaténá píapichawa.

¹⁵ Nusutáca Dios íicha imàacáanápíná matuíbanáca pía. Níái wàacawéeyéináca iyéeyéica chái nawàwalica pía. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nalíni nuwàwalica nía macáita iyéeyéica néenibàa, níara wàacawéeyéináca.

SAN JUDAS

Saludo

¹ Núa Judas, Jesucristo yàasu wenàiwica íbaidéerica írípíná, Santiago yéenasàirica nacái núa, nubànùacué pirí cuyàluta píacué cáininéeyéica Wáaniri Dios iicáca, Dios imáidéeyéica yàasunáipínáwa, píatacué nacái Jesucristo icuèyéica.

² Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípínácué iicáanápinácué pipualé manuísíwata, yéewanápinácué nacái matuíbanáica píá, yéewanápinácué nacái cáinináca piicáyacacawa macái piwàwalìcuísewa.

Los que enseñan mentiras

³ Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nuwàwacatécué máiní nutànàaca pirí cuyàluta ìwali yái Jesucristo iwasàanáca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Siùcata quéwa iwàwacutácué nutànàaca pirí tàacáisi nusutátaténácué pícha wawàsi manuísíwata. Iwàwacutácué píalàaca nía cachàiníiri iyú, níara cachìwéeyéica, ipíchaná nawènùadaca yái báisíiri tàacáisica Dios imàaquéericaté abé yàawiríaté yàasu wenàiwicanái íríwa.

⁴ Péewáidacué wenàiwica macàaluínináta báisíiri tàacáisi iyú, níacáiná cachìwéeyéi nadéca nawàlùacawa ibàacanéeri iyú pèewiré. Bàaluité Dios itàacái icàlidacaté naináwaná ìwali, níai cachìwéeyéica, càinácaalí iyú Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Báawaca naicáca Dios. Nacàlidaca nachìwawa báawéeri iyú, náimaca cayábacasa waimáca manùbéeyéi yáapicha báawéeri iyú, Dioscáiná imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, càita nacàlidaca nachìwawa. Náasáidaca càmíta nawàwa Jesucristo Náiwacalipínáwa, yái abéerita Wáiwacalica, Wacuèrinásàiri nacái.

⁵ Ewítacué píalíacáanáitawa yái tàacáisi ìwali macáita, càicáanáta nuwàwa nucàlidacuéca pirí àniwani, piwàwalicaténácuéni. Bàaluité Dios imusúada israelitanái Egipto yàasu cáli ícha. Ewítaté Dios itécáanáta macáita nía Egipto yàasu cáli ícha, càicáanáitaté imáalàidaca macáita néená càimíyéicaté yeebáida itàacái.

⁶ Nía nacái ángelnái imàaquéeyéicaté íchawa íbaidacaléwa Dios imàaquéericaté nalí, níara imàaquéeyéicaté ìyacatáíwa chènuniré, yá náiquéi Dios idacùacaté, presoíyéica imànica nía, catéeri írìculé càiripínátawa, àta áibaalípiná Dios icàlidacatalépináta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidacaténá níawa. ⁷ Càide iyúwaté ángelnái ìyáaná, càita nacái nàyacaté yàcalé mìnanáimi, pucháiba yàcalémi, Sodoma, Gomorra nacái, áiba nacái yàcalémi ìyéeyéicaté mawiénita nalí, máiní naimácaté manùbéeyéi yáapicha mamáalàacata càimíyéica nàacawéeyéi. Nía nacái asíanái

naimácáté nanacáiri yáapichawa namànicaténá yái cà mírica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Ináté Dios yùuwichàidaca nía quichái iyú, yái quichái cà mírica ichacàwa, càiripinéerita ìyaca. Càita Dios imàacaca wáaliacawa yùuwichàidáanápíná macáita imàníyéica ibáyawanáwa.

⁸ Càita nacái níara yéewáidéyéica wenàiwica chìwái iyú, éwita náaliacáanítawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ìwali, càicáaníta namànica nacái báawéeri. Néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú néemièricasa náamacani írìcuísewa, namànicaténá nainá iyúwa yái cà mírica Dios ibatàa wenàiwica imànica; càmita nacái neebáida Wáiwacali itàacái; natàani nacái báawéeri iyú ángelnái ìwali. ⁹ Quéwa ángelnái íiwacali íipidenéerica Miguel càmitaté itàani báawéeri iyú ángelnái ìwali. Miguel itàanicaté chàinisíiri iyú Satanás yáapicha càirínácaalí náicha yeedéeripinacaté Moisés ichéecami, yaté Miguel yáaliacawa canacaté yéewaná icuísaca íchawa Satanás báawéeri iyú. Ináté Miguel íimacáita Satanás irí: “¡Nusutáca Wáiwacali íicha yàalàanápíná pía cachàiníiri iyú!” íimaca yái Miguelca. ¹⁰ Níata quéwa cachìwéeyéica aslanái natàanica báawéeri iyú ángelnái ìwali, éwita càmicáaníta náaliáwa cayába ángelnái iináwaná ìwali. Namànica meedá macáita càirínácaalí nawàwa namànica càide iyúwa cuwèesínái imàníiná. Iná namáalàidaca nacáucawa Dios íicha.

¹¹ ¡Dios yùuwichàidapíná níawa!, nàyacáiná báawéeri iyú càide iyúwaté Caín iyáaná. Nawènúadaca náiwitáisewa néewáidacaténá wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú, needácaténá nalíwa plata, càide iyúwaté Balaam imàníiná. Namànica nacái ùwicái nacuèrinánái íipunitawa càide iyúwaté Coré imàníiná. Iná néetápiná nacáwa méetàuculé Dios íicha càiripináta nabáyawaná ichùuliacawa. ¹² Níái cachìwéeyéica nàyaca càide iyúwa casaquèeri wawàsi, níacáiná mabáiníiri iyú namànica nabáyawanáwa pèewi píwacáidáyacacaalícuéwa píyáacaténácué píyáacaléwa Santa Cena ipíchawáise. Casíimáiri iyúta nayáaca nayáacaléwa manuíri, nàiraca nacái macàaluínináta. Íiwacanánái báawéeyéica meedá níara, camùnica nía nacái iyéeyéica iríwa meedá yàacási cadénama. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa acalèe canéerica irí unía yèepuníiricawa cáuli iyú. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa àicu màyacanéerica yàasu èeri yàanàcaalí, íná wenàiwica iwatàaca àicu cáli yèewíise, yásí àicu yéetácawa báisíiri iyú. ¹³ Níái cachìwéeyéica imàníyéica máiní yáaséeri nabáyawanáwa áibanái wenàiwica yàacuèsemi, nàyaca càide iyúwa manuíri màladàca. Cachàiníiri cáuli ipùacaalí manuíri úni, yásí màladàca namichàidaca báawéeri úni icàli càina íinatalépiná. Níái cachìwéeyéica naméeràidaca áibanái, nàyacáiná càide iyúwa dùlupùta iméerèyécawa, càmiyéica icàna cayába wáapunálicubàa.

Iná Dios ichùuliapiná nàyaanápiná càiripináta catéeri irìcu máinícataléca cúlica catá.

¹⁴ Bàaluté Enoc iyaca, yái sietéena Adán itaquérinámi waléerica iináwaná iwali. Enoc icàlidacaté tàacáisi Dios inùmalicúise cachìwéeyéi iwali càinácaalí iyú Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Enoc ímacaté: “Péemiacué cayába, nudéca nuicáca Wáiwacali yàanèripináwa náapicha níái yàasu manùbéeyéi mil namanùbaca ángelnáica mabáyawanéeyéica.

¹⁵ Yàanàpiná yéemiacaténá naináwaná iwali canánama, yáasáidacaténá nacái cabáyawanáca macáita báawéeyéica íiwitáise, iwálíise macáita báawéerica namànírica, iwálíise nacái yái báawéeri tàacáisi náiméerica Dios iwali, níái báawéeyéica íiwitáise imàníyéica ibáyawanáwa”, ímacaté yái Enoc. ¹⁶ Níái cachìwéeyéica natàaníca ibàacanéri iyú nacuèrinánái iwaliwa. Báawaca naicáca macái wenàiwica. Máini nawàwa namànica càinácaalí báawéeri isíimáidéeri níawawa. Máiniyéi canumaséeca níca, cachàiniyéica íicáca yáawawa. Natàaníca cayábéeri iyú áibanái irí, needácaténá náicha wawàsi meedá.

Amonestaciones a los creyentes

¹⁷ Quéwa píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, piwàwalicué yái tàacáisi Wáiwacali Jesucristo yàasu apóstolnái icàlidéericatécué pírí, íméerica càinácaalí ichàbàanápináwa wapíchalécáwa. ¹⁸ Náimacatécué pírí: “Aibaalípiná maléena èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, yásí abenaméeyéi wenàiwica naicáanípínacué piquíniná peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. Namànipiná nabáyawanáwa càide iyúwa nawàáaná”, náimacatécué pírí níái apóstolca. ¹⁹ Quéwa níara cachìwéeyéica, nawènúadaca áibanái íiwitáise báawáanápíná naicáyacacawa. Náináidacáita meedá irìcu èeriquéi. Canáca nalí Espíritu Santo.

²⁰ Quéwacué pía nuénánái cáininéeyéica nuicáca, peebáidacué tàí íméri iyú Dios itàacái mabáyawanéerica, yéewanápínacué cachàinica píiwitáise. Pimàacacué Espíritu Santo yéewáidaca pía, pisutáanápínacué píawawa Dios íicha. ²¹ Picácué piwènúada píiwitáisewa méetàuculé Dios íicha, yái cáininéerica íicáca wíca. Néese manuícué pínáidaca piwàwawa picúacaténá Wáiwacali Jesucristo yàaca wacáuca càimíri imáalàawa, íicáciná wapualé.

²² Piicácué natúulécaná pìalàanápínacué níawa, cawinácaalí iwàwéeyéica iwènúadaca íiwitáisewa méetàuculé Dios íicha.

²³ Níái iwàwéeyéica iwènúadaca íiwitáisewa méetàuculé Dios íicha, càica níade iyúwa wenàiwica yúuwàacaalí yàacawa quichái iriculé, nawàwacáiná nacaláacawa Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa. Pìalàacué níca, peedácué níca ráunamáita Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, càide iyúwa weedácaalí wenàiwica quichái íicha. Áibanái wenàiwica namànica nàacawa nabáyawanáwa manuísíwata. Báawacué piicá yái báawéerica

namànírica, quéwa piicácué natúulécaná níai wenàiwicaca. Pìalàacué nía cachàiníri iyú, namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namànírica, quéwa piicácué píichawa cayába, ipíchanácué cayábaca piicáca yái báawéerica namànírica nainá iyúwa. Picácué pimàni náapicha pibáyawanáwa.

Alabanza final

²⁴⁻²⁵ Yái abéerita Diosca, iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, yáta yáalimácué icùaca pía ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Dios yáalimácué nacái itéca píawa chènuniré ìbàlùadacaténácué pía íipunitawa mabáyawanéeyéica, máinicuéca nacái casímáica piwàwawa, Dios iyacàle chènuníséeri irìcu, icànéerica mèlumèluwaca Dios icamaláná iyú. Wàacué Dios irí cayábéeri ìwalíse yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imànírica walípiná, máinicáiná cachàinírica Dios íiwitáise, máini cáimiétacanéeri Wacuèriná nacáicani, icuèrica nacái macáita, cachàinírica náicha canánama, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, siùca nacáide, càiripináta nacáywa, èeri càníiri imáalàawa. Báisíta, amén.

EL APOCALIPSIS

La revelación de Jesucristo

¹ Yái cuyàlutaca icàlidaca walí tàacáisi ìwali Dios imàaquéricaté Jesucristo yáallacawa ìwali ibàacanèeri iyú áibanái ícha, yéewanápiná Jesucristo yáasáidacani Dios yàasu wenàiwicanái irí náallacaténáwa càinácaalí iwàwacutáanápíná ichàbacawa caquialéta. Jesucristo ibànùcaté yàasu ángelwa yáasáidacaténá yái tàacáisica Juan irí, yái Juan, Jesucristo yàasu wenàiwicaca. ² Juan itànàcaté báisíiri iyúni cuyàluta irícu macáita yái Dios itàacái Juan yéemièrica, yá nacái Jesucristo yàasu báisíiri tàacáisica, idécanáamité Juan iicáca macáita tàacáisi yéenáiwanási nacáiri irícuise.

³ Casímáica iwàwa cawinácaalí iléerica nalíni, yái cuyàlutaca, culto irícu, yái tàacáisi icàlidéerica walí càinácaalí ichàbáanápínáwa. Casímáica nacái nawàwa cawinácaalí yeebéeyéica yái tàacáisica Juan itànèerica cháí cuyàluta irícu, mesúnamáipínacáináta iwàwacutá ichàbacawa.

Juan escribe a las siete iglesias

⁴ Núa Juan nutànàacuéca pírí cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli ínata. Nusutácué Dios ícha pírípínacué, Espíritu Santo nacái, Jesucristo nacái, namànínápínacué pírí cayábéeri, namàacáanápíná nacái matuíbanáicuéca pía. Dios iyacaté bàaluté, siùca nacáide, iyéeripíná càiripínáta, càníiri imáalàawa. Yái Espíritu Santoca máiniiri cayábaca iyaca Dios yàasu yàalubáisi ípunita. ⁵ Jesucristo itàníca báisíiri iyú, imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa ímáaná, icàlidacaté báisíiri tàacáisi éwitaté nanúacáanítani. Yái Jesucristo, yácata idàbáanéerica wenàiwica imichèericatéwa yéetáními yéewíise, idènièri iináwa càníiri imáalàawa. Jesucristo ichùuliaca macái cáli icuèrinánái. Cáinináca Jesucristo iicáca wía. Jesucristo íraná imusúacatéwa icháuná irícuise cruz ìwali àta yéetacatalétawa wáichawalíná. Jesucristo yéetacáinátéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha. ⁶ Jesucristo idéca imàacaca yàasu wenàiwicaca wía. Imàacaca nacái wáibaidaca irípiná iyúwa sacerdotenái, wasutácaténá Dios ícha wenàiwicanái irípiná, yái Dios Jesucristo Yáanirica. Máini nuwàwaca macái wenàiwica yàaca cayábéeri Jesucristo irí, nuwàwa nacái Jesucristo icùaca wenàiwicanái canánama càiripínáta èeri càníiri imáalàawa. Báisíta, amén.

⁷ ¡Jesucristo yàapináwa néese acalèe yèewísewa! Macáita wenàiwica naiquéeripináni, nía nacái inuáyéicaténi, naiquéeripináwa. Macáita èeri mìnánái càmíiyéica yeebáida itàacái náicháanípíná nacalùniwa naicápinácaalí yàanàca, cáalucáiná naicácani. Báisita, amén.

⁸ Wacuèriná Dios cachàiníiri náicha canánama, iyacaté bàaluité, siùca nacáide, iyapíná càiripináta, càmíiri imáalàawa. Wacuèriná Dios íimaca walí: “Núacata yái idàbéericaté macáita, núacata nacái yái imáalàidéeripináca macáita. Iná núacata càiride iyúwa las letras alfa y omega”, càì íimaca walí yái Wacuèriná Diosca.

Una visión del Cristo glorioso

⁹ Núa Juan, péenásàiricué, nùuwichàacawa píapichacué Jesús iripíná weebáidacáiná itàacái. Weebáidaca itàacái, íná wacùapíná macáita Jesús yáapichawa. Abédanamata nacái wáiwitáise Jesús yáapicha wàidenìacaténá wàuwichàanáwa matuñbanáiri iyú. Yaté presocaté núa Patmos yàasu iwàwata ínata nucàlidacáinaté Dios itàacái áibanái irí, nucàlidacáinaté nacái Jesús iináwaná iwali. ¹⁰ Néeseté áiba domingomi, Espíritu Santo icùacaté nuíwitáise. Yá nuémìacaté tàacáisi nuínatawáise, yái cachàiníiri tàacáisi càiride iyúwa wéemianá trompeta isàna. ¹¹ Yá íimaca nulí: “Pitànàa cuyàluta, picàlidacaténá nalíni càinácaalí piicáaná. Néese pibànùu nalíni níara yeebáidéeyéica nutàacái iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli ínata. Níái yàcaléca náipidená: Efeso iyacàlená, Esmirna iyacàlená nacái, Pérgamo iyacàlená nacái, Tiatira iyacàlená nacái, Sardis iyacàlená nacái, Filadelfia iyacàlená nacái, Laodicea iyacàlená nacái”, íimaca nulí.

¹² Yá nuwènúa nuicáidaca nuínataléwa nuicácaténá yái itàaníríca nulí. Yá nuicáca siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéi. ¹³ Néese nuicá nèewibàa níái siete namanùbaca lámparaca càì iicácanáwade iyúwa asiáli. Idèniaca ináawaniwa cáaléeri àta yàabàli ipùata néré. Idèniaca nacái cáucuíri iwaalíbapi oroíri yùucutalícubàawa. ¹⁴ Cabalèeri íiwita íbáiná càide iyúwa waicáaná cabalèeri lana, nieve nacáiri áiba. Ituí nacái nàya càide iyúwa waicáaná quichái ipèrùu. ¹⁵ Yá mèlumèluíyéi yàabàli càide iyúwa waicáaná naquéesièrica bronce nacáirica nawasèrica ùuléeri iyú quéechacáwa manuíri quichái irícu ipíchawáise naquéesiàcani. Cachàinica itàacái càide iyúwa wéemianá manuíri inanába isàna yúuwèericawa íba yèewibàa. ¹⁶ Idèniaca siete namanùbaca dùlupùta icáapi írícuwa yéewápuwáiséeriwa. Itàacái iyaca càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica. Inàni nacái

icànaca iyúwa èeri icànáná mèlumèluíri iyú cachàiniwaca machacànicaalí èeri.

¹⁷ Nuicácanacáitani, yá núuwàa nullacawa nunùmáawawa nucalùniwa yàabàli idaní càide iyúwa yéetéerimiwa. Quéwa imàacaca icáapiwa yéewápuwáisewa nùwali. Yá ìimaca nulí: “Picá cáalu pía nuícha. Núcata yái idàbéericaté macáita. Núcata nacái yái imáalàidéeripináca macáita. ¹⁸ Núcata yái Cáurica. Nuétacatéwa quéwa, péemà cayába, siùcáisede nùyaca càiripináta. Núcata imàaquéerica wenàiwica yéetácawa néenáiwaná yànàacatáita néetacatáipinátawa; nucùà nacái infierno, yáara báawéeyéimi íiwitáise yùuwichàacatalécawa ípidenácataléca infierno. ¹⁹ Iná pitànàa macáita yái núsáidéeripináca piicá. Pitànàa nacái yái ichàbéericawa siùcade, yá nacái ichàbéeripinácaawa áiba èeriwa wapíchalécáwa. ²⁰ Siùcade nucàlida píri ní càinácaalí ìimáaná níái siete namanùbaca dùlupùta piiquéeyéica nucáapi írìcu. Nucàlida nacái píri càinácaalí ìimáaná níái siete namanùbaca cáaléeyéica lámpara oroíyéica. Níái siete namanùbaca dùlupùta, ìimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyéica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái siete namanùbaca yàcalé mìnánái. Níái siete namanùbaca lámpara cáaléeyéica, ìimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca náapichéeyéi ìwacáidáyaquéeyéicawa yáapichawáaca yeebáidéeyéica nutàacái”, ìimaca nulí yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

2

Mensajes a las siete iglesias

El mensaje a Efeso

¹ Néese Wáiwacali ìimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica írì yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Efeso ìyacàlená írìcu: ‘Cài núumacuéca píri, núa idènièrica siete namanùbaca dùlupùta nucáapi írìcuwa nuéwápuwáisewa, núa yèepuníricawa nèewibàa níái siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéica: ² Núalíacawa macáitacué píwali yái pimàníricuécá; núalíacawa píibaidacuéca nulípiná cachàiníiri iyú; núalíacawa píideníacuéca píuwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú; núalíacawa báawacuéca piicáca náiwitáise níara báawéeyéica wenàiwicaca. Núalíaca nacáiwa píalimáidacuéca piicáwa nàasu tàacáisi níara icàlidéeyéica iináwaná ìwaliwa apóstolcasa nía, quéwa nachìwa meedá. Pidécuéca píasáidaca cachìwéeyéica meedá nía. ³ Núalíacawa píideníacué píuwichàanáwa mamáalàacata. Núalíaca nacáiwa píuwichàacuécawa nulípiná manuísíwata nuípidená ìwali peebáidacáinacué nutàacái. Càmitacué nacái chamàle píiwitáise píibaidáanápínacué nulí. ⁴ Quéwa nuicácué

pìwali abéeri wawàsi báawéeri. Càmitacué cáininá piicáca áibanái càide iyúwaté cáinináaná piicáca nía quéechatécáwa. ⁵ Iná pínáidacuéwa ìwali yái quéechéeri píiwitáise cayábéerica piúquéricatécué píchawa. Piwènúadacué píiwitáisewa machacàníiri iyú, pimànicaténácué cayábéeri áibanái irí càide iyúwacué pimànínaté quéechatécáwa. Càmicaalícué càì pimànica, yásí nùacawa caquialéta piatalécué, yá nuedácué pícha piasu lámpara iyacatái íchawa, càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa. ⁶ Quéwa iyacué pirí yái cayábéerica. Báawacuéca piicáca yái báawéerica nicolaítaná imàníirica càide iyúwa nacái báawáaná nuicáca yái namàníirica. ⁷ Néese, càuwíiyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Macáita cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapíná nayáaca nayáacaléwa àicu iyacanáca yèerica nacáuca cà míiri imáalàawa, yái àicu iyéerica paraíso néeni, Dios iyacàle irícu', càì pitànàaca nalí cuyàluta", ìmaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Esmirna

⁸ Néese Wáiwacali ìmaca nulí àniwa: "Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yebáidéeyéica nutàacái Esmirna iyacàlená irícu: 'Càì núumacuéca pirí, núa idábéericaté macáita, núa imáalàidéeripináca macáita nacái, núa yéetéericatéwa, néeseté yèepùaca nucáucaacawa: ⁹ Nùalíacawa piùwichàacuécawa piyaca. Nùalíacawa catúlúcanácuéca pía, quéwacué nuicáca pía càiyéide iyúwa càasuíyèi. Nùalía nacáywa càinácaalí iyú nacháawàanácué piínáwaná ìwali báawéeri iyú, níara icàlidéeyéica iináwanáwa judíocasa nía, quéwa cà míiyéi judío nía nawàwallícuésewa, càmicáiná neebáida nutàacái. Báawéeri Satanás yéewáidacaléca meedá nía. ¹⁰ Picácué cáalu piicáca yái piùwichàanápínácuécawa. Péemíacué cayába, mesúnamáita Satanás yúuca abénaméeyéi péenácué presoíyèi ibànaliculé yáalimáidacaténácué iicáwa pía macáita, piwènúadánápíná píiwitáisewa nuícha. Yá piùwichàapínácuéwa diez èeri. Quéwa cachàinicué píiwitáise mamáalàacata, éwitacué nanúacaalí pía, yásí nùacué piríwa picáuca cà míiri imáalàawa càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwicanái irí imawèniadéeyéica áibanái. ¹¹ Càuwíiyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, canácatáita yéewanáwa pucháiba yàawiriéri yéetácáisi íibàaca níawa, canásíwa', càì pitànàaca nalí cuyàluta", ìmaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Pérgamo

¹² Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Pérgamo iyacàlená irìcu: ‘Cài nuchùullacuéca pía, núa idènièrica espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica: ¹³ Núalíacawa macáita ìwali yái pimàníricuéca. Núalía nacáwa piyacuéca aléera yàcalé Satanás icùacataléca. Núalíacawa peebáidacuéca nutàacái mamáalàacata tàì íméeri iyú. Càmitacué piméeyáa peebáidaca nutàacái éwitaté nanúacáaníta Antipas, yái nanuéricaté yeebáidacáiná nutàacái pèewi, píacué iyéeyéica yàcalé Satanás icùacataléca. ¹⁴ Quéwa nuicácué pìwali máisibáwanáita báawéeri wawàsi, yái cànírica cayába nuicáca: Pidèniacué píapichawa abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica càide iyúwaté Balaam yéewáidáaná wenàiwica. Bàaluité Balaam yàalàacaté Balac yáalimáidáanápíná israelitanái namànicaténá nabáyawanáwa. Ichùulliaté nayáanápíná iinási nanuèrimica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo icàaluíniná, cuwáiná yéenáwanáca. Ichùulliaté naimáca áibanái inanái yáapicha càníyéica náinusíwa. ¹⁵ Càita nacái, iyacué pèewibàa abénaméeyéi yeebáidéeyéica nicolaítanái yàasu cachìwéeri tàacáisi. ¹⁶ Iná piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri ícha. Càmicaalícué càì pimànica, yásí nùacuéwa pìatalé caquialéta. Yá numànipíná úwi náipunitawa nutàacái iyúwa, càide iyúwa wenàiwica namànicaalí úwi espada machete nacáiri iyú. ¹⁷ Càuwíiyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanùbaca. Cawinácaalí imawèniadéerica báawéeri, nùaca iyáapíná maná, yái pan nacáirica ibàacanáta áibanái wenàiwica ícha. Nùà nacái irí cabalèeri íba natànèrica ìwali wàlisàì ípidenápíná. Abéerita yái idènièrica yàasu íbawa, yáalía ìwali yái ípidenápínáca wàlisàì, canáca áibanái yáalíeriwa ìwali’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Tiatira

¹⁸ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Tiatira iyacàlená irìcu: ‘Cài núumacuéca pírí, núa Dios Iirica, núa idènièrica ituíwa càide iyúwa quichái ipèrùà iyáaná, núa idènièrica nacái yàabàliwa càide iyúwa naquéesièrica bronce nacáirica iicácanáwa. ¹⁹ Núalíacawa ìwali yái pimàníricuéca. Núalíacawa cáininácuéca piicáca áibanái, núalíacawa peebáidacuéca nutàacái. Núalía nacáwa piyúudàacuéca áibanái, píideniacuéca piùwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú. Núalíacawa pimànicuéca cayábéeri cachàiníwanái ícha yái pimàníricatécué quéecha,

pidàbacaalítécué peebáidaca nutàacái. ²⁰ Quéwa nuicácué piwali áiba wawàsi quiríta. Pidécuéca pimàacaca ùyaca matúbanáita pèewibàa, úái inanáica Jezabelca. Nacàlidaca uináwaná utàanícasa Dios inùmalicúise, quéwa uéwáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú meedá uchìwáidacaténá nùasu wenàiwica naimáanápíná áiba yáapicha càmiíchúaca náinusíwa, càmirica nacái nanirisíwa, nayáanápíná nayáacaléwa nacái iinási nanuérica ídolo irí nàacaténá cuwáinái yéenáiwaná icàaluíniná. ²¹ Nudéca nùalàaca úa cachàiníiri iyú uwènúadánápíná uíwitáisewa ubáyawaná íchawa, quéwa càmita uebá uwènúadánápíná uíwitáisewa ícha, yái uimáanaca manùbéeyéi yáapicha. ²² Siúcade, péemiácué cayába, nùuwichàidapíná úa uláicái iyúwa, macáita nacái iiméeyéica úapicha, núucapíná níawa manuíri yùuwichàacáisi iriculéwa, càmicaalí nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa, yái báawéerica namànírica úapicha. ²³ Nunúapíná nacái uénibe yéetácáisi iyú. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca, néemiapínacaalí uináwaná ìwali, yásí náaliacawa núacata yái iiquéerica náiwitáise, nawàwa nacái. Yásí numànicuéca pirí cayábéeriwa, nùuwichàidapíná nacáiwa píalimáwanama càide iyúwa imanuícanamacué pimànica cayábéeri, báawéeri áibata. ²⁴ Néese píacué Tiatira ìyacàlená mìnánái càmiíyéica yeebáida Jezabel itàacái, càmiíyéi nacái yéewáidawa tàacáisi ìwali yáara náiméerica ìwali Satanás yàasu íiwitáise ibàacanéeriwa. Núumacué pirí, ìyaca quiríta abéeri wawàsi iwàwacutéeri nuchùulìapínacué pimànica. ²⁵ Peebáidacué mamáalàacata nutàacái càide iyúwacué peebáidáná siùca àta nùanàacatalépináta. ²⁶ Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, imàniíyéi nacái mamáalàacata càide iyúwa nuwàwáná àta néetácatalétawa, numàacaca nacùaca núapicha macái èeri mìnánái. ²⁷ Càide iyúwa Núaniri Dios imàacáaná nucùaca èeri mìnánái Dios íiwitáise iyúwa, càita nacái nùasu wenàiwica nacùapíná èeri mìnánái cachàiníiri iyú, nàuwichàidapíná nacái macáita wenàiwica càmiíyéica yeebáida nutàacái, càide iyúwa hierro ibaquiádacaalí catùa achúmáanamata yéemáanáami. ²⁸ Numàaca nacái nàyaca nucamaláná iricu, yái nucamaláná icànéerica càide iyúwa dùlupùta icànáaná waiquéerica mapisáisiwata. ²⁹ Càuwíyéicaalícué pía, péemiácué cayába yái tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái, ìyéeyéica yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

3

El mensaje a Sardis

¹ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yáì tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Sardis ìyacàlená irìcu: ‘Cài núumacuéca pírì, núa ìyéerica yáapicha yáì Espíritu Santoca máiníiri cayábaca, núa idènièrica nacái siete namanùbaca dùlupùta: Núalíacawa ìwali macáita píibaidacalécuéca. Nuémìacué píináwaná ìwali cáucasacué pía, quéwa nuicácuéca pía càiyéide iyúwa yéetéeyéimiwa. ² Pimichàidacué píiwitáisewa, pichàiniadacué píiwitáise cayábéeriwa ìyéericuéca pírì quiríta, iwàwéerica ichàbacawa píicha, nuicácáiná yáì pimàníiricuéca càmlírica cayába Nucuèriná Dios iicáca. ³ Iná píináidacuéwa ìwali yáì tàacáisi péemièricatécué, peebáidéericatécué nacái quéechacáwa. Pimànicué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa yáì tàacáisi ímáaná. Pìwènúadacué píiwitáisewa píbáyawaná íchawa. Càmicálícué pimichàida píiwitáisewa, yásì nùanàacué píatalé càide iyúwa cayédeeri yàanàacaalí càmicatáita wenàiwica icùa nùanàaca, càmitacué nacái píalíawa chácaalínácaalí nuénáiwana yàanàa nùanàacatáipinácué píatalé. ⁴ Quéwa abénaméeyéicué péená Sardis ìyacàlená mìnanaí càmita nàya cabáyawanéeri iyú. Càide iyúwa wenàiwica icùacaalí masacàata ibàlewa, càita nacái abénaméeyéi péenácué nacùaca níawawa masaquèeri iyú, báawéeri ícha. Yá áiba èeripiná nèepunícawa núapichawa nabàle cabalèeri yáapichawa namànicáiná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná cháì èeri irìcu. ⁵ Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, nadèniapiná nabàlewa cabalèeri. Càmita nacái nutunúa náipidená cuyàluta irìcuise yáì cuyàlutaca idènièrica náipidená macáita cáuyéica càmlíyéica imáalàawa. Yá nucalídapiná naináwaná ìwaliwa nùasunáica nía Núaniri Dios iríwa, yàasu ángelnái irí nacái. ⁶ Càuwíyéicaalícué pía, péemìacué cayába yáì tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, ímaca yáì Cáurica, yáì Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Filadelfia

⁷ Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yáì tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Filadelfia ìyacàlená irìcu: ‘Cài núumacuéca pírì, núa Mabáyawanéerica, núa yáì Báisírica, núa rey David itaquérinámica, imàaquéerica nacái wenàiwica iwàlùacawa Dios ìyacàle irìculé, Dios icùacataléca macáita. Nùacùacaalí nalíni, yá canáta yáaliméeri ibàllaca náichani. Néese nubàllacaalí náichani, canácata nacái yáaliméeri yàacùaca nalíni. Péemìacué: ⁸ Cayábaca nuicáca yáì pimàníiricuéca. Péemìacué cayába, numàacacué picàlidaca nuináwaná ìwali áibanái irí, càmitacué nacái yéewa nasàiwicaca pírì wawàsi, peebáidacáinácué

nutàacái, càmitacué nacái piwènúada píiwitáisewa nuícha, éwitacué càmicáaníta máini cachàinica pía. ⁹ Péemiacué cayába. Nàyaca piyacàle néeni abénaméeyéi judío icàlidéeyéica iináwaná iwaliwa judíosiwacasa nía, quéwa nachíwa meedá, càmicáiná neebáida nutàacái báisiri iyú. Satanás yéewáidacaléca nía meedá. Mesúnamáita numàacapiná nabàlùacawa nàulù ipùata iyúwa píipunitacuéwa nàacaténacué picàaluíniná. Yásí náaliacawa cáininacuéca nuicáca pía. ¹⁰ Pidécuéca peebáidaca nutàacái píideniàcaténacué piùwichàanáwa matuìbanáiri iyú, íná nucùapínacué píawa áibaalípiná yùuwichàacáisi yàanàapínacaalí macái cáli iwali, yùuwichàidacaténá èeri mìnánái. ¹¹ Nùacawa néese caquialéta. Peebáidacué tàì ímèeri iyú yái peebáidéericuéca; picácué pimàaca áibanái iwènúadacuéca nuícha píiwitáise ipíchanacué piúcaca píchawa píasu cawèníri coronawa Dios iwàwéericuéca yàaca píri áiba èeriwa. ¹² Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapiná náyaca Nucueríná Dios yáapicha càiripináta, càide iyúwa àicu íricusi ibàluèriwa càiripináta Dios yàasu templo iricúrica. Canácatáita nàawa Dios íicha. Nutànàapíná nacái Nucueríná Dios íipidenáwa nàwali yái Nucueríná Dios ìyacàle íipidenáwa nacái, yái yàcalé íipidenéerica Wàlisài Jerusalén, iricuèripínacawa chènuníise Nucueríná Dios yàatanáise. Nutànàapíná nacái nuípidená wàlisàiwa nàwali. ¹³ Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Laodicea

¹⁴ Néese Wáiwacali íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuerínásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Laodicea ìyacàlená iricu: ‘Cài núumacuéca píri, núa íipidenéerica Báisiri, càmírica ichiwáida wenàiwica, núa icàlidéerica báisiri iyúni, núa idàbéericaté macáita Dios irípiná cháì èeri iricu: ¹⁵ Núaliacawa iwali yái macáita pimàníricuéca. Núaliacawa càmitacué máini piwènúadaca nuícha píiwitáisewa, càmitacué nacái máini pimicháida píiwitáisewa peebáidacaténá cayába nutàacái. Iwàwacutácué píináidacawa càinácaalí pimànínapíná. ¿Piwènúadapínásicué nuícha píiwitáisewa? ¿Néeni, pimichàidapínásicué píiwitáisewa? ¿Càinásicué pimànipíná? ¹⁶ Néese, càmicáinácué peebáida cayába nutàacái macái piwàwalícuésewa, íná núucapínacué nuíchawa pía. ¹⁷ Picàlidacáinácué càì píwaliwa: “Càasuíyéica wía, máini nacái cayábaca wía. Wadéca weedáca walíwa manùba wàasupínáwa. Càmita wawàwacutá Dios iyúudàaca wía”, càicué píimaca píwaliwa. ¿Cánacué càmita píalíawa cáuláicaca

píiwitáise pibáyawaná iyúwa? Dios iicácuéca pía càiyéide iyúwa catúulécanéeyéi, màasuíyéi nacái. Matuíyéicué nacái píiwitáise, báica nacáicué pía pibáyawaná ìwaliwa iyúwa mabàléeri wenàiwica. ¹⁸ Iná nùalàacué pía pimàacáanápínacué numànica pírì cayábéeri manuísíwata càide iyúwa wenàiwica iwéndacaalí áiba wenàiwica irí cayábéeri oro masaquèericaté namànica quichái irícu. Néese idécanáami numànicuécaca pírì cayábéeri, yásí báisícata càasuíyéicuécaca pía chènuníiséeri cawèníri iyú. Peedácué nacái nuícha píiwitáisepiná mabáyawanéeri càide iyúwacué pibàlepiná cabalèeri, ipíchanácué báica pía pibáyawaná ìwaliwa. Pimàacacué nuchùnìlaca píiwitáise matuírica càide iyúwa natuí idàbená ichùnìlacaalí wenàiwica ituí, catuícáténacué píiwitáise, píalícaténacuéwa nùwali. ¹⁹ Nùalàaca nùasunái cachàiníri iyú, macáita wenàiwica cáininéeyéica nuicáca. Nùuwichàidaca nía nacái. Iná pimichàidacué píiwitáisewa càiripináta, piwènúadacué nacái píiwitáisewa pibáyawaná íchawa. ²⁰ Péemiácué cayába, mesúnamáita nùacawa néese, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capíi ípunita imáidacáténá wenàiwica iyéeyéica capíirícu. Cawinácaalí yéemièyéica nutàacái, nawàwacaalí neebáidaca nutàacái, yá càica níade iyúwa wenàiwica yàacùacaalí icapèe inùmawa áiba irí, yeedácaténá yàataléwani. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yásí nùyaca náapicha, nàyaca nacái nùapicha, càide iyúwa wenàiwica iwàlùacaalíwa capíirículé iyáacáténá iyáacaléwa yéénánái yáapichawa.

²¹ Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapíná náawinacawa nùapicha nùalubái íninalé, nacùacáténá macáita nùapicha, càitatéde iyúwa numawèniadánáté báawéeri, néese nùawinacatéwa Núaniri Dios yáapichawa, yàalubái íninalé nucùacáténá macáita yáapicha. ²² Càuwíiyéicaalícué pía, péemiácué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalí cuyàluta", ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

4

La adoración en el cielo

¹ Néeseté idécanáami Wáiwacali càì ímaca nulí, yáté nuicáidaca chènuniré, yá péemiácué cayába, nuicáca abéeri capíi inùma yàacùacanéerica. Néese idàbáanéeri tàacáisi nuémièricaté itàanica nulí iyúwa cachàiníri trompeta isàna, yácata tàacáisi ímaca nulí àniwa: "Pimichàawa síisaara. Yá nùasáidaca pírì càinácaalí ichàbáanápínacawa áibaalípiná", ímaca nulí. ² Aquialénamata Espíritu Santo icùaca nuíwítáise manuísíwata, péemiácué cayába, Espíritu Santo imàacaca

nuicáca cayábéeri yàalubáisi ibàluèricawa chènunibàa. Nuicáca abéeri yáawinéericawa yàalubáisi ínata icùacaténá macáita. ³ Yáí yáawinéericawa yàalubáisi ínata càiride iyúwa waicáaná cuniéri íba cabalèeri ípidenéri jaspe, iyúwa nacái waicáaná íba ípidenéri cornalina quíréeri, cuniéri nacái. Yá mèlumèluwaca àrawàli icànaca yàalubáisi itéese càide iyúwa waicáaná cuniéri íba esmeralda ipuléeri. ⁴ Nàyaca yàalubáisi itéesebàa áiba veinticuatro namanùbaca yàalubáisi. Náawinacawa yàalubáisi ínata veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái. Idèniyéi cabalèeri ibàlewa. Nadènìà nacái nàasu coronawa yáawami orota náiwita ìwaliwa. ⁵ Yáí yáawinéericawa yàalubáisi ínata icànaca mamáalàacata iyúwa énu icànáná, itàaníca nacái càide iyúwa wéemìaná cachàiníiri énu isàna tiríricaalí. Nàyaca yàalubáisi ípunita siete namanùbaca lámpara nacáiyéi idèniyéica icamaláwa, quichái ipèrùà nacáiri. Yáí quicháica, yácata máiníiri cayábaca Espíritu Santoca. ⁶ Iyaca nacái calisa nacáiri yàalubáisi ípunita, abéeri calisa càiride iyúwa vidrio máiníiri cuníaca. Yàalubáisi itéesebàa nàyacaté báinúaca cáuyéi ángel madécanéeyéi ituí naicácaténá napícháléwa, naicácaténá nacái náinataléwa. ⁷ Yáí idàbáanéeri ángel cáurica càiride iyúwa león iicacánáwa. Pucháibáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa toro iicacánáwa. Máisibáaná cáuri ángel àniwa càiri inànde iyúwa asìali. Báinúacáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa áwa iicacánáwa idècunitàacá yáalaníca. ⁸ Níái báinúaca ángel cáuyéica nadènìaca seis namanùbaca nàanabáíwa náalimáwanama. Macái cáuyéi ipuniyéiwa natuí iyúwa náinatabàawa, nalicuísewa nacái. Yá càì náimaca èeríapinama, táiyápinama mamáalàacata:

“¡Mabáyawanéericani, mabáyawanéericani, mabáyawanéericani, yáí Wacuèriná Dios cachàiníríca náicha canánama, yáí iyéericaté, iyéerica nacái siùcade, iyéeripiná nacái càiripináta, càimíiri imáalàawa!” càì náimaca.

⁹⁻¹⁰ Néese idècunitàacá cáuyéi ángel nàaca icàaluíniná, nàaca nacái iyéininá, nàaca nacái irí cayábéeri, yáí yáawinéericawa yàalubáisi ínata, iyéerica càiripináta èeri càimíiri imáalàawa, yá veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái náuwàa naliacawa nanùmáawawa irí, yáí yáawinéericawa yàalubáisi ínata, nàacaténá icàaluíniná, yáí iyéerica càiripináta èeri càimíiri imáalàawa. Yá naliadaca nàasu coronawa yàalubáisi yàabàli idaní náasáidacaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía. Yá náimaca irí:

¹¹ “Máiní cayábéeri píiwitáise, pía Wacuèriná Wáiwacali Dios, íná wàaca pícaaluíniná, wàaca nacái píimiétacaná, wáalíaca nacáíwa máiní cachàiníríca pía, píðabacáinaté macáita, yá nàyacaté píiwitáise iyú, píðabacáinaté nía”,

cài nàimaca nacántàaca.

5

El rollo escrito y el Cordero

¹ Néeseté nuicáca cuyàluta iwawanèeriwa icáapiricu yéewápuwáise, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata. Yái cuyàluta iwawanèericawa idèniaca tàacáisi iriculéwa, ínatawáise nacáíwa. Yái cuyàluta nadacuèrica cayába siete namanùbaca nadacuèrica iyúni. ² Néese nuicáca áiba ángel cachàiníri. Yá isutáca yéemàwa nía macáita. Íimaca cachàiníri iyú: “¿Cawínásica wenàiwica Dios ibatèeripiná iwasaaca yái nadacùanácani, yàacùacaténá yái cuyàlutaca?” Íimaca yái ángelca. ³ Quéwa canáca náicha níái chènuníiséeyéica, nía nacái iyéeyéica cháí èri iricu, nía nacái yéetéeyéimicawa, canácata yáaliméeri yàacùaca cuyàluta, iléecaténátáni. ⁴ Yá nuíchánica manuísíwata canácáiná nàanèri wenàiwica Dios ibatèeripiná yàacùaca cuyàluta, iléecaténáni. ⁵ Néese abéeri néená níái nacuèrinánáica íimaca nulí: “Picá pícháaní quirínama. Püicáida irí cayába, yái israelita icuèrinásàiri, rey David itaquèrinámica, idéca imawèniadaca báawéeri, yéewacaténá iwasaaca siete namanùbaca nadacùanáca, yàacuèripiná nacái cuyàluta”, íimaca nulí.

⁶ Néese nuicáca Cordero ibàluèricawa nèewi yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuèrinánáica. Yái Cordero idèniaca icháunáwa bàaluitécáiná nanúacani iyúwa sacrificio. Idèniaca nacái siete namanùbaca ichàlewa, siete namanùbaca nacái ituíwa. Níái siete ituí íimáanáca càicanide iyúwa máiníri cayába Espiritu Santo Dios ibànuèrica macái cáli ínatalé. ⁷ Néese Cordero yàaca yeedáca cuyàluta icáapi yéewápuwáise íicha, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata. ⁸ Néese Cordero idécanáami yeedáca cuyàluta, yá báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáica náuwàa naliacawa nanùmáawawa Cordero irí nàacaténá icàaluíniná. Nacuèrinánái náalimáwanama nadèniaca arpa, nadèniaca nacái bacàa níawami orota ipuniyéyiwa pumèníri isàni iyú. Yái pumèníri isàni íimáanáca càicanide iyúwa nasutáaná Dios íicha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. ⁹ Yá nacántàaca wàlisài canción Cordero irí. Náima nacántàaca cài:

“Dios imàacaca peedáca yái cuyàlutaca, píwasàanápiná nadacùanácani, pimàacacáinaté nanúaca pía iyúwa sacrificio, yá piwèniacaté wenàiwicanái píiranámi iyúwa Dios irípiná nèewíise macái yàawíría, macái itàanliyéica áiba tàacáisi iyú nacái, macái wenàiwica nacái, macái cáli néeséeyéi nacái.

¹⁰ Pidéca pimàacaca Dios yàasu wenàiwicaca nía, icuèyéipiná macáita píapicha, isutéeyéipiná nacái Dios íicha

wenàiwicanái irípiná, yá nacùapiná macái cáli”, náimaca nacántàaca.

¹¹ Yáté nuicáidaca néré, yá nuémìaca madécaná ángel isàna ibàluèyèicawa natéesebàa yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuèrinánáica. Nuicáca madécaná millones namanùbaca ángel, càmiíyèi wenàiwica yáalimá iputàaca nía, càisimalénácaalí nía.

¹² Yá náimaca cachàiníiri iyú: “¡Wàacué Cordero icàaluíniná, yái Corderoca imàaquéericaté nanúacani iyúwa sacrificio, yácáiná Dios idéca imàacaca Cordero icùanápiná canánama, idéca imàacaca càasuírìcani, yái Corderoca! ¡Máiní cáaliacáirìcani yái Corderoca, cachàiníiri nacái íiwitáise! ¡Cayábaca waicácani, wàacué nacái icàaluíniná, wàacué nacái irí cayábéeri!” càì náimaca níái ángelca.

¹³ Nuémìaca nacái macáita Dios idàbéeyéica náimaca irí, macái iyéeyéica chènuniré, cáli íinatéeyéica nacái, nía nacái yéetéeyéimicawa, úni irícuíyéica nacái, macáisiwa canánama náimaca Dios irí. Càì náimaca:

“¡Wàaca cayábéeri irí yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, irí nacái yái Corderoca! ¡Cáimiétaquéeri iyú waicáca nía, wàaca nacái nacàaluíniná! ¡Máiní cachàinica náiwitáise càiripináta, èeri càmiíri imáalàawa!” náimaca.

¹⁴ Néese báinúaca ángel cáuyéica náimaca: “¡Báisiíta, amén, càita nacái wáimaca!” càì náimaca. Níái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái nabàlùacawa nàulul iyúwa nàacatená icàaluíniná, yái iyéerica càiripináta, càmiírìca imáalàawa.

6

Los siete sellos

¹ Néeseté nuicáca Cordero iwasàaca idàbáanéeri néená níái siete namanùbaca nadacùanáca cuyàluta iwawanéericawa. Yá nuémìaca abéeri néená níái ángel cáuyéica íimaca cachàiníiri iyú càide iyúwa tirírìcaalí: “¡Aqualé, pìa piicáca!” càì íimaca.

² Néeseté nuicáidaca néré. Yá, péemiacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái asìali yáawinéericawa caballo íinata idèniaca demápu imàníiripiná iyú ùwicái. Yá náawináidaca corona íiwita ìwali. Néese imawèniadaca yàacawa imawèniadacatená mamáalàacata áibanái.

³ Néese Cordero iwasàaca pucháibáaná nadacùanáca cuyàluta, yá nuémìaca pucháibáaná cáuri ángel íimaca: “¡Aqualé, pìa piicáca!” càì íimaca. ⁴ Yá áiba caballo imusúacawa, máiní quíiréeri quéwa, càide iyúwa waicáaná irái. Nuicáca wenàiwica yáawinéericawa caballo íinata. Yá namàacaca imàníinápiná ùwicái cháì èeri irícu, ipíchaná wenàiwicanái náyaca matuíbanáiri iyú, imàacáanápiná nacái wenàiwicanái

inúyacacawa. Yá nàaca irí cáaléeri espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica.

⁵ Néese Cordero iwasàaca máisibáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémìaca máisibáaná cáuri ángel íimaca: “¡Aqualé, pì piicáca!” càì íimaca. Yáté nuicáidaca néré. Yá, péemiacué cayába, nuicáca cúulíri caballo. Yáì yáawinéericawa caballo ínata idèniaca abéeri wapésáidáaná imiéri. ⁶ Néese nuémìaca tàacáisi nacáiri cáuyéi ángel yèwibàa, yá íimaca: “Abéeri kilo trigo ituíná iwèníri abéeri denario, yáì abé èeri iwènicatáica. Máisiba kilo nacái cebada ituíná iwèníri abéeri denario, picá quéwa pimàni báawéeri olivo inàlimaná irí, uva ibànacalená irí nacái”, càì íimaca.

⁷ Néese Cordero iwasàaca báinúacáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémìaca báinúacáaná cáuri ángel íimaca: “¡Aqualé, pì piicáca!” càì íimaca. ⁸ Néese nuicáidaca néré, yá péemiacué cayába, nuicáca áiba caballo éewéeri nacáiri. Yáì yáawinéericawa caballo ínata ípidená Yéetácáisi. Aiba ípidenéerica Infierno yàacawa Yéetácáisi yáapicha. Namàacaca Yéetácáisi, Infierno nacái nanúanápiná madécaná èeri mìnaná. Macái néená níái báinúaqueyéica wenàiwicaca, abéeri néená yéetácawa. Yá nanúaca wenàiwicanái ùwicái iyú, máapicái iyú nacái, uláicái iyú nacái. Nachùulia nacái caluéyéi cuwèesi nanúanápiná wenàiwica.

⁹ Néese Cordero iwasàaca cinconá imanùbaca nadacùaná cuyàluta, yáté nuicáca nacáucami altar yáapiré, níái Dios yàasu wenàiwicaca nanuéyéicaté neebáidacáinaté Dios itàacái, ìwalìse nacái yáì tàacáisi báisírìca nacàlidéericaté wenàiwicanái irí. ¹⁰ Néese náimaca cachàiníri iyú: “Wacuèriná Dios mabáyawanéeri, wáalíacawa pimànica macáita càide iyúwa píimáaná machiwéeri iyú. ¿Chácaalínápinácaalí piùwichàidapíná èeri mìnaná ìwalìse yáì nanúanáca wía?” càì náimaca. ¹¹ Néese yàaca nalí cáaléeri nanáawanipíná cabalèeri. Yá ichùullaca nacùanápiná achúmáanata èeri quiríta àta nanacáiyéi yéetacatalétawa íibaidéeyéica Náiwacali irípiná, níái nacái néenánáica iwàwacutéeyéica yéetácawa càide iyúwaté néetánáwa.

¹² Néese Cordero iwasàaca seisná imanùbaca nadacùaná cuyàluta, yáté nuicáidaca néré, péemiacué cayába, nuicáca cáli icusúacawa cachàiníri iyú, yá catáca èeri càide iyúwa waicáaná cúulíri wáluma. Yá nacái macàpucuícaalí quéerica, quíiraca úa càide iyúwa waicáaná irái. ¹³ Dùlupùta nacái nacaláacawa cáli ínatalé càide iyúwa higuera yéetaná imàacacaalí icaláacawa ìyacanáca éemírìca cachàinicáiná cáuli ipùaca ìwali. ¹⁴ Yá capìraléeri cáli icacanácawa chènuníise càide iyúwa wáluma icacanácaalíwa. Néese iwawanàacawa abémàalé, abémàa néese nacái càide iyúwa cuyàluta ibáiná

iwawanàacaalíwa. Yá canáca capìraléeri cálimica. Yá macái dúli manuínaméeyéi, macáita nacái iwàwata nachacàacawa nàyacatái íchawa. ¹⁵ Néese macáita èeri mìnanáí nabàacawa íba yécalìcubàa, íba isabàlìcubàa nacái. Macáita nabàacawa, níai èeri mìnanáí icuèrinánáica, níai nacái wenàiwica íiwacanánáica, níai nacái úwi íiwacanánáica, níai nacái càasuíyéica, níai nacái cachàiniyéica úwica, macáita èeri mìnanáí canánama, níai nacái íbaidéeyéica mawèníri iyú áibanái irí, níai nacái yèepuniyéica máiwacalináwaca. ¹⁶⁻¹⁷ Yá náimaca manuínaméeyéi dúli irí, manuínaméeyéi íba irí nacái: “¡Picaláacuéwa wáinatabàa, pibàacué wía ituí ícha, yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata, ícha nacái Cordero yàasu yùuwichàacáisi ibànuèripináca wàwali! Idéca yàanàaca wéenáiwana nàuwichàidacatáipináta wía, yá canácata wéená yáaliméeri ìdenìaca nàasu yùuwichàacáisica”, càì náimaca.

7

Los señalados de las tribus de Israel

¹ Idécanáamité nuicáca càì, yá nuicácaté áiba yéenáiwanási nacáiri, yá nuicáca báinúaca ángel ibàluèyécawa chènuniré, iwicáubàa yái èeriquéi macáirica. Yá náibàaca macái cáuli ipíchaná cáuli ipùaca cáli ìwali, manuíri úni ìwali nacái, àicunái ìwali nacái canánama. ² Néeseté nuicáca áiba ángel imichàacawa cáli íinatáise èeri imusúacatáiseacawa. Yá ángel idèniaca cáuri Dios yàasu néenáiwanápiná. Ángel icàlidaca nalíni cachàiniíri iyú, níai báinúaca ángel Dios yèeyéicaté ichàinipiná nàuwichàidacaténá cáli, manuíri úni nacái. Yá íimaca nalí: ³ “¡Picácué piùwichàida cáli, manuíri úni nacái, àicunái nacái càmicaalíca wachanàida Dios yàasu néenáiwanápiná napùdàlicu, níai Wacuèriná Dios yàasu wenàiwica íbaidéeyéica irípiná!” càì íimaca yái ángelca.

⁴ Néese nuémìaca càisimalénácaalí níai idènièyéica Dios yàasu néenáiwanápiná napùdàlicu. Namanùbaca nàyaca ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca israelitanái, nèewíse macáita israelita yàawiríanáica. ⁵ Doce mil namanùbaca Judá itaquénáinámi idènièyéica Dios yàasu néenáiwanápiná napùdàlicu. Càita nacái doce mil namanùbaca Rubén itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Gad itaquénáinámi. ⁶ Càita nacái doce mil namanùbaca Aser itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Neftalí itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Manasés itaquénáinámi. ⁷ Càita nacái doce mil namanùbaca Simeón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Leví itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Isacar itaquénáinámi. ⁸ Càita nacái doce mil namanùbaca Zabulón

itaquénáinámi. Càita nacái doce mil José itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Benjamín itaquénáinámi.

La multitud vestida de blanco

⁹ Idécanáamité nuicáca càì, yá nuicáca áiba yéénáiwánási nacáiri, péemìlacué cayába, yá nuicáca chínamái wenàiwica canáca yáaliméeri iputàaca nía, macái íiwitáaná cáli néeséeyéi yéénáca, macái yàawiría yééná nacái, macái wenàiwica íiwitáaná yééná nacái, macái itàaníyéica áiba tàacáisi iyú íiwitáaná yééná nacái. Yá nabàlùacawa yàalubáisi íipunita, Cordero íipunita nacái. Nadèniaca cáaléeri nanáawani cabalèeriwa. Nadènià wisìri nacáiri ibáiná nacáapi irìcuwa.

¹⁰ Macáita náimaca cachàiníri iyú:

“¡Wacuèriná Dios, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, Cordero nacái, nadéca nawasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha!” càì náimaca.

¹¹ Néese macáita ángel ibàluyéicawa yàalubáisi itéese, nacuèrinánái itéese nacái, báinúaca cáuyéi ángel itéese nacái, náuwàa nallacawa nanùmáawawa yàalubáisi íipunita nàacaténá Dios icàaluíná. ¹² Yá náimaca:

“¡Báisíta, amén! ¡Wacàlidacué Wacuèriná Dios iináwaná ìwaliwa cayábéericani, wàacué nacái icàaluíná! ¡Máini cáalíacáica Wacuèriná Dios, wàacué irí cayábéeri, cáimiétaquéri iyúcué waicácani, máiníri cachàinica íiwitáise càiripináta èeri càimíri imáalàawa! ¡Báisíta, amén!” càì náimaca.

¹³ Néeseté abéeri néená níai nacuèrinánáica isutáca yéemíawawa núa. Yá íimaca nulí: “¿Píalásica cawinácaalí níai idènièyéica cáaléeri nanáawani cabalèeriwa, sísisánácaalí nacái nàanàa?” càì íimaca nulí. ¹⁴ Néese núumaca irí: “Càmita núalíawawa. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni”, núumaca irí. Néese íimaca nulí: “Nadéca namusúacawa manuíri yùuwichàacáisi íicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha, neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa nabáyawaná ìwalíse.

¹⁵ “Iná yéewa nàyaca Dios yàasu yàalubáisi íipunita. Náibaida irípiná táiyápinama, èeríapinama nacái yàasu templo chènuníiséeri irìcu. Yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata ìyaca náapicha icùacaténá nía.

¹⁶ Càmita quirínama máapica nía, càmita quirínama macàla nawàwa nacái. Càmita èeri yeemá níawa. Uuléeri nacáiwawa càmita íisa nía quirínama.

¹⁷ Yái Cordero ìyéerica yàalubáisi íipunita icùapiná níawa càide iyúwa pastor icùacaalí ipìranái ovejawa cáininéeri iyú. Yá Cordero imàacaca nàiraca úni yèerica nacáuca càimíri imáalàawa. Dios nacái itunúapiná náicha natuíyáa”, càì íimaca nulí.

8

El séptimo sello y el incensario de oro

¹ Néese nuicacaté Cordero iwasàaca cuyàluta íchani, yái sietená namanùbaca nadacùanàcani, yá masànaca macáita chènuniré cawàwanáta media hora. ² Néese nuicáca siete namanùbaca ángel ibàluèyéicawa Dios ípunita. Yàaca nalí siete namanùbaca trompeta. ³ Néese áiba ángel yàanàaca. Idèniaca quichái yàalu oro yáawamíirica. Yá ángel ibàlùacawa altar ípunita. Nàaca irí manùba pumèníri isàni. Yèewiàdaca pumèníri isàni nèewi níái nasutáanáca Dios ícha, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. Néese ángel yeemáca pumèníri isàni altar ínata, yái altar oro yáawamíirica ibàluèricawa yàalubáisi ípunita. ⁴ Càita pumèníri ísalená imichàacawa ángel icáapi ícha chènuniré Dios ípunita, yáapicha yái nasutáanáca Dios ícha, níái Dios yàasu wenàiwicaca. ⁵ Néese ángel yeedáca quichái yàaluca, yá ipuniàdaca yàalu quichái iyú altar ínatáiséeri quicháica. Néese ángel yúucaca quichái yàalu chènuniise cáli ínatalépiná. Yá nuémíaca madécaná énu isàna, madécaná tàacáisi nacái. Nuicáca madécaná énu icànaca mèlumèluwaca. Cáli nacái icusúacawa.

Las trompetas

⁶ Néese níái siete namanùbaca ángel idènièyéica siete namanùbaca trompeta nabàlùacawa napùliacaténá nàasu trompetawa.

⁷ Yái idàbáanéérica ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá granizo íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli ínatalé quichái yáapicha yèewièricawa irái iyú. Yá yeemáca madécaná cáli. Macái néená níái máisibéeyéica cálica, abéeri néená yeemácawa. Yeemáca nacái manùbéeyéi àicu. Macái néená níái máisibéeyéica àicuca, abéeri néená yeemácawa. Yeemáca nacáywa macáita masicái ìyéérica cáli ínata.

⁸ Néese pucháibáaná ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá áiba wawàsi yúuwàacawa manuíri úni yáaculé, yái wawàsi manuírca dúli nacáiri iicacánáwa, yeeméericawa quichái iyú. ⁹ Néese madécaná manuíri úni nachacamàacawa irái iyú. Macái néená níái máisibéeyéica manuíri única, abéeri néená ichacamàacawa irái iyú. Manùbéeyéi néetácawa ìyéeyéica manuíri úni yáaculé. Ata alénacaalí manuíri úni ichacamàacawa irái iyú, yá macáita néetácawa ìyéeyéica úni yáaculé, càita nacái manùbéeyéi nave imáalàacawa, lancha nacáiyéica yèeyéicawa úni yáacubàa. Macái néená níái máisibéeyéica naveca, abéeri néená imáalàacawa náicha.

¹⁰ Néese máisibáaná ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá manuíri dùlupùta nacáiri yúuwàacawa chènuniise yeeméericawa cachàiníri quichái iyú. Yá dùlupùta nacáiri

yúuwàacawa madécaná inanába yáaculé, únibàa nacái, úni imusúacatáise cawa cáli irìcuíse nacái. ¹¹ Yáì dùlupùta ípidenéeri Ipi síri. Yá macái néená níái máisibéeyéica única, abéeri néená ichacamàacawa ipisíri iyú. Yá madécaná wenàiwica néetácawa úni iyú, ipisíricáináni.

¹² Néese báinúacáaná ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá imáalàacawa máisibáaná néená èeri icamalánáca, máisibáaná yéená nacái quéri icamalánáca, máisibáaná néená nacái níái dùlupùta nacamalánáca. Càita catáca máisibáaná néená nacamalánáca. Càmita nacái nacàna máisibáaná néená èeríapi, táiyápi nacái.

¹³ Néeseté nuicáidaca néré, yá nuémìaca áiba ángel áwa nacáiri imáidaca cachàiníri iyú idècunitàcá yáalanícawa cáli iwicáubàa machacànita. Yá ímaca: “¡Máinícué piùwichàapinácawa, píacué èeri mìnánica báawéeyéica íiwitáise, casànapinácaalí áiba trompeta mamáalàacata, áiba máisiba ángel ipùlièyèipináca mesúnamáita!” càì ímaca.

9

¹ Néeseté nuémìaca cinconá imanùbaca ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá nuicáca áiba ángel dùlupùta nacáiri íicacánáwa iricuèricatéwa chènuníise cáli ínatalépiná. Nàaca irí llave yàacùacaténá utàwi inùma yáì máinírìca depuìwaca. ² Néese ángel yàacùaca utàwi inùma máinírìca depuìwaca. Yá ísa imichàacawa utàwi inùma irìcuíse càide iyúwa yùucanási íisaléná. Yáì ísa utàwi irìcuíseérica catáca imànica èeri icamaláná, macái cáuli nacái. ³ Néese wirìichu nacáiyéi namusúacawa ísa yèewíise, yá nàacawa cáli ínatabàa. Níái wirìichu nacáiyéica nadèniaca náiwíwa náucacaténá wenàiwica càide iyúwa chália yúucáaná wía. ⁴ Iwàwacutápiná càmita nàuwichàida masicái idàwinèericawa cáli ínata, macái bànacalé nacái, macái àicu nacái canánama. Abéta iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica canéeyéica irí Dios ípidená napùdàlicu. ⁵ Iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica cinco imanùbaca quèeripiná, càmita quéwa íbatàa wirìichu inúaca wenàiwica. Yáì icáicha cáiwica wenàiwica írini càide iyúwa chália yúucáaná wía.

⁶ Néenialípiná wenàiwica nacutáca néetácáténáwa quéwa càmita náalimápiná néetácawa. Máiní nawàwapiná néetácawa, quéwa yéetácáisi càmiripiná íbàa nía.

⁷ Níái wirìichu càica níade iyúwa caballonái úwinái ichùnièyéica namànicaténá ùwicái. Nadènia corona oro yáawamíri náiwita ìwaliwa. Wirìichunái càiyéi inànide iyúwa wenàiwica inàni. ⁸ Nadèniaca nacái náiwita íbáináwa càide iyúwa inanái íiwita íbáiná. Nadènia nacái nayéiwa càide iyúwa león cháwi nacáiri iyéi. ⁹ Nadèniaca náimamiwa càide iyúwa

hierro nàucutalicuwa, ipíchaná áibanái isutàaca nía. Casànaca nàanabái idècunitàacá náalanícawa càide iyúwa wéemianá manùbéyeyí caballo yàabàli isàna ipiàcawa itéeyéica madécaná carro ùwicái nérépiná. ¹⁰ Nadèniaca nacái nasìpiwa càide iyúwa chália íwi. Náiwí idènièrica icáichawa yùuwichàidacaténá wenàiwica cinco quéeripiná. ¹¹ Níái wirìichu nadèniaca náiwacaliwa, yái ángel icuèrica utàwi máiniírica depuúwaca. Angel ípidená Abadón hebreo itàacái iyú, Apolión griego itàacái iyú, ímáanáca “Imáalàidéeri wía”.

¹² Yácata idàbáanéeri yùuwichàacáisi manuúrica yàanèeripináca èeri mìnaná íwali. Péemiacué cayába, nàyaca pucháiba yùuwichàacáisi mamáalàacata yàanèeyéipiná mesúnamáita.

¹³ Néese seisná ángel ipùliaca yàasu trompetawa. Yá nuémìacaté tàacáisi imusuéricawa nèewíse níái altar iculuwí báinúaca, yái altar oro yáawamírica, iyéerica Dios ípunita. ¹⁴ Yái tàacáisi ímaca seisná ángel irí ipùlièrica yàasu trompetawa: “Píwasàa báinúaca ángel idacuèyèicawa manuúri ínanába néenibàa ípidenéeri Eufrates”, càì ímaca. ¹⁵ Yá iwasàaca báinúaca ángel nanúacaténá madécaná èeri mìnaná. Macái néená níái máisibéyèica wenàiwicaca abéeri néená yéetápinácawa náicha. Níái báinúaca ángelca Dios idacùacaté nía iwasàacaténá nía áiba èeripiná. Abéerita Dios yáaliéricawa càinácalí horapiná, èeripiná nacái, quéeripiná nacái. ¹⁶ Nuémìaca càisimalénácaalí úwinái níái yèeyéipináca caballo ínata. Nàacawa doscientos millones namanúbaca úwináica.

¹⁷ Nuicáca càì níái caballoca yéenáwanási nacáiri irìcuíse. Níái yèeyéicawa caballo ínata nadèniaca nabàle dàaléeriwa nàucutabàawa, yái dàaléeri bàlesica quíiréeri, capìraléeri nacái, éewéeri nacái. Caballonái nadèniaca náiwitawa càide iyúwa león cháwi nacáiri íiwita. Imusúacawa caballonái inùmàlicuúse: quichái, ísa nacái, azufre nacái, yái éewéeri íba yeeméericawa máini úlèeri iyú. ¹⁸ Yásí madécaná èeri mìnaná néetápináwa, iyú yái imusuéricawa caballonái inùmàlicuúse, yái quichái, ísa nacái, azufre nacái. ¹⁹ Níái caballoca nadèniaca nachàiniwa nanùma irìcuúsewa, nasìpi néeni nacáiwa. Nasìpi ipùata càiri iicacánáwade iyúwa àapi íiwita. Nasìpi iyúwa nanúapiná wenàiwica.

²⁰ Quéwa níái wenàiwicaca iyéeyéicáwaca mamáalàacata, càmiyéicáwaca caballonái inúaca, càmita nawènúadapiná náiwitáisewa ícha yái báawéerica namàniírica. Càmita nayamáida nàaca demonio icàaluíniná, ídolo icàaluíniná nacái, yái cuwáiná yéenáwaná oroírca, platéeri nacái, broncéeri nacái, íbéeri nacái, àicuúri nacái. Níara ídoloca càmita náalimá naicáca, càmita nacái néemì, càmita nacái nèepuníwa. ²¹ Càmita èeri mìnaná iwènúada íiwitáisewa ícha yái nanúanáca

wenàiwica, namàinínaca nacái namàliyéidewa, nayéedùaná nacái, naimáaná nacái áiba yáapicha càmíchúaca náinusíwa, càmíríca nacái nanírísíwa.

10

El ángel con el rollito escrito

¹ Néeseté nuicáca áiba cachàiníri ángel iricuèricawa chènuníse. Yá yépuèriwa acalèe iyú, idènlaca àrawàli íiwita itéesebàawa. Inàni icànaca càide iyúwa èeri icànaaná. Càiri icàwade iyúwa waicáaná quichái. ² Idènlaca cuyàluta icáapi irícuwa, abéeri cuyàluta achúméerína yàacùacanéerica. Yá ángel ibàlùadaca yàabàli yéewápuwáisewa manuírí úni yáaculé. Yá ibàlùadaca abémèa yàabàli apáuwáisewa chuitaliré. ³ Néese imáidaca cachàiníri iyú càide iyúwa león cháwi nacáiri íchacaalí. Idécanáami imáidaca, yá siete namanùbaca énu natàaníca nasàna iyúwa. ⁴ Idécanáami casànaca énunái, yá nuínáidacawa nutànàanápínaté énunái itàacái, quéwa nuémíaca tàacáisi chènuníséeri. Yá íimaca nulí: “Pibàa tàacáisi áibanái íicha, yái tàacáisi siete namanùbaca énu naiméerica ìwali. Picá pitànàa yái naiméerica ìwali”, càì íimaca nulí.

⁵ Néese yái ángel nuiquéerica ibàluèricawa manuírí úni yáaculé, chuitaliré nacái, yá imíchàidaca icáapi yéewápuwáisewa chènuniré. ⁶ Yá icàlidaca Dios yàasu tàacáisi cáimiétacanéeri iyú, yái Dios iyéerica càiripínata èeri càmírí imáalàawa, yái idàbéericaté capíraléeri cáli, nía nacái chènuníséeyéi cáli, nía nacái iyéeyéica cháì èeri irícu, manuírí úni nacái, nía nacái iyéeyéica úni yáaculé. Yá íimaca: “Càmita quirínama Dios idècuniawa. ⁷ Yá yàanàpinácaalí sietená ángel yéenáiwaná idàbacatáipínata ipùllaca yàasu trompetawa, yásí Dios imáalàidapíná imànicani, yái ibèericaté wenàiwicanái íicha, càide iyúwa icàlidáanaté yàasu wenàiwicanái iríwa, níai profetaca”, càì íimaca.

⁸ Néeseté nuémíaca àniwani yái tàacáisi chènuníséerica. Itàaníca núapicha àniwa, íimaca nulí: “Pìa peedáca cuyàluta yàacùacanéerica icáapirícu yái ángel ibàluèricawa manuírí úni yáaculé, chuitaliré nacái”, càì íimaca nulí. ⁹ Néese nùacawa ángel yàatalé, yá nusutáca íichani yái cuyàluta achúméerínaca. Yá yàaca nulíni. Íimaca nulí: “Peedáni, piyáani. Idècunitàacá piyáacani, yá puchìchacani pinùma irícu càide iyúwa mába ituní, quéwa piyapicúa irícu, yásí ipisícani”, íimaca nulí.

¹⁰ Néese nuedáca achúméerína cuyàluta ángel icáapi irícuíse. Yá nuyáacani. Puchìchacani nunuma irícu, quéwa idécanáami nuwetúacani, yá ipisícani nudèericuíse. ¹¹ Néese naimaca nulí: “Iwàwacutá picàlidaca tàacáisi àniwa Dios inùmalicuíse manùbéeyéi wenàiwica ìwali, manùbéeyéi cáli néeséeyéi ìwali

nacái, nàwali nacái itàaníyéica áiba tàacáisi iyú, nacuèrinánái ìwali nacái”, náimaca nulí.

11

Los dos testigos

¹ Néeseté nàaca nulí cáaléeri metro situa nacáiri. Yá nuémìacaté tàacáisi íiméerica nulí: “Aquialé, pialimáida Dios yàasu templo, nasutácàalu Dios íicha; pialimáida altar nacái, càisimaléná metrocaalí nadèniaca. Piputàa nacái càisimalénácaalí wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíná néesenibàa. ² Picá quéwa pialimáida templo ibàacháwalená, néese pimàacani. Nadéca nàaca templo ibàacháwalená càmiyéi judío irí. Yá nabawàidapíná nàabàli yáapiréwa yái yàcalé mabáyawanéerica Jerusalén iyacàlená, idècunitàacá nacùapínácani cuarenta y dos quéeriwa. ³ Yá nubànùapíná pucháiba nùasu wenàiwicawa nacàlidacaténá nutàacái nunùmàlicuise mil doscientos sesenta èeri. Nadèniapíná nabàlewa cùulíri wáluma cáucuiri, iyúwa nabàle iyáaná níái ícháaníyéica yéetéyémíwa ìwali”, íimaca nulí.

⁴ Níái pucháiba icàlidéyépínáca tàacáisi Dios inùmàlicuise, níacata pucháiba olivo yéetaná, níacata nacái pucháiba lámpara ibàluèyécawa Dios íipunita, yái icuèrica canánama. ⁵ Aibacaalí iwàwa imànica nalí báawéeri níái pucháibaca, yásí quichái imusúacawa nanùmàlicuise, níái pucháibaca, yá neemápináca macáita nàuwidenáwi. Càita iwàwacutá yéetácawa cawinácaalí iwàwéerica imànica nalí báawéeri. ⁶ Níái pucháiba nadèniapíná nachàiniwa nabàlìacaténá capìraléeri cáli ipíchaná unía yúuwàacawa néesenialípiná idècunitàacá nacàlidaca tàacáisi Dios inùmàlicuise. Nadèni nachàiniwa nacái nawènùadacaténá únì irái iyú. Yá náalimá nabànùaca macái íiwitáaná yúuwichàacáisica cáli ìwali iyúwata nawàwáaná.

⁷ Néese idécanáami namáalàidaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmàlicuise, yásí caluéri cuwèesi imusuéripínáca utàwi depuúwéeri irìcuise imànipíná ùwicái náipunita. Imawèniadapíná níawa, yásí inúaca nía. ⁸ Yá nachéecami iriápináwa carretera irìcubàa manuiri yàcalé irìcu, Jerusalén iyacàlená, áibanáimi itàtàacatalécaté Náiwacali cruz ìwali. Espíritu Santo imàacaca wáaliacawa Jerusalén iyacàlená mìnánái nàyaca càide iyúwaté Sodoma iyacàlená mìnánáimi iyáanáte, iyúwa nacái Egipto yàasu cáli néeséyeyéi iyáaná. ⁹ Néese máisiba èeri y mediopíná manùbéyeyéi wenàiwica macái cáli néeséyeyéi naicáidapíná nachéecami irí, níái icàlidéyéica tàacáisi Dios inùmàlicuise. Càmita nabatàapíná áibanái ibàliaca nía. ¹⁰ Casíimáipínáca èeri mìnánái iwàwa néetácanáamiwa níái icàlidéyémica. Casíimáica èeri mìnánái iwàwa íná

nàapiná nalíwáaca cawèníiri, níacáiná pucháiba profetamica yùuwichàidaca èeri mìnanáí.

¹¹ Quéwa máisiba èeri y medio idénáami, yásí Dios icáucàidapiná nía àniwa, yásí namichàapiná nabàlùacawa, yá máíni cáalupináca èeri mìnanáí iicáca níái pucháibaca.

¹² Néese néemlapiná cachàiníiri tàacáisi chènuníseérica. Yá ímapiná pucháiba irí: “¡Pimichàacuéwa síisaara!” càipiná ímaca nalí. Yásí namichàapináca chènuniré acalèe yèewiré nàuwidenáí yèewísewa.

¹³ Yáta cáli icusúapináwa máíni cachàiníiri iyú Jerusalén ìyacàlená néenibàa, yá manùbéeyéi capíi náuwàapináwa. Macáí néená níái diéyéica capíica, abéeri néená yúuwàapináwa. Yá siete mil namanùbaca Jerusalén ìyacàlená mìnanáí néetápináwa cáli icusúacáí iyú. Yá máíni cáalupináca wenàiwica ìyéeyéica mamáalàacata. Yá nàapiná Dios icàaluíniná yái ìyéérica chènuniré.

¹⁴ Yácata pucháibáaná yùuwichàacáisi manuírí yàanèeripináca èeri mìnanáí ìwali, quéwa yàanàpiná caquialéta yáara máisibáaná yùuwichàacáisica.

La séptima trompeta

¹⁵ Néese sietená ángel ipùllaca yàasu trompetawa, yáté nuémíaca cachàiníiri tàacáisi chènuniré. Yá náimaca:

“Wáiwacali Dios icùapiná macáí èeri mìnanáí Cristo yáapichawa, yái Cristo Dios imàaquéérica icùaca canánama. Yá icùaca macáita càiripináta, èeri càníiri imáalàawa”, càì náimaca.

¹⁶ Néese veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái yáawinéeyéicawa yàalubái íinatawa Dios íipunita náuwàa nàlìacawa nanùmáawawa Dios irí nàacaténá icàaluíniná. ¹⁷ Yá náimaca:

“Wàaca pirí cayábéeri, pía Wáiwacali Dios cachàiníríca náicha canánama, pía ìyéericaté bàaluité, ìyéérica nacáí siùcade, ìyéeripiná càiripináta. Wàaca pirí cayábéeri cachàinícáiná píiwitáise. Pidéca pidàbaca picùaca macáita.

¹⁸ Calúaca píapicha níái èeri mìnánáica, quéwa báawaca píicáca yái namànírica. Idéca yàanàaca néenáiwaná píuwichàidacatáipináta yéetéeyéimiwa báawéeyéí íiwitáise, píacaténá nacáí cawèníiri nalí, níái íibaidéeyéica pírípiná, nía nacáí profeta icàlidéeyéica tàacáisi pinùmálicuíse, nía nacáí píasu wenàiwicaca, nía nacáí yèeyéica picàaluíniná, sùmanáí nacáí, béeyéí nacáí. Idéca yàanàaca néenáiwaná píamálàidacatáipináta macáita cawinácaalí báawéeyéica imànica èeri mìnanáí íiwitáise”, càì náimaca.

¹⁹ Néeseté nuicáca Dios yàasu templo chènuníseería yàacùacawa, yá naicáca Dios yàasu yàalusi nacáiri templo írícúrica, yái yàalusica imàaquéérica nawàwalica Dios imànicaté wawàsi israelita yàawirináimi yáapicha icùanápináté nía. Néese

manùba énu icànaca, néemìaca manùba tàacáisi, énu isàna manùba nacái, cáli icusúa nacáiwa, granizo manuínáméeyéi íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli ínatalé nacái.

12

La mujer y el dragón

¹ Néeseté nuicáca manuíri yéenáiwánási nacáiri chènuniré, abéechúa inanái yéepuèchúawa èeri icamaláná iyú. Udènìaca quéeri ùabàli yáapíise. Udènìaca nacái corona úiwita ìwaliwa, abéeri corona doce namanùbaca dùlupùta ìyaca ìwali.

² Idéerìcuíchúacáwa úái inanáica. Yá úicháanìaca cáiwicáiná ulíni umusúadacaténá iicá èeri. ³ Néese nuicáca áiba wawàsi chènuniré, péemìacué cayába, nuicáca manuíri màanu quíiréeri quéwa. Idènìaca siete namanùbaca íiwitawa, diez ichàle imanùbaca nacái. Idènìaca corona íiwita ìwaliwa yáalimáwanama. ⁴ Yái màanu íbàaca manùbéeyéi dùlupùta isipi iyúwa. Yúucaca nía cáli ínatalépiná. Macái néená níái máisibéeyéica dùlupùtaca, abéeri néená icaláacawa cáli ínatalé. Yái màanuca íbàlùacawa inanái ípunita. Màanu icùaca iyáacaténá uìri idécanacáita imusúacawa. ⁵ Uái inanái umusúadaca iicá èeri yái asìali icuèripináca macái èeri mìnánái cachàiníri iyú. Néeseta quéwa Dios yeedáca uìri chènuniré, ímáanáca Wáiwacali, yá Dios itéca yàataléwani yàalubái ínataléwa. ⁶ Uái inanái upiàcawa manacúali yùuculé, chuiiri cáli nérépiná, canácatalé wenáiwica. Aléera ìyaca ulí ùyacatalépiná, Dios ichùnièricaté ulípiná. Néré nàapíná uyáapínáwa mil doscientos sesenta èeripíná.

⁷⁻⁸ Néese nuicáca namànica ùwicái chènuniré. Yái ángel íiwacalíná ípidenéeri Miguel, yàasu ángelnái nacái namànica ùwicái màanu ípunita. Yái màanuca, nía nacái yàasu ángelnáica, namànica ùwicái Miguelnái ípunita, quéwa Miguelnái imawèniadaca nía, íná màanunái càmita quirínama náalimá nàyaca chènuniré. ⁹ Càita náucacani chènuníise yái manuíri màanuca, yái bàaluitéeri àapica ípidenéeri Diablo, ímáanáca “Icháawàidéeri waináwaná ìwali”, ípidenéeri nacái Satanás, ímáanáca “Wàuwidesàiri”, yái ichìwàidéerica macái èeri mìnánái. Yácata náuquéri chènuníise cáli ínatalépiná, yàasu ángelnái nacái náucacawa yáapicha chènuníise.

¹⁰ Néese nuémìaca cachàiníri tàacáisi chènuníise. Yá ímaca: “Wacuèriná Dios idéca iwasàaca wía. Dios idéca yáasáidaca íiwitáise cachàiníriwa icùacaténá macáita. Dios imàacapíná Cristo icùaca yáapicha macáita, yái Cristo Dios íbànuèricaté. Idéca Wàuwidesàiri yúucacawa chènuníise, yái icháawàidéerica wéénánái iináwaná ìwali, icháawàidéerica naináwaná ìwali Wacuèriná Dios íri

èeríapinama, táiyápinama nacái, icháawàaca naináwaná ìwali.

11 Wéenanái nadéca namawèniadaca Wàuwidesàiri neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa wáichawalíná, nacàlidacáiná nacái naináwaná ìwaliwa Jesucristo yàasunáica nía, càmicáiná nacái nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo ícha éwita áibanái inúacáaníta nía.

12 ¡Casíimáicué piwáwawa, piacué iyéeyéica chènuniré! ¡Quéwa piacué èeri mìnánáica, máinicué piùwichàapínacawa, yácáiná Diablo icháawàidéerica waináwaná ìwali, idéca iricùacawa chènuníse platalécué máiníiri calúaca íiwitáise, yáaliacáináwa iyaca irí maléena èeri!” cà naimaca.

13 Néese yái màanuca yáaliacáináwa náucacaténi chènuníse cáli íinatalé, yá ipìacawa úami úái inanái imusúadéechúaca íicá èeri. 14 Quéwa nàaca ulí pucháiba ùanabáipiná manuínaméeyéi úái inanáica, càide iyúwa áwa yàanabái, yéewanápiná úalacawa màanu ícha chuiri cáli nérépiná, canácatalé wenàiwica alé ùyacatalépiná, nàacatalépiná uyáapiná máisiba camuí y medio piná. 15 Yá màanu imusúadaca úni inùmalicúisewa inanái yáamiwáisepiná, càide iyúwa inanába, isicùmáidacaténá úa yéesacái iyú, úái inanáica. 16 Cálita quéwa iyúudàaca úa, yá yàacùacawa inùmasi nacáiri cáli yèewiré iwetúacaténá inanába màanu imusúadéerica inùmalicúisewa. 17 Néese máini calúaca yái màanuca inanái yáapicha. Yá yàacawa imànicaténá úwi náipunita níai uénibeca áibanái, yeebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùulláná nía, icàlidéeyéica nacái naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica nía.

13

Los dos monstruos

1 Néeseté nuicáca màanu ibàlùacawa manuiri úni icàinalená íinata, yá nuicáca cachàiníiri cuwèesi caluéri nacái imusúacawa manuiri úniacúise. Yái cuwèesi idèniaca siete namanùbaca íiwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle. Idèniaca corona ichàle ìwaliwa yáalimáwanama. Macái íiwita imanùbaca idèniaca íipidenáwa itàaníiyéica casaquèeri iyú Dios ìwali, icàlidéeyéica Dioscasa yái cuwèesica. 2 Yái cuwèesi càiride iyúwa cháwi íicacánáwa. Idèniaca yàabàliwa càide iyúwa sálu yàabàli. Idèniaca nacái inùmawa càide iyúwa león cháwi quíiréeri nacáiri. Néese màanu imàacaca íiwitáise cachàiníiriwa cuwèesi irí, yéewacaténá caluéri cuwèesi ichùullàca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníiri iyú. 3 Abéeri néená níai caluéri cuwèesi íiwitaca idèniaca icháuná báawéeriwa imàaquéericaté íiwita yéetácawa, quéwa cháunási ichùnìacawa, yá íiwita icáucàacawa àniwa. Yá macáita èeri mìnánái máini nánáidacawa naicáidaca caluéri cuwèesi irí,

neebáida nacái càide iyúwa ichùullaná nía. ⁴Yá wenàiwica nàaca màanu icàaluíniná yácáiná màanu imàacaca caluéri cuwèesi icùaca èeri mìnánái. Nàaca nacái cuwèesi icàaluíniná. Náimaca: “Máiní cachàiniiri náicha canánama yái caluéri cuwèesica. ¡Canácata yáaliméerica ipéliacani!” càì náiimaca.

⁵Màanu imàaca nacái canùmaséecani, yái caluéri cuwèesica, itàanicaténá casaquèeri iyú Dios ìwali. Yá imàacaca cuwèesi ichùullaca èeri mìnánái cachàiniiri iyú cuarenta y dos quéeri. ⁶Cuwèesi itàanica casaquèeri iyú Dios ìwali, itàanica nacái báawéeri iyú Dios ípidená ìwali, itàanica nacái báawéeri iyú Dios ìyacàle ìwali, nàwali nacái níái ìyéeyéica chènuniré. ⁷Màanu imàaca nacái caluéri cuwèesi imànica úwi Dios yàasu wenàiwicanái ípunita. Yá cuwèesi imawèniadaca nía. Màanu imàacaca cuwèesi ichùullaca macái èeri mìnánái. ⁸Macái èeri mìnánái nàapiná caluéri cuwèesi icàaluíniná, cawinácaalí càmíiyéica idènià ípidená ichanèericawa Cordero yàasu cuyàluta irìcu èeri ipíchawáiseté, yái cuyàluta idènièrica nàipidená macái wenàiwicaca Cordero yéeyéica icáuca càmíiri imáalàawa, yái Cordero nanuéricaté. ⁹Càuwíiyéicaalícué pía, péemíacué cayába yái tàacáisi núuméeripinácuéca pirí:

¹⁰ “Iwàwacutácaalícué náibàaca pía, yásí náibàacué píawa; iwàwacutácaalícué nanúaca pía espada machete nacáiri iyú, yásí nanúacué pía espada iyúwa”, càicué núumaca pirí.

Iná iwàwacutácué pìideniaca piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, peebáidacué mamáalàacata, píacué Dios yàasu wenàiwicaca.

¹¹Néese nuicáca áiba caluéri cuwèesi imusúacawa cáli irìcuíse. Idèniaca pucháiba ichàlewa càide iyúwa oveja ichàle, quéwa itàanírica càide iyúwa màanu itàaníná. ¹²Idèniaca íwítáise cachàiniiriwa imànicaténá macáita càide iyúwa idàbáanéeri cuwèesi imàníná idècunitàacá ìyaca caluéri cuwèesi yáapicha. Yá ichùullaca macáita èeri mìnánái nàaca idàbáanéeri cuwèesi icàaluíniná, yái imichèericawa yéetácáisi ícha. ¹³Imàni yàacawa nacái madécaná yái càmíirica áiba idé imànica, ichùullaca nacái quichái yúuwàacawa chènuníse wenàiwicanái íicápiná. ¹⁴Yái idàbáanéeri caluéri cuwèesi imàacaca pucháibáaná cuwèesi imànica yáapicha yái càmíirica wenàiwica idé imànica, ichìwáidacaténá èeri mìnánái. Yá pucháibáaná cuwèesi ichùullaca namànica caluéri cuwèesi yéenáiwaná yái idàbáanéerica cuwèesica idènièrica icháunáwa espada machete nacáiri yáami quéwa ìyaca quiríta, cáucani. ¹⁵Namàacaca pucháibáaná cuwèesi yàaca idàbáanéeri cuwèesi yéenáiwaná icáucapiná. Yá ichàiniadaca yéenáiwanási yéewanápiná itàanica, ichùullacaténá nacái nanúaca macái wenàiwica càmíiyéica yàa icàaluíniná, yái idàbáanéerica cuwèesi yéenáiwána. ¹⁶Ichùullaca nacái natànàanápiná cuwèesi yéenáiwaná macái

wenàiwica icáapi yéewápuwáise ìwali, càmicaalí nacáapi, néese napùdàlicu áibata, macái sùmanái, béeyéi nacái, càasuíyéi nacái, catúulécaneéyéi nacái, nía nacái yèepuníiyécawa máiwacalináwaca, nía nacái íibaidéeyéica mawèníri iyú áibanái irí. ¹⁷ Iná canáca yáaliméeri iwènlàca, iwéndaanápiná nacái canácaalí irí yái cuwèesi yéenáiwánaca, yái cuwèesi íipidenáca, càmicaalí íipidená, néese íipidená yàasu número áibata.

¹⁸ Iná iwàwacutá cáaliacáica wía. Péemiacaalícué càinácaalí íimáaná, yá iwàwacutácué píaliacawa cuwèesi yàasu número ìwali, wenàiwica yàasu númerocáináni. Yácata yái númeroca, seiscientos sesenta y seis namanùbaca.

14

El canto de los 144,000

¹ Néeseté, péemiácué cayába, nuicáca Cordero ibàlùacawa Sión yàasu dúli íinata. Nàyaca yáapicha ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca wenàiwica catànèeyéi ipùdàlicu Cordero íipidená iyú, Yáaniri Dios íipidená iyú nacái. ² Néese nuémíaca manuíri tàacáisi chènuníiséeri càide iyúwa wéemianá madécaná inanába isàna, càì nacáide iyúwa wéemianá cachàiníiri énu isàna tiríricaalí, càì nacáide iyúwa wéemianá madécaná inuáyéica yàasu arpawa namànicaténá música. ³ Yá nacántàaca wàlisàì canción yàalubáisi néenibàa, nàacuésemi nacái níái báinúaca cáuyéi ángel, nacuèrinánái yàacuésemi nacái. Canáca áibanái yáaliméeri yéewáidacawa nacántaanápináquéi canciónca, níawamita ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca èeri mìnánái, Dios iwasèeyéica cháì èeri irìcuíse. ⁴ Níacata cà míiyéica íimá inanái yáapicha. Nàacawa Cordero yáapicha àta alénácaalí yàawa. Níacata Dios iwasèeyéica irípináwa càide iyúwa idàbàanéeri ofrenda èeri mìnánái yèewíse, Cordero irípiná nacái. ⁵ Cà míiyéita cachíwa masacàacáiná náiwitáise.

Los mensajes de los tres ángeles

⁶ Néese nuicáca áiba ángel yáalanícawa cáli iwicáubàa machacànita, idènièri cayábéeri tàacáisi cà míiri imáalàawa icàlidacaténáni èeri mìnánái irí, macái cáli néeséeyéi irí nacái, macái yàawiría irí nacái, macái wenàiwica itàaníiyéica áiba tàacáisi iyú, macái wenàiwica íiwitáaná irí nacái. ⁷ Yá íimaca cachàiníiri iyú: “Peebáidacué Dios itàacái. Píacué nacái irí cayábéeri, máinicáinácué mawiénica péenáiwaná Dios icàlidacatáipináta èeri mìnánái iináwaná ìwali, yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalísewa. Iná píacué Dios icàaluíniná, yái idàbéericaté capíraléeri cáli, yái cálica nacái, puíwéeri úni nacái, úni cà míiri puíwa nacái”, càì íimaca.

⁸ Néese áiba ángel yàacawa idàbàanéeri ángel yáamiwáise. Yá íimaca: “Idéca imáalàacawa yái manuíri yàcaléca, Babilonia

iyacàlená, idéca imáalàacawa. Babilonia iyacàlená mìnánáimi nàalimáidacaté macái cáli néeseéyèi namànlínápiná náapicha nabáyawanáwa máini báawéeri”, càì íimaca.

9-10 Néese áiba ángel yàacawa náamiwáise. Yá íimaca cachàiníri iyú: “Aibacaalí yàaca caluéri cuwèesi icàaluíniná, yéenáiwánási icàaluíniná nacái, áibanáicaalí imàaca natànàaca caluéri cuwèesi ípidená napùdàlicu, nacáapi ìwali áibata, yá Dios yùuwichàidapiná níawa báawanama máini báawéeri yùuwichàacáisi iyú. Dios yùuwichàidapiná níawa quichái ùuléeri béecaná iyú, ípidenéeri azufre, Dios yàasu ángelnái yàacuésemi, Cordero iicápiná nacáiwa. ¹¹ Yái quichái íisalená imichàacawa càiripináta èeri càmlíri imáalàawa, yái quichái yùuwichàidéerica nía. Canácatáita nayamáidawa nàuwichàacái íichawa, èeríapi, táiyápi nacái, cawinácaalí yèeyéica caluéri cuwèesi icàaluíniná, yéenáiwánási icàaluíniná nacái, nía nacái imàaquéeyéica natànàaca nàwali caluéri cuwèesi ípidená”, càì íimaca.

¹² Iná iwàwacutácué cachàinica píiwitáise, píacué Dios yàasu wenàiwicaca, píidenlácáténácué piùwichàanáwa matuìbanáiri iyú, píacué yeebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùllaná, yeebáidéeyéica nacái Jesús itàacái.

¹³ Néese nuémìaca áiba tàacáisi chènuníiséeri. Yá íimaca nulí: “Pitànàa yái tàacáisica: ‘Casímáica cawinácaalí yéetéeyéipinácawa siùcáisede yeebáidéeyéica mamáalàacata Wáiwacali itàacái’, càì pitànàaca”, íimaca yái tàacáisica. Néese Espíritu Santo íimaca: “¡Báisícata, casímáica nía, nayamáidapináwa nàuwichàacái íichawa, yácáiná yái cayábéerica namànlíricaté áibanái írí yàapinácawa náapicha!” càì íimaca yái Espíritu Santoca.

La cosecha de la tierra

¹⁴ Néeseté, péemiácué cayába, nuicácaté cabalèeri acalèe. Yá nuicáca abéeri yáawinéericawa acalèe íinata càiride iyúwa asíali iicacánáwa. Idènlaca oroíri corona íiwita ìwaliwa. Idènlà nacái macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri. ¹⁵ Yá áiba ángel imusúacawa Dios yàasu templo chènuníiséeri íicha, yá imáidaca cachàiníri iyú írí yái yáawinéericawa acalèe íinata. Íimaca írí: “Pisíaca píasu wisuanási macàpucuíri iyúwa, peedácaténá ituíná iyacaná. Idéca yàanàaca yàasu èeri weedácaténáni, mísicáináni, yái ituínásica iyéerica cáli íinata”, càì íimaca. ¹⁶ Néese yái yáawinéericawa acalèe íinata isíaca yàasu macàpucuíri wisuanási iyúwa cáli ìwalibàa, yá yeedáca ituínási cáli íicha.

¹⁷ Néese áiba ángel imusúacawa Dios yàasu templo írícúise chènuníiséeri, idènièrica nacái macàpucuíri wisuanási yéecuacanéeri. ¹⁸ Yá áiba ángel yàacawa altar íicha, yái ángel icuèrica quichái. Yá imáidaca cachàiníri iyú írí yái ángel

idènièrica macàpucuíri wisuanáasi yéecuacanéeri. Yá íimaca irí: “Piwichùa nía pìasu wisuanáasi macàpucuíri iyúwa, peedá uva ìyacaná abéyéeri uva yéetaná íicha ìyéerica cáli íinata, quíiracáiná nía ìyacaná uvaca”, càì íimaca. ¹⁹ Néese ángel iwichùaca nía yàasu macàpucuíri wisuanáasi iyúwa, yá yeedáca uva ìyacaná cáli íicha. Yá yúucaca uva ìyacaná manuírí yàalusi irìculé napisùacatalépiná uva ituní. Yáì yàalusi íimáanáca càicanide iyúwa Dios yàasu yùuwichàacáisi, yùuwichàidacatalépináta báawéeyéi wenàiwica. ²⁰ Yá napisùaca uva ìyacaná méetàuculé yàcalé íicha. Yá madécaná iráì imusúacawa yàalusi íicha. Yáì iráì yéésáidaca àta caballo yàasu freno néenibàa idepuíwaca. Trescientos namanùbaca kilómetros idècuni imusúacawa yàalusi íichawa yáì iráica.

15

Los ángeles con las siete últimas calamidades

¹ Néeseté nuicáca chènuniré áiba manuírí yéenáiwánási nacáiri icalùadéerica nuicáca: siete namanùbaca ángelnáì idènièyéica siete namanùbaca yùuwichàacáisi manuírí. Níacata namáalàidáanáca macáita. Idécanáami siete namanùbaca yùuwichàacáisi yàanáca èeri mìnánáì ìwali, yásì imáalàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi cháì èeri irìcuíríca.

² Nuicá nacáì càiride iicacánáwa iyúwa manuírí úni asáiri yáaculé càide iyúwa waicáaná vidrio yèewìadéeriwa quicháì yèewi. Nuicáca wenàiwica imawènìadéeyéica caluéri cuwèesi, càmicáiná nàa icàaluíniná, yàasu yéenáiwánási nacáì. Càmita nacáì namàaca natànàaca nàwali caluéri cuwèesi íipidená yàasu número. Yá nabàlùacawa idùlepi yáì manuírí úni asáirica yáaculé, nadèniaca arpa Dios yèerica nalí. ³ Yá nacántàaca Moisés yàasu canción, yáì Dios yàasu wenàiwica íibaidéericaté Dios irípiná. Nacántàa nacáì Cordero yàasu canción. Yáì canción íiméerica càì:

“¡Máiníiri cayábaca macáita yáì pimàníirica càmlírica wadé wamànica, pía Wacuèriná Dios, cachàiníiri náicha canánama! Píacata icuèri macáita machacàníiri iyú, báisíiri iyú nacáì, pía icuèrica macáì cáli néeséeyéi.

⁴ Macáita nàapiná píimíétacanáwa, cáalucáiná naicáca pía. Macáita nacáì nàapiná pirí cayábéeriwa, pía Wáiwacalica. Píacáiná abéerita mabáyawanéeri. Macáì cáli néeséeyéi nàanàapiná pìataléwa, yá nàapináca picàaluínináwa naicáciná picùaca macáita machacàníiri iyú”, càì náimaca.

⁵ Néeseté nuicáca yàacùacawa yáì templo ìyéerica chènuniré, yáì templo mabáyawanéeri Dios ìyéerica irìcu. ⁶ Yá siete namanùbaca ángel namusúacawa templo irìcuíse idènièyéica siete namanùbaca yùuwichàacáisi manuírí. Lino yáawamica nabàle

masaquèeri mèlumèluíri nacái. Nadènia nacái nàwaliabàawa cáucufíri cinturón oroíri nàucutalìcubàawa. ⁷ Néese abéeri néená níái báinúaca cáuyéi ángel yàaca nàalimáwanama abéechúa bacàa yáawami oroíchúata, níái siete ángelca. Níái bacàa ipuniyéyiwa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú, yái Dios iyéerica càiripináta, èeri camíiri imáalàawa. ⁸ Yái templo chènuniséerica ipuníacawa ísa iyú, imusuéricawa Dios yàatanáise, yái Dios iyéerica icamaláná mèlumèluíri irìcuwa, yái Dios máiníri cachàinica íiwitáise. Yá canáca yáaliméeripiná iwàlùacawa templo irìculé àta namáalàacatalétawa níái siete namanùbaca yùuwichàacáisica siete namanùbaca ángel idèniyéica.

16

Las copas del castigo

¹ Néese nuémíaca cachàiníiri tàacáisi templo irìcuíséeri, yái templo iyéerica chènuniré. Yá íimaca nalí níái siete namanùbaca ángelca: “Pìacuéwa, picasáaca yùuwichàacáisi cáli ínatalé, yái Dios yàasu yùuwichàacáisi iyéerica siete namanùbaca bacàa irìcu”, càì íimaca nalí.

² Iná idàbáanéeri ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa cáli iwéré. Yá cacháunáca èeri mìnánái idèniyéica caluéri cuwèesi yéenáiwana napùdàlicu, macái wenàiwica yèeyéica cuwèesi yàasu yéenáiwana ícàaluíniná. Báawéeri cháunási imusúacawa nàwalíise, yáasaca imànica nasàni.

³ Néese pucháibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa manuíri úni yáaculé. Yá macái manuíri úni ichacamàacawa yéetáními íiranámi iyú. Yá macáita néetácawa iyéeyéica manuíri úni yáaculé.

⁴ Néese máisibáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa macái inanába yáaculé, macái úni yáaculé nacái, úni imusúcatáiseacawa cáli irìcuíse. Yá nachacamàacawa iráí iyú.

⁵ Néese nuémíaca ángel yái icuèrica úni, íimaca Dios irí:

“Pidéca piùwichàidaca nía machacàníri iyú, pía Dios mabáyawanéerica, iyéerica siùcade, iyéerica nacái bàaluité. Cayábacata piùwichàidaca nía.

⁶ Nadéca nanúaca piasu wenàiwica, piasu profetanái nacái. Siùca pidéca piaca nàirapiná iráí. Cayábacata piùwichàidaca nía càì, néetácáténáwa, nanúacáinaté piasu wenàiwica”, íimaca.

⁷ Néese nuémíaca nacái áiba tàacáisi altar irìcuíséeri, yá íimaca: “¡Báisícata, Wacuèriná Dios, cachàiníiri náicha canánama! ¡Pidéca pimànica càide iyúwaté píimáaná! ¡Yácata nabáyawaná iwèni! ¡Pidéca piùwichàidaca nía machacàníri iyú!” càì íimaca.

⁸ Néese báinúacáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa èeri íwali. Yá yèepùacawa máiní ùuléerica yái èeri icamalánáca.

Yá èeri icamalánáca yeemáca wenàiwica càide iyúwa quichái yeemáana wía. ⁹ Yá wenàiwicanái yeemácawa ùuléri iyú báawanama, yá nacúsa náichawa Dios báawéeri iyú, yái Dios ibànuèrica nàwali yùuwichàacáisi, càmita nacái nawènúada náiwitáisewa neebáidáanápíná càide iyúwa Dios ichùullaná nía.

¹⁰ Néese cinconá ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa caluéri cuwèesi yàalubái ínatalé. Yá catáca èeri, caluéri cuwèesi yàasu cáli icùacataléca wenàiwica. Néese yàasu wenàiwica naamíadaca nanènewa yùuwichàacáisi iyú. ¹¹ Nacúsaca Dios báawéeri iyú, yái Dios chènuníisérica yùuwichàidacáiná nía cáiwíiri iyú, cháunási iyú nacái. Càmita nacái nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa.

¹² Néese seisná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa manuíri inanába yáaculé ípidenéeri Eufrates. Yá chuíca yái inanába yéewacaténá nachàbacawa chuíri cáli ínatabàa, níara icuèyéica cáli ìyéerica èeri imusúacatáisewa.

¹³ Néeseté nuicáca máisiba demonio casaquèeyéi íiwitáise. Abéeri demonio imusúacawa màanu inùmállcuíse, áiba demonio imusúacawa caluéri cuwèesi inùmállcuíse, áiba demonio nacái imusúacawa cachìwéeri iwicùlidéeri inùmállcuíse. Níái demonio casaquèeyéi íiwitáise càiyéide iyúwa balùta iicacánáwa. ¹⁴ Demoniocáiná nía yáaliméeyéica imànica yái càmirica wenàiwica yáalimá imànica. Néese demonionái nàacawa macái èeri mìnánái icuèrinánái yàatalé, nàwacáidacaténá nacuèrinánái namànínápíná ùwicái Dios ípunita áibaalípiná Dios yàasu èeripíná máiníiri caiyéinináca, yái Dios cachàinírira náicha canánama.

¹⁵ Wáiwacali íimaca walí: “Péemiacué cayába, nùapínacawa néese àniwa isicúasiwata càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí càmicatáipínáta wenàiwicanái icùa nùanàaca. Casímáica iwàwa cawínácaalí icuèrica nùanàanápíná, íbaidéeri nacái nulípiná àta nùanàacataléta, ipíchaná íbáiniacawa nuwéré íbáyawaná ìwalísewa”, càì íimaca Wáiwacali.

¹⁶ Néese demonio casaquèeyéica íiwitáise nàwacáidaca macái èeri mìnánái icuèrinánái alé ípidenácataléca Armagedón hebreo itàacái iyú.

¹⁷ Néese sietená ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa ísawa cáuli irìcubàa. Yá nuémíaca cachàiníiri tàacáisi imusúacawa chènuníiséeri templo irìcuíse yàalubáisi yéewíise. Yá íimaca: “¡Yácata imanùbaca!” càì íimaca. ¹⁸ Néese énu icànaca mèlumèluíri iyú, nuémíaca nacái manùba tàacáisi, casànaca nacái énu madécaná. Yá cáli icusúaca nacáiwaca máiní cachàiníiri iyú, máiní cachàiníiri náicha macái cáli icusúacái waiquéerica cháì èeri irìcu. ¹⁹ Néese manuíri yàcalé iseríaca yèewiwa máisibawaca, cálicáiná yàacúacawa cáli icusúacái iyú. Yá namáalàacawa níái yàcaléca macái cáli ínatéeyéica iyaca. Néese

Dios iwàwalica manuíri yàcalé Babilonia, yùuwichàidacaténáni manuísíwata. ²⁰ Macái iwàwata nasawíacawa manuíri úni yáaculé. Manuínaméeyéi dúli nacái namáalàacawa canánama. ²¹ Granizo yúuwàa nacáwa chènuníise wenàiwica ìwali, yái granizo manuínaméeyéi íba nacáiyéi cuarenta namanùbaca kilonaméeri cawàwaná imíaca, àta wenàiwicanái icuísacataléta íchawa Dios báawéeri iyú, ìwalíise yái yùuwichàacáisica granizo yúuwèericawa nàwali, máinícáiná báawacani.

17

Condenación de la gran prostituta

¹ Néeseté nuicáca abéeri néená níai siete namanùbaca ángel idènièyéica siete namanùbaca bacàa. Yá íimaca nulí: “Aquialé, núasáidaca piicá yùuwichàacáisi yàanèeripináca ùwali úai iiméechúaca manùbéeyéi asianái yáapicha plata ìwalinápíná yáawinéechúacawa manùbéeyéi úni inàniacubàa. ² Macái cáli icuèrinánái cháí èeri irìcuíyéica nadéca naimáca úapicha nàacawéeyéi íchawa. Níia nacái èeri mìnánái nadéca nacámaca ùasu ìracalési ipuíri iyú, umàaquéerica nalí naimácaténá úapicha”, íimaca nulí.

³ Néese yái ángel itéca núa manacúali yùuculé, càináwàiri, canácatalé wenàiwica. Yá nuicáca inanái yáawinéechúawa quíiréeri cuwèesi íinata. Cuwèesi íipidená madécaná ichanàacawa cuwèesi ìwalíise, yái íipidená íiméerica “Dioscata núa”. Idèniaca siete namanùbaca íiwitawa, diez nacái namanùbaca ichàle. ⁴ Uái inanáica udèniaca ubàlewa capíralesíwéeri iicácanáwa, quíiréeri nacái. Udèniaca nacái madécaná tùliquìchi, oroíri, cawènichúu íba nacái, cawènichúu perla nacái. Udèniaca nacái bacàa ucáapirícuwa, abéechúu bacàa oro yáawamíichúu ipuniéechúawa iyú ubáyawaná umàníríca manuísíwata Dios iiquéerica máini báawéeri iyú, yái uimáanáca manùbéeyéi yáapicha casaquèeri iyú ùacaténá cuwáiná yéenáiwaná icàaluíniná, níai ídoloca. ⁵ Udèniaca uípidenáwa ibàacanáta upùdàlicuwa: “Manuíri Babilonia iyacàlená, úai náatúaca macái inanái iiméeyéica asianái yáapicha plata ìwalinápíná, náatúaca nacái macái èeri mìnánáica imàníiyéica íbáyawanáwa nàacaténá cuwáiná icàaluíniná, níai ídoloca”, càí íimáanáca yái uípidenáca. ⁶ Yáté nuicáca ucámaca úai inanáica ùracáiná náiranámi, níai Dios yàasu wenàiwicamica, náiranámi nacái níai nanuèyéica neebáidacáiná Jesús itàacái. Nudécanáami nuicáca úa, yá máini nuínáidacawa manuísíwata nuicáidaca ulí, càmicáinaté núalíawa càinácaalí íimáaná yái yéenáiwánási nacáirica.

⁷ Néese ángel íimaca nulí: “¿Cáná yéewa máini cáulenáca píichani? Yáca numàacapíná píalíacawéera càinácaalí íimáaná, úai inanáica, càinácaalí íimáaná nacái yái caluéri cuwèesi

itérica úa, idènièrica siete namanùbaca íiwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle. ⁸Yái caluéri cuwèesi piiquéerica ìyacaté, quéwa càmiiri ìya siùca. Néese imusúapináwa depuìwéeri utàwi irìcuìse, néesecáwa imáalàapináwa. Eeri mìnaná yàapiná caluéri cuwèesi icàaluínináwa, macáita canéyeyéica ípidená ichanàacawa cuyàluta irìcu èri ipíchawáiseté, yái cuyàluta idènièrica náipidená macái wenàiwicaca Dios yèeyéica icáuca càmiiri imáalàawa. Quéwa èri mìnaná máiníripiná cayábaca naicáca yái caluéri cuwèesi iyéerica bàaluité, néese yéetácátéwa, quéwa yèepuèripináwa cáuca àniwa.

⁹ “Siùcade péemiacué cayába, píacué cáalíacáiyéica, píalíacaténacuéwa càinácaalí íimáaná: Níái siete namanùbaca íiwitaca íimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca dúli, inanái yáawinéechúacawa íinata. ¹⁰ Íimáanáca càicanide iyúwa nacái siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyeyéica wenàiwica néenibàa. Cinco namanùbaca nacuèrinánái nadéca nacaláacawa, yá nadéca néetácawa. Abéeri néená icùaca wenàiwica siùca. Aiba yàanàapináwa icùacaténá wenàiwica. Quéwa yàanàapinácaalí, yá icùapiná wenàiwica maléená èri. ¹¹ Yái caluéri cuwèesica ìyaca bàaluité, néese yéetácátéwa, yácata ochonáca nacuèrinásàiri, quéwa abéeri néenácani, níái siete namanùbacaca, yá nacái imáalàapináwa.

¹² “Níái diez namanùbaca ichàle piiquéeyéica íimáanáca càicanide iyúwa diez namanùbaca nacuèrinánái càmiyeyéicáwa idàba icùaca wenàiwica. Quéwa nacùapiná níawa maléená èeriwa yáapicha yái caluéri cuwèesica. ¹³ Yá abédanamata náiwitáise níái diez namanùbaca nacuèrinánái náibaidáanápiná caluéri cuwèesi irí, namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, namàacáanápiná nacái caluéri cuwèesi icùaca nàasu cáli néeséyeyéi. ¹⁴ Yá namànipiná ùwicái Cordero íipunitawa quéwa Cordero imawèniadapiná níawa, cachàiníricáináni náicha canánama èri mìnaná icuèrinánáica. Níacáiná nacái Cordero yáapichéeyéica, Cordero idéca imáidaca nía, idéca nacái yeedáca nía yàasu wenàiwicapináwa, nadéca nacái neebáidaca itàacái éwita nàuwichàacáanítawa”, còi íimaca nulí yái ángelca.

¹⁵ Yái ángel íimaca nulí àniwa: “Pidéca piicáca úái iiméechúaca manùbéyeyéi aslanái yáapicha plata ìwalinápiná, yáawinéechúawa manuínaméyeyéi úni inànìacubàa. Níái manuínaméyeyéi úni íimáanáca càicanide iyúwa macái íiwitáaná wenàiwica namanùbaca, macái cáli néeséyeyéi nacái, macái wenàiwica itàaníyeyéica áiba tàacáisi iyú nacái cháí èri irìcuíyeyéica. ¹⁶ Níái diez namanùbaca ichàle piiquéeyéica, íimáanáca càicanide iyúwa nacuèrinánái iyéyeyéica caluéri cuwèesi yáapicha. Máiní báawaca naicápiná úái iiméechúaca aslanái yáapicha plata ìwalinápiná. Yá náucaca úa abéechúata, mabàleta. Néese nayáapiná uinámi, yá neemápiná uchéecami quichái iyú.

17 Dioscáiná idéca imàacaca nàináidacawa namànínapiná càide iyúwa iwàwáaná namànica, íná níái diez namanùbaca icuèyèica cáliquéi, abédanamapináta náiwitáise náapichawáaca neebáidáanápíná caluéri cuwèsi itàacái, namàcáanápíná nacái icùaca nàasu cáli néeséyeyéi, àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Dios icàlidáanáté. 18 Uái inanái piiquéechúaca, yácata manuíri yàcaléca ichùulièrica macái cáli icuèrinánái”, càì íimaca nulí yái ángelca.

18

La caída de Babilonia

1 Néesetè àniwa nuicáca áiba ángel iricùacawa chènuniise. Yá cachàinírica íiwitáise. Cáli icànaca iyú yái ángel icamaláná cayábéerica. 2 Yá íimaca máiní cachàiníri iyú:

“¡Idéca imáalàacawa yái manuíri yàcalémica Babilonia ìyacàlená, idéca imáalàacawa! ¡Yá demonionái ìyaca néenibàa! ¡Macái íiwitáaná báawéyeyéi demonio icùacani yái yàcalémica! ¡Macái íiwitáaná báawéyeyéi màsibèe, casaquèyeyéi cuìpíra nacái nadéca namànica nabànawa néenibàa, namùlubè nacáíwa!

3 Níacáiná macái èeri mìnánái nadéca nacàmaca ùasu ìiracalésì ipuúri iyú, imàaqueechúaca yáawawa nalí naimácaténá úapicha. Níái icuèyèica cáli canánama cháí èeri ìricuúyeyéica nadéca naimáca úapicha, úái cà míichúaca náinusíwa. Nía nacái cacharreroca cháí èeri ìricuúyeyéica nadéca càasuca nía úapicha, ùyacáiná máiní càasuúri iyú umànicaténá ubáyawanáwa máléquéeri iyú”, càì íimaca.

4 Néese nuémíaca áiba tàacáisi chènuniséeri. Yá íimaca: “Pimusúacuéwa yàcalé íicha, píacué cáininéyeyéica nuicáca, ipíchanácué pimànica píbayawanáwa úapicha, ipíchanácué nacái nùuwichàidaca pía úapicha.

5 Máinícáiná manuírca ubáyawaná, íná iwàwacutá Dios yùuwichàidaca úa. Dios yáalíacawa ìwali, yái ubáyawanáca.

6 Piùwichàida úa ìwalíise yái báawéerica umànírca áibanái írí, yá piùwichàida úa cachàiníri iyú pucháiba yàawiriéricatái yáwanái íicha yái báawéerica umànírca áibanái írí.

7 Càide iyúwa cachàiníná uicáca úawawa, uedáaná nacái ulíwa macái cawèníri, càita nacái piùwichàida úa, píàaca uícháaníca. Uumacáiná uwàwalícuísewa: ‘Núacata icuèchúaca macái wenàiwíca. Canácatáita nuícháaníwa càide iyúwa maníríichúami íícháaníná’, úumaca uínáidacawa ulíwa.

8 Iná yéewa abé èeri ìricu yàanàapíná ùwali yái ùuwichàanápínacawa, yásí uícháanícawa umápicawa, yá uetápiná nacáíwa. Néese uemápinacawa quichái iyú

macáita, cachàinicáiná Wacuèriná Dios íiwitáise, yái yùuwichàidèeripiná úa”, íimaca.

⁹ Néese níái icuèyéica cáliquéi, íiméeyéica úapicha càmicáiná náinusíwa, níái iyéyéicaté càasuíri iyú úapicha, yá náicháanipiná cáiwíri iyú ùwali, naicácáiná uemámicawa.

¹⁰ Yá nabàlùapinácawa déeculé uícha, cáalucáiná naicáca ùuwichàanácawa. Yá náimaca nalíwáaca:

“¡Catúulécánaca waicáca pía, pía yàcalé manuíríca Babilonia, yái yàcaléca cachàinírímicá! Aquialénamata abé hora írìcu, Dios idéca yùuwichàidaca pía”, càipiná náimaca.

¹¹ Níá nacái cacharreroca cháí èeri írìcuíyéica, náicháanipiná nacái ùwali. Yá máiní achúmaca nawàwa nacái càmicáiná quirínama wenàiwica iwènla náicha nàasu natéerica. ¹² Natécaté néré oro, quírameníri plata nacái, cawèníyéi íba nacái, perla nacái, cayábéeri wáluma lino nacái, wáluma capíralesíwéeri iicacánáwa nacái, wáluma seda nacái, quíréeri nacái, macái íiwitáaná àicu pumèníri isàni nacái, macái wawàsi nacái namànírica marfil imànicaná, macái wawàsi nacái namànírica cawèníri àicu imànicaná, bronce imànicaná nacái, hierro imànicaná nacái, cawèníri íba mármol imànicaná nacái.

¹³ Natécaté nacái canela, casàníri nacái, incienso pumèníri isàni nacái, pumèníri mirra nacái, perfume nacái, uva ituní ipuíri nacái, séenási nacái, cayábéeri harina nacái, trigo ituíná nacái. Natécaté nawéndacaténá nacái napíranáíwa pacá, oveja nacái, caballo nacái, carro nacái, wenàiwicanái nacái nawéndacaténá níá yàcalé mìnanáí írì. ¹⁴ Cacharrerónái náimapiná yàcalé írì:

“¡Canáca píri iyacanási cawènírica, caséericaté piyáaca! ¡Idéca yúucacawa píicha càiripináta píasu cawèníri yàcàsica, macái píasu cayábéeri wáluma nacái! ¡Canácatáita píànàa níá àniwa!” náimaca.

¹⁵ Níái iwéndéeyéicaté càiri wawàsi yàcalé mìnanáí írì, yeedéeyéicaté nacái nalíwa plata yàcalé mìnanáí ícha, nabàlùapináwa déeculé yàcalémi ícha, cáalucáiná naicáca yàcalémi yùuwichàanáwa. Yá náicháanipiná cachàinírí iyú, máiní achúmaca nawàwa. ¹⁶ Yá náimapiná nalíwáaca:

“¡Catúulécánaca waicáca yái manuírí yàcalémica! Yàcalé mìnanáimi nadèniacaté nabàlewa cayábéeri lino, wáluma capíralesíwéeri iicacánáwa nacái, quíréeri nacái. Cachìlanáca níá nacái oro iyú, cawèníri íba iyú nacái, perla iyú nacái.

¹⁷ ¡Yá abéerícuíseta, abéeri minuto írìcu, idéca imáalàacawa macáita nàasumi cawènírica!” náimaca.

Macáita idèniéyéica nave lancha nacáiri, níá nacái cacharreroca yèeyéicawa nave írìcu, níá nacái íbaidéeyéica nave írìcu, yèeyéicawa manuírí úni yáacubàa, nabàlùapináwa

déeculé yàcalémi fícha. ¹⁸ Naicápiná yàcalémi ísalená imichàacawa yàcalémi fícha, yásí náimaca náicháaníca cachàiníri iyú: “¡Canácata áiba manuíri yàcalé càide iyúwa yái yàcalé cayábéeriquéi!” náimaca. ¹⁹ Yá namutúapíná cáli ichùmalé náiwita ínatabàawa, càide iyúwa náiwitáise iyáaná máinícáiná achúmaca nawàwa. Yá náicháanípináca cachàiníri nasàna iyúwa. Yá náima:

“¡Catúulécanáca waicáca yái yàcalé manuírìmica! Yàcalé yàasu cawènírimi iyú nadéca càasuca namànica níawawa, níái idènièyéica yàasu navewa lancha nacáiri manuíri úni yáacubàa. Aquialénamata abéeri hora irìcu idéca imáalàacawa macái yái yàcalémica”, náimaca.

²⁰ Quéwa casímáicué piwàwa yàcalémi ìwali, píacué iyéeyéica chènuniré, píacué nacái Dios yàasu wenàiwicaca, píacué nacái apóstolca, píacué nacái profetaca, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Casímáicué piwàwa Dioscáiná idéca yùuwichàidaca yái yàcalémica ìwalíse macáita yái báawéerica umàníricatécué píri.

²¹ Néese nuicáca áiba cachàiníri ángel imichàidaca manuíri íba macàpucuíri. Yá manuíca yái íbaca càide iyúwa manuíri íba nàulùanápiná iyú trigo ituíná. Néese ángel yúucaca yái manuíri íbaca manuíri úni yáaculé. Yá ímaca:

“Càita nacái piúcápináca, pimáalàacawa ráunamáita, pía yàcalé manuírìca Babilonia iyacàlená. Yá canáca náalimáaná nèepùà nàanàaca pía àniwa.

²² Càmita nacái néemìapíná nasàna pìasu calle irìcubàa, níái inuèyéica sànasi arpa iyú, nía nacái icántèeyéica, nía nacái ipùlièyéica íwa, trompeta nacái. Canáca nacái íbaidéeyéi néenibàa canácáiná náibaidéeripíná. Càmita nacái nàulùapíná ituínási.

²³ Càmita napucúadapíná lámpara néenibàawa. Càmita nacái namànipíná matrimonio, máinícáináte cachàiníri naicáca níawawa níái yàcalémi yàasu cacharreroca, nía nacái yàcalé mìnánáimi naméeràidacaté canánama èeri mìnánái Dios fícha nàasu màliacáisi iyúwa.

²⁴ Nanúacaté Dios yàasunái profetamica icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçuise, nía nacái Dios yàasu wenàiwicamica, nía nacái canánama nanuèyéicaté neebáidacáiná Dios itàacái, cháí èeri irìcu”, ímaca yái ángelca.

19

¹ Néeseté àniwa nuémìaca cachàiníri tàacáisi nacáiri, càide iyúwa wéemianá manùbéeyéi wenàiwica itàacái iyéeyéica chènuniré. Yá náimaca cachàiníri iyú:

“¡Aleluya! Wàacué Wacuèriná Dios iríwa cayábéeri Dioscáiná idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, wàacué icàaluíniná, máiní cachàiníiri íiwitáise Wacuèriná Diosca.
 2 Yácáiná Dios yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica machacàniri iyú. Idéca yùuwichàidaca úái inanái iiméechúacaté asianái yáapicha plata ìwalínápiná, úái iwènúadéechúacaté macái èeri mìnánái íiwitáise namànicaténá báawéeri naimácáinaté úapicha càmíchúaca náinusíwa. Dios idéca imáalàidaca úa unúacáinaté wenàiwica ìbaidéeyéica Dios irípiná”, náimaca.

³ Néese náimaca àniwa:

“¡Aleluya! Wàacué Dios irí cayábéeri. Yái uísalená imichàacawa càiripináta, èeri càmíiri imáalàawa”, náimaca.

⁴ Néese níái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáica, nía nacái báinúaca cáuyéi ángel náuwàa naliacawa nanùmáawawa Dios ípunita nàacaténá icàaluíniná, yái yáawinéericawa yàalubái íinatawa. Yá náimaca: “¡Báisíta, amén! ¡Aleluya, wàacué Dios irí cayábéeri!” náimaca. ⁵ Néese nuémíaca cachàiníiri tàacáisi yàalubáisi néeséeri. Yá íimaca:

“¡Píacué irí cayábéeri, yái Wacuèriná Diosca, macáitacué pía ìbaidéeyéica irípiná, píacué nacái yèeyéica Dios icàaluíniná, píacué sùmanái, béeyéi nacái canánama!” càì íimaca.

La fiesta de las bodas del Cordero

⁶ Néese nuémíaca nacái áiba tàacáisi nacáiri càide iyúwa wémìaná madécaná wenàiwica imáidáaná, càide iyúwa nacái wémìaná manùbéeri màladàca isàna, càide iyúwa nacái wémìaná casànéeyéi énu manuíyéi tiríricaalí. Yá náimaca:

“¡Aleluya, wàacué cayábéeri Wacuèriná Dios cachàiníiri iríwa, yái cachàiníirica náicha canánama, idàbacáiná icùaca macáita!

⁷ Yá casímáicué wía, wayanídacuéwa manuísíwata. Wàacué Dios irí cayábéeri. Idéca Cordero yéenáiwana yàanàaca yeedácatáipináta iríwa yàacawéetúapináwa. Uái yàacawéetúapiná udéca uchùniaca úawawa.

⁸ Idéca imàacaca ùwalica ubàlewa cayábéeri lino, masaquèeri nacái, mèlumèluíri nacái. Yái cayábéeri wáluma lino ímáanáca càicanide iyúwa yái cayábéerica Dios yàasu wenàiwicanái imànírira”, càì náimaca.

⁹ Néese ángel íimaca nulí: “Pitànàani: ‘Casímáica níái wenàiwicaca Dios imáidéeyéica Cordero yàasu matrimonio nérépiná, yeedápinácaalí iríwa yàacawéetúapináwa’, càì pitànàacani”, íimaca nulí. Néese íimaca nulí àniwa: “Yái tàacáisi nucàlidéerica pirí, báisíiri tàacáisicani Dios inùmalicuíséerica”, íimaca nulí.

10 Yá nubàlùacawa nùulù ipùata iyúwa ángel irí nùacaténá icàaluíná, quéwa ángel ímaca nulí: “Picá pimàni cà. Núacata íbaidéeri Dios irípiná càide iyúwa pía, nía nacái péenánái icàlidéeyéica mamáalàacata naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica nía. Pía Dios icàaluíná”, ímaca nulí. Yácáiná Espíritu Santo imàaquéericaté profetanái icàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse, yácata Espíritu imàaquéerica Jesús yàasu wenàiwica icàlidaca íináwaná ìwali.

El jinete del caballo blanco

11 Néeseté nuicáca capìraléeri cáli yàacùacanéerica chènuníse, Dios iyacàle nacái, yá péemiàcué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái wenàiwica yáawinéericawa caballo íinata, yácata Wáiwacali, ípidenéeri Cayábéeri íiwitáise, Machìwéeri nacái. Machacàníri iyú yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica, imànica nacái náipunita ùwicái. 12 Yá mèlumèlúri ituí càide iyúwa waicáaná quichái ipèrù. Idènìaca madécaná corona íiwita ìwaliwa. Idènìaca ípidenáwa ìwaliwa, quéwa abéerita Wáiwacali yáalíawa càinácaalí íimáaná yái ípidenáca. 13 Wáiwacali ináawani idéca yáapúacawa irái yáaculé, yá idènìaca ípidenáwa, Dios itàacái. 14 Chènuníiséeyéi úwi nàacawa yáamiwáise. Nadènìaca nabàlewa cayábéeri wáluma lino cabalèeri, masaquèeri nacái. Nàacawa náalimáwanama cabalèeri caballo íinata. 15 Wáiwacali yùuwichàidapíná èeri mìnaná itàacái cachàiníri iyúwa, macái cáli néeséeyéi cà míyéica yeebáida itàacái. Yùuwichàidapíná níawa cachàiníri iyú. Yá imáalàidapíná wenàiwica imàníyéica íbáyawanáwa máiníri báawaca Dios iicáca, yái Dios cachàiníríca náicha canánama. Imáalàidapíná níawa càide iyúwa wenàiwica íbawàidacaalí uva ìyacaná ipisùacaténá uva ituní. 16 Idènìaca ípidenáwa ináawani ìwaliwa, icuuchuí ìwaliwa nacái: “Nacuèrinásàiri, níái macái cáli icuèrinánáica. Náiwacali nacái níái macái èeri mìnaná íiwacanánáica”.

17-18 Néese nuicáca áiba ángel íbàluèericawa èeri ituí irìcu. Yá ímaca cachàiníri iyú wáchulinái irí yáalaníyéicawa chènunibàa: “Caquialécué, pìwacáidáyacacuéwa piyáacaténácué piyáacaléwa cadénama yái yàcàsi Dios ichùnièripínácué pirí. Piyáacaténácué piyáacaléwa nainámi níái ichùulièyéicaté wenàiwica, nía nacái úwi íiwacanánáimica, nía nacái wenàiwicanáimi cachàiníyéica, nía nacái caballomica, nía nacái yèeyéimicawa caballomi íinata, nía nacái macái wenàiwicamica, nía nacái íbaidéeyéimica mawèníri iyú áibanái irí, nía nacái yèepuníyéimicawa máiwacalíyéimica, nía nacái sùmanáimica, béeyéimica nacái”, cà ímaca yái ángelca wáchulinái irí.

19 Néese nuicáca yái caluéri cuwèesi, nía nacái ichùulièyéica èeri mìnaná. Nuicá nacái náapicha nàasu úwinái

iwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá ùwicái Wáiwacali ípunita yái yáawinéericawa caballo ínata, náipunita nacái yàasu úwinái yèeyéicawa yáapicha chènuníise. ²⁰ Yá náibàaca caluéri cuwèesi. Náibàaca nacái cachìwéeri iwicùlidéerica, imànírìca yái càmirìca wenàiwica idé imànica idècunitàacá ìyaca caluéri cuwèesi yáapicha, ichìwáidacaténá wenàiwica imàaquéeyéica nachanàidaca caluéri cuwèesi ípidená nàwali, nía nacái yèeyéica cuwèesi yéenáiwana ícàaluíniná. Yá náucaca caluéri cuwèesi quichái iriculé icáuca yáapichatawa, yàasu cachìwéeri iwicùlidéeri yáapichawa manuíri quichái iriculé, yáara manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata cachàinìiri azufre iyú, càiripinéerita ìyaca. ²¹ Néese yái Wáiwacali yáawinéericawa caballo ínata inúaca cuwèesi yàasu úwináimi macáita. Inúaca nía itàacái iyúwa imusuéricawa inùmalìcuíse. Yá macáita wáchuli nayáaca nayáacaléwa cadénama úwinái ichéecami yéetéeyéimicawa àta cadécataléta níái wáchulica.

20

Los mil años

¹ Néese té nuicáca ángel iricùacawa chènuníise. Idèniaca llave icáapi irìcuwa yàacuèripiná iyú depuìwéeri utàwi inùma. Idèniaca nacái manuíri cadena icáapi irìcuwa. ² Néese ángel íbàaca màanu, yái bàaluitéeri àapica, idènièrica ípidenáwa càì: Diablu, ímáanáca “Icháwàidéeri waináwaná ìwali”, Satanás nacái, ímáanáca “Wàuwidesàiri”. Angel idacùaca màanu cadena iyú mil camuí piná. ³ Néese ángel yúucaca màanu depuìwéeri utàwi iriculé. Yá ángel ibàliaca utàwi inùma. Ibàliaca utàwi inùma cachàinìiri iyú màanu iwicáu àta imáalàacatalétawa yái mil camuíca, ipíchaná màanu ichìwáidaca èeri mìnanaí. Néese mil camuí idénáami, yá iwàwacutápiná nawasàaca màanu àniwa maléena èeripináta.

⁴ Néese nuicáca madécaná yàalubáisi. Níái yáawinéeyéicawa yàalubáisi ínata nacùapiná wenàiwica nàuwichàidacaténá cawinácaalí imàníyéica íbáyawanáwa. Nuicá nacái wenàiwica yéetéeyéimicawa nawichuèyéicaté íicha íiwita nacàlidacáinaté Jesús iináwaná ìwali, nacàlidaca nacái Dios itàacái áibanái irí. Càmitaté yáa caluéri cuwèesi icàaluíniná, yàasu yéenáiwanási nacái. Càmitaté namàaca áibanái nachanàidaca caluéri cuwèesi ípidená napùdàlicu, nacáapi ìwali áiba. Yá nèepùapináwa cáuca àniwa, yá nacùapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuípiná. ⁵⁻⁶ Yácata idàbáanéeri namichàanácawa. Casímáica nía, mabáyawanéeyéica nía nacái, níái imichèeyéipínacawa yéetácáisi íicha idàbáanéerica namichàanácawa. Yá machàinica náicha yáara pucháibáaná yéetácáisica. Sacerdotepínaca níawa íbaidéeyéica Dios irípiná,

Cristo irí nacái. Yá nacùapíná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuipíná. Quéwa áibanái yéetéeyéimicawa càmítàacá namichàapínáwa yéetácáisi ícha àta imáalàacatalétawa yái mil camuica.

Derrota del diablo

⁷ Néese mil camuí idénáami, yásí ángelnái namusúadapíná Satanás irìcuíse yái nadacùacatalécani. ⁸ Yá imusúapínáwa ichìwáidacaténá macái èeri mìnánái, nía nacái ípidenéeyéica Gog, Magog nacái. Yá iwacáidapíná nía namànicaténá ùwicái. Chínamáipínáca níái úwica càide iyúwa càina ituíná.

⁹ Yá nàapínáwa namanùbaca iyúwa chínamáinama níái úwica, Israel yàasu cáli ínatalé, yá nabàlùapínáwa itéesebàa yái Dios yàasu wenàiwica iyacàleca, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Néeseta quéwa Dios ibànùapíná quichái chènuníse, yásí yeemáca macáita níái úwináimica. ¹⁰ Néese Diablo, yái Satanás icháwàidéerica waináwaná ìwali, yái ichìwáidéerica wenàiwica, Dios yúucapínáni quichái irìculé, yáara manuiri yàawa nacáirica ipucuéricawa iyaca mamáalàacata cachàiníri azufre iyú, alé iyacatalépináca yái caluéri cuwèesica, yá nacái yàasu cachìwéeri iwicùlidéerica. Yá nàuwichàapínáwa càiripínáta èeríapinama, táiyápinama nacái, èeri càmíri imáalàawa.

El juicio ante el gran trono blanco

¹¹ Néeseté nuicáca manuiri yàalubáisi cabalèeri. Nuicá nacái yái yáawinéericawa yàalubáisi ínata. Yá cáliquéi, yá nacái capíraléeri cáli chènuníseerica nachalíacawa, yá canáca nía quirínama, Dios imáalàidacáiná nía, yái Dios yáawinéericawa yàalubáisi ínata. ¹² Néese nuicá níái yéetéeyéimicawa canánama, níái manuínaméeyéica, nía nacái púubéeyéica. Yá nabàlùacawa yàalubáisi ípunita. Néese cuyàluta nàacùacawa. Yàacùacawa nacái áiba cuyàluta idènièrica wenàiwicanái ípidená idènièyéica icáucawa càmíri imáalàawa. Néese icàlidaca naináwaná ìwali níái yéetéeyéimicawa, càide iyúwa nalééná cuyàluta irìcuíse naináwaná, càinácaalíté namàníná idècunitàacá cáuca nía. ¹³ Macái wenàiwica yéetéeyéicatéwa manuiri úni yáaculé namusúacawa úni yáacuíse, yá nabàlùacawa Dios ípunita. Macáita nacái yéetéeyéimiwa nàanàaca yéetácáisi ícha, càliculli ícha nacái, sísaanácaalíté néetácawa. Yá icàlidapíná naináwaná ìwali canánama càinácaalíté namàníná idècunitàacá cáuca nía. ¹⁴ Néese yúucaca yéetácáisi quichái irìculé; yúucaca infierno quichái irìculé nacái, yái infierno báawéeyéimi íwitáise yúuwichàacataléacawa. Yúucaca nía quichái irìculé, yái manuiri yàawa nacáirica ipucuéricawa iyaca mamáalàacata quichái iyú. Yácata pucháibáaná yéetácáisica, yái manuiri yàawa nacáirica ipucuéricawa quichái iyú càiripinéerita iyaca. ¹⁵ Yá macáita wenàiwica canéeyéica ípidená ichanàacawa cuyàluta irìcu,

yási yúucaca nía quichái irìculé, yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata quichái iyú, canácáiná náipidená cuyàluta irìcu, yái cuyàluta idènièrica wenàiwicanái ípidená idènièyéica icáucawa càmlíri imáalàawa.

21

El cielo nuevo y la tierra nueva

¹ Néeseté, núa Juan, nuicáca wàlisài capìraléeri cáli, nuicá nacái wàlisài cháí cáli, imáalàapinácáináwa yáara idàbáanéerimica capìraléeri cálica, cháí idàbáanéerimica cálica nacái. Canácata quéwa manuíri úni. ² Néese nuicáca mabáyawanéeri yàcalé, yái wàlisài Jerusalénca. Iricùacawa chènuníise Dios yàatanáise. Cayábéerica yái yàcaléca Dios ichùnìèrica cayába. Cayábéeri iicácanáwa càiride iyúwa inanái iicácanáwa udécanáami ùwalica ubàle cawèníriwa ùacawéeri irípináwa, ipíchawáise umànica matrimonio yáapicha. ³⁻⁴ Néeseté nuémìaca cachàiníri tàacáisi Dios yàalubái irìcuíséeri, yái yàalubáisi Dios yáawinacatáicawa, icùacaténá canánama. Yá càí íimaca: “Péemìaca cayábani, siùcáise de Dios ìyaca èri mìnánái yáapicha. Yèpunípináwa náapicha, icùapiná nacái níawa. Dioscata yàacawéeridapiná nía, Nacuèrinápiná nacáicani. Dios itunúapiná náicha natuíyáa macáita. Canáca yéetácáisi néré. Càmlíyèipiná ícháaní néenibàa. Càmita achúma nawàwa. Canáca cáiwíri yácáiná idéca imáalàacawa càiripináta canánama yáara quéechéerimicaté ìyaca”, íimaca nulí.

⁵ Néese Dios, yái yáawinéericawa manuíri yàalubáisi íinata, icùacaténá canánama, íimaca: “Péemìaca cayába, numànica nùyaca macáita wàlisàita àniwa”, íimaca. Néese íima nulí àniwa: “Pitànàacani, càide iyúwa nùumáaná pirí, báisíricáiná nutàacáica íná píalimá peebáidacani”, íimaca nulí yái Diosca.

⁶ Yá íimaca nulí nutànàacaténá tàacáisi: “Nudéca numáalàidaca numànicani. Núacata yái iyéericaté èri ipíchawáiseté, núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Cawinácaalí macaléerica iwàwa, nùaca ìirawa úni yèeri icáuca càmlíri imáalàawa, mawèníri iyú quéwa nùaca ìirani”, íimaca nulí nutànàacaténáni. ⁷ Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca: “Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, nùaca nalí macáita yái cawènírica mawèníri iyú, níái nuénibeca. Núacata nacuèrinápináwa. Níacata nuénibepiná nacáywa”, íimaca nulí nutànàacaténáni. ⁸ Néese íimaca nulí àniwa yái Diosca: “Quéwa cawinácaalí níái càmlíyéica yeebáida nutàacái cáalucáiná nàuwichàacawa nulípiná, nía nacái iwènúadéeyéica nuícha íiwitáisewa, nía nacái càmlíyéica yeebáida nutàacái, nía nacái casaquèeyéica íiwitáise, nía nacái inuéyéica wenàiwica meedá, nía nacái íiméeyéica áiba yáapicha

càmíichúaca náinusíwa, càmíirica nacái nanìrisíwa, nía nacái camàliquéeyéica, nía nacái yèeyéica ídolo cuwáinái yéenáiwaná icàaluíná, nía nacái macáita cachìwéeyéica, iwàwacutápiná nàacawa manuíri quichái irìculé yái manuíri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata azufre iyú, máiníri ùuleca, càiripinéerita iyaca. Yái quichái ípidenéri ‘Pucháiba yàawiriéri yéetácáisica’ ”, íimaca nulí yái Diosca.

La nueva Jerusalén

⁹ Néeseté áiba ángel yàanàaca nùatalé, abéeri néená níai siete namanùbaca ángelca idènièyecaté siete namanùbaca bacàa ipuniéyécawa iyú yái siete namanùbaca yùuwichàacáisi Dios ibànùeripináca namáalàidáaná canánama yùuwichàacáisica cháì èeri irìcuríca. Yái ángel íimaca nulí: “Aquialé, núasáidacaténá piicá úara Cordero yàacawéetúapináca”, íimaca nulí yái ángelca. ¹⁰ Néese Espíritu Santo imàacaca nuicáca ángel itéca núa, yéenáiwanási nacáiri iyúta quéwa, alé chènuníiri dúli íinatalé. Néese ángel yáasáida nuicáca Cordero yàacawéetúa, yái cayábéeri yàcalé mabáyawanéerica, ípidenéri Jerusalén, iricuéricawa chènuníise Dios yàatanáise. ¹¹ Yái yàcaléca mèlumèluírìcani Dios icamaláná iyú. Mèlumèluíri càide iyúwa cawèníri íba cabalèeri ípidenéri jaspe, cuniéri quéwa iyúwa cayábéeri vidrio. ¹² Yái yàcalé idèniaca itéesewa iwáináwa chènunírìca, manuíri nacái. Yái iwáiná idèniaca doce namanùbaca inùmawa. Macái inùmata abéeri ángel ibàlùaca icùacani. Macái inùmata náipidená ichanàacawa doce namanùbaca yàawiría Israel itaquénáinámica. ¹³ Nuicáca máisiba inùma iwáiná iwali este iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca norte iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca sur iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca oeste iwérécata. ¹⁴ Yái yàcalé iwáiná doce namanùbaca íba yáapíiseyéi náalimáwanama náipidená ichanàacawa níai doce namanùbaca apóstol yèepuníiyecatéwa Cordero yáapicha.

¹⁵ Yái ángel itàanírìca nùapicha idèniaca oroíri metro yáalimáidacaténá yàcalé, ibàlài néeséeri iwáiná nacái, inùma nacái. ¹⁶ Yái yàcaléca abédanaméerita ibàlài icáalaca. Néese ángel yáalimáidaca metro iyúni yái yàcaléca. Dos mil doscientos namanùbaca kilómetros icáalaca, càita nacái icáalaca ichènunica, càita nacái icàcumàa icáalaca. Abédanamata icáalaca yái yàcaléca. ¹⁷ Néese ángel yáalimáidaca iwáiná yàcalé itéeséerica. Sesenta y cinco namanùbaca metros ichènunica càide iyúwa èeri mìnánái yáalimáidáaná wawàsi.

¹⁸ Yái iwáináca yáawami cabalèeri íba cawèníri ípidenéerica jaspe. Yái yàcaléca yáawami orota càide iyúwa masaquèeri vidrio. ¹⁹⁻²⁰ Doce namanùbaca manuínaméeyéi íba iwáiná yáapíise. Íba imanùbaca ichanèerica iwali abéeri íiwítáaná

cawèníri íba: jaspe, cabalèeri íba; zafiro, capìraléeri, cuniéri íba; ágata, capìraléeri erúamàwaca, samànéeri íba; esmeralda, ipuléerisíwa, cuniéri íba; ónice, éewéeri, samànéeri íba; cornalina, quíiréeri, cuniéri íba; crisólito, éewéeri, cuniéri íba; berilo, ipuléeri, cuniéri íba; topacio, éewéeri, cuniéri íba; crisoprasa, éewaca nacáiri, samànéeri íba; jacinto, chubénaméeri, cuniéri íba; amatista, capìralesíwéeri, cuniéri íba;²¹ Níái yàcalé inùmaca doce namanùbaca yáawami perlata, cabalèeri íba cawènírica. Inùma imanùbaca imàníri abéeri perla ícha, iwáiná inùmapiná. Yái yàcalé yàasu manuíri carretera yáawami orota, cuniéri vidrio nacáiri.

²² Canácata templo yàcalé irìcu nasutácàalupináca Dios ícha. Yàcalé imanuícata nàaca Dios icàaluíniná, yái cachàiníríca náicha canánama, nàaca Cordero icàaluíniná nacái. ²³ Càmita iwàwacutá èeri icànaca yàcalé ìwali, quéeri nacái, icànacáiná ìwali yái Dios, Cordero nacái nacamalánáca. ²⁴ Macái cáli néeséeyéi yèepunícawa yàcalé icamalá irìcu. Wenàiwica íiwacanánái natéca nàasu cawèníriwa yàcalé irìculé. ²⁵ Yàcalé inùmaca canánama canácatáita ibàliawa èeríapi. Canáca catá néré. ²⁶ Natéeripiná nàasu cawèníriwa néré yàcalé rìculé, níái macái èeri mìnánái càasuíyéica. ²⁷ Quéwa báawéeyéi íiwitáise canácatáita yéewaná nawàlùacawa néré. Cawinácaalí iiméeyéica áiba yáapicha càmiríca nanìrisíwa, càmicúaca nacái náinusíwa, nía nacái cachìwéeyéica, canácata yéewanápiná nawàlùacawa néré. Níawamita idènièyéica ípidenáwa ichanàacawa Cordero yàasu cuyàluta irìcu, yái cuyàlutaca idènièrica náipidená canánama níái Dios yèeyéica icáuca càmiri imáalàawa.

22

¹ Néeseté ángel yáasáida nuicáca masaquèeri inanába, yèeri wacáuca càmiri imáalàawa. Asáiri yáaculé manuísíwata càide iyúwa waicáná vidrio. Yái inanába imusúacawa Dios yàalubái yèewíse, yái yáawinacatáicawa Cordero yáapicha, nacùacaténá canánama. ² Yái inanába iwatácawa bamuchúamibàa yàcalé yàasu manuíri carretera yèewibàa. Aicu nabàlùacawa carretera idùlepibàa, càita nacái abéemàawáise nabàlùata nacáiwa néenibàa. Yái àicuca, yácata yèerica wacáuca càmiri imáalàawa. Idènlaca iyacanáwa, doce yàawiría yàaca iyacanáwa macái camúita. Quéeri imanùbacata càyacanácani. Yái àicu ibáináca cayábéeri dabéca ichùnìèrica macái èeri mìnánái. ³ Yàcalé irìcu, canácatáita ìya wawàsi Dios iiquéerica iyúwa báawéeri. Dios, Cordero yáapicha, ípidenéerica Jesucristo, nacùapiná èeri mìnánái néenibàa. Nàasu wenàiwicanái yàaca nacàaluíniná. ⁴ Naicáwa Dios inàni néréwa. Nadèniapiná Dios ípidená napùdàlicuwa. ⁵ Canáca néré catéeriwa. Níái iyéeyéipiná néenibàawa càmita iwàwacutá napucúadaca lámpara, càmita

nacái iwàwacutá èeri icànaca nàwali. Wáiwacali Diosta icànapiná nàwali. Nacùapiná macáita Dios yáapicha càiripináta, èeri cà míri imáalàawa.

La venida de Jesucristo está cerca

⁶ Néeseté ángel ímaca nulí: “Báisiíricata yái tàacáisica, íná yéewa píalimá peebáidacani macái piwàwalicuísewa. Yá nacái Wáiwacali Dios, yái imàaquéerica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmalicuíse, idéca ibànùaca yàasu ángelwa yáasáidacatená yàasu wenàiwicanái irí cainácaalí ichàbáanápínáwa mesúnamáita”, ímaca nulí yái ángelca.

⁷ Wáiwacali ímaca walí: “¡Péemíacué cayábani, nùanàapiná mesúnamáita! ¡Casímáica nawàwa cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica Juan itànèerica cuyàluta irícu, yái icàlidéerica cainácaalí ichàbáanápínáwa!” còi ímaca yái Wáiwacalica.

⁸ Núa Juan, núacata yái yéemièrica, iiquéerica nacái macáita yái tàacáisica. Idécanáami nuémíacani, nuicácani nacái yái wawàsica, yá nubàlùacawa nùlulù ipùata iyúwa ángel irí nùacatená icàaluíniná, yái yáasáidéerica nulí yái tàacáisica.

⁹ Quéwa ángel ímaca nulí: “Picá pimàni còi. Núacata piacawéeriná íbaidéerica Dios irípiná píapicha, péenánái yáapicha nacái níai profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuíse, náapicha nacái níai yeebáidéeyéica tàacáisi pitànèerica cháí cuyàluta irícu. Pìaca abéerita Dios icàaluíniná”, ímaca nulí.

¹⁰ Néese ímaca nulí àniwa: “Picá pibàani áibanái ícha yái tàacáisi pitànèerica cháí cuyàluta irícu, icàlidéerica cainácaalí ichàbáanápínáwa, mawiénicáiná yái èerica”, ímaca.

¹¹ Cawinácaalí imàníyeyéica ibáyawanáwa, nía nacái casaquèeyéica íiwitáise, iwàwacutá nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná íchawa caquialéta. Cawinácaalí nacái cayábéeyéica íiwitáise iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata, nía nacái masaquèeyéica íiwitáise iwàwacutá nèepunícawa mamáalàacata mabayawanéeri iyú”, ímaca.

¹²⁻¹³ Wáiwacali ímaca walí: “¡Péemíacué cayábani, nùanàapiná mesúnamáita! Yási nutéca cawèníri, yá nacái yùuwichàacáisica numàaquéeripináca macáita wenàiwica irí náalimáwanama càide iyúwa imanuícanama nadéca namànica cayábéeri, báawéeri áibata. Núacata yái iyéericaté èeri ipíchawáiseté; núacata nacái yái namáalàidáná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Núacata yái idàbéericaté macáita, imáalàidéeripiná nacáíwa macáita”, ímaca.

¹⁴ Casímáica cawinácaalí masaquèeyéica imànica íiwitáisewa báawéeri ícha yéewacatená nayáaca nayáacaléwa yái àicu iyacáná yèerica nacáuca cà míri imáalàawa, yéewanápíná nacái nawàlùacawa iwáiná inùma irícubaa wálisai Jerusalén iyacàlená irículé. ¹⁵ Déeculé yàcalé ícha nàyaca níara casaquèeyéica

íiwitáise, nía nacái camàliquéeyéica, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha camíichúaca náinusíwa, camírica nacái nanìrisíwa, nía nacái inuéyéica wenàiwica meedá, nía nacái yèeyéica ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíná, macáita nía nacái casímáiyéica ichìwáidaca áibanái wenàiwica.

16 “Núa, Jesús, nudéca nubànùaca nùasu ángelwa icàlidacaténacué pirí yái tàacáisica, nalípiná macáita yebáidéeyéica nutàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. Núacata yái rey David itaquérinámica. Núacata nacái idábéeripináca Dios yàasu èeri máini cayábéeri càiride iyúwa mèlumèluíri dùlupùta ichanèericawa mèlumèluwaca mapisáisíwata èeri imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

17 Yái Espíritu Santo, úa nacái Cordero yàacawéetúapiná náimaca Jesús irí: “¡Aqualé!” càì náimaca Jesús irí. Macáitacué pía yéemièyéica yái tàacáisica, “¡Aqualé!” càì píimacué Jesús irí. Macáitacué pía nacái iwàwéeyéica ícáucawa camíiri imáalàawa, aquialécué, peedácué piríwani mawèníri iyú, càide iyúwa macaléeyéi iwàwa iwàwáaná ìiraca úni.

18 Yá nùalàacué pía cachàiníri iyú macáitacué pía yéemièyéica yái tàacáisi Juan itànèerica cháì cuyàluta irìcu, icàlidéerica càinácaalí ichàbáanápínáwa. Aibacaalí itùculiada néeni áiba tàacáisi àniwa, Dios yùuwichàidapiná yái wenàiwica yùuwichàacáisi iyú, yái yùuwichàacáisi Juan itànèerica ìwali cháì cuyàluta irìcu. 19 Aibacaalí yúucaca tàacáisi cuyàluta irìcuíseta yái icàlidéerica càinácaalí ichàbáanápínáwa, càmita Dios imàaca iyáaca iyáacaléwa àicu ìyacaná yèeri wacáuca camíiri imáalàawa, càmita nacái Dios imàaca ìyaca mabáyawanéeri yàcalé irìcu, yái àicuca, yái yàcaléca nacái waléeyéica ìwali cháì cuyàlutaca irìcu.

20 Yái Wáiwacali Jesús icàlidéerica walíni yái tàacáisica íimaca: “Báisíta, nùanàapiná mesúnamáita”, càì íimaca yái Wáiwacalica.

Néeseté núumaca: “Báisíta, amén. ¡Aqualé, Wáiwacali Jesús!” càì núumaca.

21 Nusutácué Wáiwacali Jesús íicha pirípinácué imànínápínácué pirí cayábéeri.